Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Redaktör: M. Grossmann.
Titel | Title:	Di Tribune
Alternativ titel | Alternative title:	די טריבונע.
Bindbetegnelse | Volume Statement:	1915-1916; Hæfte 1-20/21
Udgivet år og sted | Publication time and place:	København, 1915-1916

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

2. - 44

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 2 8°

1 1 02 0 8 01295 2

tRep

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

דער

„אידישער קעמפער"

וועכענטליכער ארגאן פון די

פועלי־ציון, אמעריקא

ערשיינט וויעדער פונ׳ם 1־טען מאי 1916

אונטער דער רעדאקציע פון

ד״ר נ. סירקין, אלכסנדר חאשין, זרובבל.

די מיטארבייטער זענען:

אבערסאן ד., איגנאטאוו ד־אפאטאשו מ. בראכאוו ב. בלומענפעלד אפרים (יפו), בן־גוריון, בן־צבי, בערקאוויץ י., ד. בראון מ. בזרילי, יהושע (געגף), ש. גינזבורג א. ד״ר. הורוויץ, יצחק אייזיק, הירשביין פרץ, וואלדשטיין א. ש (יפו), וואהלינער א. זאר, י., זשיטלאווסקי ח. ד״ר. האזאנאוויטש ל. (האאג) חיימאוויטש מ. י. טשעריקאווער, א., יאהרבלום מ. (פאריז), יהואש, ינאית רחל (ירושלים), לאקער בערל (וויען), ליבערמאן חיים, מאני לייב, מנחם מרמר ק. סלאנים יואל, עהרענרייך ה., ענטין י., פינסקי ד., פיינמאן חיים פראם, פטיליכאוו מ. (וואשינגטאן), צוקערמאן ב. קאברין לעאן, קאטץ מ (פילאדעלפיא), קאפלאנסקי ש. (האאג), קויפמאן יהודה (מאנטריאל), קענד־שעסקי ר., קריטשמאר־יזראעלי א., ראגאווין ישראל (שווייץ), ראובני א רובאשאוו זלמן (בערלין), רויזענבלאט ה., רויזענבערג פנחס, ריווקין ב., ריי־זען אברהם, שאפירא ל., שוואַרטץ י., שוח בן הרב (שיקאגא), און שמואל־זאהן מ.

אבאנענטען־מקה: יעהרליך 1 דאלאר; האלב־יעהרליך — 60 סענט.

קאנאדא און אויסלאנד: יעהרליך 50. 1 דאלאר, האלב־יעהרליך 85 סענט.

אדרעס:— Yiddischer Kaempher, 89 Delancey St., New York, N. Y.

אונזערע געהילפן־רעדאקטארן:

פאר אמעריקא: מ. גראסמאן, איסט בראדווי 202, ניו־יארק

פאר ענגלאנד: א. גאלוב, אשבארן סטריט 10, לאנדאן א.

פאר דרום־אפריקא: מ. ביינקענשטאדט, קעלעדאן סטריט 76 קעפט־טאון.

פאר פראנקרייך: י. בראילאנט, פאריז.

Redakter M. Grosmann.

Rasmussen & Rugh, Lædestr. 11.

מתקבלת החתימה על

„העברי"

עתון שבועי, שנה ש ש י ת, (נוסד בברלין בשנת תרע"א), יוצא לאור ע"י
„חברת עתונות עברית" בניויורק, בעריכת

הרב מאיר ברלין,

„העברי" נאמן להמטורה הדתית ולהתחיה הלאומית
„העברי" כתוב בסגנון קל ומדויק, מועט המחזיק את המרובה
ב„העברי" משתתפים גדולי החכמים וטובי הסופרים.
הגליון הראשון יצא ביום ה' ר"ח שבט (6 ביאנואר 1916)
מחיר החתימה:
לשנה 50, 2 דולר; לחצי שנה 25, 1 דולר.
לפחות מחצי שנה אין החתימה מתקבלת.
מלבד ההוצאה השבועית יצא „העברי" ארבע פעמים בשנה בתור מאסף לתורה
ולחכמת ישראל בעריכת, הרב ד"ר דוב רעוועל והרב מאיר ברלין
מחיר הרבעון 50, 1 דולר לשנה. להותמי השבועון 1 דולר לשנה:
ובערך זה בכספי ארצות אחרות.
הכתבת: HAIBRI 121 Canal St, New, York, N. Y.

אבאניירט

דעם צווייוועכענטליכען זשורנאל

די „טריבונע"

יעדעס העטס ענטהאלט 32 זייטען און קאסט 25 אייריש.
אבאנעמענט־מריין: 1 קר. 50 אייריש א קוואַרטאל (3 חדשים)
אדרעס פון קאנטאר און רעדאקציע:
„Di Tribune", Asmussens Allé 2, Kopenhagen V.
אלע מאסט־קאנטארען נעהמען אן אבאנעמענטען אויף דער „טריבונע"

געווארן מיט'ן אונטערשריפט פון „איספאלניטעלני קאמיטעט", האט סא־וועלי זלאטאפאלסקי גוטגעהייסען."

ה' ל. דייטש ערקלעהרט די דאזיגע האנדלונג דערמיט, וואס „אין יענער צייט האבען די רוסישע רעוואליוציאנערען געהאלטען דאס רוסישע פאלק פאר דאס סאמע רעוואליוציאנערסטע צווישען אלע פעלקער. אונטער דעם איינפלוס פון באקונין האבען פיעלע געגלויבט, אז זאלען נור ערגעץ־וואו און צוליעב וועלכע־ניט־איז סבות זיך אנהויבען אונרוהען, וועלען זיך גלייך דיעזע אונרוהען פערוואנדלען אין אנ'אלגעמיינער רעוואליוציאן. און צוליעב דער רעוואליוציאן איז אלעס ערלויבט, זיינען אלע מיטלען גוט: מעג מען אלזא געבען די הסכמה אפילו אויף פאגראמען."

רומעניען.

28־טען אויגוסט.—דער נומער איז שוין געווען פארטיג, ווען מיר האבען דערהאלטען די ידיעה וועגען רומעניענס איינטיילנעהמען אין דער מלחמה. דערמיט ווערט אריינגעצויגען אין דעם מלחמה־גיהנם נאך אנ'ערך א פערטעל מיליאן יודען. און וויעדער איז אויף דער סצענע א לאנד, וואס איז בעקאנט מיט איהר אנטיסעמיטיזם און רדיפות בנוגע צו יודען; וויעדער ווערען אייזעלע און פראגרעסיוו־קולטורעלע פעלקער, ווי ענגלאנד, איטאל־יען און פראנקרייך, קאאלירט מיט א האלב־אזיאטישער מלוכה. ווער ווייס, אפשר וועט עס זיין לטובות פון רוסלאנד און רומעניען, אפשר איז דאס א געשיכטליכער ווינק, וואס ברענגט די דאזיגע לענדער נעהענטער צו דער מערב־אייראפעאישער פרייהייט און טאלעראנץ.

יא, רומעניען איז א יודענפיינדליכע מלוכה, — און דאך וועלען מסתמא אלע רומענישע יודען ערפילען זייער פליכט, ווי אומעטום. אויף דעם אדער אנדערען אופן וועלען זיי ניט קוקענדיג אויף זייערע געפילען, זיך שטעלען אין די רייהען פון די רומענישע מחנות. אפשר וועט דער גע־דאנק, אז זיי קעמפען אויך אינדירעקט פאר א בעסערען יודישען לעבען, זיי פארזיסען דעם ביטערען גורל.

וואס מיר ווילען איצט בעמערקען, איז נור, אז וויעדער וועלען די לעבענס־אינטערעסען פון א גרויסען יודישען ישוב, אינטערעסען, וואס זע־נען דיקטירט דורך זייער לאגע, פערבונדען מיט דער קאאליציע, מיט איהר נצחון. דאס מוז האבען אין זינען די יודישע פאליטיק, די יודישע פרעסע און כלל־מיינונג. אין די לענדער פון די קאאליציע־מלוכות און אין די זיי סימפאטיזירענדע לענדער לעבט, אלזא, די מאיאריטעט פונ'ם יודישען פאלק.

רומעניענס אריינטריט אין מלחמה איז אויך א סכנה פאר דער טער־קיי, א סכנה און אפשר א טויט־קלאפ. מיר קומען צו דער לעצטער סצענע פון דער וועלט־טראגעדיע, און זי ווערט געשפיעלט אויף'ן באלקאן, אנ־ריהרענדיג אונזערע דירעקטע אינטערעסען. פאר די אנהענגער פונ'ם לע־גיאן־געדאנק איז איצט געקומען די העכסטע צייט צו פערווירק־ליכען דעם פלאן, איצט מוזען בעויזען ווערען מעשים. אפשר וועט אין א צייט ארום זיין צו שפעט. מיט רומעניעס אנטיילנעהמען אין דער מלחמה איז נאהענטער געקומען די צייט פאר א לעגיאן. ס'איז אפשר טרא־גיש, אבער גראד רומעניען קען אונדירעקט מיטהעלפען דער רעאליזירונג פון אונזער בעפרייאונגס־חלום.

פערזוכט אבצולייקענען, אבער דער היסטארישער פאקט האט זיך דאך פולשטענדיג בעשטעטיגט. איין פרט פון אט דערדאזיגער געשיכטע איז אבער ביז איצט ניט געווען בעקאנט, נעמליך, אז די פראקלאמאציע איז ערשיענען מיט דער הסכמה און סאנקציע פון א יודישען סאציאליסט, וואס האט געהערט צום צ.־ק. פון „נאראדנאיא וואליא".

דער בעקאנטער רוסישער ס.־ד. לעא דייטש (א יוד) דרוקט איצט אינ־ניו־יארקער „צוקונפט" א סעריע אינטערעסאנטע זכרונות וועגען יודען אין דער רוסישער רעוואליוציע. אין דעם יוני־העפט דערצעהלט ער וועגען דעם סאציאליסט־רעוואליוציאנער סא'ועלי זלאטאפאלסקי און בעריהרט אויך דעם טרויעריגען עפיזאד מיט דער פראקלאמאציע:

„די פאגראמען פון די 80־ער יאהרען זיינען געווען וויא א אונערוואר־טעטער דונער. א שוידער האט אנגעכאפט די גאנצע יודישע בעפעלקערונג, און גראד אין דיעזער צייט האבען זיי בעקומען נאך א שרעקליכען קלאפ פון אזא זייט, פון וועלכער מען האט בשום אופן ניט געקענט ערווארטען. די שטארקסטע רעוואליוציאנערע ארגאניזאציע פון יענער צייט, דער צענ־טראלער קאמיטעט פון דער פארטיי „נאראדנאיא וואליא", האט ארויסגע־לאזען א פראקלאמאציע אין דער אוקראינישער (מאלא־רוסישער) שפראך, אין וועלכער דיעזע אונמענשליכע פאגראמען געגען דער אונגליקליכער יודישער בעפעלקערונג זיינען ניט נור ניט פערדאמט געווארען, נאר פאר־קעהרט, די פראקלאמאציע גיט נאך אויף זיי איהר הסכמה און ערמונטערט די קריסטליכע מאסע צו מאכען נאך פאגראמען.

אזוי וויי די פראקלאמאציע איז כמעט אינגאנצען אונבעקאנט, וועל איך זי דא בריינגען:

„גוטע מענשען, איהר, דאס עהרליכע אוקראיניש פאלק! שווער איז געווארען דאס לעבען אין אוקראינא, און וואס ווייטער אלץ שווערער ווערט עס. עס שלאגען אייך די פערדאמטע אוריאדניקעס, עס עסען און פרעסען אייך די פאנעס, עס ראבירען אייך די זשידעס — אט די מאוסע יודאס, ערגער פון אלץ ליידט דאס פאלק אין אוקראינא פון די זשידעס. ווער האט פערכאפט די ערד, די וועלדער, די קרעטשמעס? — די זשידעס. ביי וועמען בעט זיך דער מוזשיק מיט טרעהרען אין די אויגען, אז מען זאל איהם צולאזען צו זיין אייגען פעלד? — ביי די זשידעס. וואוהין דו זאלסט ניט א וואנדערן מיט אנ'אויג, צו וואס דו זאלסט זיך נור ניט צוריהרען, — איבעראל זיינען די זשידעס. דער זשיד שעלט דעם מוזשיק, נארט איהם, טרינקט זיין בלוט. די זשידעס מאכען אונמענגליך דאס לעבען".

אט א־די נידערטרעכטיגע פראקלאמאציע, וועלכע איז ארויסגעלאזט

פאר זיך ניט געווען צופיעל פראקטיש, ניט דערפאר ווייל ער טויג ניט, נור ווייל עס איז בעויזען געווארען אין פיעלע לענדער און צייטען, אז יודען ווילען אימער דיענען אין די אלגעמיינע רעגימענטען און האבען זעהר־ וועניג חשק צו ארגאניזירען זיך בעזונדער. עס איז פילייכט א פאלשע איינ־ רייד־ניש און אין א געוויסען זין א שעדליכע, אבער דער פאקט פערבלייבט א פאקט, אז יודישע וואלאנטערען האבען דאך קיין חשק ניט צו ארגאניזי־ רען זיך בעזונדער. עס זענען זאגאר פאראן הונדערטער יודען, וואס זענען אוועק אין דיענסט אונטער קריסטליכע נעמען אין גאנצען בעהאלטענדיג זייער יודישע אבשטאמונג. דער יוד וויל ניט צייגען, דאס ער דיענט אלס יוד, נאר אלס בירגער, און דאס איז זיכער אונגערעכט: ער דארף טהון זיין פליכט אלס בירגער און טאקי אלס יוד.

און ווען עס האט יעצט אזוי פאסירט, אז א יודישע קאמפאני איז דא יא געגרינדעט געווארען און עס פעהלען איהר נאך אויס וואלאנטערען, איז עס די פליכט פון אלע יודישע יונגע לייט, וואס ווילען העלפען אונזער מדינה, צו זעהען, אז די נויטיגע צאהל זאל זיך אנשליסען און אנשטאט צו אריינגעהן אין אנדערע קאמפאניעס, דארפען זיי זיך אנשליסען אן דער יו־ דישער קאמפאני. דער יוד וואס שליסט זיך אן אלס יוד, און צו א יודישער אבטיילונג, ברענגט דעם כלל א דאפעלע טובה: ער טהוט זיין פליכט אלס פאטריאט און אלס יוד. א יודישע אבטיילונג זעהט זיך פיעל בעסער אן און ביים אונטערגעצויגענעם סך־הכל וועט דער יודישער כלל זעהר פיעל גע־ וינען דורך דעם.

אין די פעראייניגטע שטאאטען האט יעצט די יודישע בעפעלקערונג גענוג פערט א גרויסע צאהל פריוויליגע, און דאס האט דארטען גענאכט א גרויסען און גוטען רושם אין אלע רעגיערונגס־קרייזען. די קאנאדער יודען האבען אויך געטהאן זייער פליכט פראפארציאנעל ניט וועניגער, ווי די אמעריקאנער יודען, אבער מיט וועניגער עהרע פאר זיך זעלבסט, דורכדעם, וואס זיי זוכען צו בעהאלטען זייער יודישע אבשטאמונג. עס איז דערי־ בער א הייליגע פליכט פאר יעדען יודישען וואלאנטער, צו האבען אין זינען זיין אייגען פאלק אזוי גוט, ווי די מדינה, און אנשליסען זיך דוקא אן דער יודישער קאמפאני; דאס וועט הייסען געטהאן א צווייפאכע פליכט און זיך פערשאפט א צווייפאכע עהרע."

א סאציאליסטישע פאגראם־פראקלאמאציע.

ס'איז אפט אויסגעקומען צו הערען און צו רעדען וועגען דעם, אז די רוסישע סאציאליסטישע פארטיי „נאראדנאיא וואליא" האט אמאל, אין די 80־ער יאהרען, ארויסגעלאזען א פאגראם־פראקלאמאציע. דאס האט מען די רוסישע סאציאליסטען שטענדיג פארגעווארפען. אייניגע האבען עס

געדארפט דאקומענטירט ווערען בלויז דורך היסטארישע שמות.

דאס אלעס איז אבער געראדט ווען... דער „ווען" האט ניט פאסירט, און פאקטיש האט ער אויך ניט געקאנט פאסירען. דא איז זשאבאטינסקי צום ערשטען מאל בעשטראפט געווארען פאר אזוי פיעל ערווארטען פון'ם גלות. און דאס איז אפשר קיין צופאל ניט, וואס דוקא די יוגענד פון ארץ־ישראל האט זיך אנגעשלאסען אן דעם אלעקסאנדריער באטאליאן. עס איז הפנים געגוג געווען, אז די דאזיגע בחורים זאלען נאר קומען אין בעריה־רונג מיט זייער מוטער־ערד, אז דער פערלאנג צו בלוטען פאר'ן לאנד זאל זיי בעהערשען און טרייבען צו א הערראישען שריט..."

„און וואלט די יודישע רעוואליוציאנערע אינטעליגענץ געווען באמת רעוואליוציאנער, ניט בלויז לויט איהרע פראזען און פראגראמען, נאר לויט איהר מהות, וואלט אזא אינצידענט, ווי דאס אנפאלען אויף דעם פרעדיגער פון דער לעגיאן־אידעע, ניט ארויסגערופען א לייכטע צופרידענהייט, נאר פארקעהרט, — א טיעפע ענטריסטונג.

און דא קומען מיר אייגענטליך צום עיקר פון דער פראגע: „גזלן", הער איך פון אלע זייטען, „וואס הייסט, די אידעע איז א שעהנע? זי איז דאך אבער שעדליך, זי שטעלט אין געפאהר דעם גאנצען ישוב אין ארץ־ישראל!"

דער פלאץ ערלויבט אונז ניט אבצושטעלען זיך אביסעל לענגער אויף דעם, וואס מען דארף פארשטעהען אונטער די ווערטער „דער ישוב אין ארץ־ישראל", צי דארף מען אונטער דעם פארשטעהען די הייזער אין תל־אביב און דעם אינווענטאר אין די קאלאניעס, וואס א שריפה, א מלחמה, א דזשעמאל־פאשא קאן זיי צושטערען. אדער צי דארף מען פארשטעהען אונטער דעם דעם עראבערטען באדען, דעם סכום פון אלע עקספערימענטען: די סמנים פון זעלבסטשטענדיגער קולטור, די בעווייזען, אז דארט און נאר דארט איז ווידער מעגליך א גאנצעס און נארמאלעס נאציאנאל לעבען, — א זאך, וואס ניט די מלחמה, ניט דער היישעריק, ניט דזשעמאל־פאשא, ניט אלע ציוניסטישע געגנער צוזאמענגענומען קענען עס ניט צושטערען."

יודישע באטאליאנען אין קאנאדע.

אין קאנאדע ווערט איצט אנגעפיהרט א גרויסע פראפאגאנדא פאר בילדונג פון יודישע באטאליאנען. ס'ווערען ארגאניזירט מיטינגען, ארויסגעגעבען אויפרופען, געגרינדעט קאמיטעטען א. א. וו. בראש פונ'ם ערשטען יודישען באטאליאן וועט שטעהען קאפיטאן פרידמאן. וועגען דער דאזיגער בעווענגונג שרייבט דער „קאנאדער אדלער":

„דער פלאן צו גרינדען א ספעציעל־יודישע קאמפאני איז אן און

אין אייראפא, נאר, פארקעהרט, דער אמעריקאנער קאמיטעט מוז זיין א חלק פון׳ם אייראפעאישען אקציאנס־קאמיטעט. דערבײ מיינען מיר, אז די פאדערונג וועגען א קאאליציאנס־ליטונג אין א ניי־טראלען לאנד דארף אויך אויף ווייטער פערבלייבען די פאדערונג פון דער אפאזיציע.

ארום דעם לעגיאן־פלאן.

אינ׳ם ניו־יארקער „טאג" איז ערשיענען אן׳ארטיקעל (פון ה׳ י׳ ראבינאוויטש), אין וועלכען עס ווערט אביעקטיוו בעהאנדעלט די לעגיאן־פראגע אין צוזאמענהאנג מיט די טרויעריגע און מאוסע געשעהענישען אין לאנדאן. דערצעהלענדיג וועגען דער פאדערונג פון דער ענגלישער רעגיע־רונג, שרייבט ה׳ ראבינאוויטש:

„און דא קומט זשאבאטינסקי. ער בעווייזט אין דער לאנדאנער „טיימז", אז ענגלאנד טאר ניט צוריקשיקען די יודן קיין רוסלאנד. זי דארף זיי ניט צווינגען צו שלאגען זיך דירעקט פאר ענגלאנד. זאל זי זיי ערלויבען צו בילדען א לעגיאן, וועלכער וועט זיך שלאגען פאר זיינער אייגען לאנד, פאר ארץ־ישראל.

וואלטען מיר, יודען, געווען א נארמאל פאלק, וואלט דאס נאציאנאלע געפיהל אויך ביי אונז געקאנט אננעהמען פרימיטיוו־געזונטע פארמען, אזוי ווי עס האט אנגענומען ביי די אנדערע פעלקער אין דער איצטיגער מלחמה, — וואלט מען ביי אונז מיט א פערכאפטען אטעם, מיט פיבערהאפטער אונגעדולד געווארט אויף ענגלאנד׳ס הסכמה. און וואלט די הסכמה געקומען, וואלט די יודישע יוגענד פון ענגלאנד, פראנקרייך, איטאליען און רוסלאנד מיט אימפעט און ברען, מיט האסטיגקייט און שטאלץ אווארף געטהאן זיך צו דער פאהן פון׳ם יודישען לעגיאן. און די אלע, וואס האבען זיך איינגערעדט, אז זיי קענען טערקיי, די אלע, וואס גלויבען, אז אזא מין לעגיאן איז א טויט־קלאפ פאר דער אויפלעבונגס־אידעע אין פאלעסטינא, — זיי אלע וואלטען זיך געמוזט רעכענען מיט א געשעהענעם פאקט. וען זיי וואלטען אפילו טיעף אונרוהיג געווען פאר די מעגליך שעדליכע רעזולטאטען פון דעם שריט, וואלטען זיי אבער פון דער צווייטער זייט הינגעריסען געווארען פון דער דאזיגער אימפאזאנטער אונטערנעהמונג, וועלכע דריקט אויס אזוי בולט און ממשות׳דיג, שארף און אקטועל די יודישע שטרעבונג צו דעם אלטען פאטערלאנד. און וען א פערטרעטערשאפט פון דעם נייטראלען אמעריקאנער יודענטום וואלט גע־קומען מיט געוויסע פאדערונגען אדער וואונשען צו דעם פריעדענס־קאנגרעס פון די פעלקער, וואלט דאס יודישע שטרעבען צו ארץ־ישראל ניט

רעגיערונג האבען דעלעגירט דעם חכם־באשי אלס טערקישען באטשאפטער קיין וואשינגטאן, כדי צו פערהאנדלען וועגען דעם פרייז פון פאלעסטינא. די קייזערליכע טערקישע רעגיערונג איז מסופק צי מארגענטוי האט גע־קענט אזעלכעס ערקלעהרען, וועלכעס איז נישט נור לעכערליך, נאר עס בעווייזט אויך דעם אונגארמאלען גרעדאנקען־מצב פון דעם מחבר פון די דאזיגע ערקלעהרונגען. אזוי ווי מארגענטוי אבער האט זיך ניט געאיילט אבצולייקענען די דאזיגע שקרים, געפינט די טערקישע רעגיערונג פאר נוי־טיג אויפצוקלערען די עפענטליכע מיינונג אין דעם ענין און בעטאנט, אז די דאזיגע ידיעות האבען נישט קיין שום יסוד און זיי זענען לגמרי אויס־געטראכט."

———

די פליכט צו אפאזיציע.

מיר מאכען אויפמערקזאם אונזערע לעזער אויפ'ן ארטיקעל פון ד"ר פעליקס פינקוס, דעם פרעזידענט פון שווייצערישען לאנדעס־פערבאנד. זיינע בעשולדיגונגען גרעגען דעם אקציאנס־קאמיטעט רעכטפערטיגען און בעקרעפטיגען אונזער ביזאיטיגע שטעלונג צו דער הנהגה. הגם דאס איז נאר א קנאפער טייל פון דעם, וואס עס קען נאך דערצעהלט ווערען וועגען די מעשים און טאקטיק פון די הע'רען. ה' ד"ר פינקוס, ווי איטליכער אונאבהענגיגער ציוניסט, וואס איז מעהר אדער וועניגער בעקאנט מיט דער לאגע, בפרט א נייטראלער, קומט צום פועל־יוצא, אז דער איצטיגער מעמד איז לחלוטין אונהאלטבאר, אז די רעשטען פון א. ק. האבען פערלוירען יעדען מאראלישען קרעדיט ווייטער צו פערבלייבען בראש פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. אין דעם די־אגנאז פון דער חולאת זענען מיר אלזא פאלקאם מסכים מיט די שווייצע־רישע ציוניסטען.

וואס איז שייך די קאנקרעטע „רעטונגס־פארשלאגען" פון ד"ר פינקוס — אז דער אזויגערופענער אמעריקאנישער עקזעקוטיוו־קאמיטעט זאל זיך פערוואנדלען אין אנ'אלגעמיינעם אקציאנס־קאמיטעט — מיינען מיר, אז דער דאזיגער פלאן איז, ערשטענס, פראקטיש כמעט אונדורכפיהרבאר און צווייטענס, אז דערמיט ווערט ניט געלעזען די פראגע. ווארים, ניט קו־קענדיג אויף דער בעדייטונג פונ'ם אמעריקאנישען יודענטום, ניט קוקענ־דיג אויף די יודישע אמעריקאנישע באטשאפטער און סימפאטיען פון אמע־ריקא, ווערט ניט דער יודישער ווילט־פאליטיק, בפרט די ציוניסטישע, געמאכט ווערען פון אמעריקא, ווייל ניט דארטען, נאר דא, אין אייראפא, ווען ענטשיידען ווערען דער יודישער גורל.

ניט דער ניו־יארקער אקציאנס־קאמיטעט דארף האבען א פיליאלע

איצט פארמאכט די אויגען אויף דעם, וואס אין וויי עס שרייבען די אנטיסעמיטישע, האלב-אנטיסעמיטישע און בכלל „יודען-ריינע" בלעטער. דערפאר האט זי מיט א כונה געזארגט דערפאר, אז די יודישע בלעטער פון דייטשלאנד זאלען זיך ניט דערוועגען צו ברענגען ידיעות וועגען רדיפות אין עסטרייך-אונגארן און אין די פון עסטרייך אקופירטע געביטען. מען האט די יודישע צייטונגען פערבאטען צו בעריכטען וועגען די צרות און יסורים פון די גאליצישע היימלאזע, וואס זענען ארומגעיאגט ווי הינט, איבער גאנץ עסטרייך-אונגארן, וועגען די ספעציעלע בעגרעצונגען געגען גאליצישע יודען, איבער די בלבולים פון דער עסטרייכישער פרעסע. דאס פאסט ניט, וויל עסטרייך איז א פערבינדעטע. — —

(צווייטער ארטיקעל פאלגט).

X.

אבקלאנגען אוז נאטיצען.

דער סוף פון דער לעגענדע.

אין פאריגען נומער „טריבונע" האבען מיר דערצעהלט דעם אמת וועגען דער פערשפרייטער לעגענדע מכח דעם, אז „די טערקען ווילען אונז פארקויפען ארץ-ישראל". מיר האבען דערביי בעמערקט, אז דער ציוניסטישער א. ק. האט געמוזט תיכף ומיד אבלייקענען די דאזיגע פאלשע ידיעות, וועלכע זענען אין יעדען פרט שעדליך, בפרט, אז ער האט גענוי געוואוסט, דאס ס'איז שקר וכזב. דאס איז ניט געשעהען. מיינענדיג מסתמא, אז דאס איז א „רעקלאמע" דעם ציוניזם און דער טערקיש-יודישער פריינדשאפט, האבען די העררען פון א. ק. בכיון געשוויגען. איצט האבען מיר די רעזולטאטען פון דער מערקווירדיגער טאקטיק. אין אלע דייטשע, עסטרייכישע, און טערקישע צייטונגען, ווי אויך אין די נייטראלע בלעטער איז ערשינען פאלגענדע הכחשה פון דער טערקישער רעגיערונג, וועלכע נויטיגט זיך ניט אין קיין שום קאמענטאריען. שוין די שפראך און פארם אליין רעדען פאר זיך:

„זייט א געווויסער צייט פערשפרייט די אנטאנט-פרעסע, ווי אויך אמעריקאנישע צייטונגען די פאנטאסטישע ידיעות, וועלכע זאלען שטאמען פון „גע־ווע־זענעם אמעריקאנישען באטשאפטער אין קאנסטאנטינאפאל ה' הענרי מארגענטוי. לויט דיזע ידיעות האט מארגענטוי כלומרש געפיהרט פערהאנדלונגען מיט דער טערקישער רעגיערונג וועגען פערקויפען פאלעסטינא צו די ציוניסטען. לויט דזעלבע ידיעות זאל די טערקישע

טונג.

טהיעלש, ראטס־סעקרעטער".

דיזעבע יודישע מיידעל האט ערהאלטען פונ׳ם בערלינער מאגיס־טראט א פשוטערע און קלארערע תשובה: „דער בעדארף אין יודישען לעהרקרעפטען איז געדעקט". ווי זי וואלט געבעטען וועגען א שטעלע אין א יודישער שולע אדער ספעציעל אלס א יודישע לעהרערין. —

דאס בעווייזט, אז ס׳איז פאראן א געהיימער צירקוליאר, וועלכער זארגט דערפאר, אז די דייטשע שולען זאלען בלייבען „יודען־ריין". און אויב, הייסט עס, מען האט באמת ניט קיין אנדער ברירה, קען מען, אויסנאהמ־ווייזע, אויף דער צייט פון מלחמה, אנגאזשירען א יודישען לעהרער אדער לעהרערין. ס׳איז דאך גאר רוסיש!

מען איז בכלל איבערצייגט אין די דייטשע נאציאנאל־יודישע קרייז, אז אלע יודישע בעאמטע, לעהרער, פראפעסארען און אפיציערען, בכלל אלע די, וואס האבען אדורכגעבראכען די וואנד פונ׳ם אפיציעלען דייטשען אנטיסעמיטיזם, וועלען נאך דער מלחמה בעזיי־טיגט ווערען פון זייערע שטעלען. אלץ וועט וויעדער וועריען יודען־ריין, ווי פריהער. דער לייפציגער אנטיסעמיטישער „האמער", וועל־כער שרייבט איצט, ניט קוקענדיג אויף דער צענזור, אינ׳ם טאן פון „רוס־קאיע זנאמיא" זארגט שוין דערפאר: ער פערצייכענט איטליכען יודען אויף אנ׳אפיציעלען שטאאטס־פאסטען, ער שרייבט אונאויפהערליך וועגען „יודי־שען אייגפלוס" און „יודאאיזירונג" פונ׳ם דייטשען מלוכה־לעבען.

מען דערצעהלט אין בערלין, אז פאר דעם לעצטען האלבען יאהר בעמערקט מען, דאס די העכערע מיליטער־מאכט וויל ניט בעשטימען יו־דען אויף פעראנטוואָרטליכע אפיציער־פאסטען און אז בכלל די צאהל פון יודען, וואס בעקומען אויסצייכנונגען האט זיך אויפפאלענד פערקלענערט. דאס ווערט צוגעשריבען דעם אנטיסעמיטיזם אין דער ארמעע און דער אונצופריידענהייט דערמיט, וואס די יודישע אפיציע־רען און סאלדאטען שטעהען אין צונא־העניטע און פריינדשאפטליכע בעציהונ־גען מיט די יודען פון די אקופירטע גע־ביטען, מיט׳ן המון.

אינטערעסאנט איז, אז די דייטשע צענזור, וועלכע האט אזוי שטרענג אבגעהיט דעם „בורגפריעדען" בנוגע צו פערשיעדענע פארטיי־סכסוכים און האט זאגאר ניט אלעמאל צוגעלאזען א פאלעמיק צווישען ציוניסטען און אסימיליאטארען, די זעלבע צענזור, וואס האט פריהער געצוואונגען די אנ־טיסעמיטען צו האלטען זיך אין געוויסע ראהמען, האט שפעטער און בפרט

די שורות די אמת'ע שטימונג. מען רעדט וועגען איליוזיעס, וועגען צו־בראכענע האפנונגען, וועגען סמנים פון האס און שנאה, וועגען דער פער־שטארקטער אנטיסעמיטישער אגיטאציע. אפילו אזא היפער־פאטריאטישעס בלאט, ווי „האמבורגער איזראעליטישעס פאמיליענבלאט" דרוקט ארטיקלען וועגען „איבערטריבענע האפנונגען", אין וועלכע ס'ווערט קלאר געזאגט, אז „ניט קוקענדיג אויף אלע קרבנית פון די דייטשע יודען — זענען די האפנונגען, דאס נאך דער מלחמה וועלען פערשווינדען אלע פאליטישע און רעליגיעזע סתירות, דיעזע האפנונגען, וואס זענען ענטשטאנען ביים אנהויב מלחמה, נור ק ר י ע ס־ע ר ש י י נ ו נ ג ע ן, וואס געהען אריבער אינאיינעם מיט דער מלחמה".

איך וויל איצט אויף א ווייל איבערהיפען די פרטים וועגען דעם וואקסענדען אנטיסעמיטיזם אין דייטשלאנד, ווי אויך די ציטאטען פון די בלעטער און איינצעלנע קלענערע אילוסטראציעס, איך'ל איצט אבשטעלען זיך אויף א פאר דאקומענטען פון דער לעצטער צייט. דער־ביי ווארף מען אין זינען האבען, אז די אנטיסעמיטישע שטרעמונגען, וועל־כע זענען אפיציעל קאנסטאטירט געווארען אין נאוועמבער 1915, האבען זיך, נאטירליך, ניט פארקלענערט, נאר זענען געוואקסען און זיך פארברייטעט. פון פריוואטע געשפרעכען, פון איינצעלנע אנפאלען, האט זיך עס א־ריבערגעטראגען אין די עפענטליכקייט. די לעצטע דעבאטען אין ב י י־ע ר ש ע ן און ס א ק ס י ס ע ן לאנדטאג זענען געווירצט מיט א היבשער דאזע בלבולים און יודענהאס. דער לידער פון דער קאנסערווא־טיוו־אגראריישער גרופע אין באיעריש־ען לאנדטאג ה' ב ע ק האט, למשל, פערטיידיגענדיג די אגראריער און לאנדווירטען, אפען געזאגט, אז די פאלקסמיינונג איז, דאס דער וואוכער אויף לעבענס־מיטלען, די ספע־קולאציע קומט פון די יודען.

ניט־לאנג האבען די בלעטער פערעפענטליכט פאלגענדען אפיציעלען בריף, וואס א יודישע לעהרערין, וועלכע האט זיך געווענדעט מכח א פלאץ, האט ערהאלטען פון דער ברעסלויער שול־דעפוטאציאן:

„ברעסלוי, דעם 12 מאי 1916.

מיר האבען אייך איינגעטראגען אין דער ליסטע פון פערטרעטערי־נען, בעמערקען אבער, אז לויט א צירקוליאר פונ'ם הערן מיניסטער פאר גייסטליכע־ און אונטערריכטס־ענינים קענען יודישע לעהרקרעפטע (לעה־רער און לעהרערין) אנגענומען ווערען צו א צ ײ ט ו ו ײ ל י ג ע ר פערטרעטונג פון קריסטליכע לעהרער און לעהרערין נ ו ר א ו י ס נ א ה מ ס ו ו י י־ז ע פ א ר ד ע ר צ ײ ט פ ו ן ק ר י ע ג, ו ע ן ס ' ז ע נ ע ן נ י ט א ק ײ ן א נ ד ע ר ע ג ע א י י ג נ ע ט ע פ ע ר ט ר ע ־

זונדערע סימפאטיע צו זיי מצד זייערע דייטשע קאלעגען־אפיצירען. קורץ און גוט: דער אנטיסעמיטיזם האט וויעדער אנגעהויבען פארנעמען זיין חשובען פלאץ אין דייטשען פאליטישען און גזעזלשאפטליכען לעבען. דער שלום־בית און די צענזור האבען מעהר ניט געהאלפען.

ס׳איז געגאנגען אזוי ווייט, אז דער „פעראיין צור אבוועהר דעס אנטיסעמיטיזם" צוזאמען מיט׳ן „פערבאנד פון די דייטשע יודען", וואס ווערען געפיהרט — דער ערשטער פון ליבעראלע קריסטען און דער צווייטער פון אסימילירטע רייכע יודען, האבען ארויסגעלאזען אויפרופען, אז מען דארף פארטזעצען דעם קאמף מיט׳ן אנטיסעמיטיזם, אז מען זאל זיך ניט אבגעבען מיט איליוזיעס וועגען שלום־בית, וכדומה. דער דאזיגער רוף איז געווען דער ערשטער קאלטער שטורם, די אפיציעלע וואהרענונג, די קאנסטאטירונג, אז בעצם האט זיך ניט פיעל געענדערט. דאס איז געווען שמערצליך און בעליידיגענד. אויף דער פערזאמלונג פון׳ם אויבענדערמאהנטען „פעראיין געגען אנטיסעמיטיזם", וואס איז אבגעהאלטען געווארען דעם 27־טען נאוועמבער אין בערלין, איז פיעסטגעשטעלט געווארען, „אז דער שהנער גייסט פון טאלעראנץ און אחדות, וואס האט גערשט אין אנהויב פון דער מלחמה, איז שוין אין א גרויסער מאס נעלם געווארען, אז די שלעכסטע תאוות, וואס זיינען אייגעהאלטען געווארען דורך פאטריאטישער בעגייסטערונג, רייסען זיך וויעדער צו דער מלאכה. די בעשולדיגונגען וועגען „יודישען קריעגס־וואכער" און „יודישע דעזערטירען" הערען זיך וויייטער. ניט נור די ספעציפיש־אנטיסעמיטישע פארטייען נאר אויך פערטרעטער פון ארגאניזאציעס, ווי פונ׳ם „בונד דער לאנדווירטען" האבען געווארפען אין דער עפענטליכקייט עהנליכע בעשולדיגונגען געגען די יודען". ווייטער שטעלט זיך אב דער גענעראל־סעקרעטאר פונ׳ם פעראיין, וואס זאמעלט אלע מאטעריאלען, אויף דער אנטיסעמיטישער אגיטאציע ביי דער פראגע וועגען דער צוקונפטיגער ארדנונג אין רוסיש־פוילען (געגויער וועגען דעם שפעטער). אין דער זעלבער פערזאמלונג האט מען זיך געקלאגט איבער אנטיסעמיטישער פראפאגאנדא צווישען די סאלדאטען אויפ׳ן פראנט און הינטער׳ן פראנט, און אז בכלל מערקט מען, דאס דער אנטיסעמיטיזם ווארט נאר אויפ׳ן מאמענט, ווען די בעשרענגונגען פון דער צענזור וועלען פאלען, כדי זיך א ווארף טהאן אויף די יודען און מאכען זיי פעראנטווארטליך פאר דעם יקרות און בכלל פאר אלע אנדערע צרות, וואס דייטשלאנד מוז אויסשטעהען.

ס׳איז געגוג צו איבערקוקען די יודיש־דייטשע פרעסע פאר׳ן 1915 יאהר (פון היינטיגען יאהר איז שוין אבגעהאנדלט!), כדי צו מערקען צווישען

אין אלגעמיין דאך געווען — מעהר אינסטינקטיוו, ווי מיט'ן שכל — ניט אינגאנצען בערוהיגט, געהאלטען זיך רעזערווירט. נור יחידים, מענשען מיט א טיעפערען בליק.

אז דער ערשטער טשאד האט אנגעהויבען ביסלעכווייז צו פערשווינ־ דען און די מלחמה האט אנגענומען א ביטער־ערנסטען און דויערענדען חאראקטער, האט זיך אויך אין גיכען געענדערט די שטימונג אין לאנד. די שמחה, מיט וועלכער אלע זענען דעם ערשטען האלבען יאהר געגאנגען צום פראנט, ווי זיי וואלטען געווען בערוישט פון שאמפאניער, האט זיך אויס־ געלופטערט — מען איז געווארען ניכטערער. דער ראזעווער שלייער, וואס האט פארדעקט די אויגען, ווי אויך די לאזונגען מכח „שלום־בית" האבען זיך אויסגעוועבט, אבגעקלונגען. ס'האבען זיך בעוויזען סמנים פון אונצו־ פריעדענהייט, כעס, פעסימיזם. די שווערִיגקייטען מיט די לעבענסמיטלען, דער וואקסענדער יקרות, די גרויסע קרבנות, די אינער־פאליטישע מחלוקות — דאס אלץ האט אומגעקעהרט דאס לאנד צום געווענליכען מעמד, צום נארמאלען און ניכטערען מצב; דערביי איז אבער דאס פאלק געווארען פיעל מעהר אויפגערעגט, נערוועז.

ס'איז גאנץ קלאר, אז ביי אזעלכע אומשטענדען, וואס זענען אזוי גונסטיג פאר יעדער העצע, בפרט פאר יודענהאס, האט מען אנגעהויבען צו מערקען אויך א אומענדערונג אין דער בעציהונג צו די יודען; נאך מעהר: די יודען זענען געווארען דער ערשטער קרבן פון דער ניכטערקייט. דער איינגעדרעמעלטער אנטיסעמיטיזם איז אויפגעוואכט. אן די יודען האט מען זיך געקענט נוקם זיין פאר א סך אונאנגענעהמליכקייטען און צרות. דער נעבעל איז פארביי, דערביבער האט מען אנגעהויבען צו מערקען דעם חילוק צווישען דעם גערמאן און דעם סעמיט. קורץ, אויף דער סצענע איז ארויף דער יוד, דער שטענדיגער שולדיגער. די אנטיסעמיטישע בלעטער האבען וויעדער אנגעהויבען זייער טעטיגקייט, די צענזור בנוגע צו זיי איז טיווע בלעטער, די האלב־אפיציעלע אנטיסעמיטען — די קאנסערווא־ געווארען מילדער, האט זיך אויפסניי גענומען צום „יודישען איינפלוס". עס האט זיך איבערגעחזרט דאס, וואס אין אלע לענדער: האט מען גערעדט פאר א באלדיגען שלום — האט מען געטייטעלט אויף די יודען; האט זיך געשטארקט דער קריגערישער שאוויניזם — האט מען גערעדט וועגען דער יודיש־קאפיטאליסטישער קליקע; די ספעקוליאציע אויף יקרות — זענען דאך בודאי יודישע ספעציאליטעטען. א פ י ל ו ב ע ש ו ך ד י ג ו נ ג ע ן א י ן י ו ד י ש ע ר פ ע ר ר ע ט ע ר י י (דערהויפט וועגען די גרענעץ־יודען פון אסט־פרייסען) זענען אויך געווען אין דער עפענטליכקייט. די יודישע רעזערוו־אפיציערען האבען זיך ניט געקענט לויבען מיט בע־

„בארבארען! וואנדאלען". דאס ביי־נאמען „בארבארען" האט בעליידיגט דייטשלאנד, וואס איז—איהר מוזט עס צוגעבען—איינע פון די פראגרעסיוע און קולטורעלסטע לענדער פון אייראפא. יעמאלט האבען זיך די דייטשע יודען געפילט גלייך מיט די דייטשען, די אייביגע שנאה צו די יודען און די נייע שנאה צו די דייטשען האט זיי פעראייניגט: אז מען האט דעם זעלבען מזל צו ווערען געהאסט! אין „אסט און וועסט" איז דאן ערשיענען אן׳ארטיקעל „שנאת חנם", אין וועלכען מען האט געמאכט א פאראלעל צווישען דעם אייביגען שנאת חנם צו די יודען און דעם איצטיגען שנאת חנם בנוגע צו די דייטשען. דער מוסר השכל איז געווען: יודען און דייטשען זענען פערבונדען צווישען זיך, זיינען כמעט איינס, זענען ברידער, אייגענע, קרובים א. א. וו. דער דאזיגער ארטיקעל איז געווען איבערגעדרוקט אין דער „פראנקפורטער צייטונג" און אין פיעלע אנדערע צייטונגען. דא זענען אונטערגעקומען אנדערע; מ׳האט זיך בעמיהט צו בעוויזען, אז מיר, יודען, האבען די זעלבע שפראך, ווי די דייטשען—מיר רעדען אייגענטליך דייטש, —אז היסטאריש איז אונזער גורל פערבונדען מיט׳ן גורל פון דייטשלאנד, אז מיר זענען אין מזרח דער אוואנגארד פון דער דייטשער קולטור א. א. וו. ס׳איז געשאפען געווארען א נייע בעצייכנונג: דייטש - יודע, דייטש־יודישקייט, אלס א מין אייניהייטליכער, געלונגען־פעראייניגטער און צוזאמענגעגאסענער עלעמענט. די שנאה צו רוסלאנד, די נקמה־געפיהלען פאר די רוסישע אכזריות און רדיפות, דייטשלאנדס קרוב׳שאפט צו טערקיי — דאס אלץ האט פערפעסטיגט דידאזיגע שטימונג, האט זי, אזוי צו זאגען, פונדאמענטירט און בעגרינדעט: וויסענשאפטליך, היסטאריש, פראקטיש.

פון קיין אנטיסעמיטיזם — כ׳מיין פון א אפענעם, דעמאנסטראטיוון — האט מען אפילו קיין זכר ניט געזעהען. ניטא קיין יודען! אויס! ס׳זענען פאראן נור דייטשען. קען מען דען האבען א ספעציפישען האס צו זיך זעלבסט, ס׳הייסט, צו דייטשען? בפרט, אז די דייטשען פון משה׳ס גלויבען, ווי די דייטשען־קאטאליקען, טוען אזוי פיעל לטובת דער מדינה, זענען אזוי העלדיש אויף די פראנטען, אזוי געטרייי.

דעך דאזיגער מצב האט געדויערט אן׳ערך דריי פערטל יאהר. די אסימיליאנטען, ווי בכלל אלע אפטימיסטישע נאטורען האבען געיובעלט: איהר זעהט! ס׳איז דערגרייכט! די זון פון אמת׳ער גלייכבערעכטיגקייט האט אנגעהויבען אויפגעהען איבער אונזערע קעפ... די ציוניסטען האבען זיך צוגעטוליעט צו זייער ווינקעלע, האבען שטיל פארטגעזעצט זייער ארבייט, געווען פאטריאטיש, ערפילט אלע פליכטען, אפט זאגאר אביסעל אר׳יס פון דער אייגענער הויט — געוואלט אריבערשפרינגען די אסימיליאנטען, נאר

ע ה ר ל י כ ע ן חשבון, אנשטאט וויעדער ארומצוטראגען זיך מיט חלומות. די יודישע פרעסע, בפרט אין אמעריקא, האט אין דעם פרט א סך געזינ־ דיגט. און ניט נור, וואס דאס בכיון־דיגע פערשווייגען פון דייטשלאנד׳ס עולות איז ניט נייטראל — מוחל! — נאר, ווייל דאס קאן גאר ניט בריינ־ גען קיין נוצען די דייטשע יודען, ווי בכלל קיינעם ניט. דאס וועט ניט ענ־ דערען די טיעפע סימפאטיין, וואס זענען אפשר פאראן ביי א טייל יודען צו דייטשלאנד, דאס וועט ניט פערשאפען קיין ליעבע צו רוסלאנד; איינס וועט מען אבער דערגרייכען: מען וועט וויסען, אז די אלע געשיכטען וועג־ גען דעם „בורגפריעדען" אין דייטשלאנד און דעם „בורגפריעדען" אויך צווישען די דייטשע אנטיסעמיטען און יודען — איז שוין נעלם, און פון איהם, ווי בכלל פון אלע חלומות, בריידערליכקייט מיט דער נייער „ד י י ט ש ־ י ו ד י ש ק י י ט" איז איצט קיין זכר ניט געבליבען.

איהר געדענקט דאך מסתמא די ערשטע מלחמה־וואכען. אין דייטש־ לאנד איז פראקלאמירט געווארען דער „שלום־בית". א ענטוזיאזם האט ארומגעחאפט די גאנצע בעפעלקערונג. יוד, קריסט, קאטאליק, פראטעס־ טאנט, קאנסערוואטאר, סאציאליסט, — אלץ איז פערשוואונדען, האט זיך פערשמעלצט אינ׳ם מעכטיגען טאפ, וואס דער גאט מארס האט אויפגע־ שטעלט אין די שטעדט פון דער מעכטיגער גערמאניע. די יודען האבען געקוועלט, געהאט נחת רוח, זיך ממש געבאדען אין די שטראהלען פון אמת׳ער גלייכקייט. זיי האבען אליין געשיקט זייערע זיהן צום פראנט, מנדב געווען גרויסע סומען, בעטיליגט זיך אין איטליכער ארבייט, גע־ האלפען — און געגלויבט באמונה שלימה, אז ס׳קומט די צייט, וועגען וועל־ כער זיי האבען געחלומט. די אנטיסעמיטישע צייטונגען האבען זיך טיילווייז אבגעשטעלט, יודען זיינען געווארען אפיציערען, בעקומען „אייזערנע צלם׳ס", די יודישע גדולים זענען געשטאנען בראש פון וויכטיגע מלוכה־ אונטערנעהמונגען (ראטענוי, סימאן, באלין), האבען גלייכבעכטיג גע־ ראטעוועט דאס פאטערלאנד. מיט דער שטימונג, וואס איז געוואקסען צווא־ מען מיט די ערפאלגען און נצחונות, זענען אויך פארחאפט געווארען די ציוניסטען — און מען קאן זיי גאר ניט טאדעלען: ס׳איז געווען כמעט אונפערמיידליך און אזוי מענשליך. דער גלויבען אין א נצחון און דער בטחון אין א אמת׳ן שלום־בית אין דייטשלאנד זענען געווען זעהר שטארק.

ס׳איז געווען א מאמענט, ווען די יודען האבען זיך זאגאר געפיהלט אביסעל שטאלצער פון די דייטשען, האבען זאגאר די דייטשען בעדויערט, אויף זיי רחמנות געהאט, נאטירליך, ניט בוכשטעבליך. דאס איז געווען אין יענעם מאמענט, בשעת די וועלט איז פארהילט געווארען פון געשרייען:

א בריעף פון דייטשלאנד.

קודם כל מוז איך בעמערקען, אז איך האב זיך א לאנגע צייט ערנסט מישב געווען, צי איך זאל בכלל שרייבען דעם דאזיגען בריעף. אויסער ריין פארמעלע סבות, וואס האבען א שייכות צו מיין לאיאליטעט בנוגע צו דייטשלאנד, אויסער מיינע בעשטימטע סימפאטיען אין דער היינטיגער מלחמה, וואס האבען מיך געשטערט צו וואַרפען א שוואַרצען שאטען אויף די צענטראל־מאכטען, וועלכע קעמפען אזוי העלדיש געגען א אונגעהייער רער מאיאריטעט, אויסער דעם אלעמען האב איך פשוט ניט געוואלט צוגעבען נאך א ביטערען טראפען צו דעם ים פון צובראכענע יודישע האפנונגען און אילוזיעס. ס׳איז גאר ניט אזוי לייכט קומען צו די יודען מיט נאך א שוואַרצער בשורה, אנזאגען זיי, אז אויך אין יענעם לאנד, וואס האט געשיינט צו זיין אויסגעלייטערט פונ׳ם יודענהאס — דורך די מלחמה־געשעהענישען — איז איצט ביטער־ערנסט מיט אונזערע ברידער. ס׳זענען אבער געלאפען חדשים נאך חדשים, די וואלקענס זענען געוואַרען געדיכטער, די שטימונג געדריקטער — און אין די יודישע בלעטער פון גאר דער וועלט האב איך אפילו קיין רמז אויף דעם אלעמען ניט געפונען, קיין ברעקעל סמן, קיין אות וועגען דעם, וואס עס קומט פאר אין דייטשלאנד. איך האב געלייענט הונדערט טויזענדער שורות וועגען רוסישע רדיפות און אכזריות, איך האב געלייענט וועגען אנטיסעמיטיזם אין ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליען, איך האב, ענדליך, געזעהען ערנסטע בעריכטען וועגען די רדיפות אין עסטרייך מיט די אלע דאקומענטען, וואס האבען מורא׳דיגע געשיכטען בעשטעטיגט, איך בין פערביטערט געוואַרען פון דעם דאזיגען מאזאישען בילד פון אונזער לאגע אין די לענדער, וואס קעמפען פאר פרייהייט פון די קליינע אומות — איינע פאר סערביען, די אנדערע פאר פוילען — און אין דעם פרעכטיגען בוקעט האט גראד געפעהלט מיין לאנד — דייטשלאנד, ווי דארט וואלט שלום ושלוה געהערשט. געפעהלט — וויל ס׳געהערט אהינצו, צו דער חבריא.

פארוואס ס׳האט אזוי פאסירט — וויס איך ניט. מיר איז אונבענגרייפליך די פערשווייגונגס־סיסטעם בנוגע צו דייטשלאנד, די סיסטעם, וואס איז, למשל, שוין איצט געבראכען בנוגע צו עסטרייך. איך בעגרייף עס ניט אפילו פון שטאנדפונקט פון מענשען, וועלכע ווינשען די צענטראל־מאכטען א נצחון, דאס איז דאך א אינערער יודישער ענין, וועלכען מיר דארפען קענען; דאס איז דאך וויכטיג, כדי מיר זאלען ניט זיין פארבלענדעט און בערוישט, נאר רוהיג קענען זיך פאנאנדערקלייבען אין די געשעהענישען, וויסען וואו מיר האלטען אין דער וועלט, מאכען א ריכטיגען און

„ווייסענשאפטליכער" ארגומענטאציע: די ניט־אויסגענוצטע עשירות פון סיביר און אוראל, דעם גורל פון דער פוילישער אינדוסטריע, ענגלישע נאדעלס און אמעריקאנישע שטיוועל, און נאך אנדערע ארטיקלען, וואס זענען אזוי נויטיג פאר רוסלאנד און ווערען פאבריצירט פון די צו אונז פרייַנדליכע מדינות. —

אבער ווי גוט און שעהן וואלט עס געווען, ווען אין 170 יאהר ארום וואלט עמיצער, לייענדיג די געשיכטע פון אונזער צייט — וואלט דערוואוסט זיך, אז מיר האבען גערעדט ניט מכח שטיוועל און נאדלען און סיבירישע עשירות, נאר האבען געקעמפט פאר דער אנערקענונג פון אונזערע אלע מענשליכע רעכט, אלס א נויטוועגדיגע בעדינגונג פון א ווירדיגען לעבען, אז מיר האבען זיך ניט „געשעהמט" קאטעגאריש און זיכער צו פאדערען די אבשאפונג פון אלע בעגרענצונגען, וויל די מינדסטע פון זיי בעפלעקט אונזער כבוד, יא, ווען מיר וואלטען ניט אפעלירען מיט ארגומענטען, וועלכע זיינען גופא א דערנידערונג און בעליידיגונג פאר אונז. —

ס׳וואלט געווען גוט און שעהן, ווען די שפעטערע דורות וואלטען זיך דערוואוסט, אז די אמעריקאנישע און פראנצויזישע יודען האבען געפונען ביי זיך גענוג מוט און שטאלץ, כדי צו פערלאנגען און קעמפען פאר א פולשטענדיגע גלייכבערעכטיגקייט אין רוסלאנד, פוילען און רומעניען, וויל די בעגרענצונגען בעליידיגען אויך זיי, דערנידריגען אויך זייער ווירדע.

זאלען אונזערע שונאים זיך טרייסטען דערמיט, אז די אבשאפונג פון בעגרענצונגען פאר יודען האט זיי געבראכט נוצען, זאלען זיי אבשאצען דעם בעפרייאונגס־אקט פונ׳ם שטאנדפונקט פון שטיוועל און נאדלען, אדער א הלואה אין אמעריקא. מיר אבער און אונזערע פריינד דארפען זוכען אנדערע ארגומענטען. ווילען מיר דען, אז אויף די עמודים פון אונזער געשיכטע, וואס וועט ארומרעדען די געשעהענישען פונ׳ם יאהר 1916, זאל שטעהען מיט שווארץ אויף ווייס: „רייכע יודישע פאמיליעס פון אמעריקאנישער, ענגלישער און פראנצויזישער אונטערטאנערשאפט, וואס ווילען זיך בעזעצען אין אונזער לאנד, שענקען מיר מיט אונזער קייזערליכער גנאד אלע פרעראגאטיוון, פריווילעגיעס און בירגערליכע רעכט, ווען עס גענישען אונזערע אייגענע אונטערטאנען... מיר ערלויבען זיי חאפען הערינג... בויען פאבריקען...

זיין מאיעסטעט ווינשט, אז יודען פעדלערס, אדער בכלל אריבער זאלען אבער בשום אופן ניט טארען אריינפאהרען אדער באזעצען זיך אין אונזער לאנד"...

ל. א ל י ן

אויסלענדישע יודען ביים אריינפאהרען קיין רוסלאנד...

פיהלט מען זיך ניט, מערקט מען דען ניט, אז אט די דאזיגע ארגו־מענטען דערשטיקען און פערדונקעלען אין אונזער אייגענעם בעוואוסטזיין דאס וועזענטליכע, דאס וויכטיגסטע — דאס אינערליכע בעוואוסטזיין פון אייגענער ווירדע און די פאדערונג פון אכטונג צו זיך מצד אנדערע. מיר האבען זיך אזוי צוגעוואוינט צו אונזער קנעכטשאפט, אזוי איינגעלעבט זיך מיט אונזער שאנד, אז אונז גופא דוכט זיך, דאס ס׳איז נויטיג אויסצוקלע־רען „וויסענשאפטליכע" בעווייזען מכח אונזער רעכט צו לעבען, צו אטע־מען מיט דער לופט, צו גענישען די זונען־שטראהלען, געהן רוהיג מיט א געהויבענעם קאפ, פערטיידיגען דעם פערזענליכען כבוד. מיר האבען אליין פארגעסען, אז די דאזיגע פראגען דארפען געלעזט ווערען אהן א שום שייכות אדער אבהענגיגקייט פון די פראגען וועגען נוצען אדער אומנוצען, וועגען אונזערע מעלות אדער חסרונות.

און אויב די געשעפטען פון די פראנצויזישע און ענגלישע שיפס־געזעלשאפטען זענען סיי־ווי גלענצענד, אהן די יודישע עמיגראנטען? און אויב די אמעריקאנער קאפיטאליסטען האבען שוין גענוג אבזאץ־געביעטען אויך חוץ רוסלאנד? וואו וועלען מיר דאן געפינען נייע, אזעלכע גרינדלי־כע און איבערצייגענדע ארגומענטען, ווי די אויבענדערמאהנטע און צו זיי עהנליכע?

איך זעה די איראנישע שמייכלען אויף די ליפען פון די ניכטערע פאליטיקער, מענשען מיט גרויסע ערפאהרונגען אינ׳ם כלל־לעבען. — „נא־איוער מענש, — לאכען זיי, צושאקלענדיג מיט׳ן קאפ, — „וויסט איהר דען ניט, אז די פאליטיק ווערט בעשטימט דורך רעאלע אינטערעסען, און ניט דורך אבסטראקטע פרינציפען; אז די שעהנע ווערטער מכח געריכטיג־קייט, מענשליכער ווירדע וכדומה זענען שוין לאנג נמאס געווארען; אז פאר דערוואקסענע מענשען איז איצט גאר א בזיון צו איבערחזרן אט־די דאזי־גע טריואיזמען. בפרט נאך איצט, ווען עס זענען פערגעסען געווארען אלע געטליכע און מענשליכע געבאטען, בשעת די פערבלוטיגטע פויסט האט פערנומען דעם פלאץ פון געוויסען און שכל".

און דאך, ניט קוקענדיג אויף די דאזיגע קלוגע ווערטער און בעדוי־ערענדע שמייכלען, מיין איך, אז לא זה הדרך. ס׳קען זיין, אז אין גיכען, צום מאמענט פון דער מלחמה־ליקווידאציע, וועט מען וויעדער אפשר אנ־הויבען הויך צו רעדען וועגען די יודישע ענינים, מכח דער אונערטרעגלי־כער לאגע פון די יודען אין רוסלאנד, פוילען, רומעניען און אנדערע לענדער. און דאן וועלען מסתמא מיר אליין און אונזערע גוטע פרייגד ברענגען וויעדער אין בעוועגונג די גאנצע „שווערע ארטילעריע" פון דער

קונפט, ווי די ווארצלען וואלטען ניט ענטהאלטען קיין שום זאפטען און לעבענספעהיגע שפראצונגען... און אט-דאס געפיהל שוואכט אב אונזער אק־טיוויטעט און קאמפס־לוסט, וואס זענען אויך אהן דעם שטארק פערמינערט געווארען דורך די לעצטע קאלאסאלע פערלוסטען פון אונזערע כחות ביי ריין פאסיוע איבערלעבונגען. יענער קליינער רעזערוו פון ענערגיע און קרעפטען, וואס ס׳איז נאך איבערגעבליבען ביי אינז, נאך דער ערפיהלונג פון אלע פאסיוע פליכטע ן, פערטיילט זיך, — ווייל ס׳פעהלט די נארמאלע געגענווארט — צווישען דעם עבר און עתיד. אונזערע בליקען וועגדען זיך אין אט די צוויי צדדים.

ערלויבט מיר צו דערצעהלען אייך א עפיזאד פון דער פערגאנגענ־
הייט, וואס וואלפט אב א געוויסען שאטען אויף דער
א רמז פאר׳ן עתיד.

בשעת איך האב זיך ניט־לאנג פערנומען מיט
שוועדישע יודען און זייער באזעצען זיך אין שוועדען,
שטויסען אויף א אינטערעסאנטען דאקומענט. דער שוע
ר י ך האט אין יאהר 1746 געדארפט בעשטימען די פ
קיין שוועדען פארטוגיזישע יודען. און אט: „זיין מאי
מיט די פארשטעלונגען פון דעם ראט (רעגירונגס־ראט
יודישע פאמיליעס פון פארטוגיזישער אבשטאמונג, וו
זיך בעזעצען אין געטעבארג, ווי אויך אין אנדערע ע
מיט זיין קעניגליכער גנאד געשענקט די רייכע פארטו
דעם שוץ פון די געזעצען, נאר אויך די פרעראגאטיו
בירגערליכע רעכט אהן שום בעגרענצונגען און מג
יודען וועלן געגעבען דאס רעכט צו פערנעהמען
שעפטען, וואס האבען א שייכות צום האנדעל און אינ
נעהמען אנ׳אנטייל אין מערב׳דיגע און מזרח׳דיגע קאמפאניעס, חאפען הע־
רינג, בויען פאבריקען א. א. וו. זיין מאיסטעט ווינשט, אז יודען פעדלער
(גאסען און דארף־הענדלער) און בכלל אריטע זאלען בשום אופן ניט קענען
אריינפאהרען אדער זיך בעזעצען אין לאנד".

וואס פאר א ניכטערער און פשוטער בליק אויף דער נאציאנאלער פראגע! רייכע פארטוגיזישע יודען מעגען יא אריינפאהרען אין לאנד און בויען פאבריקען, אבער הענדלער פון אלטע קליידער, פעדלערס און בכלל אריטע דארף מען דא ניט האבען און פאר זיי זענען די טויערען פון לאנד לחלוט׳ן פארשלאסען.

איך האב ניט ברעה צו פאלעמיזירען מיט׳ן אלטען שוועדישען קעניג, אדער מיט זיינע ראט־געבער. מיט הונדערט און זיבציג יאהר צוריק איז

תקון טעות: די 32-טע זייט געפינט זיך נאך דער 24-טער.

אויסלענדישע יודען ביים אריינפאהרען קיין רוסלאנד...

פיהלט מען זיך ניט, מערקט מען דען ניט, אז אט די דאזיגע ארגו־מענטען דערשטיקען און פערדונקעלען אין אונזער אייגענעם בעוואוסטזיין דאס וועזענטליכע, דאס וויכטיגסטע — דאס אינערליכע בעוואוסטזיין פון אייגענער ווירדע און די פאדערונג פון אכטונג צו זיך מצד אנדערע. מיר האבען זיך אזוי צוגעוואוינט צו אונזער קנעכטשאפט, אזוי איינגעלעבט זיך מיט אונזער שאנד, אז אונז גופא דוכט זיך, דאס ס׳איז נויטיג אויסצוקלע־רען „וויסענשאפטליכע" בעווייזען מכח אונזער רעכט צו לעבען, צו אטע־מען מיט דער לופט, צו גענייסען די זונען־שטראהלען, געהן רוהיג מיט א [illegible] פערטיידיגען דעם פערזענליכען כבוד, מיר האבען אליין [illegible] זיגע פראגען דארפען גלעזט ווערען אהן א שום שייכות [illegible] פון די פראגען וועגען נוצען אדער אומנוצען, וועגען [illegible] ר חסרונות.

[illegible] געשעפטען פון די פראנצויזישע און ענגלישע שיפס־[illegible] סיי־ווי גלענצענד, אהן די יודישע עמיגראנטען? און [illegible] קאפיטאליסטען האבען שוין געגוג אבזאץ־געביעטען [illegible] וואו וועלען מיר דאן געפינען נייע, אזעלכע גרינדלי־[illegible] ארגומענטען, ווי די אויבענדערמאהנטע און צו זיי

[illegible] איראנישע שמייכלען אויף די ליפען פון די ניכטערע [illegible] מיט גרויסע ערפאהרונגען אינ׳ם כלל־לעבען. — „נא־[illegible] כען זיי, צושאקלענדיג מיט׳ן קאפ, — „ווייסט איהר [illegible] יטיק ווערט בעשטימט דורך רעאלע אינטערעסען, און [illegible] פרינציפען; אז די שהנע ווערטער מכח געוועלטיג־קייט, מענשליכער ווירדע וכדומה זענען שוין לאנג נמאס געווארען; אז פאר דערוואקסענע מענשען איז איצט גאר א בזיון צו איבערחזרן אט־די דאזי־גע טריואיזמען. בפרט נאך איצט, ווען עס זענען פערגעסען געווארען אלע געטליכע און מענשליכע געבאטען, בשעת די פערבלוטיגטע פויסט האט פערנומען דעם פלאץ פון געוויסען און שכל".

און דאך, ניט קוקענדיג אויף די דאזיגע קלוגע ווערטער און בעדוי־ערענדע שמייכלען, מיין איך, אז לא זה הדרך. ס׳קען זיין, אז אין גיכען, צום מאמענט פון דער מלחמה־ליקווידאציע, ווען מען וויעדער אפשר אנ־הויבען הויך צו רעדען וועגען די יודישע ענינים, מכח דער אונערטרעגלי־כער לאגע פון די יודען אין רוסלאנד, פוילען, רומעניען און אנדערע לענדער. און דאן וועלען מסתמא מיר אליין און אונזערע גוטע פרייגד ברענגען וויעדער אין בעוועגונג די גאנצע „שווערע ארטילעריע" פון דער

אויסלענדישע יודען ביים אריינפאהרען קיין רוסלאנד...

פיהלט מען זיך ניט, מערקט מען דען ניט, אז אט די דאזיגע ארגו־מענטען דערשטיקען און פערדונקעלען אין אונזער אייגענעם בעוואוסטזיין דאס וועזענטליכע, דאס וויכטיגסטע — דאס אינערליכע בעוואוסטזיין פון אייגענער ווירדע און די פאדערונג פון אכטונג צו זיך מצד אנדערע. מיר האבען זיך אזוי צוגעוואוינט צו אונזער קנעכטשאפט, אזוי איינגעלעבט זיך מיט אונזער שאנד, אז אונז גופא דוכט זיך, דאס ס׳איז נויטיג אויסצוקלע־רען „וויסענשאפטליכע" בעווייזען מכח אונזער רעכט צו לעבען, צו אטע־מען מיט דער לופט, צו גענייסען די זונען־שטראהלען, געהן רוהיג מיט א [illegible] פון די פראגען וועגען נוצען אדער אומנוצען, וועגען [illegible] חסרונות.

[illegible] געשעפטען פון די פראנצויזישע און ענגלישע שיפס־[illegible] סיי־ווי גלענצענד, אהן די יודישע עמיגראנטען? און [illegible] קאפיטאליסטען האבען שוין גענוג אבזאץ־געביעטען [illegible] וואו וועלען מיר דאן געפינען נייע, אזעלכע גרינדלי־[illegible] ארגומענטען, ווי די אויבענדערמאהנטע און צו זיי

[illegible] איראנישע שמייכלען אויף די ליפען פון די ניכטערע [illegible] מיט גרויסע ערפאהרונגען אינ׳ם כלל־לעבען. — „נא־[illegible] כען זיי, צושאקלענדיג מיט׳ן קאפ, — „ווייסט איהר [illegible] ליטיק ווערט בעשטימט דורך רעאלע אינטערעסען, און [illegible] פרינציפען; אז די שהנע ווערטער מכח געוועכטיג־קייט, מענשליכער ווירדע וכדומה זענען שוין לאנג נמאס געווארען; אז פאר דערוואקסענע מענשען איז איצט גאר א בזיון צו איבערחזרן אט־די דאזי־גע טריואיזמען. בפרט נאך איצט, ווען עס זענען פערגעסען געווארען אלע געטליכע און מענשליכע געבאטען, בשעת די פערבלוטיגטע פויסט האט פערנומען דעם פלאץ פון געוויסען און שכל".

און דאך, ניט קוקענדיג אויף די דאזיגע קלוגע ווערטער און בעדוי־ערענדע שמייכלען, מיין איך, אז לא זה הדרך. ס׳קען זיין, אז אין גיכען, צום מאמענט פון דער מלחמה־ליקווידאציע, וועט מען וויעדער אפשר אנ־הויבען הויך צו רעדען וועגען די יודישע ענינים, מכח דער אונערטרעגלי־כער לאגע פון די יודען אין רוסלאנד, פוילען, רומעניען און אנדערע לענדער. און דאן וועלען מסתמא מיר אליין און אונזערע גוטע פריינד ברענגען וויעדער אין בעוועגונג די גאנצע „שווערע ארטילעריע" פון דער

קונפט, ווי די ווארצלען וואלטען ניט ענטהאלטען קיין שום זאפטען און לעבענספעהיגע שפראצונגען... און אט-דאס געפיהל שוואכט אב אונזער אק־טיוויטעט און קאמפס־לוסט, וואס זענען אויך אהן דעם שטארק פערמינערט געווארען דורך די לעצטע קאלאסאלע פערלוסטען פון אונזערע כחות ביי ריין פאסיוע איבערלעבונגען. יענער קליינער רעזערוו פון ענערגיע און קרעפטען, וואס ס׳איז נאך איבערגעבליבען ביי אינז, נאך דער ערפיהלונג פון אלע פאסיוע פליכטע ן, פערטיילט זיך, — ווייל ס׳פעהלט די נארמאלע געגענווארט — צווישען דעם עבר און עתיד. אונזערע בליקען וועגדען זיך אין אט די צוויי צדדים.

ערלויבט מיר צו דערצעהלען אייך א עפיזאד פון דער פערגאנגענ־הייט, וואס וואקפט אב א געוויסען שאטען אויף דער געגענווארט און גיט א רמז פאר׳ן עתיד.

בשעת איך האב זיך ניט־לאנג פערנומען מיט דער געשיכטע פון די שוועדישע יודען און זייער באזעצען זיך אין שוועדען, האב איך זיך אנגע־שטויסען אויף א אינטערעסאנטען דאקומענט. דער שוועדישער קעניג פ ר י ד־ר י ך האט אין יאהר 1746 געדארפט בעשטימען די פראגע וועגען צולאזען קיין שוועדען פארטוגיזישע יודען. און אט: „זיין מאיעסטעט האט אין הסכם מיט די פארשטעלונגען פון דעם ראט (רעגירונגס־ראט) מכח אייניגע רייכע יודישע פאמיליעס פון פארטוגיזישער אבשטאמונג, וועלכע האבען געוואלט זיך בעזעצען אין געטעבארג, ווי אויך אין אנדערע ערטער פונ׳ם לאנד — מיט זיין קעניגליכער גנאד געשענקט די רייכע פארטוגיזישע יודען ניט נור דעם שוץ פון די געזעצען, נאר אויך די פריוילעגיעס און בירגערליכע רעכט אהן שום בעגרענצונגען און מניעות; די דערמאהנטע יודען וועלען געגעבען דאס רעכט צו פערנעהמען זיך מיט כל־ערליי גע־שעפטען, וואס האבען א שייכות צום האנדעל און אינדוסטריע; זיי קענען נעהמען אנ׳אנטייל אין מערב׳דיגע און מזרח׳דיגע קאמפאניעס, חאפען הע־רינג, בויען פאבריקען א. א. וו. זיין מאיעסטעט ווינשט, אז יודען פעדלער (גאסען און דארף־הענדלער) און בכלל אריעמ זאלען בשום אופן ניט קענען אריינפאהרען אדער זיך בעזעצען אין לאנד".

וואס פאר א ניכטערער און פשוטער בליק אויף דער נאציאנאלער פראגע! רייכע פארטוגיזישע יודען מעגען יא אריינפאהרען אין לאנד און בויען פאבריקען, אבער הענדלער פון אלטע קליידער, פעדלערס און בכלל אריעמ דארף מען דא ניט האבען און פאר זיי זענען די טויערען פון לאנד לחלוט׳ן פארשלאסען.

איך האב ניט ברעה צו פאלעמיזירען מיט׳ן אלטען שוועדישען קעניג, אדער מיט זיינע ראט־געבער. מיט הונדערט און זיבציג יאהר צוריק איז

פעהלט אבער א כאראקטער, א פערזענליכקייט א ווילען, וואס זאל געבען א סימן פאר אנ׳אנגריף.

עס פאדערט זיך איצט פאר׳ן יודישען טעאטער א צענטראל־פיגור, וואס זאל ארגאניזירען די גאנצע שעפפעריש יוגענד, וואס זאל אנדערע קלייגע, פרישע בלימלאך אויפהויבען, בעגיסען און, וויעדער, מאנכע גרויסע דעמבען מיט מאכט און העזה פון אונזער דראמאטישען וואלד אויסהאקען.

נאך דער מלחמה וועלען מיר קלאפען טרעוואגע רופען צו בעוועגונג און זוכען דראמאטיקער, וואס ליעגען אפשר אונטער א שטארקער שאלעכץ און וואר־טען, מיט זייער טאלאנט, אז מ׳זאל זיי נאר אנהויבען בעפרייען פון זייער קארע.

פארויס. נ. פראנק

פון פערגאנגענהייט און געגענווארט.

מ׳זאגט, אז מענשען, וואס האבען ניט קיין געגענווארט, — גיבען זיך אב מיט זכרונות וועגען עבר, וועגען פערגאנגענע צייטען, אדער פאר־נעהמען זיך מיט חלומות מכח דער צוקונפט. ס׳קומט פאר אויך אזוי, אז, דערמאהנענדיג זיך וועגען דעם עבר, — טראגט מען זיך איבער אין דער צוקונפט. ווי טרויעריג עס זאל ניט שיינען די דאזיגע בעשעפטיגונג, דאך קומט אויס פון צייט צו צייט אבצוגעבען זיך מיט איהר.

נאטירליך, מען מוז דערבייַ געדענקען, אז די ווערט נאר: „ניטא קיין געגענווארט" ווערען ניט געמיינט בוכשטעבליך און זענען שטענדיג און העכסט בעדינגט. ווער וואלט, למשל, געזאגט, אז ביי אונז, יודען, איז ניטא קיין געגענווארט? — גאנצע בענדער קען מען דאך אנפיהלען מיט די דער־צעהלונגען מכח אט דער דאזיגער געגענווארט, און ס׳וועט, מסתמא, נאך א לאנגע צייט פערנליווערען דאס בלוט ביי די, וועמען ס׳וועט אויס־קומען צו בעקענען זיך מיט אונזער געגענווארט, וען זי וועט שוין ווערען אפילו א שטיק פערגאנגענהייט, בלויז אנ׳עבר.

אבער די געגענווארט פון אונזערע טעג איז אזוי פינסטער, אזוי טרייסט־לאז און ביטער, אז אלע פערזוכען צו איבערווארפען א בריק צו דעם עתיד זענען האפנונגסלאז און בלייבען ערפאלגלאז.

וואס וועט מיט אונז זיין מארגען? וואסער גורל איז באשערט די פוילישע יודען? וואס וועט ווערען פון אלע אונזערע נאציאנאלע אויפגא־בען און ערווארטונגען? די דאזיגע, ווי פיעלע אנדערע פראגען איז מען איצט נאך וועהניגער בכח צו בענטפערען אדער לעזען, ווי וועלן־עס־איז־ווי אונזער געגענווארט וואלט בכלל געווען אהן שום עלעמענטען פון צו־

י. גארדין האט גלענצענד פארשטאנען אט־די ביידע פא־
דערונגען פון דער ביהנע, און האט זיך געמיהט צו געבן:

גוטע פיעסען — די אקטיארען,

גוטע אקטיארען — די פיעסען.

ער איז געווען דער גוטער טעאטער־מענש.

די אקטיארען זענען אבער אויך אונגערעכט: זיי ווילען צו פיעל נא־
שען פון גרייטען. גערן וואלטען זיי געוואלט האבען א צווייטען גארד־
דין, וואס זאל זיי „פון האנד אין מויל אריינלעגען" שעהנע און טא־
לאנטפולע ראליען, זיי ווילען אבער ניט זוכען דעם גארדין, וואס
ליגט אפשר באהאלטען צווישען דער ניו־יארקער יודישער יוגענד. מיר קע־
נען נאך היינט ניט קיין „סטאר", וואס זאל האבען ענטדעקט א דראמאטי־
קער, אזוי ווי אנטואן האט ענטדעקט בערנשטיין, ער,
האנרי באטאי און אז. וו. אט דעם פערדיענסט האבען נאך ניט
אונזערע ארטיסטען. אין דעם פרט איז שוין פון זיי ניט פיעל צו ערוואר־
טען. זיי זענען שוין ניט גאר פון די יונגע, און צו זייער עלטער — אזוי
שטעל איך זיך מיר פאר — ווילט זיך זיי שוין לעבען פון גרייטען, און וואס
מעהר און גיכער געניסען. יעמאלט פיהלט מען ערשט, אז די יאהרען גי־
סען זיך צווישען די פינגער און מ'וויל דאס לעבען וואס מעהר אויסנאגען.
דער יודישער „סטאר", וואס האט שוין איצט גרויע האר אין קאפ און וועי־
מענס הארץ ס'איז אויך אלטליך־גרוי, וועט זיך שוין איצט ניט אבגעבען
מיט אזעלכע יונגע און משוגע'נע זאכען, ווי זוכען טאלאנטען. דאס גרעס־
טע וואס ער קען טהאן, איז אמאל א בעסערע פיעסע אויפפיהרען.

און דאן, האט דען דער איצטיגער „סטאר" שוין זיינס ניט געטהאן? האט
ער ניט געבויט דעם טעאטער? האט ער דען ניט געשטרעבט, וועו ער איז
געווען יונג און אויף זיינע, איצט שווערע פלייצעס, זענען נאך געוואקסען
פליגלען?

יא, דאס איז תמיד דער חוב פון די יונגע.

וואו זענען אבער די יונגע?

נאך דער מלחמה וועלען מיר זיי רופען און זוכען. אונזער טעאטער
איז פערלאזט, פערוואקסען, מ'זעהט שוין באלד די רויזען צווישען די
דערנער ניט ארויס. און מיר שווייגען. נאך דער מלחמה וועלען מיר אבער
מוזען רעדען.

מיר האבען עטליכע דראמאטיקער אין אונזער ליטעראטור. מיר פער־
מאגען א אש, א פרץ הירשביין, א קאברין, א
ליבין און נאך עטליכע, וואס האבען שוין ביהנע־ערפאהרונג. אונז

קענען פערשטעהען זיינע געדערים און איהם אויפהויבען".

מאנכע פון די אויסגערעכענטע טענות זענען פולשטענדיג בע־גרינדעט.

* * *

ווי פאראדאקסאל אזא איינטיילונג זאל ניט קלינגען, וואלט איך פערטיילט אונזער טעאטער־רעפערטואר אין צוויי בעזונדערע קאטעגאריעס:

1) רוסלענדישע פיעסען, פון רוסלענדישע דראמאטיקער;

2) אמעריקאנישע פיעסען, פון אמעריקאנישע דראמאטיקער.

די רוסלענדישע דראמאטיקער קומען צו אונז מיט אביסעל אבשיי און פיעל ליעבע. קוקט זיך צו א פיעסע, וואס קומט פון ווארשוי — דארט איז ביז איצט געווען, פאר רוסלאנד, דער מרכז פון יודישען טעאטער — און איהר וועט זעהען, אז זי טראגט אויף איהר סקעלעט א שעהנעם ליטעראריישען פלייש. א פלייש, וואס איז לאנג געפלעגט און גע־צערטעלט פון מח און פון פען. דארט פעהלט אבער פאך. די סצענען זע־נען שלעכט פארטיילט, און דער שלוס־אקט -- ניט געלונגען.

די אמעריקאנישע פיעסע איז שוין פונקט דער היפך. דארט איז דער ליטעראריישער אויסבעט א שוואכער, אלע ביינער סטארטשען ארויס פונ׳ם גוף, די פראזע מיט סענקען, און דער מאנאלאג קינדעריש־עלעמענטאר, אבער דער פארהאנג פאלט צו דער צייט, דער שלוס־אקט איז שטארק, די סצענען אויסגעטאקט, די האנדלונג שפארט זיך וואס א מאל שטורמישער, ווי א וואסערפאל, און דער אקטיאר זעהט זיך דארט ארויס אין זיין גאנ־צער הויכקייט.

די ערשע האבען: ליטעראטור; די צוויי־טע: פאך.

אין דעם טאג, ווען די רוסלענדישע שריפטשטעלער וועלען זייערע אמעריקאנישע חברים אויסהעלפען מיט ליטעראטור, אדער די אמע־ריקאנישע שריפטשטעלער פון דער ביהנע, וועלען זייערע רוסלענדישע חברים אנטלייהען זייער פערשטענדניס פאר דער ביהנע־טעכניק, וועט ערשט געבויט ווערען די אמת׳ע יודישע דראמא, וואס לאזט אויף זיך אזוי לאנג ווארטען.

ד״ר מ ו ק ד ו נ י האט אמאל בעמערקט, אז דער בוידעם פון א יודישען טעאטער־דירעקטאר אין ווארשוי איז איבערגעפאקט פון אמעריקאנישע פיעסען; ב ע ל־מ ח ש ב ו ת האט וויציג צוגעגעבען, אז א דאנק די אמעריקאנישע פיעסען האט מען זיך שוין אויסגעלערנט אין רוס־לאנד עטליכע ענגלישע ווערטער; פאר מיר איז דאס גאר קיין חדוש ניט. אלע מאהל וועט דעם אקטיאר בעסער ציהען צו דער פיעסע, וואו ער וועט געפינען פלאץ פאר זיין שפיעל־קונסט, אין וועלכער ער קען זיך „בעווייזען".

לאנג געלייענט א אינטערוויו מיט אנ׳אמעריקאנער קאמיקער, וואו ער בע־
ריהמט זיך פאר א מיטארבייטער פון א בעקאנטער צייטונג, אז ער האט
צו להכעיס „אריינגעשמוגעלט" א ליעדעל אין דעם „גרויסען יוד". אזעלכע
„אריינשמוגלערייען" לאזען זיך לייכט גלויבען, און הויבן שוין אפילו קיין
פראטעסט ניט אויף, ווען מיר זעהען די אפענע הפקרות, וואס טאנצט ארום
ווי א שד אין דער ניו־יאָרקער יודישער טעאטער־וועלט א בעקאנטער יו־
דישער „סטאר" אין אמעריקא האט זיך גאר ניט געשעהמט „איבערצוארבייי־
טען" ש ל ו ם א ש ׳ ס א דראמא, און דארט עפעס „אריינשמוגלען" א
מעשה מיט א האק, וואס איז נאכדעם טאקי געפאלען, ווי א האק, איבער׳ן
קאפ פונ׳ם פיינפילענדען דיכטער. און אז מ׳קען אזעלכעס טהון מיט ש ל ו ם
א ש ׳ ן, ווי ווילט איהר, אז מ׳זאל רעספעקטירען די פראזא פון די יונ־
גערע, פון די מתחילים? ווי ווילט איהר, אז זייערע יונגע בלעטלאך זאלען
זיך האלטען אויף זייערע צווייגען און ניט אראבפאלען מיט׳ן ווינד פון
אנארכיע און הפקרות, וואס ווייניט אין זייערע אויערען?

דערבי ווייענן נאך די אקטיארען גופא איבער׳ן שלעכטען מצב פון
טעאטער. זיי טענה׳ען: די יונגע דראמאטיקער, אדער די, וואס „קרענקען"
אויף דער קונסט, קענען ניט שרייבען פאר דער ביהנע, זיי פערשטעהען
ניט דעם מעכאנ׳זם פון א טעאטער־שטיק, זיי פעהלט דער דאזיגער חוש.
זיי האבען נאך ניט בעגריפען די קונסט פון לאזען א פארהאנג צום פסי־
כאלאגישען מאמענט, פון אויסארבייטען, אויספיילען א סצענע, פון שאפען
עלאסטישע ראליען, וואו דעם אקטיארס אייגענשאפטען זאלען זיך מענען
איינפאסען, שרייבען פאר דער ביהנע איז א שווערער פאך, וואס פאדערט
פיעל אויפמערקזאמקייט און זאך־פערשטענדניס. מ׳מוז זיך לאנג און טיף
צוקוקען צו דער טעאטער־מאשין, לערנען און שטודירען אלע שרייפלאך
איהרע און זיך בעקענען מיט איהר טרייב־כח. דער יונגער דראמאטיקער
קען דאס ניט אדער האט דאס נאך ניט אויסגעלערענט, און דעריבער שאפט
ער ניט קיין לעבענס־פעהיגע ביהנע־פיעסען.

„מיר ווילען בעסער — זאגען זיי ווייטער — שפיעלען אין פיעסען
פון אונזערע „סופליארען" (ליפעראנטען פון רעפערטואר). וואס קענען אונז
און אונזער פאך, וואס ווייסען אונזערע שוואכקייטען און אייגענשאפטען,
איידער די ליטעראריש׳ע לאנגווייליגקייטען פון די יונגע דראמאטיקער,
וואס קומען אנגעבלאזען, מיט פארטיגע קונסט און טענות. די בעסטע טע־
אטער־שרייבער — זאגען זיי אלץ — זענען געווען פון פאך אדער גאנץ
נאהענט צו איהם. מ א ל י ע ר איז געווען אנ׳אקטיאר, ש ע ק ס פ י ר
— אנ׳אקטיאר, א י ב ס ע ן — א טעאטער־דירעקטאר. נאר פאך־לייט
אדער אזוינע, וואס בויגען זיך לאנג ארא ב מיט א לופע איבער׳ן טעאטער,

טערמינאלאגיע און פרעמדע, זאגאר ניט פעריודישטע ווערטער (די אמעריקאנער יודישע פרעסע). א פאר אלטע, אלטע יודען פון די אלטע שטעדט און שטעדטלעך, בלאנדזשען נאך ארום אין די נייע יודישע גהעטאס און רעדען נאך יודיש, ווי אמת'ע יודען... א פאר יודישע אינטעליגענטען פערליעבטע און ערציִגענע אויף אונזער אלטער און נייער ליטעראטורען, ענטוויקלען נאך ווייטער מיט די לעצטע זאפטען פון זייער אייגענעם הארצען דאס, וואס זיי האבען געירש'נט פון זייערע עלטערען. אבער די נייע יודישע גאס, דאס נייע יודישע לעבען גיט זיי גאר ניט. די יודישע גאס שאפט ניט — ווי אזוי־זשע קענען שאפען די פאר טאלענטען, וואס מיר פערמאגען נאך.

א פאלק, וואס איז פער'משפט איין סאציאלען קלאס פון זיך צו בילדען — דאס איז אונזער נאהענטסטע צוקונפט. און א קלאס, וואס מוז געשיכטליך און נאטירליך קעמפען און ברעכען. ניט אזוי גיך נאך וועט דער ארבייטער־קלאס אנהויבען ווירקליך שאפען. וער וועט אבהיטען אונזערע נאציאנאלע פארמלאזע פארמען, וועלכע הענגען אין דער לופטען... ווער וועט האבען צייט דערצו? דער נייער שטאלענער יאהרהונדערט האט אונז אריינגעכאפט אין זיינע ציין און ווער ווייסט צי מיר וועלען פון זיי גאנץ ארויס?

לאנדאן. לעא קענינג

איבערין יודישען טהעאטער.

נאך דער מלחמה וועט מען דארפען א טראכט טהון אויך וועגען דעם יודישען טעאטער.

פון אמעריקא קומען אונז אן זעהער פיינליכע גרוסען. אונזער טעאטער געהט בארג־אראב. די ערגסטע שונד־שטיקער האבען פערחאפט דעם אויבען־אן און זיי בושעוועט אהן מורא און אהן פחד. דער גרעשמאק פון עולם, וואס גארדין האט שוין ווי־עס־איז געהאט ארויפגעבראכט אויף א דרך, ווערט וויעדער פערוואקסען מיט שעדליכען שונד־גראז. א פולשטענדיגע אנארכיע הערשט אין טעאטער־געביעט: די אקטיארען אליין האבען פערלוירען דעם דרך־ארץ פאר זייער קונסט און האבען וויעדער אנגעהויבען „שרייען" אנשטאט צו שפיעלען שטיל, מיט אנ'אבשיי. וער קען דען זיי א דעה זאגען? א פולשטענדיגע הארמאניע פון דיסהארמאניע: אלטע שונד־פיעסען דורך אלטע שונד־מיטלען. היינט ווערען אבגעטהון אזעלכע זאכען געגען דעם גוטען גרעשמאק, וואס מ'וואלט אמאל, וען י. גארדין האט נאך געלעבט, ניט געהאט די העזה צו טהון. איך האב ניט

דערווייל האלט אב אט די קומענדע סכנה די ספעציפישע יודישע מא־
טעריעלע נויט־בעדערפענישען, ויעלכע וועלען דאך מיט דער צייט מוזען
אונטערגעהן.

ניט די אינקווויזיציעס און ניט די פאגראמען האבען ניט געקענט
פערניכטען דאס יודישע פאלק. פערניכטען וועט אונז די וואקסענדע דע־
מאקראטיע. דער טעכניש־פערפאלקאמטער קאפיטאליזם וועט אונז פון איין
זייט פרעסען און איטליכען יודען פערוואנדלען אין א שרייפעלע פון א
מאשין אהן קיין שום אינטעלעקט און געפיהל; און פון דער צווייטער זייט
וועט די ארבייט פון דער מאשין פערענדיגען די נאטירליכע און פער־
שטענדליכע קלאסען־אידעאלאגיע. דער אנהויב פון אט־דעם אסימיליאצי־
אנס־פראצעס, פאנגט זיך שוין אן אין אונזער נייע היים — אין אמערי־
קא. דארט שטארבט ביסלעכווייז אב דער יודישער שם-טוב, אדער בעסער
געזאגט, דער שם־טוב פון יודען. און איז דען אמעריקא ניט דער אידע־
אל פון די אירימע, ניט פראלעטאריזירטע יוו־ישע קלייטניקעס פון רוסלאנד
און פוילען? וועט אט די „אירימע מיוחסים" אונזערע ניט איינשלינגען די
מאדערנע פאבריק? דער אמעריקאניזם, וועלכער פערשפרייט זיך שוין אי־
בער גאנץ אייראפא, איז אפשר די גרעסטע סכנה פאר דעם יו־
דענטום.

מיר האבען ניט קיין י ו ד י ש ע אריסטאקראטיע, און דאס איז
דער בעסטער בעווייז, אז דאס פאלק פערלירט דעם חוש צו זיין עבר. מיר
האבען קיין יודישען סאלאן ניט — ווי אזוי-זשע קען מען ערנסט און מיט
גלויבען רעדען פון א נייער יודישער קונסט און ליטעראטור. און דא ניט
לאנג האבען מיר עס נאך געהאט. ס׳זענען געווען יודישע הייזער, וואו עס
האט זיך געשאפען און ענטוויקעלט די יודישע שפראך.

ביי אונזערע רבנים און רביים, צווישען למדנים און חסידים, האט
פ ר ץ זיין אריסטאקראטישען לשון געפונען. און פון רבי שלמה נגיד׳ס
„שטוב" האט ארויסגעקלונגען ש ל ו ם א ש ׳ ס זאפטיגער יודיש.
ס׳איז שוין היינט שווער צו געפינען אזא יודען, ווי שלומה רב חיים׳ס
(מענדעלי). און אפילו טוביה דער מילכיגער, מיט דער פאלקסטימליכער
מתיקות פון זיין שפראך, האט געהאט אזא אריסטאקראטישע שם־טוב׳דיג־
קייט, און זיינע דיאלאגען, אפילו דאן ווען ער דערצעהלט, ווי ער איז
אויפגעריכט געווארען „מקימי מעפר דל", דאכט זיך אייך דאך, אז ס׳רעדט
פאר אייך א יורד, א זוהן פון אנ׳אלט פאלק.

ווי בלייך און ארים איז די יודישע שפראך אין דער מאדערנער יו־
דישער גאס, א נייער פערטרוקענטער יודיש. פול מיט א מין פרעמדער

דער דאזיגער בעפעהל געווען אנ׳אקט פון הומאניטעט. און די פארטוגיזי־
שע יודען האבען טאקי געפונען אין שוועדען א רוהיגען מקום־מקלט, א
צווייטע היים. מיר האט זיך אבער געווארפען אין די אויגען א געוויסע עהנ־
ליכקייט און קרוב׳שאפט צווישען אט דעם דאזיגען בעפעהל פון 1746 און
דער געגענווערטיגער שטעלונג פון דער יודענפראגע.

איהר געדענק מסתמא, אז מיט א קורצער צייט צוריק האט א פראנצוי־
זישער עקאנאמיסט (איך געדענק איצט ניט זיין נאמען), וועלכער האט פער־
טיידיגט די אידעע פון יודישער עמאנסיפאציע אין רוסלאנד, האט זיך בע־
מיהט צו בעגרינדען עס בעווייזענדיג, אז פ ר א נ ק ר ייך איז פשוט פער־
אינטערעסירט אין דער פערבעסערונג פון דער לאגע פון די רוסישע יודען.
ס׳האנדעלט זיך, נעמליך, מכח דעם, וואס די יודישע אויסוואנדערונג קיין
אמעריקא איז געגאנגען דורך דייטשלאנד, און די דייטשע שיפס־געזעלשאפ־
טען, די האמבורג־אמעריקאנישע און דער נארד־דייטשער לאיד, פלעגען א
דאנק דעם דאזיגען עמיגראנטען־שטראם בעקומען יעהרליך, אלס א פרע־
מיע, אנ׳ערך 40 מיליאן פראנק, וועלכע האבען זיי פיעל פערלייכטערט די
האנדעלס־קאנקורענץ מיט די פראנצויזען און ענגלענדער, — — — צי
דוכט זיך אייך ניט, אז דערדאזיגער חשבון און בעגרינדונג זענען, אי־
גענטליך, העכסט בעליידיגענד פאר אונז? אז איצט, מיט 170 יאהר נאך
דעם אויבענדערמאהנטען שוועדישען בעפעהל, קומט אויס עמיצען צו אי־
בערצייגען אין אונזער רעכט אויף פרייהייט מיט אזעלכע מיני ארגומענ־
טען. און אט האט אויך מ י ל י ו ק א ו ו, אומקעהרענדיג זיך פון אויס־
לאנד, געזאגט אין דער רוסישער דומא (אמת, פאר די מארקאוו׳ס), אז מען
קען ניט פאהרען קיין אמעריקא צו קריגען געלד כל־זמן די יודען האבען
ניט קיין גלייכבערעכטיגונג. —

אבער צו וואס דערפט איהר מיליוקאוו׳ן, אדער די פראנצויזישע
עקאנאמיסטען, אז מיר גופא, מיר יודען, האבען אזוי גוט איינגעהזר׳ט און
איינגעזאפט אין זיך אט דעם זעלבען שטאנדפונקט אויף דער יודישער
פראגע, וויפיעל שעהנע רעדען, ביכער און ארטיקלען ווערען בענוצט
דערצו, כדי צו דערווייזען, אז די רוסישע יודען וועלען מיטהעלפען דער
ענטוויקלונג פון דעם רוסישען האנדעל און אינדוסטריע, און דעריבער דארף
מען אבשאפען דעם תחום המושב; אז די פוילישע יודען האבען געשאפען
דעם לאדזער פאבריק־ראיאן און האבען פערבונדען פוילען מיט דעם רו־
סישען מארק, און דער פוילישער באיקאט איז דעריבער העכסט אונגע־
רעכט: אז די אמעריקאנישע און ענגלישע יודען וואלטען געקענט — צו
רוסלאנדס טובה — אריינלעגען זייערע קאפיטאלען אין רוסישע אונטער־
נעהמונגען, און דערפאר זאלען מען טאקי אבשאפען די בעגרענצונגען פאר

זיין און זיינען יודען. דורך זייער סאציאלער לאגע פיהלען זיי זיך פאר־
אייניגט צום אלוועלטליכען פראלעטאריאט. און פונקט ווי אונזער נאציא־
נאליזם איז אין זייערע אויגען א פאלשע מטבע פאבריצירט פון דער יודי־
שער בורזשואזיע, אזוי ווערט אויך דער „אנטיסעמיטיזם" בעטראכט פון זיי
אלס א פאלשע מטבע, פאבריצירט פון דער אייראפעאישער בורזשואזיע,
כדי אפצונארען זייערע ניט יודישע געגנאסען. „העכערע און בעסערע ווייד־
זשעס", „וועהניגער עקספלואטאציע און מעהר ארבייטס־לוין" — דאס זע־
נען די מאדערנע יודישע זמירות.

———

ניט די יודישע אינטעליגענץ, נאר די בריייטע יודישע מאסען פערלא־
זען לעצטענס דעם אלטען, האלב איינגעפאלענעם יוד
יודישע אינטעליגענץ, ווי יעדע אינטעליגענץ, וואס הז
דיציע און פארמען, בעקלאגט נור דעם חורבן פון אונ
בלייכטע פארמען. (ביאליק און איינהארן). און פערל
לעצטע שוהלכער אין דער יודישער גאס. א פאר א
די עשרה בטלנים זיצען דארט און דרימלען האלב א
יודישען ראמאנטיזם.

אמאל האבען מיר געהאט א פאלק פון מיוחסים
היינט, האבען מיר א פאלק פון שניידערס, פון דעמא
דאס פראגרעס? — —

איך ווייס ניט, נאר אפט דאכט מיר, אז אט דער
צעס ווערט „לעזען" די יודען־פראגע, אדער בעסער ג
ווערלט פון דער יודען־פראגע. וואס מעהר די יודיש
פראלעטאריזירען, אלץ וועניגער יודיש ווערלען זיי ו
אישער פראלעטאריאט האט נאך געשיכטלין־נאטירל
מען,—אויב ניט קיין ערד, האט ער חאטש אנ׳אייגענעם נאציאנאלען הי־
מעל, און דאס ווערט איהם פארהיטען פון אסימיליאציאן; ער ווערט שטענדיג,
אפילו ניט ווילענדיג, טראגען אויף זיך דעם לאקאלען קאלאריט. די יודישע
מאסען וויעדער פערמאגען ניט קיין געזונדטע ממשותדיגע נאציאנאלע פארמען,
אויסער נאציאנאלע טראדיציעס און גערירש׳ענטע סענטימענטען, און אט די
לעצטע נעהמט צו פון איהם ביסלעכווייז די פראלעטאריישע אידעאלאגיע.

א יוד צו זיין, מוז מען אינטעליגענט זיין; מ׳מוז קענען די יודישע
געשיכטע און זאגאר מיט איהר שטאלצירען. דער עם־האָרץ, וויעדער,
ווערלכער איז אויפגעקלעהרט און איז קלאסען־בעווואוסט, מוז אנווערען די
אכטונג צו די פערשיעדענע סענטימענטען. די געפעהרליכסטע אסימיליא־
ציע ווערט ערשט קומען, און אינ׳ם יודישען המון־עם ווערט זי זיך איינעסען.

דער דאזיגער בעפעהל געווען אנ'אקט פון הומאניטעט. און די פארטוגיזי־
שע יודען האבען טאקי געפונען אין שוועדען א רוהיגען מקום־מקלט, א
צווייטע היים. מיר האט זיך אבער געווארפען אין די אויגען א געוויסע עהנ־
ליכקייט און קרוב'שאפט צווישען אט דעם דאזיגען בעפעהל פון 1746 און
דער געגענווערטיגער שטעלונג פון דער יודענפראגע.

איהר געדענק מסתמא, אז מיט א קורצער צייט צוריק האט א פראנצוי־
זישער עקאנאמיסט (איך געדענק איצט ניט זיין נאמען), וועלכער האט פער־
טיידיגט די אידעע פון יודישער עמאנסיפאציע אין רוסלאנד, האט זיך בע־
מיהט צו בעגרינדען עס בעווייזענדיג, אז פ ר א נ ק ר י ך איז פשוט פער־
ער פערבעסערונג פון דער לאגע פון די רוסישע יודען.
ליך, מכח דעם, וואס די יודישע אויסוואנדערונג קיין
ן דורך דייטשלאנד, און די דייטשע שיפס־געזעלשאפ־
עריקאנישע און דער נארד־דייטשער לויד, פלעגען א
עמיגראנטען־שטראם בעקומען יעהרליך, אלס א פרע־
ן פראנק, וועלכע האבען זיי פיעל פערלייכטערט די
מיט די פראנצויזען און ענגלענדער. — — — צי
, אז דערדאזיגער חשבון און בעגרינדונג זענען, אי־
לייכטיגענד פאר אונז? אז איצט, מיט 170 יאהר נאך
טען שוועדישען בעפעהל, קומט אויס עמיצען צו אי־
ר רעכט אויף פרייהייט מיט אזעלכע מיני ארגומענ־
ר מ י ל י ו ק א ו ו, אומקעהרענדיג זיך פון אויס־
ר רוסישער דומא (אמת, פאר די מארקאוו'ס), אז מען
ן אמעריקא צו קריגען געלד כל־זמן די יודען האבען
טיגונג. —

תיקון טעות:
על פי טעות איז די זיי אבגיגענען 32 נומ'
ג ו ו י ש צ ו 24 יאר 25 יאר אוו 25 יאר
יאר טיט.

אבער צו וואס דערפט איהר מיליוקאוו'ן, אדער די פראנצויזישע עקאנאמיסטען, אז מיר גופא, מיר יודען, האבען אזוי גוט איינגעחזר'ט און איינגעזאפט אין זיך אט דעם זעלבען שטאנדפונקט אויף דער יודישער פראגע. וויפיעל שעהנע רעדען, ביכער און ארטיקלען וועלען בענוצט דערצו, כדי צו דערווייזען, אז די רוסישע יודען וועלען מיטהעלפען דער ענטוויקלונג פון דעם רוסישען האנדעל און אינדוטריע, און דעריבער דארף מען אבשאפען דעם תחום המושב; אז די פוילישע יודען האבען געשאפען דעם לאדזער פאבריק־ראיאן און האבען פערבונדען פוילען מיט דעם רו־ סישען מארק, און דער פוילישער באיקאט איז דעריבער העכסט אונגע־ רעכט: אז די אמעריקאנישע און ענגלישע יודען וואלטען געקענט — צו רוסלאנדס טובה — אריינלעגען זייערע קאפיטאלען אין רוסישע אונטער־ נעהמונגען, און דערפאר זיך מען טאקי אבשאפען די בעגרענצונגען פאר

זיין און זיינען יודען. דורך זייער סאציאלער לאגע פיהלען זיי זיך פאר־
אייניגט צום אלוועלטליכען פראלעטאריאט. און פונקט ווי אונזער נאציא־
נאליזם איז אין זייערע אויגען א פאלשע מטבע פאבריצירט פון דער יודי־
שער בורזשואזיע, אזוי ווערט אויך דער „אנטיסעמיטיזם" בעטראכט פון זיי
אלס א פאלשע מטבע, פאבריצירט פון דער אייראפעאישער בורזשואזיע,
כדי אפצונארען זייערע ניט יודישע גענאסען. „העכערע און בעסערע ווייד־
זשעס", „וועהניגער עקספלואטאציע און מעהר ארבייטס־לוין" — דאס זע־
נען די מאדערנע יודישע זמירות.

———

ניט די יודישע אינטעליגענץ, נאר די ברייטע יודישע מאסען פערלא־
זען לעצטענס דעם אלטען, האלב אייגעפאלענעם יודישען בית־המדרש. די
יודישע אינטעליגענץ, ווי יעדע אינטעליגענץ, וואס האט א חוש פאר טרא־
דיציע און פארמען, בעקלאגט נור דעם חורבן פון אונזערע לעצטע אבגע־
בלייכטע פארמען. (ביאליק און איינהארן). און פערלאזען איז טאקע דאס
לעצטע שוהלכעל אין דער יודישער גאס. א פאר אלטע יודען אפשר פון
די עשרה בטלנים זיצען דארט און דרימלען האלב איבער דעם גוטס־דיגען
יודישען ראמאנטיזם.

אמאל האבען מיר געהאט א פאלק פון מיוחסים און אריסטאקראטען,
היינט, האבען מיר א פאלק פון שניידערס, פון דעמאקראטען. אפשר הייסט
דאס פראגרעס? — —

איך ווייס ניט, נאר אפט דאכט מיר, אז אט דער נויטוועגדיגער פרא־
צעס ווערט „לעזען" די יודען־פראגע, אדער בעסער געזאגט, אויסלייזען די
וועלט פון דער יודען־פראגע. וואס מעהר די יודישע מאסען וועלען זיך
פראלעטאריזירען, אלץ וועניגער יודיש וועלען זיי ווערען. דער אייראפע־
אישער פראלעטאריאט האט נאך געשיכטליך־נאטירליכע נאציאנאלע פאר־
מען,—אויב ניט קיין ערד, האט ער חאטש אן׳אייגענעם נאציאנאלען הי־
מעל, און דאס וועט איהם פארהיטען פון אסימיליאציאן; ער וועט שטענדיג,
אפילו ניט ווילענדיג, טראגען אויף זיך דעם לאקאלען קאלאריט. די יודישע
מאסען וויעדער פערמאגען ניט קיין געזונדטע ממשותדיגע נאציאנאלע פארמען,
אויסער נאציאנאלע טראדיציעס און גערירש׳ענטע סענטימענטען, און אט די
לעצטע נעהמט צו פון איהם ביסלעכווייז די פראלעטאריישע אידעאלאגיע.

א יוד צו זיין, מוז מען אינטעליגענט זיין; מ׳מוז קענען די יודישע
געשיכטע און זאגאר מיט איהר שטאלצירען. דער עם־הארץ, וויעדער,
וועלכער איז אויפגעקלעהרט און איז קלאסען־בעווואוסט, מוז אנווערען די
אכטונג צו די פערשיעדענע סענטימענטען. די געפעהרליכסטע אסימיליא־
ציע וועט ערשט קומען, און אינ׳ם יודישען המון־עם וועט זי זיך איינעסטן.

ער איז געווען א גרויסער בעל דקדוק, אדער: ער האט גאנץ ש׳ס געקענט אויסוועהניג. און אונזערע ליידען זענען ניט קיין אומזיסטע געווען. מען האט געוואוסט פאר וואס... לכל הפחות האט זיך עס אזוי געדאכט... מען האט זיך געפיהלט שטאלץ ביי די טיעפסטע ערנידערונגען: הכול לפי המבייש והמתביש... מיר האבען אפט איגנאריירט אונזערע שונאים, אט ווי אן׳אריסטאקראט א יורד, וועלכער פראווט אב גלות, פיהלט זיך, ווען עמיץ א פראסטאק וויל איהם בעליידיגען. מיר האבען אמאל וויט אריבער־געקוקט איבער די קעפ פון אונזערע אונגליקען און אין די שהנע יודישע אויגען האבען שטאלצע אבשיינונגען זיך געשפיגעלט — דער גלאנץ און פראכט פון אונזערע אמאליגע בתי־מקדשים און די גוטע שטראהלענדע האפנונגען פון לעתיד לבוא, ווען משיח וועט קומען. —

* * *

אמאל, ערשט מיט א פאר צעהנדליג יאהר צוריק, האבען מיר געהאט א פאלק פון כלי־קודש — און היינט... האבען מיר א פאלק פון שניידערס, אדער מייקערס בלע׳ז. און די שכינה, וועלכע האט אמאל געוהנט אויפ׳ן אלטען פאלק, בלייבט זיך וואס א טאג מעהר און מעהר. עס פארשווינדעט דער פרומער יודישער ראמאנטיזם פון דער יודישער גאס. אזוי זעלטען זעהען זיך איצט, די פרומע שבת־בענש־ליכט פון די יודישע פענסטער, און עס דוכט זיך מיר, אז מיר וואנדערן ארום אויף א פערשוועכטער חורבה, און עס דאכט זיך אפט אויס, אז צוזאמען מיט׳ן אלטען יודישען ראמאנטיזם פערשווינדט אויך דער זאלץ און חן פון׳ם גלות, די געזאלבטע טרייסט צו אונזערע צרות... דער גלות האט לעצטענס פערלוירען זיין „יודישען טעם". און א סך שארפער און הארבער, ווי פריהער, שטעלט זיך די ביטערע פראגע: פאר וואס און צוליעב וועמען? א פאלק פון שניידערס — ווי שרעקליך דאס איז! א פאלק פון שניידערס און דעמאקראטען, פון בעוואוסטזיניגע און גענאסען; א פאלק צו „פעלקער גלייך" מיט טרוקענע פראזאאישע ברויט־פראגען. זיי דארפען ניט קיין ראש וראשון, זיי נויטיגען זיך ניט אין רבנים און דיינים. שהנע וועלטער קריכען זיי ניט אין קאפ אריין און שהנע קונסט איז ביי זיי ניט אויפ׳ן טאגעס־ארדנונג. די נויט צוזאמען מיט דער פראצע האט זיי פערטעמפט און טויב געמאכט צו די פערשיעדענע ראמאנטישע טראדיציעס. — און די פאר פארטייאישע אויפקלעהרונגס־לאזונגען, האבען ביי זיי זייער גלויבען אוועקגעריבט.

דאס וואלט „יודישקייט" בלאנדזשעט ארום אין זייערע פערטרוקענטע הערצער, ווי א פאלשע אבגעריבענע מטבע, מיט וועלכער די יודישע בורזשואזיע וויל זיי צאהלען אנשטאט אמת׳ע און בעסערע „וויידזשעס" (ארבייטס־לוין). און זיי וויסען ניט צוליעב וואס און צו וואס זיי דארפען

פאסטען, אנשטאט, זייענדיג דורכגעדרונגען מיט דער ליעבע צום רעיון, איבערצוגעבען די לייטונג פון דעם ציוניזם און די פעראנטוואָרטליכקייט פאר'ן גורל פון דער בעוועגונג, אנדערע, מעהר געאייגנעטע און מסתמא מעהר פעהיגערע קרעפטען.

ציריך 10 אויגוסט. פעליקס פינקוס.

דער גוס'ענדער יודישער ראמאנטיזם

אמאל, ערשט צוריק מיט א יאהר צוואנציג־דרייסיג, האבען מיר געהאט א פאלק פון „כלי־קודש", א פאלק פון בלויזע יחסנים, אריסטאקראטען; א פאלק פון רבנים, דיינים און שמשים. — וואס פאר א יודישע פאמיליע איז דאס ניט געווען „איינגעטונקט" אין יחוס און וואס פאר א יוד האט עס ניט געשטאמט פון רבנים און „גוטע יודען"? ביי דער אריסטאקראטישער פרוי, ביי דער „מארק־יודענע" זאגאר, האט אזא יחוס־פייעריל געצאנקט אין די האלב־פערלאשענע אויגען; קוים נור זי האט זיך פאר וועמען אנגעהויבען דאס הארץ אויסצורעדען, אראפציהענדיג טיעפער און פרומערע איבער'ן שטערען דאס קאפ־טיכעל, האבען שוין שאטענס פון גרויסע פרייע יודען פאר אייערע אויגען געשוועבט. —

אויף יעדען פון אונזערע בריידער איז אזא אור־אלטער שטויב געוועז פארשפרייט. אין די שטריכען פון פנים האט מען אנ'אלטען יחוס־בריף געקענט איבערלייענען. עס האט זיך געשפירט, אז דאס זענען קינדער פון א נ' א ל ט פאלק. וואס פאר א יוד האט זיך עס ניט געשעהמט, וועז אין זיין משפחה האט זיך, חלילה, א בעל־מלאכה אדורכגעווארפען? און שטארק איז געווען ביי יודען דאס געפיהל פון יאראכיע. פאר א יוד א למדן האט מען געהאט גרויס דרך־ארץ, און א „שטאדט אין מזרח" אדער „א זילבערנע עטרה אויף א טלית" — דאס זענען געווען ביי יעדען יודען גרויסע אנערקענטע ארדענס.

אויף אונזער גאנצען לעבען, ווי ארעם און צובראכען עס איז ניט געווען, האט גערוהט א הויך פון קדושה, פון הייליגען ראמאנטיזם. עפעס ווי די גאנצע כנסת ישראל וואלט אונטער אנ'אלטער טראדיציאנעלער חופה געווען פערזאמעלט. אויף אלעמען האט זכות גערוהט און אויף איטליכען האט מען מלמד זכות געווען. אויף א בעל מלאכה פלעגט מען צייהען דעם זכות פון רבי יוחנן הסנדלר, און איז ווער אוועק צו די „דייטשען" אדער צו די „בערלינטשיקעס", פלעגט מען איהם פערשיעדענע שבחים נאכזאגען:

(* ניט מיט אלע אויספיהרונגען פון ה' לעא קענ'ג איז די רעדאקצ'ע מסכים. ד י ר ע ד א ק צ י ע.

דערעקטיוון בנוגע די פראגען פון יודישער קאלאניזאציע אין ארץ־ישראל.

און נאך איינס: דייטשלאנדס איינפלוס אין דער טערקיי איז אפשר זעהער גרויס, צי ער איז אבער אזוי בעדייטענד, אז מען קען די טערקען מאכען פון בערלין פאר שריפטען בנוגע צו זייער שטעלונג אין דער פראגע פון דער יודישער קאלאניזאציע. איז פאזיטיוו א גרויער ספק. וועז מען זאל משפט'ן לויט דער האלטונג פון דער דייטשער פרעסע, שיינט עס זאגאר, ווי מען וואלט זיך היינט אין דייטשלאנד זעהער געהיט בכלל צו בעהאנדלען די קאלאניזאטארישע פראבלעמען פון דער טערקיי, ווי אויך די יודישע קאלאניזאציע אין פאלעסטינא. ס'איז געגוג דא צו דערמאהנען נור די ענטשפרעכענדע גרינדליכע ארטיקלען אין דער „דייטשער לעוואנטע צייטונג" און אין „פראנקפורטער צייטונג".

אלץ רעדט דערפאר, אז דער גורל פון ציוניזם מוז איצט גענליטעט ווערען פון אמעריקא. אויף וויפיעל ס'איז אויסערדעם נויטיג א פאליטישעס ביורא אין א אייראפעאישען נייטראלען לאנד, כדי צו אונטערשטיצען די ניו־יארקער ליטונג אין איהרע בעמיהונגען, דאס קענען בעשליסען די א־מעריקאנער חברים אליין. יעדענפאלס אבער מוזען זיך אין אזא אייראפע־אישען ביורא געפינען אמעריקאנער בירגער, אלס דעלעגירטע פונ'ם עקזע־קוטיוו־קאמיטעט, וואס זאלען צוזאמען ארבייטען מיט נייטראלע בירגער פון אייראפעאישע שטאאטען.

מען זאל אונז ניט פארווארפען, אז דורך אזעלכע אידעען, וואס האבען א שייכות צו דער אונטערטאנערשאפט פון אייניגע ציוניסטען, שטעלען מיר אין סכנה דעם גענאנק פון דער אינהייט פון דעם יודישען פאלק. די ערפאהרונג האט בעוויזען, אז מען האט אין אייניצעלנע קריגספיהרענדע לענדער די יודישע אינטערעסען אויף דעם גראבסטען אופן צוזאמענגעמישט מיט די אינטערעסען פון דעם שטאאט זאגאר בענוצט די יודען אלס א מיטעל און צווענק דערצו. פאקטען וועגען דעם פעהלען ניט.

דערפון קומט אונזער פאדערונג מכח דער נייטראליזירונג פון דער ציוניסטישער בעוועגונג, וואס קען ביי דעם איצטיגען מאמענט קומען און דורכגעפיהרט ווערען נור אין אמעריקא און פון אמעריקא.

דער מצב פון דער בעוועגונג איז א ערנסטער. די שטימען פון אונצופריעדענע פערמעהרען זיך. היינט זיינען זיי נאך אונארגאניזירט. וועט דער ע. א. ק. פערבלייבען אויך אויף ווייטער אייגעשפארט ביי זיין ביזאיצטיגער אינערער און אויסערער פאליטיק, וועט ער בעשטימט אליין פיהרע, דערצו, אז די דאזיגע ארגאניזירונג זאל ווערען א פאקט. די פעראנטוואורט־ליכקייט און די שולד לאסטעט אויף יענע, וועלכע האלטען זיך ביי זייערע

צו דעם אלעמען קומט נאך צו, וואס דער א. ק. האט ביים אנהויב פון דער מלחמה אבגעשטעלט אונזער אפיציעל ציוניסטישעס וואכענבלאט „די וועלט" און האט דערמיט פערניכטעט די וויכטיגסטע אויסערע סמנים פון דער ציוניסטישער בעוועגונג (נאטא בענע: א שעפונג פון הערצל'ן).

מיט א ענערגיע, וועלכע איז ממש צו בעוואונדערען, האט אונזער לייטונג ערפאלגרייך געקעמפט געגען דעם, אז דער פאליטישער זיין פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע זאל אריבערגעטראגען ווערען אין א נייטראלען לאנד. די איצט געשטעלטע פאדערונג פון דער ענגלישער פעדעראציע קומט אביסעל צו שפעט. אין קיין שום נייטראלען לאנד פון אייראפא קען איצט מעהר ניט א ציוניסטישער קאמיטעט, וועלכער זאל לייטען דעם גאנצען מאטעריעל פון דער בעוועגונג, רעכענען אויף אנ'אלגעמיינעם פערטרויען. די ביזאיזטיגע פאליטיק פון דער לייטונג, וואס איז אונטער יעדער קריטיק, האט איינמאל פאר אלעמאל פערניכטעט דעם פערטרויען — און א דראהענדע שפאלטונג און א פערווירונג זענען די פאלגען פון איהר טאקטיק און האלטונג.

ביי אזא מין מצב איז נאך איצט פאראן נור יענער אויסוועג, וועלכער האט אין אנהויב פון מלחמה אלעמען געשיינט צו זיין א נאטירליכע לעזונג. דער צייטווייליגער עקזעקוטיוו־קאמיטעט אין ניו־יארק, וואס איז דאך געגרינדעט געווארען מיט דער הסכמה פון ע. א. ק. מוז פערוואנדעלט ווערען אין א פאליטישע לייטונג פון דער גאנצער בעוועגונג און בעקומען די ענטשפרעכענדע מאכט און רעכט. די בעקוועמע אויסרעדען פון די בערלינער הערען, אז אין די נייטראלע לענדער פון אייראפא קען מען ניט געפינען קיין שום פאסיענדע קרעפטען, וועלכע מען וואלט געקענט די לייטונג אנפערטרויען, קען ניט אנגעוועגדעט ווערען בנוגע אמעריקא. צווישען אנדערע בעדייטענדע כחות, געפינען זיך דארטען ה' ד"ר ש. לעווין און אבער־ריכטער בראנדייס. ס'זענען דארט אויסערדעם פאראן א סך פאלעסטינעזער קרעפטען, כדי אנצוגעבען די נויטיגע ריכטליניען פאר אונזער פאליטיק אין פאלעסטינא. אז מען איז איבער די רוסיש־יודישע ענינים אריענטירט אין אמעריקא לכל הפחות אזוי גוט, ווי אין בערלין, וועלען מוזען צוגעבען אפילו די איינגעשפארטע בעלי־בתים פון די אקציאנס־קאמיטעט־שטולען.

און, לסוף, דער בעדייטענדסטער מאמענט. דער נייער אמעריקאנער באטשאפטער אברהם עלקוס גענפינט זיך איצט אויפ'ן וועג קיין קאנסטאנטינאפאל. ביי דעם איצטיגען מצב פון דער אלגעמיינער פאליטיק, קאן מען ערווארטען, אז ער וועט אין וואשינגטאן בעקומען אויך געוויסע

ליך־קיהל און זיי האבען אנגעהויבען צו בעגרייפען, אז די ציוניסטישע פאליטיק טאר בשום אופן ניט זיין אינגאנצען געקייטעט און געבונדען אן דעם כלי־זין־מזל פון די צענטראל־מאכטען, האבען זיי בעשלאסען צו שאפען אין קאפענהאגען א ביורא, כדי אויף אזא אופן צו דעמאנסטרירען פאר דער וועלט, אז די ציוניסטישע פאליטיק ווערט אנגעפיהרט פון א נייט־ראלען לאנד. דערביי האט מען דעם דאזיגען ביורא קיין שום, די מינימאל־סטע פאליטישע קאמפעטענצען ניט געגעבען און, אייגענטליך, נור געשאפען א טייערע און אין דער ערשטער צייט זעהר שלעכט פונקציאנירענדע מאשינעריע. אפילו ביים ארגאניזירען פון אט־דעם דאזיגען עלענדען פאסט־פערמיטלער האט מען אויך בעגאנגען א רייהע טאקטלאזיגקייטען, מיט וועלכער עס צייכענט זיך בכלל אויס דער זיך פון די איבערגעבליבענע טרויעריגע רעשטען פונ׳ם קליינעם א. ק. עס זאל דא אויך אונטערגעשטריכען ווערען, אז פון אנהויב אן ביז׳ן היינטיגען טאג בעשטעהט דער בעאמטען־שטאט פון דעם קאפענהאגענער ביורא אויסשליסליך פון אונטערטהאנען פון קריעגספיהרענדע מלוכות. דעריבער, וואן מען ערלויבט זיך היינט אין א ניט לאנג אין ענגלאנד ערשיענענעם אפיציעזען בוך — אין וועלכען עס ווערט, אגב, דירעקט ג ע פ ע ל ש ט דאס באזעלער פראגראם — צו בעצייכענען קאפענהאגען, אלס דעם זיץ פון דער ציוניסטישער בעוועגונג, איז עס פשוט א ב ע ו ו א ו ס ט ז י נ י ג ע ר ל י ג ע ן.

דער קליינער א. ק., וועלכער האט קודם כל געדארפט זארגען וועגען דעם, אז עס זאל געזיכערט און דערהאלטען ווערען די איינהייט פון דער בעוועגונג, האט אליין אריינגעטראגען א פע רווירונג, א פלאנטער, אין וועלכען מיר קענען זיך קוים פאנאנדערקלייבען: דער פאליטישער זיץ פון דער בעוועגונג איז נאך איצט, ווי פריהער: בערלין; פון דארט און ניט פון קאפענהאגען, קומען די דירעקטיוועז צו די נייטראלער לאנדסמאנשאפטען. אפילו, וועז זיי שטימען מיט דער „נייטראלער פאליטיק" פון דעם ק. א. ק., איז עס אויך פאר די נייטראלע ציוניסטען פאליטיש אין העכסטען גראד פיינליך צו בעקומען די ריכטליניען פאר זייער פאליטישער האלטונג פון א רעזידענץ פון א קריעגספיהרענדען לאנד. ווייטער, אין אמעריקא בעשטעהט גלייכצייטיג דער אויבען־דערמאהנטער צייטווייליגער עקזוטיוו־קאמיטעט, וועגען וועלכען מען האט אין אייראפא צייט זיין גרינדונג מעהר גארנישט ניט געהערט, וועמענס גרינדונג ס׳איז אבער פון א. ק. ניט דעזאוואוירט געווארען. און, ענדליך, עקזיסטירט אין קאפענהאגען א ביורא, וואס שטעלט מיט זיך פאר אין דער ווירקליכקייט ניט מעהר, ווי א פערהעלטניסמעסיג טייערעס פאסט־ביורא.

טער האט עס אויך געמוזט קלאר ווערען, אז מינדעסטענס בעת'ן קריעג ווערט זיך דער שווערפונקט פון דער יוו'ישער פאליטיק, און בפרט פון דער ציוניסטישער, אריבערטראגען קיין אמעריקא. די ענטוויקלונג פון די גע־שעהענישען האט בעויזען, אז די דאזיגע השערה איז געווען ריכטיג, אהן דער טהאט־קרעפטיגער אינטערוועניציע פונ'ם אמעריקאנישען באט־שאפטער מארגענטוי וואלטען אונזערע פאזיציעס אין פאלעסטינא קוים דערהאלטען געווארען אין זייער גאנצקייט. מען קען, ווי הויך מען ווייל, אבשאצען די בעמיהונגען אין דער דאזיגער ריכטונג פונ'ם פערשטאר־בענעם ווא ג ע נ ה י י ם, אבער זיי וואלטען געוויס געבליבען אהן א ממשות'דיגען רעזולטאט, ווען זיי וואלטען ניט געפונען די פעסטע שטיצע און הילף אין דער בעשטערענדער פאהן פון דער נארד־אמעריקאנישער או־ניאן. ס'האט דעריבער געשיינט צו זיין מעהר ווי נאטירליך, אז אמעריקא האט איבערגענומען די פיהרונג פון דער ציוניסטישער בעוועגונג און דער־מיט גלייכצייטיג פונ'ם גאנצען יודישען פאלק, אין א מאמענט, ווען די ליי־טענדע פערזענליכקייטען פונ'ם אקציאנס־קאמיטעט האבען אין דעם רעש פונ'ם גרענצלאזען לאנדעס־היפערפאטריאטיזם כמעט פערלוירען דעם קלא־רען שכל און האבען אבגעטהאן מעשים, פאר וועלכע דאס יודישע פאלק ווערט אין שפעטערע רוהיגערע צייטען פאדערען זיי צו א משפט.

אבער דער גוטער געדאנק איז ניט פערווירקליכט געווארען. ס'איז גע־בליבען נור ביי דער מיטטיילונג מכח דער גרינדונג פון אנ'אמעריקאנישען עקזעקוטיוו־קאמיטעט, און מעהר האט מען פון איהם אין אייראפא גאר נישט געהערט. וועמענס איינפלוסען מוזען מיר עס פערדאנקען, וואס אנ'־אויסגעצייכענטע אידעע איז דערשטיקט געווארען אין איהרער ערשטער יו־נגענד־אויפבליהונג? דער עקזעקוטיוו־קאמיטעט, ווי עס בעווייזט גופא זיין נאמען, האט דאך בשום אופן ניט געזאלט געגרינדעט ווערען נור פאר דער אמעריקאניש־יודישער פאליטיק, דאס וואלט אויך לחלוט'ן איבעריג געווען, ווען מען זאל נעהמען אין בעטראכט די גוטע ארגאניזאציאן פון דער ציו־ניסטישער פעדעראציע אין צפון־אמעריקא, ווער איז, אלזא, שולדיג אין דעם — און די דאזיגע פראגע טאר ניט פערשווינדען פון דעם סדר־היום פון דער געגענווערטיגער ציוניסטישער פאליטיק — וואס דער עקזעקוטיוו־קאמיטעט האט ניט געהאט אדער ניט בעקומען די מעגליכקייט צו ווע־רען טעטיג?, וואס דער פלאן איז ניט פערווירקליכט געווארען?

קען מען אפשר בעענטפערען די דאזיגע פראגע מיט דער שוואכער גרינדונג פונ'ם ק א פ ע נ ה א ג ע נ ע ר ב י ו ר א פון דער ציוניסישער ארגאניזאציע? — ווען די איצטיגע בעל־ממשלה'ס, מאכטהאבער בלע"ז, איז אין זייער קריעגספיהרענדער „רעזידענץ" געווארען אביסעל אונהיים־

מיט עטליכע הונדערט יאהר צוריק גאנץ צופעליג געפונען, וועו אפילו דורך דעם איז פאר זעהער פיעל מענשען און צוויי מיט א האלבען מיליאן יודען אויף זייער וואגלען אויסגעקומען א טובה. יוראפ איז איינגעטונקט אין זינד; אמת, אבער זי האט א מעלה: זי האט קיינער נישט גע פונ ען, זי שטעהט שוין לאנג, לאנג, פונקט ווי פאלעסטינע האט קיינער ניט גע־ פונ ען. בקיצור, איהר פארשטעהט דאך, אז איך בין ווייט פון גלויבען, דאס אמעריקא זאל ווערען א יודישער צענטר, און דערפאר האב איך גע־ רעדט אביסעל ווענען דעם געבאט פון בעשיידענהייט — „דער נייער הערצל" דיענט נור אלס אילוסטראציע.

קלאראן (שווייץ). שמריהו גארעליק

די פליכט צו אפאזיציע.

זייט צוויי יאהרען שווימט דאס ציוניסטישע שיף איבער דעם, דורך דער וועלט־מלחמה אויפגערודערטען ים פון דער וועלט־פאליטיק אהן א שום פעסטען קורס – שטויערלאז און רודערלאז. אויף דעם קאמאנדא־ברי־ קעל, ביי דעם בעפעהל־רעהרל, זעהט מען ניט קיין קאפיטאן, וועלכער זאל געבען די טיף אינ׳ם שיף ארבייטענדע מאשיניסטען די נויטיגע אנווייי־ זונגען און ריכטונג. פערלאזען איז אויך דאס שטויער־ראד, וועלכען עס האט אמאל געהאלטען די פעסטע האנד פון טהעאדאר הערצל׳ס גבור־גע־ שטאלט. — דער דאזיגער מצב, וואס האט גאר ניט קיין סוף, איז באמת אונערטרעגליך. עס מוזען אנהויבען צו וואקלען פערטרויען און בטחון בשעת אין א פאלקס־בעוועגונג ווערט מעהר ניט געזעהען דער פאהנען־ טרעגער; בשעת קיינער ווייס ניט מעהר, וואס איז די צייט־פאראלע און ווי איז דער קאמף־רוף. ביי אזא מין מצב בעדייטעט דאס שווייגען — א פערברעכען, און פון דעם אונבעשטימטען, פערבארגענעם געפיהל פון אונ־ צופריידענהייט און זארג ווערט רייף און דרינגענד דער היללי גער חוב צו אפאזיציאן.

גלייך אין אנהויב פון מלחמה, וואס האט געפאדערט פון אונזער פאלק די אונערהערטסטע קרבנות, האט א אויסגעצייכענטער געדאנק דורכגעדרונ־ גען די ציוניסטישע בעוועגונג, אין ניו־יארק, וואוהין דער שפיעל פון צו־ פאל האט פארווארפען איינעם פון די פעהיגסטע מיטגליעדער פונ׳ם קליי־ נעם אקציאנס־קאמיטעט, האט זיך געגרינדעט א „צייטווייליגער עקזעקוטיוו־ קאמיטעט פאר אלגעמיינע ציוניסטישע ענינים". די לאנדעס־פערבאנדען האבען דערהאלטען פון אמעריקא א מודעה וועגען דער דאזיגער גרינדונג. מען האט לייכטער אבגעאטעמט. אפילו פאר די שוואכסטע פאליטישע גייס־

קרוין פון א „נייעם הערצל", די קרוין, מיט וועלכער מען דארף זיין פאר־זיכטיג...

ווי געזאגט, איז דאס נור אלץ געשמאקלאזיגקייטען, אבער זיי עסען זיך אזוי איין. צוזאמען מיט די נדבות, מיט די שעהנע נדבות (אגב איבער־טרייבען דארף מען זיי אויך ניט) קומען אן צו אונז פון יענעם זייט ים די באנאליטעטען. פאר די נדבות טויזענד מאהל מערסי, אבער די באנאליטע־טען ברענגען ליידען און פערשאפען א שלעכטע שטימונג. און ווי שטארק אט די פלאטשיגקייט האט זיך איינגעקראצט אין דעם וועזען פון דעם אמעריקאנישען יודישען לעבען, איז ווירקליך צו בעוואונדערען; די בע־דייטענדע הויפענס פון פיינער, סימפאטישער יודישער אינטיליגענץ, וועל־כע די מלחמה האט אריבערגעווארפען פון יוראפ קיין אמעריקא איז קענ־טיג צו שוואך אין איהר איינפלוס, און איהר בלייבט אין בעסטען פאל צו פערהיטען זיך אליין כדי נישט פערכלינעט צו ווערען און פון צייט צו צייט קלאגען זיך וועגען דעם אין א גייסטרייכען פעליעטאן (פון די ניי־געקומע־נע איז בעזונדערס צו בעגריסען די אויסגעצייכענטע פעליעטאנען פון ד"ר א. קאראלניק).

עס איז אפשר גענואגט, וועז א נידערגעשלאגענער יוד פון אט־דעם זעהר קאמפראמעטירטען יוראפ זאגט מוסר אמעריקע, דערזעלבער אמעריקע מיט די יודישע באטשאפטער, מיט די שיפען שפייז פאר די פא־לעסטינער שמאכטענדע, מיט די גרויסע פאליטישע פערעספעקטיוון, מיט דעם שטאלצען מוטה איינצושטעלען זיך פאר יודישע רעכט. פון וואנען קומט די העזה זאגען מוסר? זי קומט דערפון, ווייל ביי א גאנץ בעדייטע־דען טהייל פון רוסישע און נישט רוסישע יודען איז דא די איבערצייגונג, אז די יודישע אמעריקא גיט וועהניגער, ווי זי וואלט געקענט און בעדארפט געבען. נאר אויב עס ווארפט זיך אזוי אין די אויגען, איז עס דערפאר, ווייל מען ש ר י י ט ש ר ע ק ל י ך, ווייל דעם מיליאן, וואס מען גיט שרייבט מען מיט ציפערן. עס איז א גרויסער אונטערשייד ווען מען שרייבט איינפאך א מיליאן אדער מען שרייבט עס מיט ציפערן און מען שטרייכט עס נאך אונטער צוויי מאהל; און אויסער דעם וועט זיך אמערי־קא קיינמאל ניט דערשלאגען און אויספיהרען קיין גלייכבערעכטיגקייט פאר יודען אין רוסלאנד. אהן דער איניציאטיווע פון רוסלאנד גופא (אויב דארט וועט זיך בייטען די פאליטישע סיסטעם), האט אזוי אנגעצוואונגענע גלייכ־בערעכטיגונג גאר קיין ממשות נישט. און דריטענס א נידערגעשלאגענער יוד פון זעהער און זעהער קאמפראמעטירטען יוראפ האט דאך אמעריקע נישט בעזונדערס ליעב, הגם ער איז גרייט אנצונעהמען אלע איהרע סכנות. ליעב האבען אמעריקע? איך קען ניט ליעב האבען דאס, וואס מען האט

קאנט דאס, וואס ער רעדט און שרייבט וועגען יודישע ענינים. ביי דעם בעסטען ווילען און ביי דער שעהנסטער אכטונג מוז מען דאך מודה זיין, אז דאס, וואס ער שרייבט און רעדט וועגען ציוניזם, זענען לויטער מיטעל־מעסיגקייטען, לויטער זאכען פערשטענדליכע פאר א גר, פאר א פראזעליט אבער, וועלכע לאזען אונז זעהר און זעהר קאלט. די יודישע וועלט נוי־טיגט זיך כלל נישט אין נייע דעקלאראציעס וועגען ציוניזם; נאך פינסקער און הערצל; נאך עלף קאנגרעסען און דרייסיג יאהר ציוניסטישער געשיכ־טע, איז עס גרינג און דאס קאסט גארנישט; וועגען ציוניזם דארף מען אי־בערהויפט נישט שרייבען, נאר מען דארף דאס מאכען, מען דארף עס דורכפיהרען, אויב מען קען. און רעדט מען וועגען ציוניזם, מוז מען נור און אונבעדינגט רעדען מיט דעם גרעסטען טעמפעראמענט, מוז מען דאס טהאן אזוי, אז דאס הארץ און די נשמה זאלען זיך שטארק אין דעם בעטייליגען. רוהיג רעדען וועגען ציוניזם איז לעכערליך און וויעדערווערטיג, ווארום אין א רוהיגער רעדע פאדער איך ניט עס, ניט גענאנקען; אין ציוניזם קען מען קיין נייע זאכען נישט אויסטראכ־טען און ריידען דארף נור דער, אין וועמען עס קאכט און ברענט א ליעבע צו דער אידעע, וועלכער איז א אריענטאלער מענש דורך און דורך, אט ווי א ד"ר שמריה לעווין איז, און אז איהם בעגריסט דער ניו־יארקער עולם, וועז איהם שרייט מען צו „הידד", פארשטעה איך, דאס וואכען אויף אין דעם אמעריקאנער יודען די ליעבע צו דעם גלות־יוד, צו א סווי סלאן און סלוצק און אויך צו דעם אלטען מזרח. —

פארוואס אבער ווערט אזוי ווילד און אונאנגענעהם אויפגעבראכט דער אמעריקאנער יודישער עולם, און ווי נור בראנדייס בעווייזט זיך הויבט מען אן זינגען „התקוה", ווייס איך נישט; אלענפאלס זיכער איז, אז אין די אויסגוסען פון איבערטריבענעם, נארישען ענטוזיאזם, שפילען א ראליע נישט די ליעבע צו דער אלטער גלות־היים און גאר אלטער מזרח־היים, נאר עפעס גאר אנדערע געפיהלען, וועלכע האבען א שטיקעל שיי־כות מיט „מה יפית"־פסיכיק, איהר זאלט קיין פאראיבעל ניט האבען מיינע ליעבע אמעריקאנער ציוניסטען. — ביטע זעהר! אין אייער סביבה האט זיך בעווייזען א נייער מענש מיט זעהר פיינע פעהיגקייטען, מיט א פיי־נער צוקונפט, אבער אגר, ערשט אנעכטען־גע־וואר ענער. בנוגע אגר מוז עקזיסטירען א גענויסער צענז, עס מוז אביסעל דויערן ביז מען בירגערט זיך איין. טאקט פאדערט בעשיידענהייט, צוריקהאלטונג. לאזט רוהיג דעם גר ארבייטען, שטורמט נישט יעדעס מאל „התקוה", וועז ער בעווייזט זיך אויף דער טריבונע און זעצט נישט אויף די

זעלבסטפערשטענדליך, ניט הערצל, אבער ער איז פיעל, פיעל גליקליכער פון הערצל'ן. פאר הרצל'ן, ווי דעם אמת'ן גרויסען טרוימער און אוטאפיסט, איז דער אנהויב געווען א דארנענדיגער, א שוועריגער; צו זיין שטערן איז ער געגאנגען די ערשטע צייט דורך אויסלאכען, דורך ניט אנערקענען און דורך בעזארגטע קאפ־שאקלען אין קרייז פון זיין אייגענער פאמיליע. באלד נאך דעם ערשיינען פון „יודענשטאאט" געדענקען זיך ארטיקלען, אין וועלכע הערצל איז בעטראכט געווארען פון איינע אלס נאיוועך פאנטאזיאר, פון אנדערע געשטעמפעלט געווארען אלס פאלסיפיקאטאר. און דערנאך, שפעטער, ווען צו איהם איז געקומען דאס גליק, זיין אנערקענט פון א פאלק אלס א פיהרער, איז ה ע ר צ ל דאן אוועק פון דער אויסערליכער וועלט, פון דארט, ווו ער האט געשפילט אמאל א ראליע פון פיינעם סאלאן־מענש און גאלאנטען סעליעטאניסט; ד א ן ו ו ע ר ט ה ע ר צ ל א נ ז י ר מיט אלע סמנים פון א מענשען, וואס ווייסט, אז אויף דעם פאסטען וועט ער פאלען אלס קרבן. עס איז זיך אזוי שווער פארצושטעלען, צום ביישפיעל, הערצלען אלס אויבער־ריכטער, — די מלוכה האט איהם נישט געקענט פארגלויבען אזא שטעלע, ווייל אין איהם האבען אלע געזעהען דעם חלום־מענש, וועלכער איז ארומגעפאהרען צו קיסרים, געריכטן צו זיי, ווי א גלייכער צו א גלייכען, און דאך לסוף געווינען אין זייערע אויגען אנ'אונפערגלייכליכער שלים־מזל.

ווירקליך, ב ר א נ ד י י ס איז אסך גליקליכער פון הערצל'ן; עס איז גאנץ מעגליך, אז אויף דיפלאמאטישע וועגען זאל זיך איהם איינגעבען אין דער צוקונפט א סך גרעסערע זאכען, ווי הערצל'ן, אבער עס איז קיין ספק נישט, אז זאל בראנדייס קומען אויף א ציוניסטישען קאנגרעס אין דעם שטילען, פראווינציעלען באזעל און ער ווערט דארט מאכען דעם גאנץ רויהיגען איינדרוק; מענשען וועלען נישט אויפכאפען זיך פון די ערטער, ווי משוגעים און זינגען „התיקוה" (א ניגון, וועלכען מען בעדארף זינגען נור אין פיערליכע מאמענטען) איינפאך דערפאר, ווייל אין דעם שטילען, פראווינציעלען באזעל איז פארט דא מעהר קולטור, מעהר אכטונג צו ווערטער און צו אפלאדיסמענטען אפילו ווי אין א ניו־יארק, ווו עס זענען נור לויטער „ה י ס ט א ר י ש ע" קאנפערענצען, „ה י ס ט א ר י ש ע" רעדען, „ה י ס ט א ר י ש ע" פערזענליכקייטען. — פון דער צייט זינט די מלחמה האט אויסגעבראכען און מיר, יודען פון דעם פערוויסטעטען יוראפ, זענען אנגעוויעזען אויף אמעריקא בנוגע קולטור־שפייזען, בנוגע יודישע צייטונגען, ביכער און קאנגרעסען, זענען אונז די יודישע אמעריקאנישע פערהעלטענישען גאנץ בעקאנט. און אויך בראנדייס איז בעקאנט; ווארים, ווען איהם ווערט אזוי אפט און פאמפעז גערעדט עס איז אויך אין יוראפ בע־

אונז פון דער לעטארגיע, גערופען צו פאזיטיוע טהאטען, גיוועקט און ניט געלאזט זינקען די ציוניסטישע פאהן.

דאס וועלען מיר שעצען און גיעדענקען.

מ. גראסמאן.

„דער נייער הערצל".

עס האנדעלט זיך אמת בלויז מכח א קולטורעלע גיעשמאק- און טאקט-לאזיגקייט, מכח א עסטעטישער אונאנשטענדיגקייט, אבער פערשווייגען בעדארף מען עס נישט. איך ווייס נישט אויב מיר קענען זיך העלפען אין אנדערע, גרויסע, וויכטיגע זאכען, — לויט מיין אביסעל פעסימיסטישער אויפפאסונג, שטעקען מיר ביי אנדערע אין די הענד און ניט מיר האבען, ליידער, די לעצטע דעה ראדיקאל אומצוענדערען אונזער לעבען, — אבער, וואס מיר קענען בלי ספק יא, איז אייגנפלאנצען אין זיך די נאבעלע קולטור פון בעשיידענהייט. אייגענטליך, מיר, זינדיגע יודען פון „יוראפ" זענען גאנץ בעשיידען, אבער זינט די מלחמה האט אויסגעבראכען, האט די אויבערהערשאפט בעקומען אמעריקא, די יודישע אמעריקא, מיט זעהער אונבעשיידענע פרעטענזיעס אויף א „צענטר"-וועלט, און פון דארטען, פון אמעריקע, ווערען דאס טראנספארטירט די גרויסע דאזען פון געשמאקלאזיגקייטען און עסטעטישע אונאנשטענדיגקייטען, אלס איינע פון אט דעם סארט איז: ד י ל ע ג ע נ ד ע ו ו ע ג ע ן א נ י י ע ם ה ע ר צ ל, וועלכע איז דארט אויפגעשטאנען.

גאט בעהיט מיך אנצוריהרען דעם כבוד, און ווי מען זאגט און שרייבט, די בעדייטענדע פערדיענסטען פון ה' בראנדייס; די פיינע צייגניס, וואס פרעזידענט ווילסאן האט איהם ארויסגעשטעלט, פליסט איין ביי איטליכען די בעסטע אכטונג צו די', וואהרשיינליך, גאנץ אויסערארדענטליכע פעהיגקייטען זיינע אלס אדוואקאט און גלעהרנטער יוריסט, אבער... אבער אויף הערצל'ען איז יעדער יוד, ווען מען אט דער אונפערגעסליכער נאמען זאגט עפעס, בערעכטיגט צו זיין אייפערזיכטיג; עס איז א חוב צו זיין אייפערזיכטיג אויף הערצל, עס איז א חוב נ י ש ט צ ו ד ע ר ל א ז ע ן, אז יעדער צוועלף יאהר זאל געבארען ווערען א נייער הערצל. ווען עס וואלט געווען אזא לייכטע און אפטע זאך, וואלט די מענשהייט אפנים קיינמאל נישט דערלעבט צו דעם פערגניגען, קוויקען און ריהמען זיך מיט א גרויסער פערזעלניקייט. עס איז גאנץ שווער ארויסשטעלען אין די ערשטע רייהע און מיט איניגסטער ליעבע פערעהרען א ערשיינונג, וואס בעווייזט זיך י ע ד ע צ ו ו ע ל ף י א ה ר. ניין, בראנדייס איז,

וואלדיגער. אין דער מחנה פון די לעגיאנערען וועלען זיין ערנסטע און רייפע; מחוץ למחנה — די כל־המיני פחדנים, פון פרינציפיעלע ביז די פשוטע דעזערטיר־נשמות.

די צייט פאר א לעגיאן איז געקומען. די שעה איז אבער גאר נא־העגט. מען דארף זיין גרייט צו בעענטפערען דעם רוף אזוי, ווי דאס דיק־טירט איטליכען זיין געוויסען און דער כבוד פונ׳ם יודישען פאלק, דער כבוד און שטאלץ, וועגען וועלכע מיר האבען ביז אהער נור ג ע ר ע ד ט. איצט דארף מען די ווערטער אין מעשים פערוואנדלען. —

לסוף א פאר פערזענליכע ווערטער, — פערזענליכע, ווייל זיי הא־בען א שייכות צו דער פערזאן פון חבר וו. ז ש א ב א ט י נ ס ק י, אויף וועמען ס׳איז געפאלען דער עהרענאפטער גורל דורכצופיהרען דעם לע־גיאן־געדאנק, רעאליזירען אונזער אלעמענס וואונש און ווילען. דערפאר איז אויך כמעט נור אויף איהם אליין געפאלען די משא אריבערצוטראגען אלע בעליידיגונגען, זידלעריין, בלבולים, אנפאלען, בעשולדיגונגען און דראהונגען, סיי מצד דעם אויפגעהעצטען המון, סיי מצד דער פרעסע. אין ווייס, אז ער איז דאס אלץ מקבל באהבה, — רוהיג און זיכער פארטזעצענ־דיג זיין ארבייט.

דאך געפין איך פאר מיין חוב, אין נאמען פון פיעלע, פיעלע פריינד און אנהענגער, ציוניסטען און ניט ציוניסטען, וואס שעצען הויך די דורכ־געטראכטע, ענערגישע און קאנסעקווענטע פאליטיק פון חבר ז ש א ב א ־ ט י נ ס ק י, אויסדריקען איהם עפענטליך אונזער פולשטענדיגען פערטרויען און אכטונג. זאל ער געדענקען, אז אויסער דעם המון, אויסער די חראק־טערלאזע, פערפלאנטערטע ציוניסטישע מנהיגים, אויסער דער אמעריקאנער בלאף־פרעסע, זענען פאראן א סך יודען, וואס קוקען מיט בעוואונדערונג אויף זיין וויכטיגער ארבייט, איטליכע רגע גרייט מיטצוהעלפען און מיט צוגעהען.

ניט איצט איז די צייט אבצושאצען דאס, וואס ס׳קומט פאר. איינס אבער וועלען מיר ניט פערגעסען: אין דער צייט פון דעם גרעסטען תוהו ובוהו אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועלכע מיר זענען געווען אין א סכנה צו פערזונקען וועלען אינ׳ם תהום פון פרעמדען היפער־פאטריאטיזם און צו פערבלאנדזשען אין טונקעלע קרומע געסלעך, אהן א פלאן און אהן א ציעל, — איז געקומען א מענש, וואס האט הויך אויפגעהויבען זיין שטימע, ארויסגעטראטען מיט א קלארען און פעסטען פראגראם, געשטיצט אויף א טויפער און קאנסעקווענטער אריענטאציע, האט אויפגעטר ייסעלט

גרענעצען, וועלען מיר בלייבען אויסער דער מחנה, צוזעהען פון דערווייטען, הגם דער געוויסען איז אומרוהיג און ס׳איז אזוי פיניג, אזוי אונאנגענעהם. —

וואס וועלען זיי אלע זאגען, וואס וועלען זיי אבער אלע ענטפערען, זיך אין דער יודישער געזעלשאפט — אט די אלע יונגע יודען, וואס געפינען זיך מחוץ רוסלאנד, — וען ס׳וואלט געגרינדעט ווערען א יודישער לעגיאן, מיט א יודישער פאהן, יודישע אויפגאבען און לאזונגען? וואס וועלען זיי ענטפערען אויפ׳ן רוף צו ערפילען זייער חוב צום פאלק? דא איז שוין ניטא דער פחד פאר׳ן פינסטערען לאנד און די שנאה צו איהם; דא איז אויך ניטא מעהר די רעדע וועגען אריינטרעטען אין דער פרעמדער ענגלישער ארמעע און שטארבען צוועקלאז און זינלאז. ס׳איז א רוף צו געהען מיט יודען און פאר יודען, ס׳איז א ברירה אויפ׳ן דערהויבענסטען אופן צו ערפילען די דאפעל־פליכט, צו פערענטפערען די געוויסענס־ביסען, שטום צו מאכען די פארוואורפספולע שטימע: „ס׳איז א בושה איצט ניט צו דיענען פאר׳ן פאלק" —, ניט מיטצוקעמפען פאר דעם יודישען עתיד, בפרט, אז אויף אזא אופן וועט־ען דערפיהלט סיי די לאיאלע בירגערליכע התחיבות בנוגע צו רוסלאנד, סיי דער העכערער חוב בנוגע צום יודישען פאלק. דא וועלען קיין שום אויסרעדען און טענות ניט העלפען. די וואהל איז אזוי קלאר און פשוט.

און דעמאלט וועלען נאר פחדנים און אמת׳ע דעוערטיר־נשמות (אויסער אויסנאהמען, וועלכע האבען אנדערע גרונדען) ניט מיטגעהען; נור מענשען מיט א אמת׳ען פחדנישען און קלייניליכען וועזען, ניט די בעסטע וועלען עס זיין, ניט די שעהנסטע גייסטער אונזערע. אבער אזוי ווי מיר גלויבען, אז אין דער טיעפעניש פון דער נשמה פון אונזער יוגענד גליהט דאך א ריטערליכער און פרייער גייסט, גלויבען מיר אויך, אז זיי וועלען זיך אברופען, וועלען צושטעהען צו די רוסישע יודען אין ענגלאנד און אינאיינעם מיט זיי טיילען די שמחות און צרות פונ׳ם לאגער־לעבען, אינאיינעם מיט זיי זינגען קאמפפס־ און בעפרייאונגס־ליעדער פאר ציון. —

די מלחמה דויערט שוין צוויי יאהר. מען איז ניכטער געווארען און מען קוקט דער גרויער ווירקליכקייט גלייך אין די אויגען. איצט קען מען ניט ווירקען אויף די מאסען מיט התלהבות און בלויזער בעגייסטערונג, אז זיי זאלען זיך שטעלען אונטער די פאהנען. דער אנבליק פון די מיליאנען קרבנות וואראנט. דעריבער איז איצט פיעל שווערער צו ענטשליסען זיך אויף אזא שריט. דאס זענען בכח צו מאכען נור די שטארקסטע און בעסטע, וואס האבען אין זייער בעגייסטערונג פאר דער זאך דערגרייכט ביז דער העכסטער רוהע. ס׳איז שווערער, אבער אויך דערהויבענער און גע־

פיעל מעהרער און טיעפער, ווי הונדערטער דיפלאמאטישע אונטערעדונגען ביכער און מעמאראנדומס.

* * *

ביים רוסישען שרייבער לעאניד אנדרעיעוו איז פאראן אנ׳אויסגעצייכענטע דערצעהלונג, וואס קלינגט ווי א שטראהלענדעס און פארוואורפס-פולעס ליעד, מיט׳ן זאנדערבארען רעפרען: „סטידנא ביט חאראשים!", „ס׳איז א בושה צו זיין א גוטער". ס׳איז א בזיון צו זיין א גוטער, א ציכטיגער, א אונשולדיגער, בשעת די גאנצע וועלט טרינקט זיך אין קויט, עלענד און פינסטערניש; זינדיגט און באדט זיך אין שוים פון מאוסקייטען און עולות. ס׳איז א בושה ארומצוגעהען, ווי א זייטיגער און אבגעזונדערטער, קוקען אפשר פון אויבען אראב, בעת אלץ ארום איז גענזונקען און שפל...

האבען דען פיעלע פון דער יודישער יוגענד אין די נייטראלע לענדער, וואס האבען זיך צופעליג, ווי על פי נס, גערעטעוועט פון די רוסישע קאזארמעס און מורא׳דיגע שלאכטפעלדער, ניט איבערגעלעבט א עהנליכען גענפיהל, בשעת זיי האבען געזעהען סאלדאטען, יונגע און אלטע, גענזונדע אדער פערוואונדעטע, אדער געהערט און געלייענט וועגען דעם לעבען אין די טראנשעען און ארום זיי? האבען דען די צארטע און אייגעל-פיהלענדע נשמות פון די יונגע יודען ניט א ציטער געטהאן ביים גענאנק, אז ס׳איז אפשר ניט גלייך צו לעבען איצט אין רוה און געמיטליכקייט, בעת די בריידער און שוועסטער פלאגען זיך? האבען זיי דען ניט גענפיהלט געוויסענס-ביסען, א מין אומרוהע, א געוויסע אונזיכערקייט, וואס ווערט אריסגערופען דורך א געפיהל פון שולד: „פארוואס זיי, און ניט איך?" פארוואס געהען דיענען און שטארבען, ערפילענדיג זייער חוב, פינפאונפערציגיעהריגע און פופציגיעהריגע, און איך זיץ זיך דא אין א נייטראלען גן-עדן? האבען זיי, וואס פלעגען זיך מקריב זיין אמאל פאר אידעען, ניט געטראכט, אז „ס׳איז א בושה איצט ניט צו דיענען", אז „צו זיין א דערטיר איז ביטער און טרויעריג", אז „ווי זיי וואלטען א חטא בעגאנגען", בעהאלטענדיג זיך אונטער די גראטעס פון די נייטראלע לענדער. — — —

און דאך, ביז ס׳האט זיך געהאנדעלט וועגען פאהרען צוריק קיין רוסלאנד, ווערען א סאלדאט אין דער רוסישער ארמעע, אליין זיך פערמשפט׳ן מיטצומאכען די אכזריות פון דער רוסישער מיליטער-מאכט, וועלכע עדות פון פאגראמען, — יא ביי דער אלטערנאטיוו: פאהרען קיין רוסלאנד אדער בלייבען אפשר א דעזערטיר, האט מען גוט געקענט בעגרייפען און פערשטעהען דעם צווייטען וועג. ניין, ניין — אלץ, אבער ניט פאהרען אהין. האט שוין פאסירט א נס, וואס מיר זענען מחוץ רוסלאנד׳ס

און בכלל: קיינער קאן איצט ניט „גאראנטירען". אפילו דייטשלאנד, דאס מעכטיגע דייטשלאנד, וואס האט, דוכט זיך, ש ו י ן בעזעצט אזעלכע גוואלדיגע שטחים לאנד, אפילו דייטשלאנד קאן אויך ניט, למשל, „גאראנטירען" איצט א נצחון.

נאך איין מאמענט וואלט איך וועלען דא אונטערשטרייכען, נעמליך, אונזער מיליטעריש הילף דער קאאליציע האט א גרויסע בעדייטונג סיי פאר'ן גורל פון פאלעסטינא, סיי פאר אונזער רעכטליכער לאגע אין דער קריגספיהרענדע גלות-לענדער. ווי מען זאל זיך ניט בעציהען צו רוסלאנד, ווי עס זאלען ניט אויסזעהען אונזערע אכט'ע געפיהלען און שטימונגען בנוגע צום דאזיגען לאנד, מוז מען דאך געדענקען, אז די אפיציעלע פאליטיק פון'ם רוסישען יודענטום איז געבליבען, ווי ביים אנהויב פון מלחמה: לאיאליטעט. די רוסישע יודען ווילען אויך איצט בעווייזען דער רוסישער מלוכה און דעם רוסישען פאלק, אז, ניט קוקענדיג אויף אלץ, ערפילען די יודען זייער חוב. ס'איז גענוג איבערצולייענען די לעצטע רעדע פון'ם דעפוטאט פ ר י ד מ א ן, כדי צו זעהען די דאזיגע פאליטישע ריכטליניען, וואס ווערען דיקטירט דורך פאליטישער רייפקייט און קאלטען שכל. ס'איז בלי שום ספק, אז די בילדונג פון יודישע לעגיאנען פאר ארץ-ישראל (וואס וועלען דאך בעשטעהען פון דערהויפט רוסישע יודען) וואלט געמאכט א גרויסען רושם אויך אין רוסלאנד, וואלט געהאלפען און געשטיצט אונזער פאזיציע אין דארטיגען קאמף פאר עמאנסיפאציע. דאס, וואס רוסישע מיליטערפליכטיגע יודען, וואס ווילען ניט פאהרען קיין רוסלאנד, האבען זיך אנגעשלאסען אן דער ענגלישער ארמיע, וועט דעמאנסטרירען אונזער העכסטע לאיאליטעט צו יענע לענדער, וואו מיר געניסען פרייהייט. אין ענגגלאנד און פראנקרייך וואלט עס אין ווארצעל אויסגעראטען די לעצטע אנטיסעמיטישע שטימונג, בעפרייט אונז פון בלבולים און שנאה, וואס קעגען וועלען געפעהרליך סיי פאר די ענגלישע יודען, סיי פאר די רוסישע און אויך פאר אונזערע בעשטרעבונגען אין פאלעסטינא.

מען דארף געדענקען, אז די גרויסע מעהרהייט פון'ם יודישען פאלק לעבט אדער אין די לענדער פון דער קאאליציע, אדער אין די נייטראלע לענדער, וואס סימפאטיזירען מיט ענגלאנד און פראנקרייך. דעריבער וואלט אונזער שטעלונג-נאהמע פאר דער קאאליציע, אונזער דעמאנסטראציע, גמאכט אויך אין די נייטראלע לענדער א גוטען רושם און וואלט געשטארקט די פאזיציע פון דער דארטיגער יודישער בעפעלקערונג. און נאך איינס: א יודישער לעגיאן וועט פאפולער מאכען דעם ציוניסטישען געדאנק, אונזערע יודענשטאאט-אידעען, אונזערע עמאנסיפאציאנס-בעשטרעבונגען

איצטיגע נצחון־זיכערע שטימונג אין די לענדער פון קאאליציע און אין די נייטראלע מדינות גיט די געהעריגע תשובה אויף דער ערשטער פראגע פון די צווייפלענדע פעסימיסטען.

ווייטער. די געשעהענישען אין ענגלאנד, די מעגליכקייט צו בילדען מיט איין מאל א יודישען לעגיאן פון אפשר ערך 15,000 מאן, גיט אנ׳ענ־ טפער אויף אויף דער צווייטער שאלה. די פאדערונג פון דער ענגלישער רעגיערונג גיט אונז די מעגליכקייט צו רעדען ניט וועגען הונדערטער און טויזענדער לעגיאנערען, נאר זאגאר וועגען צעהנדליג־טויזענדער, ווייל אויסער די 15,000 מיליטערפליכטיגע אין ענגלאנד זענען נאך פאראן א סך טויזענדער אין די נייטראלע לענדער. אויך אין קאנאדא האבען זיך איצט שוין געבילדעט יודישע, ספעציעל יודישע באטאליאנען. וועו דאס אלץ זאל פעראייניגט און ארגאניזירט ווערען, קען שוין כמעט ערפיהלט ווערען דער וואונש פון די, וואס האבען די גאנצע צייט געטענה׳ט אז „וועו ס׳וועלען זיין צעהן טויזענד וועלען מיר אויך געהען". אלזא! איצט וועט די דאזיגע צאהל זיין אפשר אויך אין דער ווירקליכקייט. איצט קע־ נען, אלזא, די געעהרטע און חשובע, ווי אויך פארזיכטיגע סימפאטיזירער, זאגאר א טראכט טהאן וועגען דעם, אפשר זענען זיי גאר מחויב צו מקיים זיין זייער וואורט, וואס איז ארויסגעזאגט געווארען מיט אזא הארציגקייט און אייניגקייט... ווי איהר זעהט, האנדעלט זיך איצט ווירקליך וועגען צעהנדליגער טויזענדער, און ניט וועגען א פאר פאנטאסטען אדער אייניגע הונדערטער פערטשאדעטע אידעאליסטען. —

אויך ענגלאנדס אפיציעלע הסכמה צו דער בילדונג פון סעפאראטע יודישע לעגיאנען וועט אפשר גאר אין גיכען ווערען א פאקט, ניט קוקענ־ דיג אויף דער געגנערשאפט פון די „יאהודים". דער פרעצעדענט אין א־ לעקסענדריע, ווי אויך דער פלאנטער מיט די רוסישע יודען וועט דערצו בייהעלפען. וואס איז שייך דעם נאאיוון וואונש פון „גאראנטיען", איז עס דאך בעצם ניט מעהר ווי אנ׳אויסרעד. וועו עס איז בעקאנט מיט דער לאגע, דער ווייסט, אז דער ציוניסטישער אידעאל, די יודענשטאאט־אידעע וגעפינט ביי דער ענגלישער רעגיערונג און געזעלשאפט די גרעסטע און וארימסטע אונטערשטיצונג. אפילו די מיטגליעדער פונ׳ם איצטיגען א. ק׳ וועלען ניט קענען אבלייקענען יענע וויכטיגע פערשפרעכונגען, וואס די ציוניסטישע פיהרער האבען בעקומען מצד די איינפלוסרייכסטע ענגלישע פאליטישע פאקטארען אונזער אויפגאבע איז איצט אונטערשטיצען די דא־ זיגע פערשפרעכונגען מיט טהאטען, פערוואנדלען זיי אין א בונד, וואס וועט געהייליגט ווערען דורך אונזער בלוט, האנדלען לויט׳ן אלטען פרינציפ: „איך גיב, כדי דו זאלסט מיר געבען".

דער פון אקציאנס־קאמיטעט, פלעגען ביז אהער געווענליך זאגען (צי אויפריכטיג — איז אנ׳אנדער זאך) אנ׳ערך אזוי: „קיינער קען ניט לייקע־נען די גרויסקייט און שעהנקייט פון דעם דאזיגען פלאן. מיר וואלטען ניט נור געווען בלב ונפש פאר דער לעגיאן־אידעע, מיר וואלטען זאגאר אליין אריינגעטראטען אין די רייהען פון די קעמפער, וועו 1) מיר וואלטען קלא־רער געקענט פאראויסזעהען אדער געגלויבט אין דעם נצחון פון דער קא־אליציע; 2) וועו מען וואלט געקענט רעכענען, אז דער לעגיאן זאל בעש־טעהען, לכל הפחות פון אייניגע צעהנדליגער טויזענדער מאן אוו 3) אויב די ענגלישע רעגיערונג וואלט ניט נור מסכים געווען מיט דער בילדונג פון א לעגיאן, נאר וואלט זיך דערצו נאך פערבונדען מיט געווייסע פער־שפרעכונגען". — וועגען דער סכנה פאר׳ן „ישוב" רעדט מען דאך פאקטיש נור אויף אסיפות. —

אט־די אלע ספקות אוו טענות וועלען איצט געווייסערמאסען, אויב ניט אינגאנצען בעזייטיגט איז יעדענפאלס שטארק אבגעשוואכט.

קודם כל די אלגעמיינע פאליטישע לאגע, דער מצב אויף די סראנ־טען. מיר ווייסען גאנץ גוט, אז די ביזהעריגע נצחונות פון די צענטראל־מעכטע האבען אויף פיעלע געווירקט היפנאטיזירענד, שארפענדיג דעם גלויבען, אז דער קאאליציע איז בכלל ניט בעשערט קיין נצחון. גרינדען אוו אריינטרעטען אין א לעגיאן, וועלכער פארבינדט זיין גורל מיט א קאא־ליציע, וואס וועט האבען א מפלה,—דאס איז, נאטירליך, א אונאנגענעהמליכע זאך. קיינער וויל ניט געהען מיט פערשפיעלער. די דאזיגע טענה האט גע־וירקט, וויל זי איז געווען רעאל־פאליטיש. דער איצטיגער קריזיס אויף די פראנטען האט שוין פיעלע „פעסטאיבערצייגט" אוו פארבלענדעטע אויס־געניכטערט. מען קוקט אומעטום אויפ׳ן עתיד מיט אנדערע אויגען; די סאר־בען בייטען זיך. איטליכער טאג ברענגט אונז ידיעות פון מזרח, מערב אוו דרום, וועלכע גענען א נייעם בילד פון דער מיליטערישער לאגע אוו בע־שטעטיגען די נביאות פון יענע, וועלכע האבען גאגלויבט אין א נצחון פון דער קאאליציע. די שטימונג האט זיך שוין לאנג געביטען. די אפענסיוו איז אריבערגעאנגען צו דער קאאליציע, וועלכע האט נאך מיליאנען פרישע אוו ניט אויסגענוצטע חילות. מען דארף זיין בלינד, כדי שוין איצט ניט זעהען, וואוהין עס וועגדעט זיך דער צינגעל פון דער מלחמה־וואג. אויף וועלכער זייט ס׳האט זיך אריבערגעחאפט דער מלחמה־מזל. דעריבער איז דער איצ־טיגער מאמענט אויך פסיכאלאגיש מעהר פאסענד אוו רייפער פאר א גרינ־דונג אוו ארויסטרעטונג פון א יודישען לעגיאן. איצט, ניט שפעטער, איצט, וועו עס הויבט זיך ערשט אן די אפענסיוו מצד דער קאאליציע אוו וועו אויך דער אריענט וועט גיך אנהויבען פלאקערען מיט א העליש פייער. די

נען דעם ציוניסטישען אידעאל, כדי אויסנוצען די יודישע מאביליזאציע פאר נאציאנאלע אינטערעסען. מען וואלט אפשר געווען אויך געגען דעם, נאר מען וואלט עס פערשטאנען, לכל הפחות מחוץ לאנדאן. אזוי איז עס אבער, ליידער, א פאלשער און טאקטלאזער שריט.

ווען איך וואלט געווען א בעל־אמונה און פאטאליסט, וואלט איך אין די ראנדאנער געשעהענישען געזעהען א מין אצבע אלקים, א מין הילף און אנווייזונג מן השמים... כ׳מיין, א מין שטויס פון אויסען, וואס פיהרט צו דער גרינדונג פון יודישע לעגיאנען. ווארום, מיר ווייסען דאך, אז דאס שווערסטע אין דער רעאליזירונג פון דעם לעגיאן־פראיעקט, בעשטעהט אין דער שווערigקייט צו שאפען ד י ע ר ש ט ע ג ר ו פ ע, מאכען דעם אנהויב. ס׳איז מענשליך, אלצו מענשליך, בפרט אין די איצטיגע צייטען, וואס קיינער ווייל ניט אדער קען ניט אינסטינקטיוו פרייוויליג צו זיין דער ערשטער. דורך דעם דרוק פון דער ענגלישער רעגיערונג, דורך א דרוק, וואס האט ניט קיין שייכות צום לעגיאן־פראיעקט, וועט אפשר געשאפען ווערען דער ערשטער באטאליאן — זאל זיין אפילו פון האלב־געצוואונגע נע יודען, —אבער דאך א אנהויב, א צענטר, צו וועלכען עס וועלען צושטע־הען א סך סימפאטיזירענדע פון די נייטראלע לענדער. דאס, וואס זיי גע־הען ניט פרייוויליג, ענדערט ניט די עצם זאך, איהר ערהאבענעם חאראק־טער. ווארום, וואלט מען באמת געקענט דורכפיהרען א צוואנג, כדי צו רעק־רוטירען די יודישע יוגענד אין יודישע לעגיאנען פאר ארץ־ישראל, וואל־טען מיר עס אודאי געטהאן, ווי דאס טהוט איטליכע אומה, וואס וויל זיך שיצען און רעטען, ווי אמאל, און אויך איצט די פאליאקען, ווי די סערבען, בעלגיער, פראנצויזען און אנדערע. די הייליגקייט און אינערליכע שעהנ־קייט פון דער אידעע וועלט דורכדעם דורכאויס ניט אבגעשוואכט, בפרט, ווען מיר גלויבען, אז עס וועלען צוקומען טויזענדע פרייוויליגע פון אלע נייטראלע ווינקלען.

* * *

איך האב אויבען בעמערקט, איז די „צייט פאר א לעגיאן" איז גע־קומען. וואסערע נייע מאמענטען האבען מיר דען צו פערצייכענען, כ׳מיין וואסערע שנויים זענען באמת פארגעקומען פאר דעם לעצטען יאהר, וואס ברענגען אונז נעהענטער צו דער רעאליזאציע פונ׳ם פלאן, וועלכער איז געבוירען געווארען נאך אין אלעקסאנדריע?

ס׳איז דאך ניט קיין סוד, אז ביי געשפרעכען ביחידות, האבען זיך בפירוש ג ע ג ע ן לעגיאן ארויסגעזאגט גאר וועהניגע, איינצעלנע פער־זאנען. א סך, דער גרעסטער טייל, ציוניסטען און ניט ציוניסטען, וואס זענען נור נ י ט פערבונדען מיט די צענטראל־מאכטען, אפילו מיטגליע־

און אונאויפריכטיגקייט מצד די יודישע שרייבער און כלל־טהוער, ווי אין דעם פאל, די אלע וועה־געשרייען, די פראזען פון רחמנות און בעדויערונג איבער די 15,000 יודען, די ביטערע קרעכצען — דאס אלץ מאכט אן׳איינ־דרוק פון א קאמעדיע, פון א טראגי־קאמישען שפיעל, וואס ווירקט כמעט אבשטויסענד, בפרט ווען מען בעטראכט זי ביים שיין פון דער אלוועלט־ליכער שרפה, וואס פערברענט טעגליך פיעל מעהר נפשות, ווי די אלע קינ־סטיגע קרבנות צוזאמען. א מאדנע זאך! אט גראד ביי די 15,000 יודען, וואס געניסען אין ענגלאנד פולע רעכט און דארפען ערפיהלען זייער חוב, ווי אלע אנדערע — און קענען איהם אפשר שעהנער און בעסער ערפיה־לען, ווי אנדערע, — אט גראד פאר זיי פלאצען די יודישע הערצער פון רחמנות. און אז מען האט פאר־א־יאהרען מאביליזירט אין עסטרייך צעהנ־דליג־טויזענדער 45 יעהריגע און 55 יעהריגע אלטע יודען, כמעט זקנים — איז עס ניט קיין גרויטער וועהטאג און רחמנות אויף זיי? און אז מען רופט איצט אין רוסלאנד אלע מענער ביז 43 יאהר, און בתוכם מסתמא פיעל צעהנדליגער טויזענדער יודען, פאטערס פון פאמיליעס, איז עס ניט א הארצוועהטאג און א רחמנות אויף זיי? פארוואס שווייגט מען דא? וואס איז די נפקה־מינא? נור ווייל די 15,000 לעבען צופעליג אין א פרייער צו יודען פריינדליכער מדינה, וואס האט זיי צוויי מלחמה־יאהרען נאכאנאנד ניט אנגעריהרט מיט׳ן פינגער און איצט פלאנט זי ערשט זיי רו־פען אין דער ארמעע — איז אט אויף זיי מעהר רחמנות, ווי אויף די אי־בעריגע יודען אין אלע מלחמה־לענדער? ס׳איז דאך פאלשקייט, צביעות, מען פארשוועכט דאך דערמיט דעם יודישען כבוד און אנזעהען. מען צו־בייט דאך אויף קליין־געלד אונזער קרבן, וואס מיר וועלען אפשר ברענ־גען, כ׳וואלט נור וועלען וויסען, מיט וואס זענען די יודען אין לאנדאן מעהר מיוחסים, ווי די 9 מיליאן יודען אין די מלחמה־לענדער? אפשר דערפאר, וואס אין ענגלאנד האבען מיר קען זיין דעם איינציגען פרייונד אונזערען. — — —

זעהט איהר, אין איין פרט זענען די ווייטשעפלער יודען דוקא גע־רעכט: אין זייער אויפטרעטען געגען דעם פארזיצענדען פון דער ציוניס־טישער פעדעראציע ה׳ דשאזף קאוון, ווי מען שרייבט אונז פון לאנדאן, איז מען דארט אויפגערעגט ניט אזוי געגען דעם, וואס ער האט בכלל ארויסגעלאזען א רעקרוטירונגס אויפרוף, נאר וואס דער רוף האט גאר ניט צו טהאן מיט ציוניזם; ער הייסט פשוט אהן שום טענות צו פערשרייבען זיך אין דער ענגלישער ארמעע. האט שוין ה׳ קאוון געהאלטען ביים שרייבען א אויפרוף, האט ער, אלס ציוניסט, געקענט רו־פען די ווייטשעפלער יודען אויסשליסליך אין א יודישען לעגיאן, צו דיע־

געגדיגע צוזעהער, ניט דערלאזען, אז דורך נארישע דעמאנסטראציעס זאל געשאפען ווערען א געפעהרליכע לאגע פאר אונז און בעמיהען זיך אויסנוצען די סיטואציע פאר יודישע כלל-אינטערעסען, זעהען, אז די קרבנות זאלען ניט געהען לאבוד, זיי זאלען צוגערעכענט ווערען צו אונזער אקטיוו; מינימום קרבנות און מאקסימום נוצען. און ס'איז דאך אזוי קלאר, אז דער איינציגער בכבוד'ער און נוצליכער אויסוועג איז דעריבער צו גרינדען פון די 15,000 מיליטערפליכטיגע יודישע יונגעלייט, וואס וועלען געצוואונגען ווערען סיי-ווי צו דינען, א בעזונדערען יודישען לעגיאן מיט בעשטימטע אויפגאבען אין נאהענטען מזרח — און מיט דער גלייכצייטיגער פאדערונג וועגען נאטוראליזאציע פאר די, וואס ווילען עס. איטליכער רוהיג-דענקענדער מענש וועט מוזען צוגעבען, אז אפילו אונווילענדיג קומט מען צום געדאנק מכח א יודישען לעגיאן.

מיר קענען נאך פערשטעהען, ווען די ענגלישע אסימילאנטען און יאהודים זענען געגען דעם פלאן, אין וועלכען זיי זעהען א נ א צ י א נ א ל ע אבזונדערונג, און ווילען ליבערשט צוזייהען און צושפרייטען די רוסיש-יודישע סאלדאטען צווישען די פיער מיליאן ענגלענדער, אז פון זיי זאל קיין זכר ניט בלייבען, — אבער ס'איז אונז לחלוטין אונבעגרייפליך פאר-וואס אונזערע רוסישע יודען זאלען ניט קענען איינזעהען, אז סוף כל סוף איז א לעגיאן — דער אנשטענדיגסטער א ו י ס ו ו ע ג. מען דארף אויסמיידען דעם צ ו ו א נ ג; ס'מוז געשעהען אזוי, אז אלע רוסיש-יודישע מיליטערפליכטיגע זאלען ארויסטרעטען סאלידאריש, געאייניגט דורך א געווי-סער אידעע, מיט גלייכע פאדערונגען, יודישע פאדערונגען; זיי זאלען בע-טראכטען זייער דיענסט אין דער ענגלישער ארמעע אלס א יודיש-פאליטי-שען אקט און בעמיהען זיך צו אויסשלאגען פאר אונזערע נאציאנאלע אי-דעען — וואס-מעהר קאפיטאל. וועלען די יודישע מיליטערפליכטיגע זאלען ערקלעהרען, אז פון יושר וועגען פערלאנגען זיי צו דינען נור אין א יו-דישען קאנטיגענט, וואלט עס געמאכט א טיפען רושם, וואלט געהויבען אונזער כבוד, ס'וואלט געווען א רעטונג פון דעם מאסען קריזיס, וואס דראהט צו דערניידריגען אונז, פערוואנדלען אין פחדנישע קנעכט, דערביי וועלען מיר דאך ס י י - ו י מוזען בריינגען די קרבנות, אבער נוצלאזע, ביליגע, כמעט אומזיסטע. וועט עס האט א קלארען שכל זאל מאכען א חשבון. —

מיט פערדרוס און ביטערקייט האב איך געלייענט די פאטעטישע בעמערקונגען און ארטיקלען אין דער יודישער פרעסע, אין וועלכע מען פערגיסט קראקאדיל-טרעהרען איבער די „קרבנות פון ענגלישער אכזריות" זעלטען-וועט איז מיר אויסגעקומען צו זעהען אזוי פיעל פאלשקייט, צבי'עות

גע וועגען מיליטער־דינסט פאר די מיליטערפליכטיגע רוסישע אונטערטא־
נען, וואס געפינען זיך אין ענגלאנד; מיר וועלען זיך דעריבער ניט אבש־
טעלען אויף דער דאזיגער געשיכטע, וואס איז אזוי רייך מיט טרויעריגע,
בעדויערענסווערטע מאמענטען. מיר געפינען גלייכצייטיג אויך פאר איבע־
ריג אבצולייקענען דא די פארשפרייטע און פון אונזערע געגנער אונטער־
געכאפטע בעשולדיגונג, אז „דאס האבען אלץ די לעגיאן־אנהענגער, בפרט
ה' וו. זשאבאטינסקי אנגעטהאן", אז „ער האט עס דורך זיינע וועגדונגען
צו דער ענגלישער רעגיערונג, זי אויפמערקזאם געמאכט אויף די רוסישע
יודען", און אויף אזא אופן „אראבגעבראכט א צרה אויפ'ן פאלק ישראל".
וועג דאס זאל אפילו זיין אנ'אבסאליוטער אמת, וואלטען מיר אויך אין דעם
ניט געפונען קיין גרויסען חטא, ווייל די האנדלונג איז קודם כל דיקטירט
פון די איידעלסטע און דערהויבענסטע מאטיוון; ס'וועלט געטהאן אין נא־
מען פון גרויסע, היסטארישע יודישע אינטערעסען, בעת מען האט אין זי־
נען דעם כלל און ניט דעם יחיד, אפילו ניט די 10,000 לאנראנער יחידים.
א דין וחשבון פאר די דאזיגע מעשים — וועג עס זאל זיין ריכטיג די בע־
הויפטונגען — וועט מען אבגעבען שפעטער, וועג ס'וועט בכלל קומען
דערצו די צייט. איצט דארף מען זיך רעכענען מיט פאקטען, מיט דער גע־
שאפענער לאגע, וועלכע קען קום געענדערט ווערען דורך טאקטלאזע און
דעמאנסטראטיוע אריסטרעטונגען. פאקטיש איז דאך דער מעמד אזא, אז
ס'וואלט געווען א גרויסע נארישקייט, און אפשר א פערברעכען, מצד די
לעגיאן־אנהענגער, וועג זיי זאלען נ י ט אויסנוצען די איצטיגע סיטוא־
ציע אין ענגלאנד. אדרבא זייערע אריסטרעטונגען און פארשלאגען קענען
אייגענטליך ווערען דער איינציגער בכבוד'ער אויסוועג.

ס'איז איבעריג דא צו פערזיכערען, אז אויך מיר זענען אונאנגענעם
איבערראשט פון די דראהונגען צוריקשיקען די רוסישע יודען קיין רוס־
לאנד, אפילו געגען אזא ה ש ע ר ה מוז מען אויך שארף פראטעסטירען,
זי בעקעמפען. מען מוז אבער צוגעבען, אז די געשאפענע לאגע איז אזא,
דאס די מיליטערפליכטיגע רוסישע יודען וועלען דאך סיי־ווי מוזען דיע־
נען, די ענגלישע רעגיערונג און געזעלשאפט בעזיצען א סך בעדייטענדע
ארגומענטען, וואס אונטערשטיצען און בערעכטיגען, סיי רעכטליך און סיי
מאראליש, די האנדלונג פון דער רעגיערונג (שטעלט זיך אקארשט פאר א
עהנליכען פאל אין דייטשלאנד), בפרט, אז די ענגלישע יודען, וואס הא־
בען אליין געבראכט אזוי פיעל קרבנות, זיינען דורכאויס פ א ר ד ע ם.
די אויפגאבע פון ערנסטע און ווילענס־קרעפטיגע יודישע כלל־טוער, ווי
אויך פון דער פרעסע איז דעריבער ניט מיטצומאכען די מאוסע פאניק פון
דעם צוזודערטען און אויפגעהעצטען המון, נאר אויפהערען צו זיין שווייי־

דאזיגער אידעע גערירעבען, ווייל, ווי עס שיינט, זענען מיר זעהער נאהענט צו איהר רעאליזירונג. יא, די לעצטע שורות און אפשר גלייך נאך זיי — הלואי — די ערשטע מעשים. אפשר גאר גיך, אפשר מיט דעם ערשיינען פונ׳ם דאזיגען העפט „טריבונע", וועט די יודישע עפענטליכקייט געשטעלט ווערען פאר א געשעהענעם פאקט, צו וועלכען מען האט זי שוין לאנג, אין משך פון דעם לעצטען יאהר צוגעגרייט: א יודישער לעגיאן מיט בעשטימטע אויפגאבען אינ׳ם נאהענטען מזרח.

איך וויל דעריבער זיך דא אבשטעלען נור אויף אייניגע מאמענטען, וואס זענען פערבונדען מיט דער רעאליזאציע פונ׳ם פלאן און האבען אויך א שייכות צו די לעצטע געשעהענישען אין ענגלאנד און קאנאדע, וועלכע האבען אזוי אויפגערודערט די יודישע פרעסע אין דער גאנצער וועלט.

ווי געזאגט, די ידיעות, וואס קומען אן לעצטענס פון לאנדאן, סיי די צייטונגס־מיטיילונגען, סיי די פריוואטע, בעשטעטיגען, אז ניט קוקענדיג אויף דער געגנערשאפט פון געוויסע יודיש־ענגלישע (יאהודימשע) שיכטען, ווערט דער פלאן פון א יודישען קאנטיגענט, וואס זאל זיין קודם־כל צוזאמענגעשטעלט פון די מיליטערפליכטיגע רוסישע יודען, וואס לעבען שטענדיג אין לאנדאן, אלץ רייפער, און געפינט נייע, איינפלוסרייכע אנהענגער. דער פראיעקט, וועלכען מיר האבען אויף די דאזיגע עמודים בעגרינדעט און אונטערשטיצט, איז נאהענט רעאליזירט צו ווערען א דאנק געוויסע, אויסערלעכע אומשטענדען, וואס האבען אקטועל געמאכט די גאנצע פראגע. אמת, דאס קומט פאר אויף א אופן, וועלכע מיר גופא האבען אפשר אנפאנגס ניט געהאט אין זינען, אבער דאס ענדערט ניט די עצם זאך, ווייל די אויפגאבע פון ציעלבעווואוסטע פאליטיקער בעשטעהט אין אויסנוצען איטליכע סיטואציע, ניט רעכענענדיג זיך מיט איהר אורשפרונג. צו אונזערע פלענער און אבזיכטען האט געויס ניט געהערט דער געדאנק מכח א לעגיאן, וואס זאל זיין צוזאמענגעשטעלט געוויסער־מאסען אויף א צוואנגס־אופן (שוין דערפאר, ווייל מיר בעזיצען פשוט ניט די נויטיגע צוואנגס־מאכט), אבער אויך אזא קאנטיגענט קען ברייט אויסגענוצט ווערען פאר כלל־יודישע אינטערעסען. און דערהויפט: ער קען ווערען דער גרונדשטיין פאר ניי לעגיאנען, דער צענטער, ארום וועלכען ס׳זאלען זיך שפעטער גרופירען קאנטיגענטען פון יונגע יודען — אויך פון די ניי־טראלע לענדער. —

אונזערע לעזער זענען געויס בעקאנט מיט די פרטים פון דער פרא־

די טריבונע

№ 20-21 — 25 אויגוסט 1916 — קאפענהאגען

די צייט פאר א לעגיאן.

די אזויגערופענע לעגיאן־פראגע, אדער דער פלאן צו גרינדען א יודישען לעגיאן אלס א חלק פון דער ענגלישער אריענט־ארמעע איז שוין פיעל מאל, אלזייטיג און אויספיהרליך בעהאנדעלט געווארען אויף די דא־זיגע עמודים. כל זמן מען האט געהאט צו טהאן מיט א אידעע־און פלאן, וואס ז א ל ע ן ערשט אדער וואס ו ו ע ל ע ן ערשט פערווירקליכט ווערען, האט מען זיך דערהויפט אבגעשטעלט אויף דער בריי־טערער, פא־ליטיש־פרינציפיעלער זייט פון דער פראגע; מען האט קודם כל קלאר גע־מאכט די פאליטיש־נאציאנאלע מאטיוון, וואס ברענגען דערצו, — יענע פאליטישע אריענטאציע, וואס איז אזוי נאהענט און נאטירליך פערבונדען מיט די יודישע אינטערעסען אין גלות און אין ארץ־ישראל; מען האט וויי־טער געשטרעבט צו בעווייזען, וואסער פעולה און פראקטישע נוצען ס׳קאן האבען פאר דער יודענשטאאט־אידעע די בעטייליגונג פון א יודישען קאנ־טיגענט אין די מיליטעריש אפעראציעס פון דער קאאליציע אויפ׳ן נאהע־טען מזרח; מען האט אויף א פיינער וואג פארזיכטיג אבגעוואויגען די „הכנסות און הוצאות״, די מעגליכע נוצען און שאדען פון אזא אונטער־נעהמונג, וואס איז אזוי וויכטיג פאר׳ן גורל פונ׳ם גאנצען פאלק, הגם זי וועט דורכגעפיהרט ווערען פון א בעשטימטער גרופע יונגע יודען, וועלכע גלויבען אין דער זאך און שעצען געהעריג די קרבנות, וואס זיי האבען בדעה צו ברענגען פאר דער אומה. און נאך א פרט: ביי די אלע בעטראכ־טונגען און חשבונות האט מען תמיד אונטערשטריכען, אז קיין שום יודי־שע וועלט־ארגאניזאציע, און ד י צ י ו נ י ס ט י ש ע ב ת ו כ ם דארף ניט זיין פערבונדען מיט דעם דאזיגען שריט, וואס איז א פועל־, יוצא פון אנ׳אבסאליוטער אמונה אין דער ריכטיגקייט פון דער זאך און א רייפען בטחון אינ׳ם נצחון פון דער קאאליציע. —

איצט איז די צייט פון פלאנען, בעגרינדוגען און בעווייזען פארביי. דאס וויכטיגסטע איז שוין געזאגט געווארען, און פיעלעס ווערט פאוואלי בעשטעטיגט דורך די געשעהענישען. דער לעגיאן־געדאנק איז רייף און צייטיג געווארען. עס ווערען אפשר איצט דא די לעצטע שורות וועגען דער

עס ווערט אנגענומע דאס אבאנעמענט אויף

„אונזער וואָרט"

מאנאטליכער ארגאן פון דער

סאציאליסטיש־טעריטאריאליסטישער ארבייטער פארטיי,

אין די בין איצט ערשיינענע נומערען, אין 1916 זענען געווען געדרוקט ארטיקלען פון

מ. א־ווי־טש, י. מ. בודיש, בן־אליהו, א. גלאנץ, י. גארדין, י. ג. ד. דא־ווי־טש, ל. סאלמי, מ. י. ש. I. M. B. מ. כ"ץ, י. לעווין, ל. לאוארוס, א. מ־רי, י. סעקאדער, לעאן עלבע, מ. רעגאלסקי (א. בערלין), ז. שובין, מ. שיכטער.

נאטיצען פון פארטיי־לעבען א. א. וו.

אין דער ליטעראריישער אבטיילונג:

לעאן אבראמאוויטש, לייוויק האלפערן, א. לעיעלעס, ס. קאוונער־גראדסקי, מ. י. שעליובסקי.

אבאנעמענטס־פרייז: 25 סענט א יאהר אין די פעראייניגטע שטאטען, 50 סענט א יאהר אין קאנאדע און אויסלאנד.

אדרעסירט: Unser Wort, 920 S. Ashland Blvd. Chicago Ill.

בוך־העַנדלער אוו ביבליאטעקעז

וואס ווילען אויסשרייבען

יודישע ביכער פון אמעריקא

קענעז זיך וועַנדעז צו

M. Gurewitch, Book Store

202 E. Broadway, New-York

קאטאלאגעז ווערעז אַרויסגעשיקט פרַיי

Di Tribune Nr. 20-21

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש.

אינהאלט:

מ. גראסמאן	די צייט פאר א לעגיאן	—	1
שמריהו גארעליק	„דער נייער הערצל"	—	13
ד"ר. פעליקס סינקוס	די פליכט צו אסאזיציע	—	17
לעא קעניג	דער גוס־עבדער יודישער ראמאנטיזם		22
נ. פראנק	איבער'ן יודישען טעאטער	—	26
ל. אלין	פון פערגאנגענהייט און געגענווארט		30
X	א בריעף פון דייטשלאנד	—	35
אבקלאנגען און נאטיצען		—	42

מקח: 4½ מענס, 7 סענט, 40 איירעס, 45 פענ"ג, 55 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Asmussens Allé 2.

1916

דער

„אידישער קעמפער"

וועכענטליכער אורגאן פון די

פועלי־ציון, אמעריקא

ערשיינט וויעדער פונ׳ם 1־טען מאי 1916

אונטער דער רעדאקציע פון

ד״ר נ. סירקין, אלכסנדר חאשין, זרובבל.

די מיטארבייטער זענען:

אבעטסאן ד׳, איגנאטאוו ד׳, אפאטאשו מ. בראכאוו ב׳, בלומענפעלד אפרים יפו); בן־גוריון, בן־צבי, בערקאוויץ י׳, ד׳. בראון מ׳ בזרילי יהושע (גענף).ש גינזבורג א׳ ד״ר, הורוויץ, יצחק אייזיק, הירשביין פרץ, וואלדשטיין א. ש (יפו), וואהלינער א. זאר י׳, זשיטלאווסקי ח. ד״ר, חאזאנאוויטש ל. (האאג) חיימאוויטש מ. י׳, טשערניקאווער א׳, יאהרבלום מ׳ (פאריז), יהואש, יגאית רחל (ירושלים), לאקער בערל (וויען), ליבערמאן חיים, מאנ׳ לייב, מנחם מרמר ק. סלאנים יואל, עהרענרייך ה׳, ענטין י׳, פינסקי ד׳, פייגמאן חיים פראפ׳, פסיליכאוו מ. (וואשינגטאן), צוקערמאן ב. קאברין לעאן, קאטץ מ סילאדעלפיא), קאפלאנסקי ש׳ (האאג), קויפמאן יהודה (מאנטרעאל), קענד־ שעסקי ר. קריששמאר־יזראעלי א׳ ראגאווין ישראל (שוויץ), ראובני א רובאשאוו זלמן (בערלין), רויזענבלאט ה׳, רויזענבערג פנחס, ריווקין ב׳, ריי־ זען אברהם, שאפירא ל׳, שוואַרטץ י׳, שוחט בן הרב (שיקאגא), און שמואל זאהן מ.

אבאנענטען־מקה: יעהרליך 1 דאלאר; האלב־יעהרליך — 60 סענט.
קאנאדא און אויסלאנד: יעהרליך 50, 1 דאלאר האלב־יעהרליך 85 סענט.
אדרעס:— Yiddischer Kaempher, 89 Delancey St., New York, N. Y.

אונזערע געהילפן־פערטרעטער:

פאר אמעריקא: מ. גראסמאן, איסט בראדווי 202, ניו־יארק
פאר ענגלאנד: א. גאלוב, אסבארן סטריט 10, לאנדאן א.
פאר דרום־אפריקא: מ. בירנקענשטאדט, קעלעדאן סטריט 76 קעפּ־טאון.
פאר פראנקרייך: י. ברילאנט, פאריז.

Redakter M. Grosmann.

Rasmussen & Rugh, Læderstr. 11.

מתקבלת החתימה על

„העברי"

עתון שבועי, שנה ש ש י ת, (נוסד בברלין בשנת תרע"א), יוצא לאור ע"י „חברת עתונות עברית" בניויורק, בעריכת

הרב מאיר ברלין,

„העברי" נאמן להמסורה הדתית ולהתחיה הלאומית

„העברי" כתוב בסגנון קל ומדויק, מועט המחזיק את המרובה

ב„העברי" משתתפים גדולי החכמים וטובי הסופרים.

הגליון הראשון יצא ביום ה' ר"ח שבט (6 ביאנואר 1916)

מחיר החתימה:

לשנה 50, 2 דולר; לחצי שנה 25, 1 דולר.

לפחות מחצי שנה אין החתימה מתקבלת.

מלבד ההוצאה השבועית יצא „העברי" ארבע פעמים בשנה בתור מאסף לתורה ולחכמת ישראל בעריכת, הרב ד"ר דוב רעוועל והרב מאיר ברלין

מחיר הרבעון 50, 1 דולר לשנה. לחותמי השבועון 1 דולר לשנה.

ובערך זה בכספי ארצות אחרות.

הכתבת: HAIBRI 121 Canal St, New, York, N. Y.

אבאנירט

דעם צווייוועכענטליכען זשורנאל

די „טריבונע"

יעדעס העפט ענטהאלט 32 זיטען און קאסט 25 איירעס.

אבאנעמענט־פרייז: 1 קר, 50 איירע א קוואַרטאל (3 חדשים)

אדרעס פון קאנטאר און רעדאקציע:

„Di Tribune", Asmussens Allé 2, Kopenhagen V.

אלע מאסט־קאנטארען נעהמען אן אבאנענטען אויף דער „טריבונע"

א קליינעם לייט־ארטיקעל. זי הייסט זיך רעכענען מיט דער מיינונג פון ה׳ זשאבאטינסקי:

„די אייגנוואנדערונג פון רוסישע יודען פאר דער מלחמה אין דיעזען לאנד — שרייבט די „טיימס" — קען ניט געלעזט ווערען דורך דעפארטיי־שאן (צוריקשיקען קיין רוסלאנד) און דאס שאפען פון אין־דישען לעגיאן וועט בעוויזען, צי די יו־דען ווילען דינען.

די „טיימס" ערקלעהרט אויך, אז ווען דעם טעריטאריאלען פרינ־ציפ פון ציוניזם (ס׳הייסט וועגען דעם, אז יודען זאלען בעקומען פאלעס־טינא) ווייל זי קיין מיינונג ניט זאגען. אבער זי שטימט איין, אז יודען דארפען זיך מאניפעסטירען זעלבסשטענדיג, אלס יודען, אין רעליגיעזען און געזעלשאפטליכען זין".

מערקווירדיגע אנאנסען.

אין די לאנדאנער יודישע בלעטער געפינען מיר פאלגענדע צוויי אנאנסען, וועלכע מיר גיבען דא איבער וואָרט אין וואָרט:

1) וועסט צענטראל צעירי ציון.

ווערטער הערר רעדאקטאר!

ערלויבט מיר צו אנאנסירען דורך אייער ווערטהע צייטונג, אז דער „וועסט צענטראל צעירי ציון" האט מעהר קיין שום פערבינדונגען מיט די ענגלישע ציוניסטישע פעדעריישאן און ער אנערקענט נישט מעהר קיין ציוניסטישע פעדעריישאן אין עקזיסטענץ.

אין נאמען פון דעם קאמיטעט, ח. שמערלינג, האנ. סעק.

2) וועסט צענטראל צעירי ציון אויפמערקזאם!

צו אלע ציוניסטישע סאסייטיס.

זונטאג, דעם 16 דזשולי, וועט שטאטפינדען א זעהער אינטערעסאנ־טע קאנפערענץ, אין 15 גריק סט., סארדא, וועסט. אום 3 אוהר פונקט. צו בעטראכטען וועגען גרינדען א יודישע ציוניסטישע פע־דעריישאן פאר ענגלאנד. אלע ציוניסטישע סאסייטיס זיינען גע־בעטען צו שיקען דעלעגאטען מיט קרידענשאלס.

ביי ארדער, דער קאמיטעט, ח. שמערלינג, האנ. סעק.

וואס זאל דאס בעדייטען?

פון דער רעדאקציע.

דער נעכסטער נומער ערשיינט דעם 25 אויגוסט אלס דאפעל־נומער (20-21) און וועט ענטהאלטען ארטיקלען פון א. י. ש. גארעליק, מ. גראס־מאן, וו. זשאבאטינסקי, לעא קעניג און אנדערע.

נא". די אנדערע בלעטער האבען די סענסאציע איבערגעדרוקט, און אויף אזא אופן איז געשאפען געווארען א לעגענדע, וואס איז שעדליך, ווייל זי שאפט נייע אילוזיעס, בשעת אין דער ווירקליכקייט איז די לאגע גאר אנדערש.

דער א. ק., וואס וויסט וועגען וואס עס האנדעלט זיך דא, וואלט געדארפט רעכטצייטיג אבלייקענען די דאזיגע ידיעה, יעדענפאלס ניט לאזען זי איבערדרוקען אין אפיציעלע ציוניסטישע בלעטער.

———

א יודישער לעגיאן אין ענגלאנד?

איינע פון די גרעסטע ליבעראלע צייטונגען אין ענגלאנד „מאנשעסטער גארדיען" האט די טעג פערעפענטליכט א וויכטיגען ארטיקעל וועגען דער פראגע פון מיליטער־דיענסט פאר די איינגעוואנדערטע רוסישע יודען. צווישען אנדערען, גיט איבער דאס בלאט, אז „ס׳איז איצט פארגעשלאגען צו גרינדען א יודישען קארפוס, וואס זאל דינען אין עגיפטען, אויף דער גרענץ פון פאלעסטינא, מיט דער מעגליכקייט צו זיין א רעזערוו, בשעת א לאנדזעצונג אין דעם הייליגען לאנד. מען זאגט, אז דאס וואלט אפעלירט צו דעם רוסישען יוד, און ווען דער קריעגס־מיניסטעריום וואלט אויסגעארבייט א פאסענדע פארמע פאר דיעזער בעגרענצטער דיענסט, וואלט זיך געלוינט צו מאכען אזא פראבע".

אין דער לאנדאנער „צייט" געפינען מיר פאלגענדע נאטיץ:

„ה׳ זשאבאטינסקי האט נעכטען פערעפענטליכט אין „טיימס" א בריף וועגען די רוסישע און מיליטערדיענסט. אין דעם בריף שרייבט ה׳ זשאבאטינסקי, אז ער איז דערפאר, דאס די יודען, וועלכע זיינען פעראייניגטע אונטערטהאנער זאלען אבדיענען דעם לאנד, וואס זיי האבען גענאכט פאר זייער היים, אבער ער דענקט, אז דאס סיסטעם, וואס די רעגירונג האט אייגעפיהרט צו נעהמען די רוסישע, איז ניט קיין גוטעס. דאס פרייוויליגער־סיסטעם האט ניט געבראכט קיין צופריעדענשטעלענדע רעזולטאטען; און א געצוואונגענע סיסטעם מיט צוריקשיקען נאך רוסלאנד וועט שאפען קאמפליקאציעס. ער שלאגט דערפאר פאר זיין אלטען מיטעל: צו שאפען א ספעציעלען יודישען לעגיאן, וואס זאל געשיקט ווערען קיין עגיפטען, וואו מ׳דארף א סך סאלדאטען און וואו זיז וועלען אויך צונוץ קומען פאר א ספעציעלען יודישען צוועק, אויב די פעראייניגטע וועלען אריינמארשירען אין פאלעסטינא."

וועגען ה׳ זשאבאטינסקי׳ס בריף האט די „טיימס" פערעפענטליכט

מארקאוו־זאמיסלאווסקי׳ן״...

אין א צווייטען ארטיקעל וועלען מיר זיך געגויער אבשטעלען אויף דעם געזעלשאפטליכען און קולטורעלען לעבען פונ׳ם „נייעם תחום״.

מ. קערטשער.

אבקלאנגען אוז נאטיצען.

א לעגענדע.

מיט עטליכע וואכען צוריק האט די יודישע פרעסע פון אמעריקא — און נאך איהר, די יודישע פרעסע פון דער גאנצער וועלט — געבראכט א העכסט סענסאציאנעלע ידיעה, נעמליך, אז דער געווען אמעריקאנער באטשאפטער אין קאנסטאנטינאפאל ה׳ מארגענטוי האט אויף א מיטינג אין צינצינאטי געזאגט, דאס די טערקען זענען גוועזן גרייט, אדער זענען גרייט, צו פערקויפען די יודען ארץ־ישראל! ניט מעהר און ניט וועניגער. דאס איז פון פיעלע אויסגעטייטשט געווארען אלס א בעווייז פון טערקייס (און פון די יונג־טערקען׳ס) סימפאטיע און פריינדשאפט צום ציוניזם, און אזוי ווי די דאזיגע ידיעה איז פונ׳ם ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט ניט אבגעלייקענט געווארען, האבען פיעלע אפשר אנגעהויבען באמת גלויבען אין דער דאזיגער סענסאציאנעלער באבע־מעשה.

לויט די אינפארמאציעס, וואס מיר האבען דערהאלטען, זעהט אויס די גאנצע געשיכטע גאר אנדערש. ה׳ מארגענטוי האט טאקי געריידט וועגען לאנד־קניאות, אבער ניט וועגען פאלעסטינא׳ס פערקויף צו די יודען, נאר וועגען דעם, אז ס׳זענען געפיהרט געווארען אונטערהאנדלונגען וועגען דעם פערקויף פון דעם אזוי גערופענעם „דשיפטלין״ (א גרויסער שטח לאנד, א פערזענליכעס אייגענטום פון סולטאן). א פערטרעטער פון א. ק. האט מיט פיער יאהר צוריק אנגעהויבען וועגען דעם פערהאנדלונגען און ה׳ מארגענטוי האט איהם אונטערשטיצט. די פארטא איז אין פרינציפ געווען מסכים, נאר האט געשטעלט אזעלכע בעדינגונגען, אויף וועלכע מען האט ניט געקענט איינגעהען. אין א געשפרעך מיט די יונגטערקען האט זיי מארגענטוי געזאגט: פאר וואס האט איהר ניט פארקויפט צו די ציוניסטען יענעם שטח לאנד? איהר וואלט דאך איצט געהאט גענלד. אויף דעם האבען זיי געענטפערט, אז זיי וואלטען גרייט געווען אויך איצט צו פערקויפען דעם דאזיגען שטח, ניט אבווארטענדיג ביז׳ן סוף מלחמה.

אט דאס איז אלץ. דער קארעספאנדענט, וואס האט זיך געפונען אין זאל, האט פערשטאנען, אז ס׳האנדעלט זיך וועגען „פערקויפען פאלעסטי־

שיקעס", דערצעהלט וו. נ. דראך, אז „ס'איז פאקטיש ניטא די ארבייט, ווי שווער זי זאל ניט זיין, וואס דער היימלאזער זאל זיך פון איהר אבזאגען, און דאס איז נישט נור אין די ערטער פון „נייעם תחום", וואו דער היימלאזער רעכענט זיך אייגצואראנען אויף שטענדיג, אדער חאטש אויף א לענגערע צייט, נאר אפילו אין די ערטער, וואס ליגען הארט ביים פראנט, וואו ער שטעהט שטענדיג אויפ'ן וועג. יודען, וואס זענען אין דער היים געווען הענדלער, קרעמער, וואלד־סוחרים, לאנד־מעקלער, לופט־מענשען, — ווערען דא בעלי־עגלות, טאג־ארבייטער, טוען כל עבודת פרך".

מיט „אונזערע דעפוטאטען" איז מען אויך ווייט ניט צופריעדען, און ניט מחמת זיי פערטיידיגען ניט די יודישע אינטערעסען, נאר פאר אנדערע חטאים, „דער אויער פון אונזערע דעפוטאטען, שרייבט שנעפאל, איז תמיד אנגעשטרענגט, כדי ניט צו פארהערען חלילה מ א ר ק א ו ו ' ס א ווארט, און זייער אויג איז תמיד אפען, כדי חלילה ניט צו פארזעהען זאמיסלאווסקי'ס פרצוף. פארגעסען זיי אפט אן אונז; זעהען זיי ניט און הערען ניט, וואס עס קומט פאר אויף דער יודישער גאס. זיי פארגעסען, אז דאס יודישע פאלק האט אויך ספעציעלע יודישע קולטורעלע אינטערעסען..."

„א לאנגע רעדע האט דעפוטאט גורעוויטש געהאלטען בשעת די וכוחים פונ'ם בילדונגס־מיניסטעריום, און קיין איין ווארט האט ער ניט געזאגט וועגען אונזער יודישער פאלקס־שול. מיט היץ האט ער גערעדט וועגען אונזערע סטודענטען און אויסלענדישע דאקטוירים, וועגען גרויסען שאדען, וואס די פראצענט־נארמע ברענגט יודען בכלל און דער מלוכה בפרט.

די פאלקס־שול אבער, די קולטורעלע אינטערעסען פון די ברייטע פאלקס־שיכטען האט ער אינגאנצען פארגעסען. קיין איינציג ווארט וועגען אונזער שפראך, וויגען אונזער פאלקס־שול!

און אויב דאס איז וועניג, האט איהר נאך א טרויעריגען ביישפיעל.

ביי דער עפענונג פון דער דומע־סעסיע האט דעפוטאט פרידמאן ניט געפונען פאר נויטיג א ווארט צו פארלירען וועגען אזא הימעלשרייענדיגען פאקט, וואס מען האט ביי אונז דעם לשון אבגענומען. אפילו מיליוקאוו האט געפינען פאט נויטיג צו פארווארפען א פאר ווערטער וועגען דעם דערשטיקען יודישען ווארט, אבער ניט דער יודישער דעפוטאט פרידמאן.

ווען אונזער „געבעט" וואלט דערגרייכט צו די אויערן פון אונזערע דעפוטאטען, וואלטען מיר מתפלל געווען: רבותי, פאלקס־פארטרעטער, געדענקט אן אונז און אונזערע קולטורעלע בעדערפענישען, ווי איהר געדענקט

דאטען דערצאהלט, מייסטענס, ווי יודען פון דער „שטערטא" רעדען רוסיש. דער ראבינער האט א רעדע געהאלטען. דער היימלאזער, פארוואגעלטער חזן האט א גרויסע יארמולקע און א קליין טלית'ל אנגעטהאן און געזונגען פאר זיי.

האבען זיך די „קאמיטעטשיקעס" זעהר געווייגלט. די „בעזשענצעס" זיינען ווי אבלים געזעסען.

איינער, א היימלאזער יוד מיט לאנגע פאות, איז אהן א היטעל גע־זעסען און האט מיט א יסורים'דיגען פנים א פוטער־ברויט מיט רויטע „איק־רע" געגעסען.

— דער קאמיטעט הייסט עסען...

ער פאלגט, דער יוד... שוין העכער א יאהר, אז ער פאלגט... ער איז שוין אום שבת געפאהרען, אין וועג אפשר פון א טריפה'ן קעסעל גע־געסען: — די „קאמיטעטשיקעס" פון סמאלענסק ביז טיף אין סיביר זיינען דאך ניט קיין גרויסע מקפידים אויף כשרות...

געהט צו צו מיר אן'עלטערע יודענע און פרעגט שטיל און פארטרויליך:

— ווען וועלען מיר שוין קאנען פאהרען אהיים?

— וואס האט איהר, מומינקע, אזוינס געלאזען אין דער פינסטערער היים?

— קיין מאינטקעס ניט איבערגעלאזען... גאר נישט איבערגע־לאזען...

— וואס־זשע רייסט איהר זיך אזוי אהיים?

— מיר האבען אין דערהיים דעם נאמען מענש איבערגעלאזען...

זי האט זיך צעווויינט און פאררוקט זיך שטיל כליפענדיג אין א ווינקעל."

ה' וו. נ. ד א ר ף בעלייכט פאר אונז אן'אנדער ווינקעל פון דער טראגעדיע פון די היימלאזע:

„ — די „בעזשענצעס" זענען פויל...

— די „בעזשענצעס" ווילען ניט ארבייטען...

אזא מיינונג וועגען אונזער היימלאזע קענט איהר הערען ניט נור צווישען בריטען עולם אין גאס, נאר, ליידער, אפט אויך פון די „קאמיטעט־שיקעס" אויף די ערטער. וועז עס זאל ניט קומען צו רייד וועגען היימלא־זע, וועט זיך געפינען א יוסטער בעל־הבית אדער א גוידערדיגע מאדאם, וואס וועלען אייך דערצאהלען טויזענד און איין מעשה, וואס דארפען קלאר בעווייזען די גוטסקייט און די פיינקייט און די איידעלקייט פון זיי אליין, און די פוילקייט מיט די אבגעלאזענקייט פון די היימלאזע."

איבערגעבענדיג די שהנע רעד און „פאקטען" פון די "קאמיטעט־

צד געגען א צד. און אפילו דעם שמערצליכען פערלוסט פון דער יודישער פרעסע האט מען איצט אין א געוויסען גראד געמינערט. אנשטאט טעגליכע בלעטער ערשיינען וועכענטליכע זאמעלביכער, וועלכע שפיגלען אב די ערשיינונגען פונ׳ם יודישען לעבען. א גרויסען ערפאלג האבען די זאמעלביכער פונ׳ם פערלאג „טאג״, וואס ערשיינען אונטער פערשיעדענע נעמען. ארום זיי גרופירען זיך די נאציאנאל־ראדיקאלע שרייבער, וואס זענען ארויסגעטריבען געווארען פון זייערע נעסטען, פון ווארשוי און ווילנא.

ס׳איז כדאי איבערצוגעבען דא א פאר בילדלעך, איינ׳גע שארפע שטריכען פון אט־די זאמעלביכער, וועלכע שפיגלען אב דעם קאמף אינווע־ניג׳ די קאנפליקטען און סכסוכים פונ׳ם יודישען פאליטיש־געזעלשאפטליכען לעבען.

„געוואוסט האבען מיר, שרייבט ש. ק. ש׳, אז איטליכער בארען האט זיך זיין פאנטאזיע. דערויף איז ער דאך א בארען. וואס פאר א פאנטאזיע דארף שוין פערמאגען א י ו ד י ש ע ר בארען, א הויפט־עסקן פון „כלל״, א יושב־ראש אין צענטראלע יודישע חברות, דער קארפען־קאפ אין דער שתדלנים־משפחה?!

צעשפילט זיך די פאנטאזיע פון א ז א יודישען בארען, איז ממש סכנת נפשות: — הפקר א וועלט. בעווייזט ער, וואס ער קען. האט ער זיך זיין „רעכט״ גענומען; דער יודישער בארען האט אויף א יודישע אספה, צווישען יודישע כלל־טהוער און יודישע שריפטשטעלער, א „קלוגע מימ־רא״ זיי אלעמען אין פנים געשליידערט: — צו מיין גרויס פרייד, האט ער זיך א זאג געטהאן, האט מען די יודישע פרעסע פארמאכט... — — —״

„זאל זיך דער בארען ווייטער פ ר ע ה ע ן. ס׳איז זיין צייט. אז ס׳וועט שלאגען די שעה און די יודישע גאס וועט איהר לשון צוריק בע־קומען, וועט מען איהם זיין פרייד דערמאהנען. לאמיר לעת־עתה פארציי־כענען דעם בלויזען פאקט: ו ו ע ן א י ו ד י ש ע ר ב א ר א ן פ ר ע ה ט ז י ך...״

א טראגישען בילד „צווישען היימלאזע״ גיט ד״ר א. מוקדוני:

„... דער קאמיטעט האט פאר די ארימע קרובים א שטיקעל יום־טוב איינגעארדענט: — זאלען זיך די יונגע „בעזשענצעס״ (היימלאזע) א בי׳ספעל פונאנדערשטוכען!

די „קאמיטעטשיקעס״ זיינען ממש פון הויט געקראכען, אליין די אק־טיארען געווען, אליין די סארווערס. די „בעזשענצעס״ זיינען ווי גענט גע־זעסען. דאמען האבען זיי טיי מיט א ליעבע שמייכעלע צוגעטראגען. געמונ־טערט כסדר: — עסט עפעס, טרינקט עפעס...

מען האט זיי גראמס געשפילט. א יונגערמאן האט זיי יודישע אנעק־

וועלען וויעדער ניט קענען צאהלען יענעם חוב צו זייער פאלק, וועלכען זיי וואלטען געדארפט און געקענט צאהלען, לויט זייער מעמד און איינפלוס אין לאנד.

לאנדאן, 15 יוני. י. מ. פאזיקאוו

בילדער פון רוסלאנד.

ווען מען לייענט די אויסלענדישע יודישע בלעטער, שטעלט זיך פאר דאס גאנצע יודישע לעבען אין רוסלאנד אלס א איין־אינציגער טריפענדער וואונד. ס׳דוכט זיך, אז מען רעדט דארט נור וועגען די גירושים און רדיפות, מען טראכט נור וועגען די היימלאזע און פערטריבענע, און אז אלץ איז פערדעקט מיט א גרויסער שווארצער חמארע פון אלגעמיין־יודישע צרות. די קארעספאנדענטען שטעלען זיך אב הויפטזעכליך אויף דעם אויסערליכען, פאליטיש־רעכטליכען לעבען פון די רוסישע יודען, אויף דעם, וואס עס חאראקטעריזירט די אלגעמיינע לאגע. זיי בעמערקען גאר ניט דאס אינערליכע, די נייע ערשיינונגען און בילדער. און אין דער וירקליכקייט איז עס טאקע ניט גאנץ אזוי, ווי מען מאלט עס אין דער פרעסע. אמת, ס׳זענען געווען מאמענטען, ווען דאס גאנצע רוסישע יודענטום האט טאקע וואכען־וויז געלעבט מיט די היימלאזע, אדער מיט די דומעדעבאטען, אדער מיט די געפלאנטע נייע גזרות, נאר שפעטער, ווען דער שטורעם איז פארביגעגאנגען, האבען די טאג־טעגליכע צרכים וויעדער פערנומען זייער חשוב׳ען פלאץ. איצט איז פיעל רוהיגער, פיעל געזעצטער און פשוטער דאס רוסלענדישע יודישע לעבען. די נגידים זענען צוריק געווארען נגידים פאר זיך, די היימלאזע מוזען אליין זארגען פאר זייער חיונה. אויף דעם אויבערפלאך האבען זיך בעוויזען סכסוכים און מחלוקות, שפאגעלנייע קאנפליקטען. גרעסערע און קלענער פראגען האבען צושפאלטען די געזעלשאפט אויף איהרע נארמאלע און געווענליכע חלקים. די סתירות, וואס האבען געשיינט פערשוואונדען צו זיין, האבען זיך ווידער אנטפלעקט אין דער אדער אנדערער פארם. ס׳איז יעדענפאלס ניט איין גרויס־שווארצער פלעק, ווי מען שטעלט זיך פאר מחוץ רוסלאנד.

ארום דעם שפראכען־קאמף, וואס בושעווען אי אין פעטראגראד, אי אין מאסקאוו, אי אין דער פראווינץ; ארום די קאמיטעטען מי ט זייערע בעפאלמעכטיגטע; ארום די יודישע דעפוטאטען און דעם פראגרעסיוון בלאק שפיעלען זיך אב כל־ערליי געשיכטען, פרעהליכע און אומעטיגע, דערהויבענע און מאוסע. דאס יודישע לעבען איז א סך פיעל־פארביגער, ווי ס׳דוכט פון ווייטען, א סך אינטערעסאנטער. ס׳גיהט פאר א אינערליכער קאמף, א

אין לאנדאן עקזיסטירט אבער נאך א פערבאנד, וועלכער ארבייט אויך פאר יודישע רעכט — און דאס איז דער פאלקס־פערבאנד, אין דעם זענען קיינע חלוקי־דעות ניט פארגעקומען, און דאך האט ער שוין באנקראטירט. און דערביי האבען א גאנץ מאוסע פאליטיק געפיהרט די היעגע יאהודים פון דער „וועסט ענד", וועלכע זענען די רעדעל־פיהרער פון דער דיפלאמאטיש־שתדלנישע פילאנטראפיש־אסימילאטארישער „בארד אוו דעפיוטיס".

פונקט אזוי, ווי אין אמעריקא די „דזשואיש קאמיטע", האט די ענגלישע „בארד אוו דעפיוטיס" דערפיהלט, אז ווען די יודישע פאלקס־מאסען וועלען אנהויבען זעלבסטשטענדיג צו קעמפען פאר זייערע רעכט, דאן איז די צייט פון זייער זעלבסטהערשאפט און פון „די איינציגע פערטרעטערשאפט" פון די יודישע אינטערעסען פאריבער. אבער, האבענדיג א גוטען „לעסאן" פון אמעריקא, האבען זיי פערשטאנען, אז מיט א געגנערשאפט צו דער ארגאניזירונג פון די יודישע מאסען וועלען זיי זיך ניט נור ניט ברענגען קיין נוצען, נאר זיי וועלען זיך נאך שאדען, דערמיט, וואס די יודישע פאלקס־מאסען וועלען ווערען געגען זיי פערביטערט און זיי בעקעמפען, און סוף־כל־סוף וועלען זיי מוזען בעזיגט ווערען, אזוי ווי אין אמעריקא די דזשואיש קאמיטע, — האבען זיי דא אנגענומען אנ׳אנדערען דרך. זיי האבען זיך אויסגעדריקט גאנץ סימפאטיש צו דעם, יעמאלט ערשט געגרינדעטען פאלקס־פערבאנד, געוואונשען איהם ערפאלג, אריינגעשיקט זייערען א מיטגליעד — הערן לוסיען וואולף פאר א פרעזידענט צום פערבאנד און ביסלעכווייז, ביסלעכווייז אזוי פערשפרייט זייערע נעצען, אז דער פערבאנד איז אינגאנצען אונטערגעגאנגען אונטער דעם אינפלוס פון די יאהודים און טאנצט זיי נאך אומעטום, וואו נאר יענע ווילען. דער פועל יוצא איז, אז די מעהר נאציאנאל־דעמאקראטישע קערפערשאפטען, וועלכע זיינען געווען פערטראטען אין פאלקס־פערבאנד, האבען זיך אינצ׳גווייז פון איהם אבגעריסען, און די, וועלכע זענען דארט פערבליבען, טאנצען נאך אויף דעם שטריקעלע, וועלכע די יאהודים האבען ארויפגעצויגען אוזף זייער האלז, און אנשטאט צו קעמפען פאר די יודישע אינטערעסען, זיינען זיי געווארען א מיטעל צו פערשאפען מעהר פרעסטיזש דער „בארד אוו דעפיוטיס", וועלכע האט איהם אנגעפאנגען פארלירען ניט נור ביי די יודען, נאר אפילו ביי די אומות העולם און וועלכע ארבייט להיפך די יודישע אינטערעסען.

אט אזוי געהען אונטער ביים סאמע אנהויב יענע בעוועגונגען, אויף וועלכע מען האט געבויט אזוי פיעל האפנונגען, און די יודען אין ענגלאנד

וועלכע זוכען ניט קיין לאגיק, נאר שטרעבען אבצופטר'ן זיך פון אנ' ארבייט, וועלכע בעלעסטיגט זיי בלויז...

די פועלי־ציון פון דער אנדער זייט טענה'ן אז זיי קענען ניט מסכים זיין צו פאדערען בלויז פרייהייט פון עמיגראציע און קאלאניזאציע אין פאלעסטינא, ווייל זיי זיינען פולשטענדיג זיכער, אז דאס קען ניט געגוגענד לעזען די יודן־פראגע — זיי קענען ניט נאכגעבען פון זייער פראגראם, וועלכע פאדערט די גאראנטיעס פון א ה י י ם אין ארץ ישראל פאר'ן יודישען פאלק.

אט אזוי ווערט עס געשאפען א חלוקי־דעות, וועלכע פעראורזאכט אז עס זאלען אונטערגעהען יענע אונטערנעהמונגען אויף וועלכע מען לייגט פיעל האפנונגען.

ווי איך האב פריהער דערמאנט, איז די שפאלטונג אויף דער קאנפע־רענץ גופא ניט פארגעקומען; דארט האבען זיך די סאציאלדעמאקראטען בלויז דעמאנסטראטיוו אבגעהאלטען פון די שטימען ביי די וואהלען פון דער עקזעקוטיווע, און די פועלי ציון, הגם זיי האבען זיך יא בעטיליגט אין די וואהלען און אויך געשיקט אין דער עקזעקוטיווע זייערע פערטרע־טער, האבען זיי דאך מודיע געווען, אז זייער וויייטערריגע שטעלונג צום פערבאנד איז א פ ר י י ע און זיי וועלען דארט האנדלען אזוי, ווי זיי וועלען געפינען פאר נויטיג; אבער די שפאלטונג קומט א י צ ט פאר, די סאציאלדעמאקראטען האבען אריינגעשיקט א פאדערונג צו דער עקזעקוטי־ווע, אז די פראגע פון פאלעסטינא זאל וויעדער אמאל בעהאנדעלט ווערען אויף א צוקונפטיגער קאנפערענץ און דערווייל זאל זי הענגען אין דער לופטען, און אויב זייער פאדערונג וועט נ י ט נאכגעגעבען ווערען, טרע־טען זיי ארויס פונ'ם פערבאנד. די פועלי־ציון אבער, פון זייער זייט, טענה'ן אז די פראגע, קוים איז זי אנגענומען געווארען אויף א קאנפערענץ, קען זי ניט פערווארפען ווערען פון אנ'עקזעקוטיווע, וועלכע איז פעראנטווער־טליך פאר דער קאנפערענץ און וועלכע דארף אויספיהרען זיינע החלטות. קוים וועט זיך אבער די עקזעקוטיווע דערמיט ניט רעכענען און וועט צו־ליעב שלום־בית יא נאכגעבען די סאציאל־דעמאקראטען, דאן וועלען ז י י, די פועלי־ציון, א ר ו י ס ט ר ע ט ע ן פ ו נ ' ם פ ע ר־ ב א נ ד.

וואס פאר א רעזולטאטען דער סכסוך וועט בריינגען וויס מען נאך איצט ניט, אבער די אומשטענדען בעווייזען גאנץ קלאהר, אז איצט וועט מען זיך שוין ניט קענען אזוי לייכט אויסגלייכען, ווייל ביידע צדדים זע־נען האר־טנעקיג און וועלען אויף פשרות ניט איינגעהען.

ער פארטיי אבגעריסען פונ׳ם ארבייטער־פערבאנד; עס האט אויך אויף זיי געווירקט דאס, וואס זיי האבען זיך סוף־כל־סוף ארומגעזעהען, אז אנשטאט דעם, דער פערבאנד זאל טהאן די אויפגאבען, וועלכע ער האט זיך אוועק־געשטעלט, ווערט ער גאר אזא זאך, דורך וועלכער די פערשיעדענע פאר־טייען, וואס זענען אין איהם פערטראטען, שלאגען ארויס פון איהם פ א ר־ט י י־ק א פ י ט א ל. אבער, ווי עס זאל ניט זיין, איז גענוג, אז יעצט קעמפען דארט צוויי ריכטונגען, וואס איינע שלעפט לינקס און די צווייטע רעכטס, און די שפאלטונג איז אונפארמיידליך.

די סאציאלדעמאקראטען קומען מיט דער טענה, אז דאס פראגראם, וואס די מאנטשעסטערער קאנפערענץ האט אנגענומען, איז א ריין ציוניס־טישע און אז ארבייטען פאר׳ן ציוניזם זענען זיי ניט מחויב. אין דער ווירק־ליכקייט איז דאס פראגראם ווייט פון צו זיין ציוניסטיש, וויי? איהר ציוניס־טישען אונטערשלאק קען מען ארויסזעהען בלויז יעמאלט, ווען מען זאל זיך פיעל פ ל פ ו ל ׳ ע ן. נאר וואס ארט עס זיי? פלפול׳ען איז פלפול־ען זיך, אבי אויסצוגעפינען א טעם, דורך וועלכען מען זאל קענען שפאל־טען א אונטערנעהמונג, וואס שטעהט זיי ווי א ביין אין האלז, ווייל ניט פאר זיי איז אנגענעהם און ניט זיי האבען דעם ווילען צו ארבייטען פאר יודישע רעכט, בעת זיי ווילען זיך בכלל קיינמאל אין די געדאנקען ניט אריינענעהמען, אז זיי האבען עפעס א שייכות צום יודישען פאלק בכלל. די סאציאלדעמאקראטען פלפול׳ען זיך אויף אזא שטייגער:

דער פערבאנד דארף פאדערען פרייהייט פון עמיגראציע און קאלא־ניזאציע אין פאלעסטינא פון איין זייט און אז די יודען פון אלע לענדער זאלען זיין בערעכטיגט זעלבסט צו בעשטימען און פאדערען יענע נאציא־נאלע קאנצעסיעס, וועלכע זיי וועלען געפינען פאר נויטיג, הייסט עס, אז די יודען, וועלכע וועלען פליסען אין פאלעסטינא, וועלען דארט קענען פא־דערען, וואס זיי ווילען; יעמאלט ווערט דאך דאס ציוניסטישע פראגראם במילא פארווירקליכט, טא ווי מעגען „כשר׳ע מארקסיסטען אונטערטעני־גען זיך אזא פראגראם?..

אמת מען האט געקענט די סאציאלדעמאקראטען פרעגען פיעל קשיות אויף זייער פלפול: — אלס אמת׳ע דעמאקראטען טארען זיי דאך ניט זיין דאגעגען, אז יעדען פאלק זאל גאראנטירט ווערען יענע נאציאנא־לע רעכטען, צו וועלכע עס שטרעבט; זיי טארען דאך אויך ניט זיין דאגע־גען, אז מען זאל בעגרענצען די פרייהייט פון עמיגראציע פאר וועמען עס זאל ניט זיין און וואהין זי זאל ניט זיין געווענדעט; און אויב אזוי, זענען דאר די פונקטען פולשטענדיג אויסגעהאלטען אפילו לויט זייערע עקסט־רעם־מארקסישטישע וועלט־אנשויאונגען. אבר גענה טענה צו מענשען,

וואָרטען פאזיטיוו, פראקטישע ארבייט, — האלט ער שוין ביים שטאר־
בען...

פון אנהויב האבען זיך געווען געגרינדעט צוויי בעזונדערע פער־
באנדען, אייגער דער לאנדאנער און דער צווייטער דער פראַ־
וינציעלער. און הגם דער צווייטער איז געווען יונגער פונ׳ם ערש־
טען אין יאהרען, דאך האט ער איהם פון אנפאנג אן אריבערגעשטיגען אין
דעם, וואס דאס פראגראם פון טעטיגקייט, וועלכע ער האט זיך אַרויסגעש־
טעלט, איז געווען פיעל בערייטער. אזוי, צום ביישפיעל, האט דער צווייטער
אריינגענומען אין זיין פראגראם אויך די פראגע פון פאלעסטינא,
אננעהמענדיג א רעזאליוציע צו פאדערען „פרייהייט פון
עמיגראציע און קאלאניזאציע אין פאלע־
סטינא, ווי אויך אין אלע אנדערע לענדער״,
— וואס דער ערשטער האט עס ניט געטהאן. און ניט געטהאן האט ער
דאס בלויז דערפאר, וואס די פועלי־ציון, די גרינדער פונ׳ם
פערבאנד און די מעהר פון אלע אנדערע פעראינטערעסירטע אין זיין עק־
זיסטענץ — האבען מורא געהאט אריפצוברענגען דעם פונקט אויפ׳ן סדר־
היום, מחמת דעם, טאמער וועט עס אַרויסרופען א שפאלטונג; אין פערבאנד
זענען פערטראטען אויך אנטי־ציוניסטען, וועמען דער פונקט וואלט שטארק
ניט געפעלען. די שפאלטונג איז טאקע שפעטער פארגעקומען, הגם די
פועלי־ציון זיינען געווען געגנוג פארזיכטיג און נאכגעבענד; און טא־
קע פון יענעם צד, פון וועלכען מען האט עס געקענט ערווארטען — פון
די סאציאל־דעמאקראטען, אבער עס האט לאנג ניט גע־
דויערט און עס איז לסוף וויעדער געקומען צו א פעראייניגונג.

פאריגען פסח איז אין מאנטשעסטער אבגעהאלטען געווארען א. געמיינ־
זאמע קאנפערענץ פון ארגאניזאציעס און טרייד־יוניאנס, וועלכע זיינען
פערטראטען אין די פערבאנדען פון לאנדאן און פראווינץ, און ערשט דא,
ווען מען האט זיך גענוג פעראייניגען, און למראית עין אויך פעראיי־
ניגט, איז אנגעקומען די שפאלטונג, וועלכע ווי עס ווייזט אויס, וועט איצט
שוין ניט קענען אויסגעגלייכט ווערען. די שולדיגע אין דעם פערבלייבען
וויעדער די ס.־ד.; זיי קענען ניט, זאגען זיי, מסכים זיין מיט געוויסע פונק־
טען פונ׳ם פראגראם, וועלכע זיינען אנגענומען געווארען, דערפאר, ווייל
זיי זיינען צו פיעל ראדיקאלישדיש אדער צוניס־
טיש און די, פריהער אזעלכע נאכגעבענדע פועלי־ציון, זיינען איצט גע־
ווארען הארטנעק׳ג; און ניט נאר ווילען זיי ניט נאכגעבען, נאר זיי פער־
לאנגען זאגאר, אז דאס פראגראם זאל זיין נאך מעהר עקסטרעם. פיעל
האט אויף די פועלי־ציון געווירקט דאס, וואס אין אמעריקא האט זיך זיי־

עלעמענטען — נאר ניט דאס זוכען — זענען געווען ביי היינע. ער איז געווען צו פיעל קלוג, א זוהן פון אזא אלטער קולטור, אום — צו זוכען נייע וועגען, ער האט זיי געקענט. ער האט זיך געמוטשעט, ווייל ער האט זיי צו גוט געקענט און גאר ניט געקענט אפילו האפען אויף נייע, אונ־ערוואַרטעטע...

אפט, אז מען לייענט היינע, אז מען נעהמט איהם פאר זיך — אהן שייכות צו זיין יודענטום, צום טיפישען אין איהם — ווייזט זיך אויס, אז ער איז מגזם, אז ער בעריהמט זיך. ביי זיין פיער־פינף־און־צוואנציגסטען יאהר זינגט ער וועלט־טיעפע, יאוש'דיג ביטערע, איראנישע, שפאטענדע ליעדער, גלייך ווי ער וואלט שוין אלצדינג אויף דער וועלט דורכגעלעבט, אויסגענאסען, אלצדינג געוואוסט און אויספרובירט. נאר אז מען דערמאהנט זיך, אז היינע איז אייגענטליך דער ערשטער פאעט, וואס האט ארויס־געזאגט די לאנג, לאנג אנגעזאמעלטע ערפאהרונגען פון דורות פון א פאלק — פארשטעהט מען ערשט זיין טיעפקייט און זיין גרויסקייט. און מ'פערשטעהט ווער ס'איז געשטאנען הינטער היינע, מען הערט דעם אונ־טער־ערדישען טאן פון זיין פאעזיע...

* * *

איך ווייס ניט צי היינע וועט בלייבען דער וועלט־דיכטער, א סך פון זיין שאפען איז שוין אלט. בלייבען וועלען ניט זיינע דייטשטימליכע פאלקס־ליעדער, ניט זיין ראמאנצערא, ניט זיין פראזא — נאר די קורצע, טיעף מענשליכע — און דא מוז איך זאגען, — טיעף־יודישע, ליעדער, פון ליעבע און יאוש, פון דער ערשטער יוגענד און פון „לאצארוס" — דעם שווערען שטארבען. אין דער יוגענד און אויף זיין טויטען־בעט איז ער אונז געווען אם נאהענטסטען, דעמאלט איז ער געווען אינגאנצען אונזער ב־ודער. און גראד דאס אין זיין שאפען איז פון אייביגקייטס־ווערטה, פאר אלע — און בפרט פאר אונז. דאס לעצטע וואָרט פון אלטע דורות, דאס ערשטע פון א נייער שורה פון דורות, וואס הויבט זיך ערשט אן.

ניו־יארק, יוני. ד"ר א. קאראלניק.

א בריעף פון לאנדאן.

דער „ארבייטער פערבאנד פאר יודישע רעכט" אין ענגלאנד האט שוין איבערגעלעבט אלע מדרגות, וואס א אינסטיטוציע דארף איבערלעבען, ביז וואנעט זי דערגרייכט יענע שטופע פון ענטוויק־לונג, צו וועלכער זי שטרעבט — ער האט איבערגעלעבט די חבלי ילדה, די ימי הבגרות און איצט, וען מען מען האט פון איהם אנגעהויבען צו ער־

גען דעם געגוס פון לעבען. און ס׳גהעט אין מיר פאר א שטענדיגער קאמף צווישען מיין קלארען שכל און מיין קרבן — ענטוזיאזם״.

דאס איז געווען דער גרויסער ניי־יודישער ריס אין זיין נשמה. איך וואלט געזאגט: דער ערשטער יוד, ביי וועמען די צוריסענקייט פון דעם אינערליכען לעבען האט זיך ארויסגעוויזען מיט אזא קראפט. דער ערשטער מאדערנער יוד. היינע האט זיך, געהאלטען לאנגע יאהרען פאר א „העלען״ — אבער דאס איז געווען א טעות. נור דער שכל, דאס בעגריי־פען פון לעבען, דער ווילען איז געווען העלעניש, ד. ה. זיך בענוגענען מיט דעם וואס איז, מיט דער מינוט, דאס געהארכען דעם פאקט, דאס אנ־נעהמען די וועלט. זיין געפיהל אבער איז געווען יודיש — דאס געפיהל פון פראטעסט אנטקעגען דעם, וואס עס איז, דאס וועלען פון דעם אין־סוף — פון דעם אבסאליוטען, דאס נאכיאגען זיך נאך דעם שאטען פון אונ־ענדליכקייט.

און צום סוף פון זיין לעבען — אויף דעם טויטען־בעט — האט ער פערשטאנען, „איך שטארב מיט דעם גלויבען אין איין־איינציגען גאט, דעם אייביגען בורא עולם; אין זיין גנאד גיב איך איבער מיין אונשטערבליכע נשמה״. ס׳קען זיין, אז דאס איז אויך אביסעל איראניש בעפארבט. און אפשר ניט. איינזאמקייט און ליידען ברענגען צו אלעמען—ברענגען אפילו צום „אני מאמין״. אבער ניט דאס איז דער עיקר. דער עיקר איז — דער טאן. דאס איז דאס עכא פון הונדערטער דורות, — מיט אזא ווארימקייט, מיט אזא עצבות און מיט אזא מיעדקייט געזאגט.

מען קען זאגען וועגען היינע׳ן וואס מען ווייל, מען מעג האלטען פון זיין פאעזיע א עולם ומלואו אדער וועניג. אבער איינס מוזען אלע צו־געבען: ס׳איז דא ווינציג דיכטער און דער וועלט, וואס האבען אזוי אויפ־ריכטיג געדיכטעט, ווי ער. ער זאגט ערגעץ — דאכט זיך, אין דער „הארץ רייזע״: „און דארט האב איך ע ר ל ע ב ט פאלגענדעס געדיכט״. דאס איז דאס וואונדערבארע ליעד פון דער „קעניגין אילזע״. איהר הערט: „ע ר ל ע ב ט״ דאס געדיכט, ניט אויסגעטראכט, ניט פארגעשטעלט, און אזוי איז כמעט אלצדינג ביי איהם: ערלעבט. און אזוי ווי דאס לעבען איז פול מיט קאנ־טראסטען, טראגיק געמישט מיט קאמיק, אבגעהאקט, קאפריזנע — אזוי ז׳־נען זיינע ליעדער.

דער פראנצויזישער היינע־פארשער לעגרא האט געזאגט זעהער פיין און קלוג, אז די גאנצע פאעזיע פון היינע איז א גאלעריע פון „ריי־זע־בילדער״. דאס איז געווען די איינציגע פארם ביי היינע׳ן, ז י י ן פארם. רייזען, וואנדערען —איז ניט זוכען. אפט איז דאס אנטלויפען פון זיך, אפט דער וואונש צו בעריכערען אנדערע מיט זיך, אמאל — נייגערי אין אלע

שיטען אלטע פערל־אוצרות.

„גריס מיין פעטער שלמה היינע. ער גיהערט צו די מענשען, פאר וועל־כע איך האב דעם גרעסטען יראת הכבוד, ער האט אין זיך ק ר א פ ט. און דו ווייסט דאך, דאס איז פאר מיר דאס העכסטע" — אזוי האט דער פינף־און־צוואנציג־יעהריגער פאעט היינריך היינע געשריעבען אין א בריף צו זיינעם א פריינד. „קראפט", „כאראקטער", דאס זיינען דאך די גרונד־אייגענשאפטען פון דעם יודען, און דאס האט היינע געשעצט אם העכסטען. וויל איהם אליין האבען זיי שוין געפעהלט. געפעהלט אין גאנצען? ניין — אבער די יודישע שטומע קראפט האט זיך ביי איהם צו שטארק אויסגעשפרייט, געוואלט ארומנעהמען א גאנצע וועלט, דערגרייכען הויך, ווייט, ביז צו די „שערי השמים" — און דערפאר איז זי געווארען אבגעשוואכט. ס׳איז געווען דער מאמענט, ווען די יודישע נשמה איז קראנק געווארען, קראנק געווארען פאר עשרות און פאר ענגקייט. ווי א ריעז, וואס איז פערשפארט און ווייסט ניט וואס צו טהאן מיט זיין כח. ווי טיעף האט עס הייגע דערפיהלט! ער אליין. דער אייניציגער. מענדעלסזאהן און זיינע תלמידים האבען עס ניט געפיהלט, אבער ער יא. און איז פון דער ערשטער יוגענד אן געווען א קראנקער. ער האט פאר זיך געזעהען זיין הפוך. אנטקעגען דעם יודענטום איז געשטאנען דאס דייטשטום, דאס געזונטע, אומגעלומפערטע, מיט גראבע הענט און גרויען, אבער מיט אייזערנע מוסקלען און א גוואלדיגען לעבענם־כח. ער האט זיך מתקנא געווען און פיינט געהאט דאס דייטשטום. אפילו די גרעסטע, די שעהנסטע פערטרעטער פון דער דייטשער קולטור.

„מיין שידוך מיט דער ליעבער פרוי געדמאניע, דער בלאנדער דאמע מיט דער בערען־הויט איז קיינמאל ניט געווען קיין גליקליכער. אבער גט׳ען זיך האב איך פארט ניט געקאנט". — אזוי האט היינע זיך מתודה געווען אין זיינע לעצטע יאהרען. אבער ער האט עס שוין געוואוסט און געפיהלט אין זיינע יאהרען — אין די ערשטע טעג פון דער חתונה „מיט דער בלאנדער פרוי געדמאניע". „מיר אלע, די צומייסט קראנקע, מיר שטעקען צופיעל אין אונזערע קראנקע, צוריסענע, ראמאנטישע געפיהלען און קענען ניט זעהען ווי געזונט, גאנץ, פלאסטיש געטהע איז" — היינע האט עס פערשטאנען, אבער ער האט רעוואלטירט אנטקעגען דעם. די יודישע ירושה אין איהם האט מורד געווען אנטקעגען דעם דייטשען אידעאל. „געטהע", שרייבט דער יונגער היינע (אין יאהר 1825) „האט קיינמאל ניט פערשטאנען דעם לעבען און האט קיינמאל ניט געלעבט. איך אבער בין פון נאטור־אויס א בעל־חלום. איך קען מיר בעגייסטערען פאר א אידעע ביז צום מקריב זיין זיך פאר איהר. אבער איך האב פערשטאנען און ליעב געקרא־

נויטיגעס, זאכען, וואס האבען א ווערטה פאר אלע צייטען, וואס לאזט זיך ניט אראב צום טאג, צו דער שעה, וואס דרעהט זיך ניט אום אויף איטליכס קול, וואס געהט ניט נאך דעם שאטען פון דער מינוט. איך בין מיך מתקנא אין ז י י, אין די „אומות־העולם". פארוואס קענען זיי זיך פערגינען צו האבען גאר גרויסע, אי־יזען־שטארקע מענשען, מענשען, וואס בויגען זיך ניט, נאר בויגען אנדערע, פיהרען אנדערע, גאנצע, העלדישע מענשען? און פארוואס האבען מיר קיין איינציגען ניט? קיין איינציגען א חוץ אפשר שפינאזא? פארוואס איז אונזער גרעסטער און שעהנסטער דיכטער, אויך אזוי ווי מיר אלע — אויך א[ן] האלבער, א צוריסענער, אויך פול מיט פראגען און ספקות? פארוואס איז ער אזוי, און די וועלט קען און מוז פרעגען קשיות אויף איהם? און פונדעסטוועגען, און טראקע דערפאר האב איך איהם ליעב, אונזער גרויסען ברודער. פאר זיינע פעהלערען און פאר זיינע שוואכקייטען, ווייל איך דערקען זיך, אייך, אונז אלעמען אין איהם.

פאר איהם — וואס זיינען מיר געווען? א משפחה פון שווייגענדע, א פער־חתם־עטער אוצר. א פאלק אהן ווילען. סוחרים, קויפער און פערקויפער, געלט־לייהער, פראצענט־נעהמער — תמיד אין יאך פון לעבען, פון די מענשען ארום אונז. פון אונזער אייגענער פערגאנגענהייט. און פערבע־האלטענע, שטומע. וואס האט די וועלט געהערט פון אונז? שטימען פון קרעמער, וואס פערדופען קונים, פון מעקלער אויף דער בערזע פון פראנקפורט, פון פאריז: אמאל, אמאל א שטילען זיפץ, א דערשטיקטען קרעכץ, א ווערטעל. זי האט געזעהען די טיעפע, סודות־דיגע, אומעטיגע אויגען, דעם אלטען גאנג, די מיעדע בעווענונג — אבער זי האט ניט געוואלט, ניט געקענט אריינטראכטען זיך און אויסטייטשען זיי. הערט, וואס די קלוגסטע און פרייעסטע מענשען פון דעם אכצעהנטען יאהרהונדערט האבען געזאגט פון אונז, — א שטייגער וואלטער. מיר זענען פאר איהם געווען א משוגה־דיגע סעקטע פון אבערגלויבישע, פערזשאווערטע, פערהארטעווטע מענשען. א סעקטע פון עקשנים. ער האט די נשמה פון דעם יודען ניט געקענט זעהען. און האט זי דער יוד אליין פערשטאנען? ער איז געווען א שטומער, אפילו אין זיינע פיער וועגט. אויך דארט נור א שטילער קרעכץ, אנ־אלטע תפלה און א טויזענד־יעהריגער קוק. ניט מעהר. זיי זענען געווען שטארקע, שטאלצע, אפטמאל גרויסע מענשען. אבער זייער קראפט און זייער גרויסקייט האבען זיי געטראגען אין א קעסטעל אויפן רוקען — אין א קעסטעל מיט זיעבען זיעגלען — די וועלט האט געמיינט, אז דארטען איז אויך נאר אלטווארג, און זיי אליין האבען אויך ניט געוואסט, וואס עס געפינט זיך דארט. ביז הייניך היינע האט אויפגעריסען די שלעסער און געעפענט דאס קעסטעלע און ס'האבען זיך אנגעהויבען צו

פון דער יודישער פרוי. די נייע, פאזיטיווע מאמענטן אינ׳ם יודישען לע־
בען, דאס וואך־וועראנדע עכטע און איינמיטעלבארע ה ע ל ד ע נ ט ו ם
וועט מיטציהען די יודישע פרוי, וועלכע איז בעצם רייף פאר א יודישע נא־
ציאנאלע ארבייט. דעם ארט פון די אמאליגע „קדושים„ וועלען פערנעהמען
ה ע ל ד ע ן און אנשטאט „צדקניות„ וועלען קומען ה ע ל ד י נ ע ן.
דאס געגענווערטיגע שטורמישע יודישע לעבען סודע׳ט אונז אריס א נייע
תקופה פון קראפט און מוט.

י ש ר א ל ר א ג א ו י ן.

ה י י נ ר י ך ה י י נ ע.

צי האט מען איהם היינטיגס יאהר געבראכט בלומען אויף זיין קבר?
אויף זיין איינזאמען קבר אויף דעם בית־עולם, אויף דעם ווייסען בארג
מאנמארטר, דעם בארג פון שמערצען און פון ליעבע, פון תאוה און פון
טיעפען טרויער, אויף דעם שעהנעם בארג אין פאריז? אדער אפשר האט
מען איהם פערגעסען? ווער זאל איהם געדענקען, אז מיר אליין האבען
איהם פערגעסען, אונזער אלטען, אונזער גרויסען ברודער היינריך? מיר,
וואס שטעהען איהם אזוי נאהענט, זיינע אייגענע, זיינע בריידער — האבען
מיר דען זיך דערמאהנט אין זיין יאהר־צייט, האבען מיר דען געטראכט
דערפון, אז ס׳איז אונזער חוב — לכל הפחות אונזערער — צו ברענגען א
בלימעלע אויף דעם קבר פון דעם גרעסטען דיכטער, וואס מיר האבען גע־
געבען דער וועלט, אויף דעם קבר פון היינריך היינע? בפרט נאך, וען ער
איז אזוי איינזאם. כל זמן ער האט געלעבט, און אז ער איז נאך געווען א
„יונגער מת„, האט די וועלט איהם גענומען פאר זיך, מיר האבען כמעט
ניט געהאט קיין חלק אין איהם. ער איז געווען דער וועלט־דיכטער, דער
„סאלדאט אין דיענסט פון דער מענשהייט„. און וואס ווייטער, וואס קעל־
טער עס איז געווארען די וועלט — וואס עלטער ער איז געווארען,
איז ער אונז נעהענטער געווארען — און היינט איז ער אינגאנצען אונזע־
רער, קומט ער ויעדער צו אונז, זיינע יונגערע בריידער. די וועלט האט
איהם אונז צוריקגעגעבען, צוריקגעבראכט אונז דעם גרויסען קבר...

איך בין ניט קיין פערברענטער חסיד פון היינע. פערקעהרט, דריי
פערטעל פון זיין פראזא און א טייל פון זיין פאעזיע ריהרען מיך ניט. איך
דארף זיי ניט, זיי זיינען בכלל אונגוויטיג. אפט פערדריסט עס מיך אויף
איהם: פארוואס האט ער זיך אזוי אומזיסט אויסגעגעבען, אויסגעביטען אויף
קליניגקייטען, צוטרענצעלט זיין רייכקייט, פארקלענערט כמעט ווי אויף
צו להכעיס זיין גרויסע נשמה? א גרויסער מענש איז דער, וואס שאפט

גאנצער צייט, וואס מיר זענען געווען חנוטים אינ׳ם לאנגען, ביטערען גלות. ער האט איינגענומען די פעסטונג פון אסימיליאציע, ער האט געגעבען א ריכטיגען אויסדרוק אונזערע נאציאנאלע שטרעבונגען און האט מסדר גע געווען די מחנה פון די פיאנערען, וועלכע קעמפען פאר דער בעפרייאונג פון פאלק פון יעדען דרוק: עקאנאמישען, קולטורעלען, פיזישען און גייס־טיגען.

לסוף וויל איך נאך זאגען. צוזאמען מיט מ ש ה ה ע ס: „וועה, וי פאלש איז די מיינונג פון די, וועלכע שעצען גרינג דעם איינפלוס פון די פרויען אויף דער ענטוויקלונג פון יודענטום און יודען! אט אויף זיי איז דאך געזאגט געווארען: „יודען זענען אויסגעלאזט געווארען פון מצרים נור צוליעב דעם זכות פון זייערע נשים צדקניות", און זייער זכות וועט אויך אונז ביישטעהען ביי אונזער לעצטען גלות". (רוים און ירושלים, זייט 11). בשעת מיר זעהען, אז מיר האבען א סך „קדושים" און אפילו א קלייניע צאהל העלדען, אבער מ י ר האבען ניט קיין „קדושות" און וויר רעדט שוין וועגען העלדינען. מיט א בעזונדער כונה האב איך אונטערגעשטריכען דאס ווארט „מיר", כדי צו בעטאנען, אז די רוסישע רעוואליוציע האט זיך זעהער פיעל בענוצט מיט דעם זכות פון אונזערע „קדושות", וועלכע זענען בעריהמטע גבורות צווישען די יעניגע, וועלכע האבען בעוועגט די ראד פון דער רעוואליוציע; דאס ווייזט קלאר און דייטליך אויף די גרויסע אפפער־ווילינקייט פון די יודישע פרויען אבצוגעבען זייער לעבען פאר א ערהויי־בענער אידעע און אויף זייער פעהינקייט צו געזעלשאפטליכער ארבייט, נור מיר אליין זענען שולדיג, וואס מיר האבען ביז איצט מזלזל געווען אין דעם כבוד פון דער יודישער פרוי און מיר האבען זיך מסיח דעת געווען פון איהר נאציאנאלער ערציהונג; דערפון האט א סך געליטען אונזער נא־ציאנאלע בעוועגונג. די יודישע פרוי, וואס חוץ איהר וויכטיגער ראליע אלס ערציהערין פון אונזער יונגען דור, וואלט נאך געקענט אריינברענגען יוגענדפייער, גרויס אפערווילינקייט, הייליגע התלהבות און התרוממות הרוח אין דער פרייהייטס־בעוועגונג. די יודישע פרוי דארף איצט אויפוואכען צום נייעם לעבען, זיך פערהויבען צו א מדרגה פון א י ו ד י ש ע ר ה ע ל־ד י ן. —

אין דעם פרט שטארקט אונזער האפנונג אונזער ליטעראטור, וואס דא און דארט זעהען מיר, אז די יודישע פרוי הויבט אן צו פארנעהמען א געהעריגען פלאץ אין אונזער קונסט. די העברעאישע פאעזיע, וועלכע האט די לעצטע יאהרען דערגרייכט א הויכע ענטוויקלונג, בשעת די אויפלע־בונגס־קערענדלעך פון נאציאנאלער ערוואכונג האבען אנגעהויבען ארויסצו־שפראצען אויף אונזער לעבענס־אויבערפלעכע, וועט נאך פאנגען דאס הארץ

בען פון אינוועניג; אין פראנקרייך, פון וועלכער, אגב, דער גרויסער משה העס האט געהאפט צו בעקומען שטיצע פאר אונזער בעפריי־ אונגס־בעוועגונג. אט־דער אויסערליכער מאמענט האט געגעבען הערצל'ען דעם נויטיגען אימפולס צוזאמענצורופען אנ'אלוועלטליכען ציוניסטען־ קאנגרעס אין באזעל, וועלכער האט געלעגט דעם פונדמענט צו דער שא־ פונג פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

אמת, מיר טארען אויך ניט מקפח זיין דעם גרויסען פערדיענסט פון די „בילויים", וועלכע זענען געווען די ערשטע צווישען די, וואס פער־ נייגען דעם גלות און האבען זיך בעמיהט צו פעראייניגען די קרעים אין יודישען נאציאנאלען הארצען דורכדעם, וואס זיי האבען איבערגע־ טראגען דעם שווער־פונקט פון דער יודען־פראגע אויף אונזער היסטארי־ שער לאנד; זיי האבען זיך ניט בעניגענד מיט שהנע פראזען, נאר האבען זיך געסטארעט צו דיענען אלס ביישפיעל, וועלכען עס זאל זיין כדאי נאכ־ צוטאן. אבער די ארט און ווייזע, ווי זיי האבען זייער ערהאבענע אידעע אויסגעפיהרט מכח אל הפועל, איז געווען זהר פרימיטיוו; דערפאר איז פיעל פארקלענערט געווארען זייער גייסטיגער געשטאלט און נאך ווינצי־ גער געווארען די ממשות'דיגע בעדייטונג. ניט קוקענדיג אויף די גרויסע אכטונג, וואס מיר האבען פאר דיעזע העלדען, מוזען מיר דאך בעל־כרחנו מודה זיין, אז פון היסטארישען שטאנדפונקט האבען זיי דאך ניט דער־ גרייכט דעם געווינשטען ציעל. אין זייער גרויסער האנדלונג אין פאראן א־ פילו ערהאבענע שהנקייט, וואונדערבארע גבורה, גייסטרייכע העלדענ־ מוטה און אויסערארדענטליך פיעל ענערגיע, אבער... לאגיק פעהלט דא. דאס איז געווען א סאלטא מארטאלע פון זייער פערזענליכען לעבען לטובת א ריעזען־אידעע! דאס איז געווען א פראכטפולער זשעסט פון א מיליטערי־ שען העלד, בשעת א גרויסע סכנה לויערט אויף איהם און ער געפינט זיך אין א לאגע פון לאחר יאוש, אבער כלל ניט איינשטימיג מיט דעם געהאפ־ טען ציעל. ווייל שטענדיג דארף זיך א מענש בעשעפטיגען מיט דעם, צו וואס ער איז פעהיג, לויט זיינע אינטעלעקטועלע און פיזישע קרעפטען, זעלבסטפערשטענדליך אויף וויפיעל דאס איז אויספיהרבאר אין דער קאפי־ טאליסטישער געזעלשאפט, וואו עס איז בכלל ניטא קיין פרייער אויסוואהל.

אויף דעם סמך, וואס עס איז דא געזאגט געווארען, קומען מיר צום בעשלוס, אז די פאטענציעלע ענערגיע, וואס האט ניט געקענט געפינען קיין פולשטענדיגען אויסדרוק אין אונזער פינסטערען גלות־לעבען, איז סוף־כל־סוף ארויסגעשפרונגען פון איהרע ראמען אין דער געשטאלט פונ'ם ציוניזם, און הערצל איז אונזער הויפט־נאציאנאל־העלד, וואס האט זיך מוסר נפש געוועזען פאר דער אויפלעבונג פונ'ם יודישען פאלק אין

מיט פולער אביעקטיוויטעט, וואס עס פעהלט ביי מענשען, וועלכע זע־
נען שקוע בראשו ורובו אין דעם שעבוד פון גלות; דעריבער האט ער בעל־
כרחו שוין לאנג איינגעשטימט מיט דעם גלות־געדאנק, אז לא ככל העמים
בית־ישראל, און אז אונזער אוננארמאלע לאגע איז ביי פיעלע פון אונז פאר־
רעכענט פאר א היסטאריש נויטוועגדיגקייט פאר אונזער נאציאן, פאר א
מין נאטור־געזעץ געגען וועלכען צו קעמפען איז פונקט ווי צו שפרינ־
גען געגען דער לבנה...

א מענש מיט איידעלע געפיהלען און מיט א דענקענדען מח, ווי
הערצל, בשעת די יודישע טראגעדיע האט זיך פאר איהם אויסגעמאלט אין
איהר גאנצער שרעקליכקייט און אויסגאנגסלאזיגקייט, און האט געפאדערט
נקמה פאר די אלע מורא׳דיגע בעליידיגונגען, איז פארציטערט געווארען
ביי דעם אנבליק פון טיעפען תהום, וואס האט זיך געעפענט פאר זיינע
אויגען און האט איהם געצוואונגען אריינצודרינגען אין די טיעפענישען און
ניט צו באנוגענען זיך מיט א באנאלען ענטפער, מיט׳ן וואונק אויפ׳ן פראג־
רעס, דעם כל־יכול, פאר וועלכען די הומאניסטען בוקען זיך און פאלען
כורעים, און וועלכער ויעט אויך אונזער פאלק אויסלעזען פון אלע צרות,
— אזא מענש ווי ה ע ר צ ל האט זיך בשום אופן ניט געקענט צופרי־
דען שטעלען מיט אזא אויבערפלעכליכע תשובה. מיט זיין שטארקען ווי־
לען איז ער געקומען צום פערשטאנד, אז: צו דערגרייכען א אימוניטעט,
וואס מאכט די ווידערהאלויג פון דער קראנקהייט פאר אונמענליך, — אט־
דאס איז אונז נויטיג. ס׳איז איהם קלאר געווארען, אז א יודישע אינערלי־
כע אויטאנאמיע, פריי פון דער איינמישונג פון פרעמדע הערשאפטליכע
עלעמענטען, וועט מיט איין מאל צוהאקען דעם גארדישען קנויל, דאן האט
ער אריסגעלאזען זיין ציוניסטישע דעקלאראציע, וואו ער ווייזט אן, אז
אלע מלוכות זענען פעראינטערעסירט אין דער לעזונג פון דער יודען־
פראגע און וועלען מוזען סוף־כל־סוף איינשטימען אונז צו געבען א
טשארטער.

פונקט ווי אין זיין צייט מ ש ה, וואס האט זיך נאך דער לעגענדע
ערצויגען ביי פרעה׳ס טאכטער און האט פערזענליך קיינמאל ניט פארזוכט
דעם טעם פון גלות, איז געווארען א פארציטערטער בשעת ער האט זיך
צוגעקוקט צו די אכזריות׳דיגע מעשים פון די מצריים, וועלכע שלאגען זיי־
נע אונשולדיגע בריידער, אט אזוי איז דערציטערט געווארען הערצל, וען
ער האט דערזעהען די אנטפלעקונג פון דער ווילדער חיה, וואס לעבט אין
מענשען; פאר זיינע אויגען האט זיך אבגעשפיגעלט אין זיין גאנצער אב־
שייליכקייט און העסליכקייט דער פראצעס פון דרייפוס אין דער הומאנער
פראנקרייך, וועלכע איז שעהן און גלענצענד פון דרויסען, אבער פארדאר־

ביז'ן היינטיגען טאג ניט די גרויסע וויכטיגקייט פון דעם פרינציפ צו קאנ־
צענטרירען אין אונזערע הענד אפילו אין די גלות־לענדער אונזער אינער־
ליכע מאכט. אויב מיר וואלטען דאס שוין לאנג געטהאן, וואלט איצט גע־
וען בעשטימט פערשפארט אזוי פערביטערט צו קעמפען פאר דער אידעע
פון אנ'אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס אין אזא קריטישען מאמענט, וען
דאס פאלק מוז אליין שאפען זיין היסטאריע, לעבענדיג אין אונמענשליכע
בעדינגונגען.

וי א מענשען מיט א טיעפען בליק, וואס האט געקוקט פון א וויי־
טער היסטארישער פערספעקטיווע אויף יודישען לעבען און האט איהם
ארומגענומען פון אלע זייטען, איז הערצל'ן געלונגען צו געבען א דורכ־
דרינגענדען איבערזיכט, בעגרייפען אלע פאזיטיוע און נעגאטיווע זיי־
טען פון יודישען לעבען, וועלכע זענען א דירעקטער און נויטדרינגענ־
דער רעזולטאט פון אונזער אונגארמאלער לאגע אלס פאלק, וועלכעס האט
כמעט פערלוירען אלע סמנים מובהקים צו דער בעצייכנונג פון יעדען פאלקס־
ארגאניזם, און פיעל פון די סמנים זענען אויף אזוי פיעל אבגעמעקט און
פארדרעהט, אז זיי זענען ביכולת אריינצוברענגען א ספק ביי א סך מענ־
שען, וועמענס בליק איז אויבערפלעכליך און ענג, צי דער בעגריף פאלק
איז פאר אונז צוגעפאסט. דאס אלץ האט געבראכט אונזער נאציאנאלען
העלד צו דעם בעוואוסטזיין, אז נור א ראדיקאלע לעזונג, דורך דער שא־
פונג פון א מקלט בטוח אין דער אייגענער לאנד, ד. ה. דורך שאפונג פון
א נאציאנאלער עקאנאמיש־פראדוקטיווער סטרוקטור, און ממילא אויך א
קולטורעלען צענטר, וואו אלע זיינע געזעלשאפטליכע און סאציאלע פונק־
ציעס וועלען זיך געפינען אין אונזער רשות, כדי אונז צו געבען די מעג־
ליכקייט זיך נארמאל צו ענטוויקלען; אזא סיטואציאן קען נור מעגליך מא־
כען די אינדוסטריאליזירונג פון דעם אבגעשטאנענען, אין ווירטשאפטליכען
זין, יודישען פראלעטאריאט און אויף אזא אופן נעהמען אנ'אקטיווען אנ־
טייל אין דער פערווירקליכונג פון סאציאליזם, אנשטאט דעם, וואס איצט
שפילען די יודישע ארבייטער־מאסען נור א פילאנטראפישע ראליע אין
סאציאל־דעמאקראטישער בעווענונג, — אט דאס איז די אינציגע לעזונג
פון דער יודען־פראגע, וועלכע איז אימשטאנד צו ברענגען א גאולה שלמה
אונזער פאלק.

* * *

צו אזא גרינדליכע און טיעפע פערשטענדניס פונ'ם יודישען פראב־
לעם איז דוקא געווען מסוגל ה ע ר צ ל, וויל ער האט זיך ניט גע־
פלאגט מיט אונז צוזאמען אין דער גהעטא און האט ניט געזעהען די ליי־
דען פון פאלק, נאר ער איז געשטאנען פון ווייטען און האט זיך צוגעקוקט

געמיינט, אז דאס יודענטום איז נור די צרה פון א פרט, פון א יחיד, און א דאנק דעם פאליטישען ציוניזם איז אלעמען קלאר געווארען, אז דאס איז א צרת־הכלל. ווי ווייט עס איז וויכטיג פאר אונז אט דער בעדייטענ־דער שנוי אין אלע מחות, איז דא איבעריג מאריך צו זיין ווייל ס׳איז אונ־מעגליך צו היילען א וועלכע־עס־איז קראנקהייט, כל זמן עס זענען ניט ריכטיג בעקאנט איהרע סבות.

הערצל האט איינגעזעהען, אז אונזער שרעקליכע לאגע בעשטעהט אין דעם, וואס מיר זענען ווארצעל־לאז און באדענלאז אין אלע לענדער; דעריבער האט ער ארויסגעלאזען דעם לאזונג: צוריקצוקעהרען זיך אהיים און שאפען א נאציאנאלע ווירטשאפט אין אונזער צוקונפטס־לאנד. אמת, דאס האט אויך לעאן פינסקער פערשטאנען, אבער עס האט איהם געפעהלט טאלאנט צו צווינגען די געזעלשאפטליכע מיינונג און משפיע זיין אויף איהר, אז זי זאל זיך צוהערען מיט דער נויטיגער אויפמערקזאמקייט צו זיינע ווערטער, כדי זיי זאלען זיין בכח אריינצודרינגען אין די טיעפענ־שען פון דער אידעע, וועלכע מאכט ציטערען די מענשליכע נשמה און שטעלט די האר קאפויר פאר גרויס שרעק, בשעת מען בעטראכט די יודי־שע לאגע; ווייל פינסקער האט ניט אנגעצייכענט קיין גאנצע און אבגע־רונדעטע פראגראם אין זיין בראשורע „אויטאעמאנציפאציאן". און ווייל עס האט איהם געפעהלט די גאוני׳שע ארגאניזאטאר׳ישע פעהיגקייט פון הרצלען, כדי צו מאכען פון חובבי ציון — ציוניסטען. דער ציוניזם (און נאך פריהער די „חבת ציון". י. ר.) האט אריינגעבראכט א מהפכה אין די יודישע מחות דורכדעם, וואס ער בעפרייט זיי לחלוטין פון דער גלות־פסיכאלאגיע, וועלכעס מוז פארקומען נאך פאר דער פארווירק־ליכונג פונ׳ם ציוניזם, וויל דער מענש, וואס שטרעבט צו פרייהייט איז שוין געווי׳סערמאסען פרי׳ י למפרע, פאטענציעל וועניגסטענס. דער־פאר איז אפריהער ערשיענען די „זעלבסטבעפרייאונג" פון פינסקער און נאכדעם „די יודישע מדינה" פון ד״ר הרצל; דען מיר רעכענען כלל וכלל ניט פאר א צופאל אט דעם היסטאריישען פאקט; פינסקער איז געווען מיט זיין „אויטאעמאנציפאציאן" א נויטיגע הקדמה צו דעם גוף הספר „יודענ־שטאאט". די בעפרייאונג פון קנעכטשאפט צוליעב געווואוינהייט מוז זיין פריהער בזמן ובמעלה פון אונזער ממשות׳דיגער בעפרייאונג. דער ערשטער, וואס האט פארשטאנען, וי מ׳דארף מלחמה האלטען מיט דער קאלעקטי־וער אסימיליאציע, איז געווען ד״ר הערצל, וועלכער האט ארויסגעגעבען דעם דעוויז פון „כבוש הקהלות", וואס פיעלע פון אונז פערשטעהען נאך

בינדען און צוציהען, ווי מיט א צויבערשטריק", ערקלעהרט ה ע ס די מעכטיגע ענדערונג, וואס איז אין איהם דאמאלט פארגעקומען. (עמוד 46)

ה ע ס ׳ס בוך „רוים און ירושלים", וועלכעס ערקלערט מיט וויסענ־ שאפטליכע בעווייזען די נויטוועגדיגקייט פון דער וויעדעראויפלעבונג פונ׳ם יודישען פאלק אלס נויטגעדרונגענע פאלגע פון דער היסטארישער ענט־ וויקלונג פון די קולטורעלע נאציאנען, האט צוגעגרייט דעם נאציאנאלען באדען, אויסגעטראטען א לאגישען וועג פאר דער ערשיינונג פון ה ע ר צ ל אויף אונזער געזעלשאפטליכען לעבענס־האריזאנט, אלס דעם שאפער פון אזא ריעזען־בעוועגונג, ווי דער ציוניזם.

אט־דער בעוועגונג איז געלונגען צו צוציהען די אויפמערקזאמקייט — בחיוב אדער בשלילה — פון אלע יודען אהן אונטערשייד פון פארטיי, ווי אויך פון די אייראפעאישע מלוכות צו דער יודען־פראגע. און דאס איז, אייגענטליך, דער גרעסטער פערדיענסט פון דער ציוניסטישער בעוועגונג; א דאנק איהר האט די וועלט (און מיר אויך בתוכם) אנגעהויבען צו פער־ שטעהען, אז די יודען־פראגע פערלאנגט א פולשטענדיגע ראדיקאלע לע־ זונג. ווי מיר זאלען זיך ניט פארהאלטען צום ציוניזם און צו דעם, אויב עס איז איהם געלונגען צו ערפיהלען זיין מיסיע מכח דער פארווירקליכונג פון דעם אידעאל, מוזען מיר אבער דאך מודה זיין, אז אונזערע געגנער און אפילו אונזערע פערטיידיגער, וועלכע זאגען, אז מיר האבען דאס רעכט צו עקזיסטירען אלס פאלק, האבען זיך אנגעהויבען צו בעשעפטיגען מיט דער יודישער פראבלעם ערנסט דוקא פון דער צייט, וען ס׳איז געשאפען גע־ ווארען די ציוניסטישע ארגאניזאציע. ביז אט דער עפאכע האט אייראפא — און מיר אליין אויך — לגמרי איגנאיריט, און זיך לחלוטין מסיח דעת גע־ ווען פון דער יודען־פראגע; זי האט גאר ניט געהאלטען פאר נויטיג צו געבען אן׳אבסאליוטע תשובה אויף אט דעם וועלט־רעטעניש. אויב עס איז ניטא קיין פראגע — קען מען דען געבען אן׳ענטפער?

כל זמן אונזער פאלקס־אומגליק האט נאך ניט אויסגעדרוקט אין א קאנ־ קרעטער פארם דעם ציוניזם, זענען געווען אין דער וועלט פיעל קליינע טרא־ געדיעס פון רוסישע, גאליצישע, רומענישע, מאראקאנישע און אנדערע יו־ דען, אבער זיי האבען זיך ניט מצרף געווען צו א גאנץ גרויסער, מאוים׳־ דיגער טראגעדיע פון א גאנצען פאלק, וואס הענגט אין דער לופטען, שטרעבט מיט אלע זיינע חושים צו לעבען און איז דאך פער׳משפט פון דער גשיכטע צום שטארבען, און האט קיין רעכט ניט אפילו אין די לענדער, וואו מ׳האט איהם שוין לאנג מזכה געווען, אויפ׳ן פאפיר, מיט בור־ גערליכע גלייכבערעכטיגונג. דאס איז די סבה פארוואס מ׳האט זיך ניט ערנסט אבגעגעבען מיט דער יודען־פראגע. אין קורצען: פריהער האט מען

געווען בראשו ורובו פארטיעפט אין דער סאציאליסטישער אגיטאציע, האט זיך ה ע ס פלוצלונג דערמאהנט, אז ער איז אין גרונד א יוד, ווייל דער דמשק׳ער עלילת־דם האט דאן אויפגעקאכט די גאנצע קולטורעלע וועלט, וועלכע איז — אגב — דאן וועהניגער געווען פארדארבען ווי היינט. „ווען איך בין געווען פארטיעפט אין מיינע סאציאליסטישע שטרעבונגען", דערצעהלט ה ע ס אין זיין בוך „רוים און ירושלים", „איז צום ערשטען מאל מיר ארויף אויפ׳ן געדאנק, אז איך געהער צו אן׳אומגליקליכען פאלק, אויף וועלכען מ׳טראכט אויס די שענדליכסטע בלבולים, וואס איז פארלאזען און פארגעסען אין דער וועלט, צוזייט און צושפרייט אין אלע לענדער, אבער דער לעבענס־פולס שלאגט נאך ביי איהם מיט זיין גאנצער שטארקייט. אמת טאקי, איך בין שוין דערווייטערט געווארען פון מיין פאלק, דאך האב איך געוואלט אויסדריקען מיינע געפיהלען, וועלכע זענען פול ליעבע און צער צום יודישען פאלק דורך א גרויסען און ביטערען וועה־געשריי, אבער מיין שטימע איז דערשטיקט געווארען ביי מיר אין האלז דורך דעם גרעסערען שמערץ, וואס עס האט מיר גורם געווען די לאגע פון׳ם אלוועלטליכען פראלעטאריאט." (עמוד 35)

אבער די דייטשע „געזינונגס־גענאסען" האבען דורך זייער אנטי־סעמיטישען באנעהמען אפילו צו אזא אויסגעשפראכענעם דייטשען פאטריאט וויה ע ס געווירקט אויף דעם גייסטרייכען און עהרליכען מענשען, אז ער זאל ביסלעכווייז ווערען פרעמד זיינע דייטשע שטרעבונגען און מקבל באהבה זיין די גזרה ארויסגעשיקט צו ווערען פון זיין געבורטסלאנד, בשעת די רעאקציע איז דארט געווארען שטארק, נאך דער פעברואר־רעוואליוציע איז ה ע ס פארוואגעלט געווארען אין פראנקרייך. דארט איז ער בעקאנט געווארען מיט די תכונות־הנפש פון די פראנצויזען, וועלכע זענען דעמאלט געווען די ערשטע און איבערגעגעבענסטע קעמפר פאר דער פרייהייט און אונאבהענגיגקייט פון די אונטערדריקטע פעלקער. אין גיכען האט ה ע ס פארלאזען זיין פאליטיש־רעוואליוציאנערע קאריערע און האט זיך אנגעהויבען גרינדליך צו בעשעפטיגען מיט נאטורוויסענשאפט; איבערהויפט האט ער זיך אבגעגעבען מיט דעם שטאם־פראבלעם, וועלכע האט איהם לסוף, בשעת עס האט זיך אנגעהויבען דער קאמף פאר דער בעפרייאונג פון איטאליען, געבראכט צום בעווארסטזיין, אז עס מוז שוין אונטערגעהן די העגעמאניש הערשאפט פון די טאנגעבענדע מלוכות אין דעם אייראפעאישען קאנצערט, און עס וועט זיך אנהויבען די אויפבליהונג און וויעדערגעבורט פון די שפל׳דיגע פעלקער, וועלכע זענען א לאנגע צייט געשטאנען אין שאטען. „אין דער אמת׳ן איז דאס געווען מיין פאלק, דאס יודישע פאלק, צו וועלכען מיין נשמה האט זיך אנגעהויבען שטארק צוצו־

חשד, שנאה, בלבולים. — — —

מען מוז קעמפען פאר נייע ווערטער און בעגריפען. מען האט געגען זיך א געשלאסענע מאסע פון חברים, וועלכע פערוואנדלען זיך אין געגנער, אפט שונאים, ווייל זיי ווילען ניט זעהען, ווי זייערע געטער, וועלכע שלעפערען זיי איין, ווערען פערוואנדעלט אין גולם'ס. און נאך מעהר: די ווערטער פערפליכטען, די, וואס ערקלערן זיך פאר א יודישען לעגיאן, די, וואס אונטערשטיצען אזא קראפט־אנשטרענגונג, נעמען אויף זיך ניט נאר די מאראלישע התחיבות, נאר אויך א פערזענליכע, ווייל זיי וועלען זיך שטעלען אין דער ערשטער רייהע פון א יודישען קאנטיגענט. ס'איז ניט נור א רחף צו אנדערע, נאר אויך א פליכט אויף זיך. דאס איז א ענטשלוס, וועלכער קומט פון טיעפע איבערלעבונגען און שמערצליכע שעה'ן. ס'איז פ א ר א ן א שווערער, אבער א וועג, א פלאן, א פאליטישע אריענטאציע, וועלכע שמידט א רצון. מיר ווייסען גוט די שטימונגען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין ארבע פנות העולם, מיר לעבען אליין אין דער אטמאספערע פון בערעכטיגטער און פערשטענדליכער שנאה, נקמה און האס. אט דאם אלץ אין זיך צו דערשטיקען, צו לייטערען און דערהויבען די געפיה־ען ביז דער מדרגה פון א קלארער און גראדער פאליטישער אריענטאציע, זאגען אפען דער גאנצער, מיט שנאה פער'סם'טער יודישער וועלט, אז מען ווינשט דעם פולען און אבסאליוטען נצחון פון דער קאאליציע מ י ט ר ו ס ל א נ ד — דאס איז ניט לייכט, דאס פאדערט א געוויסען מוט, א ב'ר'ך מיט די סימפאטיען, סענטימענטען און טראדיציעס; דאס איז געגען דעם שטראם. און אזוי אין אלע הינזיכטען, אין יעדען פרט, אין איטליכען צווייג פון אונזערע פאדערונגען. א שווערער וועג, פול מיט מניעות און נסיונות. דעריבער לאזען זיך אין דער דאזיגער נסיעה נור יחידים. דערמיט ערקלערט זיך אונזער צייטווייליגע מינדערהייט. זי טראגט אבער אין זיך די זרע פון א קינפטיגער מעהרהייט.

מ. ג ר א ס מ א ן

— — —

העלדען און „קדושים".

2.

אט אזעלכע געפיהלען זענען דערוועקט געווארען ביי משה ה ע ס, וועלכער האט זיך, צוליעב זיין דורכגעדרונגענקייט מיט דער דייטשער קולטור און מיט איהרע שטרעמונגען, שוין לאנג דערווייטערט פון'ם יודענטום, און די איינדריקען פון זיין יודישער ערציהונג זענען אין א משך פון יאהרען לחלוטין פערשוואונדען געווארען. ערשט שיון אין 1840, וועו ער איז

„טריבונע" איז ניט געגאנגען לאבוד. מען טהוט אביסעל מעהר און מען טהוט בעסער. אונווילענדיג, אבער אונפערמיידליך. פאר א סך איז שוין לאנג ניט קיין סוד, אז מען איז אין דער „רעזידענץ" געווארען נ י כ ט ע ר ע ר. אויסער אנדערע געשעהענישען, האבען דערצו געפיהרט אויספיהרליכע ידיעות פון קאנסטאנטינאפאל. די ליבהאבער פונ׳ם טערקישען רעזשים הויבען אן אנדערש צו דענקען. עס וועט נאך קומען א צייט, וועו זיי וועלען רעדען מיט א שפראך, אין וועלכער עס וועלען אבקלינגען א סך פון יענע לאזונגען, וואס ווערען איצט ערקלעהרט אלס מסוכנדיג. ס׳איז אויך לייכט: סיי־ווי האבען זיי איצט קיין שום פראגראם, קיין בעשטימטען פלאן. זיי „ווארטען דאך אב".

אין איטליכער בעווענגונג, בפרט אין קריטישע צייטען, בפרט בעת מלחמה, זענען שטענדיג דא צוויי וועגען: לויט דער ליניע פון קלענסטען ווידערשטאנד, מיט דער מעהרהייט, און געגען דעם שטראם, מיט דער מינדערהייט. נאטירליך, ניט יעדע מינדערהייט איז געראכט, אבער זעהר אפט ליגט אין איהר א קערן פון א נייער, פרישער און געזונטער אידעע. דאסזעלבע איז אויך אין אונזערען פאל. מיר בעגרייפען דאס גוט, זעהר גוט, דעריבער וואונדערען מיר זיך ניט אז די גרעסטע טייל זענען מיט זיי. מיט דער מערהייט איז פשוט לייכטער, בעקוועמער און בכבוד׳ער צו זיין. ניט מען דארף ברעכען געוואוינהייטען און טראדיציעס, ניט מען דארף עזות׳דיג זיין, אדער איבעריג קלערען און דענקען, אפט וועהטאגען זאגאר. עס איז גלאטער, פשוטער, ר ו ה י ג ע ר. מען טראגט ניט אליין קיין אחריות, מען וועלט געפיהרט, דער געוויסען איז אויסערליך בערוהיגט. מען בלייבט דער פיינער, חשוב׳דיגער ציוניסט, וואס האט זיך זיינע כבודים. ס׳איז שלום ושלוה ונ׳חת רוח. בפרט אז דער א. ק. האט די בעקוועמסטע שטעלונג: ער טהוט גארנישט, ער זאגט גארנישט, ער רופט צו גארנישט. אז מען ריזיקירט ניט — פארלירט מען ניט, דענקט א קליינשטעטלדיגער קרעמער. מען מעלה־גרה׳ט דאס אלטע. מען חזרט איבער אויסגעדראשענע וועדטער. וואהרהאפטיג, אנ׳אויסגעצייכענטע טויטע גערידע, וועלכע וואלפט אראב פון זיך א גרויסען און בריייטען שאטען, אונטער וועלכען מען קען אזוי בעקוועם דרעמלען. — וער וויל עס דען ניט אויף אזא אופן דורכלעבען דעם „היסטארישען מאמענט" און ערפילען די „היסטארישע אויפגאבע". —

און ס׳איז פאראן א צוויי־טער וועג. ער איז שווער און אונאנגענעהם. מען וועט דירעקט ארויסגעשטויסען פון דער אייגענער סביבה. מען דארף זיך אבגעבען מיט ענינים און פערזאנען, וואס מען וואלט זיי גאר אין זיי־נען ניט געהאט. מען וועט ערקלערט „מחוץ למחנה", ארומגערינגעלט מיט

זיי שוין ניט זייער שפראך און האנדלונגען אין חארקאוו און נאך אוי־
גאנדא — ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס ס׳איז דאן געווען א טיעפער שלום
אויף דער וועלט און דער גורל פון ארץ־ישראל האט ניט געזאלט בעזי־
געלט ווערען? —

גראד מיר האבען פון אנהויב פערזוכט צו זיין מיט די געגנער העכסט
קארעקט. בשעת די „טריבונע" איז געגרינדעט געווארען, האבען מיר אפי־
צייל מיטגעטיילט דעם א. ק׳, אז מיר וועלען שטענדיג אויפנעהמען אלע
זיינע ערווידערונגען אדער ערקלערונגען, סיי אפיציעל און סיי אפיציעז.
אנשטאט דעם האט מען די משרתים פון די הינטער־טרעפ אויף אונז
ארויסגעלאזען.

מען שרייבט מיר: „שטעהט און בעטראכט זיך! צי איהר וועט אקטי־
וויסטיש מאכען די ציוניסטישע ארגאניזאציע, וועלכע איז, לויט אייער מיינונג,
אונאקטיוו, איז נאך א פראגע, נאר, אז איהר וועט מיט אייערע ארטיקלען
און טהאטען אריינפיהרען דעם אנארכיסטישען פרינציפ אין אונזער ארגא־
ניזאציע, דאס קען, כמעט, קיין ספק ניט זיין".

„ואחר ככלות הכל: ווייסט איהר די פעראנטוואָרטליכקייט פאר א־
זעלכע לעגיאנען און העץ־ארטיקלען ביי דער צייט פאר׳ן יודישען פאלק?
איז אייער געוויסען רוהיג ביי דער פערעפענטליכונג?"

ליעבע חברים, אודאי זיינט איהר גוטע, וואוילע מענשען און אייער
ווייך הארץ קען ניט צוזעהען מחלוקות. איהר האט מורא פאר "אנארכיזם",
איהר ציטערט איבער דער גאנצקייט פון דער ארגאניזאציע. און מיר
האבען מורא, אז די פערוויררלי כונג פונ׳ם
ציוניזם קען אבגעשטופט ווערען צוריק
אפשר אויף צעהנדליגע יאהרען, אז מיר וועלען
איצט בלייבען ביי א צובראכענער קארעטע. וואס איז וויכטיגער? און אונ־
זער געוויסען איז אבסאליוט רוהיג און רײן, ווי אונזער אחריות־געפיהל איז
קלאר און שטארק. מיר ווייסען, וואס מיר טהוען. פארלירען קען דער ציו־
ניזם גארנישט, געווינען א סך, אפשר אלץ. נאך מעהר: אונזער שטענדיגע
מאהנען און פאדערען ברענגט שוין איצט פרוכטען. מיר צווינגען די לייי־
טונג צו אקטיוויטעט, צו טהאטען, צו א רעוויזיאן פון איהרער ביזאהעריי־
גער איינזייטיגער אר־ענטאציע. די אנווועזענהייט פון א קאנטראלירענדער
און אונברחמנות קריטיקירענדער אפאזיציע איז אפילו פאר שטארקע און
טהאט־קרעפטיגע פערזענליכקייטען א נוצליכע זאך, בפרט פאר אונזער
לייטונג, וואס איז פלאן־לאז, זאסיוו, דערשראקען, שוואך. פאר איהר איז
אונזער אויפטרעטען א וויכטיגער אימפולס צו מעהר ארבייט. געוויס וועט
זי עס אבלייקענען, אבער מיר ווייסען פאזיטיוו, אז די ארבייט פון דער

באטינסקי׳ן ארויסצוגעבען א פראנצויזיש בוך וועגען ציוניזם, מען האט מיטגעטיילט די רוסישע ציוניסטען פ א ל ש ע ידיעות וועגען אונזערע פאדערונגען א. א. וו. א. א. וו. האבען מיר אויך אפשר געזאלט שטיל און געהארכזאם פאלגען דער פאראלע פון א. ק. ניט צו שטעלען די פאלעסטינא־פראגע אויפ׳ן סדר־היום פון די אקטועלע פאליטישע פראבלעמען, ווייל דאס וועט שטערען דעם שלום מיט די יונג־טערקען? די הערערן פון א. ק. האבען זיך אפשר לאנג אבגעזאגט פונ׳ם פראגראם מכח „עפענטליך־רעכטליך", ווי זיי האבען בכלל פערלוירען דעם חוש פאר צייטמעסיגע פאליטישע ארבייט, און זייער אריענטאציע איז ווייט פון דעם, וואס זיי רופען אן „א נייטראלע האלטונג". און אויסער דעם: מ׳ר קענען בשום אופן ניט מסכים זיין דערמיט, אז אין א צייט, וועו אין דער פארטיי זענען דא מיינונגס־פערשיעדענהייטען, כל־ערליי אריענטאציעס; אין א היסטאטישער שעה, זאלען דריי פערזאנען, וואס זיצען אין א י י ן קריגספיהרענדען לאנד און פון וועלכע צוויי זענען היבש ווייט פון יודישען לעבען, זאלען זיין די זעלבסטהערשענדע הנהגה, וואס רעפרעזענטירט אונז און האנדעלט אויטאקראטיש. די הערערן ד״ר י א ק א ב ס א ן, ד״ר ה א נ ט ק ע און פראפ. ו ו א ר ב ו ר ג זענען אי אויסגעצייכענטע מענשען, אי ציוניסטען מיט גרויסע פערדינסטען, זיי בעזיצען א סך מעלות, אבער קיין שום קאנגרעס וואלט ניט אויסגעוועהלט א א. ק. נ ו ר פון אט־די דריי חברים. די איבעריגע דריי שטעהען דע־פאקטא אן א זייט פון דער לייטענדער ארבייט; איינער, ה׳ סאקאלאוו, האט שוין זאגאר דורכגעמאכט א גאנץ מערקווירדיגע וואנדלונג אין דער ריכטונג פון אפאזיציע.

דאס אלץ איז שוין פיעל מאל געזאגט און פיעל בעסער בעגרינדעט געווארען אויף די דאזיגע עמודים. איך האב נור געוואלט מיט דער זאמלונג פון א י י נ צ ע ל נ ע אילוסטראציעס בעלייכטען דעם אורשפרונג פון אונזערע אפאזיציאנעלע פאדערונגען און די סבה פון אונזער ליידענשאפטליכען קאמפף. נור דורך א שטארקען פייער קען פון אייזען ווערען שטאל. נור דורך איבערבויגען דעם שטעקען אין דער היפך־זייט, קען ער אפשר אויסגעגליכען ווערען. ווער ס׳איז גלייכגילטיג, דער קען רעדען רוהיג, „זיך ניט אויפרעגען". ווענען דער ענין איז טייער און נאהענט, ווער עס זעהט בעסער די סכנה און ווייסט געניעיר די סבות, דער שרייט, דער ליארעמט און רעכענט זיך ניט כלל מיט דעם צי דער אדער אנדערער אויסדרוק איז פאסענד, צי דאס אדער יענס איז העפליך. אגב: ניט די איצטיגע מיטגליעדער פון א. ק. דארפען רעדען מכח העפליכקייט און רוהיגקייט אין פארטיי־קאמף. אדער אפשר האבען זיי שוין פערגעסען זייער אויפטרעטען געגען הערצל׳ען און וואלפסאנען? געדענקען

וואס נעהענטער מיר האבען זיך בעקאנט מיט דעם אמת'ן געזיכט פון דער הנהגה און, נאך מעהר, מיט איהרע האנדלונגען. ניין, ריכטיגער: וואס מעהר מיר האבען זיך איבערצייגט, אז מ י ר ה א ב ע ן ב כ ל ל נ י ט ק י י ן ל י י ט ו נ ג. ניט אין אנ'ארטיקעל און ניט עפענטליך קען מען דאס אלץ איבערגעבען. וועד עס וועט אבער וויסען די פרטים, דער וועט אפשר בעסער פערשטעהען אונזער שטימונג און שפראך, אזנזערע ליידענשאפטליכע אנגריפען, די ארט און וויזע פון אונזער קאמף. ס'איז דאך מלחמה־צייטען, און ניט איצט שפילט מען זיך אין העפליכקייטען און פיינע מאנירען. דער, וואס וויל זויבערען און רייניגען, אבראמען חורבות און ארויסשליידערען די מיסט, איז פער'משפט ענטשפרעכענד צו האנדלען און זאגאר זיך איינריכטען די הענד. די קאמפס־ארענע איז ניט קיין סאלאן, און ניט מיט וויסע הענדזשקעס רוימט מען אויס דער שימעל. גע־ווים איז בעסער צו שטעהען אן א זייט און צוקוקען — מען בלייבט זאגאר א פיינער מענש, אבער ניט אלע זענען מסוגל צו אזא מדרגה... אדער צו אזא יריידה, בפרט אין איצטיגע צייטען.

ווי האבען מיר דען געקענט שווייגען, צוזעהענדיג, אז דאס קאפענ־האגענער ביורא איז א פיקציע, געפינט זיך אין די הענד פון אונפערזאנט־ווארטליכע פערזאנען, אהן א שום לייטונג, אהן פאזיטיווע אויפגאבען? מען האט פון דארטען אפשר נור א נעץ פון אינטריגען געשפאנען. ווי האבען מיר זיך געמוזט בעציהען צו א לייטונג, וואס דראהט מיט א מין באיקאט פאר אבדרוקען א אינטערוויו מיט ה' זשאבאטינסקי? איז דאס אנ'אידעלער און עהרליכער מיינונגס־קאמף? ווי האבען מיר געמוזט קוקען אויף מיטגליעדער פון א. ק., וועלכע לאזען צו, אז פארטיי־סעקרעטערען זאלען ארומפאהרען איבער ארטס־גרופען, אגיטירען געגען אונז, און שפעטער דרוקען ג ע ־ פ ע ל ש ט ע רעזאליוציעס? מיט וואס האבען מיר געזאלט ענטפערען, וען מיר דערוויסען זיך, אז א מיטגליעד פון א. ק. בעזוכט ניו־יארקער יו־דישע רעדאקציעס און בעט „פערשווייגען" די „טריבונע" און „זשאבאטינ־סקי'ן"? ווי האבען מיר געזאלט רעאגירען אויף די קאטעגארישע ערקלעה־רונגען פון מיטגלידער פון א. ק., אז „סיי־ווי" וועט מען קיין איינע פון אונזערע פאדערונגען ניט ערפילען? דאס הייסט, וען זיי זענען אפילו בע־רעכטיגט. מ י ר ה א ב ע ן פ א ז י ט י ו ו ג ע ו ו א ו ס ט, א ז מ ע ן ט ה ו ט ג א ר נ י ש ט אין פראנקרייך און איטאליען; האבען מיר דען ניט געדארפט צ ו ו י נ ג ע ן עטוואס צו טהאן? מען האט ניט ארויסגעגעבען קיין אינפארמאציעס ניט אין ענגליש און ניט אין פראנצויזיש, ווי ס'איז קיין איין איינציגעס בוך פאר דער צייט ניט ערשיענען; האבען מיר געזאלט שווייגען? מען האט זאגאר ג ע ש ט ע ר ט ה' זשא־

ציוניסטישע אינסטיטוציע בעטיליגט זיך ניט אין איהם". ניט מעהר. בלייבען נייטראל, ווי עס פאסט פאר אן׳ארגאניזאציע, וואס אלע איהרע אינסטיטוציעס זענען לעגאליזירט אין ענגלאנד און די גרעסטע צאהל מיטגליעדער געפינט זיך אין רוסלאנד. דאס וואלטען אלע פערשטאנען. אנשטאט דעם, זענען די העררען ארויסגעטראטען מיט א קאמפפס־ערקלערונג, וועלכע זיי האבען פערעפענטליכט אין דער פרעסע און צושיקט צו די לאנדעס־פערבאנדען. אויף אלע די, וואס האבען געהאט א שייכות צו דעם לעגיאן־געדאנק, האט מען ארויפגעלעגט א חרם, ארומגערינגעלט זיי מיט חשד און פראקלאמירט דעם באיקאט (מיר בעזיצען פאקטען). ציוניסטישע בעאמטע האבען פערשפרייט די מאוסטע בלבולים, אינטריגירט, געשאפען לעגענדען, פערוואנדעלט די לעגיאן־אנהענגער אין באנדען־פיהרער און רעוואלווער־זשורנאליסטען. בקיצור, געפיהרט א קלייניליכע נקמה־פאליטיק, א אונווערדיגען קאמף געגען א אונטערנעהמען, וואס אנדערע מיטגליעדער פון א.ק. האבען גלייכצייטיג אויסגענוצט פאר׳ן ציוניזם אין פערשיעדענע פאליטישע אונטערהאנדלונגען, סיי מיט א מזרח־מדינה און סיי מיט א מערב־מדינה.

* * *

„בשעת׳ן קארטען־שפיעל דערקענט מען דעם חאראקטער" — זאגט א גלייכווערטעל. דער דאזיגער כלל איז אפט אויך נוגע דעם פאליטישען לעבען: בשעת׳ן קאמף דערקענט מען דעם געגנער, זיינע אמת׳ע מעלות און חטרונות, זיין ארט דענקען און האנדלען; ס׳ווערט אנטפלעקט דאס פערבארגענסטע. אנ׳ערך דאס זעלבע איז פארגעקומען אין אונזער פאל. זאכען, וועלכע מיר האבען פריהער גאר ניט געמערקט; ערשיינונגען, וואס זענען געווען פערהילט אין טונקעלהייט; אנשויאונגען, וועלכע זענען געווען גוט דעקארירט; חאראקטערלאזיגקייט, וואס איז געווען פערבארגען אונטער דער מינע פון בלויזער העפליכקייט און שמן־זית׳דיגער איידעלקייט — דאס אלץ איז ביסלעכווייז ארויסגעשוואומען. דורך דעם, וואס מיר זענען נעהענטער צוגעקומען און אריינגעקוקט אין די הינטערשטע חדרים, איז דאס אלץ געהעריג בעלויכטען געווארען: קלאר און העל. פיעלעס, אויף וואס מיר האבען פון פריהערע צייטען געקוקט מיט רעשפעקט, האט זיך ארויסגעשטעלט אלס שימעל, נור אלס א רעשט פון אמאליגער הערליכקייט. אט די דאזיגע ענטוישונג, דער איבערגאנג פון העלקייט אין טונקעלקייט, דער צווייפעל סיי אין די פערזאנען און סיי אין זייערע מעשים, די ר ע א ק צ י ע האט פערורזאכט אונזער שארפע אפאזיציאנעלע שטעלונג, וועלכע איז געווארקסען

טער נעפעל האט די מענשען בכינד געמאכט, דורך א געדיכטען שלייער פערדעקט פון זיי די קלארע ווירקליכקייט. ס׳הערשט א תוהו ובוהו, ניטא קיין פלאן, ניטא קיין ריכטונג, ניטא קיין טהאטען. מען פארקעט זיך ביי קלייניליכע ארבייטען, מען דרוקט איבער די אלטע אויפ־זופען, אין וועלכע ס׳ווערען איבערגעזוכט די אלטע ווערטער, ווי ס׳וואלט גארנישט געשען. פאליטיש טהוט מען עטוואס נור אין איין־אייניציגען לאנד, וואס איז אפשר דאס אם־וועניגסטען וויכטיגסטע פאר אונז. קיין הנהגה איז פאקטיש נישטא, ווייל מען האט דאך דאן אין זינען געהאט ניט די קראפט און טאלאנט פון די איינצעלנע מיטגליעדער פונ׳ם א. ק., נאר די קאמביי־נאציע פון בעגאבונגען, ד. ה. אז אלע זעקס צוזאמען זענען זיי א הנהגה. דער צענטר געפינט זיך אין א קריעגספיהרענדען לאנד. דאס נייטראלע ביורא איז א פיקציע. קיין פרעסע איז ניטא; קיין ביכער גיט מען ניט ארויס; קיין מעמאראנדומס פערשיקט מען ניט; קיין אונטער־האנדלונגען פיהרט מען ניט.

אט דאס איז געווען דאס בילד פון אונזער ארגאניזאציע צו יענעם מאמענט, וען די אפאזיציאנעלע כחות האבען זיך ארגאניזירט און ארויסגעטראטען אין דער עפענטליכקייט.

די, וועלכע האבען דאס געזהען און אלעס געוואוסט, (וואס עד היום ווייסען עס נאך פיעלע ניט) וואס האבען זיי געזאלט טהאן? פערשווייגען? אבווארטען ביז א קאנגרעס אדער א קאנפערענץ? (ווי די האאגער, צו וועלכער קיינער איז ניט געקומען?). שרייבען בריוועלעך צו איינצעלנע איינפלוסרייכע ציוניסטען? דורכשמועסען זיך מיט די חברים פון א. ק. גופא? מען האט אלץ געטהאן, נאר ס׳האט ניט געהאלפען, ווי ס׳העלפט אויך אצינד וועניג, בשעת אלע ווייסען שוין יא פיעלעס. איינס וויל איך אבער פעסטשטעלען: מיר האבען פערזוכט אונזער קאמף צו פיהרען, ווי אין שלום־צייטען, איז עס ניט אונזער שולד. מיר זענען געצוואונגען דערצו, לויט׳ן רוסישען גלייכווערטל: „קאק אוקניטסיא, טאק אי אטקליקניטסיא". איידער אנציהויבען דעם קאמף געגען דער איצטיגער הנהגה און דער גאנצער שיטה פון פאסיוויטעט און אימפאטענץ, אדער, ריכטיגער: א קאמף פאר אונזערע לאזונגען, האט מען פערזוכט דורכקומען זיך פריעדליך, אויף׳ן וועג פון פשרה: „אנ׳אפאזיציע פון זיין מאיעסטעט". אפילו אין דער לעגיטענען־פראגע האט דער א. ק. געהאט א קלוגען און טאקטישען (און ווירקליך נייטראלען) אויסוועג: ערקלערען, אז „די ציוניסטישע ארגאניזאציע האט קיין שום שייכות ניט צו דעם דאזיגען אונטערנעהמען און אז קיין שום

פאלקסטימליכען ציוניזם.

מיר ווייסען גאנץ גוט, אז די צאהל פון אונזערע אנהענגער און פריינד איז ניט גרויס; מיר שעמען זיך ניט דאס אפען צו זאגען. מיר ווייסען, אז מיט'ן צד שכנגד זענען ניט נור אלע בעלי־בתים מיט כ מ ע ט אלע ציוניסטען פון די צענטראל־אייראפעאישע לענדער, נאר אז זאגאר אויך די ארבייטער און די יוגענד, די סטודענטענשאפט און בכלל דער עלע־מענט, וואס וואלט אזוי פאסען פאר אנ'אפאזיציאנעלען אויאנגארד, איז אויך לעת עתה ניט מיט אונז, זאגאר געגען אונז. מיר האבען קיין טעות ניט געהאט: פריהער געווואוסט, אז די ציוניסטישע ארגאניזאציע איז א גוט קאנסטרואירטע און ארדענטליך פונקציאנירענדע מאשין, א שטארקער אר־גאניזם, וועלכען ס'איז ניט־אזוי לייכט אויפצוטרייסלען. אויסערדעם זענען די סימפאטיען פון דער מעהרהייט כמעט שטענדיג אויף דער זייט פון די, וואס שטעהען ביים רודער. ס'איז א כלל: ניט אין איין טאג ווערט אנ'אפאזיציע געבוירען און ניט אין משך פון חדשים דערגרייכט זי א נצחון. מיר האבען ניט אין דעם פרט קיין שום איליוזיעס מכח אונזער נ ו מ ע ר י ־ ש ע ן כח און פ א ק ט י ש ־ פ ר א ק ט י ש ע ן איינפלוס אין דער פארטיי, אויפ'ן גאנג פון די געשעהענישען. מיר זענען אויך ניר ערשטוינט זעהענדיג, אז די צאהל פון אונזערע אנהענגער און פריינד פערגרעסערט זיך אזוי לאנגזאם, בשעת די הנהגה, בעזוצענדיג די ארגאניזאציאנס־מאשין און דעם שטאב פון די ארגאניזאציאנס־קרעפטען, בעפעסטיגט זיך דורך פערטרויענס־וואטום'ס און בערוהיגענדע, נישט־זאגענדע ערקלערונגען. די געבורט פון א נייער ריכטונג איז תמיד שווער, דער וועג איבער ניט־אויס־געטראטענע דרכים איז פול מיט שטערונגען און מניעות.

וואלט עס געווען אין שלום־צייטען און געהאנדעלט זיך וועגען גע־וועהנליכע טעארעטישע אדער זאגאר טאקטישע פראגען, וואלטען מיר לאנג־זאם און זיכער ארגאניזירט אונזערע אפאזיציאנעלע כחות, כדי לסוף איבערצונעהמען שפעטער די בעווענונג פון די שוואכע הענד און פיהרען זי מיט יענער ענערגיע, וועלכע זי בעדארף. איצט איז די לאגע אנדערש. ס'איז מלחמה־צייט. אויף'ן שפיעל שטעהען די וויכטיגסטע פראבלעמען. דער גורל פון ארץ־ישראל קען אפשר בעזיגעלט ווערען. מיר זענען ארומגע־רינגעלט מיט שונאים און אליין גופא געפענטעט און פארפלאנטערט דורך טויזענדער שווערע און קאמפליצירטע אומשטענדען. דער קנויל איז דירעקט טראגיש. דער ציוניזם האט פערבלאנדזשעט אין א געדיכטען וואלד. דער קאפ פון דער בעווענונג איז געפאנגען; דער גוף איז פאראליזירט דורך אי־בערמענשליכע צרות. ניט מען קען זיך צוזאמענרעדען אפען און פריי, ניט מען קען האנדלען לויט'ן ג ע ב א ט פ ו ן ש כ ל, ווייל דער רוי־

די טריבונע

№ 19 — 25 יולי 1916 — קאפענהאגען

דער וועג.

ניט כדי צו פערענטפערן זיך, און אודאי ניט כדי דורכצוטרעטן א סטעזשקעלע פאר א שפּעטערן ריקצוג, שרייב איך די דאזיגע שורות, נאך וועניגער האב איך בדעה צו פּיהרען א וכוח מיט יענע עלעמענטן (צום גליק: ווינציגע, יחידים), וועלכע מיר רעכענען ניט זאגאר צו דער מחנה פון אונזערע געגנער, וויל פונקט ווי זיי זענען פריהער געווען גרייט צו פּערראטען דעם א. ק., פאנגענדיג איהם אין נעץ פון אינטריגען, האבען זיי אויך אונז איצט אייגענטליך פּערראטען און נאך דערצו פערלוימדעט, פאלעמיזירען אדער פערטיידיגען ווייל איך אויך ניט, וויל ניט מיר זענען חטאים בעגאנגען, וואס מען מוז זיי מכפּר זיין, ניט מיר וועלען איצט אבטרעטען פון אונזער גראדען וועג, און ניט אונזערע געגנער, — אפילו די עהרליכסטע און אויפריכטיגסטע, — וועלען דורך אונזערע ווערטער גלייך אויף׳ן דרך הישר קומען. ניין, די געשעהענישען גופא וועלען אונזערען שטאנדפונקט און אונזערע מעשים רעכטפערטיגען, ווי זיי וועלען אויך די געגנער דעם ריכטיגען וועג אנווייזען. די צייט, די בערוהיגונג, די ג ע נ ו י ע ר ע ב ע ק ע נ ט ש א פ ט מ י ט ד י פ א ק ט ע ן א ו ן א ו מ ש ט ע נ ד ע ן וועלען אויפסניי און אנדערש בעלייכטען דאס, וואס ס׳איז פארגעקומען און וואס ס׳קומט נאך פאר איצט. —

וואס איך וויל אבער בפירוש, איז דורכרעדען זיך מיט אונזערע „האלב־פרייגד", מיט די סימפאטיזירענדע, וואס געפינען זיך, אזוי צו זאגען, אונטערוועגס, זענען אייגענטליך מסכים מיט׳ן תוכן און תמצית פון אונזערע רעד, נאר, מחמת שוואכקייט, זוכען זיי פגימות אין די פ א ר מ ע ן פון׳ם קאמף, אין זיין חאראקטער און אויסערליכקייט. דאס זענען יענע עלעמענטען, וועלכע האבען אינסטינקטיוו דערפיהלט דעם ארגאנישען הינטערגרונד פון די אקטיוויסטישע בעשטרעבונגען, זייער טיעפערען אורשפרונג און די פון לאנג אן בעמערקבאר געווארענע אנזאמלונג פון אפאזיציאנעלע כחות, ווי אויך די וואהרהאפטיגקייט, וואס שוועבט איבער אלעם דעם, וואס וועלט געזאגט, געפאדערט און אויסגערופען פון די דאזיגע עמודים. דאס זענען יענע, וואס זעהען אפשר אין די איצטיגע אפאזיציאנעלע ארויסטרעטונגען די קאנטורען פון׳ם קומענדען אלט־נייעם פאליטישען און גלייכצייטיג

עס ווערט אנגענומע׳ דאס אבאנעמענט אויף

„אונזער וואָרט"

מאנאטליכער ארגאן פון דער

סאציאליסטיש־טעריטאריאליסטישער ארבייטער פארטיי.

אין די ביז איצט ערשיענענע נומערען, אין 1916 זענען געווען געדרוקט

ארטיקלען פון

מ. א־ווישניצער, י. מ. בודיש, בן־אליהו, א. גלאנץ, י. גארדין, י. ג. ד. דאוויטש, ל. טאלמי, מ. יש. I. M. B., מ. כ. ץ, י. לעווין, ל. לאזארוס, א. מ־רי, י. סעקאדער, לעאן עלבע, מ. רעגאלסקי (א. בערלין), ז. שובין, מ. שיכטער.

נאטיצען פון פארטיי־לעבען א. ז. וו.

אין דער ליטעראריש־ער אבטיילונג:

לעאן אבראמאוויטש, לייוויק האלפערן, א. לעיעלעס, ס. קאוונער־גראדסקי, מ. י. שעליובסקי.

אבאנעמענטס־פרייז: 25 סענט א יאהר אין די פעראייניגטע שטאאטען, 50 סענט א יאהר אין קאנאדע און אויסלאנד.

אדרעסירט: Unser Wort, 920 S. Ashland Blvd. Chicago Ill.

Di Tribune Nr. 19

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש.

אינהאלט:

מ. גראסמאן	דער וועג — — —	1
י. ראגאווין	העלדען און „קרושים"	9
ד"ר. א. קארראלניק	הייגריך הייגע —	17
י. מ. פאזיקאוו	א בריעף פון לאנדאן	21
מ. קערטשער	בילדער פון רוסלאנד	26
אבקלאנגען און נאטיצען	— —	30

מקה: 3 מענס, 7 סענס, 25 איירעס, 30 מענ'ג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Asmussens Allé 2.

1916

דער

„אידישער קעמפער"

וועכענטליכע ארגאן פון די

פועלי־ציון, אמעריקא

ערשיינט וויעדער פונ׳ם 1־טען מאי 1916

אונטער דער רעדאקציע פון

ד״ר נ. סירקין, אלכסנדר חאשין, זרובבל.

די מיטארבייטער זענען:

אבעסאן ד. איגנאטאוו ד. אפאטאשו מ. באראכאוו ב. בלומענפעלד אפרים (יפו); בן־גוריון, בן־צבי, בערקאוויץ י. ד. בראון מ. ברזילי יהושע (גענף), גינזבורג א. ד״ר. הורוויץ, יצחק אייזיק, הירשביין פרץ, וואלדשטיין א. ש (יפו), וואהלינער א. זאר י., זשיטלאווסקי ח. ד״ר. חאזאנאוויטש ל. (האאג) חיימאוויטש מ. י. טשעריקאוער א., יאהרבלום מ. (פאריז), יהואש, ינאית רחל (ירושלים), לאקער בערל (וויען), ליבערמאן חיים, מאני לייב, מגחם, מרמר ק., סלאנים יואל, עהרענרייך ה., ענטין י., פינסקי ד., פיינמאן חיים פראפ., פטיילכאוו מ. (וואשינגטאן), צוקערמאן ב. קאברין לעאן, קאטץ מ. (פילאדעלפיא), קאפלאנסקי ש. (האאג), קויפמאן יהודה (מאנטרעאל), קענד־שעסקי ר. קריטשמאר־יזראעלי א. ראגאווין ישראל (שוויץ), ראובני א. רובאשאוו זלמן (בערלין), רויזענבלאט ה., רויזענבערג פנחס, ריווקין ב., ריי־זען אברהם, שאפירא ל., שוואַרטץ י., שוחט בן הרב (שיקאגא), און שמואל זאהן מ.

אבאנענטען־מקח: יעהרליך 1 דאלאר; האלב־יעהרליך — 60 סענט.

קאנאדא און אויסלאנד: יעהרליך 50, 1 דאלאר האלב־יעהרליך 85 סענט.

אדרעס:— Yiddischer Kaempher, 89 Delancey St., New York, N. Y.

אונזערע געהילפן־פערטרעטער:

פאר אמעריקא: מ. גרעוויטש. איסט בראדווי 202, ניו־יארק

פאר ענגלאנד: א. גאלוב. אסבארן סטריט 10, לאנדאן א׳

פאר דרום־אפריקא: מ. ביקענשטאדט. קעלעדאן סטריט 76 קעפט טאון.

פאר פראנקרייך: י. ברילאנט. פאריז.

Redaktør M. Grosmann.

Rasmussen & Rugh, Læderstr. 11.

מתקבלת ההתימה על

„העברי"

עתון שבועי, שנה ש ש י ת, (נוסד בברלין בשנת תרע"א), יוצא לאור ע"י
„חברת עתונות עברית" בניויורק, בעריכת

הרב מאיר ברלין,

„העברי" נאמן להמסורה הדתית ולהתחיה הלאומית
„העברי" כתוב בסגנון קל ומדויק, מועט המחזיק את המרובה
ב„העברי" משתתפים גדולי החכמים וטובי הסופרים.
הגליון הראשון יצא ביום ה' ר"ח שבט (6 ביאנואר 1916)
מחיר ההתימה:
לשנה 50, 2 דולר; לחצי שנה 25, 1 דולר.
לפחות מחצי שנה אין ההתימה מתקבלת.
מלבד ההוצאה השבועית יצא „העברי" ארבע פעמים בשנה בתור מאסף לתורה
ולחכמת ישראל בעריכת, הרב ד"ר דוב רעוועל והרב מאיר ברלין
מחיר הרבעון 50, 1 דולר לשנה. לחותמי השבועון 1 דולר לשנה.
ובערך זה בכספי ארצות אחרות.
הכתבת: HAIBRI 121 Canal St. New, York, N. Y.

אבאנירט

דעם צווייוועכענטליכען זשורנאל

„די טריבונע"

יעדעס העפט ענטהאלט 32 זייטען אין קאסט 25 איירעס
אבאנעמענט־פרייז 1 ק, 50 איירע א קווארטאל (3 חדשים)
אדרעס פון קאנטאר און רעדאקציע:
„Di Tribune", Asmussens Allé 2, Kopenhagen V.
אלע מאסט־קאנטארען נעהמען אן אבאנענטען אויף דער „טריבונע"

די נאציאנאלע פרעסע אין אמעריקא.

דער פרעזידענט פון דער „אמעריקאן אסאסיאיישאן אף לענגוועדש ניוספייפערס" האט ניט לאנג פערעפענטליכט א אינטערעסאנטן ארטיקעל איבער דער פרעסע, וואס ערשיינט איצט אין אויסלענדישע שפראכען אין אמעריקא און קאנאדא. די אלגעמיינע צירקולאציע (טיראזש) פון די דאזיגע בלעטער דערגרייכט 8,519,365 עקזעמפליארען. לויט די שפראכען פערטיילען זיי זיך אויף פאלגענדען אופן:

שפראך	צאהל פון צייטונגען	אויפלאגע
בעהמיש	37	521,616
קראאטיש	19	109,149
פינלענדיש	16	99,459
פראנצויזיש	42	494,540
גריכיש	13	141,791
האלענדיש	18	101,072
אונגאריש	33	249,179
איטאליעניש	153	1,205,871
יאפאנעזיש	9	56,502
י ו ד י ש	55	1,625,748
ליטוויש	17	233,105
פויליש	75	1,238,418
רומעניש	6	92,935
רוסיש	13	175,239
רוטהעניש	16	162,042
סלאוועניש	10	99,897
שפאניש	29	244,546
שוועדיש	56	695,192
סלאוואקיש	21	205,340

אויסערדעם: בולגאריש, פלעמיש, לעטיש, סערביש, נארוועגיש־דעניש, אר־מעניש, כינעזיש, פארטוגיזיש.

די דאזיגע סטאטיסטיק איז דאך ניט פולשטענדיג, לכל הפחות בנוגע צו דער יודישער פרעסע, ווייל, ווי עס שיינט, זענען ניט אריינגערעכענט די העברעאישע זשורנאלען, ווי אויך א סך צייטונגען, וואס האבען זיך גע־גרינדעט אינ׳ם משך פונ׳ם לעצטען יאהר. —

הפנים, דער אמעריקאנער שמעלצטאפ איז ווייט ניט אזוי פאלקאמען, ווי מען מיינט, אנדערש וואלט די נאציאנאלע פרעסע פון די איינצעלנע פעל־קער ניט דערגרייכט צו אזא בליהונג און וואוקס.

פאר די געגנער פון יודיש, וואלט כדאי געווען איינ׳חזר׳ן זיך די אויב ענדערמאהנטע צאהלען.

צ ע ל נ ע רעזאליוציע:

„דער דעלעגירטענטאג פון׳ם שווייצערישען ציוניסטענפערבאנד זעהט אין דער אייניהייט פון דער ציוניסטישער געזאמטארגאניזאציע, איצט אזוי ווי פריהער, דאס פארנעהמסטע מיטעל („אינסטרומענט") צו דער פארווירקליכונג פון דעם באזעלער פראגראם. דער דעלעגירטענטאג איז דער מיינונג, אז אויף די ציוניסטישע לאנדעספערבאנדען ליגט איצט דער הייליגער חוב ריין און אונפערלעצט צו בעווארענען דעם גענאנק פון דער אייניהייטליכקייט פון דער בעוועגונג, און נאך מעהר -- פון דער אייניהייט פון׳ם יודישען פאלק, אלס דעם שטאלצסטען אוצר פון דער הרצל׳שער שאפונג".

איידער די רעזאליוציע ווערט אבגעשטימט, ווערט אנגענומען דער פארשלאג צו פערלאנגען פון דער הנהגה, אז זי זאל אבגעבען דעם שווייצערישען לאקאל־קאמיטעט א גענויען בעריכט איבער דער איצטיגער לאגע פון דער ציוניסטישער פארטיי, און ערשט דאן, נאך אלע אינפארמאציאנען זאלען דיסקוטירט ווערען די פאליטישע רעזאליוציעס און פארשלאגען. דערמיט ווערען אלע פרינציפיעלע פארשלאגען, ווי אויך די בעקאנטע רעזאליוציעס פון דעם ציוריכער „מכבי" א ב ג ע ל ע ג ט. א פערטרויענס־וואטום פאר׳ן א. ק. איז אויך ניט געשטעלט געווארען. אין לעצטען מאמענט ווערט איינשטימיג אנגענומען דער פארשלאג פון ה׳ גראנאווסקי אויסדריקען סאלידאריטעט און סימפאטישע ביישטימונג דער אמעריקאנישער קאנגרעס־בעוועגונג.

אויפ׳ן סדר־היום בלייבט נור דער לעצטער פונקט: „וואהלען פון ל. ק". אונווילקירליך האט אבער יעדער פון די דעלעגאטען געמוזט אייניזעהען, אז נאך אלע דיסקוסיעס און רעזאליוציעס איז דער דאזיגער לעצטער אקט פון דעם דעלעגירטענטאג אויך דער וויכטיגסטער, דען פון די רעזולטאטען פון די וואהלען וועט אויך אבהענגען דער רעזולטאט פון דער וויטערדיגער ארבייט! און דא איז פארגעקומען דאס, וואס מען האט אייגענטליך פון אנהויב געקענט פאראויסזעהען. די פלייסיגע אקציאנס־קאמיטעט־פערטיידיגער האבען, ניט קוקענדיג אויף זייערע היציגע דעבאטען און החלטות, נישט געווען אומשטאנד ארויסצושטעלען קיין אייניגע פערזאן אלס אייגענם געהארכזאמען קאנדידאט אויף דער פרעזידענט־שטעלע און אהן שום דעבאטען זענען אויסגעוועהלט געוויארען די ה״ה ד״ר פינקוס, וויינבוים, סאדינסקי, ד״ר שטיינבערג און וועגק. די אנווועזנהייט אבער פון די דאזיגע הערען אין צ. ק. און די וואהל פינ׳ם איניציאטאר פון די אלטענער בעשליסען צום פארזיצענדען, איז א געניגענדע גראנטיע פאר דעם ענערגישען און אקטיוון, גלייכצייטיג אפאזיציאנעלען חאראקטער פון שווייצערישען לאנדעספערבאנד.

ד״ר מ. טרוב

זאגאר אויך שאדען.

אין אלגעמיינעם האט מען גלייך אין אנהויב פון די דעבאטען בע־מערקט די זעלבסטפערשטענדליכע טענדענץ מצד די א. ק.־פער־טיידיגער ניט נור צו א ברייטערער, פאליטישער פאליטיק, נאר זאגאר צו א רעזאליוציע איבער די שטעלונגנאהמע פונ׳ם דעלעגאטען־טאג צום ע. א. ק. נישט צוצולאזען. דען קלאר איז עס געווען פון ערשטען מאמענט אן, אז ביי א אבשטימונג וואלט מען זעהר לייכט געקענט קומען צו א אונגינס־טיגען וואטום פאר׳ן ע. א. ק. דאס אבער האט מען געזוכט אויף יעדען פאל צו פערמיידען, מען האט דערנאך מיט אלע מיטלען זיך בעמיהט צו בעווייי־זען, אז יעדע קריטיק אדער אפילו נור בעאורטיילונג פון דער לייטונגס־טע־טיגקייט איז אונצולעסיג, ווייל עס איז צום דעלעגירטען־טאג קיין מיטגליעד פון ע. א. ק. נישט ערשיענען און די דעלעגאטען זענען אזוי דורך נישט געניגענד אינפארמירט איבער די ווירקליכע טעטיגקייט און האלטונג פון דער ציוניסטישער צענטראלע! ערשט דאן, ווען דער א. ק. וועט צו־שטעלען א אויטענטישען בעריכט איבער דעם, וואס עס איז הויפטזעכליך געטאן געווארען אין דער לעצטער צייט, וועט מען זיין אין דער לאגע אנ־צונעהמען די אדער יענע האלטונג. די פאליטיק איז געווען קלאר!

נאך צוויי שטונדיגע דעבאטען קריגט ד״ר ארנשטיין דאס לעצטע וואר׳, אין וועלכען ער וויזט נאך אמאל אן אויף די אונגינסטיגע בעדינ־גונגען פון דער ביזאהעריגער ארבייט, און, בעטענדיג דעשארזש, דריקט ער אויס זיין האפנונג, אז דער צוקינפטיגער ל. ב. וועט איינלייטען א אקטיוו, ענערגישע ארבייט.

נאך א קורצער שלוסרעדע פון ה׳ סימאן, בעקומט ד״ר פינקוס דאס לעצטע וואר׳, אין וועלכען ער שילדערט די ענטשטעהונג פון די אלטענער החלטות. קיינער האט דערביי נישט געטראכט אריינצוברענגען שפאלטונג און אונאייניגקייט אין די פארטיי׳, נאר פארקעהרט — אויסגעהענדיג פון דער איינהייט פון דער ארגאניזאציע — אבשאפען די יעניגע מאמענטען, וועלכע האבען געמוזט פיהרען צו א קריזיס.

ליידער אבער זענען די אלטענער בעשליסען פון פיעלע מיספערשטא־נען געווארען. דער א. ק. איז לויט די סטאטוטען די עקזעקוטיוו, געוועהלט פון דער פארטיי און מוז אלס א זעלכע רעספעקטירט ווערען. דאס שליסט אבער נישט אויס דאס רעכט און די פליכט, אין פאל, ווען דער א. ק. בע־געהט א פעהלער, איהם דאזויך אויפמערקזאם צו מאכען. דער ציוניזם, פיהרט אויס דער רעדנער, איז א דעמאקראטישע פארטיי און האט דאס רעכט צו קריטיקירען זיין לייטונג ווען עס איז נויטיג. —

צום סוף ווערט איינשטימיג אנגענומען די פאלגענדע א י י נ־

נאך דעם, ווי מען האט אין דער הפסקה־צייט דערגרייכט א געוויסע פשרה בנוגע צו אייניגע פראגען און רעזאליוציעס, וואס האבען געזאלט אנגענומען ווערען, האבען די דעבאטען פון דער נאכמיטאג־זיצונג ניט גע־טראגען ינעם ברייטען, פרינציפיעלען חאראקטער, וועלכען מען וואלט אפשר געקענט ערווארטען אויף א שווייצערישער לאנדעס־קרנפערענץ, אין א נייטראלען לאנד. אמת, די דעלעגאטען זענען געווען גענוג בעקאנט מיט די פראגען און צייט־פראבלעמען. אפשר איז עס געשעהען דערפאר, וואס א ווייטערע פרינציפיעלע פאלעמיק וואלט נאך דעם אלעם, וואס ס׳איז געזאגט און ערפאהרען געווארען, קיין נייעס אין דער פראגעשטעלונג ניט אריינגעבראכט און וואלט לחלוטין אויך ניט געענדערט נישט די קריטישע, אפאזיציאנעלע בעהויפטונגען פון די איינע, נישט די סטערעאטיפע ערווי־דערונגען פון די אנדערע. דער אינטערעס פון דעם דעלעגירטענטאג האט זיך קאנצענטרירט אויף די פראקטישע רעזאליוציעס און בעזונדערס אבער אויף די וואהלען, דען יעדערער האט געמוזט איינזעהען, אז דער חאראק־טער און די רעזולטאטען פון דער ווייטערדיגער ארבייט פון׳ם לאנדעספער־באנד וועלען דאך סוף־כל־סוף זיין אבהענגיג דערפון, ו ו ע ר עס וועט שטעהען בראש פון דער לאנדעס־ארגאניזאציע. די וואהלען האבען, אלזא, פערנומען דעם ארט פון רעזאליוציעס. הגם סיי דער פרעזידיאום, און סיי די מייסטע דעלעגירטע האבען אלץ געזוכט אויסצומיידען יעדע ברייטע פאלעמיק איבער אלגעמיין־פאליטישע פראגען, און איבער דער בעציהונג צום ע. א. ק״, האבען זיך דאך אין די ענגע ראהמען פון די זאכליכע, קאנ־קרעטע דעבאטען בולט אנגעצייכענט די צוויי שטרעמונגען פון „רעגיע־רונגסטרייע״ און „אפאזיציאנעלע״. און חאראקטעריסטיש איז געווען, אז צו די ערשטע האבען בעזונדערס און כמעט אויסשליסליך געהערט אייניגע החבר׳שע סטודענטען־דעלעגאטען מיט ה׳ אבערסאן בראש. די שטעלונג פון׳ם לעצטען איז בעזונדערס אייגענארטיג דעריבער, ווייל גראד ער איז אויף דער זיצונג פון ל. ק. אין אלטען, אין יאנואר 1915, ארויסגעטראטען געגען ע. א. ק. און אויפמערקזאם געמאכט אויף דער זאנדערבארער פרא־פאגאנדע פון איינעם פון זיינע מיטליעדער. איצט האט דערזעלבער ה׳ פלוצים פערזוכט צו בעווייזען, אז דער לאנדעספערבאנד איז נור דא פאר לאקאלע ארבייט און ניט פאר וועלכע־עס־איז פאליטישע אקציאנען; דער־צו איז בעשאפען געווארען דער א. ק., וועלכער מוז אונבעדינגט איצט אין אלע זיינע ארבייטען אונטערשטיצט ווערען. קיינער האט ניט דאס רעכט דידאזיגע פעראנטוואורטונגספולע ארבייט צו איבערנעהמען, דען זי גהערט איינציג און אליין דעם ע. א. ק. א פאלק האט, נאך זיין מיינונג, אפט די פליכט צו שטעהען און גארנישט צו טהאן, דען זיין טהאן קען נאך אמאל

ארומיגער יודישער וועלט זענען די ערשטע צייט כמעט אינגאנצען איבער־
געריסען געווארען. אבער דער גייסט פון דער פארטיי און דאס בעוואוסטזיין
פון דער גרויסער מאראלישער התחיבות, וועלכע דער מאמענט האט אויף
אלעמען ארויפגעלעגט, זענען צו שטארק געווען, כדי דער דאזיגער מצב
זאל קענען לאנג געדויערען. פאמעליך איז די פאניק פארשוואונדען און מען
האט אנגעהויבען פיהלען, אז ווייטער אזוי בלייבען טאר עס נישט און אז
עס מוז און זאל וואס־עס־איז געטהאן ווערען; א נייעס לעבען האט לאנג־
זאם אריינגעדרונגען אין דער פארטיי און דאס אלגעמיינע בעדערפניש נאך
ענערגישער, אקטיוער ארבייט איז אלץ שטארקער געווארען. די ערשטע
צייט האט מען מורא געהאט, אז די פערשיעדענע פאליטישע סימפאטיען,
וועלכע דיפעריערן אזוי שטארק בעזונדערס אין דער שווייץ, זאלען זיך
נישט שעדליך אברופען אויף אויף דער אינערער פארטיי־טעטיגקייט און
פיהרען צו א שפאלטונג אינ׳ם לאנדעספערבאנד. אבער וואס לענגער די
מלחמה האט געדויערט אלץ מעהר האט מען זיך אנגעהויבען צו בעשעפטי־
גען מיט דער יודענפראגע אלס אזעלכע. די שאוויניסטישע טענדענצען זע־
נען פאמעליך פערשוואונדען און דער שווייצערישער יוד האט אלץ מעהר
אנגעהויבען אין ערשטע ליניע זיך פיהלען און אויפטרעטען אלס יוד.

טראצדעם אלעם האט דער לאנדעס־קאמיטעט נישט אויפגעהאן דאס,
וואס מען וואלט געקענט פון איהם ערווארטען. דער רעדנער גלויבט, אז די
סבה דערפון איז די, וואס דער צענטער האט זיך בעפונען אין באזעל, וואו
די פערזענליכע סביבה איז פאר א בריטער, עפענטליכער ציוניסטישער אר־
בייט די לעצטע צייט צוליעב מאנגעל אין לאקאלע ציוניסטישע כחות געווען
אונגינסטיג. ער שלאגט דאריבער פאר, אז דער צענטער זאל אריבערגע־
טראגען ווערען אין אנ׳אנדער שטאדט און האפט, אז דאן וועט אויך די
ארבייט פון לאנדעספערבאנד אננעהמען אנ׳אקטיוען און סיסטעמאטישען
חאראקטער.

נאך א קורצען בעריכט איבער דער ארבייט פון דעם נ־פ־ביורא
ביי׳ם לאנדעספערבאנד, וועלכען עס איז געלונגען צו זאמלען אין דער
קליינער שווייץ אין משך פון די 2 קריעגס־יאהרען א היבשע סומע געלד,
גיט ה׳ פינקוס א בעריכט איבער דער טעטיגקייט פון דער פאלעסטינא־אב־
טיילונג און בעזונדערס איבער דער פערמיטלונגס־ארבייט צווישען פערשי־
דענע לענדער און אינסטיטוציעס. ס׳איז אויך געלונגען אויסצואווירקען ביים
שווייצערישען געמיינדעבונד, אז 20 פראצ. פון דער קאלעקטע לטובת די
יודישע מלחמה־קרבנות זאלען איבערגעגעבען ווערען פאר די נויטליידענדע
אין פאלעסטינא.

מיט דעם דאזיגען בעריכט האט זיך געענדיגט די מארגען־זיצונג.

יאהרהונדערט געשטאנען אן א זייט פון דער יודישער נאציאנאלער בעווע־
גונג, אז די קריסטליכע וועלט האט סימפאטיע און פערשטענדניס פאר דעם
נאציאנאל־יודישען רענעסאנס. ביי דער ארבייט דארף מען אבער ניט פאר־
געסען, אז די העכסטע אינסטאנץ פון דער ציוניסטישער פארטיי איז נישט
דער איצטיגער ע. א. ק., וואס זיצט אין דער קריעגספיהרענדער „רעזידענץ",
נאר דער אלגעמיינער ציוניסטישער קאנגרעס און די סטאטוטען פון דער
פארטיי. —

דאס זענען די הויפט־מאמענטען פון ד"ר פינקוס'עס רעדע. מען קען
האבען אנ'אנדער מיינונג איבער די אדער יענע אויספיהרונגען פונ'ם רעד־
נער, מען קען זיך בעזונדערס פרעגען, אויב דאס אבזאגען זיך אינ'ם איצ־
טיגען מאמענט פון דער פאדערונג, אז דער ע. א. ק. זאל אריבערגעטרא־
גען ווערען אין א נייטראלען לאנד, און דאס גרינדען אנשטאט דעם א פא־
ליטישען קאמיטעט אין ענגלאנד וואלט נישט אריינגעטראגען א
דעצענטראליזאציע אין דאס יונגערע פארטיי־לעבען און וואלט ניט
פערוואנדלען דעם ע. א. ק. אין א בעזונדערען פאליטישען קאמיטעט פאר
די צענטראל־מאכטען, — בערויבענדיג דורכדעם ביי דער פארטיי איהר
איינהייטליכען צענטר און שאפענדיג אויף זיין שטעלע מעהרערע אונאב־
העניגיג קאמיטעטען, — קלאר האט עס אבער געמוזט זיין פאר אלעמען,
וועלכע האבען זיך צוגעהערט צו די דאזיגע אויספיהרונגען, אז עס פיהלט
זיך אין זיי א געזונדער, אקטיוער ווילען צו ארבייטען און א שטארקער
רצון צו א ברייטער געזעלשאפטליכער טעטיגקייט אינ'ם איצטיגען שווע־
רען מאמענט. —

די ווייטערדיגע דעבאטען האבען זיך הויפטזעכליך בעצויגען אויף
דאס פערהאלטונג פון „החבר" ביי די וואהלען פון לאנדעספערבאנדס־פרע־
זידיום. קיין אייגענטליך פרינציפיעלע און בינדענדע רעזאליוציעס זענען
אבער, נאך די לאנגע און הייסע דיסקוסיעס, נישט אנגענומען געווארען, און
יעדען דעלעגאט איז פריי געשטעלט געווארען אנצונעהמען אויף דער קו־
מענדיגער קאנפערענץ די אדער יענע שטעלונג, וועלכע ענטשפרעכט אם־
מעהרסטענס זיינע פערזענליכע איבערצייגונגען. —

* * *

די עצם קאנפערענץ פון די שווייצעריש ציוניסטען האט זיך געע־
פענט מיט א קורצער זאכליכער רעדע פון ד"ר א ר נ ש ט י י ן (באזעל)
וועלכער האט געשילדערט די טעטיגקייט פונ'ם שווייצערישען לאנדעספער־
באנד אין משך פון די ערך צוויי יאהרען, זייט דער לעצטער קאנפערענץ.
„די מלחמה האט אין אנהויב פולשטענדיג פאראליזירט סיי די אינע־
רע, אזוי ווי די אויסערע פארטיי־טעטיגקייט. די בעציהונגען מיט דער

האבען געוואלט ניט דערלאזען, איז שוין פאראן. דער ע. א. ק. האט געדארפט ג ר י י ך א י ן א נ ה ו י ב פ ו ן ד ע ר מ ל ח מ ה אריבערטראגען זיין רעזידענץ אין א נייטראלען לאנד, — איצט איז עס שוין אבער צו שפעט. די ציוניסטען פון די אנטאנט־לענדער האבען בדעה צו ארגאניזירען א בעזונדערע לייטונג און דעריבער וואלט איצט א קאאליציאנס־לייטונג צו גאר נישט געפיהרט".

איבערגעהענדיג צו דער טעטיגקייט פון דער ציוניסטישער לייטונג אין דייטשלאנד און טערקיי, בעמערקט ד"ר פינקוס, אז דער ע. א. ק. האט פיעל אויפגעטהאן פאר דער ערהאלטונג פונ'ם יודישען ישוב אין פאלעסטינא. דאס זעלבע וואלט אבער אויך געקענט געטהאן ווערען פון א נייטראלען לאנד, און צו קריגען פעראדנונגען פון דארטען וואלט מן הסתם אנגענעהמער געווען, ווי פון דער הויפטשטאדט פון א קריעגספיהרענדען לאנד. די דייטשען און טערקען זיינען גאר ניט אזוי פריינדשאפטליך, ווי ס'דוכט זיך, און שוין דערפאר אליין וואלט מען געמוזט גלייך נאך דער מלחמה, א ו ן ו ו ע ן מ ע ג ל י ך נ א ך פ ר י ה ע ר, איבערטראגען דעם ע. א. ק. אין א נייטראלען לאנד. איבריגענס וואלט אבער טערקיי, אין פאל פון איהר נצחון, געקענט דער ציוניסטישער בעוועגונג זעהער שטערען. חאראקטעריסטיש איז, אז זאגאר א מיטגליעד פון דער איצטיגער לייטונג האט אין א געשפרעך אויסדריקליך ערקלעהרט, אז א זיגעסרייכע טערקיי וואלט אבגעשטויסען די ציוניסטישע ארבייט אויף 30 יאהר. אזוי אדער אנדערש, מוז די ציוניסטישע ארגאניזאציע בלייבען נייטראל. איהר נייטראליטעט דארף אבער זיין נישט קיין פאסיווע, נאר א נ ׳ א ק ט י ו ו ע. עס מוז געגרינדעט ווערען אין די אנטאנט־לענדער א פאליטישער קאמיטעט, צו וועלכען עס זאל, ווען מעגליך, צוגעצויגען ווערען א „אוידיטאר" פון דער ראמאנישער שווייץ. דאס זעלבע זאל אויך געשען מצד דער דייטשער שווייץ בנוגע צו דעם בערלינער ע. א. ק. דער שווייצערישער לאנדעספערבאנד מוז זיך פערבינדען מיט די ציוניסטישע פעדעראציעס פון אנדערע נייטראלע לענדער, כדי זיי צו בעוועגען, זיי זאלען בעאיינפלוסען זייערע רעגיערונגען לטובת דער יודישער פראגע. דער שווייצערישער לאנדעספערבאנד גופא מוז ר ע ו ר ג א נ י ז י ר ט ווערען אינ'ם זין פון אקטיווערער סיסטעמאטישערער טעטיגקייט. עס מוז געגרינדעט ווערען א בעזונדערער ציוניסטישער סעקרעטאריאט אין דער שווייץ און, וועלכער איז, א פרעס־ביורא. מען מוז זעהען מיט אלע מיטלען ארויסצוטראגען די ציוניסטישע בעוועגונג פון די ראהמען פון די אינערפאליטישע פערזאמלונגען אין דער בריטער, אויך נישט יודישער, עפענטליכקייט. מען מוז ווייזען דער יודישער בורזשואזיע, וועלכע איז אינ'ם משך פון דעם 19־טען

האלאנד — ווערט אונזער ארבייט מיט אלע כחות אונטערשטיצט. ערגעץ־ניט איז נישטא קיין וואונש אדער אויך נור די מעגליכקייט פון אנ׳ערנס־טער דיפערענץ. איך בעט אייך דעריבער איינצוטרעטען דערפאר, אז די קאנפערענץ אין בערן זאל אונז ניט מאכען קיין שווערי־גקייטען".

די פאראליע איז אלזא געגעבען געווארען און די געהארכזאמע א.־ק.־אנהענגער האבען מיט אלע כחות — ווען אויך אהן ערפאלג — זיך בע־מיהט צו בעווייזען, אז „אויף דער שיפקע איז אלץ רוהיג" און שלום ושלוה הערשט אינ׳ם ציוניסטישען לאגער.

אפילו אין אלע ריין־ארגאניזאטארישע פראגען האבען א טייל „החבר"־סטודענטען געשטרעבט צו גאראנטירען דעם א. ק. א לאיאלען און רוהי־גען לאנדעס־קאמיטעט, וואס זאל שטעהען אין א קאנטאקט מיט דער איצ־טיגער „רעזידענץ".

די דעבאטען האבען היינטיגס מאל געטראגען א ביסעל א אויבער־פלעכליכען חאראקטער און האבען קיין נייע פרינציפיעלע מאמענטען ניט אריינגעטראגען. אינטערעסאנט זענען נור געווען די אויספיהרונגען פון ה׳ ד"ר פינקוס און זיין שטעלונג צו דער פאליטיק פון ע. א. ק.. וועלכע ער האט געשילדערט אין א קורצער, אבער זאכליכער רעדע. צוליעב פער־שטענדליכע סבות גיבען מיר דא איבער נור א קיצור פון דער דאזיגער רעדע, וועלכע האט ענטהאלטען א סך פאקטען, וואס בעלייכטען געהעריג די ארבייט און טאקטיק פון דער איצטיגער הנהגה:

„די אפאזיציאנעלע שטעלונג פון דעם שווייצערישען לאנדעסקאמי־טעט צו דער לייטונג, וואס איז אויסגעדריקט אין די אזוי גערופענע „אל־טענער בעשליסען", איז געווען דיקטירט נור פונ׳ם וואונש צו דערהאלטען אין דער ארגאניזאציע א ווירקליכע אייניגקייט און זי בעווארענען פון יע־נעם קריזיס, צו וועלכען די פאליטיק פון דער לייטונג האט ליידער גע־פיהרט. די אפאזיציע איז געווען אנ׳אפענע און עהרליכע. ליידער אבער האט עס נישט געהאלפען; די לייטונג איז, טראץ דעם אלעמען, געגאנגען מיט איהר אלטען דרך, און די אלטענער בעשליסען זענען געבליבען אונ־אויסגעפיהרט. אלס רעזולטאט דערפון שטעהט איצט די פארטיי פאר א קריזיס, וועלכען מען קען און מען טאר נישט פארשווייגען. די שפאלטונג איז אבער א רעזולטאט ניט פון די אלטענער בעשליסען, נאר פון דעם פאקט, אז דער ע. א. ק. האט זיך מיט זיי נישט געריכטענט. אנשטאט צו איבערטראגען זיין זיך אין א נייטראלען לאנד, האבען די דריי מיטגליעדער פון ע. א. ק. וויטער געפיהרט זייער שעדליכע און מיט די אינטערעסען פון דער פארטיי אונפעראיינבארע פאליטיק. איצט אבער קענען שוין די אלטענער בעשליסען אויך נישט העלפען, דען די שפאלטונג, וועלכע זיי

אונטערשיעד אבער, אז צו די לעצטע זענען דאס מאל צוגעשטאנען אויך די ציוריכער דעלעגאטען, און אין זייערע אויספיהרונגען האט זעהער אפט געקלונגען דער היפך פון זייערע בעהויפטונגען אויף דער פאריגער קאנפערענץ. אזוי האט דער פארזיצענדער אין זיין אינלייטענדער רעדע אנגעווען דערויף, אז אריבערטראגען דעם זיץ פון א. ק. אין א נייטראלען לאנד איז שוין צו ש פ ע ט און וואלט צו גאר נישט געפיהרט... דער אינציגער אויסוועג בלייבט: די גרינדונג פון א בעזונדערען פאליטישען ביורא אין ענגלאנד. בעהויפטענדיג דאס, האט אבער דער לאיאלער מיטגליעד פון „החבר"שען צ. ק. הפנים, פערגעסען זיינע ווערטער פון פאר 4 חדשים צוריק אויף דער לאזאנער קאנפערענץ, אז די פאדערונג פון דער אפאזיציע אריבערצוטראגען דעם זיץ פון א. ק. אין א נייטראלען לאנד איז אין פ א ר נ ה ע ר י י ן געווען גרונד־און צוועקלאז און א נויטיגקייט דערצו איז קיינמאל ניט געווען. איבריגענס האבען אבער די סטודענטישע פערטיידיגער פון א. ק. דאס מאל געפונען פאר דיפלאמאטיש ריכטיג בכלל צו פערשווייגען די עקזיסטענץ פון וואסערען־עס־איז קריזיס אדער זאגאר וועלכע־עס־איז פרינציפיעלע חלוקי־דעות אינ׳ם ציוניסטישען לאגער. זיי האבען דעריבער אויך געהאלטען פאר נויטיג זיך ארויסצוזאגען געגען דער שטעלע פון דער נייטראליטעטס־דעקלאראציע, וואו עס ווערט דערמאהנט פון „געגנערשאפטען און פארטייען אינ׳ם ציוניזם", — געפינענדיג, אז רעדען דעריבער וואלט געהייסען זיך שטעלען אויפ׳ן שטאנדפונקט פון דער „טריבונע", זיי האבען פארגעשלאגען אנשטאט די געפעהרליכע ווערטער פון שוין עקזיסטירענדע „געגנערשאפטען און פארטייען" ערקלערען איינפאך: „שטרענגסטע נייטראליטעט בנוגע צו אלע שטרעמונגען, וועלכע ק ע נ ע ן זיך היינט בעווייזען אויף דער איינער אדער אויף דער אנדערער זייט אין דער ציוניסטישער בעוועגונג"!

אינטערעסאנט איז אבער, אז אויך אין דער דאזיגער קורצזיכטיגער שטראויס־פאליטיק זענען אונזערע סטודענטען אינספירירט געווארען דורך א בריף פון א מישגליעד פון ע. א. ק., וועלכער איז פארגעלעזען געווארען אויף דער קאנפערענץ און אין וועלכען עס איז, צווישען אנדערען, געזאגט פאלגענדעס:

„ה"ר סאקאלאוו דענקט נישט מכח א שפאלטונג. פאר אזא שפאלטונג איז אויך נישטא וואס מורא צו האבען, פערקעהרט, אזוי געזיכערט ווי היינט איז די אייניגקייט פון אונזער ארגאניזאציע נאך קיינמאל ניט געווען. מיר האבען וועגען דעם זעהער אויספיהליכע בעריכטען פונ׳ם הערן ד"ר טש. און זיינע קאלעגען, ווי אויך זעהער אויספיהרליכע און זיכערע ידיעות פון אונזערע אמעריקאנישע קאלעגען. אומעטום — איבריגענס אויך אין

די שווייצער ציוניסטען־קאנפערענץ.

נאך א צוויי־יעהריגער הפסקה איז אין יוני אין ב ע ר ן פארגע־קומען די 19־טע קאנפערענץ פון דעם שווייצערישען ציוניסטישען לאנדעס־פערבאנד. צייט דעם אנהויב פון דער מלחמה איז אין דער שווייץ קיין אל־געמיינע ציוניסטישע פארטיי־קאנפערענץ גאר ניט פארגעקומען, און נאך די „אלטענער בעשליסען" מיט זייערע שארף אפאזיציאנעלע פאדערונגען, איז פיעל גרעסער געווען דער אינטערעס, מיט וועלכען דאס שווייצערישע יודענטום און אלע די, וועלכע אינטערעסירען זיך מיט׳ן ענ־טוויקלונגס־גאנג פון׳ם ציוניסטישען געדאנק, — געווארט אויף דעמדאזיגען דעלעגירטען־טאג.

אויך דער שווייצערישער קארטעל פון דער סטודענטען־ארגאניזא־ציע „החבר" האט מיט א טאג פריהער אבגעהאלטען איהר טעמעסטר־קאנפע־רענץ כדי צו בעראטען זיך וועגען דער האלטונג פון איהרע דעלעגאטען אויף דער אלגעמיינער פארטיי־קאנפערענץ. הגם די דעבאטען פון דער איצטיגער בערנער „החבר"־קאנפערענץ האבען נישט געטראגען ינעם בולט׳ען פרינ־ציפיעלען חאראקטער, ווי די רעפעראטען און אויספיהרונגען פון דער פא־ריגער לאזאנער קאנפערענץ, האבען זיי אונז דאך געגעבען א בילד פון די יעצטיגע בעציהונגען פון דער ציוניסטישער סטודענטענשאפט צו די פראגען פון אלגעמיינער ציוניסטישער פאליטיק. בעזונדערס אינטערעסאנט איז אבער די דאזיגע קאנפערענץ געווען דורך דעם, וואס זי האט געגעבען די מעגליכקייט דעם יעצטיגען פרעזידענט פון׳ם שווייצערישען ציוניסטי־שען לאנדעספערבאנד, ה׳ ד״ר פינקוס, אפען ארויסצוזאגען זיין מיינונג איבער דער האלטונג פון דער לייטונג בעת דעם קריעג און — אלס א פועל־יוצא דערפון — איבער יענע פארמען, וועלכע די ציוניסטישע ארגא־ניזאציע וועט מוזען אננעהמען אין די לענדער פון דער קאאליציע אין דעם נאהענטען עתיד.

גלייך אין אנהויב פון דער קאנפערענץ זענען פארגעלעזען געווארען צווי רעזאליוציעס. איינע — איבער דער אינהייטליכקייט און דעם נייט־ראלען חאראקטער פון דער ארגאניזאציע, און א צווייטע — אנ׳אויפרוף צום שווייצערישען בונדעס־ראט ארויסצוטרעטען אין א פאסענדען מאמענט פאר די בערעכטיגטע פאדערונגען פון׳ם אונטערדריקטען יודישען פאלק.

ביי די אלע פראגען האבען זיך גלייך ווידער אנגעצייכענט יענע צווי־הויפט־ריכטונגען פון „רעגיערונגסטרייע" א. ק.־פערטיידיגער און אקטיוויס־טישער אפאזיציע, וועגען וועלכע עס איז מיר שוין אויסגעקומען צו רעדען אין מיין ארטיקעל וועגען דער לאזאנער „החבר"־קאנפערענץ, — מיט דעם

אזוי וועט מען אין דעם בוך פון טביה׳ן דעם מילכיגען זעהען די עוואלוציע פון דער יודישער פאמיליע מיט אלע איהרע דראמאטישע און טראגישע עפיזאדען—פון דער פאטריארכאלישער צייט אין וועלכער שלום עליכם האט געשריבען זיין וואונדערבארען ראמאן „סטעמפעניו" — ביי אונז האט מען אט דעם ראמאן נאך נישט געהעריג אבגעשאצט — א ראמאן פון רחל׳ס ליעבע צו דעם צויבערהאפטען פיעדעל־שפילער סטעמפעניו, א טרויעריגע ליעבע, וואס רחה׳לע איז א פרום יודיש וויבעל און די זינדיגע מחשבות וועגען איהם סטעמפעניון אין א פערטראכטער, זומערדיגער לבנה־נאכט פארטרייבט זי מיט א תפלה, מיט קריעת שמע, לשועתך קויתי ד״, קויתי ד״ ל׳שועתך״, פון אט דער צייט וועז רחה׳לה האט געקעמפט מיט זיך און שטילערהייט, אז קיינער זאל נישט הערען געזונגען „אויפ׳ן בארג שטעהט א טויב און טהוט זיך טרויריג ברומען, ערגעץ האב איך א גוטען פריינד און קען צו איהם נישט קומען״, יא! פון אט דער פרומער, שטילער צייט וועז יודישע מיידלעך זענען ארומגעגאנגען מיט פערשלאסענע הערצער און קיינער האט נישט געוואוסט, נישט געוואגט וויסען, וואס דארט אין הארצען קומט פאר, וויי עס ציטערט און פלאטערט, וויי עס איז צובראכען, פון אט דער צייט איז פארביי כמעט א פעריאד פון דרייסיג יאהר. די יודישע רחה׳לעך זענען ביי זיך געווארען דרייסטער, זיי האבען דערזעהען א גרויסע וועלט פאר זיך. פאר די דרייסיג יאהר איז די יודישע פרוי א אנדערע געווארען, זי איז שוין אויסגעווען אין אמעריקא, אין פאלעסטינע, אין סיביר, געלערנט זיך אויף קורסען, און וועז זי וויל נישט בעהאלטען דעם סוד פון הארצען, בעהאלט זי נישט, וועז אפילו דער סוד זאל געהערען אזא פארשוין וויי חוועדקיע גאלאגאן... אבער ביי חוועדקע גאלאגאן האט שוין טביה נישט נאכגעגעבען. א! דא איז ער געווען א קעמפער, דא איז ער געווען שטארק ווי אייזען. וואס עס האט זיך געהאלטען אום די הויפטזאך און די הויפטזאך קען טביה, דער גרויסער, טיעפער יוד פערטיידיגען. חוה׳ן האט דער אזוי געטרייער, איבערגעבענער טאטע טביה אבגעשטויסען פון זיך. גענויס, לייכט איז עס איהם נישט געווען, זעהר און זעהר שווער. און אויף וויפיל שווער דערצעהלט אונז טביה, און דאס ערשיטערנדע בילד וועז די משומדת חוה, די גערעטענסטע טאכטער זיינע יאגט נאך דעם וואגען און ער, דער טאטע, שמייסט דעם פערד און קעהרט זיך נישט אום און מאכט זיך נישט הערענדיג, כאטש זיין הארץ, טביה׳ס הארץ געהט אויס מיט בלוט. אט די סצענע איז איינע פון די גרעסטע אין אונזער ליטעראטור און וויייזט אויף וואס שלום עליכם איז געווען פעהיג אלס לירייקער, וויי ער האט געקענט ערשיטערן. וויייזט אויך טביה׳ן אין זיין גרויסקייט, וויייזט ווער ער איז געווען.— „אויס טביה דער מילכיגער״ וויי גרויס איז אט דער פערלוסט, וויי בענקט זיך נאך איהם.

ש מ ר י ה ו ג א ר ע ל י ק.

צען אלע שראנקען, דאן פארשווינדען די גרענעצען, און טביה׳ס פריהלינג־
הארץ צוגיסט זיך אין גרויסע, גרויסע שטראמען: „אויב אזוי, טא זאג־זשע
מיר, מיין טייערער מנחם מענדיל, זאג־זשע מיר מנחם־מענדיל־סערדצע,
וואס מאכסטו?" דאס איז נישט קיין גאסען־התפעלות און גאסען־פלאפלע־
ריי, דאס האט זיך אויסגעגאסען אין אמת׳ער פרייד טביה׳ס הארץ. איהם
קומט אויס אפט־מאל מאכען שלעכטע ערפאהרונגען. מנחם מענדיל בעג־
ראבט זיין ביסעל געלד, אנדערע גנב׳ענען זיך אריין אין זיין שטוב, גע־
נען — וואס עס איז אזוי לייכט — זיין צוטרוי און מאכען דארט אן
חורבנות. ער ווייל אנהויבען פראטעסטירען, א פרעמד וועלט רייסט זיך דאך
אריין צו איהם, נאר באלד איבערוועלטיגט איהם זיין גוטסקייט, זיין פי־
לאזאפישע בעטראכטונג און אויפפאסונג מיט זיין כאראקטעריסטישען
„טא! אז מיר זאלען וועלען די זאך ארומנעמען און בעטראכטען עס מיט א
ממה נפשך". און עס ענדיגט זיך מיט דעם, א ז ט ב י ה ג י ט נ א ך,
אז דאס, געגען וואס ער האט זיך געקליבען צו קעמפפען העלפט ער אליין,
דאס עס זאל פערווירקליכט ווערען. אזוי ווערט ביי איהם דער יודישער רע־
וואליוציאנער־קאנספיראטאר פעפערייל א גאנצער בן־בית, נעהמט צו ביי
איהם זיין טאכטער, די שעהנע, בראווע האדעל, און טביה שפאנט אליין
איין דעם וואגען, פיהרט ערגיץ אוועק אט דעם איידעם זיינעם, פעפעריל,
צו דער סטאנציע, וועלכע פיהרט אוועק דעם געהיימניספולען רעוואליוצי־
אנער ערגעץ ווייט, ווייט און דערנאך שפאנט טביה ווידער אמאל איין דעם
וואגען, שוין פאר האדלען, וועלכע פאהרט אויך אוועק אין יענע ווייטע,
ווייטע ערטער פון וועלכע ער, דער טרייער טאטע טביה, האט נישט קיין
בעגריף. און אך! ווי עס וועהטיגט דאס הארץ טביה׳ס און ווי ער דערמאהנט
אן דעם צוריקווענדט פון דער סטאנציע, וואס פאר א שעהנעס קינד אט די
האדעל איז געווען.

די טרויעריגע געשיכטען, וואס טביה דערצעהלט וועגען זיינע זיבען
טעכטער, דאס זענען וויכטיגע, דראמאטישע מאמענטען פון יודישען פא־
מיליען־לעבען, וועלכע האט אומגעביטען איהרע אלטע, טראדיציאנעלע
פארמען. עס פליהען זיך פאנאנדער מי יודע וואוהין יודישע טעכטער.. טביה
זעהט, אז עס גענהט עפעס א נייע וועלט אויף איהם, פיעלעס פערשטעהט
ער אין דעם נישט, פיעלעס פארשאפט איהם וואונדען, נאר ער גיט נאך.
„אכטי רבונו של עולם אלהינו נאש" טענה׳ט זיך אויס טביה און גיט פארט
נאך. פארוואס ער גיט נאך איז שוין אויבען בעמערקט געווארען. ד א ס
ה א ר ץ ל א ז נ י ט ק ע מ פ ע ן.

פונקט ווי נאך שלום עליכם׳ס ווערק בכלל ווערט מען אין דער צו־
קונפט שטודירען דאס יודישע לעבען אין א געוויסען פעריאד פון גלות,

בויגען, לאזט איבער נאך זיך אויף א רגע׳לע א גרינעם פאס — דאס האט זיך אראבגעלאזט א שטערענדעל... געפאלען עמיצענס מזל, ווארום וויפיעל שטערען אזוי פיעל מזלות... יודישע מזלות.״

טביה איז א שטילער, בעגייסטערטער בעאבאכטער פון דער נאטור, און זיין גוטעס הארץ, א אמת׳ פריהלינגס־הארץ איז זיך שטענדיג ברייט פאנאנדערגעגאסען. ער האט ליעב א סך צו ריידען, נאר אין זיינע זיבען מאס רייד איז ניטא קיין אידערג וואטר; דאס, וואס טביה רעדט איז וויכטיג און טיף, זיין פיעל רעדען קומט נישט פון פוסטקייט, נאר, פארקעהרט, פון דעם, וואס זיין נשמה איז איבערפולט, טביה רעדט פון גרויס גוטסקייט און פארטראכטליכקייט, (שלעכטע מענשען זענען שווייגער, א גוטער מענש האט ליעב א סך רעדען), זיינע בעציהונגען צו מענשען זענען זעלטען אפען און בריידערליך. טביה׳ן איז באמת שווער דאס אפיציעלע צוריקהאלטען אביסעל, וועלכע מען מוז אנווענדען מיט וילד־פרעמדע מענשען; מיט פארגעניגען וואלט ער זיך מיט יעדערען גוט־ברודעריש צורעדט, געפרעגט יעדערען וועמען ער בעגעגענט, וואס ער מאכט און ווי גהט עס איהם אין זיין ארבייט, דען ער פיהלט זיך מיט מענ־שען אזוי לייכט און אפענהערציג צו וואס פאר א קלאס זיי זאלען אויך ניט גהערען. ער פאלט קיינמאל ניט אראב ביי זיך, און אין טביה׳ן דעם מילך־פערקויפער לאזט זיך שטארק פיהלען דער אלטער יחוס; ער איז אנ־אריסטאקראט און פון עכטען סארט. די לייכטקייט מיט וועלכער ער מאכט בעקאנטשאפטען, דאס בעקוועם פיהלען זיך אומעטום — דאס זענען די סמנים פון פיינעם אריסטאקראטיזם און פון דער גרענצענלאזער גוטסקייט. ער פערשטעהט גאר ניט, טביה, פאר וואס זענען די מענשען אזוי אנגע־בייזערט, אזוי אנגעכמורעט אייגער אויף דעם אנדערען אויפ׳ן גאס, פאר וואס מוז מען האבען עפעס ספעציעלע פרעהליכע געשעהענישען, כדי די קנייטשען זאלען אביסעל פערשווינדען, ער אליין איז שטענדיג אין דער גלייכער, רוהיגער, הארמאנישער שטימונג, און דער בטול טביה׳ס איז נישט פון יענעם שלעכטען סארט, שטאמט נישט פון דעם ביליגען סקעפטיקער, זיין בטול איז דער גוטמוטיגער, וועלכער איז כאראקטעריסטיש פאר דעם גרויסען בעטראכטער, פאר דעם מענשען מיט א סך ערפאהרונג און ווידער טאקי פאר דעם אלטען אריסטאקראט.

טביה איז דער גאלדענער מענש, וועלכער פיהלט א בעדערפניש זא־גען יעדערען „דו״ אויס גרויסע גוטע פריינדשאפט, נאר פארפאלען, מיט אונבעקאנטע מענשען מוז מען זיך צוריקהאלטען. דערפאר אבער, ווען טביה זוכט אויס ערגעץ א ווייטען קרוב און די נאהענטקייט איז אויף אזא אופן דאקומענטאל בעשטעטיגט, לעגאליזירט אזוי צו זאגען, דאן, א, דאן פלא־

געבליבענע א פארגעניגען צו רעדען וועגען איהם. לאמיר רעדען וועגען טביה'ן, דען ער איז אווען, דען עס איז שוין „אויס טביה דער מילכיגער", דאס מאל נישט אין שפאס, נאר אויף אנ'אמת'ן. וועל איז ער געווען, אט־דער שטענדיג יום־טוב'דיגער יוד? אין וואס איז בעשטאנען זיין כשוף? פאר וואס איז טביה ביי אונז טיף אייגעבאקען אין הארצען? טביה דער מילכיגער האט זיך דערשלאגען צו אנ'אייגענעם פערד און וואגען און ער פיהרט פאר די בויבעריקער דאטשניקעס מילכיגס. עטליכע מאל אין וואך קומט איהם אויס פאהרען אהין און צוריק איבער שמעקעדיגע סאסנע־וועל־דער. די שטענדיגע בעטראכטונג און פיהלען פון דער נאטור האבען נור פערשטארקט די גרונד־מעלות זיינע, נעמליך: דאס שטילע ענטציקונג, התלהבות, אינערע רעליגיעזיטעט און א ריין פילאזאפישע בעהאנדלונג (טביה דער עם־הארץ א פילאזאף?, — ער איז עס אבער אין העכסטען גראד, זיין עם־הארצות איז נור א טעכניש ע, אינערליך אבער איז ער א גרויסער למדן) פון די פאלגען און אונאנגענעמליכקייטען, וואס פאלען אויף א מענשען בכלל און א יודען בפרט. ער האט ליעב, טביה, נאך דעם, ווי ער האט אבגעזעצט זיין ביסעל מילכיגס, אויף צוריק־וועגס, לאזען דאס פערדעל לאנגזאם שפאנען איבער דעם גרינעם וואלד און אליין פערטראכטען זיך אין הימעל־זאכען און אויך וועגען דעם, ווי אזוי נאריש, אונבעהאלפען, ווי נישט גוט מענשען האבען זיך עס איינגעארדענט: „די זון באקט, די פליגען בייסען, און די וועלט ארום און ארום איז מחיה, גרויס, אפען, חאטש הויב זיך אויף און פליה, חאטש ציה זיך אויס און שווים".

קומט די צייט, סוכות צייט, וען די דאטשניקעס פאהרען זיך שוין פאנאנדער און טביה האט וועניגער ארבייט מיט זיינע מילך־קריגלעך, דאן האט ער ליעב צו זיצען אין דער היים, ביי זיך אויף דער פריזבע. טביה מאלט אזוי אויס אט די רוהיגע טעג: „פאר מיר איז עס דאס בעסטע שטיקעל צייט, די טעג זענען געשענקטע, די זון באקט שוין ניט ווי א קאלך־אויוון, נאר זי גלעט מיט א מין ווייכקייט, מחיה נפשות; דער וואלד איז אלץ נאך גרין, די סאסנעס הערען נישט אויף צו שמעקען מיט סמאלע און עס דוכט זיך מיר, אז דער וואלד קוקט יום־טוב'דיג, ווי גאטס א סוכה, א סוכה פון גאט. אט דא, טראכט איך מיר, האלט גאט סוכות; ד א, נישט אין שטאדט, וואו מען טאראראמעט און מענשען לויפען הין און הער, פאכען מיט דער נשמה, יאגען זיך נאכ'ן שטיקעל ברויט, און מען הערט נאר געלד און געלד און געלד... און ווער שמועסט אויף דער נאכט, הושענה רבה, למשל, איז דאך גאר א גן־עדן, דעמאלט איז דער הימעל בלוי, די שטערען פינקלען, שעמעריען, בייטען זיך, פינטלען, ווי להבדיל א מענש מיט די אויגען! און אמאל מאכט זיך, פליהט דורך א שטערען פייל אויס'ן

ג ע ש ט א ר ב ע ן ט ב י ה ד ע ר מ י ל כ י ג ע ר! און מיר ווילט זיך רעדען וועגען איהם, און רעדען פיעל, פיעל גוטעס; דען וואהרהאפטיג, איך ווייס ניט קיין אנדער פיגור אין דער יודישער ליטעראטור, וועלכע זאל פארדינען אזוי פיעל אונזער ליעבע, אונזער טיעפסטע אכטונג און בעוואונדערונג, ווי טביה.

די יודישע ליטעראטור! ארעם איז זי, ארעמ איז אפילו די צאהל פון ביכער. דער ביכער־שראנק בעדארף גאר ניט זיין אזוי גרויס, כדי אלע ביכער זאלען זיך דארטען קענען אויסשטעלען. נאר אייניגע גוטע ביכער זענען דאך פאראנען, און ווען מען זאל מיך פרעגען, וועלכעס בוך איז ביי מיר דאס טייערסטע צווישען די אנדע ביכער, וועלכעס וואלט איך וועלען האבען מיט זיך אין שווערע, באנגע מאמענטען, וואלט איך לאנג נישט גע־עטראכט און געזאגט: ד א ס ב ו ך פ ו ן ט ב י ה ד ע ם מ י ל־כ י ג ע ן. און נישט נאר דאס אליין: וועו מען זאל מיר פארלעגען אויס־קלייבען פון דער רייכער וועלט־ליטעראטור צעהן בעסטע ביכער, וואלט מיר געווען שווע־ און אונפערשטענדליך צווישען אט־די אויסדערוועהלטע צעהן ביכער נישט זעהען שלום עליכם׳ס ב ו ך ו ו ע ג ע ן ט ב י ה ד ע ם מ י ל כ י ג ע ן, וואהרום אלע פאדערונגען, וואס מיר שטעלען צו א וויכטיג פאעטישעס ווערק, איז אט דאס בוך ביכולת צו ערפיהלען. „ק ו נ ס ט א י ז צ א ר ט ק י י ט" — האט עמיצער ריכטיג בע־מערקט; ק ו נ ס ט א י ז ל י ע ב ע,—אהן דעם ווערט א בוך פערוועלקט און פארגעסען גיכער נאך, ווי מיר וואלטען דאס געגלויבט. א אמת פאע־טישעס ווערק, וואס האט פרעטענזיעס פערבלייבען אויף דורות, מוז רייניגען דאס הארץ אונזערעס און דערהויבען אונזער נשמה; דאס קלייניליכע מוז פערשוואונדען ווערען; מיר דארפען זיך פיהלען פערוואנדעלט ווי אין א נייעם קעניגרייך, וואו עס הערשען ערהאבענע געפיהלען; מיר דארפען געפינען אין זיך ריינע, ליעבע, וואהרימע ווערטער, מיט וועלכע מיר וואל־טען זיך געקאנט וועגדען צו אנדערע מענשען; אונז זאל זיך דוכטען, אז מיר אטעמען א זעלטען ריינע, דופטענדע לופט, און אונז זאל בעפאלען א שטילער אומעט, וואס נישט אלע פיהלען דאס, וואס מיר פיהלען. און פונקט די זעלבע און די אייניציג־וויכטיגע וויהרקונג האט אויף אונז אט דער אוי־סערליך אזוי אייגפאכער דארפ׳ס־מענש טביה מיט זיין ריינער נשמה, בשעת ער דערצעהלט אונז אין זיין אונפערגעסליכער שפראך די ריהרענדע גע־שיכטען פון זיין לעבען און דעם לעבען פון זיינע זיעבען געראטענע טעכטער.

ווען א סימפאטישער מענש, וועלכער האט געהאלטען אונזער אויפ־מערקזאמקייט, הויבט זיך אויף און געהט אוועק, איז עס פאר די איבער־

תמיד אויס, אבער זיי זענען געוואוינט צו פארדעקען מיט א שלייער פון אל־טרואיזם כשהשנים כתקונן—אט אין אזא מאמענט ווערט דערציטערט דאס הארץ פון דעם יודישען רעוואליוציאנער, וועלכער האט אבגעגעבען זיין בעס־טע כחות זיינע פייגד. ער איז פערביטערט און דערצארנט אויף זיך אליין פאר דעם שטענדיגען דערשטיקען אין זיין ברוסט זיינע קרעכצען און דאס אונאויפהערליכען בענקען צו זיין פאלק, וועלכען ער האט שוין לאנג אבגע־פסק'ענט אויף א פולשטענדיגען אונטערגאנג, כדי אויף אזא אופן צו רעכט־פערטיגען די שטה פון אסימיליאציע.

לאזאן. ישראל ראגאווין

„אויס טביה דער מילכיגער".

ווען מיט טביה'ן דעם מילכיגען פלעגט זיך טרעפען א קאטאסטרא־פע, ווען נאך איינע פון זיינע גערעטענע טעכטער פלעגט אנטלויפען פון דעם פאטריארכאלען פאמיליען־נעסט, האט זיך טביה'ן, וועלכער האט אזוי טיף און ערגרייפענד וועגען דעם געקענט דערצעהלען, יא, האט זיך אונ־זערן הארציגען טביה'ן געדוכט, אז עס איז אנ'עק וועלט און ער פלעגט געווענהנליך פערזיכערען, אז א סוף, אז עס איז „אויס טביה דער מילכי־גער". מיר האבען אבער געווארטט, אז טביה וועט וויעדער אויפטויכען, אז אט־דער ליכטיגער און הערליכער געשטאלט וועט זיך ווידער בעווייזען, און מיר וועלען האבען נאך א מעשה פון איהם, אלעמאל א ריהרענדע און אלעמאל אזוי איבערגעגעבען, אז די בעסטע געפיהלען, וועלכע מיר פער־מאגען נור און וואס זענען פערשטויבט דורך דעם אלטאג, וועלען אין אונז אויפוואכען.

עס האט געלעבט ש ל ו ם־ע ל י כ ם און מיר זענען געווען זיכער, אז אונזער ליבלינגס־העלד ט ב י ה ד ע ר מ י ל כ י ג ע ר לעבט א ו י ך. שלום עליכם, אביסעל זיך בעפרייענדיג פון זיין טאגארבייט, פון זיין ק י נ ס ט ל ע ר י ש ע ן טאג ארבייט, פלעגט זיך שטענדיג אומקערען צו טביה'ן. עס איז אויך ביי איהם געווען א בעדערפעניש צו זיין אין דער געזעלשאפט פון דעם זעלטען הארמאנישען טיפ, פארברייגען מיט טביה'ן, אויסהערען איהם, קריגען רוה און שטילקייט אין א צורודערטער יודישער נשמה. איצט איז עס אבער ווירקליך: „אויס טביה דער מילכי־גער". דען אווען איז דער שעפער, אווען איז דער, וועלכער האט איהם אויפגעזוכט, אט דעם שהנעם, הארציגען יודען, וואס איז אלעמען געווען אזוי טייער, ווייל אין איהם זענען געווען פעראייניגט די בעס־טע מעלות, וועלכע מיר האבען געהאט.

מצד די רוסישע ראדיקאלען, וואס זייערע געפיהלען זענען אויף אזוי פיעל טעמפ געווארען, אז זיי פיהלען און פערשטעהען גאר ניט, דאס אונדירעקט זענען זיי פעראנטוואָרטליך פאר די יסורים און צרות, וועלכע מיר ליידען איצט. (זעלבסטפערשטענדליך זענען אומעטום פאראן חסידי אומות העולם, ווי למשל: גארקי, קאראלענקא, אנדרעיעוו, וכדומה, אבער דאס זענען א יוצא מן הכלל. י. ר.) און אונזער כלומרשט פראגרעסיוו יוגענד איז אויף אזוי פיעל נאריש ניט צו דערקענען דעם פאטריוטען אנטיסעמיטיזם, וועלכער איז איינגעוויקעלט אין א שלייער פון ראדיקאלעכקייט, וואס אין זיין נאמען פאדערט מען פון די אונטערדריקטע פעלקער צו פארלאזען זייער נאציאנאלע אייגענארטיגקייט, וואס עס בעדייטעט א מאראלישען טויט, א גייסטיגען אונטערגאנג לטובת דער ענטוויקלונג פון דער הערשענדער קולטור. אויב אט די רעוואליוציאנערען אין גענזענפיסלעך אנערקענען ניט די נאציאנאלע עקספלואטאציע, וואס נאך אונזער מיינונג איז ניט קלענער ווי די עקאנאמישע עקספלואטאציע, געגען וועלכער עס קעמפפען מיט רעכט די סאציאלדעמאקראטען, דעמאלט זענען זיי ניט קיין פאלקס־העלדען, נאר „קדושים", מארטירער. א פאלקס־העלד איז זיך מוסר נפש צוליעב דעם קיום פון זיין פאלק אויף דער וועלט, און א גלות־דיגער „קדוש" גיהט אויף דעם שייטערהויפען, כדי צו בעקומען עולם־הבא, און ער רעכענט זיך גאר ניט מיט דער ענטוויקלונג פונ׳ם היסטארישען פראצעס, וועלכער פיהרט צו דער אויפלעבונג פון די אונטערדריקטע פעלקער, און ניט צו זייער אונטערגאנג.

פאר אזעלכע „קדושים", וואס צוליעב זייער ערציהונג אין אסימיליאטארישען גייסט אין א סביבה פון פיליסטער, וועלכע זענען הימעל־וויים פון צו פארשטעהען די יודישקייט אין איהר גאנצער גרויסקייט און ערהאבענהייט, וואס איז פארבארגען אונטער דער שאלעכץ פון גלות־דיגער מאוס־קייט, איז ניטא קיין אנדער מיטעל זיי מחזיר למוטב צו זיין, ווי ניט די שרעקליכע בלבולים און די אכזריות־דיגע פאגראמען, וועלכע וועקען זיי אויף פון זייער לעטארגישען שלאף און פון זיערע איליוזיעס, ווי א שטארקער דונער אין א שהנעם זומערטאג, וועלכע זיי שילדערען אין זייער פאנטאזיע אין אנציהענדע פארבען. בשעת די מוראדיגע ווירקליכקייט רייסט אראב דערבארמונגסלאז די שהנע מאסקע, וועלכע הייסט דער „אייראפעישער יושר", וואס פארדעקט די שמוץ פון דער מענשהייט אין פריעדענס־צייט און דעקט אונז אויף, אראבריינסענדיג די פארב, דאס ריכטיגע אויסזעהען פון דער ציוויליזירטער וועלט, וואס אין איהר פנים זענען אויסגעדריקט די מאוס׳ע תאוות און די שרעקליכע פערדארבענקייט פון די הערשענדע קלאסען, די מרות רעות מיט וועלכע זיי צייכענען זיך

טען געהען זיך שטענדיג צונויף צוזאמען, אייגענטליך קען מען דוכטען, אז אונזער פערגלייך איז ניט קיין ריכטיגער. אבער אויב מיר וועלען טיף אריינדרינגען אין דער סיכאלאגיע פון די ערשטע יודישע רעוואלוציאנערן, וועלען מיר זיך דערוויסען, אז זיי האבען א צד השוה, וואס פעראייניגט זייער גורל מיט אונזערע קדושים, ניט קוקענדיג אויף דעם דיאמעטראל־גענגעזעצטען שטאנדפונקט פון די ביידע עלעמענטען. די ראליע פון דעם יודישען קעמפער, וועלכער האט זיך געפונען אין דעם לאגער פון די רוסישע רעוואליוציאנערן, איז געווען, בשעת עס האט עקזיסטירט די פארטיי „נאראדנאיא וואליא" און אויך שפעטער, פון א „קדוש" און לחלוט'ן ניט פון א פאלקס־העלד, וויל ער האט ניט געהאפט צו מקבל זיין באלד א טובה־הנאה, ניט פאר איהם פערזענליך און ניט פאר זיין פאלק, צוליעב זיין מסירת־נפש פאר דעם רעוואלוציאנערן געדאנק, נאר א גרויסער, ערהאבענער אידעאל פון „עולם הבא" אין אנ'אנדער זין, וואו עס וועט הערשען אבסאליוטע גערעכטיגקייט און פאלשטענדיגער יושר, האט איהם בעגייסטערט און דערהויבען פון די טאג־טעגליכע קליינליכקייטען, און האט איהם דערווייטערט פון דער באנאלער, העסליכער ווירקליכקייט, וועלכע האט פאר איהם ווי כלל ניט עקזיסטירט. ער האט גאר ניט געמערקט, אז אין תוך געמומען זענען די רעוואליוציאנערן גופא נאך אויך ניט גאנץ פריי פון דער שנאה צו יודען, וועלכע זיי האבען פון קינדווייס אן אין זיך אריינגעזויגען צוזאמען מיט דער מוטערס־מילך, דערפאר זענען זיי מקרב די יודען בשעת מ'קען פון זיי האבען א נוצען, אבער מ'לאכט זיי אויס, וועלן די שטריק ווערט אנגעצויגען און ארומגעוויקעלט נור ארום זייער האלז, און דער רוסישער פויער ליידט ניט פון דעם. עס זענען צווישען די יודישע רעוואלוציאנערן געווען אזעלכע, וואס צוליעב זייער בלינדער איבערגעבענהייט צו דער רוסישער רעוואלוציאנערער בעוועגונג, זענען זיי געקומען צום בעשלוס שווייגזאם צוזעהען די אגיטאציע פאר פאגראמען אויף יודען, בכדי אויף אזא אופן צו מקרב זיין דעם סוף פון דער זעלבסטהעשונג. וועגען די ריכטיגקייט פוז די הימעלשרייענדע פאקטען זאגט עדות אזא בעגלויבטער מענש, ווי דער בעריהמטער רעוואלוציאנער סטעפניאק־קראווצינסקי, וועלכער דערצעהלט וועגען דעם, ווי א מסיח לפי תומו אין זיין ראמאן פון רעוואליוציאנערן לעבען אין די 80־70 יאהרען: „אנדריי קאזשוכאוו" — דער־ריבער קענען מיר בשום אופן ניט צווייפלען אין דער אמת'קייט פון זיינע דערצעהלונגען וועגען דוד'קע און זיינע חברים.

אפילו איצט, בשעת די חוואליעס פון דער רוסישער רעוואליוציע זענען פערפלייצט און דערטרונקען געווארען אין טייכען יודישע בלוט, זעהען מיר ניט קיין אמת'ע השתתפות בצער אין אונזער ביטערען שיקזאל

אין לו חלק לעולם הבא"; און צווייטענס, וויל דער לעבענס־אינסטינקט איז אזוי שטארק ביי אונז, דאס דורך קיין שום טעאריע אין דער וועלט קען מען איהם ניט אויסווארצלען ביי דעם נארמאלען מענשען. — —

צו דעם סוג פון „קדושים", וואס האבען געשטרעבט צו ווערען פאלקס־העלדען, זענען אויך שייך די פאלשע „משיחים", וואס זייער כונה איז געווען א גוטע, אבער זייערע מעשים האבען אונז אנגעטהאן א גרויסען שאדען אין נאציאנאלען זין, דורך דער צערשפליטערונג פון דער פאלקס־ענערגיע אויף נארישקייטען; זיי, די „משיחי השקר", האבען זיך בענוצט מיט'ן רעליגיעזען מיסטיציזם, וואס איז דאמאלט געווען זעהר פערשפרייט ביי דעם יודישען המון, צו דער פערווירקליכונג פון אזא הויכען געדאנק, ווי אונזער פאלקס־בעפרייאונג, בשעת עס האבען זיי געפעהלט די נויטיגע אביעקטיוע מיטלען דערצו, ווי אויך א פאליטישע פערשטענדניס, ארגאניזאטארישער טאלענט וכדומה; דערפאר זענען זייערע האפנונגען אויף דער גרויסער צוקונפט צוקלאפט געווארען אויף דעם שטיין פון יאוש, און אלס א נויטגעדרונגענע רעאקציע דערפון האבען זיי נאך זייערע אונגעלונגענע פערזוכען זיך „ע'שמד'ט...

אבער די גייסטיגע שטארקייט און די געוואלדיגע התעוררות פון די דאזיגע גייסטיגע גיגאנטען, וועלכע האבען געשטרעבט אראבצוווארפען פונ'ם יודישען פאלק דעם פיינדליכען יאך אין פערשיעדענע היסטארישע פעריאדען, ווייזען בעשיינפערליך, ווי שטארק עס איז דאס שטרעבען פון אונזער נאציאן צו א פרייען לעבען און ווי גרויס עס איז דאס בענקען צו זעלבסטשטענדיגקייט, אז זיי זענען בכח צו טהאן וואונדער!

* * *

פונקט ווי די רוסישע רעוואלוציאנערען, די „קאסמאפאליטען" כביכול, האבען גע'ירשענט פון די בירגערליכע דענקערזיער שטאנדפונקט אויף די אונטערדרוקטע פעלקער, וועלכע זענען משועבד, לויט זייער, מיינונג צו די הער־שענדע אומות, און פאדערען — גלייך ווי די בירגערליכע פאליטיקער, פון די דאזיגע ארבייטער, די קינדער פון א פערשקלאפטען פאלק, אז זיי זאלען זיך אבזאגען פון זייערע נאציאנאלע ווערטען, פון זייערע ליטעראריש און קולטורעלע אוצרות לטובת דער שפראך און קולטור פון דער הערשענדער נאציאן — אט אזוי האבען אונזערע „רעוואלוציאנערען", די כלומר'שטע „קאסמאפאליטען" ג'ע'ירשענט זייער גלות־שטאנדפונקט פון אונזערע „קדושים", וויי עקסטרעמיטע־

עזרה און נחמיה, ווי אויך, אנדערע אין דער צייט פון בית שני, האבען אין אַיין האנד געהאלטען דעם שוועד און מיט דער אנדערער געבויט די חורבות פון אונזער נאציאן, אבער אונזערע גלות־גדולים זענען געפיהרט געווארען ווי אקסען צו דער שחיטה, כדי צו מכפר זיין אויף די פאלשע בלבולים, וואס האבען אויף זיי אויסגעטראכט די יעניגע, וועלכע האבען געוואלט אבמעקען דעם יודישען נאמען פון דער וועלט—און קיין שארפער פראטעסט, וואס זאל זיין בכח דורכצולעכערען דעם תהום, האט זיך ביי זיי כלל ניט אריסגעריסען פון הארץ. —

אט דאס אלץ האט צוגעגרייט א גינסטיגען באדען פאר דעם וואקסען פון „קדושים" און מארטירער מכל המינים, וואס האבען געפסקענט: „יהרג ואל יעבור!", „יקוב הדין את ההר!" און מ'טאר ניט עובר זיין אפילו על אערקתא דמסאני. אבער זיי האבען זיך גאר ניט געקימערט וועגען דעם, וואס די חז"ל האבען געזאגט: „כל המקיים נפש אחת מישראל, הריהו כאלו קיים עולם מלא"; און אויב דאס איז געזאגט געווארען ביי א פשוטע מענשען, היינט א פשיטא שוין, ווי גרויס איז די מצוה אויסצוהאלטען דאס לעבען פון די גרעסטע און בעסטע פון אונזער פאלק. א ט א ו י ך א ז א א ו פ ן א י ז ג ע ו ו א ר ע ן ד ע ר מ י ט ע ל — ד ע ר ק י ו ם פ ו ן ד ע ר ת ו ר ה — צ ו א ז ע ל ב ס ט־צ ו ו ע ק, און דעם צוו: „וחי בהם — ולא שימות בהם" האבען זיי געמאכט צו א פוסטען קלאנג...

דאס שטארבען אויף קדוש השם איז געווארען א בעזונדער קולט, א נייער אבגאט, צו וועלכען פיעלע פון אונזערע גדולים האבען געשטרעבט ווי צו אנ'אונדערגרייכבארען גליק... אויף דעם סמך איז געשאפען געווארען א גאנצע וועלטאנשויאונג, וועלכע איז אין תוך געמומען לחלוטין ניט קיין יודישע, נאר דוקא א קריסטלי כע: אזעס איז ניט כדאי זיך צו בעשעפטיגען מיט דעם נישטשיגען חומר און זיך אסך אבגעבען מיט דעם עולם השקר, בשעת פאר דעם צדיק איז אנגעגרייט אנ'עולם הבא מיט א גרויסען שכר פאר זיינע גוטע מעשים אויף יענער וועלט. אם כן, וער וועט עס זיין א נאר, כדי זיך צו איינ'עקשנ'ען דוקא אריינזויגען אין זיך די זאפט פון אלטעגליכען לעבען און צו האבען צרות און יסורים אהן א שיעור, אנשטאט זיך אליין צו בעפרייען פון דעם לעבענס־גיהנום און תיכף אריין אין גן־עדן, וואו „צדיקים זיצען מיט זייערע קרוינען אויף די קעפ און האבען הנאה פון דער שכינה"...

אויב נאך דעם אלעמען איז צווישען אונזערע פרומע יודען זעהער עווניג זעלבסטמערדער, איז, ערשטענס, ווייל „כל המאבד את עצמו לדעת

איהם, ווי פאר איטליכער אומה, דעם נויטיגען טעריטאריאלען באזיס אט די „קדושים" זענען — אין פלוג געגומען — געווען פאזיטיוויסטען פון גלות־לעבען — מחייבי הגלות, אלס א נויטוועגדיגען שטראף פון גאט פאר די זינד פונ׳ם יודישען פאלק, וואס האבען געבראכט צו זיין פאליטישען אונטערגאנג; און צוליעב דער מורא צו דוחק זיין דעם קץ האבען זיי בעל־כרחם איינגעשטימט מיט דער עקזיסטירענדער לאגע, ווי מיט א פאטאלער זאך, וואס עס איז למעלה פון אונזערע כחות מיט דעם צו קעמפען.

דער ערשטער, וואס איז געקומען, מחמת יאוש אין דער מעגליכ־קייט צוריק צו געבען דעם יודישען פאלק זיין זעלבסטשטענדיגקייט, צום רעיון מלחמה צו האלטען ביז זעלבסטאויפאפפערונג פאר דער יודישער גייסטיגער הערשאפט, פאר זיין רעליגיעזער העגעמאניע, איז געווען רבי ע ק י ב א. ווי־נור ער האט זיך איבערצייגט, אז ס׳איז אונמעגליך אום־צוקעהרען אונזער אומה איהר עקאנאמישע פרייהייט, צו שאפען א בעזונ־דערע נאציאנאל־עקאנאמישע סטרוקטור, איז ר׳ עקיבא געווארען פון א נושא כלים ביי בר־כוכבא, וועלכער האט לסוף געמוזט ווערען א בר־כוזיבא, מחמת דער אונמעגליכקייט פונ׳ם יודישען פאלק בעפרייט צו ווערען פון די גלות־קייטען, צו א נושא כלים און קאמענטאטאר פון אונזער תורה, צו א קעמפפער פאר דעם רעיון פון געטליכער אחדות. און זיין נשמה איז אויסגעגאנגען מיט דעם ווארט „אחד", בשעת די תלינים האבען אראבגע־צויגען די הויט פון זיין פנים. פון יענער צייט אן האבען די לוחות, די טוי־טע אותיות, פארנומען אין יודישען בעוואוסטזיין, אין דער פאלקס־פסיכא־לאגיע, דעם ארט פון דעם שוערד אין א משך פון אונזער גאנצען גלות־לעבען ביז דער לעצטער תקופה, אנשטאט וואס פריהער האבען זיי ביי אונז פארנומען א שותפות׳דיגען פלאץ, און זיי האבען געדיענט אלס הילף־מיטעל איינער פאר דעם אנדערען, בכדי צו פארטיידיגען די גאנצקייט פון פאלק. די יסורים זענען געווען ליעב די מקדשי השם אין גלות, דעריבער האבען זיי ניט אריסגעוויזען קיין שום ווידערשטאנד קעגען זייערע אונ־טערדריקער; אדרבא, זיי האבען מקבל באהבה געווען, וואס זיי טוען דעם ווילען פון דעם בורא ברוך הוא, דעם גזר־דין פון די טיראנען; זיי האבען, חלילה, ניט געוואגט עטוואס צו טהאן געגען די מאכטהאבער, ווייל נאך דער וועלטאנשויאונג פון די „קדושים" זענען די מענשען־פרעסער געווען נור גאטס רוט. אלס לאגישער פועל יוצא פון זייער קאנצעפציע, האבען זיך די „קדושים" לחלוטין ניט בעמיהט צו זוכען מיטלען, ווי אזוי מבטל צו מאכען די גזרות. זיי האבען זיך אונטערגעווארפען אט־די ווילדע חיות, ווי נור זיי זיינען געקומען צום בעוואוסטזיין, אז די תעניתים און חצות אב־ריכטען העלפען ניט, כדי ניט מורד זיין, חלילה, אין גאט.

טאציע, וועלכע דרינגט פון יודישע אינטערעסען. די דאזיגע אינטערעסען פאדערען אן׳אלגעמיינעם און ענטשיידענדעם נצחון פון דער קאאליציע, ווייל אזא נצחון וועט עפענען פאר אונז א ברייטען וועג צו דער פערווירקליכונג פון אונזער היסטארישער אויפגאבע אין פאלעסטינא. דיזעלבע אינטערעסען פאדערען די ערהאלטונג פון רוסלאנד׳ס גאנצקייט, און זיי (די אינטערעסען) קענען נור געווינען דורך א טעריטאריאלען וואוקס פון רוסלאנד. אויב די אינטערעסען און שטימונגען געהען זיך ניט צונויף, פאסען ניט איינע צו די אנדערע, דאן דארפען די שטימונגען אנשוויגען וועלכע זיך אונטערווארפען.

לאנדאן, 20 יוני. ו. זשאבאטינסקי

העלדען און „קדושים".

1.

דאס געגענווערטיגע שטארקע שטרעבען צו שאפען א יודישען אריגינעלען לעבען, ווייט פון וועלכער־עס־איז פרעמדער און שעדליכער השפעה אין קולטורעלער און עקאנאמישער הינזיכט, האט געבראכט צו דער ענטשטעהונג פון א נייער פסיכאלאגישער ערשיינונג ביי דעם יודישען פאלק.

נאכדעם, וועלכע פון אלע יודישע האפנונגען אין דער ערשטער תקופה נאך דעם חורבן האט זיך אויסגעלאזען א בארג אש, און דעם יודישען פאלק איז ניט געלונגען אויפצובויען זיינע חורבות, האט דער מיסטישער משיחגעדאנק: צו ברענגען די גאולה אויף א וואונדערבארען אופן, דורך א נס מן השמים, פארנומען דעם פלאץ פון דער נאטירליכער שטרעבונג צו א יודישער זעלבסטשטענדיגער מדינה, אלס א סוראגאט; — פון דאמאלט אן האבען ביי אונזער פאלק אויפגעהערט צו עקזיסטירען העלדען, און עס איז אבגעשוואכט געווארען דאס קאלעקטיווע שאפען, מחמת עס האט שוין געפעהלט דער נויטיגער באדען פאר דעם. אין דער אמת׳ן האבען די „קדושים", וועלכע האבען זיך מוסר נפש געוועזען אויף קדוש השם צוליעב דעם רעיון פון דער אייביגקייט פון דעם יודישען פאלק, פארנומען דעם ארט פון פאלקס־העלדען. אונזער געשיכטע איז, דורך איהר טראגיזם, ריין אין ערשיטערענדע געשעהענישען אין דעם לעבען פון די דערמאהנטע „קדושים" מארטירער, וואס האבען אבגעגעבען זייער לעבען על קידוש השם, אבער כלל וכלל ניט צוליעב דעם קיום פון פאלק, ווייל די מאראלישע גבורים האבען זיך אין גאנצען מסיח דעת געוועזען פון דער מעגליכקייט צו קאלאניזירען דאס יודישע פאלק אויף א נאטירליכען אופן, צו געפינען פאר

סתם א צעהלונג פון דער יודישער בעפעלקערונג. פאר אונז איז וויכטיג אויך גופא דער חאראקטער פון יענער פאליטישער ארבעט, אויף וועלכער מיר בעמיהען זיך צו דערהאלטען און בעפעסטיגען אונזערע פאזיציעס. וואס איז רוסלאנד? איז דאס א לאנד פון די גרויס־רוסען מיט אייניגע צוגעשיקטע פיצלעך אנדערע אומות, וועלכע זענען פערמשפט צו אן־אומי־ליאציע, — צי דאס איז, אין דער פערעספעקטיוו, א אימפעריע פון אייגענארטיגע און פרייע פעלקער? א נאציאנאל־שטאאט אדער א נאציאנא־ליטעטען־שטאאט? די פערענטפערונג פון דער דאזיגער פראגע איז אב־העגיג ניט פון די קאפריזען פון דער רוסישער רעגיערונג אדער אדמי־ניסטראציע, נאר קודם כל פון דער סטאטיסטיק. די דייטשען אין גערמא־ניען ווילען אויפצווינגען דער בעפעלקערונג פון פאזען און עלזאס די דייט־שע שפראך; די דייטשען אין עסטרייך אנערקענען די גלייכבערעכטיגקייט פון די ארטיגע שפראכען. דאס איז ניט דערפאר, וואס די דייטשע דייטשען זענען שלעכטע מענשען, און די עטטרייכישע זענען וואויל יאטען. דאס איז דערפאר, ווייל אין דייטשלאנד בעטרעפט די צאהל פון דער דייטשער בעפעלקערונג 89 פראצענטען, און אין עסטרייך נור 37. וואס העכער עס איז דער פראצענט פון דער הערשענדער נאציע, אלץ וועהניגער שאנסען איז דא אויף דעם, אז די אנדערע פעלקער וועלען בעקומען די מעגליכקייט זיך פריי נאציאנאל צו ענטוויקלען. וואס נידעריגער דער פראצענט איז, אלץ לייכטער איז דער קאמף פאר נאציאנאלע רעכט. דער דזזיגער כלל וויסט ניט און האט ניט קיין שום אויסנאהמען, — ערגעץ ניט, קיינע, קיינמאל ניט. ער זאגט קלאר אונז, און איטליכען פון די „ניט רעגיערענדע" פעלקער פון רוסלאנד, אז דער וויטערער וואוקס פון דער אימפעריע איז תמיד אין אונזערע אינטערעסען. איצט רעכענט מען, אז 45% פון דער רוסלענדישער בעפעלקערונג זענען גרויס־רוסען. ווען פוילען און דער בעל־טישער קאנט זאלען אבפאלען, וועט דער דאזיגער פראצענט זיך אומוואנ־דלען אין אן־אבסאליוטע מעהרהייט פון די גרויס־רוסען — מיט די אלע פאלגען פון אזא אומוואנדלונג. פארקעהרט, איטליכע אנעקסיע, פערגרע־סערענדיג די בעדייטונג און אייגפלוס פון די „אינאראדטשעסקי" עלעמענ־טען, שוואכט אב די שאנסען פון דער אסימיליאציע און פערפעסטיגט דעם באדען פאר דער ענטוויקלונג פון א נאציאנאליטעטען־שטאאט — א „אימ־פעריע" אין דעם עכטען און בעסטען זין פון דעם דאזיגען וואורט.

דאס אלץ בעדייטעט נאטירליך, ניט, אז מיר פרעהען זיך מיט דער מלחמה, אדער, אז מיר זענען גרייט צו זאגען וועגען איהר: וען זי וואלט ניט געווען, וואלט מען זי געדארפט אויסראכטען. קוים אבער זי האט זיך שוין סיי־ווי אנגעהויבען, און די פראגען זיינען געשטעלט, איז קלאר די אריענ־

פאסען (פראליוון) איז א פראגע פון חיונה, פונ׳ם טעגליכען שטיקעל ברויט. דאס איז יענער עלעמענט, וועלכער קויפט צונויף און ברענגט אראב די תבואה איבער׳ן דניעפר, און בוג, און דאן, לאדעט זי אויף דאמפ־ פערס אין אדעס, ניקאלאיעוו, טאגאנראג, לעבט, ציהט זיין יניקה און אטעמט דורכ׳ן תבואה־האנדעל מיט אייראפא. דער דאזיגער עלעמענט — איז דאס גאנצע יודענטום פון דרום־רוסלאנד. פאר דעם סלאוויאנאפיל זענען דאר־ דאנעלען — א טרוים, פאר א געוועהנליכען רוס — געאגראפיע, פאר דעם אדעסער מעקלער — א ממשות׳דיגע רעאליטעט. די קלענסטע שטערונג אין די דארדאנעלען רופט זיך אב קודם כל אויף די יודישע עסקים און גע־ שעפטען אין אדעס, חעריסאן, אלעקסאנדראווסק — ביז וואזנעסענסק, ביז אנאניעוו, ביז די מינדסטע שטעדטעלעך. די טרויעריגע ירידה פון אדעס (איך פערגעס ניט, נאטירליך, די אנדערע סבות פון דער דאזיגער ערשיי־ נונג) איז געווען אין א בעדייטענדער מאס, אויב ניט הויפטזעכליך, א רע־ זולטאט פון די אפטע שליסונגען פון די דארדאנעלען פאר די לעצטע יאה־ רען. אויב רוסלאנד וואלט בעקומען א זיכערען און א פרייען ארויסגאנג אין דעם וואר־מען ים, וואלט אט־די־דאזיגע אדעס, מיט איהר כמעט צוויי־ הונדערט־טויזענדיגער קהלה, און, אט־דער דאזיגער גאנצער דרום, גלייך דערהויבען זיך ביז דער העכסטער מדרגה פון וואוילשטאנד. דא איז ניט דער פלאץ צו פיהרען א וכוח וועגען דעם, וואס איז פאר דעם נוצליכער — די נייטראליזאציע אדער אנעקסיע פון די ים־פאסען. נאר לאמיר נעה־ מען גראד דעם עקטרעמסטען בעשלוס — אנעקסיע. אין קאנסטאנטינא־ פאל לעבען אנ׳ערך פופציג טויזענד יודען; קורטורעל אזן עקאנאמיש זענען זיי דערווייל היבש אבגעשטאנען, אבער זיי בעזיצען גלייכבערעכטיגונג, און האבען זאגאר דערהאלטען אין פולען אומפאנג זייער קהלה־ארגאניזא־ ציע. דאס אלץ איז זעהער וועדטפול, און דער פערלוסט פון דעם אלעמען איז א ביטערע זאך. גוט, לעגט דאס אנידער אויף איין וואגשאל: 50000 יודען וועלען אויף 20 אדער 30 יאהר פערלירען גלייכבערעכטיגקייט. אבער אויף דער אנדערער וואגשאל וואדפט אנידער יענע קאלאסאלע עקאנאמי־ שע אויפלעבונג, וועלכע שטעהט פאר די צוויי מיליאנען יודען פון אונזער דרום, אויב קאנסטאנטינאפאל וועט ווערען א רוסישער האפען. פונ׳ם שטאנדפונקט, וועלכער וואדצעלט אינ׳ם שטרעבען צו בעפעסטיגען די נא־ ציאנאלע פאזיציעס, איז די וואהל קלאר. ס׳איז ניטא קיין נאציע, וועלכע וואלט ניט מקריב געווען מיט דער רוהיג־נישטיגער עקזיסטענץ פון 50000 צוליעב די אינטערעסען פון צוויי מיליאנען.

אבער מען קען — און מען מוז — שטעלען די פראגע וועגען אונ־ זערע אינטערעסען נאך פיעל בריייטער. ס׳האנדעלט זיך דא ניט נור וועגע

סער אונזער רצון. מיר מוזן קוקען זיי גלייך אין די אויגען, און, ניט וועי
רענדיג איבעריג נערוועאיש, קאלטבלוטיג אבוועגען אי דעם פערלוסט, אי
דעם געווינס. און דאמאלט וועלען מיר דערזעהען, אז די וואגשאל פון גע־
ווינס איז ווייט ניט פוסט. דאס רוסלענדישע יודענטום וואלט געווארען א
נאציאן פון זיעבען מיליאנען. כמעט די גאנצע יודישע בעפעלקערונג פון
מזרח־אייראפא וואלט אויף אזא אופן געווארען פעראייניגט, וואלט געקענט
אויסארבייטען איין רצון און פיהרעו איין פאליטיק. עקאנאמיש, וואלט די
קבצנישע גאליציע, אין משך פון צעהן יאהרען געווינס, רייך געווארען
פון דער בעריהרונג מיט רוסלאנד (דאס גיבען צו אויך עסטרייכישע עקא־
נאמיסטען). אלס דער איינציגער האנדעלס עלעמענט אינ׳ם קאנט,
וואלטען די גאליצישע יודען בלי ספק דערבי בעדייטענד בעפעסטיגט זיי־
ער מאטעריעלען מצב. נאטירליך, דערפאר וואלטען זיי געמוזט בעצאהלען
מיט דער פערוואנדלונג פון בירגער, וואס זענען גלייכבערעכטיגט אויפ׳ן
פאפיר אין בירגער, וואס האבען פערלוירען אפילו די דאזיגע פאפיר, —
אויף אזוי פיעל צייט, וויפיעל ס׳וועט נויטיג זיין פאר דער אונפערמיידלי־
כער פראגרעסירונג און דעמאקראטיזירונג פון דעם רוסישען מלוכה־לעבען.
דאס איז א גרויסער וועהטאג. אבער, אין די ערשטע טעג פון מלחמה, וועו
פאר די פאליאקען איז אויפגעשטאנען די פערעספעקטיוע פון גאליציענס און
פאזענס איבערגאנג אונטער דער רוסישער ממשלה, האבען זיי פערשטא־
נען, אז ס׳איז פאראן א גרויסער און דערהויבענער אוצר, פאר וועלכען
ס׳איז כדאי צו בעצאהלען אפילו מיט׳ן פערלוסט פון די עסטרייכישע פרי־
ווילעגיעס אויף יענע צוואנציג אדער דרייסיג יאהר, אין משך פון וועלכע
ס׳וועט זיין נויטיג צו פיהרען א קאמף פאר די בענייאונג פון דער אימ־
פעריע. אונזער לאגע איז אנאלאגיש. איך וואלט געווינס בעסער וועלען,
אז דער שיקזאל זאל לאזען גאליציען צו רוהע, ניט׳ן פרינציפ *quieta non*
movere. אבער, אויב דער שיקזאל וועט פערארדנען אנדערש, קען נור א
בלינדער ניט זעהען, אז דאס רוסלענדישע יודענטום — דער וואר צעל פונ׳ם
וועלט־יודענטום, וועט ארויסגעהען פון דער טראגעדיע, וועו ס׳וועלען
פאריבערגעהען די ערשטע עטליכע יאהר פון היילען די וואונדען, — א
פערגרעסערטעס און א פערשטארקטעס.

וויייטער צו דרום צו. מיר דערנעהענטערען זיך דעם באספאר און
די דארדאנעלען. דאס איז אנ׳אלטער חלום פון רוסלאנד. אמאל האבען זיך
מיט איהם ארומגעטראגען נור די עקסט־עמע סלאוויאנאפילען. איצט זענען
צו איהם צוגעשטאנען. אויב איך בין ריכטיג אינפארמירט, אויך א בעדיי־
טענדער טייל פון דער פראגרעסיוער רוסישער געזעלשאפט. נאר ס׳איז
פאראן אין רוסלאנד איין עלעמענט, פאר וועלכען די פראגע פון די ים־

וואלט בעקומען די מעגליכקייט נאך וועניגער צו זשנירען זיך אין די פראגען פון דער אינערער פאליטיק, ווי ביז אהער. וואס דאס בעדייטעט פאר אונז, —איז איבעריג צו דערקלערען: דער לעזער ווייסט עס אליין, דער־ריבער איז פאר אונז א פשוטער און א קלארער פועל־יוצא: פוילען׳ס אב־טיילונג פון דער רוסישער מלוכה בעדייטעט פאר דעם רוסלענדישען יודענטום א קאלאסאלע שוועכונג — א נומעריש, עקאנאמישע און קול־טורעלע; פאר דעם פוילישען יודענטום — א קאנטראל־לאזע מאכט אין די הענד פון א נאציע, וועלכע שטרעבט מיט א זעלטענער אלגעמיינער הסכמה צו פערניכטען דעם יודישען עלעמענט אינ׳ם קאנט. פוילענס פערבלייבען אלס בעשטאנד־טייל פון דער רוסישער אימפעריע בעדייטעט די ערהאלטונג פון זעקס מיליאנען יודען, אלס גאנצעס און אייגהייטליכעס. עס בעדייטעט די מעגליכקייט צו קעמפען פאר דעם, אז די אויטאנאמיע, וואס איז פער־שפראכען געווארען פוילען, זאל ניט אננעהמען א אומפאנג, וואס איז גלייך שעדליך סיי פאר דער מלוכה־איינהייט, ווי פאר אונזער יודישער איינהייט, פאר די פאליאקען בעדייטעט עס, יעדענפאלס, די נויטוועגדיגקייט צו רע־כענען זיך מיט דער כלל־מיינונג פון רוסלאנד און אייראפא; עס בעדייטעט פאר אונז די מעגליכקייט צו פראטעסטירען געגען פוילישע רציחות פאר דער זעהער גרויסער אוידיטאריע פון דער רוסישער דומא, און, ענדליך, בעדייטעט עס, אז דער אונפערמיידליכער וואוקס און שטארקונג פון דעם פראגרעסיוון רוסלאנד וועט זיך אברופען אויך אין וואַרשוי.

אויף וויפיעל מיר איז בעקאנט, בעשטעהען די רוסישע פראגרעסי־וע פארטייען דערויף, אז פוילען זאל דערהאלטען ווערען אין דעם בעש־טאנד פון דער רוסישער אימפעריע. אין נאמען פון פיעלע, פיעלע טויזענ־דער מיינע חברים, שליס איך זיך צו, בעדינגונגסלאז און אהן פארבעהאלט, צו דעם דאזיגען פערנינפטיגען און געזונטען שטאנדטפונקט, און ווינש רוסלאנד פון גאנצען הארצען יענע מיליטעריש ערפאלגען, אהן וועלכע ס׳וואלט געווען אונמעגליך אומצוקעהרען פוילען צו איהר ביז־איצטיגען מעמד.

ניט פערלאזענדיג די מערב־דיגע גרענץ, געהען מיר ווייטער צו דרום צו. פאר אונז איז גאליציען. ביז דער מלחמה האבען דארטען גע־לעבט אנ׳ערך א מיליאן יודען. זיי זענען געווען גלייכבערעכטיגט. ס׳איז גע־ווען גראד אט־דאס, וואס ס׳הייסט: פאפירענע גלייכבערעכטיגונג. נאר, נאטיר־ליך, אויך א פאפיר ,נע גלייכבערעכטיגונג איז א געוואלדיגער ווערט. זי צו פערלירען וואלט פאר זיי געווען א שווערער קלאפ. וועז דער גאנג פון דער געשיכטע וואלט זיך געווענדט אן אונז, וואלטען מיר געבעטען די געשיכטע צו לאזען גאליציען אין רוהע. אבער די געשעהענישען ענטוויקלען זיך אוי־

גע אין גלות גאר אנדערש: מיר ווינטשען די קאנצענטראציע, און ניט די צערשטרויאונג; מיר בעגריסען די אנזאמלונג פון אונזערע נאציאנאלע כחות אויף דער פאליטישער ארענע. דאס איז די ערשטע פארבעדינגונג פון א ווירקליכער גלייכבערעכטיגקייט. אלס א ווירקליכע בעטראכט איך א גלייכבערעכטיגקייט פון א גרופע, מיט וועלכער מען רעכענט זיך, און ניט א גלייכבערעכטיגקייט פון א הייפעל, וועגען וועלכען מען האט פער־געסען.

די וויכטיגסטע פון די פאליטישע ארענען, אויף וועלכער דאס יודישע פאלק לעבט אין גלות, הייסט רוסלאנד. א גרויסע מעהרהייט פון דער יו־דישער בעפעלקערונג אין רוסלאנד איז אויך איצט, נאך די אלע געשעהע־נישען פונ׳ם יאהר 1915, קאנצענטרירט אין דעם מערב׳דיגען טייל פון דער מלוכה. רוסלאנד׳ס טיילונג פון מערב־זייט, וואלט בעדייטען די צוטיילונג און צוברעקעלונג פונ׳ם גרעסטען יודישען ישוב, וועלכען די וועלט־געשיכ־טע קענט. שוין דער דאזיגער פאקט אליין בעשטימט די ווירקליכע אינטערע־סען פון דער דיאספארא אין דער געגענווערטיגער מלחמה.

די ערשטע פראגע, וועלכע איז פאר אונז דורך די געשעהענישען געבראכט געווארען אויף׳ן פאדערשטען פלאן, איז די פראגע וועגען דער צו־קונפט פון פוילען. אויב פוילען וואלט געבליבען מחוץ דער רוסישער אימ־פעריע, וואלט דאס פאלק פון זעקס מיליאנען גלייך פערוואנדעלט געווא־רען אין א פיער־מיליאנעדיגען. די איבעריגע צוויי מיליאנען וואלטען פערבליבען ביחידות מיט די פאליאקען. פוילען אהן רוסלאנד קאן אדער בעקומען די אונאבהענגיגקייט, אדער ווערען א חלק פון דער האבסבורגער מאנארכיע. אין דעם דאזיגען לעצטען פאל וועט א קאנט מיט א בעפעל־קערונג פון 10 מיליאן זיך צוזאמענגיסען מיט גאליציען, וואו עס לעבען אויך אנ׳ערך 10 מיליאן מענשען. דאס איז מעהר, ווי די בעפעלקערונג פון אונגארן; און פיעל מעהר ווי די גאנצע בעפעלקערונג פון עסטרייך. אהן גאלי־ציע. ס׳איז קלאר, אז פוילען־גאליציען קען ניט פערבלייבען א פראווינץ אין דער מאנארכיע פון די האבסבורגער, וואס ווערט רעגירט פון וויען: זי וועט מוזען ווערען א דריטע קייטעל אין דער מאנארכיע, ד. ה. בעקומען יענע פולשטענדיגע אונאבהענגיגקייט (חוץ אויסלענדישע און מיליטעריש ענינים), וועלכע עס האט איצט אונגארן. אין די ביידע פאלען — ביי דער אונאב־הענגיגקייט, אויף וועלכער עס בעשטעהט ב ע ר ל י ן, אדער ביי א עסטרייך־אונגארישער אנעקסיע, צו וועלכער עס שטרעבט ו י ע ן, וועט די יודישע בעפעלקערונג בלייבען פולשטענדיג אין דעם רשות פון דער פוילישער מעהרהייט. און די דאזיגע מעהרהייט, ניט נויטיגענדיג זיך מעהר אין דער שטיצע פון דער אייראפעאישער געזעלשאפטליכער מיינונג,

דעם, ווי מיליטעריש נצחונות רופען זיך אב אויף דעם אינערליכען רעזשים. ער האט דאס רעכט מיט א געוויסען שטאלץ אנצואווייזען, אז נאך אינ׳ם ערשטען מלחמה־חודש, ווען די לופט איז געווען אנגעפיעלט מיט אי־ליוזיעס, האט ער אין דער פעטראגראדער פרעסע ארויסגעזאגט זיין אבסא־ליוטען פעסימיזם. ער האט דארט געשריבען, אז דער מיליטערישער נצחון וועט אין רוסלאנד פערפעסטיגען די עקזיסטירענדע מלוכה־ארדנונג, „לכל הפחות אויף דער לעבענס־צייט פון איין דור". ער בלייבט ביי דער זעל־בער מיינונג אויך איצט. אבער מען טאר ניט אריינפאלען אין נארישע אי־בערטרייבונגען און פארגעסען די פאליטישע אקסיאמען, פון וועלכע די וויכטיגסטע איז, אז די ענטוויקלונג פון מדינות געהט אין דער ריכטונג פון דעמאקראטיזירונג, —אונפערמיידליך און אהן אויסנאהמען. גלייכבערעכטי־גונג איז א גרונד־עלעמענט פונ׳ם אונפערמיידליכען פראגרעס; די געשעהע־נישען קענען איהם נור פערלאנגזאמען, ניט מעהר. ס׳איז גאר ניט נויטיג צו זיין א פארטיי־פאנאטיקער, —ס׳איז גענוג פשוט צו זיין א מענש מיט א געזונטען שכל, כדי זאגען צו זיך און צו די אנדערע: איך בין ניט מסכים צו פערלירען די קאלאסאלע היסטארישע מעגליכקייט אין פאלעסטינא צוליעב צוואנציג אדער דרייסיג יאהר פראצענט־נארמע.

אבער א חוץ דעם— אפילו אונזערע אינטערעסען אין גלות, אן־און פאר־זיך, זאגען אונטער דיזעלבע אריענטאציע, וועלכע עס פאדערט פא־לעסטינא. אונזערע אינטערעסען אין דער דיאספארא ערשעפפען זיך ניט מיט׳ן ווארט „גלייכבערעכטיגקייט". גלייכבערעכטיגקייט איז נור איין וויכ־טיגע זייט פון יענעם בריייטען בעגריף, וועלכער הייסט „בעפעסטיגונג פון די פאזיציעס". נאך מעהר: גלייכבערעכטיגונג איז געווייסערמאסען אליין א רעזולטאט פון בעפעסטיגטע פאזיציעס. א צאהלרייכעס און שטארקעס יודענטום, ביי די איבעריגע גלייכע בעדינגונגען, וועט קענען פיעל גיכער דערגרייכען גלייכבערעכטיגקייט און מיט א פיעל גרעסערען ערפאלג בע־שיצען זי, איידער א יודענטום א שוואכעס און א מינדערצאהליגעס. דאס טאר אויף קיין איין רגע ניט פערלירען פון די אויגען קיין אייניציגער פא־ליטיקער, וועלכער דענקט די יודישע פאליטיק פאזיטיוו און קאנסטרוקטיוו. אנדערש וועלען מיר אריינפאלען אין דעם אלטען טעות פון די אסימיליא־טארען, וועלכע האבען געזעהען ישראל׳ס רעטונג אין דעם, וואס יודען זאלען אומעטום זיין וואס קלענער אין צאהל, און בכלל, אין קיין שום ארט און קיין שום געביעט פון דעם געזעלשאפטליכען און ווירטשאפטליכען לעבען „זיך ניט וואַרפען אין די אויגען", און דאן, הייסט עס, וועט מען אן זיי פערגעסען, און זיי וועלען געניסען גלייכבערעכטיגקייט אונטער דעם שא־טען פון דער אייגענער נישטיגקייט. מיר קוקען איצט אויף די יודישע פרא־

מען קען בלייבען מחוץ פון וועלכע־עס־איז פארטייען און דאך פערשטע־
הען, אז די פערלוסטען אין דער דיאספארא, ווי שוועד עס זאל ניט זיין
זיי איבערצוטראגען, דארפען ניט בערעכענט ווערען, אויב מ׳קען מיט דעם
דאזיגען פרייז דערגרייכען פאלעסטינא. ווארים, אונזערע פאזיציעס אין
גלות — זענען א צייט־ענין; די וועלט פראגרעסירט; וואו ס׳איז ניטא קיין
פרייהייט און גלייכקייט, דארטען וועלען זיי מיט דער צייט זיין; די גלייכ־
בערעכטיגקייט אין דער דיאספארא איז א פראגע פון א עוואליוציע. אמאל
א לאנגזאמער, אבער א אונפערמיידליכער. אבער די מלחמה פון די גרוי־
סע מלוכות פאר דער העגעמאניע אויף נאהענטען מזרח איז ניט קיין
פראגע פון א עוואליוציע. די געגענווערטיגע קאמבינאציע וועט זיך אפשר
קיין מאל ניט איבער׳חזר׳ן. מען קען פארלירען די קאמפאניע פאר גלייכ־
בערעכטיגקייט אינ׳ם יאהר 1914 און זי וויידער אנהויבען אין 1918, ווייל
דער דאזיגער קאמפף ווערט געפיהרט אויף דער ארענע פון די פארלא־
מענטען, ד. ה. אויף אזא ארענע, וועלכע עקזיסטירט שטענדיג. אויב אבער
מיר וועלען פארלירען די קאמפאניע פאר א טשארטער אויף קומענדען
שלום־קאנגרעס, וועלען מיר זי אויפסניי ניט קענען פיהרען אויף דער זעל־
ביגער ארענע, ווייל ס׳איז ניטא קיין שום גרונד פאראויסצוזעהען, אז א
ע ה נ ל י כ ע ר שלום־קאנגרעס וועט זיך איבערחזרן. איך שטרייך אונ־
טער דאס וואורט „עהנליך". כדי מען זאל קענען האפען, אז די פאלעסטי־
נא־פראגע זאל אויף׳ן שלום־קאנגרעס קענען געלעזט ווערען צו אונזערען
גונסטען, דארף זיין א קאמבינאציע פון געוויסע בעדינגונגען. אין דער
מלחמה דארף נעהמען אנ׳אנטייל טערקיי; די געשעהענישען דארפען בע־
שיינפערליך דערווייזען, ווי וויכטיג ס׳איז פאר׳ן סוף־קאנאל די נייטרא־
ליזירונג פון פאלעסטינא; אין דער זעלבער צייט מוזען די געשעהענישען
שטעלען די יודענפראגע מיט א געניגענדער שארפקייט, וואס איז ביכולת
צו דערוועקען דאס געוויסען פון די פרייע פעלקער; די מלחמה דארף גע־
פיהרט ווערען אין נאמען פונ׳ם נאציאנאלען פרינציפ; די מלחמה גופא
דארף בכלל זיין פון אזא גרויסען אומפאנג און חאראקטער, אז איהר רע־
זולטאט זאל ארויסרופען א טיעפען מאראלישען קריזיס צווישען די ציווי־
ליזירטע נאציעס, א קריזיס, וועלכער פאדערט ענטשיידענדע מיטלען צו
דער ווידער־הערשטעלונג פון גערעכטיגקייט. אט־די אלע בעדינגונגען הא־
בען מיר איצט פאר זיך. ס׳איז אבער נאאיוו צו גלויבען, אז אלע צוזאמען
וועלען זיי זיך נאך אמאל איבער׳חזרן, אויב מיר וועלען איצט פארשפילען.
זיי וועלען זיך ניט איבער׳חזרן — און פאלעסטינא קאן אויף לאנג בלייבען
אבסאליוט פארמאכט אפילו פאר אונזער קליינער קאלאניזאציע.

דער שרייבער פון די דאזיגע שורות האט ניט קיין שום אילוזיעס מכח

נאלע אינטערעסען אין ארץ־ישראל און אין גלות; און וועגדען דעם רודער אין דער דאזיגער ריכטונג, — וועז ס׳איז נויטיג, אפילו פערשטאפענדיג דערבייַ די אויערען.

אין וועלכער ריכטונג עס לויפען אונזערע אינטערעסען אין פאלעס־טינא, וועגען דעם האבען מיר שוין אייניגע מאל געשריבען. איך גענפין פאר איבעריג צו איבער׳חזר׳ן זיך; בפרט, אז איך גלויב ניט אין דער ערנסט־קייט אדער אין דער אויפריכטיגקייט פון די ערווידערונגען. אונטער דעם איינפלוס פון אויפרעגונג און בעליידיגונג, ווי אויך אונטער דעם דרוק פון יענעם קאמפליצירטען געפיהל, וועלכער צווינגט אמאל שוואכע מענשען צו רעדען און טהאן „פשוט אויף צו להכעיס״, — אונטער דעם איינפלוס פון דעם אלעמען קען מען, נאטירליך, דערקלערען זיך ביז דער היסטערישער אידעע וועגען די פארטיילען פונ׳ם טערקישען רעזשים איבער׳ן ענגלישען; אבער ביי א נארמאלען מצב פון די נערוועז, וועט קיין איין מענש מיט א געזונדען קאפף אויף די פלייצעס ניט בעצווייפלען דעם וואהל; צו פיהרען וועגען דעם א וכוח איז אי איבעריג, אי ניטא מיט וועמען. איך מוז דא נור מאכען א קליינעם צוזאץ צו דעם, וואס איך האב שוין געשריבען איבער דער דאזיגער פראגע פריהער. אין די פריהערדיגע ארטיקלען האב איך בעשטאנען אויף דעם, אז אפילו אהן א ספעציעלען טשארטער וואלט דער ענגלישער רעזשים געגעבען אונז אין פאלעסטינא די בריייטעסטע מעגליכ־קייטען צו דער פארבעריייטונג פון א יודענשטאאט. איצט קאן איך מיט א פולער זיכערקייט זאגען, אז די אידעע פון טשארטער בעגעגענט אין „די ספערען״ די גרעסטע סימפאטיען, און אויב מיר וועלען זיך אליין ניט מא־כען אומגליקליך דורך אונזער אונטעטיגקייט, וועט דער נצחון פון דער קא־אליציע אויפ׳ן מזרח גלייך עפענען פאר אונז די פערספעקטיווע פון ערנס־טע קאלאניזאטארישע און אדמיניסטראטיווע פריווילעגיעס אין פאלעס־טינא.

איך מוז זיך מודה זיין, און כ׳בין זיך מתודה אהן א שום בושה, אז פאר מיר פערזעגליך וועלט שוין דערמיט אליין ערלעדיגט און בעשלאסען די פראגע וועגען „אריענטאציע״. וועז אזא סוף פון דער מלחמה וואלט אפילו געווען פערבונדען מיט א שארפער שוועכונג פון די יודישע פאזיציעס אין גלות, וואלט איך זיך דאך ערלויבט צו בעשטעהען דערויף, אז דער פערלוסט אין גלות וועלט מיט א גרויסען ריוח געדעקט דורך די געווינסען אין פאלעסטינא. איך דענק, אז אזוי וואלטען געקוקט אויף דעם אויך פיע־לע פון מיינע פארטיי־חברים; נאך מעהר, איך וואלט דאס געלעכענט פאר זייער חוב. אבער דא האנדעלט זיך ניט נור וועגען פארטייאישער אייגזיי־טיגקייט, אדער, ווי אנדערע וועלען זאגען, וועגען פארטייאישען עגאאיזם.

וועניגע, גאר וועניגע זענען פעהיג צו מאכען דעם פועל־יוצא קאלטבלו־
טיג, ניט אונטערגעבענדיג זיך אינגאנצען די שטימונגען און סענטימענטען.
דעריבער מוזען די, וועלכע האבען יא דערהאלטען די קאלטבלוטיגקייט,
בקול רם בעשטעהען דערויף, אז דאס יודישע פאלק זאל אויף קיין איין רגע
ניט פערלירען פון דער פערעספעקטיווע יענע גרענעצען, וועלכע טיילען
שארף אב אינטערעסען פון סענטימענטען.

שטימונגען און סענטימענטען זיינען אמאל זעהער טיף, זעהער חשוב,
גאנץ פערשטענדליך און זאגאר לחלוטין אונפערמיידליך. אזוי זענען אפט,
אין די בעציהונגען צווישען פעלקער, אנטיפאטיע, געפיהל פון בעליידיגונג,
געפיהל פון פערלעצטער גערעכטיגקייט — און אלץ, וואס ס׳איז פערבונדען
דערמיט. ס׳וואלט געווען אונקלוג, אונגערעכט און נוצלאז צו פער׳משפט׳ן די
דאזיגע שטימונגען. ס׳וואלט אבער געווען משונה׳דיג און פערברעכעריש
אונטערצוגעבען זיך זיי אינגאנצען און פערלירען פון דער פערעספעקטיווע
אלץ, וואס ס׳איז וויכטיגער, ווי די געזעצליכסטע געפיהלען פון בעליידיגונג:
די אינטערעסען פון דער נאציאנאלער צוקונפט.

ליידער, פערשטעהען אט־דאס ווייט ניט אלע. א סך מענשען, אפילו
קלוגע, דוכט זיך, אז ביי דער אויסארבייטונג פון דער „אריענטאציע" מוזען
די געפיהלען פון בעליידיגונג און נקמה שפיעלען די הויפט־ראליע—איך מיין,
אז זיי טארען ניט שפילען אין דער דאזיגער פראגע קיין שום ראליע. ניט
די הויפט־ראליע און ניט די לעצטע. בשעת איך בין געווען אין עגיפטען
און האב דארט פערזוכט צו לעכען אנ׳אנהויב פאר א יודישען לעגיאן, האט
מיר אייענער, א פרייגד געשריבען: „הפנים, איהר ווייסט ניט, וואס מיר לע־
בען דא איבער". איך האב געוואוסט און ווייס. אבער דאס, וואס מענשען
לעבען איבער, טאר ניט פארשטעלען פון זיי די פערעספעקטיווע פון נאציא־
נאלע אינטערעסען. ס׳איז וויכטיג ניט דאס, וואס מיר לעבען איבער; וויכ־
טיג איז, וואסער סוף און אויסגאנג איז נוצליכער פונ׳ם שטאנדפונקט פון
דער נאציאנאלער צוקונפט. איך ווייס, אז פאר פיעלע איז זעהער שווער,
און פאר אייניגע פשוט אונמעגליך צו דערשטיקען אין זיך די דאזיגע געפיהל־
ען; כ׳ווייס, אז אייניגע וועלען אנרופען מיין שטאנדפונקט גלייכגילטיגקייט,
רציחה, אדער אפילו פערראט. איך בעדויער דאס זעהער, אבער אבזאגען
זיך פון מיין שטאנדפונקט קען איך ניט. וואס עס זאל ניט פאסירען אויף
דער וועלט, ווי דאס זאל זיך ניט אברופען אפילו אויף די נאהענטסטע פאר מיר
מענשען — איך בעשטעה דערויף, אז דער חוב פון א יודישען כלל־טהויער
איז צו דערשטיקען אין זיך אלע סימפאטיען און אנטיפאטיען; קאלטבלוטיג
פעסטשטעלען אויף דער פאליטישער קארטע יענעם וועג, וועלכער איז
דער נאהענסטער און געהט פאראלעל מיט דער ליניע פון אונזערע נאציא־

די טריבונע

№ 18 — 10 יולי 1916 — קאפענהאגען

אריענטאציע. *

(א בריף קיין רוסלאנד.)

Noi faremo l'Italia anche uniti col Diavolo. Mazzini.

די פראגע וועגען דער אזוי גערופענער „אריענטאציע" אין דער איצטיגער מלחמה — איז זעהער א שווערע פראגע; בפרט איז זי שווער פאר יענע, וועלכע געהען צו צו איהר מיט דער איין־אייניציגער מאס אין די הענד — מיט דער מאס פון יודישע אינטערעסען. אבער זי וועט ווערען נאך מעהר פערפלאנטערטער, אויב מיר וועלען ניט זארגען דערפאר, אז די דאזיגע מאס זאל, לכל הפחות, חאטש זיין א קלארע און א גענויע. מיר מוזען צוגעהען צו דער מלחמה מיט'ן מאסשטאב פון אונזערע אינטערעסען, און ניט פון אונזערע שטימונגען; פון אונזערע אינטערעסען, און ניט פון אונזערע סענטימענטען. דעריבער דארף מען קודם כל פעסטשטעלען דעם שארפען אונטערשיעד שווישען אינטערעסען פון איין זייט און שטימונגען און סענטימענטען פון דער אנדערער זייט.

די אינטערעסען פונ'ם יודענטום ווערען פון פערשיעדענע פארטייען גאנץ פערשיעדען בעשטימט. פאר מיר, אלס א ציוניסטען, וועלכער אנערקענט די באזעלער פראגראם און די העלזינגפארסער פראגראם, בעשטעהען זיי קודם כל אין דער בעפעסטיגונג פון די יודישע פאזיציעס אין ארץ־ישראל, און צווייטענס אין דער בעפעסטיגונג פון די יודישע פאזיציעס אין גלות. איך דענק, אז אזא אדער קרוב צו אזא שטאנדטפונקט, האבען אלע ציוניסטען. ווייטער, זענען פאראן אנדערע גרופען, וועלכע זענען אין אלגעמיין מסכים מיט דעם דאזיגען שטאנדפונקט, נאר זיי שטעלען איבער דעם גלות אויף'ן ערשטען ארט און פאלעסטינא אויפ'ן צווייטען, אדער זיי שטעלען ארץ־ישראל און דעם גלות אויף גלייכע שטעלען. דער דריטער זיגער חלוק איז אינ'ם איצטיגען מאמענט ניט אזוי וועזענטליך; צוזאמען — יענע, די אנדערע און די דריטע שטעלען מיט זיך פאר די איבערוויגענדע מערהייט פונ'ם יודישען פאלק. פאר זיי דריקען זיך אויס די יודישע אינטערעסען אין דער בעפעסטיגונג פון די נאציאנאלע פאזיציעס. ניט איטליכער פון זיי קען פארמולירען דעם דאזיגען געדאנק; ווייט ניט יעדערער איז ביכולת צו מאכען פון איהם דעם ענטשפרעכענדען פועל־יוצא; און נור

* פאליטישע אריענטירונג — פאליטישע סימפאטיען.

עס וועלט אנגענומע דאס אבאנעמענט אויף

„אונזער וואלט".

מאנאטליכער אורגאן פון דער

סאציאליסטיש-טעריטאריאליסטישער ארבייטער פארטיי.

אין די בין איצט ערשיענענע נומערן, אין 1916 זענען געווען גדרוקט

ארטיקלען פון

מ. א־ווישניצער, י. מ. בודיש, בן־אליהו, א. גלאנץ, י. גארדין, י. ג. ד. דאוויטש, ל. טאלמי, מ. יש. J. M. B. מ. כ"ץ, י. לעווין, ל. לאזארוס, א. מ־רי, י. סעקאדער, לעאן עלבע, מ. רעגאלסקי (א. בערלין), ז. שובין, מ. שיכטער.

נאטיצען פון פארטיי־לעבען א. א. וו.

אין דער ליטעראריש־אבטיילונג:

לעאן אברא־מאוויטש, קיוויק האלפער, א. לע־יעלעס, ס. קאוונער־גראדסקי, מ. י. שעליובסקי.

אבאנעמענט־פרייז: 25 סענט א יאהר אין די פעראייניגטע שטאטען, 50 סענט א יאהר אין קאנאדע און אויסלאנד.

אדרעסירט: Unser Wort, 920 S. Ashland Blvd. Chicago Ill.

Di Tribune Nr. 18

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש.

אינהאלט:

וו. זשאבאטינסקי	אריענטאציע — — —	1
ישראל ראגאווין	העלדען און „קדושים" —	13
שמריהו גארעליק	אויס טביה דער מילכיגער —	17
ד"ר א. טרויב	שווייצער ציוניסטען קאנפערענץ	23
אבקלאנגען און באטיצען — —		32

מקח: 3 פענס, 7 סענט, 25 אייראס, 30 פענינג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Asmussens Allé 2.

1916

דער

„אידישער קעמפער"

וועכענטליכער ארגאן פון די

פועלי־ציון, אמעריקא

ערשיינט וויעדער פונ׳ם 1־טען מאי 1916

אונטער דער רעדאקציע פון

ד״ר נ. סירקין, אלכסנדר חאשין, זרובבל.

די מיטארבייטער זענען:

אבעסאן ד., איגנאטאוו ד., אפאטאשו מ., בראכאוו ב., בלומענפעלד אפרים (יפו); בן־גוריון, בן־צבי, בע״קאוויץ י. ד.; בראון מ.; ברזילי יהושע (בענף). גינזבורג א. ד״ר, הורוויץ יצחק אייזיק, הירשביין פרץ, וואלדשטיין א. ש. (יפו), וואהלינער א., זאר י., זשיטלאווסקי ה. ד״ר, חאזאנאוויטש ל. (האאג) חיימאוויטש מ. י., טשערניקאווער א., יאהרבלום מ. (פאריז), יהואש, ינאית רחל (ירושלים), לאקער בערל (וויען), ליבערמאן חיים, מאנ־לייב, מנחם, מרמר ק., סלאנים יואל, עהרענרייך ה., ענטין י., פינסקי ד., פיינמאן חיים פראם, פרייליכאוו מ.(וואשינגטאן), צוקערמאן ב., קאברין לעאן, קאטץ מ. פילאדעלפיא), קאפלאנסקי ש. (האאג), קויפמאן יהודה (מאנטרעאל), קענד־שערסקי ר., קריטשמאר־יזראעלי א., ראגאווין ישראל (שווייץ), ראובני א. רובאשאוו זלמן (בערלין), רויזענבלאט ה., רוטענבערג פנחס, ריווקין ב., ריי־זען אברהם, שאפירא ל., שוואַרטץ י., שוחט בן הרב (שיקאגא), און שמואל זאהן מ.

אבאנענטען־מקה: יעהרליך 1 דאלאר; האלב־יעהרליך — 60 סענט.
קאנאדא און אויסלאנד: יעהרליך 50, 1 דאלאר; האלב־יעהרליך 85 סענט.
אדרעס: Yiddischer Kaempher, 89 Delancey St., New York, N. Y. —

אונזערע געהילפן־פערטרעטער:

פאר אמעריקא: מ. גרעוויטש, איסט בראדווי 202, ניו־יארק
פאר ענגלאנד: א. גאלוב, אספארן סטריט 10, לאנדאן א.
פאר דרום־אפריקא: מ. ביקענשטאדט, קעלעדאן סטריט 76 קעפט־טאון.
פאר פראנקרייך: י. בילאנט, פאריז.

Redaktør M. Grosmann.

Rasmussen & Rugh, Læderstr. 11.

מתקבלת החתימה על

„העברי"

עתון שבועי, שנה ש ש י ת, (נוסד בברלין בשנת תרע"א), יוצא לאור ע"י
„חברת עתונות עברית" בניויורק, בעריכת

הרב מאיר ברלין,

„העברי" נאמן להמסורה הדתית ולהתחיה הלאומית
„העברי" כתוב בסגנון קל ומדויק, מועט המחזיק את המרובה
ב„העברי" משתתפים גדולי החכמים וטובי הסופרים.
הגליון הראשון יצא ביום ה' ר"ח שבט (6 ביאנואר 1916)
מחיר החתימה:
לשנה 50, 2 דולר; לחצי שנה 25, 1 דולר.
לפחות מחצי שנה אין החתימה מתקבלת.
מלבד ההוצאה השבועית יצא „העברי" ארבע פעמים בשנה בתור מאסף לתורה
ולחכמת ישראל בעריכת הרב ד"ר דוב רעועל והרב מאיר ברלין
מחיר הרבעון 50, 1 דולר לשנה. לחותמי השבועון 1 דולר לשנה.
ובערך זה בכספי ארצות אחרות.
הכתבת: HAIBRI 121 Canal St, New, York, N. Y.

אבאנירט

דעם צווייוועכענטליכען זשורנאל

„די טריבונע"

ערשיינט יעדען מאנטאג, מיטוואך און פרייטאג.
אבאנעמענט־פריים 1 ק. 50 איירע א קוואטאל (3 חדשים)
אדרעס פון קאנטאר און רעדאקציע:
„Di Tribune", Asmussens Allé 2, Kopenhagen V.
אלע פאסט־קאנטארען נעהמען אן אבאנענטען אויף דער „טריבונע"

האט געמטר׳ט און אויסגעטראכט בלבולים אויף אונז.

— וואס פאר א בלבולים, א שטייגער?

— א שטייגער, אז מיר האבען א בעזונדערע יודישע פאסט מיט מארקען.

— איז דאס ניט אמת?

— דאס איז א ליגען. ניטא ביי יודען קיין בעזונדערע פאסט.

— און ווער האט דאס געשריבען, אז ביי זיי איז יא פאראן א פאסט?

— בהא אלדין, דער געוועזענער קאימאקאם פון יפו.

— ער האט דאך עס געשריבען אין זיין אייגענעם נאמען?

— ניין, ער האט עס געשריבען אינ׳ם נאמען פון דער רעגיערונג.

— וואו האט ער עס געשריבען?

— אין יענעם אויפרוף, וואס ער האט פערעפענטליכט אין אראביש און אויפגעקלעפט אויף אלע גאסען, דאס זעלבע האט ער פערעפענטליכט אין די צייטונגען.

— נו, און אז בהא אלדין האט יא געשריבען, וואס האסטו זיך צו מישען דעריין? — איז ער געווארען ווידער אנגעצונדען, — וואס ביסטו א „וואקול" (פערטרעטער) פון די יודען?

— איך בין א יוד, די זאך בעריהרט מיך דירעקט, און מיר ווילען ניט שווייגען, ווען מען קומט אונז פערלוימדען און אויסטראכטען בלבולים.

— טא געה זיך דיר אין אנ׳אנדער ארט, אז דיר געפעלט דא ניט, איז דער פארזיצענדער ארויס פון די כלים, און געגומען טופען מיט די פיס.

— איך וויל זיין דוקא אין פאלעסטינא! — האב איך אויסגעשריהען — און מיר האבען דאס רעכט צו דערווייזען דער רעגיערונג, אז אין אונזער ארבייט איז ניטא קיין פאלשקייט און קיין פערראטה".

דער סוף איז געווען, אז מען האט זרובבל׳ן פערמשפט צו 1 יאהר טורמע און פופציג לירעס קנס (איבער 1000 פראנק).

—קען איך דערלאנגען א קאסאציע וועגען אורטהיילן? פרעגט זרובבל.

— ניין, ביזטו בעשטראפט, און קיין קאסאציע ווערט ניט דערלאזען.

—ערקלער איך, אז דער משפט איז א אונגערעכטער.

— קענסט גיהן."

פון דער עקספעדיציע.

מיט דעם היינטיגען נומער (17) ענדיגט זיך דער אפריל־קוואַרטאל. מיר בעטען די אבאנענטען רעכטצייטיג צו בענייען זייער אבאנעמענט.

פון דער רעדאקציע. — אין דעם נ׳ר 18 וועלען זיין געדרוקט ארטיקלען פון די ה״ה וו׳ זשאבאטינסקי („אריענטאציע"), שמ׳ ריהו גארעליק („אויס טביה דער מילכיגער"), י׳ ראגאווין, ד״ר טרויב, מ׳ גראס־מאן און אנדערע.

פאר'ן טערקישען קריעגס־געריכט.

ה' זרובבל, וועלכען איז געלונגען צו אנטלויפען פון ארץ־ישראל, בעשרייבט אין „וואהרהייט", ווי ער איז געשטאנען פאר'ן טערקישען קריעגס־געריכט:

„ — אט דאס בוך האסטו אריסגעגעבען? פרעגט מיך דער פארזיצענדער, אנווייזענדיג פון ווייטען אויפ'ן זאמעלבוך „בין המצרים".

— יא, ענטפער איך.

— למאי האסטו אריסגעגעבען דעם זאמעלבוך?

— כדי אויפצוקלערען די יודישע געזעלשאפט, וואס עס קומט פאר בנוגע צו איהר.

— וואס האסטו דא געשריבען?

— איך האב געשריבען וועגען דער לאגע פון די יודען אין לאנד צוליעב דער מלחמה.

— האט עס דיר די רעגיערונג געהייסען שרייבען?

— ניין.

— ווי־באלד די רעגיערונג האט דיר ניט בעפוילען און דיך ניט בעפאלמעכטיגט צו שרייבען אזעלכעס, האט דער פארזיצענדער אנגעהויבען געוואלדעווען, ווערענדיג רויט פאר כעס, האסטו קיין רעכט ניט געהאט אריינצומישען זיך אין דעם ענין.

— איך בין א זשורנאליסט, און אלס אזא שרייב איך אלץ, וואס איך געפין פאר נויטיג צו אויפקלעהרען און אויסטייטשען פאר דער רעגיערונג, אויב זי וועט אויסגעפינען, אז מיין שרייבען איז געגען גענזען, קאן זי מיך פאדערען צום געריכט."

„ — האסטו געשריבען, אז די רעגיערונג האט גע'רודפ'ט די יודען?

— יא.

— אין וואס האט זיך עס אריסגעוויזען?

— אין די גירושים, אין די ארעסטען פון פערשיעדענע פערזאנען, אין די אויספארשונגען, אין דעם חשד, וואס מ'האט אריפגעווארפען אויף די יודען, אז זיי זיינען ניט טריי צו טערקיי.

— הייסט עס, דו מיינסט, אז די רעגיערונג האט געהאנדעלט ניט גערעכט?

— איך מיין, אז די רדיפות געגען די יודען זיינען געווען אונגערעכטע און זיי האבען צו פערדאנקען בלויז די מוסרים.

— ווער האט געמסר'ט, אליין די יודען?

— איך ווייס ניט געוויס ווער, ס'איז פאר מיר אבער קלאר, אז מען

א מערקווירדיגער מצב.

מען שרייבט אונז פון בערן: עס שטעלט זיך ארויס, אז ערב דעם צוזאמענפאהר פון די שווייצערישע ציוניסטען, וואס איז ניט לאנג אבגעהאלטען געווארען אין בערן, האט אייגער פון די בעקאנטע ארטיגע ציוניסטען געפונען פאר נויטיג צו שרייבען א בריף דעם קליינעם אקציאנס־קאמיטעט, אז ער און זיינע חברים מיינען, דאס ס׳וואלט בעסער געווען, ווען די מיטגליעדער פון ע. א. ק. זאלען ניט קומען צום צוזאמענפאהר: „נעהמענדיג אין אנבעטראכט די גאנצע ביזאהעריגע פאליטיק פון די איצטיגע מיטגליעדער פונ׳ם ענגערען א. ק. געפינט ער דאס קומען פון ד״ר האנטקע צו דעם שווייצערישען דעלעגירטענטאג פאר שעדלין פאר דער אייניגקייט און גאנצקייט פונ׳ם לאנדעספערבאנד״.

מיטגליעדער פון דער לייטונג אלס א סכנה פאר׳ן פארטיי־שלום, גאנצקייט און אחדות — דאס איז א נייער שטריך אינ׳ם טרויעריגען מצב, וואס ס׳איז געשאפען געווארען דורך דער הנהגה גופא.

דריי פראגען.

מיר פרעגען די געעהרטע חברים פונ׳ם קליינעם אקציאנס־קאמיטעט צי עס איז מעגליך און צולעסיג, אז ציוניסטישע בעאמטע, וואס פערנעהמען א פעראנטוואורטליכען פאסטען, (שרייבען אונטער פאפירען און טרעטען ארויס אלס פערטרעטער פונ׳ם א. ק.), אז אזעלכע בעאמטע, וואס ווערען אויסגעהאלטען פון די שקלים־געלדער, וועלכע קומען אויך פון דייטשלאנד, עסטרייך, בולגאריען און טערקיי זאלען:

1) עפענשליך אונטערשטיצען א רעזאליוציע, אז א הילפס־קאמיטעט אין נייטראלען לאנד (הגם ער בעשטעהט פון ס׳רוב רוסישע יודען) זאל ניט שיקען קיין גאלדצייכן;

2) זיין מיטגליעדער און זאגאר פארשטאנדס־מיטגליעדער פון א יודיש־רוסישען קלוב אין א נייטראלען לאנד, וואס האט זיך ניט געשעהמט צו מאכען בעגרענצונגען פאר יודען? (יודען פון די מלוכות וואס פיהרען מלחמה מיט רוסלאנד, טארען אפילו ניט בעטרעטען די געביידע פונ׳ם דאזיגען קלוב).

3) וואס האט בדעה צו טהאן דער א. ק., כדי זיינע בעאמטע זאלען אין דעם איצטיגען מאמענט ניט בעגעהן קיין טאקטלאזיגקייט, וואס דיסקרעדיטירען אונז, אונזערע אידעען און די שטעלונג פון דעם נייטראלען ציוניסטישען ביורא? — ס׳איז כדאי דא צו בעמערקען, אז דאס „נייטראלע ביורא״ איז וויעדער פריי און הפקר. דער מיטגליעד פון א. ק. האט שוין זייט דריי וואכען פערלאזען קאפענהאגען.

ריסטיש, אז די שהנקייט פון זיינע פעליעטאנען בעשטעהט אין דעם, וואס זיי זענען געשריבען אויף'ן אייראפעאישען אופן. —

צום שלוס מוז איך אייך זאגען, אז די הויפט־נאהרונג, אין זין פון ליטעראטור, פאר דעם היעגען יודענטום איז געווען און בלייבט דאס רוסישע און אין א געוויסער מאס אויך דאס גאליצישע יודענטום. די יודישע אמעריקא האט נאך לעת־עתה ניט ארויסגעגעבען קיין י. ק. פרץ, שלום־עליכם, שלום אש, אברהם רייזין... און — אונטער אונז געזאגט, — גלויב איך ניט, אז זי וועט אמאל ארויסגעבען א גרויסען יודישען טאלאנט פון א בעשטימטען וועלט־וועדט.

ניו־יארק א. קארטאזשינסקי

אבקלאנגען און נאטיצען.

די פ.־צ. פאר א קאאליציאנס לייטונג.

אין דעם אפיציעלען ארגאן פון די אמעריקאנער פועלי־ציון „דער יודישער קעמפפער" געפינען מיר א רעדאקציאנעלע נאטיץ, וועלכע בעהאנדעלט אונזערע מיטיילונגען וועגען דער שפאלטונגס־סכנה צוליעב דער אייגענטימליכער האלטונג פון דער לייטונג.

„מען קען ניט לייקענען, בעמערקט דאס בלאט, אז דער אקציאנס־קאמיטעט האט ווירקליך בעגאנגען א גרויסען פעהלער דערמיט, וואס ער האט ניט געשאפען קיין ארבייטס־פעהיגע קערפערשאפט אין א נייטראלען לאנד, מיט וועלכער די ציוניסטען פון די אליאירטע און נייטראלע לענדער זאלען קענען האבען דירעקטע און ניט איבערגעהאקטע פערבינדונגען. מעהר אקטיוויטעט אין ענגלאנד און פראנקרייך איז זיכער לחלוטין נויטוועגדיג. מיר פערטיידיגען בשום אופן ניט די מצד געוויסע ענגלישע ציוניסטען געפלאנעווטע שפאלטונג, דער אמת פאדערט אבער צו אנערקענען, אז ניט די גאנצע שולד פאלט אויף זיי, נאר אז די הערערען פונ׳ם קליינעם און גרויסען אקציאנס־קאמיטעט האבען אויך אגוטען חלק אין די טרויעריגע מיספערשטענדניסען. אפשר איז עס נאך ניט צו שפעט צו פארמירען אנ׳ארבייטספעהיגע פערטרעטונג פונ׳ם אקציאנס־קאמיטעט אין א נייטראלען לאנד, כדי צו בערוהיגען די ציוניסטען אין ענגלאנד און צו פערמיידען א שפאלטונג, וואס קאן ווירקען פאטאל אויף די אינטערעסען פונ׳ם ציוניזם בפרט און פונ׳ם יודענטום בכלל". — מיר האפען, אז די פ־צ. וועלען אויך אפיציעל מיטטיילען דעם א. ק. דעם דאזיגען זייערען שטאנדפונקט.

— טאכטער׳ל, אוואו האסטו זיך פערקליבן אין אזא ווייטען לאנד.. צווישען פרעמדע...

איך וועל אייך ניט פיעל שרייבען, איצט אבער, נאכדעם ווי איך האב אייך געווייזען אייניגע שטעלען פון ר א ב א י ׳ס ראמאן, וועט איהר מיך פערשטעהען, וען איך זאג, אז דער דאזיגער ראמאן איז דאס שעהנסטע, וואס די ליטעראריש יודישע אמעריקא האט ביז איצט געגעבען. איך האב דעם ראמאן ליעב, ווי מען האט ליעב א גוטען, ריינעם מענשען, אין וועלכען מען זעהט נאך פינקלען דעם פייער פון אנ׳אמת מענשליכער נשמה.

אויסער ר א ב א י איז נאך דא פאראן א פ א ט א ש ו, וועלכער איז אין א געוויסען זין אמעריקאניש. ער בעשרייבט הויפטזעכליך ניו־יארק און דעם יודישען ישוב אין איהם. און שוין דערפון אליין, אז א יודיש מיידעל ווערט אין דעם דאזיגען ראמאן א געליעבטע פון אנ׳איטאליענער און א יודישער בחור איז א חבר מיט א נעגער, קענט איהר זעהען, אז א פ א ט א ש ו האט בעוויזען אין זיין ראמאן די פיעלפארביגקייט פון דעם ניו־יארקער לעבען.

וועגען ניו־יארק שרייבט אויך דער היעגער דיכטער י. ס ל א נ י ם:

א ריעזען ווערק, א רוהלאז קראפט, די
פרוכט פון גייסט און בלוט,
דאס איז די שטאדט ניו־יארק, די שטאדט
מיט הארץ פון ווילדען גלוט,
וואס רוהט קיינמאל... מיט ברוסט פון שטאהל,
מיט הענד, ווי אייזען-ווענט
מיט טויזענד ליכט, וואס ברענען העל און
ווערען ניט פערברענט...

אויף ווי ווייט דאס דאזיגע ליעד איז שעהן און רייך אין בילדער — איז אנ׳אנדער זאך. עס האנדעלט זיך אבער דא ניט וועגען יודען, ווי איהר זעהט. געווים, איז עס אינטערעסאנט, אז יודישע פאעטען נעהמען זיך בעזונדערס אין זייערע ליעדער די געוואלטיגע שטאדט.

איך וויל אייך דא נאך אנרופען א נאמען, וועלכען איהר קענט געווים. דאס איז דער נאמען פון מ ש ה נ א ד י ר, וואס שרייבט סך־הכל פעליעטאנען אין דער טעגליכער צייטונג „דער טאג". לייענט זיך איין אין די דאזיגע פעליעטאנען און איהר וועט זיכער בעמערקען, אז איהר האט פאר זיך אנ׳אויסגעצייכענטען הומאריסט. און איז דען דאס ניט חאראקטע־

זיין ארבייט אין צייט, האט ליעב די פערד און די פערד האבען איהם ליעב". אין א רוהיגען טאן דערצעהלט אונז ר א ב א י וועגען דעם לעבען פון דעם יודען אין דער ווייטער וועסט (מערב) פון אמעריקא,—ווייט־ווייט אין די פרעריעס. א טיעפע, צוריקגעהאלטענע ליעבע פיהלט זיך ביי איהם צו אט דער אמעריקא. דא האט זיך דער יוד גאלדענבארג אויף דער אמת'ן געשאפען א נייע היים. ער בעאקערט זיינע ווייטע, ווייטע פעלדער; עס טראגען זיך ארום איבער די פעלדער זיינע אונצעהליגע פערד. —

אויסער דעם יודישען פערד־יוגג א י י ז י ק'ען קומט נאך אהער צו דעם קינדערלאזען פאר־פאלק גאלדענבארג זייערע א פלימעניצע ר ח ל. און אויך זי דערפיהלט באלד די שעהנקייט פון דער וועלט אין וועלכער זי לעבט. און אלץ וואלט געווען גוט, אויב ניט דער פערד־יונג, — ער פיהלט זיך דא ניט אין דער היים. ער האט אין זינען אנ'אנדער היים — פאלעסטינא. ער איז פערליעבט אין רחל'ן און חלומ'ט: „אין דעם לאנד פון אייבירטען און ווינשטאקען וועלען זיי געהען. דארט וועלען זיי א שטיק ערד קויפען. און זיי וועלען דארט צוזאמען א הויז בויען און א ברונען גראבען. און א ווינגארטען אין גלייכע רייהען פלאנצען אויף איינעם פון די סאקאסען פון די פאלעסטינא'ער בערג". און וויפיעל ה' גאלדענבארג טענה'ט ניט צו איהם, אז ער קען זיך אויך דא אין אמעריקא בויען א היים, ווייל ער דערפון גארנישט ניט וויסען. שפעטער איז דער יוד גאלדענבארג, וועלכער איז שוין אין דער פרעריע אביסעל פערווילדעט געווארען, גרייט אוועקצוגעבען איהם אלעס, וואס ער האט, אבי ער זאל נור בלייבען דא מיט איהם. אייזיק אבער בלייבט ניט.

איהר זעהט פאר זיך אין דעם דאזיגען ראמאן די צוויי שעהנסטע ערשיינונגען אין אונזער גייסטיגען לעבען: — דאס רייך, שטארק און פריי ווערענדע יודענטום אין דער ווייטער אמעריקאנישער וועסט און דעם אייר־דעלען, מיט טרויער דורכגעדרונגענעם חלום וועגען אונזער אלטער היסטא־רישער היים.

ר א ב א י גיט ניט קיין בעשטימטע ענטפערען אויף די פיעלע פראגען, וועלכע זענען אזוי אונצוטרענבאר פערבונדען מיט די דאזיגע צוויי ערשיינונגען. ער בלייבט נור א קינסטלער. און אין דעריין איז די שעהנקייט פון זיין ראמאן. א געוויסע אנצוהערעניש גיט ער אונז אבער דאך, אז אויך די גאלדענבארגס, וועלכע שיינען שוין אין גאנצען פערשמאל־צען צו זיין מיט דער פרעריע, זענען אויך ניט גליקליך. גאלדענבארגס פרוי, לכל הפחות, דערמאהנט זיך אן א חלום, וועלכען זי האט דא געהאט, ווי צו איהר איז געקומען איהר אלטע מוטער, האט זיך אוועקגעזעצט נעבען איהר און האט ביי איהר מיט רחמנות געפרעגט:

ליטעראריש נאטיצן.

(בלעטלעך פון אבריף.)

איהר בעט מיך, איך זאל אייך שרייבן וועגן דער נייער יודישער ליטעראטור אין אמעריקא. דאס איז זעהער א גרויסע טהעמא; בפרט נאך איצט, וועז אמעריקא איז געווארען אנ׳ערי מקלט כמעט פאר דער גאנצער יודישער ליטעראטור. פון דער אנדער זייט אבער פערשטעה איך אינטער יודישער ליטעראטור אין אמעריקא ניט סתם יודישע ליטעראטור, נאר יע־נע היגע יודישע ליטעראטור, וועלכע איז אויסגעוואקסען געווארען אויף דעם היגען באדען, אין וועלכער עס שפיגעלט זיך אב אמעריקא.

און גראד וועגען אט דער ליטעראטור איז שוין ניטא זעהער פיעל וואס צו שרייבען. גאר וועניג פון די היגע יודישע שרייבער האבען איינ־געזויגען אין זיך דעם אייגענטימליכען טעם פון אמעריקא. דאס רוב פון זיי זענען געווען און געבליבען רוסיש־יודישע אדער גאליציש־יודישע שריפטשטעלער. און ס׳איז ווירקליך ניטא קיין גרויסער חלוק צי זיי בעש־רייבען דאס אלטע יודישע שטעדטעל ערגעץ אין רוסיש ליטא אדער גאלי־ציען, צי זיי בעשרייבען געסלאך און גאסען פון די יודישע פרייווילידע געטהא׳ס דא אין אמעריקא. אבער פונדעסטוועגען זענען דאך פאראן אייי־ניגע יודישע שריפטשטעלער, וואס האבען אין זייער שאפען טיעף אריינ־געדרונגען אינ׳ם גייסט פון דער עכטער אמעריקא. און וועגען זיי ווייל איך טאקי דא שרייבען א פאר ווערטער.

דאס מייסט אמעריקאנישעס בוך אין דער היעגער יודישער ליטעראא־טור איז דער אקארשט ארויסגעגאנגענער ראמאן „הערר גאלדענבארג" פון א. ר א ב א י. פון דעם דאזיגען ראמאן קען דער לעזער זעהען די אייי־גענטימליכע שעהנקייטען פון אמעריקא, און עס פערשטעהט זיך, אז דאס איז ניט יענע אמעריקא, וועלכע איז פאר פיעלע יודען בעגרענצט מיט די שטעדט ניו־יארק, טשיקאגא, פילאדעלפיע און אנדערע, וואו עס האבען זיך געבילדעט אזעלכע גרויסע יודישע ישובים.

ניין, דאס איז אמעריקא ווייט, ווייט אין מערב, וואו עס זענען די די ברייטע פעלדער, שטאוקע טייכען, — דאס איז די אמעריקא פון די פערמער. „אין דער ווייטער וועסט האט דער יוד ה׳ גאלדענבארג ווייטע, ברייטע ראנדזשען, אויף וועלכע עס יאגען זיך זיינע ווילדע פערד אהן א צאהל".

אזוי הויבט אן ר א ב א י זיין ראמאן, און טראגט אייך אריבער גלייך אין א שעהנע, גרויסע וועלט. „האלט דער יוד גאלדענבארג" שרייבט ווייטער ר א ב א י, „צו זיינע פערד א יונג איז ער א שטילער און טהוט

אין די ראדיקאלע שולען לערענט מען מיט די עלטערע קינדער העברעאיש און אין פיעל פון די שולען בעקענט מען זיי אויך מיט דער ביבעל און מען פלאנצט אין זיי איין א ליעבע צו אונזערע ביבלישע העל־דען. איז דאס מיסיאנערסטווא? איז דאס עבודה זרה?"

אויב מיר האבען זיך דא אזוי געוני אבגעשטעלט אויף דער ארטא־דאקסישער אפאזיציע, איז עס ניט מחמת דעם, וואס מיר גיבען איהר צו א זעהער גרויסע בעדייטונג, נאר ווייל מיר זעהען אין איהר א... גוטען סמן, ס׳בעווייזט, אז ס׳בעווען זיך. אזוי ווי סיי דער חרם פון דער רבנים־קאנ־פערענץ און סיי די ארטיקלען פון די ה״ה א פ ר י ם ק א פ ל א ן און מ א י ר ב ע ר ל י ן וועלען דאך ניט העלפען, וועט מען פשוט מוזען עפענען אייגענע שולען, און כדי די קאנקורענץ זאל זיין ערפאלגרייך וועט מען דאך מוזען נאכמאכען — וועט עס לסוף ברענגען נוצען דעם יו־דישען כלל און די יודישע קינדער, ס׳איז ניטא קיין שום ספק, אז די מא־דערנע פרומע שולען וועלען בעאיינפלוסט ווערען פון די ראדיקאל־נאציא־אנאלע, און די לעצטע וועלען ניט קענען אויסמיידען א געווייסע השפעה פון די ערשטע. געווינען וועלען דערפון די ביידע צדדים, הגם זיי זענען הפכים. אט—דאס דארף מען אין זינען האבען.

דער ערפאלג פון די נאציאנאל־ראדיקאלע שולען איז אלזא א דרייי־פאכער: קודם כל א פראקטישער — די צאהל פון די שולען און תלמידים וואקסט, ווי עס פעסטיגט זיך אויך די ארגאניזאציע גופא; ווייטער ווערען בעאיינפלוסט די אסימיליאטארישע קרייזען פון לינקס; דריטענס, דורכ׳ן דרוק פון לינקס, ווערט בעאיינפלוסט די אינערטע, פערשימעלטע ארטא־דאקסישע מאסע פון רעכטס. אלץ אונטער דער השפעה פון דער יונגער בעוועגונג. דאס בעווייזט, אז מיר האבען צו טהאן מיט א בעוועגונג, וועל־כע ערפיהלט דעם בעפעהל פון דער צייט און די בעדערפענישען פונ׳ם כלל. אויב דער געגענווערטיגער מצב קאן אונז אפשר ניט אינגאנצען בע־פרידיגען, איז אבער איינס קלאר און אויסער יעדען ספק: ד ע ר ו ו ע ג א י ז א ר י כ ט י ג ע ר, ד י ג ר ו נ ד־י ס ו ד ו ת פ ו ן ד ע ר ב ע ו ו ע ג ו נ ג פ ע ר ד י נ ע ן ד י ג ר ע ס ט ע א ו י פ־מ ע ר ק ז א מ ק י י ט א ו ן א ו נ ט ע ר ש ט י צ ו נ ג, דער נייער יודישער דור איז געווארען שעפפעריש: ער שאפט ז י י ן שולע, ווי ער וויל שמידען א נייעם יודען, א פרייען און אונאבהענגיגען, וועלכער וועט שוין אליין געפינען יענע דרכים, וואס פיהרען צו דער גאולה פון אונזער פאלק. די אויפגאבע פון די שולען — מאכען איהם לייכטער דעם וועג, גע־בען איהם די ריכטונג.

מ. ג ר א ס מ א ן

נעם אנקעל, וואס קומט קיין אמעריקא. די תלמוד תורה'ס אבער איגנאריערן דיזען פערלאנג פון די עלטערען. „מיין עצה איז אזוי, אז די תלמוד־תורה'ס זאלען אויך איינפיהרען דעם למוד פון יודיש ביי זיך און דערמיט וועלען זיי ארויסנעהמען דעם באדען פון אונטער די דאזיגע שולען און זיי וועלען פון זיך אליין אויפהערען צו זיין א סכנה. קיין אנדער מיטעל זעה איך ניט".

מסתמא אונטער דעם איינפלוס פון די אויבענדערמאהנטע אטאקעס האט דער לעצטער רבנים־צוזאמענפאהר ארויפגעלעגט א חרם אויף די נאציאנאל־ראדיקאלע שולען בזה הלשון: „די קאנפערענץ פון די רבנים פראטעסטירט ענערגיש געגען די ראדיקאלע שולען און ווארענט אלע יודען, וואס האבען גאט אין הארצען, ניט צו שיקען אהין זייערע קינדער; די דאזיגע שולען זיינען א סם פאר'ן יודענטום און מען מוז אונזערע קינדער דערווייטערען פון זיי, ווי פון מיסיאנערסקע שולען, און ווער עס שטיצט זיי איז ווי ער וואלט שטיצען עבודה זרה".

קיינער קען גארנישט האבען דאגעגען, וואס די רבנים ווילען שיצען די תורה און די אמונה, קיינער וועט זיך אויך ניט וואונדערען, וואס זיי זענען ארויסגעטראטען אין א ביטערען אפענעם קאמפף, ווי עס פארדריסט קיינעם ניט זייער שארפע קריטיק. דאס איז זייער רעכט, א זעלבטפערשטענדליכקייט. אונאנגענעהם איבעראשט אבער דער נוסח, דער שוין לאנג נמאס־געווארענער „חרם־סטיל". ווי עפעס ניט אזוי־באלד קומט מען מיט סטראשונקעס, מיט ווערטלעך מכח עבודה זרה, מיט אונפאסענדע און טאקטלאזע פערגלייכען, ווי „מיסיאנערסקע שולען". אז די רבנים האבען זיך דערשראקען פאר די ראדיקאל־נאציאנאלע שולען, איז גאנץ קלאר, אבער אנשטאט צו דונערען און אריינווארפען אין חרם, וואלטען זיי בעסער געדארפט גוהען אינ'ם דרך פון יענעם יודישען בעל־הבית, וועמענס בריף מיר האבען ערשט ציטירט, מיט רעכט פרעגט דער „טאג": „וואס פאר א שרעקליכע זאכען האבען די רבנים דארט דערזעהן, צוליעב וועלכע זיי שטעלען די שולען אויף איין ברעט מיט די מיסיאנערסקע און מיט אנ'עבודה־זרה? אין די ראדיקאלע שולען לערענט מען מיט די יודישע קינדער יודיש רעדען, לייענען און שרייבען. איז דאס שלעכט, איז דאס א פערברעכען, רייסט דאס אב די קינדער פון יודענטום? יעדער מענש מיט א קאפ ארען גענאנק, וואס איז ניט קיין פרינציפיעלער געגנער פון יודיש, וועט זאגען, אז ניט נאר איז עס א נויטיגע און נוצליכע זאך צו לערנען אונזערע קינדער יודיש, נאר עס וואלט אפילו ניט געשאדט, ווען אייניגע פון די רבנים, וואס נעהמען אן אזוינע פייערדיגע רעזאליוציעס זאלען זיך דארטען אביסעל צולערנען יודיש...

איוו ר עאקציאנערען גלויבען, אז זי איז פון הימעל ארונטער. דער בארג סיני איז בייזי בלויז חשוב ווי אן׳אלטער לעגענדע-אנטיק, די תורה — ווי אן׳אלטער אויסגעגאנגענער לוח געשריבען מיט א מין היראגליפען־שריפט.. אויף די כתבי הקדש קוקען זיי מיט פאלקקלאר־בריל ען; אויף די עשרת הדברות — דורך א פאלקסטימליכער שפאקטיווע."

„יום כפור האבען זיי אויסגעמעקט פון זייער יום־טוב׳דיגען קאלענ־דאר. כדי זייערע האדוואנקעס זאלען שוין באצייטענס זיך איינוואר צלען מיט דער רויטער אמונה, אז „לית דין ולית דין", אז עס איז ניטא פאר ווען אבצוגעבען דין וחשבון, אז מען מעג עובר זיין אויף אלע עברות פון דער אלטער „תפלה זכה" און מען דארף קיין „על חטא" ניט זאגען, קיינמאל זיך אין הארצען ניט שלאגען.

„אבער טראץ דעם, וואס זיי פויקען אויס אזוי הויך און שטארק זיי־ער הפקר־פראגראם, טראץ דעם, וואס זיי שפילען זייער ראליע פון מסי־תים און מדיחים אין א שרייענדער בפרהסיא, פיהלען זיי פונדעסטוועגען ניט קיין מאנגעל אין תלמידים. און די תלמידים זיינען ניט קיין קינדער פון סאציאליסטען און פריידענקער, ניין! סאציאליסטען און פריידענקער, ווען עס רופט זיך בייזי אמאל אב דאס פינטעלע יוד און זיי ווילען, אז זייערע קינדער זאלען פערזוכען דעם טעם פון יודישקייט, שיקען זיי די קליינווארג אין א תלמוד תורה..."

ה׳ ק א פ ל א ן וועגדעט זיך דעריבער מיט א קול־קורא צו „זיי־נע" יודען: „און אונזערע ארטאדאקסישע פיהרער, די וואס האבען אויגען צו זעהען די גאנצע שרעקליכקייט פון דיעזען הפקר־מצב שטעהען פון ווייטען און שרייען ניט אויס צום שטן: „האלט".

אויך די נאציאנאליסטען שטעהען און קוקען און — געגעצען. דיינ־קען זיי, אז מיט אזא דרך וועלען זיי אויפבויען די יודישע צוקונפט? הא־בען זיי שוין ווען געזעהען, אז דער רענעסאנס פון א פאלק זאל ארויס־וואקסען פון א גענעץ?"

אינטערעסאנט איז, אז אלס ענטפער אויף די דאזיגע אויפגערעגטע ארטיקלען שרייבט איינער א לעזער פון „טאגעבלאט", אז די מעשה איז גאר א פשוטע: „איך דענק, אז דער כח פון די נאציאנאל־ראדיקאלע שולען ליגט אין דעם, וואס אין זיי ווערט געלערנט די יודישע שפראך, און אין די תל־מוד־תורה׳ס ניט. און די געוועהנליכע טאטע מאמע ווייסען זעהר ווענig פון די חקירות צי יודיש איז א נאציאנאל־שפראך אדער ניט. זיי ווייסען נור, אז עס איז ניט מעהר ווי רעכט, דאס זייער קינד זאל קענען אנשרייבען „א יודישען לעטער" און זאל קענען לייענען א יודישע צייטונג און זאל זיך קענען צוזאמענריידען מיט זיי, מיט׳ן זיידען און דער באבען און מיט׳ן גרי־

זיי אליין, די לעהרער און די פיהרער, טרעטען מיט די פיס יודישע הייליגטימער, און דאס וועלט געטהאן ניט אייגציגוויזן, ניט דורך א צופאל, נאר אלע צוזאמען, מיט דער גרעסטער עפענטליכקייט און מיט א פאראויס בעשטימטען פלאן."

און ווייטער, בנוגע צום אנטירעליגיעזען גייסט פון די למודים: „אפילו איבער די ימים טובים, וועלכע די שולען דארפען יא היטען, דארף ניט געזאגט וועדען עטוואס, וואס האט צו טהאן מיט דער הייליגקייט און מיט טיעפער אמונה, וועלכע איז מיט זיי פערבונדען, וען עס איז בעשלאסען געווארען צו היטען ראש־השנה — א גרויסע טובה, כלעבען! — איז אויסדריקליך געזאגט געווארען, אז דאס איז נור אלס נייע־יאהר, מען האט מורא געהאט טאמער, חלילה, וועט עמיצער קלעהרען, אז זיי האבען אין זינען א יום הדין, האבען זיי זיך מקדים געווען: דאס ניין, און וען אויף יום כפור האט מען ניט געקענט געפינען קיין „ראדיקאלען" תירוץ, האט מען דעם טאג פשוט ניט דערמאהנט אין דעם צאהל פון די פרייע טעג... און אויב אבער א יודיש קינד וועט פארט וועלען פיהלען עטוואס גרויסקייט איין טאג אין יאהר, האט מען איהם בעזארגט מיט דעם ערשטען מאי, דאן, אין דעם טאג, מוזען די שולען זיין געשלאסען, אויב ניט, וויזט אויס, קען מען קיין גוטער נאציאנאל־ראדיקאלער יוד ניט זיין.

און ממילא, וען מען קען ערציהען יודישע קינדער אהן גלויבען, אהן שבת, אהן יום כפור, טא צו וואס האט מען נויטיג העברעאיש אדער אפילו חומש? אז מען קען אויסבייטען יום כפור אויף דעם ערשטען מאי, פארוואס זאל מען ניט אויסבייטען תנ"ך אויף א פאר לידלעך און בבא מעשיות? עס האבען זיך אפילו געפונען „מקילים" וועלכע האבען געזאגט אז מען „מעג" לעהרנען רעליגיעזע זאכען און מען זאל „אויך העברעאיש אונטערריכטען, אבער וויייטער זענען די „גוטע" יודען אויך ניט געגאנגען, און זיי האט מען אויך ניט געהערט."

מיט מעהר היץ, סארקאזם און פראפעסיאנעל־זשורנאליסטישער אויפרעגונג שרייבט דער ארטאדאקסישער פובליציסט ה' אפרים קאפלאן אין דעם רבנישען אפיציאז „מארגען זשורנאל":

„די ראדיקאלען — מען מוז זיי געבען קרעדיט — זיינען בראווע קערלען, זיי געהען דורכאויס מיט אפענע קארטען, זיי הויבען גאר ניט אן צו מאכען דעם מינדעסטען פערזוך צו כשר'ן זייער טרפ'ע יודישקייט. קיין זאך איז ניט אזוי ווייט פון זיי, ווי היפאקריטסטווא און צביעות. זיי טראגען הויך די פאהן פון ראדיקאליזם. זיי דערצעהלען ביי יעדער געלעגענהייט, אז זיי זענען אב מחותנים מיט'ן הימעל און מיט דער תורה, וואס נא־

רייכע אינסטיטוציעס, ווי דער „ארבייטער־רינג", וועט די ענטוויקלונג גע־
הען פיעל נארמאלער און געזונדער, ווייל מען וועט פשוט האבען מעהר
מיטלען און מעגליכקייטען דורכצופיהרען די גרויסע אונטערנעהמונגען. —

אויב די געגנער פון לינקס פערלאזען ביסלעכווייז זייערע קאמפפס־
פאזיציעס, הערען אויף אקטיוו צו דיסקרעדיטירען די נאציאנאל־ראדיקאלע
שולען, ווי זיי האבען עס געטהאן ביז איצט, און דערנעהענטערען זיך זא־
גאר צו די ס׳־ט׳ און פ׳־צ׳. — הויבען איצט אן צו פיהרען א מלחמה גע־
גען זיי די געגנער פון רעכטס, די רבנים און ארטאדאקסען, וועלכע ענט־
וויקלען היינט בכלל א ענערגישע טעטיגקייט און „געהען איבער אין אנ׳־
אפענסיווע". כל־זמן די שולען זענען געווען קליין, אונבעדייטענד און ווינ־
ציג האט מען זיך בעגנוגענט מיט א נעגנערשאפט אויף די ערטער, מיט
דער התראה פונ׳ם שטאדט־רב׳, איצט אבער, ווען דער ענין ווערט ערנסט
און מען בויט זיך אויף צו אמת׳ן — זענען די ארטאדאקסען ארויס אין א
אפענעם קאמפף. פריהער אין זייער פרעסע און לסוף אויף זייערע צוזא־
מענפאהרען, מיר וועלען דא ברענגען א פאר מוסטער פון דער דאזיגער
ליטעראטור, וועלכער מען קען ניט אבזאגען אין א געוויסען אייגענארטי־
גען סטיל.

הרב ר׳ מ א י ר ב ע ר ל י ן איז קודם כל מודה (אין „טאגע־
בלאט"), אז „ביז איצט איז נאך אין די פראווינץ־שטעדט קיין בעשטימטע
מיינונג ניט געשאפען געווארען, אנדערע רעדען אויס אלעס בייז אויף זיי
(אויף די נ.־ר.־שולען) און פערקעהרט אין אנדערע שטעדט איז דא זאגאר
צווישען די פרומע יודען א גינסטיגע מיינונג, אין אייניע פון די גאנץ גרוי־
סע יודישע שטעדט האבען זאגאר צוויי רבנים ארויסגעטראגען א גוטען
אייגדרוק פון א נאציאנאל־ראדיקאלער שולע, וועלכע זיי האבען בעזוכט".

ראשית, פערדריסטה׳ ב ע ר ל י ן, וואס דער צוזאמענפאהר איז
פארגעקומען גראד אום יום־טוב: „וויפיעל חוצפה און וויפיעל ניט־יודישען
גייסט דארף מען האבען, צו מאכען א צוזאמענפאהר פון לעהרער און ער־
ציהער פון יודישע קינדער אום יום־טוב. יום־טוב, וועלען אלע יודען פיהלען
א הייליגקייט אין זייער לעבען און אין זייערע הייזער; יום־טוב, וועלען יו־
דען, יונג און אלט, פרעהען זיך און בעגייסטערען זיך מעהר ווי געוועהנ־
ליך; יום־טוב, וואס עס איז אייניער פון די גרעסטע ערציהונגס־מיטלען, און
אייניער פון די שעהנסטע מאמענטען ביי דעם יודישען פאלק, זאל מען דאן
בעשטימען פאר א צייט פון א צוזאמענפאהר, וואס עס איז פערבונדען מיט
חלול יום־טוב בפרהסיא, מיט א גאנץ אנדער אטמאספערע ווי עס דארף
זיין. ווי קענען מענשען גאר פערלאנגען צו זיין וועגווייזער און לעה־
רער ביי וועלכען־עם איז טייל יודען, ווי לאנג זיי זיינען נור יודען, אז

איז אבער, שרייבט ה' י. ענטין אינ'ם „יודישען קעמפפער", — „אז איצט וועט שוין די ראדיקאל־נאצ. שולען־בעוועגונג זיך ניט ציהען אין קיין צוויי בעזונדערע, כמעט ווי אנטקעגענדיגע זייטען, נאר זי וועט פליסען אין איין בריישטען, פולען און געוואלטיג־פרישען שטראם". דורך דעם צוזאמענפאהר האט מען זיך בעסער דערקענט, זיינען די פיעלע פון הארצען בייזע איינ־רעדענישען, בייזע חשדים אראבגעפאלען, און מען האט דערזעהען, אז סוף כל סוף איז מען ביידע דאך אויסען איין זאך, געהט מען דאך צו איין ציעל. טא פארוואס זאל מען טאקע ניט געהן צוזאמען? האט מען זיך טא־קע געגעבען די הענד און מען האט זיך געלאזט געהן אינאיינעם, און ס'מאכט גאר ניט אויס, וואס איינעם'ס „תפלת הדרך" וועט זיין האלב־לשון־קודש־האלב־יודיש און דעם צווייטענס — נור א דריטעל אויף העב־רעאיש. אויף די מזיקים פון דער אסימיליאציע וועט די תפלה האבען די־זעלבע שליטה.

„די פריינד פון א יודיש־העברעאישער ערציהונג האבען פון זייערס גאר ניט אבגעטראטען, גאר ניט אוועקגעגעבען. האבענדיג די פולסטע אוי־טאנאמיע, וועלען זיי, פערשטעהט זיך, אויך ווייטער טייער האלטען דעם העברעאישען למוד אין זייערע שולען און וועלען, ווי פריהער אזוי אויך איצט, תמיד שטרעבען אט דעם למוד בעסער אוועקצושטעלען. דאך, די שולען פון אנדערען צד, וועלכע האבען ביז איצט אדער עס גאר ניט געלערנט, אדער עס געלערנט אזוי כלאחר יד, וועלען זיך איצט מיט דער היסטארישער און טאקע הייליגער יודישער שפראך פיעל מעהר אבגעבען איידער פריהער. ס'איז ניט אזוי וויכטיג דער געווינס פאר די פריינד פון העברעאיש, ווי ער איז וויכטיג פאר דער יודישער ערציהונג, וואס אהן העברעאיש — בפרט וועו מען לאזט דעם העברעאיש אויס למפרע און מיט א כיון, — איז ניט זעהר פיעל ווערט".

דער ערפאלג פון דער קאנפערענץ האט שוין געהאט א וויכטיגע פעולה. ביז איצט איז די ארגאניזירטע ראדיקאלע ארבייטערשאפט, וואס שטעהט אונטער דעם איינפלוס פון די יוניאנס און דעם „פארווערטס" גע־וען ווייט פון דער שולען־בעוועגונג. איצט האט די קאנפערענץ פונ'ם מעכטיגען ארבייטער־פערבאנד „ארבייטער־רינג" אנגענומען א בעשלוס (מיט א מעהרהייט פון 55 געגען 43) אויפצופאדערען די אבטיילונגען, אז זיי זאלען שטיצען און גרינדען יודישע ראדיקאלע שולען.

דאס איז בלי שום ספק א נצחון, א בעדייטענדער שריט פארווערטס אין דער פערגליווערטער מחנה פון די אמעריקאנער יודישע ראדיקאלען. פאר א פינף־זעקס יאהר צוריק וואלט מען עס קוים געקענט אויספיהרען. וועלען איצט צו דער שולען־בעוועגונג צושטעהען אזעלכע מעכטיגע און

ב) יעדע שולע, וואס שליסט זיך אן אין פערבאנד, דארף אנערקענען זיין פראגראם און צאהלען א יעהרליכען שטייער פון 15 דאלאר. ג) יעדע צענטראלע קערפערשאפט, וואס נעהמט אריין אין איהר פראגראם די ערציהונגס־ארבייט און אנערקענט דאס פראגראם פון שולען־פערבאנד, קען זיין פערטראטען אין דער לייטונג דורך א פערטרעטער, וועלכער זי צאהלט א יעהרליכען שטייער פון וועניגסטענס 25 דאלאר.

די נייע לייטונג בעשטעהט פון פאלגענדע הערען: י. ענטין, ש. שאפירא, ל. עלבע, א. גלאנץ, ה. ערענרייך, ס. באנטשיק, מ. כץ, ח. ליבערמאן און י. גאלדמאן.

*

ס׳איז געווג איבערצולייענען די אויבענדערמאהנטע רעזאליוציעס, כדי גלייך צו זעהען, אז מיר האבען דא צו טהאן מיט א בעוועגונג, וועלכע איז בשלום איבערגעקומען די ערשטע און שווערסטע גרינדונגס־צייט די וואקלונגס־פעריאדע. מען בויט זיך שוין פעסטער, מען גיהט ווייטער מיט זיכערערע שריט, שטיצענדיג זיך אויף די ערפאהרונגען פון די לעצטע יאהרען. אזעלכע אונטערנעהמונגען, ווי א יידישער לעהרער־סעמינאר, א פעדאגאגישער זשורנאל און שאפונג פון א ארטאגראפיש־גראמאטיק אליין־שער אייגהייטליכקייט — עפענען גרויסע פערספעקטיוון און דארפען פרעהען אלעמען, וועמען עס איז טייער די יודישע שפראך, איהר ווייטערע ענטוויקלונג און פארם. מען דארף גאר דערביי ניט זיין קיין עקסטרעמער יודישיסט, כדי צו ווינשען, אז דער לשון פון מיליאנען יודען זאל בעקומען מעהר סטיל, סדר און חן. און דאס קען דורכגעפיהרט ווערען נור דורך דער שולע און דעם קאלעקטיוון רצון פון יודישע לעהרער.

ס׳וואלט אבער געווען פריהצייטיג צו מיינען, אז דער איצטיגער חאראקטער און גייסט פון די ראדיקאלע שולען איז עטוואס גאנץ פעסט קאנסאלידירטעס, בעשטימטעס און שטעלט מיט זיך פאר א פראגראם פאר א לענגערער צייט. שוין דער חלוק צווישען די החלטות פונ׳ם ערשטען און צווייטען צוזאמענפאהר בעווייזט, אז סיי דער למוד בכלל, ווי אויך די אלגעמיינע ערציהונג, וואס די קינדער בעקומען אין דער שולע דורכ׳ן איינפלוס פונ׳ם לעהרער און סביבה, ענדערען זיך. לויט אונזער מיינונג קומט פאר די ענדערונג אין דער ריכטונג פון יודיש־נאציאנאלער טראדיציע. די לעהרער וועלען מוזען איינזעהען, אז ס׳פאדערט זיך א מעהר טיעפערע און אינטימע דערנעהענטערונג צום עבר.

אויך די לעזונג פון דער שפראכען־פראגע פערדינט אונזער אנערקענונג. דאס איז געווען דער אייניציגער ריכטיגער אויסוועג, וואס גאראנטירט די נאהמאלע ענטוויקלונג פונ׳ם שולען־פערבאנד. „דאס וויכטיגסטע

אלע אנדערע ימים טובים האט יעדע שולע דאס רעכט צו בעשליסען אי־בער זיי אליין".

די דאזיגע רעזאליוציע קלינגט אביסעל מערקווירדיג, אבער, ווען מען זאל נעהמען אין בעטראכט די אקטיוויטעט אפיקורסות פון די אמעריקא־נער יודישע ראדיקאלען, שיינט דער דאזיגער בעשלוס צו זיין זאגאר א גרויסער שריט פארווערטס, ד. ה. א שריט צום נאציאנאלען מאמענט אין די שולען, א מין דערנעהענטערען זיך צו די יודישע טראדיציעס און מנהגים. איין זאך מוז מען אבער צוגעבען: דער דאזיגער בעשלוס איז אויפרי כטיג, ער ענטשפרעכט די איבערצייגונגען פון די לעהרער און גייסטיגע פיהרער פון דער בעוועגונג, וואס ווילען ניט לייגען פאר די קינ־דער. זייענדיג ניט רעליגיעז, קענען זיי ניט פייערן די יום־טובים אלס א אינסטיטוציע, וואס איז געטליך און שיער ניט געגעבען געווארען די יודען פון הר־סני. —

ווען דער ברענענדסטער שפראכען־פראגע האט דער צוזאמענ־פאהר אנגענומען א פאזיציע, וואס מאכט שלום צווישען די ביידע ריכטונ־גען, שטערט ניט די איבערצייגונגען פון די איינצעלנע שול־פיהרער און ערהאלט די גאנצקייט פון פערבאנד:

1) יודיש איז די אומגאנגס־שפראך אין די שולען. 2) יודיש און העברעאיש, אלס גע־גענשטענדען, זאלען גלעלערנט ווערען אין די נאציאנאל־ראדיקאלע שולען, וואס זיינען אנגעשלאסען אן דעם שול־פערבאנד, 3) די שולען האבען אויטאנאמע רעכט צו בעשל־סען, ווען אנהויבען צו לערנען מיט די קינדער די שפראכען. 4) קיינע שום ענדערונגען אין דעם למוד פון די דערמאהנטע שפראכען טארען ניט געמאכט ווערען אין מי־טען זמן.

ס׳איז אויך געשאפען געווארען א ארטאגראפישע קאמיסיע, צו וועל־כער עס זענען צוגעצויגען אויך זייטיגע ספעציאליסטען, שפראך־פארשער פון יודיש. ווען די קאמיסיע וועט פארטיג ווערען מיט דער ארבייט, רע־כענט דער פערבאנד צונויפרופען א פערזאמלונג פון אלע יוד שע לעהרער, שריפטשטעלער, רעדאקטארען, זעצער און קארעקטארען און איבערגעבען צו זייער ראטיפיקאציע דעם פארטיגען פראיעקט פון א יודישער אויסלייי־געכץ און גראמאטישע כללים.

ס׳איז כדאי דא איבערצוגעבען אויך די רעזאליוציע וועגען ארגאני־זאציאן: א) דער שולען־פערבאנד זאל געלייטעט ווערען פון א קאמיטעט פון 9. איינער פון די 9 זאל זיין א סעקרעטאר מיט א געוויסען געהאלט.

בולט׳ען בילד פון דעם גייסט, חאראקטער און איצטיגען מצב פון דער בעוועגונג. זיי דריקען אויס א קלארען און אפענעם רצון פון דער נייער ראדיקאלער יודישער אינטיליגענץ, וואס פארבעהאלט ניט איהרע כוונות.

דער וויכטיגסטער פון די דאזיגע בעשלוסען, וואס האט א בעדייטונג ניט נור פאר דער שולען־בעוועגונג גופא, נאר אויך פאר דער וויטערער ענטוויקלונג פון דער יודישער שפראך, איז דער בעשלוס צו שאפען א לעהרער־סעמינאר.

די פערוואלטונג האט געבראכט צום צוזאמענפאהר אנ׳אויסגעארבייטען פלאן פאר אזא אינסטיטוט, וועלכער איז מיט בעגייסטערונג אויפגענומען געווארען פון די דעלעגאטען, און גלייך אויפ׳ן ארט איז געלעגט געווארען א ממשות׳דיגער יסוד פאר דעם סעמינאר־פאנד. ביז אנהויב אקטאבער מוז געשאפען ווערען לפחות טויזענד דאלאר און דאן זאל מען עפענען דעם סעמינאר. אויך איז בעשלאסען געווארען צו שאפען פאר די לעהרער אין דער פראווינץ אזא קורס דורך קארעספאנדענץ.

פון גרויסער בעדייטונג פאר דער שולען־בעוועגונג איז דער בעשלוס צו שאפען א נ׳ א ר ג א ן, וואס זאל ענטהאלטען אבהאנדלונגען איבער די פערשיעדענע אדמיניסטראטיוו און פעדאגאגישע פראגען פון די שולען. דערווייל וועט די שריפט ערשיינען אונפעריאדיש. עס איז אבער קיין ספק ניט, אז ד׳ וועט אין גיכען פערוואנדעלט ווערען אין א פעריאדישען ארגאן. דער ערשטער נומער וועט ארויסגעהען דעם 1־טען אקטאבער 1916.

די נייע לייטונג איז אויך אינסטרואירט געווארען צו בעשטימען א ספעציעלע קאמיסיע, וואס זאל זיך בעשעפטיגען מיט שאפען א ק י נ ־ ד ע ר ־ ז ש ו ל נ א ל. א צווייטע קאמיסיע דארף אויסארבייטען א קורס פון יודישער געשיכטע און פאלק־קלאר פאר די שולען. לויט די בעשליסען פון צוואמענפאהר דארף די קאמיסיע בעשטעהן פון עקספערטען און האבען איהר פלאן פארטיג אין משך פון די זומער־חדשים, און נאכדעם ווי די לייטונג וועט דעם פלאן אננעהמען, זאל ער צושיקט ווערען ארום סוכות־צייט צו אלע שולען, וועלכע דארפען איהם גלייך איינפיהרען און אנהאלטען ביז א צוזאמענפאהר וועט בעשטימען איהם ענדערען.

פון פרינציפיעלער בעדייטונג זיינען די פאלגענדע צוויי רעזאליוציעס:

„וועגען די ימים טובים פון די נאציאנאל־ראדיקאלע שולען בעשליסט דער צוזאמענפאהר צו פ י י ע ר ען פ ס ח, ל׳ג ב ע ו מ ר, ש ב ו ־ ע ו ת, ס ו כ ו ת, ח נ ו כ ה, פ ו ר י ם או ן ד ע ם 1־ט ע ן מ א י. תשעה באב זאל אבגעהיט ווערען אלס נאציאנאלער טרויער־טאג. ראש השנה זאל געהאלטען ווערען אלס דער יודישער נייי־יאהר. וועגען

שריפטשטעלער און פעדאגאגען. געדויערט האט די קאנפערענץ דריי טעג. מען האט געארבייט שטיל, רוהיג, פאר זיך. אהן עפענטליכע ארויסטרעטונגען און אהן דעמאנסטראציעס.

אלע בלעטער אונטערשטרייכען דעם פראקטיש־קאנסטרוקטיוון חאראקטער פון דער קאנפערענץ, וואס איז דורכגעפיהרט געווארען מיט א זעלטענער (פאר יודישע קאנפערענצען) ערנסטקייט און זאכליכקייט. אפילו די ברענענדסטע שפראכען־פראגע איז בעהאנדעלט געווארען אין די ראה־מען פון פעדאגאגיק און צוועקמעסיגקייט. מען האט אפערירט ניט מיט טע־אריעס, נאר מיט פראקטישע אויספיהרונגען. ווי עס האט זיך ניט געהאנ־דעלט וועגען נצחון אדער מפלה פון די געגנערישע צדדים. וועגען דעם עצם פראבלעם — נאציאנאל־ראדיקאלע ערציהונג — האט מען בכלל ניט גערעדט, ווייל די אידעע גופא איז געווען מחוץ פון וועלכען־עס־איז וכוח, אלס עטוואס אנערקענטעס און פעסטעס. אויף'ן סדר־היום האט מען געש־טעלט ארגאניזאטארישע פראגען, אויפגאבען, וואס געהערען צו דער וויטערער ענטוויקלונג און פארמירונג פון דער געלונגענער שול־בעוועגונג.

אלע בעריכטען פון די ערטער האבען קאנסטאטירט דעם אונבע־שרייבליכען ערפאלג פון די נייע שולען. אלס א גוטען ביישפיעל וועלען מיר דא ברענגען דעם וואוקס פון דער תלמידים־צאהל אין דער ט א־ר א נ ט א ר שולע. אין מאי 1913 האט זי געהאט נור 60 תלמידים און איצט דערגרייכט די צאהל פון איהרע תלמידים (און תלמידות) ב י ז 350. די קינדער זענען פונאנדערגעטיילט, לויט זייערע פעהיגקייטען און קענט־ניסען, אויף 18 קלאסען, וועלכע שטעהען אונטער דער פעראגאגישער אויפזיכט פון 10 לעהרער.

אין שול ווערט פאלגענדעס געלערנט: יודיש: שרייבען און לייענען, יודישע געשיכטע, יודישע ליטעראטור און יודישע פאלקס־ליעדער; אין די העכערע קלאסען ווערט אויך אונטערריכט העברעאיש, לויט דער סיסטעם פון „עברית בעברית". די תלמידים פון די העכערע קלאסען קריגען אויך א בעגריף איבער דער סאציאלער לאגע פון די יודישע ארבייטער־מאסען, זייערע אידעאלען און שטרעבונגען.

אין אזעלכע שטעדט, ווי נ י ו־י א ר ק און ט ש י ק א ג א פונקציאנירען גלייכצייטיג צוויי און מרי שולען, כדי צו בעזארגען די בע־פעלקערונג פון פערשיעדענע שטאדט־טיילען.

ס'איז דא ניט דער פלאץ אבשטעלען זיך געגויער אויף די דעבא־טען, וואס זענען פארגעקומען אויף דער קאנפערענץ. מיר וועלען זיך בעג־ניגענען מיט די אנגענומענע רעזאליוציעס, וואס גיבען א קלארען און

אויפוועקען א בענקשאפט, א ריס צו אן׳אנדער לעבען. זאל ער שטארקען די שוואכע אין פאלק און זיי מונטערען: ווי די העלדען ק ע נ ע ן אלע זיין, ד א ר פ ע ן אלע זיין.

ס׳וועבט זיך א ניי יודיש לעבען פון ארבייט. וואו ס׳איז ארבייט, דארט איז קאמפף; וואו ס׳איז קאמפף דארט פאדערען זיך קרבנות. פליסט דאס יודישע העלדען־בלוט אויפ׳ן באדען פון דער נאציאנאלער ארבייטס־היים, און שרייט פון דער ערד:

„זאל דאס יודישע פאלק געדענקען"..

נאציאנאל־ראדיקאלע ערציהונג.

2.

אין משך פון דער קורצער צייט צווישען דעם ערשטען צוזאמענ־פאהר פון די נאציאנאל־ראדיקאלע שולען (אפריל 1914) און דעם צווייטען (מאי 1916) האט זיך די בעוועגונג פאר נאציאנאל־ראדיקאלער ערציהונג ניט נור בעדייטענד פערגרעסערט און פערשטארקט אין צאהל, נאר גלייכ־צייטיג אויך אנגענומען א מעהר רוהיגערען און ר י י פ ע ר ע ן חא־ראקטער.. די פאזיטיווע פראקטישע ארבייט האט אבגעקיהלט די ליידענ־שאפטען און שטומפער געמאכט די שפיצען פון די עקסטרעמע גייסטער. דעם ארט פון דעקלאראקטיווע פראזען און סברות, האט פערנומען די ע ר־פ א ה ר ו נ ג; די מאסגעבענדסטע עקספערטען זענען אנשטאט די פאר־טיי־מענער געווארען די לעהרער, וואס פערברענגען זייער צייט אין ארבייט צווישען די קינדער און פאר די קינדער. אויך די אלגעמיינע יודישע גע־זעלשאפטליכע אויפלעבונג, וואס האט זיך בעמערקבאר געמאכט אין אמע־ריקא די לעצטע יאהרען, האט מיטגעווירקט דערצו, אז די צווייטע קאנפע־רענץ זאל טראגען א חאראקטער פון א ש ו ל ע ן־ב ע ר א ט ו נ ג, פון זאכליכע, טעארעטיש־פראקטישע, פעדאגאגישע בעטראכטונגען, וואס זא־לען זיך ניט דערווייטערען צו פיעל פונ׳ם בעשטימטען פאזיטיוון צוועק.

נור א דאנק אט־דעם אלעמען איז געלונגען צוציהען צו דער צווייטער קאנפערענץ כמעט א ל ע שולען און א ל ע ריכטונגען, דערגרייכען אויף אזא אופן א אייניגונג און אפשר אויף שטענדיג מאכען א סוף מיט דער שפאלטונג־סכנה. אין דער קאנפערענץ האבען זיך בעטייליגט 21 פון די ערך 40 איצט עקזיסטירענדע נאציאנאל־ראדיקאלע שולען, אין וועלכע עס לערנען זיך מעהר ווי 4000 קינדער, און דריי שול־קאמיטעטען פון ערטער וואו אזעלכע שולען דארפען זיך אין גיכען עפענען. די דעלעגאטען זענען מעהרסטענס בעשטאנען פון לעהרער. ס׳האבען זיך אויך בעטייליגט יודישע

קברים. א סימן, אז ס׳וועבט זיך א נייער לעבען, דורך געזונטע מענ־
שען מיט פרייע הערצער, שטארקע ווילענס, וועלכע ליבען דאס לעבען
אהן א פארוואס און קענען פאלען אינ׳ם קאמפף. עס וועבט זיך א מיס־
טישער בונד צווישען מוזיים און סעדזשערא, צווישען די אמאליגע בריו־
נים און היינטיגע וועכטער, און עס שאפט זיך א נייע תקופה אין אונזער
נאציאנאלען לעבען.

———

איינצעלנע געפאלענע. אבער ניט קיין יחידי־סגולה. אט אזעלכע
דארפען זיין, אט אזעלכע זיינען יודישע ארבייטער אין ארץ־ישראל. דער
גלות האט אין זיי אנ׳אונצופרידענהייט געבוירען, אנ׳אומרוה אויפגעוועקט,
און אין ארץ־ישראל האבען זיי א בעפרידיגונג געזוכט. געזוכט און געפונען.
אקטיוו געלעבט—אקטיוו געשטארבען. זייער לעבען און טוידט זיינען דערי־
בער א סימבאל פאר׳ן גאנצען פאלק, ווי אזוי מ׳קאן לעבען אינ׳ם יודען־
לאנד און ווי אזוי עס שטארבען יודען.

דער טויט פון די נייע יודישע גבורים איז דער לע־
בענס־רוף צום גאנצען היינט־גען דור יודען. דער פערשטומטער
אקארד פון אונזער פאלקס־מעלאדיע האט ווידער אויפגעציטערט... דאס
פאלק, וואס איז אין גלות אוועק, האט פערהייליגט די נעמען פון זיינע
מארטירער. דאס פאלק, וואס הויבט אן פון גלות ארויסגעהן, וועט נאכטאהן
די מעשים פון זיינע גבורים.

יזכור... אבער געווענדעט ניט צום הימעל, נאר צום לעבעדיגען
פאלק; ניט איינגעשפארט אין די ד׳ אמות פון שוהל, ביי ברענענדע
נשמה־ליכט, נאר אין דער ווייט צוואוארפענער יודישער וועלט ביי דער
העלער זון פונ׳ם יודישען בעפרייאונגס־קאמפף; ניט קיין תפלה, נאר אנ׳־
אויפפאדערונג.

יזכור...

„זאל דאס יודישע פאלק געדענקען"... ווי אזוי יודישע ארבייטער
האבען געלעבט און זיינען געפאלען. קינדער פון פאלק זיינען זיי געווען:
דער יודישער „באסיאק" פון אדעס, דער „סוחר" פון פאלטאווע, דער „שניי־
דער" פון טעמיר־חאן־שורא, דער „זעצער" פון ירושלים און דער פארם־
ארבייטער פון קאליפארניע. זיי האבען זיך אבער ניט געוואלט בעגנוגענען
מיט׳ן יחוס פון די עלטערען, און אליין געפרובט ארבייטען און שאפען,
לעבען און גענישען. ניט קיין גבורות האבען זיי בעוויזען, נאר די פאהן
פון „ארבייט און לעבען" אויפגעהויבען און אין קאמפף פאר׳ן לעבען דעם
טויט געפונען. זאל דער זכר פון די העלדען אריינדרינגען אין איטליכע
יודיש הויז, וואו ס׳פלאגט און ס׳פיניגט זיך א גלות־נשמה און אין איהר

ציאנאלער צענטר, און דא וואכט אויף די יודישע פאלקס־אקטיוויטעט, אינ׳ם טאג־טעגליכען לעבען, אין דער ארבייט, און במילא אויך אינ׳ם קאמפף, א־הין געהען די אקטיוויטעט פון פאלק און זייער לעבען דארט איז די מאדערנע רעוואלוציע אינ׳ם יודישען פאלקס־לעבען. אין זיי האט אויפגעשטורעמט דער פערלאנג נאך אנ׳אייגענעם שאפענדען לעבען, און זיי האבען ער־קלערט מלחמה, דעם שונא פון דרויסען, דעם שונא פון אינעווענדיג. נישט מתפלל געווען האט בר־כוכבא, ניט געווארט און געהאפט האבען די בריו־נים, נאר געקעמפפט און זייער בלוט פערגאסען אין דער מלחמה פאר יודי־שער פרייהייט; זייערע קברים וועקען קאמפפס־געפיהלען ביי די נייע יו־דען אין דער אלטער היים.

די אמאליגע יודישע קעמפפער זיינען געפאלען בעוואוסטזיניג, ווי העלדען, און אין דעם טויט זייערען האט זיך שארף אויסגעוויזען, ווי שטארק ס׳איז אין זיי געווען דער אינסטינקט צו לעבען, לעבען און שאפען. איצט הויבט זיך ווידער אן א יודישעס לעבען, וועלען אויך קומען יודישע גבו־רים, וועלכע וועלען וויסען ווי צו שטארבען.

וויסען ווי צו שטארבען — מיר דארפען זיך עס לערנען, ווייל מיר וויסען נאך ניט ווי צו לעבען. די קברים פון אונזערע אמאליגע גבורים דערצעהלען אונז, אז אמאל האבען מיר עס געוואוסט. און ס׳הויבען זיך אן צייהען מחנות יודישע ארבייטער צום פערלאזענעם דערפעל מודעים, און אלץ אפטער דערמאהנט מען זיך אן דער פעסטונג פון מסדה.

מירון און מודעים...

וועך פון זיי איז שטארקער, וועך פון זיי וועט מנצח זיין, וועך פון זיי וועט בעשטימען די וויטערדיגע ריכטונג פון אונזער געשיכטע? וועט דאס יודישע פאלק פארטזעצען זיין נישטיג לעבען, פערבלייבען אויף תמיד פאסיוו און טראגיש אונפראדוקטיוו אלס נאציאן? אדער עס וועט זיך אב־זאגען פון נסים און צופאסונגען און ארויפטרעטען אויפ׳ן וועג פון שא־פענדען אקטיוון לעבען? וועט עס וויטער מאכען צרופים פון הייליגע שמות, יאהר־איין און יאהר־אויס שטעלען א ליכט אויפ׳ן קבר פון זיין לעבענס־זודיגען ערדישען עבר און שיקען צום הימעל זיין תפלה: יזכור... אדער אפשר וועט עס זיך סוף־כל־סוף אליין דערמאנען... וי אזוי ער זעלבסט, האט געלעבט, געארבייט און געקעמפפט?!...

דערווייל ציהען זיך אין מירון טויזענדער און אין מודעים געהען צעהנדליגער. אבער אין מירון בענעצט מען מיט טרערען די פעררעסטעטע שטיינער, און מודעים פאדערט און מאהנט...

אין מודעים געהט די יוגענד... און ס׳זענען שוין צוגעקומען נייע דערפלעך: סערזשערא, מרחביה, דגניה, כנרת, מלחמיה... נייע נעמען, נייע

פערוויסט, פעראיינזאמט אין זייער פערגליווערטער שטאלצקייט זיי־
נען צושפרייט איבער׳ן לאנד די קברים פון אונזערע גרויסע פאלקס־העל־
דען און זאגען עדות אויף די עבדות און שפלות, אין וועלכע א גאנצעס
פאלק איז געזונקען.

* * *

ס׳איז אויפגעשטאנען אינ׳ם יודישען פאלק א נייער דור, וועלכער
רייסט איבער די גלות־פאסיוויטעט: די א ר ב ע י ט —דאס איז דער רעאלער,
קאנקרעטער אינהאלט פון זיין שטימונג. אין איהר וואקסט און דריקט זיך
אויס דער מענש. דאס איז זיין פערמעגען, דאס איז דער טעם, דער מארא־
לישער זין פון זיין לעבען, זיין זין, זיין וועדטה, געהט ער פאר איהר אין
קאמפף, קעמפפט ער פאר זיין לעבען. דאס פאלק, וואס האט געלעבט פון
ווינד און רויך, האט ניט געהאט קיין שום באדען, קיין שום געוועהר
מיט וואס זיך צו פערטיידיגען. עס איז פסיכאלאגיש ניט מסוגל געווען צו
ווידערשפעניגונג. צופאסונג —איז דער לעבענס־תנאי פון גלות: שטילער ווי
וואסער, נידעריגער ווי גראז — דאס איז זיין עטהיק. אליין ניט שאפענדיג,
האט דאס פאלק צו זיך גופא קיין אכטונג ניט געהאט, און מיט הכנעה און
יראת הכבוד געקוקט אויף די שטארקע. איז אבער א טייל אריבער צו אנ׳־
ארבייטס־לעבען, איז געשטיגען זיין אקטיוויטעט און במילא ענטשטאנען די
זעלבסט־פערטיידיגונג. דאס איז ערשט דער אנהויב פון א פרייען אקטיוון
קאמפף. עס פעהלט נאך דער פאזיטיוער מאמענט, וואס פעראייניגט
דעם יחיד מיט׳ן כלל און גיט צו דעם קאמפף א נאציאנאלען מענשליכען
חאראקטער.

צווישען די לאנגע שורות פאגראם־קרבנות מישען זיך אריין גע־
צעהלטע נעמען פון זעלבסט־שוץ גבורים. דאס זיינען אבער נאך קעמפפער
על פי נויט. זייער אקטיוויטעט איז געווענדעט אן פרעמדע ווירקונגען און
איז איינגעשפאנט אין צייט און ארט. דאס פאלק איז צוזונדערט, יעדער
טייל פיהרט א לעבען פאר זיך, און דער קאמפף פון פערטיידיגונג איז א
פעראייניצעלטער. די יודישע גבורים פון דער אלגעמיינער רעוואליוציאנע־
רער בעווענגונג זיינען נאך אין עצם אבגעריסען פון דעם אייגענעם נאציא־
לען לעבענס־קוואל. דאס פאלק אלס אזעלכעס לעבט מיט אנדערע חלומות,
און דער ערפאלג פון זייער קאמפף איז ווידער בעשרענקט ניט מיט די יו־
דישע נאציאנאלע גרעניצען, נאר מיט ארטיגע פאליטישע בעדינגונגען.

א טייל איז געווארען אקטיוו. דאס בעריהרט אבער ניט דאס הארץ
פון דער יודישער נאציאן.

דער אקטיווער יודישער קעמפפער זוכט זיין שורש אין דער היים פון
זיין אקטיוון יודישען פאלק. אין ארץ־ישראל הויבט זיך אן שאפען א נא־

* * *

קיינמאל האט זיך ביים יודישען פאלק ניט איבערגעריסען זיין פסי־כאלאגישע פערבינדונג מיט ארץ־ישראל, און אין מיליאנען יודישע הער־צער האט דאס געפיהל צום אלטען פאטערלאנד פון צייט צו צייט זיך אויס־געדריקט אין פערשיעדענע משיח־בעוועגונגען. אין תוך געגומען איז דאס געווען די קריסטאליזירונג פונ׳ם געזונדען לעבענס־אינסטינקט ביים פאלק, פון זיין אינטימען, פעלזען־עקשנות׳דיגען חשק איינצוהאלטען זיין אייגענע נאציאנאלע אינדיווידואליטעט.

אבער ביים אונפראדוקטיוון גלות־פאלק האט דערדאזיגער צובונד צו זיין אלטען פאטערלאנד אנגענומען א „לופטיגען", גייסטיגען חאראקטער. ריין און אונבעפלעקט איז דער „יודישער גייסט" דורכגעטראגען געווארען דורך דעם גאנצען גלות־מדבר, און דאס האט בעשטימט דעם אינהאלט פון די פאלקס־בעשטרעבונגען. דאס פראקטישע שאפענדע לעבען, פונקט ווי די העלדישקייט, וואס שפייזט זיך פון דעם, זיינען ארויסגעלאזען געווא־רען פון אויג, נאך דעם, ווי ס׳איז געפאלען דער לעצטער קעמפפער פון בר־כוכבא׳ס מחנה. ס׳איז פערשוואונדען די בעציהונג פון ארבייטענדע און שאפענדע עלעמענטען, און געבליבען איז דער „ריינער גייסט". ארץ־ישראל איז פערוואנדעלט געווארען אין א „הייליגען ארט", וואו ס׳זענען בעגראבען געווארען די שהנסטע און איידעלסטע חלומות פון א גאנ־צען פאלק. זי האט, ווי יעדער חלום, בעשיינט און בעצירט דאס מארטי־רער־לעבען אין גלות. אבער זי איז געבליבען אבגעריסען פון דעם פאלקס רעאלע האנדלונגען, פון זיין טאג־טעגליכען לעבענס־קאמפף. דאס אונפרא־דוקטיווע פאלק האט אנגעפיהלט דאס לאנד מיט זיינע אונפראדוקטיווע עלעמענטען, און זיי, די צופוילטע נשמות, האבען אויפגעזוכט די פעוויסטע קברים פון זייערע פאסיווע עלטערען, און די צענטרען, וואוהין עס ציהט זיך דאס פאלק אין ארץ־ישראל, זיינען געווארען מירון מיט׳ן קבר פון בר־יוחאי, ירושלים מיט׳ן קבר פון שמעון הצדיק, טבריה מיט׳ן קבר פון ר׳ מאיר בעל הנס. —

וואס האבען זיי, די בטלנים און תורה־יודען, צו וויסען פון מודעים, וואו ס׳ליגען בעגראבען די חשמונאים־העלדען, פון מסדה, וואו ס׳איז מיט בלוט פערצייכענט דער שהנסטער מאמענט פון דעם רעוואליוציאנערען יו־דישען פאלקס־קאמפף?! וואס האבען דיזאזיגע גאטספארכטיגע זקנים, וואס קוקען ארויס מיט פערגלאצטע אויגען אויפ׳ן „קץ" — וואס האבען זיי צו טהאן מיט די בראווע קנאים, מיט די עזות׳דיגע בריונים, וועלכע זיינען גע־גאנגען געגען דעם ווילען פון אויבערשטען און פארטיידיגט אקטיוו די שטיינער און די ערד פון ירושלים. —

געווען, אויף זיי איז מען אויפגעשטאנען, זיי זייער פרייהייט געוואלט בע־
רויבען, האבען זיי אויפגעשטורעמט און קריעג ערקלעהרט. דעם שונא פון
דרויסען, דעם שונא פון אינוועניג. אקטיוו געלעבט — אקטיוו געשטארבען.
יוחנן פון גוש־חלב, שמעון בר־גיורא, אליעזר הגלילי, דער העלד פון מסדה,
— ניט ווי מארטירער, נאר ווי העלדען זיינען זיי געפאלען אין אפענעם
קאמפף. בר־כוכבא און זיינע חברים אין די צעהנדליגער טויזענדער הא־
בען אויפגעהויבען די פאהן פון יודישען אקטיוועז קאמפף אינ׳ם אייגענעם
לאנד — די לעצטע רעוואליוציאנערע יודישע פאלקס־בעוועגונג — און
זיינען געפאלען.

אבער דאס פאלק איז אין גלות אוועק און זייערע נעמען פארגעסען.

דאס פאלק האט זיך צוברעקעלט, צושאטען, אבגעריסען פון זיין ערד,
פון שאפענדען לעבען. און פון דאמאלט הויבט זיך אן די טראגעדיע פון
אונזער פאסיוויטעט. דאס פאלק איז פאסיוו; זיין לעבען איז איינגעצוימט
אין גרענעצען, בעשטימטע פון דרויסענדיגע פיינדליכע כחות און זיין נא־
ציאנאלע אייגענטימליכקייט האט ניט ווען זיך ארויסצוקריסטאליזירען. און
ס׳ציהט זיך א לאנגע, לאנגע סדרה פון אינקוויזיציעס, גירושים, פאגראמען
און... מארטירער. ווער נאך, ווי אונזער פאלק איז אזוי רייך אין מארטירער,
ווער נאך פערמאגט אזא רייכע רשימה פון איינצעלנע שטילע לעבענס־טרא־
געדיעס, וואס זיינען געבוירען געווארען אויפ׳ן באדען פון אונזער פאסי־
ויטעט?! דערפאר אויך פערמאגט קיין אנדער פאלק אזא לאנגען צעטעל
פון „קדושים" אהן א נאמען און מיט א נאמען, „קדושים וטהורים", וואס
יאהר־איין יאהר־אויס פערהייליגט דאס פאלק און דערמאהנט זיי אין זיינע
אינטימע, פון צער און טרעהרען געוועבטע, יזכור־תפלות.

* * *

יזכור... א מאדנע תפלה, וואו ס׳ווערט בעשטעטיגט און פערהער־
ליכט די פאסיוויטעט פון א פאלק. קיינער פון די פאלקס־העלדען, פון זיינע
אקטיווע קעמפער איז אין איהר ניט אריינגענומען. זי איז א שעפפונג פון
גלות, וואו דער אקטיווער רצון איז טויט און דער קאמפף, דאס ווידער־
שפעניגענדע ווארט קאנען, חלילה, פערשאפען נייע צרות... דאס פאלק בע־
ווייגט די יעניגע, וועמען ס׳איז בעשערט געווען אומצוקומען פאר׳ן כלל...
זיי זיינען גרויס געווען אין זייער געדולה, אריבערגעטראגען און אויסגע־
האלטען די גרעסטע ענוים פאר זייער אמונה. הייליגע מארטירער. יזכור...
ס׳איז א תפלה, א געבעט פון א דערשלאגענעם פאלק צו עמיצען א שטאר־
קען, אנ׳אלמעכטיגען... זאל ע ר געדענקען, און אינ׳ם זכות פון די מארטי־
רער אויסלייזען דאס פאלק.

פאסיוו אומגעקומען — פאסיוו אויסגעלייזט ווערען.

שטארקייט. פון ווייטען, טיעפען עבר טראגט זיך דאס אבהילכען פון יודי־
שען אקטיוועז קאמפף און שפרייט זיך פערטרויליך איבער די פעלדער און
בערג פון יהודה און גליל.

אקטיוו געלעבט האט דאס יודישע פאלק אין ארץ־ישראל, אין אלץ
זיין ענערגיע פערקערפערט, אומעטום זיין אייגענטימליכקייט אויסגעדריקט,
געלעבט פאר זיך, ווי זיינע אייגענע כחות האבען איהם ערלויבט. ממשות־
דיגע אינהאלטען און ווערטהען האט דאס פאלק געשאפען — האט עס זיי
פערטיידיגט און אבגעהיט ביז׳ן לעצטען טראפען בלוט. פעראייניגט האט
דאס פאלק געלעבט אן׳אייגהייטליכען, פולען יודישען לעבען. אלע זיינע
שיכטען און קלאסען זיינען געווען צונויפגעשמידט אין איין פעסטען נאצי־
אנאלען בונד, און די אקטיוויטעט פון יחידים האט געקרעפטיגט און געשפייזט
די אקטיוויטעט פון דער גאנצער נאציאן.

אן׳אקטיווער נאציאנאלער לעבען, אן׳אקטיווער נאציאנאלער קאמפף.

אויך דאן האט דאס פאלק פערמאגט עלעמענטען, ווייטע און פרעמ־
דע פון דער שאפענדער ארבייט. דאס זענען געווען די פאסיוע אין פאלק,
די רייכע, וואס האבען געציטערט פאר זייער פערמעגען און געזוכט שלום
מיט דער הערשענדער מאכט, און יענע לומדים און בטלנים, וואס האבען
געטראגען גאטס נאמען אויף די ליפען און א הכנעה־געפיהל אין הארצען.
און אין דעם שרעקליכען מאמענט, ווען ס׳איז צובראכען געווארען אונזער
נאציאנאלע זעלבסטשטענדיגקייט און די יודישע שאפונגס־קרעפטען זיינען
אין גלות־קייטען איינגעשמידט געווארען, זיינען די פאסיוע עלעמענטען
פערבליבען אין זייער אויסווארטענדען צושטאנד און נאך געפרובט פענטען
דעם אויפגעבונטעווטען ווילען פון די אונגעדולדיגע.

זיי זיינען אין קאמפף ניט ארויס, פאר דער ערד זיך ניט געשטעלט,
ווייל זיי זיינען מיט איהר ניט געווען פערבונדען דורך ארבייט. און ווען
דער שונא איז זיי בעפאלען — זיינען פיעלע פון זיי מארטירער געווארען.
מארטירערי איז א דירעקטער רעזולטאט פון פאסיוויטעט. זיי אליין האבען
זיך מיט גארנישט ניט פערשולדיגט. זיי קומען אב פאר פרעמדע חטאים,
זיי ליידען פאר׳ן כלל. עשרה הרוגי מלכות — אלע זיינען זיי געשטארבען
אויף „קדוש השם", זיך מוסר נפש געווען פאר דער אמונה פונ׳ם פאלק,
און דערפאר. האט זיי דאס פאלק א מצבה אויפגעשטעלט, און זייער נאמען
אויף אייביג אין א תפילה פערהייליגט.

עשרה הרוגי מלכות. צוהן געצוהלטע, יחידי סגולה, מארטירער.

געפאלען זיינען דאן צוהנדליגער און הונדערטער טויזענדער. דידא־
זיגע האבען זיך פאר קיינעם ניט מוסר נפש געווען, פאר קיינעם ניט אב־
געקומען און קיינעמס נאמען ניט פערהייליגט. קינדער פון פאלק זיינען זיי

העגטער און קרבה׳שער צו ווערן מיט׳ן שונא.

די גאנצע קונסט־געשיכטע איז אייגענטליך די געשיכטע פון דער ירידה פון דער אמת׳ער פלאסטיק. איך וויל זיך דא ניט אבשטעלען אויף די אלע שטופען פון דער ירידה. נור א פאר ווערטער, וועגען דער קונסט פונ׳ם לעצטען יאהר־הונדערט: מיט דער דערוואכונג פון דער דעמאקראטיע האט די פובליציסטיק פערפלייצט אלע געביעטען פון דער קונסט. היינטיגע קינסטלער זענען אין דער אמת׳ן גאר לעהרער און פרעדיגער פון פערשיעדענע אידעען. איהר וועט ניט געפינען איין קינסטלער פון דער לעצטער צייט, וועלכער זאל אייך מיט זיינע ווערק ניט ווילען בעלעהרען. היינטיגע א בילדער־אויסשטעלונג קען פערגליכען ווערען צו א ליטערארישען זאמעלבוך מיט פערשיעדענע ארטיקלען און ערצעהלונגען. אין קיין צייט איז אזוי פיעל קונסט־טעאריעס ניט געשאפען געווארען, ווי אין אונזערער. רעאליזם, אימפרעסיאניזם, פוטוריזם, קוביזם און נאך צעהנדליגער איזמען; און דער יוד, אפילו דער עכטער און אמת׳ער יוד, האט זיך עפעס היימישער דערפיהלט אויף אלע קונסט־געביעטען. עפעס א קלייניגקייט: מ׳רעדט דאך גאר ווערטער, מען הערט דאך עפעס ממשות׳דיגעס, מען מאלט שוין ניט גלאט אין דער וועלט אריין... עס הויבט דאך אן שמעקען מיט תחלית, מיט דעם אייביגען יודישען תחלית.

און אין אלע לענדער פון אייראפא זעהען מיר, ווי עס מעהרען זיך יודען־קינסטלער. און מיט א שעהן־ביסעל נעמען פון יודישע קינסטלער מעגען מיר זאגער שטאלץ זיין. — אמת, מיר זענען שוין לאנג ניט די יודען פון אמאל, פון דער זוניגער ביבלישער צייט. יעדער גלות האט אויף אונז אנ׳אנדער שטויב ארויפגעהויבט; פרעמדע קאלטע ווינטען האבען אונזער יודישען גייסט אבגעשוואכט... אבער נאך מעהר ווי מיר צו זיי, האבען זיי זיך צו אונז דערנעהנטערט.

ל׳א קענ׳ג

יזכור. *)

אנ׳אלטער פערשטומטער אקארד פון אונזער פאלקס־מעלאדיע האט נאך יאהר־הונדערטער געפונען זיין תיקון און אויפגעציטערט מיט א נייער

*) הקדמה צום בוך „יזכור", ארויסגעגעבען פונ׳ם פועלי־ציוניסטישען פאלעסטינא־קאמיטעט אין ניו־יארק, געווידמעט די געפאלענע ארץ־ישראל־דיגע ארבייטער און שומרים.

געקומען... און אין דער צייט, ווען די אלטע גריכישע קונסט איז אינגאנצען דורכגעדרונגען מיט'ן גייסט פונ'ם „מה נאה אילן זה" און פערגעטערט אויסערליכע שעהנע פארמען, זוכט און פארשט דאס יודענטום נור דעם תחלית, די נשמה פון דער בריאה.

די אלטע גריכישע סטאטוען זענען געטליך שעהן אין דער פארמע און מייסטערהאפט מאדעלירט, אבער אזוי קאלט און קיין שום לעבען און קיין שום עקספרעסיע איז ניטא אין זייערע געזיכטער. מערקווירדיג: די אלטע גריכישע מייסטער האבען כמעט ניט געווואוסט פון פארטרעט. דאגעגען אונזערע נביאים — אונזערע אמאליגע קינסטלער, זענען שטיקער פייערליידענשאפטליכער לאווע, וועלכע רייסען זיך מיט אזא דורשט צו גאט, און פארברענען און פארפלייצען אויף זייער וועג אלץ, וואס איז זינדיג און אונגערעכט.

און אויב ס'איז ביי אונז אמאל ניט געווען קיין קונסט, הייסט עס נאך ניט, אז אויך להבא קענען מיר אזעלכע ניט בעקומען. אויב אמאל איז דאס פלאסטישע אבסאליוט פריקרע געווען דעם יודישען גייסט, דארפען מיר אבער ניט פארגעסען, אז דאס יודענטהום האט זיך לאנג שוין אבגע־טובל'ט און אבגעבלייכט אין די זיעבען ימים פון ביטער'ן גלות. און אויך אן דער גרויסער יריד פון דער אמת'ער פלאסטיק טארען מיר ניט פאר־געסען. ס'איז זעהר מעגליך, אז ווען אין דער צייט פון די עשרת הדברות וואלט עקזיסטירט די מאדערנע קונסט, וואלטען מיר אפשר וועניגער מיט א „לא" געהאט אין אונזער תורה.

דער אפאסטאל פ א ו ע ל איז דער ערשטער רעווואליוציאנער געווען אין דער קונסט: דערמיט, וואס ער האט ערלויבט אין די ערשטע קריסטליכע קהלות צו מאלען „הייליגע בילדער", האט ער די ארבסטע און געפעהרליכסטע פגימה אריינגעבראכט אין דער קאלטער און מאיעסטעטישער גריכישער פלאסטיק. און דערמיט אויך געפענט דעם גאלדענעם טויער פאר די אלע עסטעטישע שולען, וועלכע האבען זיך מיט'ן ערשיינען פון קריסטענטהום געמעהרט און געווידמעט ביז'ן היינטיגען טאג. מיט'ן ערשיינען פון קריסטענטהום איז דער ערדישער גן־עדן פער'חתמ'עט געווא־רען און די געזונדע העלענישע ארמאניע איז צובראכען געווארען. די ער־שטע קריסטען האבען אין זייערע הייליגע בילדער ו ו ע נ ו ס ' ן מיט א פ א ל א נ ' ע ן צוקריפעלט, הגם די לעצטע זענען אפשר זייערע ער־שטע מאדעלען געווען.

י ר ו ש ל י ם האט מיט דער הילף פונ'ם קריסטענטהום ר ו י ם מנצח געווען. אבער מנצח זיין, מיינט אויך בעז'עגט צו ווערען — נע־

אין א מין הייליגער קאנווואולסיע.

אבער אויסער אט דעם אזוי גערופענעם „באלעט", זענען אונז קיין ערנסטע שפורען פון פלאסטישער קונסט ניט פערבליבען פון די אמאליגע יודען. גוטע בעלי־מלאכות, יובעלירען, האבען מיר אפילו יא געהאט אין מיטעלאלטער, נאר זיי פלעגען מעהרסטענס ארבייטען פאר די פרעמדע פויפסטליכע און קעניגליכע הויפען, אבער ניט פאר זיך אליין. „לא תעשה ל ך כל פסל"... זיי האבען מסתמא געדרונגען, אז פאר פרעמדע מעג מען מאכען „געטשקעס"...

די גרינגשעצענדע בעציהונג פון יודען צו פלאסטיק האט זיך אויך אויסגעדריקט אין דעם, וואס זיי האבען דערמיט געהאנדעלט. מערקווירדיג: נאך עד היום געפינט זיך דער קונסט־האנדעל אין יודישע הענד. איך ווייל דערמיט ניט זאגען, אז דאס פאלק האט זיך פון צייט צו צייט ניט אונטערגעשפילט מיט קונסט. אבער ווער ס׳האט געוואלט בעאבאכטען אט די „קונסט־שטיק" אונזערע, דער האט געקענט בעמערקען, אז דאס רוב זענען זיי אויך געמאכט געווארען „לשמה", מיט פערשיעדענע געדאנקען און כוונות: מעהרסטען האבען זיי צוטהאן מיט אותיות, מיט פסוקים, און זעהר זעלטען מיט פיגורען און פנים׳ער. דעם יודישען פאלקסטימליכען קינסטלער צייהט ס׳רוב צו עפעס א המצאה׳לע, ווי למשל: אויף א גערשט אנשרייבען א גאנצען קאפיטעל תהילים... מאכען ה ע ר צ ל ׳ ס פארטרעט מיט גאנץ „מדינת היהודים"; מרדכי׳ן מיט דער מגילה. אהן וועלכער קען א יוד זיך ניט באגעהן. דאס יודישע פאלק האט מעהר ליעב ר ע ד ע ן, ש ר י י ב ע ן, איידער מאלען, פלאסטיש שילדערען.

———

אויב די אלטע העלענען זענען די ערשטע און צווייפעללאז אויך די בעסטע פלאסטיקער געווען, זענען די אמאליגע יודען זייערע ערשטע און און אויך די ב ע ס ט ע געגנער געווען. דאס אלטע גריכישע און דאס אלטע יודישע פאלק — זענען די צוויי גרעסטע פאליוסען אין דער גענשיכטע פון מענשליכער קולטור און שאפען. זייערע אידעאלען לעבען און קעמפפען נאך עד היום און קענען אייגער דעם צווייטען ניט גובר זיין. אויך אין דעם מאדערנעם שאפען, קען מען דערקענען דעם ריעזען־קאמפף צווישען דעם העלעניזם און יודאיזם. יעדער אייגער פון די בעדייטענדע מאדערנע קינסטלער בלאנדזשעט, אייגענטליך, אין זיין שאפען צווישען די צוויי גרעטליכע שטראמען.

די מאדערנע קונסט זוכט מיט דער פערמיטלונג פון׳ם קריסטענטום א שלום צו מאכען צווישען דעם בארג ס נ י און דעם א ל י מ פ (רעמבראנדט, הייגע, טאלסטאי, אנאטאל פראנס), אבער דער שלום איז נאך ניט

דעם יודישען פאלק — וועט זיין א שפעטערע און פיעל ברייטערע אויפגאבע.

בעגריסענדיג זאנגווילס צוריק־קעהר צום ציוניזם, האפען מיר, אז אויך דער ציוניזם וועט ווערען ברייטער, פיעלפארביגער, פאלקסטימליכער, — א בעווועגונג פון טהאט און קראפט.

בן־משה־צבי

יודען אוז פלאסטיק.

רעדענדיג וועגען דעם, פארוואס ביי יודען איז קיינמאל קיין פלאסטישע קונסט ניט געווען, דערצעהלט דער בעריהמטער פראנצויזישער דענקער ערנעסט רענאן א זעהער חאראקטעריסטישען פאקט, וועלכען ער האט אליין בייגעווואוינט: זייענדיג אין פאלעסטינא, האט ער אמאל, צופעליג, בעוויזען אנ׳אראבער א בילד פון א מענשען. דער אראבער, דערצעהלט רענאן, האט לאנג, לאנג געקוקט אויף דעם בילד און באלד דערנאך ביי איהם א פרעג געטהאן:

„וואס וועסטו טהאן, אז דער אבגעמאלטער מענש וועט דיך פארקלאגען פאר׳ן רבונו־של־עולם, פארוואס דו האסט איהם א גוף אהן א נשמה געגעבען? — —

א גוף אהן א נשמה, אהן אנ׳אינהאלט און אהן א תחלית — ווי אזוי קען דאס א יוד פערשטעהן און ליעב האבען?

די איינציגע פלאסטיק, וועלכע מיר, יודען, האבען מסתמא דאך אמאל געהאט איז— באלעט. ווי אלע אריענטאלישע פעלקער, האבען אויך יודען ליעב דאס טאנצען. די לויים האבען אמאל געטאנצט, דוד המלך, דבורה א. א. וו. אויך ביי די נייע חסידים איז דאס טאנצען א גרויסער ענין געווען... אבער יודען האבען ניט געטאנצט, ווי די אלטע גריכען: צוליעב שעהנע פארמען, צוליעב קערפערליכע איבונגען; די ביבלישע יודען האבען געטאנצט פון התלהבות, פון גרויס עקסטאז, דיענענדיג דעם בורא... „כל עצמות תאמרנה" — דאס איז דער אמת׳ער זין פון יודישען אמאליגען טאנץ. ס׳איז ניט געווען קיין אידעאל־זירונג פון ריטמישע קערפערליכע פארמען און בעווועגונגען, נאר א מין זעלבסטפערגעסענהייט. — אלע גליעדער זענען געווען „אויסער זיך" און האבען גאטס שבחים דערצעהלט און צו גאט זיך געריסען...

ווער ס׳האט געזעהען די היינטיגע אראבער אין פאלעסטינא טאנצען אין זייערע הייליגע טעג, דער קען א ברעקעל און א זעהער ווייטע אהנונג האבען פון די אמאליגע טענץ... דער גוף מיט אלע איברים זענען מתפלל

כדי צו זעהען, אז אונזער בעוועגונג איז ניט די אייגציגע, וואס ליידט פון מאנגעל אין שטארקע פערזענליכקייטען. אומעטום די זעלבע ערשיינונג פון א שוואכער פיהרונג. די וועלט בעזיצט א סך טאלאנטען, אבער נור וועניג מענער, וועלכע מען פיהלט אלס פיהרער, אנערקענט זיי און וועלכע מען קען זיך איבערגעבען בלב ונפש. און אין דער ציוניסטישער בעוועגונג האט מען זיך מיט א סיסטעמאטישער גרינדליכקייט בעמיהט ארויסצושטופען פון דער ארגאניזאציע די בעסטע קרעפטען אונזערע.

מען רעדט איצט א סך אין די ציוניסטישע קרייזען וועגען א קאנליציאנס־לייטונג. אפילו די פרייוד פון אונזערער הנהגה מוזען צוגעבען, אז ס׳איז נויטוועגדיג אן׳אנדער אקציאנס־קאמיטעט און אז א ענדערונג איז נויטיג אין די אינטערעסען פון דער בעוועגונג גופא. „אבער מיר זעהען ניט די מענער, וועלכע וואלטען פאסטן פאר דעם פאסט. זיי זענען ניטא״. דאס איז דער שטענדיגער רעפרען פון זייער תשובה. דער אמת איז אבער מיר האבען ניט קיין מענער, ווייל מיר ווילען זיי ניט זעהען. אין א מאמענט, וועו עס האנדעלט זיך וועגען פעראייניגען אלע קרעפטען פונ׳ם יודישען פאלק פאר א מאכטפולער און אייגדרוקספולער ארויסטרעטונג, צו זאמלען דאס יודענטום אונטער דער פאהן פון ציוניזם, טאר מען ניט דורכלאזען אזא פערזענליכקייט, ווי ישראל זאנגוויל. אין אמעריקא — בראנדייס, אין אייראפא — זאנגוויל, און דאס יודישע פאלק וואלט געהאט די פיהרער, וועלכע עס וואלט געקענט פערטרויען די הנהגה. אויך פיעל אנדערע בעדייטענדע קרעפטען געפינען זיך אין שאטען, ווערען בעזייטיגט, בעקאמפפט, בשעת זיי וואלטען געקענט שטעהען בראש פון דער בעוועגונג. די ציוניסטישע פארטיי אלס אזעלכע טאר ניט זיין דער זעלבסט־צוועק. דער ציוניזם אלס א פארטיי איז נור א צייטווייליגע שאפונג אין דער נויט; זי דארף זיין נור א פארבייגעהענדע ערשיינונג אין דעם היסטארישען פראצעס פון דער ציוניזירונג פונ׳ם יודישען פאלק. וועט קומען די צייט, מוז זי זאגאר פערשווינדען, כדי צו געבען פלאץ פאר א בריייטער אלוועלטלי־כער יודישער ארגאניזאציע, וואס זאל ארומנעהמען אלע שיכטען פונ׳ם יודישען פאלק און טראגען די פאהן פון א נאציאנאלער אויפלעבונג. וועט דער ציוניזם פארגליווערט ווערען ניט בלויז ארגאניזאטאריש, נאר אויך גייסטיג אין דער מדרגה פון א פ א ר ט י י, האט ער אין זיך קיין פלאץ ניט פאר יעדען, וואס שטרעבט צו א גלייכען ציעל, קען ער ניט פערטראגען אין זיין מיטע א זאנגוויל — דאן איז זיין גורל בעזיגעלט. דאס קליינע הייפעל ציוניסטען וועט קיינמאל ניט זיין ביכולת צו שאפען א יודישע היים. די חשוב׳סטע אויפגאבע פון ציוניזם איז צו געווינען דאס גאנצע יודישע פאלק פאר דעם פאלעסטינא־רעיון; צו ערקעמפפען פאלעסטינא פאר

ביטערטען קאמפף געגען דער „ציוניסטישער אוטאפיע". זיין קומען צוריק צום ציוניסטישען פראגראם בעדייטעט, אז עס ערוואכט איצט א נייע האפ־ נונג אויף פאלעסטינא. אין דיזער ענשיידענדער שעה, נעהמט זאנגוויל די פיהרענדע ציוניסטישע פאהן און האלט זי הויך אין דעם שטורם און דראנג פון דער וועלט־מלחמה.

וואס פאר א וואונדערבארער געגענזאץ עס הערשט היינט צווישען דעם ציוניזם און זאנגוויל! דער ציוניסטישער אקציאנס־קאמיטעט האט נאך אלץ ניט ארויסגעגעבען זיין לאזונג בנוגע צום שלום־קאנגרעס. די ציוניס־ טישע הנהגה פארבארגט זיך אין א געדיכטע ן שלייער פון שווייגען. א טויט־שטילקייט שוועבט איבער די מעשים פון דער לייטונג. „פאלעסטינא", „א יודישע היים", „עפענטליך־רעכטליכע גאראנטיען" —האלב־פארגעסענע און שוין לאנג פערשוואונדענע ווערטער. „פאדערונגען צו דער שלום־קאנ־ פערענץ" —דער א. ק. ווערט אויפגעציטערט אין דערשראקען ,און... ענט־ וויקעלט א גרויסע ענערגיע, כדי צו שטראפען די אפאזיציע, וואס שטערט איהם אין זיין רוהע. און דא קומט דער פרעזידענט פון י"ט"א, ישראל זאנ־ גוויל, דערהויבט זיין שטימע און פאדערט — ארץ־ישראל און גאראנטיען! דער י"ט"א־איזם אלס פערטרעטער פונ'ם ציוניזם, אלס פארקעמפפער פאר הערצל'ס פאליטישע אידעאלען, — דער ציוניזם אין דער ראליע פון א דערשראקענעם וועזען, וואס ר'ייקענט זיין פראגראם, פערבארגענדיג זייגע וואונשען אונטער זיעבען שלעסער — וואס פאר א טרויער־שפיעל די מלחמה האט אונז געשענקט. נאך נארדוי — זאנגוויל! אבער ס'נוצט גאר־ נישט, כדי אויפצוטרייסלען דעם ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט פון זיין לעטארגיע.

ווי אנדערש וואלט איצט אויסגעזעהען די ציוניסטישע בעוועגונג, ווען מיר וואלטען פערמאגט א הנהגה, וואס פערשטעהט איהר חוב און איז גענוג רייף צו דערפיהלען די היסטארישע אויפגאבען. אין דער יודישער גאס, ביי די גרויסע פאלקס־מאסען, האט דער ציוניזם מנצח געווען; או־ מעטום איז דער ציוניזם — בעוואוסט צי אונבעוואוסט — געווארען א חלק פונ'ם פיהלען און דענקען פון די יודישע מאסען, און ער בעשטימט איצט זייערע האנדלונגען. די ארגאניזירונג פונ'ם יודישען פאלק, די שאפונג פון א פאלקס־איינהייט, די דאזיגע גאלדענע חלומות פון הערצל'ן, וואלטען איצט, נאך 20 יאהר ציוניסטישער ארבייט און די טראגישע לעהרען פון דער וועלט־קאטאסטראפע, געקענט מקוים ווערען, ווען מיר וואלטען בראש פון דער בעוועגונג געהאט א שטארקע פערזענליכקייט, וואס וואלט פעראייניגט אין זיך די גרויסקייט פון גייסט מיט דער טהאט־קראפטיגער ענערגיע. ס'איז געגנוג א קוק צו טהאן אויף דעם מאדערנעם פארטיי־לעבען,

די מעגליכקייטען פון מעסאפאטאמיען אדער פון דער אדער אנדערער קא־לאניע אדער געביעט, וואס געהערען שוין איצט צו דער בריטישער אימ־פעריע.

דאך, נעמענדיג אין בעטראכט דעם אומשטאנד, אז אפילו ביי די גינ־סטיגסטע בעדינגונגען קאן קיין שום קאלאניזאציאנס־פלאן ניט פערקלענע־רען די געגענווערטיגע ליידען אדער בעזארגען די געגענווערטיגע מאסע פון עמיגראנטען ניט מעהר, ווי אין א קלענערער מאס, בלייבט נאך אלץ דער שווערפונקט פון דעם יודישען פראבלעם — די עמאנסיפאציאנס־פרא־גע אין די לענדער פון אונטערדריקונג, בפרט אין יענעם לאנד, וואו עס לעבען זעקס מיליאן יודען, אדער די העלפט פון דער יודישער אומה. די דרינגענדסטע פאדערונג, וואס דארף געשטעלט ווערען צום שלום־קאנגרעס, איז דעריבער — די גלייכבערעכטיגקייט פון די רוסישע יודען".

זאנגוויל'ס פראגראם בעדייטעט, ניט מעהר און ניט וועהניגער, ווי זיין צ ו ר י ק־ק ע ה ר צ ו ם צ י ו נ י ז ם, געווייסע שריט צוריק צו יענעם שורש, פון וועלכען עס שטאמען זיינע טעריטאריאליסטישע אנ־שויאונגען. נאך א 12 יאהריגער הפסקה, בעת זאנגוויל האט אויף דעם גאנ־צען ערד־קוגעל אומזיסט געזוכט א היים פאר'ן יודישען פאלק, הערען מיר פון איהם צום ערשטען מאל וויעדער דאס וואורט: פ א ל ע ס ט י נ א, כמעט ווי ער וואלט זיך ענטשולדיגט, בעמערקט ער דערצו, אז אלס פרע־זידענט פון דער י ' ט ' א מוז ער נעהמען אין אכט אויך אנדערע טע־ריטאריעס. —

י. ז א נ ג ו ו י ל האט געפונען דעם וועג צוריק. אין דעם אנט־פלעקט זיך זיין גרויסקייט. איינגעשפארטקייט — איז א מעלה פון קליינע גייסטער. א סך, זעהער א פולע האלטען זיך אויסערליך פעסט אן עטוואס, בשעת אינערליך גלויבען זיי שוין לאנג ניט אין דער זאך, נור כדי ניט צו דערוועקען דעם חשד פון אונקאנסעקווענץ. דאס, וואס מען בעצייכענט אפט אלס חאראקטער־פעסטקייט, איז באמת, אייגענטליך, ניט מעהר ווי א מאנגעל אין א אינערער אויפריכטיגקייט.

אין זאנגוויל'ס צוריק־קומען ליגט דאס קראפט־פולע בעוואוסטזיין פון א איידעלען און טיעפען פעראנטוואורטליכקייטס־געפיהל. אין דער גרויסער שעה, וען עס ווערט געשמידט א נייע עפאכע פון דער מענשלי־כער געשיכטע, שטעלט זיך זאנגוויל וויעדער אין דער רייהע פון די פאר־קעמפער פאר דעם נאציאנאלען רענעסאנס פונ'ם יודישען פאלק אויפ'ן באדען פון זיין היסטארישער היים. זאנגוויל האט פערלאזען דעם ציוניזם, ווייל ער האט דאן פערלוירען דעם גלויבען אין פאלעסטינא און דעם בטחון אין א גוטען רעזולטאט פון דער ארבייט. ער האט געפיהרט זאגאר א פער־

די טריבונע

№ 17 — 25 יוני 1916 — קאפענהאגען

י. זאנגווילס פראגראם.

פאר אונז ליגט א וויכטיגער דאקומענט: י ש ר א ל ז א נ ג ו י ל ס פראגראם צו דער שלום־קאנפערענץ, א רייהע פון איהם פארמולירטע פאדערונגען. די דאזיגע דעקלאראציע איז בעשטימט פאר א בוך איבער „יודענפראגע און פריעדענס־קאנגרעס", וואס דארף אין גיכען ערשיינען אין האלאנד. צווישען אנדערע דאקומענטען און מאטעריאלען צו דער בעלייכטונג פון דער געגענווערטיגער לאגע, ווי אויך ארטיקלען פון יודישע פאליטיקער איבער דער נויטוועגדיגקייט צו שאפען א בערעכטיגטע יודישע פערטרעטונג א ו י ף ׳ן אדער פ א ר ׳ן שלום־קאנגרעס, גיבען מיר פאלגענדעס פראגראם פון ישראל זאנגווויל:

1) מיר פאדערען רעכט פאר די יודישע בירגער פון יעדען לאנד—סיי בירגערליכע, פאליטישע, ווי אויך רעליגיעזע און נאציאנאלע — אין דעם זעלבען מאסשטאב, ווי זיי קענען גענעבען ווערען די מייסט פריווילעגירטע בירגער פון די בעטרעפענדע לענדער.

2) אויסער דעם פאדערען מיר די מעגליכקייט (אדער געלעגענהייט) צו קאלאניזירען א גענויסען שטח אויף אויטאנאמע יסודות פאר די יודען, וועלכע קענען ניט אדער ווילען ניט פערבלייבען אין יענע לענדער, וואו זיי לעבען איצט.

דער „קאנדזשוינט קאמיטעט" (דער פעראייניגטער קאמיטעט פון די יודישע ארגאניזאציעס אין ענגלאנד.) פאדערט בעזונדערס, אז עס זאל גענעבען ווערען די מעגליכקייט (געלעגענהייט) פאר א אימיגראציע און קאלאניזאציע אין פאלעסטינא, ווייל מען דענקט, אז די מלוכות פון קאאליציע וועלען, אין פאל פון א נצחון, ביכולת זיין צו בעשטימען פאלעסטינא׳ס צוקונפט. איך זעלבסט מיין, — און פאקטיש קאן דער פרעזידענט פון דער יודישער טעריטאריאליסטישער ארגאניזאציע קוים אנדערש דענקען — אז מיר דארפען ניט אויסשליסען פון אונזערע בעשטרעבונגען קיין שום אנדערע טעריטאריע און אז בעזונדערס טארען מיר ניט לאזען אונבעאכטעט

עס וועלט אנגענומע דאס אבאנעמענט אויף

„אונזער וואלט".

מאנאטליכער אורגאן פון דער

סאציאליסטיש-טעריטאריאליסטישער ארבייטער פארטיי.

אין די ביז איצט ערשיענענע נומערען, אין 1916 זענען געווען געדרוקט
ארטיקלען פון

מ. אויסט, י. מ. בודיש, בן-אליהו, א. גלאנץ, י. גארדין, י. ג. ד. דאויסט, ל. טאלמי, מ. יש. I. M. B. מ. כ. י. לעווין, ל. לאזארוס, א. מ-רי, י. סעקאדער, לעאן עלבע, מ. רעגאלסקי (א. בערלין), ז. שוביו, מ. שיכטער.

גאטיצען פון פארטיי-לעבען א. א. וו.

אין דער ליטערארישער אבטיילונג:

לעאן אבראמאוויטש, ייוויק האלפער, א. לעיעלעס, ס. קאוונער-גראדסקי, מ. י. שעליובסקי.

אבאנעמענט-פרייז: 25 סענט א יאהר אין די פעראייניגטע שטאטען, 50 סענט א יאהר אין קאנאדע און אויסלאנד.

אדרעסירט: Unser Wort, 920 S. Ashland Blvd. Chicago Ill.

Di Tribune Nr. 17

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש.

אינהאלט:

בן משה צבי — י. זאנגווילס פראגראם — 1
לעא קעניג — יודען און פלאסטיק — 5
„זכור" — א הקדמה צום זאמלבוך — 8
מ. גראסמאן — נאציאנאל־ראדיקאלע עריציהונג 15
א. קארטאזשינסקי — לימעראריש נאטיצען — 26
אבקלאנגען און נאטיצען — — 29

מקח: 3 פענס, 7 סענט, 25 איירעס, 30 פעניג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Asmussens Allé 2.

1916

עס ווערט אנגענומען דאס אבאנעמענט אויף

„אונזער וואָרט".

מאנאטליכער אָרגאן פון דער

סאציאליסטיש־טעריטאריאליסטישער ארבייטער פארטיי.

אין די ביז איצט ערשיענענע נומערען, אין 1916 זענען געווען געדרוקט ארטיקלען פון

מ. א־ווישש, י. מ. בודיש, בן־אליהו, א. גלאנץ, י. גארדין, י. ג. ד. דא־ווישש, ל. טאלמי, מ. ישׁ. I. M. B. מ. כ"ץ, י. לעווין, ל. לאזארוס, א. מ"ר, י. סעקאדער, לעאן עלבע, מ. רעגאלסקי (א. בערלין), ז. שובין, מ. שיכטער.

נאטיצען פון פארטיי־לעבען א. א. וו.

אין דער ליטערארישער אבטיילונג:

לעאן אבראמאוויטש, לייוויק האלפער, א. לע־יעלעס, ס. קאוונער־גראדסקי, מ. י. שעליובסקי.

אבאנעמענטס־פרייז: 25 סענט א יאהר אין די פעראייניגטע שטאאטען, 50 סענט א יאהר אין קאנאדע און אויסלאנד.

אדרעסירט: Unser Wort, 920 S. Ashland Blvd, Chicago ill.

אונזערע געהאלפן־פערטרעטער:

פאר אמעריקא: מ. גורעוויטש, איסט בראדווי 202 ניו־יארק.

פאר ענגלאנד: א. גאלוב, אספארן סטריט 10, לאנדאן א.

פאר דרום־אפריקא: מ. בייקענשטאדט, קעלעדאן סטריט 76, קעפט־טאון.

פאר פראנקרייך: י. בילאנט, פאריז.

מתקבלת החתימה על

„העברי"

עתון שבועי, שנה ש ש י ת, (נוסד בברלין בשנת תרע"א), יוצא לאור ע"י „חברת עתונות עברית" בניויורק, בעריכת

הרב מאיר ברלין,

„העברי" נאמן להמסורה הדתית ולהתחיה הלאומית

„העברי" כתוב בסגנון קל ומדויק, מועט המחזיק את המרובה

ב„העברי" משתתפים גדולי החכמים וטובי הסופרים.

הגליון חראשון יצא ביום ה' ר"ח שבט (6 ביאנואר 1916)

מחיר החתימה:

לשנה 50, 2 דולר; לחצי שנה 25, 1 דולר.

לפחות מחצי שנה אין החתימה מתקבלת.

מלבד ההוצאה השבועית יצא „העברי" ארבע פעמים בשנה בתור מאסף לתורה ולחכמת ישראל בעריכת, הרב ד"ר דוב רעוועל והרב מאיר ברלין

מחיר הרבעון 50, 1 דולר לשנה. לחותמי השבועון 1 דולר לשנה.

ובערך זה בכספי ארצות אחרות.

הכתבת: HAIBRI 121 Canal St. New, York, N. Y.

פון אלע אונזערע פריינד מיט אלע מיטלען צו אונטערשטיצען דעם נייגעגרינדעטען קאמיטעט, אריינטערעטען מיט איהם אין נאהענטע פערבינדונג און העלפען צו פערווירקליכען זיינע וויכטיגע אויפגאבען.

אבקלאנגען און נאטיצען.

* * *

מען שרייבט אונז פון האאג, אז א דאנק די רעכטצייטיגע מיטטיילונגען פון דער „טריבונע", האבען די ענגלישע ציוניסטען — מיט ה' נחום סאקאלאוו בראש — געמוזט זיך אבזאגען פון דער געפלאנטער סעפעראטער קאנפערענץ פון ציוניסטען אויס די נייטראלע און „פעראייניגטע" לענדער. וואס אנבעלאנגט דער בעציהונג צום E. A. C., זאגען זיי זיך אויך איצט אב פון א פערבינדונג מיט איהם.

מען גרייט זיך...

פון פארריז איז מען אונז מודיע: — דא גרייט מען זיך צו דער וויכטשאפטליכער קאנפערענץ, אויף וועלכער די אליאירטע וועלען אויסארבייטען דאס פראגראם פון דעם עקאנאמישען קאמפף, וואס וועט געפיהרט ווערען נאך דער מלחמה. עס איז זעהר מעגליך, אז אויף דער דאזיגער קאנפערענץ וועלען אויסגעארבייט ווערען פראיעקטען פון האנדעלס-אבמאכען צווישען אייניגע מלוכות. און ווי באלד עס קומט אויפ'ן סדר-היום א האנדעלס-אבמאך און רוסלאנד האט דערצו א שייכות קומט אויך ממילא אויפ'ן טאגעסארדנונג די פראגע וועגען די רעכט פון אויסלענדישע יודען, וואס קומען צוליעב זייערע געשעפטען קיין רוסלאנד...

דא איז אונז בעקאנט געווארען, אז רוסלאנד האט געגעבען איהר בעפאלמעכטיגטען אויף דער קאנפערענץ, דעם מלוכה-קאנטראליער פאקראווסקי, די דירעקטיוע אויף קיין שום פאל ניט דערלאזען, אז די קאנפערענץ זאל בעהאנדלען די פראגע וועגען דעם רעכט פון אויסלענדישע יודען צו קומען קיין רוסלאנד. רוסלאנד מאטיווירט איהר וואונש דערמיט, וואס די פראגע וועט אין רוסלאנד בעהאנדעלט ווערען בשעת עס וועט איבערגעארבייט ווערען דער פאספארטען-געזעץ בנוגע צו יודען...

רוסלאנד האט דאס מאל אויסגעקליבען זעהר א פוילען תירוץ. וואס רום, ווער אין אויסלאנד ווייסט ניט, אז דער רוסישער „פאספארטען-אפטאו" ווערט איבערגעארבייט שוין צעהנדליגער יאהרען און שטענדיג מיט איין רעזולטאט פאר יודען... מיט גארנישט אדער מיט נייע בעגרענצונגען... די פראגע בעשטעהט היינט ניט אין דעם, צי מען וועט אויף דער דאזיגער קאנפערענף ריכטיג פארשטעהען דעם זין פון דעם רוסישען ענטפער. די פראגע איז: וואס פאר אנ'ענטפער וועט די קאנפערענץ געבען אויף דעם רוסישען תירוץ...

די פערטרעטער פון אלע יודישע ארגאניזאציעס און גרופען פונ׳ם שוויי־צערישען יודענטום, אונטערגע׳חתמה׳ט אויך א רייהע תשובה און בעקאנ־טע פערזענליכקייטען פון דער שווייצערישער פאליטישער, קינסטלעריש׳ער, ליטעראריש׳ער און ווישענשאפטליכער וועלט׳ דער קאמיטעט איז גלייך צו־געטראטען צו דער ארבייט, ארגאניזירט א ביורא און אנגעהויבען שאפען די נויטיגע פערבינדונגען מיט די ארגאניזאציעס און איינצעלנע יודישע כלל־טהויער אין די נייטראלע לענדער. דער ש ו ו י י צ ע ר קאמיטעט שטרעבט דערצו, אז אין אלע נייטראלע לענדער זאלען זיך קודם כל גרינ־דען אועלכע עהנליכע לאנדעס־קאמיטעטען „פרא קאוזא יודאיקא".

דער קאמיטעט האט בדעה שוין איצט אונטערנעהמען פאלגענדע שריט:

1) אויסארבייטען און פונאנדערשיקען אנ׳אויספיהרליכען מעמאראנ־דום איבער דער יודענפראגע און די וועגען צו איהר לעזונג, צו אלע רע־גירונגען, פארלאמענטען, מאנארכען, פאליטישע, סאציאלע און דעמאקרא־טישע ארגאניזאציעס, ווי אויך צו דער פרעסע פון דער גאנצער וועלט.

2) צוזאמענרופען אין דער שווייץ א עפענטליכע ק א נ פ ע ר ענץ פ ו ן ד י י ו ד ע ן א י ן ד י נ י י ט ר א ל ע ל ע נ ד ע ר פון א י י ר א פ א (אויב מעגליך אויך פון אמעריקא), וועלכע זאל בעהאנדלען די געגענווערטיגע יודישע פראבלעמען. די קאנפערענץ זאל אויך בעשלי־סען די ריכט־ליניען פון דער ווייטערער ארבייט.

3) ארגאניזירען א עפענטליכע ק ר י ס ט ל י ך ־ י ו ד י ש ע ק א נ פ ע ר ע נ ץ אין ב ע ר ן, כדי אויף אזא אופן צו ציהען די אויפ־מערקזאמקייט פון דער גרויסער וועלט אויף דער יודענפראגע.

דורך א גלייכצייטיגער קאנפערענץ פון די יודען אין די נייטראלע לענדער און א קאנגרעס פון אמעריקאנער יודענטום וועט אויף אזא אופן געלעגט א פונדאמענט צו א קינפטיגען אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס און געמאכט די ערשטע שריט צו א פעבינדונג פון אלע יוזען און שאפונג פון א בערעכטיגטער פערטרעטונג.

* * *

מיר בעגריסען דעם נייי־געגרינדעטען קאמיטעט און פערשפרעכען איהם פון אונזער זיי די מעגליכסטע שטיצע און מיטהילף. זייט ס׳איז ער־שיענען דער ערשטער נומער פון אונזער זשורנאל, האבען מיר ניט אויפ־געהערט צו פאדערען די פעראייניגונג פון אלע יודען אין די נייטראלע לענדער, די שאפונג פון א יודישער פערטרעטונג און דרינגענדע שריט צו א יודישען וועלט־קאנגרעס. אין דעם פראגראם פון „ פ ר א ק א ו ז א י ו ד א י ק א " זעהען מיר אנ׳אויסדרוק פון יענע אידעען און לאזונגען, צו וועלכע מיר האבען געהופען די יודישע געזעלשאפט. ס׳איז דער חוב

„Pro Causa Judaica".

(„פאר דער יודישער זאך")

„דער ניט־לאנג אין דער שוויץ געגרינדעטער קאמיטעט „פרא קאוזא יודאיקא" האט זיך געשטעלט פאר זיין אויפגאבע צו ציהען די אויפמערקזאמקייט פון דער ציוויליזירטער וועלט אויף דער יודענפראגע, וועלכע בעשטעהט פון צוויי גרויסע יודישע פראבלעמען: די פארערונג פון גלייכבערעכטיגקייט, דורך וועלכער מיליאנען ענטרעכטעטע יודן וועלען צוריק בעקומען זייערע מענשען־רעכט, און די פראגע פון א קאלאניזאטארישער עמיגראציע פון יענעם טייל פונ׳ם יודישען פאלק, וועל־כער שטרעבט צו א אייגענער קולטורעלער און עקאנאמישער עקזיסטענץ.

דער קאמיטעט וויל קודם כל שטעלען צו דיסקוסיאן די פאדערונג פון גלייכבערעכטיגקייט פאר די יודען אין רוסלאנד, פוילען און רומעניען, און איבערצייגען די וועלט פון דער נויטוועניגקייט פון א פאליטישער און עקאנאמישער בעפרייונג פון די יודישע מאסען אין די דאזיגע לענדער.

אין רוסלאנד און פוילען לעבען מעהר ווי זעקס מיליאנען יודען אין די טרויעריגסטע פערהעלטנישען, רעכטלאז, צוזאמענגעפרעסט, אהן בע־ווענונגס־פרייהייט, תמיד אין א פחד פאר פאגראמען, אינגאנצען אויסגע־ליפערט דעם רשות פון דער אונפערענטווארטליכער ביוראקראטיע. אין רומענין ווערען 250,000 יודען, טראץ דעם בערלינער אבמאך און די פארמעלע הבטחות פון דער רומענישער רעגירונג, בעטראכטעט אלס פרעמדע און פערמשפט צו א פולשטענדיגער פעראַרעמונג און אויסראטונג דורך פערפאלגונג און הפקרות.

דער קאמיטעט וועט איבער דיראזיגע אלע פראגען ארויסגעבען פראפאגאנדא־בראשיורען און פלוג־בלעטער, צוזאמענרופען קאנפערענצען, פערבינדען זיך מיט די גרויסע יודישע ארגאניזאציעס אין די נייטראלע און מלחמה־פיהרענדע לענדער, כדי אויף אזא וועג צו דערגרייכען א גע־מיינזאמע יודישע ארויסטרעטונג, דער־הויפט צו דער צייט פון די שלום־פערהאנדלונגען.

דער קאמיטעט וועט זארגען דערפאר, אז די פרעסע, אלע פאליטישע פארטייען און הומאניטערע פערבאנדען, וועלכע פערטרעטען דעם אידעאל פון גערעכטיקייט, זאלען זיך אננעהמען פאר דער יודישער זאך.

דער קאמיטעט בעט יודען און קריסטען, וועלכע ווילען אונטערשטיצען די גוטע זאך, קומען צוהילף דורך הסכמה־ערקלערונגען און מאטעריעלער שטיצע".

***

מען שרייבט אונז פון ציוריך:

דעם מאניפעסט פונ׳ם קאמיטעט „פרא קאוזא יודאיקא", האבען אויסער

נגידים בייכיגע, קבצנים און הוליאקעס:
א בונטער מיש־מאש גלות־העלדען· און קינדער, קינדער
פון טאפילי טוטאריטו ביז מאטיל־פייסי׳ן —
דעם חזנ׳ס יונגעלע, דער בן־זקונים פון דיין פעדער·
זיי אלעמען האסטו אמאל צוטיילט דיין לעבען
זענ׳ זיי אויפגעשטאנען גלייך מיט דיר און לעבען אין דיין שאטען
אנ׳אייביג יונגען קינסטלערישען לעבען·
און איבער זיי גועהסט דו און גועהסט און בלייבסט און קעניגסט...
די אויגען קאנצענטרירט און שמייכלען קוקענדיג
אויף דאס נייע אויפלעבונג, וואס האט אצינדער
זיך אנגעטון אין פלייש און הויט, אין שטיין און אייזען, —
און וועלכעס האט אין ד י י ן צייט נאך גענעפעלט ווי א טרוים
אויף יענעם זייט יהופען און כתרילאווקע:
דיינע ליעבע רעזידענצען... וועמענס אונטערגאנג
ס׳איז רייך אזוי אין דיינע ווערק און אומעטיג און לוסטיג,
ווי בלעטער אסיען־צייט, ווי וואלקענדלעך אין אוועגד.

. . .

און צו דיין גרויסען יאהר־צייט, אלע יאהר, וועט זיין
א מנהג איינגעפיהרט ביים פאלק אויף דורי־דורות:
אין יענעם טאג וועט מען ניט טארען ווייגען;
און קנס וועט צאהלען יעדערער וואס וויינט
און רעדט אין יענעם טאג פון טרויעריגע זאכען·
און הויך און מונטער וועט זיך אבגעבען דאס פאלק
אין אלע גאסען „שלום" און „עליכם"·
בעקאנטע פרעמדע, אלטע, יונגע... ווי פארצייטען
ביים מחדש זיין די ניי־געבוירענע לבנה·
און אויף יעדעם פלאץ, אין אלע שטעדט, ארום דיין דענקמאל,
מיט בלוי און ווייס בעפוצט, מיט זיעבען־רעהריגע מנורות, —
וועט מען לעזען דיינע ווערק פון הויכע בימה׳ס
פאר הונדערט־טויזענדער פון אונז׳רע קינדער·
און צוהערענדיג זיי וועט דונערען און ברויזען
א ברייטער ים געלעכטער, פריש און פריי,
פון פרייע יודען אונטער פרייע הימלען...
— — — — — — — — — — — — —
אט אזוי וועט דיך דאס פאלק בעשטראפען
פאר דיין אוועקגעהן אהן א צייט, וועו טויזענדער אבלים
האבען שטיל ארויסגעקוקט אויף דיינע טרייסטען!

שארלאטענבורג. 20 מאי — 1916 ז׳ שנ׳אור

ניט מיר, ניט מיר... מיר ווייגען ניט, מיר טארען ניט;
ס'וועט זיין די גרעסטע זינד געגען דיין אנדענקען,
א חלול פאר דיין לעבעדיגען נאמען!
דאס גאנצע לעבען האסטו אונז געלערנט דאס פערקעהרטע:
זיך קייכען פאר געלעכטער וועג עס ווילט זיך קלאגען
און פרעהליך הלאפלען פאר פערצווייפלונג.
ניין, ניין, מיר ווייגען ניט. דער גייסט פון פאלק
ער שלוכצט פעריתומ'ט אין די הויפענס.

* * *

נאר וויסען זאלסטו זיין, דו, וועלכער ביסט אוועק,
אז פאר דיין לעצטען ווערק פון שטארבען
וועלען דיר די אבגעלאכטע מיט אונשטערבליכקייט בעצאהלען,
און פאר דיין טויט פון טויט אליין נקמה נעהמען.
מיר שווערען דיר אצינד: און קומען וועט א טאג —
א שטארקעס פאלק פון יודען, א נייע לאנד וועט אויפשטעהן
פון קראמען־חורבות, פון וויסטע שטעדט און שטעדטלעך.
און ווי ווילדע אדלער פון צושטערטע נעסטען
וועלען זיך ארויסרייסען נייע שעפער און גאונים;
און אויפשטעהן תחיה וועסטו דאן מיט אונז צוזאמען
אין דער פארשטעלונג און ליים פון גרויסע קינסטלער!
פון בראנז געגאסען וועסטו אויפשטעהן אויף יודישע בולווארען,
אויף עפענטליכע פלעצער פול מיט פראכט־געביידעס,
מיט הויכע פאלמען און פאנטאנען.
דיין וואנדער־שטעקען אין דער האנד — מיט וועלכען
דו האסט אייראפא און אמעריקא געמאסטען;
און תמיד נע־ונז־ געזעהן, געהערט, געשאפען.
און דיינע פאלעס בראנזע פלאטערן הינטער דיר,
ווי אויסגעבלאזען פון א שטורעמווינד אין וועג,
וואס טרייבט דעם וואנדערער צוריק, צום אלטען היים...
און די ברייטע פיעדעסטאלען פון דיין דענקמאל —
מיט גרויסע הומאר־מאסקען אויף די ווינקלען,
מיט הענד פערפלאכטענע אין „שלום" און „עליכם", —
וועלען זיין פערצירט מיט רייכע בארעליעפען
פון אלע מנחם־מענדעל'ס, סטעמפעניו'ס, מלמדים;
דא טביה מיט'ן וועגעל און זיארט — אקטיארען, מעקלער,
קורלאפניצקעס און שלעק און עמיגראנטען,

אט דאס איז שוין דער סוף, צי אפשר נור א המשך,
א נייער ווריאנט פון אונזער ליעבען מייסטער?
אט ערשט נאך אפען איז געווען דיין ברייטע ביהנע, —
און איבער טויזענדער פערזאנען, ליכטער, בילדער,
נוסחאות, תנועות, שטימען ביסטו אליין געשטאנען
און פון א ווינקעלע רעגירט;
געבליצט האט נור פון ווייטען דיין בעגאלדטע פעדער!
אין רייכטום צי אין נויט, געזונד צי קראנק —
וואס געהט דאס וועמען אן? האסט ביז אהער געלאכט
און וועסט אויך לאכען ווייטער...
און מיט אמאל, מען ווייס ניט ווי, — אראב דער פארהאנג,
די ליכטער אויסגעלעשט, די מוזיקאנטען שווייגען.
ווער שעפטשעט ביי דער פינסטערער עסטראדע?
ווער צייהט זיך דארט פון ראנג? דערשטיקטע קולות פרעגען:
וואס איז, וואס איז? וואס איז געשעהען?
און ווייט און הויך — די אייביג־פרעהליכע גאליארקע,
זי טופעט נאך און רוישט פאר בראווא־פאטשען,
זי פיהלט נאך ניט אין איהר עקסטאז, אז ס׳איז געקומען
דער ׳אנגער, שטומער עפילאג.
מיר אלע, דאכט זיך, זענ׳ נאך גרייט פערווארפען דיך מיט בלומען
און שטורעמען מיט לאנגע אויסגעשרייען:
— שלום עליכם!
— ביס שלום עליכם!
אפשר וועט זיך אונז חאטש נאך א רגע׳לע אנטפלעקען
דיין טונקעל־בלאנדער קלוגער קאפ פון שווארצען פארהאנג,
וואס וויעגט זיך גרויזאם צווישען זיין און ניט זיין; —
אפשר וועלען נאך ארויסקוקען פון דארטען
די לאכענדיגע, גרויע אויגען אנטער גלעזלעך;
און אין פארשטומטען חלל, איבער קעפ און קורצע אטהעמס,
וועט זיך דערהערען א בעקאנטע, ווייכע שטימע:
— עליכם שלום, יודען... און זייט געזונד אויף אייביג!
ניטא... דער שווארצער פארהאנג ציטערט נור פון פאלען,
און זיינע פאלדען הענגען שווער, ווי טויטע פאליעס, —
צווישען פאלק און דיכטער.
און עמיץ חליפעט שטיל און ערגיץ פאלען טרעהרען, —
דער פאלקס־גייסט ווייניט פעריתומ׳ט אין די הויפענס...

און גאנצע דורות ניט פערגינען זיך אליין!
א, אביונים פינסטערע, אן׳איבעריגען ביסען...
א, דו, פון וועמענס פולער ברוסט עס האט געשפראדעלט
געלעכטער קייכענדיגער, הילכיגער און שטילער,
ראפסאדיעס פון לוסטיגען געוויין,
פון שפאס און ערענסט אויסגעמישט צוזאמען, —
און הומאר האר׳ציגער, וואס האט געווארימט און געטרייסט
ווי א קנאקענדיגער פלאקער אין אן׳אסיען־אוועג; —
און אויפגעהויבען שוואכע איבער בערג פון צרות,
געמיינהייט, שלעכטס; געגעבען מוט צו שטייגען
מיט שווערע גלות־פעק אלץ העכער, העכער...
אט דו, דו האסט אצינד א בייזען וויץ געמאכט
און ביסט אוועק פון אונז, פערשוואונדען פלוצלונג,
געלאזען אונז אליין מיט נארישע געזיכטער,
מיט דארע הענד פערווארפען אויף די זייטען,
מיט מיילער אפענע אין מיטען אבלאכען מיט דיר
פון פיין און פרייד, פון זיך אליין, פון גאר דער וועלט, —
וואס זינקט אצינדער אין איהר אייגען בלוט און זינד
און שלעפט אונז מיט אין טיעפע גריבער, וועלכע פעלקער
האבען איינע פאר דאס אנדערע געגראבען...

* * *

האסט אלעמאל געלאכט און דאס מאל — א ו י ס ג ע ל א כ ט!
האסט קיינמאל מיט אזויפיעל גאל זיך לוסטיג ניט געמאכט
פון אונזער עלענד, אונבעהאלפענקייט —
ווי אין דיין לעצטען ווערק... דיין טויט!
מיר שטעהען נאך ערשטוינט אין איין מיליאנען־קרייז
ארום דיין פרישען, הויכען קבר,
און פינטלען מיט די אויגען: אט ערשט איז דארט געזעסען
דער גאט־געבענשטער הומאר מיט זיין לעבעדיגען שמייכעל...
און פלוצלונג זיצט גאר דארט א טויטע קנאכען־מאסקע
מיט שווארצע אויגען־לעכער און פערקריצטע ציינער;
זי שמייכעלט כלומרש׳ט אויך, נאר אנדערש איז איהר שמייכעל:
א פרעמדס, א גיפטיגס, ניט פון ד ע ר וועלט...
איין האלבער פנים וויינט ביי אונז, דער צווייטער — לאכט נאך,
די ליפען צוקען צווישען שרעק און הומאר;
און איינער ביי דעם אנדערען פרעגט אהן וועדטער:

מעהרהייט פון די דעלעגאטען איז געשטאנען אויפ'ן שטאנדפונקט פון צווייֿ־
שפראכיגקייט, איז די יודישיסטישע מינדערהייט ארויסגעטראטען, ניט וועֿ־
לענדיג זיך בויגען אונטער די החלטות פון די „העברעאיסטען", וואס זענען
אין עצם ניט שלעכטערע יודישיסטען, ווי די ארויסגעטראטענע גופא. די
שפראכען־פראגע האט אלזא, ווי אומעטום, אויך דא די ערשטע צייט צוֿ־
שפאלטען די נייע בעוועגונג אויף צוויי צדדים, און די פאלקאמענע פערֿ־
אייניגונג און פעראיינהייטליכונג פון דעם למוד איז דעריבער ניט געלונֿ־
גען, א רייהע שולען זענען געבליבען ביי זייער עקסטרעמען שטאנדפונקט.
דאס האט נאטירליך געבראכט פיעל שאדען, ארויסגערופען א איבעריגען
פערלוסט פון ענערגיע און קראפט, אבער די בעוועגונג גופא, וואס איז געֿ־
קומען אזוי נאטירליך, סטיכיש, פון די פאלקס־טיפענישען, איז פון יאהר צו
יאהר דאך געוואקסען, אריינציהענד ברייטערע שיכטען פון פאלק און אינֿ־
טעליגענץ. עס האבן זיך געעפענט אפֿסך נייע שולען, פערגרעסערט און פערֿ־
פעסטיגט זייערע פאזיציעס די אלטע. דער קאמיטעט, וואס איז אויסגעקלי־
בען געווארען אויף דער ערשטער ניו־יארקער קאנפערענץ האט, ניט קוֿ־
קענדיג אויף דער שפאלטונג, דאך אנגעפיהרט מיט דער בעוועגונג און מיט־
געהאלפען גרינדען נייע שולען איבער אמעריקא און קאנאדא.

ניט לאנג איז אין ניו־יארק פארגעקומען די צווייטע קאנפערענץ פון
די נאציאנאל־ראדיקאלע שולען, וועלכע האט אונטערגעפיהרט א סך־הכל
פון דער פינף־יעהריגער ערפאלגרייכער טעטיגקייט, פעראייניגט די ביידע
צדדים און געמאכט א סך וויכטיגע שריט פארווערטס.

וועגען דעם איצטיגען מצב און כח פון דער בעוועגונג, ווי אויך
וועגען די רעזולטאטען פון דער העכסט אינטערעסאנטער קאנפערענץ,—אין
א צווייטען ארטיקעל.

מ. גראסמאן.

א שלום־עליכם־דענקמאל.

(פאעמא)

א, דו, ווער ס'האט זיין פאלק געשענקט דאס לאכען —
דעם זאלץ פון פריעדען, דעם געטליכען געטראנק,
וועלכען ס'קענען נור: ברייטהארציגקייט און אונשולד
און רייכע פרייע גייסטער; —
וואס מאכט פון בייזע מענשען שפיעלענדיגע קינדער;
און וועמענס טעם דאס פאלק האט ל נג געווען פארגעסען
צוזאמען מיט דעם דופט פון פעלד און גארטען, —

גען דער למוד־שפראך, הן בנוגע דער סיסטעם און חאראקטער פון דער ערציהונג, וואס די קינדער זאלען בעקומען בכלל. פונקט אזוי ווי די שולען גופא זענען ענטשטאנען צופעליג, דורכ'ן רצון פון ענערגישע יחידים, פונקט אזוי ווי זיי זיינען געווען דער ריינסטער פראדוקט פון די אלגעמיינע שטימונגען און אנשויאונגען אין די ארבייטער־מאסען, אין גאס און בלאט, האבען זיך אין זיי אויך אבגעשפיגעלט פערשיעדענע וועלט־בעטראכטונגען, פערשיעדענע שטאנדפונקטען און איבערצייגונגען. דער בעגריף „נאציאנאל־ראדיקאל" איז נאך גאר ניט געווען אזוי נאטירליך, בדרך־הטבע צוגיפגעוואקסען און פערבונדען, — עס האט זיך נאך בולט געמערקט א געוויסער מהלך צווישען ראדיקאל און אמת נאציאנאל. די צוויי עלעמענטען, וואס זענען די טריעב־קראפט פון דיזער בעווענגונג, די פועלי־ציון און די סאציאליסטען־טעריטאריאליסטען (צוזאמען מיט די סתם נאציאנאלע סאציאליסטען), האבען, איטליכער אויף זיין אופן, בעטאנט און פערשטאנען די בעדייטונג פון די צוויי מאמענטען: ראדיקאל און נאציאנאל. בשעת די פועלי־ציון האבען פערלאנגט די איינפיהרונג פון העברעאיש אלס איינעם פון די הויפט־למודים און זענען געשטאנען דורכאויס אויפ'ן באדען פון א צווייי־שפראכיגער סיסטעם, ערקלערענדיג, אז יודיש און העברעאיש זענען נאהענטע און גלייכבערעכטיגטע קרובים, בפרט, אז זיי פערבינדען די אלטע קולטור מיט דער נייער,—זיינען די ס.־ט. געשטאנען אויף א ריין „יודישיסטישען" שטאנדפונקט, פראקלאמירענדיג יודיש פאר דער איינציגער פאלקס־שפראך פון דעם יודענטום און במילא פאר דער איינציגער למוד־שפראך. פאראלעל דערמיט זענען אויך געווען חלוקי־דעות בנוגע צו דעם חאראקטער פון דער ערציהונג. בעת די ערשטע האבען געשטרעבט צו א מעהר טיעפער פאלקסטימליך־נאציאנאלער ערציהונג, האבען די אנדערע בעטאנט דעם ראדיקאל־סאציאליטטישען מאמענט, די נויטוועגדיגקייט פון א נ ' א ב ס א ל י ו ט פ ר י י ע ר ערציהונג. שוין דער פאקט אליין — האבען זיי גע'טענה'ט, ונאס אלץ וועלט געלערנט אין יודיש, איז א געניגענדע גאראנטיע פאר דעם, אז די שוהלען ערציהען יודען.

אויסער די אלגעמיינע נאציאנאל־פאליטישע פרינציפען, זענען אויפגעשוואומען פיעל קאנקרעטע פעדאגאגישע פראגען, ווי דער למוד פון געשיכטע אין פערבינדונג מיט תנ"ך און יודישע אגדות, די ארטאגראפיע, די פייערונג פון יודישע יום־טובים, די דערקלערונגען מכח דער איצטיגער קאפיטאליסטשיער ארדנונג א. א. וו.

מיט גרויס מיה איז געלונגען צוזאמענרופען די ערשטע קאנפרענץ און גרינדען א „פערבאנד פון די נאצ. ראד. שולען אין אמעריקא", הגם די קאנפערענץ האט זיך אייגענטליך געענדיגט מיט א שפאלטונג. אזוי ווי די

גע הילף און איינהייטליכקייט. ס׳איז געווארען נויטיג צו שאפען א מין פערבאנד, אבהאלטען א קאנפערענץ, כדי געמיינזאם צו בעטראכטען די ספעציעלע, אין משך פון דער צייט געשאפענע, פעדאגאגישע פראבלעמען. די איניציאטיווע האט אויף זיך גענומען די טשיקאגא׳ער שולע, וועלכע האט אנגעהויבען ארויסצוגעבען דעם „נייען דור" און האט זיך פערבונדען מיט די אייגצעלנע שולען, וואס זענען גענוגן פאנאנדערגעווארפען איבער אמעריקא און קאנאדא.

„לאמיר זיך ניט נארען", שרייבט דער רעדאקטאר פונ׳ם צווייטען העפט „נייער דור", „צו די שולען האבען זיך אפט געמומען מענשען, וואס האבען גאר ניט, אדער א גאנץ קנאפע, ידיעה אין הלכות פעדאגאגיע און סתם קינדער־ערציהונג. אפילו אין דער יודישער שפראך און אין דער יו־דישער געשיכטע זיינען פיעלע פון די גרינדער פון די שולען ניט שטארק בעהאוועט. דער רעזולטאט איז פערשטענדליך: די שולען טוען ניט אויף דאס, וואס זיי האבען געקענט אויפטהאן. אט דער פאקט ברייגט מיט זיך א רייהע אנדערע חסרונות. די שולען קענען ניט קריגען די נויטיגע אבשא־צונג און רופען ניט ארויס דעם רעספעקט ביי דער יודישער געזעלשאפט, וואס אזא וויכטיגע אינסטיטוציע, ווי א לעהראנשטאלט דארף ארויסרופען. פון דער אנדערער זייט איז עס בכלל אנ׳אונבעקוועמע זאך, וואס אין די 12 עקזיסטירענדע שולען לערנט מען אפשר אויף 12 פערשיעדענע אופנים. קיין געזונד דער יודישער שפראך אלס ליטעראריישען און נאציאנאלען לשון פון דעם יודישען פאלק ברענגט עס געוויס ניט. ווי אזוי קען מען אט די מכה היילען? געוויס וואלט אם בעסטען געווען גרינדען א סעמינאריע פאר יודישע לעהרער, ארויסגעבען גוטע, איינהייטליכע לעהר־ביכער, וועלכע וואלטען געדינט פאר אלע אלס טעקסט־ביכער ביי די למודים, וכדומה. דאס איז אבער ביים יעצטיגען טאג נאך א גאנץ אונמעגליכע זאך. מעהר ווי טרוימען וועגען דעם, קען מען דערווייל ניט. ס׳איז דא אנ׳אנדער אויס־וועג, א לייכטערער, א פשוטער, אויב ניט אפילו א פאלקאמענער. דאס איז: זאלען זיך די פערטרעטער פון די שולען צוזאמענקומען, דורכשמועסען זיך וועגען די פערשידענע פראגען און פראבלעמען און געבען אויף זיי אנ־ענטפער לויט דער מעגליכקייט. אלעס, וואס די קאנפערענץ וועט בעשלי־סען, וועט דארפען זיין בינדענד פאר אלע שולען. איין זאך וועט יעדען־פאלס דערגרייכט ווערען: איינהייטליכקייט".

בעת מען האט זיך אנגעהויבען גרייטען צו דער ערשטער קאנפע־רענץ, וואס איז אבגעהאלטען געווארען אין ניו־יארק אין אפריל 1914, זע־נען דייטליכער געווארען די חלוקי־דעות צווישען די פערשיעדענע טהוער און פיהרער פון די נאציאנאל־ראדיקאלע שולען, הן אין דער פראגע וועַ־

מיר האבען אויך א קינדער־גארטען, וואו מען לערנט די קינדער פערשיעדענע שפילעריי־ען אין יודיש.

אין אלע קלאסען וועט געלערנט ווערען יודישע פאלקס־ליעדער.

אונז פעהלען שטארק אינטעליגענטע קרעפטען, מיר האבען ניט גענוג לעהרערס, און דער מאנגעל אין לעהרערס וועט אונז פיעל שטערען אין דער ארבייט אוועקצושטעלען די שולע אזוי הויך און שטארק ווי מיר ווינשען דאס".

מ י ל ו א ק י: דא האט מען אנגעהויבען טראכטען מכח א שולע נאך אין יאהר 1910, בשעת גאנץ אמעריקא איז אנגעפילט געווארען מיט דער אגיטאציע פאר נאציאנאל־ראדיקאלע ערציהונג. די איניציאטארען זענען דא געווען די פ.־צ.: „מיר האבען זיך אנגעשטויסען אן פערשידענע שווערי־קייטען אויף יעדען שריט און טריט. מען קריגט ניט קיין פאסיגע לעהרערס מיט פעדאגאגישע קענטנישען און דיזעלבע קומען ניט יעדען זונטאג. קינדער מעלדען זיך יעדען זונטאג מעהר ווי מען קען אויפנעהמען, און מען איז געצוואונגען צוריקצושיקען מאסען קינדער. די קאסע ווערט אלץ קלענער און עס פעהלט געלד צו קויפען ביכער. עלטערן אינטערעסירען זיך ניט און עס העלפט ניט קיינע וועגדונגען צו זיי; ס׳העלפט ניט קיין רופען צו מיטינגען. דער פלאץ ווערט צו קליין, מען איז געצוואונגען צו האבען 3 קלאסען אין איין צימער, דער טומעל איז גרויס און די לעהרער ווערען ענטמוטיגט, דער פרינציפאל רעזיגנירט, און עס האלט ניט ווייט פון אויפגעבען די שולע.

עטליכע חברים אבער פערלירען ניט דעם מוט און מען נעמט זיך צו דער ארבייט מיט פרישע קרעפטען. מוט און ווילען ברענגען רעזולטאטען און אלעס געהט צו מיט בעסערער ארדנונג. די שולע הויבט אן אלץ מעהר צו וואקסען.

ר א ט ש ע ס ט ע ר: די ראטשעסטער שולע האט זיך געעפענט א דאנק דער איניציאטיוע פון די ס.־ט. און זשיטלאווסקי׳ס יודען דעם פארלעצטען ווינטער. די למודים, דער חאראקטער און די ציעלען זענען כמעט די זעלבע, וואס אין אלע שולען. די ציוניסטען גיבען זיי די צימערען פון זייער ביבליאטהעק פריי. די קינדער צאהלען גארנישט, מען לערנט שבת און זונטאג פון 10 — 1; איבער 100 קינדער זיינען פארשריבען; עס בעזוכען ני שולע דורכשניטליך ארום 80 קינדער. עס זיינען דא 4 קלאסען.

די איבעריגע בעריכטען זענען אין דעם ערך. זיי גיבען א בילד פון א שווערער, אונערמידליכער ארבייט און פערהעלטנישמעסיגען ערפאלג. ווען די צאהל פון די נאציאנאל־ראדיקאלע שולען האט דערגרייכט ביז א טוץ, האט מען אנגעהויבען צו טראכטען מכח א פעראייניגונג, געגענזייטי־

לעצטען ווינטער אויפגעהויבען געגען די היגע פראטעסטאנטישע שולען, דערפאר, וואס די יודישע קינדער זיינען געצוואונגען צו לערנען קריסטליכע רעליגיאן, און די יודישע קינדער, וועלכע ענטזאגען זיך פונ׳ם ברית חדשה, פערלירען צייכענס (מארקס), און ווערען אויך פערפאלגט און געסטראשעט פון די לעהרערינס.

דאן האבען די היגע פועלי־ציון צוזאמען מיט׳ן נאציאנאלען ארבייטער־פערבאנד פערופען א קאנפערענץ צו גרינדען א נאציאנאל־ראדיקאלע שולע אין מאנטרעאל. צו דער קאנפערענץ זיינען געווען איינגעלאדען אויך אנדערע פריינד, אנהענגער פון דער אידעע. דורך דער קאנפערענץ איז דאן ארגאניזירט געווארען א זעלבסטשטענדיגער נאציאנאל־ראדיקאלער שול־פעראיין, אונאבהענגיג פון וועלכער־עס־איז ארגאניזאציאן אדער פארטיי.

דער שווערסטער פונקט איז נאטירליך געווען וועגען דער אלטער און אימער נייער פראגע: יודיש אדער העברעאיש. א פאר פון די דעלעגאטען פון פועלי־ציון האבען דורכאויס געפאדערט, אז אין פרינציפ זאלען מיר אנערקענען העברעאיש גלייכבערעכטיגט מיט יודיש, די מעהרסטע מיטגליעדער פונ׳ם שול־פעראיין און צווישען זיי די מעהרסטע פ.־צ. זיינען געווען דאגעגען, און נאך לאנגע און היציגע דעבאטען איז בעשלאסען געווארען, אז יודיש זאל זיין דער הויפט־למוד אין דער שולע און אז אלעס מוז געלערנט ווערען אין יודיש; העברעאיש זאל אויך געלערנט ווערען, אבער בלויז אין די העכערע קלאסען.

איצט האבען מיר געדונגען א גרויסע הויז מיט בעקווועמע צימערען, וואו מיר וועלען האבען — ווען נויטיג — א 6 אדער 7 קלאסען, און דעם ערשטען סעפטעמבער וועט די שולע ערעפענט ווערען מיט פאלגענדען פראגראם:

קלאס א) מיט אבטיילונגען): לעזען און שרייבען פאר אנפאנגער, קורצע דערצעהלונגען, געקליבענע לעגענדעס פון יודישע און אלמענשליכע קוועלען.

קלאס ב): לעזען, דיקטאט, לייכטע קאמפאזיציע, גראמאטיקאלישע רעגלען, לעגענדען, שילדערונגען פון יודישען לעבען און געווייסע היסטארישע פעריאדען.

קלאס ג): דיקטאט, העכערע קאמפאזיציע, גראמאטיק, פאלקסטהימלישע ערצעהלונגען, סיסטעמאטישע געשיכטע, העכערע ליטעראטור, פאעזיע און דראמא.

קלאס ד) מיט אבטיילונגען): פאר העברעאיש פון אנפאנג און העכער.

ראטור; די הויפט־עפאכע פון דער נאך־גלות׳דיגער יודישער געשיכטע; גע־שפרעכען; ספעציעלע שטודיען פון יודישען און ארבייטער־לעבען.

6) די מאדערנע יודישע ליטעראטור; ספעציעלע שטודיען אין איהר; יודישע געשיכטע ביז דער מאדערנער צייט; ווייטערע שטודיען פון דעם יודישען און ארבייטער־לעבען. אין אלע קלאסען לערנט מען זינגען יודי־שע פאלקס־ און ארבייטער־ליעדער".

ט א ר א נ ט א: „געגרינדעט איז די שול געווארען אין אויגוסט 1911 דורך דער איניציאטיוו פון דער היגער ס.־ט.־ארגאניזאציע מיט א קאפיטאל פון גאנצע 11 דאלאר מזומנים.

די גרינדער אבער האבען באלד פון אנהויב געוואלט אוועקשטעלען די שולע אויף א שטרענג אונפארטייאישען באדען, און צוליעב דעם צווק איז די שול איבערגעגעבען געווארען צו אן׳אונפארטייאישען פעראיין, ווע־כער איז ספעציעל געגרינדעט געווארען צוליעב דעם צווק. צו דעם נייי־געגרינדעטען פעראיין האבען זיך אנגעשלאסען עלעמענטען פון פערשיע־דענע נאציאנאל־סאציאליסטישע ריכטונגען.

געעפענט צום ערשטען מאהל די שולע האבען מיר ארום סוכות צייט מיט אן׳ערך פון 30 קינדער, 4 לעהרער און א פרינציפאל.

צוליעב דעם, וואס מיר האבען ניט געהאט קיין אייגענע וואוינונג און מיר האבען זיך געדארפט וואלגערען אין דער פרעמד האבען מיר די ערשטע צייט ניט געקאנט לערנען מעהר ווי איינמאל אין דער וואך, שבת נאכמיטאג. מיר קענען יענע פאר חדשים ניט אנרופען מיט קיין אנ־דערען נאמען, ווי דאס „מיר האבען זיך געשפילט אין שולען". מיר הא־בען זיך אבער באלד ארומגעזעהען און תיכף ומיד בעזייטיגט די הויפט־סבה.

„ניט קוקענדיג אויף די קלייגע כחות, האבען מיר דאך געשאפען דעם נויטיגען קאפיטאל, אזוי, אז מיר האבען געקענט דינגען א פלאץ, מעהר אדער וועניגער פאר א שול־הויז.

„פון די פריהערדיגע 30 קינדער, האט זיך די צאהל שילער פאר א גאנץ קורצער צייט פארגרעסערט אויף 150 און ענדע יאהר איז זי שוין אריבערגעשטיגען די צאהל פון 200 שילער וועלכע האבען געלערנט דריי מאל וועכענטליך.

א י ן מ א נ ט ר ע א ל האט זיך די שולע געעפענט ערשט נאכ־דעם, ווי 500 יודישע קינדער האבען ערקלערט א שטרייק אין דער פאלקס־שולע, ווייל א לעהרערין האט זיך אויסגעדריקט, אז די יורען זיינען א שמוציג פאלק, און האבען געפאדערט, אז די לעהרערין זאל אוועקגעשיקט ווערען. און צווייטענס, דער ניט־געלונגענער קאמפף, וואס האט זיך דא

פרייהייט.

„א ספעציעלע אויפמערקזאמקייט ווערט געשאנקען דערצו, אז די קינדער זאלען רעספעקטירען, שעצען און ליעבען די יודישע שפראך, וויע־דער א זאך, וואס איז א זעלטענהייט צווישען די אמעריקאנער קינדער. די קינדער פארשטעהען, אז יודיש איז א שפראך מיט אלע שפראכען גלייך און זיי קריגען א בעזונדערע ליעבע צו איהר אלס צו זייער אייגענער שפראך און צו דער שפראך פון זייער פאלק. עס זיינען שוין אויך פארגעקומען פעלען, וואו תלמידים פון אונזער שולע האבען אין די „פאבליק סקולס" הייס און ענערגיש פערטיידיגט די ווירדע פון יודיש.

בנוגע דער געשיכטע ווערט דער הויפט־געוויכט געלעגט פון איין זייט 1) אז די קינדער זאלען בעקאנט ווערען מיט די לעגענדען פון דעם יודישען פאלק 2) אז זיי זאלען צו דערזעלבער צייט האבען א קלאהרען בליק אויף דער געשיכטע, פערשטעהען איהר פיעלפארביגע סאציאלע און נאציאנאלע געשעהענישען. דאס ערשטע ווערט מיט די קינדער געלערנט אין די נידעריגע, דאס צווייטע אין די העכערע קלאסען.

די ערציהונג איז אבער ניט „בלויז יודיש", מען לעהרנט די קינדער אין דער שיקאגא'ער נאציאנאל־ראדיקאלער שולע צו ליבען אלע מענשען, אהן אונטערשיעד צו וועלכען פאלק זיי געהערען. מען פלאנצט אין זיי איין שטרעבונגען נאך א בעסערן, שעהנערן לעבען, נאך א לעבען פון אלגעמיי־נעם שלום און אלמענשליכע ברידער־ליעבע.

„אלס צוגאב צום בעריכט--דער לעהר־קורס. דער קורס איז צוטיילט אין 6 קלאסען, אין וועלכע מען לעהרנט ווי פאלגט:

1) די קלאנגען פון יודישען א"ב, לעזען און שרייבען אייגצעלנע ווערטער, יודיש רעדען, יודישע און ניט יודישע לעגענדעס.

2) לעזען און שרייבען יודיש, גראמאטישע כללים, דיקטאט, קאמ־פאזיציע, רעדען, געשיכטע מיט תנ"ך אלס טעקסטבוך.

3) יודישע קאמפאזיציעס; דיקטאט, העברעאישע עלעמענטען אין יודיש, יודישע גראמאטיק; געשיכטע (מיט קריטישע בעלייכטונגען פון די פערשידענע סאציאלע און נאציאנאלע פאסירונגען) ביז גלות בבל; געש־פרעכען וועגען פערשיעדענע פראגען פון דעם יודישען און וועגען דעם אר־בייטער לעבען.

4) העכערע קאמפאזיציע און דיקטאט; העברעאישע עלעמענטען אין יודיש (שווערערע), פערענדיגונג פון יודישער עטימאלאגיע; יודישע גע־שיכטע ביז חורבן בית שני; געשפרעכען; אנפאנג פון סיסטעמאטישען אונ־טערריכט אין דער נביאים און אנדערער ליטעראטור פון תנ"ך— אין יודיש.

5) יודישע ליטעראטור; יודישער סינטאקסיס; ווייטערע תנ"ך ליטע־

נאוועמבער 1912, נאכדעם ווי דער היגער ארבייטער־רינג האט א לאנגע צייט זיך מתוכח געווען גרינדען שולען און צוליעב חלוקי דעות צווישען ריכטונגען געענדיגט מיט גארנישט. עס האבען זיך ארומגעקריגט די ס.־פ.־סאציאליסטען, די אנארכיסטען און די נאציאנאליסטען־סאציאליסטען פאר: ראציאנאלע שולען, סאציאליסטישע „סאנדיי סקולס" (זונטאג־שולען) און נאציאנאל־ראדיקאלע שולען.

„אזוי ווי די ס.־ט. האבען אבער געזעהען, אז עס איז אין לדבר סוף, האבען זיי בעשלאסען צו גרינדען א נאציאנאל־ראדיקאלע שולע מיט אייגענע כחות. וועלענדיג אבער מאכען פון דער שול־בעווענונג א פאלקס־זאך, האבען זיי זיך געווענדעט מיט א פארשלאג פון שותפות׳דיגער ארבייט צו דעם היגען סאציאליסטישען זעלבסט־בילדונג קלוב, וועלכער בעשטעהט מעהרסטענס פון ד״ר זשיטלאווסקי׳ס יודען. מען האט זיך ארגאניזירט אונטער דעם נאמען „יודישער נאציאנאל־ראדיקאלער שול־פאריין״. איינער פון די חברים (יוסף קאהן) האט געליהען 50 דאלאר. מ׳האט געדונגען א הויז און געעפענט די שולע מיט א גאנץ קליינע צאהל קינדער, פון בלויז 2 קלאסען. די צאהל פון די שילער איז צוביסלאך פערגרעסערט געווארען און דענקט נאך גאר ניט אויפהערען צו וואקסען. יעדע וואך קומען צו נייע שילער״.

„מיר ערווארטען צו האבען היינטיגעןווינטער 300 שילער, אויב דער צוואוואוקס זאל אזוי אנגעהען, ווי אין אנהויב".

„די צייט פון למודים איז: שבת פון 3 ביז 6 און זונטאג פון 10 ביז 1. (אין די הייסע מאנאטען האט מען זונטאג געלערנט פון 9 ביז 12); ווי אויך דינסטאג פון 7 ביז 9 און דאנערשטאג פון 7 ביז 9, 30—30.

אין די שולען זענען לעת עתה דא 6 קלאסען: 5 רעגעלמעסיגע און איין פארבערייטונגס־קלאס. וואס ווערט אין זיי געלערנט, וועט אונטען געזאגט ווערען.

לעצטענס האט זיך אויך געעפענט א קלאס פאר 16 —18 יעהריגע תלמידים און תלמידות פון „היי סקוהל".״

„אלעס, וואס איז דא גוטעס, שעהנעס און פארטשריטליכעס, ווערט די קינדער געגעבען, נאטירליך אין א פארמע, וואס איז פאר זיי צוגענגליך. אין די קינדער ווערט איינגעפלאנצט א שטארקע ליעבע צו זייער פאלק; מען וואלצעלט פון זיי אויס די שמערצליכע פאראורטיילען געגען יזייערע „גרינע" טאטעס און מאמעס און געגען „גרינע" בכלל, א זאך, וואס איז אזוי פערשפרייט צווישען די יודישע קינדער אין אמעריקא. מען וועקט דעם שטאלצען יוד אין זיי און א ווילען אויסצואוואקסען אלס מענשען, וואס וועלען קעמפען פאר יודישער זעלבסטשטענדיגקייט און יודישער

וועלכען־עס־איז אופן פערבעסערט ווערען. אנ׳ענדערונג מוז אין איהר א־ייגעטראגען ווערען, אבער אויף וואס פאר אנ׳אופן? טויזענדער און צעהנדליגער טויזענדער ראדיקאלע עלטערען, וואס האבען ניט קיין מוטה און קיין מעגליכקייט אליין צו נעהמען די ערציהונג פון זייערע קינדער אין זייערע אייגענע הענד געהען אוועק אויפ׳ן אויסגעטראטענעם וועג און שי־ קען אוועק זייערע קינדער אין די תלמוד־תורה׳ס. אבער די אמעריקאנער תלמוד־תורה, וואס בעפריעדיגט אפשר די ארטאדאקסישע, פרומע עלע־ מענטען, קאן בשום אופן ניט בעפריעדיגען די ראדיקאלע עלטערען. דער תהום, פאר וועלכען זיי שרעקען זיך, ווערט ניט פערשאטען דורך דער תלמוד־תורה ערציהונג, ווייל די תלמוד־תורה האט פונקט אזא מין שייכות מיט דער היימישער סביבה פון די עלטערען, ווי די פאבליק סקוהל: איינע רייסט אב די קינדער פון דער שפראך פון די עלטערען, די אנדערע — פון זייערע אידעאלען און איבערצייגונגען״.

ד י נ א צ י א נ א ל ־ ר א ד י ק א ל ע ש ו ה ל ע — דאס איז געווארען די תשובה פון דעם יודישען נאציאנאל־סאציאליסט. סטיכיש, פון זיך אליין, מיט קליינע קרעפטען, קעמפענדיג צו רעכטס מיט די אר־ טאדאקסען און צו לינקס מיט די סאציאליסטען־קאסמאפאליטען, האבען זיך אנגעהויבען גרינדען אין ניו־יארק, אין דער פראווינץ און אין קאנאדע נא־ ציאנאל־ראדיקאלע שוהלען. אהן א פלאן, אהן ערפאהרענע לעהרער, אהן ביכער, אהן געלד, נור מיט׳ן בלויזען ווילען און בטחון איז מען צוגעט־ ראטען צו דער ארבייט. אינ׳ם צווייטען העפט פון די זאמעלביכער „דער נייער דור״, וואס ווערען ארויסגעגעבען פון דער טשיקאגא׳ער נאציאנאל־ ראדיקאלער שוהלע (אונטער דער רעדאקציע פון א. ג ל א נ ק; דאס דריטע העפט אונטער דער רעדאקציע פון ק. מ ר מ ר) געפינען מיר העכסט אינטערעסאנטע און חאראקטעריסטישע בעריכטען איבער דער ער־ שטער גרינדונגס־פעריאדע פון די נאציאנאל־ראדיקאלע שולען. ס׳איז כדאי געווייער אבשטעלען זיך אויף דעם פונקט, כדי צו זעהען די שווערע גע־ בורט און די נארמאלע ענטוויקלונג פון דעם נ י י ע ם טיפ יודישע פאלקס־שוהלען. — וואו עס האט זיך געעפענט די ערשטע שולע, איז אונז ניט בעקאנט געווי, אבער דער גייסטיגער צענטר פון דער בעוועגונג איז בלי ספק ביז דער לעצטער צייט געווען טשיקאגא, וואו עס האט זיך פער־ זאמעלט א גרופע פון ענערגישע, טאלאנטפולע און טהאט־קרעפטיגע יודי־ שע נאציאנאל־סאציאליסטישע אינטעליגענטען.

וואס דערצעהלען די שולען וועגען זייערע ערשטע יאהרען? די בע־ ריכטען שטאמען פון אקטאבער 1913.

ט ש י ק א ג א: „געעפענט האט זיך די טשיקאגא׳ער שולע אין

מענטען, פאר זיי, בפרט פאר די פועלי־ציון און ס.־ט. (ס.־ס.) איז עס גע־ווארען א לעבענס־פראגע, אן׳אקטועלע פראבלעם, וואס מוז געלעזט וועד־רען ניט נור לטובת הכלל, נאר אויך לטובת היחיד, פון זייערטוועגען און זייערע קינדערס וועגען, מיט דעם וואוקס פון דער נאציאנאלער ארבייטער בעוועגונג, מיט דער שטארקונג פון דער פ.־צ.־פארטיי און גרינדונג פון דעם נאציאנאלען ארבייטער־פֿאַרבאנד און דער יודישער סאציאליסטישער פעדעראציע איז א לעזונג פון דער ע.־ציהונגס־פראגע געווארען דירעקט א דרינגענדע אויפגאבע. זייט 1910 הויבט מען אן בעהאנדלען אין דער פרעסע די דאזיגע פראגע, זוכען אן׳אויסוועג, א תשובה, ווי ער־ציהט מען די קינדער אזוי, אז זיי זאלען ניט אוועקגעהן פון פאלק, געטריי זיין די אידעאלען פון דער אומה, אבער גלייכצייטיג ווערען ראדיקאל און פריי ערציגען, אהן רעליגיאן און אהן א קלעריקאלען גייסט? ווי טרעט מען צו צו דער ארבייט? אויף וואס פאר א שפראך דארף געלערנט ווערען? ווי זאל מען לעהרנען יודישע געשיכטע אהן דעם ת״נ״ך? זאל מען לעהרנען העברעאיש אדער ניט? וואו נעהמט מען ביכער, לעהרער? ווי פעראייניגט מען בכלל אין דער שוהלע די אידעען פון ראדיקאליזם און נאציאנאליזם? פראגען אויף פראגען, קשיות אויף שאלות? — — —

איינס איז אבער געווען קלאר: „עס איז פאקט״, דערצעהלט ה׳ מ. כץ אין „נאג״ אין אן׳איבערזיכט וועגען דעם ערשטן אבגעהאלטענעם צווייטען צוזאמענפאהר פון די נאציאנאל־ראדיקאלע שוהלען — „אז די „ריין־אמעריקאנישע״ ערציהונג, וואס די יודישע קינדער בעקומען אין דער „פאבליק סקוהל״ (פאלקס־שוהל) בעפרידיגט ניט דעם גרעסטען טייל פון די יודישע ראדיקאל געשטימטע עלטערען. קיין אמעריקאנער ווערען די קינדער דארטען ניט, ווייל דאס וואס זיי לערנען אין די פאבליק סקולס, ווערט ניט בעפעסטיגט דורך דער טראדיציע און דער סביבה, וואס זיי גע־פינען ביי זיך אין דער היים. דאס איינציגע, וואס די קינדער טראגען פון דער שוהל ארויס איז א שוואכער פערשטעהן פון אמעריקע און אן׳אב־סאליוטער ניט פערשטעהן פון זייערע עלטערען. זיי לערנען זיך אויס צו קוקען אויף זייערע עלטערען, ווי אויף אייביגע „גרינהארנס״, צו וועלכע זיי זיינען צוגעבונדען וועהניגער, ווי צו די גאסען־קינדער, מיט וועלכע זיי שפיעלען זיך. די עלטערען קענען זיך ניט בעטייליגען אין די פריידען און אינטערעסען פון זייערע קינדער. די קינדער הויבען ניט אן צו פאר־שטעהן און אינטערעסירען זיך ניט מיט די פריידען און ליידען פון זייערע עלטערען. די יודישע פאמיליע וועלט אויף אזא אופן האפנונגסלאז צורי־סען, עס וואקסט אויס א תהום צווישען די עלטערען און דעם יונגען דור.

„די ערציהונג פון דעם יונגען יודישען דור אין אמעריקא מוז אויף א

שווערט און פערפלאנטערט די יודישע ערציהונגס־פראגע אין אמעריקא. דאס, וואס דאס יודישע קינד פלעגט דרך־אגב בעקומען אין דעם יודישען חדר, אדער תלמור־תורה, — ווי שלעכט זיי זאלען ניט זיין — ווי אויך די קליינשטעטלדיגע סביבה אין פוילען און ליטא, וועלכע האבען אויף לאנגע יאהרען איבערגעלאזט טיפע סמנים און קנייטשען אינ׳ם קינדס־נשמה — האבען געפעהלט אין אמעריקא. די פראגרעסירענדע אסימיליאציע פונ׳ם גאנצען נייעם דור האט אנגעהויבען צו ווערען א ערנסטע סכנה.

בשעת די פרומע און בעלי־בתישע האלב־רעליגיעזע עלטערען האבען געזוכט א רעטונג אין די חדרים און תלמוד־תורה׳ס פון אמאליגען טיפ, וואס האבען זיך בעוויזען אין די יודישע גאסען און געסלעך אין זייער אלטען געטא־געשטאלט; בשעת די ארטאדאקסיש־בעלי־בתישע מאסע האט געהאפט צו דערהאלטען די קינדער ביים יודישקייט מיט אביסעל ת״נ״ך מיט קענען דאוונען און מיט העברעאיש, ווי אויך מיט רעליגיעזע מנהגים, איז די גרויסע מעהרהייט פונ׳ם אמעריקאנער יודענטום, וואס בעשטעהט פון סאציאליסטיש און ראדיקאל געזאנענע ארבייטער, געשטאנען פאר א פיעל שווערערע אויפגאבע. זיי האבען ניט געוואוסט קיין וועג, ניט געהאט קיין תשובה אויף די הארבסטע ערציהונגס־פראגען און בעזונדערס אויף דעם, ווי קען מען פעראייניגען דעם אטעאיזם מיט א יודישער ערציהונג. מען מוז בעמערקען, אז זיי האבען אויך זעהער וועניג געזארגט מכח דעם. די ביליגע, באנאלע „ראדיקאלעכץ״ פון די יודישע סאציאליסטען־קאסמאפאליטען מיט זייער מאסער פרעסע א לא „פארווערטס״, האט פון די ארבייטענדע מאסען מיט ערפאלג אויסגעראטען אלע יודישע נאציאנאלע געפיהלען און איינגעפלאנצט א מין שנאה צו יודישע ענינים בכלל. דער יודישער ארבייטער איז קודם כל געווארען א ראדיקאל, אנ׳אטעאיסט, אנ׳אומגלויביגער, א קאסמאפאליט. אלץ, וואס האט געהאט א שייכות צו נאציאנאלע פראגען אדער ענינים, בפרט רעליגיעזע, איז טריפה׳ דער דאזיגער, גרעסטער טייל פון די יודישע ארבייטער, וואס האבען זיך ביז דער לעצטער צייט געפונען אונטערן אויסשליסליכען איינפלוס פון „פארווערטס״ און זיין חבריא, שטעהט נאך עד היום ווייט פון די שווערע יודישע ערציהונגס־פראבלעמען, הגם אויך אין זייערע רייהען בעווייזען זיך סמנים פון אונרוהע, וויל די קינדער זיי׳ערע זענען פונקט אזוי ווייט פון ראדיקאל־סאציאליסטישען גייסט, ווי פון יודישע נאציאנאלע געפיהלען; דער מהלך צווישען די ראדיקאלע עלטערען און זייערע קינדער איז זעהער גרויס.

ווער עס האט ווירקליך שווער און ערנסט געטראכט און געזארגט וועגען דער ערציהונג פונ׳ם נייעם דור, — זענען עס געווען די נאציאנאל־ראדיקאלע, נאציאנאל־סאציאליסטישע און ציוניסטיש־סאציאליסטישע עלע־

אמת, אויך דארט, אין אמעריקא, זיינען עס דאך סוף־כל־סוף קינ־
דער פון רוסישע, פוילישע און גאליצישע עלטערן, וואס האבען ערשט
ניט לאנג געלעבט מיט אונזערע דאגות און זארגן, מיט אונזערע פראב־
לעמען און פראגען; זיי האבען נור איצט, אויף יענער זייט ים, בעקומען די
מעגליכקייט צו עקספערימענטירען, צו פערזוכען, פראקטיש צו פערוועגדען
יענע טעאריעטישע פאסטולאטען און סברות, וואס האבען ביי אונז אין משך
פון די לעצטע יאהרען געווען ניט מעהר, ווי דיסקוסיאנס־שטאף, און הגם
דאס אמעריקאנער יודישע לעבען, סיי די דארטיגע עקאנאמישע, ווי אויך
די גייסטיג־קולטורעלע סטרוקטור, זעהט נאך אלץ אויס תהו־ובהו־דיג,
אביסעל אונקלאר, אונבעשטימט, צושפליטערט אויף צעהנדליגער בעזונדערע
און אויסטערלישע פרצופים, ווערט דארט דאך שוין איצט, פאר אונזערע אוי־
גען, פארמירט עפעס נייעס און אייגענעס, ס׳ווערען דורכגעטראטען נייע
סטעזשקעלעך, וועלכע קענען ביי א גענהעריגער ענטוויקלונג, פאסענדע בע־
דינגונגען און כחות ווערען אמת׳ע און ריכטיגע ווענען פאר׳ן גאנצען יו־
דענטום. די אלטע גייסטיגע כחות, וואס האבען געווירקט אין דער אלטער
היים — כמעט דערשטיקט, אונפריי און ארומגערינגעלט מיט קייטען פון
מניעות און אומזיסטע סכנות — האבען זיך אויף׳ן נייעם באדען פריי און
שעפפעריש ענטוויקעלט. ערשט איצט, נאך דער לאנגער פעריאדע פון אייג־
ארדנען און בויען זיך, פון ארגאניזירען און צופאסען זיך צו דער נייער
סביבה, בעקומט דאס אמעריקאנישע יודענטום ביסלעכווייז זיין אייגענעם
און בעזונדערען פנים. מיר קענען שוין זעהען און אבשאצען ניט נור די
קולטורעלע און פאליטישע הויפט־שטרעמונגען, נאר אויך זייער רעאלע
פעולה, זייערע פאזיטיוע אויפטוכצען. די עקספערימענטען הויבען שוין אן
איצט צו געבען געוויסע רעזולטאטען, די פערזוכס־פלאנצונגען די—ערש־
טע פרות.

וואס אונז אינטערעסירט היינט, איז די ערציהונגס־פראגע, איינע
פון די שווערסטע און קאמפליצירטסטע אינ׳ם בינטעל יודישע גלות־פראב־
לעמען. זי איז אין אמעריקא ניט נור נייכטער געווארען — פון א לע־
זונג איז שוין אבגערעדט—נאר, פארקעהרט, זי האט באגעגענט נייע שווע־
ריגקייטען און מניעות. די פרייע אמעריקאנער לופט, די גלענצענדע שטא־
אטליכע פאלקס־שוהלען, וואס שטעלען מיט זיך פאר די ערשטע אבטיי־
לונג פונ׳ם בעריהמטען אמעריקאנער „שמעלץ־טאפ״, די ארומיגע מעכטיגע
פרעמדע קולטור, די הפקרות אין נאציאנאלער און רעליגיעזער הינזיכט
פון די יודישע מאסען, די ראדיקאל־סאציאליסטישע און בינזעס־גראב־יונ־
גערישע סביבה, די פרעמדקייט צווישען דער היים און דער שוהל, צווישען
די עלטערען און די קינדער — דאס אלץ האט, נאטירליך, נאך פיעל פער־

וואס זענען געבוירען געווארען אין פוילען, אדער זיי שטאמען פון עלטערן, וועלכע האבען בעת זייער געבורט געווואוינט אין פוילען, אדער די יעניגע, וואס וואוינען אין פוילען איבער 15 יאהר, רעכענענדיג ביז'ן טאג, וען די וואהל־רשימות וועלען געשאסען ווערען, ווי אויך אזעלכע, וואס בעזיצען אונבעוועגליכע גיטער אין ראיאן פון גרויס־וואַרשא, כעלמער גובערגיע ווערט בעטראכט אלס טייל פון פוילען. חוץ דעם האבען אויך פאסיווע און אקטיווע וואהל־רעכט אלע לעהרער פון די וואַרשויער הויכשולען (אוניווערזיטעט און פאליטעכניקום), נישט קוקענדיג דערויף, צו וועלכער מלוכה זיי געהערען".

די וואַרשויער יודישע פרעסע, וועלכע געפינט זיך אונטער א שטרענגער צענזור, גיט „צווישען די שורות" צו פערשטעהן, אז די יודישע בעפעלקערונג איז העכסט אויפגערעגט איבער דעם פונקט וועגען קענען לעזען און שרייבען פויליש, ווי אויך דורך דער גרינדונג פון „גרויס־וואַרשוי". דערמיט, וואס צו וואַרשוי זענען צוגעקומען כמעט אלע פארשטעדט, האט זיך די צאמל פון יודישע וועהלער פערקלענערט אויף מעהר ווי צעהן פראצענט.

נאציאנאל־ראדיקאלע ערציהונג.

איצט, בשעת אין רוסלאנד, פוילען, ליטא און גאליציען צופלאקערט זיך אויפסניי וויעדער די מלחמה ארום דער שפראכען־פראגע און גלייכצייטיג ארום די גרונד־יסודות פון א מאדערנער יודישער קינדער־ערציהונג, בפרט, אז די לעזונג פון די דאזיגע גורל־שווערע פראבלעמען האבען בעקומען א פראקטישע, א ממשות'דיגע בעדייטונג, וויל די רעזולטאטען פון די וכוחים וועלען גלייך אריבערגעטראגען פון די דיסקוסיאנס־זאלען אין די שולען, — איצט וועט עס זיין אי וויכטיג, אי לעהרייך א קוק צו טהאן, וואס עס האט נייעס אויפגעטהאן אויף אט דעם געביעט אמעריקא, דער יודישער ישוב אין דער צווייטער היים, אויף יענער זייט ים. יא, אמאל איז עס געווען אנדערש; אמאל האט די יודישע אמעריקא געצויגען איהר גאנצע גייסטיגע און קולטורעלע יניקה פון רוסלאנד, אראבגענומען א ביישפיעל פון די אלטע קולטור־צענטרען, — היינט אבער, וען אויף די חורבות פון דעם אלטען יודיש־רוסישען ישוב, וואס האט פארבלאנדזשעט אזש קיין טיעף־רוסלאנד, ווי אויך אויף צוש אגענעם און קראנקען גוף פון פוילישען יורענטום, וועלען וועלט געביט א נייע, רעפארמירטע און מאדערנע קולטור, וועלען זיך די ראליען בייטען, וועלען בייר אפשר דארפען אבלערנען פון אמעריקא, פון איהרע אינסטיטוציעס און שאפונגען.

ס׳איז נור מעגליך.—

מיר וועלען ד ע ר ו י י ל ניט רעדען וועגען די גרויסע און צאהלרייכע פלענער פון דער פוילישער שליאכטא. פאר אונז דארף זיין מאסגעבענד נור דער תוך הענין:

— זיי ווילען זיך שוין היינט בעטראכטען אלס א זעלבסטשטענדיגע מלוכה, און דערביי זענען זיי שוין איצט ניט ביכולת צו בעהערשען זיי ערע אפעטיטען אויף אזוי פיעל, כדי חאטש אויף א צייט צו פערבארגען זייערע בעגרענצונגס־פלענער. —

אט ד א ס דארפען מיר האבען אין זינען, ווייל דאס איז ניט קיין צופאל. דער פרעזידענט פון דעם אויבערשטען פוילישען נאציאנאל־קאמיטעט אין וויען, פראפ. י א ו א ר ס ק י האט אין אלע זיינע ארטיקלען, רעדעס און אפיציעלע ערקלערונגען גערעדט וועגען די פליכטען, וואס ליגען אויף די פוילישע יודען אלס אויף ב י ר ג ע ר פון פוילען אין דעם זין פון מ ל ו כ ה ־ פ ל י כ ט ע ן. „בירגער״, „טרייע בירגער״ א. א. וו. היינט זעהען מיר אין וואס פאר א פארם זיי ווילען פאקטיש דורכפיהרען זייערע טעאריין. דריי פערטעל פונ׳ם פוילישען יודענטום ווילען זיי ערקלעהרען אלס „פרעמדע״. מיר וועלען זיך דאס פערצייכענען און וועלען אבווארטען, ווי אזוי דאס וועט ווייטער געהען און וואס זיי וועלען ווייטער טהון. מיר וועלען זיך צוקוקען צו יעדען שריט פון דעם „בעפרייטען״ פוילען.—

א. י.

פון דער רעדאקציע. וועז דער ארטיקעל פון ה׳ א. י. איז שוין געווען אינגאנצען אויסגעזעצט און טיילווייז אבגעדרוקט, האבען מיר ערהאלטען פון ווארשוי (דורך בערלין) אייניגע דערגענצענדע ידיעות, וועלכע ענדערען אביסעל די לאגע. ווי עס ווייזט זיך ארויס, איז די שמחה פון די פוילישע שאוויניסטען געווען אביסעל צו פריה. די האפנונג צו בעזייטיגען כמעט א דריטעל פון אלע יודישע וועהלער איז ניט אינגאנצען מקוים געווארען. דורך די בעמיהונגען פון די דייטשע יודען, ווי אויך די ארגאניזירטע נאציאנאלע עלעמענטען אין פוילען, איז לסוף געלונגען צו בעקומען אנ׳אנדער אויסטייטשונג פון דעם אויסדרוק „אנגעהעריגע פון קעניגרייך פוילען״. די דייטשע מאכט האט איצט פערעפענטליכט די פאלגענדע דערקלערונג:

„לויט א פעראדנונג פונ׳ם פערוואלטונגס־שעף, עקסעלענץ פאן קריעז, דארף מען דעם פונקט וועגען וואהל־רעכט פאר „מלוכה־אנגעהעריגע צום קעניגרייך פוילען״ פערשטעהן אין פאלגענדען זין: דאס רעכט צו וועהלען ראט־מענער אין שטאדט־ראט האבען די רוסישע אונטערטאנען,

ניט מיר, נאר זיי דערמאהנען אונז. אט הערט איהר, וואס עס שרייבט אין זיין פירוש צו דער נייער וואהל־ארדנונג דער שטענדיגער רוסען־פיינדליכער און איינפלוסרייכער „גאניעץ":

— „אויפ'ן סמך פון דער וואהל־ארדנונג קענען זיך בעטיליגען אין די וואהלען נור די פערזאנען, וואס פערמאגען מלוכה־אנגעהעריגקייט צום קענ־גרייך פוילען. דערפון איז אלזא געדרונגען, אז די אלע אנגע־שיקטע אויף אונז פון מזרח, וועלכע האבען געוואלט צוגעבען דער שטאדט וואַרשוי זייער ספעציפישען אויסזעהען, וועלען נישט האבען קיין וואהל־רעכט..."

פערשטעהט זיך, אז דאס איז נאך ניט קיין אפיציעלער פירוש. מיר בעגרייפען אבער אליין גאנץ גוט דעם פשט פון דעם אויסדרוק „פוילישער בירגער". עס איז שוין אנגעוויזען געווארען אין דער יודישער פרעסע, אז כל זמן עס עקזיסטירט ניט היינט קיין פוילישע מלוכה, איז דאס א פיקציע, וואס קען אפשר אנגענעהם קלינגען פאר די נאציאנאלע פוילישע געפיה־לען, אבער פון שטאאטס־רעכטליכען, ווי אויך פון פראקטיש־פאליטישען שטאנדפונקט איז דאס נור אן'אויסדרוק אהן א שום אינהאלט, א שטאאטס־רעכטליכע פיקציע. — אויב דאס „בעפרייטע" וואַרשוי, ווי עס שרייבען אין דער דייטשער פרעסע די פויליש־דייטשע פאטריאטען, וועט זיך פארט בענוצען מיט דעם דאזיגען בעגריף, מיט דער דאזיגער פיקציע, וועט דאס פאר אונז ווערען זעהר א וויכטיגער און בעדייטענדער פאקט, דאס וועט בעווייזען דער גאנצער יודישער וועלט, אז די פוילישע פאליטיק פראק־לאמירט דעם אפיציעלען קריעג געגען דעם פוילישען יודענטום.

אין דער וואַרשויער וואהל־ארדנונג זענען נאך פאראן גענוג חסרונות חוץ דעם דאזיגען ערשט־אנגעוויזענעם פיקטיוון אויסדריק און בעגריף, דאס, וואס מען האט געשטעלט דעם יודישען כלי־קודש, די יודישע רבנים, דיינים א. א. וו. אין א נידעריגער שטופע, ווי די קאטוילישע גייסטליכע, איז פאר אונז אויך ניט גלייכגילטיג און מיר וועלען זיך נאך אויף דעם דאזיגען ענין אבשטעלען גאנץ געניי אין צוזאמענהאנג מיט גאנץ אנדערע פאקטען. דערויף וועט נאך קומען די צייט. עס וועט נאך קומען די צייט, וועו מיר וועלען אנווייזען אויף א צווייטע וויכטיגע בעגרענצונג פאר יודען, וואס בעשטהעט אין דער פאדערונג פאר דעם ראט־מאן צו קענען לעזען און שרייבען פויליש, דער „גאניעץ" שרייבט איצט מיט גרויס שמחה, אז „א וועהלער (אלזא ניט נור דער, וואס ווערט אויסגעקליבען אלס א ראט־מאן?) קאן זיין נור דער, וואס בעהערשט די פוי־לישע שפראך מינדליך און שריפטליך". מיר זעהען אלזא, אז דאס איז א ספעציעלע טענדענץ, כדי צו בעגרענצען די יודישע רעכט אויף וויפיעל

ריגער הונדערט טויזענד יודען, האבען מיר זיך פלוצלונג דערוואוסט, אז אין די פאליציי-בעצירקען ווערען צונויפגעש-טעלט צווייערליי רשימות פון ווארשויער יודען: פון די, וואס געהערען צו רוסלאנד און פון די, וואס ג-הערען צו פוילען. — — —

וואונדערט זיך ניט, — דאס איז נאך גאווען אין דער צייט פון דער רוסען-הערשאפט אין פוילען. פונדעסטוועגען האט די רוסישע פאליציי צו-נויפגעשטעלט די דאזיגע רשימות, א סך מענשען האבען ניט פערשטאנען דעם גאנצען ענין, דעם זין פון די רשימות, ווייל אויף וויפיעל ס'איז גע-ווען בעקאנט, האט דער גרויספירשט ניקאלאי ניקאלאיעוויטש נאך ניט גע-געבען קיין אויטאנאמיע די פאליאקען. מען האט זיך אבער זעהער גיך דאך דערוואוסט מכח וואס דא האנדעלט זיך. דער בירגערקאמיטעט האט זיך גע-גרייט צו פערווירקליכען זעהער גרויסע פלענער, מען האט אפען גערעדט אין דער שטאדט, אז מען וויל ארויסשיקען פון ווארשוי די פרעמדע יודען. וואס הייסט „פרעמדע"? „פרעמדע" — דאס זענען יודען פון רוס-לאנד, וואס נעהמען ארויס זייערע פעסער אין רוסישע שטעדט, אפילו אויב זיי זענען אנגעקומען קיין פוילען מיט פופציג יאהר צוריק. „פרעמדע" — דאס איז כמעט 75 פראצענט יודען פון גאנץ ווארשוי. „פרעמדע" — דאס זענען צעהנדליגער טויזענדער יודען, וואס בעהערשען די פוילישע שפראך ניט ערגער פון פאליאקען גופא. און תושבים זענען דאס נור יענע יודען, וואס זייערע אור-אור-אור-עלטערען האבען גלעבט אין פוילען און וואס געהערען אלזא צום „קעניגרייך פוילען", וואס קענען טראגען דעם שטאלצען טיטעל „בירגער פון פוילען".

ניט קיין סך מענשען האבען גענומען די המצאה ערנסט. אייניגע האבען גלאכט, אייניגע האבען געקנייטשט מיט'ן שטערן, אבער אייניגע האבען גאנץ גוט פערשטאנען די פערבארגענע כונה און ווגען וואס דא רעדט זיך. און אז מען האט אין ווארשוי גענומען רעדען ווגען דעם, אז מען וויל ארויסשיקען אלע „פרעמדע", אלע „ניט-פוילישע" יודען, האט עס אויפגעהערט צו זיין נור א וויץ, נור א המצאה.

שפעטער האט מען אן דעם ענין כמעט אינגאנצען פארגעסען, די מלחמה האט פארענדערט דאס גאנצע בילד. רוסלאנד האט אויפגעהערט צו בעלי-הבית'עווען אין פוילען, ס'איז געקומען דער דייטש. די פאליאקען האבען אנגעהויבען אביסעל פרייער צו אטהעמען. געפרובט צו אראנזשי-רען זייער לעבען אביסעל פרייער און בריטער, ביז זיי זענען איצט געקו-מען צו דער זעלבסטפערוואלטונג. און אז זיי זענען געקומען צו דער זעלבסט-פערוואלטונג, האבען מיר זיך דערמאהנט אן די פרעמדע יודען. ניט אמת,

שאפט, אז א פרייע פוילישע שטאדטישע זעלבסט־פערוואלטונג אין וואר־
שוי, וואס וועט ליגען אויסשליסליך אין פוילישע הענד, וועט זיין א קאלא־
סאלע מאכט, און אז זי וועט ביז צום סוף חרוב מאכען דאס פוילישע יו־
דענטום. מיט קיין שום מיטלען וועלען זיך די יודען ניט קענען ראטע־
וון, אויב זיי וועלען אליין ניט שפיעלען א בעדייטענדע ראליע אין דער
זעלבסטפערוואלטונג, אויב זיי וועלען דערלאזען, אז די היינטיגע רעדעל־
פיהרער פון פוילען זאלען וועלען די בעלי־הבתים פון דער שטאדט־פער־
וואלטוג." — — —

וועד ווייסט, אפשר איז היינט באמת געקומען די ריכטיגע צייט,
בעת מיר דארפען זיך דערמאהנען אן די וועלטער פון דער גרויסער יודי־
שער פערזענליכקייט, מענדעלסאנען, וועלכער האט זיין גאנץ לעבען אב־
געארבייט פאר פוילען און פוילענס אינטערעסען, צווישען פאליאקען, די
נייע וואהל־ארדנונג אין וואר שוי, וועלכע איז בלי ספק אויסגעארבייט גע־
ווארען פון פוילישע פאליטיקער און וועט איצט דורכגעפיהרט וועלען פון
פוילישע כלל־טהוער, בעווייזט, אז דער געפעהרליכער מאמענט, וועגען
וועלכען סטאניסלאוו מ ע נ ד ע ל ס א ן האט געוארנט איז היינט גע־
קומען און אז מיר דארפען איהם ניט דורכלאזען, ניט בלייבען זייטיגע צו־
זעהער. וואס וועט מיט פוילען ווייטער זיין — ווייסען מיר ניט, ווי די פא־
ליאקען גופא ווייסען עס אויך ניט. זייערע פאזיציעס וועלען אבער שטאר־
קער, זייערע אינטערעסען וועלען שוין היינט א סך מעהר געאכטעט, וו
ביז דער מלחמה, און צו קאקעטירען מיט זיי געפינט מען פאר נויטיג שוי
היינטיגען טאג. דאס לייגט ארויף אויך אונז א גרויסען חוב, א וויכ־
טיגע פעראנטוואַרטונג פאר די ווייטערע געשעהענישען. לאמיר זיך צוקו־
קען צו דעם, מיט וואס דאס בעפרייטע רוסיש־פוילען איז ד ע ר ו ו י י ל,
לעת עתה ארויסגעטראטען אין דער עפענטליכקייט — לאמיר נור ניט פער־
שרייבען דאס, וואס מיר וועלען דארט געפינען אויסשליסליך אויף חשבון
פון דייטשלאנד. די פ ו י ל י ש ע פאליטיק האט די איצטיגע וואהל־
ארדנונג געשאפען און דאס וועלען מיר אויך היינט דערווייזען, כדי מען
זאל ניט צונויפמישען דאס, וואס עס געהערט דעם דייטש און דאס, וואס עס
שטאמט אין קומט פון דעם פאליאק.

וואס הייסט עס, אז ד א ס ו ו א ה ל ־ ר ע כ ט, דאס רעכט צו
וועהלען, ב ע ק ו מ ע ן ד י ב י ר ג ע ר פ ו ן ק ע נ י ג ר י י ך
פ ו י ל ע ן?

קודם כל א ביסעל געשיכטע. פאר־א־יאהרען, בשעת עס האבען זיך
אנגעהויבען די גרויסע ג ו שים פון דער פוילישער פראווינץ ק י י ן
ו ו א ר ש ו י, און אין שטאדט האט זיך צונויפגעזאמעלט א י י ב ע ־

אינדוסטריעלע, בעלי־מלאכות און קלענערע סוחרים; ה) די וואס צאהלען א וואוינונגס־שטייער; ו) אלע בירגער, וואס האבען נישט קיין וואהלרעכט אין די ערשטע 5 קוריעס. — „איטליכער", ווערט געזאגט אין דער נייער וואהל־ארדנונג, „ווער עס גהערט צו דעם קענ׳גרי׳ך פוילען, קען זיין א וועהלער און איטליכער, ווער עס קען רעדען און שרייבען פויליש קען אויסגעוועהלט ווערן אלס שטאדט־פרנס, אלס ראט־מאן."

דאס זענען די אלגעמיינע גרונד־יסודות פון דער נייער וואהל־ארשוויער שטאדטישער זעלבסטפערוואלטונג, וואס ווערט בלי שום ספק שפיעלען די גרעסטע ראליע אין גאנץ פוילען, וואס ווערט דיענען אלס מוסטער פאר די אנדערע שטעדט און וואס ווערט בלי שום ספק זיין ניט נור א שטאדטישער צענטר פאר גאנץ פוילען, נאר אויך גלייכצייטיג א פאליטישער און נאציאנאלער. די שטאדטישע זעלבסטפערוואלטונג — „שטאדט־ראהט" — איז ניט קיין נייעס פאר פוילען. וואהרשוי גרייט זיך שוין צו דער דאזיגער זעלבסטפערוואלטונג אין משך פון די לעצטע פינף יאהרען. אין וואהרשוי האט מען שוין זייט יאהרען געזאמעלט אין בעארבייט מאטעריאלען ווענען דעם, ווי אזוי אם בעסטען דורכצופיהרען די דאזיגע וויכטיגע רעפארם; א גאנצער פאליטישער קאמיטעט מיט דעם געווענעם דעפוטאט גראבסקי בראש האט זיך ספעציעל פערנומען מיט דער דאזיגער פראגע און אויסגעארבייט פערשיעדענע פלענער — ווי אזוי צו בעווארענען זיך פון יודען, פון רוסען, ווי אזוי אריינצונעהמען אין די פוילישע הענד די גאנצע שטאדטישע בעלי־בית׳ישקייט אינ׳ם לאנד, ניט קוקענדיג אויף דער גרויסער צאהל פון דער ניט־פוילישער בעפעלקערונג אין די שטעדט.

יא, עס איז לחלוטין איבעריג צו רעדען ווענען דער גרויסער בעדייטונג פון דעם געשעהענעם, בפרט נאך היינט, בעת מען זעהט ווי די דייטשען פערזוכען צו קאקעטירען מיט דער פוילישער שליאכטא און ווילען לכל הפחות ניט אריינלאזען זיך מיט די פאליאקען אין וכוחים אדער סכסוכים צוליעב ענינים, וואס קענען ניט שפיעלען פאר דייטשלאנד׳ס מלוכה־אינטערעסען קיין בעדייטענדע ראליע. איך דערמאהן נור היינט אן די ווערטער, וואס מיר האט געזאגט מיט פיער יאהר צוריק, בשעת די היסטארישע דעפוטאט־וואהלען אין וואהרשוי, דער בעקאנטער סטאניסלאוו מענדעלסאן, פריהער פוילישער פאליטיקער און אייניגע יאהר ערב זיין טויט יודישער כלל־טהוער און רעדאקטאר פונ׳ם יודיש־פוילישען בלאט „פשעגלאנד סאדזעני":

— „געדענקט און חזרט עס איבער תמיד אין דער יודישער געזעל־

מצד די פאליאקען געגען יודען געבראכט סוף־כל־סוף דערצו, אז די פרא־
ווינץ פ ו י ז ע ן איז כמעט אבגערייניגט געווארען פונ׳ם יודישען עלע־
מענט. איבערגעבליבען איז דארט נור א קליין הייפעל, ניט מעהר פון א
דריטעל, דאס רוב פון דער יודישער בעפעלקערונג האט געמוזט עמיגרירען
טיילווייז אין טיף־דייטשלאנד, טיילווייז קיין אמעריקא. מען האט דארט
אין משך פון יאהרען געפיהרט געגען די יודען א עקאנאמישען, פאליטישע
און געזעלשאפטליכען באיקאט. דערביי האבען די יודען געהאט פיעל צו
ליידען פון ביידע צדדים, פון דעם געפעהרליכען מצב, וואס חאראקטערי־
זירט זיך מיט׳ן בעגריף: צ ו ו י ש ע ן.

און פונדעסטוועגען, ווען ס׳איז געקומען די צייט צו טראכטען וועגען
א ריכטיגער יודישער פאליטיק אין רוסיש־פוילען און פאר אונז זעלבען וויע־
דער געשטאנען די גרויסע מעגליכקייטען פון א קאאליציע געגען די פאליא־
קען, האבען מיר זיי אהן איבעריגע רעד אבגעווארפען און אפען ארויסגע־
זאגט אונזער גלויבען, אונזערע האפענונגען אויף בעסערע צייטען פאר פוי־
לען, פאר ד י פ ע ל ק ע ר פ ו ן פ ו י ל ע ן, דאס האט געטהאן
די מעהרהייט פון דער יודישער געזעלשאפט, דאס האט פראקלאמירט די
גרעסטע טייל פון דער יודישער פרעסע אין פוילען און אומעטום, מחוץ
לפוילען. אפען און קלאר.—

2.

רוסיש־פוילען, וואו עס זיצען היינט די דייטשען, בעקומט שוין איצט
א שטאדטישע זעלבסטפערוואלטונג. די שעהנע און ליעבע פוילישע „רעזי־
דענץ־שטאדט" ו ו א ר ש ו י האט שוין ענדליך בעקומען א זעלבסט־
פערוואלטונג. ניט אויף פאלקאמען דעמאקראטישע יסודות, ניט מיט אלגע־
מיינעם און גלייכען וואהל־רעכט, אבער לכל הפחות מיט גענוג ברייטע און
פערהעלטניסמעסיג דעמאקראטישע פרינציפען, אויב מען זאל האבען אין
זינען, אז הייגט איז מלחמה־צייט, אז ס׳הערשט קריעגס־צושטאנד און אז
פרייסישע גענעראלען קענען פארט ניט מיט אמאל בעגייסטערט ווערען פאר
טיעפע דעמאקראטישע פרינציפען בכלל און בפרט נאך אין פוילען, וואס
איז אזוי וועניג בעליעבט ביי אלע דייטשען. יעדענפאלס ווערען צו די וואה־
לען צוגעלאזען אלע ב י ר ג ע ר און א י י נ ו ו א ו י נ ע ר פון
וואַרשוי; יעדענפאלס איז ניטא קיין ב י ל ד ו נ ג ס - צ ע נ ז, ניטא
קיין פ ע ר מ ע ג ע נ ס - צ ע נ ז, ניטא קיין ר ע ל י ג י א נ ס -
צ ע נ ז און ק י י ן נ א צ י נ א ל ע ר צ ע נ ז פאר די, וואס זא־
לען וועהלען. אלע וועהלער ווערען איינגעטיילט אין 6 קוריעס: א) ערדבע־
זיצער און ווירטס־לייט; ב) גרעסערע האנדעלס- און אינדוסטריע־אונטער־
נעהמער; ג) געלעהרטע פראפעסיעס און קאטוילישע גייסטליכע; ד) קליין־

געקאסט, און מיר ווילען, מיר שטרעבען מיט אלע כחות צו א רוהיגען לע־
בען, — עס איז אבער א פאקט, אז די גאנצע יודישע עפענטליכע מיינונג
שטעהט אויפ'ן שטאנדפונקט פון יודיש־פוילישען שלום, פון א נארמאלען
פויליש־יוד־שען צוזאמענלעבען, וואס זאל זיין געבויט אויף פרינציפען פון
רעכט און יושר. —

עס איז שוין ניט איין מאל פארגעקומען אין די צייטען, בשעת דאס
אפיציעלע רוסלאנד האט געהאלטען אין איין קעמפפען געגען דער פוילי־
שער געזעלשאפט, אז עס פלעגען זיך הערען שטימען, דאס די באיקאטיר־
טע יודישע בעפעלקערונג פון פוילען וואלט זיך געדארפט שטיצען אויף
דער אפיציעלער רוסישער פאליטיק און אויף אזא אופן גאראנטירען זיך א
בעסערען און רוהיגערען לעבען אין פוילען. דאס איז ניט קיין נייער פרינ־
ציפ אין פאליטיק, בעת א מינדערהייט פון דער בעפעלקערונג, וואס קען
ניט אויסהאלטען דעם דרוק פון דער מעהרהייט, פערזוכט אויסצונוצען די
מחלוקת צווישען דער מאכט און דער מעהרהייט פונ'ם לאנד. מיר ווייסען,
אז אזעלכע מעגליכקייטען, גראד אין די פויליש־יודישע פאליטישע בעציהונ־
גען, זענען ניט איין מאל געווען און ניט נור אין רוסיש־פוילען. די יו־
דען האבען די דאזיגע מעגליכקייט געהאט אין ד י י ט ש ל א נ ד,
בשעת די גרויסע און לאנגע קאנפליקטען צווישען פ ר י י ס ע ן א ו ן
פ ר י י ס י ש ע פ א ל י א ק ע ן; די זעלביגע מעגליכקייטען זענען
אויך געווען אין ע ס ט ר י י ך־ א ו נ ג א ר ן, וואו די יודען האבען
געקאנט שפיעלען זעהער א גרויסע ראליע אלס רעגיערונגס־עלעמענטען
אין גאליציע, אלס שטיצע פאר דער דייטש־עסטרייכישער פאליטיק. — די
געשיכטע האט בעוויזען, אז די יודישע געזעלשאפט, סיי די ארגאניזירטע
און סיי די ניט ארגאניזירטע, האט זיך קיין מאל ניט בענוצט מיט די דא־
זיגע מעגליכקייטען. א פיעל־הונדערט־יאהריגע געשיכטע האט צונויפגע־
בונדען דאס פוילישע יודענטום מיט פוליען און דעם פוילישען פאלק, —
עס איז דעריבער גאנץ נאטירליך, ווען די יודישע בעפעלקערונג זאגט זיך
אב פון א פאליטיק, וואס קען אויף שטענדיג איבערייסען די בעציהונגען
צווישען יודען און פאליאקען, וואס קען ברענגען נוצען א דריטער מאכט,
ניט די יודען, ווי אויך ניט די פאליאקען. אמת, די געשיכטע האט אויך בע־
ווייזען, אז ניט קוקענדיג דערויף, וואס דאס יודענטום פון פ ר י י ס י ש־
פ ו י ל ע ן און פון ע ס ט ר י י כ י ש־ פ ו י ל ע ן האט זיך ניט
פעראייניגט מיט דער הערשענדער מאכט, וועלכע האט געפיהרט א קאמף
געגען די פאליאקען, האבען זיי, די פאליאקען, ניט אבגעזאגט זיך פונדעס־
טוועגען פון דעם פערביטערטען קאמף געגען יודען. אין פרייסיש־פוילען,
למשל, האט דער פאליטישער שטורם און דער סיסטעמאטישער באיקאט

דורך שטרעבזאמע און ארבייטספעהיגע מענשען.

ה׳ סלאר מיינט ווייטער, אז די צאהל פון די קליינע מדינות וועט זיך פערגרעסערען; מיר זענען, להפך, איבערצייגט, אז זייער צאהל וועט נאך פיעל קלענער ווערען. די „פאלקאמענע פארם פונ׳ם נאציאנאלען לעבען" איז ניט א יודישע מלוכה, ווי דאס שטעלט זיך פאר ה׳ סלאר, נאר א געזיכערטע יודישע היים, א מקלט בטוח, ווי עס איז אנגעצייכענט אין באזעלער פראגראם.

אונזער צוקונפט הענגט אב ניט אינגאנצען פון אונז, צו אונזער גרויסען בעדויערען; אבער עס איז אונזער חוב זיך און אנדערע קלאר צו מאכען דעם מהות פון אונזערע נאציאנאלע שטרעבונגען. און אויב מיר וועלען זיך ארומטראגען מיט רעאקציאנערע פלענער, וואס האבען קיין מעגליכקייט קיינמאל ניט צו פארווירקליכט ווערען, וועלען מיר ברענגען א גרויסען שאדען אונזער בעווענונג. מ׳וועט אונז בעטראכטען פאר דאן־קיכאטען, אדער — וואס איז נאך ערגער — פאר מנחם מענדעל פון יעהופען, מיט וועמען עס לוינט ניט צו פיהרען ערנסטע אונטערהאנדלונגען, און אונזער ציעל וועט קיינמאל אין לעבען ניט דערגרייכט ווערען. געלאסען און גוט בעטראכט, מיט פארזיכטיגע טריט, מוזען מיר געהען אונזער היסטארישען וועג, כדי ניט צושטערט ווערען פון דעם שרעקליכען פייערשפייענדיגען וואולקאן. קליינע טריט, אבער זיכערע, פיהרען צו דער פונדאמענטירונג פון אונזער נאציאנאלען בנין.

לאזאן. י. ראגאווין

זעלבסטפערוואלטונג אין פוילען.

1.

— „זאל ווייטער געפיהרט ווערען א פערביטערטער קאמף צווישען יודען און פאליאקען, אדער מען זאל זעהען געפינען אנ׳אויסוועג, צונויפריידען זיך מיט די פאליאקען, אויסארבייטען א מין פשרה און שאפען די בעדינגונגען פאר א נארמאלען לעבען אין לאנד פאר ביידע פעלקער?"

דאס איז די פראגע, וואס בעהערשט אלע יודישע קעפ שוין בערך דריי יאהר, און מען קאן זיכער זאגען, אז די יודישע געזעלשאפט פערמאגט זעהער וועניג אזעלכע עלעמענטען, וואס זאלען שטעהען אויפ׳ן שטאנדפונקט פון א דויערענדען פערביטערטען קאמף אדער ווינשען, אז די צווייי פעלקער זאלען ווי פריהער לעבען אין דער אטמאספערע פון שנאה און באיקאט. ס׳איז אפשר דערפאר, ווייל מיר זעהען בעסער די צוקונפט, אפשר דערפאר, ווייל דער ביזאיצטיגער קאמף האט אונז שוין גענוג אב־

דאס, וואלט שוין לאנג פון איטאליען קיין זכר ניט געבליבען... ביי דער איצטיגער מלחמה וואלטען זי עסטרייך און שווייץ צוריסען אויף שטי־קער...

אויב דענעמארק וואלט ווערען א טייל פונ׳ם גרויסען און מעכטי־גען דייטשלאנד, קען זעהער זיין, אז זי וואלט צו איהר היינטיגער מדרגה און ענטוויקלונג ניט געקומען; אבער מיר רעכענען, אז אויב דענעמארק וואלט בעקומען אנ׳אינערליכע אויטאנאמיע און וואלט פערשפארט צו הא־בען ביי זיך א שטענדיגע ארמעע, וואלט זי געווים איצט געשטאנען א סך העכער אין איהר גייסטיגען אויפבליהען. אונזער נאצי־אנאלע קולטור וואלט געווען אהן אנ׳ערך רייכער און מעכטיגער, אויב מיר וואלטען גע־וען קאנצענטרירט אויף א געוויסער טעריטאריע, האבענדיג א אינערע זעלבסטפערוואלטונג; אבער אומגליקליך וואלטען מיר געווען פונקט ווי איצטער, אויב מיר וואלטען ביי היינטיגען טאג פארנעהמען דעם פלאץ פון סערביען אדער בעלגיען...

מיר זענען אויך מסופק, אויב די קליינע מדינות קענען דיענען אלס פערזוך־סטאציאנען; צו דעם ברויכט מען בכלל ניט קיין מלוכה־ארדנונג, כדי צו מאכען וועלכע־עס־איז וויסענשאפטליכע עקספערימענטען, למשל, ווי אפענהיימער׳ס קאאפעראטיוו קאלאניעס, איז פולשטענדיג גענוג אנ׳־אינערע אויטאנאמיע. וען מיר וועלען האבען א נאציאנאלע זעלבסטפער־וואלטונג אויף א טעריטאריאלען באדען אין ארץ־ישראל, וועלען מיר אויך דעם ציעל דערגרייכען צו דיענען אלס א מוסטער פאר דער גאנצער וועלט.

די ווייטערע ענטוויקלונג פון דעם קאפיטאליסטישען פראדוקציאנס־אופן ווייזט אונז קלאר און דייטליך, אז דערזעלביגער פראצעס, וועלכער עס קומט פאר מיט דעם קליין־בירגערטום, וואס מוז נויטוועגדיג איינ־געשלונגען ווערען פון דער גרויס־בוי־זשואזיע, ניט זייענדיג אימשטאנד אויסצוהאלטען איהר קאנקורענץ, מוז בהכרח אויך פארקומען מיט די קליי־נע מדינות, וועלכע וועלען סוף־כל־סוף מוזען כחלוטן אונטערגעהן און זיך ענדליך אונטערוואַרפען דער סואווערעניטעט פון די געצעהלטע וועלט־מלוכות, וואס וועלען דאך זיין געצוואונגען צו שליסען אנ׳אלגעמיינעם פאליטישען אבמאך אויף א לאנגער צייט, אויב זיי וועלען זיך מיהע געבען בכדי צו פטור ווערען פון דעם דאמאקלוס־שווערד, וועלכער הענגט איבער אונזערע קעפ, פאראליזירענדיג אונזער זעלבסט־טעטיגקייט... דער מיליטאריזם האט אין איצטיגען וועלט־קריעג לחלוטן באנקראטירט, פונקט אזוי ווי די קאפי־טאליסטישע ארדנונג, וועלכע פערניכטעט און צושטערט אונ׳ברחמנות׳דיג אלץ, וואס עס איז געשאפען געווארען אין א משך פון הונדערטער יאהרען

אלף־בית פון עלעמענטארען יושר, אז מ׳טאר ניט אונטערדריקען די קליי־
נע נאציאנען. מיר זענען אהן א שום ספק פאר א נאציאנאלער בעפריי־
אונג, אבער בשום אופן ניט פאר א גרינדונג פון א קליינער מלוכה, וועלכע
וועקט אויף אימפעריאליסטישע תאוות ביי די פאלקס־מאסען און פערגיפ־
טעט דאס פאלקס־לעבען מיט מיליטאריסטישע שטרעבונגען. אפילו די קליי־
נע שווייץ, וועלכע איז געווען ביי דעם קריעגס־אויסברוך הימעל־וויט פון
וועלכע־עס־איז עראבערונגס־פלענער, האט שוין איצט אויך דעם יצר־הרע
פון לענדער־עראבערונגען. מיט גרויס מיה געלינגט עס דער שווייצער רע־
גירונג אבצוהאלטען די גרויסע קאפיטאליסטען פון לאנד דורכצופיהרען
זייער ווילען וועגען אריינמישען זיך אין דער וועלט־מלחמה.

ווייטער צווייפלען מיר זעהער שטארק אין דער בעדייטונג פון די
קלייניע מדינות „אלס בופער־שטאאטען בתוך די גרויסע מיליטער־מדינות",
וואס ה׳ סלאר מיינט בטעות, אז דאס שפילט א גרויסע ראליע אין דער איצטי־
גער וועלט־מלחמה. אויב קעניגרייך פוילען וואלט נאך עקזיסטירט, אדער
לאטרינגיען וואלט געווען זעלבסטשטענדיג, וואלט דאס פאר קיין אופן ניט
געווען ביכולת אבצוהיטען אונז פון דער וועלט־קאטאסטראפע. אויפ׳ן גרונד
פון געשיכטליכע פאקטען קענען מיר מיט זיכערהייט פאראויסזאגען, אז
פוילען וואלט געוויס ניט געבליבען נייטראל אין דער איצטיגער מלחמה;
זי וואלט זיך בעשטימט פארבונדען מיט דעם דריי־בונד אדער פיער־פער־
באנד, קוקענדיג אויף דעם, וואס עס וואלט זיך פאר איהר בעסער געלוינט.
די איצטיגע מלחמה איז א רעזולטאט פון דער שטרעבונג פון די רויבערי־
שע מלוכות צו בעקומען נייע קאלאניעס, וואו מ׳זאל קענען אבזעצען מיט
א גרויסען ריוח די אייגענע סחורות. די ריעזיגע ענטוויקלונג דייטשלאנד׳ס
שטעלט אין סכנה ענגלאנד׳ס וועלט־מאכט, און דעריבער האט די לעצטע,
געטריי איהר שטענדיגער פאליטיק, מיטגעווירקט, אז רוסלאנד און פראנק־
רייך זאלען זיך נעהמען פאר די כלי־זיין, שטיצענדיג זיך אויף דער אל־
טער טענה פון פראנקרייך צו דייטשלאנד מחמת עדזאס־לאטרינגיען. דא
ווירקט א גאנצער קאמפלעקס פון עקאנאמישע, פאליטישע און נאציאנאל־
היסטארישע אינטערעסען, וואס צווינגען איין מלוכה אריינווארפען זיך אין
קריעג און די אנדערע, אויסצונוצען אלע טריבע אינסטינקטען, האבען דער־
פון א גוטען ריוח און אבשטופען דעם קאנקורענט.

ה׳ סלאר רעדט ווייטער וועגען איטאליען און שווייץ. איטאליען
האט א גרונד צו זיין צופריעדען ניט מיט דעם אליין, וואס די קליינע
שווייץ איז איהר שכנה, נאר מיט דעם, וואס אין דער שווייץ וואוינען אוי־
סער דייטשען נאך צוויי פעלקער: איטאליענער און פראנצויזען, וועלכע
זענען מיט לייב און לעבען איבערגעגעבען דעם פיער־פערבאנד. וען ניט

צו פערוויקעלט, צו פערשיעדענארטיג איז דאס רוישענדע און קאכענדע לעבען אין אונזער צייט־אלטער, אין א דור פון נערוועזע מענשען, בשעת די פערביטערונג און די אויפרעגונג פון איין זייט און די מאסלאזע תענוגים פון דער אנדער זייט, בשעת די פערשיעדענע בעדערפענישען ווערען אלץ גרעסער און ברייטער, וואס ברענגען צו רתיחת־הדם, צו דער געשפאנטהייט פון אונזערע מארך־מוסקלען; בשעת מיר בעקומען אהן אנ׳אויפהער אלץ נייע איינדריקען פון די ערפינדערישע איבערראשונגען אין דער טעכניק און מעכאניק, — אט אין אזא צייט פון טעלעגראפען, טעלעפאנען, אערא־פלאנען, צעפעלינען, ריעזען־צייטונגען, פארלאמענטאריזם און פאלקס־מי־טינגען איז אונמעגליך זיך צו ווידמען א בעשטימטער וויסענשאפט און זיך איהר אינגאנצען אבגעבען, ווי דאס האט, למשל, געטהאן א שפינאזא, קאנט, לייבניץ א. א. וו. אונזערע צייט־גענאסען זענען פער׳משפט פון דער געשיכטע צו בלייבען דילעטאנטען אויף אלע געביעטען און ניט ארויסגעבען פון זיך קיין גאונים אויף וועלכען־עס־איז געביעט. נור מיטל־מעסיגקייטען קענען מיר איצט האבען. און אויב מיר געפינען נאך איצט אויך גאונים, ניט קוקענדיג אויף דער אונגינסטיגער לאגע פאר זייער ענטוויק־לונג, טא איז זיך שוין לייכט פארצושטעלען, וואס זיי וואלטען געווען בכח צו געבען דער מענשהייט, אויב דער קאפיטאליזם וואלט זיי ניט געצוואונ־גען צו בעשעפטיגען זיך מיט אויטאמאטישע ארבייט. דער מענש אין אונ־זער עפאכע פון דאמפף־מאשינען און בולויאר־סענסאציעס מוז מיטגעש־לעפט ווערען מיט דעם אלגעמיינעם פליסענדען שטראם. וועלכער דריקט אויף אונז ארויף זיין שטעמפעל פון אויבערפלעכליכקייט, ניט לאזענדיג אונז פריי אינטעלעקטועל זיך צו ענטוויקלען.

און אויב דייטשלאנד גיט איצט ניט ארויט קיין גאונים—איז ניט שול־דיג אין דעם די פעראייניגונג און דער איבערגאנג פון די קליינע דייטשע מדינות צו א גרויסער וועלט־מאכט. נור די אלגעמיינע סבות פון דער קא־פיטאליסטישער פראדוקציאנס־ווייזע, וואס צווינגט גרויסע מענשען זיך אריינלעגען אין דעם סדום־בעטעל פון דער בירגערליכער ארדנונג, האט די נייסטיגע טיטאנען אויך אין דייטשלאנד געמאכט פאר ליליפוטען; אט די אלגעמיינע סאציאלע סבות צווינגען די אינטעלעקטועלע ריעזען זיך צו פער־קריפלען און זיך איינצוהויקערן.

אדרבה, פאר די דייטשען איז עס א גליק אין אלע הינזיכטען, וואס עס איז זיי געלונגען סוף־כל־סוף צו פעראייניגען די קליינע מדינות און אזוי ארום צו בילדען א פעראייניגטע גרויסע וועלט־מאכט; פון דעמאלט אן האט דאס לאנד אנגעהויבען צו בליהען עקאנאמיש און גייסטיג.

נאטירליך וועלען מיר זיך ניט מתוכח זיין מיט דעם ה׳ סלאר וועגען דעם

ניט אויפווייזען אויף קיין איינציגען געביעט. איהר דעמאקראטישע פויערן־רעפובליק איז בלויז א פועל יוצא פון דער היסטארישער טאטזאך, אז דארט וואוינען פאקטיש דריי בעזונדערע פעלקער: דייטשען, פראנצויזען און איטאליענער, וועלכע פערשטעהען ניט איינע די שפראך פון די אנדערע; דעריבער האט זיך דאך געמוזט אויסבילדען א פרייע זעלבסטפערוואלטונג, כדי אויסצומיידען פערשיעדענע שטרייטיגקייטען און חלוקי דעות—אהן דעם וואלט דאס לאנד געמוזט אונטערגעהען, און דער לעבענס־אינסטינקט האט זיי פארהיט פון אזא שרעקליכען אויסגאנג.

שפאניען און פארטוגאל האבען געשפיעלט אזא גרויסע ראליע אין דער „ענטדעקונגס־פעריאדע" א דאנק זייער גינסטיגער געאגראפישער לאגע. זיינענדיג ארומגערינגעלט פון מיטעל־לענדישען ים און אטלאנטישען אקעאן, האבען זיי געמוזט קומען צום גדאנק וועגען דער זויטיגקייט צו זוכען נייע פלעצער פאר זייערע סחורות, און דאס איז אויך די סבה פארוואס האלאנד איז שפעטער געווארען פארטוגאל'ס און שפאניעס יורש.

בשעת דער פאנאטיזם האט זיך אין שפאניען און פארטוגאל אויסערארדענטליך געשטארקט און דארט איז געשאפען געווארען די בעריהמטע אינקוויזיציע, וואס האט געבראכט צו דעם יודישען גרוש פון די ביידע לענדער, וועלכע האבען זיך סוף־כל־סף חרוב געמאכט אויך דורך אינערע מחלקות, האט זיך געמוזט אנהויבען זייער עקאנאמישע ירידה, נאכדעם ווי די הויפט־טרעגער פון האנדעל — די יודען—זענען פעריאגט געווארען פון דארט. די ארויסגעטריבענע יודען האבען זיך באזעצט אין האלאנד און ווייטער ענטוויקעלט דעם ים־האנדעל.

נאך מעהר אונפערשטענדליכער איז די מיינונג פון ה' סלאר בנוגע צו דייטשלאנד, אז דוקא כל זמן זי איז נאך געווען צוטיילט אויף קליינע מדינות, האט זי געגעבען דער וועלט די גרעסטע זשעניען. „נעמען ווי געטהע, שילער, קאנט, העגעל, מאצארט און בעטהאווען געהערען צו דער עפאכע פאר דער גרינדונג פון דער דייטשער „אימפעריע". אזוא, מיט וואס וועט איהר ערקלערען ה' סלאר, אז ענגלאנד גיט איצט ניט ארויס קיין שעקספיר, בייראן, באקל, דארווין און פראנקרייך קען אונז איצט ניט אנווייזען קיין דעקארט, וויקטאר הוגא, אויגוסט קאנט, לאפלאס א. א. וו. ?— פיעל וויכטיגערע און טיעפערע פסיכאלאגישע און עקאנאמישע סבות האבען דערצו גורם געווען, אז די מענשהייט זאל פערפלאכט ווערען און די וועלט־גאונים זאלען זיין געצוואונגען צו פערנעהמען זיך מיט קליניגקייטען, אנשטאט צו געבען שעדעווערן אויף א בעשטימטען, וויסענשאפטליכען, קינסטלערישען אדער גייסטיגען געביעט.

מדינה האט זי מחמת דעם געגעבען דער גאנצער וועלט א גאט? און ווי וואלט געווען, אויב דאס פאלק וואלט געווען גרויס, מיינט איהר דען, אז זיין קאלעקטיווע שאפונג וואלט געווען שוואכער? פון וואנען איז די ראיה אז דער פאלקס-געניוס מוז געהען צוריק — פראפארציאנעל צו דער בע־פעלקערונג?... עס איז בלי שום ספק פארען געוויסע עקאנאמישע, פיזישע קלימאטישע און סאציאלע בעדינגונגען, וועלכע האבען פערשטארקט די ענערגיע פון פאלק און זיינע גייסטיגע פעהיגקייטען אויף דעם אדער אויף יענעם געביעט, ניט קוקענדיג, וואס עס איז געווען קליין און וועהניג אין צאהל.

די זעלביגע תשובה גילט אויך וועגען גריכענלאנד, וועלכע דיענט אלס מוסטער פאר דער וועלט-קולטור, זעלבסטפערשטענדליך, ניט מחמת דעם, ווייל זי איז געווען זעהער קליין. אדרבה, מיר זעהען קלאר, אז גריכענלאנד וואלט נאך א סך מעהר געגעבען דער וועלט, ווען זי וואלט געווען פיעל גרעסער און וואלט ווייטער געלעבט ביי די זעלביגע קלימאטישע און עקאנאמישע בעדינגונגען. איהר ענטוויקלונג וואלט דאן געווען פיעל נארמאלער און זי וואלט געווען ביכולת פיעל מעהר צו בעריכערען דעם אוצר פון דער וועלט-קולטור. — עס פערשטעהט זיך ממילא, אז עס איז בשום אופן ניט ריכטיג די בעהויפטונג פון ה' סלאר, אז אריסטאטעל איז געווען דער מעכטיגסטער אויטאריטעט אין דער ווייסענשאפטליכער וועלט אין א משך פון פיעל הונדערטער יאהרען, ווייל „ער האט געשטאמט פון א קליינער מדינה". דאס וואס איטאליען האט אנגעהויבען צו בליהען און צו וואקזען ערשט דוקא נאכדעם, ווען די היימלאזע גריכישע געלעהרטע זענען געווען געצוואונגען זיך צו בעזעצען אין איטאליען, איז דאך פונקט פערקעהרט א ראיה לסתור צו דער מיינונג פון ה' סלאר... אויך האלט לחלוטין ניט אויס די מיינונג, אז דאנטע, לענאַרדא־דא־וינטשי, מיקעל אנדזשעלא, ניקאלא מאקיאוועלי זענען געבוירען געווארען אין פלארענץ, ווייל זי איז דעמאלסט געווען קליין און אונאבהענגיג; עס לעגט זיך מעהר אויפן שכל צו דערקלעהרען דערמיט דעם געבורט אין פלארענץ, וועלכע איז זעהר א שעהנע און בליהענדע שטאדט — ווי דער נאמען אליין בעווייזט שוין —, ניט ווייט פון ים; דאס איז א ענוגענדע סבה צו דער פראדוקציאן פון וועלט-גאונים.

אונזער מיינונג בעשטעטיגט אויך די שווייץ, וועלכע געפינט זיך צווישען בערג און אויף בערג, ווייט פון ים, ווו דער קלימאט איז אונגינסטיג פאר א העכערע גייסטיגע ענטוויקלונג. דערפאר איז זי עד היום געבליבען נאר א האטעלען-לאנד און קיין בעזוודערע גרויסע מעשים קען זי

איז דאך נאך א גרויסע פראגע, אויב מיר דארפען זיך אבזאגען פון דער באזעלער פראגראם, וועלכע שטעלט ארויס בלויז די פאדערונג פון אנ'ע־ פענטליך, רעכטליך געזיכערטע היים, מקלט־בטוח, און פערלאנגען א יודישע מלוכה, ווי עס האט פון אנפאנג תמימות'דיג געמיינט ד"ר הערצל אין זיין „יודענשטאאט".

עס איז פאר אלעמען קלאר, אז ביי דער איצטיגער קאפיטאליסטי־ שער ענטוויקלונג, וועו מ'מוז זוכען נייע אבזאץ־מערק פאר די אייגענע סחורות, איז שווער צו שאפען א נייע אבגעזונדערטע מדינה, מיט אנ'איי־ גענער ארמעע און פלאט, וועלכע זענען אונבעדינגט נויטיג פאר א זעלבסט־ שטענדיגער מלוכה, כל זמן דער אינסטיטוט פון א פערמאנענטען חיל איז נאך ניט בטל און פארביטען געווארען אויף א פאלקס־מיליץ, ווי עס פער־ לאנגען די סאציאל־דעמאקראטען. איצט, בשעת דער מיליטאריזם האט דער־ גרייכט זיין קולמינאציאנספונקט פון חוצפה און נידערטרעכטיגקייט, מוז יעדער זעלבסטשטענדיגער מדינה־ארגאניזם אריפלעגען אונגעהייער גרוי־ סע שטייערן און אבצאהלונגען אויף זיינע אונטערטאנען, בכדי צו קענען מיט ערפאלג קאנקורירען מיט די איבעריגע מלוכות דורך איהר מיליטער־ מאכט. און אויב מיר ווילען, אז דער יודישער ישוב אין ארץ־ישראל זאל זיך קענען פריי ענטוויקלען, בליהען און וואקסען, דארפען מיר זיך געווויס אבזאגען פון אזעלכע פלענער, אפילו וועו זיי זאלען האבען שאנסען אויף ארויסצוגעהען מכח אל הפועל.

כדי צו געבען א וועלכע־עס־איז עקזיסטענץ־בערעכטיגונג זיין פלאן, האט ה' סלאר אויסגעפונען א שפאגעל נייע טעאריע, וועלכע בעשטעהט אין דעם, אויפצוואוייזען, אז די בעסטע אינסטיטוציעס, וואס די וועלט־צי־ וויליזאציע פארמאגט, זענען דוקא געשאפען געווארען דורך די קליינע מדינות. צו דעמדאזיגען צוועק האט ער ארויסגענומען פון זיין ארסענאל א גרויסען פאק מיט היסטארישע פאקטען, וועלכע זענען כלומרשט בכח צו בעשטעטיגען זיין שטאנדפונקט. נאר איין קליינעם לאגישען פעהלער האט ה' סלאר געמאכט: ער האט זיך בענוצט מיט א דעדוקטיוועו מעטאדע, אנ־ שטאט דעם, וואס ביי אויספארשונגען פון געשיכטליכע ערשיינונגען מוז דוקא אנגעוענדעט ווערען די אינדוקטיוע מעטאדע...

„קודם כל", זאגט ה' סלאר, „זאל דא דערמאהנט ווערען אנ'אלטער פאקט, אז ס'איז אמאל געווען א גאר קליין פאלק און א גאר קליינע מדי־ נה, וועלכע האט געגעבען דער גאנצער וועלט א גאט... דאס זעלבע קליין פאלק האט בעשאפען דעם תנ"ך, האט געגעבען דער וועלט דעם גרעסטען און בעדייטענדסטען פאלקס־מנהיג, משה". ובכן ה' סלאר, פון וואנען איז געדרונגען, אז דוקא ווייל עס איז געווען א קליין פאלק אין א קליינער

געהאפט, אז דידאזיגע מענשען וועלען ניט קוקען אויף אנ׳אפאזיציע, ווי אויף א פערזענליכע בעליידיגונג; מיר האבען געהאפט, אז זיי וועלען זיין ביכולת צו פערשטעהען און דערזעהען דעם ארגאנישען אונטערגרונד פון וועלכען אנ׳אפאזיציע וואקסט; מיר האבען געהאפט, אז זייער מעטאדע אין בעהאנדלען די אפאזיציע וועט זיין אנ׳אנדערע — ניט זידלען, אינטריג׳רען און מוציא־דבה זיין, נאר אויפזוכען דעם פאזיטיוון אמת אינ׳ם געגנערס קריטיק; און אנערקענען דעם דאזיגען אמת אהן א פאלשער בושה. מיר האבען זיך ניט געריכטעט מיט דער מענשליכער קליינקייט.

דאס איז אלזא אונזער הנהגה, אונזער פיהרערשאפט. ניט־ווילענדיג שטעלט זיך אליין די פראגע: אפשר וואלט עס טאקע בעסער געווען, אויב די זיצונג פון צ. ק. וואלט געהאט אנגענומען די אנשויאונג, וואס איז אויסגעדריק אין יענעם בריף — פערלאזען זיך אויף גאט און ניט שטופען זיך אין הויכע פאליטיק? אבער די זיצונג, ווי מען זעהט, האט אבגעווארפען נארדוי׳ס טעאריע און האט בעשלאסען אנצוהויבען פארבעררייטונגען צו דער שלום־קאנפערענץ. ווער? וואס? וואו?

לאנדאן, 12 מאי. וו. זשאבאטינסקי.

די צווייטע זייט פון דער מעדאל. *)

די מלחמה האט, קענטיג, געגעבען א סך שטאף פאר אונזער צוהיצטער פאנטאזיע. מ׳בויט לופט־שלעסער, און פלענער, וואס האבען אונטער זיך קיין שום רעאלען יסוד, האבען אנגעהויבען ערנסט צו דיסקוטירט ווערען אין אונזער פרעסע. אט מיט אזא ערנסטען טאן רעדט וועגען א יודישער מלוכה ה׳ ס ל א ר אין 13 № פון „טריבונע", אין זיין ארטיקעל „די בעדייטונג פון קליינע מדינות".

ניט ווילענדיג דערמאהנט אונז זיין ארטיקעל אן דעם מענשען, וועלכער האט געזעהען פון דערווייטען א האז און זיין א־ינבילדונגס־קראפט האט זיך ביי איהם אויף אזוי פיעל צופלאמט, אז ס׳האט זיך איהם אויסגעדוכט, דאס דער האז איז שוין ביי איהם אין האנד אנ׳אבגעשונדענער און ער האט שוין אנגעהויבען צו קלערען, וואס ער זאל טהאן מיט דער פעל; פלוצלונג איז — מעשה שטן! — דער האז אנטלאפען און ער איז נעבאך געבליבען שטעהען מיט הוילע הענד אבל וחפוי ראש...

אבער לאמיר זיך שטעלען אויף א ווייל אויף דעם שטאנדפונקט פון ה׳ סלאר, אז נאך דער מלחמה קען ביי דער געשאפענער פאליטישער סיטואציע פארווירקליכט ווערען דער געדאנק וועגען א יודישער מלוכה;

*) ניט מיט אלע אויספיהרונגען פון ה׳ ראגאווין איז די רעדאקציע מסכים.

מען פערשווייגען — אדער פערדרעהען.

די אויף־צו־להכעיס פאליטיק האט שוין געפיהרט אפילו ווייטער — צו א פאקט. וואס ביי היינטיגע צייטען איז עס א דירעקטער שריט גע־גען דער ציוניסטישער אידעע. איך האב שוין אמאל דערמאהנט, אז אין פאריז האב איך פאר־א־יאהרען ערהאלטען א פארשלאג ארויסצוגעבען א פראנצויזישען בוך וועגען ציוניזם. די רעדאקטארען וואלטען געווען צוויי אנגעזעהענע פראנצויזען: איינער א בעריהמטער היסטאריקער, דער אנדע־רער א דעפוטאט (היינט איז ער א מיניסטער). אין דער ליסטע פון מיטאר־בייטער וואלטען געשטאנען עטליכע פון די בעסטע פאליטישע נעמען פון פראנקרייך. דעמדאזיגען פארשלאג האב איך איבערגעגעבען צוויי מיטגלי־דער פון דער לייטונג. קיין ענטפער האב איך ניט געהאט. ביז דעם מא־מענט האב איך שוין די דאזיגע געשיכטע א מאל דא דערצעהלט. איצט קומט די פארטזעצונג — זי קלינגט נאך שעהנער. זעהענדיג, אז די לייטונג וויל דאס ניט טהאן, האב איך אנגעהויבען צו זוכען פריוואטע מיטלען — און האב זיי געפונען פון א גוטער פריוואטער זייט האט מען מיר צוגעזאגט צו געבען די נויטווענדיגע סומען, כדי דאס בוך זאל קענען ערשיינען וואס גיכער. אבער וועגען דעם האט דערהערט דער לייטונגס־צד, און האט תיכף אנגענומען כל־המיני מיטלען, כדי צו צושטערען דאס ווערק. זיי האבען אויסגעפיהרט. איך האב ערהאלטען א ידיעה, אז צוליעב א דירעקטען דרוק פון יענעם צד, איז מען געצווואונגען זיך אבצוזאגען צו פינאנסירען די אויסגאבע.

איך קען ניט דערלאזען, אז יענער צד פערשטעהט ניט די וויכטיג־קייט פון אזא בוך אין אזא מאמענט. מען האט אבער ניט געוואלט פערגי־נען א געגנער א גוטע זאך. בלייבען מיר איצט מיט א פעקעל פראנצויזישע ליטעראטור געגען ציוניזם*) און אהן א בוך פאר ציוניזם—אויף־צו־להכעיס, הייסט, עס דער אפאזיציע.

איך מוז זיך מודה ומתודה זיין, אז בשעת מיר האבען אנגעהויבען דעם קאמפף פאר „אקטיוויזם", האבען מיר ניט פאראויסגעזעהען, וי וייט עס קען דערגרייכען די מענשליכע קלייבקייט. מיר האבען געדענקט, אז ערשט מיט א פיער יאהר צוריק זענען די זעלבע מענשען אליין געווען אין דער אפאזיציע, און מען האט זיי דערנידעריגט, געזידעלט און פערלוימ־דעט. האבען מיר געמיינט, אז זייער בעציהונג צו דער אפאזיציע וועט זיין אנ׳אנדערע. פערשטעהט זיך, מיר האבען ניט געטראכט, אז זיי וועלען זיך אבזאגען פון זייערע איבערצייגונגען צוליעב אונזערע. אבער מיר האבען

*) דאס לעצטע, למשל, הייסט: N. Moutran, La Syrie de demain, Paris, 1916.

נער פרעגט זי ניט, קיינער ענטפערט איהר ניט, קיינער וויל מיט איהר ניט האבען צו טהון.

מען שרייבט מיר, אז איינער פון די דריי איבערגעבליבענע מיט־גליעדער פון ע. א. ק. איז אריבערגעפאהרען קיין קאפענהאגען, ער וועט זיין פונקט אזוי נוצלאז אין קאפענהאגען, ווי ער איז געווען אין דער „רע־זידענץ". קאפענהאגען וועט ניט ווערען אונזער אמת׳ער צענטר צוליעב דעם, וואס איין מענש, און דוקא ניט פון די גרעסטע, ווערט דארט העל־פען שרייבען בריף. קאפענהאגען איז א בריף־קאסטען און וועט בלייבען א בריף־קאסטען, כל זמן דער אפיציעלער צענטר בליבט אין דער „רע־זידענץ". און ער איז געבליבען אין דער „רעזידענץ". איצטער בעשטעהט ער, אלזא, נור פון צוויי מענשען. עס איז אונמעגליך אנצונעהמען, אז די דאזיגע מענשען גלויבען אליין, אז זיי זיינען ביכולת ווירקליך צו „פיהרען" די בעוועגונג אין אזא צייט. טא פארוואס־זשע דארפען זיי עס אזוי שטארק, אז די „פירמא" זאל בשום אופן ניט איבערגעטראגען ווערען פון יענער שטאדט? עס איז נוצלאז פאר זיי און שעדליך פאר דער איינהייט פון דער בעוועגונג אין אנדערע לענדער. די איבערזיעדלונג פון דעם דריטען הער־רען קיין קאפענהאגען איז זעלבסט א בעווייז, ווי זיי פיהלען די נויטוועג־דיגקייט צו „פערדעקען", צו פערטושען דעם אלטען ארט.. יא — אבער איצטער איז דאס שוין געווארען א פראגע פון פרעסטיזש. די לייטונג מוז בלייבען אויף דעם אלטען ארט. אויף־צו־להכעיס דער אפאזיציע.

א מערקווירדיגען בעווייז פון אט דעם טרויעריגען אמת האבען מיר געהאט מיט עטליכע חדשים צוריק — פון רוסלאנד. „יעווריייסקאיא זשיזן" האט געענטפערט אויף מיין אפענעם בריף, וואס איז געווען געד־רוקט אין „דזשואיש קראניקל"; דערביי האט דאס רעג׳ערונגס־טרייע ציו־ניסטישע וואכענבלאט „איבערדערצעהלט מיט אייגענע ווערטער" אין וואס ס׳בעשטעהען די פאדערונגען פון דער אקטיוויסטישער אפאזיציע. דעם פונקט וועגען נייטראלען זיך האט זי אזוי אויסגעלעגט: „ דאס ביורא מוז זיין ניט אין קאפענהאגען, נאר אין דער שווייץ". דאס איז געשטאנען שוואַרץ אויף ווייס, אין נומער 4, זייטע 39. די אונעהרליכקייט איז נאך דא פערשטארקט דורך דעם פאקט, וואס אין רוסלאנד קען איך אויף דעמדא־זיגען פונקט ניט ענטפערען, צוליעב גרונדען, וואס יעדערער פערשטעהט, נאר וואס עס אינטערעסירט מיך דא, איז ניט די אונעהרליכקייט פון די היינטיגע פיהרער פון א צייטונג, וועלכע איך האב אבגעגעבען עטליכע פון מיינע בעסטע יאהרען. מיך אינטערעסירט דא נור איין זאך: דער בעווייז, אז קיין עהרליכער ענטפער געגען דער פאדערונג פון נייטראלען זיך איז ניטא. אבער נאכגעבען וויל מען, אלזא, ניט. צוליעב דעם פרעסטיזש, מוז

געהערט א גאנצען בעריכט, האט אפנים געפונען, אז ס׳איז נאך ניטא וואס פארטצוזעצען. און ביי אט דער רעזאליוציע האבען אבגעשטימט מיט „יא״ ניט דריי מענשען, נאר גאנצע אכט. זעלבסטפערשטענדליך וויל מען דאס ניט פערגינען דער אפאזיציע. דעריבער האט מען זיך בעמיהט צו רעדאק־ טירען די רעזאליוציע אזוי דונקעל ווי ס׳איז נור מעגליך, און אפילו אין אזא פארם וויל מען זי אויך ניט פערעפענטליכען.

אט דער קליינער גייסט — ניט צו פערגינען דער אפאזיציע, טון אויף־צו־להכעיס דעם קריטיקער — איז געווארען כמעט דער הויפט־ דער אימפולס, וואס בעשטימט די פאליטיק פון אונזער לייטונג. קיין אנדערע בעווועגענדע גרונדען אין איהר פאליטישער טאקטיק זיינען מיר ניט ביכולת צו ענטדעקען. אויף די בעשולדיגונגען און קריטיקען האט זי קיין ענטפער עד היום ניט געגעבען. דאס איינציגע, וואס מען האט געענטפערט אין איהר נאמען איז געווען זידלעריי געגען פערזאנען און פלפולים וועגען „לעגי־ אן״, ד. ה. וועגען א פראגע, וואס האט גארניט צו טאהן מיט דער ציוניס־ טישער ארגאניזאציע, און אין וועלכער א לייטונג פון א נייטראלער פאר־ טיי וואלט ניט געדארפט זיך מישען. אבער אין דעם, וואס געהט איהר יא אן — אין דער פראגע וועגען קאאליציע, נייטראלען זיך, דיפלאמאטישע ארבייט אין פראנקרייך, בלוי־ווייסען בוך — האט זי געשווויגען, און איהרע בעהעלפער אויך. וויל אויף די דאזיגע טענות איז ניטא קיין ענטפער, זיי זענען לאגיש, ווי צוויי מאל צוויי, זייער ניט ערפילונג קען נור פיהרען — און האט שוין געפיהרט — צו אונטערגקייט און שפאלטונג. וואס־זשע בלייבט? וואס פיהרט, וואס בעווועגט די הערערן? קיין פאליטישען פלאן הא־ בען זיי ניט. פון קאנסטאנטינאפל האט מען זיי דערווייטערט. ניט קוקענידג אויף אלע חניפות. הערר מארגענטוי, וועלכער קען די טערקיי, האט ערק־ לערט אין ניו־יארק, אז יעדער פערזוך אויפצושטעלען א ברייטע ציוניס־ טישע פראגראם וועט זיין א סכנה פאר דער קאלאניזאציע. הערר יעקב שיף, שטיצענדיג זיך אויף מארגענטוי׳ס אויטאריטעט, איז געגאנגען וויי־ טער און האט ערקלערט, אז כל־זמן ס׳וועט בלייבען דאס באזעלער פראג־ ראם, וועלען די טערקען ניט דערלאזען קיין שטארקונג פון דעם יודישען עלעמענט אין ארץ־ישראל. אלזא, פון דערדאזיגער זייט שטעהט די לייטונג, פאר א געשלאסענע טיהר, פון ענגלאנד — פון דער איינציגער מדינה, וואו מען אונטערנעהמט באמת וויכטיגע שריט, שריט וואס האבען די גרעסטע בעדייטונג פארן גורל פון ציוניזם—פון ענגלאנד איז די לייטונג אבגעשניטען צוליעב דער „רעזידענץ״. מיר, די געגנער איהרע, האבען פראטעסטירט געגען דעם — אבער די אנהענגער איהרע האבען דורכגעפיהרט דעם באי־ קאט; וואס קומט פאר, קומט פאר אהן איהר עצה און אהן איהר וויסען; קיי־

טערעסאנטע אבשטימונג. מיר דערוויסען זיך, אז די לייטונג האט אויסגע־
דריקט פרינציפען פון ציוניסטישער פאליטיק, וועלכע האבען געפונען שטי־
צע ביי 3 מיטגליעדער פון 7. זעהער שעהן. אבער א חוץ פרינציפען מוז
דאך די לייטונג אנווייזען אויך וואסערע־עס־איז האנדלונגען — עס הייסט
דאך אנ׳ א ק צ י א נ ס־קאמיטעט. און מען האט דאך אונז דערצעהלט,
אז די לייטונג טוט, האנדעלט, הארעוועט און שאפט. מיר מוזען אלזא אנ־
נעהמען, אז אין דעם בעריכט איז דאך עטוואס געשטאנען אויך וועגען
פאזיטיוע שריט, מעשים, ניט נור מכח פרינציפען. און די הויפטזאך, פאר
אנ׳עקזעקוטיוועז קאמיטעט איז קודם כל וויכטיג צו וויסען, צי די פער־
זאמלונג איז צופריעדען מיט זיינע האנדלונגען. אויף דער פראגע גיט אונז
די רעזאליוציע א קלארע תשובה: דער בעריכט איז „גענומען צור קענט־
ניס". אפילו קיין 3 שטימען פון 7 האט מען ניט געקענט קריגען פאר עט־
וואס בעסערעס — כאטש פאר א פוסטען קאמפלימענט, אדער אנערקענונג
פון גוטען ווילען און בעמיהונגען. שעהן האט מסתמא געמוזט אויסזעהען
דער דאזיגער בעריכט.

אנאליזירען די אבשטימונג איז איבעריג. בסך־הכל זענען דארט גע־
וועז 10 הערערן. די דריי הערערן פון דער לייטונג האבען זעלבסטפערש־
טענדליך ניט געקענט שטימען וועגען זייער אייגענעם בעריכט. פון די אי־
בעריגע 7 זיינען 3 געווען—ניט געגען זיי. ס׳איז ניט קיין פלא, וואס זיי וי־
לען ניט פערעפענטליכען אזא רעזולטאט. מען מוז דאך אבהיטען דעם פרעס־
טיזש, און מען קען דאך ניט פערגינען דער אפאזיציע אזא בעפריעדיגונג.

אפשר נאך אינטערעסאנטער איז אנ׳אנדער רעזאליוציע אין איהר
שטעהט: „די זיצונג בעשליסט אנצוהויבען די אויספיהרונג פון מאסנאהמען,
כדי צו פארבעררייטען די ארגאניזאציע פאר די שלום־פערהאנדלונגען". איך
איבערזעץ דאס פונ׳ם ענגלישען טעקסט, אין וועלכען די רעזאליוציע איז
מיר מיטגעטיילט געווען; אבער איך האב א חשד, אז אפילו אין אריגינאל
איז איהר קלאנג און טעם ניט א סך לייכטער צו פערשטעהן. ווייל אפנים
האט מען זיך דוקא בעמיהט, זי זאל ניט אויסזעהען צו קלאר און צו פער־
שטענדליך. פארוואס? ווייל דער פשוטער זין און אינהאלט פון דער דאזי־
גער רעזאליוציע איז: די זיצונג בעשליסט אנצוהויבען דיפלאמאטישע טע־
טיגקייט. דאס איז דאס, וואס די אפאזיציע האט שטענדיג פערלאנגט; און
בשעת זי האט דאס געפאדערט, האט מען איהר שטענדיג געענטפערט, אז,
ערשטענס, דארף מען דאס ניט, און צווייטענס — „מ׳טוהט". איצטערט
שטעהט דאס ווארט „אנצוהויבען" אין דעם אפיציעלען טעקסט (אויף ענג־
ליש to start). די הערערן פון דער לייטונג האבען אפילו ניט געקענט
פועל׳ן מען זאל שרייבען „פארטזעצען". די פערזאמלונג, האבענדיג אויס־

מיטוס פון געהען און קומען צו א ציעל. ביי אנדערע פעלקער האט זי זיך אנגעהויבען מיט דעם מיטוס פון דעם ז י י ן ביים ציעל. אונזער מיטוס איז תמיד געווען דאס ו ו ע ר ע ן, דאס שטרעבען, אונטערגעהען און דאך בלייבען.

צי דאס איז אמת צי ניין — וואס איז אונז דער חלוק. מיר ווילען אזוי! און אז מיר ווילען — איז דאס. די פראגע איז — צי קענען מיר נאך וועלען? — — —

נ י ו - י א ר ק. ד"ר א. ק א ר א ל נ י ק

אויף צו להכעיס.

ענדע מארץ איז אין האאג פארגעקומען א זיצונג פונ'ם צענטראל-קאמיטעט, און ביז היינט האט מען איבער איהר קיין אייניציג וואָרט ניט פע'עפענטליכט. וואס איז די סבה? אויב מען זאל אפילו אננעהמען, אז ביי דער זיצונג האט מען בעהאנדעלט וויכטיגע סודות, איז דאס, קען זיין, א סבה ניט צו פערעפענטליכען די דאזיגע סודות גופא — אבער ניט דעם גאנצען איבעריגען אינהאלט פון דער זיצונג, ס'זענען פאראן אזעלכע זאכען, וואס זיינען ניט און קענען אויך ניט זיין קיין געהיימניס, און וואס איטליכער שקל-צאהלער האט דאס רעכט צו וויסען. למשל: צי האט מען אויסגעדריקט צוטרויען צו דער היינטיגער לייטונג? און אויב יא, טא וי גרויס איז געווען די מאיאריטעט?

אבער אויף אט-די הארמלאזע פראגען וויל מען אפנים אויך ניט ענט-פערען. עס איז ניט שווער צו פארשטעהן פארוואס מען וויל דאס ניט. מען וויל ניט, ווייל די תשובה איז ניט אנגענעהם. פון א פריוואטער, אבער א זיכערער קוועלע קען איך מיטטיילען עטליכע פרטים, וועלכע זיינען שוין מסתמא בעקאנט פיעלע פון אונזערע לעזער פון אנדערע קוועלען. קיין אמת'ן „פערטרויענס-וואטום" האט מען ניט נור ניט אנגענומען — נאר מען האט זיך אפילו ניט דערוועגט פארצושלאגען א רעזאליוציע, אין וועלכער עס זאל שטעהען „די פערזאמלונג דריקט אויס איהר צוטרוי צו דער ליי-טונג". דאס אייניציגע, וואס מען האט יא געהאט דעם מוט פארצולעגען, איז געווען די פאלגענדע רעזאליוציע: „די זיצונג נעהמט „צור קענטניס" דעם בעריכט פון ע. א. ק. און איז מסכים מיט די פרינציפען פון ציוניסטישער פאליטיק, וואס דער ע. א. ק. האט אויסגעלעגט". — און אט די רעזאליו-ציע איז טאקע אנגענומען געווארען — מיט 3 שטימען געגען 2, און 2 אנ-דערע האבען זיך אבגעהאלטען.

דאס איז א זעהער אינטערעסאנטע רעזאליוציע און א זעהער אינ-

ערשיינונג (עפיפענאמענאן), דאס הייסט: קיין פרייער ווילען, וואס שאפט פון זיך אליין איז בכלל ניטא. אלצדינג איז צונויפגעבונדען אין א קייט פון סבות, און סבות פון סבות ביז צום לעצטען אלצדינג איז א ערשיינונג. אבער אויך די ערשיינונגען האבען גראדען. הונגריג זיין, אין כעס זיין איז א ער־ שיינונג, דאס הייסט, א אויסדרוק, א רעזולטאט פון בעשטימטע סבות. אבער דאס הונגעריג זיין, דאס אין כעס ווערען, דאס ליעב האבען א. א. וו. יעדע ערשיינונג בעזונדער, ווערט פערשמעלצט אין א רייכערער ערשיינונג אין א מין „כח בהכולל", וואס — ווייזט שוין אויס כמעט ווי א סבה, און איז פארט נור א פאלגע.

און לויט דעם אופן און דער אייגענארט פון די אונטערשטע ערשיי־ נונגען קען מען מאכען זיך א בילד, כאראקטעריזירען דאס „עפיפענאמע־ נאן", דעם ווילען אי פון אנ׳אינדיווידואי פון א קאלעקטיוו, און דערפאר איז אזוי שווער פעסטצושטעלען די העכסטע און די לעצטע ליניע פון אונ־ זער לעבען, אונזער „היסטארישע אידעע", אונזער היסטארישע בעשטימונג, דעם ציעל, דעם סוף פון אונזער וועג — ווייל מיר זעהען ניט קלאר די נעבע־ וועגען, די סבות פון די שנוים, די איבערבייטעניסען אין אזנזער לעבען. אין צוויי דורות — האט זיך כמעט אלצדינג — פון דעם קרוין ביז צום וואצעל ביי אונז איבערגעביטען, א נייער יוד איז געבוירען געווארען. אבער איז די נייע נאטור נויטוועגדיג אויסגעוואקסען פון דער אל־ טען האט זי דעם יודען—טיעף עוואליוציאניזירט — אדער איז דער בוים צובראכען געווארען און דאס, וואס מיר זעהען זענען נור צווייגלער, כמעט — בוימלעך — ניט מעהר?...

פראגען אויף פראגען. און ס׳איז כמעט אונמעגליך זיי צו פערענט־ פערען. אבער אז איך טראכט מיך טיעפער אריין, דאכט זיך מיר, אז אין דער פאסונג פון דעם פראבלעם ליגט שוין אנ׳ענטפער. מיר מוזען צוקו־ מען דערצו, אז אונזער לעבען איז א מיטוס — ווי מיר זאלען עס ניט אריפפאסען אלס א שטעהען אדער אלס א געהען. א מיטוס הייסט ניט קיין לעגענדע, קיין באבע־מעשה, קיין אויסגעטראכטע פאנטאזיע. א מיטוס איז א שעפפעריישעס מיטעל, עס איז דער ווג צוצוגעהען צום וועלט־בילד.

צי דער מיטוס אליין איז ריכטיג צי פאלש — דאס איז גאר ניט קיין נפקה מינא. ער קען גאר ניט זיין פאלש. ווייל דאס ל ע צ ט ע איז קיין מאל ניט קיין געגענשטאנד פון אבשאצען און פערשטעהען — און דאס איז בערך אמת און פאלש — נור פון וועלען און פערלאנגען — ס׳איז ניט אינטעלעקטועל. ס׳איז א ווילענס־מאטיוו, און דערפאר שעפ־ פעריש.

מיט א מיטוס האט זיך די יודישע געשיכטע אנגעהויבען — מיט דעם

פאלק פאנגט זיך אן מיט: געה צוריק אין דיין לאנד, מיט „יציאת מצרים".

און דערנאך נאך אמאל דאס אייגענע בילד: גלות און קבוץ גליות; גלות בבל און זרובבל און נחמיה, דער צווייטער גלות, דאס שטענדיגע וואנדערען און —

און וואס ווייטער? א צווייטער קבוץ גליות?

אונזער געהען איז ניט קיין וואקסען, וויל ס'איז א בלאנדזשען. ניט אויס א שטארקען לעבענסדראנג, נאר אויס נויט. ניט פריי, נאר געצוואונגען. א געהן אהן א ציעל. ביי די אלטע רוימער איז געווען א מנהג, אז אלע יאהר, ווען דער פריהלינג פלעגט קומען, האבען זיך צונויפגעקליבען אלע מענער, יונג און אלט, מען האט געבראכט א ווייסען קרבן צום גאט פון פריהלינג, מען האט בעשאטען מיט רויזען, ווייסע און רויטע, דעם מזבח. אלע מענער און פרויען מיט בלומענקרענץ אויף די קעפ און — הונדערט יונגע לייט, די שעהנסטע, די בעסטע, די שטארקסטע, זענען אויסגעקליבען געווארען, וואס האבען געדארפט פערלאזען זייער היים, זייערע משפחות, און געהען אין דער ווייטער וועלט זוכען א נייע היים, טראגען רוימס גרויסקייט און האפנונגען אויף די ברייטע וועגען פון דער ערד, און דאס האבען זיי אנגערופען „וע־סאקרום" — דער הייליגער פריהלינג. אט דאס הייסט געהען אויס פרייען רצון, מיט שמחה אין הארצען, מיט בלומען אויף דעם קאפ, און מיט ווייסע יום־טוב־קליידער. געווים, ס'איז א מיטוס, אבער דער מיטוס פון רוים.

אונזער געהען האט זיך אנגעהויבען פון פערקויפט ווערען אין קנעכטשאפט, פון הונגערס־נויט. און דאס צוריקקומען — ווידער פון נויט, איבער שווערע ארבייט און גרויסען פיין.

תמיד אזוי. קיין בעוועגונג אין אונזער פאלק האט זיך ניט אנגעהויבען ספאנטאן, פון זיך אליין, אהן א אויסערער סבה. איך גלויב דערפאר ניט אין דער פראזע פון דעם „היסטאריישען ווי־ען" פון אונזער פאלק. דאס איז איבערהויפט א פראזע, אן'אבסטראקציע פון דעם, וואס איז שוין געווען, א מוסר השכל נאך דעם משל. אבער ביי אנדערע פעלקער זעהען מיר אויב ניט דעם ו ו י ל ע ן, אבער כאטש דאס געוואלטע, אדער לכל הפחות דאס דערגרייכטע.

ביי אונז זעהען מיר נור דאס — נ י ט ד ע ר ג ר י י כ ט ע, דארט, וואו אויסערע סבות האבען אונז ניט געשטופט, זענען מיר געבליבען פאסיוו, רוהיג. האבען מיר זיך אבגעשטעלט. מיר זענען א פאלק פון רעצעפטיוויטעט, פון בעאיינפלוסט ווערען, מקבל זיין די השפעה פון אנדערע. דער אייגענער ווילען דרעמעלט.

וואס איז ווילען? שפינאזא האט איהם דעפינירט: ער איז א איבער־

נישטא קיין סוף. און מען קען אויך ניט געהען אין דערזעלבער ריכטונג, אויף דעם ברייטען, גלייכען וועג. דאס לעבען איז ניט קיין ליניע. עס איז אויך ניט קיין קרייז. מען קעהרט זיך צו גאר ניט און קיינמאל ניט צוריק. עס האט ניט בעשטימטע פארמען, ס'איז א סערפענטינע, וואס דרעהט זיך וי א שלאנג, קאפריציעז, אונרעגעלמעסיג, וועדט מיט אמאל וי פערלוי־רען, פערבארגען, וועדט ענג, שמאל. עס ווייזט זיך אויס, אז אלצדינג איז פערלוירען, אז דער אבגרונד, דער תהום ציהט אונז און ס'איז ניטא קיין אויסוועג — און פלוצליך עפענט זיך דער וועג אויפסניי און דער בריי־טער הימעל, און א ווייטער, ווייטער אויסבליק.

אזוי איז דאס מעבען און אזוי איז זיין וועג.

פון דעם מענשען, פון די מענשען, פון א פאלק.

די וועלט נארט זיך אין אונז יודען. זי מיינט, אז מיר זענען די „אי־ביגע וואנדערער", זי האט זיך אויסגעמאהלט דעם יודען אין דעם פרצוף פון א „אהאספער", וואס געהט און געהט אויס וועלטען, מעסט אויס ימים און געפינט ניט קיין מקום מנוחה. די וועלט נארט זיך. מיר אליין אויך. הייסט דען געהען נור דאס איבערבייטען פון פלעצער? היינט דא און מארגען דארט? דאס איז די איליוזיע פון געהען. אין אמת'ן שטעהען מיר אויף איין ארט. שוין לאנג, שוין עטליכע דורות. און בפרט אין די לעצטע הונדערט יאהר. מיר האבען זיך אבגעשטעלט. כאטש הונדערטער טויזענדער יודען האבען איבערגעשוואומען דעם גרויסען טייך, האבען זיך געמאכט א ניי היים, געשאפען כלומרשט א ניי לעבען. כאטש אזוי פיעל שנוים אומעטום, א פאלשטענדיג ברעכען מיט דעם אלטען, איינגעווארי־צעלטען. — כאטש אזוי — פארט אזוי: „אולם אני חומה". מיר זענען א פאלק פון וואנד, האבען זיך איינגעשפארט אין א וואנד און קענען ניט ווייטער.

אבער א וואסער וואנד? אמאל איז דאס געווען די „כותל בית המדרש", דערנאך דער אלטער „כותל מערבי", שטארקע, גרויסע וועגד — אבער פארט וועגד, וועגד פון אלע זייטען. און אפילו, אז מיר בעווענען זיך, געהען זיי מיט אונז. און מיר בלייבען תמיד צווישען זיי — אויף דעם אייגענעם ארט.

און דאס איז טאקי דאס טראגישע אין אונזער לעבען, אז מיר מו־זען אדער שטעהען בלייבען אדער געהען פון ארט צו ארט און אויסגעבען די ענערגיע, דעם לעבענס־כח אויף פיזישעס געהען, אויף „שנוי־מקום". מיר זענען געבליבען טריי אונזערער געשיכטע. דער עבר ווידערהאלט זיך. דער מיטוס פון דעם ערשטען יודען, פון אברהם „העברי" הויבט זיך אן מיט: „גענה פ ו ן דיין לאנד" — און דער מיטוס פון דעם יודישען

*

נאר קען מען דען אויסמעסטען אלע גרונדען פון דער פסיכאלאגיש־טיעפער, אנטיסעמיטישער נשמה? —

אפט, דוכט זיך מיר, אז דער שורש פון זייער האס צו אונז איז ניט צוליעב דער „קרייץ־לעגענדע", נאר... ווייל מיר האבען זייער תורה ניט געקרייציגט. די מאדערנע קריסטליכע וועלט בענקט נאך אלץ נאך זייערע געצענדינערישען שטאם און שורש; און טיף אין הארצען קענען זיי אפשר ניט מוחל זיין דעם יודען, וועלכער האט זיי פערפיהרט און א נייע תורה געגעבען. די נייע אמונה, האבען זיי ווייט נאך ניט אינגאנצען פערדייעט.. און זיי קענען עס ניט, ווייל מיט לייב און לעבען בענקען זיי נאך אלץ צו דעם אלט־גריכישען, געצענדינערישען אטהען.

רוים און ירושלים קעמפפען נאך עד היום; און אונז, די אור־אור־אייניקלעך פון די פערטריבענע פון ירושלים, קען מען עס עד היום ניט מוחל זיין.

ל ע א ק ע נ י ג.

דער מיטוס פון שטעהעז אוז געהען.

איך האב אמאל געלייענט אין א מעדיצינישען בון אנ׳אינטערעסאנטע, כמעט פאראדאקסאלע בעמערקונג: אונזערע פיס זענען ניט בעשאפען גע־ווארען צו שטעהען, נאר צו געהען. שטעהען איז אונאטירליך, שטעהען מאכט מיעד, מאכט קראנק, — געהען מאכט געזונד. געהען איז דער דרך הטבע.

דער געדאנק האט מיך פראפירט. איך ווייס ניט צי ער איז מעדי־ציניש ריכטיג, אדער ער איז בלויז א פאראדאקס. אבער סאציאלאגיש איז ער בלי ספק איינער פון די פונדאמענטאלע אמת׳ן. יעדער ארגאניזם איז סאציאל. יעדער ארגאניזם איז צוזאמענגעזעצט, איז א קייט פון כחות, פון קלענערע טהיילען, איינער צונויפגעבונדען מיט דעם צווייטען, איינער מיט דעם אנדערען צונויפגעוואקסען, פערבונדען — און אלע בילדען זיי א חברה, מיט איין ריכטונג און מיט ווילען. און דער יסוד פון ווילען איז — געהען, בעוועגען זיך. שטעהן בלייבען איז נור אויף אברוהען זיך. און נור אויף א ווייליע. אז עס דויערט צו לאנג, אז עס קומט דאס גרויסע שטעהען — דאמאלסט איז דאס אויך דאס לעצטע.

נאר וואס איז געהען? איז אישליך געהען נוצליך? דאס געהען אהן א ציעל, אהן א ריכטונג? דאס געהען אהן א האפנונג ערגעץ וואו צו קואען? געוויס, מיר קענען קיינמאל ניט דערגעהען צום סוף, ווייל ס׳איז גאר

בענקונגס־געפיהלען נאך אונזער שטראהלענדען עבר זיך געענהרט, און פון ארום האט מען אונז גערופען צו זיך אין כל טוב צוגעזאגט. די וועלט איז נאך יו"ג און ווילד געווען און די מענשהייט האט געשטרעבט משיג גבול זיין... שטארקע פעלקער און רעליגיאנען האבען געזוכט צו אסימילירען, און שוואכערע — אסימילירט צו ווערען. ביז דער גרויסער פראנצויזישער רעוואליוציע האט די מענשהייט געשטרעבט צו אוניווערסאליזם, האטש זעהר אפט מיט בארבארישע מיטלען: די אינקוויזיציע און די קרייץ־צוגען. די קריסטליכע רעליגיאן איז געווארען א אוניווערסעלע און אפשר טאקע דערפאר האט זיך דאס יודישע פאלק ניט געלאזען מיט'ן שטראם?

און מען האט אונז ניט ליעב געהאט צוליעב אונזערע אייגענע מנהגים און זיטען, צוליעב אונזער אייגענעם קאליר פון אונזער הויט און צוליעב דעם אייגענארטיגען גלאנץ פון אונזערע אויגען... און היינט האט מען אונז פיינט, ווייל מיר ווילען זיך אסימילירען.

מיסטיש־אונפערשטענדליך צייגט זיך אפט דאס מזל פונ'ם אייביג ליי־דענדען פאלק: דוקא אין די לעצטע צוויי יאהר־הונדערטע, ווען פעלקער און מענשען האבען אנגעהויבען צו זיך אין הארצען אריינקוקען און נא־צי־אנאלע און אינדיווידועלע נייגונגען בעקומען, האט זיך דעם אלטען ישראל פארוואלט פון די גהעטא־מויערען ארויס און „גלייך מיט לייטען" אויסזעהען. אין דער צייט, ווען מען האט אנגעהויבען שעצען און קולטו־ווירען נאצי־אנאלע אוצרות און אייגענארטיגע פעלקער־פנים'ער, גרימירט זיך דער אלטער ישראל און וויל זיינע אריגינעלע געזיכטס־שטריכען פערלייקענען.

דאס אייביגע יודישע וואנדערן געגען דעם שטראם.

אמאל האט מען אונז פיינט געהאט, ווייל מיר האבען זיך ניט גע־וואלט „שמד"ן, און היינט — ווייל מיר ווילען עס יא. און אט דער מאדער־נער אנטיסעמיטיזם וועט אלץ מעהר וואקסען און וואקסען, ווייל היינט בעמערקט מען מעהר און מען שעצט אויך מעהר דאס אריגינעלע, ווי אמאל. — מערקווירדיג, שוין איצט איז דער אייראפעאישער אנטיסעאיטיזם אמ־שטארקסטען אויפ'ן געביעט פון קונסט און ליטעראטור, וואו דאס פערזענ־ליכע און ממילא נאצי־אנאלע, שפילט די גרעסטע ראליע.

און אפשר נאך מעהר ווי דאס פאלק גופא, נ ו י ט י ג ט ז י ך ד א ס י ו ד י ש ע ש א פ ע ן א י ן א נ ' א י י ג ע נ ע ר ה י י ם, ווייל אויב מענשען וועלען פארט אמאל אייד־עלער ווערען און וועלען ניט קענען זייער גלייכען מאטעריעל אונטערדריקען, וועט אבער די גייסטיגע קאנקורענץ אייביג עקזיסטירען... און אייביג וועט פון זייער מיט ארויס־קלינגען דיסהארמאניש דאס אייגענארטיגע יודישע שאפען...

דערצעהלט וועגען דעם אלעם א פראנצויז, אנ׳ענגלענדער, צי א טערק אפילו, וועט ער זיך ניט ווילענדיג פארקרימען, אויב דער וויל קלע־ רען פון אונז נור ווי פון א נאציאן און ניט בלויז ווי פון א רעליגיעזער סעקטע. די נאציאנאלע אייגן־ווירדע וועבט זיך אלץ מעהר אויס פון דער יודישער גאס, און די לופט דארט ווערט אלץ שטיקענדער און רייסענדער. זענען נאך דא א סך יודישע הייזער, וואו די הערשענדע שפראך זאל זיין אונזערע א נאציאנאלע? ווען איהר געהט פארביי א יודישע גאס, רייסט אייערע אויערען דאס מאוסע יודישע קארטאוון און קאליעטשען פון פרעמדע שפראכען, און איהר בעקומט דעם איינדרוק ווי איהר וואלט אריין־ געגאנגען צווישען קאריקאטורען פון א קינסטלער וואס זענען אנטיסעמיט געצייכענט.

דער רוב פון אונזער יוגענד איז קאסמאפאליטיש און אינטערנאצי־ אנאל געזאנען, און זיי האלטען נור אין „ראזסוזשדאיען" מיט פאלשע קלאנ־ גען און אקצענטען וועגען דער „סאציאלער רעוואליוציע", וועגען ארציבא־ שעוו׳ן און גארקי׳ן און וועגען „פאלאוואי וואפראס". די „ערגערע" ווידער פון אונזער יוגענד זענען אנגעזאפט מיט דער בולוואר־צינישער קולטור פון די ביליגע קאבארעטען און מוזיק־האלען, און הויך און פרעך פייפען זיי אויס זייערע צינישע ליעדעלעך... פון אט די לעצטע וואקסען עס אויס אונזערע סוחרים׳לעך און מעקלערלעך, וועלכע פלאנטערן זיך ארום אויף אלע אינטערנאציאנאלע מארקען און וועלכע מען דערקענט אן זייערע לוי־ פענדע חיטרע אי׳געלעך. — און מעג דער עהרליכסטער קריסט זיך דורכ־ שפאצירען דורך דער יודישער גאס, וועט ער קיין אכטונג צו איהר ניט שפירען, ווייל קיין ברעקעל אי׳גען־ווירדע פיהלט זיך ניט אין אונזער לופט, ווייל כמעט אלעס איז אין אונז צובראכען און שארזשירט. — דאס אייניציגע שעהנע אין דער יודישער גאס, זענען אפשר די פאר אלטע פאט־ ריארכאלישע יודען מיט די רעמבראנד־פנים׳ער, וועלכע זענען ווי על פי נס נאך פערבליבען אין די גהעטאס פון די גרויסע אייראפעאישע שטעדט.

ניט פון הימעל איז אראבגעפאלען דער אנטיסעמיטיזם, ווי א שוואר־ צער שאטען שלעפט ער זיך נאך דעם צובראכענעם און איינגעבויגענעם קערפער פונ׳ם יודישען פאלק בעת זיין גאנצער גלות־געשיכטע. היינט האט מען אונז ניט ליעב, ווייל מיר ווילען זיך אסימילירען צווישען די אומות העולם—און קענען׳ניט. און אמאל האט מען אונז פיינט געהאט, ווייל מען האט אונז געוואלט אסימילירען, נאר מיר האבען ניט געוואלט... אמאל האבען מיר ניט געוואלט „זינגען נייע ליעדער אויף א פרעמדען באדען"... און מיר האבען זיך איינגעצוימט אין אונזער גהעטא און מיט די

האנדלען און וואנדלען צווישען זיי, א גרעסטען אונצוטרויען צו אונז? — שטעלט זיך פאר, למשל, ווי דארף פיהלען און טראכטען א ליבעראלער פערנינפטיגער פראנצויז, וואס לייענט טאג־טעגליך אין דער „פיגארא" די שטארק פאטריאטישע ארטיקלען פונ׳ם יודען ס א ל א מ א ן ר י י ־ נ א ך? וואס דארף ער טראכטען וועגען א יודען, וואס שרייבט טאג ביי טאג וועגען די ליידען פון די פאליאקען, בעלגיער, סערבען און מאנטע־ נעגרער, און דערמאהנט מיט קיין איין וואר ט ניט די יסורים און צרות פון זיין פאלק, וועלכע שטייגען פיעל־פאך איבער די צרות פון די דערמאהנטע מארטירער־פעלקער? צו אזא מין יודען מוז זיך דער אנשטענדיגסטער קריסט פערהאלטען מיט א שטיקעל חשד, ווייל פערדעכטיג און זאגאר מיט מורא קוקט מען אויף א מענשען, וועלכער בעהאלט עפעס. און אזוינע ביי־ שפיעלען קען מען ברענגען אין די טויזענדער, אויף אלע געביעטען פונ׳ם גענזעלשאפטליכען לעבען, ווייל דער רוב פונ׳ם אייראפעאישען יודענטום בעהאלט עפעס טיף אין הארצען, זוכט זיך צו פארשטעלען און קריכט מיט אלע אונמעגליכקייטען פון דער אייגענער הויט ארויס.

ווי עס זאל אונז ניט פארדריסען, מוזען מיר דאך מודה זיין, אז אזוי־ נע מענשען קען מען ניט ליעב האבען, און אויב מיר האבען וועלכע־עס־ איז טענות צו אונזערע אסימיליאטארען, איז דאס ניט דערפאר, ווייל זיי געהען אוועק פון אונז: דאס יודישע פאלק וועט אהן זיי אויך ניט פערפא־ לען ווערען — נאר הויפטזעכליך דערפאר, וואס זיי בעשמוצען א ו נ ז מיט זייער אנטלויפען פון זיך אליין, מיט זייער פארשטעלען זיך ווארפען זיי א חשד אויפ׳ן גאנצען כלל־ישראל. —

מען האסט אונז, אבער האסען מיר דען זיך אליין ניט אפט? האסען מיר דען זיך אליין ניט, ווען מיר קוקען זיך צו און זעהען די גאנצע פער־ קריפעלטקייט פון אונזער נאציאנאלען ארגאניזם? זעהט, וויפיעל יודען הא־ בען מיר, און פרעגט זיך: וויפיעל פון די יודען האבען אנ׳אייגענע שפראך, וויפיעל פון די יודען וויסען פון א יודיש בוך, און וויפיעל פון זיי האל־ טען א יודישען זשורנאל אין דער האנד? און אפען גערעדט: קען מען ליע־ בען מענשען, וואס האבען ניט קיין אייגענע אוצרות אדער, וואס פערלא־ זען גיך און געשווינד זייערע אייגענע אוצרות און כאפען זיך אזוי גייציג צו אלעס, וואס איז פרעמד? אונזערע בריידער מאכען רייך די רוסישע, ענג־ לישע, דייטשע שרייבער און פערלעגער; און ווילען יודישע קינסטלער אמאל ארויסגעבען א שעהן ביכעל, מוזען זיי אנקומען צו א מעצענאט, וועלכער איז נאך צופעליג, על פי נס, פארבליבען אין דער יודישער גאס. —

די טריבונע

15-16 № — 10 י ו נ י 1916 — קאפענהאגען

וועגען אנטיסעמיטיזם.

ס׳איז מסתמא דערפאר, ווייל מיט א שונא אינטערעסירט מען זיך מעהר ווי מיט א פרײנד: פון שטענדיג אן האט פאר מיר אנ׳אנטיסעמיטיש בוך א פיעל גרעסערע צוציהונגס־קראפט, ווי א יודען־פרײנדליך ווערק. נאך מעהר: איך גלויב זאגאר מעהר דעם אנטיסעמיט, ווי די אזוי גערופענע, שמייכעלהאפטע יודען־פרײנד אונזערע, די פילאסעמיטען.

דער אנטיסעמיט, דאכט מיר, איז אפענהערציגער (הגם זעהער אפט צופיעל פערבלענדעט), ווי דער לאקריץ־זיסער יודען־פרײנד, וועלכער רעדט תמיד פון מענשען־ליעבע און צעהלט אונז שטענדיג (אויף די פינגער) די גדולים אונזערע. ס׳איז שוין לאנג בעווּאוסט, אז דער ראדיקאלער יודישער נאציאנאליסט געהט זיך אין פיעלע הינזיכטען צונויף מיט דעם מאדערנעם אנטיסעמיט. איך וויל דא נור דערמאנען דעם פאקט־אנעקדאט, וואס האט זיך געטראפען מיט זאמבארט׳ן, דעם פערפאסער פונ׳ם בעריהמטען ווערק איבער יודען און קאפיטאל, די דייטשע יהודים האבען איהם פאר־געוואַרפען, אז זיין ווערק איז אנטיסעמיטיש. — „ס׳טייטש — האט ער זיי געענטפערט, די ציוניסטען זענען דאך מיט מיר איינשטימיג."

— די ציוניסטען — האבען די דייטשען פון משה׳ס גלויבען געשמועסט — זיי זענען דאך אליין אנטיסעמיטען...

ס׳איז דא אין דעם א סך אמת: דעם ראדיקאל־נאציאנאלען יודען, וועלכער זעהט דאס גאנצע צובראכענע און שארזשירטע פון אונזער גלות־לעבען און וועלכער האט ניט קיין מורא פאר זעלבסט־קריטיק, קענען ניט איבערראשען די מעהרסטע בעהויפטונגען פונ׳ם אנטיסעמיט. און ווי עס זאל איהם ניט וועה טהאן, ווי געקרענקט ער זאל זיך ניט פיהלען, מוז ער דאך בייַ זיך אין הארצען א טראכט טהאן: זענען דען אונזערע שונאים ניט געראכט? —

צייטענווייז טראכט איך זיך טאקע: זענען זיי דען ניט גערעכט? רופען מיר דען ניט! ארויס מיט אונזער פארשטעלטען, האלב־אסימילירטען

איטליכער יוד, וועלכער וויל וויסען, וואס עס קומט פאר אין דער יודישער פאליטישער וועלט; איטליכער ציוניסט, וואס זוכט דעם אמת וועגען דער לאגע אין ארץ ישראל און ציוניזם — דארף לייענען דעם

צווייוועכענטליכען זשורנאל

„די טריבונע"

„די טריבונע וועלט געבוירען אין א מאמענט פון א וועלט־קריזיס, און האט נור איין ציעל: זי וועט רופען האס יודישע פאלק צו אנ'אקטיווער ראלע אין דער איצטיגער גרויסער צייט, איהר לאזונג איז: א ק ט י ־ ו י ז ם. איהרע קאנקרעטע פאדערונגען זיינען: אלוועלטליכער יודישער קאנגרעס, גלייכבערעכטיגונג, ארץ ישראל.

אין די ביז איצט ערשינענע 10 נומ. פון „טריבונע" זענען געד־רוקט פאלדענדע ארטיקלען:

א. י.: 1)דערשטיקטע קולות, 2)בריף פון רוסלאנד, 3) יודישער אנ־טיסעמיטיזם. — ב ן א ל י ה ו: 1) פוילען און יודען, 2) פוילישע הנחות, 3) די פאליאקען ביי דער ארבייט, 4) אונזערע וואנדערונגען 5) אונזער אויסוואנדערונג. — ב ן מ ש ה צ ב י: 1) דער יום הדין, 2)אחדות, טאק־טיק, דיסציפלין. — מ. ג ר א ס מ א ן: 1) יודישער קאנגרעס, 2) דער אנ־הויב, 3) דייטשלאנד, טערקיי און מיר, 4) דייטשלאנד און טערקיי, 5) צו דער ארבייט 6) פעסימיזם, 7) „שלום בית", 8) אונזער פאסיוויטעט — — ה. ל. ג א ר ד א ן: 1) פון ירדון צום נילוס. — ש. ד ו ב נ א ו: 1) די וועלט־פראגע. — ז. ו ו א ו ל ף: 1) רעדינג, ראטשילד, שיף. — וו. ז ש א־ב א ט י נ ס ק י: 1) אקטיוויזם, 2) אנ'אפענער בריף, 3) אלעקסאנדריער באטאליאן 4) צוריק צום טשארטער 5) מיר און טערקיי 6) יעגיאן 7) „די לייטונג ארבייט", 8) די האפנונגען אויף דייטשלאנד, 9) די רעפארם פון דער לייטונג. — ד"ר ח. ז ש י ט ל א ו ס ק י: 1) יודישע איינזיידלערייט. — ד"ר מ. ט ר ו י ב: 1) די קאנפערענץ פון „החבר". — ד"ר מ א ק ס נ א ר ד ו י: 1) אונזער אויפגאבע. — ד"ר נ. ס י ר ק י ן: 1) פאלקס־איינ־הייט. — ס ק י:) פון אמעריקא. — ד"ר א. ק א ר א ל נ י ק: 1) פסיכא־לאגישע עטיודען: „דער בטלן", „איוב פארן שפיגעל". — י. ר א ג א ו י ן: 1) ארום דעם קריזיס (דריי ארטיקלען) — מ. ר ו ט ע נ ב ע ר ג: 1) אויף'ן שוועל. — מ. ר ע ג א ל ס ק י: 1) עמיגראציאנס־באנק, 2) די קאנגרעס־אידעע. — י. מ. פ א ז י ק א ו ו: 1) א בריף פון לאנדאן.

א חוץ דעם האט יעדער נומער א רייכע אבטיילונג פון נ א ט י צ ע ן און א ב ק ל א נ ג ע

יעדעס העפט ענטהאלט 32 זיישען און קאסט 25 אוירעס.

אבאנעמענט־פרייז 1 קר. 50 אוירע א קוואַרטאל (3 חדשים)

אדרעס פון קאנטאר און רעדאקציע:

„Di Tribune", Asmussens Allé 2, Kopenhagen V.

אלע פאסט־קאנטארען נעהמען אן אבאנענטען אויף דער „טריבונע"

Redaktør M. Grosmann רעדאקטאר־אריסגעבער מ. גראסמאן.

Di Tribune Nr. 15-16

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש.

אינהאלט:

לעא קעניג	וועגען אנטיסעמיטיזם	1
ד"ר א. קאראלניק	דער מיטוס פון גהעהען און שטעהען	5
וו. זשאבאטינסקי	אויף צו להכעיס	9
י. ראגאווין	די אנדערע זייט פון דער מעדאל	14
א. י.	זעלבסטפערוואלטונג אין פוילען	21
מ. גראסמאן	נאציאנאל־ראדיקאלע ערציהונג	30
ז. שניאור	א שלום־עליכם־דענקמאל	41
Pro Causa Judaica		46
אבקלאנגען און נאטיצען		48

מקח: 4½ מענס, 11 סענט, 40 איירעס, 45 פעניג, 55 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Asmussens Allé 2.

1916

איטליכער יוד, וועלכער וויל וויסען, וואס עס קומט פאר אין דער יודישער פאליטישער וועלט: איטליכער ציוניסט, וואס זוכט דעם אמת וועגען דער לאגע אין ארץ ישראל און ציוניזם — דארף ליענען דעם

צווייוועכענטליכען זשורנאל

„די טריבונע"

„די טריבונע" ווערט געבוירען אין א מאמענט פון א וועלט־קריזיס, און האט נור איין ציעל: זי וועט רופען האס יודישע פאלק צו אנ'אקטיוער ראלע אין דער איצטיגער גרויסער צייט, איהר לאזונג איז: אקטיוויזם. איהרע קאנקרעטע פאדערונגען זיינען: אלוועלטליכער יודישער קאנגרעס, גלייכבערעכטיגונג, ארץ ישראל.

אין די ביז איצט ערשינענע 10 נומ. פון „טריבונע" זענען געדרוקט פאלדעגדע ארטיקלען:

א. י.: 1)דערשטיקטע קולות, 2)בריף פון רוסלאנד, 3) יודישער אנטיסעמיטיזם. — בן אליהו: 1) פוילען און יודען, 2) פוילישע הנחות, 3) די פאליאקען ביי דער ארבייט, 4) אונזערע וואנדערונגען 5) אונזער אויסוואנדערונג. — בן משה צבי: 1) דער יום הדין, 2)אחדות, טאקטיק, דיסציפלין. — מ. גראסמאן: 1) יודישער קאנגרעס, 2) דער אנהויב, 3) דייטשלאנד, טערקיי און מיר, 4) דייטשלאנד און טערקיי, 5) צו דער ארבייט 6) פעסימיזם, 7) „שלום בית", 8) אונזער פאסיוויטעט — — ה. ל. גארדאן: 1) פון ירדון צום נילום. — ש. דובנאוו: 1) די וועלט־פראגע. — ז. וואולף: 1) רעדינג, ראטשילד, שיף. — וו. זשאבינסקי: 1) אקטיוויזם, 2) אנ'אפענער בריף, 3) אלעקסאנדריער באטאליאן 4) צווייק צום טשארטער 5) מיר און טערקיי 6) יעגיאן 7) „די לייטונג ארבייט". 8) די האפנונגען אויף דייטשלאנד, 9) די רעפארם פון דער לייטונג. — ד"ר ח. זשיטלאווסקי: 1) יודישע אייגוייטיקייט, — ד"ר מ. טרוב: 1) די קאנפערענץ פון „החבר". — ד"ר מאקס נארדוי: 1) אונזער אויפגאבע. — ד"ר נ. סירקין: 1) פאלקס־איינהייט. — סקי:) פון אמעריקא. — ד"ר א. קארא לניק: 1) פסיכאלאגישע עטיודען: „דער בטלן", „איוב פארן שפיגעל". — י. ראגאווין: 1) ארום דעם קריזיס (דריי ארטיקלען) — מ. רוטענבערג: 1) אויפן שוועל. — מ. רעגאלסקי: 1) עמיגראציאנס־באנק, 2) די קאנגרעס־אידעע. — י. מ. פאזיקאוו: 1) א בריף פון לאנדאן.

א חוץ דעם האט יעדער נומער א רייכע אבטיילונג פון נאטיצען און אבקלאנגע

יעדעס העפט ענטהאלט 32 זיישען און קאסט 25 אוירעס

אבאנעמענט־פריים 1 קר. 50 אוירע א קוואַרטאל (3 חדשים)

אדרעס פון קאנטאר און רעדאקציע:

„Di Tribune", Asmussens Allé 2, Kopenhagen V.

אלע פאסט־קאנטארען נעהמען אן אבאנענטען אויך דער „טריבונע"

ASMUSSENS A.-BOGH.

רעדאקטאר־אראיסגעבער מ. גראסמאן, Redaktør M. Grosmann

פאראדען, בלאף, בעשטעלטע ארבייט, אונאויפריכטיגקייט — וואו־הין איז דען איצט אהינגעקומען די אמאליגע ציוניסטישע בעשיידענהייט און ערנסטקייט? וואו זענען די אמאליגע שטילע בעראטונגען, די ארבייט לשמה, די עהרליכע בעציהונג צו דעם עיקר פון דער זאך? קען עס דען געמאלט ווערען, אז מען זאל זיך אין אזא ערנסטער צייט אזוי פיעל פער־נעהמען מיט אזא בלאף, ווי א „סקאנדינאווישע קאנפערענץ", וואס פער־טרעט אזש גאנצע 200 ציוניסטען! פרעמדע מענשען ווייסען דאך ניט און מיינען, אז ס׳איז ווירקליך פאראן א פערבאנד מיט אלע פיטשעווקעס. ווי שעהמט מען זיך ניט צו קוקען זיי אין די אויגען!

ווען מען וועט אבער שפעטער קומען צו אונז און זאגען: „איהר זעהט, א „גאנצער נייטראלער סקאנדינאווישער פעראאנד" איז מיט אונז, אט איז דער וואטום" — וועלען מיר ענטפערען:

— בלאף! בעשטעלטע ארבייט! רעזאליוציעס פון סטאטיסטען!

ה׳ שיינקין איז אונצופריעדען.

אין א אינטערוויו מיט א מיטארבייטער פון דעם ניו־יארקער ציו־ניסטישען וואכענבלאט „דאס יודישע פאלק" זאגט ה׳ מ׳ שיינקין, וועלכער געפינט זיך איצט אין אמעריקא, פאלגענדעס:

א וואו נאר איהר באגעגענט אונזערע חברים, זעהט איהר, אז יעדער וואלט גערן עפעס געטהאן, ער פיהלט די וויכטיגקייט פון דעם מאמענט און וואלט וועלען רעאגירען. אלעס אבער ווארט אויף א לאזונג פון דעם צענטער, פון דער לייטונג. און דא קומען מיר צו דעם צווייטען טייל פון דער פראגע, ווי האלט עס מיט דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, און איך מוז אייך זאגען, אז דער איצטיגער מאמענט האט ארויסגעוויזען, א ז ע ס פ ע ה ל ט א ר י כ ט י ג ע ר צ ע נ ט ע ר, וואוהין אלע בליקען זאלען זיין אויפגעהויבען. איך וויל אייך דערמיט ווייט ניט זאגען, אז אונזער לייטונג ארבייט ניט גענוג. מעגליך, אז זי ארבייט מעהר ווי־פיל זי קאן, איבער די כחות, אבער איך רעד דא וועגען א ריכטיגען פולס, וועג־גען טאן־געבער. נעהמט, למשל, די שווייץ, דארט זיינען די ציוניסטען צו־טיילט אין צווי טהיילען. איינע פאר דעם אקציאנס־קאמיטעט, און א צווייטע געגען, די אזוי גערופענע אקטיוויסטען. אבער אויך די, וואס זיינען גרויסע אנהענגער פון א. ק. האבען מיר פאלגענדעס געזאגט: מיר וואלטען געהן ארגאניזירט דאס שווייצער יודענטום פאר א יודישען קאנגרעס, מיר ווילען אבער אליין גאר ניט אונטערנעהמען אהן דער צענטראלער לייטונג. מיר האלטען אין איין אנפרעגען, וואס איז זייער מיינונג, זייער שטעלונג אין דיעזער פראגע, מיר קענען זיך אבער ניט דערבעטען א תשובה דא־רויף".

אבקלאנגען אוז נאטיצען.

„א קאנפערענץ"...

ס'וואלט געווען נור לעכערליך און קאמיש — ניט מעהר — ווען ס'וואלט גלייכצייטיג ניט געווען אן'אבשפיגלונג פון דער א ל ג ע מ י י נ ע ר טרויעריגער לאגע, אין וועלכער עס געפינט זיך איצט די ציוניסטישע ארגאניזאציע. נור דערפאר לוינט זיך בכלל צו רעדען וועגען דעם. מיר מיינען די קאמעדיע, דעם פארס, וואס מען צופויקט איצט אלס א „קאנפערענץ פון סקאנדינאווישע ציוניסטען" אדער „צ ו ו י י ט ע קאנפערענץ פונ'ם סקאנדינאווישען „ציוניסטען־פערבאנד". נור אין אזא מאמענט, ווי דער איצטיגער, ווען די ציוניסטישע ארגאניזאציע געפינט זיך אין די הענד פון חאראקטער־לאזע און ווילען־לאזע מענשען, וואס ווערען בערוישט דורך ים'ען פון חניפה און בעשטעלטע פערטרויענס־וואטום'ס קען געשעהען אזא מין זאך, אזא סקאנדאליעזער בלאף. מיט דער שטיפער הסכמה פון די דושענטעלמענען פון א. ק. ווייל מען איצט אינסצענירען אין קאפענהאגען אנ'ארט „פאטעמקינשע דערפער", א קאנפערענץ, וואס איז געבויט אויף הוילען בלאף, אויף אויסערליכער דעקאראציע און סטאטיסטען. נור ווען מען פיהלט זיך וואקלענדיג און מען חלש'ט נאך „וואטומס" קען מען צולאזען, אז א ביורא, וואס איז נור א פאסט־קאסטען, זאל, אויסנוצענדיג דעם אויטאריטעט פון א. ק. צוזאמענרופען עטליכע מענשען פון די 4־5 קליינע סקאנדינאווישע אגודות, וואס פארמאגען אלע צוזאמען העכסטענס אנ'ערך 200 מיטגליעדער, (א דריטעל זענען צופעליג צוגעריזטע) און „מאכען א קאנפערענץ". מען דינגט א זאל פאר 600־700 מאן, מען פויקט אין די בלעטער, מען לאדעט איין דעם מאגיסטראט, דעפוטאטען, גע'ארג בראנדעס'ן, פערטרעטער פון „האנדעל, קונסט און פאליטיק", מען ברענגט אראב, אלס אטראקציאן, דעם ה' פראפ. וואסערבורג, מען מעלדעט וועגען א רעדע פון ה' ד"ר יאקאבסאן, — קורץ מען מאכט א פאראד, ווי פאר עפעס רעכטס. און אין דער אמת'ן וועט עס זיין א פערזאמלונג פון סטאטיסטען, קיין איין אגודה האט אפילו ניט בעהאנדעלט די פראגען, וואס שטעהען אויפ'ן סדר־היום, (מ'שטיינס־געזאגט — "פראגען") קיינער האט ניט קיין אהנונג, וועגען וואס מען וועט רעדען, וואס מען וויל בכלל פון די פאר אריבע ציוניסטען. מענשען, וואס האבען ניט געהאט קיין שום שייכות צו דער ציוני. ארגאניזאציע בעקומען פלוצים „מאנדאטען". אלץ ווערט געמאכט, ווי ס'וואלט פון עמיצען בעשטעלט געווארען און אראבגענומען א מאס פון אנ'אמת'ער קאנפערענץ. די כונה — איז א גאנץ קלא־ע: א „וואטום".

לעך וכדומה — האבען איהם אפט געדריקט ווי א שווערע משא, פלעגען זיך אריינרייסען אין זיין שאפונגס־קאמער און מיט געוואלט פארפלייצען זי מיט זייער טאן און זייער שפראך, אבשטופענדיג דעם איינגעבוירענעם קינסטלעריישען געשמאק, אבער ער פלעגט זיך גלייך וויעדער דערהויבען ביז דער מדרגה פון אמת'ער קונסט. זיין ווייכער, אין־זיך־לאכענדער הומאר, זיין זיך־זעלבסט־בעדויערנדע פריינדליכע איראניע האבען געשיינט איבער די באנאלע פאטאגראפישע בילדלעך, וואס האבען אמאל אזוי געערגערט זיינע פריינד און אנהענגער.

שלום־עליכם איז געקומען אין די יודישע ליטעראטור מיט זיין סך מיט א אייגענעם אוצר מיט זיין שפראך, מיט זיין מאניר, מיט זיין פארמען, ער האט געשאפען א אייגענעם סטיל, פעראייביגט אייגענארטיגע העלדען, טיפען, אונשטערבליכע, אונפערגעסליכע פיגורען, דאס צופעליגע, דאס אונגעלונגענע און פאטאגראפיען־ארטיגע וועט גיך פערשווינדען — און עס וועט פערבלייבען דער גרויסער שלום־עליכם, דער בריזענדער טאלענט, וואס האט דע, פרישט און וועט אויך וויייטער דערפרישען דעם אומעדיגען יודישען געמיט.

ניט איצט איז די צייט און ניט דא איז דאס ארט געהעריג אבצושעצען שלום־עליכם'ס שאפען, זיין פערזענליכקייט, זיינע פערדינסטען און ליטעראריש ירושה. עס איז נאך צו פריה, עס איז נאך צו פריש די וואונד, עס וועט אויך פעהלען די נויטיגע אביעקטיוויטעט און דיסטאנץ.

דערווייל פיהלען מיר נור איינס: א צער, א גרויסען וועהטאג. אין די מזרח־בענק פון אונזער ליטעראטור איז לעדיג געווארען א פלאץ, וואס וועט בלייבען שטעהן פוסט. אין אונזער וועלט וועט ווערען גערוימער, קאלטער, איינזאמער — און פאר די, וואס האבען שלום־עליכמען פערזענליך געקענט, וואס האבען ערשט ניט לאנג צוזאמען מיט איהם די צייט פערבראכט, פאר די איז דער פערלוסט פיעל שמערצליכער, טיעפער, ווי שטענדיג, ווען מען קען פערזענליך דעם פערשטארבענעם, ווען מען דערמאהנט זיך אן איהם, און זיין געשטאלט שטעהט פאר די אויגען לעבעדיג, פריש און בולט. שלום־עליכם'ס שמייכלענדער, ווי עפעס צוא־ווינקענדער און צוזאגענדער פנים — — —

„לאכען איז געזונד, דאקטוירים הייסען לאכען" — פלעגט שלום־עליכם אפט זאגען, און אין זיין קראנקהייט האט ער געלאכט ביז דער לעצטער מינוט, ביז דער לעצטער וואך פאר'ן סוף. זיין שטענדיגער געלעכטער האט דאך ניט גובר געווען דעם מלאך המות, ע"ה האט אבער גובר געווען די שטערבליכקייט. פאר אונז וועט ער תמיד לעבען.

מ. ג.

ען זיידע, די יונגע אייניקלעך און א עדה יודען, וואס זיי האבען ערצויגען צו לעזער. אוועק פון אונז אין א צייט, ווען מיר האבען זיך אזוי געגויטיגט אין זיי ביידע, אין די גאלדענע חלומות פון פ ר ץ ׳ ן און אין דעם אירא־ניש־בערוהיגענדען שמייכעל פון ש ל ו ם ־ ע ל י כ ם. ס׳איז דאך א גאנצע תקופה, א לעבעדיג שטיק יודישער ליטעראטור ארויסגעריסען גע־ווארען מיט גוואלד פון אונזער סביבה, פון אונזער משפחה.

עס גלויבט זיך פשוט ניט! ס׳איז אונמעגליך, אז עס זאל אויף אייי־ביג אנשוויגען ווערען די שטים, וואס האט אזוי הילכיג און הארציג־לאכע־דיג געקלונגען. שלום עליכם איז געווען ווי געשאפען פאר׳ן יודען פון א גאנץ יאהר, פאר דעם פערמאטערטען און דערשלאגענעם. ער האט ניט גע־שטראפט, ניט געריסען צום בעשטערענדען הימעל. ניט אנטפלעקט קיין סודות, ניט גערעדט מיט רמזים, ניט געוויזען קיין נייע, שווערע וועגען, נאר פשוט, ליבליך און היימיש, ווי א גוטער, געטרייער פעטער, וואס ווייס אלץ, מיט א שמייכעל דערצעהלט וועגען זיך גופא, וועגען דער משפחה, דעם שטעדטעל, וועגען דעם פאלק ישראל, אט טאקי וועגען אונז אלעמען; בעווייזען, ווי מיר זעהען אויס מיט אלע אונזערע תנועות און העוויות, ווי קליין מיר זיינען און גלייכצייטיג אפט גרויס אין אונזער ניטשיגקייט, ווי לעכערליך־קאמיש און דאך בעשיינט דורך דעם פלאם פון בטחון און אמונה, ער האט בערוהיגט, דערפריישט. ש ל ו ם ־ ע ל י כ ם האט ניט נור גע־שילדערט דאס פערגאנגענע לעבען, אפילו ניט נור דאס היינטיגע, נאר אויך דאס ו ו ע ר ע נ ד ע. ער איז מיט אונז געגאנגען פון כתראלאוו־קע קיין בויבעריק און פון בויבעריק קיין לאנדאן, און פון לאנדאן קיין ניו־יארק, תמיד געווען ביי דער זייט און ווי צוגעשמייכעלט: איך זעה אלץ! דעריבער וועט ער ממשות׳דיג, פערזענליך פ ע ה ל ע ן, דעריבער וועט מען מ ע ר ק ע ן, אז ער איז ניטא. מען וועט ניט גלויבען.

דער יודישסטער פון אלע יודישע שרייבער, דער ליבלינג פון אלע קרייזען און שיכטען, דער פאלקסטימליכסטער און פאפולערסטער — איז ער אליין אויך געווארען א טייל פון זיינע ווערק, א העלד פון זיינע העל־דען. קלוגע, איראנישע, כ׳וואלט זיך ערלויבט זאגען, דורכגעטריבענע אוי־גען. מען זעהט זיי א סך אין קיעוו. וועלטליך ביז גאר. דאס מענשיך־אל־מענשליכע מיט אלע מעלות און חסרונות ליגט אויסגעגאסען אויף׳ן פנים. געהאט איינפאלען, המצאות, ליעב געהאט חן׳דעלעך, בעזונד׳ערע גענג, אייי־גענארטיגע דרכים. עפעס ווי אנ׳אבגלאנץ פון זיינע העלדען, וועלכע ער האט אזוי גוטמוטיג בעהאנדעלט, וואלט געהאט פארגליווערט ווערען אין זיינע אויגען, אין זיין רעדען און שרייבען. זיינע אפט וואולגארע העלדען—בטלנים, טויגעניכצען, פלוידערזעק, מאנאלאגען־זאגער, פארשוינדלעך מיט שטעקע־

שלום־עליכם *)

ערשט מיט אייניגע וואכען צוריק האבען מיר מיט שטילען יראת־הכבוד פ ר ץ ׳ ס יאהרצייט אבגעריכט, — און שוין שטעהען מיר ווידער פאר א פרישען קבר, וואס איז אונז ניט וועהניגער ליעב און טייער; ערשט די טעג אונזער יתום׳קייט נאך אמעל טיעף און שמערצליך איבערגעלעבט, — און אט קומט שוין די בייזע ידיעה וועגען א נייעם גרויסען פערלוסט, וואס פערדאפעלט אונזער צער און יתום׳קייט, פארפינסטערט דאס געדריקטע געמיט:

— ש ל ו ם ע ל י כ ם א י ז מ ע ה ר נ י ט מ י ט א ו נ ז!

ב י י ד ע מיט אמאל! ב י י ד ע אין א משך פון סך־הכל איין יאהר פערלוירען! י ע נ ע ם, וואס האט אונז ווי געהוידעט אין חלומות, ספקות, סימבאלען, אין דער הימעל־מלוכה פון גייסט, דערהויבענע מחשבות, ניט דערזאגענע משלים און קלוגע שמייכלען—און ד ע ם, דעם ערשט פערשטארבענעם, וואס איז אזוי פעסט געשטאנען אויף דער ערד, מיט אזא ליבען שמייכעל אראבגעקוקט אויף „די קליינע מענשעלעך מיט די קליינע השגות", געלעבט תמיד אין דער געדיכטער ווירקליכקייט, אין דעם גרויסען הו־הא פון דער יודישער גאס; שטענדיג ארומגעשפרייזט און באוויזען די קרומע גענסעלעך פון כתראלעווקע, בויבעריק און שפעטער פון ווייטשעפעל און ניו־יארק.

צוויי פערשיעדענע וועלטען, הפכים, צוויי עקען, אבער ביידע פעסט איינגעווארצעלט אין דעם יודענטום און אין דער יודישקייט; צ ו י י פלאמען פון א י י ן ליכט — צוויי זייטען פון איין און דערזעלבער מטבע: דער בעשרייבער פון דער יודישער נשמה אין קדושה, און דער בעשרייבער פון יודישען גוף און וואכעדיגקייט. — ווי מען וואלט פון ביידע זייטען מיט איין מאל אוגעצונדען די בעשיידענע אוצרות פון אונזער יודישער ליטעראטור, — דער ליטעראטור פון די אריגע, ארבייטענדע, ליידענדע.

פון דעם לאנג אנערקענטען, איניג געליבטען און תמיד געפייערטען טריאומוויראט — מענדעלי־מוכר־ספרים, פרץ, שלום־עליכם, — זענען אין א קורצער צייט צוויי, די יונגערע, געשטארבען, איבערלאזענדיג דעם גרוי־

*) דער היינטיגער נומער, וואס האט געזאלט ערשיינען דעם 10־טען, האט פערשפעטיגט. ווען דער נומער איז געווען פארטיג, האבען מיר דעם 15־טען בעקומען די טרויעריגע דעפעשע.

טיי מוז ערהאלטען ווערען דורך בעשטימטע שריט, אנדערש איז דער ציו־ניזם באנקראט. מוז מען דען פיעל דערווייזען דעם פשוט'ען געדאנק, אז ס'געהט ניט צו שפינען דעם אינטערנאציאנאלען פאדים פון אונזער בעווע־גונג פון א קריגספיהרענדען לאנד. איך בין איבערצייגט, אז אין די מאס־געבענדע פאליטישע קרייזען פון די צענטראל־מלוכות וועט מען עס גאנץ גוט קענען פערשטעהען; עס מוז אבגעגעבען ווערען א ענטשפרעכענדע אין דעם זין אפענע און עהרליכע ערקלערונג. דאס דארף איצט גלייך געטהאן ווערען, ווייל מען קען זיך שטיצען אויף קאנקרעטע פאדערונגען פון גע־וויסע פארטיי־גרופען, אויף'ן פאלקס־ווילען.

דאס איז לגמרי ניט קיין דעמאנסטראציע געגען דייטשלאנד אדער עסטרייך, נאר ס'איז פשוט א גאנץ פערשטענדליכע פארזיכטיגקייט, ווי עס פאסט פאר א אינטערנאציאנאלער ארגאניזאציע. וועד קען דען פאראיבעל האבען אויף אונז, וואס מיר ווילען איצט אויסנוצען דעם מאמענט, אפשר דעם גרעסטען אין דער יודישער געשיכטע, כדי דורך א ק ט י ו ע ון א ל ז י י ט י ג ע ארבייט דערגרייכען אונזער צוועק? עס מוז אפען געזאגט ווערען, אז מען האט איינגעזעהען, דאס ס'איז ניט מעגליך צו פיה־רען די ארבייט, ווייל די פיהרענדע מענער ווערען דורך דער סביבה בע־אייגפלוסט און בעפארבען זייער טעטיגקייט אינ'ם זין פון ל א נ ד ע ס־ א י נ ט ע ר ע ס ע ן. איך וואלט וועלען דא ז:ננעבען אייניגע ביישפיע־לען, וואס האבען א שייכות צו דער דאפעל־טעטיגקייט פון דעם פרעזידענט פונ'ם נאציאנאל־פאנד און אייניגע סעקרעטערען, וועלכע ערפיהלען זייער פליכט ניט לויט דעם געבאט פון נייטראליטעט, אבער די חברים ווייסען גאנץ גוט, וואס עס קומט פאר.

מיר ברויכען א ו נ א ב ה ע נ ג י ג ע און ש ט א ר ק ע פיה־רער, וועלכע האבען פאר זיך נור איין ציעל: די יודישע אינטערעסען! און ווען זיי וואלטען אפילו געשטעלט געווארען פאר א וואהל צווישען דער יו־דישער פאהן און דער פאהן פון זייער געבורטס־לאנד, וועלען זיי אויך קיין איין רגע ניט מתיאש זיך זיין, און וועלען קודם כל ערפיהלען דאס, וואס עס פאדערט פון זיי זייער יודישע פליכט: איש על מחנהו ואיש על דגלו.

נור דורך די ערפילונג פון אונזערע דריי פאדערונגען קענען רעכט־צייטיג בעזייטיגט ווערען די עווענטועלע אונאנגענעהמע פאלגען פון דעם איצטיגען מצב: די אויפגאבע פון די שווייצער ציוניסטען איז — דאס אפען ארויסצוזאגען און בעטאנען.

ציוריך. א. י. ר א ם

אין די פערדארטע אברים. דער רעזולטאט פון דער ארבייט איז — די איצטיגע קאנפערענץ.

אויסער די אינערע ארגאניזאציאנס־פראגען, וועס זענען נוגע די ארטיגע אויפגאבען און פראבלעמען, ווי, למשל, דער פארשלאג פונ׳ם פערטן איין „מכבי״ אין צירוך וועגען דער ערציהונג פון דער יוגענד, וכדומה, וועט זיך דער דעלעגירטען־טאג הויפטזעכליך בעשעפטיגען מיט די פאלגענדע פרינציפיעלע פאסטולאטען און קאנקרעטע פאדערונגען, וואס מיר, א גרויסער טייל פון שווייצערישע ציוניסטען, האבען געשטעלט אויפן סדר־היום:

1) דער זיץ פון דער לייטונג דארף אריבערגעטראגען ווערען אין א נייטראלען לאנד. דער איצטיגער מצב איז אונהאלטבאר.

2) „צוריק צו הערצל׳ס פאליטישען ציוניזם!״ — דארף ווערען דער לאזונג פונ׳ם טאג. עס מוז געפיהרט ווערען א גרויסשטייגעריש אין אלזייטיגע פאל׳טיש־דיפלאמאטישע א ק ט י ו ו ע ארבייט, כדי אויסצונוצען דעם געגנווע־טיגען היסטארישען מאמענט.

3) די איצטיגע לייטונג דארף רעארגאניזירט און ערגענצט ווערען אויף דעמאקראטישע יסודות, ווייל עס איז אונמעגליך ווייטער צו צולאזען, אז די פיהרונג און פעראנטוואר־טליכקייט פאר דער א ל ו ו ע ל ט ל י כ ע ר ציוניסטישער ארגאניזאציע זאל לאסטען נור אויף 2־3 חברים, וואס געפינען זיך אין א קריעגס־פיהרענדען לאנד.

4) עס מוז קלאר אויסגעדריקט ווערען אונזער סימפאטיע צו דער אידעע פון א ל ו ו ע ל ט ל י כ ע ן י ו ד י ש ע ן ק א נ ג ר ע ס, וואס זאל פאדערן יודישע גלייכבערעכטיגקייט און ארץ־ישראל.

איך מוז דא בעמערקען, אז דער שווייצערישער לאנדס־קאמיטעט האט שוין איין מאל, אין זיין זיצונג דעם 26־טען סעפטעמבער 1915, אנגענומען עהנליכע בעשלוסען אין א פארם פון רעזאליוציעס און זיי מוזען איצטער פארגעלעגט ווערען דער העכסטער אינסטאנץ — דער קאנפערענץ. איך בין איבערצייגט, אז מען וועט קומען צו א פערשטענדיגונג און אז די מעהרהייט פון די דעלעגאטען וועט זיך שטעלען אויף אונזערען שטאנדפונקט.

אלס דיסציפלינירטער ציוניסט, וועלכער געהערט דער ארגאניזאציע זייט׳ן ערשטען קאנגרעס, בין איך אבסאליוט פאר דעם, אז עס זאל, ביי אלע אומשטענדען, ערהאלטען ווערען די איינהייט פון דער פארטיי, איהר אלוועלטליכער חאראקטער; אבער אויך אונזער לייטונג, וועלכע איך רעשפעקטיר, מוז אינזעהען, אז דער אינטערנאציאנאלער חאראקטער פון אונזער פאר־

מענטען פונ׳ם פאלקסטימליכען און פאליטישען ציוניזם. די דאזיגע טראדיציעס פון גרויסקייט פערפליכטען די שווייצערישע ציוניסטען צו א רייפען און קלארען בליק אויף די געשעהענישען, צו א שוואונג און בריייטען פאליטישען שטאנדפונקט.

די קאנפערענץ וועט מוזען נעהמען א שטעלונג צו די ברענענדע לעבענספראגען פון יודישען פאלק און גלייכצייטיג אננעהמען החלטות, וואס זאלען פיהרען צו דער געזונדונג פון דעם ציוניזם, צו דער ערהאלטונג פון א אייניגקייט, צו דער נייטראליזירונג פון דער ארגאניזאציע; און איך בין איבערצייגט, אז די דאזיגע בעשלוסען צוזאמען מיט דער געהעריגער דיסקוסיע וועלען געפינען אנ׳אבקלאנג און ווידער־קול אין דער גאנצער ציוניסטישער וועלט, ווייל מיר זיינען דא פריי פון ענגע לאנדס־אינטערעסען און איבער־פאטריאטיזם; פאר אונז עקזיסטירען אייניג און אליין נור יודישע אינטערעסען. דאס ווייסען אויך זעהער גוט די ה״ה פון אקציאנס־קאמיטעט. אייניגע מאל איז דא געווען ה׳ ד״ר ה א נ ט ק ע, כדי זיך „אויסצושפרעכען״ מיט די חברים, פערטיידיגען די טאקטיק פון א. ק. — און שטענדיג האט ער געהערט פון אונז דאסזעלבע: נור יודישע אינטערעסען.

כמעט צוויי יאהר האט אונזער לאנדעס־קאמיטעט געווארט מיט דער דאזיגער קאנפערענץ, הגם עס ליגט אויף איהם דער חוב י ע ה ר ל י ך צוגויפרופען א דעלעגירטענטאג. עס שטעהט איהם פאר אויסצוהערען א שארפע און בערעכטיגטע קריטיק פאר זיין אונערהערטער פאסיוויטעט. מיט ביטערקייט האבען מיר געמוזט צוזעהען, ווי אונזער היעגע הנהגה ערפילט ניט די פאדערונג פון דער צייט, ווי זי דרעמעלט און שטעהט אן א זייט פון יעדער אקציאן, וואס מ׳האט דא, אין דער שווייץ, אונטערנומען מצד אנדערע ארגאניזאציעס. אנשטאט צו איבערנעהמען די איניציאטיווע און שפיעלען א פיהרענדע ראל, האט זי זיך נאכגעשלעפט אדער בכלל געשטאנען אין א זייט. ניט נור קיין גרויסע פאליטישע און געזעלשאפטליכע ארבייט האט זי ניט געפיהרט, נאר אפילו די פרימיטיווסטע אינערע לאנדעס־ארבייט איז אויך ניט געטהאן געווארען; דער פערקעהר מיט די אגודות האט זיך כמעט אבגעשטעלט, די אגיטאציע איז לגמרי פערשוואונדען; סיי אויף בריעף און סיי אויף טעלעגראמעס פלעגט מען ניט בעקומען קיין ענטפער, כדי צו בעלעבען די „עצמות יבשות״ האט מען געמוזט אנהויבען ארבייטען פון ציריך. א דאנק דער איניציאטיווע פון ד״ר פ. פינקוס האט מען געבילדעט א בעזונדערע ארבייטס־קאמיסיאן, וועלכע איז בעשטאנען פון די ה״ה פ י נ ק ו ס, ז א ד י נ ס ק י און ו י י נ ב ו י ם, און די גאנצע טעטיגקייט פון פערבאנד האט בעקומען אנ׳אנדער חאראקטער, אנ׳אנדער טעמפ. פרישע בלוט איז אריינגעגאסען געווארען

איראניש געשמייכעלט. ס׳איז געווען דראמאטישעס אין דער סצענע, איך האב ניט פאזירט, ניט געוואלט שפיעלען א ראליע — דאס דראמא איז אליין, פון זיך אליין בעשאפען געווארען, ווייל אונזער לעבען אין דער אלטער וועלט איז דראמאטיש.״

ערשט איצטער האב איך איהם ריכטיג פערשטאנען, האב איהם דערזעהען אין א נייעם ליכט. אפילו זיין לעכערליכקייט האט בעקומען ווי אנדערע פון טראגיק, פון דעם, וואס מ ו ז זיין. און איך האב דערפיהלט, אז מיר זענען נור פארטזעצונגען, קאפיטלעך פון א גרויסען עפאס, פון א פאעם, וואס איז איבערגעריסען געווארען. דער נייער יודישער אינטיליגענט, פאר וועלכען עס איז ניטא מעהר קיין מחיצה, ער, דער לעצטער יודישער משכיל — מיר ביידע זענען קייטעלעך אין דער אלטער יודישער קייט. מיר האבען זי ביידע פארשלעפט אהער. אבער דא ווערען די רינגעלעך צופאלען. און מיר זענען זיך צוגאנגען, און ער האט אפילו מיר קיין נייעם שיר ניט געלייענט. ער איז נעבעך א טרוד, ער איז א ״סעלסמאן״ — פערקויפט עפעס צו עמיצען און ״מאכט א לעבען״. איך האב מורא, אז מיר האבען זיך געזעהען צום לעצטען מאל...

ניו־יארק, אפריל. ד״ר א. ק א ר א ל נ י ק.

די אויפגאבע פון שווייצער ציוניסטען

די דעלעגאטען פון די שווייצערישע ציוניסטען ווען זיך דעם 20־טען מאי פערזאמלען אין ב ע ר ן; די דאזיגע קאנפערענץ וועט בלי ספק צוציהען צו זיך די אויפמערקזאמקייט פון די בריטערע ציוניסטישע קרייזען, ווען וועלכע ווייסען, וואס פאר א ראליע עס ק ע נ ע ן שפילען אין צינד אין דער ארגאניזאציע די נייטראלע לאנדסמאנשאפטען. עס זענען שוין אוועק 21 חדשים — און ערשט איצט ווען די שווייצערישע ציוניסטען האבען צום ערשטען מאל די מעגליכקייט נעהענטער זיך צו בעקענען מיט דער לאגע, אויסהערען א דין וחשבון און ארויסזאגען זייער אייגענע מיינונג ווען די אלע פראגען, וואס זענען דירעקט און אונדירעקט נוגע דעם גורל פון אויזער פאלק. די שווייץ איז יענער היסטארישער באדען, וואו ס׳איז פראקלאמירט געווארען דער פ א ל י ט י ש ע ר צ י ו נ י ז ם און וואו ס׳האבען צום ערשטען מאל אנגענומען קאנקרעטע פארמען די גאולה־חלומות פון אונזער אומה. פון דאנען האבען געקלונגען די מעכטיגע רופען פון הערצל; פון דאנען האט זיך דאס וואלט ״יודענשטאאט״ פערשפרייט איבער אלע שטעדט און שטעדטלעך, בעצויבערענד די מאסען. מיט דער שווייץ זענען פערבונדען די גלענצענדסטע מא־

סך און שטארק געענדערט פון זינט מיר האבען זיך צום לעצטען מאל אין אייראפא געזעהען, געווארען עלטער, אבגעלאזענער, א טרויעריגקייט איז אויסגעגאסען אויף זיין פנים, אומעדיגקייט, א אונזיכערקייט, א מין שטיל־ער יאוש איז אין זיינע אויגען — דאס לעבען האט איהם פערווארפען אהערצו, ער האט געוואנדערט. נאך א שטיקעל גליק, נאך א שטיקעל ברויט, נאך א דאך איבער דעם קאפ—און האט מיטגעבראכט זיין בינטעל חלומות. און זיין גרויסע האפנונג איז געווען: איך וועל זיצען צווישען מיין פאלק. אזא גרויסער קבוץ גלויות, אזא מחנה מיט יודען אין דעם נייען לאנד — וואס קען מען דא ניט מאכען? א גאנצע וועלט עפענט זיך, א פרייע און א ריינע, און ער האט גע׳חלום׳ט און געהאפט.

אבער ניט לאנג. זיינע חלומות זיינען באלד אוועק ווי רויך. ער האט באלד דערזעהען, אז דא דארף מען איהם ניט האבען, אז דא איז זיין תורה גארנישט ווערט, אז ער איז אלט און אלצדינג אין איהם אלט. „אי", האט ער זיך מיר געקלאגט, „וואו זענען די אמאליגע צייטען, די אמאליגע ער־טער? דארט, אין דער אלטער וועלט איז געווען אפט שלעכט, ביטער, ענג, אבער דאס פייערל האט געפלאקערט, די נשמה האט געלעבט; דארט האב איך געהאט א זין, און דאס יודישער פאלק האט געהאט א פלאץ. מען האט געקע׳מפט — ס׳איז געווען פאר וואס. אלטע רעכענונגען אויסצוגלייכען אלטע חובות איינצומאהנען, ברענגען צדק, ברענגען יושר אויף דער וועלט. דארט בין איך געווען א נויטיגע פיגור, איך האב געפאסט צו דער סביבה, אהן מיר וואלט די וועלט דארט געווען ווי אהן א שאטען, אהן פארב, איך האב געהאט וואס צו טהאן אויף דער ערד. אבער דא? ווער דארף מיך, ווער דארף אייך, ווער דארף אונז בכלל? געקומענע זיינען מיר; פאר אונז, אהן אונז האט מען געלעבט, אן אונז גאר ניט געטראכט. מיר זענען א טפה אין א גרויסען ים. א טראפען גלייך ווי אלע אנדערע."

לאנג, לאנג זענען מיר ארומגעגאנגען און גערעדט. דערמאהנט זיך און איבערגע׳חזר׳ט די אלטע טענות, די אלטע קלאגען. איך האב איהם דערמאהנט די סצענע אין רוים. און ער האט געשמייכעלט, אומעטיג געש־מייכעלט איבער זיך אליין: „איהר מיינט, אז איך האב אליין ניט געפיהלט ווי ס׳איז געווען נאריש, אונמאדערן פון מיין זייט. אבער דאס איז דאך געווען מיין שטארקייט, מיין גרויסקייט, מיין נחמה. דוקא אין דער פעטערס־קירכע אין רוים, דוקא פאר מיקעל־אנזשעלא׳ס סטאטוע, א העברעאישען שיר. כמעט ווי אויף צו להכעיס. איך בין איך — און זיי זיי. דא רוים — דא ירושלים, ד. ה. איך, דער אייגעווארצעלטער יוד. מיט ז י י און פארט אליין, פאר זיך, צוויי שטארקע קאנטראסטען גיבען דעם גרויסען עפעקט. איהר האט עס דעמאלס אויך געפיהלט, געמוזט פיהלען, כאטש איהר האט

זיך אבגעשטעלט, א שמייכעל געטהאן, ווי אייגער זאגט: „ווייס איך וואס, דאס זענען דאך נארישקייטען, א קינדערשפיל; איך קען דעם סוד פון אמת׳ער ערנסטקייט", און ארויסגענומען פאוואלי, בעטראכט, פון דער בוזעם קעשענע א פאפיר און האט כמעט אהן א הקדמה אנגעהויבען מיר לעזען — א העברעאישען שיר, מיר דוכט זיך טאקע אויף דער טהעמא: „רוים און ירושלים" אדער אין דעם ערך. לכתחילה האב איך געוואלט פראטעסטירען; ער האט מיר מיין אייגענעם חלום צושטערט. נור סוף־כל־סוף האב איך מיך אונטערגעגעבען, אויסגעהערט מיט געדולד זיין שיר — ס׳איז געווען ניט פון די קורצע — אויסגעטרונקען דעם בעכער ביז צום סוף. ער איז געווען שטארקער פאר מיר, ווייל אין איהם האט געראדט דער קול פון הונדערטער יאהרען, פון אלטע, אלטע דורות, דער אלטער יודישער פראטעסט, די אלטע יודישע גאוה, די אלטע יודישע איינגעשלאסענקייט אין די אייגענע ד׳ אמות.

וואס איז אין דעם שיר געשטאנען, געדענק איך ניט. איך האב אויף דעם ארט אויך ניט געווואוסט, ניט איינגעהערט זיך אין די ווערטער. איך האב נור געהערט דעם קאנטראסט פון די שטימען — די שטימען פון צוויי געשיכטען, פון סט׳־פעטער און פון דעם אייביג־יודישען. נור איינס געדענק איך ווי דורך א חלום, אז דאס איז געווען א משכילישער שיר, כלומרשט פריי, כלומרשט מאדערן, נאר אין תוך אזוי האפנונגסלאז אלט. און איך האב געפיהלט מיין פרעמדקייט, דאס אבגעריסענקייט צווישען מיר און איהם, און דאך — דאס צונויפגעוואקסען זיין. און אז איך בין געקומען קיין ניו־יארק, און אריינגעגאנגען אין דער יודישער גאס, האב איך איהם געזוכט. דא האב איך א י ה ם שוין געזוכט, דא האב א י ך איהם בדעארפט האבען, כדי ניט צו מתיאש ווערען, ניט צו פערצווייפלען אין דעם יודישען פאלק.

אין דעם דור הפלגה, אין דעם ערב רב — האב איך געזוכט דעם פעסטען פונקט, דאס שטענדיג צוריקקעהרענדע, דאס בלייבענדע, דעם „אייביגען יודען". ווארום יודען זענען נור דעמאלס שטארק און גרויס, ווען זיי האבען עפעס אנטקעגען וואס זיי זאלען זיך אוועקשטעלען, אנטקעגען וואס זיי זאלען פראטעסטירען. א שטיין צווישען שטיינער, א פעלז געגען א פעלז. אבער, אז אלסדינג איז וואסער, און אלע לעבענספארמען האבען זיך אויפגעלעזט, אז עס איז נישטא קיין פעסטעס, קיין קיום, אז גארנישט האט זיך נאך קריסטאליזירט — וואס בלייבט פון׳ם יוד?...

און אין א שהנעם פריהמארגען איז ער מיר, ווי מען זאגט, געפאלען אין די ארעמס אויף דעם איסט־בראדווייי, אין ניו־יארק. און מיר האבען זיך בידע דערפרעהט. ער מיט מיר און איך מיט איהם. ער האט זיך א

וועגען דעם „לעצטען יודען" האט בראנדעס געשריבען מיט דרייסיג יאהר צוריק, און האט זיין מיינונג ניט געביטען. אין דעם „נייעם יודען" גלויבט ער ניט, ער זעהט איהם ניט. אפשר איז ער אליין אין א געוויסען זין א „לעצטער", דער לעצטער יודישער קאסמאפאליט פונ׳ם אלטען דור.

...

דער לעצטער משכיל.

איך האב איהם געטראפען פאר א פאר טעג אין א קאפע־הויז אין דער ניו־יארקער „איסט־סייד". מיר האבען זיך כמעט דערפרעהט אייגער מיט דעם צווייטען. איך האב זיך שוין גע׳חדושט, וואס איך האב איהם ביז אהערצו ניט געטראפען. וואהרום, פריהער, איז ער מיר נאכגעפאהרען — צי איך בין איהם נאכגעפאהרען — אומעטום אין אייראפא. איך האב איהם געפונען אין קאפע „מאנאפאל", אין ב ע ר ל י ן, וואו מיר פלעגען זיצען כמעט טעגווייז און רעדען איבער אלטעס און איבער נייעס, איבער בטלנות און איבער „מאדערנע". און ס׳האט זיך דארט געשמאק געזעדט. די אטמאספערע איז געווען ווי געשאפען דערצו. מיר האבען זיך בעגעגענט אין ו י ע ן און אין פ א ר י ז, אין ל א נ ד א ן און אין א מ־ ס ט ע ר ד א ם, אומעטום ביי אנדערע, געלעגענהייטען, אין אנ׳אנדער סביבה — אבער ער איז געווען תמיד דער אייגענער.

די קוריאזעסטע פון אונזערע בעגעגענישען איז געווען אין ר ו י ם. מיר האבען זיך דארטען געטראפען אין — פעטערס־קירכע, אין דעם אונ־ געהויער שעהנעם, אפשר דעם שעהנסטען פון אלע מאנומענטען פון דער קריסטליכער קולטור. ארום און ארום רייכטום, גרויסקייט, מיסטיק. א „קטורת"־גערוך פון הונדערטער יאהרען בעצויבערט אייך דארט. פון ער־ געץ פון זייטיגע קאפע־טען דערהערען זיך קלאנגען, ערגעץ זינגט א כאר, ערגעץ שפיעלט אנ׳ארגעל; יעזואיטען מיט שווארצע טוניקעס, פראנציס־ קאנישע מאנאכען מיט זייערע ברוינע מאנטלען און ענליות׳דיג אראבגע־ לאזטע קעפ; מאנאכען מיט שווארצע און מיט ווייסע שלייערס געהען פאר־ ביי ווי שאטענס. מען הערט קוים זייערע טריט — און פון אלע זייטען א שושקענדעס שווייגען. מיר זענען געגאנגען ביידע — איך און דער אל־ טער משכיל — איך האב געפרובט איהם צו דערקלעהרען די „סטרא אחרא", די אנדערע זייט פון דער אייראפעאישער קולטור, האב איך איהם ארומגעפיהרט, געוויזען די קונסטווערק פון מ י ק ע ל־ א נ ז ש ע ל א, פון ק א נ א ו ע ן, סטאטוען און בילדער. אבער ער האט נור האלב צוגעהערט, געווארפען א קוק און ווייטער געגאנגען. איך האב געזעהען, אז עפעס קוועטשט איהם, אז זיין קאפ איז ניט דערביי. און פלוצליך — מיר זיינען גראד געשטאנען ביי דעם סארקאפאג פון א פויפסט — האט ער

אקציאנערען און די גאר ראדיקאלען. זיי האבען מורא פאר בראנדעס׳עס שארפען קאפ, פאר זיין קלארען אויג, פאר זיין בריטקייט און פאר זיין לאכען. „מיר זיינען גייסטיג בעזיעגט געווארען פון א פרעמדער ראסע און דאס איז די שולד נור פון בראנדעס׳ען אליין" — האט ערשט ניט לאנג געשריבען איינער פון די בעסטע דענישע שריפטשטעלער קנודסען. און עס איז אמת. פערציג יאהר רעגירט בראנדעס איבער דעם גייסטיגען סקאנדינאוויען, פערציג יאהר איז ער געגאנגען פאראויס און האט געוויזען די דענער, די שוועדען, די נארווועגער און גאנץ אייראפא דעם וועג, דעם אלטען וועג פון פרייהייט. און אויב ער קען ניט מעהר פיהרען דעם נייען דור — איז זיין ארבייט דאך ניט אומזיסט...

בראנדעס׳עס שטעלונג צו דער יודישער פראגע איז ממילא קלאר. בראנדעס גרויסקייט איז דאך צוליעב זיין קאסמאפאליטיזם, זיין שטעהען איבער דער נאציאנאלער פראגע, זיין ריין מענשליכע בעציהונג צו דער וועלט. פאר בראנדעס׳ן איז דאס יודענטום א זאך פון עבר. אזוי ווי קריסטענטום, אזוי ווי אלע אלטע אמונות, א זאך, וואס בעדארף איבערגעהן אין נייע פארמען, וואס האט פעראלוירען דעם „טעם פון זיין".

פאר בראנדעס׳ן איז דאס יודענטום נור א פסיכישע ירושה. עס איז כ׳וואלט געזאגט, זיין גייסטיגער כלי־זין, זיין מעטאדע, זיין פארם, ווייטער גאר־נישט. ער האט מיט דער טיעפער יודענפראגע גאר ניט צוטהאן, אויך די פאליטישע זייט פון דער פראגע איז איהם פרעמד. געוויס — ער פיהלט אויך דעם צער פון גלות, ער פיהלט דעם עול פון פרעמדקייט, ער ליידט פונ׳ם אנטיסעמיטיזם. „איך זאג אייך, וואו עס איז נאר דא עטליכע יודען, דארט מוז ווערען אנטיסעמיטיזם — דאס איז אזא מין סאציאלער געזעץ" — האט מיר בראנדעס אמאל געזאגט מיט א ביטערען שמייכעל. און אמאל, ניט זעהער אפט — טונקט בראנדעס איין די פען און קעמפפט קיגען דעם אנטיסעמיטיזם. אבער ניט פאר דער יודענפראגע. דערפאר, ווייל זי איז ביי איהם א געענדיגטע זאך, א טויטע פראגע. דער אנטיסעמיטיזם איז שלעכט, איז נאריש, בארבאריש — דערפאר מוז מען קעגען איהם קעמפפען. אבער ווייטער געהט זיין אינטערעס פאר יודען ניט.

אין זיין ביכעל איבער דיזראעלי — אין די לעצטע שורות — דערצעהלט בראנדעס, ווי ער האט געטראפען דיזראעלי׳ן אין בערלין בשעת דעם בערלינער קאנגרעס. ער בעשרייבט דעם גרויסען, שטאלצען רעפרעזענטאנט פון דער יודישער ראסע און זאגט: „דעמאלט האט זיך מיר געדאכט, אז איך זעה דעם לעצטען יודען". ביקאנספיעלד־דיזראיעלי איז אין זיינע אויגען דאס לעצטע און שטארקסטע, וואס די יודישע ראסע האט געקענט געבען, און האט זיך מיט איהם כמעט ערשעפפט. די ווערטער

דער גלויבען אין דער געזונדקייט, גלאטקייט און נישט סודות׳דיגקייט פון לעבען. איהר וועט בײ בראנדעס׳ן ניט געפינען קיין איין שורה, וואס מען זאל קענען פערשטעהן אויף צוויי אופנים, אויסטייטשען אין פערשיעדענע ארטען. און ער האט ניט געזאגט קיין איין געדאנק, וואס זאל ארויסרופען א שטארקע, טיעפע ווירקונג אויפ׳ן גאנצען לעבען, וואס זאל ווערען א מאטיוו פאר א גאנצען דור. און דאך, — איז ער דער גרויסער לעהרער פון זיין לאנד, פון גאנץ סקאנדינאוויען, און אייגער פון די ערציהער, פון די ליטעראריש׳ע פעדאגאגען פון אייראפא בכלל. און ווייסט איהר פאר־וואס, ווייסט איהר דעם טעם דערפון? דערפאר וואס ער איז א יוד, אייגער פון די פרייעסטע, די ניט געבונדענסטע מענשען פון דער היינטיגער אייראפא. נ י צ ש ע האט געזאגט, אז נור צוויי מינים מענשען זיינען אמת פריי — ארטיסטען און יודען. יודען זיינען די ארטיסטען פון דער וועלט, ווייל זיי זיינען וועלט־מענשען, ניט געבונדען פון דעם כח פון דער ערד, ניט צוגעבונדען צו איהר. זיי זיינען אומעטום אין דער היים — און אין ערגעץ ניט. דערפאר רעפרעזענטירען זיי דאס ריינע, פרייע, גייסטיגע מענ־שענטום, די אידעע פון מענשען.

מאלט אייך דעם געגענזאץ צווישען גערארג בראנדעס און דעם פאלק, צווישען וועלכען ער איז אויסגעוואקסען און אין וועמענס שפראך ער שרייבט. דער גרויסער דענישער דיכטער הענריק פאנטאפפידאן רופט אן אין אייגעם פון זיינע ראמאנען דאס דענישע פאלק: „דאס פאלק אהן ליי־דענשאפטען, מיט בלייכע אויגען און א ציטערענדע נשמה". און שטעלט אייך פאר אין מיטען פון א פאלק „מיט בלייכע אויגען" — א מענשען מיט ברענענדע אויגען, מיט אויגען, וואס קוקען הארט און שארף, וואס קענען זיס שמייכלען, וואס קענען שפיעלען, אויגען פול מיט ליידענשאפט, און אין דער מיט פון א פאלק מיט „א ציטערענדער נשמה" — א מענש מיט א פרייער נשמה, וואס האט פון זיך אראבגעווארפען די קייטען, וועט קען ניט קיין שום צוגעבונדענקייט, א בריטע און שטארקע נשמה, וואס סימפאטי־זירט נור מיט שטארקע און פרייע, — און איהר וועט פערשטעהן פאר־וואס בראנדעס איז געווארען דער פיהרער און לעהרער אין זיין פאטער־לאנד, פאר וואס מען האט איהם דארטען אזוי ליעב און נאך מעהר — פיינט.

„איהר ווייסט גאר ניט, ווי אזוי זיי האבען מיך פיינד" — האט מיר בראנדעס אמאל געזאגט — „זיי, די דענישע שריפטשטעלער וואדטען אויף מיין טויט, כדי צו בעקומען א פרייע האנד, כדי בעפרייט צו ווערען פון מיר.

זיי האבען מורא פאר איהם — אלע, די אלטע און די יונגע, די רע־

טער. ער יאגט זיך ניט נאך פאראדאקטען, נאך חריפות, ווייל ניט, קען ניט פערבייענדען, פערשטעהט ניט די קונסט צו מאכען פייערוווערק. ער איז ניט קיין צו טיפער אנאליטיקער. זיינע פראגען, זיינע טהעמען און זיין סטיל, זיין ארט צו שרייבען זיינען ניט קיין איבערראשענדע. מען זאגט פון איהם אין דענעמארק, אז ער האט ליעב צו ש.־ייבען נאר פון די, וואס מען קען שוין, ניט אויפדעקען קיין נייע טאלאנטען. דאס איז ניט אין גאנצען אמת — א סמן זיינע „ענטדעקונגען" פון סטרינדבערג, איבסען, ניטשע.

נאר א שטיקעל אמת איז פארט דא אין דעם. נעהמט די שריפטען פון בראנדעס, טאקע איבער סטרינדבערג, ניטשע, איבסען; איהר וועט דארט תמיד זעהען, אז בראנדעס היט זיך אריינצוגעהען צו ווייט, אריינצולאזען זיך אין די גרויסע טיעפענישען, אין די פערפלאנטערטע דרכים פון דעם מאדערנעם דענקען. פערקעהרט — ער האט ליעב צו צופלאנטערען די קנוילען, מאכען אלע זאכען פשוטער, פראסטער, פערשטענדליכער. ער נעמהט און דערנעהנטערט דערמיט דעם דיכטער צום לעזער. ער איז „אנ׳אויס־טייטשער", נאר אנ׳אויסטייטשער פון דעם „רש״י־טיפ", ניט פון דעם „מהרש״א־טיפ". ער פרעגט ניט קיין קלאן־קשיות, רייסט ניט קיין בערג, פערקעהרט, ער מאכט אלסדינג גלאטער, איז „מקרב אל השכל".

דער היינטיגער דור, דער יונגערער, האלט ניט זעהר שטארק פון בראנדעס׳ן, זיינע וועגען זיינען שוין אויסגעטראטענע, זיין ארבייט איז שוין אנ׳אבגעטאנענע, וואר עס ווייל זיך היינט פערטיעפען אין די פראב־לעמען פון ניטשע אדער איבסען, וועט ניט בעפרידיגט זיין מיט בראנדעס׳־עס פירושים. די היינטיגע צייט איז טיעפער, גרינדליכער, ווי די צייט אין וועלכער בראנדעס האט זיין קונסט־ווערק געשריבען. און ווערפאר קען דער היינטיגער דור ניט פערשטעהען, פארוואס איז בראנדעס אזוי בעריהמט אין דער גאנצער וועלט און אין וואס איז זיין גרויסקייט.

נאר די צייט פון טיעפקייט וועט איבערגעהען און עס וועט ווידער קומען א בענקעניש נאך פשוט׳קייט. אזוי איז דאס געווען מיט א יאהר דרייסיג־פערציג צוריק, ווען די אייראפעאישע וועלט איז מיעד געווארען פון שארפע חקירות, פון א פילאזאפיע, וואס האט קיין גרונד ניט, פון אייב־יגען פרעגען און זוכען, פון צושטערען און צושניידען, און האט אנגע־הויבען צו בענקען נאך פראסטקייט. און דעמאלט איז געקומען בראנדעס און האט געשריבען זיין פירוש אויף דער וועלט־ליטעראטור אין דעם סטיל פון דער צייט. און בשעת ארום און ארום זענען געווען ספקות אויף ספקות, האט ער געוויזען א קלארען, גלייכען וועג. אויב איהר ווילט — איז דאס דער וועג פון דעם, וואס מען פלעגט אמאל בייַ יודען אנרופען די „השכלה",

טהאן אויף דעם גאסט און איהם געפרעגט: דוכט זיך מיר, איהר האט מיר געזאגט, אז איהר קומט פון קאפענהאגען, זיינט איהר א דענער? און וען ברונס האט אויף דער פראגע געענטפערט, אז ער איז א דענער און פון קאפענהאגען, האט זיך דאס פנים פונ׳ם ענגלענדער גלייך איבערגעביטען, אין זיינע אויגען האט זיך אנגעצונדען א וואהרם פייערל: „הייסט דאס, איהר זייט א לאנדסמאן פון גענארג בראנדעס, קענט איהר איהם, האט איהר איהם אמאל געזעהען?" און פראגען נאך פראגען האבען זיך געשאטען, און אלץ וועגען בראנדעס׳ען. דער גובערנאטאר האט גראד געהאט ביי זיך בראנעדס׳עס שעקספיר־בוך און האט עס געלעזען מיט התלהבות. און צווישען די צוויי פרעמדע מענשען אויף א וויטען אינזעל אינ׳ם שטילען אקעאן, האט זיך געבילדעט א התקרבות, א היימישקייט — בראנדעס האט זיי צונויפגעבראכט...

איך וויל דא ניט אבשאצען בראנדעס׳ען אלס קריטיקער, אבמעסטען זיין גרויסקייט אלס זיין וועלט. מיך אינטערעסירט דא בלויז די מערקווירדיגע פערזענליכקייט פון דעם דענישיודישען קריטיקער; ניט זיין לייטערישער וועלט, נאר זיין נאציאנאל־פאליטישער פנים.

איז דען דאס ניט א חדוש׳דיגע זאך, אז יודען האבען עד היום אין דער וועלט־ליטעראטור ארויסגעגעבען נאר איין גרויסען קריטיקער? וואסער יוד איז ניט קיין קריטיקער? קריטיק איז די יודישע נאציאנאלע שוואכקייט. „כלנו חכמים, כלנו נבונים" — איטליכער יוד געהט צו צו א זאך לכתחילה קריטיש, פערנייענד, אנאליזירענד, מיט א שמייכעל. און פונדעסטוועגען האבען מיר אזוי פיעל יודישע שריפטשטעלער און נור איינעם א גרויסען קריטיקער. דער גרעסטער יודישער פעהלער, א פעהלער, וואס שטערט דעם יודען אומעטום, בפרט באבער אין דער גייסטיגער ארבייט, איז די יודישע חריפות, די שארפקייט פון דעם יודישען מח. א צו שארף מעסער צושניידט אלסדינג, צוטיילט עס אין די קלענסטע טיילען, מאכט פון א גאנצען — ברעקלעך. דער וואס זעהט אלע קלייניגקייטען, פערלירט דעם איינדרוק פון דער גאנצקייט. אבער אז יודישע חריפות ווערט צונויפגעבונדען מיט פשטות, מיט א וואריקייט, מיט א ווילען צום בויען, דעמאלסט ערשט הויבט זיך אן זיין ווירקונג, און דאס איז געווען דער סוד פון בראנדעס׳עס ערפאלג. וען בראנדעס וואלט א" שטייגער געווען געשריבען ניט פאר דענער, ניט אויף א פרעמדער שפראך, נאר פאר יודען און אין דער שפראך פון יודען, וואלט ער מסתמא ניט אזוי מרעיש עולם געווען. א יוד פרעגט תמיד: מאי קא משמע לן, וואס לאזט ער מיך הערען, וואס האט ער דא אויפגעטהאן, וואס האט ער אונז „מחדש" געווען? בראנדעס האט ווינציג וואס „מחדש" געווען, ער איז בטבע א פשטן, א גלייכער קאפ, א לאגישער, קאנסעקווענ־

פסיכאלאגישע עטיודען.

געארג בראנדעס.

עס איז א מערקווירדיגע זאך: דער אינציגער דענער, וואס די גאנצע וועלט קען, איז נור א לעגענדע, וואס האט אפשר קיין מאל ניט געלעבט. דאס איז ה א מ ל ע ט... דאס איז אפנים דער מזל פון דענעמארק, אז מען זאל עס קענען נאר דורך דעם גלאנץ פון א לעגענדע. ג ע א ר ג ב ר א נ ד ע ס האט איין מאל אין זיין שעקספיער־בוך ענטוויקעלט אט דעם גערענק. און דאס הארץ האט איהם וועה גענטהאן אויף זיין דענעמארק, וואס מען קען אזוי ווינציג. און עס איז אפשר נאך מערקווירדיגער, נאך כאראקטעריסטישער, אז דער אינציגער דענישער שריפטשטעלער, וואס די גאנצע וועלט קען, דער אינציגער דענישער נאמען, וואס קלינגט אומעטום, וואו מען לעזט און מען טראכט — איז דער נאמען פון א יודען.

פרעגט דעם דורכשניטליך געבילדעטען מענשען, וואו איהר ו ו י ל ט — אין אויסטראליע, צי אין סיביר, אין אמעריקא צי אין דרום־אפריקא — צי ער האט אמאל געהערט דעם נאמען/פון, למשל, האלבערג, צי הייבערג, צי עהלענשלעגער, און ער וועט אייך אנקוקען מיט פארוואונדערטע אויגען און אז איהר וועט איהם דערצעהלען, אז די דאזיגע מענשען זיינען אין זייער לאנד, אין דענעמארק, די גרויסע, די פיהרער, די שעפער פון דער דענישער קולטור, וועט ער ציהען מיט די אקסלען, גלייך ווי ער וואלט געזאגט: „מיין דאגה — קארג שריפטשטעלער איז דא אויף דער וועלט. דארף איך זיי אלע קענען?" אבער פרעגט דעם זעלבען מענשען, צי ער האט געהערט פון בראנדעס'ן, וועט ער זיך כמעט בעליידיגען. „וואס דען, איך בין דאך א קולטור־מענש."

א בעקאנטער דענישער ראמאניטט — לאורידס ברונס — דערצעהלט אין א פיינער סקיצע, ווי ער איז איינמאל פערוואַרפען געווארען אויף אנזינזעל אין שטילען אקעאן. ער האט עס געהאלטען פאר זיין חוב אבצוגעבען א וויזיט דעם ענגלישען גובערנאטאר פון דעם אינזעל. דער גובערנאטאר, א טיפישער ענגלישער בעאמטער, האט איהם אויפגענומען זעהר פריינדליך, נאר ער האט ניט געוואוסט, וואס ער זאל מיט דעם גאסט רעדען. ער האט שוין צו לאנג געוואוינט אויף דעם ווייטען אינזעל און איז אבגעריסען געווארען פון דער וועלט. נאך די ערשטע פאר געוועהנליכע פראגען, איז דאס געשפרעך צווישען די ביידע פרעמדע מענשען, וואס האבען זיך געטראפען אויף עק וועלט, איינגעשלאפען געווארען. קיינער פון זיי האט ניט געוואוסט וואס צו זאגען. אין מיטען דעם שווייגען — דערצעהלט ברונס — האט דער גובערנאטאר זיך עפעס פארטראכט, א קוק ג׳

רען א פאקט אלע פערדרעהונגען און המצאות האבען דארטען ניט גע־
האלפען. איבער אלע מניעות ווערט געבויט א יודישער ארגאניזאציאס־בנין.
מיר ווילען האפען, אז אויך אין אייראפא וועט געלינגען צו דערגרייכען א
זאמלונג פון אלע כחות און א אייניגונג פונ׳ם יודענטום, וואס איז צוברע־
קעלט אויף צעהנדליגער ארגאניזאציעס און גרופען. די ערשטע שריט זיי־
נען געמאכט, דער יסוד איז פאראן. א אונערמידליכע און אקטיוויע ארבייט
אין דער זעלבער ריכטונג וועט בעשטימט געקרוינט ווערען מיט א ערפאלג.
אזוי ענטוויקלען זיך די געשעהענישען פונ׳ם יודישען פאליטישען לעבען אין
אונזערן זין און אונזערע דרכים. און וועהניג ענדערט אין דעם די נעגאטי־
וע תשובה פון דער פערזאמלונג אין האאג (זיצונג פון צ. ק׳) אויף אונזע־
רע איבעריגע פאדערונגען. אין דער אמת׳ן איז די האאגער זיצונג געווען
א פאלשטענדיגע פיאסקא, ווייל די גרעסטע טייל לאנדסמאנשאפטען האבען
ניט געשיקט זייערע פערטרעטער. עס זענען געקומען אהין נאר די הערערן
פון דייטשלאנד. פון עסטרייך איז געקומען נאר איין הערר, וועלכער איז
דערצו גאר ניט קיין מיטגליעד פון צ. ק. פון אנדערע לענדער איז גאר
קיינער ניט געקומען. פון אויך אזא אופן צוזאמענגעשטעלטען צ ע נ ט ־
ר א ל־ק א מ י ט ע ט, וועלכער איז לויט די תקנות די צווייטע אינסטאנץ
נאכ׳ן קאנגרעס, האט מען אנדערעס, נאטירליך, ניט געקענט ערווארטען. אז
די הערען וועלען ניט אננעהמען בעשלוסען געגען זיך אליין, איז זעלבסט־
פערשטענדליך. דאס האבען מיר געוואוסט נאך פריהער; אבער דערצו הא־
בען זיי ווירקליך ניט געדארפט זיך מטריח זיין אזש קיין האאג.

הייבט ענטשיידען שוין מעהר ניט קיין רעדען, קיין רעזאליוציאנען.
הייבט ווירקען פאקטען און האנדלונגען. די ענערגיע, וועלכע איז איצט
דערוועקט געווארען אינ׳ם יודישען פאלק, וועט זיך געפינען דעם וועג
„אינ׳ס פרייע״ דורך אלע שטערונגען און מניעות. מיר זענען איבערצייגט,
אז אויך אונזערע אנדערע פאדערונגען וועלען אין גיכען ערפיהלט ווערען.
ס׳איז נור א פראגע פון צייט. די ענטוויקלונג פון די געשעהענישען געהט
אין אונזערן זין. אלץ מעהר און מעהר ציוניסטישע גרופען און לאנדסמאנ־
שאפטען בעקומען דעם ריכטיגען בליק אויף דער וועלט־לאגע.

מיר קאנסטאטירען דאס מיט בעפרידיגונג — ניט ווייל מיר פערזענ־
ליך זוכען ערפאלג, נאר ווייל מיר ווילען פריי מאכען דעם וועג פאר די
שלומרענדע פאלקס־קרעפטען, פאר דעם דרעמעלענדען אקטיוויטעט, וואס
איז שעפפעריש.

וועט אונז דאס געלינגען, דאן איז אונזער אויפגאבע ערפיהלט.

ה א א ג. ב ן מ ש ה צ ב י

צייט געהערשט א גרויסער אינטערעס און סימפאטיע פאר דער קאנגרעס־
אידעע.

דער בעקאנטער פ.־צ. ז ר ו ב ב ל דערצעהלט אין נ׳ר 18 פונ׳ם
„יודישען קאנגרעס" זעהער אינטערעסאנטע פרטים פון פאלעסטינא. ווי עס
שטעלט זיך ארויס, האט זיך א שטימונג פאר דער קאנגרעס־אידעע גע־
מאכט בעמערקבאר גלייך נאך דעם אויסברוך פון דער מלחמה. כמעט אין
אלע שטעדט און קאלאניעס זענען פארגעקומען פערזאמלונגען, אין וועלכע
עס האבען זיך בעטייליגט פערטרעטער פון אלע פאלקס־שיכטען. אין א
צייט, וען אין אייראפא האט מען זיך נאך ניט דערוועגט א פיפס צו טהאן
וועגען דעם זעלבען ענין, האט מען דארט בעטאנט די נויטוועגדיגקייט פון
אנ׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס, וועלכער זאל פארמולירען די פאליטי־
שע פאדערונגען פון יודישען פאלק, ווי אין אמעריקא, אזוי אויך אין ארץ־
ישראל, זענען די איניציאטארען פון דער בעוועגונג געווען די פועלי־
ציון. דעם ערשטען אויסדרוק פון דער דאזיגער שטימונג אין דער פרעסע
געפינען מיר אין דעם זאמעלבוך „בין המצרים", וואס איז ערשיענען אין
מערץ 1915. אין א צווייטען זאמעלבוך זענען געווי פארמולירט געווארען
די קאנקרעטע אויפגאבען פון א וועלט־קאנגרעס. מיט גרויס אינטערעס
האט דער עולם געפאלגט די נייע בעוועגונג. איטליכע ידיעה פון אייראפא
און אמעריקא איז אונטערגעכאפט געווארען מיט גרויס התפעלות. נארדוי׳ס
בעקאנטער ארטיקעל, וועלכען דער „האחדות" האט אבגעדרוקט פון בלאך׳ס
וואכענשריפט, האט געמאכט א שטארקען איינדרוק און געפונען הסכמה,
און סימפאטיע. אויסער אייניגע פאטענטירטע סקעפטיקער, איז דער גרעס־
טער און איינפלוסרייכסטער טייל פון דעם ישוב געווען פאר דעם קאנגרעס,
זעהענדיג אין איהם די נייעסטע פארם פון דער אליודישער ארגאניזאציאן
און א אינערע נויטוועגדיגקייט, אונאבהענ׳ג דערפון צי ס׳וועט פארקומען
דער פריעדענס־קאנגרעס.

אט אזוי האט די קאנגרעס־אידעע גלייכצייטיג דערוואכט אין ארץ־
ישראל און אין אמעריקא. די זוכענדע יודישע נשמה האט געפונען אין דעם
געדאנק א תקון, א רעטונגס־מיטעל פון דער קאטאסטראפאלער לאגע, אין
וועלכע די וועלט־מלחמה האט אונז געבראכט. פון מערב און מזרח, פון
צפון און דרום קומען איצט ידיעות וועגען ווייטערע נייע יודישע ארגאני־
זאציאנס־בעשטרעבונגען, וועלכע נעהמען אלץ אן קאנקרעטע, פראקטישע
און בולטע פארמען.

נאך דער געלונגענער פארקאנפערענץ אין פילאדעלפיע, נאך די נייע
פשרה־פערזוכען מצד דעם „ארבייטער־קאמיטעט", קען מען מיט זיכערהייט
ערווארטען, אז אנ׳אלגעמיינער יודישער קאנגרעס אין אמעריקא וועט וועל־

זיך דאך ניט איבערגעביטען, וואו איז אלזא די סבה?

די הערערן פון א. ק. האבען ניט געקענט מעהר ווידערשטעהן דעם דרוק, וואס ס׳איז, אין א שטייגענדער מאס, געמאכט געווארען אויף זיי פון אלע זייטען. נאך אמעריקא, שווייץ, האלאנד, סקאנדינאוויען, נאך די פועלי ציון, החבר, די אמעריקאנישע און די ארגענטינישע ארויסטרעטונגען, זענען לסוף געקומען אויך די ציוניסטישע לאנדסמאנשאפטען פון עסטרייך, עסטרייך געהערט צו די רעגירונגסטרייע ארגאניזאציעס; זי האט די איצטיגע לייטונג געבראכט צו מאכט און זי האט זיך תמיד געשטיצט, גע־העגדיג מיט איהר „אין פייער און אין וואסער״, אויף א גרויסער צווייטא־גיגער קאנפערענץ פון די ציוניסטישע צענטראלקאמיטעטען פון מערב־עסט־רייך, גאליציען און בוקאווינא מיט א סך פערטרויענסמענער, איז אנגענו־מען געווארען די פאלגענדע ענערגישע און דייטליכע רעזאליוציע־פאדע־רונג צום א. ק:

„די פערזאמעלטע ערווארטען, אז אויף דעם פריעדענס־קאנגרעס וועט געשטעלט ווערען צו בעהאנדלונג די יודענפראגע, און אנפערטרויען דעם א. ק., אז ער וועט געפינען די פאסענדע מיטעל און וועגען, כדי א־רויסצורופען אן׳איינשטימיגע ארויסטרעטונג פון די יודען אין אלע לענדער פאר דער פאדערונג, דאס די יודען זאל אומעטום געגעבען ווערען בירגער־ליכע און פאליטישע גלייכבערעכטיגקייט, און אין די נאציאנאליטעטען־שטאאטען אויך די נאציאנאלע אנערקענונג.

„דער א. ק. וועלט אויפגעפאדערט אויף א געהעריגען אופן צו זאר־גען דערפאר, אז פאר דעם פארום פון דעם קינפטיגען קאנגרעס זאלען גע־שיצט ווערען די אינטערעסען פ ו נ ׳ ם פ א ל י ט י ש ע ן צ י ו־נ י ז ם. —

אין א צווייטער רעזאליוציע וועלט זעהר וואהרים בעגריסט די קאנ־גרעס־בעוועגונג אין אמעריקא.

וי מען זעהט, איז דער א. ק. פשוט דורך א אויסערן דרוק אריין־געשלעפט געווארען אין דער בעוועגונג, וועלכע ער אליין האט פריהער ארומגערינגעלט מיט חשד און פחד. אלע זיינע מניעות און קלוגע סברות, דער גאנצער פעקעל פון „וויכטיגע סבות״ האט ניט געהאלפען. ער מוז איצט נאכשלעפען זיך, אנשטאט צו געהען, איבערחזרן אלטע ווערטער, אנ־שטאט צו ווארפען אין די מאסען נייע, אייגענע אינטערעסאנט איז, אז אויך ארץ־ישראל, דער דערטיגער ישוב, אין וועמענס נאמען דער א. ק., שיצענדיג איהם, האט זיך אזוי קאטעגאריש ארויסגעזאגט געגען דער עפ־ענטליכער בעהאנדלונג פון דער פאלעסטינא־פראגע און אויף אזא אופן געגען דער קאנגרעס־בעוועגונג, אז גראד אין ארץ־ישראל האט די גאנצע

דארט פארבערייטעט א וויכטיגע ארויסטרעטונג, וועגען וועלכער מיר וועלען קענען רעדען ערשט דאן, וועז די פארבערייטונגס שטאדיום וועט שוין זיין פארבי.

אויך דער ציוניסטישער אקציאנס־קאמיטעט הויבט אן, א פנים, ביסלעכווייז צו פערלאזען זיין פאסיווע האלטונג, ריהרען זיך פאוואלי פונ׳ם טויטען פלעק. ניט נור דער וועלטשטאנד איז געבראכען, נאר עס ווערען זאגאר ארויסגעווויזען שוואכע און בעשיידענע סמנים פון הסכמה און סימפאטיע צו דיזע ארגאניזאציאנס־שטרעבונגען אין אלע פארמען. דער אקטיוויזם האט צופערצייכענען זיין ערשטען ערפאלג. ס׳איז ז י י ן פערדינסט, ווען אין דער האלטונג פון דער ציוניסטישער הנהגה קומט פאר א שנוי און וואנדלונג. זיין אונ׳ברחמנות׳דיגע און גרינדליכע קריטיק טראגט די ערשטע פרוכט. דער דאזיגער ערשטער ערפאלג בעווייזט די אינערע קראפט און וואהרהאפטיגקייט פונ׳ם אקטיווזם, וואס ווארצעלט טיף אין די בעדערפענישען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און יודישען פאלק.

ווי שטארק ס׳האט זיך אלץ פערענדערט אין משך פון אייניגע חדשים! די פאסיווע רעזיסטענץ פונ׳ם אקציאנס־קאמיטעט — אויף אנ אקטיווע טאט, אפילו פון געגנערישער נאטור איז ער אויך ניט פעהיג — האט זיך געענדיגט. די אפיציעלע „יודישע רונדשאו״, וועלכע האט א לאנגע צייט כמעט ווי פערשווינדען די קאנגרעס־בעווענגונג אין אמעריקא און ארגאניזאציאנס־בעשטרעבונגען אין אייראפא, הויבט אן צו ברענגען אויספיהרליכע בעריכטען; מיטגליעדער פון א. ק., אפילו די, וואס זענען ניט לאנג געווען אין קאפענהאגען, טרעטען ארויס אין אמעריקא אלס בעגייסטערטע קאנגרעס־פרייַנד און בעטאנען מיט שארפקייט די אויסערארדענטליכע וויכטיגקייט און נויטווענדיגקייט צו שטעלען אויפ׳ן סדר־היום פונ׳ם עפענטליכען קאנגרעס די פאלעסטינא־פראגע. זאגאר דאס קאפענהאגענער פאסט־ביורא שיקט פונאנדער דרינגענדע מיטטיילונגען וועגען די בעשלוסען פון דער פילאדעלפיער פאר־קאנפערענץ. — מען האט נאך ניט פערגעסען, מיט וואסער מינע פון שרעק האט דער א. ק. אין אויגוסט 1915 אבגעווארפען דעם דאזיגען אפיקורסישען גערענק און האט דעפעשירט אין אלע ארבע פנות העולם, מען זאל חס וחלילה ניט דרוקען דעם אויפרוף פון נ א ר ד ו י, ווייל אין איהם איז, אין א זעהער בעשיידענער פארם, געשטעלט געווען די זעלבע פאדערונג. איצט פערעפענטליכען דיזעלבע אפיציעלע ציוניסטישע צייטונגען, וועלכע מ׳האט פאר־א־יאהרען אזוי שטרענג געווארענט, מיט גרויס שמחה ידיעות און רעזאליוציעס, וואס זיינען פיעל עקסטרעמער און וייטגעהענ: דער, ווי נארדוי׳ס רוף, און די אלגעמיינע פאליטישע לאגע האט

די זעלבע צוועקען און אויפגאבען — רעכטצייטיג צו שיצען דעם יודישען פאלקס־ארנאניזם געגען די פאלגען פון וועלט־מלחמה — האט זיך געשטעלט א דריטע מלחמה־גרינדונג פון׳ם האלענדישען יודענטום, — די אינטערנאציאנאלע יודישע עמיגראציאנס־געזעלשאפט. אויך זי וויל רופען אלע גרעסערע יודישע קע־פערשאפטען צו א פאסענדען געמיינזאמען שריט אין דער דאזיגער וויכטיגער פראגע, און דורך פערהאנדלונגען מיט די רעגירונגען, ווי אויך דורך דירעקטער רעגולירונג פון דער וואנדערונג אריינפיהרען זי אויף געזונדע און נארמאלע דרכים. די עקספלואטאציע פון יודישע עמיגראנטען מצד די שיפסגעזעלשאפטען און דעם אגענטען־נעץ דארף אויפהערען. די וואנדערענדע מאסע מוז אבגעהיט ווערען פון די כל־המיני פאראזיטען. אין דער וואנדערונג גופא זאל אריינגעבראכט ווערען א ארדנונג, א סיסטעם, זי דארף זיין מעהר ציעלבעווואוסט. מען טאר ניט פארגעסען, אז גראד די עמיגראציע בעריהרט אויף עמפפינדליכסטען אופן די אינטערעסען פון די גרויסע מלוכות; זי דערנעהענטערט זיי אויף אזא ווייזע בכלל צום געדאנק וועגען א אינטערנאציאנאלער רעגעלונג פון דער גאנצער יודענפראגע. די מיטארבייט פון אלע גרויסע יודישע ארגאניזא־ציעס אויף דעם דאזיגען געביעט איז נויטיג, כדי אונאויפהערליך צו שטע־לען די פראגע אין פארדערגרונד פון די ברייטע עפענטליכע אינטערעסען, צו ריכטען די אויפמערקזאמקייט אויף דעם אינטערנאציאנאלען חאראקטער פון דעם פראבלעם.

אין די אויבענדערמאהנטע עמיגראציאנס־געזעלשאפט זענען אריין־געטראטען די חשוב׳סטע פארשטעהער פון׳ם האלענדישען יודענטום. בראש שטעהט פראפ. א פ ע נ ה י י מ ע ר, א בעקאנטע פערזענליכקייט סיי אין דעם האלענדישען יודענטום, און סיי אין דער אינטערנאציאנאלער וויס־סענשאפטליכער וועלט. א בעזונדערען יישר כח פערדינט פאר דער דאזי־גער גרינדונג דער ענערגישער פרעזידענט פון די האלענדישע ציוניטען, ה׳ נחמיה דע־לינע, וועלכען ס׳איז געלונגען צו פעראינטערעסירען די וויכ־טיגסטע קרייזען.

אט אזוי ציהט צו צו זיך דער געדאנק וועגען שאפען א בערעכטיג־טע פערטרעטונג פון׳ם יודישען פאלק אלץ נייע און ברייטערע קרייזען פון דער נאציאן. די רעזאליוציעס, וואס זענען אנגענומען געווארען אין קא־פענהאגען זענען די לעזער פון „טריבונע" שוין בעקאנט. אויך אין דער שווייץ איז ניט שטיל. אויסער די בעשלוסען און רעזאליוציעס פון ציוניס־טישען לאנדעס־קאמיטעט, פון דער „החבר"־קאנפערענץ, אויסער דער גרינ־דונג פון׳ם קאמיטעט „פרא קאוזא העבראאיקא" און די דא היינט מיטגע־טיילטע אקציאן פון׳ם „שווייצערישען געמיינדע־פערבאנד", ווערט איצט

ציע. וועמען ס׳איז בעקאנט די ביזאיצטיגע בעציהונג פון דער „אליאנס איזראעליט" צום ציוניזם, ווער עס גיעדענקט נאך, ווי שארף און מיט וואסערע מיטלען די אליאנס האט בעקעמפפט דעם ציוניזם און אלע זיינע אונטערנעמונגען, דער וועט פערשטעהען די סימפטאמאטישע וויכטיגקייט פון דעם מיטגעטיילטען פאקט. אין איהם אנטפלעקט זיך די ווירקונג פון דער מלחמה, דער פיעלזאגענדער שנוי. עס שיינט, אז די מערב־איראפעאישע יודען, אין וועמענס הערצער עס איז נאך ניט אויסגעלאשען געווארען דער לעצטער פונק פון יודישע געפיהלען, האבען איצט א אינערע בעדערפעניש נאך אייניגונג און ארגאניזירונג. נאטירליך, זענען עס לעת עתה שווא־כע פערזוכען, אונזיכערע, ערשטע שריט אבער דער לאזונג איז א דער־הויבענער: אלעס טרענענדעס און פיינדליכעס פון די שלום־יאהרען דארף פערגעסען ווערען. אין דער שעה פון צער און צרה וועלט דער אלטער יודישער גרונדזאץ — דער פאראל פון אליאנס: „כל ישראל ערבים זה לזה. וויעדער בענייט און בעשטעטיגט. שוין דאס אליין, וואס די ציוניסטישע ארגאניזאציע האט איצט בעקומען די מעגליכקייט אונגעשטערט צו האנדלען, ניט מורא האבענדיג, אז איהרע אקציאנען וועלען דורך יודען גופא געשעדיגט ווערען, ווי ס׳איז, ליידער, צו אפט פארגעקומען אין די שלום־צייטען, איז א גרויסער פראגרעס אין דעם אינער־פאליטישען יודישען לעבען.

די פאדערונגען, וועלכע קענען געשטעלט ווערען אין נאמען פון א פער־אייניגטען און ארגאניזירטען יודענטום, וועלען, נאטירליך, ניט קענען זיין ריין ציוניסטיש. וואס מען וועט קענען געמיינזאם פאדערען, אין נאמען פון כלל־ישראל, איבער די פארטיי־אנשויאונגען, איז — די פאלשטענדיגע רעכטס־פרייהייט, די פאליטישע און נאציאנאלע גלייכבערעכטיגונג פאר יודען און פרייע עמיגראציע און אימיגראציע אין אלע לענדער. אז די דורכפיהרונג פון דעם דאזיגען פראגראם, נעמליך, די אונגעשטערטע אייניגונג אין פאלעסטינא, וועט ערשט מעגליך זיין דורך א גרויסשטיי־גערישע פארבערייטענדע זידלונגסארבייט אין ארץ־ישראל, איז זעלבסט־פערשטענדליך; די דאזיגע פאדערונג איז בעזונדערס פאר אונז דרינגענד, וויל די אבשאפונג פון די קאפיטולאציאנען האט אונז געמאכט שוצלאז, און מען מוז פארלאזען וועלכע־עס־איז האפנונג אויף א פארטזעצונג אפילו פון דער קליין־קאלאניזאטארישער טעטיגקיט אין ארץ־ישראל, אויב מיר וועלען ביים פרידענשלוס ניט דורכפיהרען א ווירקליכע און גראנטירטע אימיגראציאנס־פרייהייט. דאס וועט זיין א בעזונדערע אויפגאבע פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע גלייכצייטיג צו בעקומען גרעסערע און ערנסט־ערע קאנצעסיאנען.

קראטען — ווען עס האנדעלט זיך וועגען נ י ט י ו ד י ש ע ענינים. „אין דער היים", צווישען אייגענע, נעהמען זיי אן אריסטאקראטישע פא־זען; דא טרעטען זיי ארויס אלס בעלי־בתים און דולדען ניט קיין אריינמי־שונגען און מיטבעשטימונגען מצד דעם „המון", אויך די האלענדישע קהלה־פרנסים זיינען ווארעמע אנהענגער פון אלגעמיינעם וואהל־רעכט—אין דער האלענדישער פאליטיק, — אבער אין דעם קהלה־לעבען האבען זיי איינגע־פיהרט א וואהל־סיסטעם, וואס איז א געלעכטער כנגד אלע דעמאקראטישע פרינציפען. פון די דאזיגע פאלקס־פריינד און מערקווירדיגע „דעמאקרא־טען" איז קוים צו ערווארטען וואס־ערע־עס־איז פאזיטיוו־יודישע טאט. איט־ליכער סקעפטיציזם איז בערעכטיגט, איטליכער חשד — האט זיין גרונד. און כך הוה: דער סעקרעטער פון דער „פערמאנענטע קאמיסיאן פון דעם קהלה־בונד" האט זיך גלייך בעאיילט צו ערקלערען אין דעם בעקאנטען ראטערדאמער בלאט „קוראנט", אז די קאמיסיאן וועט מסתמא ניט ערפי־לען די פאדערונג פון דער שידאמער קהלה. מיר ווילען אבווארטען, כדי צו זעהען, צי די יודישע עפענטליכקייט אין האלאנד וועט זיך באמת צו־פרידענשטעלען מיט דעם דאזיגען גראבען אבזאג, אדער עס וועלען זיך נאך געפינען אנדערע מיטלען, וועלכע וועלען צווינגען די „קאמיסיאן" צו ענדערען איהר מערקווירדיגע האלטונג. — אז א פרייווי־ליגע פעראייניגונג, צוזאמענארבייט און קאארדינירטעס אויפטרעטען פון אלע יודען אין די נייט־ראלע לענדער, אין דעם געשטאלט פון מעכטיגע ארגאניזאציעס, מיט אלגע־מיינע יודישע ווינשען און פאדערונגען וואלט געהאט א גרויסע בעדייטונג און געקענט ערנסט אונטערשטיצען די אמעיקאנער בעמיהונגען — איז אזוי קלאר, אז ס׳איז איבעריג געוויער צו נאכווייזען. ס׳איז דעריבער צו האפען, אז די אנשטרענגונגען צו דערגרייכען דעם דאזיגען ציעל וועלען אויך ווייטער פארטגעזעצט ווערען כנגד אלע מניעות און שווערי־קייטען, ביז זיי וועלען זיך סוף־כל־סוף ענדיגען מיט ערפאלג. די פארבעדינגונגען און די שטימונג פאר אזא מין „צוזאמענגעהען" זענען שוין גענוגסאם. —

נאך פיעל בעדייטענדער און ממשות׳דיגער איז דער צווייטער פרא־יעקט, וועלכער שטאמט אויך פון האלאנד. די האלענדישע „אליאנס" האט בע־ווייזען אן׳איניציאטיווע, וועלכע שטעלט מיט זיך פאר אין דער געשיכטע פונ׳ם מאדערנעם אסימילירטען יודענטום א גאנץ נייע און הויך־בעדייטענדע ער־שיינונג. די אליאנס האט זיך, נעמליך, געווענדעט צו די פערטרעטער פון אלע איבעריגע גרויסע יודישע ארגאניזאציעס מיט׳ן פארשלאג צו בערא־טען זיך וועגען א פאסענדער געמיינזאמער ארויסטרעטונג פון אלע וויכ־טיגע פערבאנדען צו דער צייט פון שלום־קאנגרעס. דערביי האט זיך די אלי־אנס גלייכצייטיג געווענדעט אויך בפירוש צו דער ציוניסטישער ארגאניזא־

צוטרעטען אין א נעהענטערע פערבינדונג מיט די קהלות פון די איבעריגע נייטראלע לענדער, כדי, צו דער צייט פון דעם פריעדענס־קאנגרעס, גע־מיינזאם צו אונטערנעהמען די נויטיגע אקטיוע שריט, צו בעוואהרענען די יודישע אינטערעסען. די דאזיגע אקציאן האט גלייך געפונען א געהע־ריגען וויעדער־קול אין האלאנד. די יודישע קהלה פון ש י ד א ם האט זיך געווענדעט מיט א רעזאלוציע צו דער „פערמאנענטער קאמיסיאן" פון דעם „האלענדישען קהלות־פערבאנד", אין וועלכער זי דריקט אויס איהר הסכמה און סימפאטיען צו דעם בעשלוס פון דעם שווייצעריישען געמיינדע־בונד און פאדערט, אז אויך האלאנד, דאס האלענדישע יודענטום, זאל צו־שטעהן צו דער דאזיגער וויכטיגער פאליטישער אקציאן. די יודישע פרעסע אין האלאנד האט, פון איהר זייט, וואהרים אונטערשטיצט די פאדערונג, וועל־כע ווערט בעצייכענט אלס די אונבעדינגטע און חשובע יודישע פליכט. ווער עס קענט, אדער ווער ס'האט געהערט אמאל, וואס עס שטעלט מיט זיך פאר דער האלענדישער „קהלות־בונד", אלס גאנצעס, און זיינע מיטגליע־דער בעזונדער, וועט קענען ריכטיג אבשאצען די בעדייטונג פון די דער־מאהנטע פאקטען, וואס זיינען, נאטירליך, קודם כל חאראקטעריסטיש אלס סימפטאמען, זיי בעווייזען, אויף וויפיעל די מלחמה האט דערוועקט פון זיי־ער לעטארגישען שלאף אפילו יענע קרייזען, אויף וועלכע מען האט שוין לאנג א מאך געטהאן מיט דער האנד, ווי אויף א פאלקס־טייל, וואס האט זיך כלומרשט אבסאליוט דערווייטערט פון אלע יודישע נאציאנאלע אינטע־רעסען, און האט אין זיי פלוצים דערוועקט דעם דראנג נאך גרויסע כלל־יודישע ארויסטרעטונגען און אונטערנעהמונגען.

וואס פאר א פראקטישע בעדייטונג עס וועט האבען די שווייצער אי־ניציאטיוע, ווי די רעזאליוציע פון דער שידאמער קהלה און די אונטער־שטיצונג מצד דער יודישער פרעסע, קאן מען לעת עתה נאך גאר ניט ווי־סען. די ציוניסטישע פרעסע, ווי מיר זעהען פון דעם לייטארטיקעל אין דעם „אדישען וואכטער" בעציהט זיך גאנץ סקעפטיש. צייט מעהר אלס א יאהרהונדערט האט דער „האלענדישער געמיינדעפערבאנד" געזעהען אין דעם סאציאלען טייל פון זיינע אויפגאבען אויסשליסליך די צדקה־ארבייט. אנדערע יודישע סאציאלע פראגען און אויפגאבען האבען פאר איהם לגמרי ניט עקזיסטירט. אויך דא, אין האלאנד, האט זיך איבערגעזעהן, די זעלבע מערקווירדיגע, סתירות־דיגע ערשיינונג, ווי מען האט זי געקענט בעאבאכ־טען אין די קהלה־ארגאניזאציאנען פון אנדערע גרעסערע אייראפעאישע לענדער. די מנהיגים פון אונזערע קהלה־פערבאנדען און גרויסע ארגאני־זאציעס האבען א וואהרע הארץ פאר אלע פאלקס־בעדערפענישען, גיבען אב זייערע צייט און מיה פאר סאציאלע ארבייט, זיינען מורא־דיגע דעמא־

גען און פאדערונגען דעם באדען פון רעכט. מיר שטעהען אויף דעם דאזי־
גען באדען, וועו מיר פאדערען ביי דער וועלט איבערגעבען אין אונזערע
הענד דאס לאנד פון אונזער צוקונפט, אין נאמען פון אונזער גאנצער גע־
שיכטע, אונזערע אלע יסורים, אין נאמען פון יענער גרענצלאזער שולד געגען
אונז, וואס לאסטעט אויף'ן געוויסען פון דער וועלט. ס'קומט אויס וויבד
צו הערען, אז ס'זיינען פאראן מענשען, וועלכע פערשטעהען דאס ניט; פיעל
מעהר וויבדער איז אבער דאס, וואס די דאזיגע מענשען, וועלכע הויבען
אויף די פראגע וועגען דעם צי דאס באזעלער פראגראם איז עטיש, זענען כמעט
אויסשליסליך יודען. מיר פערזענליך איז אויסגעקומען פאר דער צייט פון
דער מלחמה צו רעדען וועגען ציוניזם מיט פאליטישע טהוער אין ענגלאנד,
פראנקרייך, איטאליען, גריכענלאד — און קיינמאל האב איך פון קיינעם
פון זיי ניט געהערט די דאזיגע טענה. פערזאנען, וואס געפינען זיך אין א
שטענדיגען קאנטאקט וועגען דער ציוניסטישער פראגע מיט די רעגירונגס־
ספערען אין ענגלאנד, האבען זיך אויך קיין מאל ניט אנגעשטויסען אויף
אזא מין ערווידערונג ארער תירוץ, דער געזונדער פאליטישער שכל פון
געזונדע פעלקער משפט פשוט און קלאר: א קאלאניזאציע אהן א מאכט —
איז אונדענקבאר; אויב די קאלאניזאציע איז „עטיש", הייסט עס, אז אויך
די מאכט איז עטיש; אויב פאר ענגלאנד, פראנקרייך, איטאליען איז עטיש
צו בעזיצען קאלאניען, הגם זיי האבען אויסער דעם נאך א סך אייגענעם
באדען, איז עס נאטירליך פיעל מעהר ע ט י ש פאר א פאלק, ביי וועל־
כען ס'איז דערווייל לחלוטין ניטא קיין שום באדען. נור פון דער יודישער
זייט האט מען אויפגעהויבען דעם דאזיגען ליארם. דער בעסטער בעווייז,
אז ס'האנדעלט זיך דא גאר ניט וועגען עטיק, נאר וועגען פחדנישקייט
פון געדאנק.

לאנדאן, אפריל. וו. זשבאטינסקי.

די קאנגרעס־בעוועגונג איז אייראפא.

די פראגע וועגען שאפען א לעגיטימע פערטרעטונג פון יודישען
פאלק א ו י ף אדער פ א ר דעם שלום־קאנגרעס, געהט עד היום ניט
אראב פון פאליטישען סדר־היום. אפילו די לאנג טויט־פאראליזירטע
קהלות אין די פערווארפענע מערב־אייראפעאישע ווינקלעך, הויבען זיך אויך
אן אביסעל צו ריהרען. ווי א געוויטער טראגט זיך ארום די דאזיגע אי־
דעע פון איין לאנד אין צוויי־טען, אנטפלעקענדיג פערבארגענע כחות און
כונות. א ווי־כטיגער אין דעם פרט בעשלוס ליגט איצט פאר אונז, דער
„איזראעליטישער געמיינדע־בונד" פון דער שוויץ האט בעשלאסען אריין־

נאטירליך, יענע אראבער, וועלכע לעבען אין פאלעסטינא, האבען דאס פולע רעכט צו פאדערען, אז מען זאל זיי פון דארטען ניט אריס־שטופען. דאס איז אנ׳אנדער זאך, דאס איז אויסער יעדען וכוח, און קיינער האט אויך ניט בדעה זיי פון דארטען אריסצושטופען. אין פאלעסטינא איז דא גענוג פלאץ. די געגענווערטיגע בעפעלקערונגס־געדיכטקייט אין ארץ־ישראל — איז אנ׳ערך 20 מענשען אויף א קוואדראט־קילאמעטער. אין דער שכני׳שער לבנון־פראווינץ לעבען אנ׳ערך 70 מענשען אויף א קוואדראט־קילאמעטער, אין דייטשלאנד 120, אין איטאליען 124, אין בעלגיען 257 און אין די געדיכט בעפעלקערטע טיילען פון יעגיפטען — 362. דא איז ניט קיין פלאץ צו פארנעהמען זיך מיט רעטענישען און אויסצורעכענען, וויפיעל מענשען עס קענען, ביי גוטע בעדינגונגען, לעבען אין פאלעסטינא אויף א קוואדראט־קילאמעטער. אבער וועז מען זאל נעהמען פאר א מאס נור לבנון. וועמענס נאטור־בעדינגונגען זענען פיעל שלעכטער, ווי די ארץ־ישראל׳־דיגע, איז אויך דאן שוין איצט פאראן אין פאלעסטינא פלאץ פאר לכל הפחות 50 מאל אויף איטליכען קוואדראט־קילאמעטער. מיר פרעטענדירען ניט אויף די 20 פערנומענע פלעצער, אבער מיר פרעטענדירען אויף יענע 50 לעדיגע, אדער אויף אזוי און אזויפיעל פוסטע פלעצער, אויב עס וועט אוגז געלינגען מיט אונזער ארבייט אדער טאלאנט צו פערגרעסערען די עקאנאמישע געוויגקייט פון פאלעסטינא און דערנעהענטערען די געדיכטקייט פון איהר בעפעלקערונג ביז דער מדרגה פון די קולטורעלע לענדער פון אייראפא. דערמיט איז ערלעדיגט די פראגע וועגען די געזעצליכע אינטערעסען פון די היינטיגע איינוואוינער פאלעסטינא׳ס. אויב מען וועט געפינען פאר נויטיג, אז זייער אמונה, אייגענטום, שפראך, פערזענלי־כע רעכט א. א. וו. זאלען זיין גאראנטירט געגען דער מעגליכקייט פון הפקרות אדער רדיפות פון אונזער זייט—קענען מיר געגען דעם גארנישט ניט האבען; זאל דער שוץ פון זייערע רעכט זיין אנפערטרויט א ספעציעלער אינטערנאציאנאלער קאמיסיע אדער די קאנסולען פון די גרויסע מלוכות. אבער קיין שום עטיק קען ניט אנערקענען, אז זיי האבען דאס רעכט אויף א veto געגען א יודישער קאלאניזאציע, קען ניט אנערקענען פאר א הייפעל האלב־ווילדע מענשען דאס רעכט אליין צו פארנעהמען א שטח, וואס וואלט געווען גענוג פאר דער ערנעהרונג פון מיליאנען, פערוואנדלען איהם אין א מדבר און פערמאכען די טיהרען.

איך געהער ניט צו די, וועלכע רעכענען, אז ס׳איז איצט נאאיוו און איבעריג צו זארגען אין דער פאליטיק וועגען דער עטישער זייט. נאטירליך, די מאכטהאבער פון דער וועלט רעכענען זיך מיט איהר ניט; אבער דאס יודישע פאלק טאר ניט און קען ניט פארלאזען אין זיינע ארויסטרעטונ־

ריע; זיי לעבען דאך דארט פון כמא יאהרען, און פלוצים קומען מיר גאר אהינצו און ווילען דארט ווערען בעלי־בתים... איך קוק אויף דער עטישער זייט פון דעם דאזיגען מצב מיט אביסעל אנדערע אויגען. שבטים, וואס רעדען אויף דער אראבישער שפראך, פארנעהמען סיריען, אראביען, מע־סאפאטאמיען, יעמען, געדזשאס, יעגיפטען, טריפאלי, טוניס, אלזשיר און מאראקא. אויף דעמדאזיגען שטח, וואס איז אזוי גרויס (אהן אראביען) ווי גאנץ אייראפא (אהן רוסלאנד) און איז גענוג כדי צו ערנעהרען א מיליארד מענשען, האט זיך ברייט פונאנדערגעלייגט א ראסע פון 35 מיליאנען. פון דער אנדערער זייט איז פאראן א יודיש פאלק, א גע׳רודפ׳טעס און היימ־לאזעס, וואס האט ניט אויף דער גאנצער וועלט קיין אייגענעם ווינקעל; עס שטרעבט צו פאלעסטינא, ווייל עס האט ניט קיין אייגענעם היים — און ווייל אלעס בעריהמטעס, אלעס גרויסעס, איהר גאנצע איבערמענשליכע ראל, וועלכע פאלעסטינא האט געשפילט אין דער געשיכטע פון דער גאנ־צער וועלט, איז געווען די ארבייט פון זיין גייסט, אין פערגלייך מיט דער גאנצער טעריטאריע, וואס ס׳איז בעזעצט מיט אראבישע שטאמען, איז פא־לעסטינא ניט מעהר ווי איין הונדערט־חלק. איך ווייס ניט, צי מען קען נאך אין אונזער צייט ערנסט רעדען וועגען עטיק, ווען עס האנדעלט זיך וועגען אועלכע פראגען. און אויב שוין יא, — וואס איז דאן אייגענט־ליך עטיק, ערלויבט אייך צו פרעגען? צי בעשטעהט זי אין דעם, וואס ביי איינעם דארף זיין א סך און ביים אנדערען וועהניג? צי בעשטעהט זי אין דעם, וואס דער באדען, דער יסוד פון לעבען, זאמעלט זיך צונויף אין אונ־געהויערע מאסען אין די הענד פון א פאלק, וועלכעס קאן איהם זאגאר ניט בעארבייטען, — און דאס אנדערע פאלק וואלגערט זיך און בלאנדזשעט, ווי א הונד, איבער פרעמדע מקומות, ארויסקוקענדיג פון הינטער דער צוים מיט גרויס קנאה אויף די בעגעהרטע מדבריות? פון וואנען האט זיך געגנו־מען אזא מין מאראל? ווי קען מען זי אנרופען מאראל? וועו מיר וואלטען אפילו מיט דעם שווערד אין דער האנד געגאנגען אבנעהמען פאלעסטינא, וואלטען מיר געווען געצוואונגען אי פאר גאט אי פאר לייטען, ווי ס׳איז גע־רעכט א בעטלער, וואס נעהמט אוועק ביי א רייכען. די עטיק אין די בא־דען־בעצ־הונגען צווישען פעלקער איז בעצם דיזעלבע, וואס צווישען יחידים, און וועגען איהר זאגט די ביבעל: פון צייט צו צייט קומט דער גרויסער יובל, און דעמאלסט פאדערט יענער, ווער עס האט ניט קיין באדען, זיין חלק ביי יענעם, וועלכער האט גענוג ערד. אנשטאט 2.000.000 קוואדראט־מייל וועלען די אראבען פארנעהמען א שטח פון 1.900,000, אבער דערפאר וועט אויף דער וועלט זיין א יודישע מלוכה, און איינע פון די אנגעווענדטאגסטע פראגען פון דער געשיכטע וועט זיך דערנעהענטערען צו איהר לעזונג.

א. א. וו. רעגירען ניט יענע קליינע גרופען ענגלענדער אדער פראנצויזען, וואס לעבען אין די דאזיגע קאלאניען, נאר דאס גאנצע ענגלישע אדער דאס גאנצע פראנצויזישע פאלק; די אייראפעאישע קאלאניסטען זענען נור פארשטעהער, אבער די מאכט געהערט ניט זיי פערזענליך, נאר די 45 מיליאנען ענגלענדער און די 40 מיליאנען פראנצויזען. אויף אזא אופן איז די געריכטיגקייט געריטטע. — דאס איז גאנץ ריכטיג — און בפרט ריכטיג אין אונזערען פאל. קיינער פאדערט אויך ניט, אז דער „טשארטער" זאל געגעבען ווערען יענע הונדערט טויזענד יודען, וועלכע ס'איז געלונגען אריבערכאפען זיך קיין פאלעסטינא דורך די דראט-פערצוי־ונגען פון דער טערקישער ארדנונג. פאלעסטינא מוז אבגעגעבען ווערען דעם גאנצען יודישען פאלק. דאס דאזיגע פאלק בעשטעהט פון 11 אדער 12 מיליאן נפשות: דאס איז 20 מאל אזוי פיעל, ווי 600,000 אראבער אין פאלעסטינא. אין א צייט פון פיער יאהר ווארפט אריבער דאס יודישע פאלק איבער'ן אקעאן מעהר ווי 600,000 עמיגראנטען. זיין „מיגראציאנער" רעזערוו ד. ה. יענע מאסען, וועלכע מען קען אהן א טעות רעכענען פאר פאטענציעלע עמיגראנטען, בעשטעהט פון א בעפעלקערונג פון 8 אדער 9 מיליאנען.

מיר פאדערען פאלעסטינא אין נאמען פון אט די דאזיגע מאסען און ניט אין נאמען פונ'ם איצטיגען „ישוב"; אויב מיר וועלען זיך דערשלאגען צו א טשארטער, איז עס ניט פאר די געגענווערטיגע קאלאניסטען, נאר פאר'ן גאנצען יודישען פאלק, אין א געשטאלט פון וואסערן-עס-איז פער־אנטווארטליכען ארגאן; דאס דאזיגע פאלק, אלס גאנצעס, וועט פיהרען די קאלאניזאציע פונ'ם הייליגען לאנד, איינפלאנצען אין איהם קולטור, צוציהען צו איהם קאפיטאלען; דאס הייפעל איינוואוינער פון דער היינטיגער פאלעסטינא — צי די יודען צי די אראבער, זענען אין פערגלייך מיט דעם דאזיגען פאלק — א קליינע מינאריטעט.

די יורען זיינען אמאל ביז גאר קאמיש מיט זייער מינע פון נקי־קפים, ניקעס און סענטימענטאליטעט. זיי האבען ליעב א קרעכץ צו טהאן איבער דעם ביטערען גורל פון זייערע געגנער, אמאל אפילו פון זייערע שונאים. איך קען צעהנדליגער יודען, וועלכע האבען נאך איצט, נאך אלעם דעם, וואס ס'איז פארגעקומען, א ביטערען רחמנות אויף די ארעמע פאליאקען, וועלבע גאט האט צוגעשיקט אזא אונאנגענעהמליכקייט און פלאג — די יודענפראגע. מיט די אראבער זיינען מיר, דאנקען גאט, אין פיעל בעסערע בעציהונגען, ווי מיט די פאליאקען; דער יבער זיפצען מיר איבער זייער גורל נאך אפטער און גערנער. אנ'ארים פאלק, — זאגען מיר, — אייגענטליך איז דאך פאלעסטינא — א טייל פון דער אראבישער טעריטא־

אין דעם, וואס, לאמיר זאגען, פערזאנען מיט א מיטעלער בילדונג בעקו־
מען צוויי שטימען, און מיט א העכערער בילדונג — 3: ביי אנווענדונג פון
דעם דאזיגען סיסטעם וועלען מיר אין דעם ערשטען פארלאמענט האבען
א שטארקע מאיריטעט. דער ערשטער פארלאמענט דארף אויסגעוועהלט
ווערען אויף 10 יאהר, און אין משך פון דער צייט וועלען מיר זיך שוין
קענען גוט פערשטארקען אויך אין דער צאהל· ווי געפעלט אייך דער דא־
זיגער פראיעקט?" — איך וויס ניט, וואס צו ענטפערען אויף אזא פראגע·
ס׳קאן זיין, אז דער פראיעקט איז טאקע וויציג, אבער ניט גוט איז דאס,
וואס ער איז געבויט אויף א פערבארגענער מחשבה, אז אזא מין אידעא־
ליסטיש־גערעכטע, אידעאליסטיש־מארקסישע זאך, ווי איבערגעבען פאלע־
סטינא דעם גע׳רודפ׳טען יודישען פאלק צום בעזעצען זיך און אויפלעבען
דארט, איז כלומרשט אין עצם דאך א אונגערעכטע און אונמארקסישע
זאך, וועלכע מען דארף מאסקירען מיט כל המיני המצאות·

מערקווירדיג און חארקטעריסטיש איז, אז מיט אט אזעלכע מיני
„עטישע" פרעטענזיעס און תירוצים קומט מען נור צו יודען· קיינעם וועט
ניט איינפאלען אין קאפף ערנסט צו פאדערען, אז ענגלאנד זאל זיך אב־
זאגען פון עגיפטען נור צוליעב דעם, וואס אין עגיפטען זענען פאראן 11
מיליאנען אראבער און 20 טויזענד ענגלענדער· אין דרום־אפריקא זענען 4
מיליאנען שווארצע און 1 מיליאן ווייסע — אבער עס רעגירען די ווייסע·
אין אינדיען זיינען דא 200 מיליאן אינדוסען (פיער מאל אזוי פיעל, ווי
ענגלענדער אין ענגלאנד), אבער עס רעגירען די ענגלענדער, וועלכע זיי־
נען דארטען אנ׳ערך 100/000 מיט עפעס· אין אלזשיר איז 4 מיט א האל־
בען מיליאן אראבער און א האלבער מיליאן פראנצויזען, אבער עס רעגי־
רען די פראנצויזען. די איבער־עטיק ווערט, א פנים, געפאדערט נור פון
יודען· נאך מעהר: אונזערע מארקסיסטען גופא ווילען לגמרי ניט, אז פא־
לעסטינא זאל רעגירט ווערען דורך די ארטיגע אראבער· זיי ווילען, אז אי־
בער פאלעסטינא זאל הערשען וואסער־עס־איז מלוכה, וועלכע בעציהט זיך
סימפאטיש צו דער יודישער קאלאניזאציע; איינע דענקען, אז דידאזיגע מאכט
קען אפשר נאך זיין טערקיי; אנדערע וואלטען געוואלט זעהען אויף דעם
ארט ענגלאנד; אבער סיי די און סיי יענע, געפינען עס פאר גאנץ „עטיש",
אז פאלעסטינא זאל רעגירט ווערען פון די ענגלענדער אדער טערקען, הגם
זיי געפינען זיך אין פאלעסטינא נור צו ערך 3 טויזענד נפשות· דאס, זעהט
איהר, וועט זיין גע׳עכט. און אז יודען זאלען פרעטענדירען אויף דער
הנהגה אין פאלעסטינא, איז ניט גערעכט — וויל זיי זיינען דארט בסך־הכל
נור 100 טויזענד מאן·

דערויף קאן מען ענטפערען, אז מיט עגיפטען, אינדיען, אלזשיר

ניציפאלע און פאליטישע רעכט פון די עמיגראנטן, און אזוי ווייטער, אז די קאלאניזאציע וועט זיך במילא אנשטויסן אויף אנ׳אייזערנע מויער; ענדליך, קען מען בכלל מיט דער הילף פון כל־המיני „דערקלערונגען" און „אדמיניסטראטיוער פראקטיק" מאכן פון איטליכען פאראגראף אלץ, וואס דער הארץ וועט זיך גלוסטן. דעריבער איז א פאראגראף וועגען פרייער אימיגראציע גאר ניט קיין גאראנטיע. דאס הייסט: אדער מען מוז זיך אבזאגען פונ׳ם גענאנק וועגען א גאראנטיע און צוגעוואוינען זיך צום גענאנק, אז דער גורל פון אונזער קאלאניזאציע אין פאלעסטינא וועט זיין אבהענגיג פונ׳ם גוטען ווילען פון דער אדער יענער רעגיערונג — אדער מען מוז געהען גלייך צום ציעל און פאדערען א ווירקליכע און אמת׳ע גאראנטיע. און די ריכטיגע גאראנטיע איז: איבערגעבען די ארטיגע מאכט אין אונזערע הענד, אין א פארם פון א „טשארטער" אדער אין א וואסער־עס־איז אנדערע פארם.

דאס איז דאס, וואס עס פאדערט דאס באזעלער פראגראם. די מענשען, וועלכע האבען זיך אונטערגעשריבען מיט 20 יאהר צוריק, האבען זיך פלוצלונג דערמאהנט, אז זי איז גאר ניט עטיש. איצט בעמיהען זיי זיך אויסצוגעפינען א מיטעל, מען זאל קענען אי א קאפיטאל זיך ערווערבען, אי די צניעות ניט פארלירען. איינער פון זיי האט מיר ניט לאנג געשריבען: „איך וואלט פארגעלעגט אזא מאדוס, א גאנץ גערעכטען און אפילו דעמאקראטישען. מיר מוזען פאדערען ניט א טשארטער פאר זיך, נאר פשוט אנ׳אויטאנאמיע פאר פאלעסטינא. דער פארלאמענט דארף געוועהלט ווערען פון דער גאנצער בעפעלקערונג, פון דער יודישער און אראבישער. וואהלרעכט דארפען האבען אלע, וואס קענען לייענען אדער שרייבען, אהן א שום אונטערשיעד פון נאציאנאליטעט און געשלעכט. ביי אזא סיסטעם וועלען מיר בעקומען אנ׳ערך אזעלכע צאהלען: יודען זיינען בסך הכל אין פאלעסטינא 600,000 נפשות, אבער אלע דערוואקסענע מענער און פרויען קענען לייענען און שרייבען; אויף אזא אופן וועט די יודישע בעפעלקערונג געבען אנ׳ערך 40,000 וועהלער פון ביידע געשלעכטער. די אראבער זיינען 600,000 מאן, אבער די ווייבליכע בעפעלקערונג איז כמעט אינגאנצען ניט ביכולת צו ערפילען די דאזיגע פאדערונג, ד. ה. ס׳פאלט גלייך אב זי העלפט; צווישען די מאנסביליען איז די קונסט פון לייענען און שרייבען אויך ניט זעהער פערשפרייט, בעזונדערס אין די דערפער; ד. ה., אז ס׳וועט זיך קוים צוזאמענקלייבען ענ׳ערך 25,000 אראבישע וועהלער. אויב מען זאל געהען ווייטער אויף דעם דאזיגען וועג, קען מען איינפיהרען, למשל, א מעהרצאהלס־וואטום; דאס דאזיגע סיסטעם טרעפט זיך אין די דעמאקראטישסטע לענדער — למשל, אין ענגלאנד און בעלגיען; עס בעשטעהט

די טריבונע

№ 14 — 10 מ א י 1916 — קאפענהאגען

ציוניזם אוז עטיק.

ס׳איז פאראן א מיינונג, אז יודען האבען ניט ק׳ין „מאראלישעס רעכט" צו פאדערען פאר זיך די ממשלה איבער פאלעסטינא. דאס איז ניט עטיש, ווייל אין ארץ־ישראל געפינען זיך נור 100,000 יודען און 600,000 אראבער; דאס הייסט—פאדערען פאר א מינדערהייט מאכט איבער א מעהרהייט. דאס יודענטום קען ניט און טאר ניט קאמפראמעטירען זיך דורך אזעלכע אונגערעכטע פאדערונגען. דאס איינציגע, וואס מיר האבען רעכט צו פערלאנגען, איז נור די „פרייהייט פון אימיגראציע און קאלאניזאציע", אבער ניט מעהר.

לאמיר בעטראכטען די דאזיגע טענות. קודם כל דארף מען זיך מאכען קלאר, אז „די פרייהייט פון אימיגראציע און קאלאניזאציע" איז בעצם א פוסט ווארט, אהן א שום יורידישען תוכן. וען דאס וועט אפילו זיין איינגעשריבען אין די החלטות פון דער אינטערנאציאנאלער פרידענעס־קאנפערענץ, וועט עס אין דער ווירקליכקייט האבען פונקט אזא מין קראפט און בעדייטונג, ווי עס האט געהאט דער בעריהמטער פאראגראף פונ׳ם בערלינער טראקטאט, וועלכער „גאראנטירט" די רומענישע יודען גלייכבערעכטיגקייט. עס האנדעלט זיך דא ניט וועגען פרינציפען, וועלכע זיינען איינגעשריבען אין דעם טראקטאט. נאר וועגען דעם, וועמען עס איז אי־בערגעגעבען די פאקטישע מאכט. אויב די פאקטישע מאכט איבער פאלעס־טינא וועט זיך געפינען אין די הענד פון א רעגיערונג, וואס בעציהט זיך פיינדליך צו דער יודישער קאלאניזאציע, וועט די דאזיגע רעגיערונג זעהר לייכט און אהן שום רייבונגען קענען צו גארנישט מאכען יעטווידערען „פאראגראף". דערצו וועט זי גאר ניט בעדארפען בפירוש, קעגען דעם בוכשטעבליכען זין פון „פאראגראף", צו פערבאטען די איינוואנדערונג און בעזעצונג פון יודען; ס׳זענען פאראן טויזענדער אנדערע מיטלען; מען קען, ניט דערמאהנענדיג מיט קיין איין אות וועגען יודען, ארויסגעבען אזעלכע גזעצען וועגען אייגענטומס־רעכט, וועגען נאטוראליזאציע, וועגען די מו־

Di Tribune Nr. 14

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל איז חודש

אינהאלט:

וו. זשאבאטינסקי	ציוניזם און עטיק	1
בן משה צבי	קאנגרעסבעווענגונג אין אייראפא	7
ד"ר א. קאראלניק	פסיכאלאגישע עטיודען	15
א. ראם	די אויפגאבע פון שווייצער. ציוניסטען	24
מ. ג.	שלום־עליכם	29
אבקלאנגען און נאטיצען		30

פרייז: 3 ענס, 7 סענט, 25 איירעס, 30 פפעניג, 35 שאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Asmussens Allé 2

1916

דאן... עס איז ענג. די אנלייהע האט קיין ערפאלג ניט געהאט. דער געלד־קריזיס ווערט טיעפער און ברייטער מיט יעדען טאג. מען זוכט דעריבער סימפאטיען ביי דער געזעלשאפט, ביי דער פרעסע, אינ׳ם לאנד גופא, אין אויסלאנד, אומעטום וואו עס קאן נור נוצען ברענגען. מען זאגט צו גליקען.

מיר האלטען פאר אונזער חוב אנצואוויזען דא אויף דעם, מיט וואס פאר א פערטרויען מען דארף זיך בעציהען צו די הבטחות פון בארק׳ן, וועלכע ער צוטיילט אין רוסלאנד ווי אין אויסלאנד. מיר דארפען דערויף אנווייזען, ווייל עס האט זעהר א גרויסען שייכות צו דעם, וואס ער רעדט שטענדיג אין אויסלאנד וועגען יודען. וועגען זיין בעמיהען זיך ניט צו בע־גרענצען יודישע רעכט לכל הפחות אויף דעם געביעט פון האנדעל און אינדוסטריע.

ניט לאנג האט דער גאסודארסטוועני סאוועט בעטראכט א געזעץ־פראיעקט וועגען דער גרינדונג פון אקציען־געזעל־שאפטען. דער געוועזענער אינערן־מיניסטער מאקלאקאוו איז ארויסגעט־ראטען מיט א פארשלאג צו באגרענצען די יודישע רעכט ביי דער גרינ־דונג פון אקציען־געזעלשאפטען. מאקלאקאוו האט אריינגעבראכט וועגען דעם א ספעציעלע רעזאלוציע. די רעזאלוציע האט מען אבגעשטימט צוויי מאל. דאס ערשטע מאל מיט אויפהויבען די הענד, דאס צווייטע מאל א סך גענויער — דורך ארויסגעהען אין צווי טהירען. ביידע מאל האט זיך גע־זאמעלט א מעהרהייט געגען מאקלאקאוו׳ס רעזאלוציע, און זי אין סוף כל סוף אבגעווארפען געווארען. אלזא, דער רעאקציאנערער גאסודארסטוועני סאוועט האט אבגעשלאגן מאקלאקאוו׳ס פארשלאג צו בעגרענצען יודען.

אבער דער פינאנץ־מיניסטער בארק האט געשטימט פאר מאקלאקאוו׳ס בעגרענצונגס־רעזאלוציע, בארק האט געשטימט געגען יודען...

איצט פאהרט בארק זוכען געלד ביי אויסלענדישע יודישע באנקירען...

פון דער רעדאקציע.

מחמת טעכנישע סבות האט דער היינטיגער נומער פערשפעטיגט. ס׳זענען אנגענומען געווארען מיטלען, כדי די פאלגענדע נומערען זאלען ערשיינען רעגעלמעסיג און פינקטליך.

די גאנצע קארעספאדענץ פאר דער „טריבונע" בעטען מיר צו אד־רעסירען לויט׳ן נייעם אדרעס:

«Di Tribune», Asmussens Allé 2, Kopenhagen V.

אונזער טעלעפאן־נומער איז Vester 3481.

רעדאקטאר־אריסגעבער: מ. גראסמאן. Redaktør: M. Grossmann.

טאריש פאקטן.

דערפאר האב איך געזאגט אין מיין בריף, אז מיר טאדן ניט בלייבן ווייטער אין די גרעניצן פון אונזער פריהערדיגער ארבייט,—מן מוז פארפיעלפאכן אונזערע מיטלען און ענערגיע.

מיך וואונדערט, ווי האבן עס די געהרטע מפרשים ניט באמערקט, אז דאס איז א דענקונגס־ארט ניט פון „א צושטערטען לעבענס־חלום", נאר א שטרעבונג צו א פתרון חלום.

ד) דער אויסדרוק אין מיין בריף, אז עס איז ניטא וואס אנצואוועזן אין דעם הינטישען לעבען און אז מען מוז זיך נעהמען צו א מענשליכער טעטיגקייט, דאס איז שוין גאר ניט שייך געווען צו ארץ־ישראל, נאר צו דעם גלות־לעבען און צו דער ארבייט וועגען אנ׳אלגעמיינעם יודישען קאנגרעס. די ה״ה פון „טאג" און „טריבונע" זענען בעגאנגען א פערברעכען, אויב זיי האבן בכונה ארויסגעלאזט דעם גאנצען זאך וועגען דעם אלגעמיינעם קאנגרעס, אום צו צופאסען צום ציוניזם די ווערטער, וועלכע איך האב געשריבען וועגען אונזערען ביטערען גלות.

בכבוד וברכת ציון

מ. שיינקין.

פון דער רעדאקציע: ה׳ מ. שיינקינ׳ס בריף האט קיינער ניט „דערטאפט", נאר זיינער א פריינד, א בעקאנטער אמעריקאנער ציוניסט, האט געפונען פאר נויטיג דעם דאזיגען בריף, וואס טראגט לחלוטן ניט קיין פריוואטען חאראקטער, צו פערעפענטליכען. זאל זיך אלזא ה׳ שיינקין וועגען מיט זיינע טענות צו דער ריכטיגער שטעלע. מיר וואלטען נאטירליך „בעגאנגען א פערברעכען", וען מיר וואלטען בכונה ארויסגעלאזען דעם זאך וועגען דעם קאנגרעס, מיר האבען עס אבער ניט געטהאן, וויל מיר ווייסען בכלל ניט וועגען אזא „וויכטיגען" זאך. אין דער לעבענס־קראפט פון ציוניזם גלויבען מיר ניט וועהניגער ווי ה׳ שיינקין, וועלכער האט איצט אפנים חרטה אויף זיינע וואהאפטע און אויפריכטיגע ווערטער.

רוסלאנד׳ס פינאנץ־פלענער... און יודען.

אלע רוסישע צייטונגען בריינגען כסדר פלאמענדיגע אויפרופען פון דעם פינאנצמיניסטעריום צו קויפען די פאפירען פון דער נייערער רוסישער אינערער הלואה. אין פעטראגראד און מאסקווא ווערען צונויפגערופען בעראטונגען מיט׳ן אנטייל פון דעם פינאנץ־מיניסטער באלד אליין, אדער מיט זיינע פערטרעטער — מען טראכט וועגען דעם, ווי אזוי בעסער צו געבען פארשטעהען דעם עולם ער זאל טראגען זיין געלד אין די קאסען פון דער מלוכה־באנק. און אט קומט אן די ידיעה, אז דער ה׳ פינאנץ־מיניסטער בארק גרייט זיך וויעדער צו פאהרען קיין לאנ־

איך נעהם אן מיט דאנק אלע קאמפלימענטען, וואס די הערען האבען מיר געגעבען: אידעאליסטיש, ריינע נשמה, ערנסט, עהרליך, אמת א. א. וו.

אלס אזעלכער וויל איך בעטען די הערען און אלע געעהרטע לעזער, זיי זאלען גלויבען דעם פירוש, וואס איך וועל אליין געבען אויף יענעם בריעף.

א) אמת! ביטער, זייער ביטער האב איך מיך געפיהלט, ווען איך האב געדארפט פערלאזען מיין אלט־ניי פאטערלאנד. איך האב געפיהלט, אז איך קען ניט אוועקפאהרען, איך האב ניט וואהין צו פאהרען, איך בין שטאלץ דערויף, וואס פון מיין יודישער הארץ האט זיך ארויסגעריסען אזא שטארקער קרעכץ, אזא טיעפער זיפץ, אבער מיין לעבענס־חלום איז אויף איין האר ניט צושטערט געווארען, עס איז ניט ריכטיג, אז מען האט אלע מעהר אדער וועניגער וויכטיגע ציוניסטען ארויסגעטריבען פון ארץ־ישראל, מען האט ארויסגעשיקט נור צוועלף. די אלע איבעריגע טויזענדער יודען און צווישען זיי אויך אלע ציוניסטען, וואס זיינען געווען פרעמדע אונטער טאנען, האט מען ערלויבט זיך נאטוראליזירען און פערבלייבען אינ׳ם לאנד. אויב זיי זיינען אוועקגעפאהרען פון א״י, איז דאס ברצון ניט באונס. ווען איך און די איבעריגע, אלס ארויסגעשיקטע בגזרת דזשעמאל פאשא, וואלט גאר אין גאנצען ניט געקענט צוריק קומען, וואלט עס נאף ניט געווען קיין בעווייז אויף דער צושטערונג פון אונזע־ע האפנונגען, אז „דער יונגע פלאנץ פונ׳ם יודישען ישוב איז צוטראטען געווארען״. נאר באמת האב איך אויף קיין סעקונדע ניט פארלארען די האפנונג אליין בקרב הימים קומען צוריק אין ארץ־ישראל, דארט לעבען און ארבייטען מיט מעהר פרישקייט.

ב) אמת! דזשעמאל פאשא האט געזאגט, אז ער וועט פון היינט אן און ווייטער בשום אופן ניט דערלאזען, אפילו איין יודען צו קומען אין לאנד. אמת! ער האט געזאגט, אז דאס איז אויך די דעה פון דער יונג־טערקישער פארטיי. אבער זיינען דען די הערען פון „טריבונע״ און „טאג״ אזוי נאאיוו צו גלויבען, אז וואס דזשעמאל פאשא זאגט — איז תורת משה און א חוק עולם פאר דער טערקיי און דער געשיכטע.

ג) אמת! דער קליינער גלות פון ארץ־ישראל האט אויך ניט געטארט זיין. צו דער צייט האבען מיר געדארפט און געקענט האבען אין ארץ־ישראל ניט נור פופציג טויזענד אלטע און פופציג טויזענד נייע „שומרי החומות״, נור לכל הפחות א האלבען מיליאן יודען, דאן וואלטען טויזענדער יודען פארגאסען זייער בלוט פאר׳ן פאטערלאנד, דאן וואלט געווייס פארמירט געווארען דער נאטירליכער יודישער לעגיאן. עס וואלט געווייס ניט פארגעקומען די טראגי־קאמישע (?) געשעהענישען פון דזשעמאל פאשא׳ס פאנטאזיעס, וועלכע די מרה־שחורה׳ניקעס כאפען אונטער אלס וויכטיגע היס־

די הענד פון עגמת־נפש. אמאל פערזוכען זיי עטוואס צו „ראטעווען", חאטש א ביסעל צו פערבעסערן; מען ארבייט אין די קאמיטעטען און קאמיסיעס, מען ארגאניזירט זיך, מען בעמיהט זיך קומען צו הילף דער ארמיי און דעם פאלק, אבער אלץ ווערט צובראכען אן די פעלזען פון דער רעגיערונג, ווו עס הערשט דער גייסט פון פארברעכער, גנבים און מערדער. אינסטינקטיוו פיהלען אלע, פון אויבען ביז אונטען, אז מען איז ערב דער עגהגילטיגער קאטאסטראפע, ריכטיגער — מען לעבט איבער די קאטאסטראפע. דורכדעם ווערען די גזילות נאך גרעסער, דאס אויסגעלאסענע לעבען נאך משונה׳דיגער, די הפקרות נאך שטארקער, די גנבות אפענער און פרעכער. איטליכער בעמיהט זיך צו חאפען א פישעל אין די טריבע וואסערען, וואס וועלען אט באלד פערפלייצען דאס גאנצע לאנד. מען רייסט, מען צופט, מען בארט זיך אין גאלד און בלוט, מען זאמעלט און פערשוועדעט עשירות — בקיצור א שמחה אין מיטען דער פעסט —

אט ביי די דאזיגע אויסערליכע און אינערליכע אומשטענדען, ביי אזעלכע שטימונגען און איבערלעבונגען, אין א סביבה, וואו די הערצער זענען רוי און פארהארטעוועט ביז גאר — ווערט געשטעלט די יודענפראגע. — — — איהר קענט זיך לייכט דענקען, וואס פאר א קבלת פנים זי בעקומט. שטענדיג, ווען מען רעדט וועגען אונזערע פראבלעמען אין רוסלאנד, טאר מען ניט פערגעסען אט דאס דאזיגע בילד, וואס האט געפונען אזא גוטע בעצייכנונג, ווי: „ר א ס פ ו ט י צ א".

ד"ר א. — ן.

אבקלאנגען און נאטיצען.

דער אמת׳ער פירוש.

(א ב ר י ע ף א י ן ר ע ד א ק צ י ע).

אלע מעלות פון א מענשען דערצעהלט מען נאך זיין טויט, — יחידי סגולה זיינען זוכה צו הערען זייערע מעלות ביי זייער לעבען, ווען מען יובעלירט זיי.

איך בין ברוך השם נאך ניט געשטארבען און האב ניט געפייערט קיין יובילעאום, און דאך זוכה געווען צו לעזען א גלענצענדע חאראקטעריסטיק פון מיין פערזאן אלס ציוניסט. „די טריבונע" און „דער טאג" האבען דערטאפט מיינעם א פריוואטען בריף צו א פרייגד, א ציוניסט און אזוי ווי זיי האבען געפונען פאר נויטיג צו פערטייטשען דיעזען בריף אינ׳ם גייסט פון זייער שטה, האבען זיי שוין געמוזט אויפהויבען ביז׳ן הימעל דעם בעל המחבר פונ׳ם בריף.

אלץ ווידער געווארען שטיל און טויט, סיי אין דער דומא און סיי ארום דער דומא. די שטימונג אין לאנד איז פיעל מעהר ראדיקאלער און רעווא־לוציאנערער, איידער אין דער דומא, וואו עס זיצען פארט רעאקציאנערען און אקטיאבריסטען. זעהענדיג און פיהלענדיג זייער אונמאכט, האבען אויך די דעפוטאטען פערלוירען יעדען אינטערעס צו די גענצגעבערישע אנש־טאלטען. קיין שום האפנונגען פון אויסען און קיין שום התלהבות אינ־וועניג. פון די אמאליגע ווירקליך פייערדיגע ווערטער, איז איצט געבליבען אש און רויך. די רעגיערונג איגנארירט די דומא, רעכענט זיך מיט איהר ניט; דער גאסוד. סאווע בעגראבט די בעדייטענדסטע געזעץ־פראיעקטען; די אדמיניסטראציע אויף די ערטער פיהרט זיך ווי קליינע סאטראפרן; די צענזור בושעווע, און דער דוחק אין לעבענסמיטעל קרוינט דעם דאזיגען בנין. אין לאנד וואקסט בלי ספוק א רעוואליוציאנערע שטימונג, וואס האט שוין פארכאפט אויך די ארמעע. אמת, דערביי זאגט מען דארט תמיד: „שפעטער!; פריהער מוז מען פערטרייבען דעם דייטש". אויפ'ן פראנט איז ניטא קיין צייט אויף איבעריגע חקירנות. דארטען ווייסט איטליכער, אז אויב ע ר ווע ניט דער'הרג'ענען דעם שונא, ווע מען איהם דער'הרגע־נען — און דעריבער מוז מען קודם קל מנצח זיין, קודם כל בעפרייען דאס לאנד. אודאי, מען רעדט שוין ניט ווענען „געהען קיין בערלין", מען ווינשט אבער בעפרייען די אקופירטע גענביעטען. און דערנאך, „דערנאך ווע מען זיך נעהמען צום אינערען פיינד". דערביי טייטעלט מען מיט די פינגער אויף די הויכע פענסטער, וואו עס הערשט נאך אלץ די קארומפירטע ביו־ראקראטיע. אין די רעגיערונגס־קרייזען ווייסט מען דאס אלץ זעהר גוט. מען רעדט ווענען דער קומענדיגער רעוואליוציע גאנץ אפען, ווי ווענען א לאנג־פארבערייטענעם מאי־שטרייק, און מען נעהט אן געגען־מיטלען.

קיינער איז מעהר ניט מסופק, אז דער צוזאמענשטויס צווישען דעם אלטען און נייען רוסלאנד, איז זעהער נאהענט. די צאהל פון די, וואס זא־גען, אז מען טאר די „ליקווידאציע" ניט אבלייגען אויף שפעטער, אויף נאך דער מלחמה, וואקסט. די אי־בייטער־אונרוהען נעהמען אן א דראהענדען חא־ראקטער, ווי צום ביישפיעל אויפ'ן „פוטילאוועז זאוואד", הגם די ארבייטער רעדען די גאנצע צייט ווענען „א נצחון איבער'ן שונא". מען קען ניט זא־גען ווען און ווי אזוי עס ווע אויסברעכען דער שטורעם, אבער מען פיהלט איהם, מיט איהם איז אנגעזאפט די לופט.

די „ראספוטיצא" דויערט. איהר לופט איז דער ריח פון פוילעניש, פון א גאנגרענע. אלץ ברעכט זיך און צופאלט אויף שטיקלעך, אלץ איז צייטווייליג, צוגעסטריגעווע מיט ווייסע פאדים, וואס ווערען אט־אט פלא־צען. די אמת'ע פאטריאטען שטעהען אן דער זייט און ברעכען יאוש'דיג

די צייט, וועלן די וועגען זיינען שלעכט און בלאטיג, וועלן די וואסערן גע־
הען ארויס פון די ברעגען און גאנצע שטחים ערד פערוואנדעלן זיך אין
זומפען; דעמאלסט ווערט פאראליזירט דער פערקעהר און אלץ פערפלאנ־
טערט און פערנעפעלט זיך. ר א ס פ ו ט י צ א — איז אויך א מין סימ־
באל, וואס איז אריבערגעטראגען פון דער נאטור אויף דער פאליטיק. די
מלוכה שטעהט אויף פרשות דרכים, קיין בעשטימטער וועג איז ניטא, ארום
און ארום הערשט א ווירוואר, קיינער ווייסט ניט, וואוהין עס וועט מאר־
גען געהען דער מלוכה־וואגען, וועלן ענדיגען זיך די בלאטעס און, ענדליך,
בעדייטעט ראספוטיצא די הערשאפט פון ראספוטינען. יא, דער „זקן"
ג ר י ש ק א ר א ס פ ו ט י ן איז איצט אין רוסלאנד דער פאקטישער
לייטער פון דער גאנצער פאליטיק, די בעדייטענדסטע פיגור הינטער די
קוליסען. פון ר א ס פ ו ט י נ ע ן קומט טאקע די ר א ס פ ו ט י צ א.
ער, דער דאזיגער אויסגעלאסענער, עם־הארצישער און מגושם־דיגער פויער
ווארפט אראב מיניסטארען, בעשטימט זייערע נאכפאלגער, ווירקט אויף
דער פאליטיק. ער האט א גרויסע שייכות צו דער העכסטער אינסטאנץ אין
לאנד, ער גיפנאטיזירט א הויכשטעהענדע דאמע, ער וואכט, ווי א שווער־
צער שטן, איבער יענער שטעלע, וואו עס ווערט אפט בעשטימט דער גורל
פון דער מעכטיגער מלוכה. — ביי אזא מין מצב, ביי אזעלכע מיטעלאל־
טערישע בעציהונגען, ביי דער אלגעמיינער און גרינדליכער דעזארגאניזא־
ציע, טראגט אויך דאס גאנצע פאליטישע לעבען א אונזיכערען, פוילען
און קראנקען חאראקטער. אלץ איז בעשטימט פון א צופאל, פון א אגב
אורחא. די רעגירונג איז ניט קיין רעגירונג, די מיניסטארען זיינען ניט
זיכער מיט זייער פאסטען, די בעאמטע וועקסלען זיך מיט א בליץ־שנע־
ליגקייט. ק י י נ ע ר ו ו י י ס ט נ י ט, ו ו א ס ס ׳ ו ו ע ט ז י י ן
מ א ר ג ע ן. ס׳קען זיין געמאלט, אז ס׳וועט בעשטימט ווערן א דיק־
טאטאר און ס׳איז אויך ניט גאנץ אונוואהרשיינליך, אז די רעגירונג וועט
סוף־כל־סוף אריבערגעהען צו דער דומא. דער איצטיגער פרעמיער
ש ט י ר מ ע ר איז געקומען צו דער מאכט גאנץ צופעליג, ער פערטרעט
ניט קיין בעשטימטע פאליטיק, ער פיהרט ניט דאס לאנד צו א געוויסען
ציעל, — ער איז נור א געניטער האף־מאן, אן׳אלטער אויסגעפרובטער טשי־
נאוניק, וואס טהוט אלץ, וואס מען הייסט איהם אין די ספערען. און אזוי
ווי אויך דארט הערשט א ווירוואר, קאן מען גארנישט ניט וויסען, וואס
ס׳וועט פארקומען ווייטער. —

די דומא שפילט ניט קיין שום ראליע. נאך די ערשטע חדשים, ווען
די שטימע פון די פאלקס־פערטרעטער האט ווירקליך אויפגערודערט דאס
לאנד און די דומא האט פערנומען דעם אנגעזעהענסטען פלאץ, איז איצט

פרץ, דער מענש מיט'ן גרויסען רעדנער־טעמפעראמענט, האט אין דער ליטעראטור געשטאמעלט, געריידט אויף'ן וואונק, געשטעלט פינטעלעך... ער האט אונטערגעטראגען דעם לעזער ניט קיין צייטיגע פרוכט, ער האט איהם געלאזען קוויקען זיך מיט די קנאספען פון זיין געדאנק. — אפילו „די פאלקסטימליכע געשיכטען", וואס אין פלוג מאכען זיי דעם אייגדרוק פון גאנצקייט און צייטיגקייט, זיינען אויך, אין דער אמת'ן, ניט מעהר ווי עסקיזען פון א ווערק, וואס דארף ערשט אנגעשריבען ווערען. מיר זעהען דארט, ווי פרץ לאזט זיך אראב אין דער טיפעניש פון דער פאלקס־נשמה, צו מאכען דארט וויכטיגע „אויסגראבונגען"; מיר זעהען, ווי עס בליצט אויף דארט אונטען אנ'אנטיקעל נאך אנ'אנטיקעל, ווי ס'אנטפלעקען זיך אלץ נייע שעהנע רעשטלעך פון א שעהנער וועלט, נאר די דאזיגע גאלדענע רעשטלעך און טייערע אנטיקען זיינען נאך ניט ארויסגעבראכט אויף דער ליכטיגער שיין, זיינען נאך ניט באהעפט, ניט צונויפגעשמאלצען געווארען אין איין אינוועניגסטער אייגהייט.

דאס האט ער איבערגעלאזען פאר די קומענדיגע דורות. ער האט ווי געזאגט, איך זייה, איהר קלייבט... איך ווייז אייך ציעלען, איהר דערגרייכט זיי... און וואס נעהענטער מיר וועלען צוגעהן צו די ציעלען, וואס פרץ האט זיך געשטעלט, וואס מעהר פרץ'ס פארזייהטע קערענדלעך וועלען אויפגעהען און אויפבליהען, וואס מעהר פראגמענטען און וואונקען פרץ'ס וועלען אינ'ם שאפען פון די קומענדיגע דורות אויסוואקסען אין ווערק, וואס מעהר אנהויבען פרץ'ס וועלען דערפיהרט ווערען ביז'ן סוף, אלץ מעהר וועלען מיר זיך אויסלערנען צו שעצען אין איהם דעם אנהויבער, דעם מענשען, וואס זיין גאנץ לעבען איז געווען נור אין טאג:

דער מארגענדיגער.

פעטראגראד, אפריל. ש. נ י ג ע ר.

בריעף פון רוסלאנד. (*)

דאס פאפולערסטע וואורט אין רוסלאנד איז איצט בלי ספוק — לכל הפחות פאר מיין אבאהרען — „ראספוטיצא". דאס איז אייגענטליך א גאנצער בעגריף, א פאלקסטימליכע אבשאטונג פון דער געגענווערטיגער פאליטישער און מיליטערישער לאגע, ווי אויך פון דעם גאנצען עקאנאמישען און כלל־לעבען. „ראספוטיצא" האט א דריי־פאכע בעדייטונג: ערשטענס, דער פשוטער פשט, — אלס ראספוטיצא ווערט בעצייכענט

(* זעה № 12

קען־וואַרפֿער, נאר אַנ׳עכטער נצוץ פון יענעם געטליכען „דאַרן", וואס „ברענט און ווערט ניט פֿאַרברענט", און אז די הייסע דריי אותיות פ ר ץ וועלען אין די אויגען אויך פון די שפּעטערדיגע דורות אנצינדען א פֿייערל פֿון דאנקבאַרקייט און ליעבע. —

אומזיסט זיינען מיר אומגעדולדיג געווען, וואס ווייטער, אלץ מעהר ווען זיך אנטפלעקען דאס ליכט און דער כח פון אט די צוויי ניט פֿאַרגעסענדיגע קלאנגען. און ניט דערפֿאר, וואס די צייט איז ניט רייף געווען פֿאר פרץ׳ס שאפֿען, ניין, פֿאַרקעהרט, ווייל ער איז אליין ניט צייטיג געווען, ווייל ער איז אליין נור אנ׳אנהויב, וואס לעכצט נאך א סוף.

ער איז געשטאַרבען כמעט שוין א זקן; 64 יאהר אלט; מיט א צעהנדליג יאהרען פֿריהער פֿאר זיין טויט האט מען אבגעריכט דעם 25־יעהריגען יובילי פון זיין ליטעראַרישען שאפֿען, און דאך האט ער געהאלטען נאך אלץ אין א נ ה ו י ב ע ן, אין איין בלאנדזשען פון וועג צו וועג, פון ציעל צו ציעל. זיין ליטעראַרישע „ענטוויקלונג" איז געגאנגען אזוי ווי קאפויר — פון ערגיץ א „ת" צו עפּיס אן „א". דוקא זיינע ע ר ש ט ע רעאליסטישע נאוועלען, ווי, צום טייל, אויך זיינע „העגב"־שירים, האבען געהאט אין זיך א געוויסע שלמות, עפּעס א מין קיילעכדיגקייט מיט אנ׳אבגעשטעמפּעלטקייט, און ס׳האט זיך געדוכט, אז ס׳שטעהט פֿאר אונז שוין א שרייבער, וואס האט געפונען זיין וועג; נאר ער האט נאך ניט צייט געהאט צו שטעלען זיך אויף אט דעם וועג מיט ביידע פיס, האט ער אנגעהויבען שוין צו קערען זיך און צו וועגדען אין אלע זייטען און צו זוכען זיך נייע שטיץ־פונקטען, נייע האריזאנטען; ער האט נאך קיין צוויי שריט ניט געמאכט אויפֿן נ י י ע ם וועג, און זיינע דאַרשטיגע בליקען האבען שוין געבלאנדזשעט אין דער ווייטעניש, זוכענדיג דאַרט עפּעס פֿרישעס. דער רעאליסטישער זיטען־מאלער האט אנגעהויבען שרייבען „מעשה׳לעך" מיט משלים, מיט רמזים, וואס זיינען געווען עהנליך מעהר אויף רעטענישען, איידער אויף ליטעראטור; מען האט ניט געקענט וויסען, צי איז עס בעלעטריסטיק, צי פובליציסטיק, צי גאר עפּעס א נייער מין ליטעראריש שאפֿען, אין די „מעשה׳לעך", אין די ליעדער, אין די פעליעטאנען פרץ׳ס — אומעטום האט זיך געפּיהלט א מענש, וואס זוכט א נ ׳ א ו י ס ד ר ו ק פֿאר דעם, וואס איז דערווייל נאך ניט מעהר ווי א נ ׳ א י י נ ד ר ו ק, ניט מעהר ווי אנ׳אנהויב, אנ׳אנזאג פון א רעיון; עס האט זיך געפּיהלט א מענש, וואס זארגט נאר פאר׳ן ז י י ה ע ן — זאלען אנדערע שניידען, אז ס׳וועט קומען די צייט; א מענש, וואס זייהט אפילו דאַרט, וואו ס׳איז ניט געאַקערט — נישקשה, די ערד פון אונטען, די זון פון אויבען וועלען אנזויגען דאס קערענדעל, און עס וועט עפּעס דערפון אריסקומען.

מאגען ניט די גרויסע מלוכות, די צוקונפט געהערט די קליינע מדינות, וועלכע גאראנטירען סיי די אויסערע פרייהייט, סיי נאציאנאלע זעלבסט־בעשטימונג.

ב. סלאר.

צו פרץ׳ס יאהרצייט.

נאכ׳ן טויט פון י. ל. פרץ האבען מיר אלע דערפיהלט דעם מוז איהם צו שטעלען א דענקמאל — ניט אויפ׳ן קבר, נאר דארט, וואו ס׳רוהט זיין אומרוה — זיין גייסט — אין אונז און אונזער שאפען.

מיר האבען ניט געהאט קיין געדולד צו ווארטען, אבצולעגען עס אויף שפעטער, אויף בעסערע, רוהיגערע צייטען. און אז אויף דער בערא־טונג וועגען פאראייביגען פרץ׳ס נאמען, וואס האט געזאלט זיין אין וואר־שא, באלד נאכ׳ן דיכטערס טויט, איז, א חוץ דעם פארשטעהער פון „ווייל־נער פערלאג", קיינער ניט געקומען — האבען מיר דערפון געהאט גרויס עגמת נפש. עס האט זיך געדוכט, אז די אלע־עקען־וועלט־שרפה מיט איהר אש און רויך האט פרץ׳ס זון־פארגאנג פארשטעלט, פארטונקעלט. א מין ניט־פערגינען און אויפערזיכטס־געפיהל איז געווען ביי אונז צו אלע אנ־דערע יודישע אומגליקען, וואס האבען פארכאפט די נשמה פון פאלק און — ווי ס׳האט זיך געדוכט — וועהניג פלאץ אין איהר געלאזען פאר׳ן טרוי־ער נאכ׳ן געשטארבענעם דיכטער. נאך ערגער: עס האט געעגבערט אין מח א געדאנק, אז א מאנומענט פרץ׳ען מוז מען בעזארגען שוין, א ו י ף ד ע ר ה י י ס ע ר מ י נ ו ט...

עס איז א בזיון צו דערמאהנען ׳ענע מחשבות, נאר ס׳איז ניט צו־פארלייקענען: דוקא די, וואס האבען געקוקט אויף פרץ׳ן פון דער נאהענ־טען, האבען געזעהען מעהר זיין גלאנץ, ווי זיין ליכט, האבען זיי מורא גע־האט, די אומגלויביגע, אז אזוי ווי די רויזיגע פארב פון דער זון, וואס פאר־געהט, וועט פארגעהן אט דער גלאנץ און ווערען אלץ בלאסער. —

ערשט איצט, צו פרץ׳ס יאהרצייט, נאך לאנגע, פיינליכע, שווייגע־דיגע חדשים, נאך חדשים פון זיין־אויף־יחידות מיט אייגענע שטומע רעיו־נות, ערשט איצט הויבט אן אויסגעלייטערט צו ווערען פרץ׳ס געשטאלט, און עס פערלירען זייער גיפט די ספוקות, אינאיינעם מיט דער בליציגקייט, וואס האט געבלענדעט, פארשווינדט אויך דער רויך, וואס האט געגעסען די אויגען פון די, וועלכע זיינען צו נאהענט געשטאנען צו פרץ׳ס פלא־קערדיגען פייער און וועלכע האבען טאקע דערפאר אפשר ניט איינמאל זיך אבגעברענט, אנשטאט זיך אנצואווארימען אן איהם. ס׳איז שוין ניטא איצט קיין קלער, אז אויף פרץ׳ן איז געזעסען ניט קיין כשופ־דיגער פונ־

פראבלעמען איז ווי געשאפען פאר קליינע שטאאטען. אין דעם פרט א־בען זיי — ווייל זיי זענען קליין — א יתרון איבער די גרויסע מיליטער־שטאאטען.

אין א קליינער מדינה ווערען צייטיגער און ריכטיגער אבגעשאצט און אויסגענוצט טאלענטע; ס׳איז בעקוועמער צו ארגאניזירען די ארבייט, צו עקספערימענטירען, אויספארשען. אויך די פראדוקטיוויטעט זייערע איז אפט פיעל גרעסער, ווייל זיי האבען ניט די לאסטען און דאגות פון א גרויסער מלוכה. ס׳איז זיכער ניט קיין צופאל, וואס דוקא די קליינע מדי־ות, ווי דענעמארק, שוועדען, נארווענען און פינלאנד, זענען געווען די ענרשטע, וואס האבען געגעבען דער פרוי וואהל־רעכט)און פאלקאמענע גלייכ־בערעכטיגקייט אויף אנדערע געביעטען. איינע פון די ברענענדסטע פראגען, ועלכע אונזער צייט ברענגט אויף׳ן סדר־היום, כדי די קומענדיגע דורות זאלען זי אונבעדינגט לעזען — איז די אגראר־פראגע, די חלוקה פון דעם באדען. אזוי ווי ס׳איז איצט, ווען שטענדיג בשום אופן ניט בלייבען. דא מוז געשעהען א ראדיקאלע רעפארמע, וועלען דען נישט די קליינע מדינות אויך אין דער הינזיכט זיין די פערזוכס־סטאציאנען כאר דער גאנצער וועלט? יא, א פיהרער פון א קליין פאלק, משה, האט מיט זיינע דעמאק־ראטישע און סאציאלע געזעצען בכלל און בנוגע צום באדען בפרט, געמאכט נאך מיט טויזענדער יאהרען צוריק דעם ערשטען שריט. אפשר וועט די קינפטיגע „מדינת היהודים" מאכען דעם וויטערען שריט. — — —

דאס, וואס ס׳קומט אונז אויס צו זאגען וועגען דער בעדייטונג פון די קליינע מלוכות, האט מען אמאל געדארפט פיעל מאל איבערחזר׳ן וועגען דער בעדייטונג פון נאציאנען בכלל, איצט איז עס שוין געווארען א זעלבסטפערשטענדליכקייט. אפילו די נאציאנאלע אויטאנאמיע איז כמעט אנ׳אנערקענטער פרינציפ. וען מען זאל וועלען מאכען א סך־הכל פון דער געשיכטליכער ענטוויקלונג פאר די לעצטע הונדערט יאהר, דאן זעהט מען ניט נור די בעפרייאוגג פון נאציאנען אין קולטורעלער זין, ניט נור די נא־ציאנאל־קולטורעלע בעוועגונגען, נאר אויך די פאליטיש־נאציאנאלע, די בילדונג פון נייע שטאאטען און מדינות. פון 28 אייראפעאישע מדינות זע־נען איצט נור זיבען גרויסע, די אנדערע קלענערע. די געגענווערטיגע מלחמה ווען די צאהל פון די לעצטע געווים פערגרעסערען.

מען דארף האפען, אז אויסער דער נאציאנאלער, פאליטישער און קולטורעלער גלייכבערעכטיגונג, וואס מיר וועלען דערגרייכען איצט פאר׳ן גלות, וועלען מיר אויך קומען צו דער פאלקאמענער פארם פון נאציאנא־לען לעבען — צו א יודישער מדינה אין ארץ־ישראל. וואס וועט זיין אפשר קליין, וועט אבער האבען א סך אויפגאבען און מעלות, וועלכע עס פער־

מלוכות, הגם זיי פעהלט כלומרשט גרויסקייט און מיטלען. עס איז געגוג דא נור צו דערמאהנען דעם שוועד הענריך לינג, וועלכער האט בעשאפען די מאדערנע ראציאנאלע וויסענשאפטליכע גימנאסטיק־סיסטעם, די נארווע־גער גאונים איבסען און ביערנסאן, דעם בעלגיער גראמע, ערפינדער פון דער דינאמא, דעם האלענדער יאן ליגהארט, דעם גרויסען פעדאגאג, און די דענער טארוואלדזען, אנדערסען, גרונדוויג.

וער ס׳איז געווען אין דענעמארק און האט זיך בעקענט דארט מיט דעם דענישען פאלק און זיין לעבען, דער פארשטעהט, פארוואס די פאלקס און הויך־שולען, ווי אויך די קאאפעראטיוו־בעוועגונג דא אין לאנד האט צוגעציגען גאנץ אייראפא׳ס אויפמערקזאמקייט.

גלויבט דען וועד־עס־איז, אז אט די־זעלבע ענטוויקלונג וואלט אויך געקומען, ווען דענעמארק וואלט אין יאהר 1867 געווארען א טייל פונ׳ם גרויסען און מעכטיגען דייטשלאנד? פיעלע מיינען, און מיט רעכט, אז דע־נעמארק איז ניט צופעליג איצט אפשר דאס העכסטע קולטור־לאנד אין אייר־ראפא. וואלט זי, למשל, דאס געקענט ווערען, ווען זי וואלט ניט זיין זעלבסטשטענדיג, אדער גלויבט אויך עמיצער, אז מיר יודען, אונזער יודי־שע נאציאנאלע קולטור, וואלט געהאט די זעלבע גרויסע בעדייטונג פאר דער גאנצער וועלט־ענטוויקלונג, ווען מיר וואלטען פון אייביג אן געלעבט, ווי היינט, צוזייט און צושפרייט איבער דער גאנצער וועלט צווישען פרעמדע פעלקער און אין פרעמדע לענדער, ווען זיי וואלטען אפילו געווען גרויס, רייך און מעכטיג?

ניין, די הויפט־אורזאכען, פארוואס אונזער נאציאנאלע קולטור האט געקענט דערגרייכען צו איהר אונפערגעסליכער מדרגה, איז דוקא די, וויל מיר זענען אמאל גדוועז א פרייעס זעלבסטשטענדיגעס פאלק, וואס האט זיך געקענט פריי ענטוויקלען לויט זיין טבע און לויט די בעזונ־דערע פאלקס־אייגענטימליכקייטען, וועניגער שטח באדען, קלענער די גו־ענצען, שוואכער די עראבערונגס־לוסט, אבער דערפאר טיעף, שעפפעריש און רייך אין גייסט און וויסען.

מיט מדינות, שטאאטען, איז ווי מיט פעלקער און נאציאנען, איטלי־כעס מאל, וואס א קליין זעלבסטשטענדיגעס, לעבענספעהיגעס פאלק ווערט אונטערגעצוואונגען פון א גרעסערען פאלק אדער א מעכטיגערע מלוכה, אדער זי ווערט גאר פאנאנדערגעשפרייט איבער שבע ימים, ווערט די וועלט ארעמער.

צום סוף ווילען מיר אנווייזען נאך אויף איין ספעציעלער אויפגא־בע פון די קליינע מדינות: צו דיענען אלס פּ ע ר ז ו ך־ס ט א צ י־נ ע ן. די דאזיגע ראליע אין דער לעזונג פון פאליטישע און סאציאלע

כע איינהייט. אויך אונזערע צוועלף שבטים האבען צוזאמען געבילדעט דאס פאלק ישראל; אבער גאנץ אנדערש איז עס, ווען א גרויס פאלק אונטער־צווינגט א קליינעם. דא ווערט דאס גרויסע פאלק פערווילדעט דורך זיי־נע עראבערונגען; עס הויבט אן צו רעספעקטירען נור די ברוטאלע פיזישע כאכט; פאר דעם קליינעם פאלק איז אבער אזא מצב א ענדלאזער אומגליק.

צוויי אויסוועגען האט דאן אזא קליינע אומה: אדער ז י פ י ה ר ט א פ ע ר צ ו ו י י פ ע ל ט ע ן ק א מ פ ף פ א ר א י ה ר נ א ־ צ י א נ א ל ע ר ב ע פ ר י י א ו נ ג, אדער זי בויגט זיך אונטער ן יאך, פערליירט איהר נאציאנאלען פנים, א י ה ר פ א ל ק ס ־ א י י ־ ג ע נ ט י מ ל י כ ק י י ט און שטארבט אויס אלס א פאלק, נ י ט ו ו ע ר ע נ ד י ג ד ע ר ב י י א ש ע פ פ ע ר י ש ע ר ט י י ל פ ו ן ד ע ם פ א ל ק, וואס האט זי אונטערדריקט; ווייל עס דארפען פארבייגעהען א סך, א סך דורות ביז א פאלק קען אומבייטען זיין נאצי־נאליטעט. —

ס׳איז פאראן נאך איין וויכטיגער פאליטישער מאמענט, וואס טראגט איצט אנ׳אקטועלען חאראקטער און ווארפט זיך אין די אויגען.

צווישען אלעם אנדערען האבען אין אונזערע צייטען די קליינע מדינות, צום ביישפיעל, א גרויסע בעדייטונג אלס ב ו פ ע ר ־ ש ט א א ־ ט ע ן בתוך די גרויסע מיליטער־מדינות, וואס פאר אַגליק וואלט עס געווען סיי פאר רוסלאנד און סיי פאר דייטשלאנד, ווען דאס קעניגרייך פוילען וואלט נאך עקזיסטירט אפילו אלס א קליין לאנד! ווען לאטרינגען וואלט נאך פריהער געווארען זעלבסטשטענדיג, וואלט א צוזאמענשטויס צווישען פראנקרייך און דייטשלאנד געווען אויב נישט אינגאנצען אונמעג־ליך, איז לכל הפחות פיעל אונוואהרשיינליכער.

איטאליען, וועלכע האט דאס קליינע שווייץ פאר איהר צפון־גרע־נעץ, האט גרונד, צו זיין דערמיט העכסט צופריעדען. און נישט נור דע־נעמארק, נאר אויך נארווענען און שוועדען, ווי אפילו ענגלאנד און רוסלאנד אויך, דארפען זיין זעהר בעפריידיגט דערפון, וואס דייטשלאנד דערגרייכט נישט ביז סקאגען און ערעזונד.

די קליינע מדינות האבען אלזא אויך אין אונזערע צייטען א זעהר גרויסע מיליטער־פאליטישע בעדייטונג, ז ע ל ב ס ט פ ע ר ש ט ע נ ־ ל י ך, ו ו ע ן ז י י ע ר נ י י ט ר א ל י ט ע ט ו ו ע ר ט ר ע ־ ס פ ע ק ט י ר ט.

געהען מיר אריבער צו דער סאציאלער ענטוויקלונג פון דער וועלט, דעם פראגרעס אויף ן געביעט פון שוהלע און סאציאלע רעפארמען, זעהען מיר, אז דעם ערשטען שטויס, דעם אנהויב האבען געמאכט די קליינע

דאס גלייכע. שוועדענס אנטייל אין דער 30־יעהריגער מלחמה אונטער דער פיהרונג פון גוסטאוו אדאלף, האט גערעטוועט צפון־דייטשלאנד און גאנץ טקאנדינאוויען פון דער דאמאלסדיגער קאטולישער מאכט־אונטערדריקונג. צו די וועלטס גרעסטע וויסענשטפטליכע מענער געהערען די נעמען: לינע, נילס פענזאן, טיגע בראהע, ראסמוס ראסק און אנדערע.

בעזונדערס בולט זעהט מען די וואוילטועגדע ווירקונג פון קליינע מלוכות אויפ'ן ביישפיעל מיט דייטשלאנד: כל זמן זי איז נאך געווען צוטיילט אויף קליינע מדינות, האט זי געגעבען דער וועלט די גרעסטע זשענ'יען: נעמען־ווי גטהע, שילער, קאנט, העגעל, מאצארט און בעטהאווען געהערען צו דער עפאכע פ א ר דער גרינדונג פון דער דייטשער אימפעריע. אין די קליינע הערצאגטימער און פירשטענטימער האט שטענדיג געברענט א נר תמיד פון אמת'ער קונסט און וויסענשאפט.

דאס אלעס, וואס ליגט אויף דער אויבערפלעכע, און נאך פיעל מעהר, ואס קען לייכט בעוויזען ווערען דורך א גרינדליכען שטודיום, איבערצייגט אונז, אז די קליינע מדינות האבען ניט נור תמיד פארנומען א זעהר אקטיוון און וויכטיגען פלאץ אין דער „וועלטס־הויזווירטשאפט", נאר אז זיי האבען אימער אבגעגעבען דער מענשהייטס־ענטוויקלונג א שטייער, וועלכער קען זיך נישט נאר מעסטען מיט דעם, וואס די גרויסע מדינות האבען געגעבען, נאר שטייגט אויך זיי פיעל אריבער. די קליינע מדינות זענען בכלל געווען די וועלט־לעהרערס אין הלכת פאליטיק, געזעלשאפטס־ארדנונג, בירגער־פרייהייט, פאטערלאנדס־ליעבע, גבורה און מסירת־נפש; אין דעם גייסטיגען לעבען האבען זיי געבראכט דער וועלט אזא מין עשירות, וואס די גרויסע מדינות, וועלכע זענען מיליטאריזירט מיט'ן ציעל צו פיהרען אנגרייפס־מלחמות, האבען נישט געקענט געבען. די — זענען פריי און אייגענארטיג, יענע — געבונדען און געפענטעט דורך טויזענדער ריקזיכטען און פערפליכטונגען.

מען קען אונז אפשר ענטפערען, אז דאס אלץ איז גאנץ ריכטיג, אבער ס'איז נישט שייך צו אונזערע צייטען. איצט איז אנ'אנדער צייט: איטליכע תקופה בעשאפט איהרע פארמען, און עס איז א פאקט, אז די איצטיגע שטאאט־פארמען זענען געווארען גרעסער: די אמאליגע קליינע איטאליעניש שטאאטען, זענען געווארען דאס איצטיגע קעניגרייך איטאליען און די סך איינצעלנע דייטשע שטאאטען האבען זיך פעראייניגט אין די איצטיגע דייטשלאנד. די ענטוויקלונג געהט אלזא ד ע ם וועג.

דאס איז געווים גאנץ ריכטיג און נאטירליך, אויך אזוי פיעל, אויך וויפיעל עס האנדעלט זיך מכה מענשען, וואס שטאמען פון איין שורש און האבען איין שפראך, וואס זייער פעראייניגונג האט בעשאפען א נאטירלי־

טע און דרייסטע ענטדעקונגס־רייזען האט דאס קליינע פארטוגאל געב־
ראכט דעם אלגעמיינעם פראגרעס פיעל נוצען. און וועלכע ים־לייט זענען
געווען נאך אזוי מוטיג, ווי די ענטדעקערס אויף די וועלטס־ימים! אויף
זייערע קליינע שיפלעך האבען זיי געמוזט קעמפען נישט נאר מיט ים
און שטורם, נאר אויך מיט די נישט לייכטערע מכשולים, וועלכע די
דאמאלסדיגע אמנות־טפלות און אונווייסענהייט האבען זיי געלעגט אויפ׳ן
וועג.

אן׳אנדערע קליינע מדינה איז שפעטער געווארען פארטוגאלס יורש
אויפ׳ן ים, און דאס איז האלאנד. אין דער בעפרייאונגס־מלחמה מיט דעם
מעכטיגען שפאניען בעווייזט דאס האלענדיש פאלק אזא מוט, פאטערלאנדס־
ליעבע און מסירת־נפש, וואס איז שווער צו געפינען ביי פיעלע גרויסע
און שטארקע פעלקער. בשעת דעם שווערען קאמפף מיט שפאניען, זענען
אלע אנדערע אינטערעסען, וועלכע וואלטען אפשר געקענט ברענגען אנ׳־
אונאייניגקייט אין פאלק, אבגעלעגט געווארען אן א זייט. דאס פאטערלאנד
ברויכט אלע כחות פון זיינע קינדער, און דעריבער ענטוויקעלט זיך צו דער
צייט אין האלאנד אזא מין׳ ליבעראליטעט, אזא מין טאלעראנץ אין אמונה־
ענינים, וועלכע זענען אין דער איבעריגער אייראפא צו יענער צייט געווען
אומבעקאנט. אין א מ ס ט ע ר ד א ם א׳ז דא פלאץ פאר יעדען בכבוד׳י־
גען מענשען. פראנצויזישע פרייד־ענקענדע גלעהרטע און אריסע פארטו־
גיזישע יודען האבען געוואוינט טיר נעבען טיר מיט פראטעסטאנישע הא־
לענדישע סוחרים און קינסטלער. א זעלטענע ענערגישע טהעטיגקייט ענט־
וויקעלט זיך דאן. האלענדישע שיפען געהען אויף אלע ים׳ען׳ אויף די אייז־
קאלטע וואסערען פון צפון־ים, ווי אונטער דער אינדיאנישער הייסער זון.
— אויך אין דעם גייסטיגען לעבען געפינען מיר דיזעלבע גרויסקייט. נעמען,
ווי ר ע מ ב ר א נ ד, ר ו ב ע נ ס, ו ו א ן־ד י י ק און ו ו א ן־
ע י ק וועלען קיינמאל ניט פערגעסען ווערען. פון די האלענדישע דענ־
קערס איז געגנוג צו דערמאהנען דעם גרויסען געזעץ־פילאזאף ה ו ג א־
ג ר א צ י ו ס און ש פ י נ א ז א: מען דערצעהלט, אז גראציוס בוך
איבער „קריעג און פריעדען" איז תמיד געלעגען צוזאמען מיט׳ן תנ״ך
אויפ׳ן טיש פון דעם בעקאנטען שוועדישען קעניג, גוסטאוו אדאלף.

„אזוי ווי די גריכען אין דעם פערסען־קריעג האבען געראטעוועט
אייראפאס קולטור פון דער מזרחישער בארבארייי, אזוי האבען די האלענ־
דער מיט זייער קאמפף געגען שפאניען געראטעוועט די רעליגיעזע און
פאליטישע פרייהייט אין אייראפא" — שרייבט דער בעריהמטער דע־
נישער פילאזאף ה ע פ ד י נ ג אין זיין בוך איבער שפינאזא.

אויך אין די קליינע צפון־לענדער, סקאנדינאווין, געפינען מיר

ער קראפט, האבען זיי אויך פארלארען זייער פאליטישע זעלבסטשטענדיג־
קייט; אבער אפילו איצט, נאך טויזענדער יאהרען פרעמדער הערשאפט, זע־
נען זיי נאך דער בעדייטענדסטער און בויענדער עלעמענט.

אנ׳ערך דאס גלייכע זהען מיר אויך ביי די איטאליענישע קלייניע
שטאאטען. אין יאהר 1453, נאך דעם, ווי די טערקיי האט איינגענומען קאנ־
סטאנטינאפאל, האבען די היימלאזע גריכישע געלעהרטע אנגעהויבען צו
זוכען א נייע היים אין איטאליען, וואו זיי האבען געגעבען דעם ערשטען
שטויס צו דעם רענעסאנס, וועלכער האט זיך אם העכסטען ארויסגעוויזען
און געבליהט אין פלארענץ. דא איז גאבארען געווארען און האט געווירקט
דער בעריהמטער גאליליי. דאס וואס רענאטוס קארטעזיוס איז געווען אין
פראנקרייך, בעק אין ענגלאנד, קעפלער אין דייטשלאנד, טיגע בראהע אין
דענעמארק, דאס איז געווען גאליליי פאר איטאליען.

אין דער דעמאלסט קלייניער, אבער אונאבהענגיגער און זעלבסטשטענ־
דיגער פלארענץ זענען געבוירען געווארען די וועלט־גאונים פון
וואַרט און קונסט: דאנטע, דער שאפער פון דער „געטליכער קאמע־
דיע" און דער איטאליענישער ליטעראריישער שפראך, לעאנארדא
דא־וינטשי, מיקעל־אנדזשעלא, ניקאלא מא־
קיאוועלי און אסך אנדערע קינסטלער, היסטאריקער, פאליטיקער
א. א. וו. די בעדייטונג פון דעם, וואס פלארענץ האט אין דער דאזיגער
פעריאדע פון איהר געשיכטע ארויסגעגעבען דורך די דאזיגע מענער, בע־
רייכערענדיג די קולטור און וויסענשאפט, קען גאר ניט אבגעשאצט ווערען.

פון איטאליען גהט די טור נאך צפון, צו דער שווייץ. דאס קלייניע
און מיטעלמעסיגע שווייצער פאלק האט געלערענט די גאנצע וועלט, ווי
מענשען קענען פריעדליך און גליקליך לעבען און ארבייטען אונטער א
פרייער זעלבסטפערוואלטונג, וואס דריקט זיך אויס אין דער אונבעגרענצ־
טער ממשלה פון פאלק גופא. איהר פרייער שטאאטען־בונד איז שפעטער
געווען א מאדעל פאר אייניג פון די מעכטיגסטע מאדערנע רעפובליקען
—פאר די פעראייניגטע שטאאטען פון אמעריקא.

צווישען שפאניען און דעם אטלאנטישען ים ליגט דאס קלייניע פאר־
טוגאל. אין דער „ענטדעקונגס־פעריאדע" פונ׳ם 15־טען יאהרהונדערט, פער־
נעהמט עס א פיהרענדען פלאץ. א מיטגליעד פון דעם קעניגליכען הויף,
דער ים־מאן פרינץ הענריך, שיקט ארויס איין פארשונגס־שיף נאך דעם
אנדערען. לאנגזאם, אבער גאנץ זיכער איז מען „ארונטערגעקראכען" די
גאנצע ליניע פון דעם אפריקאנישען מערב־ברעג ביז ס׳האט וואסקא־דע־
גאמא׳ן ענדליך בעגליקט אין יאהר 1498 קומען צו דרום־אפריקא, און דער־
מיט געפינען דעם ים־וועג קיין אינדיען. מיט איהרע פערשיעדענע געוואג־

דער גאנצער וועלט מיט גרויס ״התמדה און יראת הכבוד אלעס, וואס דאס יודענטום האט געשאפען. און מיר קענען גאנץ רוהיג און זיכער זאגען, אז קוים וועט קומען אזא טאג, וועו די מענשהייט וועט ניט האבען מעהר וואס אבצולערנען פון דעם יודישען גייסט־אוצר. דאס חזר׳ן מיר איבער ניט לשם אפאלאגעטיג און ניט לשם „אתה בחרתנו״, נאר פשוט כדי צו ברענגען דא אלט־בעקאנטע און פון אונז גופא אפט־פערגעסענע פאקטען פון די יודישע נאציאנאלע אוצרות, וואס זענען בעשאפען געווארען אין א קליינעם לאנד.

גאנץ דאסזעלבע גילט פאר דעם קליינעם גריכענלאנד מיט זיינע פיעלע קליינע מדינות. אטיקא, אנ׳ערך א צעהנטעל די גרויס, ווי ארץ־ישראל, איז די היימאט פון די וועלט־גרעסטע גייסטער. סאקראט, פלאטאן, אריסטאטעל און פיעלע אנדערע זענען אטהענער. אפשר דוקא דערפאר, ווייל גריכענלאנד איז געווען אזוי צוטיילט און די איינצעלנע שטאטען אזוי קליין, איז איהר גייסטיגע ענטוויקלונג געווען אזוי פיעלזייטיג, פיעלפאר־ביג און רייך, א מין מאזאיק־בילד פון פראכט־פולע שטיקלעך. דאס גריכישע פאלק איז ניט פערגליווערט געווארען אין אנ׳איין איינציגע בעשטימטע פארם; יעדער שטאם און צווייג האט געהאט די געלעגענהייט זיך צו ענטוויקלען לויט זיין אייגענטימליכער נאטור. אלס ביישפיעל איז עס גענוג צו דערמאהנען די דארישע, יענישע און קארינטישע זיילען אין דער גריכישער בויקונסט. האבען דען ניט די אטהענער געלערנט די וועלט דעמאקראטיע, בירגער־טעטיגקייט און בירגער־זעלבסטשטענדיגקייט? די אריסטאקראטישע ספארטא און די דעמאקראטישע אטהען זענען געווען די וועלטס־לעהרער און מייסטער אין פאליטיק און געזעלשאפטס־ארדנונג.

אויב פון איין זייט קען מען מיט רעכט זאגען, אז קיינמאל האבען די מעכטיגסטע מלוכות ניט געקעמפט אזוי מוטיג און העלדיש, ווי אונזערע נאציאנאלע העלדען, מוז מען פון דער אנדערער זייט, בשעת מען רעדט וועגען די גריכישע פאלקס־אנשטרענגונג און העלדען־טהאטען, מודא זיין, אז אויך זיי האבען וואונדער בעוויזען אין זייער אונגלייכער מלחמה מיט די פערסען.

אויך אין דער ממשלה פון גייסט און חכמה זעהען מיר דאסזעלבע. א צייט פון פיעל הונדערטער יאהרען איז אריסטאטעל געווען דער מעכטיגסטער אויטאריטעט אין דער וויסענשאפטליכער וועלט. גלייך מיט דער יודישער קולטור, איז די גריכישע קולטור געווארען אנ׳אייביגער, אנ׳אונשטערבליכער בנין, פון וועלכען די מענשהייט וועט אימער האבען א סך אבצולערנען. ערשט דאן, וען די גריכען — ווי די יודען — האבען דורך אונמאראלישע מדות, וואויל־לעבונג און בירגער־קריעג חרוב געמאכט זיי־

דער הינזיכט פון בילדונג און וויסענשאפט האבען די גרויסע מדינות א יתרון. א גרויסע מדינה בעזיצט גרויסע מיטלען און מעגליכקייטען. זי קען דעריבער אין א גאר אנדערען מאסשטאב מקריב זיין געלד פאר דעם נוי־ טיגען מאטעריאל, פאר קרעפטען און עקספערימענטען; זי שאפט מוזעאומס, קונסט־אויסשטעלונגען און עפענט ביבליאטעקען אויפ'ן גרויסען שטייגער, געבענדיג די מעגליכקייט צו בענוצען זיך מיט זיי די ברייטע פאלקסשיכ־ טען".

אט די דאזיגע מיינונגען וועגען די קליינע מדינות און זייער ראליע ווערען פערברייטערט פון איין זייט מצד די אימפעריאליסטען און פון דער אנדע־ זייט מצד די אזוי גערופענע „מענשהייטס־פילאנטראפען" און אל־ מענשען; זיי מאכען אן'איינדרוק און ווערען זעהער אפט אנגעוענדעט גע־ גען אונזער שטרעבען און ארבייט צוריק אויפצובויען די יודישע מלוכה אי ן אונזער קליינער היים ארץ־ישראל. אפט, זעהער אפט ווארפט מען אונז פאר די רעגרעסיוועט שטרעבונג צו פערשפארען זיך איצט אין א קליין נעסט, אין א מין שטייג, וואס דערפון וועט קיינער ניט קיין פעולה.

ס'איז דעריבער כדאי אויספיהרליכער אבשטעלען זיך אויף ד ר דא־ זיגער פראגע, בפרט איצט, וען מיר מוזען זיין בעוואפענט און גרייט צו אלע טענות און ספקות. כדי צו בעווייזען די בעזונדערע בעדייטונג פון די קליינע מדינות, איז עס נויטוועגדיג אונטערצוזוכען, וועלכע ראליע זיי הא־ בען באמת ביז איצט געשפילט אין דער וועלט־געשיכטע, מיט וואס און אויף וואסערען אופן זיי האבען מיטגעווירקט אין דער ענטוויקלונג און פראגרעס־בעווענגונג פון דער מענשהייט און אין וואס בעשטעהט זייער בע־ דייטונג עד היום.

קודם כל זאל דא דערמאהנט ווערען אן'אלטער פאקט, אז ס'איז אמאל געווען א גאר קליין פאלק און א גאר קליינע מדינה, וועלכע האט געגעבען דער גאנצער וועלט א גאט... דאס זעלבע קליין פאלק האט בע־ שאפען דעם תנ"ך, האט געגעבען דער וועלט דעם גרעסטען און בעדיי־ טענדסטען פאלקס־מנהיג, משה, א. א. וו. דאס געהערט, נאטירליך, צום אל־ טען און גאר גרויען עבר. — קיינמאל האבען די מעכטיגסטע מלוכות פון דער וועלט — נישט רוים, און ניט נאפאלעאן'ס וועלט־מלוכה — ניט בעווייזען גרעסערע גבורות, מסירת־נפש אדער פאטריאנדס־ליבע, ווי די יודישע נא־ ציאנאלע גבורים פון'ם קליינעם ארץ־ישראל, די מכבים און חשמונאים, אין דעם אונגלייכען קריעג געגען די גריכען. בכלל: וועלכעס פאלק האט נאך אזוי בולט און שעהן, ווי דאס יודישע בעווייזען דער גאנצער וועלט, וואס מסירת נפש און זיך מקריב זיין פאר'ן פאלק און לאנד קען בעדיי־ טען? ס'איז לחלוטין ניט צופעליג, וואס עד היום שטודירט מען נאך אין

זער אינערליכען לעבען, דורך דעם, וואס מיר וועלען איהם צוגעבען א ווירדיגען אויסגעהאלטענעם טעמפ, און אונזער אויסערליכען, אריינהויכענד אין איהם דעם אטהעם פון אויסגעפייניטער לעבענס־פרייד.

י. ב ל י י כ ע ר.

די בעדייטונג פון קליינע מדינות.

איצט, מעהר ווי וועלט־עס־איז, קומט אויס צו הערען די בעהויפטונג, אז די צייט פון קליינע מדינות איז פארביי, זייער ראליע איז אויסגעשפילט, זייער עקזיסטענץ איז אונזיכער און די צוקונפט גאר טרויעריג, אויסער די פערשיעדענע פאליטישע, כיליטעריש און פעלקער־רעכטליכע טעמים, ווערט אויך זעהר אפט אנגעוויזען, בפרט ביי אונז, יודען, אויף דעם, אז די קליינע מלוכות זענען ניט מוסיף צו דער מענשליכער ענטוויקלונג און זענען ניט ביכולת צו שאפען עטוואס פון ווירקליך גרויסער בעדייטונג. ווער רעדט נאך וועגען דעם שטרעבען צו א נייעם מלוכה־וועזען, אזוי צו זאגען, צו א נייער „אבזונדערונג" און א נייער שטאאטס־בילדונג! דאס האט מען פשוט געשטעמפעלט אלס הוילען רעגרעס, אלס אנ'אנטיסאציאלע און רעאקציאנערע ערשיינונג.

„א קליינע מדינה — טענה'ט מען — מוז פיהרען א פאליטיק פון קליינע ציעלען; זי איז פער'משפט אויף שטענדיגע פשרות און פחדנות; איהר עקזיסטענץ ווערט אימער בעדראהט (והא ראיא: בעלגיען, סערביען, מאנטענעגרא) און זי קען דעריבער קיינמאל ניט דערהויבען איהר פאלק צו דער מדרגה פון עכטען און גרויסשטייגערשען העלדענטום, פרייהייט, פאטערלאנדס־ליעבע, מסירת נפש און ווילען־אנשטרענגונג, וואס רופען ארויס ביי גרויסע פעלקער דעם דראנג צו בעשאפען דעם העכסטען, גרעסטען און שעהנסטען נאציאנאלען עפאס. דאס הויך־נאציאנאלע ווערט גלייכצייטיג א חלק פון די הייליגסטע און ליכטיגסטע מאמענטען פון דער אלמענשליכער געשיכטע".

„דאס לעבען פון א קליינער מדינה נעהמט אן תמיד א געוועהנליכען קליין־בירגערליכען חאראקטער מיט פיצינקע האריזאנטען. א קליין פאלק וועט אפשר קענען פראדוצירען געוויסע גוטע ארבייט סיי אויף'ן גייסטיגען און סיי אויף'ן מאטעריעלען געביעט; אבער א קליינע מדינה וועט קיינמאל ניט קענען בריינגען איהר פאלק צו דעם העכסטען און טיעפסטען אין דענקען און פיהלען, ווייל זי איז ניט ביכולת, ווי די גרויסע מלוכות, אוועקשטעלען פאר זיך גרויסע פאליטישע צוועקען און פערספעקטיוון, וועלכע קענען בעגייסטערן א גאנצע אומה. אפילו אין

אויף מאניערען, אויפ'ן געהן און רעדען. דאס שטרעבען ארויסצוגעפינען א צוציהענדע זייט אין יעדער מינדעסטער ערשיינונג פון לעבען פיהרט צו דער פערשעהנערונג פון אלע זיינע פארמען. אונזערע פארמען פון לעבען פערשעהנערען זיך נישט, זיי זענען פערבליבען אומגעלומפערט ווי געווען. אין הויזליכען לעבען נישט איינגעארדנעט, און געגענזייטיגע בעציהונג ניט אויסגעאיידעלט. דאסגעזעלשאפטליך לעבען צוברעקעלט אין קלייזלעך, און יעדער פון זיי ווימעלט מיט פאראורטיילען ערגער פון די פון אמאליגען פאנאיטזם. וואו איז אונזער קונסט? וואס איז אונזער ליטעראטור? ווער היט זיי? ווער געהט ארום זיי? ווער זענען די פערוואלטער פון זיי? וועלכעס פאלק האט אזא שרייעדיגע נישטווירדיגע פרעסע, ווי אונזערע, און וועל־כעס אזא עקעלהאפטען טעאטער?

אונזער רייסעניש צום לעבען זענען בלויז ספאזמען: און אין אזא מצב כאפט מען זיך אן אן וואס עס איז, ווי עס דוכט זיך, פעסט און שטארק. מיר טראגען זיך שטענדיג ארום מיט די העכסטע אידעאלען, אבער האט זיך דורך דער ארבייט פאר זיי, וואס קאסט אב אזוי טהייער, אונזער גע־זונקענעס לעבען אויפגעהויבען אויף א שפאן העכער? אפנים אז מיר פער־ענדען אונזערע כחות נישט אויף דעם, וואס מען דארף, די אזוי טייער אבגעקאסטע צעהנדליג־יאהריגע רעוואליוציאנערע ארבייט פון אונזער רא־דיקאלע יוגענד, האט אויף אזוי פיעל מיטגעהאלפען, אז אין רוסלאנד איז געשאפען געווארען די דומא, וואו מען מאכט אונז צו שאנד און צו שפאט. אונזערע שעהנע חלומות וועבען זיך אויס און ווערען וואכעדיג איידער עס איז נאך צו בעמע־קען שפורען פון פערווירקליכונג.

נישט האבענדיג וואס צו שעצען, דערגרייכען מיר קיינמאל נישט די שטופע פון זעלבסט־רעספעקט, פון רעספעקטירען איינער דעם אנדערען אונטער זיך. מיר זענען מבטל אהן א שיעור. פון דער אנדער זייט זענען מיר פול מיט אונגערעכטע פריעטענזיעס. אונזער לעבען האט דעם דומפען קלאנג פון אנ'אונעכטען מעטאל, פערשרייען מיר דעם קלונג אונטער זיך. קומט ווער און רעדט אונז איין, אז עס קלינגט ווי לויטער גאלד, דוכט זיך אונז אויס, אז מיר גלויבען איהם. אין גאנצען מבטל זיין קען מען אונז נישט, ווייל עפעס ווירדיגעס האבען מיר געווויס. מיר האבען בלי ספוק גרויסע אוצרות, אבער דאס זענען נישט אזוינע, וועלכע מען קען אויסבייי־טען און מאכען פון זיי א געהענדע מינץ. קיין פאלק לעבט נישט מיט א־זוינע ווערטהען, און דעריבער מעגען מיר האבען פולע שאן־קאמערס פון זיי, פערבלייבען מיר דאך די אריסטע פון די אריסטע, כל זמן פון אונזע אייגענעם איצט געפאלענעם לעבען וועלען זיך נישט אבשטעלען אייגענע אוצרות, וואס מען דארף און מען קען פארווענדען צו פארשהנערען אונ־

זיך" זענען מיר געצוואונגען צו לעבען ערגעץ אנדערש־וואו. און אט, בעטראכטענדיג די בויערס און דעם געבוי, שווימט ערשט ארוים די פרא־גע: וואס איז די סבה מיט אונז יודען?

דארט וואו מען האט שוין אויפגעבויט, וואו מען לעבט שוין, פליסט דאס לעבען, חוץ די אונפערמיידליכע רייבונגען, רוהיג און קלאר, שטעלט זיך אב דעריבער אויף זיין אויבערפלאך דאס שעהנע, וואס מען קען פון לעבען אבשעפען, — עס שאפען זיך קולטורעלע אוצרות. ביי אונז ב ע־ו ו ע ג ט מ ע ן א ו ן ב ע ו ו ע ג ט מ ע ן ז י ך נ ו ר כ ס ד ר, אזוי, אז אבשטעלען שטעלט זיך אויפ'ן אויבערפלאך גאר נישט אב.

מיר בעזיצען טעמפעראמענט און א ניכטערען בליק אויף דער וועלט קומט א יוד אריין אין איינגעשטעלטען לעבען ארום, נוצען איהם די דא־זיגע מעלות אזוי גוט, אז ער קען דערגרייכען דאס העכסטע. אין אונזער „בעוועגליכען" לעבען שפיעלט עמיצער אב מיט אונז א בייזען שפיעל. עס פערבייטען זיך אונטער אונזערע הענד די דאזיגע אויסגעצייכענטע ווערקצייג צו דער ארבייט. דארט וואו מיר דארפען זיין קאלט און רוהיג, צופען מיר און רייסען שטיקער פון לעבען און צופיצלעווען איהר אויף ברעקלעך. צו וואס מיר דארפען זיך נעהמען מיט פייער און ענטהוזיאזם, דאס זענען מיר מבטל.

אפילו אונזער שטארקער רצון צום לעבען דיענט אונז נישט, נאר פערקעהרט — שעדיגט, דען דער דאזיגער ווילען צום לעבען, צו זיין, זיך אויפצוהאלטען פאר יעדען פרייז, איז ביי אונז איצט אן אטאוויזם פון יע נער צייט, ווען אונזער עקזיסטענץ גופא האט געדראהט א סכנה. איצט בעדארפען מיר ניט דעם איבערטריבענעם ווילען צום לעבען, וי א חשק, א לוסט אין לעבען. די צוויי זאכען זענען גאנץ פערשיעדען. א איבערטרי־בענער ווילען צו זיין האלט צוריק פון יעדען געוואגטען שריט: אפשר איז אין איהם פאראן א געפאהר; דער חשק צום לעבען, דורכצומאכען אלץ וואס דאס לעבען פערמאגט אין זיך, הייסט, פערקעהרט, דרייסטען זיך, אויס־פרואווען אלץ. דער ווילען צו זיין פערמאוסט און פערהאסט דעם טויט, ווי זיין ערגסטען שונא, די לוסט אין לעבען פערפאעטיזירט אפילו דעם טויט ווייל ער האט א שייכות צום לעבען. דערפאר זענען ביי די קריסטען די בית עלמן'ס געמאכט געוואהרען פאר שעהנע שטילע געהטנער.

די לוסט אין לעבען שטייגט איצט מיט דער וואקסענדער רייכקייט און מעגליכקייטען אין דער וועלט פון טאג צו טאג, און ווירקט פערפיינע־רענד און פעראיידעלענד. דאס איז יענע וואהלטעטיגקייט, וואס הויבט זיך, אן, ווי די ענגלענדער זאגען, ביי זיך אין דער היים. זי פיהרט אין הויז צו קאמפארט און צופרידענקייט, זי ווירקט אויף די געזעלשאפטען בעציהונגען,

נאר ווייל אלץ ארום פרעגט עס מיך: פאר פראגען, וואס מען שטעלט דעם לעבען בכלל, איז פאראן א ווייטער הינטערגרונד פון וועלכען דער פראגע־צייכען שלאגט זיך אב, — דאס איז דער אינטואיטיוער בעוואוסטזיין אז עס דארף זיין אנדערש ווי עס איז. פאר א יודען, ווען ער שטעלט זיך אב פון דרויסען פאר'ן אלגעמיינעם יודישען לעבען, בייט זיך די פרעספעק־טיוו: דער פראגעצייכען פינטעלט אנטקעגען פון גאר נאנט: נישט נור פון דער אינטואיציע, אז עס ד א ר ף זיין אנדערש, וועלכע איז ווייט ווייט אין א נעפיל וואו עס פערבלאסט אפטמאל דער פראגעצייכען, נאר פון דער איבערצייגונג אז עס ק ע ן זיין אנדערש: דידאזיגע בפירושע איבערצייגונג ברענגט דאס לעבען ארום, און ווען דער פראגעצייכען ברענט אויף אזא נאהענטען פאן ווי דאס לעבען ארום, קען מען איהם נישט אוועקמאכען מיט דער האנד, ער פלאגט און פערפאלגט.

קוקט מען פון דער יודישער וועלט ארויס אויפ'ן לעבען ארום, האט מען צו איהם א גרינגשעצענד רחמנות'דיגע בעציהונג, קוקט מען פון לע־בען ארום אריין אין דער יודישער וועלט, שטוינט מען אויף איהר און עס וועהטיגט דערבי דאס הארץ, אויב עס איז א יודיש הארץ. וואס איז דאס פאר א מין פערכשופ'טער קרייז?

איך האב געזאגט, אז מיר יודען האבען א וועלט פאר זיך, אן אייי־גענעם קדש און אייגענעם חול: דער מאדערנער מענש לעבט אבער ניט אינ'ם ערשטען און ניט אינ'ם אנדערען, און וואו עס איז קיין אנדערעס ווי די ביידע נישט פאראן, איז נישטא פאר איהם קיין ארט. מיר מאכען די הבדלה צווישען זיי, און דערמיט אליין בעהויפטען מיר, אז זיי זענען דיכט צוגערוקט איינס צום אנדערען און צווישען איז נור פאראן די גרענץ־ליניע.

דער מאדערנער מענש אבער האט אנ'אנדער באדען אונטער זיינע פיס: דאס איז יענער בריטער שטח צווישען דעם קדש און חול, וועלכען ער אליין בעאקערט און בעבויט זינט טויזענדער יאהר, וואהרום צו יעדער צייט האט געלעבט דער מאדערנער מענש, וועלכער געהט פארויס, שאפט אין לעבען און שאפט זיך גופא א לעבען. כדי דער דאזיגער שטח זאל זיין וואס בריטער, דער באדען א זעלבסטשטענדיגער, רוקט מען אוועק דעם קדש וואס וויטער, ער זאל דארט גלאנצען וי א שטיין, וואס בעלייכט דעם וועג, און דעם חול פערשטופט מען אן א זייט, דעם באדען גופא אבער בעפלאנצט מען מיט אלע שעהנסטע עטישע און עסטעטישע בלומען. מען פערזייהט נוצליכע פלאנצען פון געזעלשאפטליכען לעבען.

מיר, נייע יודען, האבען שוין אויך דערגרייכט און ערווארבען א שמאלען פאס, מיר „בויען זיך" איצט אויף איהם, אבער בשעת מיר „בויען

וואס איז די סבה מיט אונז?

מיר, יודען, האבען א וועלט פאר זיך, אן׳אייגענעם קדש און אייגענעם חול. אונזער קדש איז הייליגער פאר זייערען, ער האט אונז געמאכט פאר׳ן שפיעגעל פון דער מענשהייט. ער איז אונזער פעסטונג, וואו עס האט זיך אויפגעהאלטען און וועט זיך עיה״ש אויפהאלטען אונזער לענגערע פאר אלעמענס עקזיסטענץ. און דער חול? הגם מיר מאכען די הבדלה, איז עס דאך אזוי פיעל אנגעהויכט אין אונזערע זיטען און מנהגים מיט׳ן קדש, אז מיר קוקען מיט גרינגשעצענדען רחמנות אויפ׳ן פיהר און שטייגער פון דער גוי׳אישער וואכעדיגקייט.

דערצו פערמעגען מיר, יודען, אין א העכערען פון אלע אנדערע גראד, א כח, וואס איז פינקט אזוי וויכטיג פאר׳ן עקזיסטענץ פון א פאלק ווי פון א יחיד, — דאס איז אונזער שטארקער ווילען צום לעבען. דער רצון צום לעבען איז א מעטאפיזישער בעגריף און זיין וויכטיגקייט לאזט זיך נישט מאטעריעל בעווייזען, אבער אינסטינקטיוו פיהלט איהם יעדער, א יוד׳ישע מוטער פון פאלק, למשל, לויפט אין שוהל „אבשרייען״ איהר טויט־קראנקעס קינד. דאס קינד אליין איז קליין און שוואך און קען ניט ארויס־ווייזען זיין ווילען צום לעבען. טוהט דאס די מוטער פאר איהם, און גלויבט דערביי, אז ארויסווייזענדיג א שטארקען ווילען צום לעבען קען מען בייקומען אפילו דעם טויט. פון דער אנדערער זייט האב איך געקענט א פרוי א יונגע, גליקליכע פרוי, וואס, וען זי פלעגט זיין אהן א שום גרונד טרויעריג און נידערגעשלאגען, פלעגט זי זיך עס אנדערש ניט קענען פערקלעהרען, ווי מיט דעם, וואס זי האט געוואוסט, אז איהרע עלטערען האבען נישט געהאט גענוגלט זי זאל קומען אויף דער וועלט. ס׳איז געווען א קריסטליכע פרוי. ביי אונז געשעהט זעלטען, עלטערען זאלען נישט וועלען זייערע קינדער. פארקעהרט, מען זאגט זיך: כן ירבאו.

אונזער שטארקער ווילען צום לעבען שאפט אין אונז א טעמפעראמענט, וואס מאכט אונז פאר׳ן ברויזענדען פערמענט פון דער מענשהייט. דערביי זענען מיר אזוי גליקליך געשאפען, אז מיר בעזיצען צו איהם אלס גלייכגעוויכט דעם ניכטערען בליק אויף דער וועלט. מיר, נישט אנדערע, האבען שוין מיט טויזענדער יאהר צוריק אויפגעוויזען אויף אלץ, וואס איז הבל הבלים.

מיר זענען קלוג, מיר זענען שטארק, אונזער לעבען בעווען זיך אויף א פון לאנג אן אויסגעפרואווטער פעסטער אקס, און אט, וויסענדיג פון אלעם דעם, קען איך מיך דאך, און דערפאר טאקע, נישט צוריקהאלטען פון פרעגען: וואס איז די סבה מיט אונז יודען? איך פרעג נישט סתם אזוי,

פלאנצען אין די קאלאניעס זייער שפראך, און די דאזיגע טענדענץ וואלט בלי ספוק געשאפען פאר אונזער קולטור־ארבייט גרויסע שטערונגען. דער־ריבער איז קלאר, אז ביי א וואהל צווישען דעם פראנצויזישען און ענגלי־שען פראטעקטאראט, זענען אלע אונזערע סימפאטיען אויף דער זייט פונ׳ם לעצטען. אבער אויך דא דארף מען וויעדער ניט איבערטרייבען די סכנות און ניט פערלירען דעם ריכטיגען חוש פאר רעאלע פראפארציעס. דאך איז בעסער אפילו פראנקרייך איידער די טערקיי status quo ante- דערפאר וויל אין פראנקרייך קען מען קעמפען פאר אונזערע קולטורעלע אידעא־לען ניט דורך הינטער־טרעפ, אינטריגעס און באקשיש, נאר אויף די בריי־טע און אפענע דרכים פון דער עפענטליכקייט. פריינקרייך וועלט רעגירט פון דער כלל־מיינונג: פרעסע, ביכער, טריבונע האבען א ענטשיידענע פא־ליטישע בעדייטונג; אויב אונזער אמת איז אנ׳אמת, וועלען צהן יאהרען ענערגישער פראפאגאנדא אומקעהרען דעם גאנצען שאפטליכען רצון צו אונ־זערן גונסטען.

דא קומען מיר ווידער צו דעם עצם־מאמענט פונ׳ם גאנצען קריזיס אין דער ציוניסטישער בעוועגונג: צו די פרינציפען פון „אקטיוויזם״. דער גלות האט אין פיעלע פון אונז איינגעפלאנצט די געוואוינהייט צו קלייניע פערספעקטיוון און פיצינקע מאסשטאבען. זיי זענען צוגעוואוינט צו פער־בארגענע לעכער; דער ציוניזם בעקומט ביי זיי פונקט אזא מין פנים; זייער אידעאל איז — אז קיין פאלעסטינא זאלען זיין פערמאכט אלע וועגען, אז אהינצו זאל פיהרען נור איין פערבארגענע שמאלינקע סטעזשקעלע, אז קיינער זאל וועגען איהר ניט וויסען, און נור מיר אליין זאלען זיך שלעפען אהינצו שטילערהייט. די דאזיגע וועלטאנשויאונג איז געבוירען אין גענטא, און אין גענטא איז איהר פלאץ — און פאר איהרע טרעגער אויך. מיר גע־הען ארויס פון אנ׳אנדער וועלטאנשויאונג. מיר גלויבען אין אנ׳קטיווע בוי־ענדע ענערגיע פונ׳ם יודישען פאלק; מיר גלויבען, אז וואס מעהר פריי־הייט זי וועט פערמאגען, וואס מאדערנער און פאלקאמנער ס׳וועלען זיי די בעדינגונגען, אין וועלכע זי איז געשטעלט, אלץ פאלקאמענער וועט זי זיך ענטוויקלען, אלץ בעסערע פירות וועט זי געבען און אלץ גיכער וועט מיר דערגרייכען אונזער ציעל.

וו. זשאבאטינסקי.

לאנדאן, מערץ 1916.

צווישען וועלכע די אראבער וואלטען אויסגעמאכט א קלענערען פראצענט. אין דער טערקיי זענען די אראבער אנ׳ערך 35 פראצענט, אין דער בריטישער אימפעריע — 2 און א האלב. דער חלוק איז קלאר, און דער פועל יוצא אויך.

נאטירליך, אויב ס׳וועט אין פאלעסטינא איינגעפיהרט ווערען א קולטורעלע ארדנונג, וועט אויך די אראבישע בעפעלקערונג דערפון פיעל געווינען. ווען מען זאל מורא האבען פאר דעם, דארף מען דאן בכלל אוועקווארפען וועלכע־עס־איז ארבייט אין ארץ־ישראל. חוץ די כל־המיני ענגלענדער, פערבעסערט דאך אונזער קאלאניזאציע סיי־ווי דעם מצב פון די שכנישע אראבער. דאס איז א פאקט, וועלכער איז בעקאנט איטליכען פשוט׳ען ציוניסט. דאס איז אונפערמיידליך; אנדערש קאן גאר ניט זיין. אויב עמיצער פון אונז חלומ׳ט וועגען א נס, דורך וועלכען בייא אלע אונזערע „קאנקורענטען״, אנהויבענדיג פון די אראבער, וועלען געבונדען וועדען די הענד, און בייא אונז וועלען זיי פערבלייבען פריי — זאלען זיי זיך בעסער גלייך אויסניכטערן: אזא מין נס וועט ניט געשעהען. מיר וועלען מנצח זיין נור דערפאר, וויל בייא אונז וועט זיין מעהר ענערגיע, מעהר פעהיגקייט, און א פיעל שטארקערער רצון. דעריבער זענען אונז קודם כל נויטיג אזעלכע בעדינגונגען, בייא וועלכע אונזער ענערגיע קען זיך גאנץ פריי ענטוויקלען.

איך מוז בעמערקען: א י ך פ ע ר ז ע נ ל י ך רעכען נ י ט פאלעסטינא׳ס איבערגאנג צו ענגלאנד — פאר די בעסטע פאר אונז לעזונג פון דער פראגע. איך געהער צו יענע, וועלכע דענקען, אז אינ׳ם איצטיגען מאמענט האט די אידעע פון א י ו ד ע נ ש ט א א ט געוויסע שאנסען פערווירקליכט צו ווערען, און אז אונזערע אנשטרענגונגען דארפען זיין געוועגדעט אין ד ע ר ד א ז י ג ע ר ריכטונג. אבער, שטרעבענדיג צום אלער־ב ע ס ט ע ן, קען מען ניט אינזעהען, אז ס׳איז פאראן אויך א צווייטע מדרגה — פ ש ו ט א ג ו ט ע. אויב דער יודענשטאאט קען ניט פערווירקליכט ווערען, איז דאס בעסטע, וועגען וואס מיר קענען חלום׳ען, — פאלעסטינא׳ס איינבערגאנג אונטערן רשות פון א מלוכה, וועלכע האט אונז מיט 13 יאהר צוריק פארגעשלאגען אנ׳אויטאנאמיע אין אוגאנדא.

איך גלויבע אבער נאך ווייטער. ווי ס׳איז בעקאנט, האט אויך פאלעסטינא געוויסע אויסזיכטען אויך פראנקרייך. די פראנצויזישע ממשלה וואלט אין עקאנאמישער הינזיכט געווען פאר אונז נאך נוצליכער, ווי די ענגלישע, וויל פראנקרייך האט לחלוטין ניט קיין עמיגראנטען און קאן אריינפיהרען אין איהרע קאלאניען נור קאפיטאלען, און ניט קיין עמיגראנטען. פון דער אנדערער זייט בעמיהען זיך אבער די פראנצויזען מיט אלע כחות אויסצו־

צו דענקען מכח אזא מין גראנדיעזער פראבלעם, ווי נאציאנאלע קאלאני־זאציע אינ׳ם גרויסען מאסשטאב און וועגען דערהויבען די יודישע קול־טור ביז דער מדרגה פון די ערשט־קלאסיגע געגענווערטיגע ציוויליזאציעס. שוין זשע מיינען זיי, אז צו אזעלכע ציעלען גהט מען מיט אזעלכע דרכים?

צו דער זעלבער קאטעגאריע גהערט דער פחד אז ענגלאנד וועט פאר־שטארקען די אראבער. וואס אנבעאלנגט גופא דער לעגענדע וועגען דעם, אז ענגלאנד קען אין איהר קאלאניאל־פאליטיק כלומרשט טאנצען נאך דער דודקע פון די אראבער, איז דאס נאר א פלאפלעריי פון מענשען, וואס זענען ניט בעקאנט מיט פאקטען און בעציהונגען. די גאנצע ענגלישע פא־ליטיק אין עגיפטען זייט 1882 ביז איצט, א פעסטע, קאלטבולוטיגע און אונבויגזאמע, וויידערשפריכט דעם דידאזיגע פאליטיק איז גיכער עהנליך צו דעם, וואס עס הייסט אין רוסיש „יעזשאוויע רוקאוויצי", איידער צו חניפות. געוויס טהוט ענגלאנד אלץ, וואס ס׳איז נויטיג פאר׳ן וואהלשטאנד פון די אראבער און וועט ניט דערלאזען, קיין קריוודע קיין רציחות בנוגע צו זיי. אבער ענגלאנד זאל ערלויבען די אראבער צו בעשליסען, וועמען מ׳מעג און וועמען מ׳טאר ניט אריינלאזען אין פאלעסטינא,—צו אזא מין סברה וועט קודם כל ניט קומען קיין אינציגער עגיפטישער אראבער, ווייל ער איז בעקאנט מיט די פערהעלטניסען.

אגב—אויב ס׳איז נישט פארען א מדינה, וואו די אראבער האבען באמת וואסערע־עס־איז שאנסען צו דערגרייכען אנ׳אויסערארדענטליכען איינ־פלוס,– איז עס דוקא טערקיי: אין דער איצטיגער טערקיי מיט א בעפעל־קערונג פון ע רך 22 מיליאנען איז פארען בערך 7 מיליאנען טערקען — און בערך 8 מיליאנען אראבער. אראבער איז דא מעהר, ווי טערקען, דער־ביי זיינען די טערקען ניט ביכולת אנטקעגען שטעלען די אראבער יענע קאלאסאלע עקאנאמישע און קולטורעלע איבעלעגענהייט, מיט וועלכער עס זענען אזוי שטארק די אייראפעאישע אומות. אויב דער טערקיי וואלט גע־לונגען זיך אויף לאנג מצל צו זיין פון א חלוקה, וואלטען די אראבער בלי ספוק סוף כל סוף געווארען אין איהר א פאקטאר פון אויסערגעווענליכער בעדייטונג. אויב מיר האבען מורא פאר „אראבענפריינדליכע" מלוכות, טא מעהר ווי פאר אלעמען דארפען מיר מורא האבען גראד פאר טערקיי, וויל זי קאן פיעל לייכטער אנגעשטעקט ווערען מיט דער דאזיגער קראנקהייט. דידאזיגע קראנקהייט, איז אזוי צו זאגען, א בעשטאנד־טייל פון איהר בלוט. דוקא מצד דעם שטאנדטפונקט פון אזא מין מורא דארפען מיר געפינען פאר נוצליכער, אז פאלעסטינא זאל אריבערגעהען אין די הענד פון א מלוכה, א מעכטיגע א הויך־קולטיווירטע, און מיט א גרויסער בעפעלקערונג,

קאפויר און געגען דער דאזיגער טעאריע. אין רוסלאנד, פוילען און גאליציען, לעבענדיג אונטער דעם איינפלוס פון צוויי שטארקע סלאווישע קולטורען, איז די יודישע אינטעליגענץ פאר אונזערע אויגען איבערגעגאנגען צו א שארפען שפראכליכען נאציאנאליזם. אין אונזערע אויסלענדישע סטודענטישע קאלאניעס הערט זיך איצט די רוסישע און פוילישע שפראך פיל זעלטענער, ווי יודיש און העברעאיש. די אסימיליאציע פון ווייטשעפע גהט זעהער לאנגזאם. די אסימיליאציע פונ׳ם ניו־יארקער יודענטום נאך לאנגזאמער, הגם אין די דאזיגע לענדער האט נאך קיינער ניט געקלערט וועגען א נאציאנאלער שוהל־סיסטעם. און ניט קוקענדיג אויף דעם, אז מיט שוהלען אין ארץ־ישראל אינטערעסירט זיך און זארגט וועגען זיי דאס יודענטום פון דער גאנצער וועלט, אז אויף צו שטיצען די יפה׳ער גימנאזיע און קעמפענען פאר דעם העברעאיזם פונ׳ם טעכניקום פליסט געלד פון דרום אפריקא, אויסטראליען, קאליפארניע, — זאגט מען אונז נבי׳אות, אז די יודען אין ארץ־ישראל וועלען ביי דער ערשטער בעסטער געלעגענהייט אוועקווארפען אט־די שוהלען און דידאזיגע שפראך און וועלען זיך אריינווארפען אין די חוואליעס פון אסימיליאציע. איך זעה ניט, וואו עס זענען אין דער וועלט קיין בעאבאכטונגען, מאטעריאלען און בעווייזען פאר אזעלכע בעהויפטונגען. קיין בעווייזען און טעמים זענען ניטא, נאר ס׳איז פאראן א טיעפער אונגלויבען צו זיך גופא.

דער צוויעקלאזסטער וכוח איז דער וכוח וועגען דער פאלקס־פסיכאלאגיע. וועד עס גלויבט, אז מיר זענען בטבע דעזערטירען און אז נור דענסטמאל דעזערטירען מיר ניט, וען ס׳איז פשוט ניטא וואוהין צו לויפען —, דעם צו איבערצייגען האט ניט קיין שום זין. כ׳וועל נאר פרעגען איינס: ווי קען מען מיט אזא מין פארשטעלונג וועגען דער פסיכיקע פון יודישען פאלק זיין אנ׳אנהענגער פון א גרויסען, קאמפליצירטען נאציאנאלען אידעאל?

די אנשויאונג, וואס איז אריסגעזאגט אינ׳ם בריף פון מיין בעקאנטען בעשטעהט, אייגענטליך פון פאלגענדען. כדי די יודישע נאציאנאלע קולטור זאל זיך קענען ענטוויקלען, איז פאר איהר נויטיג א סביבה פון פאפואסען און גאגענטאטען; כדי עס זאל זיך קענען ענטוויקלען די יודישע קאלאניזאציע מוז זיין ארום איהר א מדבר, דלות און אונגעזעצליכקייט; ווי פאראזיטען קענען מיר וואקסען נור אין א פארלאזענעם, פערשטויבטען ארט; ליכט, פרישע לופט און ארדנונג מאכען אונבעדינגט חרוב אונזער זאך. דעריבער מוזען מיר מתפלל זיין פאר׳ן רבונו של עולם און זיך בעמיהען, אז אין ארץ־ישראל זאל זיין „וואס ערגער". איך פערשטעה ניט, ווי אזוי איז עס מעגליך ביי דערדאזיגער פסיכאלאגיע ערנסט

פונקט אזוי איז אויך איבערטריבען דער פחד פאר א „קולטורעלער" קאנקורענץ. אין איהר קאלאניאלער פאליטיק איז ענגלאנד העכסט גלייכ־גילטיג צו דער פערשפרייטונג פון איהר שפראך. אין עגיפטען, אין משך פון די 34 יאהר פון זיין אקופאציע, האבען די ענגלענדער א פינגער אין קאלט וואסער ניט אריינגעלעגט, כדי צו בעפעסטיגען דארט זייערע פאזי־ציעס. אפילו אינ׳ם אפיציעלען לעבען שפיעלט די פראנצויזישע שפראך עד היום א גרעסערע ראליע איידער די ענגלישע. אין אלעקסאנדריע הערשט גאר איטאליעניש; אין די שוהלען עקזעסטירט קיין צוואנג פאר דעם למוד פון דער ענגלישער שפראך א. א. וו. צו ערווארטען אין דעם דאזיגען פרט א וואסערן־עס־איז דרוק מצד דער ענגלישער מאכט, הייסט ערווארטען, אז די ענגלישע פאליטיק וועט מיט אמאל, ספעציעל פאר אונ־זערטוועגען, ענדערען איהרע טראדיציעס.

אבער דער מחבר פונ׳ם בריף, וואס איך בעהאנדעל דא, ווייסט עס אפנים אליין גאנץ גוט. ער שרייבט: „איך האב מורא ניט פאר די ענג־לענדער, נאר פאר אונז גופא". זיין געדאנק איז קלאר: די יודען זענען פעהיג צו האלטען זיך ביי זייער קולטור נור דארטען, וואו אויף טויזענד מייל ארום זעהט מען ניט קיין שפור פון א פרעמדער קולטור, ווי־נור זיי וועלען אבער נאהענט דערזעהען א פרעמדע קולטור, בפרט א גוטע, וועל־לען זיי תיכף ומיד אוועקווארפען זייערע. מען דארף זיי זי גאר ניט אויפ־צווינגען — זיי וועלען זיך סיי־ווי אליין אויף איהר אנווארפען.

קודם כל דארף מען דערמאהנען, אז די דאזיגע בעהויפטונג בעש־טעטיגט זיך זעהער קנאפ מיט פאקטען. אין פאלעסטינא גופא שפיעלט אויך איצט איין אייראפעאישע שפראך (די פראנצויזישע) א גרויסע קולטורעלע און עקאנאמישע ראליע — א פיעל גרעסערע איידער ענגליש אין עגיפטען. אין ארץ־ישראל איז פארען א היבש ביסעל פראנצויזישע שוהלען. און דאך ניט קוקענדיג אויף די גרויסע און לייכטע מעגליכקייט זיך צו „פראנצאזי־רען", האבען די קאלאניסטען געשאפען אייגענע שוהלען און דערצויגען א דור, וואס רעד אויף א נאציאנאלער שפראך. ווייטער: ווען דער הילפספע־ראיין האט געוואלט געבען די פאלעסטינער יודען א מעגליכקייט צו אנ׳א־סימיליאציע אויף אנ׳אנדער שפראך—אויך זעהער א וויכטיגע פאר׳ן מזרח —האט ארץ ישראל געענטפערט מיט א ריכטיגען אויפשטאנד, וועלכען מיר אלע געדענקען נאך. פארוואס־זשע וועט זיך דאס אלץ פלוצים איבערבייטען? פון וואנען האט זיך בכלל געזומען דער „כלל", אז די כלומרשט נאטירליכע שטרעבונג אונזערע איז אסימיליאציע, און מיר אסימילירען זיך ניט נור וועז מיר האבען זיך פשוט ניט מיט וועמען צו אסימילירען? פון יענער צייט, זייט עס האט זיך ענטוויקעלט די נאציאנאלע בעוועגונג, זאגען די פאקטען פונקט

צע קאלאניזאטארישע ענערגיע פונ׳ם יודישען פאלק וועט זיך דאן קענען פריי קאנצענטרירען אין פאלעסטינא. ס׳איז ניט קיין סוד, אז די י״ק״א שטעהט אין א זייט פון דער ארבייט אין פאלעסטינא נור צוליעב דער אייגענער סבה: די טערקישע ארדנונג י״ק״א שטעלט מיט זיך פאר 200 מיליאנען פראנק, א גרויסען, גוט איינגעארדנעטען אפאראט, און א פרעסטיזש, וועלכען עס וועט פאלגען די גרעסטע טייל פון דעם רייכען אסימילירטען יודענטום. ב״י די דנייע בעינגונגען וועט ארץ־ישראל ארויסרופען א שטייגונג פון אקטיוון אינטערעס צו איהר אין אזעלכע יודישע קרייזען, וועלכע האבען ביז איצט אפילו ניט געטראכט וועגען פאלעסטינע. וער ווייסט עס דען ניט, וער פיהלט דאס דען ניט אויף איטליכען שריט און טריט. גענוים, ס׳וועלען ביי אונז זיין קאנקורענטען — אבער דערפאר וועט ביי אונז זיין א מעגליכקייט אויסצונוצען אין א געזונטער סביבה אלע אונזערע כחות און פאטענצען. דאס איז די ערשטע פארבעדינגונג פון א גרויסער שאפענדער ארבייט. אנדערש וועט אפשר ניט זיין קיין קאנקורענטען— אבער מיר וועלען אויך ניט זיין.

פון דער אנדערער זייט, איז ביי אונז צו איבערטריבען די פארשטעלונג וועגען א צופלוס פון קאנקורענטען. אלס בעסטער בעווייז קען דינען עגיפטען. זייט 1882 יאהר געפינט זיך עגיפטען פאקטיש אין ענגלאנד בעזיץ. אין משך פון דער דאזיגער צייט האט מען דארט, ווי ס׳איז בעקאנט, דערגרייכט א קאלאסאלען עקאנאמישען ערפאלג. אבער די צאהל אייראפעער איז עד היום געבליבען גאנץ אונבעדייטענד. אין יאהר 1897 האבען זיך אין עגיפטען געפונען: 38·000 גריכען, 24.000 איטאליענער, 14000 פראנצויזען, 20000 ענגלענדער (די אקופאציאנס־ארמעע בתוכם) אנדערע נאציאנען אנ׳ערך 17000 נפשות, און בסך־הכל 113000 אייראפעער. אין יאהר 1907: גריכען 62000, איטאליענער — 34·926, פראנצויזען— 14,591, ענגלענדער (מיט דער ארמעע) — 20,653, דייטשען און אנדערע — אנ׳ערך 15000, און בסך־הכל 147,220. דאס מאכט אויס וועהניגער פון אנדערטהאלבען פראצענט; וועו מען זאל דאס אריבערטראגען אויף די איצטיגע פאלעסטינעזישע ציפערן, וואלט עס אויסגעמאכט אנ׳ערך 10־12 טויזענד „קאנקורענטען״. וואס איז דען שרעקליכעס אין דערדאזיגער פערספעקטיווע? דערביי קען דאך פאלעסטינא קוים רעכענען אפילו אונטער דער ענגלישער פאהן, אויף א גרעסערער עקאנאמישער ענטוויקלונג, ווי עגיפטען. ס׳וועט זיך נאטירליך אנהויבען א אימיגראציע פון אויסלענדישע קאפיטאלען, אבער זי וועט זיך ניט געפינען אין קיין שום פערהעלטעניש צו דער אימיגראציע פון מענשליכע מאסען. און אונז קאן בעאונרוהיגען נור דאס לעצטע.

דעם דאזיגען פאקט.

ביי דער טערקישער ארדנונג קען קיין פאלעסטינא עמיגרירען און זיך דארט בעזעצען ניט דער מיטעלער, נאר רק א אויסטערלישער, געקלי־בענער עלעמענט: אדער זעהר רייכע, אדער זעהר אידעאליסטישע — אדער זעהר לייכטזיניגע. איך בעטראכט איצט ניט די פראגע, אויף וויפיעל אזעלכע עלעמענטען זענען בכלל נוצליך פאר דער קאלאניזאציע. איינס איז יעדענפאלס בלי שום ספק: דער דאזיגער עלעמענט קען ניט זיין צאהלרייך, ער איז א מינדערהייט, און מיטלערע מענשען— זענען א מעהרהייט. פאר דער דאזיגער מעהרהייט איז ביי דער טערקישער ארדנונג דער וועג קיין ארץ־ישראל פערשפארט.

זאל אונז ניט פערבלענדען דאס, אז סאיז אונז דאך גלונגען עפעס צו שאפען אין פאלעסטינא, אם וועניגסטענס האב איך ברעה צו אונטערשעצען די דאזיגע רעזולטאטען. אדרבא, זיי זענען גלענצענד און זאגען עדות וועגען דער ציוניסטישער ענערגיע און די קאלאניזאטארישע פעהיגקייטען פון׳ם יודישען פאלק. אבער לאמיר ניט פארגעסען, אז דאס אלץ איז נאך לעת עתה גאנץ ווייט פון דעם אידעאל פון א געזונטן נאטירליכער קאלאני־זאציע. דאס איז גוט פאר אנ׳אנהויב, פאר ן פיאנירען־מצב, פאר שאפונג פון די ערשטע מוסטערס, פאר אויפלעבען דעם אינטערעס צו ארץ־ישראל. דער צוועק איז איצט דערגרייכט, דער אינטערעס האט אויפגעלעבט. איטליכער, וואס האט זיך צוגעקוקט צום יודענטום אין רוסלאנד, גאליציען, אין משך פון די לעצטע 10 יאהרען, ווייסט, אז ס׳איז שוין געווען אי די שטימונג, דער פאסענדער עלעמענט פאר א געזונטער, נאטירליכער אימיגראציע, וועלכע וואלט בעשטימט פערדרייפאכט אונזערע פאזיציעס אין פאלעסטינא. איינע נאך דער אנדערער, האבען זיך אט די דאזיגע חוואליעס, וואס האבען געט־ראגען אין זיך גאלדענעם זאמד, צושלאגען ביי די טויערן פון פאלעסטינא אן איינס און דאסזעלבעס: אן דער טערקישער ארדנונג.

די מאדערנע קאלאניזאציע פאדערט מאדערנע בעדינגונגען. פריהער איידער מורא צו האבען פאר קאנקורענטען, דארף מען זארגען וועגען זיך זעלבסט — וועגען דעם, אז א ו נ ז ע ר ע כחות זאלען בעקומען א מעג־ליכקייט זיך צו ענטוויקלען. אויב אין פאלעסטינא וועט זיין א רעזשים, וועלכער גאראנטירט פעסטע יורידישע בעציהונגען, די מעגליכקייטען פון א היפאטעקען־קרעדיט, די גזעזלשאפטליכע זיכערהייט א. ד. ג., וועלען די אזיגע כחות זיך ענטוויקלען און וואקסען, א מיטעלער מענש מיט א מי־טעלען פערמעגען וועט בעקומען די מעגליכקייט צו בעזעצען זיך אין פא־לעסטינא, ניט שפילענדיג דערביי וואס־באנק. ארום א צעהן אזעלכע בעלי הבתים וועלען קענען ציהען די חיונה פיעל צעהנדליגער אנדערע. די גאנ־

מישער ארבייט אין פאלעסטינא בעת דער טערקישער ארדנונג.

די טערקישע ארדנונג בעשטעהט אין פאלגענדען. פאר אייך איז א מענש מיט א קאפיטאל פון 15־10 טויזענד רובל, וואס וויל קויפען באדען און זיך בעזעצען אין ארץ־ישראל. מיט דער דאזיגער סומע קען מען אין קאנאדא אדער ארגענטינא ווערען א פערמעגליכער פערמער; אבער ער ווִיל דוקא ארץ־ישראל. אזעלכע בעלנים האבען מיר די לעצטע אכט יאהר געזעהען בוכשטעבליך אין די טויזענדער. אדער זיי פלעגען אליין פאהרען, אדער בשותפות שיקען א דעלעגאט — א קוק טהאן און בעקענען זיך מיט די בעדינגונגען. פלעגט זיך לסוף ארויסשטעלען: ראשית, אז דעם באדען קען מען ניט קויפען אויף נאמען פון א אויסלענדישען אונטערטהאן, דע־ריבער מוז מען איהם עוועדבען אויף נאמען פון א פיקטיוע פערזאן — וועלכע קאן, הייסט עס, יעדע רגע ארויסווארפען אייך פון אייער נחלה. צווייטענס, א היפאטעקען־קרעדיט עקזיסטירט דארט ניט, וויילדי מוזולמא־נישע דינים לאזען עס ניט צו. הייסט עס, מען דארף קויפען דעם באדען פאר מזומנים, ד. ה. אריינלעגען מיט אמאל דעם גרעסטען טייל פון קאפיטאל און אנהויבען א ניי לעבען כמעט מיט פוסטע הענד. אט־די דאזיגע צוויי מאמענטען זענען שוין גענוג, כדי צו מאכען פאר־ן מ י ט ע ל ע ן מענ־שען דאס איבערזידעלען קיין ארץ־ישראל פאר אונמעגליך. מען קען צו־געבען נאך פיעל אנדערעס. למשל: קיין פאליציי איז אין לאנד ניטא, ער אליין מוז אויסהאלטען די נאכט־וועכטער, און די אראבער הרג׳נען יעהר־ליך עטליכע אזעלכע שומרים. האפענס זענען ניט בנמצא. קיין וועגען איז ניטא. דאס אלץ, וואס אין די קולטורעלע לענדער פאלט אויפ׳ן חשבון פון דער מלוכה, מוז ער דא שאפען און אויסהאלטען מיט זיינע אייגענע מיט־לען. און ענדליך, דער פערבאט פאר די יודען צו בעזעצען זיך פריי אין פאלעסטינא איז דאך פארמעל עד היום נאך ניט אבגעשאפען. א מיטלער מענש איז ניט פעהיג אויף צו גרויסע קרבנות. ער וויל האבען א געווִיסע זיכערהייט, קודם כל א יורידישע; ער היט אב זיינע אנגעהארעוועטע געלד און וויל זיי אויסגעבען נאר אויף אזעלכע זאכען, וואס זענען ביי מעהר אדער וועהניגער נארמאלע בעזינגונגען אבסאליוט נויטיג; ער קאן ניט שטעלען אלץ אויף איין קארט, געהען וואַ־באנק. און דערביי זענען דאך אט די דאזיגע מיטלערע מענשען — דער טייערסטער אין וויכטיגסטער קא־לאניזאציאנס־מאטעריאל: זיי זענען א סך, זיי זענען פארזיכטיג, ערנסט, האבען ליעב צו בויען גרינדליך און בעזעצען זיך אויף לאנג... דער דאזי־גער גאנצער מאטעריאל קאן ניט געהען קיין ארץ־ישראל ביי דער טערקישער ארדנונג. פאר אונזערע אויגען זענען אינ׳ם משך פון די לעצ־טע אכט יאהרען פארבייגעגאנגען טויזענדער טרויעריגע בעווייזען פון

אין פאלעסטינא אנ׳ארבאפילע פאליטיק, אדער, לכל הפחות, קאקעטירען מיט די אראבער, — און, איהר ווייסט דאך, אז די אראבער בעציהען זיך צו אונזער קאלאניזאציע ניט גאר פרייַנדליך. לויט אט־די אלע טעמים געפין איך, און מיט מיר פיעלע, אז ס׳איז נאך א גרויסע פראגע צי מיר וועלען האבען א נוצען פון פאלעסטינאס איבערגאנג אין נייע הענד.״ —

אין דעם דאזיגען בריעף פון מיינעם בעקאנטען איז, אויף וויפיעל איך ווייס, אויסגעדריקט דער שטאנדפונקט, וואס איז זעהער פאפולער און פערברייטערט. ס׳איז איבעריג צו רעדען: געווים, וואס שלעכטער ס׳איז די ארדנונג אינ׳ם לאנד, אלץ וועהניגער וועט ביי אונז זיין קאנקורענטען, אלץ קלענער וועלען אויך זיין די נסיונות צו אנ׳אסימיליאציע, און וואס טיעפער עס וועט זיין די אריימקייט און פינסטערניש פון דעם אראבער, אלץ אימפאזאנטער וועלען אויפ׳ן דאזיגען פאן אויסזעהען אונזערע קאלאניען. דאס איז יענע טיפיש, בעלי־הבתישע חכמה, וועלכע הייסט קורצזיכטיגע ווייזהייט; זי שטאמט פון דעם טיעפען אונגלויבען און ספוק אין די אייגענע כחות, זי פרעדיגט דעם פחד פאר צו גרויסע און צו גלייכע דרכים; אינ׳ם האנדעל שאפט זי לאזונגען, ווי „סט׳ניט אבנארען — סט׳ניט פערקויפען״; אין דער פאליטיק שאפט זי לאזונגען, ווי „וואס ערגער, אלץ בעסער״. דאך, איז עס אין א געוויסען גראד אויך א חכמה, און ס׳זענען מסתמא פאראן אזעלכע געלעגענהייטען, ווען זי קען זאגאר צו־נוץ קומען. איינס איז אבער בלי ספוק: אז פאר גרויסע פלענער (און דער ציוניזם איז א גרויסער פלאן) טויג די דאזיגע קורצזיכטיגע בעלי־בתישע פאליטיק אבסאליוט ניט. א נאציאנאלע בעוועגונג ענטוויקעלט זיך מיט דער ענטוויקלונג פון די נאציאנאלע כחות, און מיט זייער ערשעפונג געהט זי אויס; אויף ברייטע און גלייכע דרכים שטארקט זי זיך, און אויף קרומע שטעגלעך ווערט זי אליין קרום און ניטשיג.

די טעאריע ״וואס בעסער, אלץ ערגער״, איז קורצזיכטיג און פאלש דערפאר, ווייל זי האט אין זינען נור די קאנקורענטען, און ניט אונז גופא. זי פערגעסט, אז אויב ס׳וועט זיין ערגער, וועט זיך עס טרויעריג אברופען ניט נור אויף אונזערע קאנקורענטען, נאר אויך אויף אונז; דאס וועט אונז צווינגען צו פערשוועדען מעהר כחות אויף גובר צו זיין משונה׳דיגע שטערונגען איידער אויף שאפענדע און בויענדע ארבייט; דאס וועט פערקרימפלען און ענטווערטען די רעזולטאטען פון אונזער ארבייט; דערהויפט, וועט עס ביי פיעלע און פיעלע בכלל אבשלאגען דעם חשק צו ארבייטען: און, סוף כל סוף, וועט דאס ביסלעכווייז ברענגען די ציוניסטישע טעטיגקייט אין פאלעסטינא צו א טויטען פונקט, ווי אין אנהויב פון די 90־דיגע יאהרען.

לאמיר זיך וועדען צו א לעבעדיגען — ביישפיעל צו אונזער עקאנא־

די טריבונע

No. 13 — 25 אפריל 1916 — קאפענהאגען

„וואס ערגער, אלץ בעסער."

„איהר זייט אפנים איבערצייגט", — שרייבט מיר א בעקאנטער, — „אז פאלעסטינא׳ס אביערגאנג אונטער׳ן רשות פון ענגלאנד וואלט געווען זעהר נוצליך פאר דער ענטוויקלונג פון דער יודישער קאלאניזאציע. איך בין אין דעם ניט אזוי פעסט איבערצייגט און צוזאמען מיט מיר זענען אין דעם מסופק נאך פיעלע אנדערע. ראשית, האבען מיר מורא פאר דער עקא־נאמישער קאנקורענץ פון אייראפא. אונזערע בעשיידענע כחות און מיט־לען וועלען אפשר נאך קלעקען אויף א ערפאלגרייכע קאנקורענץ מיט די אראבער, טערקען און לעוואנטינער. אויב אבער עס וועט צוזאמען מיט דער ענגלישער פאהן זיך א גאס טהאן אהינצו אויך דער ענגלישער עלעמענט, וועט ער אונז גיך אבשטופען ווייט צוריק. דאס איז פון דער עקאנאמישער זייט. נאך טיעפער׳ זיינען אונזערע ספוקות און סכנות פון דער קולטורע־לער זייט. די יונגע שפראצונגען פון דער יודישער קולטור זענען נאטיר־ליך ביכולת אויסצוהאלטען די קאנקורענץ מיט דער אראבישער אדער טערקישער שפראך. צי וועלען זיי דען קענען אויסהאלטען די קאנקורענץ מיט די ענגלישע שולען? איהר דארפט פערשטעהן, איך האב ניט מורא פאר די ענגלענדער, — איך האב מורא פאר אונז גופא: ס׳וועלען זיך תמיד געפינען, אפילו אין ארץ־ישראל געגוג שוואכע עלעמענטען, וואס וועלען מחמת פראקטישע טעמים בעפארצוגען ענגלישע שולען, — און נאך זיי וועט במילא אויך נאכגעהען אפילו די פיעל פעזטערע מינאריטעט. און, ענדליך, איהר פערגעסט נאך אין איין אומשטאנד. בעת׳ן טערקישען רעזשים — אפילו דעם „יונגטערקישען" — האט די ארטיגע אראבישע בעפעלקערונג פראגרעסירט לאנגזאם אבער שוואך. דער אייראפעאישער רע־זשים וועט איהר געבען א שטארקען שטויס פארווערטס; דער עקאנאמי־שער און קולטורעלער וואוקס וועט אווועקגעהן מיט גיגאנטישע שריט. נאך מעהר: ענגלאנד האט מיליאנען מוזולמאנישע אונטערטאנען, וועלכע מען טאר ניט אויפרייצען. די ענגלענדער וועלען זיין געצוואונגען צו פיהרען

Di Tribune Nr. 13

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל איז חודש

אינהאלט:

ו. זשאבאטינסקי	„וואס ערגער, אלץ בעסער".	1
י. בלייכער	וואס איז די סבה מיט אונז?	11
ב. סלאר	די בעדייטונג פון קלייגע מדינות	14
ש. ניגער	צו פרץ'ס יאהרצייט	24
ד"ר א. —ן	בריעף פון רוסלאנד	26
אבקלאנגען און נאטיצען		29

פריי: 3 פענס, 7 סענט, 25 איירעס, 30 פפענ'ג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Asmussens Allé 2.

1916

אינטליכער יוד, וועלכער וויל וויסען, וואס עס קומט פאר אין דער יודישער פאליטישער וועלט; אינטליכער ציוניסט, וואס זוכט דעם אמת וועגען דער לאגע אין ארץ ישראל און ציוניזם — דארף ליינען דעם צווייוועכענטליכען זשורנאל

„די טריבונע"

„די טריבונע" ווערט געבוירען אין א מאמענט פון א וועלט־קריזיס, און האט נור איין ציעל: זי וועט רופען האס יודישע פאלק צו אנ'אקטיוער ראלע אין דער איצטיגער גרויסער צייט, איהר לאזונג איז: א ק ט י ־ ו י ז ם. איהרע קאנקרעטע פאדערונגען זיינען: אלוועלטליכער יודישער קאנגרעס, גלייכבערעכטיגונג, ארץ ישראל.

אין די ביז איצט ערשינענע 10 נומ. פון „טריבונע" זענען געדרוקט פאלדענדע ארטיקלען:

א. י.: 1)דערשטיקטע קולות, 2)בריף פון רוסלאנד, 3) יודישער אנטיסעמיטיזם. — ב ן א ל י ה ו: 1) פוילען און יודען, 2) פוילישע הנחות, 3) די פאליאקען ביי דער ארבייט, 4) אונזערע וואנדערונגען 5) אונזער אויסוואנדערונג. — ב ן מ ש ה צ ב י: 1) דער יום הדין, 2)אחדות, טאקטיק, דיסציפלין. — מ. ג ר א ס מ א ן: 1) יודישער קאנגרעס, 2) דער אנהויב, 3) דייטשלאנד, טערקיי און מיר, 4) דייטשלאנד און טערקיי, 5) צו דער ארבייט 6) פעסימיזם, 7) „שלום בית", 8) אונזער פאסיוויטעט — — ה. ל. ג א ר ד א ן: 1) פון ירדון צום נילוס. — ש. ד ו ב נ א ו: 1) די וועלט־פראגע. — ז. ו ו א ו ל ף: 1) רעדינג, ראטשילד, שיף. — וו. ז ש א ב א ט י נ ס ק י: 1) אקטיוויזם, 2) אנ'אפענער בריף, 3) אלעקסאנדריער באטאליאן 4) צוריק צום טשארטער 5) מיר און טערקיי 6) יעגיאן 7) „די לייטונג ארבייט", 8) די האפנונגען אויף דייטשלאנד, 9) די רעפארם פון דער לייטונג. — ד"ר ח. ז ש י ט ל א ו ס ק י: 1) יודישע אינזייטיקייט. — ד"ר מ. ט ר ו י ב: 1) די קאנפערענץ פון „החברה". — ד"ר מ א ק ס נ א ר ד ו י: 1) אונזער אויפגאבע. — ד"ר נ. ס י ר ק י ן: 1) פאלקס־אייניהייט. — ס ק י: 1) פון אמעריקא. — ד"ר א. ק א ר א ל נ י ק: 1) פסיכאלאגישע עטיודען: „דער בטלן", „איוב פארן שפיגעל". — י. ר א ג א ו ו י ן: 1) ארום דעם קריזיס (דריי ארטיקלען) — מ. ר ו ט ע נ ב ע ר ג: 1) אויף'ן שוועל. — מ. ר ע ג א ל ס ק י: 1) עמיגראציאנס־באנק, 2) די קאנגרעס־אידעע. — י. מ. פ א ז י ק א ו ו: 1) א בריף פון לאנדאן.

א חוץ דעם האט יעדער נומער א רייכע אבטיילונג פון נ א ט י צ ע ן און א ב ק ל א נ ג ע ן.

יעדעס העפט ענטהאלט 32 זיישען און קאסט 25 אוירעס.

אבאנעמענט־פרייז 1 קר. 50 אוירע א קוואַרטאל (3 חדשים)

אדרעס פון קאנטאר און רעדאקציע:

„Di Tribune", Asmussens Allé 2, Kopenhagen V.

אלע פאסט־קאנטארען נעהמען אן אבאנענטען אויף דער „טריבונע"

KAMUSSENS A BOGK.

Redaktør M. Grosmann רעדאקטאר־ארויסגעבער מ. גראסמאן.

דא ערקלערען, אז די שולד פאלט אויף דער לייטונג, אז איהר מערקווירדיגע פאזיציע פיהרט דערצו, אז איהר אונטערטיגקייט אין „רעזידענץ" רופען ארויס אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע שטורמען און געפאהרען.

מיר וועלען זיך דעריבער צו אונזערע פרייַנד מיט דער דרינגענדער פאדערונג תיכף ומיד צוזאמענרופען אלע ציוניסטען פון זייער שטאדט — סיי אין אייראפא און סיי אין אמעריקא—כדי צו בעראטען איבער דער לאגע פון דער פארטיי און, ארויסזאגענדיג זיך גענען סעפאראטיזם, קאטעגאריש פערלאנגען פון דער לייטונג אריבערטראגען דעם צענטר אין אנייטראלע מדינה, בילדען א קאאליציאנס־לייטונג און אנהויבען א פאליטישע טעטיגקייט. אלע, וועמען ס׳איז טייער די בעוועגונג אין וואס זעהען איין די סכנה, דארפען עס גלייך טהאן. די רעזאליוציעס דארפען צוגעשיקט ווערען דעם פאסט־ביורא פון א. ק. אין קאפענהאגען Vestergade 1 און דער רעדאקציע פון דער „טריבונע".

נור דורך ערפיהלונג פון די אויבענדערמאהנטע פאדערונגען קאן אויסגעמידען ווערען א שפאלטונג, נור א קאאליציאנס־לייטונג וועט ביכולת זיין צו ערהאלטען די אייניגקייט און אחדות. נאר אנ׳אנדער רעזידענץ מיט אנדערע לייטער וועט קענען זיין דער אויטאריטעטער צענטר פון דער בעוועגונג.

די ערשטע רעזולטאטען.

אין דעם אפיציעלען ארגאן פון די עסטרייכישע ציוניסטען „י ו ד י ש ע צ ײ ט ו נ ג" געפינען מיר א מיטיילונג וועגען דעם, אז אין גיכען ערשיינען אין ענגלישער שפראך א רייהע ציוניסטיש פאליטישע שריפטען, בראשיורען צווישען זיי צוויי זאמלביכער מיט גרינדליכע און וויסענשאפטליכע אבהאנדלונגען פון פערשיעדענע אויטאריטעטען איבער די פאליטישע און קולטורעלע אויפגאבען פון ציוניזם, א גרינדליכע ארבייט איבער די קאלאניזאטארישע און פאליטישע בעדייטונג פון נאציאנאל פאנד, און אויסערדעם א גרויסע ווערק פון נ ח ו ם ס א ק א ל א ו איבער דער „געשיכטע פון דעם ציוניסטישען געדאנק אין ענגלאנד" דאס לעצטע בוך ערשיינט גלייכצייטיג אין פראנצויזיש און רוסיש. צום סוף פון דער נאטיץ בעמערקט די רעדאקציע: „דורך דער אויסגאבע פון אט־די אלע דאזיגע שריפטען" ווערען אין א הויכען גראד ערפילט די פאדערונגען פון דער ציוניסטישער אפאזיציע די אזוי גערופענע אקטיוויסטען, אונטער דער פיהרונג פון ה׳ וו. זשאבאטינסקי.

אלזא!

פען גרינדען א יודישע פראקציע לויט'ן מוסטער פון יודישען קלוב אינ'ם עסטרייכישען רייכסראט. די יודענפראגע דארף אויפהערען צו זיין א גע־ גענשטאנד פון פאליטישע געשעפטען, פון פשרות־מאכעריי און אינטריגען. די געשיכטע מיט דער אנפראגע וואלט אפשר געהאט נאך טרויעריגער פאלגען ווען.. ווען די דומא וואלט באמת געשפיעלט א פאליטישע ראליע און געהאט אן איינפלוס. וועגען דעם וואס זי איז אין דער וויכטיקייט און וואס עס קומט פאר אין לאנד—אין א צווייטען בריף.

ד"ר א—ן.

אבקלאנגען אוו נאטיצען.

צו אונזערע פריינד.

מיר מאכען אויפמערקזאם אונזערע חברים און פריינד אויף דעם אר־ טיקעל פון ה' וו. זשאבאטינסקי, ווי אויך אויף די ספעציעלע אינפארמא־ ציעס איבער דער זעלבער פראגע, וואס די רעדאקציע האט דערהאלטען פון אנ־אנדער קוועלע. עס האנדעלט זיך וועגען א גרויסער סכנה פאר דער ביז איצט אייניהייטליכער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועל־ כער עס דראהט א שפאלטונג, א ערנסטע צערשפלי־ טערונג פון אונזערע כוחות.

מיר, וועלכע בעקעמפען די פרינציפען און די טאקטיק פון דער איצ־ טיגער ציוניסטישער הנהגה, געפינען פאר אונזער חוב ארויסצוטרעטען גע־ גען אלע שפאלטונג־פערזוכען, געגען סעפאראטיזם אין וואסער־עס־איז פארם. מיר זענען געגען דער גרינדונג פון א בעזונדערען פאליטישען קאמיטעט, וויל מיר ווילען אבהיטען די ארגאניזאציע, די טרעגערין פון אונזער אידעאל. מיר האבען געקעמפט און וועלען קעמפ־ פען מיט אלע מיטלען געגען דער איצטיגער־לייטונג און איהרע מיטהעלפער מיר וועלען קעמפען געגען דער איינזייטיגקייט פון דער געגענווערטיגער פאליטיק און טאקטיק, אבער מיר וועלען בשום אופן ניט, אז די ארגאניזא־ ציע זאל דערפון ליידען. מיר זיינען אין דער מחנה און מיר ווילען ניט זיין מחוץ למחנה.

די געפאהר פון א שפאלטונג קומט פון אנ־אנדער זייט, וואו אונזערע אידעען און פאדערונגען געפינען וועניג אבקלאנגען. דאס זיינען גראד די פריינד און בעשיצער פון דער לייטונג, וואס ווילען איצט האבען א סע־ פאראטען פאליטישען קאמיטעט און האבען זיך זאגאר אבגעזאגט פון א בעראטונג אין האאג.

ארויסטרעטענדיג געגען די ש־אלטונגס־פערזוכען, מוזען מיר אבער

הויבען די האנד ערנסט און, ווי געוועהנליך, צו קריטיקירען אונזערע יו־דישע „זאלאזשניקעס" „ערבים", אין דער דומע, וואס געהען אויף א טריבונע, ווי אויף א עשאפאט. מען האט זיי בעדויערט, אויסגעדריקט זיי דאס מיטגעפיהל, געקוקט מיט רח נות.

די יודישע פרעסע איז נאטירליך אויפגערעגט און דערשלאגען די „יעווריייסקאיא זשיזן" (ראזסוועט) שרייבט וועגען דער טראגישער יו־דישער איינזאמקייט וואס שטייגט איבער די געפיהלען פון חרפה, בעליי־דיגונג א. א. דאס בלאט פערמשפט די טאקטיק צו האלטען די יודענפראגע אלס א טייל פון דער אלגעמיינער רוסישער ליבעראלער פראגראמער און מיט אלס א זעלבסטשטענדיגע פראגראם.

די „יעווריייסקאיא ניעדיעליא" (וואסכאד) פאסט אויף די גאנצע גע־שיכטע אלס א ערנסטע פאליטישע מפלה פאר'ן רוסישען יודענטום, א אי־בעראשענדע קאטאסטראפע, וועלכע איז אונגלויבליך מורא'דיג. ניט אראב־נעהמען די אינטערפעליאציע מיט א כלומרש'טער צופריעדענער ערקלערונג האט מען געזאלט נאר זאגען דער מערהייט פון דער דומע אלץ וואס זי האט פערדיענט. די יודישע דעפוטאטען האבען ניט געטארט אריינלאזען זיך אין אזא מין שפיעל, אפעריערענד מיט „קאנווענציאנעלע ליגענד", גע־הען לשון דיפלאמאטיע געגען אייגענעם געוויסען.

„נאווי פוט", א נייער וואכענבלאט פון די ראדיקאל־נאציאנאלע עלע־מענטען, טרעט ארויס זעהר שארף סיי געגען די יודישע פאליטיקער, און סיי געגען דעם פראגרעסיוון בלאק, זי פער'משפט די האנדלונג פון די דעפוטאטען, ערקלערענדיג, אז זייער געדריקטע און צושראקענע שט מונג קען ניט זיין קיין פערענטפערונג און פערטיידיגונג פון אזא מין שריט, ווייל קיין איין רוסישער יוד און באמאש בתוכם קען ניט אנערקענען די ערקלע־רונגען פון קאפאלאוו, פאר בעפרידיגענד. די אויפפיהרונג פון די קאדעטען איז סקאנדאליעז, זייער בעגרינדונג, אז זיי ווילען ניט אויפרייצען די ליי־דענשאפטען איז גרונדלאז, ווייל די רעכטע האבען סיי ווי סיי, ביי יעדער געלעגענהייט, געהאלטען פאגראם־רעדעס. נור די ס.־ד. און די טרודאוויי־קעס האבען געהעריג פערטיידיגט דעם יודישען כבוד, און ניט אונזערע דעפוטאטען מיט זייערע געשווארענע פרייגד.

אט די דאזיגע פרעסע־שטימען שפיגלען אב די שטימונג פון דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע איז איצט דערשלאגען בי גאר. מען ווייסט ניט, וואס ס'וועט ברענגען דער מארגענדיגער טאג. ניט קיין בעסערונגען ערווארטעט מען, נאר נאך ערגערע צייטען. וואס איז נוגעצו די דעפוטאטען, וועלן אלץ פעסטער דער שטאנדפונקט, אז זיי מוזען ארויסטרעטען סיי פון דער ק.־ד. פארטיי, און סיי פון דעם בלאק. די יודישע דעפוטאטען דער־

געהאפט, אפשר וועט זיך די לאגע ענדערען און דער בלאק וועט אננעה־
מען אנ׳אנדער בעשלוס. פלעצליך זעה איך גראף קאפניסטען אויף
דער טריבונע ער האלט א קורצע רעדע, א הספד איבער דער אנפראגע
דאס איז געווען שרעקליך, סקאנדאליעז. ס׳איז געווען אינסצענירט דורך
ראדזיאנקא, וועלכער האט דאך זיינס אויסגעפיהרט. מיט דער ארויסטרע־
טונג פון קאפענישען הוט זיך אונזער לאגע נאך פארערגערט. וואס
האב איך געזאלט טהאן? אויף א ישוב־הדעת איז ניט געווען קיין צייט
איך בין געגאנגען צו דער טריבונע, ווי א פערמשפטער צום עשאפאט
אדער צו דער תליה. ווי אנ׳אויטאמאט אין א שרעקליכען, פעריאושטען צו־
שטאנד, האלב פערחלשט האב איך דורכגעליינט דאס, וואס ס׳איז געווען
אנגעשריבען פריהער, פאר דעם פאל, אויב די ערקלערונ־
גען פון דער רעגירונג ווילען זיין מעהר אדער וועניגער „צו־
פרידענשטעלענד". — — —

אויך דער אנדערער דעפוטאט, פרידמאן, האט איבערגעלעבט שווע־
רע מינוטען. ער האט דערצעהלט, אז זיי האבען ניט געזעהען קיין אנ־
דער אויסוועג, זיי האבען געמוזט בעטען די אינטערפעליאציע, ניט דער־
לאזען צו א נעגאטיוון וואטום. אלץ איז געשעהען אין עטליכע מינוטען;
דערביי האט ראדזיאנקא געהאנדעלט אונעהרליך, אונאנשטענדיג ווען איך
האב דערזעהען, אז אנשטאט באמאש נעהמט דאס וואלט קאפניסט איז מי
פינסטער געווארען אין די אויגען. איך האב פערלוירען די זעלבסטבעהער־
שונג אלץ האט זיך פערמישט, פערפלאנטערט — ס׳זענען
געווען שווערע מינוטען"...

דאס זענען די טראגישסטע טיילען פון זייער ערקלערונג, וועלכע איז
שפעטער פערעפענטליכט געווארען אין דער יודישע פרעסע, אויסער אייי־
ניגע הינטער־קוליסען געשיכטען, וועלכע פערשעהנערען דאס גאנצע בילד
און שטעלען פאר אונזערע „פרייגד" אין א זאנדערבארען ליכט. די בע־
ראטונג פון יודישע כלל־טהוער האט זיך מיט א גרויסער מערהייט ארויס־
געזאגט געגען דער טאקטיק פון אונזערע דעפוטאטען, האט פער־
משפט דאס צוריקנעהמען פון דער אנפראגע, בפרט אין דער נאמען פון
א „צופריידענשטעלענדער" דעקלאראציע, וועלכע איז א פראדוקט פון פא־
ליטישען צביעות, אונווארהייט. אויך די יודישע געזעלשאפט שטעהט אויף
דעם זעלבען שטאנדפונקט, זאגענדיג מיט רעכט אז די אנפראגע האט סיי־
ווי דאך געהאט דערהויפט א דעמאנסטראטיוון חאראקטער, און אז מען
האט דאך פון איהר ניט ערווארט קיין מאמענטאלע פעולה אדער ישועה.
דעריבער האט מען ניט געטארט געהען צוריק.

אבער — ביי קיינעם האט זיך ניט געעפענט דאס מויל און ניט דער־

פאר די יודן, מיט נייע בלבולים, מיט סענסאציאנעלע „ענטדעקונגען". מען האט איבערגעגעבן, אז דער רעגירונג: בעזיצט מאטעריאלען און בעוויי־זען, וואס קאמפראמעטירע כלומרשט די יודן און דערוייזען זייער שפיאנאזש־טעטיגקייט. „עס וועט זיין נאך שלעכטער". די רעכטע האבען געדראהט מיט סקאנדאלען, העצ־רעדען און פאגראמען. מען האט די יודי־שע דעפוטאטען בוכשטעבליך טעראראוזירט און אנגעיאגט, אויף זיי פחד אן פאניק. די רעגירונג האט געארבייט מיט התראות און אגב זאגאר צו־געזאגט, אינדירעקט נאטירליך, פערשיעדענע הנחות, אויב די יודען וועלען זיך אבזאגען פון דער אנפראגע. א פנים איהר איז געווען וויכטיג פארדע־קען און פארטוישען די גאנצע מאסע געשיכטע פאר אייראפא. דער בלאק איז געשטאנען אויף פרשות דרכים. די קאדעטען האבען געציטערט, אז אט־אט צופאלט ער זיך אינגאנצען. מען האט געעצה'ט די יודען, זיי זא־לען זיך ניט איינשפארען, נאכגעבען, אבער דאס וואלט געווען גלייך צו א ריקצוג, צו א פחדנישען פערלאזען דעם קאמפף־פלאץ. דער סוף איז עווען, אז די רעכטע גרופען פון בלאק האבען ענדליך קאטעגאריש, ערקלערט, אז אויב די רעגירונג וועט ארויסטרעטען מיט ערקלערונגען וועלען זיי סיי־ווי שטימען גענגען דער אנפראגע, דאס הייסט, אז די אנפראגע וועט דורכפאלען. די קאדעטען האבען דעריבער געפאדערט, אז נאך דער רעדע פון דעם רעגירונגס־פערטרעטער זאל באמאש אליין נעהמען די אינטערפעליאציע צוריק, דערביי האט מען די יודען פערזיכערט, אז די רעדע פון דער רעגירונגס־פערטרעטער וועט זיין פאר די יודען גינסטיג, אז ס'וועט דרך־אגב ער־קלערט ווערען, אז די רעגירונג איז געגען פאגראמען א. א. וו. באמת האט מען אבער די יודען אבגענארט. אט וואס עס האט דערצעהלט באמאש אויף איודישער בעראטונג: מיר האבען ניט געהאט קיין אנדער ע ברירה, קיין אנדערען אויסוועג, ווי מאכען א גוטע מינע צום בע זען שפיעל: אבזאגען זיך פון דער אינטערפעליאציע, ניט לאזען זי דורכפא־לען, ערקלערענדיג, אז מיר זענען כלומרש'ט „צופריעדען" וואס לענגער קאפאלאף האט געדעדט, אלץ ביטערער איז געווארען די לאגע. איך האב געפיהלט, אז דער באדען וואקעלט אונטער מיר, אז נאך אזעלכע ערקלערונגען איז כמעט אונמעג יך צו נעהמען צוריק די אנפראגע. איך האב אבער נאך אלץ געהאפט, אז דער בלאק וועט זיך מיישב זיין, אז ער וועט ענדערען זיין טאקטיק, ווייל קאפאלאוו'ס רעדע האט געמאכט אויף אלעמען א שלעכטען איינדורק. דערווייל האט מען אנגענומען א בעש־לוס ניט צו דערלאזען דעבאטע. איך האב אלץ געווארט אויף מ י ל י ו־ק א ו ו ן, וועכער האט זיך בעראטען מיט דעם ביורא פון ב'אק; אלץ

פערקויפען די יודען צוליעב א אינטיגקייט אין דומע, או זיי געפינען די יודענפראגע ניט אקטועל א. א. וו. דאס קומט דערפון, וואס ניט די קאדעטען, וואס האבען געשאפען דעם בלאק, זענען זיינע גייסטיגע און פאקטישע פיהרער, נור די רעכטע מערהייט מיט די זעמצעס־אקטיאבו־יסטען בראש, וואס ווילען זיך ניט צוליעב יודען קריעגען מיט דער רוסישער רעגירונג, בפרט, אז זיי זענען דורכגעדרונגען מיט שגאה צו יודען.

די פארגעשיכטע פון די "צוויי" יודישע אנפראגען (עס זענען אין דער ווירקליכקייט געווען צוויי אנפראגען, איינע באמאס און די אנדערע פריעדמאנ׳ס, וואס זענען ביידע אראבגענומען געווארען) איז אייך מסתמא גוט בעקאנט פון די יודישע און רוסישע בלעטער. קיין שום אינטערפעליאציע האט נאך ניט דורכגעמאכט אין דער דומע אזא מערקווירדיגען וועג, ווי די יודישע, הגם זי איז געווען אי גוט בעגרינדעט, אי אונטערשטיצט דורך מאטעריאלען און דאקומענטען. אפילו ה׳ מאקלאקאוו, וואס האט בכלל ניט גערן «יודישע ענינים» האט זיי אויך צוערשט אונטערגעשריבען, ס׳איז אבער פאר קיינעם אין פעטראגראד ניט קיין סוד, אז דער אקטיאבריסטישער פרעזידיום מיט ה״ ראדזיאנקא בראש, האט בשום אופן ניט געוואלט צולאזען די אנפראגע, געזוכט פגימות און כל־המיני מיטלען, ווי זי צו בעגראבען. די יודישע דעפוטאטען האבען אבער ניט נאכגעגעבען אזוי ווי די ערשטע אנפראגע וועגען דעם היסטארישען צירקוליאר פון 9־טען יאנואר, וואס איז אריינגעטראגען געווארען דורך פרידמאנ׳ען, האט דער פרעזידיום געוואלט שטעלען אויף טאגעס־ארדנונג ערשט דאן, ווען ער וועט עס געפינען פאר פאסענד, האט מען גלייך אריינגעטראגען א צווייטע אנפראגע, אביסעל געענדערט, וואס איז געווען גע־חתמ׳עט פון באמאש און א רייהע לינקע דעפוטאטען, אט דא הויבט זיך אן דער טראגישער פלאנטער. דער הייליגער „פראגרעסיווער" בלאק האט ניט אויסגעהאלטען די שווערע פראבע, דעם נסיון. די רעכטע גרופען (אקטיאבריסטען, צענט. נאציונאליסטען) האבען ערקלערט, אז זיי זענען געגען אנ׳אנפראגע. שפעטער האט מען ביי זיי געפועלט, אז זיי זאלען שטימען פאר דער דרינגליכקייט. זיי האבען געוואקעלט: היינט געזאגט איינס, מארגען אנדערש.

ווי מען דערצעהלט אין פעטראגראד, האט די רוסישע רעגירונג אנגעוועגדעט אלע מיטלען, כדי ניט דערלאזען די אנפראגע, וואס קאמפראמעטירט זי אזוי אין די אויגען פון דער גאנצער וועלט. דער פרעמיער ה׳ שטיורמער האט פערזענליך געבעטען דעם פארזיצענדער פון דומע ראדזיאנקא, אז ער זאל פועל׳ען ביי די קאדעטען און יודען צוריק צונעהמען די אנפראגע. דערביי האט מען געדראהט מיט שווערע פאלגען

שעפט, פון וועלכען זיי האפען צו פראפעטירען און שפעטער געבען אויך די יודען אפלעקען א ביינדעל. זיי רעכענען זיך דערביי ניט מיט אזעלכע בעגריפען, ווי «נאציאנאלער שטאלץ», „פאלקס־כבוד", נאציאנאלע ווערדע א. א. וו. און אזוי ווי זיי זענען די טראדיציאנעלע פיהרער און בעראטער פון די אומגליקליכע יודישע דעפוטאטען, זייערע בעשיצער און שתדלנים, בעקומט די יודישע פאליטיק אין דער דומע אזא פנים און אזא חאראקטער, אז ביי אלעמען בלייבט א געפיהל פון חרפה און בושה.

אמת, די יודישע דעפוטאטען, וואס זעהען אויס אין דער דומא אזוי צושראקען און הילפלאז, האבען ארום זיך א «יודישע בעראטונג», אבער קיינער קען דאך ניט פארויסזעהען אלע מעגליכקייטען און אלע אינטריגען וואס קענען פארקומען אין א פארלאמענט, בפרט אין אזא ווי די רוסישע דומע. זיי זענען אזוי אונזעלבשטענדיג, אזוי וועניג צוגעגרייט צו דער היסטארישער מיסיע, וואס זיי איז בעשערט צו טראגען, ווי א שווערע משא, אז זיי זענען ניט ביכולת צו אריינטירען זיך אין א מעהר אדער וועניגער ערנסטען, קאמפליצירטען מאמענט אך, אונזערע דריי יודישע דעפוטאטען! מען קען זיי אפילו ניט ווי ס׳גהעהער צו זיין קריטיקירען, מען קען אויך זיי ניט האבען קיין פאריבעל, און נאך וועניגער פראטעסטירען געגען זייערע פעהלערס און טעותן, געגען זייער אונבעהאלפענקייט. אלע אין רוסלאנד אן זיי בתוכם, ווייסען גאנץ גוט, אז זיי זענען אבסאליוט אונפאסענד פאר א ראליע פון א דעפוטאט, אפילו אין א פריעדליכע, רוהיגע צייט, ווען מען קען ניט ערווארטען אזעלכע „סיורפריזען", ווי דער לעצטער. און אמ־ווייניגסטען זענען זיי געאייגנעט צו זיין «קעמפער» און „פערטיידיגער" אין אזא צייט, ווי די איצטיגע, שטורמישע און שרעקליכע, בפרט, אז זיי זיינען אין דער דומע גאנץ אינזאם, פערלאזען פון אלע און ארומגערינגעלט פון שונאים און גלייכגילטיגע.

צו אלע צרות זענען אונזערע דריי דעפוטאטען ניט זעלבסטשטענדיג און אונאבהענגיג. זיי זענען ניט נור א טייל פון דער קאדעטישער פארטיי, נאר זיי געהערען אויך צו דעם „פראגרעסיווען בלאק", וואו עס זיצען אפענע אנטיסעמיטען און וואס האט איצט אינסצענירט אזא מין „בלוט־באד" אין דער דומע. אמת, די יודען האבען קיין מאל ניט געלעגט קיין ערנסטע האפנונג אויף דעם בלאק, וואו עס זיצען בעל־תשובות, ווי שולגין און באנדיטען, ווי סטעמפקאווסקי מיט זייניע חברים. אבער אויך דער רעכטער פליגעל פון די קאדעטען איז לעצטענס אנגעשטעקט געווארען מיט אנטיסעמיטיזם און עס איז אין פעטראגראד ניט קיין סוד, אז אזעלכע דעפוטאטען, ווי מאקלאקאוו, גלויבען אין א סך בלבולים געגען יודען, אז זיי זענען גרייט

קיין כבוד, רעדט מען איצט אין אלע קרייזען און שיכטען פון דער יודי־
שער בעפעלקערונג, דערהויפט, נאטירליך, אין די פאליטישע צענטרען,
ווי פעטערגראד און מאסקווא. מען האט זאגאר אויף א ווייל ווי פערגעסען
די היימלאזע, דעם ערנסטען שטרייט אינ׳ם צענטראלען הילפס־קאמיטעט,
דעם נצחון פון די יודישיסטען אין דער חברה מפיצי השכלה און די איבע־
ריגע דאוות און זארגען. דער פאליטישער קאמפף, וואס מיר פיהרען אזוי
פערצווייפעלט, האט איצט דערגרייכט זיין העכסטען פונקט, אנגענומען די
העסליכסטע פארמען, געבראכט אונז די שווערסטע ענטוישונגען און דריקט
אויף אונזער גמיט און געפיהל ניט וועניגער, ווי די פאר־א־יאהריגע
פאגראמען און מאסען־גירושים. פריהער האבען מיר געפיהלט די מאטערי־
עלע קלעפ, דעם חורבן אינ׳ם פשוטסטען, גראבסטען זין פון וואָרט—און
איצט א מאראלישען, גייסטליכען פאגראם; מען שענדעט אונזער כבוד,
אונזער שטאלץ, אונזער עהרען־געפיהל, זאגאר אונזער פרימיטיווסטע מענ־
שליכע וועדע.

ווילט איהר וויסען, ווי עס זעהט אויס דאס פאליטיש דענקענדע אין
נאציאנאל־פיהלענדע רוסישע יודענטום? פלאם־רויט פון חרפה און בושה
בעליי־ריגט ביז די טיפענישען פון זיין נשמה, זבגענארט, פערלאזען, דער
נידריגט. קיין שום האפנונגען, קיין שום איליוזיעס. קיין ברעקעל אפטימיזם
ניט נור דער גוף פערפינסטערט, נאר אויך די נשמה, דער גייסט, די געפיה־
לען. די לופט איז אזוי געדיכט און שווער, אז ס׳איז אונמעגליך פריי צו
אטעמען. פונקט אזוי ווי פאר־א־יאהרען. דעמאלסט זיינען אונזערע אויגען
געווען צוגעשמיעדט צום ראיאן פון פראנט און הינטערן פראנט,—היינט
צו פעטראגראד, צו דער דומע, צו די פאליטישע פארטייען, וואו די יודענ־
פראגע איז געווארען דער שפיעל־באל. דער שווער־פונקט, הגם אלע פאר־
טייען ווילען אן איהם פארגעסען, אבשטופען איהם. פריהער האבען נאך
די קאדעטען פון צייט צו צייט אליין געשטרעבט ברענגען די יודענפראגע
אויף דער טריבונע פון דומע, איצט בעטען זיי ממש רחמים, אז מען זאל
למען־השם, ניט זיין אונגעדולדיג און ניט ברענגען „די פראגע" צו אנ־
עפענטליכער דיסקוסיע. „אייער טובה", מיינען מיר דאך"—זאגען זיי דערביי
זיי זענען זיצט געווארען גרויסע ראעל־פאליטיקער, פראקטישער, רעטער
פון רוסלאנד, און ווילען ניט שטעלען אין סכנה זייער וועלק, דעם פראג־
רעסיוען בלאק, וועלכער האפט סוף־כל־סוף צו בעקומען די מאכט אין
זיינע הענד. זיי זענען אויך די גאנצע צייט געווען
ענטשידענע געגנער פון וועלכע־ס־איז «יודישער
אנפראגען,» וואס שטערען דעם שלום. זיי איז העכסט אונאנגענעהם
צו זיין יודישע שתדלנים, ווייל דאס פארדארבט זיי זייער פאליטישען גע־

אויב זי געפינט פאר נויטיג צו שיקען אזעלכע צירקוליארען, אז יודען זע־
נען אלזא ווירקליך פיינד פונ׳ם לאנד, אז אין דער יודישער פראגע שטעהט
די גאנצע דומע אויף דעם שטאנדפונקט פון דער רעגירונג. — — —

אויף אזא אופן האט די טאקטיק פון דעם רוסישען ליבעראליזם גע־
בראכט אהין, פון וואנען עס איז כמעט קיין שום אויסוועג ניטא. צוליב
זייער טאקטיק האבען זיי זיך אויף א צייט אבגעזאגט פון אונזער רעכט;
צוליב זייער אחדות האבען זיי זיך אבגעזאגט צו שטיצען אונזער קאמפף
פאר אונזערע רעכט אויף לעבען און זיך אויף אזא אופן סאלידאריש ער־
קלערט מיט אונזערע שונאים. און אויב די דאזיגע אפענע אונטערשטיצונג
פון פאגראם־ארבייט האט זיי ניט געצוואונגען ארויסצוטרעטען פון בראק
אויב דאס איז געווען פאר זיי וועניג גרונד איבערצורייסען זייערע בע־
ציהונגען צו די אקטיאבריסטען, אויב דאס אלץ איז נאך ניט גענוג, טא
וואס־זשע מוז מען דערצו האבען, וואס דארף פאסירען, כדי זיי זאלען גע־
צוואונגען ווערען צו ענדערען זייער טאקטיק אין דער יודישער פאליטיק—
יודישע מאסען־שחיטות קרבנות, שייכען יודיש בלוט? וואו איז דא בכלל
דער קריטעריי? וואו איז די מאס, מיט וועלכער זיי וועלען מעסטען דעם
יוז׳ישען אומגליק, וואס פאר א מאסשטאב ווילען זיי אנווענדען פאר אונז?

א. י.

א בריעף פון רוסלאנד.

א בעקאנטער יודישער כלל־טהוער, וועלכער
איז די טעג געקומען פון רוסלאנד קיין פּאנ־
דינאוויען, שרייבט אונז וועגען דער געגענווער־
טיגער לאגע און שטימונגען אינ׳ם יודענטום.

ס׳איז שוין באלד א וואך זייט איך בין אריבערגעקומען די רוסישע
גרענעץ—און דאך געפין איך נאך עד היום אויסשליסליך אונטער דעם
אייגדרוק פון די לעצטע געשעהענישען, פון יענע יודישע שטימונגען און
איבערלעגונגען, וואס זענען אזוי ענג פערבונדען מיט די לעצטע טראגישע
—טעג „ארום דער אנפראגע". איהר בעט מיך „בעזונדערס געוויי אבצו־
שטעלען זיך אויף די בעציהונגען פון דער דומע און דעם הערשענדען
„פראגרעסיוון בלאק" צו די יודען און יודענפראגע", אבער איך וואלט עס
סיי־ווי־סיי געטהון, ווייל דאס איז איצט די איינציגע אקטועלסטע און ברע־
נענדסטע פראגע אין דער יודישער געזעלשאפט: דער אפענער, טריפענדער
וואונד, נאר וועגען דעם, וועגען דער ביטערער קאטאסטראפע אין דער
דומע אין אלע איהרע מאוסע פרטים, וואס פערשאפען אונז כלל וכל ניט

טיק פון פערשווייגען און ניט מאכען די גרעסטע פאליטישע מאניפעסטאציע אין דער דומע געגען דער אפיציעלער פאגראם־אגיטאציע. ניט די קאדעטען און ניט דער „פראגרעסיוער בלאק", נאר דער יודישער דעפוטאט באמאש האט געמוזט דעריבער אריינברענגען אין דומע א אינטערפעליאציע וועגען דעם צירקוליאר פון 9־טען יאנואר, פאדערען ערקלערונג־גען פון דער רעגירונג.

ווייסט איהר וועמען די רעגירונג האט געשיקט אין דומע צו געבען אנ׳ענטפער אויף דער אינטערפעליאציע?—דעם מחבר פון דעם פאגראם־צירקוליאר—דעם וויצע־דירעקטאר פון פאליציי־דעפארטעמענט קאפאל, וועלכער האט איהם אויך אונטערגע׳חתמ׳עט. — — —

ווייסט איהר, וואס ער האט ערקלערט דער דומע? — אז די ידיעות, ואס ער האט איבערגעגעבען אין צירקוליאר:—יודישער פערראט, רעוואליוציאנס־פראפאגאנדא א. א. וו.—האט ער בעקומען פון א העכסט זיכערער קוועלע, און אז מיט׳ן צירקוליאר האט ער גאר געוואלט טהאן א שובה. —

ווייסט איהר, וואס עס האט געענטפערט אויף זיין ערקלערונג דער אקטיאבריסטען־פיהרער און זייער אפיציעלער רעדנער גראף קאפני׳סט, וועלכער געהערט אויך צום „בלאק"?—אז די אקטיאבריסטען זענען בעפרי־דיגט מיט׳ן ענטפער פון דער רעגירונג און וועלען ניט דערלאזען, אז מען זאל שטעלען אויף דער טאגעס־ארדנונג די יודישע פראגע, ווייל זי ברענגט צו גרויסע מחלוקות אין דומע.

וואס האבען געענטפערט די קאדעטען מיט מיליוקאוו׳ן בראש? — גארנישט. זיי האבען געשוויגען. קיין אייניציג וואָרט ניט געזאגט. זיי האבען געהיט די אחדות און אייניגקייט אין דעם פראגרעסיוון בלאק.

וואס איז געווען דער סוף, דער סך־הכל?—באמאש האט געמוזט מיט זיינע אייגענע הענד אונטערשרייבען אנ׳ערקלערונג, אז ער נעמט אראב זיין אינטערפעליאציע, אז ער איז צופריעדען מיט דער ערקלערונג פון דער רעגירונג... פארשטעהט איהר דעם שרעקליכען טראגיזם פון די ווערטער? דער יודישער דעפוטאט איז געצוואונגען געווען ערקלערען זיך אין א גע־וויסער מאס סאלידאריש מיט דער אקטיאבריסטישער ערקלערונג, מיט דער אפיציעלער רעגירונגס־ערקלערונג... וואס דאס בעדייטעט אין רוסלאנד איז לייכט צו פערשטעהען...

פאר וואס האט עס באמאש געטהאן?—וויל אויב ער וואלט די אינטערפעליאציע ניט אראבגענומען און די אנטיסעמיטישע מערהייט פון דער דומע צוזאמען מיט א גרויסען טייל פון דעם „פראגרעסיוון בלאק" וואלטען די אנפראגע פשוט אבגעווארפען, וואלט עס געהייסען, אז די גאנצע דומע איז מסכים מיט דער רעגירונג, אז די רעגירונג איז געראכט,

אבגעווארפען די רעזאליוציע אין דעם מאמענט, ווען רוסלאנד האט שרעק־ליך געליטען פון ביידע שונאים—פון די דייטשע ארמיעס אויפ׳ן פראנט און פון גארעמיקינען אינווענדיג אין לאנד. אלע האבען געשריען דעמסטמאל וועגען אחדות צוליעב א נצחון אויף ביידע פראנטען און פארט ניט מסכים געווען אראבצונעהמען—משטיינס געזאגט, אין א פארם פון א רעזאליוציע, וואס האט אין רוסלאנד א ווערט פון א שטיקעל פאפיר—פון א ניט רוסי־שער בעפעלקערונגס־מאסע, וואס צעהלט אנ׳ערך פערציג מיליאן בירגער.

און אז דער בלאק איז געשלאסען געווארען, האט מען די יודען אויסגעטיילט אין א קאטעגאריע בירגער פון צווייטען סארט, בעשטימענדיג, אז פאר זיי דארף נור „ביסלעכווייז" פארבעסערט ווערען די לאגע, בשעת פאר אנדערע דארפען אבגעשאפען ווערען אלע בעגרענצונגען. דער פאלי־צייַ־דעפארטאמענט, שטיורמער און כוואסטאוו האבען אבער געהאט אנ־אנדער מיינונג. פון סיבירין זענען אנגעקומען עטליכע ידיעות ווי־דיש פאגראמען; מען האט אנגערופען טאמסק און נאך עפיס א ווייט־פערווארפענעס סיבירישעס שטעדטל. זענען פאראן אבער אין רוסלאנד פערשידענע מדרגות פון פאגראמען: א פאגראם מיט מענשליכע קרבנות — דאס איז אנ׳אמת׳ער, א „גוטער" פאגראם; א פאגראם נור מיט אויסראביר־טע יודישע הייזער—„כמעט א פאגראם"; א פאגראם מיט הונדערטער יודי־שע ארעסטען; „א שטילער פאגראם", ווי דאס איז געווען אין פאלטא־וו ע, וואו די גאנצע יודישע קהלה האט געציטערט אין פחד; א פאגראם מיט א גירוש, ווי ס׳איז פארגעקומען אין דווינסק, וואו מען האט מיט אמאל ארויסגעשיקט 5500 יודען; א פאגראם מיט א בלוט־בלבול, ווי ס׳איז שיער ניט פארגעקומען אין א גאנצער רייהע פון שטעדט און שטעדטלעך און טאקע ניט ווייט פון פעטראגראד גופא.—

און אז ס׳איז געקומען די ידיעה פון כוואסטאוס פאגראם־צירקו־ליאר פון 9־טען יאנואר, האט שוין יעדער געוואוסט, אז דאס אלץ טראגט היינט א סיסטעמאטישען חאראקטער. דער צירקוליאר איז געווארען בע־קאנט נור א דאנק דער רוסישער סאציאל־דעמאקראטיע, וועלכע האט זיך ניט געקענט ערלויבען צו פערשווייגען איהם. דאס האט ארויסגערופען א גאנצען שטורם ניט נור אין רוסלאנד. ווי האט אויף דעם רעאגירט דער „פראגרעסיווער בלאק"? וואס האט ער געטהאן געגען דער שענדליכסטער אפענער אפיציעלער פראוואקאציע? גארנישט. עטליכע רעדעס זענען געהאלטען געווארען. האט זיך דערמיט געקענט בעגנוגענען די יודישע גע־זעלשאפט? דאס וואלט געהייסען, אז מיר לאזען זיך אהן שום טענות אי־בערשניידען דעם האלז, אז ניט נור מיר זענען פערקויפט צו אונזערע שטעג־דיגע ליבעראלע פערזארגער, נאר א מיר זענען מסכים מיט זייער טאק־

דיום. און ניט בלויז דערפאר, וואס די אויסערליכע בעציהונג איז א בעליידיגענדע. אין תוך געגומען זענען דאך דא א היבשער פראצענט אמת'ע אזיאטען, וואס האבען קיין שום בעגריף ניט נור פון פארלאמענטארישער פאליטיק, נאר וואס האבען זיך פשוט ניט אבגעוואוינט עד היום פון דעם קנוט. דער גאנצער חילוק צווישען א גארקאוו און א אקטיאבריסטען־פיהרער וי גוטשקאוו (וועלכער איז היינט אין ג. סאוועט) איז נור אין דעם, וואס יענער איז שטענדיג גרייט מיט אייגענע הענד אין בערשניידען א יודישען גארגעל און דער וועט זיך דינגען און אונטערשיקען א מערדער, ניט מעהר. אין אז מען זיצט אין דער דומע פיהלט מען ניט בלויז די גרויסע אונקולטורעלקייט, די קאלאסאלע אונענטוויקלונג, ניין מען פיהלט די רציחה פון דער דאזיגער געזעלשאפט, וואס איז יעדע מינוט גרייט נוקם צו זיין זיך פאר איהר אייגענער היסטארישער קנעכטשאפט אן דער שוואכער יודישער בעפעלקערונג, אן דער אויסגעמאטערטער פוילישער געזעלשאפט, אן דעם אומגליקליכען פערפאלגטען ארמענישען פאלק, און אז זיי נעהמען זיך צו דער יודישער פראגע הערט איהר, ווי עס ווערען געבראכטען ביינער פון אונשולדיגע קינדער. ווי עס טראגען זיך צום הימעל די געשרייען פון אונזערע קדושים. ווי דאס לעבען עקט זיך ביי טויזענדער און טויזענדער יודען.

אזוי איז דאס אויך דאס מאל פארגעקומען. דעמאראליזירט און דערשלאגען אליין, ליגענדיג געשמידט אין קייטען פון דעם רעגירונגס־רעזשים אהן האפנונגען, אהן דער פעהיגקייט מנצח צו זיין די קאלאסאלע ביוראקראטישע און געזעלשאפטליכע גנבים־ארמעע, זעהענדיג און פארשטעהענדיג, אז דאס לאנד איז אריינגעפאלען אין א שווארצען תהום און די רעגירונג פיהרט עס צו א קאטאסטראפע,—האבען זיי זיך געגומען צו דער יודישער פראגע. און האבען גלייך אינסצענירט אשטילען, פארלאמענטארישען פאגראם" אויף יודען. אנדערש קאן מען אויך ניט אנרופען דאס, וואס ס'איז איצט פארגעקומען אין דומע, דאס, וואס איז דא געמאכט געווארען מצד די רעכטע און פאר וואס די פעראנטווארטליכקייט ליגט, לויט מיין מיינונג, אויסשליסליך אויף דעם רוסישען ליבעראליזם מיט די קאדעטען בראש.

— — —

איידער דער פראגרעסיוער בלאק האט זיך געבילדעט, האט די מערהייט פון דער דומע אבגעווארפען דעם פארשלאג אנצונעהמען א רעזאליוציע וועגען אבשאפען גאציאנאלע בעגרענצונגען. זיי—די רוסישע פאלקספערטרעטער—זיי ווילען ניט. דאס איז געווען א רעזאליוציע ניט ספעציעל וועגען יודען, נאר וועגען אלע אונטערדריקטע פעלקער, וואס דער היסטארישער גורל האט זיי געבראכט אונטער רוסלאנדס רשות. זיי האבען

געווארען א סך ערגער. פאליטיש איז אונזער ״אגע געווארען פערדארבענער און שווערער שוין אין דעם מאמענט, בעת דער בלאק איז געשלאסען געווארען. ס׳איז אויסגעוואקסען זעהער א גרויסע נייע סכנה, וואס איינציג האבען זי שוין פריהער געפיהלט. ביז עס איז געקומען דער מאמענט און אלע האבען זי פערשטאנען. ביז מיר האבען איצט בעקומען דאס רעכט צו זאגען, אז מיר זענען כמעט ווי פערקויפט געווארען, אז דער רוסישער ליבעראליזם האט מיט אונז ממש אבגעשפילט א שפיצעל אין א עכט־רוסישען סטיל.—

און איצט איז געקומען די צייט, בעת מיר דארפען אנרופען דאס אלץ ביים ריכטיגען נאמען—קלאר און דייטליך, עס זאל ביי קיינעם קיין שום הפך ניט בלייבען וועגען דעם אום וואס עס האנדעלט זיך; עס זאל אין א צייט ארום שוין ניט זיין צו שפעט צו רעדען וועגען דעם.—

ביי אונז פערגעסט מען זעהער גיך די פערגאנגענהייט, דאס, וואס איז פארגעקומען מיט א יאהר צוריק, מיט א וואך, נעכטען. ביי אונז פארגעסט מען, אז מיר האבען צו טהאן אין רוסלאנד ניט נור מיט א בארבארישער, עכט־אזיאטישער רעגירונג, נאר אויך מיט א פאליטיש פערדארבענער און פערקריפעלטער גזעזלשאפט. אין משך פון דער קורצער צעהן־יעהריגער צייט, וואס די גאסודארסטוועגע דומע עקזיסטירט, האבען מיר פון איהר דערלעבט די שענדליכסטע בעליידיגונגען און בזיונות, זי, דער זאמעל־ארט פון די רוסישע פאלקספערטרעטער, האט אין איהר מערהייט דירעקט און אונדירעקט געגעבען די הסכמה צו די האנדלונגען פון דער רעגירונג. זי האט געגעבען די רעכטע באנדיטען די ערלויבעניש אויסצונוצען די טריבונע פון דער דומע פאר דער אפענער און פערביסענער פאגראם־אגיטאציע געגען די יודען. און אויב אין אנ׳אנשטענדיגער רוסישער גזעזלשאפט איז א יוד געווארענט צו גענבען פעטש פאר דעם וואר ״זשיד״, איז די דומע גענוגען שטענדיג דאס ארט, וואו דער פרעזידיום האט שטענדיג ערלויבט צו בענוצען זיך מיט דעם דאזיגען זידעלווארט, וויפיעל עס גלוסט זיך. דער מחבר פון די דאזיגע שורות קען זאגען אז קיין מאל אין לעבען און אין קיין שום ארט איז איהם ניט אויסגעקומען אריבערטראגען אזוי פיעל יסורים און בעליידיגונגען, א שטענדיגען שפיחת דם, ווי פאר דער צייט, וואס ס׳איז איהם אויסגעקומען צו זיין אין דער דומע אלס א צייטונגס־מיטארבייטער. שטענדיג און אויף איטליכען שריט און טריט. און הונדערטער מאל האב איך געזעהען, ווי מענשען פלעגען תיכף פעלאזען דעם זיצונגסזאל, בעת אויף דער טריבונע האט זיך בעוויזען א יודישער דעפוטאט, כדי נור ניט צו זעהען און צו הערען די בעליידיגונגען סיי מצד דעם מערהייט פון דער דומע, סיי מצד דעם פרעזי־

רוסישע ליבעראלען און יודען.

מען האט בייצייטענס געקענט פארויסזעהען, אז פון דער פאטרי־
אטישער פריינדשאפט צווישען די רוסישע ליבעראלען און רוסישע אנ־
טיסעמיטען—צווישען די קאדעטען און אקטיאבריסטען—וועט קיין גוטס
פאר אונז ניט ארויסקומען. מען האט זיך דאס גלייך געזאגט, ווי נור עס
איז בעקאנט געווארען, אז די פארטייען זענען מסכים אויף א פארמעלען
בונד און זענען גרייט אויף גרויסע פ ש ר ו ת, און אז אט דא צווישען
די פשרות ווערען בעגראבען אונזערע פאדערונגען, אונזערע
רעכט, אונזערע האפנונגען. און ס׳איז זיי נאך וועניג געווען, די רו־
סישע ליבעראלען מיט מיליוקאוו׳ן בראש, וואס זיי האבען געגעבען זייער
הסכמה צו א פראגראם מיט בעגרענצטע יודישע רעכט, —האבען
זיי זיך אזוי געפיהרט, אז די יודישע עפענטליכע מיינונג איז כמעט גע־
צוואונגען געווארען איינשטימען דערמיט; ניט נור ניט ארויסזאגען איהר
אונצופריידענהייט, נאר זאגאר איינפאך געבען די יודישע הסכמה צו יו־
דישער רעכטלאזיגקייט.

אפשר געדענקען נאך די לעזער, ווי אזוי א טייל פון דער יודי־
שער געזעלשאפט האט פראטעסטירט געגען דעם פרינציפ פון „ביסלעכ־
ווייז" און „פאוואלי" אבשאפען די יודישע בעגרענצונגען, וואס איז פראק־
לאמירט געווארען בשעת דער גרינדונג פונ׳ם אזוי גערופענעם „פראגרע־
סיוען בלאק"—דעם קאדעטען־אקטיאבריסטישען בונד. די קאדעטען הא־
בען זיך דאן געוועדעט צו די יודישע דעפוטאטען און אנגעוויזען זיי אויף
דער גרויסער מכנה פאר יודען, אויב גאנץ רוסלאנד וועט געוואהר ווערען,
אז צוליב יודען און יודישע פרעטענזיעס האט די אפאזיציע ניט געקענט
ארגאניזירען איהר קאמפף געגען דער רעגירונג. „ווילט איהר—האבען גע־
טענה׳ט דענסטמאל די קאדעטען צו די יודען—וועלען מיר ניט אריינטרע־
טען אין דעם בלאק, אבער געדענקט, וואס פאר אנ׳אייגדרוק דאס וועט
מאכען אין לאנד". —די יודישע געזעלשאפט, וואס איז דאן געווען טערא־
ריזירט מעהר ווי ווען־עס־איז און וואס האט זיך ניט געקאנט ערלויבען
דאס ריזיקא צו בלייבען אהן דער אונטערשטיצונג אפילו פון די ליבערא־
לען, איז געווי׳טיגט געווען צו זאגען די קאדעטען, אז זיי מעגען זיך ער־
לויבען צו טהאן דאס, וואס זיי געפינען פאר נויטיג. דאס איז געזאגט גע־
ווארען אזוי, אז ס׳איז קיין ספק ביי די קאדעטען ניט געבליבען: —„די יו־
דען פארשטעהען אליין, אז מען דארף זיך ניט איינשפארען צו פיעל". —
און דער בלאק איז געשלאסען געווארען. אלץ איז געבליבען ביים
אלטען. דאס וואלט נאך אבער געווען ניט דאס געפעהרליכסטע. ע ס איז

מטבע; אבער דער אחד־העמיסטישער «חבת־ציון» האט אנגעהויבען דעם גלות לחלוט'ן צו איגנאריען צוזאמען מיט די גרויסע יודישע מאסען, וועלכע געפינען זין' און מוזען נאך ווייטער לעבען אין צרות און אין ליי־דען אין די גלות־לענדער און אויך ממילא סטארען זיך פארבעסערען זייער ביטערע לאגע אויף די ערטער.

אמין כוי, ספק חיה ספק בהמה, איז דער עסטהעטיש־ראמאנטישער ציוניזם, צו דיעזעם גערעכנט מענשען בטבע אינדיווידואליסטען, וועלכע זע־נען גאנץ איזאלירט פון אונזערע פאלקסמאסען; ווייסען לגמרי ניט זייערע יסורים און פיין און פארשטעהען אויך ניט זייערע שמחות. געקומען זיינען אט די דאזיגע מענשען צום ציוניזם פון דרויסען, ווייל עס עקעלט זיי בשעת זיי קוקען זיך צו צו דעם פערהויקערטען און פערקריפעלטען גייסטיגען און פיזישען געשטאלט פון די גלות־יודען, זייער ציוניזם איז דורכאויס א נעגאטיוועי. קיין פאזיטיווע מאמענטען ענטהאלט ער אין זיך לגמרי ניט. און ווי עס איז אלגעמיין בעקאנט, קען קיין פאלקס־בעוועגונג ניט האבען קיין קיום, אויב זי בעשטעהט אין שלילה אין גאנצען און האט ניט בחיוב וואס־עס־איז אויפצוווייזען.

אט פון אזעלכע עלעמענטען האט זיך די לעצטע יאהרען אויפגע־שטעלט דער אפיציעלער פאטענטירטער ציוניזם, און דערפאר איז קיין חדוש ניט, אז דער געזעלשאפטליכער וואגען שטעהט נאך עד היום אין מיט'ן וועג.—

מיר באטראכטען אבער דעם ציוניזם אלס פאלקס־בעוועגונג, וועלכע מוז אריינדרינגען אין די בריייטע יודישע מאסען און זיי רעוואלוציאניזי־רען און נאציאנאליזירען, וויייל עס איז א היסטארישע נויטווענדיגקייט, אז דאס יודישע פאלק זאל ניט אונטערגעהען; דערפאר האפען מיר, אז אונזער בעוועגונג וועט סוף כל סוף אריסגעהען פון דעם קריזיס געלייטערט און קריסטאליזירט. מיט נייע פרישע כחות וועלען מיר אנפיהרען אונזער היס־טארישען קאמפף ביז מיר וועלען האבען א פאלשטענדיגען נצחון הן פון אינוועניג און הן פון דרויסען...

גרויס און שטארק איז דער לעבענס־קראפט פון די יודישע פאלקס־מאסען, וועלכע ארבייטען תמיד אויס א געגען־סם, כדי זיך צו בעשיצען פון געזעלשאפטליכע מיאזמען.. דאס וועט זיי אויך איצט אונטערזאגען דער לעבענס־אינסטינקט פון וועלכע דרכים זיך צו דערווייטערן און אויף וואס פאר אנ'אופן ארויסצווארפען די קליפה און צו פארהיטען דעם לעבענס־קערנדעל..

י. ראגאווין.

גוט צו בעהאנדלען, אז ניט וועלען אט די לענדער גופא ליידען דערפון. אזעלכע לופט־מענשען, ווי מנחם־מענדעל פון יהופעץ, וועלען ביי אונז אוו־מעטום אונמעגליך ווערען; די אלע שרעקליכע מסחרים, ווי קאנטראבאנדע, פרעהליכע הייזלעך, טראנספארטירונג פון לעבעדיגע סחורה אין קאנסטאנ־טינאפאל און ארגענטיניען, וועלכע, צו אונזער גרויסער שאנד, ליגען עפי"ר אין יודישע הענד, וועלען ביי אונז אויב ניט אינגאנצען פארשווינדען, וע־לען זיי דאך ב"ד דייטענד וועניגער ווערען. דער פאראזיטיזם וועט לחלוט'ן אויסגעראטעט ווערען; דער אינסטיטוט פון שנארריי אין אלע זיינע פאר־מען וועט ווערען א מין לעגענדארישע ערצעהלונג. לומפען־פראלעטאריער און שטרייק־ברעכער צוליב הונגער וועלען פערוואנדעלט ווערען אין נוצ־ליכע אינדוסטריעלע ארבייטער — די טרעגער פון פראגרעסיוון ארבי־טער־אידעאל — סאציאליזם.

אבער אין די לעצטע יאהרען פאר דעם קריעגסאויסברוך האבען מיר בעמערקט די העכסט־טרויעריגע ערשיינונג, אז דער אפיציעלער ציוניזם האט זיך ביסלעכווייז אבגעזאגט פון די גרויסע היסטארישע פערספעקטי־וון פון ציוניזם און האט אנגענומען דעם קליינעם חאראקטער פון דעם אלטען „חבת־ציון", פארגעסענדיג לגמרי אן די פאליטישע און עקאנאמי־שע אויפגאבען פאר דעם גאנצען יודישען פאלק, וועלכע דער ריעזען־אי־דעאל פון ציוניזם האט אויפגעצייכענט אויף זיין בעפרייאונגס־פאהן.

דער „אחד העמיזם" דאגעגען, וועלכער האט די לעצטע יאהרען בע־זיעגט דעם ציוניזם איז זיך לגמרי מסיח דעת פון דער עקאנאמישער לאגע פון יודען אין רוסלאנד און אנדערע גלות־לענדער: די גאנצע געגענווארטס־ארבייט איז געווארען א טרויעריגע פערגאנגענהייט אין ציוניזם.. אויב איינצעלנע ציוניסטען בעשעפטיגען זיך נאך וואו־עס־איז מיט כלל־ארבייט, ווי גרינדען קאאפעראטיוע געזעלשאפטען, לייה־און שפאר־קאסעס וכדומה, טוען זיי דאס ניט אלס אנגעהעריגע פון א געוויסער פארטיי „וועלכע האט דאס אריינגעשטעלט אין איהר פראגראם, נאר זיי בעשעפטיגען זיך דער מיט ווי פריוואט־מענשען און דערפאר קען דאס די בעוועגונג ניט אויסנוצ־צען צו אגיטאציאנס־צוועקען.

דער פרינציפ פון „כבוש־הקהלות", וועלכען הערצעל, פארשטעהענ־דיג גוט זיינע גרויסע וויכטיגקייט פאר אונזער נאציאנאלער אויפלעבונגס־בעוועגונג, האט פראקלאמירט פון דער קאנגרעס־טריבונע, איז אין די לעצטע יאהרען פון די פאטענטירטע ציוניסטען אינגאנצען פערגעסען געווארען, פונקט ווי די קולטורעלע ארבייט אין די גלות־לענדער; דען אייגענטליך מוז די עקאנאמישע און קולטערעלע ארבייט געטאן ווערען צו־זאמען, ווייל דאס איז אין דער אמת'ן די צווייטע זייט פון דערזעלביגער

בליהט און אינערליך געדארט און געפוילט...

דער איינציגער מיטעל אריינצוברענגען לעבענספרישקייט און ענער־
גיע אין דער ציוניסטישער בעוועגונג איז צו ר ע א ר גא נ י ז י ר ע ן ד י
צ י ו נ י ס ט י ש ע א י נ ס ט י ט ו צ י ע ס; מ׳מוז איבערפיהרען די ליי־
טונג אין א נייטראלען לאנד, וואו ניט קיין געדונגענע סעקרעטארען זאלען
אלץ מאכען אויף זייער אייגענע אחריות, נאר אמת׳ע ב ע ג א ב ט ע א ו ן
פ ע ר א נ ט ו א ר ט ל י כ ע מ ע נ ע ר ז א ל ע ן ש ט ע ה ע ן ב ר א ש
פ ו ן ד ע ר י ו ד י ש ע ר ב ע פ ר י י א ו נ ג ס ב ע ו ו ע ג ו נ ג.

ניט קיין קלענערען שאדען ווי דער פילאנטראפישער ציוניזם האבען
אונז געבראכט צוויי אנדערע שטרעמונגען: (1 דער „אחד־העמיזם" און
דער עסטהעטיש־ראמאנטישער ציוניזם. פארשיעדען זענען אט די צוויי
שטרעמונגען, בעזונדערע אימפולסען בעוועגען זיי, אבער דער הצד השוה
פון זיי איז, אז זיי זיינען ביידע אונדעמאקראטיש, אונפאלקסטימליך און
טרייבען ממלא אב פון זיך די ברייטע יודישע פאלקסמאסען.

„אחד העם" אלס טיעפער, אריגינעלער דענקער האט בלי שום ספק
זעהר פיעל געגעבען אונזער נאציאנאלער בעוועגונג אין אלע איהרע שא־
טירונגען, ניט אויסגענומען אפילו... דעם „בונד", וועלכער איז אויך אין
תוך געמומען משפיע געווארען פון אחד העם׳ס טיעפע געדאנקען; אבער אז
מ׳נעהמט דעם „אחד העמיזם" און מ׳וויל איהם פערוואנדלען אין א פאלקס־
בעוועגונג, קען קיין גרעסערער און שעדליכער פעהלער נישט געבען. דער
אחד־העמיזם פערגעסט און איגנארירט לחלוט׳ן די ברייטע יודישע מאסען
מיט זייערע ממשות׳דיגע טאג־טעגליכע צרכים און חלומ׳ט וועגען א ניט
וויכטיגען אין עקאנאמישען זין קולטורעלען צענטער, וועלכער איז כלל
וכלל ניט בכוח אפילו אויף איין האר צו פארבעסערען די ביטערע לאגע פון
יודישען אייביגען פאלעקטיוון וואנדערער; נור די שאפונג פון א גרויסען
עקאנאמישען און ממילא אויך א קולטורעלען יודישען ארגאניזם, א נאציא־
נאלע ווירטשאפט, אין אונזער צוקונפטסלאנד איז ביכולת צו לעזען די יו־
דישע פראגע ניט נור אין ארץ־ישראל אליין, נאר אין דער גאנצער וועלט.
דען בשעת מיר וועלען אנהויבען צו פיהרען א נארמאלען לעבען אויף אנ־
אייגענער טעריאטאריע, וואו מיר וועלען זיין בכח אליין צו שאפען אונ־
זער געשיכטע, וועט es ipso ראדיקאל פערענדערט ווערען די לאגע פון
די איבערגעבליבענע אין די גלות־לענדער. אין די דערמאהנטע לענדער,
מחוץ ארץ־ישראל, וועלען בלייבען דעמאלט נור די פראדוקטיוועס אין עקא־
נאמישע זין עלעמענטען אדער רייכע לייט, אין וועלכע די בעפעלקערונג
וועט זיך דארט נויטיגען און דערפאר וועט מען שוין זיין געצוואונגען זיי

דען שטעלען?...

און וויבאלד דער מערב־אייראפעאישער פילאנטראפישער ציוניזם איז געווארען דער הערשענדער, דער טאן־געבענדער אין דער בעווע־גונג, האט די גאנצע ציוניסטישע ארגאניזאציע ניט ווילענדיג געמוזט אננעהמען איהר היינטיגע סוחריש־פילאנטראפישע צורה, וואס האט בהרכה געמוזט ברענגען צום איצטיגען אפגענם קריזיס. אין די פריהערדיגע יאה־רען האט דער ציוניזם פון די רוסישע יודען, וועלכער איז אהן א שום ספק פיעל טיעפער און דורכגעדאכטער, לאגיש אויסגעהאלטענער, געהאט א גרויסע השפעה אויף דער בעווענגונג בכלל אבער אין די לעצטע יאהרען, ווען דער ציוניזם אין רוסלאנד האט געהאט אויסצושטעהען אונצעה־ליגע רדיפות פון דער רוסישער רעאקציאנערער רעגיערונג, איז זיין ווירקונג אין גאנצען אבגעשוואכט געווארען, אבטרעטענדיג זיין פלאץ דעם סוחריש־פילאנטראפישען.

לויט אונזער מיינונג איז דער קריזיס אין דער ציוניסטישער בע־ווענונג געשאפען געווארען ניט צוליעב דעם וועלט־קריעג; זיין קערענ־דעל ליעגט שוין טיף בעהאלטען אין דער ארגאניזאציע יאהרען־לאנג און האט שטענדיג פאראליזירט די פרוכטבארע טעטיגקייט פון אונזער אויפלעבונגספראצעס; איצט אבער ביי דער וועלט־מלחמה איז דער אי־נערער קריזיס ארויפגעשוואומען אויף דער אויבערפלעכע פון אונזער טרויעריגער ווירקליכקייט ווי בוימאייל אויפן וואסער...

מערקווירדיגערווייזע האבען די עטליכע טיכטיגע רוסישע ציוניס־טען, וואס זענען אריינגעגאנגען אין ענגערען אקציאנסקאמיטעס, גאר ניט משפיע געווען אויף דעם אלגעמיינעם חאראקטער פון דער בעווענגונג, אפשר ערקלערט זיך דאס דערמיט, וואס דער אויטאמאטישער גייסט פון די דייטשע ארגאניזאציעס פאראליזירט יעטווידער איניציאטיווע פון אונ־טערנעהמונגספעהיגע מענשען, דען דאס גאנצע מענשען־לעבען ווערט דארט מאשינען־ארטיג געפיהרט, און אריינברענגען רעפארמען הייסט— אויך ביי א סך פון אונזערע דייטשע און דייטש־דענקענדע חברים, שטע־רען דעם נארמאלען לעבענס־גאנג, וועלכער איז פול שאבלאנע און רוטינע...

עס ווייזט אויס, אז אויך אין קליינעם א. ק. הערשט דער פרינציפ פון חלוקת העבודה, פון ארבייט־צוטיילונג און אין מלכות אחת נוגעת בחברתה.—

דאס האט געבראכט צו דעם טרויעריגען פאקט, אז עס איז עד היום גאר ניט געמאכט געווארען קיין טריט מצד טשלענאוו, סאקאלאוו, לעווין און יאקבסאן צו ענדערען דעם דייטש־סוחריש־פילאנטראפישען חאראקטער דייטש־סוחריש — אין׳ם קרעמערישען זין פון דער ציוניסטישער לייטונג בפרט און פון דער ארגאניזאציע בכלל. וועלכע אויסערליך גע־

טען פון זיין גרויסהארציגקייט און עס פערשטעהט זיך, אז ער גיט נור דארט, וואו ער ווייסט אז עס ויעלען בעקאנט ווערען אין דער וועלט זיינע גרויסע נדבות, ניט רעכענענדיג זיך מיט דעם גראד פון דער נויט.

דערמיט ערקלערט זיך וואס ווי שוואוימען נאך א רעגען זענען ביי אונז אויסגעוואקסען גרויסע פילאנטראפישע ארגאניזאציעס, וועלכע קאנקורירען איינע מיט דער אנדערער: „יקא־אליאנס" הילספעראיין דער דייטשען יודען א. א. וו. פערפאלגענדיג דערביי נאר געווייסע אסימיליאטאריש־פאטריאטישע טענדענצען.

אט די חאראקטעריסטישע שטריכען פון דער אלגעמיינער פילאנטראפיע האבען זיך קלאר און בולט אבגעשפיגעלט אין דעם פילאנטראפישען ציוניזם אין מערב־אייראפא.

איך מוז מוסר מודעה זיין, אז איך רעד נור וועגען דעם דורכשניטליכען מערב־אייראפעאישען ציוניסט; אויסנאמען זענען פאראן נאטירליך אומעטום, אבער די יוצאים מן הכלל בעשטעטיגען תמיד דעם כלל. דער מערב־אייראפייאישער ציוניזם האט זיך אין גרויסען און גאנצען געגומען פון דער ואס דער האלבאסימילירטער מערב־אייראפעאישער יוד האט געקוקט אויף אונזערען א רוסישען יודען ווי אויף א שנארער און אז ער האט דערזעהען, דאס ביי דער שרעקליכער לאגע פון יודען אין בארבארענלאנד האבען זיי זיך א לאז געטאן אין די גרויסע מערב־אייראפעאישע צענטרען, האט ער אנגעהויבען פשוט צו מורא האבען פאר דעם „פן ירבו".. דאס האט איהם פעהיג געמאכט צו דענקען, אויב אפילו ער אליין דארף דעם גאנצען ציוניזם אויף כפרות כל־זמן די געשעפטען געהען אדאנק גאט ניט שלעכט, איז ער אבער דאך נויטיג פאר די אריכע רוסישע יודען, וועלכע האבען זיך ניט וואו אהינצוטאן. און קומענדיג צו דעם גע־אנק, האט ער זיך שוין ניט מעהר פארטיעפט אין דער יודישער פראבלעם, נאר ער האט יוצא געווען זיין חוב מיט דעם, וואס ער האט זיך פארשריבען אלס מיטגליעד אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע. די טראגעדיע פון אפאלק, וואס הענגט אין דער לופטען, שטרעבט צו א נארמאלען לעבען און איז טראצדעם פאר־משפט פון דער געשיכטע צו אונטערגעהען, האט ער מיט זיין בעל־הבתי־שער אויבער־פלעכליכקייט לחלוטין ניט געקאנט בעגרייפען. ער האט זיך בערוהיגט בשעת ער האט געזעהען, אז די ציוניסטישע פאנדען ווערען רייכער און די צאהל פון די מיטגליעדער וואקסט אהן עין־הרעה, אבער דער טיעפערער זין פון דעם ציוניזם איז איהם געבליבען פרעמד. אויף די קולטורעלע ארבייט האט ער געקוקט ווי אויף א פינפטען ראד צום וואגען.. עטליכע בטלנים פון רוסלאנד און גאליציע ווילען מ'זאל שאלאמייזען אויף לשון הקודש—מהיכי־תיתי, וואס קען דאס שאדען, אז מ'וועט צוליעב פיעטעט אוין זיי צופרי־

פראדוקט פון דער קאפיטאליסטישער ענטוויקלונג און פונקט אזוי ווי אלע מאראלישע אינסטיטוציעס, וואס דער קאפיטאליזם האט געשאפען, איז זי אין תוך געזומען אונמאראליש, און ווירקט דעמאראליזירענד סיי אויף דעם פילאנטראפ גופא און סיי אויף דעם נויטבעדערפטיגען מקבל. צוויי הויפטמאטיוון, ריין פסיכאלאגישע, האבען גורם געווען, אז די מאדערנע פילאנטראפיע זאל אננעמען אזא גוואלדיגען מאסשטאב: 1) דער גרויסער קאפיטאליסט, וועלכער האט נאך אין זיך א מענשליכען געפיהל פון רחמנות, מוז איבערלעבען אונענדליכע געוויסענביסען, ווען ער קוקט זיך צו, ווי דורך דעם שוויים און בלוט פון די ארבייטערמאסען, וועלכע ארבייטען ביי איהם אין פאבריק און פארליערען דארט אפט א האנד, א פוס, אנ'אויג, אדער בעקומען טובערקוליאז, הארוועגדיג אין שרעקליכע אונהיגיענישע בעדינגונגען, איז ער ריין געווארען—דאס נויטיגט איהם צו בעשעפטיגען זיך מיט פילאנטראפיע, כדי צו בערוהיגען חאטש וויפיעל־עס־איז זיין געוויסען, 2) פון דער אנדערער זייט האט זיך די פילאנטראפיע אזוי ריעזענהאפט ענטוויקעלט א דאנק די צייטונגען, וועלכע דורך זייערע ארטיקלען מאכען די גרויסע נגידים פאר וועלט־בעריהמטע מענשען. אט, למשל, א קארנעדזי אדער ראקפעלער זענען אפשר ניט וועניגער מפורסם אין דער וועלט ווי עדיסאן אדער עהרליך...

אט די צוויי דערמאהנטע סבות האבען געמאכט די פילאנטראפיע ביי דער קאפיטאליסטישער ענטוויקלונג פאר א הערשענדע מאכט אין געזעל־שאפטליכען לעבען. אבער וואס איז אין גרונד געזומען דער רעזולטאט פון דער פילאנטראפישער טעטיגקייט בכלל?

זי מאכט פאר גייסטיגע קאליקעס די, וועלכע מוזען זיך בענוצען מיט איהר גוטהערציגקייט; זי רויבט ביי די אומגליקליכע די זעלבסטשטענדיגקייט, דעם רצון צו ארבייטען קערפערליך. זי פאראליזירט זייער ענערגיע און מאכט זיי סוף כל סוף פאר פשוט'ע שנארער.

אויך דעמאראליזירט זי די פילאנטראפען גופא; ביסלעכווייז געווואהנען זיך אליין די גרויסע נדיבים צו בעטראכטען די אומגליקליכע נצרכים ווי מענשען פון אצווייטען ראנג, פחותי־ערך, מיט וועלכע עס לוינט זיך גאר ניט צו רעכענען.

דאס איז ניט די אמאליגע יודישע צדקה, וועלכע האט געשטרעבט צו ערפיעלען דעם הייליגען געבאט פון דער תורה, האפענדיג אויף עולם הבא. דער אמאליגער יוד געבענדיג צדקה, האט געהאלטען, אז ער איז דערמיט ממלא זיין חוב און האט זעלבסטפערשטענדליך פון דעם אריבמען מענשען ניט פערלאנגט קיין שום דאנק; דער היינטיגער פילאנטראפ וויל אבער עולם הזה... ער פערלאנגט מ'זאל פויקען אין אלע צייטונגסטרומיי־

ער׳ס שווייס. צווישען די דאזיגע ארענדאטארס זענען געווען ניט וועניג יודען—איז דאך זעהר גרינג געווען אנרייצען אויף זיי דעם פויער. צוערשט האט עס אבגעגאלטען, אבער ניט אויף לאנג. דער צארן פונ׳ם המון האט זיך פארשפרייט איבער׳ן לאנד. אנגעהויבען האט עס זיך מיט דער ערלויבעניש פון דער רעגירונג אין מאלדאוויען, וואו מען האט זיך „בענוצט" מיט די יודען, געענדיגט האט זיך עס אין וואלאכיען, וואו קיין יודען זענען ניטא. אנגעהויבען האט עס זיך מיט „געוועהנליכע" יודישע פאגראמען, געענדיגט האט עס זיך מיט געוואלדיגע שחיטות און הריגות פון עכטע רומענען.

די טעאריע פון „וויים און שווארץ", פון „גוטס און שלעכטס", די טעאריע פון קאנטראסטען האט ניט געהאלפען.—

און עד היום ווערען פערשמאכט אין דעם דאזיגען פערשאלטענעם לאנד די צוויי טיילען פון דער בעפעלקערונג: פויערים און יודען. עס וועט וויידער אויסברעכען א קאטאסטראפע, זי מוז אויסברעכען, עס קאן אנדערש ניט זיין. אט האבען זיך בעויזען די לעצטע טעג אין דער פראנצויזישער און איטאליענישער פרעסע ידיעות וועגען דעם, אז מען ריכט זיך אין רומעניען אויף פויערים־אונרוהען. די ידיעות זענען א סיגנאל, אנ׳אנצוהערעניש פאר דער יודישער עפענטליכער מיינונג. די ידיעות, וואס קומען אן דירעקט פון רומעניען זענען זעהר אונרוהיג. לאמיר באצייטענס טראכטען וועגען יענע פערוואגעלטע, בעצייטענס טהאן דאס, וואס מיר דארפען טהאן, כדי די הערשער פונ׳ם לאנד זאלען ניט מיינען, אז מען האט אן די רומענישע יודען פארגעסען—און ניט אלס א הי׳סטארישע מעשה דארף מען אבשאצען מיינע זכרונות היינט, אין די טעג פון דעם פינסטערען כמעט צעהן־יעהריגען יובילעאום פון יענע פאגראמען, נאר אלס התראה. די לאגע איז געבליבען די זעלביגע, יענע פערגאנגענהייט איז די היינטיגע וויירקליכקייט.

קארמען־סילווא איז געשטארבען, אבער איהר טעאריע לעבט מסתמא צווישען איהרע רומענישע פערעהרער. דאס דארפען מיר געדענקען.

וו. ז. וואלף.

די סבות פונ׳ם קריזיס.*)

כדי עס זאל ווערען קלאר דער גרויסער שאדען, וואס דער פי־לאנטראפישער ציוניזם האט געבראכט אונזער בעווענגונג, מוזען מיר אויפ־קלערען דעם חאראקטער פון פילאנטראפיע בכלל. פילאנטראפיע איז א

*) זעה «ארום דעם קריזיס» אין נר. 6, 7, 8.

איך ווייס ניט, אפשר איז די טעאריע ניט נייַ, אפשר האט זי אויפ־
געבויט עמיצער פריהער אַיידער קארמען סילווא איז צו איהר
געקומען. עס איז מעגליך. אבער ביי מיר אין זכרון איז זי פעסט צוזאמענ־
געבונדען מיט יענע שווארצע בילדער. איך דערמאן זיך אן דעם אוועג,
ווען איך בין געווען אין דעם שטעדטיל בוטשעטשי אין א יודישען
הויז. דער בעל־הבית האט מיך ארומגעפיהרט איבער די צימערן, מיר זע־
נען ארומגעגאנגען צווישען הויפענס צובראכענעם גפפס, גלעזער, טעלערס,
שפיגלען, טייערע טוכען און געשטיקטע זאכען, ביז די קניה טיפּ צווי־
שען פערשיידענע סחורות. דער גרויסער, שטארקער יוד האט אויסגעברא־
כען מיט א הארץ־רייסענדען געווין—זיין אייניצ־גע טאכטער איז געשענ־
דעט און ליגט איצט א טויט־קראנקע אין שפיטאל, אין דער עסטרייכישער
גרענץ־שטאדט. איהר גאנצען נדן, וואס ער האט געזאמעלט דעם גאנצען
לעבען, האבען זיי אויך צוגענומען. זיין אלטע פרוי האבען זיי האלב־טויט,
געשלאגען. ער איז אליין בעדעקט מיט וואונדען—ער ווארפט אראב פון
זיך דעם זשאקעט און איך זעה צוריסענע, צוקאלעטשעטע העמד..

ווי אזוי די טעאריע פון מארקסישע קאנטראסטען האט געווירקט
דענסטמאל אויף די רומענישע פויערים איז בעקאנט. נאך דעם ווי זיי הא־
בען אבגע׳פטרט די יודען, האבען זיי זיך גענומען צו די גוטס־בעזיצער.
מען האט געברענט די פאלאצען פון די מאגנאטען, מען האט צו נישט גע־
מאכט פאר הונדערטער מיליאנען תבואה, מען האט דער׳הרג׳עט קינדער און
פרויען, מען האט אויף שטיקער געשניטען און אויף־ן פייער געבראטען די
גוטבעזיצער אליין. די רעגירונג האט ערקלערט בעלאגערונגס־צושטאנד,
ארומגערינגעלט גאנצע דערפער מיט מיליטער און ארטילעריע, גלייך מיט
דער ערד געמאכט הייזער און הונדערטער מענשען. עס האט אין משך פון
עטליכע וואכען געהערשט א ווילדע אנארכיע.—

די פויערים האבען שוין מעהר ניט געקאנט אויסהאלטען דעם דרוק,
די נויט, די קנעכטשאפט; די פויערים טארען ניט פערלאזען זייער בעל־
הבית, אפילו אויב זיי זיינען ניט מסכים מיט די ארבייטס־בעדינגונגען. די
פויערים בעקומען זייער געהאלט נור מיט פראדוקטען און קאנען ניט פא־
דערען קיין געלד. די פויערים זענען שטענדיג בעלי־חובות ביי זייערע
גוטס־בעזיצער, און גאנצע דורות ארבייטען, כדי צו דעקען די חובות און
בלייבען פונדעסטוועגען אין דער קנעכטשאפט. און אזוי ווי די מאגנאטען
פיהרען ניט זעלבסטשטענדיג זייער ווירטשאפט און צוטיילען זייערע קא־
לאסאלע גיטער צווישען ארענדאטארס, די דאזיגע גיבען איבער אין ארענ־
דע קלענערע טיילען—אזוי, אז צווישען דעם גוטס בעזיצער און דעם פויער
שטעהט א גאנצע רייהע פון עקספלואטאטארען, וואס לעבען פון דעם פוי־

רומעניען האט אבער געהאט א ביטערען טעות. דער חורבן פון דעם לאנד האט זיך ערשט אנגעהויבען איצט, נאך די יודישע פאגראמען, א טעות האט געהאט אויך קארמען־סילווא מיט איהר טעאריע.

קארמען סילווא איז שטענדיג געווען די פאפולערסטע און בעליבטעסטע פערזאן אין דעם דאזיגען פערשאלטענעם לאנד. אין יעדען הויז וואלט מען געקענט געפינען איהר בילד. ניט דאס קעניגליכע בילד מיט דער קרוין, נאר דאס פאלקסטימליכע בילד פון דעם שעהנעם בעלי־עבטען פנים, און אויף יעדען שריט און טריט האב איך ביי יעדען געפרעגט:

—ווי איז דאס מעגליך? ווי איז דאס מעגליך, אז די דאזיגע בעקאנ־טע שריפטשטעלערין מיט איהרע הומאניטארע ארבייטען, מיט איהרע איינ־פלוס אין דעם לאנד, זאל רוהיג צוזעהען, ווי מען פיניגט אזוי אונמענשליך א גאנץ פאלק אין משך פון אזוי פיעל יאהרען?—

אין עטליכע ערטער, צווישען די חורבות פון יודישע הייזער, צווי־שען די הויפענס געפיניגטע מענשען, האב איך צום ערשטען מאל דער־הערט די טעאריע פון קארמען סילווא בנוגע צו דער יודען־פראגע:

—דאס יודישע פאלק האט אין דער וועלט א מיסיאן פון דעם אוי־בערשטען. א גוט פאלק, א עהרליך פאלק, אן׳ארבייטס־לוסטיגעס פאלק, נאר די גרעשיכטע האט דאס פאלק געגעבען די מיסיאן פון מארטי־רער־לעבען. יודען איז בעשערט צו זיין מארטי־רער. דאס איז זייער אויפגאבע, כדי די וועלט זאל, צוזעהענדיג זייער מארטירער־לעבען, ווערען בעסער, פארשטעהען, אז זי דארף ווערען בע־סער. די וועלט זאל, אנקוקענדיג די צרות פון דעם געפלאגטען פאלק, פאר־שטעהען, אז מען דארף ווערען א בעל־תשובה, אז מען דארף שטרעבען צו מצבות, צו גוטס, אז מען דארף רחמנות האבען..

קארמען סילווא האט אפשר גאנץ עהרליך אויפגעבויט די דאזיגע טעאריע און געזוכט זי צו פארענטפערען מיט זעהר ביליגע פילא־זאפישע אויסרעדען:

—אויב אויף דער וועלט וועלט ניט געווען קיין שלעכטס, וואלט אויך ניט געווען קיין גוטס. גוטס עקזיסטירט נור אלס דער היפך פון דעם בע־זען, פון דעם שלעכטען, פון דעם ניט־גוטען. אויב אויף דער וועלט וואלט אמת גוט געווען, וואלטען מענשען ניט פערשטאנען די בעדייטונג פון גוטס, וויל דאס וואלט געווען א געווענליכע ערשיינונג. פון דער וויסער פארב האבען מיר א בעגריף נור וויל מיר האבען די שווארצע פארב, וויל מיר האבען דעם היפך, דעם קאנטראסט. כדי צו פארשטעהען דעם ווערט פון א שעהנעם פנים, דארף מען זעהען א מאל א מיאוס פנים. כדי צו בעג־רייפען די שיינקייט פון א מלאך, דארף מען האבען א בעגריף פון א שטן.

זיך צו די אויסגעבראכענע לעכער, אבגעריסענע וועגד. נאך א צלם, נאך א צלם, אויך דאס זעלביגע. א געניטע האנד האט זיי געמאלט און אפשר גאר ניט געטראכט וועגן דעם, אז מען זאל ניט דערקענען די באשטעלטע ארבייט. דערפאר זענען אנדערש פעריכט די רואינירטע הייזער. א לאנגע ברעט, א שטיקעל שמאטע, א שמאל קורץ שטיקעל האלץ, געבליבען אנגאפענער לאך, וואס קוקט אויף אייך ווי א בלינדער מיט'ן קאפ אויף דער זייט. איינס, צוויי, דריי, צעהן, צוואנציג, דרייסיג.. אהן אנ'עק..

ס'איז שטיל און רוהיג, נאר פון הינטער די צלם'ס זעהט מען יענע ווילדע פנים'ער, וואס האבען דא ערשט נעכטען אבגערעכענט זיך מיט די יודען. די צלם'ס זענען אויסגעמאלט געווארען אין איין נאכט און פון אינדערפריה האט זיך אנגעהויבען די „ארבייט". דער פלאן איז געווען אנגעפירט אויסגעארבייטער. מען פלעגט אריינגעהען, צוברעכען דעם אויוועז, כדי צו זוכען דארט דאס בעהאלטענע געלד, צוגענומען דאס גאנצע געלד און זילבער, צוריסען די קליידער, וואס זענען געווען אין די קאסטענס, צוגענומען די סחורה, אוועקגעשלעפט מיט זיך א יודיש מיידעל, געבראכען הענד און פיס די אלטע — און אוועקגעגאנגען ווייטער, לויט דעם מארשרוט פון דעם וויסען צלם.

נור אין א צוויי, דריי ערטער האבען יודען געשאסען אויף'ן מון און פערטריבען איהם. אין דעם מון זענען אבער געווען סאלדאטען. און אז מען האט צוזאמען חרוב געמאכט די יודישע בעפעלקערונג האט זיך געענדיגט דער פאגראם. די רעגירונג האט גוט אויסגעארבייט דעם פלאן און גוט דורכגעפיהרט איהם. די רעגירונג האט געמאכט דאס שטיקעל ארבייט אזוי גוט ווי א פיין־איינגעארדנעטע פאבריק. די פאגראמען האט זי געהאט זעהר נויטיג, ווייל אט־אט האבען זיך אין פערשיידענע ערטער אנגעהויבען די אונרוהען פון די פויערים. די רעגירונג האט זיך געאיילט און גענארבייט זעהר ענערגיש. דאס שטעדטיל פאדול־אילאיע, וואס ליגט פון יאסי סך־הכל אויף א מהלך פון 2־3 שעה פאהרען מיט'ן באהן, האב איך געפונען אזוי צוראבירט, אז אייניגע יודישע הייזער זענען געבליבען אהן וועגד. אין א שטעדטיל ביי דער עסטרייכישער גרענץ בוטשעשי האב איך געפונען גאנצע בערג מיט יודישע סחורות און פערשידענעם גוטס. מען האט עס פשוט ארויסגעפיהרט אויף די גאסען, געריסען אויף שטיקער, געבראכען אויף פיין־פיצעלעך, ס'איז איבעריג צו בעשרייבען אלע שרעקענס־בילדער. ס'איז אלץ געמאכט געווארען לויט דעם רוסישען מוסטער, נאר די צאהל פון מענשען־קרבנות איז געווען ניט גרויס; אויב איך האב ניט קיין טעות זענען געהרג'עט געווארען ניט מעהר ווי דרייסיג יודען אין געשענדט א געוויסע צאהל פרויען.

מיר די עצה פאהרען צוריק, ווייל אלע צייטונגס־דרפעשען זענען אנ׳אויס־
געטראכטער ליגען. איך וויל אבער ניט פאהרען צוריק. ס׳איז מיר פשוט א
שרעק אומצוקעהרען זיך דורך בעסאראביען. שוין פון דעם רוסישען אונ־
געני בין איך אוועקגעפאהרען ווי א צודולטער: אויף׳ן וואקזאל האט גע־
חוליעט א חברה רומענישע גוטסבעזיצער, וואס זענען אנטלאפען פון די
פויערים, און האבען דא געפראווען א גרויסארטיגען מאלצייט מיט אנ׳־
ארקעסטער רומענישער מוזיק. פונקט אויף׳ן גרענץ־צווישען ק י ש י נ ע ו
און י א ס י, עפיס א מין טויטען־טאנץ בעת א גרויזאמער מגפה.

פארנאכט אנגעקומען קיין י א ס י. א מאדנע האלב־איראפעאישע
שטאדט, מיט שמאלע, לאנגע, לאנגע גאסען. א גע מישעכץ פון רוסישען און
אזיאטישען סטיל און פון אלט־טערקישען געשמאק. די מענשען, ווי די גא־
סען, ארום דער שטאדט ניט געטראפען קיין שום פויערים, א י ן דער
שטאדט אויך ניטא קיין שום סמנים פון אונרוהען.

אויף׳ן וועג פון וואקזאל צום האטעל האט דער קוטשער מיט א מאל
געמומען רעדען צו מיר יודיש. איך האב זיך דערפרעהט — א לעבעדיגע יו־
דישע נשמה. אין האטעל וויעדער יודען. אין א שעה ארום האט מען מיך
איינגעלאדען אין דער געהיים־פאליציי. דא האב איך פערבראכט דעם ער־
שטען סדר, אויך מארגען וויעדער דא, דעם טאג איז אין לאנד פראקלא־
מירט געווארען דער בעלאגערונגס־צושטאנד, אבער איך האב פונדעסט־
ווענגען בעקומען דאס „רויטע פאפיער" — א ספעציעלע ערלויבניש ארומצו־
פאהרען איבער׳ן לאנד, און ס׳האט זיך אנגעהויבען מיין נסיעה איבער די
יודישע חורבות. און אומעטום האט מיך דא פערפאלגט דער שאטען פון
דער שניי־ווייסער, שעהנער, גוטער קעניגין־שריפטשטעלערין ק א ר־
מען ס י ל ו ו א. — — —

ב א ט ו ש א נ י . . .

אנגעקומען שפעט ביי נאכט. קאלט און טרוקען. די לבנה — שיינט
ווי א גרויסע לאמטערנע און אויף׳ן וועג פון וואגזאל ביז צו דער שטאדט
זעהט מען גאנץ קלאר יעדעס הייזעל. א לאנגער וועג פון עטליכע וויארסט
און א פאנטאסטישע נאכט מיט א בית־עולם־פאנאראמא. דער וועג איז איין
גאס, וואס פיהרט ביז צו דער שטאדט און איז געדיכט בעזעצט מיט ני־
דעריגע קלייניגשטעדטעלדיגע הייזלעך. אט שטעהט א רייהע הייזער, וואו
אויף יעדען פענסטער און אויף יעדער טהיר איז דייטליך אויסגעמאהלט א
גרויסער ווייסער צלם. א הויז אהן א צלם — אויסגעבראכענע טהירען, פענ־
סטער, צוגעשלאגען מיט ברעטער, מיט לאפענס. נאך אזא הויז. אויף דער
רעכטער און אויף דער לינקער זייט גאס. די ווייסע צלם׳ס זענען געשטימט
ערנסט, די לבנה באדעקט זיי מיט א מילכיגען שיין. די ברעטער טוליען

לערין, די גוט ערצויגענע דייטשע פרינצעסין, די בעליבטסטע ביי „איהר" רומענישען פאלק. זי איז געשטארבען, און פונדעסטוועגען קאן איך זיך ניט בעפרייען פון א טיעפען ה א ס, וואס רופט ארויס ביי מיר שטענדיג דער נאמען „קארמען סילווא". אין מיינע זכרונות זענען אינטערעסאנט ניט די פרטים פון מיין רייזע איבער רומעניען בעת די שרעקליכסטע פאגראמען פון 1907,— דאס וואס איך וועל דא דערצעהלען וועגען מיין שייכות צו קארמען סילווא, וועלכע איך האב קיינמאל אין די אויגען ניט געזעהען, איז נור אינטערעסאנט אלס א היסטארישע איליוסטראציע, אלס אנ׳אייגענארטיגעס בילד פון א זעלטענער אנטיסעמיטישער שיטה, פון א ספעציעלער רומענישער פערניכטונגס־פאליטיק בנוגע צו יודען.

מיט א זעקס־זיבען טעג פאר פסח איז דאס געווען. פונקט צעהן יאהר צוריק. אין רומעניען איז פלוצלונג אויסגעבראכען א שטורמישע אגרארע־רעוואליוציע. די אייראפעאישע בלעטער זענען געווען פול מיט פערשיעדענע ידיעות פון שרפות, שחיטות, יודען־רדיפות. קיינער האט ניט גענאקנט דערגעהען א טאלק, וואו אייגענטליך אין רומעניען און וואסערע אונרוהען עס קומען דארטען פאר. דאס לאנד בעשטעהט פון צוויי טיילען— ו ו א ל א כ י ע ן, וואו עס לעבט אנ ארבייטסלוסטיגע בעפעלקערונג, אבער א ווילדע, געפאלען ביז לעצטער מדרגה און וואו עס איז ניטא אפילו קיין זכר פון יודען, און מ א ל ד א ו ו י ע ן, וואס גרענעצט מיט בעסאראביען, וואו עס לעבט א רוהיגערע בעפעלקערונג, מאלדאוואנעס, צוזאמען מיט א היבש ביסעל יודען, היינט שוין אנ׳ערך דריי הונדעט טויזענד נפשות. די הויפט־שטעדט פון מאלדאוויען זענען י א ס י און ב א ט ו ש א נ י, וועגען וועלכע די צייטונגס־טעלעגראמען האבען מודיע געווען, אז זיי זענען בעלאגערט פון צעהנדליגער און צעהנדליגער טויזענדער פויערים, אז אלע גיטער פונ׳ם לאנד זענען אבגעברענט און אז עס הערשט א פאלשטענדיגע אנארכיע. דערביי האט מען מיטגעטיילט וועגען יודישע קרבנות.—

א טאג פאר פסח בין איך ארויסגעפאהרען פון אדעס. געקומען קיין קישענעוו—און דא גלייך דערפיהלט דעם טעם פון ערב־פסח. דא האט מען זיך אויך געגרייט אויף א פאגראם. די שטאדט האט שווער געאטעמט און יודען האבען זיך בעמיהט אויסצומיידען די גאסען. נור זעלטען פלעג זיך בעוויזען א פיגיר מיט א פלאש פסח־דיגען וויין. קרושעוואנ׳ס בלאט האט זיך אויסגעצייכענט פערקויפט, און די שטאדט איז געווען אנגעפיהלט מיט כל־המני קלאנגען. אוועג בין איך שוין געווען אינ׳ם רוסישען אונגעניען אין גיכען אויף יענער ז׳יט גרענץ.

ד א ס ר ו מ ע נ י ש ע א ו נ ג ע נ י. שטיל און רוהיג. עטליכע גרענץ־בעאמטע מיט א פאר זשאנדארמען. מען קוקט דורך דעם פאס און מען גיט

אט דער פארשלאג פון אין זייט, נארדויס „צווייטעס פראגראם" פון דער אנדער זייט—ביידע פאקטען זיינען כאראקטעריסטיש פאר דעם קראנק־האפטען מעמד, אין וועלכען עס האט אונז איצט פארזעצט דער לייכטזיניגער בעשלוס צו איבערלאזען די צענטראלע אין איהר פריהערדיגען פלאץ. אי נארדוי, אי די לאנדאנער „רעגירונגס־טרייע" ציעהען נאר די לאגישע קאנסעקווענצען פון דער לאגע. אי פאסיוויזם, אי שפאלטונג זיינען די נאטירליכע קאנסעקווענצען, וואס ענטוויקלען זיך זעלבסט פון אזא מצב. און דאס זאל הייסען, אז די לייטונג „טהוט" און „היט זיך" די ארגאניזאציע".

לאנדאן, דעם 20־טען מערץ. וו. זשאבאטינסקי.

בעמערקונג פון דער רעדאקציע. כדי צו דערקלערען דעם לעצטען טייל פון ה' זשאבאטינסקי'ס ארטיקעל, ברענגען מיר דא גלייך פאלגענדע אינפארמאציאנען, וועלבע קומען צו אונז פון אנ'אנדער זיכערער קוועלע. די עקשנות, מיט וועלכער דער א. ק. זאגט זיך קאטעגאריש אב איבערטראגען די צענטראלע אין א נייטראלע מדינה און די אבסורדע ראליע פון קאפענהאגענער „פאסט־קאסטען" האבען ליידער ווירקליך געבראכט זייער פרוכט. אייניגע פון די בעקאנטעסטע ציוניסטישע פיהרער אין ענגלאנד האבען פערלאנגט פון דעם ביורא אין קאפענהאגען אויפהערען צו קארעספאנדירען מיט זיי און מעהר ניט שיקען זיי זיינע צירקוליארען. דאס וויכטיגסטע און טרויעריגסטע איז אבער דאס, וואס עס איז אין לאנדאן בעשלאסען געווארען צוזאמענרופען א בעזונדערע ציוניסטישע קאנפערענץ פון אליאירטע און נייטראלע לענדער, כדי צו שאפען א בעזונדערען פאליטישען קאמיטעט, וועלכער זאל פיהרען די פאליטישע ארבייט אין מערב גאנץ אונאבהענגיג פון דעם ע. א. ק. כאראקטעריסטיש דערבי איז דאס, וואס דער דאזיגער בעשלוס איז אנגענומען געווארען דורך די פרייַנד פון דער לייטונג. די לייטונג האט זיי געשיקט א שטרענגען אויספיהרליכען פראטעסט געגען דעם פלאן, וועלכער בעדייטעט, לויט איהר מיינונג, די אויפלעזונג פון דער אינהייטליכער ציוניסטישער פארטיי. דער פראטעסט האט ניט געהאלפען, און די לאנדאנער «פרייַנד» פון דער לייטונג בעשטעהען אויף זייער שטאנדפונקט און ארבייטען וויטער פאר זייער פראיעקט.

קארמעז־סילווא און רומענישע יודען

(זכרונות פון 1907)

זי איז געשטארבען, די שניי־ווייסע רומענישע קעניגין מיט'ן שעהן־קלינגענדעם נאמען—קארמען סילווא, די פאפולערע שריפטשטע־

צונוצען „קאפענהאגען", אבער דאס איז אויך ניט געלונגען, ווייל מען קען דאך ניט פערשלייערן דעם פאקט, אז קאפענהאגען איז ניט מעהר ווי א פאסט־ביורא, א פסעוודאנים, אנ׳אדרעס. דאס האט געבראכט צו דער איבער־צייגונג, אז מען מוז דאך געפינען עפעס א וועג, ווי אזוי מען קאן ארויס פון דער אבסורדער און קאמפראמעטירענדער לאגע. די לאגיק ערלויבט נור צוויי אויסוועגען: אדער אריבער־טראגען די לייטונג אין א נייטראלען ארט —אדער אבזונדערן זיך אפיציעל פון דער איצטיגער לייטונג און ערקלערען דעם ציוניזם אין מערב־אייראפא פאר זעלבסשטענדיג און אונאבהענגיג פון יעדער פערבינדונג מיט דעם צענטער.

מיט דעם טיעפסטען בעדויערן מוז איך פעסטשטעלען, אז אט־די צווייטע אידעע געפינט יעדען טאג אלץ מעהר און מעהר סימפאטיע אין די היעגע ציוניסטישע קרייזען—און דוקא אין די קרייזען, וועלכע זיינען געגען דער „אקטיווישסישער אגיטאציע". די אונפראנטוואַרטליכע עקשנות, מיט וועלכער די היינטיגע לייטונג וואַרפט אב יעדען געדאנק וועגען נייט־ראליזירען אונזער פאליטישען צענטער, צווינגט און טרייבט פיעלע פון אונזערע בעסטע חברים צו דעם בעשלוס, אז דער איינציגער אויסוועג איז צו שאפען א בעזונדערען אונאבהענגיגען פאליטישען צענטער אין די מערב־מדינות. איך רעד דא ניט וועגען צופעליגע שטימונגען—איך רעד וועגען אקטיווע שריטען, אקטיווע פארבערייטונגען, וועלכע זיינען שוין אויך בעקאנט דער לייטונג גופא. און די לייטונג האט שוין פראטעסטירט, זא־גענדיג—מיט רעכט—אז דאס וואלט געהייסען פראקלאמירען אפיציעל די שפאלטונג פון ציוניזם אין צווייי אונאבהענגיגע פארטייען. די נאציאנאלע אייניגקייט פון יודישען פאלק אהן אונטער שיעד פון מדינה־צוגעהעריג־קייט, ד. ה. דער יסוד היסודות פון ציוניזם, איז איצט דעריבער אין סכנה.

יא, אין זעם פרט איז די לייטונג גערעכט. דער פלאן, צו וועלכען זי אליין האט געצוואונגען און געטריעבען איהרע היעגע בעשיצער און פריינד, איז א פלאן פון שפאלטונג, א פלאן, וואס בעגראנט מיט איין קלאפ דעם יסוד פון דער ציוניסטישער בעוועגונג. מיט אלע אונזערע כחות קעמפ־פען מיר, די געגנער פון היינטיגער לייטונג, געגען אזא פלאן, וויל מיר ווילען האבען איין וועלט־ארגאניזאציע, איין צענטער, איין ליי־טונג. אבער עס איז לחלוטין אונמעגליך צו האבען איין לייטונג, אויב זי ויצט אין א קריעגספיהרענדען לאנד. אדער א נייטראלער זיץ, אדער שפאל־טונג. וואר עס וויל ניט דאס ערשטע, טרייבט צו דעם צווייטען. ניט מיר זאגען דאס: די אנהענגער און פערטיידיגער פון דער לייטונג זיינען צו דעם בעשלוס געקומען—און, כדי ניט צו בעליידיגען די העררען אין דער רע־זידענץ, האבען זיי דאס צווייטע אויסגעקליבען.

פון וועלכע דאס איז זיי בעקאנט, איילען זיי זיך אפנים ניט צו פערעפענ־
טליכען). און עס וואלט ווירקליך געווען לעכערליך, אויב נארדוי זאל אנ־
נעהמען זיי ער פארשלאג. וואס קאנען זיי איהם פארלעגען? וואס קענען
זיי פון איהם ערווארטען? וואס וועלען זיי איהם ערלויבען?
בשעת נארדוי האט מיט אייניגע חדשים צוריק געשריעבען אן־ארטיקעל
מיט וויכטיגע פאליטישע פארשלאגען, האט מען פון דעם אזויגערופענעם
„קאפענהאגען" דעפעשירט אין אלע פריינדליכע רעדאקציעס, מען זאל זיי־
נעם ארטיקעל ניט דרוקען. אבער בעת מען קען פועל'ען ביי נארדוי, אז
ער זאל אנשרייבען א בריף געגען זשאבאטינסקי'ס פראגראם, — א, דע־
מאלט איז נארדוי ווילקאמען, און דאס אזויגערופענע „קאפענהאגען" פער־
עפענטליכט זיין בריף אין אלע לשונות פון גלות. אט דאס איז עס אויף
וואס זיי דארפען נארדוי ס הילף, און דאס איז די ראליע, וועלכע ער וואלט
שפיעלען ביי זיי: אויסנוצען בעת ער קען זיין ניצליך פאר זייערע פלענער,
און קינסטליך פערשטומט מאכען בשעת זיין מיינונג פאלט ניט צוזאמען
מיט זייער אייגענע השגות — די גרויסע, וויטזיכטיגע השגות זייערע, וועל־
כע מיר קענען.

מיר זיינען אין פיעלע פרטים ניט מסכים מיט ד"ר נארדוי. מיר גלוי־
בען אויך ניט, אז ער קען אליין ראטעווען די לאגע און מאכען פון
א טויטע־לייטונג א לעבעדיגע לייטונג. עס איז זעהער קלוג פון איהם,
וואס ער וויל אפילו ניט רעדען וועגען אזא פארשלאג. אבער מיר זיינען
איבערצייגט, אז אין א „קאאליציאנס־לייטונג" וואלט נארדוי געקאנט און
געמוזט, מיט ערפאלג און כבוד, פארנעהמען דעם וויכטיגסטען פלאץ. דאן
מוז אבער דער פארשלאג קומען פון דער גאאייניגטער ציוניסטישער עפענט־
ליכקייט, ערפילט מיט רצון פאר פאליטישער אקטיוויטעט, ניט פון דעם שטי־
קעל פוסטען פלאץ, וואס איז איבערגעבליבען פון דער אמאליגער לייטונג.

II.

וועט דאס ניט געשעהען—דעמאלט וועט אפילו דאס בעשיידענע „פא־
סיוויסטישע" פראגראם פון נארדוי'ס לעצטען בריף אויך ניט קענען אויס־
געפיהרט ווערען. «אבהיטען די ארגאניזאציע» וויל ער—און גראד דאס קען
ניט ערפיעלט ווערען, אויב די אפיציעלע הנהגה בלייבט אין דער איצטי־
גער רעזידענץ. אלע די, וועלכע זאגען, אז קודם כל ווילען זיי דערהאלטען
די אייניגקייט פון אונזער פארטיי, מוזען ערנסט און עהרליך בעטראכטען
אט־די סכנה. שרייען גענגען אקטיוויזם קען מען ווייפיל מען ווייל, אבער
זיצענדיג דא, אין די לענדער פון די פאראייניגטע, זעהט דאך יעדער מענש,
אז פיהרען וואסערע־עס־איז פאליטישע ארבייט אין נאמען פון א פארטיי מיט
אזא רעזידענץ איז פשוט פראקטיש אונמעגליך. מען האט געפרובט אויס־

טריבונע" נר. 4. אזוי האט געקלונגען נארדוי'ס „ערשטע פראגראם". וואר וועט דאס אלץ אויספיהרען? גלויבט דר. נארדוי ערנסט, אז דאס יודישע פאלק איינגאנצען איז שוין רייף פאר אזא מין פעראייניגונג? ווייסט ער דען ניט, הערט ער דען ניט, אז די געגנערשאפט צווישען ציוניסטען און ניט־ציוניסטען איז אומעטום פונקט אזוי שארף, ווי זי איז געווען, אויב ניט ער־גער, און אין אמעריקא אפשר טאקי ערגער? ווייסט ער ניט, אז די יודישע שונאים פון ציוניזם ארבייטען געגען אונז, ארבייטען אין רעגירונגס־קרייזען, אפילו דא אין ענגלאנד, און זוכען צו איבערצייגען די רעגירונגען אין דעם, אז דאס אמת'ע יודישע פאלק האסט די ציוניסטישע אידעע? און אויב עס איז אפילו מעגליך צו פעראייניגען חאטש א טייל פון יודען, וועט עס דאך ניט קומען פון זיך זעלבסט, מוז דאך עמיצער זארגען פאר דעם. וואר, אויב ניט די ציוניסטישע ארגאניזאציע? שליסט דען דר. נארדוי זי גאנץ אויס פון זיינע פלענער? מיינט ער ווירקליך, אז די גאנצע חתונה, וועגען וועלכער ער טרוימט, וועט קענען אויסקומען אהן איהר? לעכערליך. דער־וויל איז און בלייבט די ציוניסטישע פארטיי דער איינציגער פאליטישער ארגאן פון יודענטום. נארדוי קען ניט ערנסט אבזאגען איהר אין א מעהר אדער וועניג בעדייטענדער ראליע אין דעם פארשטעהענדען קאמפף פאר נאציאנאלע אידעאלען; ער קען ניט ערנסט מיינען, אז איהר איינציגע אויפ־גאבע אין אזא צייט איז צו זיצען שטילערהייט און היטען זיך פאר פייער און פאר וואסער. אפילו דער ערגסטער אסימיליאטאר קען זיך ניט פארשטע־לען אן'אלוועלטליך־יודישע פעולה, ביי וועלכער די ציוניסטישע פארטיי זאל פשוט ניט שפיעלען קיין שום ראליע. נארדוי קען דאס בשום אופן ניט מיינען ערנסט. עס איז נור די חוואליע פון אפאטיע, וועלכע גענט ארויס פון אונזער אזוי גערופענעם „צענטער" אין יענער רעזידענץ — אין אזוי גערופענעם קאפענהאגען,—די חוואליע, וואס האט שוין פערגאסען לאנדאן און פאריז און האט דערגרייכט א פנים צו מאדריד. אבער מיר האפען אז זי וועט פריהער אדער שפעטער פארבייגעהען, און נארדוי וועט ניט בלייבען אין דער געשיכטע פון דער קריעגס־פעריאדע פון ציוניזם מיט א נאמען פון א פאסיוויסט.

אפילו בנוגע צו דר. נארדוי'ס אייגענער פערזענליכער פאזיציע אין דער ציוניסטישער ארבייט, גלויבען מיר ניט, אז דער בריף זיינער איז זיין לעצטעס וואר. ממילא, האלטען מיר פאר זעלבסטפערשטענדליך, אז אויף יעדער אינלאדונג פון היינטיגער לייטונג וועט ער ענטפערען מיט א קא־טעגאריישען „ניין". עס איז א בעקאנטער פאקט, בעקאנט אפילו די הערען פון דער לייטונג אליין, וויי עס איז זיי אויך בעקאנט זיין מיינונג וועגען זייער פאליטישער טעטיגקייט אין זייער „רעזידענץ" (אבער די בריף,

ארגאניזאציע און אבהיטען דעם ישוב, — דאס איז אלץ, און „מיר ווילען גארנישט אנדערעס".

דאס איז א קלארעס און דייטליכעס פראגראם פון פאסיוויזם. מיר האבען עס שוין אויך געהערט פון קלענערע מענשען, און עס קלינגט ניט בעסער אין די ליפען פון א גרויסען מאן. און דאס ערשטע, וואס מיר מוזען דערוועך ענטפערען, איז נאכאמאל צו בעהויפטען אונזערען שטאנדפונקט. מיר גלויבען, אז די אויפגאבע פון דער ציוניסטישער פארטיי אין אט־דעם מאמענט איז ניט נור צו „אבהיטען", נאר קודם־כל צו שאפען. צווישען די צוויי ריכטונגען, דער אקטיווער און דער פאסיווער, מוז יעדער איינציגער פון אונז ציוניסטען מאכען זיין אויסוואהל.

וועלכען וועג האט פאר זיך אונזערע היינטיגע לייטונג אויסגעוועהלט? דער פאקט, וואס דר. נארדוי׳ס בריף איז געווען פערעפענטליכט דורך ה' סאקאלאוו, איז כאראקטעריסטיש. ביז דאן האבען די הערען פון דער לייטונג קיינמאל ניט געוואלט צוגעבען, אז זיי זיינען טאקי פשוט פאסיוויסטען און זאגען זיך אב פרינציפיעל פון יעדער שאפענדער ארבייט, זיי האבען שטענדיג געמאכט א געהיימניספולע מינע, געבענדיג צו פערשטעהען, אז זיי „טהוען" און האבען א גרויסען פלאן וויי ווייטער צו „טוהן", נאר אונז, פראפאנען, קענען זיי די פרטים ניט דערצעהלען. מיר, פון אונזער זייט, קענענדיג גוט דעם מצב, האבען שטענדיג בעהויפטעט, אז אונטער דעם שלייער פון געהיים־טועריי איז באמת גארנישט ניטא, ניט א ווערק און ניט א פלאן. נארדוי׳ס בריף שיינט צו זיין א בעווייז, אז מיר האבען רעכט. די לייטונג האט איהם פערעפענטליכט, און אלע זעהען אין איהם א מין אפיציעלען ענטפער אויף די אקטיוויסטישע פאדערונגען. איז אט־די אינטערפרעטאציע ריכטיג? האט די לייטונג בדעה זיך צו אידענטיפיצירען מיט דר. נארדוי׳ס מיינונג בנוגע צו די אויפגאבען פון אונזער פארטיי אין איצטערדיגען מאמענט? איז דער פאסיוויזם אפיציעל פראקלאמירט אלס א פלאטפארם פון אפיציעלען ציוניזם? זיי וועלען ניט ענטפערען — אבער מיר ווייסען די תשובה.

וואס אבער אנבעלאנג דר. נארדוי אליין, קענען מיר דאך ניט גלויבען, אז אט־דער בריף איז זיין לעצטעס וואורט אין דער פראגע. ערשט מיט אייניגע חדשים צוריק האט ער דאך זעלבסט געשריבען גאר אנדערע ווערטער».. עס מוזען רעכטצייטיג געמאכט ווערען פארבעררייטונגען פאר די קומענדע פאסירונגען. דער משיח־חלום איז ניט גענוג, פערלאנגען און האפנונגען אליין וועלען אונז גאר ניט ברענגען, מיר מוזען ארבייטען. מיר מוזען, ניט פערליערענדיג קיין צייט, זיך ארגאניזירען, מיר מוזען בעשאפען א קערפערשאפט מיט אויטאריטעטע מענשען"... און אזוי ווייטער, זעה „די

די טריבונע

No. 12. 10 אפריל 1916 קאפענהאגען.

פאסיוויזם און שפאלטונג.

1.

מיט אייניגע וואכען צוריק האבען די צייטונגען אבגעדרוקט א בריף פון דר. נ א ר ד ו י, אין וועלכען ער טרעט ארויס געגען דעם פארשלאג צו בילדען א קאאליציאנס־לייטונג. זיינע ארגומענטען זיינען דיזעלבע, וואס מיר האבען שוין געהערט פון קלענערע מענשען, און זיי קלינגען ניט שטארקער אין די ליפען פון א גרויסען מאן. עס איז צו בעדויערן, ניט צו דיסקוטירען. וואס איז אבער יא אינטערעסאנט אין דר. נארדוי׳ס בריף, איז זיין פאזיטיוועס פראגראם. אט איז עס: „אין איצטיגען אויגענבליק האט דער אקציאנס־קאמיטעט צו ערפילען צוויי גרויסע אופגאבען — אדורכצופיהרען אונזער ארגאניזאציאן דורך אלע שטורמען און שוימענדע חוואליעס און צו דערהאלטען, לכל הפחות צו בעשיצען אונזערע קאלאניען און אונזער ישוב אין ארץ ישראל.. מיר ווילען גארנישט פערלאנגען פון איהם אנדערעס".

דאס איז אלזא אלצדינג. דאס מוז זיין דאס גאנצע ציוניסטישע פראגראם אין יאהר 1916, אין א גרויסען היסטארישען מאמענט, ערב א פריעדענס־קאנגרעס, וואו סיווע אפשר בעהאנדעלט און בעשלאסען ווערען דער גורל פון ארץ ישראל. זאלען מיר פארבערייטען די איינפלוסרייכע קרייזען אין די מיטעל־ים מדינות לטובת אונזער אידעאל? זאלען מיר שאפען דיפלאמאטישע פערטרעטונגען, ארויסגעבען ביכער, זוכען פרייונד און פערבינדעטע צווישען די גדולים פון די אומות־העולם? זאלען מיר, מיט איין וואר, פיהרען א פאליטישע ארבייט, כדי צו האבען אויף וואס און אויף וועמען זיך צו שטיצען אין א מאמענט פון גרויסע ענטשיידונגען? ניין, זאגט דר. נארדוי. זאלען מיר, לכל הפחות, פיהרען חאטש א יודישע ארבייט, זאמלען נייע כחות, גרייטען דעם באדען פאר א מין גרעסערען יודישען קאנגרעס, וועלכער זאל ביכולת זיין צו שטעלען אונזערע פאדערונגען? ניין, זאגט דר. נארדוי. דער אקציאנס־קאמיטעט מוז אבהיטען די ציוניסטישע

«דער קאמיטעט האט ניט דערלאזט ארויסטרעטען אויף אונזער ביהנע דעם מיטגליעד פון „רוסישען דראמאטישען קרייז" ה' אנדרעיעווסקי, וואס האט זיך בענוצט מיט פאגראם־אויסדרוקען געגען יודען".

עס איז פאראן אינ'ם זשורנאל אויך אנ'אבטיילונג: „וויצען און אנעקדאטען", וואס איז ניט בעזונדער רייך. עס וויצעלט זיך מסתמא ניט אט־דא א פראבע.

אלס «אנעקדאט» ווערט דערצעהלט די מעשה וועגען יענעם סאניטאר, וואס האט געשלעפט צום לאקטאר א פערוואונדעטען אין ברוסט יודישען סאלדאט, וועלכען א שראפנעל האט אויפ'ן וועג אבגעריסען דעם קאפ. דער סאניטאר האט עס ניט געזעהען און מעלדעט, אז ער האט גראכט א פערוואונדעטען אין ברוסט. א קוק געבענדיג אויף'ן קערפער אהן קאפ, פרעגט דער דאקטאר „וואס איז דאס?". — „א פערפלוכטער יוד! שרייט אויס דער סאניטאר, ער האט מיר אליין געזאגט, אז ער איז פערוואונדעט אין ברוסט; אפילו דא האט ער מיך אויך אבגענארט!» — — —

אט־אזוי פראטעסטירען, לעהרנען, ערהאלטען די קונסט, לעזען די שפראכענפראגע, קעמפען מיט אנטיסעמיטיזם און וויצלען זיך יודישע סאלדאטען אין קריעגסגעפאנגענשאפט. א פאלק! ג.

דיסציפלין און שכל.

ה' ב. בארוכאוו שרייבט וועגען דער דיסציפלין־פראגע אין דער דייטשער סאציאל־דעמאקראטיע:

„מיר האבען די פראגע דערווייל בעהאנדעלט פון איהר פארמעלער זייט: דאס איז דאך די טבע פון די דייטשע סאציאליסטען, וואס זיי האלטען זיך שטאל און אייזען פאר פארמאליטעטען פון דיסציפלין און קאנסטיטוציע. האבען מיר, הייסט עס, א דאפעלטען סך־הכל פון אונזער אינפארמאציע: ערשטענס, אז קיין שום פארמאליסטישע פשט'לעך קאנען אפילו דער שטארקסטער פארטיי ניט אויסהעלפען דארט, וואו ס'האנדעלט זיך וועגען גרויסע פרינציפיעלע חלוקי דעות; און צווייטענס, אז אפילו די שטארקסטע פארטיי קען געשפאלטען ווערען מחמת צופיעל דיסציפלין. ווי זאגט יענער, חוץ דיסציפלין און קאנסטיטוציע בעדארף מען אויך האבען שכל און מיינונגס־פרייהייט. ניט מיט סאלדאטסקער דיסציפלין וועט א סאציאליסטישע פארטיי קומען צו א תכלית, נאר מיט דעמאקראטיע און פרייהייט"

ניט נאר די סאציאליסטען ברויכען „שכל, דעמאקראטיע און פרייהייט" נאר אויך אזא פארטיי, ווי די ציוניסטישע דארף אין זינען האבען, אז „חוץ דיסציפלין און קאנסטיטוציע בעדארף מען אויך האבען שכל און מיינונגס־פרייהייט".

פון דער רעדאקציע.

די פארטזעצונג פון דר. א. קראלניק'ס ארטיקעל „פסיכאלאגישע עטיודען" קומט אין No. 12 אין דעמזעלבען נומער וועט געדרוקט זיין אנאר־טיקעל פון ה' וו. זשאבאטינסקי „פאסיוויזם און שפאלטונג"

מיטן היינטיגען נומער ענדיגט זיך דער 1 אנואר קוואר טאל.

זי וויס דערפון ניט, נאר זי מיינט, אז די רעגירונג וועט בעשיצען די משפחות פון די, וואס האבען געקעמפט פאר איהר, „זעהט נאר, זייט איהר ארעמלעך צו אייערע ניט יודישע קאמעראדען דא".

„אין דער רוסישער ביבליאטעק זענען פארגעקומען עטליכע רעש־דיגע פערזאמלונגען, אין וועלכע עס איז געפיהרט געווארען א קאמפף צווישען די לינקע און רעכטע עלעמענטען פון די מיטגליעדער. די שטרייט־פראגען זיינען געווען: וועגען אריינענעהמען אין רוסלאנד פערבאטענע, בי־כער אין ביבליאטעק און וועגען בעגרענצען פון יודען אין פערוואלטונג פון דער ביבליאטעק. די פראגען זענען פרינציפיעל ניט ערלעדיגט".

„דעם 17־טען יאנואר זיינען, לויט א פערארדנונג פון דעם עסטרייך־אונגארישען מיניסטעריום אלע יודען פון לאגער אריבערגעפיהרט געווא־רען אין איין באראק. פאר א קאמענדאנט איז געוועהלט ח. זאסלאווסקי. די יודען, וואס זענען פריהער ניט געווען צופריעדען מיט דער פערארדנונג האבען זיך איצט גוט געוואוינט צום צוזאמענלעבען און זיינען מיט דער נייער ארדנונג גאנץ צופרידען".

„דעם 11־טען פעברואר איז אין לאגער אינגעפיהרט ספעציעלעס לא־גער־גלעלד". „דעם 31־טען יאנואר איז אבגעפאהרען קיין רוסלאנד די 4־טע פארטי פון 92 אינוואלידען; צווישען זיי איין יוד. אין גיכען וועט פארטיג ווערען די מצבה פון די פערשטארבענע 9 חברים פון אונזער לאגער. אלע ליגען זיי אין אייביגער רוהע אויפן היגען יודישען בית־עולם. אויף דער מצבה וועט זיין אאויפשריפט אויף יודיש און העב־ר ע א י ש«. »פאר דער צייט פון 14־טען דעצעמבער 1913 ביז 15־טען פעב־רואר 1914 זענען פארגעקומען 25 זיצונגען פון ביבליאטעק־קאמיטעט«. »דעם 30־טען דעצעבער איז פארגעקומען די צווייטע דרינגענדע פערזאמ־לונג נאך דער טאגעס־ארדנונג: 1) וועגען דער בעליידיגונג פון ח. ש. „דאס יודישע הייליגטום", אויף דעם צווייטען דיסקוסיאנס־אוועגד. 2) וועגען דער פראקטישער ערלעדיגונג פון דער יודיש־העברעאישער פראגע". „די בקור חולים גענעלשאפט צעהלט 240 מיטגליעדער. דער בעשטאנד פון דער קאסע איז איצט 472 קראנען".

„דעם 9־טען און 10־טען יאנואר איז געשטעלט געווארען „מיט'ן שטראם פון א ש, די „עברה" וועוו יארקעס און א מוזיקאלישער דיוועדטיסמענט.—הכנסה 202 קראן. אין די אנטראקטען שפילט דער אר־קעסטער פון דער גענעלשאפט".—צו „מיט'ן שטראם" איז ארויסגעלאזען געווארען :: קריטישער ארטיקעל איבער דער היסטאריש־ליטערארישער בעדייטונג פון דער דראמא. דער ארטיקעל איז בחנם פערטיילט צווישען די צוזעהער".

איך וואלט זעהער געוואלט עס זאל קומען די צייט,
און די מענשהייט זאל ענדליך שוין ווערען בעפרייט
פון דעם שרעקליכען בלוטיגען חלום,
עס זאל שיינען די זון און בעלייכטען די וועלט
און דערקוויקען די אלע, וואס זענען געקוועלט,
און אראב אויף דער ערד זאל דער שלום,
און א ציטער זאל טאן דאן די זינדיגע ערד,
און צוברעכען אויף אייביג דעם בלוטיגען שווערד,
וואס איז איבער דער מענשהייט געהאנגען".—

א גרויסער ארטיקעל איז געווידמעט דער «יודישער פאלקס־שוהל», וועלכע מוז בעפרייט ווערען פון דער גאנצער כלי־קודש קליקע, אונטער־שטיצט מיט די ניט געכעטענע פערזארגער און וועלט־בעלי־טובות". „די דעמאקראטיע טאר ניט דערלאזען, אז ביי איהר זאל וואקסען א דור עמי־הארצים". »אין שול זאלען ניט געלערענט ווערען קיין רעליגיעזע למודים, ווייל די דעמאקראטיע קעמפעט פון תמיד־אן פאר דער פאדערונג: אפטיילען די קירכע פון דער מלוכה".

ווייטער קומט אן ארטיקעל „איבער דעם יודישען טעאטער אין רוס־לאנד", געדיכטען און פערזען און אין פראזא, א אינטערעסאנטע אבהאנד־לונג איבער דעם בעגריף פון »צדקה« און א גרויסער פעליעטאן „מלחמה־איינדריקען"; אין דעם לעצטען געפינען זיך ניט קיין שום שפאנענדע אדער אינטערעסאנטע מאמענטען.

מיר היפען איבער א פאר שירים און שטימונגס־בילדער און קומען צו דער חראניק, פון וועלכער מיר דערוויסען זיך, אז די קריעגסגעפאנ־גענע שפיעלען יודיש־טעאטער. אין א גרינדליכער רעצענזיע איבער דוד פינסקי'ס „יענקעל דער שמיעד" געפינען מיר אזעלכע, הומאריסטיש־קלינ־גענדע בעמערקונגען: «... זי איז געווען צו ראמאנטיש, צופיעל »פרוי«. און ווירקליך געזאגט, מען מוז שטוינען, ווי דער ה' ווייניגשענקער האט זיך דורכגעדרונגען מיט דער פסיכאלאגיע פון א פרוי.. שוין די אויסערליכקייט, די מאניערן, דאס רעזען זיינס איז פיעל נאטירליכער פון א פרוי, אז יענער וואס וויסט ניט וואלט געווארען איבעראשט, ווען ער דערוואוסט זיך, אז דאס איז א ארבייטער אין דער בעקעריי».

פון דער „לאגער־חראניק" איז כדאי בריינגען אייניגע ידיעות: „דעם 7 און 8־טען יאנואר האט אונזער לאגער בעזוכט א שוועסטער פון רויטען קרייץ, ארבעגעשיקט פון רוסלאנד. זי האט בעקוקט אלע אייני־ריכטונגען פון לאגער. אין איהר געשפרעך מיט אייניגע פון אונזערע חברים האט זי אויף דער פראגע וועגען פאגראמען אין רוסלאנד געענטפערט, אז

„דער יודישער קריגסגעפאנגענער".

פאר אונז ליגט א מערקווירדיגעס בלויעס העפט, וואס וועט מסתמא פארנעהמען א בכבוד'יגען ארט אין א יודישען קריגס־ארכיוו אדער קריגס־בילבליאטעק. די יודישע פרעסע איז דורך איהם באריכערט געווארען מיט א העכסט אקטועלער א ן אינטערעסאנטער צייט־אויסגאבע:

„דער יודישער קריגסגעפאנגענער", א מאנאטליכער זשירנאל, ערשיינט אין שאמאריא (אונגארן) ק'ר'ג'פ'נ'ע'נ־לאגער, פעברואר, נומער 3, אדר א תרעו, 1916. ארויסגעבער: ביבליאטעק־געזעלשאפט פון די יודישע קריגס־געפאנגענע אין שאמאריא"—

די 36 געדיכט־געשריבענע, געקטאגראפירטע בלעטער ענטהאלטען א רייכען און פיעל־פארביגען מאטעריאל, וועלכער בעקענט אייך ניט נור מיט־ן אויסטערלישען לעבען, שמחות און צרות פון א געפאנגענען־לאגער, נאר אויך מיט די שטימונגען און דאגות פון יודישע סאלדאטען, וואס האבען אקארשט דורכגעמאכט א שווערע און טראגישע מלחמה־צייט. וואס עס ווארפט זיך גלייך אין די אויגען, איז די גלאטע און גוטע יודישע שפראך, מיט וועלכער עס צייכענען זיך אויס סיי די ארטיקלען און סיי די געדיכטען. ס'איז אויך ניט קיין וואונדער: די רעזאליוציע פון די „יוז ישיסטען", וואס געפינט זיך אויף דער 32 זייט, בעווייזט, אז אינ'ם לאגער פיהרט זיך א שפראכען־קאמפף און ס'זענען פאראן מענשען, וואס זיי איז ניט גלייכגיל־טיג, ווי אין ווי אזוי עס ווערט געשריבען דאס יודיש וואורט.

דעם ערשטען פלאץ פארנעהמט א «פראטעסט» געגען די פערפאל־גונגען, אכזריות, און רדיפות פון דער רוסישער רעגירונג: „אונזערע עלטע־רען, פרויען און קינדער, וועלכע מיר האבען אנפערטרויט דעם שוץ פון דער רעגירונג און פאטערלאנד, בשעת מיר זענען אלס בירגער פון לאנד אוועק אונזער בלוט אויף די שלאכטפעלדער פערגיסען, ווערען געשענדעט און בעריבט, געמארדעט און גע'רצח'ט. אומזיסט האט אונזער בלוט אין די שלאכטען געפלאסען, אומזיסט זענען טויזענדער גבורים אונזערע פאר דאס פאטערלאנד אומגעקומען. פאר דער רעגירונג זענען מיר דער זעלבער אי־נערליכער שונא געבליבען. נישטא איז דער פראט, אין וועלכען מיר זא־לען פון איהר ניט בעשולדיגט ווערען..." „דאס הארץ פערגיסט זיך מיט בלוט פאר די בעליידיגטע און געשענדעטע".

„א געשריי רייסט זיך פון אונזער הארצען ארויס: מיר פראטעסטירען!"

פון גאר אנדערע שטימונגען דערצעהלט דער מחבר פונ'ם שיר „איך וויל":

מיר, וועלכע האבען שוין א צייט לאנג בעקעמפט אזא מין פאליטיק און טאקטיק, בעגריסען און אונטערשטיצען די האנדלונג פון די פועלי־ציון, ווי אויך זייערע ווייטערע טהאטען בשותפות מיט'ן קאנגרעס־קאמיטעט. מיר בעגריסען זיי דערפאר, וואס זיי האבען זיך נישט געלאזט פארבלענדען און פארפיהרען דורך ביליגע פראזען, וואס זיי האבען זיך ניט דערשראקען פאר דראהונגען און התראות, אונז איז ניט וועניגער טייער דער גייסט און חאראקטער פון דער בעוועגונג, איהר איינפלוס אויפ'ן יודענטום גופא, ווי די אויסערליכע ווירקונג און די עוועגטועלע פראקטישע רעזולטאטען. מיר בעגריסען די פועלי־ציון, ווייל, ווי זיי, וויסען מיר גאנץ גוט און זענען טיף איבערצייגט, אז פערלירען האט מען סיי־ווי ניט וואס און געווינען קאן מען א סך, אפשר דאס גאנצע. איצט וועט שוין דער קאנגרעס זיין, איצט וועט מען אפשר ענדליך אויפריכטיג קאארדינירען די ארבייט. יא, אמאל איז בעסער געהאן בעזונדער, כדי צו האנדלען צוזאמען. די בייטש פון קאנקורענץ איז ביי אונז ביכולת נסים אויפצוטהאן. שוין אין דער געגען־דעקלאראציע פון דעם אלטען נאצ. ארב. קאמ. פיהלט מען א מעהר ענערגישען טהאן, א פערשפרעכען «מיט א פערשטארקטער ענערגיע איצט פארטזעצען די ארבייט פאר אנ־אלגעמיינעם יודישען קאנגרעס פון אלע ארגאניזירטע מאסען אין אמעריקא, וועמענס אויפגאבע עס וועט זיין אוועקצושטעלען פאר דער גאנצער וועלט אונזער אלעמענס פערלאנג: פולע נאציאנאלע, פאליטישע און בירגערליכע רעכט פאר די יודען אין אלע לענדער, וואו זיי זענען פון דיזע בערויבט». אדרבא. זעהר גוט, זעהר שעהן. מיט דעם אויבערשטענס הילף! מיר וועלען זיך נור פרעהען, זיין צופריעדען. ס'וועט אפשר זיין בעסער אי סאר אלע צדדים, אי פאר דער קאנגרעס־אידעע גופא. מיר ווילען האפען, צוזאמען מיט ד"ר. נ. סירקין'ען, „אז אקוראט ווי די געצווואונגע פעראייניגונג האט געשטערט די פרייע טהאטע וועט, פארקעהרט, די פרייע טהאט ארויסרופען אין דער צוקונפט א פרייע פעראייניגונג".

די ערשטע צווייי וואכען נאך דער שפאלטונג האבען בעוויזען, אז ערשטע איצט טרעט אריין די בעוועגונג אויפ'ן ריכטיגען וועג, אז ערשטע איצט, וועו מען וועגדעט זיך צום פאלק גופא, בעקומט דער פלאן א יסוד, א ריכטיגען פונדאמענט. ס'איז פארגעקומען א גראנדיעזע קאנפערענץ פון ניו־יארקער יודישע ארגאניזאציעס, און דעם 26־טען מערץ האט אין פילאדעלפיע געזאלט פארקומען די פארקאנפערענץ וועלכע וועט בעשטימען די צייט פון קאנגרעס. אויף דעם זעלבען טאג האט אויך דער געוועזענער „נאציאנאלער ארבייטער קאמיטעט" בעשטימט א גרויסע ארבייטער־קאנפערענץ. בעסער שפעטער, ווי קיינמאל ניט—איז אנ'אלטער, גוטער כלל. בעסער אונאייניגקייט, סכסוכים און ארבייט, אייער שלום און אחדות און אונטערגקייט.

מ. גראסמאן.

דעם קאנגרעס קאמיטע, די אנטי־ציוניסטען האבען זיך אנגעלעהענט אן דעם אמעריקאן דזשואיש קאמיטעט»

ווי איהר זעהט, זענען די סתירות פון גאר ניט פארמעלער נאטור, זיי זענען פיעל טיעפער און ערנסטער, מען זאל זיי קענען אויסמעקען דורך א געצוואונגענעם שלום אדער אחדות, בפרט, אז ס׳האט סיי־ווי־סיי צו קיין פאזיטיווע ארבייט ניט געפיהרט און דא ליגט נעמליך דער הונד בעגראבען. זייטיגע מענשען און פשוט גוטע יודען קענען אפשר בעדויערען די שפאל־טונג, אבער פראקטיש האבען מיר דא גאר ניט אנגעוואוירען, ווייל זייט מען איז געקומען צו א אייניקייט האט די קאנגרעס־בעווענונג אנגע־הויבען פערלירען איהרע גאנצע קראפט, איהרען מוטיגען שויף, איהר ענער־גישען דראנג.

דער קאנגרעס איז שיער ניט איינגעדרעמעלט געווארען אויף אייביג שטיל אין רוהיג, אז מען וואלט עס גאר ניט בעמערקט־דאס איז אויך א סיסטעם: דערשטיקען דורך האלזען און קושען.—

די איצטיגע שפאלטונג האט פלוצלונג געענדערט די לאגע, ס׳איז וויידער געקומען לעבען אין דער בעווענונג. דער סכסוך האט געווירקט ווי א קוואל ערפרישענדער וואסער. מיט רעכט האט אין א לויט־ארטיקעל בעמערקט די „וואהרהייט״,אז: ווי עס שיינט, וועלען מיר פארט סוף־כל־סוף האבען א יודישען קאנגרעס אין אמעריקא. א סימן האבען מיר: די פער־שיידענע ארגאניזאציעס, וואס זיינען פעראינטערעסירט אין דעם קומענדיגע קאנגרעס האבען אויפגעהערט צו פיהרען די אונענדליכע און שוין לאנג דערעסענע פערהאנדלונגען וועגען שלום און זיך געניגען קריגען און קאנ־קוירירען איינע מיט די אנדערע.

דאס איז ניט קיין שפאס, דאס איז דער ביטערער אמת, אזא פאלק זיינען מיר שוין: קיין פאלקאמענער שלום קאן בייא אונז קיינמאל ניט הער־שען, וועו מען שליסט שלום שלאפען אלע, א לעבען הויבט זיך בייא אונז אן, וועו עס פאנגט זיך אן א קריעגעריי און א קאנקורענץ״.

מילא וועגען א «פאלקאמענעם שלום» קאן קיין אומה איצט ניט רע־דען, אפילו די דייטשען, וואו אלץ איז אזוי געארדענט, רעגולירט אין דורכ־געדרונגען־מיטין נצחון־גייסט. ס׳האנדעלט זיך וועגען דעם צי ס׳איז כדאי צו מקרב זיין א וויכטיגע בעווענונג צוליעב דעם אבסטראקטען בעגריף פון אחדות אין שלום. פארשטעצען א „קלצעל־מייזעל שפיעל״, פיהרען פערהאנ־לונגען און פערהאנדלונגען, אנשטאט צו טהאן, צו ווירקען. דער, וועמען די זאך איז גלייכגילטיג, אנ׳אויפגעצווואונגענע משא, קאן נאטירליך «דולדען» און „וואהרטען״ און «ניט ברעכען דעם שלום־בית». דאס איז שטענדיג גע־וועו די פריווילעגיע און שעהנע פאזע פון כל־המיני פאסיוויסטען,—

„מ י ר זיינען אויסען א פאליטישע האנדלונג צו פערבעסערען די לאגע פון די יודען; ז י י זיינען אויסען א פעראייניגונג פון ם גאנצען יו־דישען פאלק אונטער דער פאהן פון „כל ישראל חברים". א ו נ ז איז וויכטיג דער צ ו ו ע ק —די גלייכבערעכטיגונג פון די אונטערדריקטע; ז י י איז וויכטיג די ב ע ו ו ע ג ו נ נ ג — דער טומעל און טאראראם און געפילדער ארום יודיש־נאציאנאלער ארבייט. מיר האבען פאר אונזערע אויגען א ל ע יודען פון אלע לענדער, וואו נאר יודען ליידען; זיי האבען פאר זייערע אויגען הויפטזעכליך און פריהער פאר אלץ—ציון.

אונזערע אויגען זיינען געווענדעט נ א ך א ו י ס ע ן—צום אמעריקאנער פאלק, צו די אמעריקאנער ארבייטער, צו דער אמעריקאנער רעגיערונג, צו אינטערנאציאנאלען ארבייטער־קלאס, צו אלע די, וואס מיר קענען פון זיי פאדערען זיך אייניצושטעלען פאר זייער רעכט; ז י י ע ר ע איזגען זיינען געווענדעט אינוועניג צו די יודען אליין — „קרעפטיגען ווי זיי זאגען, דעם יודישען פאלקס־ארגאניזם", צו פערבינדען די יודען אין אנ־אייניהייטליכע לעבענס־פעהיגע נאציאן אין גאר דער וועלט,—וויעדער א מ א ל צוליעב ציון. אונזער ציעל איז א דעמאנסטראציע, אבער א גרויסע. א שטארקע און א ווירדיגע; ז י י ע ר ציעל איז—א יודישער סנהדרין, א זעלבסטגעקרוינטער שטענדיגער יודישער פארלאמענט, וואס זאל זיך אב־געבען מיט אלע יודישע פראגען.»

דעריבער איז פאר אונז דער קאנגרעס— א מ י ט ע ל צ ו ם צ ו ו ע ק; ביי זיי האט דער קאנגרעס א ווערט א ן א ו ן פ י ר ז י ן. פאר אונז איז דער האמער, וואס דארף א קלאפ טהאן אין דער ריכטיגער צייט און אויפ־ן ריכטיגען פלאץ; פאר זיי איז ער — א גן־עדן, וואס דארף מיט זיינע ריחות קוויקען זייער נאציאנאליסטישע נשמה.»

דאס זענען לכל הפחות, קלארע דבורים, צו וועלכע מען ברויכט ניט קיין פירוש. זיי רעדען אליין פאר זיך. וועו מען שטעלט זיי פאראלעל צו ד״ר. ׳. ט י ר ק י נ ס ארטיקעל אין «טאג» ווערט דער חלוק צווישען «מיר» אין «זיי» נאך בולט׳ער.

«ביי די ציוניסטען דארף דער קאנגרעס זיין דער ווינקעלשטיין פון א שטענדיגען יודישען נאציאנאלען בנין, דער ערשטער שריט צו דער ארגאניזירונג פון דער נאציאן, דער אנהויב פון א היסטארישער קאנסטרוק־טיוער ארבייט; ביי די אנטיציוניסטען איז דער קאנגרעס געווארען נקר א צופעליגע ארויפגעצוואונגענע זאך, וועלכע דארף ניט ווייטער געהן ווי א דעמאנסטראציע געגען די שלעכטע מלכים. די ציוניסטען האבען געוואלט אבהאלטען דעם קאנגרעס וואס פריהער, די אנטיציוניסטען האבעו איהם געוואלט אבלעגען אויף וואס שפעטער. די ציוניסטען האבען געצויגען צו

אז בלויז דאן וועט א יודישער קאנגרעס האבען דעם געווינשטען ערפאלג, וען אין איהם וועלען זיין פערטראטען אלע בעריטענדע יודישע קערפער־שאפטען פון אמעריקא. אונזער קאמיטעט האט אנגעשטרענגט אלע כחות צוזאמענצוברענגען די שטרייטענדע צדדים און זיין ארבייט איז אין א גע־וויסער מאס געקרוינט געווארען מיט ערפאלג, א דאנק דער ווירקונג פון אונזער קאמיטעט, האט דעד אמעריקאן דזשואיש קאמיטעט צוגעשטימט צו דעם גערדאנק וועגען א יודישען קאנגרעס. דער קאנגרעס־קאמיטעט ווידער האט איינגעשטימט ארונטערצונעהמען פאלעסטינא פונ׳ם טאגעס־ארדנונג פון דעם קאנגרעס. אויף אזוי פיעל איז אונזער פערמיטלונגס־ארבייט גע־וען ערפאלגרייך. די איינציגע שטרייט־פראגע, וועלכע איז פערבליבען, איז געווען וועגען דער צייט פונ׳ם יודישען קאנגרעס.

אין אנפאנג פון די פערהאנדלונגען, זיינען ביידע סאב־קאמיטעס: פון אונזער קאמיטעט און פון די אמעריקאן דזשואיש קאמיטעט געקומען צום שלוס, אז די פאסענדסטע צייט פאר א קאנגרעס וועט זיין דאן, ווען די מלחמה וועט זיין פאראיבער, און די פאליטישע לאגע פון די יודען אין די קריגספיהרענדע לענדער וועט אננעהמען א בעשטימטע פארמע. אזא בע־שלוס איז פארגעבראכט געווארען פאר אונז, ג׳חתם׳עט פון דוד פינסקי, דר. ראזענבלאט און דר. גאלדפארב. די פראגע וועגען דער צייט פון קאנ־גרעס איז ערנסט פערהאנדעלט געווארען ביי אונזער קאמיטעט און די גרויסע מעהרהייט האט זיך ארויסגעזאגט דערפאר, אז א קאנגרעס איידער די מלחמה איז פאראיבער, וואלט געווען אנ׳אונזין, ניט קוקענדיג אויף דעם האבען מיר דאך געשטיצט די מיינונג פון דעם קאנגרעס־קאמיטעט, אז מען זאל איבערלאזען די פראגע וועגען דער צייט, צו דעם קומענדען קאנפע־רענץ פון די נאציאנאלע ארגאניזאציעס״

דער ענטפער פון די „געגאסען״ קלינגט זייער שעהן און פריינדליך, בפרט די שורות וועגען זייער ראליע אלס רודף־שלום־ניקעס. דאס איז אבער דער אפיציעלער נוסח, כדי זיך ריינוואנשען פאר דער געזעלשאפט. מען דארף אבער לייענען דעם «פשיט», די פערטייטשונג מצד זייערע מע־ארעטיקער אין פיהרער, כדי צו פערשטעהען אז דא האט זיך ניט געהאנ־דעלט וועגען א קוצי של יוד, אין אז די שפאלטונג איז ניט פארגעקומען צוליעב טעכנישע קלייניגקייטען אדער עקסטרעמע פאדערונגען פון די אונ־געדולדיגע פועלי־ציון. אויסער דער שוין לאנג פערדעכטיגטער, קרוב׳שאפט צווישען דער אסימיליאטאריש־פלוטאקראטישען גדולים־קאמיטעט זענען פאראן נאך א סך אנדערע, טיעפערע סבות, אין אט שרייבט ה׳ אלגין (אין פארווערטס) גאנץ אפען וועגען דעם חלוק צווישען „מיר ווילען״ און «זיי ווילען»:

רעזאליוציעס פון איהר אייגענער קאנפערענץ. אין איהר נאכגעביגקייט צו דעם אמעריקאן דזשואיש קאמיטעט איז זי געגאנגען אזוי ווייט, אז זי איז אפילו גרייט געווען זיך אבצוזאגען פון דער פאדערונג פון נאציאנאלע רעכט.

אויף אייגער פון די לעצטע זיצונגען האט די מעהרהייט דורכגעפיהרט דעם פאלגענדען צוויי־פונקט־דיגען בעשלוס: פון איין זייט פארשלאגען דעם אמעריקאן דזשואיש קאמיטעט, אז דער לעצטער זאל זיך ניט פערשטייפען אויף זיין אולטימאטום וועגען דער צייט פון קאנגרעס (נאך דער מלחמה); פון דער אנדער זייט אבער, אויב דער אמעריקאן דזשואיש קאמיטעט וועט זיך דאך פערשטייפען, זאל מען איהם אין דעם פונקט נאכגעבען. דערביי איז אבער בעשטימט געווארען, אז דיעזער בעשלוס זאל געהאלטען ווערען שטרענג בסוד, כדי דער אמעריקאן דזשואיש קאמיטעט זאל זיך מיט איהם ניט קאנען בענוצען. דיעזער געהיימער בעשלוס איז אויף א רעטהזעלהאפטען אופן דאך דערגאנגען צו דעם אמעריקאן דזשואיש קאמיטעט.

אונטער אזוינע אומשטענדען האבען מיר ניט געהאט קיין אנדער ברירה, ווי צו פערלאנגען, אז לכל הפחות דער דאזיגער בעשלוס זאל צוריקגעצויגען ווערען און אז דער נאצ. ארב. קאמ. זאל ביי די ווייטערדיגע פערהאנדלונגען דורכאויס בעשטעהען אויף דעם, דאס די פארקאנפערענץ זאל בעשטימען די צייט פון קאנגרעס. דאס וואלט מעגליך געמאכט, אז אויך דער קאנגרעס־קאמיטעט זאל קענען ווייטער פארטזעצען די פערהאנדלונגען מיט די איבעריגע צווי קאמיטעטען, און ניט דארפען קומען צו בעראטונגען, וואו ער ווייס לכתחלה, אז די אנדערע צווייי צדדים האבען זיך שוין געאייניגט געגען איהם".

דער סוף איז געווען, אז די מעהרהייט האט איגנארירט די בערעכטיגטע פאדערונגען פון דער מינדערהייט און האט זי געצוואונגען ארויסצוטרעטען, ווייל זי האט געמוזט איינזעהען, אז ס'איז צוועקלאז ווייטער צו פערבלייבען אין דעם קאמיטעט. דערמיט האט דער נאצ. ארב. קאמ., נאטירליך, אויפגעהערט צו רעפרעזענטירען די גאנצע ארגאניזירטע יודישע ארבייטערשאפט.

די „גענאסען" פון נאצ. ארב. קאמ., וואס בעקומען זייערע דערעקטיוון פון דער «פארווערטס־געביידע», וואו מ'האט ניט געקענט רוהיג צוזעהן די פערבריידערונג פון »ריינע« סאציאליסטען מיט די „שווארצע גייסטער", האבען גלייך פערעפענטליך א געגען־ערקלערונג, א ווידערהאלונג פון די אלטע טענות וועגען שלום און אחדות:

„דער קאמיטעט, שרייבען זיי, האט די גאנצע צייט געהאט אין זינען,

זעהענדיג אין דעם א ריכטיגען וועג און מיטעל נעהענטער צו קומען צו דער פערווירקליכונג פון דער קאנגרעס־אידעע. צוליעב די דאזיגע העכערע טעמים זענען זיי אויך געגאנגען אויף כל־המיני פשרות און זיך זאגאר אבגעזאגט פון א פלאטפארם מיט דער פאדערונג פון א יוד־ש היים אין ארץ־ישראל. דער לאזונג פון אחדות און שלום, וואס האט אלעמען די לעצטע צייט פער׳כשופט, האט אויך זיי בעפוילען נאכצוגעבען, כדי ענדליך צו שאפען א פערטרעטונג פונ׳ם יודישען פאלק.—

ס׳איז אבער נאך וועניג, אז איין צד זאל זיין דורכגעדרונגען מיט אזעלכע הויכע און איידעלע כוונות;—אויך דער אנדערער צד מוז וועלען עהרליך ערפיהלען די הבטחות, דעם אבמאך. און ניט נאר לויט׳ן פארמע־לען זין פון די אנגענומענע החלטות, נאר טאקע אין אלע זיינע האנדלונ־גען זאל זיך פיהלען, אז ער מיינט מיט דעם ענין ערנסט און טהוט די אר־בייט פון גאנצען הארצען. אט דער דאזיגער ווירקליכער אינערער אחדות האט אבער געפעהלט אין דעם נאציאנאלען ארבייטער־קאמיטעט, ווייל די מעהרהייט זיינע איז בעשטאנען פון ניט קיין נאציאנאלע סאציאליסטען.

„שוין זייט לאנג האבען מיר בעמערקט,—לייענען מיר אין דער ער־קלעהרונג פון די ארויסגעטראטענע פועלי־ציון,—אז די מעהרהייט פון נא־ציאנאלען ארבייטער־קאמיטעט העלפט מיט סיסטעמאטיש דער פארשלע־פונגס־טאקטיק אין די פערהאנדלונגען מיט די איבעריגע קאמיטעטען וועגען צוניפרופונג פון דער פארקאנפערענץ און פון קאנגרעס. דערביי האט זיך קלאר ארויסגעוויזען א טענדענץ צו געהן האנד אין האנד נור מיט דעם אמעריקאן דזשואיש קאמיטעט, נאכגעבענדיג אלע זיינע פערלאנגען ארויפ־צוצווינגען אויף דעם פאלק זיינע מיינונגען וועגען דער קאנגרעס־בעוועגונג, פערלאנגען, וועלכע געהען להיפך די עלעמענטארסטע דעמאקראטישע פרינציפען.. אין דער זעלבער צייט האט דער נאצ. ארב. קאמ. שטענדיג איגנארירט דעם קאנגרעס־קאמיטעט, וועלכער רעפרעזענטירט די גרעסטע און וויכטיגסטע יודישע ארגאניזאציעס אין לאנד, הגם דער קאנגרעס־קא־מיטעט האט אין זיין וואונש צוזאמענצוגעהן מיט דער ארגאניזירטער אר־בייטערשאפט אפילו צוגעשטימט צו דער פלאטפארם פון דער נאציאנאלער ארבייטער־קאנפערענץ.

מיר האבען די גאנצע צייט אין דעם קאמיטעט געקעמפפט דערפאר, אז דער «נאציאנאלער ארבייטער־קאמיטעט» זאל געטריי אויספיהרען די בעשלוסען און דירעקטיוון פון דער נאציאנאלער ארבייטער־קאנפערענץ בנוגע דער קאנגרעס־בעוועגונג. די מאיריטעט אבער האט זיך מיט די בעשלוסען פון דער קאנפערענץ זעהר וועניג גערעכענט. פאר איהר איז געווען דער וואונש פון אמעריקאן דזשואיש קאמיטעט וויכטיגער וויי די

בעשיידען איז דער צוועק פון דער דאזיגער דעקלאראציע. ס׳זוכט זיך, אז בעת אזא סכנה, וואס איז פערבארגען אין דער פראוואקאטאריישער פאליטיק פון דער רעגירונג, וואלט מען בעדארפט שרייען אין אלע גאסען, צוזאמענרופען דאס פאלק, אליארמירען די וועלט, פאדערען ניט צוצולאזען די פערבערעכערישע טעטיגקייט. געניגט עס דען בלויז צו דערמאנען דעם רוצח, וואס האט שוין אויפגעהויבען זיין פערבערעכערישע האנד איבער׳ן קרבן, וועגען דער מאראלישער פעראנטוואָרטליכקייט פאר דאס פערגאסע־נע בלוט? אבער א פנים—Est modus in rebus. ס׳איז מסתמא אזוי שווער די לופט, וועלכע מ׳אטעמט אין רוסלאנד, אזוי אונטערדריקט איז דער געדאנק, אזוי פאראליזירט דער רצון, אזוי שטום און הארצלאז זע־נען די ארומיגע, אז מ׳גלעפינט פשוט ניט קיין אנדערע וועלטער.

צום בעדויערען! דאס יודענטום איז ניט ביכולת אויף דראהונגען ענט־פערען מיט דראהונגען. רופען צו הילף? — אזוי וועניג פרייַנד און אזוי שוואך זענען זיי. אפילו דער „פראגרעסיווער בלאק" האט ניט געפונען פאר נויטיג ארויסצוזאגען קיין אייַנציג וואָרט מכוח דער יודישער פראגע. אפילו די בעסטע. —

אונזער יאמער און אנקלאגען זענען גלעבליבען ניט בעענטפערט. לא־מיר האפען, אז די צייט וועט אונז דעם ענטפער ברענגען.

ל. אלין.

דער קריזיס אין דער קאנגרעס־בעוועגונג.

די לעצטע אמעריקאנער פאסט האט אונז מיטגעבראכט ניט גאר קיין פרעהליכע נייעס. אין דער בעוועגונג פאר א יודישען קאנגרעס, וועל־כע, ווי ס׳האט זיך גלעדוכט, האט ארומגלענומען און פעסט פערייניגט דאס גאנצע אמעריקאנער יודענטום, איז דאך גלעקומען צו א טיפער און ערנסטער שפאלטונג. פון דעם „נאציאנאלען ארבייטער קאמי־טעט", וואס איז גלעשאפען גלעווארען נאך אזוי פיעל מיה און קאמף, כדי צו פערייניגען און רעפרעזענטירען דעם גאנצען יודישען פראלעטא־ריאט אין אמעריקא, זענען איצט ארויסגלעטראטען די פועלי־ציון און די נא־ציאנאלע סאציאליסטען. אז זיי האבען זיך ענטשלאסען אויף אזא מין שריט ניט מיט א לייכט הארץ און ערשט נאף א לאנגען ישוב הדעת, איז גאנץ פערשטענדליך, ווייל גראד זיי גלעהערען צו די, וואס האבען שטענדיג גל־שטרעבט צו שאפען א נאציאנאלען בונד פון אלע יודישע ארבייטער

צוזייט און צושפרייט געווארען איבער אלע ווייטע און פינסטערע עקען פון רוסלאנד. אמת, די ארטיגע קריסטליכע בעפעלקערונג האט זיי גאנץ רוהיג און פריינדליך אויפגענומען, אבער ווער קען גאראנטירען, אז די גיפטיגע בלבול־קערענדלעך וועלען ניט געבען קיין שפראצונגען?—

אט דאס איז די „טעאריע" פון דער רעגירונג בנוגע צו דער יודישער פראגע. און די פראקטיק איז אויך ניט בעסער. ש ט ש ע ר ב א ט א ו ו׳ ס צירקוליאר ווערט אנגעוועדעט מיט בעגרענצונגען. די רעגירונג זוכט איהם ניט צו ערפיהלען און אין פסקאווער, פעטראגראדער גובערניעס, אין דער פרימארסקאיא געגענד לאזט מען ניט אריין קיין יודען. מען טרייבט זיי ארויס פון ארחאנגעלסק, אסטראכאן און פון קאווקאז. הונדערטער פליכטלינגע, וואס האבען זיך געהאט שוין אינגעארדענט און געפונען ארבייט אין פעטראגראד און אין מאסקווא, ווערען איצט פון דארטען אונ׳ברחמנות־דיג ארויסגעטריבען. מ׳ערלויבט ניט יודען צו ערווערבען אונבעוועגליכע גיטער אפילו אין די ערטער פון זייער נייעם ישוב. אויך אויפ׳ן פראנט, אין דער ארמעע האט די אנטיסעמיטישע פאליטיק זיך גאר ניט פארענדערט. דאסזעלבע בילד, די זעלבע מיטלען, די זעלבע בלינדע שנאה און חשד.

„אזוי איז געווען — אזוי איז עס געבליבען". ס׳איז שוין מעהר ווי א האלב יאהר זוי עס זענען פערמאכט די יודישע צייטונגען און ס׳איז פערבאטען צו שרייבען בריף אויף יודיש. „א שווערען עקספערימענט, זאגט דער דעפוטאט ב א מ א ש, — האט מען געמאכט מיט די יודען: מען האט ביי זיי דעם לשון זייערן אוועקגענומען. ביי די יודישע פליכטלינגע, וואס זענען צושפרייט איבער גאנצען לאנד, האט מען אפילו אבגענומען די נחמה פון א מיטגעפיהל". — „א זוהן, וואס ליגט אין די טראנשעען, האט ניט געקענט שיקען א גרוס צו זיין מוטער, — א פערוואונדעטער איז ניט געווען ביכולת מודיע צו זיין זיינע קרובים, אז ער לעבט נאך. אין דער איצטיגער שרעקליכער צייט בלאנדזשעט ארום אין דער פינסטערניש א פאלק אהן א לשון, אין איז פער׳משפט זיך צו ערנעהרען מיט מעשות און לעגענדען וועגען דער ווירקליכקייט... מען האט ביי איהם צוגענומען די מוניטערקייט און די נחמה, דעם וועגווייזער אויף אלע זיינע דרכים"...

מיט וואס פאר א שטימונג האבען די יודישע דעפוטאטען געהאלטען אט־די דאזיגע רעדעס זייערע? האבען זיי דען געקענט האפען, אז זייערע ווערטער וועלען האבען א ממשות, א ווירקונג? ערוואַרטען זיי דען פון דער איצטיגער רעגירונג א פער׳נדערונג אין איהר פאליטיק? — אט ווי דער דעפוטאט פריעדמאן ענדיגט זיין דעקלאראציע: „אויב עס וועט זיך, אלס רעזולטאט פון דער פערברעכערישער טעטיגקייט פון די רעגירונגס־אגענטען, פארגיסען יודיש בלוט, טא זאל עס פאלען אויף דער רעגירונג".

רעקטען מלחמה־געביט. דער שווערפונקט איז צייטווייליג אריבערגעטראגען הינטער׳ן פראנט. און תיכף זענען אהין אויך אריבערגעווארפען די שנעל־שיסענדע קאנאנען פון בלבול און ליגענס. פריהער — בלבול־שפיאנאזש, סיג־נאליזאציע און מיטהילף דעם פיינד; איצט — פערניכטונג פון תבואות, ספע־קוליאציעס מיט פראדוקטען און קליין־געלד, און ענדליך רעוואליוציאנערע אגיטאציע.

די דעפוטאטען פרידמאן און טשחעאידזע האבען פער־עפענטליכט צוויי דאקומענטען: איינער איז ארויסגעגעבען געווארען דעם 27־טען יולי 1915, דער צווייטער — ד. 9־טען יאנואר 1916. אבער וואס פאר א קאנספעקווענץ און געדאנקען־איינליכקייט בינדט זיי צוזאמען! ... דער געווען ווי־צע־מיניסטער פון אינער׳ן געגנראל־מאיאר דזשונ־קאווסקי האט מיטגעטיילט דעם פינאנס־מיניסטער, אז די דייטשען האבען בדעה מיט דער הילף פון די רוסישע דייטשען און אונטערגעקויפטע יודען דורך ספעציעלע מאשינען פארברענען די גאנצע תבואה אויף די פעלדער. און דערדאזיגער נארישער בלבול איז פארשפרייט געווארען מצד צוויי מיניסטעריאום׳ס: דעם אינער׳ן און פינאנץ־מיניסטעריאום. בשעת דער פינאנץ־מיניסטער בארק דערצעהלט אין א געשפרעך מיט לאנדאנער זשור־נאליסטען וועגען גוטווילליגע בעציהונגען צו יודען, שיקט פונאנדער דער דירעקטאר פון זיינעם א דעפארטאמענט גלייכצייטיג איבער די שטעדט און דערפער א פאגראם־צירקוליאר, פול מיט אונפערשעהמטע, געוויסענלאזע ליגענס. דער דאזיגער צירקוליאר האט ניט געבראכט די געווינשטע רעזול־טאטען. ד׳ תבואה האט מען אראבגענומען, פארקויפט און טיילווייז אויפ־געגעסען, און קיין שום פערזוכען צו פערברענען זיי זענען עד היום ערגעץ־ניט געמאכט געווארען. דער אויפגעטראכטער בלבול איז אפנים געווען צו פאנאטיש.—

אבער אט האבען מיר א מעהר רייפערען פלאן פון א פאגראם־ווערק דאס איז דער צירקוליאר פון 9־טען יאנואר 1916. אין איהם ווערט גע־געבען אזוי־צו־זאגען א „סאציאליסטישע דערקלערונג" פון אלע אומגלי־קען, וואס רוסלאנד האט איבער־געלעבט אין דער לעצטער צייט: דעם יקרות, דאס אויספעהלען פון קליין־געלד, די אונזיכערהייט פונ׳ם רוסלאנדס אויסלענדישען קרעדיט א. א. וו. זעלבסט־פערשטענדליך, אז אין דעם אלעם זענען וויעדער די יודען שולדיג. דאס אינער׳ן מיניסטעריאום איילט זיך אבצולייטען די אונצופריעדענהייט, וואס וואקסט אונאויפהערליך אין פאלק, אויף די אלטע אויסגעפרובטע דרכים. מען קען זיך לייכט פארשטעלען, וואס פאר א מהומה ס׳האט אנגעמאכט דער דאזיגער צירקוליאר אינ׳ם רו־סישען יודענטום, בפרט איצט, וען די יודישע היימלאזע זענען גרופענווייז

אנ׳אייניגינג צווישען דער מאכט און דער געזעלשאפט? האט דען די רע־
גירונג פארלאזען די עקסטרעמע פאזיציע פון רעפרעסיעס און דרוק? וועט
זיך דען סוף־כל־סוף געפינען א געמיינשאפטליכע שפראך ביים פאלק און
מאכט?—גלייך נאך די ערשטע דומא־רעדעס איז קלאר געווארען, אז אין עצם
האט זיך אין לאנד גארנישט ניט איבערגעביטען, ווי פריהער, האבען זיך
געלאזט הערען פון די רעגירונגס־פארשטעהער קאלטע, הארצלאזע וועלטער,
פונקט אזוי ווי אין גארעמיקינ׳ס, סוחאמלינאוו׳ס, שטשעגלאוויטאוו׳ס און
מאקלאקאוו׳ס מיילער האבען אויך איצט פאלש געקלונגען די וועלטער
וועגען „א קאמפף ביז׳ן סוף, ביז׳ן נצחון". ווי פריהער, הערשט דער אפע־
נער עגאאיזם פון דער מאכט, וועלכע שטרעבט ערהאלטען איהרע פאזיצי־
עס אפילו מיט דעם פרייז פון די גרעסטע אומגליקען און ערנידערונגען
פאר׳ן לאנד. די טראגישע רעדעס פון די דעפוטאטען, וועלכע זענען דורכ־
געדרונגען מיט אזא זארג און פחד פאר׳ן גורל פונ׳ם פאטערלאנד, זענען
עד היום געבליבען אהן א תשובה.

אפילו דער אייביגער אפטימיסט, מ י ל י ו ק א ו, האט, פארלאזענ־
דיג די טריבונע, געענדיגט זיין רעדע מיט פאלגענדע ווערטער: „איינס פון
די ביידע: אדער רוסלאנד דארף זיך אויפהויבען צו דער מדרגה פון א קול־
טורעלען לאנד, געבען א פלאץ און א וועג פאר די דעמאקראטישע עלע־
מענטען... אדער די אלע נעגאטיוע ערשיינונגען, וועלכע שטערען דעם
נצחון, וועלען זיך אלץ פערמעהרען, דערצו נאך מיט א שנעלערען טעמפ:
און די דעזארגאניזירונג, און דער חאאס, און די גלייכגילטיגקייט, און די
גזלות, און דער שוחד... מיינע העררען, ס׳איז שוין צו שפעט! די צייט
וואלט ניט, מיר וואגען שוין מעהר ניט צו וועגדען זיך צו דער „מלוכה־
חכמה" פון דער מאכט. אט פארוואס בין איך איצט, ערב גרויסע, ענטשיי־
דענע געשעהנישען, מעהר ווי וועלן־עס־איז דורכגעדרונגען מיט א אונרוהע,
און פארלאז די קאפעדרע אהן אנ׳ענטפער, אהן א האפנונג צו בעקומען
איהם פון רעם איצטיגען קאבינעט"...

א פנים, אז ביי אזא האפנונגסלאז־שלעכטען מצב פון די אלגעמיין־
רוסישע ענינים איז אויסערארדענטליך שווער אויך די לאגע פון דער יו־
דענפראגע. אין די רעדעס פון די יודישע דעפוטאטען און אייניגע דעפו־
טאטען פון דער אפאזיציע האבען זיך די אומגליקען אין צרות פון יודישען
פאלק ניט געהעריג בולט אבגעשפיגעלט.—

די פערברעכערישע ענערגיע און די ערפינדונגס־קראפט פון די רע־
גירונגס־אנטיסעמיטען איז ווירקליך אונערשעפליך. אויפ׳ן פראנט איז א
שטילשטאנד. די ארמעען שטעהען כמעט אהן בעוועגונג. די יודישע בע־
פעלקערונג איז אריסגעטריבען פון די געגענדען, וואס געהערען צום די־

האט דערגרייכט ביז'ן אויסערסטען גרענץ. א רייכע לאנדווירטשאפטליכע מדינה ליידט פון אונגעהויערען יקרות אויף די נויטיגסטע לעבענס־מיטלען, און אין אייניגע ערטער פעהלען זיי בכלל. דער אייזענבאהן־פערקעהר איז אויף אזוי פיעל דעזארגאניזירט, אז מען קען ניט קריגען קיין וואגענען אפילו פאר די בעדערפענישען פון דער ארמעע, און די מאסקווער שטאדט־דומא איז געווען גענויטיגט צו פערהאנדלען איבער שוחד־געלד, כדי „דורכ־צושטופען" די, פאר דער שטאדט דרינגענד נויטיגע משאות. און אין דער פערספעקטיווע דראהענדע געשפענסטער פון שטח'ס ניט פארזעטע פעל־דער און א שנעלע פערניכטונג פון ארבייטס־פיה־רעזערוון.

א פיבערהאפטעס שטרעבען צו לייכטע עשירות, א געווהנליכע בעגלייט־ערשיינונג פון מלחמות, האט אין רוסלאנד ארומגענומען די בריי־טע געזעלשאפטליכע קרייזען, און בעת דער ווירטשאפטליכער מעמד פון לאנד געפינט זיך אין אנ'אונגעהויער־שארפען קראנקהאפטען קריזיס — פער־גרעסערט זיך מיט יעדען טאג דער לוקסוס, דאס גאלד־פערשוועדען און אויסגעלאסענעס לעבען. אלע פארזוכען פון דער גאזעלשאפט גופא אריין־צוברענגען א גאווייסע ארדנונג אין דעם דאזיגען חאאס, בעגענען א פער־ביטערטען וויעדערשטאנד מצד דער מאכט, די קאפעראטיוון, די קריעגס־אינדוסטריעלע קאמיטעטען, די פערבאנדען פון די זעמסטוואס און שטעדט, וועלכע וואלטען בלי שום ספוק געקענט שפיעלען א גרויסע ראליע אינ'ם קאמפף מיט דער שפעקוליאציע און מיט'ן יקרות און וואס זייער טעטיגקייט וואלט גאווים געקענט מיטהעלפען צו ארגאניזירען די שפפערישע גאזעל־שאפטליכע כחות — זיי אלע געפינען זיך אונטער'ן חשד פון „ניעבלאגאנא־דעשנאסטי". ביי יעדען שריט אין זייער ארבייט שטויסען זיי זיך אן אויף א וויעדערשטאנד מצד דער רעגירונג, און איהרע בעאמטען זוכען מיט אלע מיטלען צו פערענגערן און פערמינדערן די ספערע פון זייער טעטיג־קייט און שטעלען זיי אונטער איהר קאנטראל און השפעה. די פרעסע ליידט שרעקליך אונטער'ן דרוק פון דער מיליטער־צענזור, וועלכע היט אב שטרענג ניט בלויז די מיליטער־סודות, נאר אפילו די טעטיגקייט פון די קלענערע בעאמטע, פערשיקונגען, מאסען־ארעסטען און הויז־זוכונגען הערען ניט אויף.

די רוסישע רעגירונג האט, באמת, פאר די 20 מלחמה־חדשים „גאר־נישט ניט פארגעסען און גארנישט ניט געלערנט". און דארום וועט דאס פאלק געשלאגען פון צוויי צדדים: פון מערב קומען אן די דייטשע חילות, טראגענדיג מיט זיך טויט און פערניכטונג און פון צפון, פון הינטער'ן פראנט קומען טאג־איין, טאג־אויס די קלעפ פון דער רעגירונג אין רוקען. די איינ־בערופונג פון דער דומא, איהרע שטורמישע פערהאנדלונגען האבען אין עצם גארנישט ניט געענדערט אין דער לאגע. איז מען דען געקומען צו

אמעריקא שעצען מעהר די פרייהייט פון הפקורות; כל זמן עס וועט ניט בעשטריטען ווערען, אז די יודען אין אמעריקא האבען פון די אייראפעאישע אידעאלען, ווי דער סאציאליזם, למשל, נישט נור געמאכט א קוואל פון הכנסה, נאר זאגאר אנ־עקעלהאפטען זומף מיט כל המינים מיאוסטע ברואים; כל זמן דער פערגלייך פון ריינקייט און איבערגעבענהייט אין דער יודישער פאמיליע פון אמעריקא און אייראפא, וועט נאך אלץ זיין נישט צום גינסטען פון די ערשטע; כל זמן די יודישע גאס אין ניו־יארק וועט אנ־שטאט מיט ווייכע טענער פון דער הארציג־יודישער נגינה, פערהילכט ווע־רען פון די אמעריקאנער און יודיש אמעריקאנער „סאנגס"; כל זמן יודי־שע אינגלעך פונ׳ם נייעם דור אנשטאט צו לערנען תורה אדער חכמה ווע־לען פערמעהרען די צאהל פון „גענגסטער"; כל זמן די אמעריקאנער יודישע פרעסע וועט פערבלייבען די בעווואוסטע אמעריקאנער יודישע פרעסע און דער אמעריקאנער יודישער טעאטער—דער בעווואוסטער אמעריקאנער יודי־שער טעאטער; כל זמן דער יודישער קוואַרטאל וועט זיין פול מיט „געווע־זענע מענשען", וואס אונטערשיידען זיך פון אנדערע געווענע מענשען נישט צו זעהר פארטייל, בלויז דורך דעם, וואס זיי טראגען גאנצע שיך, — ביז צו יענער צייט וועט מען מוזען מיט וועהטאג אין הארצען צוגעבען אז דער יודישער עלעמענט פון אמעריקא, א פינפטעל פונ׳ם גאנצען יודי־שען פאלק, איינעם פון די נאבעלסטע אויף דער ערד, אנשטאט ארויסצו־ווייזען זיין נוצליכע פעראיידעלענדע ווירקונג, נייגט זיך אליין אינגאנ־צען אנצונעהמען דאס אמעריקאנער לעבענס־סיסטעם, וואס שפיצט זיך אויפ׳ן יסוד, וועלכער איז דער היפך פון זיין אייגענעם אלטען פונדאמענט. און אזוי לאנג: Lasciate ogni speranza! — י. בלייכער.

די לאגע אין רוסלאנד.

די דעבאטען אין דער דומא האבען ווידעראמאל אויפגעדעקט די מכות פונ׳ם אינערליכען רוסישען לעבען, וועלכע פאראליזירען דעם רצון פון פאלק און זיינע כחות אינ׳ם שוועכען קאמפף, וואס דאס לאנד פיהרט שוין כמעט 20 חדשים.

וואס האט מיטגעבראכט אין איהר אקטיוו די רעגירונג, וועלכע האט אין משך פון 5 חדשים נישט צוזאמענגערופען די דומא, בעשליסענדיג צו פיהרען דעם גיגאנטישען קאמפף מיט אייגענע כחות? א קלארע תשובה אויף דעם גיבען אין זייערע רעדעס אפילו די מעסיגסטע דעפוטאטען.

די דעזארגאניזאציע פונ׳ם גאנצען ווירטשאפטליכען לעבען פון לאנד

גאנג, איז דאס טשעק־ביכעל וואס מען בעזיצט, ווי אזוי מענשליכע סאלי־
דאריטעט האט דארט געפינען אזוי פיעל צוטרויען, אז צוואנציג־יעהריגע
געזונדטע יונגע לייט בעדארפען זיך פערשרייבען און צאהלען אין א
„לאזש", וואס וועט זיי צו דער צייט בעגראבען, מורא האבענדיג, אז אויב
זיי וועלען זיך נישט פערזארגען בעצייטענס וועט מען צו זיי, טויטע, א־
רויסווייזען פונקט אזוי פיעל אינטערעס ווי ביים לעבען. איך וואלט אויך
בעדארפט אילוסטרירען מיט פאקטען, וואס איז אין אמעריקא היים, ליעבע,
קרוב'שאפט. רעדענדיג וועגען גענוגע טענדענצען, וואלט איך בע־
דארפט אנווייזען אויף דער עוואלוציע פון אונזער סאצ־אליזם אין אמע־
ריקאנער טרייד־יוניאניזם, און רעדענדיג וועגען אקטועלען געזעלשאפט־
ליכען לעבען וואלט איך געמוזט אויפקלעהרען די ראליע פון „סאלונען"
אינ׳ם טאג פון וואהלען פון איין זייט און פון דער ראליע פון פערשיידע־
נע פראפעסארען פון פילאנטראפיע, וואס זענען דא אין אמעריקא, פון דער
אנדערער, גאר צולעצט וואלט איך מיר בעדארפט אבשטעלען אויף דער
אמעריקאנער „קונסט".

איך ווידערהאל נאך אמאל, אז כל זמן דער דאזיגער בוך איז נאך
ניט אנגעשריבען, איז מיין ענטדעקונג נאך נישט א גענצליך בעוויזענע,
חוץ פאר די וואס ווייסען אליין פון הערזן און זעהען, פונ׳ם פאקטישען
מאטעריאל, וועלכען איך בעזיץ אין איבערפלוס אבער וועלכען איך דארף
נאך צונויפשטעלען. דערווייל מעלד איך נור פון דער דאזיגער ענט־
דעקונג, איך אליין אבער גלויב שוין איצט פעסט אין איהר.

דערפאר זאג איך, אז פאר מיר איז קיין שום ספוק נישטא אז צווי־
שען אמעריקא און אייראפא זענען קיינע פסיחישע בעריהרונגס־פונקטען
ניטא, נישט ס׳איז דא, נישט עס קען זיין אין דער צוקונפט; דעריבער
וואלט איך פאר די אייראפעער אויסגעשריען ביי יעדען אריינפאהר אין
אמעריקא די ווערטער וועלכע דאנטע בעהויפטעט, אז זיי געפינען זיך אויף
די טויערען פון גהינים: Lasciate ogni speranza... גיט אויף יעדע האפנונג.

מיט דער יודישער אמעריקא אז די זאך פערוויקעלטער. קודם כל
האט די יודישע אמעריקא נישט געקענט אין אזא קורצער צייט אינגאנצען
אויף זיך אריפצוציהען די אמעריקאנער הויט, עס הענגען נאך אראפ שטי־
קער פון דער אלטער הויט. ווייטער איז עס כמעט אונמעגליך, אז יודען,
אייגע פון, אין תוך געגומען, נאבעלסטע פעלקער אין דער וועלט, זאלען
מסכים זיין אנצונעהמען אזא לעבענס־סיסטעם וואס רוהט אויף א ז א יסוד
ווי „טשעלאווע פאדליעץ", וועלכער איז פונקט דער היפך פון זייער אי־
גענעם בליק אויף מענשען.

און דאך, כל זמן עס וועט נישט בעוויזען ווערען, אז די יודען אין

נען א קוואל פון הכנסה. „זיי האבען פערשטאנען זיך אויסצוגראבען א ברו־
נים", זאגט ער זיך. דער פאקט איז א פאקט. דער קוואל איז דא. און א
קוואל וואס וועט ניט אזוי גיך אייגטריקענען. דאס מיידעל איז יונג און
שעהן. ווי אזוי זייגען זיי געקומען זיך צו בענוצען מיט אזא מיטעל, פרעגט
ער זיך? און א צורודערטער פערגעסט ער איצט אן יענע אויסטייטשען פון
סאניא׳ס קרבן ווי אנ׳איבערמענשליכע העלדישקייט, נאר גיט אן אנ׳אנדער
פשט אין דער פארם פון א צווייפעל: „א יעסלי פאדליעץ טשעלאוועק"? —
ווי איז, אז דער מענש איז בטבע, אן און פאר זיך ניעדעריג. נישט דער—
און דער מענש אין דער—און—דער האנדלונג איז א פאדליעץ! נאר בכלל. ס׳איז
איבעריג צו ערקלערען, אז דאסטאיעווסקי געברויכט דא דאס ווארט „פאד־
ליעץ" נישט אין דעם געוועהנליכען זין פון׳ם בעקאנטען זידעל־ווארט, נאר
בעצייכענט מיט איהם א גאנץ גרויסע זייט פון דער מענשליכער נאטור.
דאסטאיעווסקי געפינט פאר איבעריג צו ערקלערען, פערלאזענדיג זיך אויף
לעזער, און דעריבער גיב איך איבער די גענויע ווערטער אין רוסיש.

מאכט פון דער קאנדיציאנעלער פארם „יעסלי פאדליעץ טשעלא־
וועק" א פאזיטיווע און שטעלט אוועק דעם „טשעלאוועק פאדליעץ" אין
דער ערשטער רייהע, בעקומט איהר דעם יסוד פון דעם עקספערימענט,
וואס איז געמאכט געווארען פאר דער לעצטער צייט אין אמעריקא מיט א
נייעם, קיינמאל נישט געווועזענעם לעבענס־סיסטעם. איהר בעקומט דאן
אויך דעם לאגישען שלוס פון דעם אויף אזא אופן איבערגעקעהרטען זאץ
— דעם קוואל פון הכנסה, דעם ברונען, וואס מען קען זיך אויף דעם גרונד
אויסגראבען, ויען אלע מענשליכע פעהיגקייטען און שטרעבען זיינען דער־
צו געווענדט און קיין זאך האלט נישט צוריק — דעם ריעזיגען מאטערי־
עלען ערפאלג פון דעמדאזיגען לאנד.

איצט ווען איך האב בעקאנט געמאכט מיין אריגינעלע ענטדעקונג
וועגען דעם יסוד אויף וועלכען עס שטיצט זיך די סיסטעם פון אמעריקא־
נער לעבען, בעדארף איך ערשט אנשרייבען א בוך, וואס זאל רעווייזען אז
מיין ענטדעקונג איז א ריכטיגע. דער פלאן פון אט דעם בוך איז א גאנץ
פשוט׳ער: צונויפנעהמען א גרויסע צאהל פאקטען און ערשיינונגען פון
אמעריקאנער לעבען, זיי גרופירען און ציהען פון זיי לאגישע שלוסען,
אזוי, אז זיי זאלן קענען בעשטעטיגען מיינע וועדטער. אזוי, למשל, וואלט
איך בעדארפט אנשרייבען קאפיטלען, כדי צו בעווייזען מיט פאקטען ווי
אזוי דער מענשליכער פרייהייטס־געדאנק איז דארט פערוואנדעלט געווא־
רען אין הפקורות זיך צו שלאגען קאפ אן וואנד וי יעדען איינעם געפעהלט
אדער צו צושלאגען אנדערע מענשענס קעפ אויב ער קען. ווי אזוי דער
אייגציגער עקוויוואלענט פון׳ם בעגריף מענשענווירדע, וואס דארט איז אין

א יסוד, וואס איז אריינגעטהאן געווארען דא אין דארט. לויט אונזער יסוד מוזען מיר האבען אין אונזער נשמה א ווינקעל, וואו עס זאל לעבען די האפנונג אויף א נייע צוקונפט. אמעריקא בעדארף איהר נישט. אמעריקא־נער זענען אונזערע אנטיפאדען געאגראפיש. פאר מיר איז קיין שום ספוק נישטא, אז זיי זענען אויך אונזערע אנטיפאדען אין נשמה. קיין שום ספוק. דאס וואס די ערשטע אמעריקאנער זענען אליין געווען אייראפעער האט דא גאר נישט וואס צו זאגען, דען נישט מיט דער אמעריקא פון זינט קא־לומבוס האט זי ענדעקט האבען מיר איצט צו טהון, נאר מיט דער אמעריי־קא וואס האט זיך אנגענטהאן איהר נייע איצטיגע און בעשטענדיגע הויט מיט א יאהר פופציג ־ זעכציג צוריק, נעהמט די אמעריקא פון ערשטען העלפט פון פאריגען יאהרהונדערט, העגגען נאך פון איהר אראב אזוינע שטי־קער פון איהר אלטער הויט ווי עדגאר פא, וואשינגטאן איר־ווינג לאנגפעלאו, עמערסאן, און אנדערע.

און אט די אמעריקא פון דער נייער הויט האט מיט אייראפא קיין שום פסיחישע בעריהרונגס־פונקטען נישט. און דעריבער וואס פאר אונז איז לאגיק, איז פאר אמעריקא נישט בינדליך, און וואס ביי אונז ווירקט ווי א נאטור־געזעץ האט דארט קיין ממשות ניט, דען דער חילוק צווישען אונז און איהר איז אין דעם עצם נייעם יסוד אויף וועלכען דאס לעבען דארט איז געבויט.

אבער וואס איז דאס פאר אזא נייער יסוד? פון וואנען האט ער זיך גענומען? וואו זיינען דאס ערגעץ פארהאן נייע יסודות? עלעמענטען, ווי עס איז בעוואוסט קומען דאך אין דער נאטור נישט צו.—

נישט קיין נייער עלעמענט ליגט אין פונדאמאנט פון אמעריקאנער לעבען, ס'איז נור א נייער עקספערימענט אויפצובויען א סיסטעם אויף א גוט בעקאנטער זייט פון דער מענשליכער נשמה, וואס האט זיך אבער תמיד געהאלטען פערבארגען אין א פינסטערען ווינקעל, און וואס איז איצט אין אמעריקא ארויס אויף דער ליכטיגער וועלט.

איהר געדענקט די סצענע אין דאסטאיעווסקי'ס „פערברעכען און שטראף", ווען ראסקאלניקאוו דערוואוסט זיך ווי אזוי סאניע האט זיך געבראכט א קרבן פאר איהר פאמיליע. אויף'ן שטעל, דערוויסענדיג זיך פון איהר שאנד, בעטראכט ער זי פאר א הייליגער. גראד אין זיין עקזאל־טירטען און צושויבערטען גמיט געפינט דער שרעקליך־ריהרענדער עלענד פון די אלע פערמישטע פערזאנען דעם פאטהעטשיטען אבקלאנג. ארויסגעהענדיג אבער דערנאך, פערבלייבענדיג מיט זיך, כדי זיך גופא צו פרעסען און נאגען, ווערט ער ניכטער און קאנסטאטירט קודם כל קאלט־בלוטיג דעם פאקט, אז די פאמיליע אין דער גרויסער נויט האט זיך געפו־

פערשטעהט זיך, אז פון דער אנדער זייט איז מען אין אלטען גרי־
כענלאנד אויף אויטאמאבילען פארט נישט געפאהרען און אין מצרים האט
נישט [געברענט קיין עלעקטריש ליכט. ווייטער איז אריסטאפאן נישט
בערנארד שוי. אמת בערנארד שוי איז אויך נישט אריסטאפאן, קאטול איז
נישט ד׳אנונציא, ביי אריסטאטעלען געפינט זיך ניט דער דארוויניזם און אין
יחזקאל הנביא נישט קארל מארקס. וואס איך וויל דא אויפווייזען איז נישט
אין כל חדש... נאר אז סיי צי דאס טעגליכע לעבען האט ארויסגערופען
אין זיין ענטוויקלונג א געוויסע פערענדערונג אין אידעען, סיי צי עס איז
פערקעהרט פארגעקומען, איז תמיד געווען א פעסטגעשטעלטער פערהעל־
טניסמעסיגער פערגלייך צווישען דעם פארשריט פון ביידע. מען קאן זאגען,
אז ביז הייַנטיגען טאג איז פארגעקומען אין רעאלען לעבען אזוי גוט ווי
אין אידעען־וועלט א[לאנגזאמע, בשום אופן נישט קיין געוואלדיגע פערענ־
דערונג.

אזוי איז עס אין אייראפא. אין אמעריקא איז גאנץ אנדערש. דארט
בעמערקען מיר קודם כל פאר די לעצטע פופציג יאהר א גאנץ איבערגע־
אנדערשטען אויסערליכען פנים. פון דעם, וואס מ׳האט געזעהען ערגעץ מיט
דריי טויזענד יאהר צוריק קען מען היינט אין אמעריקא גאנץ וועניג גע־
פינען. אנאטאל פראנס וואלט ניט געקענט מאכען זיין אויבענדערמאנטע
בעמערקונג, וועג ער האט אין זינען אמעריקא; דארט גראבט מען ערגעץ־
נישט די ערד מיט א פשוט׳ען אייזען.

ס׳איז דרום פערשטענדליך, אז אייראפא, וואס איז צוגעוואוינט, אז
צו דער לאנגזאמער ענדערונג אין ארומיגען לעבען זאל קארעספאנדירען
פונקט אזא לאנגזאמע ענדערונג אין דער אידעען־וועלט, זעהענדיג די
קאלאסאל געשווינדע, פארטיילהאפטע ענטוויקלונג פון אמעריקא אין מא־
טעריעלען זין, ערווארטעט פון דעמדאזיגען לאנד גאר בקיצור פונקט אזא
געוואלדיגע גייסטיגע ענטוויקלונג; דער ענטהוזיאזם וועלט גרויס, די פאנ־
טאזיע בעקומט פליגלען! אמעריקא, וואס האט אויפגעטהאן אזוי פיעל, קען
אויפטהאן אלץ!

מאדנע איז דאס, וואס די דאזיגע האפנונג וועלט אויפגעהאלטען
בלויז אין אייראפא. אמעריקא האט אין דעם קיין חלק נישט. זי שפייזט
אונז נישט מיט איהר. נאך מעהר, אמעריקא גופא האט אויף זיך נישט די
האפנונג, וואס מען לעגט אויף איהר דא. נישט זי האט זי, נישט זי קען
זי האבען.

מיר דא, אנגעזאפטע מיט טראדיציעס פארטזעצען דאס אלטע לעבען,
אמעריקא האט פאר אונזערע אויגען אויפגעבויט א גאנץ נייעם לעבען. ניט
נור אין דעם איז דער גרויסער חילוק,—דער גרויסער חילוק איז אין דעם

ניי, אריגינעל? אפילו די אויסדרוקס־פארם פון זיי, אויב זי איז מאדערן, מיינט עס נור, אז פון דער סעריע מעגליכע אויסדרוק פארמען, וואס זענען בעוואוסט דער מענשהייט, איז אין אונזערע טעג ארויפגעקומען אויפ'ן אויבערפלעך און האט בעזונדערס אויסגענומען איינע, א מעהר אדער וועניגער פערגעסענע. למשל, דער פראנצויזישער דיכטער פאל ווערלען איז אנגענומען פאר א גאנץ נייעם, אריגינעלען און מאדערנעסטען דיכטער. וואס מיינט עס? די, וואס זענען בעקאנט מיט דער פראנצויזישער ליטעראטור, וועלען גלייך זאגען, אז דיזעלבע סעריע „פאל ווערלען" איז געווען פאר־געקומען אין דער פראנצויזישער ליטעראטור אונטער דעם נאמען „ווילאן" מיט מעהר ווי פיער הונדערט יאהר צוריק. די וואס זענען זעהער גוט בע־קאנט מיט דער לאטיינישער, גריכישער, אינדישער אדער חינעזישער לי־טעראטור וועלען קענען אויפווייזען ווען די סעריע האט זיך געהאט פאר־הער בעוויזען אין דער פערגאנגענהייט און האט געהאט אזוי פיעל אויס־געזונען זי זאל האבען געהייסען מאדערן. פאר וואס אזא און אזא סעריע נעמט דוקא אויס אין א געוויסער עפאכע, איז אן'אנדער פראגע, וואס האט דא נישט צו טהון.

פון דיכטער קען אין ברענגען נאך פיעלע ביישפיעלען וועגען דער געמאכטער בעהויפטונג; פילאזאפען און סאציאלאגען וועלען אין א געווי־סער מאס עס קענען זאגען וועגען זייערע, און אזוי אין יעדען פעלד פון גע־דאנק אדער געפיהל. דאס, אז דער צו־וואוקס, די ענטוויקלונג און די פערענדערונג פון קולטור־ווערטהען אין דער אידעען־וועלט איז זעהר א ווינציגער, איז גענוג אלגעמיין בעקענט, אז מען זאל עס דארפען פיעל בע־וייזען. אינטערעסאנט איז אבער, דאס דיעזעלבע בעהויפטונג ווערט אויך געמאכט וועגען די ערשיינונגען פון טעגליכען לעבען.

אנאטאל פראנס מיט זיין געווהליכען אבלאכענדען שארפזין בעמערקט עס ערגעץ. ער ברענגט ביישפיעלען פון טעגליכען לעבען, פון אונזער צייט אין פערגלייך מיט דעם גראהען אלטערטהום. פונקט אזוי ווי דענסטמאל, זאגט ער, גראבט מען אין גרעסטען טייל פון דער וועלט די ערד מיט אן'אייזען. דעמזעלבען אייזען פון א דרייטויזענד יאהר צוריק. פונקט אזוי ווי דענסטמאל צורייבט מען די קערנער צווישען צוויי שטיי־נער און מען זעצט דערנאך די טייג אין א הייסען אויוון. פונקט אזוי ווי דענסטמאל לעבען די מענשען אין הויכע קאסטענס־הייזער—די הייזער פון אלטען־רוים זענען געווען העכער פאר די איצטיגע לאנדאנער הייזער—און פונקט אזוי ווי דענסטמאל זענען היינט־צו־טאג פוראן סאלדאטען אין א בעזונדערער אוניפארם, וואס פויקען אין א פויק, ווען זיי בעווייזען זיך אין א גרויסער צאהל אין גאס א. א. וו. ...

משה איז נאך עד היום ביי אונז אנ׳אידעאל פון א נביא, און אונזער פאלק ווילּ, אז אלע אונזערע נביאים, אלע אונזערע שעפערישע גייסטער, זאלען אין איהם גערעטהען.

ז׳ער ראמאנטישער חסידיזם האט געמוזט אונטערגעהן: ניט דער בעל שם, נאר דער ווילנער גאון איז דער טיפישער יוד; ניט דער ביאלער רבי, נאר דער בריסקער רב׳.

און קיינמאל אפשר, וועט ניט וואהנען קיין פאלקאמענער שלום אינ׳ם יודענ׳ס הארצען.

לעא קעניג.

די האפנונג אויף אמעריקא.

נישט פראקטישע אויסזיכטען, נישט צייטליכע האפנונגען, נאר די איינ־ציגע האפנונג, וואס קריסטאליזירט זיך אין דער נשמה פונ׳ם לאנגען בענ־קען נאך א שעהנער צוקונפט — אנ׳ארט משיח־געדאנק. אזא האפנונג לעבט נישט אליין ביי יודען אויף דער יודישער אמעריקא, נאר אויך אין אייראפא אויף אמעריקא בכלל. דוקא די מאדערנסטע, די וויטבליקענדע טראגען זיך ארום מיט איהר מעהר פאר אלע.

דאס מאטעריאליסטיש־וואכעדיג לאנד האט אין אייראפא געשאפען ארום זיך א לעגענדע. דער וויידערשפרוך איז נישט אזוי גרויס. יעדע לע־גענדע — די שעהנסטע — ווערט געבוירען פון א מאטעריעלען פאקט, וואס ווערט דער אויסגאנגס־פונקט פאר דער פאנטאזיע. וואס מאטעריעלער דער גרונד־פאקט איז, אלץ דרייסטער די לעגענדע, דען די פאנטאזיע געפינט אין איהם א סאלידען שפרונג־ברעט פון וואנען צו נעהמען איהר שוואונג. דער פאקט גופא דארף נור זיין אונגעווענליך, און עפעס אוי־סערגעווענליכעס זאל זיין אפילו אין זיין וואכעדיגקייט. און אזא פאקט, וואס איז מסוגל געווען צו שאפען די לעגענדע וועגען אמעריקא, איז דער געוואלדיגער עקאנאמישער ערפאלג פון דעם דאזיגען לאנד.

אונז אין אייראפא קומט אלץ אן שווער. פאר יעדען שריט ווייטער צאהלען מיר זעהר טייער, און ווען מיר מאכען דעם סך־הכל פון אונזערע עראבערונגען — איז ער פיינליך קליין. יעדער ווייסט, ווי ווינציג עס איז די סומע פון נייע ווערטהען אין אונזער קולטור. אין דער ווועלט פון אי־דעען און געפיהלען כמעט אזוי גוט ווי גארנישט, דען ווי פיעלע פון די אזוי גערופענע מאדערנע גייסטער בעזיצען ווירקליך א גאנץ מאדערנע, קיינמאל אין אזא צוזאמענהאנג ניט־געווענע פסיחיק און עמפינדונגס־פעהיגקייט? ווועלכע געדאנקען אדער שטימונגען זענען ווירקליך פאלקאם

געגליהט א שטיק משה, און וועלכער האט אויך געוואגט צו קוקען אין דער בריהענדער ליכטיגקייט.. קיין בעסערען משה ווי מיקעל־אנזשעלאס, האט די וועלט נאך ניט געהאט, און ווער ווייסט צי מיר וועלען האבען?

און מערקווירדיג: אויך אין מיקעל־אנזשעלא׳ס נשמה האט קיין פונק ווייכע און זיידענע בלאנדקייט ניט געהרוהט.. און אפשר דערפאר טאקע איז זיין „קריסטענטום" אזוי שוואך אין פערגלייך מיט זיין „משה". און אפשר אויך דערפאר, האט ער פלאסטיש אזוי גוט פערשטאנען משה׳ן און די אנדערע יודישע נביאים, טראץ דעם, וואס ער איז ניט קיין יוד געווען. דאס בראנז־ברוינע יודענטהום.

און אויך דאס בלאנדע יודענטום האט זיך איהר שטילען און שטראה־לענדען אנפאנג אין אונזער געשיכטע אינ׳ם געשטאלט פונ׳ם פערגעטער־טען (פון אנדערע) יושע הנוצרי.

א זיידענע סטענגע פון שטילע און רוהיגע קאלירען האט זיך אמאל אין ארץ־ישראל געוועבט.. און מיט איהר בלאנדער און ווייכער שטילקייט, האט זי דאך אונהארמאניש ארויסגעקלונגען פון צווישען די העלע, אפט־מאל שרייענדע פארבען, מיט וועלכע אונזער אמאליג לעבען איז געווען פול.. און עס האט געמוזט פון אונזער מיטע ארויסגעשטויסען ווערען. משה׳ס תורה, האט ע ר אהן רוגזא און אפט (לאז מען מיר עס מוחל זיין) מיט חניפה׳דיגע ווערטער איבערגעגעבען.. פון אונזער יודישער תורה האט ער דעם מלכותדיג־אריסטאקראטישען גלאנץ אפגעווישט.. מיט יעדען האט ער זיך גע׳חברט און צו יעדען, צום ארימסטען און דערשלאגענסטען האט זיך זיין איבערגעפארבטע תורה געקליידט. מיט זיין שטילען און ליעבלי־כען גענמיט, האט ער ניט געקענט פערשטעהן דאס טיפיש־יודישע שפריכ־ווארט:

„נזם זהב באף חזיר".

דער ערשטער אמת׳ער דעמאקראט איז ער געווען. מיט וועמען ער האט זיך ניט בעגעגענט האט זיך באלד זיין גייסט אפגעטובלט און אויסגעמישט מיט׳ן צווייטענס נשמה. און אויסהויכענדיג זיין נשמה, האט זי זיך אין אזא מיסטישען וויירויך־נעבעל פערוואנדעלט און די גאנצע וועלט, ארים און רייך, שקלאף און האר פערחאפט. דאס קריסטענטהום איז פילייכט א געני־אלער פלאגיאט פונ׳ם יודענטהום...

דאס קריסטענטהום—דאס איז דאס בלאנדע יודענטהום.

און עד היום וועקט זיך אין אונזער פאלקס־ארגאניזם דאס „בלאנדע".. נאר עס מוז פון אונז אראבפאלען און אין אונז פערלאשען ווערען.

אומזיסט איז ביי זיי טאקע געבוירען געווארען דער געדאנק וועגען א יו־
דישער מיסיאן צווישען די פעלקער! און זיי געהען טאקע ארום צווישען די
אומות העולם אפטמאל פערשעהמטע און בעליידיגטע, ווי אמת'ע נביאים
אייניקלעך און פערשפרייטען אויף דער וועלט די געדאנקען וועגען יושר
און גערעכטיגקייט..

אפשר שענקען מיר שוין צו א גרויסע בעדייטונג די פערשיעדענע פא־
ליטישע און גייסטיגע פארמען, נאך וועלכע מיר בענקען און שטרעבען,
פערגעסענדיג דערביי אינם אייביגען יודישען אינהאלט. וער וועט עס וא־
גען און זאגען, אז לויט'ן טעמפעראמענט און חאראקטער איז ביאליק
א בעסערער יוד פון היינעך, אחד־העם — פון מארקס'ן, הערצל
פון לאסאל'ן?... וואס גרעסער דער טאלענט איז, אלץ שטארקער און רייי־
כער זענען אין איהם פערקערפערט די נאציאנאלע אייגענשאפטען פון זיין
פאלק... יא, אפשר איז זייער וועג דער אמת'ער און מיר מיט אונזער יונגער
ליטעראטור און קונסט, זענען אפשר די לעצטע, גוסס'דיגע שטראהלען פון
אונזער בענקשאפט נאך זעלבסט־שטענדיגקייט?..

* * *

דער פאטער פון די יודישע נביאים — משה, מיט וועמענס געשליפע־
נער און לויכטענדער פיעלזייטיגקייט עס קען און מוז געמאסטען ווערען
אלעס, וואס איז ווירקליך נאציאנאל־יודיש; משה — די גרעסטע נאציא־
נאלע שעפפונג אונזערע, די שטראהלענדע הויך פון אונזער פאלקס־זשעני,
— אט דער משה אונזערער, שטעלט זיך מיר פאר, האט געמוזט א ברוי־
נער זיין... די גלענצענדסטע פיגור, וואס דער רעליגיעזער און מיסטישער
אריענט האט ווען געשאפען. — מיט ליעבע האט זיך די הייסע מזרח־זון
אין זיין געשטאלט געשפיגעלט און מיט בראנז זי געפארבט... און אין זיין
גאנצער לעהרע, וועלכע איז נאך עד היום א אידעאל פאר דער מענשהייט,
וועט איהר קיין טראפען בלאנדקייט ניט געפינען. די מדת הרחמים איז ביי
איהם שטענדיג מיט דער מדת הדין בעהאפטען... „קדושים תהיו" — היי־
ליג זאלט איהר זיין, אט דאס פיינסטע און שעהנסטע וואהרט, וואס א מענ־
שענס מויל האט ווען פון זיך ארויסגעגעבען, קלינגט שטראהלענדאון שארף
ווי א גזרה פון א פארצייטיגען אלמעכטיגען הערשער. משה'ס אויגען —
די אויגען פון א נביא און א מלך... קיין מוזיקער און קיין מאהלער איז ניט
אימשטאנד זייער גליאנץ און קלאנג איבערגעבען. די כרובים אינם קדש־
קדשים... ניין, ס'איז נאך ניט דאס — — —

און זיין געשטאלט, זיין גוף האט יא איין קינסטלער פערשטאנען, איין
קינסטלער. און דער איז געווען דער אונשטערבליכער מיקעל־אנזשעלא,
אט דער גרעטליכער סקולפטאר, אין וועמענס בריזענדער נשמה עס האט

געגער קונסט און ליטעראטור. מיר בילדען אונזערע אייגענע שפראך... און אונזערע ביאליק, פרץ און מענדעלע זענען ביי אונז גרעסער פון די גרעסטע, חאטש מיר ווייסען, אז זיי זענען ארים, האריגיארים. א יונג און נייי יודיש פאלק זענען מיר און שטאלץ און פריי פיהלען מיר זיך אין אונזער טיעפסטער קנעכטשאפט.

און דאס צווייטע יודישע פאלק — דאס זענען זיי, וועלכע ווילען אסימילירען, וועלכע מיינען, אז זיי זענען שוין אסימילירט און וועלכע זענען אפשר אמת'ערע און בעסערע יודען פון אונז אינם זין פון גלות...

שקלאפען זענען זיי אין זייער פרייהייט און דערשלאגען און ארים אין זייער רייכקייט. פראכטפולע פילאזאפישע און קונסט־ווערק שאפען זיי אין פרעמדע שפראכען, אין פרעמדע פארמען און פאר פרעמדע... זיי דרעהען שטענדיג מיט די צינגער און שטאמלען ווי די בעטלער, חאטש זיי רעדען שטאלצע און שעהנע רייד... זייערע שעהנע יודישע פנימער, זענען שטענדיג געוויטעלט־פערשעהמט, גלייך ווי זיי וואלטען עפעס א פערברעכען בעגאנגען...

אך, ווי פארזיכטיג זיי טרעטען אויף די גלאשע און גליטשיגע פארקעטען פון די אריסטאקראטיש־קריסטליכע סאלאנען, מורא האבענדיג זיך אויסצוגליטשען; ווי נעבעכדיג זענען זיי אין זייער פראכט. ביי זייערע גרויסע, ביי זייערע היינע'ס, בערנע'ס און בראנדעס'עס, וועט איהר שטענדיג עפעס ניט־דערזאגטעס און בעהאלטענעס דערשפירען, ווייל בגנבה זענען זיי אין דער אייראפעאישער ליטעראטור אריין, מיט פאלשע פאספארטען. זייערע פראכטפולע ווערק ווערען דאך אפט און פון פיעלע אלס קאנטראבאנדע בעטראכט... וואס פאר א שרעקליכע בעליידיגונג דאס איז פאר א קינסטלער, פאר א דענקער! און אט די בעליידיגונג, בעגלייט זיי דאך ביזן קבר, ביז דער לעצטער מינוט.

זייערע שטאלצע און שעהנע געדאנקען, זענען מיט שלעכטע כונות גע־פארבט... און ביי אונז, נייע און נאציאנאלע יודען, זענען שטאלצע כונות און אריימע און בלאסינקע געדאנקען: ריטערליך, מיט מסירת נפש אפט, קעמפפען מיר פאר די פרימיטיווסטע רעכט. ווי קליין זענען אונזערע גרויסע טאלענטען געגען זייערע: ביי זיי — וואסערמאן און שניצלער, ביי אונז—בערגעלסאן און יונה ראזענפעלד. ביי זיי בראנדעס, ביי אונז — בעל־מחשבות. ביי זיי — יוסף אייזראעלעס און ליבערמאן; ביי אונז — הירשענבערג און לילייען.

צוויי גאנץ בעזונדערע פעלקער!

און צייטענווייז פאל איך אין ספקות אריין און טראכט ביי זיך: אפשר זענען זיי די אמת'ע יודען און אפשר איז ביי זיי דער יודישער אמת?... ניט

הונדערטער פון כל־המינים שטערונגען און בעגרענצונגען.

איז דען דאס אלץ ניט קיין בעווייז פון פרישען שאפונגס־גייסט ביי דער יודישער געזעלשאפט, ביי די ברייטע מאסען פונ׳ם רוסישען יודענטום.

א. י.

צווויי פעלקער.

צייטענווייז דאכט זיך מיר, אז דאס מאדערנע יודענטום איז ניט איין גאנצעס, נאר צווויי בעזונדערע פעלקער. פון איין קוואל שטאמען זיי: פון דער מיטעלאלטערליכער יודישער גהעטא, וועלכע היט נאך איהר חאראקטער און געשטאלט אין אייניגע ערטער ביז׳ן היינטיגען טאג. געהט זיך דורך און בעטראכט די יודישע גאס מיט איהר גאנצען חן און אומחן, קוקט זיך צו צום גאלדענעם שטויב, וועלכער שוועבט דארט אין דער דערשטיקטער לופט, וועט איהר בעמערקען, ווי צווויי שטראמען חוואליען זיך ארויס פון דארט דורך די קליינע האלב־פערשימעלטע בית־המדרש פענסטערלעך...

איין שטראם (דער שוואכערער) קעהרט זיך און וויל זיך בעהעפטען מיט אונז נייע יודען, מיט אונז שטאלצע יודען, וועלכע ווילען אלץ זאל ביי אונז אייגען און אייגענארטיג זיין; און דער צווייטער שטראם, דער שטארקערער וועגדעט זיך צו „זיי" — צו די פון אונזערע בריידער, וועלכע מיר האלטען פאר אסימיליאטארען און וועלכע זענען אין דער אמת׳ן אפשר בעסערע יודען פון אונז. —

און דורות לאנג ציהען זיך אזוי די שטראמען, און דאס אלטע יודישע בית־המדרש׳ל איז נאך נידריגער צו דער ערד געבויגען, די פענסטערלעך נאך מעהר פערשטויבט... און פון דעם איין און אייניציגען פאלק, זענען צווויי גאנץ בעזונדערע פעלקער געווארען, וועלכע האבען אייניגער מיט דעם צווייטען אויסער אביסעלע קנאה און נייגעריגקייט, כמעט ווי גארניט צו טהאן..

צווויי גאנץ בעזונדערע פעלקער!

איין פאלק — דאס זענען מיר נייע, און שטאלצע יודען, וועמענס אויגען זענען אין א שטילער תפילה צום שטראהלענדען און געטליכען מזרח געווענדעט; מיר, יודישע נאציאנאליסטען פון פערשיעדענע שאטירונגען און נייגונגען, וועלכע פיהלען זיך רייך אין אונזער אריימקייט, וועלכע האלטען זיך פריי אין אונזער פערשקלאפטהייט... אויסערליך זענען מיר ארים און דערשלאגען, אבער אינערליך זענען מיר די פרייסטע און שטאלצסטע בירגער. מיר ווילען א אייגען און פריי לעבען... מיר טרוימען וועגען א אייי־

האבען בעקומען ארבייט אויף די וואלגא־בוהולמינער אייזענבאהן, אסך זע־
נען געווארען בעלי־מלאכות, מען ארבייט אויף וויפיעל מען קאן נור. ס׳איז
א שווערער פראצעס, א לאנגזאמער פראצעס, נאר מען בעמיהט זיך צו צו־
פאסען זיך צו די פערהעלטנישען, מען רייסט צו זיך וואו מען קאן נור
ארבייט. —

אין אייניגע ערטער קומט אן די ארבייט בעזונדערס שווער, אבער
דא זענען אויך שולדיג ניט די גערודפטע יודען, נאר די ארט און ווייזע
ווי אזוי מען האט זיי אהער אנגעטריבען, שטעלט זיך פאר אזא גובערניע,
ווי די טאוורישע, דא איז געווען די אלגעמיינע צאהל יודען 36500
נפשות, האט מען אהער מיט א מאל אנגעטריבען ניט וועניגער ווי 8954
יודען פון קאווענער גובערניע. אין אזא קליין נעסט, ווי בערדיאנסק—
1703 יודען; אין אזא מיניאטיור־שטעדטעל ווי גענישעסק —1104
יודישע נפשות, די גרעסטע צאהל פון די אנגעטריבענע זענען פרויען און
קינדער, די הויפט־בעשעפטיגונג פון דיי נייע יודען—קליין־האנדעל, מעק־
לעריי א. א. וו. עס איז דעריבער געווען כמעט ווי אויסגעשלאסען, אז מען
זאל דא געפינען ארבייט פאר אזא גרויסע צאהל נייע, פרעמדע מענשען,
פרעמדע אין אלע פרטים. און פונדעסטוועגען האט מען עס איצט אזוי ווייט
געבראכט, אז פון די פריהערדיגע נויטבעדערפטיגע נויטיגען זיך ניט אין
הילף 16 פראצענט יודען, 24 פראצענט בעקומען נור א טייל שטיצע. יא,
גאנצע זעכציג פראצענט אנגעקומענע בעקומען נאך עד היום
שטיצע, ווייל ס׳איז פשוט ניטא וואו צו בעקומען ארבייט, ניטא מיט וואס
צו פארנעהמען זיך. אבער אויך דא האט מען די לעצטע צייט געמומען
טראכטען וועגען טיסטעמאטישער הילף דורך ארבייט. אין מילי־
טאפאל האט מען געעפענט א וואַרשטאט פון שטריק־זאכען, אין סימ־
פעראפאל—א וואַרשטאט פון זאקען און וועש, אין בערדיאנסק—א בעקעריי.
מען האפט, אז מיט דער צייט וועט פון די דאזיגע אונטערנעהמונגען גרוי־
סע געשעפטען, וואו א גרויסע צאהל יודען וועט זיך קענען ערנעהרען—

איך וויס ניט, אפשר זענען אט די אלע צאהלען לאנגווייליג פאר׳ן
לעזער. איטליכער דארף זיך אבער איבערצייגען אין דער גרויסקייט פון
דער יודישער ארבייט, וועלכע איז געשאפען אין רוסלאנד בשעת דעם
גראנדיעזען אלגעמיינעם חורבן. און פארגעסען דארף מען אויך ניט, אז
דא האט מען געהאט צו טהאן נאך מיט אנדערע זאַרגען און פראגען, וועל־
כע זענען ניט וועניגער וויכטיג—שולען פאר קינדער, לעהרערס פאר קינדער
היימען פאר קינדער א. א. וו. אלץ האט מען דאס געמוזט אייניכטען מיט
אייגענע מיטלען, איילענדיג זיך, אלץ האט מען דאס פערשאפען צו דער
ריכטיגער צייט; רעכענען זיך ביי יעדער ארבייט און האבען צו טהאן מיט

זוכען ארבייט פאר די אנגעקומענע. און ווירקליך פאר 217 יודען האבען זיי געפונען ארבייט. דא זענען געווען שניידערס, לוין־ארבייטער, בעקערס, בלעכערס, שוסטער, מלמדים, באבעס, היטעל־מאכער א. א. וו.

נ י ז ש נ י־נ א ו א ג א ר א ד.. אז עס האבען זיך אנגעהויבען די מא־סען־גירושים האט זיך אהער א גאס געטהון א גאנצער ים מיט אומגליקלי־כע מענשען— 3271 אנגעלאפענע, געטריבענע, פערוואגעלטע יודען. מען האט אבער באלד געשאפען אין דער שטאדט א ארבייטס־ביורא. א קרע־דיט־אבטיילונג, א האנדווערקער־שול, אן־אבטיילונג אויף צו עפענען אייר־גענע ווארשטאטען. מען האט זיך תיכף געזומען קויפען מאשינעס, פאר אייניגע געפונען ארבייט אויף די זאוואדען און פאבריקען.

פ ע ר ם... דאס איז שוין כמעט סיביר. די גאנצע יודישע קהילה איז געווען ביז דער מלחמה ניט גרעסער פון 350 הויזגעזינדען. בשעת דער מלחמה האט מען אנגעהויבען טרייבען אהער יודען פון אלע עקען פון תהום. 2761 יודישע פליכטלינגע זענען א ה ע ר אנגעקומען און 1601 יודען אין דער געגענד ארום פערם.

כדי אויסצוהעלפען דא די יודען האט מען געדארפט חדשים־ווייז זארגען כדי זיי זאלען האבען מיט וואס א טאג איבערצוקומען. נישט גע־ווען קיין דירות, ניט געווען וואו צו פארבריינגען א נאכט. און ניט קוקענ־דיג דערויף האט מען פונדעסטוועגען אנגעפאנגען זוכען ארבייט פאר אר־בייטסלאזע, פאר בעלי־מלאכות, פאר יודען וואס קענען נור ארבייטען.

ווי שווער די אויפגאבע איז, האט בעויזען דער פאל מיט דער שטאדט ס י מ ב י ר ס ק. אונזער אבות אבותינו האבען געוויס קיין מאל ניט געחלומט וועגען דעם, אז אהער וועט מען א מאל ארויסטרייבען א גאנצע קהלה יודען פון כמעט פ י נ ף ה ו נ ד ע ר ט נפשות (475) און אז פון דער צאהל יודען וועלען 409 פערזאנען נויטיגען זיך אין טעגליכע הילף. די שטאדט, וואס האט אינגאנצען א בעפעלקערונג פון אנ׳ערך 80000, האט געהאט סך־הכל ביז 300 יודען, דאס רוב אלץ געווען ניקאלאיוו־סקע סאלדאטען. און פלוצלונג אזא גרויסער קוואל מיט יודען. מען האט זיך געזומען צופאסען צו די ארטיגע פערהעלטנישען, אבער קיין גרינגע אויפגאבע איז דאס ניט. אין דער שטאדט גופא איז ניטא קיין פאבריקען. צוויי נייע פאבריקען האבען זיך יא געעפענט אין דער שטאדט, עס האבען דארט געפונען ארבייט א היבשע צאהל יודישע פליכטלינגע, אבער צוליעב דעם ש ב ת האבען זיי זיך אבגעזאגט פון דער ארבייט, אדער געצוואונ־גען געווען צו פערלאזען די שטעלעס. מען איז דאך געקומען עפעס גאר פון אנ׳אנדער וועלט. נור צ ע ה ן יודען זענען געבליבען אין די פאבריקען דערמיט האט זיך אבער די זאך ניט געענדיגט. א סך יודישע פליכטלינגע

יודען און אז מען נעהמט אין בעטראכט אז ניט מיט צדקה, נאר מיט ארבייט האט מען זיי פערזארגט, איז דאס פערשטעהט זיך, זעהר פיעל אויפגעטהון געווארען.

אויב מען וויל זיך היינטיגע צייטען מאכען א בילד וועגען דער עקאנאמישער לאגע פון יודען אין רוסלאנד און וועגען די גרויסע אויפגאבען, וואס דער חורבן פון דער מלחמה האט פאר אונז אוועקגעשטעלט, דארף מען אונבעדינגט דערמאהנען זיך וועגען דעם גרויסען נעץ פון יודישע פאלקס־באנקען אין רוסלאנד—די לייה־און שפאר־קאסעס, עס עקזיסטירט היינט, אדער ריכטיגער געזאגט, עס האבען עקזיסטירט אין אנהויב מלחמה 699 אזעלכע יודישע לייה־און שפאר־קאסעס. לויט די ידיעות פון 1־טען יאנואר 1915 זענען אין די דאזיגע פינאנציעלע און פאלקסטימליכע קאאפעראטיוע חברות געווען פעראייניגט העכער פון א האלבען מיליאן מיטגליעדער. ווי גרויס און בריים די ארבייט זייערע האט זיך ענטוויקעלט קאנט איהר זעהען דערפון, אז זייער באלאנס האט דערגרייכט ביז 42 מיליאן רובל. כמעט פיר און צוואנציג מיליאן רובעל האבען אויסגעמאכט די דאפאזיטען...

מיר ווייסען אז אט דער דאזיגער האלבער מיליאן יודען בעשטעהט פון לויטער בעל־מלאכות און קליינע סוחרים, אז דאס איז דער טייל פון דעם רוסישען יודענטום, וועלכער פיהרט זעהר א גרויסען קאמפף פאר זיין עקזיסטענץ, וועלכער ארבייט א סך און וויל ארבייטען. און אפילו בשעת דער מלחמה האבען די קאאפעראטיוון געזוכט מיט אלע מיטלען אויסצונוצען די לאגע און פערשאפען פאר זייערע מיטגליעדער פערשיעדענע ארבייט אין וועלכער די ארמעע האט זיך גענויטיגט. פערשטעהט זיך, די דאזיגע מעגליכקייטען זענען געווען קליין ביז גאר, וויל מען האט נישט גע־וואלט געבען קיין ארבייט יודישע חברות און מען וויל עס אויך היינט ניט... — — — — — — — — —

פרעמד און נייי איז די עכט־רוסישע סביבה, אין וועלכער עס זענען פלוצלונג אריין יודען פון די וויטעסטע געגענדען. שטעלט זיך פאר אזא שטאדט ווי קאזאן... אנגעקומען מיט א מאל 970 יודישע נפשות. אין דעם דאזיגען פעקיל יודען איז געווען 233 קינדער ביז עלף יאהר און 142 פערזי. עלטער פון פופציג יאהר. דאס הייסט, אז גאנצע 375 א טך מעהר פון א דריטעל האט דא זיכער ניט געקאנט געפינען קיין ארבייט. פון די איבעריגע 595 לייט איז [מאנספארשוינען געווען 316 פערזאן. דאס איז, אייגענטליך, געווען דער הויפט־רעזערוו, וואס פאר איהם וואלט מען געקאנט האפען געפינען ארבייט. אין דער שטאדט האט זיך תיכף געביל־דעט א קאמיסיע פון דרייסיג פערזאן, וועלכע האט זיך ספעציעל גענומען

מיר, קיעוו, וויניצע און אין אנדערע שטעדט. טויזענדער און טויזענדער יודישע ארבייטער זענען געבליבען אהן ארבייט, און ניט קיין צדקה האבען זיי געבעטען, נאר עפעס צו טהאן, אליין פערדינען האבען זיי געוואלט. עס איז געגוג אנצואוייזען, אז אין משך פון צוהן וואכען (פון 10 אקטאבער 1914) האבען זיך אין דעם וואַרשויער ביורא פערשריבען 3824 יודישע ארבייטסלאזע. דאס איז אבער געווען א צוהנט־חלק פון דער אלגעמיינער צאהל יודישע ארבייטער, וואס האבען געפאדערט נור איין זאך: ארבייט.

דער לעזער וואלט געוויס מיעד געווארען פון אלע סטאטיסטישע צאהלען און ציפערען, וואס איך וואלט דא געקענט ברענגען. איך וויל זיך דערבער בעגניגענען נור מיט אייניגע צאהלען, וואס קענען פונדעסטוועגען געבען א ריכטיגען בעגריף וועגען דער גרויס און וועגען דעם כאראקטער פון דער דאזיגער געזעלשאפטליכער ארבייט. איך נעהם סך־הכל 23 ביורא׳ס און נעהם נור די צאהל ארבייטער, וואס האבען זיך געווענדעט אהין נור אין די ערשטע דרייַ־פיער חדשים. דאס זענען אלץ געווייַ און ריכטיגע צאהלען. פאר דער אויבענדערמאהנטער צייט האבען זיך צו די ביוראַ׳ס געווענדעט 30026 יודישע ארבייטער. דא זענען געווען ניט נור די פריהערדיגע ארבייטער און בעל־מלאכות גופא, נאר זעהר אפט אויך זייערע פריהערדיגע בעלי־בתים, ווי פאפולער די ביורא׳ס זענען געווארען, קען מען זעהען דערפון, אז אין אייניגע שטעדט איז די צאהל דערגאנגען ביז צוויי שוין ענד מענשען. אזוי, למשל, האט זיך צום ביורא אין ווילנא געווענדעט אין משך פון צוויי חדשים—2001 יודישע ארבייטס־לאזע. צום וואַרשויער ביורא האט זיך געווענדעט אין משך פון צוהן חדשים—9134 ארבייטסלאזע. און אזוי ווייטער, אומעטום וואו די ביורא פלעגען זיך נור נעהמען צו דער ארבייט.

עס איז זעלבסטפערשטענדליך, אז ניט אלע האבען געקאנט קריעגען ארבייט. מען זאל ניט פערגעסען, אז אין לאנד בכלל האט זיך ענטוויקעלט די גרעסטע דעמאראליזאציע, אז יודען האט מען געטריבען פון איין ארט אין דעם אנדערען און אז די פערמיטלונגס־ביורא האבען ניט געקאנט ווירקען פריי, ניט געקאנט קיין מאל זיכער זיין מיט זייער עקזיסטענץ. און פונדעסטוועגען האבען שוין אין דער קורצער צייט געפונען ארבייט דורך די ביורא׳ס 11942 ארבייטס־לאזע, ד׳ה. אז צוזאמען מיט זייערע הויזגעזינדען, וועלכע זיי האדעווען, איז פערזארגט געווארען מיט ברויט ניט וועניגער פון פופציג טויזענד יודישע נפשות.

יא, פערהעלטניסמעסיג, אין פערגלייך צו דער אלגעמיינער יודישער נויט איז דאס אפשר וועניג, אבער אז מען שטעלט זיך פאר אזא צאהל

אויפגאבע איז דאס געווען: צו לייטען א בעווענגג פון כמעט א האלבען מיליאן מענשען, וואס מען האט זיי פונאנדערגעטריבען פון אלע פיער עקען פון רוסלאנד און וואס זענען פלוצים אריינגעפאלען אין אזא פרעמדער, אונגעוועהנליכער סביבה, בפרט אין אזא שרעקליכען גייסטיגען מצב. די עפענטליכע מיינונג וועט אמאל ערשטוינט זיין, וען עס וועט ווערען בע־קאנט וויפיעל ארגאניזאציאנס־גייסט ס׳האט דענסטמאל ארויסגעוויזען די איבעראשטע יודישע געזעלשאפט. אויב דער לעזער קען זיך פארשטעלען, וואס ס׳איז אזוינס א האלבער מיליאן צושראקענע, פערוואגעלטע יודען, וועט ער בעגרייפען די גרויסקייט פון דער ארבייט. נישט דאס בין איך אבער היינט אויסען.

גראד אין די דאזיגע שווערע טעג האט די בעסטע יודישע אינטעלי־גענץ פערשטאנען, אז נאך דער „גיכער הילף" דארף מען תיכף ומיד אנ־נעהמען ערנסטע מיטלען, כדי צו פערמיידען די געפעהרליכסטע פאלגען פון דעם געשעהענעם אומגליק—די פיזישע און גייסטיגע דעמארא־ליזאציע פון די ברייטע יודישע פאלקס־מאסען. מען האט בעצייטענס פערשטאנען, אז מען וועט טהאן די בעסטע טובה די יודישע שונאים, אויב מען וועט זיך אינגאנצען אריינלאזען אין צדקה־ארבייט, אויב מען וועט זיך נור בעשרענקען מיט צייטווייליגער שטיצע. און מען האט זיך טאקע תיכף געזומען שאפען הילף דורך ארבייט: געבען די פרישע יו־רדים א מעגליכקייט, אויף וויפיעל מען קען עס נור צו ארבייטען, זעלבסט צו פערדינען זיך אויף ברויט, ניט פיהרען קיין פאראזיטען־לעבען פון „מקבלים". דער דאזיגער פרינציפ איז פראקלאמירט געווארען און די אר־בייט האט זיך גלייך אנגעהויבען. אין משך פון א האלב יאהר זענען געגרינדעט געווארען ביז 40 ארבייטס־פערמיטלונגס— ביורא׳ס, צום ערשטען יאנואר 1916 האבען שוין פונקציאנירט אזעלכע ביורא׳ס אין 38 שטעדט. ווי גרויס און ברייט עס האט זיך פונאנדערגעוואר־פען די נעץ פון דער דאזיגער וויכטיגער ארגאניזאציע קען מען זעהען דערפון, אז כמעט אין איין צייט האבען אנגעהויבען ארבייטען די ארבייטס־פערמיטלונגס־ביורא אין לובלין און אין סאמארא, אין סמאר־גאן און אין וואראנעזש, אין קיעוו און אין מאסקווע און אין באחמוט, פאלטאווא, יעקאטערינאסלאוו, מינסק, ווימעבסק, פעטראגראד א. א. וו. א. א. וו.

פאר דער מלחמה האט עקזיסטירט נור אין אזא ביורא—אין וואַרשוי—אבער ווי עס האבען זיך געוויזען די ערשטע סמנים פון גרויסען קרי־זיס האט מען גענומען ענטוויקלען די ארבייט אויך אין אנדערע שטעדט, תיכף געגרינדעט ספעציעלע קאמיסיעס אין בערדיטשעוו, זשיטא־

די טריבונע

No. 11. 25 מערץ 1916 קאפענהאגען.

אונזער שאפונגס-גייסט.

(די זעלבסטהילף פונ׳ם רוסישען יודענטום)

דאס רוסישע יודענטום נויטיגט זיך אין קאלאסאלע געלד־מיטלען, און די וועלט ג׳ט די מישלען ביסלעכווייז. עס וואלט ניט געיוען שווער צו בע־ווייזען, אז מיר האבען געליטען מעהר פון בעלגיען און מעהר ווי די קריסטליכע בעפעלקערונג פון פוילען, און אז מיר האבען בכלל בע־קומען פיעל וועניגער פון אלעמען. לכל הפחות דאס, וואס מיר בעקומען יא, בעקומען מיר עס אויך כמעט אויסשליסלין פון יודען גופא. נאר ווי ס׳איז, „די וועלט" גיט אונז געלד־מיטלען און מיר וועלדען זיך שטענדיג צו „דער וועלט" מיט אויפרופען וועגען נייער הילף און שטיצע.—

עס ליגט דעריבער אויף אונז א חוב צו בעווייזען דער וועלט, וואס מיר האבען אליין אויפגעטהאן בשעת דער מלחמה, כדי אויסצולעזען און אויפריכטען אונזערע חרוב געווארענע מאסען מיט איגענע כחות. מיר דארפען זעהען, אז קיינער זאל זיך ניט מאכען קיין פאלשע פארשטע־לונג וועגען אונזערע אויפרופען און וועגדונגען, מען זאל ניט מיינען, אז מיר שנארען. און בפרט דארפען מיר דאס מאכען, וויל מיר קאנען ווירקליך שטאלץ זיין אויף אונזער ארבייט—מיר האבען וואס צו בעווייזען דער וועלט.

איך האלט עס פאר איבעריג ווידער צו בעשרייבען די אלגעמיינע יודישע לאגע נאך די ערשטע זעקס־זיבען חדשים מלחמה, בשעת עס האבען זיך אנגעהויבען די גראנדיעזע גירושים. דאס איז שוין אלעמען גוט בעקאנט. געדענקען מוזען מיר אבער, אז נאך דעם ווי מ׳האט ארויסגעטרי־בען די גאנצע יודישע בעפעלקערונג פון קאוונער גובערניע, פון קור־לאנד און גלייכצייטיג האט זיך א גאס געטהאן דער גרויסער ים פון „היימלאזע" און „פליכטלינגע", איז פאר׳ן גאנצען רוסישען יודענטום געש־טעלט געווארען נור איין אויפגאבע—וואס גיכער ארויסראטעווען די אומגליקליכע, אונשולדיגע מענשען פון דער קאטאסטראפע. ניט קיין לייכטע

Di Tribune Nr. 11

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אינהאלט:

א. י.	אונזער שאפונגס־גייסט — —	1
לעא קעניג	צוויי סעלקער — — — —	7
י. בלייכער	די האסנונג אויף אמעריקא —	11
ל. אלין	די לאגע אין רוסלאנד — —	17
מ. גראסמאן	דער קריזיס אין קאנגרעס־בעוועגונג	22
ג. —	„דער יודישער קריגסגעפאנגענער"	28
אבקלאנגען און נאטיצען — — — — —		32

פרייז: 3 סענס, 7 סענט, 25 אייראס, 30 מפענ"ג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Asmussens Allé 2.

1916.

עס ווערן אנגענומען

אבאנענטען אויף דעם צווייוועכענטל. זשורנאל

„די טריבונע"

די טריבונע ווערט געבוירען אין א מאמענט פון א וועלט־קריזיס און האט נאר איין ציעל: זי וועט רופען דאס יודישע פאלק צו אנ׳אק־טיוער ראלע אין דער איצטיגער גרויסער צייט. איהר לאזונג איז: א ק ט י ו י ז ם. איהרע קאנקרעטע פארערונגען זיינען: אלוועלטלי־כער יודישער קאנגרעס, גלייכבערעכטיגונג, ארץ ישראל.

— אבאנענטען־פריז: 1 קר. 50 אוירעס א קוואַרטאל —

א ד ר ע ס פון ק א נ ט א ר א ו ן ר ע ד א ק צ י ע:

„Di Tribune", Soldenfeldsgade 1. København B.

אלע פאסטקאנטארען אין אייראפא נעהמען אן אבאנענטען אויף די טריבונע

Redaktør: M. Grosmann. רעדאקטאר־אריסגעבער: מ. גראסמאן

Trykt i „Jødisk Folketidende"s Trykkeri A-S. Larsbjørnstræde 23.

אבריעף אין רעדאקציע.

זעהער געעהרטער ה' רעדאקטאר,

אין נומער 7 פון „טריבונע" איז אבגעדרוקט אהן מיין ערלויבעניש מיינער א פריוואט־בריעף צו ה' זשאבאטינסקי פון 28־טען מערץ 1915. ווי איך פערשטעה, האט ה' זשאבאטינסקי מיט דעם דאזיגען מערקווירדיגען שריט, וועלכער איז ניט אנגענומען אין דער פרעסע־פאלעמיק געהאט פאלגענדע אבזיכט: אזוי ווי איך פערטרעט וועגען זיינע לעגיאנס־פראיעקטען, ווי אויך וועגען זיינע אנדערע ציוניסטיש־פאליטישע פאדערונגען א ענטשידענעם נעגאטיוון שטאנדפונקט, זאל מיין בריעף כלומר שט בעווייזען, אז מיט א יאהר צוריק האב איך זיך אנדערש בעצויגען צו זיין געזעלשאפטליך־פאליטישער טעטיגקייט.

מיין בריעף, ווי עס איז קלאר צו לעזען בעציהט זיך אבער אויסשליסליך צו ה' זשאבאטינסקי'ס זשורנאליסטישע טעטיגקייט אין עגיפטען, צו זיינע אינפארמאטארישע ארבייטען וועגען דעמסטמאליגער אונרוהיגער לאגע אין ארץ־ישראל. מיין בריעף האט אבער קיין שום שייכות נישט, צו דעם לעגיאן, נישט צו די אנדערע פאליטישע אקציאנען פון ה' זשאבאטינסקי. די פאדערונגען פון ה' זשאבאטינסקי זענען פון איהם אויפגעשטעלט גאנץ ווארען ערשט אין דער צווייטער העלפט פון יאהר 1915 און צו זיי קען מיין בריעף דאך גאווים קיין שייכות נישט האבען. וואס אנבעלאנגט דער לגיאנס־טעטיגקייט פון ה' זשאבאטינסקי האט מען אין מערץ 1915 קיין שום קלארע ידיעה איבערהויפט נישט געהאט וועגען דעם גאנצען ענין, וועלכען מען האט דעמסטמאל געבראכט אין צוזאמענהאנג נישט מיט'ן נאמען פון ה' זשאבאטינסקי נאר פון ה' אינזשענער רוטענבערג.

איך האב אויסדריקליך אנגעוויזען אין מיין דערמאהנטען בריעף, „אז עס גיהען ארום וועגען אייך (זשאבאטינסקי) אונקלארע, טריבע לעגענדעס". די דאזיגע ווערטער, וועלכע בעווייזען קלאר, אז מיין בריעף רעדט גאר נישט וועגען דעם לעגיאן, האט ה' זשאבאטינסקי געפונען פאר נויטיג נישט אבצודרוקען, נאר אוועקשטעלען אויף זייער ארט א היבש צאהל געדאנקען־שטריכען!

די לעזער וועלען מסכים זיין, אז די דאזיגע אייגענטימליכע אפערא־ציע, וועלכע ה' זשאבאטינסקי האט פארגענומען מיט מ־ין בריעף איז זעהר מערקווירדיג.

מיט גרויס דרך־ארץ

קאפענהאגען, 27 יאנואר 1916 ד"ר ש. בערנשטיין

פון דער רעדאקציע.

די ווערטער: „אז עס גיהען ארום וועגען אייך אונקלארע, טריבע לעגענדעס" זענען אין דעם אויבענדערמאהנטען בריעף פון ד"ר בערנשטיין צו ה' זשאבאטינסקי ניטא. די איינציגע שטעלע, וועלכע מיר האבען דזרכגעלאזען איז:

„וו. פאהרט די טעג קיין שוויץ און איטאליען. ער וועט זיך מטתמא זעהען מיט אייך. נעכטען איז צו אונז געקומען ד"ר פ. פ. ער גיט זיך ארויס (ווידאיעט סיעביא) פאר א פערטרעטער פון י., זש. און א. פון זיינע ווערטער האב איך זיך אבער ניט גענוג איבערצייגען, אז די בעטרעפענדע פערזאנען לעבען נאך באמת. איך האב, אגב, קיינמאל ניט געגלויבט אין זייער פאטענט און לעבנספעהיגקייט. און ס'ווילט זיך מיר אויסגיסען פאר אייך מיין ביטערקייט: שוואך, זעהער שוואך זענען ביי מיר די האפנונגען אויף דעם, אז פאר משיח'ן איז געקומען די גוטע צייט".

דידאזיגע איינציגע שטעלע איז גענוגען דורכגעלאזען דערפאר, ווייל, ווי די לעזער זעהען, ווערט אין איהר געדעדט וועגען פערזאנען, און זי האט קיין שום שייכות ניט צו דעם עצם־זין פון'ם בריעף.

אונז און דעם דייטשען פאלק א „שפראך און אינטערעסענגעמיינשאפט" און ציטירט מיט התפעלות די מיינונג פון א טשערנאוויצער אוניווערזיטעט־פראפעסאר, וועלכער בעטראכט אונז פאר אן׳אויסשפרייטונג פון דער דייטשער מאכטשטעלונג ביז טיף אינ׳ם שטח פון פרעמדע פעלקער און לענדער". אן׳אנדערער (ד"ר. באדענהיימער) וויסט אפילו, אז „די יודישע מאסען, אין מזרח האלטען זיך מיט א שטארקער ליבע בייַ זייער טראדיציע און בייַ דער יודישער שפראך", אבער אין דעמזעלבען ארטיקעל לייענט איהר, אז ס׳איז נויטיג „צו ביסלעך צוגעוועהנען די געבילדעטע יודישע מאסען צו בענוצען זיך מיט דער הויך־דייטשער שפראך" און מעגליך צו מאכען די יודען, צו שאפען פאלקס־שולען אין דער אייגענער שפראך, אויף וועלכע ס׳וואלטען זיך דערנאך געקענט אויפבויען מיטעלע און העכערע שולען אין דער דייטשער שפראך".

„די דייטשע מלוכה, זאגט וויטער דאס בלאט, האט אצונד אין איהר האנד דעם גורל פון נאך א פאלק, וויבמעס שפראך ס׳איז נישט וועניגער נאהענט צו דער דייטשער וי יודיש: די פלאמען. צי האט מען געהערט פון דער פלאמישער זייט וועגען א דייטש־פלאמישער שפראך־שותפות׳דיגקייט, בייַ וועלכער די פלאמישע שפראך זאל אראבנידערן צו דער ראליע פון א „דייטשען פאלקס־דיאלעקט" אדער פון א „פלאמיש־דייטש" וכדומה?

„נאך טויזענד מאל מעהר מוזען מיר שטענדיג אונטערשטרייכען אונזער נאציאנאלע אבגעזונדערקייט און אייגענארטיגייט דוקא בנוגע דער שפראך. נישט נור ווייל דא הערשען נאך די משונה׳דיגסטע השגות וועגען אונז, ווייל מיר זענען פאר אייראפא נישט האלב־אזיין נאר אפשר דאס לאנד פון אונטער די הרי חושך, און קורם כל דערפאר ווייל פאליטיש און לגבי חוץ איז די שפראך אונזער וויכטיגסטער אנהאלט, אהן דער שפראך פערליירט אונזער נעציאנאלע עקזיסטענץ לכל הפחות פאליטיש יעדען זין".

„דאס איז דאכט זיך, אלץ אזוי קלאר, און דא קומט מען און נישטעלט אונז אוועק פאר עפיס א משונה׳דיג פאלק, וואס טראגט זיך ארום יאהרהונדערטער מיט פרעמדע שפראך־שיריים, פאר א פאלק פון שפראך־בעטלערס און קולטור־מעקלערס, וואס בענוצט זיך אין איהר טאגטעגליכען לעבען און אין איהרע אייגעלסטען קולטורעלע שאפונגען מיט אבגענוצטע „בגדים פון פיינע הערשאפטסען". נאך מעהר מ׳גיט צו פערשטעהען לרוב צווישען די שורות, טיילמאל אפילו מיט קלארע דבורים, אז מיר וועלען סחמא לאנג בייַ די דאזיגע אלט־מאדישע בגדים נישט בלייבען, אז מ׳זאל נור נישט צולאזען אונז אבצוגעוועהנען זיך אין גאגצען פון׳ם דאזיגען „שניט" וועלען מיר מיט דער צייט זיך אנהויבען צוביסלעך טראגען לייטיש, ביז מיר וועלען קומען צו דער מדרגה פון—הויך־דייטש. און אלץ צוליעב „דיפלאמאטיע". ס׳איז שוין ווירקלעך די רעכטע צייט, אז די ה׳ה טריטש־באדענהיימער און זייערע חברים זאלען זיך אבזאגען פון זייער אפטרפסות איבער די אסט־יודען, וואס האט אונז ביז איצט שוין אויך גענוג צרות און קאן לסוף ווערען מסוכנדיג.

מפרצו ישכן. זבולון לחוף ימים ישכן והוא לחוף אניות וירכתו על צדון" גי־
בען אונז א קלארען בעגריף פון אונזערע ערשטע ים־לייט.

און אויך פון דבורה'ס שארפע צארנדיגע שטראף־פראגע: „ודן למה
גור אניום?" דערוויסען מיר זיך, דאס דער שבט דן האט זיך גלייך, ווי די
יודען האבען זיך בעזעצט אויף זייער לאנד, אבגעגעבען זיך מיט'ן ים, און
אז זיינע שיפען זיינען איהם טיירער געווען ווי דאס גאנצע פאלק, ווייל אין
יענער צייט איז זיך יעדער שבט געווען אבגעזונדערט און האט זיך אינ־
טערעסירט בלויז מיט זיך אליין. נור די שופטים און די נביאים, די וואס
האבען בעגריפען די וויכטיגקייט פון דער פעראייניגונג, האבען מיט היץ
געוועדט, געשריען און מעורר געווען דאס פאלק צו פעראייגונג, כדי זיי
זאלען קענען בייקומען דעם שונא, ווען ער וועט אנפאלען אויף זיי. און
דבורה'ס וואונדערליכע רעד א. א. וו. א. א. וו."

ביי אונז האט דער מחבר פונ'ם ארטיקעל גע'פיעלט. מיר זענען מסכים.
ס'וואונדערט אונז נור, וויי האט עס דער ציוניסטישער א. ק. ביז איצט נאך
ניט פערבאטען צו דרוקען אזעלכע ארטיקלען, וואס אין זיי קאן מען דאך
לייכט געפינען א רמז געגען דער טערקיי: א מארינע, דאן א פלאט, און דאן
אפשר א לאנד־זעצונג אין יפה... א קשיא אוף א מעשה!

ווער זענען מיר?

מיט דער דאזיגער פראגע וועגדעט זיך דער לעמבערגער „טאגבלאט"
ניט צו „די היימישע יודישע אסימיליאטארען פון אלע לאגערן און פארבען"
נאר גראד צו א גרופע יודען־פובליציסטען אין דייטשלאנד, זאגאר ציוניס־
טען, וואס „האבען געגומען אויף זיך די ארבייט פאפוליאריזירען דארט דעם
געדאנק פון אונזער עקזיסטענץ". אפנים וועלט עס געטהאן אזוי משונה'דיג
אין דייטש־פאטריאטיש, אז ניט קוקענדיג אויף די צענזור־שוועריגקייטען
האט זיך דאס „טאגבלאט" געפיהלט פאר מחויב אנווייזען אונזערע נייע
נביאים אויף דעם סקאנדאליעזען חאראקטער פון זייערע מעשים.

„די דאזיגע גרופע פובליציסטען האט אין א גאנצער שורה פון
בראשורען און ארטיקלען אין די גרעסטע דייטשע צייטונגען פערשפרייט
דעם געדאנק, אז מיר יודען אין מזרח־אייראפא און קודם כל אין פוילען
זענען „פיאנירען פונ'ם דייטשטום אין מזרח" און דערפאר דארף דייטשלאנד
אין איהר אייגענעם אינטערעס אונז אבהיטען פאר דער סלאווישער (פויליי־
שער) אסימילאציע". „וועגען דער יודישער שפראך רעדט מען באלד וויי
וועגען א „דייטשען פאלקס־דיאלעקט", באלד וועלט זי בעצייכענט פשוט
אלס „יודיש־דייטש" אדער דייטש־יודיש. פאר ה' ד ו ד ט ר י ט ש
למשל זענען מיר פשוט „דייטש־שפראכיג". ער קאנסטרואירט צווישען

אבקלאנגען און נאטיצען

א יודישער פלאט.

חטאנו, מיר האבען געזינדיגט! מיר האבען בעשולדיגט די פיהרענדע טען אין כל־המיני חטאים, האבען געהאט צו זיי טענות, אז זיי האבען אונז ניט „מאביליזירט" און, דעם ציוניזם ניט געענוג „מיליטאריזירט", אז זיי האבען פערדאמט דעם „לעגיאן" און כדומה. ס׳איז אפנים ניט ריכטיג. וואהרום, וועז ס׳וואלט געווען אזוי, ווי מיר בעהויפטען, וואלט דאך דער אפיציעלער ציוניסטישער ארגאן אין אמעריקא „דאס יודישע פאלק" ניט געדרוקט גראד איצט ארטיקלען „וועגען א יודישער מאדרינע" . יא, יא, עס ווערט דארט נאכגעוויזען, אז מיר ברויכען, ניט מעהר און ניט וועניגער, ווי א יודישע מארינע, ווייל מיר זענען גאר אנדערש אלט ים־פאלק. — — — הערט זיך צו:

„מיר מוזען גלייך גרינדען א ים־פעראיין, וואס זיין אויפגאבע זאל זיין צו בעשאפען א יודישע מארינע. אנהויבענדיג מיט שטראוס׳עס יאכט־שיף וועלען מיר זיך לאזען אין די גרויסע וואסערען, און זיך צוגעוועהנען צום ים. לאמיר ניט פארגעסען, דאס נאך אביסעל, און אויב אויך גריכענלאנד זאל אריין אין דער מלחמה, וועלען אפגעשניטען ווערען אלע פערבינדונגען מיט ארץ ישראל, און דאן. אויב מיר וועלען זיין גרייט צו דעם מאמענט, וועלען מיר קענען פארטזעצען אונזער ארבייט. אונזערע שיפען, דערווייל מיט דער אמעריקאנער פאהן פלאטערנדיג אויף איהרע זעגלען, וועלען קענען בריינגען פון צייט צו צייט אונזער הילף צו אונזערע גבורים, וואס זעצען פארט זייערן הייליגען קאמפף צו פערטהיידיגען אונזער לאנד און זיי געבען די מעגליכקייט צו זיעגען."

„איך מוז זיך צוריק אומקעהרען, דערמאנען מיינע לעזער דעם עבר אונזערען. דערמאנען זיי, וואס פאר א מאכט מיר זיינען געווען אויפ׳ן ים, אזוי ווי אויף דער יבשה. און עס איז געווען צייטען, וואס מיר האבען דערגרייכט צו דער גרעסטער שטופע פון ים־מאכט, און ניט איין מאל האבען מיר ארויפגעוואלפען אשרעק אויף אונזערע שכנים, די פלשתים, די מצריים, גריכען און רוימער, און זיי געמאכט צייטערען פאר אונז. ליידער זיינען ניט פיעל בי אונז, וואס וויסען דאס."

„גלייך שוין, נאך איידער מיר זיינען א בעזונדער פאלק געווארען, ביי דעם אנפאנג פון אונזער עקזיסטענץ נאך, און מיר בעגעגענען שוין יודישע ים־לייט. יעקב׳ס ברכה צו זיינע קינדער: „אשר ישב לסוף ימים ועל

דערפֿנישען פון אנ׳אונטענדענציעזער ציוניסטישער פאליטיק איז ניט פער־
שלייערט, זענען מסכים, אז די איבערפֿירונג פון אונזער צענטראל־לייטונג
איז אונבעדינגט נויטיג פאר די אינטערעסען פון אונזער גאנצער בעוועגונג;
דאס אליין איז נאטירליך ניט גענוג. ס׳מוז אין ע. א. ק. אריינקומען א נייער
גייסט, ס׳מוזען בעזייטיגט ווערען די איינזייטיגע טענדענצען, נייע כחות
דארפען צוגעצויגען ווערען, מ׳מוז בילדען א קאאליציאנס־לייטונג, וועלכע
זאל פערטרעטען פערשיידענע שטרעמונגען פון אונזער בעוועגונג. דער פא־
ליטישער חאראקטער דארף ווידער ווערען בעטאנט. מ׳מוז, אויף וויפיעל
עס לאזט זיך, פאריכטען די שווערע שאדענס און מ׳מוז אויפֿן ברייטסטען
אופן צוטרעטען צו דער אויפקלערונג פון דער געזעלשאפטליכער מיינונג.
דאס אליין, אז נאך א 16־יעהריגער טעטיגקייט האבען מיר ניט קיין איין
איינציגען בוך, וועלכער זאל זיין ביכולת קלאר צו מאכען דעם מלוכה־
מאן אונזערע ציעלען און טעטיגקייט, בעווייזט שוין אויף ווי ווייט מיר
האבען פערנאכלעסיגט די פרימיטיווסטע פאדערונגען פון פאליטישער
ארבייט.

דער צ־וניזם מוז ווידער אמאל דערהויבען ווערען צו זיין אמאלי־
גער גרויסקייט. פינסקער האט געוואלט שאפען א פאליטישע בעוועגונג
ביי יודען; זי איז אבער נעלם געווארען. מיר מוזען זעהען, אז הערצל זאל
חלילה ניט האבען דעמזעלבען מזל. מיר געפינען זיך נאך עד היום אינ׳ם
צושטאנד פון מוטלאזיגקייט, פחדנות און אבגעשוואכקייט, וואס האט חא־
ראקטעריזירט דאס יודענטום פאר׳ן ציוניזם. מיר זענען נאך כסדר אין
רשות פון די גלות־שטימונגען. דער ציוניזם פון אונזער צייט איז נאר א
נייעס ווארט און נאך אלץ ניט קיין נייער אמת׳ער געפיהל. מיר זענען
בלויז גלות־ציוניסטען. מיר האבען דערטרונקען דעם ציוניזם אין אונ־
ענדליכע שטודיען, דיסקוסיעס און אין געלדזאמלונגען. ער איז געווא־
רען א געגענשטאנד פון אקאדעמישע פלפולים און ווארט־דועלען. דער
ציוניזם מוז ווידעראמאל זיך דערהויבען צו א בונד פון אידעאליזם.

אין יעדען יודען ווילען מיר וועקען די פעראנטוואַרטליכקייט פאר
דער עקזיסטענץ פונ׳ם פאלק; מיר ווילען בעפעסטיגען זיין רצון טריי צו
זיין דער יודישער זאך. דער ציוניזם מוז אויפגעוועקט ווערען פון זיין לע־
טארגישען שלאף. מיר זענען זאט פון די פיעל, פיעל ווערטער; מיר ווילען
א ציוניזם פון מעשים.

בן משה צבי.

פון דאקומענטן, וואס האבען א היסטאריישען ווערט. די „פועלי־ציון" ער־
פיהלען זייער חוב—זיי פאראינטערעסירען די יודישע אורבייטערשאפט און
די סאציאליסטישע עפענטליכקייט מיט אונזערע אויפגאבען. דער א. ק. האט
אבער פאלשטענדיג פערנאכלעסיגט די צוציהונג פון די סימפאטיען פון דעם
אייראפעישען בירגערטום.

דער ציוניזם האט ניט פערשטאנען איבערצונעהעמען די פיהרענדע
ראליע אין דער דאזיגער בעווענגונג. עס איז שוין פארגאנגען יענע צייט
ווען מ׳האט אונז גערעכענט פאר די נאטירליכע פערטרעטער פון יודישען
פאלק, ווען די רעגירונג פון א שטארקער וועלט־מדינה האט מיט אונז גע־
פיהרט דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען, ווען רעגירונגען האבען אונז
פראטעזשירט און האבען אונז פארגעלעגט לענדער. דער ציוניזם איז
מגולגל געווארען אין א פארטיי בתוך דעם יודענטום, געווארען אן׳ענגהאר־
ציגע גרופע, און איהר לייטונג בעהאנדעלט יעטוועדערען, אפילו בעגאב־
טען, פארטיי־חבר אקס א פיינד און זוכט ארויסצושטויסען איהם פון דער
ארגאניזאציע, אויב זיינע מיינונגען שטימען ניט אין אין איניגע פרטים
מיט די אנשויאונגען פון דער לייטונג. דער גרויסער מאמענט, אויף וועל־
כען עס האבען תמיד אנגעוויזען די פערטרעטער פונ׳ם פאליטישען ציוניזם
ווי למשל, מארמארעק, טאר ניט פערבייגעהן ניט אויסגענוצטערהייט.
ס׳מוז דורכגעפיהרט ווערען, אז די ציוניסטישע ארגאניזאציע זאל נעהמען
א געהעריגען אנטייל ביים שאפען פון א געזעצליכער פארטרעטערשאפט
פונ׳ם יודישען פאלק, און זאל זיך ניט אבזאגען צו ערפילען די אויפגאבען,
וועלכע עס האט פאר איהר געשטעלט דאס באזעלער פראגראם.

די נויטוועגדיגסטע בעדינגונג פאר א פרוכטבארער טעטיגקייט איז
די איבערפיהרונג פון דער רעזידענץ פון א.־ק. אין א נייטראלען לאנד. נאר
אין דעם פאל וויעט די פאליטיק פון א.־ק. קענען ענדליך שטעלען זיך אופ׳ן
באדען פון א יודישען שטאנדפונקט.

דאס קאפענהאגענער ביורא איז ניט ביכולת צו גאראנטירען דעם
נייטראלען חאראקטער פון דער לייטונג. שיקען צוויי סעקרעטערען און אפי־
לו א מיטגליעד פון ענגערען א.־ק. אין א נייטראלע שטאדט, וואו די אר־
בייט וועלט אדורכגעפיהרט לויט די דירעקטיוון פון א רעזידענץ אין א
קריעגספיהרענדען לאנד, איז בלויז א פארס. ברייטע ציוניסטישע קרייזען
זענען געווען באמת איבערראשט, ווען זיי האבען דערוואוסט פונ׳ם קאמו־
ניקע פון א.־ק. 8 אקטאבער 1915, אז די רעזידענץ פונ׳ם ועד איז בערלין
און ניט קאפענהאגען, און אז אזוי ארום האט דער ענגערער א.־ק. ניט ערפילט
די בעשליסען פון דער יוני־קאנפערענץ פונ׳ם גרויסען א.־ק.

די ציוניסטען פון אלע לענדער, וואס זייער בליק אויף די אמת׳ע בע־

כען אין דער גאנצער גלות־געשיכטע, וועלכער איז פארגעקומען אין ניו־יארק, האט געפארערט אין נאמען פון 350,000 יודישע ארבייטער צוזאמענ־רופען א יודישען קאנגרעס אויף דעמאקראטישע יסודות און, ווי נארדוי, אינטערנאציאנאל־געזיכערטע, בירגערליכע און נאציאנאלע גלייכבערעכטי־גונג אין אלע לענדער; פרייע אימיגראציע, קאלאניזאציע און נאציאנאלע אויטאנאמיע אין ארץ ישראל. לעת עתה שטעהט הינטער דעם נאציאנאלען עקזעקוטיוו־קאמיטעט אין אמעריקא א מאסע פון א מיליאן ארגאניזירטע יודען, בעגאבטע פאליטיקער און ספעציעלע צייטונגען ארבייטען לטובת דער פערווירקליכונג פון דעם יודישען קאנגרעס. די אמעריקאנישע סאצי־אליסטישע פארטיי האט בעשלאסען אונטערשטיצען די יודישע פאדערונ־גען. די בעוועגונג האט זיך אריבערגעווארפען קיין קאנאדא, וואו ס'ווערט אויך צוגעגרייט א יודישער לאנדס־קאנגרעס. בעת א סך גרויסע ארגאני־זאציעס, וואס געהערען גאר ניט צו אונזער בעוועגונג, האבען מיט'ן אינ־סטינקט פון א פאלק, וואס דאגה'ט פאר זיין עתיד אין איצטיגען יום־הדין אנערקענט די נויטוועגדיגקייט פון א גרויסשטייגערדיגער יודישער פאלי־טיק, האט אונזער לייטונג מיט א פילאזאפישער געלאסענקייט און מיט א גלייכגילטיגער מינע פון זעלבסטצופריידענהייט איבערגעלאזען די זאך אויף גאטס בעראט. די שטרעמונג אין פאלק גופא איז געווארען אזוי שטארק, אז ה' ש. לעווין, א מיטגליעד פון דעמזעלבען ענגערען א. ק., האט ערק־לערט דעם וויעדערשטאנד פון א. ק. פאר אויסזיכטסלאז.

דאס יודישע פאלק געהט איבער צום סדר־היום פארביי דעם ועד, וואס האט זיין גרויסען ציעל פארלוירען. נארדוי'ס ארטיקעל האט געמאכט א סוף צו דער בית־הקברים־שטילקייט, וואס הערשט אין די ציוניסטישע רייהען פון אייראפא. דער שווייצעריישער לאנדס־קאמיטעט האט זיך געש־טעלט אופ'ן באדען פון נארדוי'ס פארשלאגען. א נייעס לעבען האט זיך דער־וועקט אין דער ארגאניזאציע. אומעדום ווערט די יודענפראגע געשטעלט אין דעם מיטעלפונקט פון דער דיסקוסיע. אויך די פועלי־ציון האבען זיך אנגעשלאסען אן דער נייער בעוועגונג. דידאזיגע סאציאליסטישע פראקציע קען דיענען אלס א ביישפיל, וואס מ'קען דערגרייכען ביי ציעל־בעוואוס־טער ארבייט. לויט איהר איניציאטיווע איז אויפגעהויבען געווארען די פרא־גע וועגען א יודישען קאנגרעס אין אמעריקא, אויף איהרע קליינע מיטלען האט זי איינגעארדנעט א יודישעס קארעספאנדענץ־ביורא אין האאג, אינפארמירט אויספיהרליך די יודישע און סאציאליסטישע פרעסע איבער אלע וויכטיגע געשעהנישען אין יודישען פאלקס־לעבען און האט ניט לאנג ארויסגעגעבען א בעדייטענדעס בוך, וואו עס איז אבגעדרוקט געווארען א וועגדונג צו דער סאציאליסטישער אינטערנאציאנאלע און א גאנצע שורה

פיהרונגען מצד דער אפיציעלער פרעסע, דער וויידערשטאנד געגען א פער־
טרעטערשאפט אויפ׳ן פריעדענס־קאנגרעס און די מאטיוון דערצו זענען
די בעסטע בעווייזען פאר אונזער בעהויפטונג.

ניט קוקענדיג אויף אלע בעמיהונגען און „הורא־פאטריאטיזם" פון
אונזערע דייטשע חברים, האט מען זעהר וועניג געפועלט ביי דער דאזי־
גער גרופע, און די לאגע אין פאלעסטינא האט זיך ניט געבעסערט. אין
דעם „הילפספעראיין פון די דייטשע יודען", וועלכער פאסט זיך צו בעסערי־
לויט זיין גאנצער ריכטונג, צו דייטשלאנדס טענדענצען איידער דער ציו־
ניזם, האט דער א. ק. א געפעהרליכען קאנקורענט. אין ניט קוקענדיג אויף
אלע אונווערדיגע פארדרעהונגען פון אונזער פראגראם און אויף אלע רע־
דערייען א־לא בלומענפעלד וועט דער ציוניזם דאך תמיד פארלירען אינ׳ם
געווען מיט׳ן „הילפס־פעראיין". אויסנוצען די יודען אלס א מיטעל צו
דערגרייכען פרעמדע פאליטישע אינטערעסען — דאס איז די מעטאדע פון
דער רוסישער רעגירונג; דאס איז די טאקטיק פון דער „אליאנץ־איזראע־
ליט" און פונ׳ם „הילפס־פעראיין". דער ציוניזם האט ערקלערט דאס יודי־
שע פאלק אלס א צוועק פאר זיך גופא — דאס איז געווען זיין נייע פא־
ליטישע תורה. מיר גלויבען, אז דאס וואס ציוניסטען פון פערשיידענע לענ־
דער טאנצען אויך מיט אין דעם שאוויניסטישען טומעל, וואס הערשט איצט
אומעדום, קען ווערען געפעהרליך פאר דער ענטוויקלונג פון דער ציוניס־
טישער בעווענונג. די איינהייט פונ׳ם יודישען פאלק, וועלכע הערצל האט
בדעה געהאט צו שאפען, איז איצט, מעהר ווי ווען ניט איז, אין סכנה.
מיר זענען א פארטיי פון יונגע, און דעריבער ווערען מיר מעהר ווי
אלע אנדערע ארגאניזאציעס אבגעשוואכט דורך די בלוטיגע מלחמה־
קרבנות. און אויב מיר וועלען נאך פארלירען אונזער גייסטיגע איינהייט,
דאן וועט אונזער בעווענונג געשעדיגט ווערען אויפ׳ן שווערסטען און גע־
פעהרליכסטען אופן.

איצט איז געקומען דער מאמענט, אויף וועלכען ס׳איז געווען בערעכענט
הערצל׳ס טעטיגקייט. ס׳איז א טרויעריגע ערשיינונג אין אונזער געשיכטע,
וואס אין פריעדענסצייטען האבען מיר געהאט אזא מין פאליטישען גאון
ווי הערצל און וואס אצונד שטעהען בראש פון אונז אונבעדייטענדע שוואכ־
כינקע מענשעלעך. און דער היסטאריקער פון אונזער בעווענונג וועט מיט
פערוואונדערונג מודיע זיין די קומענדיגע דורות וועגען דעם, אז א ציו־
ניזטישער א. ק. איז אריסגעטראטען געגען דעם ציוניסטישען טייל פון
נארדוי׳ס פארשלאגען.

אצונד האט דאס פיהרערלאזע פאלק אליין איבערגענומען די אי־
ניציאטיוו. דער יודישער ארבייטערקאנגרעס, וואס האט צו זיך קיין גליי־

תמיד געזאגט, אז ס׳איז ניטא קיין כלל־ישראל־נויט, וועלכע קאן געלעזט ווערען אויף אן׳אייגהייטליכען אופן. עס זענען נאר דא „יודענהייטען און יודען־פראגען" פון איינצעלנע לענדער, וועלכע קענען געלעזט ווערען אין די ראהמען פון יעדער איינציגער מלוכה. ערשט דער ציוניזם האט פראקטיש לאמירט די יודענפראגע צו א וועלט־פראגע, אין וועלכער עס זענען פארטרעטען ניט נאר דאס יודענטום, נאר אויך אלע מלוכות. די לעזונג פון דער יודענפראגע איז די פאדערונג פון מאראל, א היסטארישע נויטוועגדיגקייט, וואס איז נוצליך פאר דער גאנצער מענשהייט. דער ציוניזם, אלס די איינציגע נאציאנאלע ארגאניזאציע פון׳ם יודישען פאלק, האט דעם מאראלישען חוב, מיט אלע זיינע קרעפטען, ניט האבענדיג אין זין נאר דעם מאמענטאלען ערפאלג, ארויסצושטעלען אלע היסטארישע פאדערונגען פון דעם יודענטום. לכל הפחות מיר זעלבסט מוזען זיך ערנסט בעטראכטען; מיר גופא מוזען אין זיך גלויבען. מיט דער בעטאנונג פון אונזער שוואכקייט, וואס מ׳רופט עס ביי אונז „רעאל־פאליטיק", קען מען גארנישט ניט דערגרייכען. דעם פארׄיאוש׳טען, וואס איז איבערצייגט אין זיין שוואכקייט וועט קיינמאל גארנישט ניט געלינגען. אהן א שטארקען רצון, אהן א פעסטער אמונה אין זיך איז דער ציוניזם א פארם אהן אנהאלט, א בילד, וואס וועט שנעל פערשוואונדען אין דער געשיכטע פון׳ם יודישען פאלק. איצט ערשט ווייזט זיך ארויס וואס פאר א גרויסער פעהלער עס איז געווען דער פראקטישער ציוניזם. ער איז ניט געווען די לעזונג פון דער יודענפראגע און ער וואלט בשום אופן עס ניט געקענט ווערען דורך זיין פארשלעפטען, לאנגזאמען טעמפ, אפילו נאך א סך צעהנדליגער יאהרען. דער — מיט אזוי פיעל מיה געשאפענער — ישוב אין ארץ ישראל איז אבער געווארען א מין משכון ביי דער טערקיי. איהר פארטרויען האט ער ניט געווואונען, ווען ניט די פאלעסטינא־ארבייט, וואלטען מיר אפשר געקענט, אלס זייטיגע, פראנק און פריי פערהאנדלען מיט דער טערקיי, ניט זייענדיג געבונדען דורך אונזער האב און גוטס. מיר האבען זיך געסטארעט אריינשמוגלען דער טערקיי א משכון. מיר האבען איהר אנגעבונדען אונזערע קאפיטאלען, זיך אריינגעחאפט, געבעטעלט, מיר זענען אויפגעטרעטען אלס ענגלענדער, דייטשען און אפילו אלס רוסען. געגען איהר רצון האט אונז די טערקיי געמוזט ליידען. און אויף אזעלכע יסודות האבען מיר געריכטעט אויפצובויען א גרויסען בנין!

נאך געפעהרליכער איז די פאליטיק, וואס עס פיהרט איצט אונזער לייטונג. זי שטעלט אלץ אויף איין קארט. דעם גורל פון ציוניזם פארבינדט זי מיט׳ן נצחון פון א בעשטימטער גרופע. דעם פאקט קאן מען ניט אבלייקענען. בליומענפעלדס בראשורע און די הסכמה מיט איהרע אויס־

דער ציוניזם איז דער היפך פון דער „סודות־מאכעריי־פאליטיק" און פון אונקאנטראלירטער אייגענמאכט פון איינצעלנע גדולים. אויפריכטיגקייט —דאס איז דער פונקט, וואס דער ציוניזם האט איינגעפיהרט אין דער יודישער פאליטיק. אויפריכטיגקייט בנוגע צו זיך, בנוגע צום פאלק און בנוגע צו דער גאנצער וועלט. מען שטעלט ניט ארויס קיין פראגראמען, כדי זיי דערנאך פארשווייגען אדער אבצולייקענען. נארדוי׳ס פארשלאגען זענען נור א פועל־יוצא פון דער באזעלער פראגראם, ער וועגדעט זיי נאר אן צו דער איצטיגער לאגע. דאס גלייכען איז אויך די פאדערונג פון א פערטרעטונג פון יודישען פאלק אויפ׳ן פרידענסקאנגרעס ניט מעהר, ווי א דירעקטער פועל יוצא פון אונזער פראגראם. די דאזיגע פערטרעטונג וואלט געווען די ערשטע אפיציעלע אנערקענונג פון יודען אלס א נאציאן מצד די אומות העולם. שוין די דורכפיהרונג פון אזא מין זאך וואלט געווען א וויכטיגער ערפאלג.

ניט אויסנוצען דאס — וואלט געהייסען אבזאגען זיך פון יענע רעכט, וועלכע סיי די שוואכסטע און סיי די שטארקסטע בעטראכטען אלס א זעלבסטפערשטענדליכקייט.

ס׳איז לגמרי אונבעגרייפליך, וואס פאר א שאדען און וואס פאר א סכנה ס׳שטעקט אין אונזער איינטיילנעהמען אין דער פריעדענסקאנפערענץ. פרייוויליג אבזאגען זיך — וואלט געהייסען אנערקענען די נט־אכטונג צו אונז פון אונז גופא. ס׳וואלט געווען אנ׳אבסורד אבזאגען זיך פון דעם רעכט צו זיין רעפרעזענטירט אלס א כלל דארטען, וואו עס וועט געלעזט ווערען אונזער גורל. ערנידעריגען זיך צו א רצון־לאזען פארי קען ניט זיין דער מיין פון ערנסטע יודישע פאליטיקער. דאס יודישע פאלק וואלט דערמיט ערקלערט, אז: „מיר בעטען אייך, איהר פעלקער פון אייראפא, ניט צוצולאזען אונז צו אייערע בעראטונגען. מיר ווילען ניט ווערען געפרעגט בעת איהר בעשטימט אונזער צוקונפט. מיר פארלאזען זיך אויף אייער גוטען ווילען! מיר האבען מורא, אז דערמיט, וואס אויך מיר וועלען דארפען שטימען, קענען מיר שעדיגען אונזערע אינטערעסען."

דורך אנ׳עוועלטעלער בעטייליגונג אין דער פריעדענס־קאנפערענץ איז זיך דער ציוניזם ניט מתחיב צו קיין שום בעשטימטער ריכטונג. עס בלייבען פאר איהם פריי אויך אלע אנדערע דרכים, וועלכע קענען פיהרען צו דער פערווירקליכונג פון אונזערע וינשען. דאס אליין, וואס עס האבען זיך געפונען אזעלכע ציוניסטען, וואס זענען געגען דעם, אז די יודענפראגע זאל אוועקגעשטעלט ווערען אויפ׳ן סדר היום פון א קאנגרעס, בעווייזט, ווי טיעף עס האט אין אונז אייגעדרונגען דער געדאנקען־שטייגער פון דער אסימיליאציע. די פני פון דער אסימיליאציע האבען דאך

אחדות, טאקטיק און דיסציפלין.(*)

דער אקציאנס־קאמיטעט אפעריירט איצט מיט דריי וואונדערבארע זאכען: אחדות, טאקטיק און דיסציפלין. און ווי נאר ס'ווערט פון עמיצען ארויסגעזאגט א פרייַ און עריינסט וואָרט, באלד שיקט מען ארויס אנטגעגען א טיף־אויפרעגענדע סימפאניע פון די דאזיגע דריי טענער. דער דאזיגער מעטאד איז זעהר פראקטיש. קיין שום בעשטימטע, אייגענע מיינונגען זענען דערביי ניט נויטיג, ס'איז פארהאן כמעט אן'אויטאמאטישער מעחאניזם, וואס ארבייט ראיעל און גענוי פון זיך אליין. אמאל, זעהר זעלטען, עריוויבט מען זיך ארויסצוזאגען א מיינונג, ווי, למשל, ביי ד"ר נארדוי'ס פארשלאגען, וועלכע מען בעצייכענט אלס ניט־נייטראל, און באגעגענט מען פאר דעם ערגעץ־ניט קיין שום פארשטענדניס, ווערט כהרף־עין אבגעלייקענט די נאר־וואס אנערקענטע אמונה, מען פערלירט פלוצלונג יעדע פרינציפיעלע געג־נערשאפט, מ'גיט דעם אידעע אפילו פאר א פיינע זאך, אבער די צייט איז, כלומרשט, נאך ניט גענוג רייף. אויף דער סצענע טרעט ארויס די דיסציפלין אין איהר גאנצער קדושה און גדולה. פלוצלונג ערשיינען פאלי־טישע סודות, מ'שאפט א וואונדערפולע אטמאספערע, מ'אימפאנירט דער גאנצער וועלט, און נאכדעם קעהרט מען זיך אום צוריק מיט א מלכות־דיגער גרויסקייט אין דער געוועהנליכער נישטיגקייט.

מיט אזעלכע מעטאדען קען מען אויסקומען א גאנצע צייט, אבער ענדליך מוז דאך קומען א סוף צו דער גאנצער גדלות.

דער קליינער א.־ק. האט איצט איבערגענומען די ראליע פון די „פראטעסטראבינער", און ווי זיי פראטעסטירט ער געגען יעדער נייער און שטארקער בעוועגונג אינ'ם יודישען פאלק, וועלענדיג זי דערשטיקען אין סאמע אנהויב. פאר הערצלען איז דער ציונזים געווען אן־עפענטליכע דיסקוסיע פון דער יודען־פראגע; אונזער לייטונג זוכט מיט אלע איהרע קרעפטען זי צו אונטערדריקען.

הערצל האט אויפ'ן שארפסטען אופן דיסקרעדיטירט די אונווערדיגע „הינטער־טרעפען־פאליטיק", און דאס איז געווען דער שטארקסטער קלאפ, וועלכען די קהילה־גדולים וועלען אהם קיינמאל ניט מוחל זיין. אונזער א. ק. האט בשלום געפונען דעם וועג צוריק אהיים, האט זיך בעהאלטען הינ־טער די געשלאסענע טירען, אויף קיין האר קימערט ער זיך ניט וועגען דעם רצון פון פאלק. און די אופגערעגטע שטימען, וואס לאזען זיך הערען פון אומעדום, בערוהיגט ער מיט א האנד־בעווועגונג פון יענע גדולים, וואס ווייסען כלומרשט אלץ און טארען גארנישט ניט ארויסזאגען.—

(*) זעה נ"ר 9, ארטיקעל "דער יום־הדין".

ס׳וואלט געווען זעהער טרויעריג און וואלט געקענט ברענגען צו יאוש, ווען מיר וואלטען ניט געוואוסט, אז דאס אלץ פרעדיגען נור אונזערע אויבערשטע שיכטען: די, וואס ציטערן אינ׳ם שטעדטל פאר׳ן פריטאוו, אין דער רעזידענץ פאר׳ן מיניסטער, אין אמעריקא פאר א יודישען קאנגרעס, אין א פיינער געזעלשאפט פאר א יודיש ווארט. בי׳ פיעלע איז עס פשוט בירושה, געגען זייער אייגענעם ווילען.—

איך גלויב אבער, אז א בעוואוסטזיניגע, צו א פרינציפ דערהויבענע פאסיוויטעט, איז דער בעשטאנד־טיי׳ל נור פון דער יודישער האלב־אסימי־לירטער און העברעאיסטיש־פער׳בטלנ׳טער אינטעליגענץ, ווי אויך פון די מיטעלע און העכערע בירגערליכע קרייזען, זיי לעבען מעהר אין דער אויסען־וועלט, זיי מוזען זיך מעהר צופאסען, אפטער באגעגנען זיך מיט׳ן פריץ און שטעהן פאר איהם אהן א היטעל; זיי ווילט זיך אויספיינען פאר די קריטטען מיט אונזער ענ׳יות׳דיגקייט און פריעדליכקייט. דאס, וואס די קריסטען האלטען ביי זיך אלס א מין דעסערט פאר יום־טובים און זונטא־גען, פערבארגען אין זייערע קירכען, האבען אונזערע אוואנגארדען פון אסימיליאציע אנגענומען אלס א טייערע מטבעה און ניאנטשען זיך דערמיט ווי מיט א אמת׳ער צירונג.

אין די ברייטע שיכטען פון פאלק, צווישען די ארבייטער און בעלי־מלאכות, אין די געדיכטע פון דער אומה, לעבט נאך אבער דער גייסט פון אמאל, וואס ציטערט אויף אפט פון רעוואלוציאנערן דראנג און וויל זיך ארויסרייסען פון שטייג. עס פעהלען ליידער די אמת׳ע פיהרער, וואס זאלען געבען די אמת׳ע ריכטונג, געהעריג פערוועגדען דעם געטליכען פייער וואס גליהעט נאך. אין פאלק שלומערט דער נאטור־מענש, דער שטאלצער גייסט. דאס יודישע פאלק איז ניט פערקריסטעלט. עס וועט ניט אייביג „רוהיג קייען די היי״ און וועט ניט תמיד פעו שוויגען אלעמען און אלץ, ווי די בידנע קליאטשע. דאס פאלק האט שוין אפשר פערגעסען, רעדענדיג מיט׳ן לשון פון מענדעלע, אז עס איז „א פרינץ״, אבער דאס בלוט איז אין איהם נאך הייס און פליסענד. אט לייענט איבער מענדעליס „קליאטשע״ און נעהמט דערנאך שלום אש׳ס פרעכטיגע דערצעהלונג „דאס קוילער געסעל״, און איהר וועט גלייך דערפיהלען אין דעם העלד פון דער מעשה דעם יודען פון אמאל, וואס מוז, וואס וועט זיין דער יוד פון דער צוקונפט.

דערצו איז אבער דרינגענד נויטיג ראדיקאל צו ענדערען די ערציהונג פון דעם יונגען דור בכלל און ציוניסטישען בפרט.

מ. גראסמאן.

שטאנד, וען עס איז אפילו א סכנה איבערגעבראכען צו ווערען. ס׳איז די פסיכאלאגיע פון א זעלבסט־בעוואוסטער און פרייער נאציע. —

איך וואלט נאטירליך געקענט ברענגען א פאק מיט פסוקים, היס־טארישע ציטאטען און דאטען, אבער מיט פסוקים און ציטאטען קען מען שטענדיג אפעריערן, ווי מען ווייל. דער ת״נ״ך איז טיף, ווי דער ים, און אויף זיין באדען קען מען געפינען כל־המיני פערלען, וואס האבען כל־המיני קאלירען, לויט אלערליי געשמאקען. אט האבען דאך די דייטשע ליבעראל־רעפארמיסטישע ראבינער נאכגעווויזען מיט פסוקים און ציטאטען פון ת״נ״ך און תלמוד, אז על פי דין מעג מען פערברענען מתים אין קרע־מאטאריומס, בשעת די ארטאדאקסישע ראבינער האבען פון דיזעלבע קווע־לען געבראכט בעווייזען (פסוקים און ציטאטען), וואס זאגען דער היפך, נעמליך, אז ס׳איז א גרויסער חטא.

מען ברויכט גאר ניט פיעל גריבלען זיך, „וויט בליקען״ און פער־לירען א סך וועדטער, כדי צו פיהלען און איבערצייגען זיך אין דעם, אז די אור־יודישע מדה, דער אמת׳ער יודישער חאראקטער, דער ריכטיגער, ניט פערקריפעלטער יודישער טיפ, דער אידעאלער יוד פון אמאל און „דער יוד, ווי ער וועט זיין״ אדער „ווי ער דארף זיין״ איז קודם אגע־זונטער, פרישער, קרעפטיגער מענש; אנ׳אקטיווע געשטאלט, מלחמה־פעהיג און קאמפפס־לוסטיג. פאר אונז, מאדערנע גלות־מענשען, איז עס א אידע־אל ניט דערפאר, ווייל ער איז קריגעריש, שאוויניסטיש אדער וועלט־בע־הערשענד, נאר ווייל ער איז א נאטירליכעס בעשעפעניש, א מענש, ווי אלע, ווי די איבעריגע פעלקער ארום אונז, א מענשליכער מענש לעבענס־פעהיג, מיט אלע חסרונות און מעלות פון בשר ודם׳ס.

ס׳איז א סמן פון שפל׳דיגקייט און גייסטיגער דעגענעראציע, וען גראד אין די צייטן רייהען, בפרט צווישען דעם אוואנ־גארד, צווישען דער יוגענד, הערשט א גייסט פון פרינציפיעלען פאסיוויזם, וואס פון איהם טראגט דער ריח פון די מערב־איראפעאישע ליבעראלע רבנים, וועלכע פרעדיגען וועגען א מיסיע פון א צוזייטען און צושפרייטען פאלק, זעהענדיג אין דעם גלות א עאצב אלקים און גאר א מעלה.

מאכען פון אונזער גרעסטער גלות־מכה, פון אונזער געטא־שאנדפלעק, דעם געבויגענעם רוקען, גאר א מעלה, דערהויבען די פחדנות פון געוויסע יודישע קרייזען צו א מדרגה פון א נאציאנאלער טוגענד, צוגעבען אונ־זער פערקריפעלונג און פאסיוויטעט דעם חאראקטער פון א נאציאנאלער מדה—הייסט ניט נאר „אנערקענען״ דעם גלות, נאר פערהערליכען איהם און מאכען אלע פרייהייטליכע בעוועגונגען לעכערליך און קראפטלאז.

דאס, וואס עס זאגען די „פאסיוויסטען פון גייסט און טהאט" איז קודם כל „גלותיזם" אין זיין ריינסטער פארם, מיט זיין קראנקהאפטע צוגעבונדענהייט צו אלע פערקריפעלטע פארמען פון גלות־לעבען. מיר אבער קענען בשום אופן ניט בעצייכענען אלס עכט־יודיש דאס, וואס ס׳האט זיך אויסגעבילדעט ביי אונז פאר דער צייט פון אונזער אומגליקליכער עקזיסטענץ אין געטא און תחום המושב. זענען דען די אלע מאוסע העויות און תנועות, די פערקריפעלטע פארמען פון אונזער כלל־לעבען, די אלע חסרונות פון א געפלאגטען פאלק אור־יודיש? די פסיכאלאגיע פון א פאלק אין קנעכטישען פעריאד פון זיין געשיכטע קען ניט גילטען אלס זיין אמת׳ע נ א צ י א נ א ל ע פסיכאלאגיע. ניט יענע פסיכאלאגיע, וואס מיר האבען ערווארבען אין די קרומע געסלעך פון תחום, ביי די פוילישע פריצים, טאנצענדיג „מה יפית", ווי אויך ניט אלע איבעריגע „מעלות", וואס היינטיגען אויף אונז, ווי ציגיינערשע מלבושים, זענען יודיש און דערצו עכט־יודיש, נאר דוקא דאס, וואס ס׳איז ג ע ו ו ע ן דער גרונד־יסוד און הויפטסמן פון אונזער פאלקס־חאראקטער אין דער בעסטער, פרייסטער און שעפפעריישסטער צייט פון דער יודישער געשיכטע. ווען מיר זענען געוואקסען, ווי א נארמאל פאלק — דאס איז באמת אור־יודיש און עכט־יודיש, הגם ס׳איז לאנג פערשוואונדען פון אונזער פאלקס־לעבען. ארץ־ישראל האבען מיר ע ר א ב ע ר ט; אין טייכען בלוט און מלחמה־רעש איז געבוירען געווארען אונזער לאנד; מיט כלי־זיין אין די הענד האבען מיר פערטיידיגט די יודישע ערד. די מכבים און בר־ככבא זענען אונזערע שעהנסטע און בעסטע געשיכטס־פיגורען, און זיי זענען דאך קודם־כל מלחמה־העלדען, כלי־זיין־גבורים. זאגאר דער יודישער גאט ערשיינט אפט אין דעם געשטאלט פ ו ן ג א ט פ ו ן מ ל ח מ ה און נקמה. אפילו אין די גרענעצען פון דעם „נפש׳ל", ווי ש. דובנאוו רופט אן דעם פאלעסטינא־ישוב, האבען מיר געשטעלט אונזערע וואכט־פאסטען מיט ביקסען אין די הענד. איז עס אויך אפשר געווען ניט יודיש?

זער גאנצער ת״נ״ך איז דאך דורכגעזאפט מיט׳ן גייסט פון קאמפף און מלחמה, מיט בילדער פון העכסטער אקטיוויטעט, פון געזונטע מענשליכע גע׳פי־הלען. א קריעגעריש פאלק זענען די יודען געווען אמאל, און דער דאזיגער גייסט האט א לאנגע צייט געשלומערט. ס׳איז אבער בשום אופן ניט א גייסט פון מיליטאריזם און מארד־פאטריאטיזם, נאר א גייסט, וואס האט זיין זיטליכע הויכקייט און שטאלצקייט: ניט בויגען זיך, ניט דולדען, ניט אונטערשטעלען די צווייטע באק, בעת מען גיט אין איינע, ניט פויזען אויף׳ן בויך פאר׳ן מעכטיגען, נאר ענטפערען, פערטיידיגען זיך, הויך האלטען דעם קאפף, קעמפפען, ע י ן ת ח ת ע י ן, בעווייזען ווידער־

נצוץ פון א פרינץ. די שקאפע איז געבליבען דיזעלבע, אבער זי רעדט איצט און „בעגרינדעט" זאגאר איהר האלטונג. גראד איצט ווירקט עס אבסטויסענד, ווען מען הערט, ווי די פאזיציע פון דער „קליאטשע" ווערט ערקלערט פאר א עכט־יודישע, א טייערע ירושה פון די אבות. נאך מעהר: מיט א מינע פון גייסטיגער גדלות ווערט ביי אונז איצט נאכגעווייזען, אז „קאמפף" איז בכלל ניט קיין יודישע מדה, אז „מלחמה, כלי־זיין, בלוט־פערגיסען" — זענען אלץ בעגריפען, וואס זענען אי געגען די "גוטע מדות" פון אונזער פאלק, אי געגען דעם יודישען גייסט. מען זינגט דירעקט לויב־געזאנגען דער יודישער פאסיוויטעט און דולדזאמקייט. א מעלה גאר!

וויפיעל מאל איז מיר פערזענליך אויסגעקומען די לעצטע צייט — רעדענדיג ווענען לעגיאן — צו הערען פון גאנץ יונגע און פרישע סטודענטען, אדער סתם געזונטע און לעבענסלוסטיגע יונגעלייט אזעלכע דבורים:

— „קודם כל איז דער געדאנק פון א יודישען לעגיאן — נישט קיין יודישער. דאס איז נישט אונזער וועג. ביקסען און קאנאנען זענען ניט קיין יודישער כלי־זיין. פיהרען מלחמה, קעמפפען — דאס זיינען נישט יודישע מדות. דער יודישער גייסט איז איבערהויפט געגען בלוט־פערגיסען, אפילו ווען עס האנדעלט זיך וועגען שונאים(?). ס׳איז נישט יודיש, איהר פערשטעהט? מיר מוזען געהען מיט אנדערע ווענען: בשלום, רוהיג, דורך פשרות, קיינעם ניט אויפרייצען, קיינעמס כבוד ניט בעריהרען, בעסער איבערווארטען, שטיל אריינגנבענען זיך, ניט ליארמען און טומלען, איינהאלטען דעם אטעם, פיהרען א „ווייזע" פאליטיק. א. א. וו. א. א. וו.

דאס איז, ווי איהר זעהט, א גאנצער אני־מאמין, א וועלטאנשויאונג פון פאסיוויטעט. איז עס אבער באמת יודיש? וואלט די גרינדונג פון יודישע פרייוויליגע לעגיאנען געווען געגען דעם יודישען גייסט? זענען קאמפף און מלחמה, „שוץ און טרוץ" מיט'ן כלי־זיין אין די הענד ווירקליך ניט יודישע מדות? איז פאסיוויטעט, שתדלנות, זיסינקע שלום־פראפאגאנדא, פרינציפיעלע פחדנות — עכט־יודישע, אור־יודישע מדות? כ׳מיין, אז, דאנקען גאט, ניט, אז ס׳איז לחלוטין ניט אזוי, יעדענפאלס קענען אזוי ניט דענקען ציוניסטען, וואס שטרעבען אומקעהרען דאס יודענטום צו זיין אור־מקור; ניט נאר צוריק צו יענעם געאגראפישען פלאץ, וואו עס האט זיך געפארעמט אונזער פאלקס־נשמה, נאר אויך צו דעם פרייען קאמפס־גייסט פון אמאל, צו יענעם מצב פון א שטאלצען, פרייען און אונאבהענגינגען פאלק, וואס בויגט זיך ניט און קאן זיך פערטיידיגען מיט'ן כלי־זיין אין די הענד.

עכטען און שטאלצען יודענטום.

אפילו אין צרות און פיין קאן מען אויך זיין שעהן און דערהויבען — דאס וועט קיינער ניט לייקענען. דער אלגעמיינער טאן פון די יודישע ל י י ד ע ן (ניט די שפעטערע הילפס־ארבייט, וואס האט קיין שייכות דער־צו) איז אבער א גרויער און ביז גאר פאסיוער, א גליטשיק־קאלטער, ווי מען וואלט עמיצען צוקוועטשט אדער צוריבען. אויפריכטיגע קריסטען וואונ־דערן זיך טאקי: ווי איז עס מעגליך געווען, אז די יודען זאלען בכלל ניט נעהמען נקמה? קאן דען א פאלק זיין אהן א גאל, אהן צער און צארן?

איך ווייס גאנץ גוט, אז דורך דער אויסערליכער לאגע אונזערער זיי־נען מיר אפשר ניט ביכולת צו בעווייזען אזעלכע מעשים, ווי די בעלגישע בעפעלקערונג, וואס שיצט איהר מוטער־לאנד, אדער וו די מוטיגע און קריגעריש סערבען, אבער דאך ווירקט די יודישע פאסיוויטעט, דאס שטענדיגע דולדען, דאס שווייגזאמע אריבערטראגען פון די ליידען, די שפל׳דיגקייט און ענות׳דיגקייט — בעליידיגענד און צערשמעטערענד. ס׳פערבלייבט עפעס א טריבעס געפיהל, א פערביטערטע אונצופריעדענ־הייט. —

עס וואלט אפשר ניט כדאי געווען גראד איצט, וען די געשלאגע־נע וואונדען זענען נאך אזוי פריש, צו רעדען וועגען דעם טרויעריגען אמת, בעהאנדלען א מאטעריע, וואס קען ווערען מסוכנדיג, אויב מען טייטשט זי אויס מיט א בייזער כונה, וען די דאזיגע ע ר ש י י נ ו נ ג וואלט זיך ניט ארויסווייזען אלס אנ׳אויסדרוק פון דעם ה ע ר ש ע נ ד ע ן פאסיוון יודישען אני־מאמין, פון דעם אלגעמיינעם דערשלאגענעם זעע־לישען מצב, פון דעם יודישען קוק אויף דער ווירקליכקייט; ס׳איז גאר ממש א גאנצע פ א ס י ו ו ע ו ו ע ל ט־א נ ש ו י א ו נ ג! דאס טוי־זענדיעהריגע פרעדיגען פון געהארכזאמקייט, אונטערגעבענהייט, געטריי־שאפט (דעם שכן, דעם בעל־הבית, דעם מלכות, דער מדינה, דער אמונה, די פרנסים, די גבירים...), די שטארק פערברייטערטע מיינונג, אז פאר א יודען איז בעסער אנבויגען זיך „אין דריי פאהיבעל" אייידער זיין אין סכנה איבערגעבראכען צו ווערען — האבען אין דער ווירקליכקייט געלאזען צו טיעפע ווארצלען. „פערשווייג, צו וואס דארפסטו זיך איינרייסען", „ניט דיין עסק, מיש זיך ניט", „א ייד בעדארף פארשווייגען" — דאס וועט איהר הערען אויף שריט און טריט ניט נור פון א יודישען בעל־הבית, נאר אויך פון פיעלע אונזערע אינטעליגענטען און אנערקענטע מנהיגים.

דאס אלץ איז, נאטירליך, ניט קיין ענטדעקונג, ניט קיין נייעס, מען האט וועגען דעם שוין פיעל גערעדט און, וו איהר זעהט, האט נאך מענ־דעלע געמוסרט „די אבגעבארעטע שקאפע", וואס האט אין זיך גאר קיין

מיט א פערבארגענער כונה און האב איך שטענדיג געהאפט צו גע־
פינען צווישען די שורות פון די דאזיגע ידיעות א רמז אויף י ו ד י ש ען
ו ו י ד ע ר ש ט א נ ד, אויף ע ק ס פ ל א ז י א נ ע ן פ ו ן דעם
פ א ל ק ס - צ א ר ן. און־א מערקווירדיגע און בזיונ׳דיגע זאך—מיר הא־
בען כמעט גארנישט ניט געהערט אדער אפשר גאר־גאר זעלטען וועגען
קרעפטיגען יודישען וויעדערשטאנד, וועגען אנ׳אויסברוך פון נאטירליכער
פאלקס־נקמה, וועגען א קאמפף—אפשר א אויסזיכטסלאזען אבער א בכבו־
דיגען—צווישען די פערטיידיגער פון פרויען־עהרע און בעוואפנעטע אנפא־
לער, צווישען די שוצלאזע פערגעוואלדיגטע און פערגעוואלדיגער. מען
האט אונז דערצעהלט וועגען דערשטאכענע גרייז־גרויע רבנים און ניט בעפ־
רידיגט אונזערע הערצער מיט בילדער פון׳ דורך יודישע הענד. דערשטיקטע,
און געקוילעטע רויבער־קאזאקען און אנדערע מיליטער־באנדיטען. כ׳ווייס
ניט, ס׳קען זיין, אז ס׳זענען פאר אונז לעת עתה נאך פערבארגען די דאזיגע
הערראישע טאהטען, פונקען פון געזונטע חושים, וואס קומען פון דער
נשמה־טיעפענישׂ, וואו זיי גליהען, פייערן. אבער ניט די יודישע קארעס־
פאנדענטען פון די קריעגספיהרענדע לענדער און ניט די נאווע ליסטען
וואס חאפען אונטער אזעלכע מאמענטען און בלאזען אין זיי אריין א רוח
הקודש, האבען דערווייל ניט בעריהרט די דאזיגע טעמא. מיר האבען ניט
געהערט פון געשיכטען, וואס זענען עהנליך צום פערצווייפעלטען קאמפף
פון דעם בעלגישען פאלק, ניט געלייענט וועגען מעשים, וואס זאלען דער־
מאהנען אן די גבורות פון די סערבישע פרויען (אלזא ניט א ר מ ע ן),
אדער אפילו אן דעם קאמפפס־לוסט פון נקמה־דורשטיגע פוילישע לעגיאנען.

אמת׳, מען דערצעהלט עפעס פון דעם הייליגען צארן פון א קליי־
נער גרופע גאליציישע יודען, וואס האבען ניט געוואלט מוחל זיין די שאנד,
וואס עס האבען זיי אנגעטהאן די „עראבערער פון גאליציען", און האבען
בעשלאסען מיט דעם שונא׳ס בלוט אבוואשען די פון זייערע פרויען און
שוועסטער. דאס זענען אבער זעלטענע ערשיינונגען, וואס לייכטען ארויס
פון דעם גאליציישען חושך.

אמת׳, מיר האבען אויך געהאט אנ׳אנדער ערשיינונג׳, וואס דערוא־
דימט אונזערע הערצער און לאזט האפען, אז מיר זיינען נאך ניט נור אויס־
געטריקענטע ביינער — דאס איז די טהאט פון דעם אלעקסאנדריער בא־
טאליאן, וועגען וועלכען מען דארף רעדען מיט׳ן העכסטען יראת הכבוד.

קוקט אבער דורך די יודישע פרעסע, רעדט מיט די פערטרעטער
פון אונזערער „אידעאליסטישער" יוגענד — און איהר וועט גלייך זעהען
וויי נידריג מיר זענען געפאלען, וויי קנעכטיש און פחדניש מיר דענקען
און וויי לייכט מיר פער׳משפט׳ען און בעשמוצען די העלדען פון אקטיוועו

(„בודו דראטסיא"), וועט מאכען סקאנדאלען, ענטפערען אויף בעליידיגונגען מיט בעליידיגונגען און וועט בשום אופן ניט דערלאזען אזעלכע געמיינ־הייטען בנוגע צו זיין פאלק, פשוט און קלאר, און ס׳האט געהאלפען, געווירקט. אי מארקאוו, אי פורישקעוויטש האבען מסתמא דערפיהלט דעם נאטירלי־כען ווידערשטאנד און האבען זיך מעהר ניט ערלויבט צו רעדען וועגען ארמענער אין אזא טאן און שפראך, ווי זיי רעדען נאך עד היום וועגען יודען, בשעת די דעפוטאטען אונזערע שווייגען זיך טיעפזיניג, ס׳קאן זיין, אז ס׳איז „דיפלאמאטיש", „פארזיכטיג" און „קלוג", אבער עס ווירקט אויף אונז גופא דעמאראליזירענד, וואהרום, ס׳האנדעלט זיך דאך דא ניט וועגען טאקטיק אדער פאליטיק, נאר פשוטע געוועהנליכע אקטען, וואס וועגען זיי קלערט מען ניט, ווייל זיי קומען אינסטינקטיוו, מעחאניש, אהן בעזונדערע שווערע מחשבות. זיי געהערען צו דעם געביט פון ע ה ר ע ן־בעגריפען, צו דעם רשות פון ש ט א ל ן־גענפיהלען, וואס מען קען זיי ניט אבוועגען אדער אבמעסטען, ווי מען קען ניט לויט׳ן זייגער בעשטימען זייער ווירקונגס־מאמענט. ס׳קאן זיין, אז ס׳איז געזינטער צו פערשווייגען, ניט רייצען די גענז, אבער דאס ק א ר ו מ פ י ר ט דעם פאלקס־גייסט. געווים איז עס א גוטע סברה „ניט מאכען זיך וויסענדיג", אבער קיין שום געזונטע אומה געהט ניט אין דעם דרך פון קאלטען, צו קאלטען שכל. אפשר נור יחידים, וואס באלאנסירען פארזיכטיג אויפ׳ן נסיון־וועג פון קאריערע און שטרע־בערטום.

איך וויל ניט זאגען, אז אונזערע יודישע דעפוטאטען אין דער דומא האבען זיך געדארפט פערוואנדלען אין סקאנדאליסטען און שטענדיג דו־עלירען מיט פורישקעוויטשען. ניין, דאס איז אויך ניט קיין פלאן. אבער פערהאלטען זיך פאסיוו אין משך פון פיעלע יאהרען, שטענדיג שווייגען, ת מ י ד מאכען זיך ניט וויסענדיג, וי מ׳וואלט אין זיך פיש־בלוט געהאט, און ליידען פון „א ליאדען קונדעס, פון א ליאדע הינטעל"—דאס איז סוף כל סוף א אונדירעקטע בעשטעטיגונג, אז פאסיוויטעט איז דער „דרך היהודים" א חלק פון אונזער נאציאנאלען מהות. מיר האבען אנגעוואירען די נאטיר־ליכע „שטייפקייט", די עלאסטישע מוסקולען, די שלאג־קראפט פון געזונ־טע מענשען, דאס, וואס מען רופט אין רוסיש „אופרוגאסט ארגאניזמא".

אט איז באלד אנדערטהאלבען יאהר, וואס טאג־אין טאג־אויס לייע־נען מיר וועגען רדיפות, פורעניות, פאגראמען, שחיטות, גזילות און כדומה אזעלכע זאכען, וואס פארען זיך אזוי גוט מיט׳ן וואגט „יודישע" מיר האבען געהערט און געלייענט פון דער׳הרג׳טע, דערשטאכענע, געשענדעטע, געשמיסענע, אויפגעהאנגענע און דערשאסענע. אלץ געשיכטען און פאקטען וואס רופען ארויס א נקמה־געפיהל און א טיעפען וועהטאג אין הארצען־

עס האבען זיי מאסען־וויז ארויסגעלאזען רוסישע, דייטשע און שווייצערי־
שע אוניווערסיטעטען.

איך דערמאן זיך אן א אינטערעסאנטען עפיזאד· דאס איז געווען אין
דער צייט פון דער דריטער דומא. ס׳זענען דאן אין פעטערבורג פארגעקו־
מען די זיצונגען פון דער גרויסער רבנים־קאמיסיע· פון וואַרשוי איז אראב־
געקומען דער רעדאקטאר פון „היינט" ש· יאצקאן, וועלכער האט מיט זיין
חוש פאר פאלקסטימליכקייט פערשטאנען, אז די רבנישע וועלט אינטע־
רעסירט נאך זעהער שטארק דעם יודישדן עולם· זייענדיג אין דער רע־
זידענץ־שטאדט האט ער, נאטירליך, געוואלט זעהען דעם טאוורישען פא־
לאץ און די רוסישע פאלקס־פערטרעטער. ס׳איז איהם אויסגעקומען צו זיין
אין דער דומא אין א געוועהנליכען טאג, וועו די ארבייט געהט־צו רוהיג
און לאנגווייליג. געקומען איז ער אבער פון דער דומא אנ׳אויפגעקאכטער
און אויפגערעגטער. א לאנגע צייט האט ער בכלל ניט געוואלט רעדען
וועגען זיינע איינדריקען, אבער לסוף כמעט אויסגעשריען:

— ווי קענען זיי (ד. ה. די יודישע דעפוטאטען) עס בכלל אויסהאל־
טען און דערביי אזוי רוהיג פערבלייבען, ארו מדרעהען זיך ווי ניט זיי מיינט,
מען? ווי אזוי קענען זיי אזוי רוהיג און קאלטבלוטיג אויסהערען אלע זלזו־
לים, שטעך־ווערטלעך, בעליידיגונגען? פארוואס שווייגען זיי? פארוואס
פראטעסטירען זיי ניט אזוי שארף און הויך, אז דאס גאנצע לאנד זאל
הערען? א מאדנע זאך· כמעט אלע ראדיקאלע, פראגרעס, וועו און סאציא־
ליסטישע דעפוטאטען האט מען צו עטליכע מאל אויסגעשלאסען פון דער
דומא פאר זייערע ארויסטרעטונגען—און די יודישע אפילו איין קיין מאל ניט,
זיי וואלטען ניט געדארפט פערשווייגען איין קיין בעליידיגונג, שטעך־
ווערטעל; געדארפט, ענטפערען מיט דער גלייכער מטהב, און אפילו ניט
אבשטעלען זיך פאר פעטש· וואלט מען טאקי אויסגעשלאסען, ניט מעהר·
אבער אונזער כבוד וואלט ניט פערשווארצט געווארען, וואַרום זיי וואל־
טען סוף־כל־סוף פערשאפט זיך דרך־ארץ!

איך האב דאס דאן אויסגעהערט מיט גרויס הנאה און צופריעדען גע־
וועו פון העם נארמאלען, נאטירליכען פראטעסט, פון דעם געזונטען גע־
פיהל, וואס דיקטירט אזא מין האנדלונג· אזוי האט טאקי געטהאן דער
ארמענישער דעפוטאט א ד ז ש ע מ א ו ו. אויך איהם האט פורישקע־
ויטש מיט זיין חבריא פערזוכט צו בעליידיגען, איבערקרימען אין רעדען.
ער האט אבער ניט געשוויגען, ווי די יודישע דעפוטאטען, און האט זיך
ניט אבגעקעהרט אן א זייט, ווי זיי, און האט זיך ניט געמאכט, ווי זיי, ניט
וויסענדיג, נאר צוגעגאנגען צו פורישקעוויטשען און געזאגט איהם בקול
רם, אז ער וועט געבען פ י י ע ר ד י ג ע פ ע ט ש, וועט זיך שלאגען

חאטש א פיצעל פערשטאנד, וואלט זי בשום אופן נישט געקענט ליגען אויף איהר ארט אזוי רוהיג, עס האט איהר בעדארפט קאכען דאס בלוט, ווי אין א קעסעל, עס האט אין איהר בעדארפט זיך בעווענגען איטליכער אבר, איטליכער אדער, זי האט בעדארפט טראכטען, אין זינען האבען, אז עס איז נישט גוט צו בלייבען אין דער וועלט די אידיגע קליאטשע, נישט גוט צו זיידען פון א ליאדען קונדעס, פון א ליאדע הינטעל, און בעדארפט זיך שטרעקען אין דער לענג און אין דער ברייט, צו טאן אלע מיטעל, וויעדער צו בעקומען א פנים פון א מענשען. איך האב מיך געשעמט פשוט פאר זיך אליין. נישט אנדערש איך בין משוגע! וואס האב איך געטהאן? פאר וועמען האב איך ערשט אזוי געזיפצט, געווויינט? פאר וועמען האב איך פערגאסען בלוטיגע טרעהרען? פאר וועמען בין איך ערשט גרייט געווען זיך אוועקצולעגען, מקריב צו זיין מיינע טעג, מיינע יאהרען, מיין גאנץ לעבען? פאר וועמען? פאר א קליאטשע! פאר א יאדעשליוועך, אבגעבארעטער שקאפע"...

אפט, זעהער אפט קומען מסתמא צו פיעלע פון אונז עהנליכע בייטערע מחשבות. און וואס מעהר און טיעפער מען קוקט זיך צו צו אונזער אינערן לעבען—סיי דעם קהל׳שען, סיי דעם געזעלשאפטליכען סיי דעם פאליטישען — אלץ בולטער ווערט דער געשטאלט פון דער געשלאגענער שקאפע, וואס קייעט זיך רוהיג היי און שטשערעט קאלטבלוטיג די ציין. אין דער איצטיגער צייט זעהט מען עס נאטירליך שארפער; פריהער, אין די רוהיגע יאהרען, האט מען עס קוים געמערקט. אבער שטענדיג האט מען דאס געפיהלט אין אלע אונזערע מעשים, און אין דעם גאנצען ארט לעבען, דענקען און האנדלען. זעלטען, זעהער זעלטען האבען מיר זיך דערהויבען ביז א מדרגה פון א גרויסער טהאט, פון א דירעקטען, אונמיטעלבארען, פון הארץ און גוף קומענדען אקטיוון פראטעסט. תמיד אביסעל געשרהיען, ביטער אויסגעוויינט זיך פאר דער גאנצער וועלט, בעוויזען אלעמען אונזער חרפה און וואונדען, און פארקראכען צוריק צו זיך אין לאך, דאס פאסיוועך, דאס שטדלנישע, דאס ווייבעריש־געשלאגענע, אויב מען קען זיך אזוי אויסדריקען, איז געווארען חאראקטעריסטיש פאר אונז.

אט האבען מיר, למשל, יודישע דעפוטאטען אין דער רוסישער דומא. ווי האלטען זיי זיך? וואס און ווי רעדען זיי דארטען? ווי רעפרעזענטירען זיי אונז? ס׳איז ניט וויכטיג, וואס די יודישע פערטרעטער אין דער דומא זענען גראד מיטעלמעסיגע, גרויע טאגס־מענשען, און דערביי נאך כבד־פה׳ניקעס. אדרבא. דוקא, ווייל זיי זיינען דורכשניטס־מענשען, קענען זיי דיענען אלס בעווייזן, אלס דער חאראקטעריסטישער גרונד־טיפ פון דעם יודישען אינטעליגענט פון יענעם סארט בלייבט בלוט־לאזע פייגלען, וואס

אונזער פאסיוויטעט.

ס׳איז גוט אמאל אריינקוקען אין א ביכעל, וואס נאך די באבע פלעג עס פרייטאג־צו־נאכטס מיט גרויס התמדה און הנאה לייענען. יא, אפילו איצט, ווען דער לשון פונ׳ם אלטען מחבר קלינגט אזוי אלט־מאדיש און פרעמדליך — ווייט, כמעט ווי אנ׳עכא פון פארצייטענס; אפילו אין די איצטיגע טונקעלע טעג, ווען אויך די שטארקסטע און מאדערנסטע ווער־טער דערגרייכען ניט ביז צום הארצען, ווערענדיג פון דעם שטארקען האר־מאטען־דונער מבולבל און בלייך. ווער האט עס דען איצט; אין דעם צייט־אלטער פון דעפעשען גענוג געדולד איבערצולייענען, למשל, דעם ליעבען זיידע ר׳ מענדעלי? בפרט נאך די לאנגע, משלים־ראמאנען זיינע׳ בפרט די „קליאטשע? — — — און דאך, ווען איך האב די טעג גאנץ ציפעליג בע־קומען אין די הענד דעם באנד „קליאטשע״ און האב זיך גראד אנגעשטוי־סען אויף די ערשטע מוסר־ווערטער פון דעם אלטען מענדעלי, האב איך זיך א צייט לאנג ניט געקענט אברייסען פון דער „קליאטשע״ אנם אלטען לשון האבען זיך מיר געהערט מאטיוון פון היינטיגען טעג, טיעפזיניגע אנדייטונגען אויף אונזער שפל׳דיגען גייסט, מוסר־ווערטער, וועלכע דער־פען איבערגעגאסען ווערען אין נייע פארמען און טויזענדער מאל איבער־גע׳חזר׳ט ווערען. איז עס דען ניט די רעד ווערט אונז:

„אז איך בין אביסעל צו זיך געקומען און אויפגעהויבען דעם קאפ, זעה איך—די לבנה שיינט אוף קוקט אראב מיט איהרע זילבערנע שטראה־לען אין גרוב אריין און די קלאטשע מיינע קייעט היי גאנץ רוהיג, קאלט־בלוטיג, אהן אפיצעל זארג, טאקע גאר אזוי ווי א געבוירענע, אמת׳ע קליאטשע. אין מיין הארץ האבען געקאכט פרשיידענע געפיהלען. באלד האב איך געפיהלט ווי דאס לעבען עקט זיך מיר פשוט פאר גרויס רחמנות אויף דער וויסטער, אומגליקליכער קליאטשע. און באלד וויעדער האב איך געהאט אויף איהר פערדראס,—ס׳טייטש, ווי אזוי ליגט זי אין דער בלאטע אזוי רוהיג, קאלטבלוטיג, גלייך ווי זי פיהלט נישט, פארשטעהט ניט איהר ביטערע לאגע! ווי אזוי עפענט זיך דאס מויל צו קייען היי נאך אזא שרעקליכער סצענע און נאך אזעלכע קלעפ, וואס זי האט ערשט היינט געהאפט! איך האב אנגעהויבען ביי מיר צו טראכטען, אויב די גאנצע מעשה איז נישט א חלום, אויב איך האב ניט צו טהאן גאר מיט א פשוט־ער שקאפע, וואס האט אין זיך נישט אפילו קיין אדער פון א פרינץ, וואס האט נישט קיין שום געפיהל פון כבוד, פון האנער, און איז, מישטיינס געזאגט, ניט אימשטאנד צו פיהלען איהרע אייגענע צרות, די גרויסע חרפות אין בזיונית וואורום, ווען זי זאל נאר האבען חאטש א פיצעל געפיהל

דערזעהט דעם יודען, און ער אנטלויפט פון דער וועלט צו זיך.

איך זאג ניט צי ס׳איז גוט אזוי צי שלעכט, צי עס דארף זיין אזוי צי ניט — ס׳איז א פסיכאלאגישער פאקט. איהר בעגעגענט זיי אויף טריט און שריט — די „בעלי־תשובה״ס, די צוריקגעקומענע. און זיי ברענגען מיט זיך דעם פאנאטיזם פון א בעל־תשובה. די אלטע גרויסע יודיש־וועלט־ליכע ר׳ לוי יצחק׳דיגע „דו־דו״־אנשויאונג האבען זיי קיינמאל ניט געקענט, זי איז זיי תמיד געווען פרעמד. זיי געדענקען ניט, זייערע נשמות האבען אין זיך ניט איינגעזאפט די רייכקייט, די גדלות, די ברייטקייט פון דעם אלטען, געזונדען, איינגעווארצעלטען, אין דעם אין סוף איינגעוועבטען יודישקייט. אלס איוב׳ס זענען זיי געקומען צו א דור פון איוב׳ס מיט דעם צובראכענעם שפיגעל פון איוב.

איך מוז מודה זיין, אז איך בין בטבע א געגנער פון נאציאנאליזם, אז איך האב פיינט דאס צופרידענע, זאטע, זיך ביים בייכעל גלעטען פון די נאציאנאליסטען: „שישו בני מעי, איך בין מיר איך״.

נאר די וועלט צווינגט אונז דערצו, צווינגט מיך, דעם אנטי־נאציאנאליסט, צו פיהלען נאציאנאל. אזוי וויל זי, די וועלט. זי ווייל ראהמען, זי שטעלט גרענצען, זי פאדערט אבזונדערונג, איזאלירונג, לויב־זינגען דער נאציאן. און אויב אזוי, אז מען וויל מיך צווינגען צו ווערען א דייטשער, א מאדיארישער, א טשעכישער, א רוסישער נאציאנאליסט — דעמאלט זאג איך: ניין, איך בין א יודישער נאציאנאליסט. ניט דערפאר וואס ס׳ציהט מיך דערצו, נאר וויל איהר צווינגט מיך דערצו, וויל איהר קוקט אין אייער שפיגעלע, קוק איך אין מיינעם. און חאטש מיינער איז נאר א צובראכענער שארבען, אבער דער שארבען פון א גרויסען וועלט־שפיגעל. און אויב יא נאציאנאליזם, דארף מען צוגעהן צום לעצטען גרענץ. און וואס גיכער, אלץ בעסער. מיין חלום איז געווען: יודען זאלען ווערען ווי־דער א נאציאן, מיט א לאנד, מיט אלעמען וואס געהערט דערצו, כדי זיי זאלען קענען ארויסגעהען פון דעם אבנארמאלען צושטאנד פון נאציאנא־ליזם, כדי זיי זאלען אויפהערען צו זיין איוב׳ם און גראבען אין זיך און פרעגען אויף זיך תמיד קשיות, און טראכטען נאר פון זיך, און רעדען נאר פון זיך. און מיין הייסעסטער טייערסטער וואונש איז: עס זאל זיך נאך אמאל פאר אונז אוועקשטעלען דער גרויסער וועלט־שפיגעל און מיר זאלען ווידער אמאל קענען זאגען צו דער וועלט דעם אין־סוף זמר פון רבי לוי יצחק: „דו־דו״.

ד״ר א. קאראלניק.

רעטענישׂ, קיין אביעקט פון גריבלען און פלפול; זיי האבען זיך ניט גע־קוקט אין שפיגעל, אפילו ניט אין דעם אבגעבליאקעווועטען גלאנץ פון א צובראכענעם שארבען; זיי זענען נאך איוב׳ס ניט געווען.

אונזערע היינטיגע יודען האבען פערלארען די שייכות צו דער וועלט, צו אלעם גרויסען און שעהנעם און רייכען אין איהר. זיי האבען איבערגעקאהרט דעם לאמטערן, האבען זיך אוועקגעשטעלט אין צענטר און זאגען צו זיך: „דו־דו״ איז אונז גוט — איז דאך דו, און אז שלעכט — איז דאך ווידער דו, אין אלע עקען פון דער וועלט זענען מיר און או־מעטום ווייזט זיך, אז די וועלט טייט אויף אונז מיט דעם פינגער „דו־דו״.

אדער אפשר איז דאס טאקע אזוי, וועניגסטענס אין א גענויסען זין ביז א גענויסער גרענץ. מיר זענען אין די לעצטע יאהרען גענוארען א שטיקעל וועלט־צענטער. וואו עס ווערט עפעס ענג, וואו עס גאהט עפעס קרום — הויבט מען זיך אן בעשעפטיגען מיט אונז, אונז אין זין און אין מויל האבען.

„דער אנטיסעמיטיזם״ האט געזאגט אמאל א גלייכווארט אויגוסט בעבעל, „איז דער סאציאליזם פון דעם נארישען מיכעל״. דאס הייסט, אז „מיכעל׳ן״, דעם גראבען און נארישען גוי ווערט עפעס ענג אין מח, אז עס ווערט איהם שלעכט, אז ער פיהלט זיך אונבעפריידיגט, בעליידיגט פון דעם לעבען און בעגזלט פון דער געזעלשאפט — זוכט ער ניט ווייט און נעמט זיך צו דעם יודען. דאס איז זיין שעיר לעזאזל, אדעד נאך בעסער, דאס איז דער קינסטליכער גבור, ווי מען זאהט אפט אויף די פלעצער, וואו דאס פאלק „הוליעט״, אן וועמען ער פרובט זיין כח, זיין גבורה. עס קען זיין, אז שפעטער, וען ער וועט פערשטעהן, אז ער איז טאקע שטארק און קען מיט זיין גבורה דערגרייכען עטוואס ממשות׳דיגערעס וועט ער לאזען דעם יודען צו רוה, נאר דערווייל האט ער עס נאך ניט פארשטא־נען, דערווייל זענען מיר דער צימבעל פון דער וועלט.

נעהמט למשל דעם רוסישען ראמאן, וואס האט ניט לאנג אנגעמאכט א שטארקען רושם צווישען יודען. איך מיין דעם ראמאן „שטויב״ פון א׳ סאבאל. א יודישער רעוואליוציאנער, וואס האט תמיד נאר געטראכט פון וועלט־פראבלעמען, גענעבט אין וועלט־פראגען. ער איז געווען א ר ו־ס י ש ע ר רעוואליוציאנער ניט דערפאר ווייל ער האט זיך געפיהלט אלס ר ו ס. ער האט נאר קיינמאל ניט געטראכט דערפון. רוסלאנד איז געווען די צופעליגע ראהם פאר זיין מענשהייטס־ארבייט. ערגעץ מוז דאך א מענש ווירקען. און פלוצלונג פערשווינדט אלץ. דער לאמטערן טהוט ך א דרעה, דער שפיגעל קעהרט זיך אוים צו איהם און ער דערזעהט זיך,

דער וועלט זאל ניט פאסירען—מען געפינט תמיד עפעס א מין צוטשעפע־ניש „און יודען". איהר קענט דאך די מעטאדע פון דער דייטש־יודישער פרעסע. זי איז זעהר א פשוטע. מען נעהמט אן׳ענציקלאפעדיע, שטעקט אריין א נאדעל וואו עס טרעפט זיך, און צו דעם ערשטען ווארט וואס מען שטעכט אן—שטעלט מען צו: „און דאס יודענטום", און עס איז דא א פאר־טיגע טעמא. איהר וועט דא געפינען „אבהאנדלונגען": עדיסאן און דאס יודענטום", „ראדיאום און דאס יודענטום". וועגען דארווין און מארקס און אלע שבעה חכמות איז שוין גאר ניטא וואס צו רעדען. דארט בעט זיך דאך אליין אויף דער צונג: „און דאס יודענטום".

אבער אפילו אין דער יודיש־יודישער פרעסע און ליטעראטור איז אויך דאס אייגענע, מאכט מען דאס ניט אויף דעם אלטען אופן, ניצעווען מען איבער אביסעל דעס פוטער און עס קומט אויס כמעט ווי ניי. וואס עס זאל זיך ניט מאכען אויף דער וועלט — עפעס דער יוד קומט ארויס, שפרינגט ארויס, צי מען דארף איהם צי ניין, צי פאסט ער צי ניין. כמעט דיזעלבע מעטאדע ווי אין יענעם רב׳ס, וואס דאט געקאנט דרשנ׳ען נאר איבער קורח׳ן. אז עס איז שוין גאר ניט געווען אן וואס אנצוטשעפען זיך פלעגט ביי איהם כלומרשט אראבפאלען דאס פושקעלע מיט טאבאק — און די טעמא איבער קורח׳ן האט זיך שוין אליין געבעטען.

די פרעסע, די ליטעראטור, דאס עפענטליכע טראכטען פון דעם היינטיגען יודישען דור איז נאר פול מיט — יודען. אז יודען קומען זיך צונויף, רעדט מען איבער זיך, לאכט מען פון זיך, לויבט מען זיך, מען זעהט נאר זיך. מיר האבען פערלוירען דעם מאסשטאב, אנגעווארען די גרויסע ווייטע פערספעקטיוע, וואס אמאליגע יודען האבען נאך געהאט — וועניגסטענס אמאל, אין די הויכע שעות פון וועלט־התלהבות. איך דערמאן מיך אן דער גראנדיעזער ראפסאדיע פון דעם גרויסען שטארקען יודען — ר׳ לוי יצחק פון בערדיטשעוו — זיין געשפרעך מיט גאט, וואס הייסט: „דו־דו". „רבונו של עולם", האט ר׳ לוי יצחק געזונגען, „איך וועל דיר זינגען „דו־דו". איה אמצאך ואיה לא אמצאך. וואו איך קוק — איז נאר דו; איז מיר גוט — איז דאך דו; חלילה שלעכט — טאקע דו. אך דו, רק דו, נאר דו, דו־דו! מזרח דו, מערב דו, צפון דו, דרום דו, נאר דו, רק דו, אך דו, דו־דו!"...

אין די גרויסע, גראנדיעזע אין זייער פשוטקייט, אין זייער בענקע־ניש נאך דעם אין סוף האט זיך אבגעשפיגעלט די שטימונג פון א גאנצער גרויסער, שעפערישער פעריאדע פון יודישען לעבען. זיי, די שטארקע, געזונדע יודען פון אמאל האבען געזאגט צו גאט, צו דער וועלט: „דו־דו", און זיך אוועקגעשטעלט ביי א זייט. זיי זענען ניט געווען פאר זיך קיין

זעהט די וועלט און איז א ט י ל פון איהר.

וען הויבט א מענש אן ווערען פאר זיך דער עיקר, די אקס, ארום וועלכער אלסדינג דרעהט זיך? וען ווערט ער איזאלירט, אויסגעשידען פון דער וועלט? אז ער איז גאר הויך אדער אז ער איז גאר טיעף געפאלען, וען ער שטעהט אויף דעם שפיץ בארג אייגער אליין, אייגער מיט זיך און מיט דער אייגזאמקייט פון דער וועלט—אדער דער וואס איז אין דעם טיעפען, אבגרונד־טיעפען טהאל, אייגער אליין מיט זיך און זיינע יסורים און זיין וועהטאגדיגער אייגזאמקייט. וען הויבט זיך אן דער פסיכאלאגישער אנאליז דאס גריבלען אין זיך אליין, דאס פרובען זיך, דאס צוגלידערען זיין אייגענע נשמה—אז מען קומט צו דער מדרגה פון איוב. כל זמן איוב איז געווען ריין, און געזונד און נארמאל, האט ער פון זיך, פון זיין אייגענעם איך גאר ניט געטראכט. דער אנאליז האט זיך אנגעהויבען ערשט, אז ער האט אלסדינג פערלוירען, געווארען קראנק און עלענד און אויסגעשידען, איזאלירט.

אזוי איז מיט מענשען, אזוי איז מיט גאנצע פעלקער. צוויי פעלקער זענען דא היינט אויף דער וועלט, וואס בעשעפטיגען זיך מהר ו י אלע אנדערע מיט זייער „איך"—דייטשען און יודען. ביידע האלטען זיי א שפיגעל פאר זיך און קוקען זיך אליין אן און בעטראכטען זיך אליין. ביידע זענען זיי די „איך־פעלקער" פון דער וועלט, נאר מיט איין אונטערשיעד: די דייטשען זענען אין דער מדרגה פון נארציס. די יודען אין דער מדרגה פון איוב.

איהר וועט ביי קיין שום אומה ולשון ניט געפינען אזוי פיעל פסיכאלאגישע „זעלבסט אנאליזען" ווי ביי דייטשען. אלסהינג אין דער וועלט ווערט בעטראכט אונטער דעם ווינקעל פון דייטשטום. אין ערגעץ אין דער וועלט ווערט ניט אזוי פיעל גערעדט און געשריען און בעטראכט איבער דעם „מהות", דעם „ווען" פון דער נאציע, ווי ביי דייטשען. „אם דייטשען ווען ווירד די וועלט גענעזען". די וועלט וועט געזונד ווערען דורך דעם דייטשען „מהות"—האט שוין ג ע ט ה ע , דער גרויסער קאסמאפאליטישער וועלט־מענש געזונגען. און פ י כ ט ע און ווייטערע, און קלענערע און גאר קליינינקע, ווי למשל די הינטיגע דייטשע שרייבער, אזא מין גלאט־אין־דער־וועלט שמועסער ווי ר א ה ר ב א ך —אלע בעבען זיי נור דאס אייגענע: „דייטשטום, דייטשעס וועגען". ס'איז א פערליעבט זיין אין זיך פאר צופיעל וואויל־טאג, פאר גדלות, פאר נארציסענטום.

און פון דער אנדער זייט—דער פעלקער—איוב. האט איהר אמאל בעמערקט דעם אינטערעסאנטען פאקט, אז יודען רעדען און טראכטען און שרייבען נאר, כמעט לגמרי נאר איבער יודען, איבער יודענטום, איבער יודישקייט, איבער „יודישער פסיכאלאגיע"—נער איבער זיך אליין. נעהמט די גאנצע יודישע פרעסע. יעדען טאג און יעדער שורה—יודען. וואס אין

שרייבט אויף רוסיש, בעארבייט רוסישע טהעמען מיט דער בטלן־מעזודע. מען מעג טראכטען אין פסוקים פון תנ"ך און מאמרים פון תלמוד, מען מעג טראכטען מיט פסוקים פון טאלסטאי אדער פון קאנט, מיט מאמרים פון אוגוסטינוס—ס'איז די אייגענע בטלנית.

אזוי איז אויך די יודישע פאליטיק, צום רוב בטלן־פאליטיק: ניט רעאל, ניט גלייך ניט נאטירליך, נאר געזעהן דורך אלטע בריל־ען, פער־פסוק'ט, צונויפגעבונדען מיט אלטע בילדער און אלטע מליצות.

וואס יודען נעהמען ניט אין די הענד, פער'בטלנ'ען זיי. הערצל, דער אייראפעער, האט געוואלט „ענטמישעלן", אדער וי איך וואלט געזאגט ענט'בטלנ'ען" דאס יודישע פאלק, און האט געשאפען דעם נייעם, גלייכען, פשוט'ען ציוניזם, איז געקומען דער בטלן און האט איהם צוגעשניטען אויף זייז אופן. איך האלט דעם גאנצען קאמפף צווישען דעם פאליט־שען ציוניזם פון הערצל און דעם „פראקטישען" פון אוסישקין און די אנדערע ארץ־ישראל יודען פאר א קאמפף צווישען דעם נייעם, רעאלען יודען און דעם בטלן. היינט איז דער ציוניזם אזוי פער'בטלנ'ט געווארען, אז עס איז שווער צו פערשטעהען וי אזוי וועט ער זיך אריסדראפען נאך אמאל אויף א גלייכען וועג.

דאס אייגענע, איז מיט אלע אנדערע יודישע בעויעגונגען, וואו נאר צעהן יודען קומען זיך צונויף, קומט די שכינה פון בטלנות און וועלט תיכף א שותף מיט זיי און בעגלייט זיי אומעטום, ביי זייער טהאן און רעדען.

איך האב אנגעהויבען מיט א בריייטקייט, גלייך וי איך וואלט געקענט פערטיעפען מיך אין דעם פסיכאלאגישען פראבלעם פון אונזער נאציאנאל־אייגענשאפט, פון בטלנות. איך האב אבער מורא, אז איך האב אויף מיר גענומען א צו גרויסע משא און אז איך וועל עס ניט קענען אויספיהרען. די פסיכאלאגיע פון דעם בטלן—איז די פסיכאלאגיע פון דעם יודען פון נעכ־טען און היינט—און איך בייגק נאך א גרויסען פסיכאלאג, וואס זאל קענען כאטש אביסל מאלען און אנאליזירען דעם יודישען גרונד־טיפ.

איוב פאר'ן שפיגעל.

די גריכישע לעגענדע דערצעהלט די וואונדערבארע מעשה פון נאר־ציס'ען, פון דעם מענשען, וואס האט זיך פערליבט אין זיך אליין, געזעהען אין דער וועלט נור זיך אליין—ביז ער איז פאר ליבע צו זיך און פאר בענ־קעניש נאך זיך־געשטארבען. די גאנצע וועלט איז איהם געווארען א שפי־געל, וואו פון אלע זייטען, וואו ער זאל זיך ניט ארומקוקען, האט איהם גע־שיינט אין די אויגען—נאר ער אליין, זיין אייגענער פנים.

דאס איז א קראנקהייט. א געזונטער מענש לעבט אין דער וועלט,

די ערשטע און טיעפסטע אייגענטימליכקייט פון א בטלן: ער קען ניט דענקען רעאל. עס לעבט אין איהם א וועלט מיט וועלטער, מיט ניט־געזעהענע בילדער, מיט פארטיגע געדאנקען — א גאנצע קראם מיט אל־טע סחורות, וואס זענען אמאל געווען „עובר לסוחר", געגאנגען אין דער מאדע; דער בטלן לופטערט נאר דורך די אלטע סחורה און דאס אויך ניט גרינדליך. קיין נייע קויפט ער ניט צו, אין אפילו אז ער קויפט צו, וועלט זי באלד פערשימעלט; צווישען די אלטע, בעקומט דעם גערוך פון פערש־טויבטע פאליצעס.

דער אנעקדאטישער דייטשער פראפעסאר, וועלכער, ווי מען דערצעהלט, האט גענטפערט אויף דער פראגע, ווען ער האט געהייראט: „אזוי און אזוי פיעל יאהר נאך דעם טויט פון יוליוס צעזאר"—איז דער פשוט־ער, פרימיטיווער טיפ פון א בטלן. ער לעבט גאר ניט אין דער גע־גענווארט, נאר אין רוים, פאר איהם איז צעזארס טויט א וויכטיגערע זאך ווי דער טאג פון זיין אייגענער חתונה. איך האב פאר עטליכע יאהרען אין רוים געהאט א פרייגד, א דייטשען פראפעסאר פון ארכעאלאגיע. ביי איהם איז אין רוים טאקע געבארען געווארען א זוהן. ווי א שטייגער גיט ער איהם א נאמען? „ראמולוס־פאולוס־וואלעריוס". איהר מיינט ער איז געווען א שוטה? ניין, נאר א בטלן.

אבער ביי אומות העולם, איז אזא מין בטלנות בעגרענעצט מיט א פאר צעהנדליג מענשען, א פאר פערטראכטע פראפעסארען, ביי אונז יודען איז דאס א גאנץ פאלק. מיר אלע געדענקען בעסער דעם טויט פון יוליוס צעזאר און טיטוס הרשע און חורבן בית אייד־ער דעם היינטיגען טאג, מיר אלע לעבען אין א וועלט פון עבר, אין א ניט־רעאלער וועלט פון דעם וואס איז געווען, אין א וועלט פון פסוקים, פון וועריטלעך, פון גלייכע משלים, א וועלט וואס האט קיין שייכות ניט צו דער סביבה.

געדענקט איהר למשל נאך דעם „המליץ"? און זיין פובליציסטיק? זיינע פאליטישע מאמרים „ועל המדינות בו יאמר"? צי אפילו די „הצפירה"? צי דעם „הצופה"? צי דר. יוסף קלויזנערס מאמרים אין „השלח"? די גאנצע אלט־יודישע מליצה־ליטעראטור? און אפילו די ניי־יודישע? קוקט זיך אריין אין די ארטיקלען, אין די חקירות פון דעם רוב פון די יודישע שרייבער אין א וועלכער שפראך זיי זאלען ניט שרייבען: דער ריח פון בטלנות געהט ארויס פון זיי. אקים וואלינסקי, דער בעקאנטער רוסיש־יודישער קריטיקער האט אנגעשריבען עטליכע ביכער איבער רוסישע ליטעראטור, איבער דאס־טאיעווסקי און די רוסישע קריטיקער. די ביכער האבען אנגעמאכט א רושם, אן אונאנגענעהמען רושם. מען האט אין רוסלאנד ניט געוואוסט וואס וויל ער. אבער דער יודישער לעזער האט געוואוסט—ער איז פשוט א בטלן וואס

א בטלן מוז ניט זיין דוקא א יוד מיט א לאנגער, ליוסטרינענער קאפאטע און מיט א פארשמאלצעווטען קאשקעט. ער קען זיין אפילו א פראפעסאר אין היידעלבערג, צי אין דער סארבאן, אדער אין הארווארד. א בטלן קען טראגען א זיידענעם צילינדער, טראגען א פראק נאך דעם לעצטען שניט און שפיעלען לאון־טאניס אדער בייס־באל. ער מעג זיך בעגייסטערען מיט מעטערלינק'ן און ווערהארן, צי מיט פשיבישעווסקי'ן און ארציבאשעוו'ן: מעג רעדען שבעים לשונות, ער מעג אפילו ניט קענען קיין עברי און רעדען שטומפיג אויף יודיש — דאס מאכט גאר ניט אויס. דער וואס האט אן אויג צו זעהען, דער דערקענט אן איהם דעם בטלן, בפרט נאך אז צו אלע חכמות און קונסטען געדענקט ער נאך אביסעל ד'י שווער־צע פינטעלעך...

א בעקאנטער יודישער שרייבער האט מיך אמאל געפרעגט: ווי קומט עס, אז יודען ווען זיי דיענען די אומות העולם זענען זיי מענשען גלייך ווי אלע — מאדערנע, פרייע, אבער ווען זיי קומען נאר אין בעריהרונג מיט דעם יודישען לעבען ווערען זיי בטלנים. ער האט מיר אנגעוויזען אויף פערשיעדענע ביישפיעלען: אויף א בעריהמטען פראפעסאר פון מא־טעמאטיק אין היידעלבערג, אויף פראפ. יוסף הלוי אין פאריז און נאך אנ־דערע. עפיס אזוי ווי די אטמאספערע פון יודישקייט פער'בטלן'ט דעם מענשען. איך אליין האב אויף מיין וועג געטראפען א סך אזעלכע בייש־פיעלע. איך געדענק, ווי איך בין אמאל געזעסען אין בערלין מיט א גרוי־סען יודישען דענקער, מיט א פילאזאף, וואס האט א וועלט־נאמען. מיר האבען געערעדט איבער פילאזאפיע, איבער קאנט און לייבניץ, איבער יורי־דישע פראגען. איך האב בעוואונדערט זיין שארפען קוק, זיין ענציקלאפע־דישעס וויסען, די גאונות און פייגקייט פון זיין דענקען. נאר סוף־כל־סוף איז דער געשפרעך אריבער אויף יודישע ענינים. מיר האבען אנגעהויבען חקירהן איבער דאס יודישע פראבלעם. און פלוצים, ווי בעריהרט פון א מאגיש שטעקעל, איז דער פילאזאף און מאדערנער אייראפייער געווארען פערענדערט — אייראפא איז אוועק, ווי צושמאלצען געווארען, און דער בטלן האט זיך בעוויזען אין זיין גאנצער געשטאלט. ניט די געדאנקען זע־נען געווען בטלנ'יש — די מעטאדע, די ארט צו רעדען און צו דענקען דאס דערמאנען זיך אן פסוקים, דאס צונויפפארען א וואנד מיט א וואנד, דאס פשט'על־לערנענדיגע דענקען — דאס איז געווען דער פערבארגענער בטלן, אזוי האב איך איהם געזעהען. ס'קען זיין, אז דאס אייגענע האט ער אין מיר געזעהען; ס'קען זיין, אז מיר האבען ביידע, אייגער דעם אנדערען פסיכאלאגיש סעציערט און מיט א שמייכעל צו זיך געזאגט: אט איז דער בטלן.

אנדער ציעל אין לעבען — נור גענוסען, נור לעבען. און דערפאר איז ביי „זיי" אויסגעוואקסען די רייכע קולטור פון גענוסען, דער קולט פון שעהנקייט: שעהנע הייזער, שעהנע בילדער, שעהנע פרויען.

דער יוד איז אן ארבייטער בטבע. ער איז קיינמאל ניט דער האר פון דעם לעבען, נאר זיין דינער. „עבודה", דינסט — איז דאס כאראקטעריסטישע יודישע וואָרט פאר אלע בעציהונגען צו דער וועלט. דער יוד פון אמאל פלעגט תמיד ארבייטען, „דינען". מיט די הענד, צי מיט דעם קאפ, מיט דעם מח, צי מיט דעם הארצען. דאוונען און לערנען איז געווען א ערנסטע לעבענס־ארבייט, אויף א העכערער מדרגה ווי פערד ענען צום לעבען. דער יוד, דער סוחר, דער בעל־מלאכה האט קיינמאל ניט געקוקט אויף דעם קלויזניק, דעם פרוש, דעם ישיבה־בחור ווי אויף א לעדיגגעהער, וואס טהוט גאר ניט. פארקעהרט, ער האט געפיהלט, אז דארט, אין קלויז צי אין דער ישיבה, ווערט געטאן אמת'ע ארבייט, אז יענע האראוואניע איז גרעסער און בעסער פון דער גענועהנליכער, טעגליכער.

דער אלטמאדישער יוד האט ניט געוואוסט, וואס הייסט דאס האבען א פרייע מינוט, א רוהיגען מח. מען מוז ארבייטען, מען מוז אנפיהלען איטליכע רגע פון דעם לעבען מיט אינהאלט, קיין מאל ניט ארויסלאזען פון אויג דאס הויפט־ציעל.

קענט איהר זיך אויסמאלען א יודען, וואס זאל זיצען לעדיג און קוקען אין דער וועלט אריין? טורגעניעוו האט אמאל בעשריבען א רוסישען מוזשיק, ווי ער שטעהט שעה'ן־ווייז פערטראכט און פער'חלום'ט, קוקענדיג אויפ'ן ווינטער־ווייסען וואלד. ער טראכט בשעת־מעשה גאר ניט. ער ווייזט דערנאך בשום־אופן ניט וואס האט זיין מח געטאן אין די שטונדען פון פערטראכט—זיין. ער איז פשוט געווארען פאר א שטיקעל צייט א טייל פון דער ווינטער־לאנדשאפט, א טייל פון דעם שווייגען פון דער וועלט.

אזא מין צושטאנד איז ביי יודען ניט צו דענקען. א יוד וואלט ניט געקענט שטעהען פאר א וואלד און קוקען. ער וואלט עפעס געמוזט טאן. טראכטען פון מסחר, אדער דאוונען מנחה, אדער עפעס זאגען, עפיס אי־בער'חזר'ן, מיט עפיס אנפילען די צייט און די שטילקייט. די „דממה דקה" איז דעם יודען פרעמד.

אויב אזוי, אויב די טבע פון א יודען איז דער היפוך פון לעדיגגעהען, אויב דער אידעאל פון יודישען לעבען איז ארבייט, דינסט — וואס איז א בטלן? און פאר וואס האבען מיר ביי קיין שום אומה ניט אזוי פיעל בטלנים ווי ביי „עמך ישראל", פארוואס איז דער בטלן דער יודישער נאציאנאל־טיפ?

הפחות מערקט מען ביי אונזערע קינסטלער וועניג פון דעם פסיכאלאגישען, אנאליטישען, טיעף, טיעף אריינקוקענדען, אריינדרינגענדען גייסט, א חוץ, אפשר, א ביסעל ביי פרץ, און דאס, אויך זעלטען און נור כלאחר יד.

מיר האבען פיינע לירישע ערצעהלער, מיר האבען אפילו פראבלעם קינסטלער, מיר האבען ניט קיין פסיכאלאגען. און דערביי האבען מיר יודען, טיפען, וואס קיין אנדער פאלק פערמאגט זיי ניט, וואס קיינער קען אונז ניט נאכמאפען. איטליכ'ס פאלק האט זיינע טיפען. נעהמט, למשל, דאס ענגלישע פאלק, עס האט אויסגעארבייט דריי טיפען: דעם טיפ פון דעם „דזשענטעלמען", דעם טיפ פון „סנאב" און פון „מרס. גרייגדי". איהר קענט זיי ניט איבערזעצען אין אנדערע שפראכען, קענט זיי ניט פערטייטשען, ערקלעהרען. איהר קענט זיי בלויז מאהלען, בעשרייבען. די דייטשען האבען זייערע נאציאנאלע טיפען: דעם „שפיסבירגער", דעם „פיליסטער"; די שפאניער זייער „דאן קיכאט". און מיך האט תמיד די פראגע בעשעפטיגט: וואס זענען אונזערע טיפען, צו וועלכער פסיכאלאגישער קאטעגאריע קען מען זיי צורעכענען? וועז עס וואלט זיך געפונען אין אונזער צייט א יודישער לאראשפוקא, אדער אן אנדער פסיכאלאג, אדער „מאראליסט", וויי מען פלעגט זיי רופען אין דעם זיעבצעהנטען און אכטצעהנטען יאהרהונדערט אין פראנקרייך און אין ענגלאנד, וואלט פאר איהם געווען א דאנקבארע ארבייט אבפאטאגראפירען די אריגינאל־יודישע טיפען, וואס זיינען נאך געבליבען און וועלען אפשר אין א קורצער צייט ניט מעהר זיין.

און איינע פון די אינטערעסאנטעסטע טיפען איז — דער בטלן.

א וואר, וואס מען קען ניט איבערזעצען אין קיין שום אנדער שפראך, וואס מען קען בשום אופן ניט אויסטייטשען. א בטלן — איז ניט קיין לעדיגגעהער, ווי דאס וואר בעדייט, ניט קיין מענש וואס טהוט גארנישט, וואס געהט ארום פוסט־און־פאס און שמועסט אב דאס גאנצע לעבען. ס'איז דא אזא מין בטלן אויך — דאס איז אן אלגעמיינער, א וועלטטיפ. נור דער יודישער בטלן איז מעהר ווי דאס, עפעס גאר אנדערס, טיפער, סימבאלישער. א בטלן איז — א בטלן, און געפינט זיך נאר ביי אונז יודען...

א בטלן, דער יודישער בטלן, איז ניט קיין לעדיגגעהער, קיין פוילער. ס'איז גלאט ניטא קיין יוד קיין לעדיגגעהער. ס'איז אן אינטערעסאנטער פאקט, וואס מען האט איהם זעלטען בעמערקט. איך האב נאך קיינמאל ניט געזעהען קיין יודען וואס זאל בכוונה, אויס איבערצייגונג, גאר ניט טהאן. ביי די אומות העולם איז לעדיג־געהן אפט א צייכען פון אריסטאקראטיע. אן אריסטאקראט האט ניט קיין אנדערע בעשעפטיגונג, קיין

די דאזיגע אלע אויסזיכטען דארף מען האבען אין זינען און שוין איצט צוגרייטען זיך צו אלע מעגליכקייטען, אפילו צו די ערגסטע. מיר ווייסען ניט, ווען וועט פארקומען דער לעצטער אקט פון דער וועלט־טראגעדיע, אין וועלכער די געשיכטע האט אונזער פאלק אריינגעצויגען. אבער אונזער חוב איז צו זיין אקטיוע פערזאנען אין דעם עפילאג פון דער דראמע, אין וועלכער מיליאנען יודען האבען געשפיעלט ניט די קלענסטע ראליע.

פעטראגראד, יאנואר. ש. דובנאוו

פסיכאלאגישע עטיודען *)

דער בטחן.

איך בענק אפט נאך א יודישען פסיכאלאג. ניט נאך א יודישען פראזענמאכער, וואס מיינט, אז ער קען מאכען די „פסיכאלאגיע פון דעם יודישען פאלק". אזעלכע האבען מיר ב"ה גענוג און וועלען מן הסתם נאך מעהר האבען. — וואלט נאר אביסעל ביז די מלחמה וועט זיך ענדיגען און דייטשע יודען וועלען וויעדער בעקומען אביסעל א פרייען קאפ — צי אפשר אנדערע יודען. איהר ווייסט דאך — עס איז ניט דא קיין גרינגערע זאך ווי צו שרייבען א פסיכאלאגיע פון א גאנץ פאלק. א קונץ! מען כאפט ארויס עפעס א שטריך, גראד דאס ערשטע וואס פאלט אין די אויגען, אויב מען שרייבט עהרליך, (און אויב אונעהרליך, ווי למשל, דער דייטשער אנטיסעמיט טשעמבערלען אדער פראפעסאר זאמבארט, איז די ארבייט זעהר גרינג: מען שרייבט גלאט וואס עס פערגליסט זיך, אבי בעווייזען, אז דאס פאלק איז שלעכט און האט געוואלדיגע חסרונות), און מען מאכט פון א פליג א העלפאנט און מען צושמירט דעם טראפען געדאנק איבער א סך פאפיר — ביז עס קומט ארויס א פסיכאלאגיע.

איך מיין, אז זעהען קען מען איבערהויפט נאר זיין אייגען פאלק און דאס אויך נאר איינצעלנע, בולטע טיפען. נאר אמת'ע קינסטלער קענען, אין געבענשטע שטונדען פון השפעה, וועלן, ווי מען זאגט, דער רוח הקודש קומט איבער זיי, אריינקוקען א ביסעל טיעפער, אויפדעקען א ביסעל מעהר דעם פארהאנג פון דער פאלקס־נשמה.

מיר יודען זענען אפנים א פאלק פון שלעכטע פסיכאלאגען. לכל

---

* אינ'ם היינטיגען נומער הויבען מיר אן דרוקען א סעריע ארטיקלען פון ד"ר א. קאראלניק אונטער דעם נאמען "פסיכאלאגישע עטיודען". א טייל פון די ארטיקלען ערשיינען גלייכצייטיג אין ניו־יארקער „טאג".

די אלטע, מיטעלע און גאר נייע קולטור פון יודענטום. די נאציאנאלע פראגע איז געשטעלט, און פערשיידענע גרופען פון דער געזעלשאפט זוכען צו איהר, פערשיידענע לעזונגען. איינע האלטען, אז די פראגע וועט פארענטפערט ווערן, ווען מען וועט פון א סך צענטרען מאכען איין צענטר אין ארץ־ישראל אדער אין א בעזונדער טעריטאריע. די אנדערע מיינען, אז מען מוז נאציאנאליזירען און א י נ ע ר ל י ך פעראייניגען אלע צענטרען, וואס האבען זיך געבילדעט אין דעם גאנג פון דער יודישער געשיכטע, קעמפפען פאר פאליטישע און נאציאנאלע רעכט פאר יעדען טייל פונ׳ם יודישען פאלק, וואו ער זאל ניט זיין. וויי דאס איז, אבער די יודישע פראגע איז שוין אריין — לכל הפחות ביי צעהן מיליאנען פון די צוועלף אין דער וועלט — אין דעם פאזיס פון א נאציאנאלער פראגע.

און וויי־באלד זי איז א נאציאנאלע פראגע, מוז זי געשטעלט ווערען אין דער רייהע פון די גרויסע נאציאנאלע פראגען, וועלכע וועלען ערשיינען פאר דער גאנצער וועלט אין דעם קומענדיגען פריעדענס־קאנגרעס. אמת, מיר וועלען נאך מוזען שטארק קעמפען, כדי מען זאל אין די „הויכע פענסטער" פון פאליטיק־מאכערייי דערקענען אונזער פראגע פאר א עכט־נאציאנאלע, נאר דאס איז שוין א ו נ ז ע ר אויפגאבע. אט צו דעם דארפען זיין געוועלדעט אלע אונזערע קרעפטען אין אלע לענדער, וואו נאר עס קלאפט א יודיש הארץ.

הייסט עס, אז די יודישע פראגע ווערט אויסגעשלאסען פון דער אינערער פאליטיק?—ניין, לחלוטין ניט. אזוי ווי אלע נאציאנאלע פראגען, וואס וועלען בעריהרט ווערען אין דער וועלט־בעראטונג נאך דער מלחמה, וועט אונזער נאציאנאלע פראגע אויך בלייבען אן׳אינוועניגסטער ענין אין יענע לענדער, וואו זי שטעהט שארף, אבער א גרויסע אלגעמיינע דירעקטיוו בנוגע צו געדריקטע נאציעס וועט די וועלט־פאליטיק מוזען אויסארבייטען. וויי נאך איטליכער גרויסער מלחמה, וועלען אויך נאך דער היינטיגער מלחמה—דער גרעסטער אין דער געשיכטע,—אויף א גרויסער צייט צונויפגעמישט ווערען די גרעניצען צווישען אינערע און אויסערע ענינים. וואהרום א היבשע צייט וועט נאך געדויערען די איינארדנונג פון די פאליטיש־בענייטע טעריטאריעס. עס וועט ניט הערשען שטרענג דער פרינציפ: „מיש זיך ניט אין מיינע געשעפטען!" אזוי ווי אין פריעדליכע צייטען, וואהרום די אינטערעסען פון אלע לענדער זיינען אין אזא קריטישער צייט צונויפגעפלאכטען: קרעדיט, האנדעל, גאראנטיעס א. ד. גי—אין דער טאקטיק פון דעם אינערן קאמף פאר בירגערליכע און נאציאנאלע רעכט דארפען אויך פארקומען וויכטיגע שנוים אין פארגלייך מיט דער טאקטיק פון צעהן יאהר צוריק...

Belgige Sanglante. ער דערצעהלט מעשים פון שרעקליכע פאגראמען און ענויים, פון געפייניגטע ווייבער און קינדער, פון צוראיניגטע שטעדט, פון „הייליגע קברים", צו וועלכע דאס בעלגישע פאלק וועט דארפען געהען אין די קומענדיגע צייטען. אונזער וועראהארן האט נאך ניט אנגעשריבען א בוך וועגען דעם פארבלוטיגטען יודישען פאלק, אבער מאטעריאל צו אזא בוך איז שוין געזאמעלט גענוג. עס דארף קומען נאך א גרעסערער טאלאנט, אידער וועראהארן, כדי אויסצומאלען די טיעפע יודישע טראגעדיע, וועלכע איז ניט אינזייטיג, ווי די בעלגישע, נאר צווייזייטיג, די טראגעדיע, וואס קומט פאר „מבית ומחוץ", די נייע תוכחה, אין וועלכער עס איז מקוים געווארען דער פסוק: „מחוץ תשכל חרב ומהדרים אימה". א נייער ירמיהו דארף שרייבען א נייע „איכה", אין וועלכער ער וועט מוזען צום לעצטען קאפיטעל (בעזונדערס צו די פסוקים י—י"ג) מוסיף זיין אסך שרעקליכע זאכען, אבער דער רעפרען וועט זיין דערזעלבער! זכו ה' מה היה לנו, הביטה וראה את חרפתנו...

וועג אנ'אלט היסטאריש פאלק קומט שוין צו אזא מדרגה, מוז אין דער פארשלעפטער קראנקהייט, וואס הייסט „די יודישע פראגע", וועלען א קריזיס, פון תהום דארף זיך די פראגע פון א וועלט־פאלק אויפהויבען צום העכסטען שטאפעל פון א וועלט־פראגע. אנ'ארט פראגע קען זי שוין ניט בלייבען.

עס פיהרען דערצו ניט נאר די לעצטע אומגליקען, נאר א סך טיפערע קרעפטען: די גאנצע ענטוויקלונג פון דעם יודישען גייסט אין די לעצטע צעהנדליגער יאהרען. אין דער צייט פון דער יודען־עמאנסיפאציע אין מערב־אייראפא איז די יודישע פראגע געווען אין יעדען לאנד נור א פראגע וועגען בירגער־רעכט פאר דעם יודישען טייל פון דער הערשענדער נאציע, ווייל יודען אליין האבען זיך געהאלטען נור פאר א טייל פון דער ארומיגער בעפעלקערונג. די יודישע פראגע אין אלע לענדער איז געווען עפעס ווי א מאזאיקע — א בילד פון שטיקלעך און ברעקלעך. די לעצטע דרייסיג יאהרען האבען אין דעם פרט פיעל אומגעביטען. אין דעם גרעסטען צענטער פון יודישען פאלק איז מען געקומען צו דער ערקענטניש, אז די יודישע פראגע איז א גרויסע נאציאנאלע פראגע, ד. ה. א פראגע וועגען א צוועלף־מיליאניגער נאציע, וואס איז צושפרייט איבער דער גאנצער וועלט און האט דאך איהר צוזאמענבונד און איהרע גרויסע צענטרען. אין א צייט, וועו דאס יודישע מוטערלאנד אין מזרח־אייראפא האט געבוירען אנ'אמעריקאניש קינד פון איבער צוויי מיליאנען און א קליין, אבער לעבעדיג נפש'ל אין ארץ־ישראל — אין דער צייט האט זיך געבילדעט א באדען, וואס קען פעראייניגען מזרח און מערב פון דער יודישער וועלט,

די טריבונע

No. 10 — 5 מערץ 1916 — קאפענהאגען.

די וועלט־פראגע.

די יודישע פראגע, וואס איז ביז אהער געווען א פראגע פון געווי־סע לענדער, מוז איצט ווערען א וועלט־פראגע. פארוואס? מען קען אויף דער דאזיגער שאלה געבען א לאנגע ערקלערונג, און אויך נאר א קורצע: אין דעם פראצעס פון אזא וועלט־קריעג, ווי דער איצטיגער, איז די לעבענס־פראגע פון א פאלק, וואס איז צונויפגעבונדען מיט דער גאנצער וועלט, מוז אויך ווערען א וועלט־פראגע.

די היינטיגע מלחמה איז די ערשטע אין דער אייראפעאישער גע־שיכטע, וואו מיליאנען יודען שטעהען אין דעם רעכטען פייער. אכט מילי־אנען יודען — אין רוסלאנד, פוילען און גאליציען — האבען שוין געפיהלט דעם טעם פון דער וועלט־מלחמה ניט אין א קלענערען גראד, ווי בעלגיען און סערביען. נאך א פאר מיליאנען זענען פארוויקעלט אין אנדערע לענ־דער, נאהענט צו א מיליאן יודישע סאלדאטען שטרייטען אויף אלע פראנ־טען פון אייראפא. אין אזא צייט זעהען מיר, ווי אין יענעם לאנד, וואס האט אליין אריסגעשטעלט כמעט א האלבען מיליאן יודישע סאל־דאטען, איז די יודישע פראגע געקומען צו אזא מדרגה, וואס נידעריגער קאן שוין ניט זיין... דאס שרעקליכסטע אין דעם איצטיגען מאמענט ליגט דערין, וואס ער זעהט אויס ווי א נאטירליכער המשך פון דער אלטער דרייסיג־יעהריגער אינערליכער מלחמה געגען יודען. דער אינערליכער קריעג האט זיך צוגעפאסט נור צום אויסערליכען, צו זיין שרעקליכען מאס־שטאב. מען קאן דייטליך אנווייזען, ווי די יודישע צרות פון די לעצטע צעהנדליגער יאהרען זענען מגולגל געווארען אין נייע קריעגס־צרות. בלבול־ביליס — און בלבול־שפיאנאזש; אלטע „פריעדליכע" גירושים פון רוסישע גובערניעס — און קריעגס־גירושים פון פארשיידענע „יודישע גובערניעס", און נאך א סך שרעקליכערע גלגולים... פון דער „טשערטא" און די אינוועניגסטע גובערניעס האט מען אונז ניט אריסגעלאזען, נאר אריסגעשטופט.

דער בעלגישער דיכטער ו ע ר ה א ר ן האט דא ניט לאנג אין א בוך בעווייגט מיט ביטערע טרערען די לאגע פון זיין פארבלוטיגט לאנד

Di Tribune *Nr 10*

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אינהאלט:

ש. דובנאוו	א וועלט־פראגע - - -	1
ד"ר. א קאראלניק	פסיכאלאגישע עטיודען -	4
מ. גראסמאן	אונזער פאסיוויטעט - -	14
בן משה צבי	אחדות, טאקטיק, דיסציפלין	24
אבקלאנגען און נאטיצען	- - - - -	31

פריין: 3 פענס, 7 סענט, 25 איירעס, 30 פפעניג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Soldenfeldtsgade 1

1916

עס ווערן אנגענומען

אבאנענטען אויף דעם צווייוועכענטל. זשורנאל

„די טריבונע"

די טריבונע ווערט געבויערן אין א מאמענט פון א וועלט־קריזיס און האט נאר איין ציעל: זי וועט רופען דאס יודישע פאלק צו אנ'אק־טיוער ראלע אין דער איצטיגער גרויסער צייט. איהר לאזונג איז: א ק ט י ו י ז ם. איהרע קאנקרעטע פאדערונגען זיינען: אלוועלטלי־כער יודישער קאנגרעס, גלייכבערעכטיגונג, ארץ ישראל.

— אבאנעמענט־פריז: 1 קר. 50 אויערע א קוואַרטאל —

אדרעס פון קאנטאר און רעדאקציע:

„Di Tribune", Soldenfeldsgade 1. København B.

אלע פאסטקאנטארען אין אייראפא נעהמען אן אבאנענטען אויף די טריבונע

Redaktør: M Grosmann. רעדאקטאר־אריוסגעבער: מ. גראסמאן

Trykt i „Jødisk Folketidende"s Trykkeri A-S. Larsbjørnstræde 23.

רעדט רק מיט פסוקים און גלאצט די אויגען צום הימעל.

וואו ביי וועלכען פאלק וואלט מען זיך עס ערלויבט אזוי נידריג בעשפייען און בעשמוצען טויטע העלדען, הרוגים על קדוש השם, די ריינסטע און שעהנסטע יודישע געשטאלטען אין דער איצטיגער מלחמה? ריהרט זיך ניט צו צו די הייליגע קברים, איהר הפקר־מענשען מיט הינטישע נשמות.

א היסטאריישער דאקומענט.

מיט פאלגענדען אויפרוף האט זיך דער אנפיהרער פון דער פוי־לישער גווארדיע גראף אסטראווסקי געווענדעט צו די יודען דעם 24־טען יאנואר 1831 בעת'ן אויפשטאנד. ער האט געזאגט צו די יודען, וואס זענען אריינגעטראטען אין דער גווארדיע:

„נעהמט־אויף, איהר דורות פון אמאל־בעריהמטען פאלק, וואס טרע־טען איצט איריין אין אונזערע רייהען, די אויסדריקען פון די אפענהערצי־גע געפיהלען, אז איך זעה־פאר פאר אייך א בעסערע און גלענצענדערע צו־קונפט. דאס דאזיגע לאנד, וואס האט זיך קיינמאל נישט בעפלעקט מיט'ן גייסט פון פערפאלגונג, גראנטירט איצט מעהר, ווי אנ'אנדערס מאל, א לייכטע השגחה פאר די אלע, וואס רעכענען־זיך פאר קינדער פון אונזער מוטער און פאטערלאנד.

איך ווינש אייך און זיך, אז מיר זאלען דערלעבען די געווינשטע מינוט, ווען נישט נור אונזער בעריהמט פאלק, נאר אויך אייער אלטערטים־ליכע און מיט פיעל ענויים געפיניגטע אומה זאל צוליעב די היינטיגע גליקליכע שנויים אין אונזער לאנד אוועקגעשטעלט ווערען אויפ'ן וועג פון די שענסטע האפנונגען, אויפ'ן וועג פון פרייהייט. בעטראכט נור ערנסט אייער אינערליכען צושטאנד, דעם מאראלישען צושטאנד פון אייער נשמה. צי עטעמט איהר שוין נישט אב פרייער, וועו אין אלע איינוואוינער פון די־זען לאנד האט ערוואכטאזא שטארק בעוואוסטזיין פון לעבען און עקזיסטענץ?

„שעצט־אב, מיינע העררען, וואסער גרויס און עהרענפול פעלד עס עפענט־זיך־אויף פאר אייך; פערטיידיגענדיג די זעלבע רעכט און פרייהיי־טען, וואס די אנדערע אייגוואוינער פון דער דאזיגער ערד, בעשיצענדיג די הייזער און משפחות, קעמפענדיג נעבען אונז פאר דער אונאבהענגיג־קייט און פרייהייט פון פאטערלאנד,—וועט איהר ארויסרופען ברכה און דאנקבארקייט פאר אייערע גלויבענסבריידער.

„זאל דער גאט פון די מאקאבעער, דער אל נוקם פאר די מענשליכע עולות אויפלעבען אייער גבורה, די פרוכט פון דער טרויעריגע לאגע פון יודישען פאלק, וואס איז פיעל טרויעריגער אין יענע שכנות'דיגע לענדער, וואו עס איז נישט ארויסגעזאגט געווארען, ווי ביי אונז, אז אלע זענען גלייך פאר'ן געזעץ, און וואו ווילדקייט פערנעהמט דעם ארט פון געוויסען און רחמנות".

„עס איז נאך א חסד פון טערק, וואס די רעגיערונג האט ניט בע־
האנדעלט די עטליכע געפאנגענע יודישע סאלדאטען פון "ציון־רעגימענט"
אלס פערריעטהערי־נו, איז עפעס א חידוש, וואס די רעגיערונג אין קאנסטאנ־
טינאפאל קוקט יעצט אויף די גאנצע ציון בעוועגונג ווי אויף א נעסט פון
געפעהרליכע רעוואלוציאנערען, וועלכע וואלטן אויף טערקייס מפלה?"

„ווייסט גאט, ווען די טערקען און די 200 מיליאן מאהמעדאנער וע־
לען פערגעסען יענע עטליכע הונדערט יודישע קברים אין גאליפאלי. עס
איז האלב אמת, אז דער רוסישער קאנסול אין מצרים, האט די רוסישע יו־
דישע יונגע לייט געקענט צוריק שיקען נאך רוסלאנד צו דער מיליטער־
דינסט געגען טערקיי. נו, וואלט דאך די אונגליקליכע יודען כאטש גע־
האט אן'ענטשולדיגונג, אז מען האט זיי ג ע צ ו ו א ו נ ג ע ן צו טהאן
דאס, וואס איז געגען זייער געוויסען. עס איז אבער פאר זיי ניטא קיין
ענטשולדיגונג, וואס זיי האבען זיך אנגעבאטען פ ר י י ו י ל י ג צו
העלפען ענגלאנד און פראנקרייך צו פערטרייבען דעם סולטאן פון אייראפא,
א ו ן ד א ר ו ם ק ו ק ע ן מ י ר ה י י נ ט מ י ט ע ק ע ל
א ו ן מ ו ר א א ו י ף י ע נ ע ע ט ל י כ ע ה ו נ ד ע ר ט
פ ע ר ו ו א ג ע ל ט ע י ו ד י ש ע ק ב ר י ם א י ן ג א ל י פ א־
ל י. מ י ט פ ע ר ו ו א ל ק ע נ ט ע א ו י ג ע ן א ו ן מ י ט א
ז י פ ץ פ ו ן ד ע ר נ ש מ ה ב ל י ק ע ן מ י ר ה י י נ ט
א ו י ף י ע נ ע פ ע ר י ת ו מ ' ט ע ק ב ר י ם, ו ו א ס ש ר ע־
ק ע ן א ו נ ז ! " (קורסיוו פון דער רעדאקציע.)

„...זיי האבען אין נאמען פון ציון פערפלעקט דעם יודענן'ס שעהנעם
נאמען אלס געטרייען פאטריאט, האבען געגעבען א פתחון־פה ניט נור
צו טערקען און אראבער, נאר זיי האבען אויך פאר אלע נאציאנען געגע־
בען א ביישפיעל פון יודישער אונדאנקבארקייט, און זיי האבען אויך אי־
בערהויפט געשטעמפעלט שווארץ אונזער כאראקטער ביי די דייטשען און
עסטרייכער, וועלכע האבען מעגליך געמאכט די שוידערהאפטע מפלה פון
ענגלאנד און פראנקרייך אין גאליפאלי, ניט קוקענדיג אויף דעם יודישען
מורד־במלכות־רעגימענט..."

„און וואס גיכער די וועלט א ו ן א י ב ע ר ה ו י פ ט ד ע ר
ס ו ל ט א ן וועט יענע קברים פערגעסען, וועט אלץ זיין בעסער און גע־
זונטער פאר אלע יודען אין ארץ־ישראל און טערקיי."

מיר האבען זיך ביז איצט ניט אבגערופען אויך די פיעלע שארפע
ארטיקלעך איבער דעם אלעקסאנדריער באטאליאן. אבער דא פלאצט שוין די
געדולד. דער מחבר פון דעמדאזיגען שענדליכען ארטיקעל איז ה' זעליקא־
ויטש, אן'אלטער ציוניסט, העברעאישער און יודישער שריפטשטעלער, וואס

די גרענצען פון א ארטיגער בעוועגונג און האט די בעדייטויג פון א וויכ־טיגען געשעהעניס פון דער נאציאנאלער בעוועגונג בכלל: די קאנפערענץ אנערקענט פאר וויכטיג, אז דעד צ. ק. פון „החבר" און די איינצעלנע פעראיינען זאלען אנוועגדען אלע מיטלען פון פראפאגאנדע, כדי סיי די יודען אין דעט שווייץ סיי די היימישע, ווי די איינגעוואנדערטע און די יודישע סטודענטען, זאלען אין דער אדער יענער פארם אויסדריקען זייער צושטימונג און סימפאטיע צו דער אידעע פון דעם יודישען קאנגרעס אין אמעריקא."

די פועלו־ציון אין ענגלאנד.

די לעצטע קאנפערענץ פון די פועלי־ציון האט אנגענומן פאלגענדע רעזאלוציע:

„די קאנפערענץ רעקאמענדירט דעם „ארבייטער פערבאנד פאר יודישע רעכט" צו העלפען דורפיהרען אן׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס".

אבקלאנגען און נאטיצען.

עס עקעלט.

ס׳איז ווירקליך ניטא קיין ברעג און קיין סוף צו דער יודישער שפל־דיגקייט, צו דער הינטישער און געמיין־קנעכטישער נאטור פון גע־וויסע יודישע קרייזען. ווי האט זיך דען ניט געוויטעלט פון בושה און חרפה דאס פאפיער פון דעם ניויארקער „טאגעבלאט" בשעת עס האט אויפגענו־מען אויף זיך פאלגענדע שורות, וואס ביי קיין שום אומה ולשון וואלטען זיי געווען אונדענקבאר, אונמענליך:

„מיר האבען אבער יעצט עטליכע הונדערט יודישע קברים, וואס שרעקען אונז! זיי זינגען צו אונז מיט א הייזעריגען נגון פון „א־כה", אבער כל־ישראל אין דער גאנצער וועלט ווילען, אז מיר אלע, און איבערהויפט די טערקישע רעגיערונג, זאלען פערגעסען וואס גיכער אן יענע יודישע קברים, וואס ווארפען א שרעק אויף מעהר ווי א מיליאן יודען!

„מיר מיינען יענע יודישע קברים אין גאליפאלי. — — —

„צווישען דעם פערטעל מיליאן סאלדאטען געפינען זיך ליידער אויך די אונגליקליכע פערפיהרטע פערבלענדעטע יודישע יונגע לייט פון דעם „ציון־רעגימענט", וואס האבען זיך געלאזט אנריידען פון שארלאטאנעס צו געהען פ ר י ו ו י ל י ג העלפען די עלאיס (פעראיניגטע)]אוועקנעהמען ארץ־ישראל פון טערק מיט׳ן שווערד אין האנד!"

פריעדענס־ קאנפערענץ צוזאמענרופען אנ׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס אויף דעמאקראטישע יסודות.„

כדי אויסצומיידען מיספערשטענדניסען איז וויכטיג צו בעמערקען, אז אין דעם מיטינג האבען זיך בעטיליגט איינגעוואנדערטע און רוסישע יודען.

די רעזאליוציע פון „החבר"

די קאנפערענץ פון דעם שווייצערישען קארטעל פון דער אקאדעמישער ציוניסטישער ארגאניזאציע „החבר" האט אנגענומען פאלגענדע רעזאליוציע:

נעהמענדיג אין בעטראכט: 1) אז די אידעע פון א יודישען קאנגרעס אין אמעריקא, וואס איז ענטשטאנען אין די נאציאנאלע יודישע קרייזען, האט געפונען א לעבעדיגען אבקלאנג צווישען די בריייטעסטע שיכטע פון אמעריקאנער יודענטום, סיי אין דער אינטעליגענץ, ווי אויך אין די פאלקס מאסען,

2) אז דער קאנגרעס, געוועהלט אויף דעמאקראטישע יסודות איז א מיטעל צו ארגאניזירען א פעראנטוואָרטליכע יודישע עפענטליכע מיינונג, וואס איהרע ארויסטרעטונגען זאלען טראגען א אינהייטליכען און ווירדיגען חאראקטער,

3) אז די לאזונגען פון דער קאנגרעס־בעוועגונג: בירגערליכע, פאליטישע און נאציאנאלע גלייכבערעכטיגונג פון יודישען פאלק אין אלע לענדער און א געזיכערטע היים פארן יודישען פאלק אין פאלעסטינא—זיינען דער אמתער אויסדרוק פון די בעדערפנישען פון יודישען פאלק און זיינע נאציאנאלע אידעאלען, און א בעווייז, אז די קאנגרעס־בעוועגונג שטעהט אויף דער הויך פון יודישער נאציאנאל־פאליטיק:

4) אז דער קאנגרעס וועט שאפען די מעגליכקייט, דאס א פערטרעטערשאפט פון אמעריקאנער יודענטום, געמיינזאם מיט אנדערע גרויסע יודישע ארגאניזאציעס, זאל זיך קענען וועגדען צו דער עפענטליכער מיינונג און די מאסגעבענדע פאליטישע פאקטארען פון די ציוויליזירטע פעלקער, צוציהען זייער אויפמערקזאמקייט אויף די לאגע פון יודישען פאלק און זיינע נאציאנאלע,

6) אז די דאזיגע ארויסטרעטונג וואס האט אויף אזויפיעל מעהר בעדייטונג און אינפלוס, וואס מעהר בריייטערע שיכטען פון יודישען פאלקס וועלען צושטעהן צו דער קאנגרעס־בעוועגונג,

אנערקעט די קאנפערענץ, אז די אמעריקאנער קאנגרעס־בעוועגונגען סיי נאך איהרע אומפאנג ווי נאך איהרע ציעלען, געהט וויט ארויס איבער

2) „נעהמענדיג אין בעטראכט, אז די יודישע לאגע בכלל און איהר טראגישע פערשארפונג אין איצטיגען מאמענט בפרט, פאדערט די פער־אייניגונג און אנשטרענגונג פון אלע בויענדע כחות פונ׳ם יודישען פאלק פאר זיין בעפרייאונג און ווידעראויפלעבונג, אנערקענט דער פאלקס־מי־טינג פון די קאפענהאגענער יודען, פערזאמעלט דעם 9־טען פעברואר אין א צאהל פון 350 מאן, אז עס איז דרינגענד נויטוועגדיג צוזאמענרופען אנ׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס אויף דעמאקראטישע יסודות, וועלכער זאל פעראייניגען דאס גאנצע יודענטום און אויסדריקען די ווינשען און פאדערונגען פונ׳ם יודישען פאלק.

דער אלוועלטליכער קאנגרעס דארף ווערען א שטענדיגע יודישע אינסטיטוציע.

די פערזאמעלטע ערקלערען, אז די ארבייט פונ׳ם ערשטען אל־וועלטליכען קאנגרעס דארף קאנצענטרירט ווערען ארום די צוויי ברענג־דע פראגען פון יודישען פאלק: קאמפף פאר פולע פאליטישע, בירגערלי־כע און נאציאנאלע רעכט פאר יודען, פרייע אייניואנדערונג אין אלע לענ־דער און פרייע קאלאניזאציע אין פאלעסטינא.

די פערזאמעלטע האפען, אז אלע קלאסען, גרופען און פאר־טייען פונ׳ם יודישען פאלק וועלען פאלגען דעם בעפעהל פון דער צייט און זיך אנשליסען אן דער בעוועגונג פאר א קאנגרעס".

3) „דער פאלקס־מיטינג געפינט, אז עס איז נויטוועגדיג צו פעראיי־ניגען אלע יודען אין סקאנדינאוויען דורך גרינדונג פון א „סקאנדינאווישען יודישען פאלקס־פערבאנד". דער פאלקס־פערבאנד דארף שטרעבען צו שא־פען א בונד פון די יודען אין די נייטראלע לענדער, וואס זאל האבען פאל־גענדע פארלויפיג אויפגאבען:

1) ארבייטען פאר דער עמאנסיפאציע פון די יודען אין די מלחמה־לענדער.

2) פעראייניגען און ארגאניזירען די גאנצע הילפס־ארבייט פאר די נויטליידענדע יודען אין די מלחמה־לענדער, ווי אויך מאכען אלע פארבע־רייטונגען פאר א יודישע נאציאנאלע הלואה, וועלכע זאל פראקלאמירט ווערען פונ׳ם וועלט־קאנגרעס.

3) גרינדען א יודישעס פרעס־ביורא, וואס זאל סיסטעמאטיש אינ־פארמירען די וועלט־פרעסע איבער יודען און יודישע פראגען.

4) מאכען די נויטיגע פאר׳בעריייטענדע ארבייט, כדי צו רעגולירען, ווי די קומענדע עמיגראציע און אימיגראציע, אזוי אויך די טראנסמיגראציע.

5) אריינטרעטען אין פערבינדונג מיט אלע יודישע ארגאניזאציעס, פארטייען און גרופען אין די מלחמה־לענדער, כדי גלייכצייטיג מיט דער

גען דער נויטיגקייט פון א ברייטער, אינטענסיווער פאלקסארבייט און א ענערגישע אויפקלערונג פון דער עפענטליכער מיינונג, וועגן דעם אינטערנאציאנאלען חאראקטער פון אונזערע נאציאנאלע פאדערונגען און וועגן דער נויטיגקייט פון א יודישען קאנגרעס, אלס א מיטעל צו ארגאניזירען א פעראנטוואַרטליכע יודישע עפענטליכע מיינונג, וואס איהרע ארויסטרעטונגען זאלען טראגען א אייגהייטליכען און ווירדיגען חאראקטער.

די קאנפערענץ האט די דאזיגע מיט דער פריהערער מיינונג פון דער מאיאריטעט זיכער אונפאראיינבארע רעזאלוציעס געמוזט אננעהמען, וויל קלאר איז עס געווען אז בלייבען לאגיש קאנזעקווענט און אננעהמען ענטגעגענזעצטע החלטות, מאניפעסטיערען פאר דער אויסענווועלט די מורא פאר ברייטער געזעץשאפטליכקייט — וואלט געהייסען גהען גענען דעם שטראם פון פאלקסרצון, און דערצו האט געפעהלט דער מוט!

ד"ר מ. טרויב

קאנגרעסבעוועגונג אין אייראפא

א פאלקס־מיטינג אין קאפענהאגען

לויט דער איניציאטיווע פון „דער טריבונע" האט זיך אין קאפענהאגען געבילדעט א „פאראייניגטע איניציאטיוו־גרופע פון יודישע ארבייטער און סטודענטען", וועלכע האט זיך געשטעלט אנ׳אויפגאבע צו פיהרע א פראפאגאנדא פאר דער אידעע פון אנ׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס און א פאראייניגונג פון אלע יודען אין די נייטראלע לענדער. די איניציאטיוו־גרופע האט ארגאניזירט א גרויסען פאלקס־מיטינג, וועלכער האט נאך הייסע דעבאטען אנגענומען פאלגענדע רעזאליוציעס:

1) „די קאפענהאגענער יודען, פערזאמעלט אויף א מאס־מיטינג דעם 9־טען פעברואר, אין א צאהל פון 350 מאן, כדי צו בעטראכטען די פראגע וועגען אנ׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס, געפינען פאר זייער חוב קודם כל צו שיקען א בריידערליכען גרוס די טרעגער פון דער קאנגרעסאידעע אין אמעריקא.

דער פאלקס־מיטינג דריקט אויס זיין האפנונג, אז דער יודישער דעמאקראטיע וועט געלינגען בייצושטעהען אלע שוועריגקייטען און פארווירקליכען דעם פלאן פון אנ׳אלגעמיינעם יודישען קאנגרעס אין אמעריקא; די פערזאמעלטע זעהען אין דער פאראייניגונג פון אלע אמעריקאנער יודען דעם ערשטען שריט צו אנ׳אלוועלטליכען קאנגרעס און א גוטען ביישפיעל פאר די יודען אין די נייטראלע לענדער פון אייראפא".

די ש א. א' וו. א בערנער דעלעגאט האט ערקלערט, אז פרינציפיעל האט ער אייגענטליך גארנישט געגען דעם, אז דער חבר'שער צענטראל־ארגאן זאל ערשיינען אין רוסיש, נאר עס איז אויך כדאי אין בעטראכט צו נעמען די יודישע עמיגראנטען אין דער שווייץ! אנ'אנדער דעלעגאט האט ערקלערט, אז שטעלען צוזאמען יודיש און העברעאיש וואלט דערנידריגט העברעאיש! א מיטגליעד פון צ. ק. פארשלאגענדיג העברעאיש און יודיש, האט פערלאנגט, אז די פרייע דיסקוסיע זאל צוגעלאזען ווערען נור אין העברעאישען טיל (מן הסתם דערפאר, וויל דער טייל ווערט וועהניג פערשטענדליך זיין פאר דאס ברייטע החבר פובליקום). —

אין אלגעמיין האבען אט די אלע פיעלפארביגע שפראכען־פארשלאגען און מיינונגען געמאכט א מאדנעם חאטישען איינדרוק.

אהן א בעזונדערע חלוקי־דעות, אהן קאמפף זענען אין דער לעצטער שעה שטיל און רוהיג אנגענומען געווארען החלטות, וועלכע ענטשפרעכען דאך אין מעהרערע פונקטען די פאדערונגען פון דער אקטיוויסטישער אפאזיציע און וועלכע וואלטען אויך ניט פיעל אנדערש געפאסט געווארען, ווען די אפאזיציע וואלט געווען אין מאיריטעט אויף'ן צוזאמענפאהר. אנדערע רעזאליוציעס, אויסער די אנגענומענע, זענען זאגאר בכלל ניט פארגעשלאגען געווארען. די איינציגע שטרענגע רעגיערונגסטרייע רעזאליוציע וועגען פערטרויענס־אויסדרוק דעם א. ק. איז אנגענומען געווארען מיט 9 שטימען געגען 1 שטימע, בייַ 3 אבגעהאלטענע. אנדערש האט עס אויך ניט געקענט זיין. מען האט אין משך פון 2 טעג לאנג און ברייט פערטיידיגט די אונאקטיוויטעט און אונדעמאקראטישע אבגעזונדערקייט פון דער ציוניסטישער לייטונג, מען האט געקענט אין א היציגער פאלעמיק רעדען וועגען דעם „גוסס־צושטאנד" פון דער אפאזיציע, וועגען דער שעדליכקייט פון יעדער רעוואליוציאנערער בעווענונג, וועגען די נוצליכקייט און נויטווענדיגקייט פון א שטילער "ווייזער און רייפליך איבערלעגטער" שתדלנות־פאליטיק, מען האט זיך געקענט אפילו דערעדען צו דער נאציאנאלער בעדייטונגסלאזיגקייט פון דער יודישער גלייכבערעכטיגונג און דראהען מיט דער עווענטועלער שפרענגונג פון יודישען קאנגרעס; — ציהען אבער פון דערדאזיגער אונשעהנער פראזעאלאגיע איהרע לאגישע קאנסעקווענצען און זיי אפען און פריי פארמולירען אין עפענטליכע, פאר דער אויסענוועלט בעשטימטע רעזאליוציעס, — דערצו האט די רעגיערונגספערטיידיגער געפעהלט דער נויטיגער פאליטישער מוט, ווי אויך דער גלויבען אין זייער זאך; אויך ניט אויס פרייער, שטאלצער און אפענער איבערצייגונג האט די קאנפערענץ איינשטימיג אנגענומען די רעזאליוציעס וועגען

וועט יעדענפאלס דערגרייכט ווערען די פראקלאמירונג פון דער עקזיס־
טענץ פון יודישע פאלק.

אין דער קורצער דיסקוסיע האבען אלע דעלעגאטען זיך ארויסגעזאגט
פאר א קאנגרעס. בשעת אבער די "רעגירונגסטרייע" האבען אויך ביי דער
קאנגרעסאידעע זיך נישט געקענט דערהויבען צו א ברייטען, אלגעמיין־
יודישען, מיט די פאליטישע און געזעלשאפטליכע פאדערונגען פון פאלק
פאראיינבארען שטאנדפונקט, און דעם יודישען קאנגרעס בעטראכט
מייסטענס נור אין די ראהמען פון א פאנאטישער ענג־פארטייאישער פא־
לעסטינא פאליטיק'—האט די אפאזיציע פריי און אפען אנגעוויזען אויף די
גרויסע פאליטישע און געזעלשאפטליכע בעדייטונג פון א וועלט־קאנגרעס,
וועלכער וועט בילדען מיט זיך אנ'עפאכע אין דער געשיכט'ליכער ענט־
וויקלונג פון דער יודיש־נאציאנאלער בעוועגונג און וועלכער וועט נהעמען
אין זיינע הענד די פיהרונג פון אלע יודישע פאליטיש־געזעלשאפטליכע
פראגען. ווי פאר די איינע, אזוי אויך פאר די אנדערע האט געמוזט קלאר
ווערען, אז דער א. ק. האט אין זיין "געזעלשאפטליך וויזער" אונטערגלייט
נישט פארשטאנען ריכטיג אבצושאצען און אויסצונוצען איינעם פון
די וויכטיגסטע מאמענטען פון אונזער פאליטיש־געזעלשאפטליכען לע־
בען און אז צושטעהענדיג צו קאנגרעס בעוועגונג ערשט דאן, וען זי איז
שוין געווארען א אונבעשטרייטבארער פאקט, האט ער אפען און בולט צוגע־
געבען די פאלשקייט פון זיין פריהערער פאליטיק אזן זיין ג ע צ ו ו א נ־
ג ע ן זיין נאכצוגהען דער ברייטער פאלקס־בעוועגונג, אין וועלכע ער
איז געגען זיין אורשפרינגליכען וויללען א ר י י נ ג ע צ ו י ג ע ן געווארען.

דער לעצטער טייל פון דער קאנפערענץ, אין וועלכער ה' בראמ־
סאן האט רעפעריירט איבער „די פראגע פון דער אינפארמירונג איבער
דער לאגע און די בעשטרעבונגען פון יודישען פאלק", איז געווען געווידמ־
מעט מעהר דער פראקטישער „החבר"־ארבייט און זיין אינעראגאניזאטא־
רישער טעטיגקייט. עס זענען בעטראכט געווארען א רייהע פארשלאגען,
ווי צו קומען צו הילף די יודישע מלחמה־קרבנות, צו אינפארמירען די
שווייצערישע געזעלשאפטליכע מיינונג איבער די יודישע פראגען א. א.ו.

ביי קיין אינציגער פראגע האט מען אזוי ניט געפיהלט דאס פעה־
לען פון א געמיינזאמען פרינציפ און פון א פעסט אויסגעארבייטעטען
שטאנדפונקט, ווי ביי די שלימזלדיגער שפראכענפראגע. די פערשיעדענס־
טע מיינונגען זענען ארויסגעזאגט געווארען און די אונגלויבליכסטע פאר־
שלאגען בעטראכט געווארען: נור יודיש; יודיש און העברעאיש; פרינציפי־
על העברעאיש, צוליב אגיטאציאנסצוועקען אויך יודיש; העברעאיש, יודיש
און אנדערע שפראכען; העברעאיש און אנדערע שפראכען, דערהויפט יו־

דיראזיגע רעדע מוז פערצייכענט ווערן אלס א פראגרעס אין דעם פאליטישען געדאנקענגאנג פון דער ציוניסטיש־החברשער יוגענד אין דער שווייץ. ביי א אפענער און א עהרליכער קריטיק פון פעהלער, וועלכע זענען בעגאנגען געווארען אדאנק דעם ציוניסטישען א־ק. און זיינע אפיציעלע פערטרעטער אין משך פון די 18 קריגסחדשים האבען די בעסערע גייסטער געמוזט קומען צו די אויבענגעבראכטע לאגישע קאנזעקווענצען.

די דעבאטען, אין וועלכע עס האבען אנטייל גענומען כמעט אלע דעלעגאטען, האבען דייטליך בעוויזען, ווי שווער עס איז אפט טאל גייסטיג צו בעאיינפלוסען מענשען, וועלכע, זייענדיג אפשר אין האר־צען אויך איבערגייט אין דער ריכטיגקייט און נאטירליכער נויטוועגדיגקייט אייערע פאדערונגען, האבען נישט דעם נויטיגען מוטה און כח צו בע־זיעגען אין זיך די אלטע אינסטינקטיוע מורא פאר קריטיק און בריטע געזעלשאפטליכער ארבייט, אהן וועלכע א געזונדע דעמאקראטישע אר־בייט איז לגמרי ז׳ונמעגליך. קלאר איז עס געווען פונ׳ם ערשטען מאמענט אן, אז די „רעגירונגסטרייע" ווי מען האט זיי אנגערופען האבען א נו־מיזרישעס מעהרהייט. ז׳י דעבאטען האבען קיין נייע מאמענטען אין די בע־לייכטונג פון די פראגען ניט געבראכט.

אין אלגעמיין איז די שטימונג בעת די דעבאטען, טראטץ פעהלען פון פעסטע פאליטישע אדער געזעלשאפטליכע געגנארגומענטען, געווען געגען דער אקטיווישטישער אפאזיציע און אייניגע דעלעגירטע האבען זיך ניט איינגעהאלטען פון אזעלכע עוקלערונגען ווי: אז די אפאזיציע האט מאניפעסטירט א גוסס שטימונג, דען זי האט זיך אבגעזאגט פון די אידעא־לען פון ציוניזם, קורץ און קלאר. א מיטגליעד פון צ. ק. האט זיך אין א רעדע געגען אקטיוויזם זאגאר דערערדט צו דער סענסאציאנעלער ערקלע־רונג, אז דאס אידישע פאלק עקזיסטירט נאך בכלל נישט און אז עס מוז ערשט דורך דער ציוניסטישער פארטיי געשאפען ווערען! איצט איז שוין פערשטענדליך פארוואס דער א. ק. האט נישט געהאלטען פאר מעגליך צו פיהרען א בריטע פאלקספאליטיק!

א פיעל פאזיטיווערע בעציהונג און זאכליכערע דיסקוסיע האט ארויסגעפונען דער רעפעראט פון ה׳ פייפערט „יודישער קאנגרעס אין אמעריקע". נאך א קורצער געשיכטליכער פאראלעל צווישען דעם קאנגרעס־געדאנק און דער אליאנץ־בעווענגונג, בעזונדערס אבער דער הער־צל׳שער פאליטישער אידעאלאגיע, האט דער רעפערענט אין קורצע ווער־טער געשילדערט דאס פראגראם־מינימום און דאס פראגראם־מאקסימום פון קאנגרעס. בעזראכטענדיג דעם קאנגרעס אלס א פערזוך פעראייניגען אלע שיכטען פון פאלק אויף איין פראגראם, גלויבט ער, אז דורך איהם

אינטערעסען, אז אויך אונזערע פאדערונגען זאלען ערפיהלט ווערען.

איבערגעהענדיג צו דער פאליטיק פון א. ק., ווייזט דער רעדנער אן, ווי זיין אינציגע אויפגאבע איז די גאנצע צייט געווען נור בעוואהרענען דעם ישוב אין ארץ ישראל און אלס פועל־יוצא דערפון זעהען מיר יענע „טערקישע" אריענטאציע, וועלכע איז געווארען דירעקט געפעהרליך פאר דער גאנצער ציוניסטישער ארבייט. דער ציוניסטישער א. ק. האט נישט געוואלט נעהמען אין זיינע הענד די פערטרעטונג פון די אלגעמיינע אינטערעסען פון יודישען פאלק צו א מאמענט, ווען די ציוניסטישע פארטיי ויאלט ביי א ענערגישער לייטונג און ריכטיגער פאליטיק, געקענט ווערען די פיהרערין פון גאנצען יודישען פאלק. אנשטאט דעם האט מען אבער געקלאפט אין פושקעס און פארקויפט נ. פ. מארקען.

כדי צו דיסקרעדיטירען די אקטיוויסטישע בעוועגונג האבען די אנהענגער פון א. ק. אידענטיפיצירט זי מיט'ן לעגיאנגעדאנק. דער אקטיוויזם איז אבער נאך זיין גייסטיגען אינהאלט, לויט דער מינונג פון רעדנער, נור דער צוריקקעהר צו יענעם סינטעטישען ציוניזם, וועלכער האט זיך אנגעצייכענט אלס א ברייטע פאלקס־בעוועגונג נאך פאר'ן קריעג. און פערלאנגענדיג פאליטיש־נאציאנאלע און בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג פאר די יודען אין אלע לענדער, וואו זיי ווערען אין זייערע רעכט בעשרענקט, ערפילט דער אקטיוויזם יענעם פונקט פון באזעלער פראגראם, וועלכער פארלאנגט נישט נור די פארבערייטונג פון לאנד, נור אויך די פארבעריטונג פון פאלק.

רעדענדיג דאן וועגען דער קאנגרעס־בעוועגונג, ערקלערט דער רעדנער, אז דער א. ק. איז לכתחילה געווען געגען איהם, מורא־האבענדיג, אז דורך א אפענער פאליטישער אריסטרעטונג וועט די פאלעסטינא־פראגע פערוואנדעלט ווערען פון א אינטערנעם ענין פון דער טערקישער רעגירונג אין א אינטערנאציאנאלע פראגע פון יודישען פאלק. ערשט זעהענדיג, אז יעדע ווייטערע ווידערשטרעבונג געגען קאנגרעס, וועלכער וועט און מוז צוזאמענגערופען ווערען, איז צוליעב דער ברייטער יודישער פאלקסבעוועגונג אין אמעריקע געווארען א פאליטישער און געזעלשאפטליכער אבסורד, האט דער א. ק. ענדליך נאכגעגעבען.

דער אמעריקאנישער יודישער קאנגרעס אבער וועט זיך מוזען בעשפטיגען מיט אלע פראגען פון יודישען לעבען, ווי מיט דער פאלעסטינאפראגע אזוי אויך מיט דער נאציאנאלער פראגע פון די יודען אין אנדערע לענדער, און, אין צוזאמענהאנג דערמיט, אויך מיר דער עמיגראציאנספראגע, וועלכע וועט גלייך נאכ'ן קריעג אננעהמען א אונגעוועהנליך שארפען חאראקטער.

די אפאזיציאנעלע שטרעמונגען אין ציוניזם, דעם דעמאקראטישען ציוניזם מיט זיינע לאזונגען פון בריטע פאלקסארבייט, דעם סינטעטישען ציוניזם מיט זיינע פאדערונגען: פאליטישע ארבייט אלס נויטוועגדיגע פארבע־ רייטונג פון דער פאליטישער וועלט; פראקטישע ארבייט, אלס די פארבע־ רייטונג פון לאנד, און דעמאקראטישע געגענווארטס־ארבייט אלס די פאר־ בערייטונג פון פאלק. ליידער האט מען שוין פאר'ן קריעג פארגעסען די הויפטציעלען און דעם נאציאנאלען זין פון ציוניזם, און אנגעהויבען צו בעטראכטען די קליינקאלאניזאטארישע ארבייט אין פאלעסטינא אלס צוועק „אן און פיר זיך". מען האט פארגעסען דעם ענדציעל, יענע בע־ דערפנישען, ציליעב וועלכע דער ציוניזם איז געשאפען געווארען און צו פערווירקליכען וועלכע ער האט אין זיין ערשטער פער אדע געשטרעבט, און מען האט אנגעהויבען צו דערהויבען דעם מיטעל צום צוועק. אין אלס דירעקטער פועל־יוצא פון דערדאזיגער קליינקאלאניזאטארישער אנשוי־ אונג האט זיך ענטוויקעלט דער אחד־העם־יזם מיט זיין פאלשטענדיגען איגנארירען פון די בריטע פאלקטאינטערעסען. און פערגעסען האט מען, אז מען זוכט א לאנד פאר דאס פאלק און נישט א פאלק פאר דאס לאנד!

און פערגעסענדיג די ווירקליכע אינטערעסען פון פאלק, זיינע בולט־ סטע עקאנאמישע און קולטורעלע פאדערונגען, איגנארירענדיג פאלשטען־ דיג דעם אינטערנאציאנאלען חאראקטער פון דער יודישער פראגע, — האט מען אנגעהויבען בעטראכטען פאלעסטינא אלס א אינערליכען ענין פון דע־ טערקישער רעגירונג. און אלס פאלגע פון דעם איז ענטשטאנען יענע טער־ קישע אריענטאציע, וועלכע איז אזוי חאראקטעריסטיש פאר דעם יעצטי־ גען א. ק.

ווייטער שילדערט דער רעדנער, ווי פאר די רעגירונגס־טרייע פער־ טיידיגער פון א. ק. און זיין פאליטיק איז מיט'ן קריעג אייגענטליך גאר נישט געשעהען אין דער יודישר וועלט, גארנישט געגדערט, און דעריבער האלטען זיי פאר מעגליך צו פארמאכען די אויגען אויף אונזער גרויסער פאלקס־קאטאסטראפע און פארטזוזעצען „רוהיג און זאכליך" יענע קליין־ קאלאניזאטארישע פאליטיק, וועלכע זיי האבען געפיהרט פאר'ן קריעג. די אפאזיציע אבער, יענער אקטיוויזם, וועלכען מען האט דא געשטעמפעלט אלס אונרייפע און שעדליכע בעווענונג, קען נישט און ווייל נישט פארגעסען, אז מיר לעבען איבער איינעם פון די גרעסטע און טראגישסטע מאמענטען פון אונזער געשיכטע און אז נור פיהרענדיג א בריטע פאלקסארבייט און אינפארמירענדיג די געזעלשאפטליכע מיינונג איבער דער יודישער לאגע, וועלען מיר האבען דאס מאראלישע רעכט צו ערשיינען פאר'ן וועלט־ טריבונאל און פארלאנגען אין נאמען פון אונזער פאלק און זיינע לעבענס־

„דומהייט", און דער גאנצער געדאנק אויפצוטרעטען געגען טערקיי, וועל־כע האט זיך שטענדיג צו אונז פריינדליך בעציגען, — מוז בעטראכטעט ווערען אלס פ ע ר ר א ט.

אריבערגעהענדיג צו נ א ר ד ו י ס בריף, געפינט דער רעדנער פאר ריכטיג און זעלבסטפערשטענדליך, אז דער א. ק. האט פערבאטען איהם צו פערעפענטליכען, רע־ען געגען א. ק., מיינט דער סטודענט־רע־פערענט, הייסט מאכען א רעוואליוציע, און ווען די לעצטערע וואלט אויס־געבראכען אין ציוניסטישען לאגער, דאן וואלטען די רעגירונגען זיך נישט מעהר גערעכענט מיט'ן א. ק.

מען האט אפט אויפגעווארפען, אז דער א. ק. פיהרט נישט קיין אינ־פארמאטארישע טעטיגקייט. דאס איז אבער א פאלשער און א אונבעגרינ־דעטער פארווארף. די ארטיקלען אין די „פרייסישע יאהרביכער", זע־נען פיעל וויכטיגער פאר דער אויפקלערונג פון דעם ציוניזם אלס די ארבייט פון דער „טריבונע"! (ה' בלומענפעלד'ס ארטיקעל? יא?)

רעדענדיג וועגען יודישען אלוועלטליכען קאנגרעס, קומט דער רעד־נער צום שלוס, אז עס איז א וואהנאי־עג (משוגענע אידעע). עס וואלט גע־וען אונדיפלאמאטיש איצט עפענטליך דא רעדען איבער די פאדערונגען, מיט וועלכע מיר ווילען קומען פאר דעם פריעדען־קאנגרעס. אזעלכע פרא־גען טארען ערשטענס נישט ארויסגעטראגען ווערען אין די ברייטע עפענ־טליכקייט, און צווייטענס איז עס זעהר מעגליך, אז א פריעדענס־קאנגרעס וועט איבערהויפט נישט פארקומען!

יעדענפאלס, אזוי אדער אנדערש, איז עס ק י נ ד י ש צו פער־לאנגען פון א. ק. א גענויען בעריכט וועגען זיין טעטיגקייט, און יעדער ציוניסט, וועלכער וויל נישט געבען דעם א. ק. דאס פאלשטענדיגע רעכט צו פארהאנדלען „אזיי־טיג", — פאר איהם איז נישטא קיין פלאץ אין דער ציוניסטישער פארטיי! —

א שווערען, אונאנגענעהמען איינדרוק האט געמאכט די דאזיגע רע־גירונגסטרייע רעדע פון א יונגען יודישען סטודענט, און משונה'דיג און מאדנע אלט האבען געקלונגען אין מויל פון א פערטרעטער פון דער יו־גענד די דאזיגע אינסטינקטיוועט מורא פאר א וועלכע־עס־איז ברייטער פאלקסארבייט, דער פחד פאר יעדער קריטיק און אפענער אויפטרעטונג, אויף וויפיעל זיי זענען נוגע די לייטענדע קרייזען. דער קאנטרעפעראט פון ה' ג ר א נ א ו ס קי, דעם פערטרעטער פון דער אקטיוויסטישער ריכטונג אויפ'ן צוזאמענפאהר, איבער „די פראגען פון דער אפאזיציע און פון אקטיוויזם" האט געטראגען א גאנץ אנדערען חאראקטער. אין א אויס־פיהרליכער רעדע האט ער געשילדערט די געשיכטליכע ענטוויקלונג פון

שום קאנספיראטיוע אינער־פארטיי־ענינים נישט געהערט.

דער רעפעראט פון דעם מיטגליד פון צ. ק. ה' אלשוואנגער איבער „דער אקטועלער לאגע פון ציוניזם" האט אונז געגעבען א ריכטיג און זעהר א טרויעריג בילד, ווי די לייטענדע „החבר" קרייזען האבען זיך בעצויגען ביז איצט און בעציהען זיך צום גרעסטען טייל אויך נאך איצט צום ציוניזם און זיינע אויפגאבען, ווי אויך צו וויכטיגסטע פראגען פון דעם יודישען פאלקס־לעבען אין יעצטיגען מאמענט. אין שארפע און פאר א קאנפערענץ־פארטראג נישט פאסענדע ווערטער „(אויסדריקען, ווי „דומהייט"„פערברעכער, „אונערהערטער ליגען" א. א. וו. בנוגע צו מענשען, וועלכע האבען גרויסע פערדינסטען אין דער יודישער נאציאנאלער בעוועגונג, זענען ליידער נישט געווען קיין זעלטענהייט אין אט דער דאזיגער „אפיציעלער" רעדע!) - האט דער רעפערענט געזוכט מיט אלע מיטלען צו פערטיידיגען די פאליטיק פון אקציאנס־קאמיטעט זייט דעם מלחמה־אויסברוך און דיסקרעדיטירען די אקטיוויסטישע אפאזיציע, אלס א אונרייפע און א שעדליכע בעוועגונג. דער א. ק. איז געווען מוטיג, ווען ער האט ביים אנהויב פון מלחמה, ווי עס איז איהם געראטען געווארען פון א „קאמפעטענטער שטעלע", זיין טעטיגקייט לגמרי נישט איינגעשטעלט; אריבערטראגען דעם צענטראל־זיץ אין א נייטראלען לאנד, האט דער א. ק. צוליעב פערשיעדענע פערזענליכע סבות פון זיינע איינצעלנע מיטגליעדער נישט געקענט. דער פארוואורף אין דעם אוננייטראליזם פון א. ק. איז, נאך דער מיינונג פונם רעדנער, פון דער אפאזיציאנעלער פרעסע נאך ביז איצט נישט בעוויזען געווארען. און נישט נור דער גרויסער א. ק. און די רוסישע ציוניסטען האבען זיך אינפערשטאנדען ערקלערט מיט דער טעטיגקייט פון קליינעם א. ק., נאר אפילו זשאבאטינסקי אליין האט אין יוני 1915 געשריעבען דעם א. ק., אז די רעזולטאטען פון זיין פאליטישער טעטיגקייט זענען איבערראשענד גרויס. אלע מאטיוון פון דער אפאזיציע דאגעגען זענען און בלייבען „פילפוליסטיק". און די אפאזיציע אליין איז נור דער ווילען צו זאגען „ניין" דאן, וען מען זעהט, אז איינער טוט א „פאזיטיוע ארבייט". דאס דיפלאמאטישע ביורא אין וואשינגטאן איז אלזא דאך געווען נישט א רעזולטאט פון די אלטענער החלוטות אדער פון דער „טריבונע'ס" אגיטאציע (!), — נאר געשאפען געווארען דאן, וען דער א. ק. האט „נאך א קלוגער פאליטיק און א רייפליכער „איבערלייגונג" איינגעזעהען איהר נויטוועגדיגקייט!

וואס אנבעלאנגט דעם לעגיאן, וואלט עס געווען צופיעל כבוד פאר איהם, וען מען וואלט וועגען איהם צופיעל רעדען. מען קען די דאזיגע איז עע בעטראכטען אלס א פראדוקט פון קינדערשער מינדעריעריגקייט און

מעלט א רייהע פון אונזערע בעסטע און ענערגישסטע כלל־טוער, גרייט זיך צו א גרויסע און ברייטע יודישע פאלקס־בעוועגונג, וועלכע וועט בילדען מיט זיך אנ׳עפאכע אין אונזער נאציאנאלען און געזעלשאפטליכען לעבען. און געמוזט האט עס געפינען אנ׳אבקלאנג אויך אין אייניגע קרייזען פון דער ציוניסטישער יוגענד אין דער שווייץ. און לאנגזאם איז ענטשטאנען אנ׳אפאזיציאנעלע בעוועגונג, וועלכע, איינזעהענדיג די טראגישע גרויסקייט פון איצטיגען מזיק־שווערען מאמענט, האט ניט געוואלט מעהר געהען אין די וועגען פון דער איצטיגער ציוניסטישער לייטונגס־אר־בייט און אנגעהויבען פארלאנגען א אקטיווערע און ענערגישערע אנטייל־נאהמע אין אלע פראגען פון יודישען לעבען.

דעם ערשטען צייכען פון אונצופרידענהייט האט גענעבען דער לא־זאנער ציוניסטישער אקאדעמישער פעראיין „התקוה". בעטראכטענדיג אין א גאנצער רייהע פון רעפעראטען און בעשפרעכונגען די לאגע פון יודישען פאלק אין דער וועלט־מלחמה, די יודישע קאנגרעס־פראגע, דאס פערהאל־טען פון דער ציוניסטישער לייטונג און די מאדערנע אקטיוויסטיש־אפאזי־ציאנעלע שטרעמונג אינ׳ם ציוניזם, האט דער פעראיין זיך אבסאלוט ער־קלערט פאר א נויטוועגדיגקייט פון א ברייטער געזעלשאפטליכער ארבייט און פאר א אפענע, אקטיוע און ענערגישע אויפטרעטונג ביי דער פער־טיידיגונג פון אונזער פאלקס־קיום און אונזער פאלקס־כבוד.

אלץ גרעסער איז דעריבער געווארען די בעדערפעניש אין די ציו־ניסטישע אקאדעמישע קרייזען זיך דורכצושמועסן וועגען אט־די אלע פרא־גען און פראבלעמען.

די קאנפערענץ איז אבגעהאלטען געווארען אין לאזאן. ס׳האבען זיך בעטיליגט 10 דעלעגאטען (צוזאמען מיט די שטימבערעכטיגטע צ. ק. מיט־גליעדער—14; — באזעל איז נישט געווען פערטרעטען.) פון דעם סדר־היום האט מען גלייך געקענט זעהען דעם אלגעמיינעם חאראקטער פון דער דא־זיגער קאנפערענץ: 1) „די געגענווערטיגע לאגע פון ציוניזם; 2) „די פרא־גען פון דער אפאזיציע און פון אקטיוויזם"; 3) „דער יודישער קאנגרעס אין אמעריקע"; 4) „די פראגע פון דער אינפארמירונג איבער דער לאגע און די בעשטרעבונגען פון יודישען פאלק".

ליידער אי גלייך ביי דער ערעפנונג פון דער קאנפערענץ בעגאנגען געווארען א פעהלער, וועלכער האט געמוזט מאכען א פאלשען איינדרוק אויפ׳ן עולם: די קאנפערענץ (מיט אויסנאהמע פון דעם קאנגרעס־רעפעראט און זיינע דעבאטען) איז דורך דער אנטיאקטיוויסטישער מאיריטעט ער־קלערט געווארען פאר געשלאסען. קיין פאליטישע סודות האבען מיר אבער ביים בעסטען ווילען בעת אט די אלע דעבאטען נישט ערפאהרען און קיין

18 קריעגס־חדשים, — האט געמוזט פארוואונדערט ווערן דורך דעם אונ־
בעגרייפליכען אינדיפערענטיזם און כמעט פאלשטענדיגער אפאטיע צו יו־
דיש־געזעלשאפטליכע ענינים, וואס האבען געהערשט אין די דאזיגע אונ־
זערע נאציאנאלע יוגענד־קרייזען. עס האט זיך מאמענטווייז געדאכט, אז
וי דער אלגעמיינמענשליכער, אזוי אויך דער נאציאנאל־יודישער פאלקס־
חורבן זענען פארבייגעגאנגען אונבעמערקט פאר דעם פאליטישען און גע־
זעלשאפטליכען האריזאנט פון דער ציוניסטישער שטודענטענשאפט אין דער
שווייץ. קומענדיג אויף זייערע רעפעראטען, אויסהערענדיג די בעריכטען
און פארטראגען פון פערשיעדענע מיטגליעדער פון „צענטראל־קאמיטעט",
פלעגט איהר אפטמאלס האבען די אנגענעהמע אילוזיע אריבערגעטראגען
צו ווערען כהרף עין אין יענע פריעדליכע צייטען פון פאר דער מלחמה, ווען
מען האט געהאלטען פאר מעגליך בעפריעדיגען די פאליטיש־נאציאנאלע
התחיבות אנטקעגען דעם פאלק און זייענ אינטערעסען מיט א קליין־קא־
נאניזאטארישער ארבייט אין פאלעסטינא. און צוהערענדיג זיך, וי זיי רע־
פעריען און דעבאטירען רוהיג און זאכליך וועגען אינערפארטייאישע
ענינים פון דער ציוניסטישער קאלאניזאציאנס־טעטיגקייט אדער וועגען די
ענטוויקלונגס־אויסזיכטען פון דער אדער יענער יודישער קאלאניע און פא־
לעסטינא־פראגען, וועלכע קענען זיין פאסענד און האבען זייער בעדיי־
טונג אין נארמאלע, פריעדליכע צייטען, וואס קלינגען אבער משונה־
דיג אויף א יוגענדפערזאמלונג אין צייטען פון פאלקס־חורבן און פאלקס־
קאטאסטראפע; — זעהענדיג, וי זיי רופען זיך אפטמאלס נישט אב מיט
קיין איין ווארט אויף די אקטועלע יודישע לאגע און אויף אלע גרויסע
און ברענענדע יודישע פראגען פון אונזער יודישער ווירקליכקייט אין איצ־
טיגען מאמענט, — האט זיך אונז אפט אויסגעדאכט, אז פאר די דאזיגע
יונגע לייט איז פאר דער גאנצער צייט פון מלחמה אין דער יודישער
וועלט גאר נישט געשעהען, אז אלץ איז פאר זיי געבליעבען ביי׳ם אלטען,
און אז זיי פיהלען נישט אין זעהען נישט די אונגעהויער־גרויסע נאציא־
נאלע התחיבות, וועלכע ליעגט איצט אויף יעדען יודישען בעוואוסטזיני־
גען אינטעליגענט.

אבער דער דאזיגער מצב פון געזעלשאפטליכען אינדיפערענטיזם
האט נישט געקענט לאנג דויערן. אלץ טרויעריגער און טרויעריגער זיינען
געווארען די ידיעות, וועלכע זענען צו אונז געקומען פון אונזערע
צושטערטע היימען אין רוסלאנד און גאליציען, אלץ שטארקער און בעש־
טימטער איז געווא־ען די ליניע פון דער אקטיוויסטישער אפאזיציע אין
דעם ציוניסטישען לאגער גופא און אלץ קלארער איז עס געווארען, אז
דארטען, אין דער ווייטער אמעריקא, וואו עס האבען זיך יעצט פארזא־

דעלט זיך וועגען אונזער גאנצער צוקונפט, וועז מען האט גרונר מורא צו האבען, אז די טאקטיק פון דער לייטונג קאן ברענגען שאדען, וועלכען מען וועט שפעטער ניט קענען אויסבעסערן, דאן איז פאראן א העכערעס גע־באט, ווי די דיסציפלין. ביי אלע מעלות פון דער דיסציפלין, איז זי דאך ניט די העכסטע טוגענד, זי איז ניט קיין אבסאליוטער פרינציפ, וועלכען מען מוז זיך בלינד אונטערגעבען. בפרט נאך וועז ער וועלט אזוי אנגע־וענדעט, ווי דער א. ק. טהוט עס. אזוי לאנג ווי דער אקציאנס־קאמיטעט פערדעקט די מעשים פון א ציוניסטישען בעאמטען מיט א הויך־פעראנטוואר־טליכער שטעלע, וועלכער טרעט ארויס מיט אונפארזיכטיגע און ווייט ניט קיין נייטראליסטישע ערקלערונגען, פערוואנדלענדיג דעמדאזיגען סעקרע־טער כהרף עין אין א פריוואט מאן וועמען מען טאר ניט בעגרענצען, בשעת א לאנדסמאנדשאפט פאדערט מען זאל זיין ארויסטרעטונג דעזאוואירען; אזוי לאנג ווי דערזעלבער א. ק. פערזוכט גלייכצי יטיג צו פערמאכען דאס מויל אמת אונאבהענגיגע און אפיציעל ניט געבונדענע ציוניסטען, שרע־קענדיג זיי מיט דעם געשפענסט־ווארט „דיסציפלין"—ווערט די דיסציפלין פערוואנדעלט אין א מיטעל צו בעזייטיגען יעדע קריטיג, אונטערדריקען אנדערש־דענקענדע און גור צו דעסקרעדיטירען די אפאזיציע אלס שטע־רער פון כלל־אינטערעסען.

(צווייטער ארטיקעל פאלגט)

האאג בן משה צבי

קאנפערענץ פון «החבר»

(א ב ר י ע ף פ ו ן ל א ז א ן)

פון 8 ביז 01 יאנואר איז פארגעקומען די קאנפערענץ פון דעם קאר־טעל פון די אקאדעמישע ציוניסטען־פעריינען אין דער שווייץ — „החבר". די דאזיגע קאנפערענץ, זייענדיג ארויסגערופען פון איין זייט דורך דער בעדערפניש נעהמען ענדליך די אדער יענע שטעלונג צו די אקטיוע פרא־גען פון יודישען לעבען אין יעצטיגען מאמענט, — אנדערזייטס דורך די אקטיווישטישע סימפאטיען פון איינעם פון די צום „החבר" אנגעהעריגע פעריינען, — איז געווען אינטערעסאנט אלס א בארומעטער פון שטימונ־גען און ריכטונגען אין דער ציוניסטישער יוגענד.

יעדער, וועלכער האט געהאט די מעגליכקייט אביסל זיך צוקוקען נעהענטער צו דער גיזעלשאפטליכער ארבייט און קולטורעל־פאליטישער טעטיגקייט פון די ציוניסטישע „החבר"־פעריינען אינ׳ם משך פון די ערשטע

אלס א צושטערער פון אונזערע נייטראליטעטס־פליכטען. אבער ה׳ קורט בלומענפעלד, דער לייטער פון דער ציוניסטישער פראפאגאנדא, דער סעק־רעטער פון א. ק., ער שרייבט א בראשיורע איבער „דעם ציוניזם אלס פרא־גע פון דער דייטשער אריענט פאלי־טיק" „Der Zionismus, eine Frage der deutschen Orientpolitik." — און דער אקציאנס־קאמיטעט שווייגט; קיין שום אויפרעגונג, קיין אונצופריעדענע מינע! קיינע פראטעסטען! — פאר אזא מין דיסקוסיאן איז אפנים די צייט גענוג רייף! די אפיציעלע פרעסע בע־גליקווינשט זאגאר דעם מחבר מיט זיינע הויך־פאליטישע געדאנקען און איינפאלען.

לאמיר נעהמען א פראבע פון דער דאזיגער שטאאטס־מענליכער חכמה. אויף דער זייטע 29 לעזען מיר פאלגענדעס:

„זייערע (די יודענס) שטעלונג ווערט אונזיכער (*gefaerdet*) אויב די טערקיי זאל בעריכט און פערטיילט ווערען. חוץ דער וויעדערהאלט בע־ווי׳זענער יודענפריינדשאפט און חוץ אלע בעמיהונען פון דער ענגלישער פרעסע צו ערווערבען סימפאטיען פון די נאציאנאלע יודען, ווערט ענגלאנד ניט זיין ביכולות ווירקזאם צו פערטרעטען די אינטערעסען פון די יודען אין ארץ־ישראל."

וואו איז דאן געווען דער נייטראליטעטס־ליבענדער אקציאנס־קאמי־טעט? האט ה׳ נחום סאקאלאוו געלעזען דאס דאזיגע גייסטרייכע ווערק? אט אזוי, פלאנלאז און סיסטעמלאז, געהט די ארבייט פון א. ק. דער סוף ווערט, נאטירליך, זיין דער, אז דער א. ק. ווערט סוף־כל־סוף בלייבען זיצ צווישען צוויי שטולען. עס מאכט אן׳איינדרוק פון א פורים־שפיל און מאס־קאראד, ווען מען דערוואוסט זיך, אז גלייכצייטיג טרעט ארויס אין אמעריקא ה׳ שמריהו לעווין פאר דער זעלבער קאנגרעס־אידעע מיט דעם זעלבען געדאנק פון יודישער פערטרעטונג ביים פריעדענס־קאנגרעס, אלזא פאר א געדאנק, וועלכען ציוניסטען אין אייראפא טארען ניט ארויסרעדען, אויב זי׳ ווילען ניט ריזיקירען מיט א חרם. אט אזוי זעהט זי אויס, די איינהייט פון דעם אקציאנס־קאמיטעט. ס׳איז ניט קיין וואונדער, אז ביי אזא מין צוזא־מענארבייט בלייבט דער וואגען נאך עד היום טיף אין דער בלאטע.

און די דאזיגע צושראקענע אין וואכלאזע געזעלשאפט, דאס דאזיגע הייפעל אונגליק, די דאזיגע פיהרער פון „צופאלסגנאדע" וואגען נאך צו געבען נארדאו לעקציעס איבער אויפפיהרונג, איבער דעם, ווי מען דארף זיך האלטען. דער א. ק. בעזיצט א וואונדערבארעס שלאגוואָרט: די דיסציפלין! דערמיט וויל ער אויסראטען יעדען סמן פון לעבען אין דער פארטיי. מען מוז זאגען די ה״ה, אז אין אזעלכע צייטען, ווי די איצטיגע, פארלירען אלע פארמאליטעטען יעדע בעדייטונג. אין א רגע, ווען עס האנ־

כע אונזערע געגנער האבען גענגען די ציוניסטען געברויכט. דער פראיעקט איז אוטאפיש, ער האט וועניג אויסזיכטען אויף ערפאלג. — אזוי האבען געטענה׳ט אונזערע היימישע דיפלאמאטען. די נייטראליטעט פון דער בע־ווענונג איז אין סכנה — דאס איז געווען דער גרעסטער טריומפף פון דער דאזיגער וויכטיגער חכמה. שטעלען די פאלעסטינא־פראגע אויף סדר־היום פון א פעלקער־קאנגרעס—איז אנ׳אנגריף אויף די סואווערעניטעטס־רעכט פון דער טערקיי.

דאס, וואס ציוניסטישע פיהרער האבען געקענט ארויסטרעטען מיט אזעלכע תרוצים, אז דער בולטסטער און טרויעריגסטער בעווייזט פון דער ירידה פון דער בעווענונג, וי וויט האבען מיר זיך דערווייטערט פון הערצל! נארדאו פאדערט נור דאס רעכט פון פרייער איינוואנדערונג, באדען־ערווערבונג און אינערער פערוואלטונג אין פאלעסטינא. דאס איז דאך נאר א בעשיידענער טייל פון דער באזעלער פראגראם. הערצל האט פערלאגגט א עפענטליך־רעכטליך געזיכערטע היים און האט געוואלט נאך אין די שלום־צייטען לעזען די יודענפראגע דורך א אייראפעאישען גראנ־טי־אבמאך. אויב נארדאוס פארשלאגען קענען בעדייטען אנ׳אנגריף אויף דער טערקיי, דאן זענען א פנים די פערזוכען פון הערצל געווען אפענע, אין דער ל׳כט פון דער עפענטליכקייט פארבערייטעט אטענטאטען אויף די טערקיי! וואס פאר א פערטרויען קענען מיר געווינען ביי דער טערקיי, אויב מיר אליין דיסקרעדיטירען, אלס געגען איהר זעלבסטשטענ־דיגקייט געריכטעט, די ארבייטס מעטאדע, וועלכע איז געווען דער ליי־טענדער געדאנק פון אונזער בעווענונג. קיין זאך קאן אונז אזוי ניט שא־דען, וי אזעלכע שווערע זעלבסטבעשולדיגונגען. וי איז עס דען כלל מעגליך, אז אזעלכע האנדלונגען און מיינונגען זאלען שטאמען פון ציוניס־טען אוו ציוניסטישע פיהרער בפרט?

אין דער ווירקליכקייט איז אבער די זאך גאר פארקעהרט. ד׳ר נארדאו וועגדעט זיך מיט זיינע פארשלאגען צו א ל ע פעלקער. מיט קיין וואר שטעלט ער זיך ניט אויף דער זייטע פון דער אדער יענער מעכטע־גרופע. זיין פאליטיק איז די נייטראלע, וואס מען קען זיך איבערהויפט דענקען. די אונבעגרינדעטע מורא און די תירוצים פון א. ק. בעווייזען אז אין דער פארטיי איז ניט אלץ אין ארדנונג: וואס פארוואס זאל דען דער א. ק. בעטראכטען דעם רוף צו אקע פעלקער אלס א פערלעצונג פון דייטשלאנד׳ס און איהר טערקישען פערבינדעטענ׳ס געפיהלען?

דער א. ק. ווייל דעם ציוניזם דערנידריגען צו א כלי־זיין פון א גע־ווייסער פאליטיק, פון א מיטלויפער. נארדאו, דער פרייער און אונאבהענגי־גער, פאר קיינעם ניט פעראנטוואדטליכער ציוניסט, ווערט געשטעמפעלט

ליכע פרעסע אין קאנסטאנטינאפל. אונזער פערטרעטער געפינט זיך שוין ניט מעהר דארט זייט פיעלע חדשים. אין דערדאזיגער קריטישער צייט פערטרעט די ציוניסטישע בעוועגונג אין טערקיי א"יונגער דאקטאר, וועמען א בעקאנטער ציוניסט האט אויף דעם וויענער קאנגרעס פארגעווארפען מאנגעל אין טאקט, בשעת דער מיטגליעד פון א. ק., וואס האט פערלאזען די טערקישע רעזידענץ, פאהרט ארום איבער פארטיי־צוזאמענפאהרען אין א דראנג נאך רעדנעריש נצחונות.

אונזערע לייטונג טרייבט א שטרויס־פאליטיק. זי האט ניט דעם מוט ארויסצוזאגען דעם פולען אמת. זי ווייל שוינען די געפיהלען פון די דרייבונד־מעכטע און פערשלינגט מיט א פרינדליכער מינע אלע דערניידרונגען רדיפות און רעפרעסיעס. די העררען טוישען זיך אבער אין דער ווירקונג פון אזא מין האלטונג. זי קאן בשום אופן ניט דערוועקען א בעזונדערען פערטרויען. די דאזיגע פאזע פון שווייגענדער דולדזאמקייט קאן פון די טערקען אויסגעטייטשט ווערען אלס א סמן פון שלעכטען געוויסען. ווער עס ווערט בעפאלען, דער פערטיידיגט זיך.

דער א. ק. האט מסתמא מורא פאר'ן שווערען אייגדרוק, וואס עס קאן אפשר מאכען אין די ציוניסטישע רייהען דער גאנצער אמת. די געשעהנישען קען מען אבער ניט בעהאלטען אדער פערשווייגען, דער א. ק. פארגעסט, אז דער אמת מוז ווירקען נאך פיעל שעדליכער, אויב ער ווערט מיט א בייזער שמחה פראקלאמירט פון אונזערע געגנער.

אין דערדאזיגער שטורמישער צייט איז געווען דרינגענד נויטיג א שטארקעס און בעפרייענדעס ווארט. ד"ר מ א ק ס נ א ר ד ו י, אונזער אלטמייסטער, הערצל'ס פרייגד און מיטבעגרינדער פון דער בעוועגונג, האט עס ארויסגעזאגט: דאס יודישע פאלק טאר זיך ניט אבזאגען פון זיינע בעגרינדעטע היסטארישע רעכט אויף די אלטע היימאט, עס מוז פאדערן ביים פאלקס־טריבונאל, וואס וועט זיך פערזאמלען נאכ'ן קריעג, בעוועגונגס־פרייהייט אין פאלעסטינא און אכטונג פון זיינע בירגערליכע און נאציאנאלע רעכט.

תיכף זענען געקומען די רעאלפאליטיקער, די בעסערווויסענדע און פארזיכטיגע.— מיט א דערשראקענער, בעטענדער מינע האבען זיי אנגעהויבען רעדען בר־דעת־ווערטער איבער דער טאקטיק. דער פראיעקט איז פריהצייטיג. די ה'ה האבען געפונען די צייט פאר ניט געניג רייף, ווייל זיי גופא זענען נאך ניט רייף געווען. אין דעם פארשלאג איז געווען פיעל ווייטבליקענדעס. ס'האט זיך געפיהלט אין איהם עטוואס גרויסעס. ס'איז ניט קיין וואונדער, אז דידאזיגע טאג־טעגליכע מענשען האבען שווער גענייטשט די שטערענס. זיי האבען גערעדט מיט דיעזע בע ווערטער, וועל־

קאמיטעט; ער האט ניט דאס רעכט אליין צו בעשטימען די לעבענספראגען פון דער ארגאניזאציע. א צוזאמענפאהר פון דעם צענטראל־קאמיטעט וועט איצט דארפען בעהאנדלען און פעסטשטעלען די ריכטליניען פון דער טעטיג־קייט פון דער פארטיי. ער וועט זיך מוזען בעשעפטיגען מיט די 3 פראגען 1) מיט דעם מצב אין ארץ־ישראל; 2) מיט דער שאפונג פון א בערעכטיג־טער פערטרעטערשאפט פון דעם יודישען פאלק ביי דער פריעדענס־קאנ־פערענץ; 3) מיט דער רעפארם פון דער לייטונג, איהרער נייטראליזירונג און איהרע נאהענטסטע ארגאניזאטארישע אויפגאבען. מיר ווילען מאכען אונזערע פארשלאגען קלאר און פרעציס; שטרענג זאכליך, אהן וועלכע־עס־איז אונעכטע פאזע און אהן פאלשע ריקזיכטען. אויך אונזער קריטיק בנוגע צו איינציגע פערזאנען, איז דיקטירט נור פון דער ליעבע צו דער זאך, ווארום נור איהר ווילען מיר דיענען, ווען מיר מוזען ארויסברענגען אונזער הארטען פסק־דין. עס זאל צוזאמענגענומען ווערען אץ, וואס עס איז שוין ארויסגעזאגט געווארען אויף דידאזיגע עמודים; עס זאל בעווי־זען ווערען ווי די דריי פראגען זענען צווישען זיך אינערליך פערבונדען; עס זאל אונ׳ברחמנות׳דיג שארף אויפגעדעקט ווערען דאס גאנצע ארבייט־סיסטעם פון דער איצטיגער לייטונג.

מיר בעשולדיגען דעם א׳ ק. אין דעם, וואס ער פערשווייגט דעם אמת וועגען ארץ־ישראל, ציוניסטען ווערען ארעסטירט, גערודפט, ארויסגעשיקט דער, א. ק- שווייגט ציוניסטישע עמבלעמען נאציאנאלפאנדמארקען און צייי־כענס ווערען א גרונד צו דראהונג מיט טויט־שטראף—דער א. ק. שווייגט. אין פאלעסטינא ווערט צוגעגרייט א פאגראם—דער א. ק. שווייגט דער א. ק. בעגניגט זיך נאך ניט דערמיט. אין דער אפיציעלער ציוניסטישער פרעסע ערשיינען ראזיג געפארבטע בעריכטען איבער דעם מצב אין ארץ־ישראל. דורך דערדאזיגער טאקטיק ווערט דער א. ק. גופא א כלי־זיין און בונדעס־גענאסע (נאטירליך אהן א בייזער כונה) פון יענער געפעהרליכער מסרים־קליקע, וועלכע געפינען פאר מעגליך צו פערייניגען רדיפות געגען ציו־ניסטען מיט פריינדשאפט צו יודען.

מיט וואס וועט דער א. ק. קענען פערענטפערען פאר זיין געוויסען, פאר דעם פאלק און דער געשיכטע, וואס ער האט ביי די ערשטע סמוים פון א סכנה תיכף ומיד ניט געזעצט אין בעוועגונג אלע העבעל? אזא מין האנדלונגס־ווייזע איז ניט נור אונפערגענטווארטליך—זי דערהייבט זיך ביז א פערברעכען, אויב ס׳וואלט געקומען אדער ס׳וועט, חלילה, קומען צו א פאגראם.

אויך די אפיציעלע פערטרעטונגען פונ׳ם ציוניזם האט די טערקיי ניט געשוויט. זי האט פערמאכט די באנק, פערניכטעט די ציוניסטיש־פריינד־

ארגאניזם. דער כח פון נאציאנאלען אידעאלע מוז ביכולות זיין ארויסרו־
פען דיזעלבע אפפערווילִיגקייט, ווי פליכטס־געפיהל, מלוכה־מאכט און דער
גראבער צוואנג פון א מיליטעריישען מעכאניזם. פאר א גרויסע אידעע, א
הייליגע איבערצייגונג, איז איטליכער מיט שמחה גרייט שטעלען זיין לע־
בען אין קאן, און אזוי ווארטען אונגעדולדיג אלע יודען, וועמענס הערצער
עס זענען נאך יונג און גליהען פאר זייער פאלק, אויף די געלעגענהייט
צו קענען קעמפען פאר דער הייליגער זאך פון זייער כלל און ברענגען
אלע קרבנות.

האט דער אקציאנס־קאמיטעט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע
אויסגענוצט די דאזיגע שטימונגען? ווי האט ער רעאגירט אויף די גרויסע
געשעהענישען פון אונזערע טעג? האט ער דאס פאלק בעגייסטערט און
צו גרויסע טהאטען געפופען?

דער אקציאנס־קאמיטעט האט באקראטירט. בראש פון אונזער בע־
וועגונג שטעהט איצט א לייטונג, וואס איז בעוואוסטזיניג געגען וועלכער
עס־איז גרויסציגיגער פאליטיק. אנדערע וואקסען מיט דער גרויסקייט פון
דער צייט—דער א. ק. דענקט, רעדט און האנדעלט, ווי מיר וואלטען גע־
לעבט אין דעם טיעפסטען שלום. ער האט ניט פערשטאנען די שפראך פון
דער צייט. מיט פיינע, אבער אבגעדראשענע רעדענסארטען און קלוגע
ווערטער וועגען רעאל־פאליטיק האט ער פערזוכט צו דערשטיקען דעם
שטארקען דראנג פונ׳ם יודישען פאלק נאך א גרויסער בעפרייענדער טהאט,
א מיעדע, אלטקלוגע פאליטיק אהן התלהבות, אהן גרויסע פערספעקטיוון
אהן איניציאטיווע, א פאליטיק פון פעסימיזם, קלייניליכע חשבונות און על־
טער־שוועכע — איז בעצייכענט פאר אונזער לייטונג. זי האט פערהאלטען,
אנשטאט צו פיהרען; זי האט געשוויגען, ווען זי האט געדארפט רעדען
מיט טויזענדער צונגען, און איהרע האנדלונגען זענען געווען געפעהרליכער
אין האבען אונז פיעל מעהר שאדען געבראכט ווי איהר אונטעטיגקייט.

בראש פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע שטעהען איצט ניט גרוי־
סע פערזענליכקייטען מיט גענִיאלע בעגאבונג, — עס זענען מיטעל־מענ־
שען מיט א געוויסען טאלענט. דעם אויטאריטעט, וואס זיי בעזיצען, הא־
בען זיי צו פערדאנקען דעם מאנדאט, וועלכען א קאנגרעס אין פריעדענס־
צייטען האט זיי געגעבען, אין א צייט, ווען מען האט נאך געקענט פארויס־
זעהען די פאליטיק, היינט זענען שוין פארביי ווייט מעהר ווי צוויי יאהר
זייט דעם וויענער קאנגרעס; דער מאנדאט פון די העררען פון א. ק. האט
זיך אלזא געענדיגט. אזוי ווי א קאנגרעס איז איצט אונמעגליך, מוז דער
צענטראל־קאמיטעט אויספיהרען די פונקציעס פון א קאנגרעס. דער E A C
איז דאך ניט מעהר ווי די עקזעקוטיווע פונ׳ם קאנגרעס אדער צענטראל־

אויך אונזער גורל גע׳חתמ׳ט.

אין דערדאזיגער רגע, ווען עס האנדעלט זיך וועגען דעם קיום פון אונזער אומה, וועגען זיך אלע בליקען צו דער ציוניסטישער ארגא־ניזאציע און איהרע פיהרער. דער ציוניזם איז געקומען צו דער עפענטלי־כקייט מיט דעם פראגראם, ער וויל לעזען די יודענפראגע דורך שאפונג פון א עפענטליך־רעכטליך געזיכערטע היים אין ארץ־ישראל. „וועלכע שריט, פרעגט די יודישע וועלט, אונטערנעהמען די ציוניסטישע פיהרער אין דער איצטיגער גרויסער צייט, כדי צו דערנעהענטערן זיך צו דעמ־דאזיגען ציעל?"

עס מעהרען זיך אלץ די פרעגענדע שטימען. זיי קומען פון אלע לענדער. אינסטינקטיוו פיהלט דאס פאלק די בעדייטונג פון דער צייט; עס פיהלט, אז איצט מוז געהאנדעלט ווערען, אויב מען וויל ניט אויף שטענ־דיג פערפאסען די היסטארישע געלעגענהייט. א טיפע אינערע בעוועגונג איז צו מערקען אין די נשמות פון די ציוניסטען; עס ווערט געמאכט א חשבון הנפש און ערנסטע ספוקות דריקען די געמיטער. די מלחמה האט קודם כל געמאכט קלאר, אז די ארבייטסמעטאדע, וואס האט די לעצ־טע יאהרען געהערשט אין דער ציוניסטישער בעוועגונג, איז לעכערליך קליינליך. בשעת מעכטיגע נאציאנען, וואס לעבען אויף זייער טעריטאריע, מוזען איצט, כדי צו ערהאלטען זייער בעזיץ אדער ערפיהלען אימפעריא־ליסטישע חלומות, ברענגען די אונערהערטע קרבנות, האט דאס יודישע פאלק געגלויבט, אז ס׳איז מעגליך דורך רעפעראטען, דיסקוסיעס און פפע־ניג־זאמלונגען דערגרייכען א וויעדעראויפלעבונג אויף נארמאלע שטאאט־ליכע יסודות.

די יודען זענען שוין מיעד אומעטום צו גילטען נור אלס ווערקצייג פון פרעמדע אינטערעסען. דאס בעוואוסטזיין פון דער אבסאליוטער נוצ־לאזיגקייט פון אלע אינזערע קרבנות, פערביטערט אונז׳ בשעת א פאלק פון עטליכע הונדערט־טויזענד, ווי די מאנטענגרער, אדער אייר־ניגע מיליאנען, ווי די סערבען, בולגארען א. א. וו. וועט ביים קומענדען פריעדענס־קאנגרעס האבען דאס רעכט מיטצורעדען, מוזען די 12 מיליא־נען יודען, א גרויסע פינאנציעלע און אינטעלעקטועלע קראפט, ממש בע־טעלען וועגען דעם, און דאס אויך כמעט אהן האפנונג אויף ערפאלג.

אומעטום, וואו עס שלאגען זיך יודישע הערצער, ערוואכט דאס גע־פיהל, אז אין דיעזען וועגדע־פוקט פון דער מענשליכער געשיכטע מוזען אויך די יודען פערזוכען אויפצוטהאן עטוואס גרויסעס. דאס יודישע פאלק קען און מוז פערלאנגען פון זיינע זיהן די גרעסטע קרבנות; די נאציאן איז א לעבעדיגער קבוץ, זי בעדייטעט פיעל מעהר, ווי א מעהאנישער מלוכה־

זאמענהאנג, די איינפאכסטע מאטער־יעלע פערבינדונג צווישען דער בעוע־
גונג פון דעם גרויסען יודישען מענשען־שטראם און די גרויסע א י נ ט ע־
ר ע ס ע ן פון די אייראפעאישע מלוכות. דער צוזאמענהאנג איז שטענדיג
געווען זעהר גרויס, ער וועט אבער ווערן נאך שטארקער און פעסטער
נאך דער מלחמה, בעת עס ווילען ווידער פריי ווערן די גרויסע וועגען
אויפ׳ן ים און בעת דער איבערגעריסענער וועלט־האנדעל וועט זיך נעהמען
ווידער ענטוויקלען. און אויב די ענטוויקלונג פון דעם וועלט־האנדעל אויף
די גרויסע אקעאנען האט זיך שטענדיג געניטיגט אין א מאסען־טראנס־
פארט פון לעבעדיגער סחורה, כדי בעסער צו רעגולירען די פראכט־טא־
ריפען, וועט עס אין א סך גרעסערער מאס נויטיג זיין נאך דער מלחמה,
בפרט נאך פאר יענע מלוכות, וועלכע האבען מעהר פון אלעמען געליטען
אין זייער וועלט־האנדעל.

איהר זעהט אויף אזא אופן די גאנצע קייט, וואס האט אונז שטענ־
דיג מיט זיי פערבונדען, וואס וועט אונז אויך ווייטער צוזאמען האלטען
און וואס מיר דארפען אויסנוצען. עס איז א דירעקטער צוזאמענהאנג פון
אלגעמיינע א י נ ט ע ר ע ס ע ן, און אויב פאר זיי ליעגט דער שווער־
פונקט נור אין דער עקספלואטאציע פון אונזער עמיגראנטען־מאסע, איז
זעלבסטפערשטענדליך, פאר אונז דער שווערפונקט ניט אין דעם: אנדערע
מאמענטען זענען פאר אונז אין דער פראגע וויכטיג — די פאליטיש־גע־
זונדע פערהעלטנישע אין די אויסוואנדערונגס־לענדער, די סבות פון דער
אויסוואנדערונג אין רוסלאנד, עסטרייך און רומעניען, די פאליטישע לאגע
פון דעם יודענטום אין די לענדער, וואס געבען דאס רוב יודישע עמיגראנ־
טען...

די אויפגאבען פון דער יודישער פאליטיק זענען אין דעם פרט זעהר
קלאר. און וועלען ביי אונז נ י ט געשטעלט ווערען די דאזיגע אויפגא־
בען אויפ׳ן סדר היום, וועט מען ביי אונז נ י ט קענען דורכפיהרען
אזעלכע פלענער, וועט עס נור געבען א איבעריגען בעווייז פון אונזער
געזעלשאפטליכער דעזארגאניזאציע און קורצזיכטיגקייט.

בן־אליהו.

דער יום הדיי.

די גרויסע שעה, אפשר די גרעסטע שעה אין דער גלות־געשיכטע
פון דעם יודישען פאלק, איז געקומען. היינט, וען כמעט אלע פעלקער פון
אייראפא קעמפפען מיט די כלי־זיין אין די הענד פאר זייער צוקונפט, ווערט

גען טאג, כדי דורכצופיהרען די פלענער ב י ז צום סוף פון דער מ ל ח מ ה. די דאזיגע גרויסע ארגאניזאציאנס־ארבייט ווערט געפיהרט ניט נור מיט דער הילף, נור אין זעהר א גרויסער מאס אויך אונטער דער לייטונג פון די רעגירונגען. צווישען די צדדים, וועלכע ווילען זיך פערשא־פען בייצייטענס די בעסטע בעדינגונגען, זעהען מיר ד י י ט ש ע, ע ס־ט ר י י כ י ש ע, א ו נ ג א ר י ש ע, ע נ ג ל י ש ע, ד ע נ י ש ע, ש ו ו ע ד י ש ע שיפסגעזעלשאפטען.

ערשט גאר ניט לאנג איז אין וויען אבגעהאלטען געווארען זעהר א וויכטיגע און גרויסע קאנפערענץ אונטער דעם פארזיץ פון באללין. עס איז דארט געשלאסען געווארען א נייער פערטראג צווישען די דייטשע, עסטרייכישע און אונגארישע שיפסגעזעלשאפטען; און די דאזיגע פעראיי־ניגונג האט בעקומען פון דער אונגארישער רעגיערונג די קאנצעסיע, וואס האט פון כמה יאהרען געהערט אין אונגארן דער גרעסטער ענגלישער ליניע — „קונארד".

די ענגלישע ליניען פערזוכען אבער פערווירקליכען זייערע פלענער אויף אנ׳אנדער אופן און אין אנ׳אנדער ארט, אזוי,אז אויב עס וועט זיך איינגעבען וועלען זיי קאנען אנריכטען די דייטשע שיפסגעזעלשאפטען א פיעל גרעסערען שאדען איידער זייער פערדיענסט פון דער נייער אונ־גארישער קאנצעסיע. מיט דער הילף פון די דענישע שיפסגעזעלשאפטען, וועלכע זענען זעהר שטארק אויסגעווואקסען אין משך פון דער מלחמה־צייט וועלען די ענגלענדער שאפען א דירעקטען עמיגראנטען־פערקעהר פון רוס־לאנד דער פלאן איז גאנץ נאטירליך און פערשטענדליך. געלינגט זיי צו שאפען אויף דעם דאזיגען וועג א גרויסע מאסען־בעוועגונג, האבען זיי דערגרייכט זעהער פיעל, עס עפענען זיך דענסטמאל די גרעסטע פערעס־פעקטיוועז ניט נור פאר זייער עמיגראנטען־טראנספארט, נאר אויך פאר זייער גאנצען טראנס־אקעאנישען האנדעל.

פאר די דייטשע שיפסגעזעלשאפטען זענען די דאזיגע פלענער ניט קיין סוד און זיי ווילען זיך בעצייטענס פערזיכערען דורך דער גריגדונג פון א גרויסער שוועדישער ליניע, וואס קאן בייַ גיוויסע פערהעלטנישע אויסנוצען פאר זיך און פאר דייטשלאנד אלע פריוויליעגיעס פון די ענגלי־שע און דענישע שיפסגעזעלשאפטען...

נישט אין דעם היינטיגען ארטיקעל האבען מיר בדעה אבצושטעלען זיי, געוויי אויף דער גרויסער און וויכטיגער פראגע פון דער אייראפעאישער עמיגראציאנס־פאליטיק. מיר האבען נור געוואלט גאנץ קורץ אנווייזען אויף דער אינטענסיווער ארבייט פון די שיפסגעזעלשאפטען און אויף זיי־ערע ענטגעגענגעזעצטע אינטערעסען, כדי עס זאל ווערען קלאר דער צו־

זענעם אמעריקאנער פרעזידענט און זעהר א גוטען פריינד פון יודען טע־
אדאר רוזוועלט:

„מיר האבען קיין פלאץ ניט פאר א יודישער, ענגלישער דייטשער
אדער אירלענדישער נאציאנאליטעט. מיר דארפען זיין אמעריקאנער —
אין ניט מעהר."

עס איז ניט וויכטיג דאס, וואס מיר האבען איצט צו טהאן מיט א ניי־
געבארענעם רוזוועלט, וואס איז אין קיין שום הינזיכט ניט עהנליך צו יע־
נעם געווען פרעזידענט, וואס איז אוועק אויף א יאגד אין די אפרי־
קאנישע וועלדער און איז דארט נעלם געווארען. מיר דערהערען אין די
דאזיגע וועהרטער פון דעם „געווען־פרעזידענט דעם ערשטען פאליטי־
שען אבקלאנג פון דער אייראפעאישער מלחמה אין די פעראייניגטע שטא־
טען. יעדער וועהר עס האט זיך אויפמערקזאם צוגעקוקט צו דעם, ווי עס
האט זיך ענטוויקעלט אין די פעראייניגטע שטאטען דער קאמפף צווישען די
ענגלישע און דייטשע סימפאטיעס, דער האט געקענט גאנץ דייטליך זעהען,
אז דאס וועט האבען זעהר א גרויסע ווירקונג אויף דער ווייטערדיגער
עמיגראציאנס־פאליטיק פונ׳ם לאנד. דער היינטיגער רוהיגער און קאלטער
פרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאטען האט שוין אויך עטליכע מאל גע־
געבען א אנצוהערעניש אין דעמזעלביגען זין אין זיינעם עפענטליכע רע־
דען, און היינט דער קאמפף, וואס וועהרט געפיהרט אין וואשינגטאן און
אין ניו־יארק די לעצטע עטליכע וואכען צוליעב דעם נייען בעגרענצונגס־
פראיעקט פון דעם בעקאנטען נאטיוויסט און עמיגראנטען־פיינד ב ו י ר ע נ ט.
פון דער עקאנאמישער פראגע איז די איינוואנדערונג געווארען א נאציא־
נאלע און פאליטישע פראגע. מען וויל אויסנוצען דעם שוים פון דער איי־
ראפעאישער מלחמה. דער קאמפף צווישען די אנהענגער פון פרייער אייני־
וואנדערונג און בעגרעניצטער צופלאקערט זיך מיט יעדען טאג. דער קאמפף
האט אנגענומען אזא ביטערען כאראקטער, אז אויב אפילו דער פרינציפ
פון פרייער אייניוואנדערונג וועט מנצח זיין וועט עס אויך ניט זיין קיין
אמת׳ער נצחון ...

* * *

דאס בילד וואלט ניט געווען גאנץ קלאר און דייטליך אויב מיר
וואלטען דא ניט אנגעוויזען נאך אויף איין וויכטיגע ערשיינונג. איך האב
דא בדעה צו אינפארמירען די געזעלשאפט מיט דעם, וואס ס׳קומט היינט
פאר אין דער וועלט פון די גרויסע שיפגעזעלשאפטען, וועלכע באהערשען
דעם גאנצען אויסוואנדערונגס־שטראם.

דא וועהרט די לעצטע חדשים ענטוויקעלט זעהר א גרויסע ארגאני־
זאציאנס־ארבייט און דא ערלויבט מען זיך ניט צו פערזוימען קיין אייניצי־

ענערגישער אוועקצושטעלען אויף טאגעסארדנונג די פראגע, און היינט זעהען מיר, אז די צייט פון דער וועלט־מלחמה האט זיי ווירקליך געגעבען דעם פאסענדען מאמענט און זיי שטרענגען אן אלע זייערע כוחות, כדי דורכצופיהרען נייע בעגרענצונגען.

דער מחבר פון די דאזיגע שורות האט שטענדיג געהערט צו יענע, וועלכע האבען זיך קיין מאל ניט גענאזט אבשרעקען מיט דער דאזיגער עמיגראנטען־פיינדליכער אגיטאציע אין אמעריקא. די געשיכטע פון די לעצטע צוהן יאהרען האט בעוויזען, אז מיר זענען געווען גערעכט בעת מיר פלעגען טענה'ן, אז פונקט אזוי ווי די עמיגראנטען נויטיגען זיך אין אמעריקא אזוי נויטיגט זיך אמעריקא אין די עמיגראנטען, אז אויב די אב־יעקטיוע, די נאטירליכע פערהעלטנישע פונ'ם אמעריקאנישען עקאנאמי־שען לעבען וועלען פאדערן א געוויסע צאהל פרישע איינגעוואנדערטע עמיגראנטען־הענד וועט קיין שום בעגרענצונגס־פאליטיק ניט העלפען, און פארקעהרט, אויב די איינגעוואנדערטע עלעמענטען וועלען זיך ניט געפי־נען קיין ארבייט וועט זיך דער איינוואנדערונגס־שטראם פון זיך אליין אב־שטעלען און וועט זיך אליין בעגרענצען. אז דאס איז אין תוך געגומען גע־וועזען שטענדיג פאר אמעריקא א פראגע פון ארבייטס־לוין, זעהען מיר דערפון, וואס גענגען דער פרייער איינוואנדערונג טרעט ארויס שטענדיג אין אמעריקא דער צענטר פון דעמאקראטישע און סאציאליסטי־שע עלעמענטען בראש מיט זייער יודישען פיהרער האמפערס — די „אמע־ריקען פעדעריישאן וואו לייבאר" און, אז די גרויס־בורזשואזיע, די הער־שענדע קלאסען, די רעגירונג, דער פרעזידענט זענען ניט מסכים געווען מיט די בעגרענצונגען, און די בעגרענצונגס־רעזאליוציעס פונ'ם אמעריקא־נישען פארלאמענט זענען שטענדיג אבגעווארפען געווארען פון דעם פרע־זידענט.

היינט, אין דער צייט פון דעם גרויסען וועלט־קריזיס, בעת די פער־אייניגטע שטאטען זענען אין זעהר א גרויסער מאס דירעקט פאראינטע־רעסירט אין דעם סך הכל פון דער אייראפעאישער מלחמה, היינט וועלן די גאנצע וועלט, אלע קלאסען און אלע פאלקס־שיכטען נעהמען זיך איבער־שאצען די פריהערדיגע פאליטישע און פאליטיש־עקאנאמישע, נאציאנא־לע און נאציאנאל־עקאנאמישע בעגריפען און פרינציפען, היינט קענען מיר זיך ריכטען אויף געוויסע איבערראשונגען. אפילו אין די פעראייניג־טע שטאטען, וואו ניט קוקענדיג אויף אלץ פלעגט מען זיך שטענדיג זעהר שטארק רעכנען מיט די פאליטישע און נאציאנאלע סבות פון דער אדער יענער אויסוואנדערער־גרופע.

אט הערט זיך צו צו אזעלכע ווערטער, וואס געהערען דעם געווע־

געגויע בעריכטען, געדרוקט אין רוסישע צייטונגען, אז די דאזיגע פסיכי־
שע קראנקהייט טראגט אנ׳אמת׳ן מ א ס ע ן־ח א ר א ק ט ע ר. פיזיש
געזונדטע מענשען זאגען זיך אב פון ארבייט, מענשען מיט געוויסע געלד־
מיטלען, וואס פלעגען שטענדיג האנדלען, זאגען זיך אב אריינצולעגען א
פינגער אין קאלטען וואסער. דערוואקסענע און קליינע קינדער, בחורים
און יונגע פרויען, אט די אלע, וואס פלעגען אין דעם אלטען תחום המושב
פיהרען דעם ביטערסטען לעבענסקאמפף און האבען געקאנט ציהען זיך
חיונה ממש פון דער לופט ארויס, האבען איצט פארלארען די פעהיגקייט צו
ארבייטען.

עס איז קיין וואונדער ניט, אז אין א צייט פון אזעלכע שרעקליכע
וועלט־קאטאסטראפען, וואס ברייגען אום מיליאנען מענשען און מאכען
חרוב ניט נור שטעדט און שטעדטלעך, נור גאנצע מדינות און גאנצע
פעלקער, אז אין אזא צייט זאל אונזער איבערגעשפאנטער המון ניט
קאנען אויסהאלטען דעם דרוק. עס איז אויך קיין וואונדער ניט, אז בעת
דעם קאמפף פון אזעלכע הונדערט־מיליאנען־פעלקער זאל שיער שיער ניט
צוריבען וועלען א פאלק, וואס איז טאקי פון לאנג אן צוגעוואוינט צו
אזעלכע עקספערימענטען און וואס זאל ווייטער טאקי ניט קאנען אויסהאל־
טען. אונזער נאציאנאלער אינסטינקט פון זעלבסטבעשיצען זיך פלעגט אונז
שטענדיג אנווייזען אין אזעלכע טראגישע צייטען פון אונזער געשיכטע די
איינציגע סגולה:

— אויסוואנדערן...

און עס איז א מערקווידדיגע זאך: מיר הערען א גאנצע סעריע פון
נייע קולות, וואס קומען צו אונז פון טאמסק און פון סאמארא און פון א
סך, סך אנדערע ערטער. אין איין קול ערקלערען דארט יודען:

— אדער מיר וועלען פאהרען צוריק אין אונזער ירושלים דליטא,
אדער מיר וועלען גלייך פון דאנען אויסוואנדערן קיין אמעריקא.

און־אין דער זעלביגער צייט, בעת מיר דערהערען די דאזיגע קולות,
דערהערען מיר אויך וויעדער דעם געשריי פון דער נ א ט י ו י ס ט י־
ש ע ר פאליטיק אין די פעראייניגטע שטאטען:

„געגוג אימיגראנטען! בעגרענצען די איינוואנדערונג!"...

די פאליטיק פון די אמעריקאנער נאטיוויסטען — „איינגעבארענע
תושבים" — האט זינט די לעצטע צוהן יאהרען אויך קיין אייניציגען טאג
ניט אויפגעהערט צו פיהרען די אגיטאציע געגען פרייע איינוואנדערונג.
זיי האבען שטענדיג געווארט אויף׳ן פאסענדען מאמענט, כדי שארפער און

דייטונג פון דער יודישער אויסוואנדערונג. איך האב אנגעוויזען אויף די גרויסע א י נ ט ע ר ע ס ע ן פון די אייראפעאישע און אמעריקאנישע מלוכות אין דער יודישער אויסוואנדערונג, וועלכע גיבען אונז דערמיט די מעגליכקייטען אוועקצושטעלען די גאנצע יודישע פראגע אויף דעם סדר היום אלס א אינטערנאציאנאלע פראגע. דאס, צו וואס די יודישע פאליטיק האט שטענדיג געשטרעבט און וואס איהר האט שטענדיג געפעהלט — געמיינ־ שאפטליכע ר ע א ל ע אינטערעסען מיט די מאסגעבענדע פאקטארען פון דער אינטערנאציאנאלער פאליטיק — דאס גיט אונז די יודישע אויס־ וואנדערונג, וועלכע האט פ א ק ט י ש בעקומען א אינטערנאציאנאלע בעדייטונג אי צוליעב דעם, ווייל זי פליעסט דורך די פערשיעדענע לענ־ דער און בעריהרט א סך פרעמדע אינטערעסען, אי צוליעב דעם, וואס די רעזולטאטען פון איהר—די בילדונג פון נייע שטענדיגע צענטרען — זענען פערבונדען מיט גרויסע פרעמדע אינטערעסען.

די לעצטע פאר חדשים האבען אונז געגעבען זעהר פיעל נייע בע־ ווייזען אין דעם דאזיגען פרט — דאס וואס איז פארגעקומען די לעצטע עטליכע חדשים אין ר ו ס ל א נ ד און אין די פ ע ר א י נ י ג ט ע ש ט א ט ען קאן אונז נאר צווינגען צו רעדען מיט פעסטערער אי־ בערצייגונג וועגען דער גרויסער ראלע, וואס די יודישע אויסוואנדערונג דארף שפיעלען אין דער אלגעמיינער יודישער פאליטיק...

פון רוסלאנד בעקומען מיר היינט ידיעות, וואס בעווייזען, אז די אויסוואנדערונג פון דארט וועט זיין אונגעהויער גרויס. די האפנונגען וואס מען האט געלעגט אויף דעם „נייעם תחום המושב" אין צענטראל־ און אין מזרח־רוסלאנד האבען זיך ארויסגעוויזען אלס פאלשע. דער גרויסער פער־ וואגעלטער, אנגעשראקענער און צוטומעלטער יודישער המון קאן ניט און ווייל ניט באזעצען זיך אויף שטענדיג אין די נייע ערטער. ניט נור צוליעב דעם, ווייל די יודישע נשמה, וואס איהר ווארצלען זיינען געבליבען אין די אלטע יודישע מקומות, האט אינסטינקטיוו מורא דערטרינקען צו ווערען אין דעם גרויסען רוסישען ים און ווייל זיך דא ניט פיהלען היימיש, ניין, די גרויסע נייע יודישע „היימלאזע"־געמיינדעס האבען נישט און ק ע־ נ ע ן נ י ט ה א ב ע ן די זיכערהייט, אז דאס נייע ארט קאן ווירק־ ליך ווערען פאר זיי א י ש ו ב, דאס הי סט א אייגען ארט, א היים, א שטענדיג היים. און צוליעב דעם ווייל עס פעהלט די דאזיגע זיכערהייט — אויב מען האט געקאנט ארויסטרייבען אנ׳ערך פון הונדערט טויזענד יודען פון ווילנא, פאר וואס וועט מען זיך אבשטעלען און ניט ארויסטרייבען פון טאמסק און סאמארא — איז דאס רוב פון דער אנגעלאפענער מאסע גע־ ווארען ממש קראנק פ ס י ח י ש. מיר האבען ערשט ניט לאנג געלייענט

טראגישער איינהייט און גרויסקייט. עס ליעגט א טיעפזיניגער געדאנק אין דער מיסטישער משיח־אידעע, וועלכע פערבינדעט דאס קומען פון משיח מיט תחית המתים. האט זיך א פאלק אויפגעהויבען און דערקענט און דערפיהלט אלס אן׳אייניהייטליכעס פאלק, האט עס ניט נאר אויפגע־לעבט פאר זיין צוקונפט, נאר אויך זיין פערגאנגענהייט איז וויעדער אויפ־געלעבט געווארען תחית המתים. ווי זינגט דאס איטאליאנישע גאריבאל־דיען־ליעד: עס עפענען זיך די קברים און די מתים שטייגען אויף.

אין דער וואונדערבארער פערווירקליכונג פון דער געשיכטע קען אמאל דיעזע פאלקס־אייניהייט זיין א היסטארישער טעות און אונגליק, און איהר באגעהר קען זיין ניט די דערהויבונג פון דעם פאלק, נאר דער עגא־איזם פון א קלאס, וועלכער פארשטעלט זיך אלס פאלק און פאטערלאנד. געגען דיעזען טעות און פערברעכען פון דער געשיכטע האט דער נביא פון דעם קלאסען־קאמפף, קארל מארקס, געווארנט מיט דעם אויסרוף: דער פראלעטאריאט האט ניט קיין פאטערלאנד! נור יענע פאלקס־אייניהייט איז די אמת׳ע פאלקס־אייניהייט, אין וועלכער דאס פאלק גיסט זיך צונויף אין זיין היסטארישען רצון, אין זיין קולטור־אידעע, אין זיין מאראלישען בע־וואוסטזיין מיט די אידעען, געפיהלען און האפנונגען, וועלכע ראנגלען זיך און זוכען איהר סאציאלען אויסגוס אין די טיעפענעשען פון די דערניעד־ריגטע און שווער־בעלאדענע קלאסען.

אין אונזער יודישער פאלקס־אייניהייט דערהויבט זיך צום ערשטען מאל אין דער געשיכטע פון גלות דאס ארבייטענדע, פארוואגעלטע און פאראומערטע יודישע פאלק, דער יודישער המון. ער איז דאס יודישע פאלק, וואס די ערד איז איהם געווארען יעצט ענג און דער הימעל שווער. ער זאל זיך יעצט אויפהויבען פון זיין געפאלענקייט, זיך זעלבסט דערקענען, דעם צער מיט זיך זעלבסט דערפיהלען, און אננעהמען זיך די גבורה פון א פאלק, און ארום איהם און צוליעב איהם זאל זיך אויפבויען די יודישע פאלקס־אייניהייט, און עס זאל בעשאפען ווערען דאס ווילענדע און קעמפ־פענדע יודישע פאלק, און עס זאל געפונען ווערען איהר נייער היסטארי־שער וועג!

ד״ר נ. ס י ר ק י ן.

די יודישע אויסוואנדערונג.

אין מיין ערשטען ארטיקעל — „אונזערע וואנדערונגען און אונזע־רע אויפגאבען״ *) — האב איך אנגעוויזען אויף דער אינטערנאציאנאל־פ א ל י ט י ש ע ר און אינטערנאצירנאל־ע ק א נ א מ י ש ע ר בע־

*) זעה „די טריבונע״ נ״ר 7

פראנקרייך אין דער צייט פון דער גרויסער רעוואליוציאן און די מאנארכי־
שע קאנטרא־רעוואלוציאנערע מלחמות געגעבען דעם ביישפיעל פון פאלקס־
איינהייט און העלדישקייט, וועלכעס האט געהאט א בעפרייענדע ווירקונג
אויף די גאנצע וועלט. דאס אייניגע און אונצוטיילבארע פראנקרייך, וועל־
כע איז אויפגעוואקסען און אויפגעהאלטען געווארען אין רעוואלוציאנע־
רען שטורם־קאמפף, האט דאמאלס געבראכט דער גאנצער מענשהייט די
נביאישע בשורה פון זשאן זשאק רוסא, ראבעספיער און דאנטאן. און יעצט,
אין דעם שטורם פון דער געשיכטע, אין דעם הרת עולם פון דער מענש־
הייט, דערהויבען זיך פעלקער צו איינהייט און הערראישען רצון אין קאמפף
פאר לעבען און טויט; אין דיעזער מיט שרעקען אנגעפילטער צייט, בשעת
עס ווערען צושטערט ווינקעלשטיינער פון קולטור, שפינען זיך א נייער
רצון און א נייער לעבענס־באגעהר און א נייע האפנונג ביי די פערבלו־
טיגטע פעלקער, וועלכע שטעהען פאר דעם ריכטער־שטוהל פון דער גע־
היימניספולער צוקונפט.

הערט, עס שלאגט אויך יעצט די מורא׳דיגע האלב־נאכט־שטונדע
פאר ישראל סבא, פאר דעם אייביגען יוד! ער שטעהט איצט אויף דעם
ברעג פון אבגרונד, וועלכער קען אויך ווערען זיין היסטארישער שיידעווג.
אדער ער קען געפינען זיין פערלוירענע, אבער שלומערנדע פאלקס־איינ־
הייט, אדער די לעצטע פעדים פון זיין פאלקס־באהעפטונג וועלען עלענד
צוריסען ווערען. היולד גוי פעם אחת? קען א פאלק פלוצלונג אין איין טאג
געבוירען ווערען? האט זיך געווואונדערט דער נביא פון אמאל, און די גע־
שיכטע ענטפערט מיט דונערנדער ווארנונג: א פאלק מוז זיך אננעהמען
גבורה אין צייטען פון נויט און געפינען זיין זעלבסט. דאס איז דער היס־
טארישער געבאט פאר דאס יודישע פאלק איצט: עס מוז וועלען זיין איינ־
הייט!

דאס פעראייניגטע יודישע פאלק וועט אויפסניי בעשאפען זיין הס־
טארישען ווערט און ווען. אין דיעזער פאלקס־איינהייט וועלען ניט אליין
די פאנאנדערגעפאלענע פאלקס־אברים געפינען זייער היילונג און שטאר־
קונג, אלע דורות פון דעם עבר, מיט זייער מארטירערטום און טראגישער
ביינקשאפט, לעבען וויעדער אויף אין; דער פאלקס־איינהייט, און עס בע־
קומט א זין זייער לעבען און ליידען. אלע געפאלענע און געשעכטע־
טע און געפאנגענע פון דעם יודישען מארטירער־פאלק אין פערלויף פון
יאהרטויזענדען, פון די עשרה הרוגי מלכות ביז צו דער לעצטער סאמאא־
בארנא, אלע הרוגים און קדושים לעבען וויעדער אויף אין דעם ערוואכ־
טען פערשייניגטען פאלקס־בעווואוסטזיין. די יודישע געשיכטע הערט אויף
צו זיין א קייט פון בלוטיגע זינלאזע עפיזאדען, נאר זי שטייגט אויף צו

נאר אלע זיינע גייסטיג און מאראלישע כחות, וועלכע ליעגען פערבארגען אין די טיעפענישען פון זיין נשמה, טרעטען ארויס, אונערוואַרטעט און איבעראשענד פאר דעם פאלק גופא. יא, אלע דורות פון פערגאנגענהייט פערדיכטען זיך צו איין העלדענהאפטען צייט־מאמענט. אלע בילדער און געשטאלטען פון דעם עבר דערגענצען זיך און דערהויבען זיך צו איין צוזאמענהענגענדער היסטארישער דראמא. אלע געשעהעניסען און איבער־לעבונגען פון אמאל ווערען פעראייניגט און פערבונדען צו איין גרויסען נאציאנאלען עפאס, וואס זיין אנהויב ליעגט אין דער אורגעשיכטע פון פאלק און זיין סוף ווינקט צו אונז פון דער ענדליך־אונענדליכער צוקונפט פון פאלק. דער פאלקס־גייסט און דער פאלקס־ווילען לעבען איבער נאך אמאל מיט העכסטער קראפט די פערגאנגענהייט, צויבערן ארויף נבואה־דיג די צוקונפט און פעראייניגען זיי אין דעם הערראישען מאמענט פון דער געגענווארט.

דיעזע גרויסע צייט, אין וועלכער עס שמיעדט זיך די פאלקס־איינהייט, ווערען ניט אבגעמעקט מעהר פון דעם ספר הזכרונות פון דער געשיכטע. ווייל זיי זיינען מאמענטען פון שאפונג, פון היסטארישער יצירה. זיי זיינען די העלדענהאפטע בילדער אין דער פאלקס־געשיכטע, פון וועלכע דאס פאלק שעפט שטענדיגען מוט און בענייטען כח. זיי זיינען דער שפרודלענ־דער לעבענס־ברונען, פון וועלכען די פאלקס־פאנטאזיע טרינקט היילענ־דעס וואסער אין דעם וויסטען מדבר פון צייט פון דיעזע צייטען ווערען געשאפען לעגענדען און ווערען וואונדער דערצעהלט. ווארום א נייס איז געבארען געוואַרען אין דער געשיכטע מיט ציטערניש און פיין פון טויט: שעפערישער פעראייניגטער פאלקס־ווילען.

אין דער געשיכטע פון יעדען פאלק זענען אט דיעזע מאמענטען פון זיין העכסטער איינהייט און העכסטער ווילענס־אנשטרענגונג די דערהוי־בענדע קאפיטלען. און דיעזע קאפיטלען זענען אויך געוואַרען די ליכטיגס־טע בלעטער פון דער אלמענשליכער געשיכטע בכלל. דאס אמאליגע גרי־כענלאנד האט איבערגעלעבט אזא גרויסע הערראישע צייט, ווען עס איז געשטאנען פעראייניגט און וויעדער אויפגעלעבט אין אונגלייכען קריעג געגען פערסיען און די אזיאטישע מחנות. ערשט נאך דיעזער גרויסער פאלקס־אנשטרענגונג האט דער גריכישער געניוס דערגרייכט זיין העכסטע בליהען אין קונסט און געדאנקען. אין די צייטען פון זיין מלחמה געגען אשור און בבל האט זיך דאס אמאליגע יודישע פאלק פעראייניגט און דער־הויבען צו דער גרעסטער גבורה, און פון יענער צייט קלינגט אין אלע דורות פון דער מענשהייט די נבואה און די אידעע פון דעם סאציאל־רע־וואלוציאנערען יודענטום. אין דער מאדערנער צייט האט דאס פעראייניגטע

די טריבונע

No. 9 — 20 פעברואר 1916 — קאפענהאגען.

פאלקס־איינהייט.

אין היסטאריש ציטערנישען וועלט־גשאפען די פאלקס־איינהייט. זי איז ווי א נייע געבורט, וועלכע קומט ארויס אין פיין און שרעקען פון טויד. זי איז דער נייער ווילען, וועלכער שטייגט אויף ווי א וואונדערבא־רער כח אין פאלקס־לעבען, די נייע אידעע, וועלכע בליצט אויף, ווי א ליכטיגע ערקענטניס, אין זיין גייסט. אין שטורם פון צייט גיפינט א פאלק וויעדער זיין פערלארענע איינהייט, און זי איז שיפפעריש און ערלעזענד, וואורום גיהיימניספול און טראגיש.

עס פעראייניגט א פאלק די שפראך און איהר ליעבפולער היימישער קלאנג, וועלכער קומט פון פאלקס־הארץ און קיהרט זיך אום צוריק צום פאלקס־הארץ, עס פעראייניגט א פאלק דעם דיכטער'ס ליעד, וועלכעס בעזינגט זיין ערד און הימעל, זיין נויט און פיין, זיין לעבען און ליעבע, און שפינט און ווייבט דעם גייסטיגען בונד פון פאלק. עס פעראייניגט א פאלק דעם דענקער'ס אידעע, וועלכע טראגט אריין שכל אין דער נאטור און בישאפט הארמאניע אין די ערשיינונגען פון דער וועלט. עס פעראיי־גיגט א פאלק דעם נביא'ס רוף, וועלכער צינט אן מיט זיין וואורט די מע־שען־הערצער און עפענט נייע הימלען פון לעבען. אבער די לעבעדיגע איינהייט פון א פאלק וועלט גישמיידעט דורך דעם פייער פון דער צייט און וועלט פעסט און הארט אין שטורם פון גישיכטע. אין גימיינזאמען שוץ און קאמפף, אין גיצווואונגענער און פרייער טהאט הויבט זיך אויף א פאלק צו איינהייט און גבורה. דער בונד פון זיין איינהייט וועלט גיציי־כענט מיט זיין בלוט, וועלכעס קען מיהר ניט אבגימאקט ווערען און אב־גיווישט ווערען ביז צום סוף פון די דורות. בדמיך חיי! ערשט וען דער לעבענס־דראנג איז גובר דעם טויד און דעם טויד־שרעק, קומט די נייע געבורט!

און ניט נאר אלע פאנאדערגיפאלענע און אבגיפאלענע אברים פון א פאלק באהיפטען זיך צו איינהייט אין היסטאריש שטורם־צייטען,

Di Tribune *Nr 9*

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אינהאלט:

ד"ר נ. סירקין	פאלקס־אייגנהייט	1
בן־אליהו	אונזער אויסוואנדערונג	5
בן משה צבי	דער יום הדין	11
ד"ר מ. טרויב	די קאנפערענץ פון „הח.״	17
די קאנגרעס־בעוועגונג אין אייראפא		27
אבקלאנגען און נאטיצען		30

פרייז: 3 פענס, 7 סענט, 25 אירעס, 30 פפענ., 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Soldenfeldtsgade 1

1916

עס ווערן אנגענומען

אבאנענטען אויף דעם צווייוועכענטל. זשורנאל

„די טריבונע"

די טריבונע ווערט געבוירען אין א מאמענט פון א וועלט־קריזיס און האט נאר איין ציעל: זי וועט רופען דאס יודישע פאלק צו אנ'אק־טיוער ראלע אין דער איצטיגער גרויסער צייט. איהר לאזונג איז: א ק ט י ו י ז ם. איהרע קאנקרעטע פארערונגען זיינען: אלוועלטלי־כער יודישער קאנגרעס, גלייכבערעכטיגונג, ארץ ישראל.

— אבאנענטען־פרייז: 1קר. 50 אוירעס א קוואַרטאל —

א ד ר ע ס פ ו ן ק א נ ט א ר א ו ן ר ע ד א ק צ י ע:

„Di Tribune", Soldenfeldsgade 1. København B.

אלע פאסטקאנטארען אין אייראפא נעהמען אן אבאנענטען אויף די טריבונע

Redaktør: M. Grosmann. רעדאקטאר־אריסגעבער: מ. גראסמאן

Trykt i „Jødisk Folketidende"s Trykkeri A-S. Larsbjørnstræde 23.

מיינונגס־פערשיעדענהייטען צווישען די אלע פערבאנדען זיינען פאר־
האן א טך, און איינגעהען אויף פשרות וועט די „באארד אוו דעפיוטיס"
קיינמאל ניט וועלען מיט א פערבאנד, וועלכער האט זיך דורך א בעשלוס
וואס ער האט זיך אליין פערפליכטעט ניט שטערען איהם אין דער ארבייט.
און דער פועל־יוצא וועט זיין, אז דער „פאלקס־פערבאנד" וועט מוזען
נאכגעבען דער באארד אוו דעפיוטיס אין אלעס און דאן וועט דאך במילא
אויסקומען אז פאר'ן פאלקספערבאנד פערבלייבט גארנישט צו טהאן און
ער וועט זיך מוזען אדער אויפלעזען אדער גלאט אזוי אונטהעטיג זיין, און
דאס געהט אין ווידערשפרוך מיט דער אידעע פון גרינדונג פון פאלקס־
פערבאנד. ווייל אייגענטליך וואלט ער גאנץ אונגויטיג געווען, ווען די „בא־
ארד אוו דעפיוטיט" וואלט באמת אויסדריקען דעם ווילען און פערלאנג
פון די יודישע פאלקס־מאסען און זייערע נאציאנאלע שטרעבונגען.

אין אמעריקא האט מען צו טהאן מיט א „דזשואיש קאמיטע" און
דיזעלבע אנשיקעניש וועט וואהרשיינליך זיין אויך אין ענגלאנד, ווען עס
זאל זיך אנפאנגען האנדלען וועגען אנ'אלגעמיינער קאנפערענץ. אבער
דא וועט אויסקומען צו קעמפפען פיעל שווערער איידער דארט, ווייל
דארט זיינען די איינפלוסרייכסטע פערזאנען פ א ר א דעמאקראטישען
קאנגרעס און דא וועט פונקט פערקעהרט זיין—די מעהרפעהיגערע פערזענ־
ליכקייטען זיינען צווישען די געגנער פון א'דעמאקראטישער פערטרעטער־
שאפט און די אייניגיג ארגאניזאציע, וואס בעזיצט יא מענשען, וואס וואל־
טען געקענט קעמפפען—די ציוניסטישע, איז צווישען זיך זעלבסט אזוי צו־
ריסען און צושפליטערט, אז ס'איז אבסאלוט אונמעגליך זי זעלבסט צו
פעראייניגען.

אויפ'ן טאגעס־ארדונג פון דער קומענדיגע „א. פ. קאנפערענץ"
איז געשטעלט געווארען א פונקט פונ'ם אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס.

געגען דעם פונקט וועט וואהרשיינליך ארויסטרעטען די אפאזיציע—
די סאציאלדעמאקראטען, אבער עס איז אהן צווייפעל, אז זיי וועלען, אזוי
וי ביז יעצט, זיין א אונבעדייטענדע מינאריטעט; און דער פונקט וועט
דורכגעהען; און דאס אליין וועט שוין בעווען אויך דעם „פאלקס־פערבאנד
מיט מעהר ערנסט קוקען אויף זיינע אויפגאבען; ווען די צווייי קערפערשאפ־
טען וועלען זיך פעראייניגען וועט געוויס צושטעהן צו זיי אויך דער
דריטער ציוניסטישער פערבאנד און ביי אקטיוער וועט זיך שפעטער אפשר
איינגעבען אויסצוקעמפפען אויך די צושטימונג פון דער „קאנדזשאינט קא־
מיטע", אזן אויב ניט, וועט מען קענען טהאן דאס זעלבע ווי אין אמעריקא.
פארטזעצען די ארבייט ניט אנפרעגענדיג זיך ביי די חשובע לייט פונ'ם
„קאמיטע."

י. מ. פאזיקאוו.

געטהאן, האט דער „פאלקס־פערבאנד", וועלכער עקזיסטירט שוין 5 חדשים לחלוטן גארנישט ניט געטהאן;—מען קלייבט זיך צונויף אויף א זיצונג און מען בעשפרעכט די פראגע וועגען א פרעזידענט, קומט ארויס א חלוקי דעות, צוגעהט מען זיך אהן א „טאלק" א. א. וו.

טאמער זענען וועהניג געווען די צוויי פערבאנדען, איז מיט א פאר וואכען צוריק געגרינדעט געווארען א דריטער פערבאנד, וועלכען עס האט צוזאמענגעשטעלט די ענגלישע ציוניסטישע פעדעראציע. אבער וואס פאר א פרצוף עס וועט טראגען אט דער ניי אויסגעבאקענער קען מען נאך יעצט ניט זאגען; נאר איין זאך קאן מען יעדענפאלס שוין איצט וויסען, אז כל זמן די אלע פערבאנדען וועלען זיך ניט פעראייניגען, איז אויסגע־שלאסען וועלכע־עס־איז האפנונג, אז דאס ענגלישע יודענטום זאל קענען עפעס אויפטהאן.

דער הויפט־פעהלער, וואס דא פיהלט זיך, איז דער מאנגעל אין אינ־טעליגענטע קרעפטען, וועלכע זאלען זיך קענען גוט אריענטירען אין אזעל־כע ענינים און וועמען מען זאל קאנען פערטרויען א פראנטוואַרטליכע טעטיגקייט.

דער פאלקס־פערבאנד האט אויסגעקליבען פאר זיין פרעזידענט דעם בעוואוסטען כלל־טהוער לוסיען וואולף.

דאס איז די בעסטע פערזאן, וועמען מען האט געקענט אויסקלייבען, אבער ה' וואולף האט גלייך געשטעלט א בעדינגונג, אז ער וועט פרעזי־דענט מיט דעם תנאי, אז קערפערשאפטען אדער פראיינען, וועלכע בע־לאנגען צו דער „דזשואיש באארד אוו דעפיוטיס" זאלען זיך ניט קענען אנ־שליסען אן דעם פאלקס־פערבאנד.

דער קאמיטעט פונ'ם פאלקס־פערבאנד האט נאכגעגעבען די פאדע־רונג, אמת מיט א קליינער מאיריטעט שטימען (7 געגען 6), אבער דאס אל"יין שליסט אויס די מעגליכקייט צו זיין ארבייטסזאם און וויירקונגס פול אין די קרייזען, וואו ער דארף וויירקען.

עס איז אויסגעשלאסען, אז א וועלכע־עס־איז רעגירונג און אפילו אזא טאלעראנטע ווי די ענגלישע זאל וועלען אויסהערען פערשיעדענע מיינונ־גען איבער איינער און דערזעלבער פראגע פון פערשיעדענע קערפערשאפ־טען, וואס זיינען פראינטערעסירט אין איהר לעזונג, אבער נישט אין אלעם איינפערשטאנדען צווישען זיך; זי וועט גלייך ענטפערען, אז זי וויל ניט זיין קיין בורר אין די יודישע אינערע ענינים כל זמן זיי זיינען אליין ניט איינפערשטאנדען אין זייערע ווינשען. און אייגער א ענגלישער מיניסטער, לאיד דזשארדזש, האט אין א געשפרעך מיט דזשאזעף קאווען שוין אנגע־דיטעט דערויף.

יודישען קאנגרעס, וואס איז שפעטער פערוואנדעלט געווארען אינ׳ם לא־זונג פון אנ׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס, — אנגעפאנגען בעווייזען עטוואס א בעוועגונג פאר ארגאניזירען די קרעפטען, געהט עס אויך צו אזוי לאנגזאם און די ארבייט ווערט געטהאן אזוי אונפראקטיש און מיט אזוי פיעל פעהלערען, אז מען ווערט ביסלעכווייז ענטוישט אין די האפנונ־גען, וואס מען האט פריהער געלייגט אויף זיי.

אויסער די צוויי אויבענדערמאהנטע קערפערשאפטען האבען זיך לעצטענס געגרינדעט נאך דריי: „ארבייטער פערבאנד", „פאלקספערבאנד" און „ציוניסטישער פערבאנד פאר יודישע רעכט".

דריי קאנפערענצען זיינען פארגעקומען אין לאנדאן, דריי אין דער פראווינץ, זעקס רעזאליוציעס זיינען פערפאסט געווארען, און ביי די קאנפע־רענצען און רעזאלוציעס איז עס עד היום פערבליבען. עס זיינען געהאל־טען געווארען שהנע רעדעס, אבער פון די ד׳ אמות פונ׳ם אינערליכען קלייזעל־פאליטיק און רייסעריין איז מען נאך ניט ארויס, און קיין אוי־סערליכע ארבייט איז אפילו אויף קיין האר ניט געטהאן געווארען.

אמת, מען האט אויסגעוועהלט א קאמיסיע צו קלייבען און צוזא־מענשטעלען מאטעריאלען וועגען דער יודישער לאגע, אבער קיין שום מאטעריאלען זיינען ניט געקליבען געווארען און בעארבייט אודאי ניט.

די ערשטע קאנפערענץ פונ׳ם ארבייטער־פערבאנד איז אבגעהאל־טען געווארען דעם 20 מאי, א קימא לן פון אכט חדשים; אין אזא צייט האט מען דאך עפעס געקענט אויפטהאן — האט מען זיך אבער א פריהער וואכען־לאנג ארומגעריסען וועגען דער רעזאלוציע, וואס איז אנגענומען גע־ווארען: צי דאס יודישע פאלק איז געגען קריעג אדער פאר קריעג, וויל „די יודישע בורזשואזיע פראפיטירט אויך פונ׳ם קריעג", און נאכהער האט מען זיך וואכענלאנג ארומגעריסען וועגען דער „אפעלטאן־בארק אפערע", וועלכע איז שוין געווארען פאפולער אויף דער גאנצער וועלט; און יעצט רייסט מען זיך ארום שוין וואכענלאנג איבער׳ן ארט, צייט און טאגעס־ארדנונג פון דער קומענדיגער לאנדעס־קאנפערענץ.

די גאנצע ארבייט, וואס איז יא אבגעטהאן געווארען, בעשטעהט מעהר ניט ווי אין דעם, וואס מען האט ארויסגעלאזט אין ענגליש די דומא־רע־דעס וועגען דער יודען־פראגע, וועלכע מען האט צוטיילט צווישען די דע־פוטאטען פון פארלאמענט און אלע מיטגליעדער פון הויז אוו לארדס און א רעזאליוציע צוגעשיקט צו דער אבשטימונג פון דער 15־טער קאנפערענץ פון דער ענגלישער ארבייטער פארטיי, וואס האט געזאלט פארקומען אין בריסטאל דעם 15־טען יאנואר.

און אויב דער „ארבייטער פערבאנד" האט כ מ ע ט גארנישט ניט

טהאן, ווי דאס ענגלישע יודענטום גופא, וועלכע קען אונגעשטערט, נאר־מאל פיהרען איהר ארבייט, ווייל, הגם דער אנטיסעמיטיזם האט אנגעפאנ־גען צו בעווייזען זיינע סמנים דא און דארט אינ׳ם לאנד, דאך האט ער נאך קיין שום ממשות ניט און ער קען פאר קיין פאל ניט האבען קיין שום ווירקונג אויף דער עפענטליכקייט.

די איבעריגע קליינע פעלקער, ווי די פאליאקען, למשל, האבען גוט פערשטאנען די בעדייטונג פון ענגלאנד און זיי ווידמענען אלע זייערע כחות צו געווינען דא אויף זייער זייט די כלל־מיינונג. וואס האבען אבער די יודען אין דעם פרט אויפגעטהאן? — זעהער, זעהער וועניג, פיעל וועניגער איידער עס האט בעדארפט געטהאן ווערען, בפרט, אז עס זיינען דא די מעגליכקייטען דערצו. דאס ענגלישע יודענטום איז יעצט אוועקגעש־טעלט געווארען אין אנ׳אויסעראדענטליכע פאזיציע, וואס לייגט אויף איהר אוועק גרויסע ספליכטען בנוגע דער לעזונג פון דער יודען־פראגע, און אויך איצט, אזוי ווי כמעט אלעמאל, וועט אויסקומען צו ענטוישען זיך אין איהם, ווייל הגם מען בעוועגט זיך עטוואס צו טהאן, געהט עס דאך צו זעהר, זעהר לאנגזאם.

די צוויי גרעסטע און איינפלוסרייכסטע יודישע ארגאניזאציעס אין ענגלאנד — די „אנגלא־דזשואיש אסאסיאיישאן" און „באארד אוו דעפיו־טיס", וואס האבען לעצטענס געגרינדעט א „קאנדזשאינט קאמיטעט", וועל־כער אי׳ז צוזאמענגעשטעלט פון זיבען מיטגליעדער פון יעדער איינציגער קערפערשאפט און וואס דארף פערטהיידיגען די יודישע אינטערעסען אומע־טום, וואו די יודען זיינען ענטערעכטעט. די ארגאניזאציעס האבען זיך ארויסגעצייגט פאר אבסאליוט אונפעהיג צו דער ארבייט, וואס זיי האבען אויף זיך גענומען. זיי קענען זיך פאר קיין פאל ניט אריינטירען אין דער יודען־פראגע און האבען קיין ברעקעל בעגריף ניט וועגען די יודישע נאציאנאלע פאדערונגען, וועלכע זיי פערשטעהען ניט און פאר וועלכע זיי שעמען זיך. און אפילו די טאקטיק זייערע איז אויך די אלטע טאקטיק פון שתדלנות־פאליטיק. וואס מען קען פון איהר ערווארטען, האט די פראקטיק שוין צייט געהאט אונז גוט צו בעווייזען.

די יודישע פאלקסמאסען, אויף וועלכע, אויב זיי וואלטען געווען גוט ארגאניזירט, וואלט מען געקענט לייגען מעהר האפנונגען, זיינען ליידער קיינמאל ניט געווען פעראייניגט, זיי זענען אלעמאל א רשות הרבים גע־ווען, וואס ווער עס האט געוואלט איז געקומען און געריטען אויף זיי.

און טאמער האבען זיך לעצטענס, טיילווייז אונטער דעם איינפלוס פון די געשעהענישען אין רוסלאנד און טיילווייז אונטער דער ווירקונג פון אמעריקא, וואו עס האט זיך אויפגעהויבען אזא רעש מכח א לאקאלען

אונזערע אפאנענטען ווילען איינרעדען דעם עולם, אז די איבער־טראגונג פונ׳ם צענטר וועט אויסגעטייטשט ווערען אלס א פיינדליכע האנ־דלונג געגען דייטשלאנד. דאס וואלט געווען ריכטיג, ווען מען זאל זי אריי־בערטראגען קיין ענגלאנד אדער פראנקרייך. דאס האט קיינער ניט בדעה. דעם צענטר דארף מען אריבערטראגען אין א נ י י ט ר א ל ע ן לאנד, אויב ס׳איז בעשלאסען, אז די פארטיי, אלס אזעלכע, דארף זיין נייטראל, איז דאס נור לאגיש, און קיינער קען ניט דערזעהען אין דעם א פיינדלי־כען אקט.

פאר דער ציוניסטישער ארגאניזאציע איז עס אבער א פראגע פון אונזער גאנצער צוקונפט. און איך מאך נאך אמאל א פערזוך צו וועגדען זיך צו אלע, וועמען דיראזיגע צוקונפט איז טייערער, ווי פערזענליכע און פראקציאנעלע חשבנות, און בעט זיי פונאנדערקלייבען זיך אין דערדאזיגער פראגע עהרליך און שטרענג.

איך בעט זיי צו בעזייטיגען דערביי אלע אנדערע פראגען, וועלכע טיילען אונז גרונדזעצליך אב פון זיי: דער וכוח וועגען אריענטאציע, וועגען לעגיאן א. א. וו. עס האנדעלט זיך וועגען דעם, אין וואס מיר זענען אלע אייניג: די פארטיי, אלס אזעלכע, דארף זיין נייטראל, דארף זיך בע־פעסטיגען און מוז פיהרען א דיפלאמאטישע ארבייט אין אלע לענדער. פון דער דאזיגער אלגעמיינער פאדערונג קומט אויס צו מאכען א גלייכען און עהרליכען פועל יוצא. איך וויל נאך אלץ האפען, אז ער וועט געמאכט ווערען.

לאנדאן, 21 יאנואר וו. זשאבאטינסקי.

א בריעף פון לאנדאן.

עס איז בלי שום ספוק, אז אויפ׳ן קומענדיגען פריעדענס־קאנגרעס וועט בעהאנדעלט און בעשלאסען ווערען דער גורל פון די אלע קליינע פעלקער און פעלקער־מינאריטעטען, וועלכע זיינען דירעקט אדער אינדי־רעקט פערמישט אין דער מלחמה; עס איז אויך בלי ספוק, אז ענגלאנד וועט אויפ׳ן קאנגרעס שפיעלען אויב ניט די הויפט־ראליע, איז איינע פון די הויפט־ראליען, און זי איז אפשר די איינציגע גרויסמאכט, וועלכע וועט קע־נען און וועלען שטעלען אויפ׳ן טאגעס־ארדנונג אויך די יודען־פראגע און לעזען זי צו אונזער טובה. אבער כדי זי זאל עס טהאן, דארף מען זי דאך בע־וועגען דערצו, קודם כל בעקענען זי מיט דער יודענפראגע בכלל און נאכ־הער אויך פעראינטערעסירען מיט די פרטים; און וועל קען עס בעסער

אופיהרען מיט דער טעטיגקייט אין אייראפא קען ער ניט, און פערזוכט זאגאר ניט. דאס בוירא אין קאפענהאגען איז א פשוט'ע פאסט־סטאנציע, וואס האט לחלוטין ניט קיין שום לייטענדע אופגאבען. דאס צו בעשטרייטען —הייסט בעוואוסטזיניג צו זאגען די אונווארהייט. די פיהרונג פון אונזער בעוועגונג (אויב מען קען נאך בכלל רעדען וועגען א פיהרונג... און וועגען א בעוועגונג) איז קאנצענטרירט אין דער אלטער רעזידענץ.

דעריבער קומט אויס נאך אמאל, און אויפן ערנסטסטען אופן, דערמאהנען אונזערע פיהרער, אז אויב דער אקציאנסקאמיטעט וועט פערבליבען אין דער דאזיגער רעזידענץ, וועט אונזער גאנצע דיפלאמאטישע אר־בייט אין די לענדער פונ'ם פיערפערבאנד — בעזונדערס אין פראנקרייך— זיין אין סכנה. אין ענגלאנד, וואו די קריסטליכע סימפאטיען צום ציוניזם זענען שטענדיג געווען גרויס, איז די דאזיגע פראגע ניט אזוי ברענענד אבער אויך דא, אויב מיר וועלען וען־עס־איז וועלען אריבערגעהן פון סימפאטיען צו זאכליכע פערהאנדלונגען, וועט עס זיין אונמעגליך צו פיהרען זיי אין נאמען פון א פארטיי, וועמענס לייטונג געפינט זיך אין דער איצטיגער „רעזידענץ". אין פראנקרייך, אבער, וואו סימפאטיען צום ציוניזם זענען נאך בכלל ניטא, וואו, פארקעהרט, פיעלע רעכענען איהם פאר א גערמאניזאטארישע בעוועגונג, און דייטשלאנד האסט מען שוין 45 יאהר — אין פראנקרייך וועט מען ניט טארען מאכען דעם ערשטען שריט ביז ביי אונז וועט זיין אזא רעזידענץ. די פראנצויזען פאדערן שטענדיג און ביי אלץ situation claire. זיי וועלען קודם כל פרעגען: אין וועמענס נאמען רעדט איהר? און דא וועט מען זיך ניט קענען ארויסדרעהען מיט נעבעלדיגע אנווייזונגען אויף דעם, אז אין קאפענהאגען לעבען, הייסט עס, צוויי יונגע סעקרעטערען און זיי זענען עס די פארטיי. אויב די פראנצויזען וועלען זיך בעציהען צו אונז ערנסט, וועלען זיי שוין אליין זארגען וועגען נויטיגע אינפארמאציעס און וועלען קענען קאנטראלירען אונזערע ווערטער. זיי האבען דערצו קאנסולען און פאליציי; אויסערדעם, איז נאך אין פאריז פאראן א גוטע האלבע טוץ יודישע מסרים, פראנצויזען פון משה'ס גלויבען, וועלכע האבען שטענדיג געשריען, אז דער ציוניזם איז א דייטשע אינטריגע, און וועלען אויך איצט ניט שווייגען. ווי וויכטיג עס זאל ניט זיין די ארבייט אין פראנקרייך, אבער עס קומט אויס אויפריכטיג צו זאגען: אויב מיר וועלען ניט איבערבייטען די רעזידענץ, האט עס קיין שום צוועק צו בעשטימען א פערטרעטער פאר פאריז, אינ'ם בעסטען פאל וועט מען זיך אבזאגען צו רעדען מיט איהם; אינ'ם שלעכטסטען — וועט איהם (און דער גאנצער פארטיי) אויסקומען אנצושטויסען זיך אויף א עלייד־יגענדען חשד.

וואוינען אין איין ארט. צום בעדויערן זענען ניט אלע אונזערע פיהרער אין דער לאגע אדער מסכים אריבערפאהרען. אבער דאך, אפילו אין דעם איצטיגען א. ק. געפינען זיך, מינדעסטענס הר׳ פערזאנען, וועלכע העבען זיך געשטעלט צו דיספאזיציאן פון דער פארטיי. פון דער אנדערער זייט קאן מען אנווייזען אויף א נייטראלע רעזידענץ, וואו עס לעבען איצט 4 בעקאנטע מיטגליעדער פון א. ק., וועלכע געהערען צו פערשיעדענע שטרעמונגען אינ׳ם ציוניזם. אויב מען זאל אריבערטראגען דעם צענטר אין דער דאזיגע רעזידענץ, וואלט מען געקענט פון דער קאמבינאציע צווישענשטעלען א צענטראלביורא, אפיעל בעסער עס, ווי מיר האבען ווען־עס־איז געהאט; בפרט, אויב עס וועט ווירקליך געלינגען צוציהען אהינצו דעם «אלטמייסטער» פון דער פארטיי.—איך רוף ניט אן די נעמען און מאד בכלל ניט קיין קאנקרעטען פארשלאג; איך ברענג נור א ביישפיעל, וועלכער בעווייזט, אז ביים גוטען ווילען קאן מען מאכען בעדייטענדע פערבעסערונגען.

געוויס דארף מען קודם כל האבען דערצו אנ׳אנדערע „רעזידענץ.״ די איצטיגע רעזידענץ, אויסער פרינציפיעלע טעמים, (וועגען וועלכע עס וועט זיין שפעטער די רעד) איז א nonsens שוין פשוט צוליעב דעם, ווייל זי איז געשלאסען גראד פאר יענע אונזערע פיהרער, וועלכע זענען גרייט אריבערפאהרען. טשלענאוו׳ן האט מען פון דארטען ארויסגעשיקט, סאקאלאוו קען זיך אהין ניט אומקעהרען. ס׳איז אויך ניט אויסגעשלאסען די מעגליכקייט, אז צווישען די פיהרער פון די ענגלישע ציוניסטען וועלען זיך געפונען מענשען, וועלכע וועלען מיט דער צייט ביכולות זיין אריבערפאהרען אין א שטאדט, וואו עס וועט זיך געפינען די לייטונג.— אבער אין די איצטיגע רעזידענץ קענען זיי באין אופן ניט איבערזידלען, וועו זיי וואלטען אפילו וועלען. בלייבען ביי דער איצטיגער רעזידענץ הייסט פראקטיש אבזאגען זיך פון וועלכער־עס־איז האפנונג אויף דער פערגרעסערונג פון דער לייטונג.

אויך בנוגע צו דער רעזידענץ־פראגע פערזוכען אונזערע אפאנענטען פערמישען די יוצרות. זיי פערשטעהען אליין, אז אין אזא מין צייט, אויב אנ׳ארגאניזאציע וויל אבהיטען דעם קארעקטען נייטראליטעט, טאר אהיר צענטראלער רצון ניט ארויסקומען פון א קריעגספיהרענדען לאנד. דערבער פערשפרייטען זיי קלאנגען, אז אויך אין דער הינזיכט ״איז שוין אלעס געמאכט״, ווייל עס איז איצט פאראן פון איין זייט א קאפענהאגענער ביורא און פון דער אנדערער זייט א פראוויזארישער קאמיטעט אין ניו־יארק. דאס אלץ איז ניט ריכטיג און האט ניט קיין שייכות צו דער זאך. דער ניו־יארקער קאמיטעט ארבייט אויסגעצייכענט אין אמעריקא, אבער

אויב דער יונגסטער פון די איבערגעבליבענע מיטגליעדער פון א. ק. וועט מאביליזירט ווערן, וועלען מיר אויך דאן מוזן זיך בעגנ׳גענען מיט די איבעריגע צוויי? די סטאטוטען האבען ניט פארויסגעזעהען די איצטיגע לאגע; ס׳איז ניטא קיין שום מעגליכקייט איצט צו ערפיהלען איטליכען אות זייערן; און אויב מיר וועלען איצט׳גענען דעם סטאטוט, אנידערשטעלען אויף׳ן ארט פונ׳ם שוואכען און איינזייטיגען E. A. C. א מעכטיגע קאאליציאנס־לייטונג, וועט אונז דער קינפטיגער קאנגרעס ניט נור געבען זיין „אבסאליוטאריאום", נאר נאך דאנקען דערפאר.

דאס פערשטעהט זעהער גוט אויך די איצטיגע לייטונג גופא. אין גרונד גענומען, האט זי דאך דעם פרינציפ פון קאאפטאציע שוין סיי־ווי־סיי אנגענומען, — אנגענומען אין יענעם מאמענט, ווען די לעצטע קאנפערענץ פונ׳ם גרויסען א. ק. האט בעשלאסען וועגדען זיך צו נארדאו מיט א פארשלאג, ער זאל נעהמען א נאהענטען אנטייל אין דער לייטונג פון דער פאליטישער ארבייט. נארדאו האט אבגעזאגט, — אבער די פערהאנדלונגען ווערן איצט וויעדער בענייט. אונז זענען ניט בעקאנט די פרטים פונ׳ם פארשלאג, ס׳איז אבער פאר יעדערען גאנץ קלאר, אז קיינער וואלט ניט געווואגט פארצושלאגען נארדאו׳ן א ראל׳ פון אנ׳אויספיהרער, אהן דעם רעכט פון א בעשליסענדער שטימע. אין דער אדער יענער פארם האט מען איהם געקענט פארשלאגען נור איינס: אריינצוטרעטען אין דעם העכסטען ארגאן פון דער פארטיי אלס א גלייכבערעכטיגטער מיטגליעד; א פרעצעדענט איז אלזא שוין פארהאן, — דער א. ק. האט אנערקענט, אז דער בעשטאנד פון דעם העכסטען ארגאן פון דער פארטיי קאן געענדערט ווערן אויך אהן דעם קאנגרעס, צוליעב אויסערגעווענליכע אומשטענדען. נאך דעם ווערט פון דעם „יורידישען" טעם נור א פוסטער קלאנג; בפרט אז (אויב מען זאל שטעהען אויף א פארמעלען שטאנדפונקט), נארדאו איז זאגאר ניט קיין מיטגליעד פונ׳ם גרויסען א. ק. אבער די אנדערע פיהרער אונזערע, וועגען וועלכע מען קען רעדען וויי וועגען קאנדידאטען אין א קאאליציאנס־לייטונג, זענען אלע, אהן אויסנאהם, מיטגליעדער פון א. ק. לויט אונזערע סטאטוטען איז דער גרויסער אקציאנס־קאמיטעט דער העכסטער ארגאן פון דער פארטיי דער E. A. C. פיהרט נור אויס זיינע מאנדאטען; פאר דעם קאנגרעס איז פעראנטווארטליך דער גאנצער א. ק. דערי־בער איז דאס רעכט פון אייניגע מיטגליעדער פון א. ק. קאאפטירט צו וועלכען, ביי די איצטיגע בעדינגונגען, אין דער לייטונג, נ׳ט נור בעגרינדעט אויפ׳ן בוכשטעבליכען זין פון די סטאטוטען, נאר אויך לויט זייער גייסט.

נאטירליך, ביי אונזערע בעדינונגען טאר מען ניט חלומ׳ען וועגען דעם, אז א ל ע מיטגליעדער פין דער קאאליציאנס־לייטונג זאלען תמיד

א לייטונג נוו' פון אט־די דריי פערזאנען, וואלט קיינער אויך דעם ניטמסכים געווען. ביי דער גאנצער אכטונג צו זיי, וואלט קיינער ניט געוואגט צו זאגען, אז אט־די דריי מענשען זענען פאלקאם גענוג דערצו, כדי צו פיהרען די גאנצע פעטען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע — אפילו אין פריעדענס־צייטען. דעריבער ערלויב איך מיר צו בעהויפטען, אז איצטער, אין א מאמענט פון א אונגעהויערען היסטארישען קריזיס; ווען מיר שטעהען פאר פראגען פון ביישפיללאזער שווערִיגקייט, שטעלען מיט זיך פאר די דאזיגע דריי פערזאנען נאך א פיעל ווינציגערען כח.

דאס אלץ איז גאנץ קלאר אפילו פון א ענג־פארטייאישען שטאנדפונקט. אבער איך גלויב פאר וויכטיג אין דעם דאזיגען מאמענט נאך א מאל צו דערמאהנען און שטארק אונטערצושטרייכען אויך די פיעל ברייטערע זייט פון דער פראגע — די פרינציפיעלע. מיר נויטיגען זיך איצט דוקא אין א קאאליציאנס־ציטונג, וועלכע פעראיניגט די ביידע הויפט־שטרעמונגען אינ'ם ציוניזם. וועגען דעם וואס „קאאליציע" וועלען איצט פערבריטעט פערשיידענע וועלטלעך, ווי: אז מיר זענען גאר ניט מחויב צו פאלגען נאך דער מאדע, אז די דאזיגע מאדע איז ניט לויט אונזער בייטעל, אז מיר זענען ניט ענגלאנד און ניט פראנקרייך, און כדומה אזעלכע בטול־פראזען. ס'איז שוין ווירקליך די העכסטע צייט איינמאל פאר אלעמאל אוועקצוארפען די דאזיגע בילִיגע ארגומענטאציע. גראד דערפאר, וואס מיר זענען שוואכער פון אנדערע, איז אונז א קאאליציע פיעל נויטיגער, ווי אנדערע. אין ענגלאנד האט איטליכע איינצעלנע פארטיי צוואנציג מאל מעהר הערפארראגענדע מענער, איידער אלע ציוניסטישע פראקציעס צוזאמען; און דאך האבען די ענגלענדער פערשטאנען, אז א ענג־פארטייאישעס מיניסטעריום וועט אין אזא מאמענט ניט בעזיצען דעם נויטיגען מארשלישען אויטאריטעס. דערביי האט דאך די ענגלישע רעגיערונג אויסער דעם מארשלישען אויטאריטעט נאך א רעאלע מאכט. אונזער ליטונג קאן רעגירען גוט מיט דער הילף פון מארשלישען אויטאריטעט. וואס פעסטער ער איז אלץ שטארקער זענען מיר. דעריבער איז פאר אונז א קאאליציע א אונבעדינגטע נויטוועندיגקייט.

צווישען אנדערע טעמים שפיעלט ביי אונז א גרויסע ראלע אויך דער יורידישער אויסרייד. מען ערקלערט אונז, אז אהן דעם קאנגרעס, טאר מען, הייסט עס, ניט ענדערען דעם בעשטאנד פון דער לייטונג. זאל מיר ערלויבט זיין צו זאגען, אז דעמדאזיגען מאטיוו פעהלט וואסער־עס־איז ערנסטער יסוד — אפילו א סוביעקטיווער. מען טאר ניט די טרייהייט צום ארגאניזאציאנס־סטאטוס פערוואנדלען אין אנ'אבסורד. וואו איז דען דאן דער סוף? — און אויב די מלחמה וועט זיך ציהען נאך דריי יאהר? און

בעהויפטען, אז אונזער לייטונג, לויט איהרער איצטיגער צוזאמענ־ שטעלונג, איז אבסאליוט אונגעניגענד, כדי בעפריעדיגענד צו פיהרען די ארבייט. דעם דאזיגען טרויעריגען אמת בעמיהט מען זיך ביי אונז פער־ מאסקירען דורך פערשיעדענע אונבעגרינדעטע מאטיוון און בעווייזען. מען דערצעהלט אונז, צום ביישפיעל, אז די לייטונג בעשטעהט נאך ביז איצט פון זעקס פערזאנען; און אויב איינער פון זיי גייט אין מאס־ קווע, דער אנדערער אין ניו־יארק, דער דריטער אין לאנדאן, און נור דריי זענען פערבליבען אין דער „רעזידענץ", איז עס, הייסט עס, גארנישט, אדרבא, עס איז זאגאר א מעלה.

דאס אלץ האט וויעדער א קנאפען שייכות צו דעם עצם ענין. עס קאן זיין, אז ד"ר ט ש ל ע נ א ו ו איז זעהר נוצליך אין מאסקווע, ש. ל ע־ ו ו י ן אין ניו־יארק און נ. ס א ק א ל א ו ו אין לאנדאן, אבער דארט זענען זיי — גוטע געזאנדטע אדער גוטע פיהרער פון די ארטיגע לאנד־ מאנשאפטען, צו דער לייטונג געהערען זיי אבער פאקטיש ניט, און קיינען אויך ניט געהערען. „לייטונג" איז א גאנץ קאנקרעטער און בעשטימטער בעגריף, און מען דארף מיט איהם ניט מאכען קיין שום קונצען. לייטונג איז דער צענטר פון דער פארטיי, אן׳ארגאן, אין וועלכען עס איז קאנ־ צענטרירט דער אינהייטליכער רצון, איהר פיהרענדער און לייטענדער גע־ דאנק; אן׳ארט, וואו עס ווערט געדריקט די קנאפקע און דער טאק לויפט דורך א בעשטימטען דראהט צו א בעשטימטען גלעקעל. א פארטיי, וואס וויל ארבייטען, בעזונדערס אין אזא מאמענט, מוז האבען אזא צענטר. און גראד אין אונזער פארטיי ווערט כמעט צעהן יאהר נאכאנאנד גע־פיהרט א קאמפף פאר דעם, אז אלע מיטגליעדער פון דער לייטונג זאלען לעבען אין איין ארט. מיר האבען שטענדיג פערשטאנען, אז אפילו אין שלום־צייטען, ווען די אייזענבאהן און פאסטפערבינדונגען זענען געווען אזוי פשוט, דאס א מענש קען ניט זיין א ריכטיגער טיילנעהמער אין דער לייטונג, אזוי לאנג ווי ער לעבט אין מאסקווע אדער זאגאר אין האאג. נאטירליך, דאס האט ניט אויסגעשלאסען צייטווייליגע רייזען, אבער איצט איז שוין מעהר ווי א יאהר, זייט די דאזיגע דריי מיטגליעדער האבען פערלאזען די רעזי־ דענץ (צוויי פון זיי זאגאר אנדערטהאלבען יאהר) און קיינען זיך בכלל ניט אומקעהרען אהינצו; און די פאסט־פערבינדונגען זענען דערצו שרעקליך שלעכט. דעריבער בעשטעהט אונזער לייטונג, ד. ה. דער פאקטישער צענ־ טער, וועלכער פיהרט די פארטיי (ווען מען זאל רעכענען, אז אזא מין צ ע נ ט ר עקזיסטירט בכלל) נור פון דריי מענשען.

די דאזיגע דריי פערזאנען — זענען זעהר גוטע מענשען. אבער ווען מען וואלט אונז אויפ׳ן לעצטען קאנגרעס פארגעלעגט צוזאמענצושטעלען

(איך רעד וועגן קריסטן)—זענען זיי לחלוטן ניטא; אין פראנקרייך—א סך, ווייל דא האבען מיר צו טהאן מיט אזעלכע טראדיציעס פון דער פראנצויזישער קאלאניאלער פאליטיק, ווי קלעריקאליזם, איינפלאנצונג פון פראנצויזישער קולטור א. א. וו. אויסערדעם איז אין פראנקרייך זעהער פאפולער די מיינונג, אז דער ציוניזם טראגט כלומרשט א גערמאניזאטארישען חאראקטער, אין ענגלאנד איז דיזראזיגע מיינונג פערשפרייט פיעל וועניגער, ס׳איז קלאר, אז א מעמאראנדום, וועלכער טויגט פאר ענגלאנד טויגט ניט פאר פראנקרייך, און פארקערהט. געווים, אי אין דעם, אי אי יענעם דארפען אנגעגעבען ווערען איינע און דיזעלבע פאקטען אין פארמולירט איינע און די זעלבע פאדערונגען, אבער אינ׳ם בוך, וואס איז בעשטימט פאר פראנקדייך דארפען פאראויסגעזעהען יוערען די געווענליכע פארווא־רפען, וואס די ציוניסטישע אידעע באגעגענט אין פראנקרייך, — בעת אין דער ענגלישער אויסגאבע זענען זיי אונפאסענד און זאגאר שעדליך. פון דער אנדערער זייט, מוז אין דער ענגלישער אויסגאבע שפיעלען א ערנסטע, גרויסע ראל די אנווייזונגען אויף די טראדיציעס פון דער ענגלישער פאליטיק: זעלבסטפערוואלטונג פון די קאלאניען, פרייהייט פון די ארטיגע קולטורען א. א. וו. פראנקרייך האט ניט אזעלעכע טראדיציעס, און דערי־בער מוז מען מיט איהר רעדען וועגען דיזעלבע זאכען גאר מיט אנ׳אנדער שפראך.

איך האב זיך געגוי אבגעשטעלט אויף דידאזיגע פרטים, ווייל איך האב מורא פאר אונזער געווענליכער נייגונג צו בעגניגענען זיך מיט א גראש דארטען, וואו מען דארף האבען א טאלער. מיר זענען שוין בעקאנט פראבעס „אויסצונוצען" דעם ענגלישען זאמעלבוך, הגם ער איז נאך ני גע־דרוקט, פאר׳ן צוועק צו בערוהיגען די אפאזיציע: אט, הייסט עס, „דאס בוך" וועט שוין גיך זיין, וואס־זשע ווילט איהר נאך? — ד י פ ל א מ א ט י ש ע ר ב י י ט: א ט ו ו א ס מ י ר ו ו י ל ע ן. פאר אזא ארבייט איז, אגב, נויטיג א סאלידער געדרוקטער מאטעריאל פון בעזונד ערער ארט, וואס זאל זיין צוגעפאסט צו די בעדינגונגען פון דער סביבה און דעם מא־מענט. א פריוואטער זאמעלבוך וועגען ציוניזם — איז א זעהער אנגענעה־מע ערשיינונג, אבער דאס איז ניט יענע ליטעראטור, אויף וועלכער עס קאן זיך שטיצען א דיפלאמאטישער פערטרעטער אין זיינע געשפרעכען מיט א באטשאפטער אדער מיניסטער. דאס „בלוי־ווייס בוך" קאן ניט בעשא־פען ווערען פון זיך זעלבסט: עס מוז זיין עמיצער, וועלכער זאל אויסאר־בייטען זיין פלאן, בעשטימען די אויספיהרער א. א. וו., און דער דאזיגער „עמיצער" קאן בי אונז זיין נור איינער: די לייטונג.

דא קומען מיר צו צו דער הייקעלסטער פראגע. איך ערלויב מיר צו

לייקענט דאך ניט, אז דער מאנגעל אין אזא ליטעראטור מאכט עס לחלוטין אונמעגליך צו פיהרען א ערנסטע אויפקלערונגס־ארבייט אין די לענדער פון מערב. אבער אויך דא פערזוכען אייניגע אבצושוואכען דעם איינדרוק פון דער פאדערונג מיט דער הילף פון מאטיוון, וואס האבען וויעדער ניט קיין שום שייכות צו דער זאך. „אזא בוך מוז זיין צוזאמענגעשטעלט זעהער פארזיכטיג. אין איהם טאר גארנישט ניט זיין איבעריג און איבער־פליסיג. און מען דארף זעהער פארזיכטיג אויסקלייבען דעם מאמענט, וועז מען קאן דאס בוך פערעפענטליכען...“ לאמיר זאגען, אז דאס אלץ איז ריכטיג. אבער דערפון איז נור געדרונגען, אז דאס בוך דארף מען פאר־זיכטיג רעדאקטירען און גוט צוזאמענשטעלען, און אזוי, ווי כדי צוזאמענ־שטעלען א גוט בוך פאדערט זיך א סך צייט, און א אויפמערקזאמע רעדאק־ציאנס־ארבייט פערלאנגט אויך צייט,—איז גאנץ קלאר, אז מען מוז זיך טאקי גלייך נעהמען צו דער זאך. די פראגע וועגען דעם, וועז עס וועט זיין פאסענר דידאזיגע ליטעראטור צו „פערעפענטליכען“ האט אויך קיין שום שייכות ניט צום ענין. א „בלוי־ווייס“ בוך איז גאר ניט נויטיג דערצו, כדי איהם אונבעדינגט צו פארקויפען אין די בוכהאנדלונגען. ס׳איז הויפט־זעכליך נויטיג דערצו, כדי אונזערע דיפלאמאטישע פערטרעטער זאלען האבען וואס איבערצוגעבען יענע אייגפלוסרייכע פערזאנען, מיט וועלכע זיי וועלען פיהרען פערהאנדלונגען; דערצו דארף דאס „בלו־ווייסע“ בוך זיין פאריטיג וואס פרייהער. צי מיר וועלען עס ארויסלאזען אויפ׳ן ביכערמארק און אויב יא,—ווען—דאס וועלען שוין שפעטער בעשטימען אונזערע פער־טרעטער צוזאמען מיט דער לייטונג. נאר כדי זיי זאלען האבען איבער וואס צו בעשטימען, דארף נאטירליך, קודם כל אזא ליטעראטור צוזאמענגעשטעלט ווערען, אבגעדרוקט און געפינען זיך מוכן ומזומן אויפ׳ן לאגער.

אונזערע חברים אין ענגלאנד האבען איצט צוזאמענגעשטעלט א ענגלישען זאמעלבוך וועגען דעם ציוניזם. ער דרוקט זיך שוין, הגם ס׳איז נאך ניט בעשטימט, וועז עס וועט פערעפענטליכט ווערען. דאס איז א העכסט אנגענעהמער פאקט: אבער ביי דעם טאר מען זיך ניט אבשטע־לען. דער אינהאלט פון דעמאזיגען בוך און א רייהע פון זיינע ארטיקלען זענען מיר בעקאנט; פאר דער ארבייט אין פראנקרייך זענען זיי מאנגעל־האפט, וועז מען זאל זיך אפילו וועז־עס־איז נעהמען און איבערזעצען איהם אין פראנצויזיש. א בוך, וואס האט דעם צוועק די פראפאגאנדע און פער־טיידיגונג פון א בעשטימטער אידעע אין א בעשטימטען לאנד, דארף זיך רעכענען מיט יענע ספעציעלע ערווידערונגען און טענות, וועלכע די בעש־טימטע אידעע באגעגענט אינ׳ם דאזיגען לאנד. אין ענגלאנד און פראנקרייך זענען זיי, צום ביישפיעל, פון גאנץ פערשיעדענער נאטור. אין ענגלאנד

איבערחזרן, וואס מיר ווילען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע און פאר־
וואס מיר רעכענען פאר נויטוועגדיג אייניגע ענדערונגען.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, אלס גאנצעס, פאדערט קיינער
ניט, אז זי זאל זיך שטעלען אויף דער זייט פון דער אדער יענער מעכטען־
גרופע. פארקעהרט, זי דארף זיין נייטראל. דעריבער מוז אונזער דיפלאמא־
טישע ארבייט געפיהרט ווערען אין אלע לענדער. אין דער ווירקליכקייט
אבער זעהען מיר, אז, יעדענפאלס אין צוויי וויכטיגע מיטעל־ים־מדינות,
אין פראנקרייך און איטאליען—ווערט קיין שום ארבייט ניט געטהאן, דער
פאר פערלאנגען מיר גאנץ קאטעגאריש, אז קיין פראנקרייך און איטאליען
זאלען ענדליך געשיקט ווערען אפיציעלע פערטרעטער פון א. ק.

אויף וויפיעל מיר איז בעקאנט, זאגט קיינער ניט, אז אין פראנקרייך
און איטאליען וואלט מען בכלל ניט געדארפט פיהרען קיין דיפלאמאטישע
ארבייט. דאך, בעמיהען זיך אייניגע אבצושוואכען דעם איינדרוק מיט דער
הילף פון פערשיעדענע מאטיוון. מען זאגט, צום ביישפיעל, אז די ארבייט
אין פראנקרייך -- איז א זעהער שווערע און קאמפליצירטע זאך, אז אין
פראנקרייך איז ניט כדאי צו „טומלען" ,אז מען מוז האנדלען פארזיכטיג א.
א. וו.—דאס אלץ, קען זיין, איז גאנץ ריכטיג, אבער עס האט ניט קיין שיי־
כות צום ענין. וואס שווערער און קאמפליצירטער די ארבייט איז, אלץ
פריהער דארף מען זיך נעהמען צו איהר—דאן, קען זיין, וועט אונז געלינ־
גען חאטש עפעס צוגרייטען צום יענעם מאמענט, וען מיר וועלען זיך
נויטיגען אין די פראנצויזישע סימפאטיען. מען דארף ניט „טומלען"? ס'קען
זיין. אבער קיינער פאדערט אויך ניט, אז מיר זאלען רעש'ן. ארבייטען קאן
מען אויך אהן רעש — למשל, מען קאן אויסמיידען ארויסטרעטונגען אויף
מיטינגען אדער אין בלעטער, און בעגניגענען זיך מיט דער פהירונג פון
פערהאנדלונגען אין די קאבינעטען. אבער—דערצו דארף מען קודם האבען
אין פראנקרייך א שטענדיגע דיפלאמאטישע פערטרעטערשאפט, און שאפען
זי דארף מען תיכף ומיד. דער דאזיגער פערטרעטער, בעראטענדיג זיך מיט
די ארטיגע מענשען און דער לייטונג—וועט שוין זעלבסט פערשטעהען ווי
עס איז בעסער פאר איהם צו האנדלען—„טומלענדיג" אדער „אהן טומעל".
אבער קודם כל איז נויטיג, אז אזא פערטרעטער זאל איבערהופט בעשטימט
ווערען און דער פערטרעטער זאל פארנעהמען זיין פלאץ אין פאריז. דאס־
זעלבע מוז אויך געמאכט ווערען אין רוים.

אונזער אנדערע פאדערונג איז, ווי בעקאנט,— א „בלוי־וויים בוך"
וועגען ציוניזם, וואס דארף ארויסגעגעבען ווערען אין אלע וויכטיגסטע
אייראפעאישע שפראכען, ספעציעל אין פראנצויזיש, וויל פראנצויזיש איז
די אנערקענטע שפראך פון דער אינטערנאציאנאלער דיפלאמאטיע. קיינער

וועט געשאפען ווערען בנוגע צו יודען אין אייראפא אויפ'ן צווייטען טאג נאך דעם ווי דאס בלוט־פערגיסען וועט זיך ענדיגען. א שטארקע און א פעסטע וואנד וועלען מיר האבען אנטקעגען זיך, און זעהער א גרויסע יו־דענפיינדליכע קראפט וועט ווירקען געגען דעם יודישען כלל אין די רייהען פון דעם מערב־אייראפעאישען יודענטום גופא.

ניט צופעליג האבען מיר די ערשיינונג אנגערופען מיט'ן נאמען „יו־דישער אנטיסעמיטיזם". שוין איצט פיהלט מען אין אלע זייערע ארויסטרע־טונגען ש נ א ה און פעראכטונג, אנ'אמת'ע פ י י נ ד ש א פ ט. מיר ווייסען ניט, צי די עטליכע ציטאטען, וועלכע מיר האבען דא געבראכט, מאכען א „געהעריגען" איינדרוק אויפ'ן לעזער, מיר מוזען אבער זאגען, אז דער אלגעמיינער טאן פון די דאזיגע פ ר א ג ר א ם ־א ר ט י ק ל ען, זייער אויפרעגונג, זייער בעמיהונג צו קאמפראמעטירען און דערנידריגען די יודישע וועלדע ביי דער אייראפעאישער עפענטליכער מיינונג, טראגט אנ'אויסגעשפראכענעם א נ ט י ס ע מ י ט י ש ע ן חאראקטער. נור אין די אפיציעלע און ווילדסטע אנטיסעמיטישע בלעטער פלעגען מיר עס ביז איצט זעהען און לייענען.

און אז זיי מיינען עס ערנסט און וועלען זיך בעמיהען פערווירקליכען זייערע פאדערונגען, זעהען מיר פון א גאנץ בע"טימטען, קאנקרעטען פאל. נאך דעם ווי דייטשלאנד האט אייגענומען פוילען, האט מען גלייך אנגע־הויבען בעטראכטען די פראגע, צי מען זאל אריינלאזען אין דייטשלאנד פוילישע יודען, צי מען זאל זיי ערלויבען ארומפאהרען איבער דייטשלאנד, אדער נור דורכפאהרען פון איין שטאדט אין דער אנדערער. דאן זענען דיראזיגע יודישע אנטיסעמיטען געווען די ערשטע, וואס האבען זיך ארויס־געזאגט ג ע ג ע ן די פוילישע יודען. און ביז היינט שטעהען זיי אויף דעם שטאנדפונקט, אז אויב אפילו פוילען וועט פעראייניגט ווערען מיט דייטשלאנד, זאלען די פוילישע יודען ניט האבען דאס רעכט פריי ארומצו־פאהרען איבערן לאנד. —

די דאזיגע ערשיינונג דארפען מיר בעצייטענס האבען אין זינען, זי האט א פיעל גרעסערע בעדייטונג, ווי עס קען שיינען פון אנהויב אן.

א. י.

די רעפארם פון דער לייטונג.

די יודישע בלעטער שרייבען, אז אין גיכען דארף פארקומען א נייע קאנפערענץ פונ'ם אקציאנס־קאמיטעט אדער זאגאר א זיצונג פונ'ם צענ־טראל־קאמיטעט. ווייל איך דערייבער מאכען נאך איין פערזוך: נאך אמאל

יודען".

דער דאזיגער שטאנדפונקט איז א גאנץ קלארער. מיר האבען דא צו טהאן מיט אנ'אויסגעשפראכענעם עגאאיסטישען מלוכה־געדאנק. און דער מחבר פונ'ם ארטיקעל זאגט עס אליין ארויס גאנץ אפען.

ווי דער עכט־דייטשער שטאנדטפונקט זאל זיך ניט ענטוויקלען און פ'ערענדערען,—דער יודישער פאקטאר אין דייטשלאנד, דער אייגפלוס פונ'ם דייטשען יודענטום שפיעלט און וועט שפיעלען ניט קיין קליינע ראליע. אין דער בעציהונג זענען די לעצטע ארויסטרעטונגען פון דער קאמפאניע ג י י־ ג ע ר און פ י ל י פ ס א ן נישט קיין איינפאכע דיסקוסיאנס־ארטיקלען. דאס זענען גאנץ גוט אויסגערעכענטע פאליטישע שריט, כדי נישט צו דער־ לאזען, אז אין דעם אויסגעטריקענטען טייך פונ'ם דייטשען יודענטום זאל זיך אריינגיסען א נייער שטראם פון „מזרח־יודען". קומענדיג אין בעריה־ רונג מיט ריין־יודישע אינטערעסען, האט די יודישע אסימיליאציע אין דייט־ שלאנד מיט אמאל דערפיהלט דעם טעם פון פערצווייפלונג. מען האט גע־ נומען זוכען דעם אויסוועג צווישען אסימיליאציע און דעם דייטשען נאציא־ נאליזם; די דייטשע נאציאנאליסטען האבען אבער אליין ארויסגעשטעלט יודישע עמאנסיפאציע און גלייכבערעכטיגונג אלס א קאמפף־מיטל געגען ענגלאַנד און פראנקרייך. די דייטשע נאציאנאליסטען דארפען האבען דעם לאזונג פון יודישער גלייכבערעכטיגונג נור אלס שילד צו ד י ט ש ע אינ־ טערעסען, אבער דערמיט רואינירען זיי די גאנצע אידעאלאגיע פון דער אסימיליאציע.

דער רעזולטאט דערפון איז—אנ'אויסגעשפראכענער י ו ד י ש ע ר א נ ט י ס ע מ י ט י ז ם . אויב די קאנסערוואטיוע „דייטשע טאגעסציי־ טונג" וואלט אנגעשריבען נור איין ארטיקעל פון די. וואס עס דרוקט איצט גייגער'ס און פיליפסאנ'ס „אלגעמיינע צייטונג דעס יודענטומס" וואלטען דאס „בערלינער טאגעבלאט" און די „פאסישע צייטונג" ארויסגעטראטען תיכף מיט א פראטעסט און מיט דער פאדערונג ניט צו שטערען דעם „בורג־ פריעדען", דעם שלום צווישען דייטשלאנדס בעפעלקערונג. די אנטיסעמי־ טישע ארטיקלען זענען אבער געדרוקט אין א י ו ד י ש ע ן וואכענבלאט. מוז מען שווייגען. שווייגט מען.— — —

זעלבסטפערשטענדליך דארפען מיר ניט איבערשעצען דעם איינ־ פלוס און די פאליטישע קראפט פון דער יודישער אסימיליאטארישער גע־ זעלשאפט אין דייטשלאנד. אבער יעדער, וועלכער איז גוט בעקאנט מיט די אינערע שטרעמונגען אין די ד י י ט ש ע רעגירונגס־קרייזען און מיט זייער הייסען וואונש צו מאכען שלום מיט דער הערשענדער ר ו ס י ש ע ר ביוראקראטיע, דארף גאנץ גוט פערשטעהען די פאליטישע לאגע, וואס

די דאזיגע ווערטער געהערען אויך דעם פראפעסאר פיליפסאן.

דער עיקר, וואס מיר דארפען אין זינען האבען בעת מיר ווילען בעטראכטען דעם ענין און די דאזיגע י ו ד י ש־דייטשע חאראקטעריס־טיק פונ׳ם פוילישען יודענטום, באשטעהט אין דעם, וואס די גאנצע דע־באטע האט א ר י י ן ־ פ ר א ק ט י ש ע ן חאראקטער, אדער, בעסער געזאגט, זי האט א פראקטיש־פאליטישע בעדייטונג. אין די דייטשע פאלי־טישע קרייזען פערנעהמט מען זיך איצט זעהר ענערגיש מיט׳ן שטודיאום פון דער יודישער און יודיש־פוילישער פראגען אויפ׳ן פאל, אויב פוילען וועט אויף שטענדיג אבגעריסען ווערען פון רוסלאנד. עס לאזען זיך הע־רען זעהער פערשיעדענע שטימען צווישען די דייטשע פאליטיקער און איינפלוסרייכע עלעמענטען פון דער דייטשער רעגירונג, און ווי די פראגע זאל ניט גלעזט ווערען, איינס איז שוין היינט קלאר: וועניגער פון אלץ וועט מען זיך דארט רעכנען מיט אונזערע אינטערעסען. ניט נור יענע דייטשע קרייזען, וועלכע פאדערען אין א גאנץ בעשטימטער פארם, מען זאל פערמאכען די דייטשע גרענץ און בשום אופן ניט אריינלאזען אין לאנד „מזרח־יודען", נאר אפילו יענע, וועלכע זענען בעסער געשטימט רעדען אויך וועגען אונז, ווי מען רעדט וועגען א „מענשען־מאטעריאל וואס עס לוינט זיך אויסצונוצען. אין דעם דאזיגען פרט איז אינטערעסאנט דער ארטיקעל פון דעם דייטשען גובערנאטאר אין לאדז פ א ן פ ו ט ־ ק א מ ע ר אין דער בערלינער צייטונג „טאג" (1915. 12. 23—300 No), דער מחבר פונ׳ם ארטיקעל האט פריהער אנ׳ערך דרייסיג יאהר געלעבט אין וויטעבסקער גובערניע, איז ער גוט בעקאנט מיט די יודישע פערהעל־טנישען, לויבט זעהער שטארק די „ענערגישע מענשען", וועלכע „ה א ־ ב ע ן ג ע ב י ל ד ע ט (א י ן פ ו י ל ע ן) א נ ׳ א ב ג ע ש ־ ל א ס ע נ ע ג ו ט ־ א ר ג א נ י ז י ר ט ע ש פ ר א ך ־ א ו ן ־ ק ו ל ט ו ר ־ ג ע מ י י נ ש א פ ט". פוטקאמער רעדט זעלבסטפער־שטענדליך נור פונ׳ם שטאנדפונקט פון עכט־דייטשע אינטערעסען, איהם געפעלט דאס, וואס „דער זשארגאן איז דער פעסטער פערבינדונגס־גליעד פאר דער דאזיגער גע מיינשאפט און אויף דער שפראך זענען איבערזעצט אונזערע (דייטשע) קלאסיקער". איהם געפעלט, אז „ניט קוקענדיג אויף אלע בעמיהונגען צו רוסיפיצירען אדער פאלאניזירען זיי.. האבען זיי פארט ערהאלטען זייער אייגענארטיגקייט און זייער שפראך". און עס איז דערי־בער זעלבסטפערשטענדליך, אז ער בעטראכט די יודישע מאסע אלס א גע־וויסען ווערקצייג געגען דעם סלאוועניזם, און זאגט, אז „מיר (דייטשען) האבען א גרויסען אינטערעס צו שאפען פאר דער יודענשאפט פון מזרח ערטרעגליכע לעבענס־בעדינגונגען, כדי זיי זאלען קאנען פערבלייבען

צעהלט די אפיציערן און סאלדאטן פון אונזער (דייטשער) ארמעע וועגען דער מאסער פראסטיטוציע, דורך וועלכע א סך יודן נוצען אויס זייערע פרויען און טעכטער, אויב זיי קאנען דורכדעם מאכן א גוט געשעפט? און ז׳ י׳ זאלען זיין די טרעגער פון דער מערב־קולטור אין פוילען. די חרפה מאכט אונז דאס פנים רויט, וועז מיר דערהערן פון אזא מין פארשלאג״. —

די דאזיגע שורות געהערן דעם בעקאנטן אסימיליאטאר און בעריגער היסטאריקער פראפעסאר מארטין פילפסאן.

און וויטער:

— ״און אין די אלטיודישע פאטריציער־פאמיליע קומט אריין היינט דער בחור פון מזרח, וואס איז נור א ״גענלד־מענש״, ער האט חתונה מיט דער אריסטאקראטישער יעטכען און ברענגט צו זיך אראב זיין פאמיליע, אט דא דארף מען פערשפארן דעם וועג מיט׳ן ריגעל — לטובת דעם דייטשען יודענטום... דער אונגעהויערער מענשען־ים פון מזרח גיסט פון יאהר צו יאהר, אויב מען זאל איהם נישט שטערן, גרויסע מאסען קיין מערב. מיר ווילען אונזערע גלויבענסגענאסען פון מזרח אויך יעדען אופן פערזארגען. אבער מיר ווילען און מיר מוזען אוועקשטעלען צווישען אונז און זיי א וואנד, מיר ווילען ניט ברענגען אזא גרויסען שאדען דעם דייטשען יודענטום...״

דאס אלץ שרייבט איינער א דייטש־יודישער דאקטארל, איינער א ווילי קאהן. —

און וויטער:

— ״צו וואס פאר א שרעקליכען — מאטעריעלען און מארעלישען — עלענד עס האט געבראכט די יאהרהונדערטעלאנגע אבגעזונדערטהייט צווישען יודען און קריסטען אין פוילען, אז צוליעב איהר איז ארויסגעוואקסען געווארען די אונטערדריקונג פון די יודען!...

— ״קיינער דארף (דערייבער) זיך גאר ניט דענקען, אז די רעגיערונג (ד. ה. ״א פ ו י ל י ש ע ר ע ג י ע ר ו נ ג״ — א. י.) זאל ליידען בייזיך (״אין זיין אייגענעם פליישׁ״) אנ׳אבסאליוט פרעמדעס פאלק, פרעמד לויט דער שפראך, לויט די געדאנקען, לויט די מנהגים...

— ״פארוואס שטעהען די יודען פון גאליציען אויך אזא נידריגער מדרגה אי עקאנאמיש, אי מאראליש? דוקא צוליעב דעם, ווייל זיי האבען זיך איינגעשפארט און זיך אבגעזאגט חאטש ווי עס־איז צו פערשלעפען זיך מיט׳ן הערשענדען פויל עגטום, ווייל זיי טיילען זיך אב זעהער שטארק פון די קריסטען, און אנשטאט דער פוילישער שפראך האלטען זיי זיך ביי זייער ״אידיש״. —

סע האט אנגעהויבן בעהאנדלען די פוילישׂ־יודישע פראגע, איז דער יו־
דען־פיינדלי כסטער ארטיקעל אין דעלבריוק׳ס
„פרייסישע יאהרביכער" געשריבען געווארען פון א ווארשויער אסימיליאטאר
ל א ו ע ר. דאס וואס מיר האבען דערזעהען אין דער דאזיגער אפיציעלער
דעקלאראציע פון די ווארשויער „בני דת משה", האט דער דייטשער לעזער,
אויב ער האט עס געוואלטליינען, געקאנט געפינען נור אין א מין „שטא־
אטסבירגער צייטונג", אין פ ר י ט ש ׳ ס „האמער". אדער אין די בלעט־
לער פונ׳ם משוגענעם גראף פיקלער. לויט ל א ו ע ר ס ארטיקעל איז
דאס גאנצע פולישע יודענטום צוזאמען מיט זיינע אינסטיטוצ׳יס און
קולטור־אנשטאלטען און צוזאמען מיט זיינע יודישע שולען און מיט דער
יודישער פרעסע עפעס א נידערטרעכטיגער המון, א בינטעל שמוציגע
פערפאלענע נשמות.

נאר, ווי געזאגט, דאס זענען געווען די ערשטע סימפטאמען, די
ערשטע סמנים, וואס האבען ניט געקאנט זעהער שטארק דערשרעקען,
וויל פוילען בלייבט דערווייל פוילען, א לאנד מיט א פאליטיש פערדאר־
בענער געזעלשאפט, מיט א פאליטיש פער׳סמ׳טער לופט, א לאנד—א קריי־
פעל, אלץ איז דארט קאפויר, אלץ—ניט ווי ביי לייטען.

אבער איצט זעהען מיר די זעלבע ערשיינונג—נאר אין א פיעל גע־
פעהרליכער און מאוסער פארם—א י ן ד י י ט ש ל א נ ד. דא זענען
די גייסטער ניט אזוי אויפגערעגט, ניט קוקענדיג אויף די גרויסע נצחונות.
מיר גלויבען, אז עס וועט זיין נאהענט צום אמת, וען מיר וועלען זאגען,
אז פון אלע אייראפעאישע לענדער איז דער שכל היינט קלארער ווי ביי
אלע פעלקער גראד אין דייטשלאנד. די פרייסישע קאסקע וועט ניט
נתפעל ניט פון פלאמענדיגע רעדעס און ניט פון אויפרייצענדע ארטיקלען,
די מיליטעריש נצחונות האבען דעם דייטשען מיטעל־בירגער בערוהיגט
און פערזיכערט, דער דוחק אין ברויט און אלע אנדערע לעבענסמיטלען
האבען איהם געמאכט פעסימיסטיש און קריטיש. ער טראכט אדום היינט
גאנץ רוהיג זיין פאליטישע לאגע. און אט גראד דארטען, אין דייטשלאנד,
מוזען מיר צוזעהען, ווי עס בעווייזט זיך אויף דער סצענע דער אמת׳ער
י ו ד י ש ע ר א נ ט י ס ע מ י ט י ז מ, מיט פרעטענזיעס אויף א
געוויסען איינפלוס, מיט עפענטליכע דעות, מיט׳ן פולען אפענעם פאראד.

הערט זיך אקארש׳ צו צו אזעלכע ווערטער:

— „האט מען דען ניט געהערט אין פוילען, אז א גרויסע צאהל פון
די דארטיגע יודען בעטראכטען דעם גוי אלס זייערן נאטירליכען פיינד,
וואס בנוגע צו איהם האט דער יוד ניט־נור דאס רעכט, נאר אפילו די
פליכט צו עקספלואטירען איהם אויף יעדען אופן? האבען דען ניט דער־

לאנד, וואס גאנץ דייטשלאד האט עס געזוננגען, און קליינע קינדער האבען אויסוועהניג געלערנט, ווי אזוי צו האסען דעם ענגלענדער. און אין ענגלאנד ווייס מען, זעלבסטפערשטענדליך, אז דער דייטשער דיכטער לי־סאוער איז א יוד...

די אסימיליאציע, וואס איז אריינגעפאלען אין אזא פערצווייפעלטע לאגע, האט דאס מאל פאקטיש דערזעהען, אז עס איז ניטא קיין אויסוועג אין דעם אסימילירען זיך גופא, אז מען דארף געהען רעכטס אדער לינקס. עס איז כדאי דא אנצוואווייזען, אז אין דייטשלאנד, למשל, האבען געגען לי־סאוערס „האס־געזאגג" שארפער פון אלעמען פראטעסטירט די שווארצע רע־אקציאנערען און אנטיסעמיטען, וועלכע האבען ערקלערט, אז מען טאר ניט פער׳סמ׳ען די יונגע קינדערשע נשמות מיט אזא פיינדשאפט, און א ז אנשרייבען אזא מין ה א ס ־ געזאנג האט געקאנט נור א יוד, נור א סע־מיטישע נשמה. —

צו וואס האט דאס געבראכט אויף דעם געביעט פון פראקטישער יו־דישער פאליטיק?

אמבעסטען האבען מיר צוערשט דערזעהען די רעזולטאטען דער־פון אין פ ו י ל ע ן , וואו מיר האבען שטענדיג, פון פריהער, געהאט די מאוס׳סטע פארם פון אסימיליאציע און אסימיליאטארישער אויסגעלאסענהייט. אז מען פלעגט דא קומען צו שאפען א וועלכע־עס־איז יודישע אנשטאלט וואס זי האט געדארפט האבען א שייכות אויך צו דער פוילישער געזעל־שאפט, האט מען תמיד געפאדערט, אז די יודישע אנשטאלט זאל טראגען נור אנ׳אויסגעשפראכענעם פוילישען חאראקטער. פלעגט מען שאפען א נייעם ש פ י ט א ל , פלעגט מען גרינדען נייע היימען פאר היימלאזע, נעהמען זיך איינשאפען נייע ק ר א מ ע ן , ארגאניזירען ש ו ל ע ן פאר היימלאזע קינדער, פלעגט זיך באלד אנהויבען א קאמפף פאר די עלעמענט־ארסטע יודישע רעכט. די אסימיליאטארען פלעגען פאדערן, אז מען זאל דארט ניט רעדען יודיש, אז מען זאל אראבנעהמען יודישע שילדען, מען זאל פיהרען די קארעספאנדענץ און די ביכער אויף פויליש א. א. וו.

און אז דער פוליש־יודישער סכסוך איז געווארען זעהער שארף און עס האט זיך אנגעהויבען אנ׳אפענער קאמפף, זענען די אסימיליאטארען געווארען אונזערע געפעהרליכסטע ש ו נ א י ם . דאס וואס ז י י פלעגען זיך ערלויבען—און ערלויבען זיך נאך היינט—פלעגען די פ ו י ל י ש ע פאליטיקער ניט ערלויבען זיך אפען ארויסצורעדען. מיט די גרעסטע בע־ליידיגונגען אין דער פ ו י ל י ש ע ר פרעסע פלעגען ז י י ארויסטרעטען; די געפעהרליכסטע אגיטאציע אין דער געזעלשאפט פלעגען ז י י פיהרען; און אז וואהרשוי איז אריינגעפאלען אין דייטשע הענד און די דייטשע פרע־

מען די נייע ערשיינונגען אויף דעם געביעט פון דעם יודישען לעבען, די ערשיינונגען, וואס האבען זיך אזוי בולט ארויסגעוויזען און אזוי שטארק זיך ענטוויקעלט נור צוליעב דער אלגעמיינער אייראפעאישער שרפה, נור א דאנק דעם אלגעמיינעם חורבן פון די פריהערדיגע „פעראל־טערטע" בעגריפען...

מיט דער דאזיגער ערשיינונג וועט אמאל זעהער פיעל האבען צו טהאן דער יודישער סאציאלאג און היסטאריקער; וואס אונז אינטערעסירט אבער היינט, איז קודם כל דער פראקטיש־פאליטישער חאראקטער פון דעם מאדערנעם יודישען אנטיסעמיטיזם, זיין שטארקע וויעדערשטאנדס־פעהיגקייט און זיין אקטיוער חאראקטער. מיר האבען פאר זיך היינט כמעט א נייע אויפגאבע, זואס ווערט מיט איטליכען טאג דרינ־גענדער און וויכטיגער צוליעב דער גרויסער היסטארישער ערנסט־קייט פון דער אלגעמיינער לאגע, צוליעב אונזערע נאציאנאל־פאליטישע טאג־פראגען.

ווען די מלחמה האט זיך פונאנדערגעפלאקערט און די נאציאנאלע געפיהלען צוזאמען מיט דעם נאציאנאלען בעוואוסטזיין פון די אייראפעאישע פעלקער האבען זיך זעהר פערשארפט, האט מען תיכף געקענט זעהען, אז די נאציאנאלע התלהבות נעהמט אן די פארם פון א מין אונגעזונטער בע־גייסטערונג, וואס דערגרייכט כמעט ביז דער מדרגה פון קראנקען עקסטאז. און וואס מעהר די לאגע איז געווארען פערפלאנטערטער, וואס מעהר אלע האבען דא געשריען וועגען פאלקס־ליעבע און וועגען פאלקסטימליכקייט. אלץ שווערער און אונערטרעגליכער איז געווארען די לאגע פון די יו־דישע אסימילאטארען. די אונערווארטעטע וועלט־געשעהע־נישען האבען זיי געבראכט צו דעם גרעסטען יאוש. און נישט אומזיסט. עס איז פאר זיי כמעט ניט געבליעבען קיין שום אויסוועג. עס איז נישט גע־ווען געוואלט צו ארבייטען וועגען ליעבע צו דעם פאלק, מיט וועלכען מען האט זיך אסימילירט. עס איז אויך נישט געוואוען צו ארבייט־טען צוזאמען מיט׳ן פרעמדען פאלק. מען האט געפאדערט פון זיי נא־ציאנאלע בעגייסטערונג — ניטמעהר און ניט וועהניגער. פון דעם אסימילירטען יודען אין פראנקרייך האט מען געפאדערט, אז ער זאל האסען גאנץ דייטשלאנד און צוזאמען מיט דייטשלאנד די דייטשע יודען. פון דעם אסימילירטען יודען אין ענגלאנד האט מען אויך גע־פאדערט, ער זאל ארויסווייזען זיין האס צו דייטשלאנד און אויך צו דיי־טשע יודען. אין זעהער א גרויסער מאס איז די פאדערונג געווען אבע־רעכטיגטע —אט האט דאך אנגעשריבען אין אנהויב פון מלחמה דער דיי־טשער יוד ליסאוער דאס בערי־המטע „האס־געזאנג" געגען ענג־

ביז איצט צווישען די דייטשע און רוסישע ציוניסטען. דאס וואס עס זענען אריין אין קליינעם אקציאנס־קאמיטעט עטליכע בעדייטענדע רוסישע ציוניסטען, האט אויף דער גרונדריכטונג פון דער אלוועלטליכער ציוניסטישער ארגאניזאציע — פילאנטראפיע — לחלוטן ניט געווירקט. טשלענאוו, סאקאלאוו, לעווין און יאקאבסאהן האבען אין דער הינזיכט קיין השפעה ניט געהאט; די ריכטליניען פון דער ציוניסטישער וועלט־אנשויאונג זענען געבליבען די זעלביגע, און דאס האט געבראכט צום איצטיגען קריזיס. די וועלט־מלחמה האט נור בולטער געמאכט די לעכערליכע לאגע פון דער ציוניסטישע ארגאניזאציע, אבער דער קריזיס איז געווארען געשאפען שוין לאנג פאר דעם קריעגס־אויסברוך.

י. ראגאווין

יודישער אנטיסעמיטיזם.

דער דאזיגער אויסדרוק — י ו ד י ש ע ר אנטיסעמיטיזם — וועט אפשר ארויסרופען צוערשט א גרויסע פערוואונדערונג. וויל איך לכתחלה זאגען, אז מיר האבען דא צו טהאן ניט מיט קיין אירגענדישען אויסדרוק און ניט מיט קיין סארקאסטישען בעליידיגונגס־וואָרט. דאס איז א גאנץ קלארער פ א ל י ט י ש ע ר ב ע ג ר י ף, א גאנץ דייטליכע און קאנקרעטע פאליטישע ערשיינונג.

איטליכער מענש, וועלכער האט זיך צוגעקוקט צו דעם, וואס עס קומט פאר אין אייראפא די 18 מלחמה־חדשים, דארף מודא זיין, אז אין מאראל־פאליטישער הינזיכט איז דא פארגעקומען א אמת'ע איבערקערע־נ־ש. וועג מען זאל זיך אפילו ניט צוהערען צו אזעלכע טענות, ווי למשל די רוסישע אונצופריעדענהייט מיט דעם דייטשען מיליטאריזם און הויפט־זעכליך מיט דער דייטשער קולטור, אדער די דייטשע אונצופריעדענהייט מיט'ן ענגלישען קאנסטיטוציאנעלען לעבען, וועלכעס איז ניט אזוי פרייהייטליך ווי דאס דייטש־פרייסישע לעבען; אויב מיר זאלען בכלל איגנאריר־רען די גאנצע עקעלהאפטע פרעס־קאמפאניע אין די קריעגס־פיהרענדע לענדער, — קאן מען דאך ניט אוועקמאכען מיט דער האנד דעם פאקט, אז א גרויסע איבערקערעניש אין די אלגעמיינע פאליטישע און אינטערנא־ציאנאלע בעגריפען איז בלי ספוק פארגעקומען: אפען און רוהיג רעדט מען, למשל, וועגען אומבריינגען גאנצע פעלקער און מדינות, וועגען „אנערקע־נען" אדער „ניט אנערקענען" דאס רעכט אויף לעבען.

מ י ר דארפען זיך אויך ניט שעמען און אנרופען מיט'ן אמת'ן נא־

לעבונגסאידעאל בפרט. ווי א קינד, בשעת עס געהט איבער פון זיין יוגענדליכען אלטער און ווערט א ערוואקסענער מענש, וואס פארשטעהט ניט דעם פראצעס פון זיין ענטוויקלונג, ווי אזוי האבען זיך מיט אמאל געפענט זיינע אויגען אלץ ריכטיג צו זעהען, ווי אזוי האט זיך מיט איינמאל געענדעדט זיין פערהעלטניס צו אלע לעבענסערשיינונגען מחמת דער השפעה פון סאציאלע און עקאנאמישע פאקטארען, פונקט אזוי האבען די מערב־אייראפעאישע יודען אליין ניט געפיהלט דעם גרויסען שנוי, וואס עס איז פארגעקומען אין זייער געדאנקענגאנג, דען כדי צו מאכען א חשבון הנפש ניט אין א צייט פון א וועלט־קריזיס זענען פעהיג נור יחידי סגולה, וועלכע זענען געוואהנט אבצוועגען מיט דעם וואגשאל פון זייער שכל אלע זייערע געדאנקען און מיינונגען, כדי זיי זאלען קענען די דאזיגע מצרף זיין די גוטע מעשים. אבער א פשוטער מענש, וועלכער וויל נאר הנאה האבען פון לעבען און זיך ניט צו פארביטערען זיין קיום דורך זעלישע גריבלעריין, איז לחלוטין ניט מסוגל צו זעלבסטקריטיק, צו זעלבסט אנאליז, ווייל אזעלכע מענשען שוועבען אויף דער אויבערפלעכע פון לעבען און דרינגען ניט אריין אין זיינע טיעפענישען, נור דוקא דער אביעקטיוער דענקער, וואס בעמיהט זיך צו אריינטראכטען זיך אין די לעבענס־ערשיינונגען מיט אלע זייערע פערשיעדענע פארפלאנטערטע ענטפלעקונגען, איז עלול צו בעגריפען דעם מאמענט פון שנוי מעשה בראשית אין דעם מענשליכען אידעען־לעבען, נור דער רוהיגער צושויער, וועלכער קוקט אויף די געשיכטליכע פאקטען פון א וויטעננשאפטליכער היסטארישער פערעספעקטיווע, איז מסוגל געווי צו בעצייכנען דעם אנהויב און דעם סוף פון יענער עפאכע. נור ביי אזא בליק קענען מיר מאכען דעם נויטיגען סך־הכל פון אלע געדאנקען און מיינונגען, וועלכע שוועבען ווי יתומ׳דיגע נשמות אין דעם בין־השמשות פון לעבען און זוכען זייער תקון דורך זייער פארווירקליכונג אין ממשות׳דיגע טאטזאכען.

אט די נויטיגע היסטארישע פערעספעקטיווע האט לחלוטין געפעהלט אונזערע דייטשע חברים־ציוניסטען, וועלכע זענען געווען די טאן־גענער אין דער ציוניסטישער בעוועגונג. זיי האבען זי פערפלאכט אנשטאט צו פערטיעפען; זיי האבען נור בעגריפען די כליפה פון דער אידעע און דעם תוך האבען זיי ארויסגעווארפען. זיי זענען כלל וכלל ניט געווען ביכולת אויסצונוצען די גרויסע פאטענציעלע מעגליכקייטען, וועלכע זענען פאראן אין דעם מערב־אייראפעאישען יודענטום לטובת אונזער נאציאנאלער בעוועגונג. ביז היינטיגען טאג איז זיי פרעמד גענבליבען די פסיכאלאגיע פון די רוסישע יודען.

א גרויסע וואנד פון געגענזייטיגען בלבול־הדעות עקזיסטירט נאך

יודען־פראגע און איהרען גרויסען הקף און טיעפקייט — דערפאר אבער פערשטעהט דער ציוניסטישער פילאנטראפ דעם מהות פון דער קראנק־הייט, וואס הייסט „באדענלאזיגקייט" „פאטערלאנדלאזיגקייט"; ער בענוגענט זיך שוין ניט מעהר מיט האלבע מיטלען, מיט פאליאטיוון, וואס העלפען ווי א טויטען באנקעס...

ער בעמיהט זיך שוין ארויסצורייסען די קראנקהייט מיט דעם וואר־צעל. ניט צו פארבינדען די וואונדען זוכט ער, נאר פאלשטענדיג געזונד צו מאכען סטארעט ער זיך. ניט נור צו היילען וויל ער — זיין כונה איז צו בעקומען א אימוניטעט, ד. ה. א מיטעל, אז די קראנקהייט זאל זיך קיין־מאל ניט איבער־חזר'ן. אבער אין גרונד גענומען איז דער ציוניסטישער פילאנטראפ ניט אליין פארראינטערעסירט מיט זיין לייב און לע־בען אין דער פארווירקליכונג פון דה ציוניסטישען אידעאל. נור זיין חוב צו זיינע שטאמעס־גענאסען צווינגט איהם צו זוכען מיטלען און תחבולות, וואס זענען בכח צו לעזען די יודען־פראגע, דעריבער קוועלט ניט ארויס זיין ציוניזם פון ריכטיגען מקור, פון דער אמת'ער פערש־טענדניס פון זיינע אייגענע צרכים, און מחמת דעם איז ער ניט פעהיג צו אנ'אבסאליוטער איבערגעבענהייט דעם גרויסען רעיון, וועלכער איז ביכולת צו בעגייסטערן דעם געוועהנליכען מזרח־יודען.

אט דערמיט ערקלערט זיך די סבה פאר־וואס די פילאנטראפישע ציוניסטען פיהלען ניט קיין בעדערפניס צו רעוואליוציאניזי־רען זייער ארט דענקען, צו אנאיגענען זיך אונזער קולטור אין איהר ארינגינאל, וואס וואלט בכח געווען אויסגלייכען זייער פערקריפעלטע גייסט־גע געשטאלט, אריינצובערענגען א נייעם שטראם פון פרישען יודישען לעבען און צו ערוועקען אין זיי פיעל ערהאבענע שטרעבונגען, וואס עד היום זע־נען זיי גאר ניט מסוגל צו פערשטעהען, ווייל זיי זענען אין דעם מצב פון א געבארענעם בלינדען, וועלכער האט קיינמאל ניט געזעהען דעם זונענ־שיין מיט זיין פראכטפולען גלאנץ...

ווער עס האט בעטראכט מיט א טיעפען בליק דעם עוואליוציאנס־פראצעס פון יודישען לעבען אין מערב־אייראפא אין די לעצטע יאהרען פאר דעם קריעגס־אויסברוך, האט געוויס באמערקט די גרויסע גייסטיגע מהפכה, וואס עס איז דארט פארגעקומען אין די מחות פון די דאזיגע יו־דען בכלל און בייַ די וואס זענען געווען בעגייסטערט פון אונזער אויפ־

עס איז געווים פאראן א גרויסער אונטערשיעד צווישען סתם א יו־
דישען פילאנטראפ און צווישען א ציוניסטישען פילאנטראפ מחמת דעם,
וואס דער לעצטער קען בעסער די יודישע לאגע אין גלות, בשעת דער
אניזיציוניסטישער פילאנטראפ פערשטעהט לגמרי ניט די גרויסע נויטיגקייט
פון א טעריטאריאלען באזיס בכדי ראדיקאל צו לעזען דאס יודישע פראב־
לעם, ווייל ער בעגרייפט גאר ניט די וועלט־ערשיטערענדע טראגעריע פון
דעם יודישען פאלק, — אט אין דערזעלביגער צייט איז דער ציוניסטישער
פילאנטראפ געקומען ענדליך צום בעשלוס, אז די בעפרייאונג פון די מזרח־
יודען קען נור קומען דורך די שאפונג פון א עקאנאמישער זעלבסטשט ע־
דיגע סטרוקטור אויף אן׳אייגענער טעריטאריע, ד. ה. דורך די קאנצענט־
רירונג פון א גרויסע מעהרהייט פון יודישען פאלק אין אונזער היסטאר־
שער לאנד. אבער זיין פיל אנטראפישע וועלטאנשויאונג צווינגט איהם כל
וכלל ניט צו פארטיעפען זיך אין דעם געדאנק, א ז ע ר א ל י י ן
מ ו ז ב ע פ ר י י ט ו ע ר ע ן פ ו ן ז י י ן א י נ ע ר ע ן
ג ל ו ת, פון זיין גייסטיגער עבדות, אז ער מוז גרונדזעצליך פארענדערען
זיין גייסטיגען וועלט־בעגריף, דען זיין שעבוד איז נאך אפשר גרעסער ווי
אונזערער, ווייל מיר פערשטעהען לכל הפחות אונזערע פערקנעכטונג און
שטרעבען צו פרייהייט, און דאס איז א כלל גדול: ווער עס שטרעבט אין
דער אמת׳ן צו פרייהייט, איז שוין ממילא געווים־ערמאסען אינערליך פריי
וועניגסטענס פאטענציעל; אבער ביי די פילאנטראפישע ציוניסטען איז דער
פאל ניטא, דען זיי פיהלען גאר ניט, אז די ווארצעל, וואס זיי האבען
למכאית־עין געשלאגען אין זייער געבורטסלאנד, מוזען לגמרי אויסגערי־
סען ווערען, ווייל דער שטאם איז פויל און פערשפרייט זיין גיפט אויף
אלע בלעטער, וועלכע דארען ביסלעכווייז אב...

זיי זענען פערמשפט צו מאכען אויף יעדען טריט און שריט לאגישע
פטהלער, ווייל זיי געפינען זיך אונטער א פרעמדער און שעדליכער השפעה
פאר זייער שאפונג, עס פעהלט זיי די אריגינאליטעט, דער פרייער שוואונג,
און ד ע ר פ א ר ה א ב ע ן ז י י ק י י ן א י י נ צ י ג ע א י י־
ג ע נ ע ג י י ס ט י ג ע פ ר א ד ו ק צ י א ן.

נאך א גרויסער בולטער אונטערשיעד איז פארהאן צווישען דעם
אנטיציוניסטישען און ציוניסטישען פילאנטראפ. דער ערשטער רעכענט זיך
גאר ניט מיט אונזער פאלקסווילען און וויל אויף אונז משפיע זיין אזעלכע
גוטע זאכען, וואס מיר קענען און טארען דאס לגמרי ניט אננעהמען, ווייל
זיינע וועגען פיהרען ניט צו דער געווינשטער ציעל, אדרבא, זיי פיהרען
צו אונזער פאלשטענדיגען אונטערגאנג; אין תוך געגומען פערשטעהט דער
אנטיציוניסטישער פילאנטראפ לחלוטין ניט די גאנצע שארפקייט פון דער

מאכען א חשבון הנפש, ווי עס פאסט פאר דער גרויסער צייט. מיר ווילען לייטערן דעם ציוניזם און די ארגאניזאציע, דערהויבען דעם רעיון צו דער גרויסקייט פון דער שעה.

מיר וועלען פארטזעצען. ניט דער ציוניזם וועט זורכדעם קלענער ווערען און ניט אייער פאליטיק, אויב אידהר טהוט עפעס, וועט געשטערט ווערען. פארקעהרט. איינס אבער זאלט איהר ווייסען: מיר וועלען ניט פערקויפען אונזער רעכט אויף קריטיק און אונזער שטרעבונג צו גרויסע טהאטען פאר א טאפ לינזען, וואס הייסט שלום־בית.

מ. גראסמאן.

ארום דעם קריזיס.

3.

וואס איז אייגענטליך דער מערב־אייראפעאישער ציוניזם? אויף דער וויכטיגער פראגע קענען מיר ענטפערען מיט איין וואָרט, וואס בעצייכענט א גאנצע וועלט־אנשויאונג: פילאנטראפיע. דער טיפישער מערב־אייראפעאישער ציוניסט (וועגען אויסנאהמען, ווי הענריך לעווע, למשל, וכדומה רעדען מיר דא ניט) איז א מענש, וואס מיינט, אז פאר איהם פערזענליך, איז דער גאנצער ציוניזם אן׳איבעריגע זאך, וויל ער האט בעקומען אין זיין פאטערלאנד כמעט אלע בירגערליכע רעכט, און מעהר פערלאנגט ער אויך ניט; נור ער גלויבט, אז דער ציוניזם איז זעהר א נויטיגע זאך פאר די ארימע אונגליקליכע מזרח־יודען, וועלכע ליידען נעבאד זעהר שטארק און מוזען דערפאר עמיגרירען פון זייער שטיעף־מוטערלאנד. אמת טאקי, דעם דייטשען ציוניסט טוהט אויך וועה דאס הארץ האס ער אדער זיין זוהן קענען ניט ווערען קיין אפיציערען אדער נאטאריוסען, אבער צוליעב אזעלכע קלייניגקייטען איבערצוטראגען דעם שוועריפונקט פון זיין לעבען אין פאלעסטינא האלט ער פאר גאנץ איבערפליסיג, דען סוף־כל־סוף געהען דאך די געשעפטען, ניט צו פארזינדיגען, גאר ניט שלעכט, און עס לוינט אבסאליוט ניט צו פארמאכען די קלייטעל און אריבערפעקלען זיך אין א נייער לאנד, וואו ער פערשטעהט ניט די שפראך, און איהרע מנהגים זענען איהם בתכלית פרעמד. אט אזא האלב אסימילירטער יוד, אז ער וועלט א ציוניסט, איז ער אין תוך געמוטען א פילאנטראפ, וואס וויל ברענגען די גאולה פאר די מזרח־יודען, אבער ער איז לחלוטין ניט געקומען צום בעוואוסטזיין, אז ער אליין מוז נוטיג ווי לעבען האבען די גאולה.

אבער ניט. מיר וועלען גארנישט ניט פערשווייגען און גארנישט ניט בע־
האלטען. מיר האבען ניט מורא פאר א בייז אויג און ווערען ניט נתפעל פון
עמיצענס „שאדען־פרוידע". אונז ארט וועניג, אויב מען וועט אויף אונז
טייטלען מיט די פינגער, בעדויערען, וואס עס פעהלט אחדות און זאגען
נביאות וועגען דער ירידה פון ציוניזם. מיר האלטען ניט פון קיין שום
סטראשונקעס, און ערקלערן פאר א נארישען שפאס אלע אייערע התראות
וועגען דעם, אז מיר שטעלען אין סכנה דעם ציוניזם און דעם ישוב. נאר
יוסטע בעלי־בתים קענט איהר דערמיט איבערשרעקען. ניט דורך „גוטע"
צייטונגס־ארטיקלען וועלען מיר בעקומען ארץ־ישראל אין ניט דורך „שלעכ־
טע" וועלען מיר פערלירען פאלעסטינא. די אייראפעאישע און טערקישע
רעגירונגס־לייט דארפען זיין גרויסע בטלנים אום ניט צו וויסען דאס, וואס
עס וואוקסט זיך יעדערען אין די אויגען. פארקעהרט, אונזער קאמפף געגען
די אייניזייטיגקייט איז דער בעסטער בעווייז, אז דער ציוניזם איז ניט דייטש
און ניט ענגליש, נאר יודיש. מיר בעקעמפפען נור די אייזייטיגע פאליטיק
און טאקטיק, א צופעליגען אונארמאלען צושטאנד, — ניט מעהר.

מיר גלויבען ניט, אז דער ציוניזם קען קאמפראמעטירט ווערען דורך
אונזערע פאדערונגען, דער א.ק. זאל אריבערגעטראגען ווערען אין א נייט־
ראל לאנד און פאליטיש זיין טעטיג אומעטום, אדרבא, דאס דאקומענטירט
די נייטראליטעט פון דער בעווועגונג.

בנוגע צו טערקיי האבען מיר גענוג קלאר געמאכט אונזער פאזיציע,
וועלכע דריקט זיך אויס אין איין זאך: בעסער צו זיין א שטאלצער געגנער,
מיט וועלכען מען רעכענט זיך, און דורך דעם אפשר צייטווייליג פערלירען,
אידער שפיעלען א ראל פון א געשלאגענען פעראכטעטען הונד, וואס קאן
יערע רגע אראבגעווארפען ווערען פון אלע טרעפ. ארבייטען ווי די לייטונג
אדער ווי מיר ווילען, איז ניט נור א געשמאק־זאך, נאר ס׳איז אויך א רע־
זולטאט פון א געוויסער פסיכאלאגיע. איינע האלטען פון שתדלנות און
הינטער־טרעפען, אנדערע פון א בריטען קאמפס־פעלד. זאלען מיר פרייווי־
ליג פערלאזען אונזער שטאלצען שטאנד־פונקט?

ווי איהר זעהט, רעדען מיר כמעט אויף פערשיעדענע לשונות. איהר
טענה׳ט: מה יאמרו הגוים—און מיר ווילען דעם ריינעם אמת׳ווי ביטער ער
זאל ניט זיין, און האבען ניט מורא פאר צופעליגע ערשיטערונגען.

איהר זאגט אונז: שלום בית; און מיר ענטפערן: וויכטיגער ווי־ד
גאנצע ארגאניזאציע איז אונז דער ציוניזם גופא און די פרייהייט פון אונזער
פאלק. מיר רופען צו קרבנות און זענען גרייט אויף איטליכען מסירת נפש,
און איהר רעדט מיט אונז וועגען דיסציפלין, געהארכזאמקייט, שווייגזאמ־
קייט. זאלען מיר זיך איצט פערשטעקען אין די לעכער, ווי איהר ווילט, אדער

קודם כל ערקלערען מיר, אז מיר האבען ניט נור דאס רעכט, נאר אויך די פליכט צו בעקעמפפען אייך און אייער טאקטיק. וואלט עס זיך געהאנדעלט וועגען א גויאישע בעוועגונג, וואלט איהר אנדערש גערעדט. אבער איהר האט שוין אויך צוויי מאסען און צוויי געוויכטען. ווען עס האנדעלט זיך וועגען פרעמדע פעלקער און לענדער, זיינט איהר, אונזערע פיהרער און אייערע געטרייע, מורא׳דיגע ראדיקאלען. איהר לייענט געוויס מיט גרעסטען פערגעניגען וועגען די אריסטרעטונגען פון ליבקנעכט׳ן און זיינע חברים, איהר בעגריסט אודא די אפאזיציאנעלע טעטיגקייט פון די רוסישע סאציאליסטען און דעם גאנצען פראגרעסיוון בלאק. דערביי זיינט איהר מבטל די בירגערליכע פארטייען און זייערע רעגירונגען, וואס טענה׳ען, אז אזעלכע אריסטרעטונגען קענען נור שאדען ברענגען, וויל זיי גלויבען דעם שונא אין די הענד א כלי זיי און שפאלטען דאס פאלק אין צוויי לאגערן. איהר אנערקענט דאך מסתמא ניט דעם ענטפער פון דער רוסישער רעגירונג, אז ניט איצט איז די צייט פאר רעפארמען, ניט איצט קריטיקירט מען די רעגירונג און איהר סיסטעם, קודם כל מוז מען מנצח זיין, וויל דאס פאטערלאנד אי׳ז אין סכנה.

ווי עס קומט אבער צו אינערע יודישע ענינים, דא פערגעסט מען גלייך די גאנצע ראדיקאלעקע, און מען רעדט מיט דער שפראך פון רוסישע פרי־צים. פארוואס האבען גארעמיקין און חוואסטאוו אומרעכט, ווען זיי פערדא־מען די אפאזיציע און ווילען ניט הערען וועגען ענדערונגען, רעפארמען און דאסגלייכע, און פארוואס האבען די ה״ה יאקאבסאן און האנטקע, להבדיל, דאס רעכט צו פערלאנגען פון אונז, אונצופריעדענע, אז מיר זאלען שווייגען למען שלום־בית, פערשווייגען׳ די אונטעטיגקייט, צולאזען דעם אונ־נארמאלען מצב פון א רעזידענץ אין א קריעגספיהרענדען לאנד? די רוסי־שע אפאזיציע ענטפערט גארעמיקינען: נור דורך אונזער קריטיק וועלען מיר אייך צווינגען צו רעפארמען און דורך די רעפארמען צום נצחון. און מיר זאגען דער לייטונג: נור א דאנק אונזער שארפער קריטיק וועט איהר געצוואונגען זיין ענדערן די איינזייטיגע טאקטיק, אריבערטראגען דעם א. ק. אין א נייטראלען ארט, שאפען א קאאליציאנס־קאבינעט, ארבייטען אין די לענדער פונ׳ם פיערפערבאנד — און דאס וועט פערלייכטערען די פער־ווירקליכונג פון אונזער רעיון.

אין דעם בעשטעהט אבער די צרה, וואס מען האט פערלוירען דעם ריכטיגען חוש און מאסשטאב. מען טראכט ניט וועגען דעם, אז עס פוילט אפשר אינוועניג, נאר מען זארגט קודם כל פאר די פרעמדע אויגען, פאר׳ן אויסערליכען גלאנץ, פאר „שלום בית״. דאס איז געווען מ׳ט דער אסימי־ליאציע, און דאס חזרט זיך איצט איבער מיט׳ן ציוניזם. מיר ווילען עס

טעם פון בעצאהלטע קרעפטען אנגענומען ביי אייך אזא אינאנגענעהמען חאראקטער, פערוואנדעלט געווארען אין א נעץ פון אינטריגען און „פער־טרויאונגס־וואטומס־זארגער". פארוואס האט איהר אזוי וועהניג פרייוויליגע קרעפטען, אזא מאנגעל אין אגיטאטארען? אלץ צוליעב דעם, וואס איהר האט זעלבסט פערלוירען די אמונה און קענט שוין קיינעם ניט בעגייס־טערען.

און אז מיר זענען איצט ארויסגעטראטען אין א קאמפף געגען די שא־גייסטער, כדי אומקעהרען דעם ציוניזם זיין גרויסקייט און אקטיוויטעט, ארבייט איהר געגען אונז מיט דיזעלבע מעטאדען און ארגומענטען, מיט וועלכע איהר אליין זיינט אמאל בעקעמפפט געווארען מצד די אסימיליא־טארען. אויסגעלערנט זיך פון זיי. מיר הערען פון אייך די אלטע טענות וועגען „שלום בית", די אלטע דרשות וועגען „מה יאמרו הגוים"; מיר זע־הען ווידער די נארישע מאניר רעכענען די גוים אדער די מאחמעדאנער פאר נאראנים, וועלכע מיר קענען פיהרען פאר דער נאז, דעם פחד פאר'ן ביטצרן אמת, דאס וועלען פערשטיקען יעדען קריטישען גייסט.

איהר זענט העכסט אויפגערעגט געגען אונזער באנעהמען זיך, גע־גען דעם שארפען און אונברחמנותדיגען טאן פון אונזערער קריטיק, גע־גען דעם, וואס מיר רופען אן די זאכען מיט זייערע ריכטיגע נעמען, וואס „מיר טראגען ארויס דאס מיסט פונ'ם הויז". און איהר האט צו אונז טענות: 1) מען טאר ניט אין א צייט פון מלחמה פאדערן ענדערונגען אין דער לייטונג. דאס קאן אויסגעטייטשט ווערען שלעכט; 2) ס'איז אונמעג־ליך אריבערטראגען דעם זיץ פון דער לייטונג אין א נייטראל ארט, ווייל: וואס וועלען זאגען די דייטשען און די טערקען?; 3) מען טאר ניט אויפדע־קען די טערקישע האנדלונגען בנוגע צו אונז און „ערקלערען טערקיי מלחמה", ווייל וואס וועט זיין מיט דער טערקישער געגאד שפעטער, אויב... 4) מען טאר ניט קריטיקירען די לייטונג און אנווייזען, אז זי איז אונפעהיג און אונקאנספקווענט. דאס קען כלומרשט קאמפראמעטירען די בעוועגונג; 5) מען טאר ניט נאכווייזען, אז די ארגאניזאציע געפינט זיך אין א מין קריגס־געפאנגנשאפט און די בעוועגונג האט אנגענומען א חאראקטער פון א דייטש־סוחרישער אקציען־געזעלשאפט; 6) מען טאר ניט אויפדעקען די אי־נערע אונארדנונג, דעם אינטריגען־נעץ פון מינדערווערטיגע פארשוינען און די טעטיגקייט פון ציוניסטישע בעאמטע. קורץ, מען מוז שווייגען, צו־זעהען, ווי אנדערע „האנדלען", צושמייכלען, קנייפען זיך אין די באקען, אבי די פארב זאל שטעהען. למען „שלום בית" זאלען מיר, הייסט עס, פער־שווייגען אלע עולות און חסרונות, פערהיימליכען אונזערע שווערע ספוקות און מחשבות.

געווארען, אז ער האט גאר ניט קיין געגנער. וער איז דען איצט געגען ציוניזם, וואס שטרעבט נור צו א „פרייער איינוואנדערונג" פון געפלאגטע יודען? קיין פאליטישע ארבייט אין די לענדער, וואו עס ליגט דער שליסעל צו אונזער חלום, ווערט ניט געטהאן. דער ישוב איז געווארען אנ׳אבגאט און זעלבסט־צוועק.

די דעמאקראטישע און בערעכטיגטע פאדערונגען פון א קאאליציאנס־לייטונג ווערען בעטראכט אלס א אטענטאט אויף פרעמדע רעכט, אלס א אונגעהויערטע פערברעכען. מען רעדט מיט א לשון פון „טשינאוויניקעס".

און איז דען דאס ניט א צייכען פון עלטער־קרענק, וואס דער גע־דאנק וועגען אנ׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס ווערט בכיון פערשוויגען אין איגנארירט? אונזערע פיהרער ערלויבען זיך זאגאר צו זיין געגען דער בעהאנדלונג פון דער פאלעסטינא־פראגע אויף א יודישען קאנגרעס! מ י ר ווילען ק ע מ פ ע ן פאר א לאנד און זיי שטעלען זיך פאר די זאך, ווי א מין הייִמישער ענין פונ׳ם טערק, א שמועס בין מנחה למערב. אויב די אסימיליאטארען זענען געגען קאנגרעס מחמת: „מה יאמרו הגוים", זענען אונזערע מנהיגים געגען איהם צוליעב: „וואס וועט זאגען דער טערק". די זעלבע קוועלען, דיזעלבע ארגומענטען. מען דערקענט עס גלייך.

מען קען זיין צוואנציג מאל געגען לעגיאן, אבער ווי האט עס דאך געקענט פאסירען, אז אונזער ציוניסטישע און „אידעאליסטישע" י ו ג ע נ ד, וואס אי ה ר האט זי ערצויגען, איז אזוי בעלי־בתיש „פערנופטיג", אז זי רעדט וועגען דער לעגיאן־אידעע פונקט מיט דיזעלבע ווערטער, וואס איהר, אלטע, ערפאהרענע? עס איז דאך דער ציוניזם אין זיין העכסטער, דערהויבענסטער און ריינסטער פארם! אט די וועלען עס בויען אונזער היים? די אויסגעקלוגטע און גייסטלאזע. וואס איז דען ביי זיי ציוניזם? א בעקוועמע, פיינע און רוהיגע זאך. איז דען די „סאמאאבאראנע" געווען „פערנונפטיג"? זענען דען די דועלען געווען „פערנונפטיג"? איז דען די שומרים־ארגאניזאציע געווען פערנונפטיג"? זענען רעוואליוציאנען בכלל „פערנונפטיג"? אבער איהר האט איצט פערלוירען דעם חוש פאר אזעלכע פיינע זאכען, ווייל איהר רעדט אליין מיט׳ן לשון פון די אסימיליאטארען.

ווי האט עס געקענט פאסירען, אז מען זאל מיט כונה פערשווייגען וועגען דער לאגע אין ארץ־ישראל? וואס האט איהר געוואלט דערגרייכען דערמיט? טוישען? בערוהיגען? לאזען איינשלאפען דעם קריטישען מח? דערביי האט איהר אבער פערגעסען אן אונזער גרונדזאץ: דעם אמת.

ווי האט עס געקענט פאסירען, אז די ציוניסטישע לייטונג זאל זיך ארומרינגלען מיט מיטארבייטער, צו וועלכע מען האט ניט דעם נויטיגען פערטרויען — אפילו זיי גופא אויף. פארוואס האט די דעמאקראטישע סיס־

הייט. ניט פערבארגען גארנישט און ניט אבגעלייקענט. די ארבייט אין יו־דענטום און פארן יודענטום אלס א הויפט און זעלבסט־צוועק בעטראכט. גע־וואלט א סוף מאכען מיטן אסימיליאטארישען „מה יאמרו הגוים". ניט ארום־געקוקט זיך. פערטיעפט זיך אין זיך גופא. ניט קלערען ביי איטליכען שריט, וואס אנדערע וועלען זאגען. גלויבען אין די אייגענע כחות, אין דעם פאלקס־רצון. א סוף געוואלט מאכען צו דער זיסענקער אפאלאגעטיק פריי אויסער־ליך און פריי אינערליך. ניט האבען צוויי מאסען: פאר זיי און פאר אונז. ניט רעכענען די פרעמדע וועלט פאר נאראנים און ניט מיינען, אז אין אונז אליין איז די גאנצע חכמה. מיר זענען ניט בעסער און ניט שלעכטער. „מיר ווילען ניט אייער ליעבע, מיר ברויכען ניט אייער רחמנות, גיט אונז אונזער רעכט". ק י י נ ע ם נ י ט דינען. ניט נתפעל ווערען פון א הויכען יודישען בעאמטען אדער גביר. און האט מען געחאפט א גרויסען יודישען פערבערע־כער, זיינען מיר רוהיג געבליבען: מיר האבען ר ע כ ט אויף פערבערע־כער. און האט מען א ביילים־פראצעס אינסצענירט — זענען מיר קאלט־בלוטיג געווען: מיר זענען העכער פון זייער חשד. אונז קען מען ניט פער־משפטן. מיר האבען געקעמפט געגען אסימיליאטארען, וואס זענען ד א ר־ט ע ן ראדיקאל און פראגרעסיוו געווען, און ביי א ו נ ז בעגרענצט און רעאקציאנער.

ס׳איז געווען א צייט, ווען דער ציוניזם האט אונז ערצויגען צו גע־זונדע מענשען, כדי אונזער פראטעסט און נקמה זאלען זיין אקטיוו, די־רעקט, קאנקרעט, קערפערליך: זעלבסטשוץ, סטודענטישע סאטיספאקצי־אנס־פעראיינען, שומרים! די מכבים זענען אונזערע העלדען געווען.

און האט מען גערעדט וועגען ציוניזם, האט מען שטענדיג געזאגט אפען און בעגייסטערט: א יודישע מלוכה, א יודענשטאאט, גרויסע פאליטי־שע אויפגאבען, שטאלצע לאזונגען. רעוואליוציאנערען! מיר זענען די רא־דיקאלע אין יודענטום; די אסימיליאציע האט אין אונז דעם טויט־שונא געזוהען, און מיר האבען זיך פון איהר אבגעקעהרט. מיר זענען געווען די עקסטרעמע און רעוואליוציאנערע אין יודענטום — און דאס איז געווען ווירדיג. דאס געוויסען פון יודישען פאלק געווען. ניט געלאזט אייגדרעמ־לען: געוועקט, געשטערט. די ציוניסטען זענען געווען דער אויפרייצענד ער פראטעסטירענדער און רעוואליוציאניזירענער עלעמענט. דאן זענען מיר גרויס געווארען.

וואס האבען מיר איצט פאר אונזערע אויגען?

פון יודענשטאאט האלט מען נישט. אונזער וואונש ווערט ערגעץ־וואו בסוד־סודות אויסגעשעפטשעט. עפיס ווילען מיר אזוינס, וואס איז נויטיג און שטארט קיינעם ניט. דער רעיון איז אזוי פערוואסערט און פערווייכט

און פיהרענדע אין יודענטום, האט אלץ אויסגעזעהען פיין. קיינער האט ניט געמערקט דאס פוילענדע, דעם נידערגאנג, ווי קיינער האט אויך ניט געזעהען די פערבארגענע לעכער אין די אויסגעפוצטע מלבושים: ווארום, מען האט דאך נאך אלץ אפעריט מיט די א מ א ל י ג ע ווערטער, און מען האט גאר ניט געמערקט, אז זיי זענען אייגענטליך שוין לאנג טויט און ווערען געברויכט נור על פי אינערציע, אהן א שום אינוועניגסטען אינהאלט.

ווי־נור עס האט זיך אבער דערהערט דאס ערשטע קריטישע ווארט, בעוויזען זיך דער ערשטער שטורם־וואלקענדל, און מען האט אנגעהויבען אראבריייסען דעם פארבען־פוץ און ארויסטראגען אויף גאטס וועלט דעם אנגעזאמעלטען שימעל, אזוי האט זיך תיקף דאס בילד געענדערט, נישט צו דערקענען. אנדערע ווערטער, אנדערע מאניריזן. און וואס ווייטער, אלץ טיעפער אין תהום. וואס שטארקער עס ווערען די אנפאלען פון דער אפאזיציע, אלץ מעהר אנפלעקט זיך דאס אמתע געזיכט פון די, וואס זענען געשטאנען בראש און געדארפט „רעוואליוציאניזירען" דאס יודישע לעבען.

און ווען די יונגע ציוניסטישע אפאזיציע וועט אפילו איצט גארנישט ניט אויספיהרען — בנוגע צו איהרע פראקטישע פאדערונגען — וועלען מיר איהר אויך זאגען א דאנק און א דיינו. ווייל דורך דעם איצטיגען קאמפף, אזוי צו זאגען, דרך־אגב און אונטערוועגס, האבען מיר פיעלעס אויפגעדעקט און בעלייכטען. עס איז אלזא ניט נור זייערע צייט־טאקטיק פאלש און די געווהלטע וועגען קרום, נאר אויך אינ׳ם תוך, אין די גרונד־אנשויאונגען, אין דעם גאנצען ארט דענקען און אורטיילען זענען פארגעקומען ערנסטע און טיעפע שנויים. מיר זהען, אז צווישען זיי און אונז איז פארן א גרויסער חלוק. אויב אזוי, איז איינס פון ביידע: אדער די פיהרער אונזערע זענען אלט געווארען, אדער דער ציוניזם גופא האט בעקומען א עלטער־קרענק. אין דעם ערשטען און צווייטען פאל מוז מען פארנעהמען אנ׳אפעראציע, ווי שווער עס זאל ניט זיין און ווי אונפאסענד עס זאל ניט שיינען די איצטיגע צייט.

* * *

מיט וואס זענען מיר געקומען אויף דער יודישער גאס?

אויסער דעם קאנקרעטען הויפט־צוועק: „צו שאפען פאר׳ן פאלק א היים אין ארץ־ישראל", האבען מיר מיטגעבראכט גרויסע און שהנע אידעען, וואס האבען געדארפט רייניגען און לייטערן דאס יודענטום. און קודם־כל: דעם א מ ת, דעם א פ ע נ ע ם, ג א נ צ ע ן א ו נ ׳ ב ר ח מ נ ו ת ׳ ד י ג ע ן א מ ת וועגען אונזער פאלק, אונזער קנעכטשאפט, אונזערע חסרונות. שטאלץ געקוקט אין די אויגען דער וואהר־

די טריבונע

No. 8 — 5 פעברואר 1916 — קאפענהאגען.

„שלום בית".

מיט אונז, ציוניסטען, האט, דוכט זיך, פאסירט דאס זעלבע, וואס איצט מיט ענגלאנד און פראנקרייך. ניט זיי, די הויך־קולטיווירטע לענדער האבען געווירקט אויף זייער פערבינדעטען—רוסלאנד, נאר, פארקעהרט, דאס פינסטערע רעאקציאנערע לאנד האט משפיע געווען אויף די פארט־געשריטענע ענגלאנד און פראנקרייך. דער חלוק בעשטעהט נור אין דעם, וואס דארטען, ביי די אומות העולם, האנדעלט עס זיך וועגען פערבינדעטע, און דא, אין אונזער פאל, וועגען א געגנער, וועמען מיר האבען מלחמה ערקלערט.

מיר מיינען די אסימיליאציע, מיט אלע איהרע מאוסע תנואות און הוויות, מיט איהר הויקער און פיערקריפעלטען גייסט. ניט מיר, ציוניסטען, וואס זענען געקומען מיט נייע רעוואליוציאנערע אידעען, האבען משפיע געווען אויף די פחדנישע נשמה־לעך פון די אסימיליאטארען, נאר, פארקעהרט. עס שיינט, אז זיי, וואס פון זייערע ליפען געהט קיינמאל ניט אראב די דערשראקענע פראזע: „מה יאמרו הגוים", אז זיי האבען גובר געווען. דורך דער אפטער בעריהרונג מיט אונז, האבען זיי אונז בעאיינפלוסט און אנגעשטעקט מיט דעם פער׳סמ׳טען גייסט. מען פיהלט און מען שפירט עס איצט זעהער אפט.

ס׳איז זאנדערבאר, אבער עס איז, ליידער, אזוי, ווען מיר הערען זיך צו צו דעם, וואס עס רעדען און טענה׳ען אונזערע מנהיגים און זייערע געטרייע, בפרט, וועו מיר דרינגען אריין אינ׳ם זין פון אלע זייערע מוסר־ווערטער, ארגומענטען און דראהונגען, וואס זענען געגען אונז געריכטעט, קלינגען אונז ארויס פון זיי אלטע, בעקאנטע טענער. ס׳דוכט זיך, אז מיט דיזעלבע בעגריפען האבען אמאל די אסימיליאטארען געגען די ציוניסטען אפעריירט,— ביז אין אונזער מחנה איז געווען שטיל און רוהיג, ביז עס האט זיך געדוכט, אז שלום ושלוה און נחת רוח הערשען סיי אין דעם יודישען פאלק און סיי אין זיינע פארטייען; אזוי לאנג, ווי דער פאסיוויזם איז געווען דער גרונדמאטיוו פון אפארטיי, וואס האט געדארפט זיין די אקטיווסטע

Di Tribune Nr 8

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אינהאלט:

מ. גראסמאן	„שלום בית"	1
י. ראגאווין	ארום דעם קריזיס	8
א. י.	יודישער אנטיסעמיטיזם	12
וו. זשאבאטינסקי.	די רעפארם פון דער לייטונג	19
י. מ. פאזיקוו.	א בריעף פון לאנדאן	28

פרייז: 3 פענס, 7 סענט, 25 אייראס, 30 פפעניג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Soldenfeldtsgade I

1916

עס ווערן אנגענומען

אבאנענטען אויף דעם צווייוועכענטל. זשורנאל

„די טריבונע"

די טריבונע ווערט געבוירען אין א מאמענט פון א וועלט־קריזיס, און האט נאר איין ציעל: זי וועט רופען דאס יידישע פאלק צו אנ'אק־טיוער ראלע אין דער איצטיגער גרויסער צייט. איהר לאזונג איז: א ק ט י ו י ז ם. איהרע קאנקרעטע פאדערונגען זיינען: אלוועלטלי־כער יודישער קאנגרעס, גלייכבערעכטיגונג, ארץ ישראל.

— יעדעס העפט ענטהאלט 32 זייטען און קאסט 25 אוירעס. —

— אבאנעמענטען־פריי: 1 קר. 50 אוירעס א קוואַרטאל —

א ד ר ע ס פ ון ק א נ ט א ר א ו ן ר ע ד א ק צ י ע:

„Di Tribune", Soldenfeldsgade 1. København B.

אלע פאסטקאנטארען אין אייראפא נעהמען אן אבאנענטען אויף די טריבונע

Redaktør: M. Grosmann. רעדאקטאר־ארויסגעבער: מ. גראסמאן

Trykt i „Jødisk Folketidende"s Trykkeri A-S. Larsbjørnestræde 23.

א בריף צו וו. זשאבאטינסקי.

(איבערזעצט פון רוסיש)

קאפענהאגען, 28־טען מערץ 1915
Vestergade 1

טיעפגעעהרטער וולאדימיר יעווגעניעוויטש!

איך האב שוין לאנג געהאט דעם הייסען וואונש אנשרייבען אייך א פאר ווערטער. אבער וואו קריעגט מען אייך? נעכטען האב איך טעלעגראפיש אנגעפרעגט ביי יחיאל'ן וועגען אייער אדרעס. און אט, נעהמט צו קדם כל מיין אויפריכטיגען גרוס.

וועגען אייערע רייזען זענען צו מיר דערגאנגען נור קנאפע ידיעות. כ'מוז אייך זאגען, אז ס'וועלט זיך מיר זאגען אייך מיין אויפריכטיגען דאנק פאר אייער ג א נ צ ע *) ארבייט. איך האב קיינמאל ניט געצווייפעלט אין דעם, אז ווען עס וועט קומען דער מאמענט, וועט א י ה ר *) זיין אויפ'ן פאסטען, צו אייך, וולאדימיר יעווגעניעוויטש, האב איך שטענדיג געהאט א טיעפען פערטרויען און געגלויבט אייך. איצט איז מיין פערטרויען פערוואנדעלט געווארען אין א טיעפע איבערצייגונג. —

אין די קרייזען פון ה' ארגיפ **) איז מען זעהער ניט צופריעדען מיט אייערע אלעקסאנדריער טעלעגראמען. איך בעהויפטע אבער, אז מיט אייערע דעפעשען האט איהר דערגרייכט דאס, וואס די פאלעסטינא־פראגע איז בולט און רעליעף געשטעלט געווארען אין דער רובריק פון יענע טיעפאליטישע פראגען, ווי עס ווינשען עס די ברייטע קרייזען פון אונזערע פריינד. — — — — — — — — —

מיר דארפען האבען נייע אידעען, נייע מענשען און נייע כוחות. אין דעם דאזיגען זין שיק איך אייך מיין איניגען הייסען גרוס. רכב וצלח!

אין אונזער קאפענהאגענער ב'ורא ארבייט איך זעהער פיעל. כמעט צו פיעל. נאר ווי אפט ווערט מיר שווער. איך האב ניט דאס פארגעפיהל, דאס בעווואוסטזיין, אז מיט דערדאזיגער ארבייט פערגיכער איך דעם אנקומען פון משיח'ן. קאפענהאגען איז אין אלגעמיין א שעהנע שטאדט. אבער איך מיין ניט, אז זי זאל דיענען אלס א פאסענדער מארשרוט צו משיח'ן.

אויב ביי אייך ווערט זיין ארבייט, רופט מיך. איך וועל געהען.

אל'דאס בעסטע. אייער, אייך איבערגעגעבענער

בברכת ציון

דר. ש. בערנשטיין

Zionist. Bureau Vestergade 1

*) אווטערשטריכען אינ'ם אריגינאל. **) ווי ס'איז בעקאנט, איז Orghlp דער טעלעגראפישער אדרעסס פון דער ציוניסטישער לייטונג.

פון ארץ־ישׂרשל.

ה׳ ל. חאזאנאוויטש שרייבט אין דער לאנדאנער „צייט" וועגען דער טרויעריגער געשיכטע מיט׳ן משפט איבער זרובבלן און זיין פלוכט פון ארץ ישראל.

„דאס יאהר טורמע, וואס זרובבל האט געחאפט, איז געווען די שטראף פאר׳ן פועלי־ציוניסטישען זאמעל־בוך „בין המצרים" (אין דער נויט), וואס איז ערשיענען אין דער קריעגס־צייט אונטער זיין רעדאקציע. דאס איז געווען פאר׳ן ערשטען בוך. בנתים איז אבער ארויסגעקומען א צווייטער זאמעלבוך. דאסמאל איז מען געווען נאך שטרענגער. דזשעמאל פאשא, דער הויפט־קאמאנדאנט פון׳ם סיריישען חיל, וועלכער האלט די פועלי־ציון פאר געפעהרליכע רעוואלוציאנערען, האט טעלעגראפירט צום מיליטער־געריכט צו משפט׳ן אהן רחמנות. דער רעזולטאט איז געווען, אז דער רעדאקטאר זרובבל איז פעראורטיילט געווארען אויף אייביגע צוואנגס־ארבייט (קאטארגע). אחוץ איהם זענען פערמשפט געווארען נאך 5 פערזאנען, צוויי מיט־ארבייטער פון׳ם זאמעלבוך, ד״ר אחה בענטהאם און דאקטאר סלוטץ און מיט זיי דער בעל הבית פון דער דרוקעריי, וואו דאס ווערק איז ערשיענען, שיריזלי, דער הויפט־זעצער פאדרא און דער איינבינדער וואולף, איטליכער צו איין יאהר טורמע.

מיט ד׳עזען גרויזאמען שענדליכען משפט האט דזשעמאל־פאשא׳ס שגעון דערווייל דערגרייכט זיין העכסטען פונקט. עס איז א פאקט, וואס איז בעוויזען געווארען ניט בלויז דורך דיעזען פראצעס, נאר שוין דורך א שורה פון סמנים פון פריהער, אז דזשעמאל פאשא ווערט בעהערשט פון פערפאלגונגס־שיגעון בנוגע די פועלי ציון. ער האט זיך איינגערעדט, אדער האט זיך געלאזט אייניריידען, אז די פועלי ציון פלאנעווען צו ארגאניזירען אנ׳אויפשטאנד אבצורייסען ארץ ישראל פון טערקיי און צו גרינדען א זעלבסטשטענדיגע יודישע מלוכה. אייגענטליך גלויבט ער עס וועגען די ציוניסטען און יודען בכלל, און ווען עס וואלט זיך בלויז געווענדעט אן איהם, וואלט ער שוין לאנג געמאכט א תל פון דעם גאנצען יודישען ישוב אין פאלעסטינא, אבער די מורא פאר דער וועלט און ספעציעל פאר אמעריקא האלט איהם אב פון צו האנדלען מיט די יודען אין פאלעסטינא ווי די טערקען האנדלען מיט די ארמענער״.

ה׳ זרובבל איז אבגעזעסען א יאהר טורמע, אבער לאזען זיך אריינ־וארפען אין צוואנגס־ארבייט האט ער ניט געוואלט, איז ער אנטלאפען.

פון דער עקספעדיציע.

דער נומער 1 „טריבונע" איז אינגאנצען אויספערקויפט. נייע אבא־נענטען קענען בעקומען דעם זשורנאל נור פון׳ם צווייטען נומער אן.

אים: און זיי האבען דירעקט פערראטען דאס יודישע פאלק, פערדעקענדיג די עולות וואס דייטשלאנד איז בעגאנגען געגען די יודען אין דער פער־ נומענער טעריטאריע פון פוילען, כדי עס זאל זיך ניט אויסליידיגען די גאלד־גרוב, וואס זיי האבען געגראבען, עס זאל ניט אבגעבליאקעוועט ווע־ רען דער פארבען־פוץ מיט וועלכען זיי האבען אנגעשמירט די דייטשע גראבע באקען. מען האט געליארעמט וועגען דער ווילדקייט פון רוסישען פריץ און פערשוויגען די פעראכטונג פון דייטשען יונקער צום יודען. וועו ווילדקייט קען מען צאהמען, קען מען אבער די פעראכטונג פון איבערמוטי־ גען שטארקען צום שוואכען ניט אויסלעשען. מען קען זיך נאר אייגקויפען ביי איהם אין פראטעקציע, וועו מען האט חתונה מיט דער דיענסט, וועלכע ער האט מאנס געווען."

„זיי האבען אונז ערנידריגט און געשענדעט, זיי האבען מיאוס גע־ מאכט אונזער נאמען פאר דער וועלט, פאר אלעמען אין די אויגען בע־ ויזעו, אז יודישע ליבע קויפט מען פאר א גראשען. זיי האבען אונז מיאוס געמאכט אין אונזערע אויגענע אייגען. אין דעם איינציגען קריטישען מא־ מענט, וועו מיר האבען זיך געוויטיגט אין אונזער פולער קראפט, האבען זיי אונז פער׳סם׳ט מיט דעם אנבליק פון יודישער געמיינהייט. מיר זיינען שטארק געווען מיט דעם אמת, וואס איז אויף אונזער זייט, און מיר הא־ בען געדארפט דעם אמת זאגען צו ביידע צדדים, זיך זאמלען און קרעפ־ טיגען ארום איהם, און אין דער געבראכענער שטימונג, אין וועלכען די וועלט וועט זיך געפינען נאך דער מלחמה, וואלט אפשר דער אמת גובר געווען. זיינען געקומען די גאסען־יונגען און האבען דעם אמת פער׳סחר׳ט הינטער אונזער רוקען צו א בלאטער נקבה, וואס רופט זיך די דייטשע ליעבע."

„אך, עס ווילט זיך ניט גלויבען אין קיין אידעע, וואס ווערט ארויס־ געשריעו פון די יודישע רעדאקציעס—ניט אין סאציאליזם און ניט אין ציוניזם און ניט אין דער נייסטער קאנגרעס־אידעע—ווייל אלץ איז דאס לשם פראסטיטוציע, וואס איהר פרייז איז א סענט, אזוי פיעל וויפיעל עס קאסט א צייטונגס־בלאט."

דער אורטייל איז צו שארף און צו אלגעמיין אויסגעדריקט, אבער א סך ביטערער אמת שטעקט בעשטימט הינטער דידאזיגע ווערטער. פאר דעו לעצטער צייט האט זיך שוין פיעלעס איבערגעביטען צום גוטען, אבער פריהער איז די האלטונג פון א טייל יודישע צייטונגען ווירקליך געווען סקאנדאליעז.

„צוליעב א סענט".

אונטער דעמדאזיגען קעפעל דרוקט דער נייער ניו־יארקער זשורנאל „ליטעראטור און לעבען" א שארפען ארטיקעל געגען דער אמעריקאנער יודישער פרעסע, דערהויפט געגען איהר האלטונג אין דער איצטיגער מלחמה. פונקט אזוי ווי דער גאנצער זשורנאל רעפרעזענטירט די יונגסטע שטרעבונגען און שטרעמונגען אין דער יודישער ליטעראטור, אזוי איז דערדאזיגער ארטיקעל אנ'אויסדריק פון שטימונגען אין די קרייזען פון דער יונגער יודישער אינטעליגענץ. „דאס ערגסטע, מיינט ה' אבא לילין, וואס עס איז געזאגט געווארען אויף יודען, אז זיי זיינען אין דער נאטור חלפנים, אז יעדע הייליגקייט איילען זיי זיך אויסצובייטען אויף געלד, האבען זיי איצט בעשטעטיגט, דורך זייער פרעסע, דורך דער אמעריקאנער יודישער פרעסע."

„דער רעפארטער־אינסטינקט האט זיי אונטערגעזאגט, אז מען וועט אויסנעהמען ביים היגען יודישען עולם, וען מען וועט זיך ברוגז'ן אויף רוסלאנד, האבען זיי, וואס זייער השגה גרייכט קיינמאל ניט העכער פון ד י ע נ ג ע ע ר ט ע ר פון עולם־גולם, עס געמאכט נאך וואולגארער, ווי דער עולם— זיי האבען געשווארען טרייהייט צו דייטשלאנד."

„דער שנאה צום אפיציעלען רוסלאנד האבען זיי געדארפט אנטקעגען שטעלען מ עם אמת וועגען אפיציעלען דייטשלאנד. זיי אבער, שפילענדיג אויף אנ'אונקלארען אינסטינקט פון דעם עולם, האבען אנדערש ניט פער־שטאנען, ווי צו ווערען טריי־איבערגעבענע טהיר־שטעהער פון די דייטשע קאנסולאטען."

„די לאקייען האבען געגומען נאכמאכען זייערע הארען: די רעדאק־ציעס האבען זיי פערוואנדעלט אין דייטשע גענעראלשטאבען, מיט א בליי־ערנעם הינדענבורגעל אויף'ן רעדאקציאנס־טיש; דייטשלאנד'ס שונא איז געווארען פשוט „דער שונא", און מען האט קלוג פערשוויגען די נצחונות פון דייטשלאנד'ס שונא און ארונטערגעשלונגען ניט דערמאהנענדיג א דיי־טשע מפלה; פאר קארעספאנדענטען האט מען אנגעשטעלט אגענטען פון דער דייטשער רעגירונג, וועלכע האבען איבערגעיאגט די דייטשע אפיצי־עלע טעלעגראפען־אגענטורען אין איבערגעבענהייט צו דייטשלאנד—זיי האבען געמאלדען, אז די יודען פון לאדז האבען בעגעגענט די דייטשען מיט געזאנג, און די יודען פון ווארשא—מיט אפענער פרייד, וואס וועגען דעם איז אין די דייטשע טעלעגראמען קיין ווארט ניט דערמאהנט געווארען. אין זייער איבערטריבענער הינטישקייט האבען זיי פערגעסען, אז דערמיט גיבען זיי אריין א פערגיפטעטען וואפען אין די הענד פון די יודישע שונ־

אבקלאנגען און נאטיצען

וואס מיר פאדערן.

אינ׳ם לעצטען נומער „טריבונע" האבען מיר געבראכט א רייהע רע־זאליוציעס — פאדערונגען צום אקציאנס־קאמיטעט, — וואס זענען פאר־געשלאגען געוואָרען פון ה׳ מאצקין אויף א ציוניסטישער זיצונג אין קא־פענהאגען. ס׳איז גענוג אויפמערקזאם איבערצולייענען די דאזיגע רעזא־לויציעס, כדי גלייך צו זעהען, אז עס זענען אייגענטליך די זעלבע פאדערונ־גען, וואס די „טריבונע" שטעלט איצט ארויס, אבער אין א גאנץ אנדערער און פערוואסערטער פארם. מיר האלטען ניט פיעל פון דערשראקענעם פשרה־מאכען, אבער דאך זעהען מיר אין זיי א וויכטיגען צייכען פון א ערנסטער אונרוהע אין די ציוניסטיטע רייהען. דאס וויכטיגסטע איז אבער, וואס די דאזיגע פאדערונגען שטעלט ארויס ה׳ מ א צ ק י ן׳ א מענש, וועלכער איז כמעט א גאנצען יאהר געשטאנען בראש פון קאפענהאגענער נייטרא־לען ביורא. דא קען מען דאך שוין אודאי ניט רעדען וועגען „נקמה פאר׳ן לעגיאן".

ס׳איז זעהער חאראקטעריסטיש, ווי און אויף וויפיעל די הערען פון א. ק. רעכענען זיך מיט דער מיינונג פון זייערע חברים. אויף דער פא־דערונג, אז דאס נייטראלע ביורא זאל שטענדיג געלייטעט ווערען פון מיט־גליעדער פון א. ק. און פערטרעטער פון ב י י ד ע גרופען, האבען מיר איצט אינ׳ם נייטראלען ביורא איבערהויפט ק י י נ ע ם נ י ט, אויסער סעקרעטערען, וועלכע זארגען פאר „פערטרויענס־וואטומס".

מיר וועלען דעריבער ניט פערלאזען אונזער קאמפפס־פאזיציע און ניט אויפהערען צו פאדערען דאס, וואס מיר געפינען פאר דרינגענד וויכ־טיג און נויטיג פאר אונזער זאך. עס וועלען אונז אויך ניט אבשרעקען די כל המיני דראהונגען, רכילות, זידלעררייען און באיקאט.

מיר פאדערן פון דער ציוניסטישער לייטונג:

1) אז דער זיץ פון א.ק. זאל אריבערגעטראגען ווערען אין א נייט־ראלען ארט;

2) דער א. ק. זאל פערוואנדעלט ווערען אין א קאאליציאנס־לייטונג מיט גלייכע פערטרעטערשאפט פון אלע ריכטונגען און גרופען.

3) עס זאל ענטוויקעלט ווערען א אינטענסיוו פאליטישע טעטיג־קייט אויך אין ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליען.

4) עס זאלען ארויסגעגעבען ווערען ביכער און מעמאראנדומס אין ענגליש, פראנצויזיש און דייטש, וועלכע גיבען אנ׳איבערזיכט פון אונזער ארבייט אין ארץ־ישראל, אונזערע פאדערונגען און ווינשען.

דיגער יודישער פערטרעטונג, דערהויפט פון יעדער לאנדס־פערטרעטונג בעזונדער, מוזן מ י ר אבער, צוזאמען מיט די איבעריגע נאציאנאל־דעמאקראקטישע עלעמענטען, ארויסרוקען אין פ א ד ע ר ג ר ו נ ד ד י נ א צ י א נ א ל־ו י ר ט ש א פ ט ל י כ ע אויפגאבען פון דעם קומענדיגען אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס.

דאס דערגרייכען פון אונזערע פאליטישע ציעלען,—נאציאנאלע און בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג—איז אבהענגיג נישט פון אונז אליין, נאר פון צעהנדליגער אנדערע פאקטארען. ס׳קען אפשר געשעהן א נס, אז דער פריעדענס־קאנגרעס זאל אין א בעדייטענדער מאס פערלייכטערען אונז צו דערגרייכען אונזער פאליטיש ציעל, אבער די קאלאסאלע פראבלעמען פון דער יודישער ווירטשאפטליכער און עמיגראציאנס־פאליטיק נאך דער מלחמה, ווילען מוזן געלייזט ווערען נור מיט אונזערע אייגענע כוחות, נור מיט די אלע כוחות פונ׳ם פעראייניגטען און שטארק ארגאניזירטען יודענטום פון אלע לענדער.

אונזער אויפגאבע אינ׳ם איצטיגען מאמענט דארף דערום זיין: צי־הען די אויפמערקזאמקייט פון דער יודישער עפענטליכקייט אויף די א י ־ נ ע ר ל י כ ע יודישע פראבלעמען, וועלכע זיינען אזוי פערשארפט און קאטאסטראפאל געווארען צוליעב דער מלחמה. מיר מוזן בעקעמפען די נאציאנאל־קורצזיכטיגע עלעמענטען, וועלכע ווילען פערוואנדלען דעם קאנגרעס אין א בלויזע פאליטישע דעמאנסטראציע, און געהן האנד אין האנד מיט די יעניגע שיכטען פונ׳ם יודישען פאלק, וועלכע האבען בעגרי־פען די גרויסע פאזיטיווע און בויענדע ארבייט, וועלכע שטעהט פאר דער אל־יודישער פערטרעטערשאפט. עס קען קיין ספק ניט זיין, אז אויב ד ר קאנגרעס וועט זיך פערנעהמען מיט ארגאנישער ארבייט, וועלען מיר פריהער אדער שפעטער, קענען דורכזעצען אונזערע טעריטאריאליסטישע אידעען.

אבער פריהער פון אלץ מוז דער קאנגרעס שוין ענדליך אויפהערען צו זיין אנ׳אידעע און פערוואנדעלט ווערען אין א טהאטזאכע. דאס מוז געשעהן אום יעדען פרייז! אלע אונזערע כוחות מוזן געשטעלט ווערען אין דיענסט פון דער קאנגרעס־בעוועגונג, כדי צו העלפען ארויסצופירען זי פון דעם טויטען־פונקט, וואוהין מ׳האט זי פערשלעפט...

לאז דער ביישפיעל פון די אוקראינער און רוטהענער,—וועלכע גרייטען זיך שוין באלד, מסתמא, צום צווייטען קאנגרעס — אויפוועקען אונז ענדליך צו טהאטען. די צייט שטעהט דאך נישט. זי בעוועגט זיך דאך איצט מעהר פון אלעמאל שנעל גאלאפירענד. און ס׳קען דאך נאך ווערען צו שפעט!

מ. רעגאלסקי.

ס׳איז שוין פיעל, זעהר פיעל געדעדט געווארען אין דער פרעסע וועגען די אויפגאבען פון ם׳ קאנגרעס, און ס׳וואלט דארום איבעריג געווען דא זיי איבערצוחזר׳ען. איך וויל נאר דערמאנען אייניגע ספעציעלע אויפגאבען, וואס האבען א בעזונדערן אינטערעס פאר א טייל יודישער נאציאנאלער דעמאקראטיע. ס׳איז פאר קיינעם קיין סוד ניט, אז די גרויסע פאפוליאריטעט פון דעראנגרעס־אידעע איז צו פערדאנקען די פ א ל י ט־ ש ע האפנונגען, וועלכע ס׳טראגען זיך אויף דער יודישער גאס אין צוזאמענהאנג מיט דער קומענדיגער פריעדענס־קאנפערענץ. אבער גראד אין דעם ליעגט די גרויסע געפאהר פאר דער קאנגרעס־בעוועגונג. דער מעגליכער אויב ניט זעהר וואהרשיינליכער באנקראט פון די איבערטריבענע פאליטישע האפנונגען און אילוזיעס קען בעגראבען אויף לאנגע, לאנגע צייט דעם קאנגרעס, און דאס וועט וויעדער אבשטופען אויף יאהרען די ארגאניזירונג פון ם׳ יודענטום אויפ׳ן באדען פון זיינע נאציאנאל־פאליטישע און הויפטזעכליך נאציאנאל־ווירטשאפטליכע אינטערעסען. געווים טארען מיר נישט אינגאנצען אבשטופען אן א זייט די פאליטישע אויפגאבען דערהויפט פון ם׳ ע ר ש ט ע ן קאנגרעס, ווייל צוליעב דעם פאליטישען אייגפלוס פון ם׳ אמעריקאנער יודענטום, קען אויף דעם געביעט פיעל געטהאן ווערען. פאר די יודען אין די אנדערע לענדער שטעהט אויך די אויפגאבע צו טהאן דאס מעגליכסטע צו בעאייגפלוסען זייערע רעגירונגען, אז די פאליטישע פראבלעמען פון ם׳ יודישען פאלק זאלען בעטראכט ווערען אויף דער קומענדיגער פריעדענס־קאנפערענץ. ס׳איז קלאר, אז אהן אונזערע אויסערסטע אנשטרענגונגען וועט די יודען־פראגע נישט געבראכט ווערען פאר׳ן פארום פון די פעלקער. די פראגע פון די רומענישע יודען איז אויפן בערלינער קאנגרעס בעהאנדעלט געווארען נאר א דאנק די גרויסע בעמיהונגען און פארבעררייטונגס־ארבייט פון דער „אליאנס־איזראעליט" און די יודישע נאטאבלען אין אנדערע לענדער. ס׳קען דערום גאר קיין שום ויכוח ניט זיין, אז מיר פון אונזער זייט מוזען טאן אלץ און וואס שנעלער, כדי צו מאביליזירען אונזער גאנצע פאליטישע ענערגיע און אייגפלוס, אז דאס יודען־פראבלעם זאל אוועקגעשטעלט ווערען אויפ׳ן טאגעסארדנונג פון דעם קומענדיגען פעלקער־ראט. די דאזיגע פאליטישע פארבעררייטונס־ארבייט דארף מען רעכענען וועט אמבעסטען געטהאן ווערען פון די א ר ט י ג ע יודישע קאנגרעסען אין יעדען לאנד בעזונדער, ווייל יעדער ל א ק א ל ע ר קאנגרעס וועט גיכער געפינען די וועגען און מיטלען, ווי אזוי צו בעאייגפלוסען זיין אייגענע רעגירונג, און איהרע פערטרעטער אויף דער פריעדענס־קאנפערענץ.

אנערקענענדיג די מאמענטאלע פאליטישע ציעלען פון דער קומענ

דערט צוריק—וען די אייראפעאישע געדאנקען־וועלט איז אזוי וויים פרעמד געווען פון דעם בעגריף „נאציאנאליזם"—איז אין דעם קאפ פון דעם אסימילירטען יודען־פרעמדען פראנצויזען „בן דת משה"—דעם מיניסטער ק ר ע מ י ע, געבוירען געווארען די גרויסארטיגע, און געגען זיין בע־ווארטזיין, די נ א צ י א נ א ל ס ט ע אידעע, אז „כל ישראל חברים" (אלע יודען זיינען ברידער). דאן, מיט 55 יאהר צוריק, איז געגרינדעט גע־ווארען די אלוועלטליכע יודישע „אליאנס־„ארגאניזאציע.

ס׳איז ניט וויכטיג דא צו בעהאנדלען, וואס עס איז געווארען פון דער „אליאנס", זי האט פאקטיש פערוואנדעלט אין א קאריקאטור די גרוי־סע אידעע, וואס ליגט אין איהר גרונד,—אנדערש האט עס נישט געקענט זיין צוליעב דעם אנטי־דעמאקראטישען כאראקטער פון דער ארגאניזא־ציע, וועלכע ווערט אנגעפיהרט פון דער אסימיליאטארישער יודישער גרויס־בורזשואזיע,—אבער איין זאך איז וויכטיג: מיר זעהען דא פאר זיך די פראקטישע פערווירקליכונג—לאז זיין דערווייל פערקריפעלטע—פון דער אידעע צו שאפען אנ׳אלוועלטליכע יודישע ארגאניזאציע.

א צווייטען ביישפיל האבען מיר פאר זיך אין ד י י ט ש ל א נ ד, וואו ס׳איז מיט א יאהר צעהן צוריק געשאפען געווארען א שטענדיגער אינסטיטוט („דער פערבאנד פון די דייטשע יודען"), וועלכער פערטרעט דאס גאנצע דייטשע יודענטום פאר דער רעגיערונג און אין פאדלאמענט, און איז עהנליך לויט זיין קאנסטיטוציע צו דעם געפלאנטען אל־יודישען קאנגרעס.

ס׳וועט איבעריג זיין צו אונטערשטרייכען, אז די דערמאנטע ארגא־ניזאציעס זיינען נאר א ו י ס ע ר ל י ך פערגלייכבאר מיט דעם קאנגרעס, וועגען וועלכען ס׳רעדט און טראכט איצט די יודישע וועלט. דא האבען מיר נאר געוואלט אנווייזען, אז נישט פלוצלונג, ווי DeusM ex achina (ווי גאט אויס דער מאשין) איז ארויסגעשפרונגען די אידעע פונ׳ם אל־יו־דישען קאנגרעס. און—וואס עס איז נאך מעהר וויכטיג,—מיר זעהען, אז דער קאנגרעס האט א פערגאנגענהייט נישט נור אלס אידעע, נאר אז עס זענען אויך פארהאן יודישע אינסטיטוציעס, וועלכע שטעלען מיט זיך גע־ווי סערמאסען פאר א מין פראקטישע פראבע איהם צו פערווירקליכען. פערשטעהט זיך, איצט זיינען אנ ד ע ר ע צ ייטען, ד א ס י ו ד י ש ע פ א ל ק א ו ן נ י ש ט ד י א ס י מ י ל א ט א ר י ש ע פ ר א נ־צ ו י ז י ש ע א ד ע ר ד י י ט ש ע ג ר ו י ס־ב ו ר ז ש ו א־ז י ע שטעהט ביים וויעג פון דעם נייעם יודישען קאנגרעס, און דערפאר האט ער אויך, מוז ער האבען אנ׳אנדער אינהאלט און אנדערע ציעלען.

די קאנגרעס־אידעע.

„א נאציאן א י ז, וואס א נאציאן
ו ו י ל זיין". ע ר ס ט ר ע נ א ן

א אידעע פון א י י נ צ ע ל נ ע איז דער יודישער קאנגרעס שוין לאנג געווען,—דער נאציאנאלער אומגליק, וואס דער וועלט־בראנד פון דער מלחמה האט אונז געבראכט, האט איהם פאר א פאלקס־אידעע געמאכט. פערשטעהט זיך, אז איבערנאכט קען דער פאפולערער לאזונג פונ׳ם אל־יודישען קאנגרעס, וועלכער איז איצטא געבורט פון דער שטורמדיגער צייט, נישט אננעהמען קלארע, קריסטאליזירטע פארמען. און ס׳איז קיין וואונדער נישט, וואס פערשיעדען און אפטמאל אויך נעבעלהאפט איז דער אינהאלט, וואס מ׳לייגט אריין אין דער אידעע פון קאנגרעס. איינס קען מען מיט זיכערהייט זאגען, אז דער הויפט־הינטערגרונד פון דער גאנצער בעוועגונג איז דער אויסגעשפראכענער ווילען פון די יודישע מאסען ניט צו שאפען א נייע פארטיי, א נייע ארגאניזאציע אינ׳ם געווענליכען זין פון דעם ווארט, נאר אויפצוויען דעם באדען, אויף וועלכען עס זאלען זיך קענען פעראייניגען און בעטעטיגען אלע ביז אהער צושפליטערטע און צוזייטע כוחות פונ׳ם יודישען פאלק.

כדי עס זאל קלאהר זיין פאר יעדען, אז די מאסען־בעוועגונג פאר א פאלקס־קאנגרעס איז ניט קיין צופעליגע, פארבייגעהענדע ערשיינונג, ארויסגערופען נאר דורך דעם מורא׳דיגען יודישען אומגליק, איז נויטיג צו געדענקען, אז אין דעם יודישען געזעלשאפטליכען בעוואוסטזיין האט שוין די אידעע לאנג געלעבט. ש מ ר און ד ר . נ . ס י ר ק י ן האבען מיט יאהרען צוריק געפרעדיגט אין אמעריקא דעם געדאנק פון א יודישען קאנגרעס־פארלאמענט; אין אייראפא האט דעמזעלבען געדאנק זעהר אויספיהרליך בעגרינדעט מתיתיהו־אחר (דר. נתן בירנבוים). און וואס עס איז נאך וויכטיגער צו דערמאנען זיך,—אז פאקטיש עקזיסטירען שוין ביי יודען ארגאניזאציעס, וועלכע זענען ביז א גewויסער מאס, א לעבעדיגע פערקערפערונג פון דער קאנגרעס־אידעע, אמת נאר אין איהר ריין אויסערל־כער פארם.

אין פ ר א נ ק ר י י ך, אינ׳ם לאנד, וואו ס׳וואהנט כמעט א אומבעדייטענדער מיעוט פונ׳ם יודישען פאלק, וואו די וואורצלען פון דער אסימיליאציע האבען טיעפער, ווי ערגיץ־וואו גewשלאגען—איז געבוירען גewוארען—ווי וואונדערבאר דאס איז, די אידעע, דער פלאן, די ארגאניזאציע פון אלוועלטליכען יודענטום.—„אליאנס־איזראעליט" (חברה כל ישראל חברים")—איז איהר נאמען. אין א צייט—מיט א האלבען יאהר הונ־

דורכצוקוקען דעם אונגעהויערען מאטעריאל וועגען דער בעהאנדלונג פון דער יודישער עמיגראציאנס־פראגע אין וואשינגטאנער פארלאמענט (קאנגרעס), וואו מען האט די פראגע צעהנדליגער און צעהדנליגער מאל דיסקוטירט, וואו מען האט ארויסגעגעבען גאנצע בענדער מיט מאטעריאלען.

פאר דער אייראפעאישער און אמעריקאנישער פאליטיק איז די ד א ז י ג ע יודישע פראגע די אינהאלט־רייכסטע. זי עפענט דעם וועג פאר זייער א גרויסער און טיעפער בעהאנדלונג, מיט איהר איז מען בעקאנט זעהער גוט, זי איז אין זעהר גרויסער מאס אנ׳אייגענע פראגע, א פראגע פון א י י ג ע נ ע א י נ ט ע ר ע ס ע ן, זי איז גאנץ גוט פערשטענדליך דעמאנסטרירט.

מיט עטליכע חדשים צוריק האב איך געריידט וועגען דעם ענין אין רוסלאנד מיט איינעם פון די איינפלוסרייכסטע און בעסטע יודישע פאליטיקער. אז איך האב איהם אנגעוויזען אויף דער בעדייטונג און וויכטיגקייט פון דער פראגע, וועלכע דארף, לויט מיין מיינונג, געבראכט ווערען, צו דער בעהאנדלונג אויף דער אינטערנאציאנאלער פריעדענס־קאנפערענץ האט ער מיר געענטפערט:

— דאס איז דאך אבער ניט קיין פרינציפיעלע יודיש־פאליטישע פראגע.

דער דאזיגער ענטפער בעווייזט, אז אין אייראפא און אמעריקא פארשטעהט מען די וויכטיגקייט און די בעדייטונג פון דער „ניט פרינציפיעלער" פראגע פיעל טיעפער און ברייטער, ווי ביי די רוסישע יודען גופא אין אייראפא און אמעריקא פלעגען מיר שטענדיג זעהן, אז ביי דער בעהאנדלונג פון דער יודישער עמיגראציאנס־פראגע פלעגט מען קומען טאקי צו דער „פרינציפיעלער יודיש־פאליטישער פראגע"...

די היינטיגע מלחמה און די רעזולטאטען פון אייניגע ערשיינונגען, אויף וועלכע מיר וועלען זיך איצט געניי אבשטעלען האט בעויזען, אז מיר קענען נישט, אויב מיר וואלטען אפילו געוואלט, אויסקומען אהן דער עמיגראציאנס־פראגע. דאס לעבען אליין און דער נאטירליכער גאנג פון די געשעהענישען אין רוסלאנד — דעם גרעסטען רעזערוואואר פון יודישער אויסוואנדערונג — פאדערט, אז די פראגע זאל אונבעדינגט געשטעלט ווערען אויף טאגעסארדנונג.

ב ן־א ל י ה ו.

ביעט פון מלוכה־וויסענשאפט. אין איהר קאנצענטרירען זיך אפט די רע־
זולטאטען פון די אונבעדייטענסטע ערשיינונגען פון פאלקס־לעבען צוזא־
מען מיט די רעזולטאטען פון די גרעסטע פאקטארען פון פאלקס־לעבען,
פאליטישע, עקאנאמישע, סאציאלע.

קלאר דארף אונז אבער זיין, אז פאר דער בעהאנדלונג פון דער
יודישער מאסען־אויסוואנדערונג קאנען מיר גע־
פינען אי גענוג פערשטאנד, אי גענוג פראקטישען אינ־
טערעס ביי דער אינטערנאציאנאלער פאליטיק: גאנץ פערשיעדען און
אין גאנץ פערשיעדענע ריכטונגען וועט אפשר געהען אונזער אינט־
רעסען־גמיינשאפט, גאנץ פערשיעדען וועלען אפשר
רעאגירען אויף דער אינטערנאציאנאלער בעהאנ־
דלונג פון דער יודישער אויסוואנדערונג לענדער, וועלכע זענען
אויך סוואנדערונגסערטער, און יענע, וואס זענען דורכוואנדערונגספלע־
צער און יענע, וואס זענען אריין וואנדערונגסלענדער. די הויפטזאך בעש־
טעהט נור דערין, וואס עס עקזיסטירט א געוויסע — און דערביי
זעהר א גרויסע — אינטערעסען־גמיינשאפט אויף דעם
גרונד פון דער דאזיגער אינטערעסען־גמיינשאפט האבען מיר די מעג־
ליכקייט אוועקצושטעלען דעם גאנצען בינטעל פראגען, וועלכע זענען ניט
נאר טיף פערבונדען, נאר איינפאך ארגאניש צונויפגעפלאכטען
בעירט מען די יודישע עמיגראציאנס־פראגע, בעירט מען דערמיט שוין
די גאנצע יודישע פראגע, און בעהאנדעלט מען די
יודישע פראגע פונ׳ם שטאנדפונקט פון דער קאלאסאלער אויסוואנדערונגס־
בעוועגונג האט מען פאר זיך קלארע בילדער, גוט פערשטענד־
ליכע צאהלען, איבערצייגענדע טאבעלען, לעבעדיגע ב־
ווייזען. דער צוזאמענהאנג צווישען די פערשיעדענסטע ערשיינונ־
גען פונ׳ם מלוכה־לעבען ווערט מיט א מאל קלאר און דייטליך — יעדענ־
פאלס פאר א אייראפעאישען אדער אמעריקאנישען שטאאטס־מאן. און
דער צוזאמענהאנג איז נאך פיעל שטארקער און גרעסער דערפאר, ווייל
אי די אלגעמיינע אויסוואנדערונגס־פראגע, אי די ספעציעל יודישע עמיג־
ראציאנס־פראגע איז גוט בעקאנט דער אייראפעאישער און אמעריקאנער
פאליטיק פון די גרויסע מלוכות. דערצו איז גענוג צו דערמאהנען זיך וועג־
גען די דעבאטען ביי די אינטערפעליאציעס, וועלכע זענען בעהאנדעלט גע־
ווארען מיט עטליכע יאהר צוריק אין דייטשען רייכסטאג וועגען דער יו־
דישער דורכוואנדערונגס־בעוועגונג; עס איז גענוג איבערצולעזען די פרא־
טאקאלען פון ענגלישען פארלאמענט בעת מען האט דארט עטליכע מאל
בעירט די פראגע וועגען יודישע עמיגראנטען; עס לוינט זיך דערצו נאך

נאך אין א פיעל גרעסערער מאס זענען פעראינטערעסירט אין דער אויסוואנדערונגס־פראגע די פ ע ר אייניגטע שטאטען. דאס לאנד שלינגט איין יעדעס יאהר א מיליאן און איבער א מיליאן אייראפעאישע אויסוואנ־דערער. ניט נור אין דער פאליטיק פון די ארגאניזירטע אמעריקאנער ארבייטער, ניט נור אין דער פראגראם פון דער מעכטיגער ארגאניזאציע „אמעריקען פעדעריישאן אוו לייבאר", נור אויך אין דער פאליטיק פון דער רעספובליקאנישער און פון דער דעמאקראטישער פארטייען שפיעלט די פראגע זעהר א גרויסע ראליע. אין געווייסע צייטען ווערט זי איינע פון די שארפסטע פראגען פון דער גאנצער אינערליכער אמעריקאנישער פא־ליטיק. און אז מען זאל נעהמען פערגלייכען די אונענדליכע ארבייט פון דעם וואשינגטאנער האנדעלס־ און אינדוסטריע־מיניסטעריאום, וואס אין אין זיין רשות געפינט זיך די איינוואנדערונג און די פליכט אויסצוטייטשען די פערפלאנטערטע אימיגראציאנס־געזעצען פון דער רעפובליק, קען מען זי פערגלייכען נור מיט דער ארבייט פון דעם רוסישען „רעגירענדען־סע־נאט", וועלכער „טייטשט אויס" די געזעצען וועגען יודישען וואוינרעכט.

ניט די לעצטע דעה האט צו זאגען אין דער אויסוואנדערונגס־פרא־גע ע נ ג ל א נ ד מיט איהר „פרעמדען־ביל", מיט איהר מעכטיגען האנדעלס־פלאט, מיט איהר גרויסע אויסוואנדערונגס־אינטערעסען אויף דעם קאנטינענט און מיט דעם שטענדיגען גרויסען קאמפף אויפ'ן געביעט פון אויסוואנדערונג צווישען דעם ענגלישען און דייטשען האנדעלס־פלאט. נור דורך ליבוי אליין פלעגט אנקומען קיין לאנדאן און הולל יעדען יאהר אנ'ערך פון 25 ביז 30 טויזענד עמיגראנטען.

גרויסע אינטערעסען אין דער אויסוואנדערונגס־פראגא האט איטאל־יען מיט איהרע צוויי גרויסע טראנס־אטלאנטישע שיפס־געזעלשאפטען, עס־טרייך־אונגארן מיט איהרע צוויי גרויסע עמיגראציאנס־האפענס טריעסט און פיאומע. זעהר א גרויסע ווערטה און זעהר א גרויסע בעדייטונג האט די פראגע פאר בעלגיען און האללאנד מיט זייער אויסגעצייכענטען עמיג־ראנטען־טראנספארט און זעהער גוטע אייניריכטונגען.

נישט אין א צייטונגס־ארטיקעל קאן מען אנווייזען אויף דער פיעל־זייטיגקייט פון דער דאזיגער גרויסער פראגע, מיט וועלכער עס אינטערע־ס'רען זיך שוין פיעל יאהרען אין אייראפא און אמעריקא דער פאליטיקער און דער כלל־טהוער, דער געזעצגעבער און דער עקאנאמיסט, די רעגיע־רונג און די געזעלשאפס. די נ א ט י ר ל י כ ק י י ט פון דער מאסען־בעווענגונג און איהר פיעלזייטיגע קאלאסעלע ב ע ד ע י ט ו נ ג פאר דעם מאדערנעם פאלקס־לעבען האבען זי געבראכט צו אזא הויכער מדרגה. זי געהערט דעריבער צו דעם געביעט פון מלוכה־קונסט און צו דעם גע־

דארט כמעט ווי אינגאנצען פארגעסען אן א פראגע, וואס האט א שייכות צו הונדערטער טויזענדער מענשען און וואס שפיעלט שטענדיג אזא גרויסע ראליע אין דעם גאנצען פאלקס־לעבען. פארקעהרט, אומעטום וואלט מען אויסגענוצט די געלעגענהייט, כדי צו שטעלען די פראגע אויף טאגעסארדנונג און בעהאנדלען זי טיף און בריייט. ביי אונז טהוט מען עס ניט עד היום. און עס איז פארהאן זעהר א גרויסער ספק צי עס וועט בכלל געשעהען, אויב עס וועט אויך ווייטער אזוי געהען. ביי אונז טהוט מען עס ניט, הגם די פראגע איז פערבונדען מיט זעהר גרויסע יודישע פאליטישע אינטערעסען...

2.

די יודישע עמיגראציאנס־פראגע איז אונבעדינגט אייניגע פון די ווינציגע יודישע פראגען, וועלכע האבען זעהר א גרויסע אינטערנאציאנאלע בעדייטונג, ספעציעל פאר דער ניט־יודישער וועלט. דאס איז אייניע פון די ווינציגע יודישע פראגען, מיט וועלכע די פערשיעדענע אייראפעאישע און ניט־אייראפעאישע מלוכות פארנעהמען זיך זעהר אפט. דאס איז אייניע פון די ווינציגע יודישע פראגען, מיט וועלכע די אייראפעאישע און ניט אייראפעאישע מלוכות פארנעהמען זיך ניט צוליעב גוטע, וואלטעטיגקייטס־גרונדען, נור צוליעב אייגענע אינטערעסען; אויב מיר זאלען זיך ניט רעכענען מיט רוסלאנד, וואס האט נאך ביז היינטיגען טאג ניט אויסגעארבייט קיין שום עמיגראציאנס־געזעצגעבונג און וואס האט אין איהר שטראף־געזעצבוך אין דעם פרט אלטע, כמעט מיטעלאלטעריש פאראגראפען (§§ 325־328 „אולאזשענייא נאקאזניאך"), ווייל אפיציעל ווערט די אויסוואנדערונג „ניט אנערקענט", ווייסען מיר אז דייטשלאנד און עסטרייך, ענגלאנד און איטאליען, פאראייניגטע שטאטען און ארגענטיניען האבען א זעהר ענטוויקעלטע ספעציעלע עמיגראציאנס־געזעצגעבונג. דערמיט איז נאך אבער זעהר וועניג געוואוארען, ווייל אין אייניגע פון די דאזיגע לענדער פארנעהמט די פרעמדע אויסוואנדערונג־פראגע גאר א בריייטען פלאץ. דייטשלאנד איז פעראינטערעסירט אין דער פרעמדער אויסוואנדערונג טיילווייז אלס א פלאץ פאר אייגענוואנדערונג ספעציעל פאר לאנדווירטשאפטס־ארבייטער און נאך מעהר אלס א דורכוואנדערונגס־פלאץ, וואס נוצט אויס די בעוועגונג פון 5 ביז 7 הונדערט טויזענד פרעמדע מענשען (דורכשניטליך יעדען יאהר) איבער'ן אקעאן פאר דער ענטוויקלונג פון איהר האנדעלס פלאט.

צוליעב דעם, ווייל די אונרוהיגע יודישע נשמה לעבט נאך אין אונז און זי ווייל נישט און זי קאן זיך נישט בערוהיגען. און עס איז זעלבסטפערשטענד־ליך, אז אונזער גרויסער אויסוואנדערער־שטראם האט זיך אבגעשטעלט אין זיינע ברעגען נישט צוליעב די אינערע סבות, וועלכע זענען ארויסגערופען געווארען דורך דער מלחמה, נאר צוליעב די אויסערע, איינפאכסטע טעכנישע סבות — עס קומט פאר פשוט א געפעהרליכע ים־מלחמה מיט די שוידערהאפטעסטע קאמפף־מיטלען, איז די וואנדערונג געווארען באמת סכנות נפשות, און דאס שרעקט אב פונ׳ם פאהרען. די גרויסע עקאנאמישע קאטאסטראפע אין די פעראייניגטע שטאטען פון יאהר 1908, מיט׳ן קאלאסאלען פינאנציעלען און אינדוסטריעלען חורבן האט געדארפט האבען א פיעל שטארקערע בעדייטונג פאר דער בעוועגונג פון הונדערטער טויזענדער יודען; דארט איז טאקי געווען דער אינערער צוזאמענהאנג — מען האט גאנץ קלאר געזען, אז דאס ארבייטגעבער־לאנד וועט ניט קענען געבען קיין ברויט דעם ארבייט־זוכענדען וואנדערער־פאלק. און בעת אלע פעלקער האבען אין יענער צייט כמעט ווי אינגאנצען אויפגעהערט צו פאהרען אהין, זענען מיר יא געפאהרען, און בשעת אלע פעלקער האבען בעקומען פון דארטען מאסען צוריקוואנדערער, האבען מיר, אין אייראפא, כמעט קיין שום יודישע צוריקוואנדערער ניט געהאט.

עס איז בכלל גאר איבעריג צו פערטיפען זיך אין דעם פילאזאפישען זין פון דער יודישער וואנדערענדער נשמה — דער פאקט איז, אז אין משך פון 35 יאהרען האט זיך פאר אונזערע אויגען ענטוויקעלט א קאלאסאלע וואנדערער־בעוועגונג, אז אין דער דאזיגער בעוועגונג און נאר אין דער דאזיגער בעוועגונג האט זיך ארויסגעווענדן דער נאטירליכער ענטפער פון דער הויפט־מאסע פון אונזער פאלק, אדער, אפשר בעסער געזאגט, די אמת׳ע פאלקסטימליכע רעאקציע אויף די אונערטרעגליכע סאציאל־עקאנאמישע און נאציאנאל־פאליטישע פערהעלטנישען פון דעם יודישען לעבען אין אייראפא. „עס איז איבעריג צו רעדען וועגען דעם" — ס׳איז אבער א פאקט, אז מיר זענען גענוי־גט און געצוואונגען צו רעדען היינט וועגען א פראגע, וואס הענגט ביי אונז וי א שטיין אויפ׳ן האלז שוין אזוי פיעל יאהרען און וואס רירט זיך ניט פונ׳ם ארט. נישט כדי צוזאגען מוסר אין דעם היינטיגען אלוועלטליכען יום הדין, נאר כדי אנצוווייזען אויף דער אומנאטירליכסטער אנאמאליע מוז מען דאך היינט קאנסטאטירען, אז ביי קיין שום אנדערען קולטור־פאלק, וואס פיהרט א מעהר־וועניג נארמאלען לעבען וואלט עס אונמעגליך געיוון, אז מען זאל

זיך אי בער דעם פאקטישען טהאט־בעשטאנד, — דאס קענען מיר ניט. דעריבער נעהמט אן דער קריזיס אויסערגעווענליכע פארמען: א בטול צום גאנצען, א ענטוישונג פון א לעמען, א פעסימיזם צו אלץ. און מען קען גאר ניט איבערעדען אדער פערקלערען: אז מען גלויבט ניט אין תוך, אין עצם! זענען מיר טאקע, ווי פאראליזירטע, און קוקען אויף אלץ, ווי פער׳משפטע.

עס ווילט זיך דא ניט רעדען געגען די פעסימיסטישע שטימונגען. ניט מיר וועלען פאר זיי די ריכטיגע ווערטער געפינען, און ניט זיי וועלען אונז פערשטעהען. ווארום מיר האבען דאך צו טהאן ניט מיט גלייכגילטיגע בכלל, נאר מיט ענטוישטע און אנשוויגענע. זיי זענען קודם כל מיעד פון די פרוכטלאזע שטורמען, פון דעם שערבען־לאסט, וואס זיי טראגען אין זיך. דאס זיינען אונזערע קראנקע און פערחלשטע. ליידער געהערען זיי אפט צו די בעסטע און שעהנסטע נשמות. אמאל זענען עס נור אייניגע, זעלטענע געשטאלטען געווען, איצט זענען עס גאנצע מחנות, גאנצע גרופען און טיילען פון פאלק. זיי מעהרען זיך און וואקסען אזוי, אז דער שאטען זייערער פערדעקט איצט אפילו די מונטערע און גלויביגע. זאלען די, וואס פאדערען פון אונז, מיר זאלען רוהיגער, שטילער זיין, און דערשטיקען אלע רעוואליוציאנערע לאזונגען אונזערע. האבען אין זינען, אז אין א שעהנעם פריהמארגען קענען זיי ארום זיך נור מחנות לעבעדיגע מתים דערזעהען. און שטיל, און רוהיג און געהארכזאם וועלען דאן יענע זיין.

מ. גראסמאן.

אונזערע וואנדערונגען און אונזערע אויפגאבען.

1

מיר וואנדערן שטענדיג. אפילו אויסערגעווענליכע ערשיינונגען שטעלען אויך נישט אב אונזערע וואנדערונגען. נור אזא מין גראנדיעזע וועלט־קאטאסטראפע ווי די הייגטיגע מלחמה האט געקאנט מאכען א הפסקה אין דער בעוועגונג פון די הונדערטער טויזענטער יודען, וואס זענען שוין מיעד פונ׳ם קאמפף פאר א מענשליכען לעבען און הערען פונדעסטוועגען נישט אויף צו זוכען זיך א נייען פלאץ. מיר וואנדערן שטענדיג, ווי אייניגע „טיעפזיניגע" טעארעטיקער זאגען, צוליעב דעם, ווייל אונז געפעלט פשוט דאס ארומדרעהען זיך אויף דער שעהנער וועלט, אדער, ווי אנדערע זאגען,

ליכע לעבען פונ׳ם יודישען פאלק געפינט זיך ניט אויף דער געווינשטער מדרגה; עס האט זיך ניט געשטארקט דאס סאליד אריטעטס־געפיהל און ניט פערגרעסערט די נאציאנאלע אחדות. און פערגלייכט מען דידאזיגע אויס־פיהרונגען מיט די ידיעות וועגען דער האלטונג פון די דייטשע אסימיליא־טארען צו די רוסישע און פולישע יודען, קאן מען לייכט פערשטעהען פון וואנען עס נעהמט זיך דער פעסימיסטישער טאן. אפילו מיט קיין איין אות ניט דערמאהנט די פערבארגענע האפנונגען פון די דייטשע יודען, אז זייער עהרליכעס מסירת־נפש וועט אפשר א סוף מאכען צום אנטיסעמיטיזם! אויך דא, ווי אין איבריגען: קיין שום האפנונגען, קיין שום גלויבען מעהר. נאר שערבלאך פון איליוזיאנען.—

יודישע שטימונגען! ווי אייגזייטיג און עקסטרעם זיי זיינען שטענדיג. עס ווארפט אונז תמיד פון פייער אין וואסער, פון גליהענדע התפעלות צום קאלטען יאוש. אט צינדען מיר זיך אן, ווי א דארנבוים, און אט זענען שוין וויעדער אויסגעלאשענע אויגען. אדער: הארץ, אמונה, חלומות, לירישע שטימונגען; אדער: קאלטער שכל, ריינער מח, הוילער חשבון; אדער: אפא־טיע, מיעדקייט, גלייכגילטיגקייט. עהרט מען איינעם, האסט מען גרענצלאז יענעמס שונא. איז מען אויפגערעגט געגען דעם שכון, דעם בעדריקער, גע־הען די נקמה־געפיהלען אזוי ווייט און צערשטערענד, אז מען פארגעסט לחלוטין אן די נאטירליכע אייגענע אינטערעסען. פונקט אזוי ווי עס פעהלט פאר אונזער ג א נ צ ע ן ארגאניזם א טעריטאריאלער באדען, אזוי פעהלט פאר אונזער פאליטיק און סימפאטיען דער געזונטער מיטעל־וועג, אדער דער נ א ט י ר ל י כ ע ר פראטעסט. מיר פערמאגען ניט דעם א י י ג ע נ ע ם וועג, דעם א י י ג ע נ ע ם מאסשטאב. אזוי איז עס אלעמאל געווען. בשעת אנדערע קענען זיך צופאסען צו א פראגראם־מיני־מום, ניט אבשטעלענדיג אויף קיין רגע די ארבייט פאר דער פראגראם־מאקסימום, ווילען מיר שטענדיג גאט פון הימעל אראברענגען. אויך די ציו־ניסטישע חסרונות זענען בעשטאנען אין דעם, וואס מען האט געוואלט ארץ ישראל שוין אין גלות מאכען. שטרעבענדיג צו איין שפראך און איין לאנד, האט מען פערגעסען, אז אין דער ווירקליכקייט האבען מיר דאך דאפעלטע נשמות: צוויי שפראכען, צוויי לענדער, צוויי היימאטען. דעם הארמאניזי־רענדעם מיטעל־וועג האבען מיר קיינמאל ניט געקענט געפינען.

און צוליעב דערדאזיגער אונזיכערהייט פון יודישע שטימונגען און סימפאטיען, וואקלען מיר שטענדיג אדער צופיל רעכטס אדער צופיעל לינקס. היסטעריש געווארען אט האבען מיר מורא פאר דעם קלענסטען צ י ט ע ר, אט שטעלען מיר אלץ אויף איין קארט. צו פערשטעהען, אז מען קען פער־טיילען די ארבייט: מיר מאכען איינס, איהר — דאס אנדערע, צו דערהויבען

די מלחמה. אזוי האבען מיר געהאפט, געטרוימט 17 חדשים."

דער ארטיקעל־שרייבער דערמאהנט ניט דייטשלאנד, צוליעב פער־שטענדליכע סבות, אבער דאס אלגעמיינע גילט אויך פאר זיין היימאט.

און וואס האט אונז די מלחמה אנשטאט דעם אלעמען געבראכט? איקרוס־לאנד— דעם עקאנאמישען חורבן פון הונדערט־טויזענדער אונזערע ברידער, די פערניכטונג פון גרויסע בליהענדע יודישע קהלות, א נויט און ליידען וועכע האבען ניט זייער גלייכען אין אונזער גאנצער געשיכטע, לויט דער רציחה און אומפאנגזייערע; אין גאליציען גלייכפאלס די פאל־שטענדיגע פערארעמונג פון א גרויסען טייל יודישער בעפעלקערונג, דעם חורבן פון א סך יודישע קהלות, א נויט, פאר וועלכער מען זעהט גאר ניט קיין הילפס־מעגליכקייטען; און אין פאלעסטינא, אויך דארט א קאטאסט־ראפע פאר די נאך אזוי יונגע קאלאניעס, אונהיילבארען שאדען, פיעל, גרעסער, ווי מען האט זיך געקענט פארשטעלען. און אנטקעגען אט דעמ־דאזיגען מורא־ריגען, וואס האט אונז געטראפען, וואו איזדי האפנונג, וועל־איז שוין ערפיהלט געווארען? די האפנונגען זענען נאר אלץ בלויז האפ־נונגען געבליבען, און מען מוז איצט בעזיצען א גרויסע מאס פון אמונא און בטחון דערצו, כדי די האפנונגען צו ערהאלטען.

אונווילעגדיג שווימט אויף די טרויעריגע פראגע:

צי אלץ, וואס מיר האבען דורך דער מלחמה פערלוירען, איז שוין אזוי גרויס און גוואלדיג, אז אלץ דאס, וואס דער קומענדיגער שלום קאן אונז אפשר ברענגען, וועט זיין צו ווייניג און קליין אין פערגלייך מיט דידאזיגע פערלוסטען? וועלן מען הערט, וואס דערצעהלען רייזענדע איבער דער נויט פון אונזערע ברידער אין פוילען, מוז מען זיך פרעגען, צי איז די מלחמה שוין בכלל לאנג ניט פערלוירען פאר די יודען, ווייל אלע גע־ווינסען, וועלכען דער שלום קען אונז ברענגען, וועלען ניט ביכולת זיין צו־היילען די וואונדען, וועלכע מיר האבען בעקומען. קיינער פון אונז האט האט ניט געוואלט די מלחמה. קיין יוד אין דער וועלט האט זי גענומען אבער אז זי איז אויסגעבראכען, האבען זיך אף ביי פיעלע פון אונז דער־וועקט שענע האפנונגען און שטאלצע ערווארטונגען. מוזען מיר דען ניט איצט ערקענען, אז זיי אלע זענען נאר אילוזיאנען געווען?"

אבער דאס וואלט נאך ניט געווען דאס ערגסטע. טרויעריגער און שווערער איז די מורא, וועלכער מען קען פון זיך ניט פערטרייבען, אז אויך די גרויסע ערווארטונגען אויפן געביעט פון אונזער אינערען גייס־טיגען לעבען, וועלכע מיר האבען געהאט פערקניפט מיט דער מלחמה, קע־נען זיך ארויסווייזען אלס אילוזיאיען.

דאס בלאט קאנסטאטירט, אז אויך דאס פאליטישע און געזעלשאפט־

שפילעריש". וואו בעהאלט מען זיך פון איהר? ווי אזוי היט מען אב פון איהר, פון איהר פוילענדען איינפלוס, די יוגענד, די טרוימען, די קאמפפס־פאטענצען.

פערשפיעלעראויף אלע פראנטען! שטויב! — דאס הערט זיך שוין איצט אויך פון דייטשלאנד. איצט האט דער פעסי מיס־טישער שטראם דערגרייכט ענדליך ביז יענעם לאנד, וואו די יודען זענען מיט ליעדער געגאנגען צום פראנט, וואו מען איז געווען מעהר פון אלע־מען אפטימיסטיש, וואו מען האט געגלויבט אין א גאולה אי פאר זיך, אי פאר די יודען אין מזרח, וואו די האפנונגען זענען געווען מונטער און ראַ־זיג. דעריבער איז דארט איצט די רעאקציע פיעל שטארקער, דער פעסי־מיסטישער בליק פיעל טרויעריגער און טיעפער. די איבערפאטריאטישע הורא־שפראך איז פארגעסען געווארען די ערנסטע, אין זיך פערטיעפענדע גייסטער בליקען אומעטיג אין דער צוקונפט. די מחותנים־שטימונג איז שוין לאנג נעלם געווארען. די האפנונגען האבען זיך אלס גרויע אי־ליוזיאנען ארויסגעשטעלט. די שלאנגען און יאשטשערקעס, וואס האבען זיך בעהאלטען אין דעם מאמענט פון אחדות, קריכען וויעדער ארויס און הויבען אן בעווייזען זייערע פערגיפטעטע ציין. אינערליך־אונרוהיג און פערשפיעלעריש־אונצופריעדען איז איצט דער אינטעליגענטער דייט־שער יוד, בפרט דער ציוניסט, דער אל־יודענטום־יוד. אונטער דעם חארא־קטעריסטישען קעפעל „איליוזיאנען" פערעפענטליך דאס „פראנקפורטער איזראעליטישעס פאמיליענבלאט" א העכסט בעצייכענדען ארטיקעל. אנהויבענדיג מיט דער אלגעמיינער קריעגס־לאגע און בעצייכענדיג אלס איליוזיאנען, דעם דייטשען אימפעריאליזם און טריומפף־פאנטאזיען, וועגדעט זיך דאס בלאט צו אונזערע יודישע פראגען:

„אויב מיר יודען זענען אין אנהויב פון מלחמה פערחאפט געווארען פון פיעלע און שעהנע איליוזי אנען.

די מורא׳דיגקייט און גראנדיאזיטעט פון דער צייט האט אונז מיטגעריסען: פון דעם דאזיגען אונגעהייערן שטורם, וועלכער האט געברויזט איבער דער מענשהייט האבען מיר האפנונגספול ערווארטעט די פערניכ־טונג פון אל־דאס פוילע אין אונזערן פאלק און דעם אנהויב פון א נייער צייט. מיר האבען געבליקט קיין רוסלאנד און געהאפט, אז די מלחמה וועט ברענגען פאר אונזערע ליידענדע ברידער די בעפרייונג פון זייער יאך; מיר האבען געקוקט קיין גאליציען און געווארט, אז דער קריעג וועט מיט־ברענגען פאר זיי א נייע צייט פון גערעכטער בעהאנדלונג מצד זייערע הערשער; מיר האבען געוועגדעט אונזער בליק קיין פאלעסטינא און האבען געחלומט פון א הערליכער, גרויסער צוקונפט, וועלכע עס וועט אנהויבען

שוואונדען, אז די אפאטיע וועט בעקומען די אויבערהאנד. און ווי קאן עס דען אנדערש זייז, אז ביסלעכווייז דרינגט דורך אינ׳ם פאלק דער שווערער פעסימיסטישער געדאנק, אז מיר זיינען: — פערליערער אויף אלע אופנים!

„גאנץ גלייך ווי די מלחמה זאל זיך ניט ענדיגען, מיינט ה׳ צ ב י ו ן אין „טאג", וועט דאס יודישע פאלק אלץ בלייבען דער פערליערער.

אויב מען קען זיך אפילו פארשטעלען, אז די מלחמה וועט זיך ענדיגען איבערהויפט אהן א נצחון אאר וועלכען־עס־איז צד, אז ענדליך וועט בלייבען אלעס נאך דעם אלטען — דאס איז שוין דאס בעסטע, וואס די אפטימיסטישע פאנטאזיע פון די פריינד פון די „פערא״יניגטע״ קען זיך פארשטעלען (?) — וועט דאס יודישע פאלק דאך האבען מעהר פערלוירען ווי אלע׳ דאס יודישע פאלק איז דורך דער מלחמה געווארען אויף אזוי פיעל רואיניירט, אז עס דארף נעהמען יאהרען און יאהרען און עס דארפען זיין ספעציעלע גינסטיגע בעדינגונגען, אז עס זאל זיך קענען צוריקקעה־רען צו זיין פריהעריגען צושטאנד."

דאס איז אנ׳אויסדריק פון דער שטימונג אין די בעסערע און טע־טיגסט יודישע קרייזען. קען מען דען ארבייטען מיט התלהבות פאר א וואס סער־עס־איז פאלקס־זאך, אז די אומה גופא איז שוין לאנג באנקראט, אז זי האט פערשפיעלט די מלחמה אויף אלערליי פראנטען, הגם זי האט די מלחמה ניט געוואלט און געקעמפט מיט א בעגייסטערונג. דאס טיעפע אי־נערע בעוואוסטזיין, אז מיר זענען „פערשפיעלער", אז "קיין שום האפנונג איז ניטא", אז "דער גורל פונ׳ם קראנקען איז אייגענטליך בעזיעגעלט" איז א נייער שטריך אין אונזערע פאלקס־שטימונגען, א געפעהרליכער סימן, א חולאת, וואס טראגט מיט זיך מסוכנדיגע פאלגען. מען נעהמט צו ביים יודען די אמונה און בטחון, און מען פלאנצט איין דעם הפקר און בטול־געדאנק, די פערליערער־פסיכאלאגיע.

וואלט חאטש דערדאזיגער שטאנדפונקט: „מיר האבען ניט וואס צו פערליירען" געפיהרט צו טהאטען, צו רעוואליוציאנערע אויפטרעטונגען, צו אנשפאנונג פון די לעצטע קרעפטען, מיינעטוועגען, צו אנארכיסטישע ארויסטרעטונגען, יעדענפאלס צום קראפטפולען אויסדרוק פון צער און צארן וואלטען חאטש אט־די „פערליערער" און „פערשפיעלער" לעגיאנען גע־בילדעט און פערצווייפעלט געקעמפט פאר א ישועה, פאר א רעטונג, וואלט עס מינדעסטענס א גוטער ביישפיעל געווען פאר די קומענדיגע דורות, וואלט עס בעוויזען, אז ס׳זענען נאך פאראן צ ע ש ט ע ר נ ד ע א ו ן ב ו י ע נ ד ע קרעפטען אין אונזער פאלק. די שטימונג, וואס מיר זעהען איצט, איז דאפעלט פרוכטלאז, דאפעלט טראגיש און דאפעלט „פער־

ווינד. קען מען פון: שטויב עפעס בויען, שאפען? היינט אין קאונא, מאר־
גען אין סיביר, אבער ק י י נ מ א ל נ י ט ביי זיך אין דער היים, אין
ארץ־ישראל!" די יוגענד ארבייט אויף די פונקטען, ערפיהלט איהר שווע־
רע פליכט, שווייגט, איז אבער פערווירט, דערשלאגען, זעהט ניט דעם וועג
און דעם זונען־אויפנאנג. אפילו די אייביגע אפטימיסטען, די ציוניסטען,
געהען אויך ניט ווייטער פון אוסישקינס פאטעטיש־פראווינציעלע אויפרו־
פען מכח דעם ישוב: פאלק? אלוועלטליכער קאנגרעס? יודענשטאאט? רע־
וואלוציאנערער קאמפף פאר'ן לאנד? — גארנישט. אויסגעלאשענע קוילען,
ניט מעהר.

אין אמעריקא, וואו עס האט ערשט ניט לאנג אזוי מעכטיג פולסירט
דאס יודישע לעבען, וואו מען האט א ווארף געטהאן אין די מאסען גרוי־
סע און שעהנע לאזונגען, וואו דורך די לופט האט זיך שטענדיג געטרא־
גען א צ י ט ע ר פון האפנונגען, אויך דארט ווערט איצט
שטילער, רוהיגער, פארקלעמטער. די חוואליע איז אראב, דער טומעל איז
פערשוואונדען, די מיעדקייט און אפאטיע קריעכען ארויס פון די פערבאר־
גענע ווינקעלעך. אין אמעריקא? אינ'ם לאנד פון טהאט און דרייסטע אונ־
טערנעהמונגען? — הערט זיך צו צום פארוואורף־געשריי פון ב. ב א־
ר א כ א ו:

„זיינען מיר, ווירקליך, אזא אונפעהיג און אונמעכטיג פאלק, אז ביי
אונז זאל זיך ניט איינגעבען קיין שום באווענונג, וועלכע האט אין זינען
די דערהאלטונג און פארשטארקונג פון פאלק? האבען מיר, ווירקליך, פאר־
לארען יענע ענערגיע און טאלאנט, וואס ערלויבט א פאלק צו לעבען מיט
כבוד אדער צווינגט איהם צו שטארבען מיט ווירדע? זי נען מיר, ווירקליך,
העלדען בלויז דאן, ווען מיר דארפען זיך מקריב זיין פאר פרעמדע אינ־
טע־עסען; זיינען מיר, ווירקליך, פעהיג בלויז דארט, וואו ס'האנדעלט זיך
וועגען פערזענליכער קאריערע, און ביי אונז שטארבט אב איטליכער אי־
דעאליזם און איטליכע פארשטענדניש פאר דער היסטארישער קאריערע
פון אונזער פאלק? אט אזוינע אומעטיגע פראגען וואנזערען אין מח, ווען
מ'קוקט זיך צו צו דעם הינער־פלעט פון אונזער יודישער קאנגרעס־בע־
וועגונג.

ביז דער נאציאנאלער ארבייטער־קאנפערענץ איז די דאזיגע באווע־
גונג שנעל געגאנגען בארג־ארויף, און באלד נאך דער קאנפערענץ איז
דער קאנגרעס־שיף אזוי ווי אנגעפאהרען אויף א פלאטשיג ארט און קען
זיך ניט ריהרען פון דער שטעל".

איהר פיהלט הינטער די ויערטער פונ'ם טאלענטפולען פובליציסט
א פערוואונדערונג און א פערבארגענע מורא, אז די שטימונג וועט פער־

אבגעדראשענע ווערטער, וואס געפיגען שוין ניט קיין וועג צו דער נשמה; פעריאושטע הילפס־רופען — עס ריהרט זיך ניט פשוט די האנד עפעס צו טהאן.

און דאס איז אומעדום: אין רוסלאנד און אין דייטשלאנד, אין אמעריקא און אין פאלעסטינא, אין גאליציען און אין סקאנדינאוויען. אפילו פון דער שווייץ, וואו עס זענען פערבליבען, ווי על פי נס, אנ׳ערך טויזענד יודישע סטודענטען, הערט מען אויך נאר געעלטערטע שטימען. ווי גערעטעטע פון א דערטרונקענעם שיף, זיצען זיי אויפ׳ן רוהיגען אינזעל און— שווייגען; אדער — די בעסערע — קייען איבער דאס אלטע. אפילו אין אמעריקא — וויעדער אונהיימליך שטיל גע ווארען. אפילו אין דייטשלאנד· — —

און איבער די קליינע טאג־טעגליכע דאגות, צווישען איין גאנג מיט דער פושקע און דעם צווייטען, צווישען איין קאמיטעט־זיצונג און דעם אנדערען, איבער אלץ און אלעמען שוועבט די אפאטיע, די מיעדקייט· די בריף, וואס מיר בעקומען פון אונזערע פריינד דערצעהלען רק וועגען איינס און דאס זעלבע: „דא איז ניטא קיין שום האפנונגען· מענשען גענהען ארום מיט אראפגעלאזענע הענד און אויסגעלאשענע אויגען. מען גלויבט מעהר אין גארנישט און אין קיינעם נישט· און דאס זענען די בעסטע, גאטירליך· די יוגענד האט זיך אין פאטאליסטען פערוואנדעלט, האלט אין איין זאגען: מסתמא דארף אזוי זיין, „גם זו לטובה״· ליינט מען איבער אדער דערהערט מען א פריש וואר־, וועדט מען אביסעל אויפגעמונטערט· אנגעצונדען· אבער גלייך, ווי נאר איהר ווילט רעדען וועגען טהאטען· הערט זיך: „אך· ס׳וועט דערפון גארנישט ניט ארויסקומען״, „סיי־ווי־סיי איז עס אנ׳אומזיסטע טרחה״· „וועד? ווען? צו וואס?״

און ניט נאר פון רוסלאנד און גאליציען קומען אן אזעלכע אומעטיגע און טראגישע ידיעות, ניט נור פון די מקומות, וואו דער מאטעריעלער חורבן האט געבראכט מיט זיך דעם שטילען פערשאלטענעם טרויער און האס פון ה א ל ב־ג ע ר י ה ר ט ע מענשען, נאר זאגאר פון די לענדער וואו די יודען האבען זיך ערשט ניט לאנג געפיהלט, ווי זיי וואלטען זיך בעטייליגט אין א גרויסער ה י י מ י ש ע ר· אייגענער שמחה, הערט מען אויך אנדערע ווערטער·

פון רוסלאנד איז שוין, נאטירליך, אבגערעדט· דארטען הערשט די שרעקליכסטע גייסטיגע רעאקציע און אפאטיע· אפילו די פריהערדיגע טהעמא: „היימלאזע״ איז אויך אראב פון סדר־היום· ד ע ר פ ע ס י מ י ז ם בנוגע צום י ו ד י ש ע ן גורל איז געווארען דער גרונד־מאטיוו פון אלע יודישע שטימונגען. ד א ס י ו ד ע נ ט ה ו ם — א י ז ש ט ו י ב, ניט מעהר, שטויב, וואס וועדט פונאנדערגעטראגען פונ׳ם

חאראקטער און מילא אויפגעבען זיין דייטש־סוחריש־פילאנטראפישען אויסזעהען; צווייטענס מוז ער זעהען געפינען דעם וועג צו די יודישע פאלקסמאסען, און דאס, ווי געזאגט, איז זעהר לייכט, ווייל יענע לעכצען איצט נאך דעם ציוניזם ווי נאך דעם אייניגען מיטעל צו בעפריעדיגען זייערע פאליטישע, קולטורעלע און עקאנאמישע בעדערפניסען; דריטענס מוז דער ציוניזם שטרעבען צו מאכען די יודישע טאכטער פאר אן׳אמת׳ע יודין, ווי א צוקינפטיגע ערציהערין פון יונגען דור, אויף וועמען מיר לע־גען אונזערע גאנצע האפנונגען.

די יודישע פרוי וועט אריינברענגען אין אונזער בעפרייאונגסבעוו־גונג דעם יוגענד־פייער, די ווייבליכע איבערגעבענהייט, די הייליגע התל־הבות אין תערוממות הרוח, וועלכע זיינען בכח צו טאן וואונדער.

י. ראגאווין

פעסימיזם.

בריף און צייטונגען, פערזענליכע גרוסען פון נאהענט און ווייט, שטילע אוועג־שמועס׳ן און איינזאמע מחשבות — נאר אומעטיגע, ענטוישענדע מאטיוון טראגען זיי מיט זיך. פון אלץ, וואס מען הערט, ליינט און זעהט, טריפען, ווי וואריאנטען, טראפען פון האפנונגסלא־זען פעסימיזם. א נייער שונא האט זיך אריינגעגנב׳ט אין אונזער גאס, ער בעהאלט זיך אין די שאטענדיגע ווינקלעך, און וואוהרט אויף זיינע קרבנות פון דערווייטענס, ער פער׳סונ׳ט ביסלעכווייז די איינצעלנע, נאך געזונד־געבליבענע און מונטערע נשמות, און וואוהרפט א מורא שחורה אויף אונזער גאנצער מחנה.

זעהט איהר דען ניט? הערט איהר דען ניט?

אלץ שטילער און שטילער ווערט אין אונזער יודישער וועלט. אזוי, אז מען הערט איטליכע צופעליגע הויכע שטימען, איטליכען פעראיינזאמ־טען רוף. ווי דאס גאנצע פאלק וואלט שבעה געזעסען, ווי דער בית־עולם פון אונזערע האפיונגען וואלט צווישען אונז גופא געווען. אפילו די קולות פון געפייניגטע און געמאטערטע הערט מען שוין אויך ניט. צוגעוואוינט זיך. פשוט נמאס און דערעסען געווארען. אלץ דאסזעלבע און דאסזעלבע. מען עפענט שוין ניט גרויס די אויגען און מען וואונדערט זיך ניט. מסתמא מוז אזוי זיין. שרעקליך אלט און ערפאהרען געווארען פאר די 17 מלחמה־חדשים. די גרעסטע צרות — וואכעדיג און אלט; די אונגעוועהנ־ליכסטע יסורים — טאגס־ערשיינונגען; די פלאמעדיגע פראטעסטען —

פון דער אנדערער זייט האט דער אפיציעלער ציוניזם לחלוט אינגאנצן יודישע ארבייטער־מאסען; מ׳האט זיך ניט בעמיהט צו געבען דעם יודישען ארבייטער א פאסענדע גייסטיגע שפייז אויף יודיש, אויף דער שפראך, וועלכע ער פערשטעהט.

וואס איז דער פועל־יוצא פון דעם אלעמען? דער ציוניזם איז גלייבען קרח מכאן וקרח מכאן... דער ציוניזם אלס פאלקסבעוועגונג האט באנקראטירט, גיט קוקענדיג אויף דעם וואס די נויטוועגדיגקייט פון ציוניזם פאר די יודישע מאסען ווערט אלץ גרעסער און שטארקער; דען ער איז דער איינציגער איופהאלטספונקט פון דעם יודישען פאלקען דעם איצטיגען שרעקליכען מאמענט, ווען פון פאטענציעלע עמיגראנטען ווערען מיר קינעטישע און ווען דער לעצטער ביסען ווערט ארויסגעריסען ביי אונז פון מויל. אט אין אזא מאמענט איז דער ציוניזם דער איינציגער וויכטיגער שטראהל אויף אונזער שטיינערנעם פינסטערען וועג. האט געזאלט זיין. —

אפנים אזא מזל האבען מיר שוין אבער, אז גרויסע היסטארישע ערשיינונגען האבען געפונען קליינע מענשעלאך. אט איז אויף דער אויבערפלעכע פון דער יודישער ווירקליכקייט איצט ארויפגעשוואומען אזא ריעזענגעדאנק ווי אן אלגעמיינער יודישער קאנגרעס, וואו דער אייביגער מארטירער וועט, דוכט זיך, די ציוניסטען האבען געדארפט זיין די ערשטע, וועלכע זאלען ארבייטען ענערגיש פאר דער פארווירקליכונג פון דעם געדאנק, אז דאס פאלק זאל דורך זיינע פערטרעטער ארויסזאגען זיין פרייען ווילען. אבער אנשטאט דעם בעמערקען מיר א שרעקליכער אפאטיע אין די אפיציעלע ציוניסטישע קרייזען בנוגע צום יודישען קאנגרעס; מ׳גלויבט נישט, או די יודישע פאלקסמאסען וועלען זיך ארויסזאגען פאר דעם אפיציעלען ציוניזם, וועלכער האט פאר זיי גאר ניט געטאן. נור די פועלי־ציון האבען מיט ערפאלג ענטוויקעלט א גרויסע פרוכטבארע טעטיגקייט אויף דעם דאזיגען געביעט. די איצטיגע פיהרער פון ציוניזם אבער פיהלען זייער שוואכקייט, זייער אבגעשטאנענקייט פון דעם יודישען ארבייטערקלאס און האבען מורא, אז אנ׳אלגעמיינער יודישער קאנגרעס וועט זיי שטארק בעשולדיגען אין אונפעהיגקייט צו קאנטאקט מיט די יודישע פאלקסאינטערעסען...

אט דער דאזיגער פאקט ערקלערט זיי דייטליך אלס פאלשטענדיגען באנקראט, דען וואס פאר א ווערט קען האבען דער ציוניזם, אויב די פאלקסמאסען וועלען ניט זיין זיינע טרעגער?

עס מוז אין ציוניזם איצט פארקומען א נייע איבערשעטצונג פון אלע ווערטען. ערשטענס—מוז דער ציוניזם ווידער בעקומען זיין כלל ישראל

יוו ישען פאלק צוויי נאציעס: א גלות־דיגע און א ארץ־ישראל־דיגע — מוזען מיר בעצייטענס אנוועגדען אלע כחות, אז דאס גלות יודענטום זאל פערשטעהן העברעאיש. דעמאלט וועלען די תחומים זויגען איינע פון די אנדערע און די צנורות פון דער ארץ־ישראל־דיגער השפעה וועלען אריינברענגען לעבענספרישקייט אין די עצמות היבשות פון גלות...

אפילו דאס האט דער אפיציעלער ציוניזם ניט פארשטאנען, אדער ניט געוואלט פארשטעהן. ווייל מיר אלע, און דערהויפט די פיהרער אונזערע, זיינען דיג געגען אסימילאציע, זענען אין גרונד גענומען אסימילירט בלאיודעים, און מיר פיהלען ניט דערבער ווי בי סלעכווייז איז דער ציוניזם פארוואנדעלט געווארען אין אמין אקציענגעזעלשאפט, וואס האט פארלאנגט אהרטיעפערען אינהאלט אלס פאלקספערטרעטונג.

די קולטורעלע ארבייט בכלל און די העברעאישע שפראך בפרט שפיעלט אין דער ציוניסטישער בעוועגונג די ראליע פון דער דערוואקסענער שטיעפטאכטער, וועלכע מ׳מוז חתונה מאכען: מ׳נייט איהר נייע קליידער, מ׳פוצט, און פאר לייטען אין די אויגען לויבט מען זי, אז זי איז א שענע, א קלוגע און האט אלע מעלות, אבער אין דערהיים ליידט זי ניזבאך גרויסע צרות פון דער שטיפמוטער...

א גרויסע זינד האט דער ציוניזם בעגאנגען אויך געגען דער יודישער פרוי; צוליעב געווינסע סבות איז די יודישע טאכטער פיעל מעהר אסימילירט ווי דער יודישער בחור — מחמת דעם איז די יודישע פרוי ביז היינטיגען טאג געבליבען פרעמד דעם ציוניזם און כמעט דער גאנצער נאציאנאלער בעוועגונג. וואס האט אבער געטאן דער ציוניזם אום צו געווינען די יודישע פרוי?—

אבסאליוט גארניט. די רוסישע רעוואלוציאנערע בעוועגונג קען אנצעהלען א גאנצע שורה פון יודישע טעכטער, וועלכע האבען געוומען א אנגעזעהענעם אנטייל אין דער בעוועגונג, אבער אין דער ציוניסטישער בעוועגונג איז זייער פערדיענסט גארניט גרויס. און דאס איז זעלבסטפערשטענדליך, ווייל די יודישע טאכטער וועלכע ווייס ניט די יודישע געשיכטע און פארשטעהט ניט די יודישע ליטעראטור און זעהט מעהר ניט ווי די אבשטויסענדע זייטען פון די גלות־יודען, האט זיך בשום אופן ניט געקענט בעגייסטערן פון אזא הויכען אידעאל ווי ציוניזם, וואס איז אין איהרע אויגען א פוסטער קלאנג...

— אויסשליסליך מיט טערקיי. וואס דאס בעדייטעט פאר אונז, האבען שוין די ביזאיצטיגע געשעהענישען גענוג בעויזען.

לאנדאן, 27 דעצעמבער.

וו. זשאבאטינסקי

ארום דעם קריזיס

2.

אזא נאציאנאלע בעוועגונג, ווי די ציוניסטישע, וועלכע שטרעבט צו פאראיטערעסירען אין איהר פארווירקליכונג די ברייטע מאסען פון יודישען פאלק, האט געדארפט זוכען מיטלען כדי אריינצודרינגען אין דער יודישער יוגענד, אבער ווי קען מען בכלל משפיע זיין אויף דער יוגענד, אויב דער עיקר ידי נשמה פון דער בעוועגונג פעהלט אין גאנצען? קען מען דען דענקען ערנסט, אז נור דורך פארקויפען שקלים און זאמלען אויפ'ן נא־ציאנאלפאנד קען מען געווינען די אפפערווילינג יוגענד?

קיינער לייקענט ניט אין דעם, אז די ארבייט צו פארגרעסערען אונ־זער נאציאנאלען קאפיטאל איז זעהר א וויכטיגע, אבער מ'מוז פארשטעהען, אז די ארבייט איז א נישט אין פערגלייך מיט דער קולטורעלער ארבייט און געגענווארטסארבייט אויף דעם עקאנאמישען געביעט אין ארץ־ישראל און גלות. דען די רעוואלוציע, וועלכע דער ציוניזם האט איינגענטליך געדארפט אריינברענגען אין יודישען מהות, קען נור מיט דעם תנאי אויסגעפיהרט ווערען, ווען די אנהענגער פון ציוניזם וואלטען אין זיך אריינגעזאפט אונ־זערע קולטורעלע אוצרות און וואלטען ווערען דורכגעדרונגען מיט דעם גרונדגעדאנק, אז אהן דער העברעאישער שפראך איז דער ציוניזם ווי אגולום אהן אנשמה. פון איהר שעפט ער זיין לעבענסקראפט און זאפט. אונזער שפראך איז דער צענטער, וועלכער בינדט צונויף אלע יודען פון דער גאנצער וועלט, ניט קוקענדיג אויף זייערע קלאסענגעגענזעצען, מיינונגסאונטערשיעדען, פארשיעדענע אינטעלעקטו־עלע ענטוויקלונג צו א גאנצען ארגאניזם. די העברעאישע שפראך איז דער אינטער־טעריטאריאלער בריק, וועלכער פעראייניגט די יודען פון אלע עקען וועלט, וואס האבען א שותפות'דיגען עבר, א גמיינזאמען גענג־וואלט און ציקונפט אויף אונזער היסטארישען באדען. אויב מיר ווילען, אז עס זאל זיך ניט אוועקשטעלען א גרויסע אייזערנע וואנד צווישען גלות און ארץ־ישראל, און עס זאל חלילה ניט ווערען מיט דער צייט פון דעם

מען ניט איגנאריערן. די פראגרעסיוו געזעלשאפטליכע מיינונג שפיעלט אבער פראקטיש אין דייטשלאנד א קנאפע ראל. דאס איז ניט ענגלאנד און פראנקרייך. אויב צוהן ענגלישע ליבעראלע צייטונגען זאגען זיך ארויס פאר'ן ציוניזם, איז דאס א פאליטישער פאקט. אויב אבער הונדערט דייטשע ליבעראלע צייטונגען וועלען זיך ארויסזאגען פאר'ן ציוניזם, וועט עס זיין א ליטעראריש פאקט, אבער ניט קיין פאליטישער. דער חלוק שטאמט ניט דערפון, וואס די ענגלישע פרעסע איז גוט און די דייטשע שלעכט, נאר דערפון, וואס ענגלאנד איז א פארלאמענטארישע דעמאקראטיע, וואו די ליבעראלע פארטיי איז הונדערט מאל געווען און וועט נאך הונדערט מאל זיין ביי דער מאכט, בעת דייטשלאנד איז א ביוראקראטישע מאנארכיע, וועמענס רעגירונג איז ניט אבהענ'ג פין די פארטייען. און אזוי וי מען ערווארטעט ניט אין גיכען א רעוואליוציע אין דייטשלאנד, און בעזונדערס קאן זי ניט זיין אין פאל פון א נצחון, מוז מען רעכענען דעמדאזיגען רעזשים אלס א געזיכערטען אויף א לאנגע, לאנגע צייט. דעריבער איז עס צוועקלאז צו רעכענען זיך מיט די סימפאטיען פון דער דייטשער פרעסע אין אונזער פראגע.

ס'איז פאראן אנ'אנדער לאנד, וועמענס אייגפלוס וואלט פאר אונז געווען ניט נוצליך: דאס איז פראנקרייך. מיר געהערען ניט צו די פערזה־רער פון איהר קאלאניאלער פאליטיק. אויב פאלעסטינא וועט אריינפאלען אין פראנקרייך'ס ווירקונגס־ספערע וועט אונז די ערשטע צייט אויסקומען זעהער שווער, און מיר וועלען מוזען ענערגיש קעמפען פאר אונזער אי־דעע, און פערטיידיגען זי פאר דער געזעלשאפטליכער מיינונג פון פראנק־רייך. אזוי וי מיר גלויבען אין דער גערעכטיגקייט פון אונזער אידעע, גלויבען מיר, אז עס וועט אונז סוף־כל־סוף געלינגען אין משך פון עט־ליכע יאהר צו געווינען פאר זיך די געזעלשאפטליכע מיינונג, און דא־מאלסט וועט זיך אויך מעכאניש ענדערען צו אונזער גונסטען די פאליטיק פון דער רעגיערונג, ווייל אין פראנקרייך איז די רעגיערונג אבהענ'ג פון דער געזעלשאפטליכער מיינונג, וי דער דיענער פון זיין האר. — אין דייט־שלאנד קאן מען אויך געווינען די סימפאטיען פון דער געזעלשאפטליכער מיינונג, איך בין גאר ניט מסופק אין דעם; אבער אויף דער טאקטיק פון דער רעגיערונג וואלט עס זיך לחלוטין ניט אבגערופען. דעריבער איז פאר אונז גאנץ קלאר ניט נאר די וואהל צווישען ענגלאנד און דייטשלאנד, נאר אפילו צווישען פראנקרייך און דייטשלאנד: דער הויפט־אונטערשיעד צווי־שען די צווי פערספעקטיוון איז אבער ניט אין דעם־נאר דאס, פון וואס מיר האבען אנגעהויבען: אין פאל פון דייטשלאנדס נצחון וועלען מיר האבען צו טהאן אין פאלעסטינא ניט מיט דייטשלאנד, נאר מיט טערקיי

סיש לאנד פון אויטאנאמיע און טשארטער; ענגלאנד האט בעוויזען איהר בעציהונג צו אונז מיט דעם אוגאנדא־פראיעקט; די געזעלשאפטליכע מיי־נונג אין ענגלאנד האט, פון׳ם אנהויב מלחמה אן גאנץ קלאר און בולט אריסגעדריקט איהר סימפאטיע און מיטגעפיהל דעם ציוניזם אין זיין ראדיקאלסטער פארם — א יודענשטאאט אין פאלעסטינא; אנהויבענדיג פון דעם אנטיסעמיטישען „טיימס" און ענדיגענדיג מיט דעם לידער פון דער לי־בעראלער פרעסע „*Manchester Guardian*", האט זיך די גאנצע איינ־פלוסרייכע פרעסע אריסגעזאגט פאר דעמראזיגען פלאן: עס איז מיר די־רעקט שווער צו געפינען חאטש איינעם, מעהר אדער וועהניגער בעקאנ־טען ארגאן, וועלכער וואלט אין דער הינזיכט געווען אנ׳אויסנאהמע. ענדליך, האט מען אין ענגלאנד, ווי בעקאנט, געפיהרט אויך די־רעקטע פערהאנדלוגגען מיט דער אפיציעלער וועלט, און דערב׳ האט זיך בעשטעטיגט דערזעלבער איינדרוק: דער איבערגאנג פון פאלעסטינא אין דער ענגלישער ווירקונגס־ספערע וואלט געעפענט פאר אונז די בריטסטע און ווייטסטע פערספעקטיוון, מען קען גלויבען אדער ניט גלויבען, אבער דא זענען, מינדעסטענס, פאראן ניט קיין פוסטע השערות, נאר פאזיטיווע פאק־טען.

וואו זיינען אנאלאגישע פאקטען מצד דער דייטשער זייט? פאזען? עזזאס? שלעסוויג? דער חיפה׳ער טעכניקום? וועהר ווייס דען ניט, אז די דייטשע פארשטעלונג וועגען „עקספאנסיאנס־פאליטיק" איז אונצוטרעפנליך פערבונדען מיט דער איינפלאנצונג פון דייטשען עלעמענט און דייטשער קולטור? וואו האט איהר אין דער גאנצער געשיכטע פונ׳ם דייטשען אימ־פעריאליזם חאטש איין פרעצעדענט, וועלכער וואלט אייך געגעבען רעכט צו האפען, אז דייטשלאנד וועט אונז העלפען צו שאפען אין ארץ־ישראל א יודישע מערהייט מיט א יודישער נאציאנאלער קולטור? די יודישע עמי־גרירענדע מאסע רעדט יודיש, ד. ה. די גערמאניזירונג פון דערדאזיגער מאסע — איז א גאנץ לייכטע זאך; די דייטשע מאכט מוז זיך אויסצייכענען מיט א בעזונדערער גרויסמוטיגקייט, כדי ניט אויסצונוצען אין דער ספערע פון איהר ווירקונג אזא מין מעגליכקייט. וואו איז דידאזיגע גרויסמוטיגקייט? וועהר האט זי געזעהען? וועהר האט וועגען איהר געהערט?

געוויס זענען אין דער דייטשער פראגרעסיווער פרעסע געווען איינ־גע ערנסטע און סימפאטיזירענדע מיינונגען וועגען דעם ציוניזם. אבער די דייטשע פראגרעסיווע און סאציאליסטישע פרעסע איז שטענדיג געווען געגען די עקספעסען פון דער דייטשער פאליטיק. אין פאזען, שלעסוויג און לאטארינגען, און דאך האט מען דידאזיגע עקספעסען רוהיג פארטגעזעצט. איטליכע מדינה האט זיך איהר מלוכה־ארדנונג, און זי קאן

אין קיין שום פאל, ניט דערלאזען, אז איינער פון די בעשיצער זאל בעקומען אין דער טערקישער פאליטיק א רעאלע איבערהערשאפט איבער די אנדערע.

דאך לייקען איך ניט, אז דייטשלאנד וועט האבען אין דער טערקיי א גרויסען אייגפלוס. דאס וועט אבער זיין נור א נעגאטיוער אייגפלוס: עפעס צו טהאן ג ע ג ע ן דעם ווילען פון בערלין וועט זיין זייער שווער. דאס איז אלץ. צו חלומען וועגען גרעסערעס קאן קיין אייגציגער דייטשער אימפעריאליסט, אויב ער איז ניט שכור און קען גוט די טערקיי. פאנטאזירען גאר וועגען דעם, אז דייטשלאנד וועט קענען דורכפיהרען אין טערקיי, געגען דעם ווילען פון די יונגטערקען, איהר פאליטיק בנוגע צו אייגצעלנע נאציאנאליטעטען, ד. ה. דוקא אריינצומישען זיך אין יענער פראגע, פאר וועלכע די יונגטערקען האבען אמ־מייסטענס מורא; אז דייטשלאנד וועט קענען, אזוי צו זאגען, לויט דעם אייגענעם פערשטאנד, מיטצוהעלפען דער קאלאניזירונג פון ארץ־ישראל דורך יודען און דער ענטוויקלונג דארטען פון א יודישער נאציאנאלער קולטור, בשעת די יונגטערקען ווילען דארט ניט האבען ניט אונזער קאלאניזאציע און ניט אונזער קולטור; דאס הייסט פשוט רעדען פון היץ. ד י י ט ש ל א נ ד ו ו ע ט ז י ך א נ ש ט ו י ־ ס ע ן א ו י ף א א ו נ ג ע ה י י ע ר ע ן ו ו י ד ע ר ש ט א נ ד א ו ן ש ט ע ר ו נ ג ע ן מ צ ד ד י ט ע ר ק ע ן, א ו י ב ז י ו ו ע ט א פ י ל ו ו ו ע ל ע ן ק א ל א נ י ז י ר ע ן פ א ל ע ס ־ ט י נ א מ י ט ד י י ט ש ע ן א ו ן פ ל א נ צ ע ן ד א ר ט ע ן ד י ד י י ט ש ע ק ו ל ט ו ר. — אזא טענדענץ, ערלויב איך מיר בעשיידען צו מיינען, איז פיעלמעהר ווארשייהנליכער.

דא קומען מיר צו צו א צווייטער בעהויפטונג פון אונזערע גערמאנאפילען: אז די דייטשע פאליטיק אין טערקיי וועט מיטהעלפען און סימפאטיזירען מיט דעם ציוניזם. אויף די דאזיגע עמודים האט שוין מ. גראסמאן ניט לאנג גרינדליך דערמאהנט די לעזער וועגען דעם, מיט וועלכע אויגען דייטשלאנד קוקט אויף פאלעסטינא, פאר וועמען און צו וואס זי גרייט זי. איך וועל ניט איבערחזר'ן די דאזיגע בעווייזען. איך וועל נור זאגען איינס: אויב דו ווילסט בויען, אפילו נור פאר זיך זעלבסט, א סיסטעם פון פאליטישער אריענטירננג, מוזסטו, ווי־ניט־ווי שטיצען זיך אויף וועלכע־עס־איז פאקטען. נאטירליך, קיין פאלקאמענע גאראנטיע פאר דער צוקונפט בעזיצט קיינער ניט. אבער דאך, וועז מען זאל נעהמען למשל אונז—„אנגלאפילען" — קענען מיר פערשטארקען אונזער אריענטאציע מיט פאקטען. ענגלאנד האט אין איהרע קאלאניעס און פראטעקטאראטען קיינעם ניט נעצוואונגען אנצונעהמען איהר שפראך; ענגלאנד איז דאס

וועלען א פינגער אין קאלט וואסער ניט אריינלעגען, ווייל די טערקישע אדמיניסטראציע וועט זיך מיט זיי ניט רעכענען.

איך וועל דא ניט איבערחזרן די קלאנגען וועגען דעם, אז די טערקען זענען כלומרשט בכלל ניט צופריעדען מיט די דייטשען; דאס איז ניט דורכקאנטראלירט, און איך מיין, אז א סך פון דעם איז ניט אמת. נאר אט וואס עס האבען יא בעשטעטיגט אין איין קול אלע אינטעליגענטע פליכטלינג פון פאלעסטינא: דזשעמאל־פאשא און זיין שטאב האבען טרעטירט די דייטשע אפיציערען, וועלכע האבען דאן אנגעפיהלט ארץ־ישראל, אויף דעם נידעריגסטען אופן. דאס האבען ניט די פליכטלינגע „אונטערגעקוקט" — דאס פלעגען זאגען די העכסטע דייטשע אפיציערען אין דמשק און ירושלים. אין דעם ברען פון די רדיפות אויפ'ן ציוניזם, האבען זיך אונזערע פאלעסטינער פיהרער, נאטירליך, א וואך געטהאן זוכען שטיצע ביי דיזאזיגע אפיציערען. דער ענטפער איז געווען א טרויעריגער און, איך מיין, א אפענהערציגער: „מיר קענען גארנישט ניט מאכען, זיי רעכענען זיך ניט מיט אונז גאנץ דעמאנסטראטיוו". איינעם פון די דאזיגע פיהרער אונזערע, א דייטשען אונטערטאן (איך בעדויער זעהער, וואס איך האב ניט דאס רעכט אנרופען זיין נאמען) האט דער שעף פון די דאזיגע אפיציערען געזאגט: „אויב איך וועל בעטען דזשעמאלן אויפנעהמען אייך, וועט ער אייך בעשטימט ניט עמפפאנגען. בעמ־הט זיך צו זעהען זיך מיט איהם אויסער מיך". אמ־בעסטען איז די דאזיגע וואהייט בעקאנט, נאטירליך, אין בערלין. גענויס וואלט עס לעכערליך געווען צו מאכען דערפון א פועל יוצא, אז דייטשלאנד און טערקיי וועלען זיך „צוקריעגען" נאך ביז'ן סוף פון דער מלחמה, אדער אפילו נאכ'ן קריעג. אבער גאנץ אונפערמיידליך שווימט ארויס אנ'אנדער פועל־יוצא: אז די טערקישע מאכט היט אב פון די דייטשען זעהר שטרענג איהרע פרעראגאטיוון אפילו אין דער צייט פון מלחמה— ועל כל פנים נאך דער מלחמה.

די דייטשע אפטימיסטען פערגעסען דערביי אינגאנצען וועגען א פשוטער זאך: אפילו וען דייטשלאנד וועט מנצח זיין, וועלען די מלוכות פונ'ם פיערפערבאנד דאך פערבלייבען גרויסע מלוכות. און דוקא דערפאר, וואס די טערקען וועלען דאן מורא האבען פאר אנ'איבערפליסיגען דייטשען אייגפלוס, וועלען זיי אנהויבען „פלירטען" מיט ענגלאנד און פראנקרייך. ס'איז קוים צו גלויבען, אז די טערקיי, אפילו נאך א נצחון, וועט אויף אזוי פיעל זיין שטארק, כדי פשוט אנווייזען אויף דער טהיר אי די דייטשען, אי זייערע קאנקורענטען. דעריבער וועלען זיך די יונגטערקען וואהרשיינליך דערמאהנען אן דער בעריהמטער קונסט פון די אלט־טערקען —תמיד באלאנסירען צווישען די אייגענע „בעשיצער", און קיינמאל און

וויסען דאך, ווי ערנסט דייטשלאנד איז בעזא רגט וועגען איהר גוטען נא־
מען אין דער נייטראלער וועלט. ס׳איז בלי שום סופק, אז אויב דייטשלאנד
וואלט נאר ביכולות געווען אבצושטעלען די דאזיגע עקעלהאפטע שחיטה,
וואלט זי עס גלייך־געטהאן. נאר, ווי עס שיינט, קאן זי ניט. מען קאן זאגאר
ניט צווייפלען, אז דער דייטשער באטשאפטער האט געמאכט וועגען דעם
פארשטעלונגען אין קאנסטאנטינאפל. נאר מען האט איהם, מסתמא, אין א
העפליכער פארם געענטפערט, אז ער זאל זיך ניט אריינמישען אין געשעפ־
טען, וואס זענען איהם ניט נוגע, און לסוף איז דייטשלאנד גאנץ מאכטלאז
איינצושטעלען די שחיטה, וועלכע פארשעהמט זי אין די אויגען פון דער
גאנצער ציוויליזירטער וועלט.

בעמערקט, אז דאס אלץ קומט פאר אין דער צייט פון מלחמה,
וען טערקייס ישועה איז וויכטיג אבהענגיג פון דייטשלאנד. אין קאנס־
טאנטינאפל וויסט מען גאנץ גוט, אז א י צ ט וואלט פאר דייטשלאנד
אפשר פאליטיש נוצליכער געווען מסכים צו זיין אויף דער חלוקה פון טער־
קיי. דאס וואלט געמאכט א שלום צווישען אלעמען, און דייטשלאנד גופא
וואלט דערביי בעקומען א שטח לאנד, וועלכער איז מעהר ווערט, ווי אלע
איהרע אפריקאנישע קאלאניעס (וועלכע זי וואלט דערביי אויך בעקומען
צוריק). דוכט זיך, אז ביי אזעלכע אומשטענדען, וואלט די טערקיי געדארפט
ציטערן איבער די דייטשען, ניאנטשען זיך מיט זיי, ערפיהלען זייער מינ־
דעסטען פערלאנג. עס לאזט זיך אבער אויס פארקעהרט. די טערקען רע־
כענען, אז דייטשלאנד דארף זיי האבען פיעלמעהר, איידער זיי דייטשלאנד;
דעריבער זשעניערען זיי זיך ניט, טהוען וואט זיי ווילען, און דייטשלאנד
איז ניט בכח זיי צו שטערען.

מיר האבען עס גאנץ קלאר געזעהען אויף אונזער אייגענעם בייש־
פיעל און קענען עס אויך פון גוטער ערפאהרונג. ס׳איז געווג געווען איין
שטרענגער בעפעהל פון אמעריקא, כדי די מאסען־ארויסשיקונגען און די
פארבעררייטונג צו א פאגראם זאלען גלייך אויפהערען: דער דייטשער איינ־
פלוס האט זיך אין דעם פרט ארויסגעוויזען אלס מאכטלאז. אין דייטשלאנד
האבען מיר, דאנקען גאט, געהאט זעהער גוטע בעציהונגען, און נאך וועל־
כע; אבער ניט די דייטשע קאנסולען, ניט דער באטשאפטער אין קאנס־
טאנטינאפל, ניט דער הערר צ י מ ע ר מ א ן אין בערלין האבען אונז
מיט גארנישט ניט געקענט העלפען. דאס זעלבע קומט פאר אויך איצט:
דאס בעשטעטיגען איינשטימיג אלע, וואס זענען די לעצטע צייט אנגעקו־
מען פון פאלעסטינא. כדי צו שיצען די יודישע אינטערעסען, קומט אויס צו
וועגען זיך צו די אמעריקאנישע קאנסולען, און זיי טהוען אויף זעהער
פיעל. וועגען זיך צו די דייטשע קאנסולען האט קיין שום זין ניט — זיי

ניט צו וויסען, ניט דעם אלף־בית פון דער טער קישער געשיכטע, ניט די יונגטערקען גופא. ס׳איז געגוג צו האבען דעם מינדעסטען בעגריף פון דעם, וואס פאר מענשען עס זענען ענוועד, חאמיל, דזשאוויד, טאלאאט גוסיען־דזשאחיד און בכלל אלע פערזאנען, וואס שפיעלען א ראל אין דער איצטיגער טערקיי, כדי אוועקצואוארפען אלע פאנטאזיען אויף דער דא־זיגער טעהעמא.

געוויס וועט די טערקיי זעהער גערן אננעהמען די מיליטעריש־ע ד־ענסטען פון דייטשלאנד, זי וועט מיט׳ן גרעסטען פערגעניגען אויפנעהמען אין דער ארמעע דייטשע מיליטעריש־ע אינסטרוקטארען, וועט מיט פער־געניגען ערלויבען ק ר ו פ ׳ן צו עפענען א פיליאלע פון זיינע פאבריקען א וואסערער־עס־איז שטאדט און א׳ וו׳ נאר דיענסטען פון דעמדאזי־גען סארט צייכענען זיך אויס דערמיט, וואס אין אלגעמיין וועט דייטשלאנד פאר זיי גארנישט ניט קענען פאדערן. דער, וואס נויטיג זיך אין דיענסטען פון אזא מין סארט, איז קיינמאל ניט געצוואונגען זיך משתדל צו זיין, בע־טען, ציוואגען עפעס פון זיין צד,—פארקעהרט, מען בעט גאר א׳ ה ם, מען זוכט א׳ ה ם ׳ מען זאגט צו גאלדענע בערג א׳ ה ם , אבי ער זאל נאר מסכים זיין אריינצולאזען צו זיך די אינסטרוקטארען דוקא פון דערדאזי־גער מ ל ו כ ה , און ניט פון איהרע קאנקורענטען. אויב די טערקיי וועט נאך דער מלחמה איבערלאזען ביי זיך די דייטשע אינסטרוקטארען, וועט עס פאר דייטשלאנד זיין אזא וויכטיגע פרייוילעגיע, אז דייטשלאנד וועט זיך פיהלען אלס שולדיגע בנוגע צו טערקיי, און ניט פערקעהרט. דייטשלאנד וועט זעהער טייער שעצען דידאזיגע פרייוילעגיע און וועט ציטערען אי־בער איהר. ביי איטליכען קלענסטען סכסוך, וועלען די טערקען גליין געבען צו פערשטעהען, אז „מיר קענען זיך, אייגענטליך, באגעהען אויך אהן אייערע אינסטרוקטארען"•—און דייטשלאנד וועט זיין געצוואונגען נאכצוגעבען, געהען אויף פשרות, איינרעדען, ניאנטשען זיך מיט דעם קאפריזען קאנטראגענט. אזוי איז עס אלעמאל געווען און קיינמאל וועט עס אנדערש ניט זיין. און בעזונדערס וועט זיך דייטשלאנד ניט דערווע־גען רייצען די יונגטערקען, אנרהרענד זייערע „וואונדע פונקטען". און אין דער טערקישער נשמה איז דער אגגעוועהטאגטסטער „וואונדע פונקט" —די פראגע וועגען דער פרעמדער השגחה איבער די טערקישע אינערליכע ענינים.

גראד איצט האבען מיר פאר אונזערע אויגען די בולט׳עסטע איליוס־טראציע צו דעם. אין דער טערקיי קומט פאר א סיסטעמאטישע ארמענישע שחיטה. פאר די דייטשען איז עס זעהער אונאנגענעהם און אונבעקווועהם, דאס קאמפראמעטירט זיי אין די אויגען פון די נייטראלע מדינות, און אלע

די טריבונע

No. 7 — 20 יאנואר 1916 — קאפענהאגען.

די האפנונגען אויף דייטשלאנד.

וועו מען קען שוין מעהר ניט פערשווייגען דעם פאקט, אז די טערקישע רעגירונג איז געגען דעם ציוניזם און ישוב—דאן הויבט מען אונז אן צו ערקלערען, אז דערפאר וועט אונז דייטשלאנד העלפען. מען בעווייזט עס דורך פאלגענדע אויספיהרונגען: ערשטענס, אויב די מלחמה וועט זיך ענדיגען מיט א נצחון פאר די דייטשען, דאן וועט די טערקיי זיין ביי דייטשלאנד „אונטער'ן פאנטאפעל", און "די טערקישע אינערע פאליטיק וועט געמאכט ווערען אין בערלין"; צווייטענס, די אפיציעלע דייטשע פאליטיק וועט סימפאטיזירען דער ענטוויקלונג פון א נאציאנאל־יודישען „געמיינוועזען" אין פאלעסטינע.

דיראזיגע ביידע בעהויפטונגען האבען אונטער זיך קיין שום יסוד ניט. לאמיר זיי בעטראכטען כסדר.

געוויס, גלויבען גאנץ גערן די גרויסע מאסען פון דייטשלאנד אין דעם, אז נאך דער מלחמה וועט די טערקיי זיין ביי דייטשלאנד „אונטערן פאנטאפעל", ס'איז אבער קוים מעגליך, אז אין דעם זאלען אויך גלויבען די דייטשע מיניסטארען און דיפלאמאטען, און אמ־ווייניגסטען גלויבען אין דעם מסתמא מענשען, וועלכע האבען גוט שטודירט די טערקיי. און אויב עס געפינען זיך דאך אזעלעכע, וועלכע גלויבען אין דעם, וועלען זיי זיך אין גיכען פונקט אזוי ביטער ענטוישען, ווי אונזערע אייגענע גערמאנאפילען. מיט טערקיי קען פאסירען אייניע פון די דריי מעגליכקייטען: אדער זי וועט ווערען פערניכטעט, אדער זי וועט אריוס פון דער מלחמה אלס א מעכטיגע מלוכה, וועלכע דערלאזט קיינעם ניט צו אפוטרופסות, אדער זי וועט פערבלייבען, ווי עס איז געווען ביז איצט, גלייכצייטיג אונטער דער אפוטרופסות פון אלע גרויסע מלוכות צוזאמען; פארזיכטיג שוויגענדיג צווישען פערשיעדענע איינפלוסען, אלעמען צוזאגענד און אלעמען אבנארענד. נאר אז איין מלוכה זאל האבען אין די אינערע ענינים פון טערקיי א איבערוועגענד הערשענדען איינפלוס — חלומ'ען וועגען דעם הייסט

Di Tribune Nr 7

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אינהאלט

וו. זשאבאטינסקי	די האפנונגען אויף דייטשלאנד	1
י. ראגאווין	ארום דעם קריזיס	8
מ. גראסמאן	פעסימיזם	11
בן־אליהו	אונזערע וואדערונגען	18
מ. רעגאלסקי	די קאנגרעס־אידעע	24
אבקלאנגען און נאטיצען		28

פרייז: 7 סענט, 25 אוירעס, 30 פפענ'יג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Soldenfeldtsgade 1

1916

Redaktør: M. Grosmann.

רעדאקטאר־אריסגעבער: מ. גראסמאן

Trykt i „Jødisk Folketidendes" Trykkeri A-S. Larsbjørnstræde 23

ל. מאצקין'ס פאדערונגען.

דעם 17־טען אקטאבער איז פארגעקומען א זיצונג פון דעם קאפענ־
האגענעם ציוניסטישען פראיין, אויף וועלכער עס זענען בעהאנדעלט גע־
ווארען די בעקאנטע פאדערונגען פון ה' זשאבאטינסקי צום אקציאנס־קא־
מיטעט. אין דער זיצונג האט זיך בעטייליגט אויך דער גאנצער פערסאנאל
פון־ם ציוניסטישען ביורא מיט ה' ל. מאצקין בראש. נאך לאנג־דויערענדע
וכוחים זענען אנגענומען געווארען א רייהע רעזאליוציעס און גלייכצייטיג
בעשלאסען דידאזיגע רעזאליוציע ניט צו פערעפענטליכען. דאך איז לסוף
געלונגען צו פועל'ן ביי דער פערזאמלונג, אז די רעזאליוציעס זאלען פונ־
אנדערגעשיקט ווערען אלע לאנדסמאנשאפטען אין די נייטראלע לענדער.
הגם מיר האבען ניט געזעהען אין די אנגענומענע רעזאליוציעס קיין שום
סכנה, האבען מיר דאך שטרענג אבגעהיט דעם בעשלוס פון דער פערזאמ־
לונג און זיי ניט אבגעהרוקט. איצט איז שוין דורכגעגאנגען כמעט דרי
חדשים און די אנגענומענע רעזאלוציעס זענען ניט פונ־
אנדערגעשיקט. אונטער דער ווירקונג פון־ם קאפענהאגענער ביורא
האט דער פארזיצענדער פון פראיין ניט ערפיהלט דעם בעשלוס פון דער
אסיפה. אין לעצטען מאמענט האט מען זאגאר פערזוכט בכלל צו אנולי־
רען די רעזאלוציעס. ביי אזעלכע אומשטענדען, נאך דעם דיסציפלין־ברוך
מצר די אפיציעלע ציוניסטען, געפינען מיר עס ניט פאר נויטיג, פון אונ־
זער זייט, צו רעספעקטירען די בעשלוסען פון דער פערזאמלונג, און פער־
עפענטליכען דא די אנגענומענע רעזאלוציעס.

די ערשטע 4 רעזאלוציעס זענען פארגעשלאגען פון ה' מ א צ ק י ן.

"1) וועז עס וועלען זיך אנהויבען די שלום־פערהאנדלונגען, דארף
דער אקציאנסקאמיטעט צוציהען צו פולבערעכטיגטע ר מיטארבייט
אלע וויכטיגע ציוניסטישע קרעפטען, צווישען זיי אויך די בעדייטענדסטע
פיהרער פון די אפאזיציאנעלע עלעמענטען;

2) נעהמענדיג אין אכט די וויכטיגקייט פון־ם מאמענט, ווערט דער
אקציאנסקאמיטעט געבעטען אזוי שנעל, ווי מעגליך, דורכצופיהרען זיין
בעשלוס בנוגע נ א ר ד א ן;

דאס נייטראלע ביורא דארף ווייטער אויסגעבילדעט ווערען. עס
זאלען אין דעם נייטראלען ביורא שטענדיג ארבייטען פעי־
טרעטער פון ביידע ארבייטס־גרופען (מען מיינט דערמיט: אויך די
אפאזיציע. רעדאקציע.) אדער נאר אזעלכע מיטגליעדער פון אקציאנסקאמי־
טעט, וועלכע געהערען ניט צו די ביידע ארבייטסגרופען.

4) די פערזאמעלטע שטעהען אויף דעם שטאנדפונקט, אז די פא־
ליטישע אויפקלערונג איבער דעם ציוניזם מוז דורכגעפיהרט ווערען מיט
דער גרעסטער ענערגיע א י ן א ל ע ל ע נ ד ע ר, וועלכע האבען א וויכ־
טיגע בעדייטונג פאר דער פערווירקליכונג פון די ציוניסטישע אידעאלען;

5) עס איז ווינשענסווערט, אז עס זאל ארויסגעגעבען ווערען אין
אלע אייראפעאישע שפראכען א בוך, וועלכעס ענטהאלט אויפקלערונגען און
א גרינדליכע אויסלעגונג פון די ציוניסטישע פאדערונגען און פון אונזער
ווערק אין ארץ ישראל".

צופעליג איז אבער, וואס דער ציוניזם האט פון אנהויב אן אנגענומען א דייטשען חארא־קטער און וואס עס האט איהם צו זיין היינטיגען מצב געבראכט.

איך האלט בשום אויפן ניט פאר קיין צופאל, וואס ד״ר הערצל, וועלכער האט דעם ציוניזם צוגעגעבען זיין פאליטישע פיזיאנאמיע, איז גע־קומען פון אויסען. כדי צו פארשטעהען די גאנצע אונגארמאלקייט פון יו־דישען לעבען און קומען צום בעשלוס, אז נור א טעריטאריאלע לעזונג, איז די איינציגע מעגליכע תשובה אויף דער יודען־פראגע, מוז מען קומען פון דרויסען, פון דער גרויסער אייראפעאישער וועלט, וואו אלעס איז גוט איינגעארדנעט. אבער א צופעליגקייט איז דאך געווען, וואס הערצל האט באקומען א דייטשע ערציעהונג. מחמת־דעם האט דער ציוניזם געמוזט באקומען זיין דייטשען חאראקטער. כמעט אלע נאהענטע מיטארבייטער פון הערצל זיינען געווען דייטשע יודען, אדער אויך רוסישע יודען דורכ־געזאפטע מיט דער דייטשער קולטור. דארום זענען די קאנגרעסען ביז איצט פארגעקומען אין דייטש־רעדענדע לענדער און געפיהרט געווארען אין דער דייטשער שפראך; דער אפיציעלער ציוניסטישער ארגאן — איז די דייטשע וועלט, און יעדער איבערגעגעבענער ציוניסט, וועלכער האט געוואלט וויסען וואס עס טוט זיך אויף דער ציוניסטישער גאס, האט געמוזט קודם־כל פאר־שטעהען די דייטשע שפראך, און ווער רעדט וועגן עד האט געדארפט אויס־געקליבען וועלכע פאר א דעלעגאט, האט ער אלס conditio sine quamon געמוזט קענען דייטש. אמת טאקי דאס אויף דעם עלפטען קאנגרעס האבען מיר שוין בעמערקט א שנוי לטובה, א נייע ערשיינונג: מ׳האט פיעל געהערט אויף העבראיש, אבער פונדעסטעווענגען איז די דייטשע שפראך עד היום געבליבען די הערשענדע ביים ציוניסטישען עולם.

נאך שטארקער איז געווארען דער דייטשער פאטריאטיזם אין דער ציוניסטישער וועלט־אנשויאונג זינט עס האט זיך אנגעהויבען דער קאמפף פון די מאזאאישע גלויבענסגענאסען געגען דעם ציוניזם. דא זענען שוין אונזערע דייטשע „געזינונגסגענאסען״ ממש געקראכען פון הויט צו בא־וויזען זייער לאיאליטעט, און ביסלעכווייז האט דער ציוניזם אנגעהויבען צו פערלירען זיין אלגעמיינעם כלל־טהוער־חארא־קטער און האט זיך פער־וואנדעלט אין א ריין לאקאלע דייטשע ארגאניזאציע, ביז די וועלטקאטא־סטראפע איז אויסגעבראכען און דאמאלס איז זי געווארען מעהר דייטש־פאטריאטיש ווי אפילו די דייטשען אליין... דאס אלץ האט געהאט א ווירקונג אויף אונזער גאנצע ארגאניזאציע. די טרויערי־גע פאלגען פון אזא מצב דערפיהלען מיר ערשט איצט.

י. ראגאווין.

אבער מיט דער צייט געווארען א בעשטאנד־טייל פון ציוניזם.

ווי מיר האבען שוין פריהער געזאגט, איז זעהר שווער געווען צו מאכען דעם ציוניזם פאר א פאלקסבעוועגונג און ער איז צום בעדויערען שטענדיג געווען נאר א פארטיי פון אקטיווע מענשען צווישען א גרויסער מאסע פון אינדיפערענטע צום פאלקסשיקזאל. א פאלק פון קרעמער, מעקלער, בטלנים און סתם לופטמענשען, וואס זענען געווואהנט נור צו דאגה'ן וועגען פרנסה פון יעדעם איינצעלען אויף דעם היינטיגען טאג, האבען ניט געקענט מיט איינמאל זיך אויפהויבען צו אזא הויכער מדרגה, כדי צו אייניצוזעהען די נויטיגקייט פון א ראדיקאלע לעזונג פון דער יודען־פראגע. יעדער פון זיי האט געשטרעבט צו א סוראגאט, צו א אונבעדייטענדען פאליאטיוו; יעדער פון זיי האט זיך געפרעהט, וועו עס איז איהם געלונגען צו פארדינען א קערבעל, און בפרט אויב זיין שטאדט איז ניצול געווארען פון א פאגראם — האמאלסט האט ער זיך געפרעהט אהן א שיעור. וועו די צייט איז איהם שלעכט געגאנגען, האט ער געזוכט צו משנה מקום זיין, זיך אריבערפעקלען קיין אמעריקא.

ביי אזא מין בליק אויף דער וועלט האט זיך דער יוד ניט געקענט בעגייסטערען פון א אידעע, וועלכע איז ניט געווען ביכולת צו בעפריידיגען זיינע טאג־טעגליכע צרכים, נאר זי האט מיט איהם גערעדט עפעס וועגען אנ'עתיד לבוא, וועגען א משיח'ס־צייט... אויף אזא אופן האבען זיך די יודישע מאסען ביסלעכווייז אין גאנצען דערווייטערט פון ציוניזם. הערצל האט אויפגעהערט צו בעקומען אוידיענציעס און אויסצייכנונגען פון סולטאן און פון אנדערע מאגנאטען. די האפנונג אויף א ג י כ ע פארווירקליכונג פונ'ם ציוניזם איז אלץ ווייטער מעהר פארשוואונדען געווארען אין דעם נעבעל פון די אונערטרעגליכע גזרות, און די פשוטע אידען האבען זיך פון גאולה אין גאנצען מסיח דעת געווען. אויב מ'איז געקומען צו איהם און מען האט איהם דערצעהלט, אז מ'האט געקויפט ערד אין ארך־ישראל האט עס איהם הנאה געטאן, און אז מען האט ביי ביהם געבעטען געלד אויפ'ן נאציאנאלפאנד האט ער, מהיכי תיתי ניט אבגעזאגט, דען ווי אזוי וועט דאס א יוד ניט געבען געלד פאר ארץ־ישראל? אבער קיין אינערע שייכות צו דעם האט ער ניט געפיהלט.

דאס איז א טיעפע פסיכאלאגישע סבה, אז גלות־מענשען, וועלכע האבען ניט קיין ענגען צוזאמענהאנג מיט דעם גאנצן כלל און מחמת זייער קורצזיכטיג־פראקטישען שכל האבען זיי ניט געקענט פערשטעהן און בעגרייפן דעם גאנצען רעוואלוציאניזם פון אזא הויכען אידעאל און דערויבער איז נגזר געווארען אויפ'ן ציוניזם זיך צו צובייטען אויף קליינע מטבעות.

די פראדוצענטען און קאנזומענטען זאלען זיין יודען, וואו אלע נערוון אין אונזער עקאנאמישען לעבען זאלען זיין קאנצענטרירט אין אונזערע הענד. מ׳האט געשטרעבט, אז דאס צוזייטע און צושפרייטע איבער דער גאנצער וועלט יודישע פאלק זאל זיך איינגעווואוינען צו א קאלעקטיוון לעבען, כדי דאס נע־ונד־פאלק אלע פרטים זאלען פערשטעהען זייער צוגעהעריגקייט צום גאנצען כלל, כדי זיי זאלען קומען צום בעשלוס, אז די פארבעסערונג פון דעם יחיד קען נאר דערגרייכט ווערען דורך דער רעדיקאלער גאולה פון יודישען פאלק. אבער כדי גלות־מענשען, וועלכע האבען דורך דעם אייביגען וואנדערן פארלארען דאס פאלקס־געפיהל, וועלכע באמערקען לחלוטין ניט זייער אלגעמיינע צוזאמענגעהעריגקייט, זאלען ווערען מסוגל צו אזא ארט דענקען, מוז ביי זיי אהן א שום ספק פארקומען א אונגעהויער גרויסער עוואליוציאנס־פראצעס. צו דעם צוועק האט מען געמוזט אנהויבען פון־דאס־ניי א געוואלטיגע ערציהונגסארבייט ניט נור צווישען קליינע קינדער, צווישען די תינוקות של בית רבן, נור אויך צווישען דערוואקסענע מענשען. מיר מוזען דאך סוף כל סוף מודה זיין דעם ביטערען אמת, אז מיר אלע, קליין און גרויס, זענען אין תוך געמוען אסימילירט. דאס גלות־לעבען, די פרעמדע קולטור, פרעמדע לע־בענספארמען האבען אויף אונז אריפגעלעגט זייער שטעמפעל.

אין דער אמת׳ן האט זיך דער בעל־הבתי׳שער ציוניסט גאר ניט גע־ענדערט. ער לעבט ווידער מיט דעם פריהערדיגען גלות־לעבען, נאר אגב שרייבט ער אויס וועג־ניט־וועג א יודישע צייטונג, קויפט א שקל, גיט אמאל א נדבה אויפ׳ן נאציאנאלפאנד און מיט דעם איז ער יוצא זיין חוב פאר׳ן ציוניזם...

וואס פאר א צורה האט נאכדעם בעקומען דער ציוניזם?

די ציוניסטישע ארגאניזאציע האט זיך די לעצטע יאהרען פערוואנ־דעלט אין א מין סוחרישע אונטערנעהמונג מיט דעם הויפט־ביורא: זעכסי־שעשטראסע 8 און פיליאלען אין דער גאנצער וועלט. מ׳מוז צוגעבען, אז זייט עס האבען זיך געשטעלט בראש פון דער פירמא אזעלכע גענים סוחרים, ווי האנטקע, היימאן א. ד. גל. איז די ארבייט פון געלד־זאמלען פאר ציוניסטישע אינסטיטוציעס פיעל בעסער געגאנגען, ווי פריהער; די גוט אנגעדרעהטע מאשינע האט אויטאמאטיש געארבייט, אבער דערביי האט די ציוניסטישע בעוועגונג פערלאזען איהר גייסט, איהר נשמה. —

מיר האבען דא צו טהאן מיט א רייהע אינערליכע טיעף־פסיחאלא־גישע סבות און אויסערליכע ריין־צופעליגע מאמענטען, וועלכע זענען

פאהרען זעהען זיך מיט אלע פיהרענדע ציוניסטען — קיין לאנדאן, האאג און אפילו קיין מאדריד. אומעטום זענען אלע מסכים געווען, אז דער רו־סישער פארשלאג איז גאנץ ריכטיג און אז מען מוז פטור ווערען פון דער „איינזייטיגער רעזידענץ." איך ווייס דאס גאנץ גענוי—ווייל איך בין געווען דערדאזיגער דעלעגאט. איצטערט קומט די לייטונג און דערצעהלט, אז די טענה ווגען רעזידענץ איז גאר עפעס א נייע טענה, ווילכע „די אקטי־ויסטען האבען אויסגעטראכט נאר צוליעב נקמה פאר ניט־אננעהמען דעם פראיעקט פון לעגיאן..."

עס איז ניט אמת, מיינע הערען. קיינער האט אייך ניט פארגעלעגט אנצונעהמען דעם פראיעקט פון לעגיאן: אין דער לעגיאן־פראגע האט מען פון אייך פערלאנגט נאר איין זאך — ניט מישען זיך. אבער אין אנדערע פראגען האט מען פון אייך יא געפאדערט פאזיטיוע טהאטען: שאפען נייע דיפלאמאטישע פערטרעטונגען, ארויסגעבען פאליטישע ליטעראטור, פאר־בערייטען דעם בארען פאר דער שלום־קאנפערענץ. איהר האט געמאכט פארקעהרט: אין די לעגיאן־פראגע מישט איהר זיך, אבער קיין פאליטישע ארבייט אין די ויכטיגסטע לענדער פיהרט איהר ניט, קיין דיפלאמאטישע פארבערייטונג מאכט איהר ניט, קיין ביכער דרוקט איהר ניט, קיין פלאן האט איהר ניט. דאס איז די סבה, פארוואס מיר ווילען ניט—ניט אייך און ניט אייער רעזידענץ.

לאנדאן, 22 דעצעמבער.

וו. זשאבאטינסקי.

ארום דעם קריזיס.

1.

בשעת מיר קומען צו בעטראכטען די איצטיגע לאגע פון ציוניזם, מוזען מיר קודם כל פארענטפערען די פאלגענדע צוויי פראגען: 1) וואס פאר א ראליע האט געדארפט שפיעלען דער ציוניזם אינ׳ם יודישען לעבען לויט דער אידעע פון זיינע ערשטע מנהיגים: קאלישער, העס, פינסקר, הערצל? און 2) וואס פאר א פארם האט די ציוניסטישע בעוועגונג אנגענומען אין משך פון די לעצטע יאהרען?

דער ציוניזם האט געדארפט אריינברענגען א רעוואליוציע אין יו־דישען לעבען, אין יודישען ארט דענקען; זיין אויפגאבע איז געווען אי בערצוטראגען דעם שווער־פונקט פון דער יודען־פראגע פון די גלות לענדער אויף אנ׳אי׳גענע טער׳יטאר׳י׳ע, כדי צו שאפען א נאצי׳אנאלע וויר׳טשאפט, וואו

פלאן? וואס זאל מען טהאן?" אט ביי דידאזיגע רעזולטאטען — ביים אנ־פרעגען — איז דאס געבליבען ביז'ן היינטיגען טאג.

איך וואלט נאך געקאנט פארשטעהן אונזער לייטונג, אויב זי וואלט פשוט און קלאר געזאגט: „מיר האלטען, אז אין געוויסע לענדער דארף מען טאקי גאר ניט ארבייטען". דאס זאגט זי ניט. להיפך, זי בעריהמט זיך מיט דעם, וואס זי גרייט זיך, כלומרשט, „צו אלע שאנסען". דאן מוזען מיר אבער שטעלען גאנץ ערנסט די פראגע: וויי שעהמט מען זיך ניט צו זאגען א זאך, וואס איז ניט אמת, וויי שעהמט מען זיך ניט איינצורעדען רומענישע און אנדערע ציוניסטען, אז די נויטיגע ארבייט וועלט געטהאן, בשעת מען וויסט גאנץ גוט, אז קיין איינציגער שריט איז ניט געמאכט געווארען?

און וועט ניט געמאכט ווערען, ביז מיר וועלען ניט פטור ווערען פון דער היינטיגער „איינזייטיגער" לייטונג מיט איהר „איינזייטיגער" רעזידענץ. דאס זאג איך ניט מחמת אהבת־אפאזיציע, נאר פשוט אויס ערפאהרונג פון א מענשען, וועלכער איז געווען בשעת דעם קריעג, אי אין פראנקרייך אי אין איטאליען. עס איז אונמעגליך אין די דאזיגע לענדער צו פיהרען א וואסער־עס־איז ערנסטע ארבייט אין נאמען פון א פארטיי מיט אזא רעזידענץ. איינס פון די ביידע: אדער בעציהט מען זיך דארט צו אייך ניט ערנסט, אדער מען פרעגט אייך אויס, וואס איהר זענט און וואר איהר זענט און וואו זיצט אייער פירמא. און דא „איז דער הונד באגראבען". פראנצויזישע פאליטיקער זיינען ניט קיין פחדנים: זיי פערשטעהען גאנץ גוט, אז א ציוניסטישע לייטונג מוז נאטירליך בעשטעהן פון אונטערטאנען פון אלע מדינות. אבער „אנ'איינזייטיגע" רעזידענץ וועלען זיי ניט פערשטעהן, און וועלען זיך אבסאליוט אבזאגען פון וויטערדיגע בציהונגען מיט אייך, בפרט אויב עס זיינען מענשען מיט א געוויסער פערזענטוואליכער שטעלונג.

און עס איז קיין וואונדער: ניט נאר א פרעמדער נאר אפילו פיעלע פון אונז קענען אויך ניט פערשטעהען, וויי אזוי מען דערלאזט ביי היינטיגע צייטען אזא נארישען און געפעהרליכען צושטאנד. איצטערט האט מען איינגעוויקעלט די „רעזידענץ" אין קדושה, און מען באיקאטירט און פערפאלגט יעדען, וועלכער מיינט, אז מען דארף זי איבערטראגען. אבער עס איז ניט שטענדיג געווען אזוי. אין סעפטעמבער 1914, איין חודש נאך דעם אנהויב פון קריעג, האט דער רוסישער מרכז געשיקט קיין מערב־אייראפא א דעלעגאט מיט א קלארען און פשוט'ן מאנדאט: א נ י י ט ר א ל ע ר ע ז י ד ע נ ץ. דער דעלעגאט האט זיך געזעהען אין קאפענהאגען מיט א ספעציעלען פערטרעטער פון דער לייטונג; און פון דארטען איז ער גע־

מען אבער אי פריהער ניט אנגעהויבען צו טהאן, אי ווייטער גארנישט ניט געטהאן.

לאמיר נעהמען פאר א ביישפיעל פראנקרייך, די וויכטיגסטע פון אלע מיטעל־ים־מדינות, א לאנד, וואס ווערט אין יעדען פאל שפיעלען אויף דער שלום־קאנפערענץ איינע פון די בעדייטענדסטע ראלען. דאס פראנצויזישע פובליקום בעציהט זיך צום ציוניזם דרייפאך: איין דריטעל האלט איהם פאר א געפעהרליכע גערמאניזירענדע שטרעמונג, איין דריטעל האלט איהם פאר א מין הארמלאזע פאנטאזיע, ווי למשל פוטוריזם אדער קוביזם, איין דריטעל האט פון ציוניזם בכלל ניט געהערט. יעדער מענש פערשטעהט וואס פאר א סכנה עס קאן זיין פאר אונז אין דעם מאמענט אזא מין שטימונג אין אזא וויכטיגער מדינה, און דאך ק א ן מען דארט ארבייטען, אויב עס וואלט נאר דער קאפ געווען דערביי. עס איז דא א גאנצע ליסטע פון מענשען, מענשען מיט א גרויסען נאמען און א גרויסען אייגפלוס, וועלכע זענען גרייט אונז אויסצוהערען, און וועלכע זענען פעהיג אונז ריכטיג צו פערשטעהן און צו העלפען. איז מען צו זיי געגאנגען? האט מען מיט זיי גערעדט? האט מען זיי איבערגעלאזט א מעמאראנדום, פון וועלכען זיי ווילטען געקאנט זיך בעקאנען נאהענטער מיט'ן ציוניזם, ישוב? ניין, וואר זאל דען רעדען מיט זיי? קיין פערטרעטער איז ניטא — און קיין מעמאראנדום אויך ניטא. גארנישט.

פאריגען פריהלינג האבען מיר ערהאלטען א פראקטישען פארשלאג: ארויסגעבען א פראנצויזישען בוך וועגען ציוניזם אונטער דער רעדאקציע פון צוויי בעריהמטע פראנצויזען. איינער איז א סאציאלאג און א היסטאריקער, גוט בעקאנט אין אלע לענדער; דער אנדערער א כלל־טהואר, א דעפוטאט — און אין היינטיגען מיניסטעריום איז ער א מיניסטער. דערדאזיגער פארשלאג איז איבערגעגעבען געווארען צוויי מיטגליעדער פון דער לייטונג. אנגענומען? אבגעוארפען? ניין, פשוט געבליבען ניט בעטראכט.

עטליכע פריינד האבען מיר דאך אין דעם פראנצויזישען יודענטום. אבער אליין, אהן דער ארגאניזאציע, קענען זיי נאטירליך ניט ארבייטען, וואורום ביי דעם צווייטען שריט שטעלט מען זיי די פראגע: „ווער זיינען אייערע אפיציעלע פערטרעטער? און — ו ו א ו זיינען זיי?" אויף דער ערשטער פראגע וויים מען ניט וואס צו ענטפערען, אויף דער צווייטער האט מען פשוט מורא צו ענטפערען. זעהענדיג אזא לאגע, זעהענדיג אז ס'זענען פאראן מעגליכקייטען און זיי וועלען ניט אויסגענוצט, האבען זיך דיזאזיגע אונזערע פריינד, און אפילו די גרעסטע פון זיי, מעהר ווי איין מאל זיך געוועגדעט צו אלע די, וואס שטעהען אין פערבינדונג מיט דער לייטונג, רופענדיג „קומט און העלפט", אדער פרעגענדיג: „וואס איז אייער

טיג" בעגאנגען, דארפען מיר זעהען וואס גיכער ארויס צו געהן פון אלטען שפאן. דארפען מיר זעהען ארומצורינגלען זיך מיט אזעלכע בעדינגונגען, וואס זאלען ניט נאך מעהר פערשטארקען אונזער איינזייטיגקייט, נאר וואס זאלען שוין אנהויבען ביסלעכווייז אבשוואכען זי, ביז זי וועט דערגרייכען יענע מאס, וועלכע גיט אונז די מעגליכקייט צו בלייבען אריגינעל, אבער ניט איינזייטיג פערהויקערט.

ד"ר ח. זשיטלאווסקי

„די לייטונג ארבייט".

עס ליעגט פאר מיינע אויגען דער בריף פון דער ציוניסטישער לייטונג צו די רומענישע ציוניסטען; איך האב דא נאר דעם ענגלישען טעקסט, אלזא קען ניט גאראנטירען די גענויע איבערזעצונג. עס שטעהט אין דעמדאזיגען בריף אזא ערקלערונג: „די לייטונג פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע איז בעוואוסט פון דער גרויסקייט און די בעדערפנישען פונ'ם היינטיגען מאמענט, און זי וועגט אב אין א דורכגרייפענדער און זארגפולער ארבייט אלע מעגליכקייטען, און גרייט זיך צו אלע שאנסען, וועלכע דער שלום קען ברענגען".

שעהן געזאגט — אבער ניט אמת. איך גלויב די העררען פון דער לייטונג אויף זייער ווארט, אז דארט, וואו זיי זיצען, ארבייטען זיי; אבער דאס הייסט ניט „גרייטען זיך צו אלע מעגליכקיימען". דאס הייסט גרייטען זיך נאר צו א י י ן מעגליכקייט: צו דער מעגליכקייט פון אזא שלום, ביי וועלכען ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליען וועלען ניט האבען קיין שום דעה. וויל נאר צו אזא מעגליכקייט גרייט זיך א לייטונג, וועלכע ארבייט ניט — ניט אין ענגלאנד, ניט אין פראנקרייך און ניט אין איטאליען.

בשעת איך בין דעם ערשטען מאל ארויסגעטראטען מיט דער בעשולדיגונג, אז מען טהוט גארנישט ניט, האב איך זיך געשטיצט אויף דעם, וואס איך האב געזעהען אין מערב־אייראפא ביז'ן חודש יוני. אבער דאך האב איך געהאט א שוואכע האפנונג, אז אפשר האט מען שפעטער דאך אנגעהויבען צו ארבייטען, און אפשר, צוריקקערענדיג זיך אין ענגלאנד און פראנקרייך, וועל איך דא דערזעהען חאטש א שטיקעל נייע ארבייט. ליידער איז דידאזיגע האפנונג אויך געווען אנ'אומזיסטע. אט בין איך שוין ווידער דריי חדשים אין מערב־אייראפא און איך בין געצווואונגען וויעדער צו זאגען: מיר טהוען גארנישט ניט. אפילו אין ענגלאנד — וואו מען האט דעם פאריגען ווינטער חאטש עטוואס געטהאן — איז זייט דעם קיין איינציגער שריט ניט געמאכט געווארען. אין פראנקרייך און איטאליען האט

געוויסער ארט בענעהמען אלע וועלט־ערשיינונגען מאכט אונז מסוגל און רופט אין אונז אַרויס די ברענענדע תשוקה אריבערצושפרייזען די גרעניצען פון דעם ריין נאטירליכען און זיך מיסטיש צו פערזינקען אין דיאיבערנאטירליכע וואַרצלען פון דער אל־וועלט. אבער אט די אריגינאליטעט אונזערע, וועלכע מיר טיילען מיט גאר וועניגע, פון גאט געבענשטע פעלקער, דיקטירט נאר א געוויסע אויפפאסונג פון נאטורערשיינונגען, א דערשט אריינצושטעלען זיי אין דער ראהם פוו א געוויסער וועלט־אנשויאונג, א דורכגייסטיגען זיי, אבער ניט אן׳איינזייטיגען אבקעהרען זיך פון זיי. דער בעסטער בעווייז דערצו איז דער תנ״ך, דאס גרויסע שטאלצע גביי, וואס מיר האבען אויפגעפיהרט פאר דער מענשהייט אין דעם משך פון דעם בית ראשון און — נאך אין א גרעסערער מאס — אין דעם בית שני. נעהמט גראד די פראדוקטען פון בית שני: תהלים, וואס שטאמט ניט פון דוד המלך; שיר השירים, וואס שטאמט ניט פון שלמה המלך, און איוב, וואס שטאמט ניט פון משה רבינו, — וויפיעל פראכטפאלע נאטור־שילדערונגען! ווי איז דער גאנצער תנ״ך אויסגעבונדען מיט דער נאטור. פון וועלכע דער נביא שעפט זיינע פאעטישע פערגלייכען און דער דענקער זיינע פילאסאפישע־טעאלאגישע בעטראכטונגען!

ניין! די אריגינאליטעט פון אונזער גייסט פער׳משפט אונז ניט צו אן׳איינזייטיגען אינטערעסירען נאר מיט דעם ריין גייסטיגען. דאס האט די א י י נ ז י י ט י ג ק י י ט אונזערע, — דער שלאג, וואס האט אונז געטראפען אין גלות און וואס האט געמאכט, אז איין העלפט פון אונזער מהות זאל פאראליזירט ווערען, — געפיהרט דערצו, אז מיר זאלען מבטל זיין „כקליפת חשום״ די גאנצע דרויסענדיגע וועלט, די וועלט, וועלכע איז פאר דעם נארמאלען יודען פון אמאל געווען פול מיט „תוד והדר״ (שעהנקייט און פראכט). און אפילו וען עס זאל בעוויזען ווערען, אז די איינזייטיגקייט פון אונזער גייסט איז ניט א פראדוקט פון גלות לעבען, נאר טיעף איינגעווארצעלט אין אונזער מהות; הערט זי דען דערפון אויף צו זיין אן׳איינזייטיגקייט? צי, ווייל די נאטור האט אונז קרום איינגעשפאנט, דארפען מיר זאגען אויף קרום גלייך און נאך זעהען מיט א כיון צו פאהרען קרום?

לאמיר ניט פערגעסען, אז דאס יודישע פאלק איז ניט דאס איינציגע, וואס „פאהרט״ אויף דער וועלט, אז נאך אנדערע פעלקער פאהרען דעמזעלביגען וועג פון דעם מענשליכען פראגרעס, ווי מיר, און מיר צווישען זיי, מיט אונזער קרומען שפאן קענען מיר נאך אייגעם אריינפאהרען אין זייט אריין, און הלואי זאל דאס אזוי ניט טרעפען, ווי דאס טרעפט.

אויב ס׳איז אמת, אז די „נאטור״ האט זיך מיט אונז אזוי „איינזיי־

טיגקייט, נאר מיט אונזער א ר י ג י נ א ל י ט ע ט, מיט א געוויסען, אין בלוט־איינגעווארצעלטען, בוי פון אונזערע בעשאפענדע גייסטיגע כחות. ניט אין דעם בעשטעהט אונזער אייגזייטגיקייט, וואס דאס מאטעריעלע ווערט ביי אונז דורכגייסטיגט, וואס אין יעדער פיצעלע „חומר" דורכגעגאנגען דורך דעם יודענס שאפענדער קראפט, הויבט אן צו ציטערען אן׳אינוועניגסטע נשמה, ווי אין ליעוויטאן׳ס פייזאזשען, נאר אין דעם דריקט זיך אויס אונזער אייגזייטיגקייט, וואס די „נאטור", דער „חומר" ווערט אין גאנצען פערלאזען און פערווארפען פון אונז, וואס ער רופט ניט ארויס קיין ברעקעל אינטערעס אין אונז.

ערגעץ טרעט די דאזיגע אייגזייטיגקייט ניט ארויס אזוי בולט ווי אויף דעם פעלד פון דעם יודישען גייסטיגען שאפען. לאזט פארבייציהען פארביי אייער זכרון אלע זיינע פראדוקטען אין גלות ביז צו דער צווייטער העלפט פון דעם פאריגען יאהרהונדערט: וואס פאר א קלאגעדיגע ראליע שפיעלט אין זיי די נאטור־וויסענשאפט, די נאטור־פילאסאפיע, די חקירות און פארשונגען וועגען דער דרויסענדיגער וועלט, דער וועלט פון דעם רוים. די איבערנאטירליכע וועלט, די מעגשליכע געזעלשאפט; רעליגיעזע, עטישע און רעכטליכע פארשריפטען, פילאזאפיע, וואס האט שטענדיג געבליקט אינוועניג, אין דער נשמה, נאר ניט אין דרויסען אין דער נאטור, טעאלאגיע און רעליגיע,—אט דאס זיינען די וויכטיגסטע ענינים, מיט וועלכע עס האט זיך אייגזייטיג בעשעפטיגט דער יודישער גייסט. און האט דער יודישער פארשער זיך ווען פעראינטערעסירט מיט די ערשיינונגען פון דער דרויסענדיגער וועלט, זיינען דאס ווידער געווען דאס רוב די א ס ט ר א נ א מ י ע, וואו מען דארף קוקען אויפ׳ן הימעל און מען קאן פערגעסען די ערד, די מ א ט ע מ א ט י ק, וואו מען קאן ארומשווימען אין דער ריינער אבסטראקציע און פערגעסען ביידען, סיי די ערד, סיי דעם הימעל, און די מ ע ד י צ י ן וואו מען האט דער עיקר צו טהאן מיט דעם מענשען ניט מיט דער נאטור, וואס רינגעלט איהם ארום.

זאגט ניט, דאס געהערט אויך צו אונזער ארגינאליטעט און ניט צו אונזער אייגזייטיגקייט. מיר זיינען, הייסט עס א פאלק, וועמעס גייסט איז פון אייביג אן אזוי געבויט, אז ער איז אין גאנצען מבטל די טבע מיט איהר אונעגדליכען, ניטאויסצושפענדען רייכטום און קאן זיך אינטערעסירען נאר מיט דעם איבערנאטירליכען, מיט דעם געטליכען און מיט דעם מענשליכען.

ס׳איז ניט אמת, אונזער אריגינאליטעט בעשטעהט אין א געוויסער ארט בענעהמען א ל ע ערשיינונגען פון דער וועלט: פון דער נאטור ארום אונז, ווי פון דער נשמה אין אונז, און איך גיב אויך צו, אז אט דער

פערונגען פון דעם מענשליכען גייסט, און—וואס עס איז נאך וויכטיגער—
אז ער האט זיך אלע מאל געהיט צו דערקלעהרען א וועלכע־עס־איז ער־
שיינונג מיט נאר איין־איינציגער אורזאך.

די איינזייטיגקייט אין דער יודישער עסטעטיק שטאמט אפשר אויך
פון דער זיטצענדער לעבענס־ארט. אבער איך קאן בשום אופן ניט פער־
שטיקען אין מיר דעם גאדאנק, אז די איינזייטיגע אויבערהערשאפט פון
מוזיק און פאעזי,—די שפראך פון צייט,—איבער די קונסטען פון רוים, מוז
שטעהן אין א גאר נאהענטער קרובה'שאפט צו יענעם טראגישען פאקט פון
אונזער גאנצען לעבען, וואס מיר האבען אנ'אייגענע געשיכטע אין דער
צייט און האבען ניט קיין אייגען פיצעל לאנד אין דעם רוים, און נאך א
בעמערקונג וויל איך מאכען איידער איך פערלאז דעם ענין פון יודישע
עסטהעטיק. וויי וועניג די שעהנקייט פון ליניען און רוימליכע פארמען זאל
ניט ווירקען (אדער: „זאל ניט האבען געווירקט") אויף דעם יודענ'ס נשמה,
גאר בעפרייען זיך פון איהר שליטה האט אויך דער יוד ניט געקאנט. פנים'ער,
וועניגסטענס, האט ער דאך איינגעטיילט, ווי אלע מענשען, אין שעהנע און
מאוס'ע. וואס איז דעם יודענ'ס אידעאל פון א שעהנעם פנים? ניט דער,
פון וועלכען עס שפריצט מיט געזונט, רוהע און אין זיך זעלבסט צופריעדע־
נער קראפט, נאר אזא וואס טראגט אלע סימנים פון ליידען, פון אנ'איבער־
אנגעשטרענגטען נשמה־לעבען. א דאר לענגליך געזיכט, מיט א צארטער
הויט מיט גרויסע פער'חלומ'טע אדער טרויעריגע אויגען אזוי אז זיין „גשמ־
יות' זאל זיין ניט מעהר ווי א דורכזיכטיג אידעל געפעס, פון וועלכען
עס זאלען ארויסלייכטען דעם מענשענ'ס ליידען. ס'איז אמת, אז דאס איז
ניט נאר דעם יודענ'ס אידעאל, דאס איז אנ'אלגעמיין־מענשליכער שטריך
צו שעצען העכער די „רוחנוית" פון א מענשליכען פנים איידער זיין „גשמ־
יות" און צו בויגען דעם קאפ פאר מענשליכע גייסטיגע יסורים אומעדום,
וואו זיי וויזען זיך ארויס. עס קאן דעריבער קיינעם ניט וואונדערען, וואס
ביי דעם יודען איז אט דער אלגעמיין־מענשליכער אידעאל געשטייגערט
געווארען ביז צו דעם עקסטרעם.

פאר־איין־גאנג דארף אויך דערמאהנט ווערען, אז וועג מיר האבען
זיך אין דער לעצטער צייט געגומען פאר דער רוימליכע קונסט—פאר מא־
לעריי און סקולפטור,—האבען אונזערע יודישע זשעניען אבגעשפיגעלט אין
זייערע ווערק דעם גרונד־שטריך פון אונזער פאלקס־כאראקטער: דעם אי־
בערוואג פון „גייסט" איבער „מאטעריע". די קריטיקער האבען איהם ארויס־
געפונען סיי אין די סקולפטורען פון דעם יודיש ערצויגענעם אנטאקאלסקי,
סיי אין די רוסישע לאנדשאפטס־בילדער פון דעם דורך און־דורך אסימילי־
רטען ליעוויטאן. אבער דאס האט שוין ניט צו טהאן מיט אונזער איינזיי־

אויך די יודישע גייסטיגע נייגונגען אויף דעם פעלד פון שכל און יושר. מיר וועלען באלד זעהן, אין וואס דארטען דריקט זיך אויס די יודישע איינזייטיגקייט. דערווויילע וויל איך מיטטיילען נאך א פאר בעמערקונגען וועגען דער יודישער עסטעטיק.

א דייטשער גלעלערנטער ארצט עדוארד רייך, איינער פון די וואס האבען בעגרינדעט די לעהרע פון „געווערבע־קראנקהייטען", פון יענע חו־לאת'ן, וואס זיינען פערבונדען מיט א בעשטימטער ארט בעשעפטיגונג, האט זיך אויך א סך אבגעגעבען מיט דעם אויספארשען פון יענעם איינפלוס, וואס א געוויסע פראפעסיע ווירקט אויס אויף דער נשמה פון דעם מענשען. עדוארד רייך איז ניט גאט וויס וואס פאר א טיעפער דענקער, אבער אג־עהרליכער פלייסיגער זאמלער און אפטמאלס אויך א שארפער בעאבאכטער. על כל־פנים איז גענוג פאר איהם, ווען מען זאגט, אז ער האט זוכה געווען, קארל מארקס זאל איהם האבען ציטירט אין דעם ערשטען באנד „קאפיטאל", ווי א בר־סמכא אין זיין פאך, און מען ווייסט, וי אויסקלייבעריש יענער גרויסער נאציאנאל־עקאנאם איז געווען אין דער אויסזוכונג פון די אויטארי־טעטען, אויף וועלכע ער האט זיך געקאנט פערלאזען. אט דער עדוארד רייך, האט זיך אויך אבגעשטעלט אויף דער פסיכאלאגיע פון דעם שניידער און האט אויסגעפונען, אז די נאדעל־פראפעסיע ענטוויקעלט אין דעם מענשען א שטארקע נייגונג צו געזאנג און פאעזי! דערקלערען דערקלערט ער דאס „מאטעריאליסטיש" דורך דער זיטצענדער ארט לעבען.

ניט ווילענדיג ווילט זיך דא א פרעג טהאן: איז דא א וועלכע־עס־איז אינוועניגסטע שייכות צווישען דער יודישער נייגונג צו נגינה און די יודישע בעשעפטיגונגען? פיהלט דער יוד אזא מתיקות אין דער נגינה אפשר גאר ניט דערפאר, וואס די וועלט־צייט אנטפלעקט אין איהר די סו־דות פון דער אייביגקייט, נאר פשוט מחמת דעם טעם, וואס דער יוד האט געפיהרט א זיטצענדען לעבען? ג ע ז ע ס ע ן אין קראם, ג ע ז ע ס ע ן איבער דער גמרא און געזונגען, ג ע ז ע ס ע ן, די פיס אונטער זיך, אי־בער א צוריסענע פאר הויזען און זיך פריי געמאכט די פערקלעהמטע ברוסט אין אלערליי ניגונים. שטאמט די יודישע נגינה פון דעמזעלביגען מקור, וואס דער גילדען־אדער? א „שוידערליך"־מאטעריאליסטישער גע־דאנק פאר וועלכען איך דארף בעטען מחילה ביי מיין אייגענעם אידעא־ליסטישען בליק אויף נאטור, מענש און געזעלשאפט. אבער איך ווייל איהם דערמאהנען — מיין אידעאליזם מיין איך — אז ער האט קיינמאל ניט געליי־קענט די קאלאסאלע ווירקונג פון די אזוי אנגערופענע „מאטעריעלע לעבענס בעדינגונגען" אויף אלע זייטען פון דער מענשליכער נשמה; אז ער האט זיך שוין פון לאנג אן איינגעוואוינט צו קוקען אויך אויף זיי, ווי אויף פערקער־

לעבט אויף צרות אין דער שטאדט און דריי־פאך אויף צרות אין דער יו־דישער גאס. גרוי, שמוציג, איינטאניג, איינפארמיג, — דאס איז וואס דאס יודישע אויג בענעהמט פון דער פריהער יוגענד ביז צום קבר אין זיין קבר־לעבען אין דער שטאדט. דאס אויג ווערט ניט צוגעצויגען, ווערט נישט בערוישט פון די נאטור־שעהנקייטען, וואס ווירקען אומגעווואוסט אויף די דארפישע מענשען. עס פערליערט ביי דעם יודען זיין גאנצען עסטעטישען בעדייט. און מיט די מוסקלען האט דאס אויך צו טאהן. די מוסקלען זיינען רוים־ארגאנען, זיי זיינען בעשאפען, כדי צו בעהערשען דעם רוים און די זאכען אין רוים, זיך צופאסען צו איהם און אויך אריינטירען אין איהם. אבגעשוואכטע מוסקלען שוואכען אב דעם אינווענדיגסטען רוים־גענפיהל, דעם אומבעוואוסטען אינטערעס צו איהם.

אדער איז אפשר דערפאר דאס יודישע פאלק אזוי אייגזייטיג מוזי־קאליש אין זיין עסטעטיק, אפשר שפיעלט ביי איהם די צ י י ט דערפאר א גרעסערע ראליע אידער דער ארט, וואס די וועלט, אין וועלכער ער לעבט, האט וועניג „פלאץ" פאר איהם און „צייט" האט ער אין זיין אייבי־גקייט גענוג?

איהר מעגט דערקלעהרען אונזערע אייגזייטיגקייטען ווי איהר ווילט, אוועקפשט׳לען קאן מען זיי ניט. און ניט נאר אין דער עסטעטיק, אויך אין אונזער לאגיק און דער עטיק געפינען זיך פונדאמענטאלע אייגזייטיקייטען.

* * *

דאס יודישע לעבען קוקט אויס ווי דאס געזיכט פון א פאראליזיר־טען מיט אנ׳אבגענומענער העלפט: בעת די שטריכען פון איין האלב פנים זיינען צופיעל אויסגעצויגען, איז די צווייטע העלפט צונויפגעשרומפט, צו־נויפגעצויגען, ווי א געבאקענער עפעל; בעת איין אויג לייכט גרויס און קלאר, קוקט דער אנדערער ארויס פון א דין שפעלטעלע, איבערגעלאזען פון די צונויפגעקראמפטע מוסקלען. צופיעל אויסגעצויגען דאס שטאדט־לע־בען איבער דאס דארפישע; די גייסטיגע טהעטיגקייט איבער דער מוסקולע־זער; „ר ו ח נ י ו ת" איבער דער „גשמיות"; דער האנדעל און די ליבע־ראלע פראפעסיעס איבער דער ארבייט; די נאדעל־אינדוסטריע איבער אלע אנדערע מלאכות; דער אינטערעס צו שכל און יושר איבער דעם אינטערעס צו שעהנקייט; די הוכשעצונג פון מוזיק, געזאנג און פאעזיי, די קונסטען, וואס ווערען ארויפגעפערלט אויף דער שנור פון צייט—איבער דער מא־לעריי, סקולפטור און ארכיטעקטור,—די קונסטען, וואס בריייטען זיך אויס אין רוים; די ענגע, פערקלעהמטע געזאנג־טענער פון דער טיף איבער די רחבות׳דיגע, פרייע טענער פון דער בריייט.

דעם זעלביגען אייגדרוק פון א האלב פאראליזירטען געזיכט מאכען

דעם אונעגדליכקייטס־געפיהל, און די בענקשאפט נאך דער אונעגדליכקייט, מיט דעם אויער בעגעהמען מיר די שעהנקייט און די פאעזיע פון די קלאנגען און גערוישען, ניט דער רוים, ניט „דאס איינס נ ע ב ע ן דעם אנדערען", נאר די צייט, „דאס איינס נ א ך דעם אנדערען" רעדט צו אונזער נשמה דורך דעם אויער, און מיר הערען זיך אייך אין דער אייביגקייט פון דער וועלט און עס ווערט אין אונזער נשמה געבוירען די בענקשאפט נאך איהר, אויג און אויער, רוים און צייט, אונעגדליכקייט און אייביגקייט,— גלייך־קרעפטיג ווירקען זיי און לעבען אין דער נארמאלער נשמה פון א נארמאלען פאלק, וועמעס געפיהלען עס געהען אין דער בריים און אין דער טיעף, און ביי אונז? טריי דער איינזייטיגקייט, דעם גרונד־שטריך פון אונזער כאראקטער, האבען מיר דא אויך אויסגעקליבען נאר איין זאך און פערווארפען אדער כמעט מבטל געווען די אנדער זאך.

די קונסטען פון דעם אויג,—די מאלעריי, די סקולפטור און די ארכיטעקטור,—האבען ביז ניט לאנג ניט געשפיעלט קיין ברעקעל ראליע אין אונזער קינסטלערישען שאפען, אויף אזוי פיעל מעהר בענקט אונזער יודישע נשמה נאך דער פאעזי פון דעם אויער, נאך דער מוזיק, דעם שעהנעם הארציגען ניגון און נאך דער פאעזי פון דעם וואָרט. די בריים איז געבראכט געווארען פאר א קרבן צו דער טיעף, די אונעגדליכקייט צו דער אייביגקייט.

איך וואלט געקאנט דורך דעם אנאליז פון דער יודישער נגינה בעווייזען, ווי אזוי די ענגע, פערקלענערטע טענער, די טענער פון דער טיעף, שפיעלען דאָרט א גרעסערע (איינזייטיגע) ראליע, איידער די פרייע, אין די וועלט ארויסיובעלגדע קלאנגען, די טענער פון דער בריים, וועלכע מיר הערען אין די ניט־יודישע פאלקס־ליעדער.

דער פלאץ דערלאזט אונז אבער ניט, זיך צופיעל פערטיעפען אינ׳ם ענין פון דער יודישער מוזיק. קיינער וועט אבער ניט לייקענען, אז די יודישע פאלקס־נגינה, — חזנ׳ישע און די וועלטליכע, — מיט איהר גאנצער רייכקייט און טיעפקייט איז א נ׳א י י נ ז י י ט י ג ע און קאן ניט פערגליכען וועדען מיט דער בריים פיעלזייטיגער אונעגדליכקייט פון די ניט־יודישע מוזיקאלישע קלאנגען. איז דא א וועלכע־עס־איז שייכות צווישען דעם איינזייטיגען עסטעטישען לעבען אונזערען און יענע איינזייטיגקייטען, וועלכע מיר האבען אויבען דא דערמאנט? מיר דוכט, ס׳איז פארהאן. מיר דוכט, די צרה׳דיגע ראליע, וועלכע דער רוים האט געשפיעלט אין אונזער עסטעטיק, איז צונויפגעבונדען מיט דעם פאקט, וואס מיר זענען שטאדט־מענשען און וואס מיר זענען ניט קיין מוסקעל־מענשען. דאס אויג, דער ארגאן פאר דעם רוים, דער ארגאן פאר דער בריים, בריים נאטור,

פון דעם ריינעם שעהנקייטס־געפיהל.

עס האט זיך אין דער לעצטער צייט א סך איבערגעביטען אין דעם פרט. די לעצטע צייט איז בכלל דער פעריאד פון אונזער וויעדערבעלעבונג און אויסגלייכונג. אינסטינקטיוו שטרענגט זיך אן אונזער פאלק ארויסצוריסען זיך פון יענע איינזייטיגקייטען, אין וועלכע ער איז איינגעענגט. אבער פערגעסט ניט: די עסטהעטיק האט אנגעהויבען צו שפיעלען א בכוד־ערע ראליע אין אונזער לעבען לפי ערך גאר ניט לאנג. הונדערטער און הונדערטער פון יאהרען האבען מיר אבגעלעבט אין אן־אטמאספערע, וואו דער עסטהעטישער געפיהל האט ניט געהאט קיין גרויסע דעה אויף אונזער נשמה און האט ניט געקאנט אויסווירקען זיין בערוהיגענדען און הארמאניזירענדען איינפלוס אויף אונזער תמיד אויפגערודערטען איינזייטיגען גייסט, אין אזא גראד, ווי דאס טהוט דאס עסטהעטישע לעבען ביי די אומות העולם.

איך וויל דערמיט בשום אופן ניט זאגען, אז יודען האבען ניט געהאט קיין שעהנקייטס־געפיהלען און האבען ניט געשפייזט זייער נשמה מיט זייניטא קיין מענש, וואס זאל ניט הונגערן נאך שעהנקייט און נאך יענע הנאות, וועלכע זי בריינגט מיט זיך. על־כל־פנים, ניטא קיין פאלק אויף דער וועלט, ווי ווילד און ניעדריג עס זאל ניט זיין, וואס זאל ניט ארויסווייזען זיין שטרעבען צו פאעטישע הנאות. אויך דאס יודישע פאלק האט, אפילו אין די פינסטערע דורות, זיך ניט געקאנט אדער ניט געוואלט, אין גאנצען אבזאגען פון א לעבען צוליעב שעהנקייט. אבער דאס האט ביי איהם ניט פערנומען "ענעם חשוב'ען פלאץ אין דער נשמה, וועלכען ער האט אבגערוימט פאר דעם לעבען פון דעם שכל און דעם לעבען פון דעם ווילען.

דא האט איהר שוין איינזייטיגקייט, איין פאלשע פראפארציע אין אונזער גייסטיגען לעבען, די פערהויקערונג פון שעהנקייט. טראכט איהר זיך אבער אריין אין דער שטעלונג פון דעם יודישען גייסט צו יעדער פון די דריי ממשלות בעזונדער, אנטפלעקען זיך פאר אייך אלץ נייע און נייע איינזייטיגקייטען. אויסשעפען זיי אלע—דערצו דארף מען שרייבען ביכער און ביכער. אבער אנמערקען אייניגע וויכטיגע פון זיי קאנען מיר אויך דא.

נעהמט די עסטהעטיק, דאס לעבען פון דעם שעהנקייטס־געפיהל, די וועלט פון שעהנקייט בעשאפט דער מענש דורך דעם מאטעריאל. וואס זיינע צוויי וויכטיגע חושים ברענגען איהם אדער ארבייטען אויס: דאס א ו י ג און דאס א ו י ע ר.

מיט דעם אויג בענעהמען מיר די שעהנקייט פון די דרויסענדיגע פארמען, דעם חן און די פראכט פון די ליליען, אויבערפלעכען און קאלירען. דער וועלטען־רוים רעדט צו אונז דורך דאס אויג און וועקט אין אונז

די „עטהיק" אדער די וועלט פון אונזער ווילענס־האנדלונגען, פון די ציעלען, וועלכע א מענש שטעלט זיך און דארף זיך שטעלען אין זיין לעבען, און פון די ווערט־אבשאצונגען, מיט וועלכע מיר בעשטימען די מענשליכע חשיבות פון אלץ, וואס מיר טהוען אדער טראכטען צו טהאן, פון אלע יענע אומשטענדען אין דער מענשליכער געזעלשאפטליכער סביבה און פון אלע יענע שטריכען אין אונזער אייגענעם כאראקטער, וואס פיהרען צו די אדער אנדערע האנדלונגען, דאס איז די וועלט פונ׳ם ווילען, פון „מעשים טובים" און „מעשים רעים", פון „גוטס" און „שלעכטס", פון יושר און עולות.

און דריטענס, די „עסטהעטיק", די ממשלה פונ׳ם גענפיהל, פון הנאה און צער, פון „גענשמאק" און „עקעלהאפט", פון „שענן" און „מאוס"; די מלוכה פון קונסט, מוזיק און פאעזיע.

עס פערשטעהט זיך, אז די דריי פראווינצען פון דעם מענשליכען גייסט ליגען ניט אבגעזונדערט איינע פון די אנדערע. שכל, ווילען און גענפיהל גענפינען זיך און ווירקען אין יעדערער פון זיי. אבער אין יעדערער פון זיי זיינען די דריי „כחות" (אויב מען מעג זיי אנרופען „כחות") פערשיידען ארגאניזירט. אין דער לאגיק, דער ריינער טעאריע, איז דעד הערשער דער שכל. דער ווילען און דער גענפיהל זיינען דיענער (וועניגסטענס לפנים) אין דער עטיק. אין דער וועלט פון דער מענשליכער פראקטיק, איז דער מושל דער ווילען. די צוויי אנדערע כחות שטעהען צו זיין געבאט, און אין דער עסטעטיק פיהרט די גרענדע דער גענפיהל.

ביי יעדען פאלק זיינען די אלע דריי ממשלות כמעט גלייכמעסיג ענטוויקעלט און אין אלע איז גלייך טהעטיג און אינטערעסירט דעם מענשענס גייסט. ניט אזוי ביי דעם יודישען פאלק. דער יוד האט זיך פערלי־עבט אין לאגיק און עטיק, אין שכל און יושר, און האט אייגזייטיג פערלאזען די דריטע ממשלה, דאס ריך פון שהנקייט. ביי קיין פאלק אין דער וועלט וועט איהר ניט געפינען אזא וועריטעל, ווי דער וואס געפינט זיך אין תלמוד און וואס זאגט, אז אויב אייגער שטעלט זיך אב אין וועג און רופט אויס ו ו י ש ע ה ן איז דער אקער־פעלד, ווי ש ע ה ן איז די בוים, אזוי פערשפיעלט ער זיין נשמה (מה נאה ניר זה מה נאה אילן זה, הרי זה מתחייב בנפשו). דאס איז געוויס אנ׳עקסטרעם און וועניג יודען וועלען אזוי צום טויט פער׳משפט׳ען שהנקייט, ווי דאס האט געטהאן יענער תנא אדער אמורא. אבער עקסטרעמען בעווייזען אלע מאל די שטארקייט פון א טענדענץ, וואס הערשט אין דער מענשליכער נשמה. און אויך דער עקסטרעם בעווייזט, ווי אייגזייטיג דער יוד איז איבערגעגעבען צו די אידעאלען פון שכל און יושר, און ווי וועניג געפיהל ער האט פאר דאס לעבען

* * *

„איינזייטיגקייט" איז דער וויכטיגסטער כאראקטער־שטריך פון אונזער גאנצען יודישען פאלקס־לעבען. אונזער פאלק איז איינזייטיג א שטאדטישע און שטעדטעלשע בעפעלקערונג. עס פעהלט ביי איהם דער פויערים־שטאנד און דעריבער פעהלט ביי איהם אויך אלץ, וואס ווערט אריינגעטראגען אין דעם לעבען פון א פאלק דורך דארף און פעלד, דורך בארג און טהאל דורך וואלד און לופט. אין דער שטאדט גופא איז אונזער בעפעלקערונג איינזייטיג א ה ע נ ד ל ע ר י ש ע, דאס רוב א קליין־העגדלעריש, קליין־קרעמעריש. עס פעהלען ניט קיין בעלי־מלכות און קיין ארבייטער. אבער די סטאטיסטיק בעווייזט, אז בעלי־מלאכות און ארבייטער זענען נאך עד היום ביי אונז א מינאריטעט. און בעטראכטען מיר דאס פעלד פון מלכות און ארבייט, וועלכע דאס יודישע פאלק האט אויסגעקליבען פאר זיך שטויסען מיר זיך וויעדער אן אויף אנ'איינזייטיגקייט, א פערהויקערונג: נאדלעארבייט!

אין דער פסיכיק פון אונזערע ארבייטער—און דורך זיי ממילא אויך אין דער פסיכיק פון דעם גאנצען פאלק—האט ניט געקאנט אבקלינגען די שטים פון דעם דאמף־האמער פון דעם גיגאנטישען אייזערנעם דרעה־אק־סעל פון דער עגבער־מאשין אנשטאט דער עגבער־מאשין האבען מיר די נעה־מאשין אנשטאט דעם גראבאייזען די נאדעל. אין אנ'ענגען צונויפבונד מיט דער עקאנאמישער און אינדוסטריעלער פערהויקערונג שטעהט אפשר אויך יענע איינזייטיגקייט, וועלכע מיר בעמערקען אין אלע פראדוקטען פון דעם פאלקס־שאפען. דאס איז דער אומגעהויערער אי' ערוואג פון „גייסט" איבער „מאטעריע", פון „נשמה" איבער „גוף". א שטארקע און טיעפע נשמה אין א צובראכענעם שוואכען גוף— אזוי קאן מען מיט רעכט בעציי־כענען דעם גאנצען יודישען פאלקס־ארגאניזם.

דער וואונדער איז אבער מיט דעם יודען, אז אויך דא, אין דער מלוכה פון דער גייסטיגער טהעטיגקייט, וואו ער איז אזוי צו זאגען ביי זיך אין דער היים, וואו ער האט געקאנט בעקאנט זיין מיט אלע פראווינצען, אלע ווינקעלעך, אלע וועגען און שטעגען איז דער יוד א מוסטער־בילד פון איבערטריבענער אינזייטיגקייט און ענגקייט. די מלוכה פון דער גאנצער גייסטיגער טהעטיגקייט ווערט—נאך אנ'אלטען און זעהר וועלטפולען מנהג, —איינגעטיילט אין דריי הויפט־פראווינצען:

די „ל א ג י ק", אדער די גאנצע וועלט פון די מענשליכע גע־דאנקען, אנגעהויבען פון דער ספעציעלסטער וויסענשאפט און געענדיגט מיט די העכסטע פילאסאפישע וועלט־אנשויאונגען און טיעפסטע רעליגיעזע גלויבונגען— די וועלט פון שכל, פון אמת און ישר.

טיגע, אז זי לאזט זיך בשום אופן ניט בעהאנדלען, ווי דער סדר איז אין א צייטונגס־ארטיקעל. דא ציה איך זי נור אריין, כדי זי זאל ניט פעהלען אויף דעם צעטעל פון אונזער פערקריפעלקייט, און נאך מעהר צוליעב דעם כדי דורך איהר הילף צו זיין אפשר אין דער לאגע — געפינען א דער־קלעהרונג פאר א סך אנדערע יודישע איינזייטיגקייטען.

עס לעגט זיך גאנץ גוט אויפ׳ן שכל, אז דער איבערוואג פון „רוחניות" איבער „גשמיות" זאל האבען זיינע ווארצלען אין דעם איבער־וואג פון דעם שטאדטישען לעבען איבער דעם דארפישען, אדער לכל הפחות פון דעם פאקט, וואס אונזער פאלק האט פערלוירען אין דעם משך פון דעם גלות די געזונטע פיזישע בעשעפטיגונגען פון דעם פויערליכען לעבען. דאס רוב היגיעניקער הערען ניט אויף צו טענה׳ן, אז די שטאדטישע פרא־פעסיעס פרעסען פועל ממש אויף דעם מענשליכען גוף. זיי בערופען זיך אויף די סטאטיסטיקער, וואס בעווייזען, אז די איינוואוינער פון די שטעדט וואלטען אין בוכשטעבליכען זין אויסגעשטארבען, ווען עס וואלט ניט צו־געקומען קיין פרישער מענשען־מאטעריאל פון׳ם דארף. ווי אייזייט׳ג אזא טעאריע איז, זעהט מען פון דעם פאקט, וואס דאס יודישע פאלק איז אין די שטעדט ניט אויסגעשטארבען און איז אין פונקט פון פערמעהרונג ניט נאכגעשטאנען די איבעריגע פעלקער. דער יודישער גוף האט זיך צוגעפאסט צו דער שטאדט, אבער דאס וועט געוויס קיינער ניט לייקענען, אז דער גויאישער „חומר" קאן בעסער בעהאלטען אין שטאדט זיין פ ר י ש ק י ט א ו ן ק ר א פ ט, איידער דער יודישער, ווייל ער ווערט אלע ווייל בענייט דורך די פרישע זאפטען, וועלכער דער פויער ברענגט פון דארף. דער געזונטער מוסקל־מענש פון דארף מישט צונוף זיין בלוט מיט דעם בלוט פון׳ם שטאדט־מענשען, און די נייע דורות בעקומען בירושה אלע פי־זישע מעלות, וואס וואקסען אויס אין דער געזונטער ארבייט אויפ׳ן פעלד, אין דעם ענגען צוזאמענלעבען פון מענש און נאטור.

דער גויאישער שטאדט־מענש קאן דעריבער בעסער אויסהאלטען די פערדארבליכע ווירקונג פון דעם שטאדט־לעבען, איידער דער יודישער, וועמענס בלוט עס האט ניט קיין פרישען צופלוס פון דארף. דעם יודענס גוף ווערט אלץ מעהר און מעהר „אן׳איבעריגע זאך", און אויך די אבשע־צונג און ווערטה־שעצונג פון דעם חומר מוז אין דעם יודענס אויגען פא־לען אלץ טיעפער און טיעפער. אזוי, קאן זיין, דערקלעהרט זיך זי גרויסע איינזייטיגקייט פון דער יודישער רוחניות. אבער אויך דער יודישער גייסט איז אין זיך גופא ניט קי הארמאנישער און פיעל־זייטיגער, אויך ער ליידט פון פערשיעדענע איינזייטיגקייטען, וואס שטאמען אפשר פון דעם זעלביגען עקאנאמישען קוואל.

ליכען קוראזש, כדי צו זיין טאפפער, דארף מען זיך „בעהארצען", זיך אנ־
נעהמען מיט הארץ און גבורה, ווייל פון זיך אליין איז דער אבגעשוואכטער
יודישער מוסקעל ניט מסוגל דערצו.

ווער פון זיי איז א מוטיגער העלד: דער גויאישער אפיציר, ביי וועמען
דער קוראזש שפיעלט אין בלוט, אדער דער יודישער סאלדאט, וואס דארף
זיך אננעהמען מיט „הארץ", כדי גובר צו זיין די אינסטינקטיווע פחדנות
פון דעם שלאף געווארענעם גוף? בלי ספוק, דער יוד, ווייל יענעם קאסט
זיין העלדישקייט גארנישט ניט, זי איז איהם א געשענקטע פון דער נאטור,
בעת דער יוד דארף זי אויסקעמפפען אין א גייסטיגען שווערען קאמפף.
דער יוד ווען דער־ביער אויסהאלטען אזעלכע נסיונות און קריכען אין אזא
געפאהר, וואו דער אינסטיקטיווער מוסקעל־קוראזש וואלט שוין לאנג גע־
מאכט א שענדליכען ויברח, און פונדעסטוועגען לאזט מיך אייך זאגען, אז
איך בין אייך מוחל פון גאנצען הארצען אט־די אט יודישע בעהארצטקייט,
דער פראדוקט פון דעם יודישען אייגזייטיגען מהות. א מענש דארף זיין א
ג א נ צ ע ר מענש; שטארק און פריי און שטאלץ אין גוף ווי אין דער
נשמה. דער יוד איז אבער א ה א ל ב ע ר, אדער א פערהויקערטער מענש,
א מענש פון ריינעם גייסט, ביי וועמען דער קערפער, דער שעהנער האר־
מאנישער מלבוש פון דעם מענשענס נשמה} איז פערוואנדעלט געווארען אין
א הייפעל גליטשיגע מאסע.

גלויבט איהר ניט, אז א גרויסער טייל פון יענער פעראכטונג, וואס די
פעלקער שענקען אונז, שטאמט פון יענעם עקעל, וועלכען א געזונטער
מענשליכער גוף דארף אינסטינקטיוו פיהלען צו א צוקראכענער, ק ר י
כ י ג ע ר בריאה? גלויבט איהר ניט, אז פון א ריין מענשליכען שטאנד־
פונקט, האבען מיר גאר קיין רעכט ניט צו זיין אזוי שטאלץ אויף אונזער
איינזייטיגער גייסטיגקייט? איך גלויב, אז מיר קענען נור יעמאלט זיין
שטאלץ אויף די רייכע רוחניות, וואס מיר האבען ענטוויקעלט, ווען מיר
וועלען זעהען מיט אלע כחות, אז דער יודישער גוף זאל אניאגען דעם יו־
דישען גייסט, כדי דער שטאלץ, וועלכען מיר פערדיענען מיט איין זייט פון
אונזער מהות, זאל ניט אויפגעגעסען ווערען פון דער שאנד, וואס מיר פער־
דיענען מיט דער אנדער זייט.

דער איינזייטיגער איבערוואג פון דער יודישער נשמה איבער דעם
יודישען גוף שטעהט אפשר אין אנ־ענגען צוזאמענהאנג מיט נאך א טיע־
פערער און קאלאסאלער אומגעלומפערטקייט, וואס הערשט אין אונזער
גאנצען עקאנאמישען לעבען: מיר זענען דורכויס שטאדט־מענשען און הא־
בען קיין ברעקעל מגע־ומשא ניט מיט דעם לעבען אין דארף. די אייגזיי־
טיגקייט פון דעם יודישען שטאדטישען לעבען איז אזא גרויסע און וויכ־

דעם דייטשען בעגריף „טאפפערקייט" און די רוסישע „חראבראסט"—איז א גייסטעס קוראזש און ניט דער נארמאלער קוראזש פון דעם שטארקען געזונטען מוסקולעזען גוף.

מען דערצעהלט אזא אנעקדאט: עס שטעהט א יודישער קאנאניר אינאיינעם מיט א גוי'אישען אפיציער נעבען א הארמאט און „ענטפערען" פון איהם אויף די געשאסען פון דעם שונא. דער יוד איז בלייך, זיינע הענד טרייסלען זיך, עס קלאפט איהם א צאהן אן א צאהן.

— ציטערסט?—פרעגט איהם מיט א בטול דער אפיציער.

— איך ציטער, ענטפערט ערנסט און עהרליך דער יוד. איך ציטער אזוי, אז אויב איהר וואשע בלאגאראדיע, וואלט אזוי געציטערט, ו ו א ל ט א י ה ר ש ו י ן ל א נ ג א נ ט ל א פ ע ן פ ו ן ד א נ ע ן . .

דער אנעקדאט, וועלכער זאל זיין אפילו אויסגעטראכט, בעלייכט דעם חלוק פון דעם יודישען מוטה און דעם גוי'אישען. דעם אפיציער'ס טאפפערקייט איז גענוען א נאטירליכע, אזא, וואס זיצט אין פלייש און בלוט. פלייש זענען מוסקלען און מוסקלען זענען געגעבען געווארען דער חיה, ווי אויך דעם מענשען, צו ארבייטען און צו ק ע מ פ ע ן. זיי האבען זיך אויסגעבילדעט אין דער סכנה און צוליעב דער סכנה, עס איז דערביבער א ב ע ד ע ר פ ע נ י ש ביי זיי, ביי די מוסקלען, מיין איך, צו געפינען זיך אין זייער נאטירליכען עלעמענט, אין דער אטמאספערע פון קערפערליכער סכנה, וועלכע אין זיי שפי'עלען זיך פאנאנדער גאנץ אינסטינקטיוו די קערפערליכע גבורה און די פערשכור'נדע הנאה פון יענעם געפיהל. א טאפפערער גוי א כ ט די קערפערליכע סכנה צוליעב יענער הנאה, און אויב ער קען זיי ניט געפינען אויפון שלאכטפעלד, לויפט ער נאך איהר אין געיעג אויף בערען און לייבען, קלעטערט ער נאך איהר אויף די געפעהרליכסטע פעלזען אין די ווילדע אלפען, און דרינגט אריין צוליעב איהר אין דעם אייביגען שניי און נאכט פונ'ם נארד־פאל און דעם זיד־פאל.

דעם יודענס טאפפערקייט ווערט אבער ניט געבוירען אינסטינקטיוו אין די מוסקלען, זי ווערט ב ע פ ו י ל ע ן פון דעם שטארקען, שטרענגען מוח. ריכטיגער איז צו זאגען, אז אין די יודישע מוסקלען ווערט אויך יעמאלט, נאך דער בעפעהל פון דעם מוח, ניט געבוירען קיין טאפפערקייט. דארט שטעקט נאך אלץ די אינסטינקטיווע פחדנות פון דעם אבגעשוואכטען גוף. אבער זי, די פחדנות, בעקומט דעם בעפעהל פון דעם אלץ בעהערשענדען גייסט, זי זאל זיך פערוואנדלען אין טאפפערקייט, און זי טהוט דאס אונטער דעם שטרענגען בליק פון דעם גייסט, אבער זי טהוט דאס מיט ציטעריגע הענד און מיט א צאהן אן א צאהן קלאפענדיש. שוין דאס ווארט גופא: „בעהארצטקייט" ווייזט אויף דעם מקור פון דעם יודישען קערפער־

ארויפגעזעצט אויף א שוואכען צוקראכענעם קערפער. דאס זיינען מארך און נערוון, וואס האלטען זיך אויף שלאפע מוסקולען און ראכיטישע ביינער. אט די יודישע איינזייטיגקייט, דער איבערוואג פון דער נשמה איבער דעם גוף, האט דורכגעדרונגען אלע אידעאלען פון דעם יודישען פאלק. ש. ק; אנ־סקי האט דאס מיט אייניגע יאהר צוריק בעוויזען אין א מייסטערהאפטען אנאליז פון דער יודישער פאלקס־פאעזיע, דעהויפט פון די יודישע פאלקס־מעשות.

אויך דאס יודישע פאלק, האט ווי אלע פעלקער ליעב ה ע ל ד ע נ־ ט ו ם און שוימט אין תענוג, ווען עס הערט מעשה׳לעך וועגען דעם העלד און זיינע גענואלדיגע מעשים. אנ־סקי בעווייזט, אז די יודישע העלדען־ מעשות זיינען אין תוך אריין געבויט אויף דעמזעלביגען שטייגער, ווי די גויאישע, אז זיי האבען כמעט דיזעלבע טהעמען. דער איינציגער חלוק—א חלול, וואס גראבט אויס א תהום צווישען זיי,—איז נור דער: די גויאישע מעשות בעשרייבען און בעוואונדערן על פי רוב די קערפערליכע גבורות פון דעם שטארקען, געזונטען מוסקעל־מענשען: זייער העלד איז דער אום־ דערשראקענער ריטער מיט לאנץ און שפיז; די יודישע מעשות קוועלען און פון דעם גייסטיגען העלד, דעם צדיק, דעם פרומען, דעם למד־וואויניק און בעזונגען ווערען אלע מאל די גבורות און נצחנות, וועלכע דער פרומער צדיק בעווייזט איבער דער פיזישער קראפט. די פעראכטונג צו דעם גוף און בריה׳שקייט פון דעם גוף דערגעהט ביי דעם יודישען פאלק אזוי ווייט, אז ער שעהמט זיך גאר ניט מיט זיין ק ע ר פ ע ר ל י כ ע ר פ ח ד־ נ ו ת —א זאך, וואס קיין איין יוד קען דאס גאר ניט בענעהמען מיט זיין שכל. עס איז מיר ניט איינמאל אויסגעקומען צו הערען פון דעם עלטערען דור דערצעהלונגען ווי אזוי זיי האבען „געציטערט און געפלאטערט" אין דער אדער אין יענער קערפערליכער סכנה, וואס האט זיך זיי געמאכט אין לעבען. חאראקטעריסטיש איז דערביי געווען ניט די פחדנות אליין, גאר יענער כמעט בעריהמערישער תענוג, מיט וועלכען דער „העלד" האט גע־ שילדערט זיינע איבערלעבונגען. ער האט זיך ממש געפיהלט דערביי ווי א העלד, ווייל דער יודישער העלדען־אידעאל איז א גרויסע נשמה אין א צארטען ציטעריגען גוף. ביי א גוי וואלטען אזוינע מעשות און בעריהמע־ רייען ארויסגערופען א געפיהל פון עקעל, אקוראט ווי ער וואלט געהאט פאר זיך אנ׳אומווערדיגע גליטשיגע צוקראכענע מאסע, וואס ווילט זיך צו־ טרעטען און צורייבען מיט די פיס.

איך וויל בשום אופן ניט זאגען, אז דער יוד איז בטבע א פחדן. אדרבה, איך האלט די יודען פאר איינעם פון די העכסט קוראזשירטע פעלקער. אבער דעם יודענס „בעהארצטקייט"—א ווארט וואס דריקט אויס

פאדערונגען", פון„זיין הינטיש לעבען האט עס ניט וואס אנצואווערען".

איך גלויב ניט, אז אין הערר שיינקין רעדט דער יאוש—ער איז שוין א געפראוווטער צעהן יאהר שווערע ארבייט אין ארץ־ישראל אויף עעם פאסטען וואו ער איז געשטאנען, גיבען זיינע ווערטער צו אזא ווערטה אז אפילו אויב זיי זיינען ארויסגעזאגט געווארען אין אן אויסשליסליכען מאמענט, זיינען זיי אויך כדאי אויסגעהערט צו ווערען, און זאלען זיך אי־בער זיי פערטראכטען די, ווען דאס שיקזאל פון פאלעסטינא ריהרט נא־העגט אן ביים ארצען.

עס איז מעגליך, אז מאנכע ציוניסטען ווילען מיינען, אז ס'איז א טעות אי'צט צו פערעפענטליכען אזעלכע בריף. איך מיין אנדערש. איך רעכען אלס מיין פליכט איבערצוגעבען צום דרוק דעם בריף—אפשר איז ווירקליך צייט צו ווקסלען די אפיצי'עלע ציוניסטישע „פאליסי". אין אזא צייט האט קיינער ניט קיין מאנאפאלי'ע אויף קיין אמת'ן. אלץ בעדארף מען וויסען און איבער אלעס זיך אבגעבען א חשבון."

מיר האבען ניט וואס צולעגען צו דידאזיגע בריף. ווער עס האט גע'ליינט די טריבונע, דער ווייס מוזען צוגעבען אז א סך פון אונזערע אויספיהרונגען ווערען איצט בעשטעטיגט דורך ה' שיינקינס בריף. דא קאן מען שוין ניט רעדען ווענען הי'צ'ג קע פף און ניט שרעקען דעם עולם, ווי אויפגערעגט אקסען מיט א רויטען טוך, מיט'ן וואוט לעגיאן.

יודישע איינזייטיגייקט.(*)

עס איז שוין לאנג און ניט איין מאל בעמערקט געווארען, אז דער אוננארמאלער לעבען אונזערער, האט פערקריפעלט אונזער גאנצען מהות און אז די פערקריפעלונג טרעט ערגיץ ניט ארויס אזוי בולט, ווי אין דער א י י נ ז י י ט י ג ק י י ט פון אונזער גאנצען לעבען. מען האט אבער אין אמת'ן קיין בעגריף ניט, ווי טיף יענע איינזייטיגקייט ליעגט איצטער אין אונזער גאנצער נאטור און ווי־פיעלע צווייגען פון דעם פאלקס־לעבען זיי נעהמט ארום.

די ערשטע פון זיי ווארפט זיך אלעמען אין די אויגען און האט שוין געפונעוא סך פארשער, וואס האבען זיך פערנומען מיט אונטערזוכונ־גען ווענען א'הר. דאס איז דער אומגעהויער גרויסער איבערוואג, ווילכען דער „גייסט" האט איבער דעם „גוף". דער גאנצער מהות פון דעם יודען איז אנ'איינזייטיגער ספיריטואליזם, דאס איז א גרויסער שטארקער קאפף

(* די ארטיקלען פון ה' זשיטלאווסקי דרוקען זיך גלייכצייטיג אין „טאג"

איך פיהל איצט די ביטערקייט פון גלות, ווי קיינמאל ניט. איך וויל נעהמען נקמה נור דורך דעם קאמפף געגען גלות. דערווייל האב איך אבער קיין מעגליכקייט.

איך האב דא געלייענט דעם „יודישען קאנגרעס", נאך מיין מיינונג, איז דאס ניט נור א גליקליכער גדאנק, נאר דער אייניציגער אויסוועג. מיר האבען ניט וואס צו פערליערען. חלוקה־יודען—פונ׳ם אלטען אדער מאדערנעם סטיל—וועט מען תמיד ערלויבען צו בלייבען אין לאנד „צו היטען די מויערען". און צו א נאציאנאלען און מענשליכען לעבען וועלען מיר זיך ניט דערשלאגען אהן מענשליכע מיטעל. אויב מיר וועלען זיך ניט בענוצען מיט דער היסטארישער שטונדע—וועט אונזער שיקזאל זיין—גלות און חלוקה, שמוץ און דערשלאגענקייט, אפשר נאך הונדערטער יאהר. איצט איז דאס יודישע פאלק מחויב צו קומען מיט זיינע פולע פאדערונגען. פון זיין הינטיש לעבען האט עס ניט וואס אנצואווערען, עס קאן זיך אבער דערשלאגען צו דער התחלה פון א מענשליך לעבען, געמוג האבען מיר געארבייט ווי משרתים אין די פאדער־צימער פון די האררען, מיר מוזען אונז זוכען א פלאץ ווי חשוב׳ע־גענסט. איך גלויב, אז מען וועט אונז אזוי בעסער צונעהמען, און אויב מען זאל אונז אפילו אראבווארפען פון פון אלע טרעפ—וועלען זיי און מיר זעלבסט כאטש וויסען, אז מען האט אונז פערטריבען, ווי מענשען, וואס וויסען, וואס זיי ווילען, ניט ווי אן אבד נבזה.

מיט ציונס־גרוס

אייער מ. ש י י נ קי ן.

וועגען דעמדאזיגען אויפריכטיגען און טראגישען בריעף, ווילכער בעווייזט די אמת׳ע שטימונג פון אונזערע בעסערע פיאנערען, שרייבט א בעקאנטער ניו־יארקער ציוניסט אין טאג:

„הערר שיינקין איז צוזאמען מיט נאך בעדייטענדע פאלעסטינענזער כלל־טהוער ארויסגעטריבען געווארען פון לאנד און ריכט אב גלות אין אלעקסאנדריען. הערר שיינקין איז איינער פון די לעבעדיגסטע און אפטימיסטישע פיגורען אינ׳ם ציוניזם. אין פאלעסטינא האט ער געשפיעלט די ראלע פונ׳ם „קליין־קאלאניזאטאר" און איז געווען א פריינד פון טערקיי און פון דער צופאסונגס־פאליטיק. אלס אוס ישקינס רעכטע האנד און דער אפיציעלער פערטרעטער פון די „חובבי־ציון", איז ער, זעלבסטפערשטענדליך, ניט געווען פון די עקסטרעמע, פון די אונפארזיכטיגע — זיין פראגראם איז געווען ארבייט אום יעדען פרייז און בי׳ אלע בעדינגונגען. אין זיין בריעף הערט איהר אנ׳אנדער נאטע, ער רעדט געגען „מאדערנער" חלוקה, שטימט צו דערצו, „דאס אידישע פאלק זאל קומען מיט זיינע פולע

די גאנצע צייט, וואס מען האט זיך געראנגעלט מיט דער גזרה, און נאך איצט, קאן איך מיך ניט צוגעוואוינען צום געדאנק און צום פאקט, איך פיהל א פסיכאלאגישע און נאציאנאלע בעליידיגונג. מיך האט מען דאך ארויס־געשיקט ניט אלס אנ׳אונטערטאן פון א פיינדליכען לאנד, נאר ווי א יודען, וואס וויל האבען א פאטערלאנד (אלס א ציוניסט). וואוהין שיקט מען מיך? וואו איז מיין פאטערלאנד? צעהנדליגער יאהרען האב איך געחלום׳ט וועגען דעם אלט־נייעם פאטערלאנד, צעהן יאהר האב איך דארט געוואוינט, האב דארט געשלאגען טיפע ווארצעל, האב אוועקגעגעבען מיין לעבען צו דער ארגאניזאציאן און רעפארם פונ׳ם עקאנאמישען און גייסטיגען לעבען פון לאנד, איך בין געווען איבערגעגעבען און געטריי צום פאליטישען לעבען פון דעם פאלק, וועלכעס בעהערשט דאס לאנד, איך האב אין דער ריכטונג געווירקט אויף דער גאנצער סביבה, וויל איך האב געוואוסט אויף זיכער, אז דאס איז די שיטה, וועלכע איז גוט פאר אונז און פאר זיי, איצט טרייבט מען מיך ארויס, ווי א האר דעם קנעכט זיינעם, און אין מיין פער־זאן וויל מען פערטרייבען דעם גאנצען געדאנק אונזערען, די נאציאנאלע האפנונג.

די סיסטעם פון דזשעמאל־פאשא, וועלכע ער אליין האט פיעל מאל אויסגעטייטשט פאר אייניגע פון אונז, איז פאלגענדע: די צעהנדליגער טויזענדער יודען, וואס וואוינען אין ארץ־ישראל, וועט מען געבען אלע רעכטע, אפילו רעגיערונגס־לאנד וועט מען זיי געבען, כדי זיי זאלען ניט לעבען פון צדקה. מען וועט זיי ערלויבען צו ארגאניזירען זייער געזעל־שאפטליך לעבען דורך אייגענע געמיינדע־פערטרעטער. א ב ע ר פ א ר ק י י ן פ א ל ו ו ע ט מ ע ן פ ו ן ה י י נ ט א ו ן ו י י ־ ט ע ר נ י ט ד ע ר ל א ז ע ן א פ י ל ו נ ו ר א י י ן י ו ד ע ן צ ו ק ו מ ע ן א י ן ל א נ ד .

דאס איז זיין שיטה און די שיטה פון דער פארטיי „יוניאן און פראג־רעס" אזוי לאנג ווי זי וועט האבען די רעגיערונג אין איהרע הענד—האט ער געזאגט.

אונזער גירוש איז געווען א דעמאנסטראטיוער גירוש, וועלכער האט ענטהאלטען נאך א דעמאראליזאציע, וויל דורך פערזענליכער השתדלות האט ער גלאזען אין לאנד די, וועלכע האבען ביי איהם אויסגענומען די ערשטע צוויי, וועמען ער האט מוחל געווען, האט ער געזאגט אז ער איז זיי מוחל, וויל זיי זיינען מיט איהם און זיי וועלען קעמפפען געגען די פרעמדע יודען. ער און זיי האבען געוואוסט, אז זיי זאגען אייגער דעם אנדערען ליגען, און דא איז די דעמאראליזאציע פון דעספאטיזם—פון אין זייט, און גייסטיגע קנעכטשאפט—פון דער אנדערער.

ביי דער ארטאדאקסיע, זיי עסען ניט און טרינקען ניט מיט אונז. קורץ און קלאר: אז זיי זענען נור א „נאציאן־עהנליכע" גרופע.

אט אזוי ארבייטען זיי. עס איז פשוט אונמעגליך נאכיאגען זיך, אויב דו ווילסט וויסען, וואס זיי טהוען. אומעטום זענען זיי. און לויט די פרטים און איינצעלנע טהאטען קאן מען בולט זעהען דאס גאנצע בילד פון פוי־לישער פאליטיק. אונווילענדיג שטעלט זיך די פראגע:

— ווי אזוי וועט אויסזעהען זייער וויעדער־געבוירענע מלוכה־ארד־נונג? לויט זייער כלל־ארבייט געשעצט? אדער לויט די פוילישע פובלי־ציסטיק? אדער גאר לויט די מעשים פון דער פוילישער מיליציע אין וואַרשוי?

בן־א ל י ה ו.

א ב ר י ע ף.

אלעקסאנדריע, 5־טען אקט. 1915.

פרייַנד,—

איהר ווייסט אודאי דעם גאנצען ענין פון די 50 פאלעסטינער כלל־טוער און ארבייטער, וועלכע מען האט געוואלט פערטרייבען פון ארץ־ישראל. ארום פינף חדשים האבען מיר געקעמפט; דורך א בעמיהונג ביי דזשעמאל־פאשא האט מען פון דעם צעטיל אראבגענומען א צוואנציג מענ־שען פון די אלטע (ליב אבוהב), די מיטגליעדער פונ'ם ועד פון תל־אביב און אויך די לעהרער, חוץ דר. לוריה. די מעהרהייט פון די ארבייטער האט מען ניט געפונען, אנשטאט אייניגע פון זיי האט מען אנדערע ארויסגעשיקט: למשל, אויף דעם ארט פון ארבייטער זייד האט מען דערטאפט דעם דרו־קער אתין, אנשטאט איינעם רזשאווסקי האט מען געפאקט דר. זאגאראדסקי, אנשטאט דעם ארבייטער טשערקאוויטש האט מען ארויסגעשיקט דעם קאלאניסט טשערקאוו, דעם ראש הועד פון נס־ציונה. אנשטאט דעם פועל־ציון דוידסאן, וואס איז אוועקגעפאהרען נאך צוריק מיט עטליכע יאהר, האט מען דערטאפט אנ'אנדער דוידסאן; אייניגע ארבייטער האט מען יא געפונען און ארויסגעשיקט... אויף קיין פאל האט דזשעמאל־פאשא ניט געוואלט מוחל זיין מיר און לוריה'ן. מיר האבען פון קאנסטאנטינאפאל בע־קומען א ידיעה, אז מען האט פון דארט געגעבען א בעפעהל אונז צו לאזען דערווייל אין לאנד, אבער צי האט זיך דער בעפעהל ניט ערהאלטען, צי דזשעמאל פאשא האט איהם ניט געוואלט פאלגען—אויף מארגען נאך יום־כפור האט מען מיך און מיין פאמיליע (צוזאמען מיט דר. לוריה'ן און דר. זאגאראדסקי'ן) ארויסגעשיקט קיין אלעקסאנדריע.

דרוקט אויפ'ן ערשטען פלאץ אנ'ארטיקעל: „צו דער יודען־פראגע אין פוי־
לען". דער ארטיקעל געהערט א פאליאק'ן: „א פוילישער געאסע שרייבט
אונז", — בעמערקט די רעדאקציע.

אויב איהר ווילט וויסען, וואס אייגענטליך עס טיילט מיט דער „פוי־
לישער געאסע" די דייטשע סאציאליסטען, נעהמט דאן פשוט א נומער
פון „זשעמשטינא" אדער „סטראסבורגער צייטונג". אפילו ניט די „נאווא־
יע וורעמיא"...

דער גאנצער אומגליק בעשטעהט אין דער פינסטערער, ארטאדאק־
סישער יוז ישער מאסע. „דער גרונד פאר דער יודישער אבזונדערונג איז
אויסשליסליך דאס פעסטהאלטען זייערס (פון די יודען) ניט נור אן די יו־
דישע רעליגיאן, נאר אויך אן דעם יודישען ריטוס". דערדאזיגער ריטואל
האלט זיי ווי געשמיעדט אין קייטען. „זיי מיינען אלץ, אז זיי זענען די
אויסדערוועהלטע פון גאט. די יודישע ארטאדאקסיע הערשט אונבעשרענקט
איבער די יודישע מאסען. דער ריטואל האלט זיי אין קנעכטשאפט, וואורום:

*Ein Jude, der irgendeine dieser rituellen Vorsch־
rifte ueberschreitet, wird von seinen Glaubensgenossen
verfemt, gemieden".*

די לאגע פון דעם יודישען פראלעטאריאט איז א שרעקליכע, א
אונבעשרייבליך געדריקטע, א דאנק דער „גייסטיגער קנעכטשאפט" ליידעט
ער שווער עקאנאמיש:

*„Diese Herrschaft ist ein furchtbares Ungluеck für
das jüdische Proletariat".*

נאטירליך, האבען זיך געפונען אין פוילען אזעלכע מענשען, וואס
האבען אלס שפאס אויסגעקלערט א מין יודישע „נאציע". דעם פוילישען
געאסע געפעלט עס ניט, און ער ערקלערט קאטעגאריש:

— „א נאציאן־עהנליכע גרופע, ניט א נאציאן, זאגען מיר..."

און ווי עס פאסט פאר א זוהן פון פאלק, וועלכעס איז קיינמאל ניט
געווען קיין כלי־זיין אין די הענד פון יעזואיטישע ארדענס, וועמענס מלוכה
לעבען האט קיינמאל ניט געליטען פון קלעריקאליזם, וועמענס קולטורעלע
לעבען איז געווען לחלוטין פרעי פון די ווירקונגען פון די קסענדזס, בע־
ויפטעט ער, אז:

— „די שווערסטע פראגע, וועלכע דארף געלעזט ווערען, איז: ווי
בעפרייט מען די יודישע פאלקסמאסען פון דער דאזיגער ארטאדאקסיע?"

ניטא קיין נאציאן, ניטא קיין שום עקאנאמישער קאמפף, ניטא קיין
באיקאט, קיין פאליטישע קאנפליקטען, קיין קולטור־נאציאנאלע פראבלע־
מען, גארנישט, נאר: די יודען זענען א פינסטערע מאסע, זיי זענען קנעכט

צ י י ט י ג בעאיילען זיי זיך „אינפארמירען" דעם ענגלישען געהילף־מי־
ניסטער פאר אויסערליכע ענינים דעם לארד ס ע ס י ל. ר ע כ ט ־
צ י י ט י ג „בעקענען" זיי דעם סאציאליסטישען בערלינער „פארווערטס"
מיט דער לאגע, כדי ער און זיינע לעזער זאלען וויסען, אין וואס בעש־
טעהט דער יודישער נאציאנאליזם אין פוילען, צו וואס ער שטרעבט און
וואס ער איז.

באמת, וואונדערבאר!

דער פערטרעטער פון ג ר י י אין פארלאמענט, לארד ר א ב ע ר ט
ס ע ס י ל האט זעהר וואהרים אויפגענומען דעם רעדאקטאר פון „טאג"
און האט מיט איהם, ווי עס שיינט, גרינדליך גערעדט וועגען אלע יודישע
ענינים. יעדענפאלס זעהט מען פון די פערעפענטליכטע געשפרעכען און
דער בריעפליכער קארעספאדענץ, אז דער לארד האט זיך ניט פערלאזט
אינגאנצען אויף די „אינפארמאציעס", וואס זענען געגאנגען פון וואהרשו־
וואס פאר א חאראקטער עס טראגען די פוילישע אינפארמאציעס קאן מען
זעהען פון א בריעף, וועלכער איז דאטירט „וואהרשוי, דעם 16־טיין יולי"
און איז איצט פערעפענטליכט. עס איז נור ניט אנגעשריעבען דער מחבר
פונ׳ם בריעף. אבער זיין נאמען דארף מען אייגענטליך ניט האבען.

נאטירליך, בעשטעטיגט ער אלע בלבולים און רכילות. געוויס,
שטעהט ער אויף דער וואך פון דער „מערב׳דיגער" קולטור אין דער
„מזרח׳דיגער" אייראפא. נאטירליך האט דערדאזיגער מחוצף ספעקולירט
אויף דעם, וואס זיינעם קארעספאדענט איז ניט בעקאנט די אמת׳ע לאגע
האט ער די יודען ארויסגעשטעלט אלס די פערפאלגער פון די פאליאקען.

לויט׳ן גאנצען טאן פון לארד סעסיל׳ס בריף קאן מען אבער זע־
הען, אז ער האט ריכטיג אבגעשאצט דעם פערזוך איהם צו „בעארבייטען"
אין ענגלאנד צוויייפעלט מען איצט, דוכט זיך, איבערהויפט, אין דער קול־
טורטרעגעריישער ראל פון דער „מערב׳דיגער" פוילע זאינ׳ם „מזרח"־אייראי־
פא. ניט אזוי לייכט אפערירט מען דארט מיט׳ן שרעק־וואורט „מזרח".

געבראכט האב איך דא די גאנצע געשיכטע נור דערצו, כדי צו בע־
ווייזען אין וועלכער ריכטונג „זיי" ארבייטען, אז זיי האבען אפילו ניט גע־
פונען פאר נויטיג איינשטילען אביסעל זייערע באנדעס חאטש אי דער
איצטיגער, פאר זיי אזוי קריטישער צייט.

עס קומט נור אויס צו וואונדערען זיך, ווי אונערמידליך און אלזיי־
טיג עס ארבייטען די בערופענע בעשיצער און פערטיידיגער פון דער מערב׳־
דיגער קולטור. און אויך די מיטלען און ארט פון זייער קאמפף זענען אזוי
פערשיעדענארטיג און אלזייטיג!

די טעג האט, למשל, דער כשר׳ער בערלינער „פארווערטס" אבגע־

אויף מארגען האט פרוי פוהרצייג׳ס עלטערע טאכטער, סימע, בע־
געגענט דעם מיליציאנט בורעווסקי און געפרעגט איהם, פארוואס ער האט
געשלאגען איהר שוועסטער. און ער האט איהר אויף דעם ברוטאל געענט־
פערט. „איך וועל דיר פאר אזא פראגע ארעסטירען". און ווירקליך זונטאג
אין אבענד איז ער ווידער געקומען אין דער וואהנונג פון פרוי פוהרצייג
און ארעסטירט איהרע טעכטערס חתנים, שלמה און משה קליינמאן, שפע־
טער שוין אין בעצירק, האט ער געפאדערט, אז עס זאלען קומען אויך דער
אלמנה׳ס ביידע טעכטער, פריידעל און סימע, און יוען זיי זיינען געקומען,
האט ער זיי בידע פערהאלטען."

געשלאגען, געפייניגט, געשמיסען אלעמען, אהן א אונטערשיעד פון
עלטער און געשלעכט. געשלאגען מיט שטעקען, מיט די העגד, מיט די פיס.
גזילות אין צענטר פון דער שטאדט, באנדיטיזם אין די פארשטעדט און
פינסטערע געסלעך, א רויבעריי אויף די שטעדטישע זאסטאוועס.— —

איך ליין די דאזיגע קורצע, טרוקענע נאטיצען, וועלכע זענען אונ־
טער געשריבען פון דעם רעדאקטאר פון „טאג" הערמאן בערנשטיין, וועל־
כער האט זיך ערשט אומגעקעהרט פון דער רייזע איבער אייראפא, און
נעהם גלייך דערנאך אין די הענד א פרישען נומער פון די "פוילישע
בלעטער„ (8) אין וועלכען איך געפין, צווישען פערשיעדענע אנדערע
מאטעריאלען, די פאלגענדע צוויי שורות: „גרענצלאז לויבט ד״ר. באר
די פוילישע זיכערהייטס־און־ארדנונגס־דיענסט, וועלכע ווערט אוסגעפיהרט
פון דער בירגער־מיליציע."

דאס האט דער פוילישער זשורנאל, וועלכער ווערט, אגב, ארויסגע־
געבען פון דעם יודען פעלדמאן, ארויסגעאפפט פון א צופעליגער קאר״ס־
פאנדענץ אין דעם „לייפציגער טאגעבלאט" א פאר שורות און איילט זיך
מודיע זיין אלע די, וואס אינטערעסירען זיך מיט דעם שיקזאל פון דער
ווארשויער בעפעלקערונג, אז אלץ איז דארט אין בעסטער ארדנונג און אז
מען לויבט די גלענצענדע ארבייט פון דער מיליציע.

ווי עס שיינט, האבען מיר דא צו טהאן מיט ערשיינונגען פון אזא
ארט, וועלכע דארפען אונז ניט חדוש׳ען, און צו וועלכע מיר מוזען, אייר־
געגטליך, זיין תמיד גוט צוגעגרייט. מיר ווערען נאך אלץ איבעראשט,
פערוואונדערט, און קענען נאך אלץ ניט פערבינדען אט־די אלע אייג־
צעלנע פאקטען אין א גאנצעס. דערווייל אבער ארבייטען „זיי" אונאויפ־
הערליך און פלאנמעסיג. ב ע צ י ט ע נ ס דערצעהלען זיי אין פאריז
וועגען דעם, אז אין וואַרשוי ווערען די פאליאקען געשלאגען און באיקא־
טירט פון די יודען, ב ע צ י ט ע נ ס בעקענען זיי די וועלט מיט דער אויסגע־
צייכענטער ארבייט פון דער וואַרשעווער בירגער־מיליציע. ד ע כ ט־

פרוי אויפגעלאדען איהר האלבען קארעץ קארטאפעל אויפ'ן וואגען.

ביי דער ראגאטקע האט א מיליציאנט ערפאהרען דעם פרייז, וואס זיי האבען געצאהלט פאר די קארטאפעל און האט זיי געדופען אין בעצירק אין אכאטא.

דארטען האבען די יודען בעמערקט ווי דעו מיליציאנט האט מיט זיין שטעקען געשלאגען א פרוי, מינדעל גאלדציהער דער פוילישער פרוי האבען די מיליציאנטען אומגעקערט איהרע קארטאפעל אבער די קארטאפעל פון די יודען האבען זיי אויפ'ן ארט פערקויפט צו 3 רובעל א קארעץ און האבען די יודען פאר זייער סחורה קיין גראשען ניט בעצאלט. אנשטאט דעם, האט מען זיי אריינגעשלעפט אין א צימער און זיי אוועגעלעגט אויף א טיש און מיט שטעקענס געשלאגען, דערנאך האט מען זיי מיט די פיס ארויסגעבריקעט אין דרויסען."

„דעם 6 טען אויגוסט 1915 איז רפאל צווייבוים, פאנסקא 100, געווען עדות פון א מיספער'שטענדניס צווישען דער 15 יעהריגער מיידעל העלענע שמוקלער און פרוי איזאווא (פאנסקא 97 א'). צווייבוים האט זיך אנגענומען פאר דאס בעליידיגטע מיידעל, און דערפאר האט איהם א מחנה מענשען אנגעהויבען צו שלאגען. די מיליציע, וואס איז דערביי געווען, האט ניט נאר ניט פערטהיידיגט דעם יודען געגען המון, נאר אויך אליין איהם געשלאגען. די אנגעלעגענהייט איז פארגעבראכט געווארען פאר'ן פרידענסגעריכט פונ'ם 6 טען בעצירק, און דאס געריכט האט נאר פעסטגעשטעלט די זאך, אבער ניט בעשטראפט די, וואס האבען געשלאגען צווייבוים'ען."

„צו דער אלמנה פערל פוהרצייג (פראגע, מאסקיעווסקא 27), איז גע־קומען דער פערוואלטער פון הויז, בורעווסקי, וועלכער בעטיליגט זיך אין דער מיליציע, און האט ביי איהר געפאדערט רענט. פרוי פערל האט איהם געגעבען צוויי רובעל. געווענליך פלעגט זי צאהלען רענט 3 רובעל א וואך, אבער דערפאר וואס זי האט איצט פערלארען איהר פערדיענסט, און האט געמוזט אליין ערנעהרען זיך און די קינדער, פון וועלכע קיינס פערדי־ענט גארנישט, איז זי איצט ניט אימשטאנד געווען מעהר צו צאהלען. שבת איז אבער בורעסקי ווידער געקומען און ווידער געפאדערט געלד. פרוי פערל איז אין דערהיים ניט געווען און איהם האט אויפגענומען איהר טאכ־טער, פריינדעל 17 יאהר אלט, און געבעטען ניט צו איילען מיט'ן געלט, ביז דער פערדיענסט וועט זיך ביי זיי פערבעסערן. בורעווסקי האט געענטפערט מיט פעטש. אין דעם אויגענבליק איז אנגעקומען די מוטער און אויף איהר פראגע, פארוואס ער שלאגט איהר טאכטער, האט בורעווסקי גראב געענט־פערט: „אויב איהר וועט ניט שווייגען, וועל איך אייך אלע דער'הרג'ענען" און איז אוועק.

די דייטשע מאכט לאזט צו געוואלדטהאטען, וועלכע זענען ניט געווען אין וואַרשוי, אפילו אין די צייטען פון דער רוסישער הערשאפט דארטען.

מיר איז ניט בעקאנט, צי אין דער אמעריקאנער פרעסע האבען זיך בעוויזען דייטשע ערקלערונגען; אבער וואס פאר ערקלערונגען עס זאלען אויך קומען, וועו זיי זאלען אפילו שטאמען פון די פאליאקען גופא, זענען זיי ניט ביכולת אבצושוואכען דעם אייַנדרוק, וואס עס מאכען אזעלכע נא־טיצען:

„יוסף ראבינאוויטש איז געשטאנען אין אייזאקזאהן'ס אפטייק אויף נאוואליפקי אין סמאטשא־גאס. ער האט בעמערקט ווי א מיליציאנט שלאגט א יודען. ניט קוקענדיג אויף דער ווארנונג פון זיינע פריינד ער זאל זיך ניט מישען, איז ראבינאוויטש צוגעגאנגען און געפרעגט דעם מיליציאנט, ווארום ער בעהאנדעלט אזוי א יודען. די זאך איז דאן געבראכט געווארען פאר'ן בירגער־געריכט, וואו ראבינאוויטש איז פעראורטיילט געווארען צו צוויי טעג געפענגניס. דער ריכטער האט איהם דערביי ערקלעהרט, אז מען האט אבזיכטליך געגעבען די מיליציאנטען גומי־שטעקענס, כ ד י ז י י ז א ל ע ן ז י י ב ע נ ו צ ע ן."

„דעם 15־טען אויגוסט, 8 אזייגער פריה, איז נ. י. שיך פון פאוויא 32 געגאנגען אין נאווא־קארמעליצקא גאס און האט בעמערקט ווי אייניגע מיליציאנטען זיינען בעפאלען א פערבייגעהער און איהם מיט זייערע שטע־קענס געשלאגען. זיי האבען איהם דאן אוועקגעשלעפט צום הויז, וואו עס געפינט זיך דער 5־טער בעצירק און האבען איהם דארט וויעדער געשלא־גען. די איינוואוינער פון די ארומיגע הייזער, וועלכע האבען דערהערט דאס געשריי פונ'ם געשלאגענעם, האבען דורך די פענסטער און באלקאנען ארונ־טערגעשריען, בעטענדיג מען זאל דעם מאן ניט אזוי שלאגען. די מיליציאנ־טען האבען צוריק ארויפגעשריען: „חזרים! פערמאכט אייערע פענסטער!" א מיידעל, וועלכע איז צופעליג פארבייגעגאנגען איז געשלאגען געווארען. דאסזעלבע איז געשעהען מיט א אינגעל, וועלכען זיי האבען אזוי געשלאגען אז ער איז אומגעפאלען און זיך ניט געקענט אויפהויבען. פויליש פרויען וואס האבען דאס צוגעזעהען, האבען הארציג געלאכט, ווי מען שלאגט יודען."

„דעם 28־טען אויגוסט 7 אזייגער אינדערפריה, זיינען די יודען וואלף בראכשטיין פון טשעפלא 7, אברהם משה ראפאפארט, טשעפלא 9 און אליהו מיהלשטיין, גזשיבאווסקא 57, געפאהרען קיין אכאטא, וואו זיי האבען געקויפט קארטאפעל צו 2 רובעל דעם האלבען קארעץ, צוזאמען פאר 6 רובעל. א בעל עגלה האט געפיהרט זייערע קארטאפעל אהיים פאר'ן פרייז פון 20 קאפ. דעם האלבען קארעץ. אויפ'ן וועג האט אויך א פויליש

זיין, אז פיעל מעהר זין האבען די ווערטער פון זש. זש. ר ו ס א, וועלכער האט געשריבען אין זיין „*Considerations sur le gouvernement de Pologne et sur la reformation projectee en avril* 1772" אז „פוילען, וואס בעשטעהט פון די גרויזאמסטע „קרעפאסטני־קעס" און א קערפערלאזער עקזעלאאטירטער מאסע, איז א לעבעדיג פוי־לענדער ארגאניזם . . ."

שמיץ?! געוויס זענען לעכערליך די אנטראפאלאגישע אויספארשונ־גען פון דער אנטיסעמיטישער פובליציסטיק, וועלכע בעווייזט די ירידה פון אונזער ראסע און די אנווועזנהייט פון רויבערישע אינסטינקטען ביי די יודען. אבער, עס איז דאך ניט קיין קוריאז, דער היסטארישער טעזיס וועג־גען דער אזיאטישער אבשטאמונג פון דער פוילישער שליאכטא, וועלכע האט קיינמאל ניט, אין קיין פעריאד פון דער פוילישער געשיכטע — מיט אויסנאהמע, אפשר, פון די לעצטע יאהר־צעהנטען פון דעם פוילישן־פרוי־סישען קאמפף — ניט געהאט קיין שום שייכות און געמיינזאמעס מיט די גרויסע מאסען פון פוילישע פויערים און ארבייטער. אפשר מוז מען ווירק־ליך זוכען א דערקלערונג פון דעם דאזיגען אזיאטענטום אין די פארשונ־גען פון ו ו ע ב ע ר, פ י י ס ק ע ר, ש א פ י ר י ק ס און פיעל אנדערע, וועלכע רעכענען פאר דערוויזען די סאציאלע און ראסען־גע־מיינשאפט פון דער פוילישער שליאכטא מיט'ן אינסטיטוט פון זשופאן, וועלכער שטאמט פון די ה ו נ ע ן, פון אנגעקומענע רויבער, וועלכע האבען בעזיעגט און פערקנעכטעט די פריעדליכע פוילישע לאנדווירטשאפט־ליכע בעפעלקערונג . . . איז דען די לאגע פון דעם פוילישען פויער אין אנהויב פונ'ם פערגאנגענעם יאהרהונדערט ניט געווען פיעל שרעקליכער, ווי דער מצב פון די פערקנעכטעטע פויערים, אי אין מזרח אי אין מערב פון פוילען?

שמיץ! און דאס — נאך דער אלוועלטליכער אגיטאציע און פראפא־גאנדע אין נאמען פון וויעדערגעבורט פונ'ם פאלק פון „מערב'דיגער"קול־טור וועלכעס, היט אין מזרח די אינטערעסען פון דער געבילדעטער אי־ראפא. —

„שמיץ אין ווארשוי!.."

אזוי איז געווען בעטיטעלט דער לייט־ארטיקעל פון דער ניו־יאר־קער יודישער צייטונג „דער טאג", וועלכע האט פערעפענטליכט א ריעזי־גען מאטעריאל וועגען די רציחות און גזילות פון דער פוילישער מיליציע אין ווארשוי, מאכענדיג פאר דעם אלעמען פעראנטוואָרטליך די דייטשע מאכט. דאס בלאט וועגדעט זיך צו דעם איצטיגען באטשאפטער אין וא־שינגטאן, גראף בערנסטארף, מיט דער פאדערונג צו ערקלערען, פארוואס

די טריבונע

No. 6 — 5 יאנואר 1916 — קאפענהאגען.

די פאליאקען ביי דער ארבייט.

ס׳קאן זיין, אז ס׳איז, ווירקליך, ניט אלעמאל כדאי איבערצונעהמען פרעמדע קאמפפס־מעטאדען, — אפילו וואן עס האנדעלט זיך וועגען דער וועדע, וועגען די הייליגסטע רעכט פונ׳ם אייגענעם פאלק. ס׳איז דאך פארהאן א געוויטעס נ א ר מ א ל ע ס רעכטס־בעוואוסטזיין אפילו אין די איצטיגע טעג; ס׳מוז דאך זיין א וויפיעל־עס־איז אננעהמבארער קריטערי אפילו פאר דער עקסטרעמסטער דעמאגאגיע; זאגאר די גרעסטע אויפרעגונג פון א פערהעצטען און מיט שנאה דורכגעדרונגענעם המון מוז דאך אויך האבען א געוויסע גרענץ, פערהאלטענדע צענטרען.

און דאך... שמיץ, קערפערליכע שטראפען. דאס ש ט ע ק ע ן ־ מ א ר ט י ר ע ר ט ו ם, וואס די יודען מוזען איצט אויסליידען מצד דער פוילישער מיליציע אין וואַרשוי, ווירקט שווער אויפ׳ן געמיט. אין די אויגען הויבט אן צו שווינדלען און דער קאפף דרעהט זיך, וועז דו ליינסט וועגען דעם גרענצלאזען באנדיטיזם פון דער נאציאנאלער מיליציע פון א פאלק, וואס רייסט זיך אזוי ליידענשאפטליך צו זיין פאליטישער וויעדער־ געבורט . . .

א נייעם קאמפס־לאזונג האבען זיי איצט ארויסגעלאזט: — „מזרח־ י ו ד ע ן ! . . ." „ מ א נ ג א ל ע ן ! . . " „ פ ע ר י ו ד י ש ט ע מ א נ ג א ל ע ן ! . ."

יא, אבער עס קאן זיין, אז פיעל מעהר רעכט האט געהאט ד י ו ־ מ א ר י ע, וועמען דער ה ע ר צ א ג ש ו א ז ע ל האט אין יאהר 1770 געשיקט קיין פוילען צו בעקענען זיך מיט׳ן לאנד, און וועלכער האט זיך אומגעקעהרט מיט די ווערטער:

— „די פאליאקען זענען די אזיאטען פון אייראפא . . . "

רוסלאנד און די פעלקער, וועלכע לעבען אין רוסלאנד, מאהלען זיי איצט אלס א שווארצען פלעק אויף דער קארטע פון אייראפא. אבער ס׳קאן

Di Tribune *Nr 6*

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אינהאלט:

בן־אליהו	די פאליאקען ביי דער ארבייט	1
מ. שיינקין	א בריעף	8
ד"ר. ח. זשיטלאווסקי	יודישע איינזייטיגקייט	11
וו. זשאבאטינסקי	„די לייטונג ארבייט"	25
י. ראגאווין	ארום דעם קריזיס	28
אבקלאנגען און נאטיצען		32

פרייז: 7 סענט, 25 אוירעס, 30 פפענ̈יג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Soldenfeldtsgade I

1916

עס ווערן אנגענומען

אבאנענטען אויף דעם צווייוועכענטל. זשורנאל

„די טריבונע"

די טריבונע ווערט געבוירען אין א מאמענט פון א וועלט־קריזיס, און האט נאר איין ציעל: זי וועט רופען דאס יודישע פאלק צו אנ׳אק־טיוער ראלע אין דער איצטיגער גרויסער צייט. איהר לאזונג איז: א ק ט י ו י ז ם. איהרע קאנקרעטע פאדערונגען זיינען: אלוועלטלי־כער יודישער קאנגרעס, גלייכבערעכטיגונג, ארץ ישראל.

— יעדעס העפט ענטהאלט 32 זייטען און קאסט 25 אוירעס. —

אבאנענעמענטען־פרייז: 1 קר. 50 אוירעס א קוואַרטאל.

אדרעס פון קאנטאר און רעדאקציע:

„Di Tribune," Soldenfeldsgade 1. København B.

אלע פאסטקאנטארען אין איראפא נעהמען אן אבאנענטען אויף די טריבונע

JENSEN & RØNAGER

- BOGTRYKKERI -
PRÆGEANSTALT
PAPIR EN GROS

DR. TVÆRGADE 9. :: KØBENHAVN
TELEFON 8253

Redaktør: M. Grossmann. רעדאקטאר-ארויסגעבער: מ. גראסמאן.

Trykt i Jødisk Folketidendes Bogtrykkeri, Larsbjørnstræde 23.

אלעקסנדריער באטאליאן אין גאלדענעם בוך.

די צווייטע רשימה (זעה נומ. 3):

מ. זילבערבערג — ק; 1 קר; סלאר — 2 קר; י. שטיקגאלד — 3 קר; ווייסבא"ד — 5 קר; ב. נאחעמזאהן — 1 קר; ברוך גריגסט — 2 קר; י. אנשעלאוויץ — 1 קר; ה. זילבערבערג — 1 קר; ב. גליק — 2 קר; מ. קירזשנער — 1 קר; אליהו טראצקי — 5 קר; בסך־הכל 24 קראנען, צוזאמען מיט דער ערשטער רשימה 54 קראנען.

פון דער רעדאקציע.

מיט בעפריעדיגונג קענען מיר מיטיילען אונזערע פריינד, אז די ערשטע נומערן פון דער „טריבונע" זענען באגעגענט גע־ווארען פון דער גאנצער יודישער פרעסע (אויסער דער דייטשער און אפיציעל ציוניסטישער, וועלכע פערשווייגען אונזער זשורנאל) מיט ווארימע סימפאטיע. א חוץ דעם האבען מיר ערהאלטען א רייהע בעגריסונגס־בריעף פון ארגאניזאציעס, פעראיינען און איינצעלנע פערזאנען, צווישען זיי: פונ׳ם „יודישען קאנגרעס־קאמיטעט" אין ניו־יארק, פונ׳ם „נאציאנאל־סאציאליסטישען אגיטאציאנס־קאמיטעט", פון די לאנדאנער „ציערי ציון", פון דעם החבר־פעראין „התקוה" אין לאזאנע און פיעל אנדערע.

די דאזיגע סימפאטיע גיט אונז צו קראפט און ענערגיע ווייטער פארטצוזעצען אונזער ארבייט, ניט פערלאזענדיג אויף קיין רגע אונזער פאזיציע.

מיר בעטען אלע אונזערע פריינד און אנהענגער שטיצען און פער־ברייטען „די טריבונע".

פון דער עקספעדיציע.

מיט דעם הייטיגען נומער ענדיגט זיך דער אקטאבער־קווארטאל. פונ׳ם זעקסטען נומער הויבט זיך אן דער נייער יאנואר־קווארטאל. די פריהערדיגע אבאנענטען דארפען איינצאלען נור 1 קר. 25 איירעס, ווייל זיי האבען ערהאלטען אינ׳ם פאריגען קווארטאל נור 5 נומער׳ן אנשטאט זעקס. מיר מאכען אויפמערקזאם אונזערע לעזער דערויף, אז אמ־בעסטען איז צו אבאנירען זיך אין די פאסט־קאנטארען, וועלכע נעהמען אן אבאנענטען צום פרייז פון 1,50 פאר א קווארטאל.

וואַרטלי׳כער לייטונג, אהן א איינציגען מיטגליעד פון אקציאנס־קאמיטעט. מיר זעהען אין אזא צושטאנד א ערנסטע געפאהר, וועלכע בעלייכטעט דעם אלגעמיינעם טרויעריגען מצב פון אונזער ארגאניזאציע. אדער, אפשר רעכענען אונזערע פעראנטוואַרטליכע לייטער, אז דאס קאפענהאגענער ביורא איז בכלל נאר א דעקאראציע, כדי צו פערמאכען עמיצען דאס מויל, און עס האט נאר איין אויפגאבע: צו פערמיטען די קארעספאנדענץ צווישען די מיטגליעדער פון א. ק. און איינצעלנע לאנדסמאנשאפטען? פאר דעמדא־זיגען בעשיידענעם צוועק געפינען מיר די ביורא־הוצאות, וואס דערגרייכען ביז 2000 קראן א חודש, פאר צו גרויס. אין דער איצטיגער שווערער צייט מוז מען שפארען, געהרטע הערען!

גיט אונז א צייכען!

פון איינצעלנע בריף און צופעליגע ידיעות ווייסען מיר, אז די צאהל פון די, וואס סימפאטיזירען דער „טריבונע" און זענען מסכים מיט דיי הויפט־אידעען און לאזונגען פון אונזער זשורנאל איז גאנץ גרויס. אין פערשיעדענ וועלט־טיילען און שטעדט געפינען זיך, סיי יחידים און סיי גרופען פון יודישער יוגענד, וואס חלומען וועגען אנ׳אקטיוער יודישער פאליטיק. זיי זענען אבער איינזאם און דערווייטערט איינע פון די אנדערע, עס פעהלט דער נויטיגער קאנטאקט און צוזאמענהאנג. מיט אידלי׳כען טאג, וואס ברענגט אונז נעהענטער צו דער לאנג־ערוואַרטטער טהאט, וואקסט אבער אויך די בעדערפעניש אין א פערבינדונג צווישען אט־די אלע גרופען און יחידים. כדי צו בעקעמפפען די גלייכגילטיגקייט און דעם וויעדערשטאנד פון דער ארומיגער סביבה, מוזען זיך אלע אקטיווע עלעמענטען פעראייניגען און ארגאניזירען. מיר וועלען זיך דעריבער צו אונזערע פריינד און אנהענגער מיט דער בקשה:

— גיט אונז א צייכען!

גיט אונז א צייכען, אז איהר זייט מיט אונז, כדי מיר זאלען עס רעכטצייטיג וויסען און בערעכנען. זאלען אלע די, וואס פיהלען זיך סאלידאריש מיט אונזערן קאמפפס־רוף מעלדען זייערע אדרעסען און אריינטרעטען מיט אונז אין א פערבינדונג.

גיט אונז א צייכען! שרייבט אויפ׳ן אדרעס:

„Di Tribune", Soldenfeldsgade 1.

אין אלגעמיין יודענפיינדליכע אפיציער־קרייזן, וועלען פיגורירען פער־טרעטער פון דער העכערער מיליטערישער מאכט. עס איז פאר אונז העכסט וויכטיג פעסטצושטעלען, אז די אנטיסעמיטישע העצע שטאמט פון די שטא־בען און דעריבער פערשפרייט זי זיך אזוי שנעל ווי א מגפה איבער דער ארמעע. אהן דערדאזיגער אפיציעלער קוועלע וואלט די לאגע געווען צו דערליידען, ווייל דער יודישער סאלדאט איז א גוטער און מוטיגער חבר".

„סעקרעטערען־ווירטשאפט".

אין די יודישע בלעטער האט זיך די טעג בעוויזען פאלגענדע ידיעה: „דאס ציוניסטישע ביורא אין קאפענהאגען טיילט מיט, אז דער ביז־איצטי־גער לייטער פון ביורא, מיטגליעד פונ׳ם אקציאנס־קאמיטעט, ה׳ לעא מאצ־קין, איז אבגעפאהרען קיין אמעריקא, און זיין ארט האט פערנומען ה׳ ד״ר יאקאבסאהן, מיטגליעד פונ׳ם קליינעם אקציאנס־קאמיטעט". דידאזיגע ידיעה וואלט געקלונגען גאנץ פיין און בעוויזען, ווי אויסגעצייכענט עס פונקצי־אנירט די ארגאניזאציאנס־מאשין, וועז . . . וועז זי וואלט געווען וואהר. ליידער איז אבער די זאך ניט אזוי.

מיר געפינען עס פאר אונזער חוב רעכטצייטיג בעקאנט צו מאכן, די מיטגליעדער פונ׳ם גרויסען אקציאנס־קאמיטעט און די לאנדסמאנדשאפ־טען מיט דער אמת׳ער לאגע פון אונזער נייטראלען ביורא.

ה׳ מ א צ ק י ן איז, נעמליך, ווירקליך אבגעפאהרען דעם 24־טען נאוועמבער, אבער מיט צוויי טעג שפעטער האט אויך ה׳ ד״ר יאקאבסאהן, וועלכער האט געזאלט פערנעהמען ה׳ מאצקינס פאסטען, פערלאזען קאפענ־האגען. עס זענען שוין דורכגעגאנגען כמעט פיער וואכען אן אונזער ביורא איז פויגעל־פריי, אהן א פעראנטוואָרטליכען לייטער. ה׳ יעקאבסאהן איז דא ניטא.

עס איז בלי ספוק, אז נאר פערזאנען מיט א אונבעפלעקטער רעפוטא־ציע און אבסאליוט פערטרויענסווערטע קענען פארנעהמען דעם פאסטען פון א סעקרעטער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, אבער עס איז דאך פארהאן א גרויסער אונטערשיעד צווישען פון קאנגרעס געווהלטע מיט־גליעדער פון א. ק. און אנגאזשירטע יונגע דאקטוירים. קודם כל אין דעם, וואס די ערשטע זענען פ ע ר א נ ט ו ו א ר ט ל י ך פ א ר ד ע ר א ר ג א נ י ז א צ י ע און יודישער געזעלשאפט און די אנדערע נאר, פאר זייערע פרינציפאלען.

מיר מוזען דעריבער בעצייכנען עס אלס אונערהערט, וואס אין אזא וויכטיגער צייט געפינט זיך אונזער איינציגעס „נייטראלעס ביורא" אין די הענט פון צוויי סעקרעטערען, — אהן א שום קאנטראל, אהן א פעראנט־

טיגקייט פון די דאזיגע בלעטער, וועלכע דארפען „אויפהאלטען די שטי־
מונג פון אחדות און בריידערליכקייט אין דער רוסישער ארמעע", וואס איז
צייטווייליג אייגנעשטעלט געווארען נאכ'ן קוזשי־סקאנדאל, ווען „נאש
וועסטניק" האט זיך אזוי נידריג קאמפראמעטירט, האט זיך איצט וויעדער
אנגעהויבען. אנשטאט „נאש וועסטניק" קומט „ארמייסקי וועסטניק", וואס
ווערט אריסגעגעבען ביים שטאב פון הויפט־קאמאנדירענדען איבער די
ארמעען פונ'ם דרום־מערב'דיגען פראנט. די צייטונג, וועלכע ווערט פער־
בריייטעט אין דער גאנצער ארמעע דרוקט איצט טאג־טעגליך די מאוס'טע
רכילות און בלבולים אויף די יודען. ווי עס האט זיך איצט אריסגעשטעלט
ווערט דער דאזיגער מיליטערישער ארגאן רעדאגירט פון איינעם ראדיא־
נאוו, א מיטארבייטער פון „זשעמשטשינא", וועלכע רעכענט זיך פאר דער
געמיינסטער צייטונג אין רוסלאנד.

אין איינעם פון די לעצטע נומערן (192) האט ה' ר א ד י א נ א ו ו
אבגעדרוקט אנ'ארטיקעל, וואו ער ערקלערט, אז די שמחה, מיט וועלכער
די בעפעלקערונג פון פינסק האט באגעגענט דעם קייזער ו ו י ל ה ע ל ם
איז גאנך פערשטענדליך, ווייל די גרויסע מעהרהיי־ט פון דער שטאדט־בע־
פעלקערונג בעשטעהט פון יודען... נאר זיי האבען געקענט בעגעגענען דעם
קייזער מיט שמחה. ווייטער שרייבט איינער א ט י מ א פ ע י ע ו ו,
אז די אלע צרות פון דעם רוסישען פויער און ארבייטער, וועלכע ליידען
אין מאנגעל פון כליין־געלד קומען פון די יודען, וועלכע האבען בעהאל־
טען דאס מינץ אין זייערע קאסטענס. גלייכצייטיג ווערען געזוי איבערגע־
געבען די אלע מעשות וועגען די יודישע קריעגסגעפאנגענע אין דייטש־
לאנד, וועלכע הערשען איבער די רוסען, בעשווינדלען זיי, שפיאנירען,
מסר'ען אויף זיי די דייטשען, שלאגען זיי, און אזוי ווייטער. די יודישע
קריעגסגעפאנגענע געבען ארויס רוסישע געהיימניסען א. א. וו.

אזעלכע און עהנליכע זאכען ווערען געדרוקט פון טאג צו טאג. די
אלע בעשולדיגונגען זענען ניט ניי, אבער וויכטיג איז פעסטצושטעלען, אז
צייטונגען, וועלכע עס ווערען ארויסגעגעבען פון די שטאבען העצען די
רוסישע סאלדאטען געגען די יודען, און קודם כל געגען זייערע יודישע
קאמעראדען.

די דאזיגע סיסטעמאטישע אגיטאציע האט שוין געפיהרט צו „גוטע
רעזולטאטען". צווישען די יודישע און רוסישע סאלדאטען קומען פאר ערנ־
סטע צוזאמענשטויסען. די מיליטער־געריכטען וועלען זיך אין גיכען דארפען
בעשעפטיגען מיט א רייהע פון אזעלכע קאנפליקטען, וועלכע בעווייזען וויי
פויגעל־פריי עס איז דאס לעבען פונ'ם יודישען סאלדאט אין דער רוסישער
ארמעע. אין איינעם פון די פראצעסען, וואס האט אויפגערעגט אפילו די

קיין אלעקסאנדריע אויף א מאנאטליכע, גוט פערדיענט רוהע, מיט פולען געהאלט, און איך גלויב, אז דאס וועט מיטווירקען פאר א צופלוס פון נייע רעקרוטען. דידאזיגע מענשען האבען זייער זאך געטהאן אויסערארדענטליך גוט, ארבייטענדיג מיט זייערע מולען אונטער א שווערען קאנאנען און ביקסען־פייער, ארויסווייזענדיג אויף אזא אופן א מעהר שווערע ארט פון העלדישקייט, אידער די סאלדאטען אויף די פאדערשטע פאזיציעס, וועלכע עס האלט אונטער די אויפרעגונג פון דער שלאכט גופא".

פון פאלקאוניק פאטערסען'ס בריף (קאמאנדיר פונ'ם Zion Mule Corps אויף די דארדאנעלען):

„די מיינונג, אז דער Z. M. C. איז כלומרשט ניט קיין שלאכט־אב־טיילונג איז א טעות. מיר זענען אין אלע הינזיכטען עקיפירט גאנץ געווי וויי די בריטישע אינפאנטעריע (ביקסען, פאטראנען, א. א. וו.). אין דעמדא־זיגען זין שטעלען מיר מיט זיך פאר אן'אויסנאהמע פון דעם אלגעמיינעם טיפ טראנספארט־סאלדאטען. מיר האבען פיעל מאל מיטגעהאלפען ביי דער פערטיידיגונג פון די טראנשעען אין די ערשטע טעג, וועו איטליכער אי־בעריגער ביקס איז דא געווען נויטיג, כדי אבצושלאגען טערקישע אטאקעס. אויף אזא אופן האבען מיר פערלוירען, דערהר'גטע און פערוואונדעטע, אן'ערך א זעקסט'חלק פון אונזער באטאליאן. דערביי איז די ארבייט פון צופיהרען אמוניציע צו דער פייער־ליניע געווען אזוי געפעהרלך, אז דער קאנאנען און ביקסען־פייער האט ביי אונז געדויבט איבער הונדערט מולען.

„איך בין גליקליך צו ערקלערען, אז אונזערע מענשען, הגם דאס זענען אלץ געווען ניט קיין געלעהרענטע סאלדאטען, האבען זיך אויסגע־וויזען אויסערארדענטליך גוט, און האבען דא פערדיענט די אנערקענונג פון אונזערע קאמאנדירען. אייניגע פון זיי זענען זוכה געווען צו בע־קומען די „*Distinguisted Conduet Medal*" וועלכע, ווי איהר ווייסט אפשר, ווערט הויך געשעצט ביי די בריטישע סאלדאטען. דער גוטער נאמען, וועלכען דער קארפוס האט זיך ערווארבען, דארף פיעל ער־לייכטערן די וויטערדיגע ארבייט פון זיינע איניציאטארען."

„ארמייסקי וועסטניק".

מען איז אונז מודיע פון פעטראגראד:

„אין דער געשיכטע פון די אונצעהליגע פערראט־בעשולדיגונגען און שפיאנאזש־בלבולים אויף יודען וועלען די אפיציעלע רוסישע מיליטער־צייטונגען, ווי „רוסקי אינוואליד", „נאש וועסטניק" און אנדערע פערנעה־טען א גאנץ חשובען פלאץ. די אנטיסעמיטישע און פראוואקאטארישע טע־

אויף זיי.

איך וואלט דארפען פערנעהמען א סך צייט ביים לעזער און א סך פלאץ אין בלאט, וועז איך זאל וועלען געגוי איבערגעבען, וואס מיר לע־בען איבער אין פינלאנד, וואו אלץ איז דורכגעזאפט מיט אנטיסעמיטיזם און שנאה צו דעם הייפעל יודען, וואס געניסט דארט גאסטפרייגדשאפט. ס׳איז אינטערעסאנט נאך צו בעמערקען, אז די יודען צאהלען דאפעלטע שטייערן: אלס "פינען" און "רוסען". זיי צאהלען דעם פינישען מיליטער־שטייער און גלייכצייטיג מוזען זיי געהען דיענען אין דער רוסישער ארמעע...

אין אלגעמיין איז די לאגע אזוי שלעכט, אז מיר וואלטען שוין וועלען חאטש געניסען עפעס אפילו פון יענע פערלייכטערונגען, וועלכע עס זענען א־צט געמאכט געווארען פאר די יודען אין רוסלאנד. אבער צו וועמען זאלען מיר זיך וועגדען? ווער האט דען אין זינען דאס הייפעל יו־דען, וואס איז פערוואגעלט און שמאכט אין פינלאנד? אפילו די פעטרא־גראדער יודישע כלל־טהוער, וואס געהערען צו דער קאדעטישער פארטיי האבען אונז געזאגט, או מען קען איצט גארנישט ניט טהאן, ווייל די קא־דעטען ווילען זיך ניט אייניייסען מיט די פינען, בפרט נאך, אז דאס איז א אינערער פינישער ענין. מיר האבען אבער מורא, אז אויב מיר וועי־לען איצט שווייגען, וועט מען אויך שפעטער אן אונז אינגאנצען פער־געסען.

מיר וועגדען זיך דעריבער צו דער יודישער פו׳עסע און דער געזעל־שאפט מיט דער איניגער בקשה בעקאנט צו מאכען די עפענטליכע מיינונג אין אייראפא און אמעריקא מיט די טרויעריגע פאקטען. אפשר וועט זיך עמיצער דערמאהנען אן די פינישע יודען בשעת די פריעדענס־פערהאנד־לונגען.

א. נ. ב.

אבקלאנגען און נאטיצען.

דער אלעקסאנדריער באטאליאן.

פון געגנראל י א ן ה א מ י ל ט א נ ׳ ס (געווען הויפט־קאמאנדירענדער אויף די דארדאנעלען) בריף צו ו ו . ז ש א ב א ט י נ ס ק י:

„פון דעם ערשטען מאמענט אן האט דער Zion Mule Corps צוגעציגען צו זיך מיין אויפמערקזאמקייט. זיינע מענשען האבען געמאכט אויף מיר א גוטען אינדרוק, און איך האב די גאנצע צייט אנגענומען אלע מיטלען, כדי צו ערהאלטען גאנץ דידאזיגע גרופע. ערב מיין אברייזע האב איך פערארדנעט, אז מען זאל די העלפט פון די מענשען אוועקשיקען

טארבען און דער פאטער איז מאביליזירט געווארען בשעת דער מלחמה. דער יונגעל איז געבליבען איינזאם און פערלאזען. די פינישע פאליציי האט אבער ערקלערט, אז דער יונגעל האט געוואוינט אין א ב א אויפ'ן זמך פון פאטערס וואוינרעכט, און ווי־באלד דער פאטער איז איצט ניטא אין אבא האט דער יונגעל קיין שום רעכט ניט דארט צו פערבלייבען.

די יודען (איינגעזעסענע, פינישע), וועלכע האבען בעקומען זייער וואוינרעכט פאר דער חתונה, האבען איצט געמוזט אין משך פון 7 טעג דערלאנגען אין סענאט אויפסניי בקשות, אז מען זאל ארויסגעבען וואוינ־רעכט אויך זייערע פרויען, ווייל דעם מאנס וואוינרעכט גילט ניט פאר דער פרוי... און ווען ניט, מוזען זיי זיך, הייסט עס, אדער גט'ען, אדער בי־דע פערלאזען דאס פרייע דעמאקראטישע פינלאנד.

אויך די יודען, וועלכע בעזיצען פולע וואוינ־רעכט, האנדעלס־רעכט און דעם בעסטען הכשר פון פאליציי טארען ניט פערבלייבען אין א צוויי־טער פינישע שטאדט מעהר ווי 24 שעה. דען דאס וואוינרעכט וועט געגע־בען נאר אויף צו געפינען זיך אין איין שטאדט, און דאס אויך, ווי איך האב שוין אנגעוויזען, אין איינע פון די דריי שטעדט: העלסינגפארס, אבא און וויבארג.

אויסער די אלע "וואוינרעכט־צרות" מוזען מיר נאך אויסשטעהען א סך מאראלישע יסורים און בעליידיגונגען סיי פון דער פאליציי און בע־פעלקערונג, סיי פון דעם געריכט. די פאליציי האט זיך די לעצטע צייט געמאכט א געוואוינהייט ביי איטליכער קלייניגקייט צו שלעפען די יודען אין פאליציי. מען רופט צוזאמען די גאנצע קהלה און.. מען זאגט אן, אז מען זאל, חלילה, ניט נעהמען צו זיך קיין יודישע דיענסט, אדער ניט לא־זען איבערנעכטיגען ביי זיך א יודען, אפילו א קרוב. עס עקזיסטירט אין פינלאנד א געזעץ, אז יודען זענען פסולע עדות. טרעפט זיך א שלעכטער ריכטער אדער אנ'אנטיסעמיטישער פראקוראר מאכט ער פסול די יודישע עדות. ערשט ניט לאנג, אין יאהר 1912, האט מען בעת א גרויסען פרא־צעס געפסלט צעהן יודישע עדות און ניט דערלאזען זיי אבצוגעבען א שבועה.

ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס מיר זענען דאך בסך־הכל 200—225 פאמיליעס אין א לאנד מיט איבער דריי מיליאן איינוואוינער, קומט אונז אויס פיעל צו ליידען פון די איצטיגע מלחמה־מהומות. פעהלט אויס קליין־געלד אין א שטאדט, שפירט מען מאנגעל אין מינץ, הויבט מען אן גלייך צו טענה'ן, אז דאס האבען יודען געטהאן. מען דערצעהלט דערביי דיזעל־בע מעשות, ווי אין רוסלאנד. און די פאליציי אונטערשטיצט עס דערמיט, וואס זי מאכט הויז־זוכונגען ביי יודען, פערגרעסערענדיג דעם חשד

די פינען און זייער פאליציי, — וועלכע האבען אזוי אונגערן די רוסישע שפראך און טענה'ן אלץ, אז די יודען וועלען „רוסיפיצירען" פינלאנד, האבען אליין זעהער שנעל אויסגעלערנט דאס וועדטעל „זשיד" מיט אלע איבעריגע מאוסע רוסישע זידלעריין, מיט וועלכע זיי בעשענקען דעם יודען, וועו ער פאלט אריין אין זייערע הענד.

דער יוד, וועלכער חאפט זיך אריין אין פינלאנד, איז דארטען גלייך צו א ווילדער חיה, וואס וועדט געיאגט פון די בלוטדורשטיגע יעגער. אויף די וואקזאלען פון די גרעסערע שטעדט שטעהען פאליציאנטען און קרימינאל־בעאמטע, וועלכע היטען, אז א יוד זאל חלילה ניט אריבערקומען אין שטאדט. מענשען מיט פערדעכטיג־יודישע געזיכטער וועדען גלייך ארעסטירט. צוליעב דעם זענען שוין אפט פארגעקומען סקאנדאלען, וויל מען האט על פי טעות ארעסטירט כשר'ע פינען. דער ט א ו א ס ג ו ס ־ ט ע ר גובערנאטאר האט ערשט ניט לאנג ארויסגעגעבען א בעפעהל, אז ניט נור פאליצ־סטען, נאר אויך פריוואטע פערזאנען זענען מחויב צו פערהאלטען יודען, אויב זיי טרעפען זיי אין גאס, אפילו פיער אזייגער בייי־נאכט.

די אלע שענדליכע פערפאלגונגען ווערען אנגעוועדעט ניט נור געגען אייגעוואנדערטע יודען, נאר אויך געגען די אין פינלאנד געבוירענע יודען, וועלכע בעזיצען שוין ד ע ם גליקליכען דאקומענט — דאס וואוינרעכט פון סענאט.

אין א ב א האבען זיך אייניגע ארעמערע יודישע פאמיליען בעזעצט אין דער ארבייטער שטאדט־טייל, — א פארשטאדט, וועלכע געהערט ניט אפיציעל צו דער שטאדט א ב א. איז זיך דער גובערנאטאר ו ו א ו ו א ־ ר י נ ע ן מיישב און מאכט אזא מין פשטל: „די יודישע רעכט בעשטעהען דאך מעהר ניט, ווי צו וואוינען אין שטאדט, דארף מען אלזא די יודען פון דארטען ארויסשיקען". ניט לאנג געקלערט, האט ער ערב ראש השנה בעפוילען, אז זיי זאלען אין משך פון צוויי וואכען ארויסציהען פון דארט. די בקשה פון דער געמיינדע, אז מען זאל זיי חאטש איבער'ן ווינטער דארטען לאזען, דען זיי זענען ארים און האבען ניט קיין מיטלען צו דינגען זיך אין שטאדט טייערע דירות, האט ניט געהאלפען. די ערשטע טעג סוכות האט מען זיי אלעמען ארויסגעשיקט. צ ו ו י י ע ל ט ע ר ע, ג ע ־ פ ע ה ר ל י ך ק ר א נ ק ע פ ר ו י ע ן ה א ט מ ע ן מ י ט ד י ב ע ט ע ן צ ו ז א מ ע ן א ו י ף ד ע ר ג א ס א ר ו י ס ג ע ו א ר פ ע ן.

אין א ב א האט די פאליציי ניט לאנג פלעצליך ארעסטירט א צעהנ־יעהריגען יונגעל, אבגעהאלטען איהם א הונגעריגען א גאנצען טאג אין דער פאליציי, און אין אוועגד אווענקגעשיקט מיט דער באהן קיין רוסלאנד. דער יודישער יונגעל איז א יתום: זיין מוטער איז ניט לאנג געש־

אויסצושטעהען כל־המיני געמיינע פערפאלגונגען און צרות. איך וויל דא ברענגען אייניגע פון די פיעלע טרויעריגע פאקטען, וואס מיר, יודען אין פינלאנד, האבען אין די לעצטע יאהרען געהאט אויסצוליידען. ס׳איז אויך כדאי צו בעמערקען, אז זייט ס׳איז אויסגעבראכען די מלחמה, איז די לאגע געווארען פשוט אונערטרעגליך.

מורא האבענדיג, אפשר וועלען צוליעב דער איצטיגער פערצווייפעלטער לאגע אין רוסלאנד, אייניגע יודישע פאמיליען אייגנווענדערן קיין פינלאנד, האט דער פינישער סענאט, אונטער דעם אייגפלוס און דרוק פון דער פארטיי „אלטע פינאמאנען" פונאנדערגעשיקט צו אלע גובערנאטארען אין לאנד שטרענגע צירקולייארען, אז מען זאל סיסטעמאטיש נאכזוהען און רעווידירען די יודישע פעסער און דאס וואוין־רעכט. די, וועלכע האבען ניט קיין גאנץ כשר׳ע וואוינרעכט פון׳ם סענאט (כדי צו פערבלייבען אין לאנד, מוז מען האבען א ספעציעלע ערלויבעניש פון׳ם סענאט, אויסערדעם דארף מען יעדע זעקס חרשים בעקומען א נייען פאס,) זאלען אין משך פון 24 שעה ארויסגעשיקט ווערען קיין רוסלאנד. עס איז שוין אן׳אלטער כלל, אז צירקולייארען, וואס ענטהאלטען נייע גזירות אויף יודען ווערען זעהער פ׳נקטליך ערפיהלט, מיט א בעזונדערער חומרא. און די פאליציי אין פינלאנד איז טאקע איצט טעגליך בעשעפטיגט מיט אויפצוזוכען און נאכשפירען, ווי ווייט מען קען חאפען א יודען. צענדליגער יודישע פאמיליעס, וועלכע לעבען אין פינלאנד זייט 15־10 יאהר,און וואס האבען ניט ערהאלטען פון סענאט קיין אפיציעלע „וואוינרעכט", ווייל זיי זענען אנגעקומענע פון רוסלאנד, האט מען אונבארחמנות׳דיג, אין משך פון 24 שעה ארויסגעשיקט קיין רוסלאנד. אלס א העכסטער חסד, האט מען אייניגע געגעבען א טערמין פון 7 טעג.

צוויי יודישע לעהרער, אנגעשטעלטע פון דער העלזינגפארסער יודישער קהלה, האט מען ארויסגעשיקט אין משך פון א מעת־לעת. עס האבען ניט געהאלפען קיין שום שתדלנות, אוניאיצט זענען אן׳ערך 60 קינדער געבליבען אהן זייערע לעהרער און מלמדים, און קענען ניט בעקומען קיין יודישע ערציהונג.

אן׳אלטען יודען, וועלכער איז ערב יום־כפור געקומען קיין העלסינגפארס, האט די פאליציי פערפאלגט, אויפגעזוכט איהם אינדערפריה אין שוהל, דארטען ארעסטירט און טאקי גלייך מיט׳ן שיפ ארויסגעשיקט קיין רעוועל. די געמיינדע־פארשטעהער זענען געלאפען צום גובערנאטאר, געוועדעט זיך אין סענאט, נאר עס האט גארנישט ניט געהאלפען. די בקשה איבערצולאזען דעם יודען חאטש אויף דעם אייניציגען יום־טוב׳דיגען טאג איז אבגעווארפען געווארען.

א בריף פון פינלאנד.

אין א צייט, ווען די אויגען פון דער יודישער געזעלשאפט זענען גאנץ געווענדעט צו רוסלאנד, פוילען און גאליציען, ווייל איך פערזוכען חאטש אויף א וויילע צוציהען די אויפמערקזאמקייט פון דער פרעסע צו דער יודישער לאגע אין פינלאנד, ניט ווייל די צרות פון די דארטיגע 200-225 יודישע פאמיליעס זענען אפשר גרעסער און מוראדיגער ווי אין די מלחמה-לענדער, נאר צוליעב די חאראקטעריסטישע אויסערליכע אומשטענדען, מחמת דאס אלץ קומט דאך פאהר אין א פרייען לאנד, וואס האט דורכגעפיהרט די גלייכבערעכטיגונג פון דער פרוי און האט אין פארלאמענט כמעט א דריטעל סאציאליסטישע דעפוטאטען. אויפן פרייהייטליכען פאן פונ׳ם פינישען לעבען ווירקען די יודישע רדיפות פיעל שטארקער און באליידיגענדער, בפרט נאך, אז מיר ווייסען גאנץ גוט ווי לייד־ענשאפטליך פינלאנד זעלבסט קעמפט נאך עד היום פאר איהר אונאבהענגיקייט און פרייהייט.

פיעלען איז עס כלל אונבעקאנט, אז די פינישע געזעצען וועגען יורען זענען די שלעכסטע אין דער וועלט, מען קען זאגען, די נידערטרעכטיגסטע. די פינישע געזעצען און די פינישע קאנסטיטוציע ווייסען ניט לגמרי וועגען יודען; ניט ווייל זיי מאכען ניט קיין שום חילוק צווישען קריסט און יוד, נאר, אדרבא, ווייל א יוד קען בכלל ניט זיין א פינישער בירגער. און אזעלעכע זענען טאקי בנמצא. די 250 יודישע פאמיליעס, וועלכע מיר רופען אן „פינישע", זענען אייגענטליך מייסטענס רוסישע איינגעוואנדערטע; די גרעסערע טייל פון זיי איז אבער אין לאנד געבוירען, רעדט פיניש, בעזוכט פינישע אדער שוועדישע שוהלען און לעבט מיט די טאג־טעגליכע אינטערעסען פון דער גאנצער ארטיגער בעפעלקערונג. זייער רעכטליכע לאגע איז אבער אויסערארדענטליך שלעכט און איז געבויט נור אויף גנאדע. זיי היינגען אין לופטען, ניט האבענדיג קיין באדען אונטער די פיס. ניט רעדענדיג שוין פונ׳ם שענדליכען יודישען פאס פון 1889 יאהר, וועלכער איז איינגעפיהרט געווארען פון דעם דאמאלדיגען ריין־פינישען סענאט אונטערן פארזיץ פונ׳ם פערשטארבענעם בעריהמטען פאליטיקער ל ע א מ ע ק ע־ל י ן, א פעראדנונג, וועלכע שטייגט איבער איגנאטיעווס „וורעמעניא פראווילא" און פיעל עהנליכע רוסישע רדיפות; ניט רעכענענדיג שוין די מאוסע בעגרענצונג פון וואוינ־רעכט (יודען מעגען זיך בעזעצען נאר אין אבא, העלזינגפארס, וויבארג, און טארען ניט ארויספאהרען ווייטער ווי דריי קילאמעטער פון דידאזיגע שטעדט), קומט אונז אויס איצט סיסטעמאטיש

מארקעס און דאסגלייכע. דאמאלט נאך, אין די ביכלעך פון „יעווריייסקאיא זשיזן" פאר'ן יאהר 1904, האב איך פראטעסטירט געגען די, וועלכע פאדערן אונבעדינגט עפעקטען און פעראכטען די קליינע ביהנען־ארבייט. ביי די־דאזיגע מיינונגען זענען מיר נאך עד היום געבליבען. אבער איטליכע זאך האט זיך איהר צייט. עפאחען פון שטילשטאנד פאדערען קליינע ביהנען־ארבייט. א עפאחע פון דעם גרעסטען וועלט־קריזיס פאדערט אנדערע מיטלען און וועגען. רעאלע פאליטיק בעשטעהט ניט אין דעם, אז מען זאל צו אנ'אויסערגעווענליכען מאמענט צוגעהען מיט רעצעפטען פון א נארמאלער צייט. רעאלע פאליטיק בעשטעהט קודם כל אין דעם, אז מען זאל פאר איטליכען פעראנטוואָרטליכען מאמענט געפינען יענע האנדלונגס־ווייזע, וועלכע פאסט צו די בעדינגונגען פונ'ם מאמענט. מיט איטליכער צייט מוז מען רעדען אויף איהר שפראך—ארער, איבערהויפט ניט רעדען, וואס פאר א שפראך עס[illegible]איז איצט ביי אייראפא—דאס זעהען און הערען מיר אלע. רעדען מיט איהר איצט מיט דער שפראך פון שקלים—איז ניט קיין רעאלע פאליטיק, נאר טאלענטלאזיגקייט און געדאנקענלאזיגקייט.

איך ווייס גאנץ גוט, אז דער „לעגיאן" האט א סך געגנער. נאר פונקט אזוי גוט ווייס איך אויך, אז די גרעסטע מערהייט פון זיי וואלטען אין דער טיעפענישׂ פון זייער נשמה געווען גליקליך און שטאלץ, ווען דידאזיגע אי־דעע וואלט זיך פערווירקליכט. ווייל דער גראדער שכל און דער געזונטער חוש פון איטליכען מענשען זאגט איהם, אז ס'זענען פאראן אויף דער וועלט זאכען, וועלכע מען קען ניט אבוואויגען און אבמעסטען, וואס זענען אבער שטארקער פון צאהלען און בעווייזען. מיט'ן אפלאמב פון צינ'יזם, וועלכער ווערט איצט מיט אזא כונה איינגעפלאנצט פון אונזערע פיהרער אין אונזערע רייהען, קאן מען נאטירליך אלץ לעכערליך מאכען. אבער אין זיך ווייסט איטליכער געזונטער מענש, אז אינ'ם יאהר 1916 וועגט איין טראפען בלוט פיעל מעהר, ווי א גאנצע פאס גוטען כרמל־וויין, און איין יודישע שלאכט־פאהן אין פאלעסטינא וואלט העכער און פערשטענדליכער געערעדט צו דער וועלט, ווי אלעס איבעריגע, וואס מיר קענען איצט זאגען, און איך בין זיכער איבערצייגט, אז אין יענעם מאמענט, ווען עס וועט זיך דערהערען דער רוף, וועט אין די הערצער פון דער יודישער יוגענד אויפ־וואכען דערדאזיגער פשוטער און געזונטער מענש, און ער וועט פשוט געהען שלאגען זיך פאר פאלעסטינא, ווי עס שלאגען זיך אלע מענשען, ביי וועלכען מען האט צוגענומען זייער פאלעסטינא.

וו. זשאבאטינסקי.

דאס יודענטום וויל לאזען הערען זיין שטימע בעת עס וועט בעש־
לאזען ווערען דער גורל פון פאלעסטינא? זאל־זשע עס דאן קענען רעדען
שטיצענדיג זיך אויף דעמדאזיגען פאקט, אזא בולט׳ען, קלארען און פער־
שטענדליכען. דאס וועט ניט זיין דער איינציגער אונזערער מאטיוו און
בעווייז, עס זענען נאך פאראן: די יודישע צרות, די עמיגראציע, דער
ישוב — אויך גאנץ וויכטיגע טעמים. אבער, אז ד ע ר ד א ז י ג ע ר בע־
ווייז אין ד ע מ ד א ז י ג ע ן מאמענט וועט האבען גאר א בעזונדערען
געוויכט, און אז דער דאזיגער מאטיוו וועט צוגעבען אונזער שטימע גאר
א בעזונדערען קלאנג, — דאס ניט צו פערשטעהן קענען נאר בלינדע און
טויבע.

אונז פרעגט מען אפט: און וואו איז די גאראנטיע, אז נאך דעם
אלעמען וועלען מיר ווירקליך בעקומען דאס, צו וואס מיר שטרעבען? אזא
גאראנטיע איז ניטא. זי קאן אויך בכלל ניט זיין. גרויסע מלוכות שטעלען
אויף די שלאכטפעלדער א האלבען מיליאן ביקסען, און פיהרען אמאל אויך
ניט אויס זייערס. אויך אונזערע בעמיהונגען קענען זיך ארויסווייזען אלס
ניט געניגענדע אדער רעזולטאטלאזע. דאס איז ניט פון אונז אבהענגיג. פון
אונז איז נאר אבהענגיג איינס: ווי בעשיידען עס זאלען ניט זיין אונזערע
מיטלען—אויסנוצען זיי אלע.

איך ווייס, אז אויף דעם אלעמען ענטפערען איצט געוועהנליך אונזערע
„פאסיוויסטען" מיט׳ן ליעבלינגס־ווערטל: „דאס איז דאך ראמאנטיזם".
זיי גענען אונז אן׳עצה אבצוזאגען זיך פון ראמאנטיזם און וויעדער אנהוי־
בען די רעאלע פאליטיק. זיי חזר׳ן אונז איבער די גרויסע אמת׳ן וועגען
דעם, אז דער ציוניזם איז א עוואליוציאנס־פראצעס, און אז אלע גרעסטע
ציעלען ווערען דערגרייכט נור מיט וואכעדיגער ארבייט. מיט א ביטערקייט
בין איך געצוואונגען צו זאגען: דאס זענען אלץ פוסטע ווערטער, אונטער
וועלכע עס איז ניטא קיין שום געדאנק און מיט וועלכע מען וויל נור
פערדעקען די שענדליכע און פערברעכעריש אונטעטיגקייט. וועגען דעם
עוואליוציאנס־פראצעס האבען מיר שוין געהערט: עס קען זיין, אז ניט
אלע האבען נאך פערגעסען, דאס די העלזינגפארסער פראגראם, אין וועל־
כער עס איז פארמולירט די עוואליוציאנס־קאנצעפציע פונ׳ם ציוניזם, איז
אויף א העלפט געשריבען מיט דער האנדשריפט פון די איצטיגע „ראמאנ־
טיקער". וועגען „וואכעדיגער ארבייט", זאל מיר ערלויבט זיין צו זאגען
pro domo mea, איז נאך מיט עלף יאהר צוריק האב איך עפענטליך דאקו־
מענטירט מיינע אכטונג צו איהר. איך האב דאמאלט ארויסגעגעבען א
בראשיורע „וואס צו טהאן" (טשטא דעלאט), אין וועלכער עס איז געווי
נאכגעוויזען, אז דאס וויכטיגסטע אין לעבען איז — פערשפרייטען שקלים,

פון דעם אקופאציאנס קארפוס. וויפיעל באטאליאנען עס וועלען דאן אויס־
געשטעלט ווערען "פון דן ביז בר־שבא" קען מען, נאטירליך, ניט פאר־
אויסזאגען, אבער יעדענפאלס איז קלאר, אז עס וועט זיך ניט האנדלען ניט
נור וועגען מיליאנען, נאר אפילו ניט וועגען הונדערטער טויזענד. די מלחמה
אויפ'ן טערקישען פראנט דערמאהנט, לויט איהרע ציפערען און דעם גאנ־
צען חאראקטער איהרען, אן די געוועהנליכע מלחמות פון די פריהערדי־
גע יאהרען; דעריבער קאן מען אויפ'ן גרונד פון די מלחמה־ערפאהרונגען
פון די לעצטע יאהרצעהנטען בילדען זיך געוויסערמאסען א בעגריף און
א מאס, — נאטירליך נור על פי ערך, די אמעריקאנער מלחמה צווישען
צפון און דרום, די דריי פרייסישע מלחמות פון 1864 ביז 1870, די טער־
קיש־רוסישע און די צווייטע באלקאנישע מלחמות זאגען אונז אלע איינס
און דאסזעלבע: צום מאמענט פון די פריעדענספערהאנדלונגען זענען די
הויפט־כחות פונ'ם זיגער קאנצענטריוט נעהענטער צו דער צענטראלער
באזע פונ'ם געגנער; אין דער פעריפעריע האלט מען געוועהנליך נור א
געוויסען מינימום פון אקופאציאנס־גארניזאן. אויסערדעם האנדעלט עס זיך
אין אונזערען פאל אום א ווייטע פראווינץ, וואו עס איז ניטא קיין ריין־
טערקישע בעפעלקערונג און וואו עט זענען פאראן א סך קריסטען און יו־
דען, דאס הייסט, דארטען קען מען ניט ערווארטען קיין אויפשטאנד צום
שוץ פון דער טערקישער הערשאפט. ביי אזעלכע בעדינגונגען, אויב מען
זאל דא אנוועגדען דעם מאסשטאב פון די דערמאהנטע ביישפיעלען, וואלט
אויף א געביעט פון 25 טויזענד קוואדראט־קילאמעטער ארויסגעקומען א
גארניזאן פון 15 ביז 30 טויזענד מאן, אויב ניט וועהניגער. נאטירליך, דאס
קאן ניט גילטען אלס אנ'אבסאליוט געוויער חשבון, ס'קען זיין, אז גראד
אין דעם פאל וועט מען דארפען האבען א פיעל גרעסערען אקופאציאנס־
קארפוס. עס איז אבער יעדענפאלס קלאר, אז דער מאסשטאב פאר פא־
לעסטינא איז א גאנץ אנדערער ווי, למשל, פאר פלאנדערן אדער פוי־
לען. א קאנטיגענט, וועלכער וואלט אונבעמערקט פארלוירען וועדען
אויף'ן מערב־פראנט, וועט האבען גאר אנ'אנדערען, א ספעציפישען גע־
וויכט אין גליל.

אין דעם איז דער גאנצער זין פון "לעגיאן". צום מאמענט
פון די פריעדענס־פערהאנדלונגען דארף
אינ'ם אקופאציאנס־קארפוס, וועלכער וועט
בעזעצען פאלעסטינא, געפינען זיך אידישער
קאנטיגענט. אויב עס וועט פערגאסען וע־
רען בלוט ביים בעזעצען פון פאלעסטינא,
דארף פארגאסען ווערען אויך יודיש בלוט.

אונזער שטימע וועט דערהערט ווערען, מוז איצט אנגעוועגדעט ווערען. צי די מיטלען וועלען געלינגען — דאס וועלען מיר זעהען נ א ך דעם, ווי מיר וועלען זיי פערווירקליכען. פון אלע מיטלען צו דעם אויבענדערמאהנטען צוועק איז דער קרעפטיגסטער — א לעגיאן. נאטירליך, אויך זיין מאכט וויל איך ניט איבערשעצען. געוויס, וויפיעל פרייוויליגע מיר זאלען ניט צוזאמענבעהמען, וועלען מיר ניט קענען "צווינגען" פראנקרייך אדער ענגלאנד צו לעזען די פראגע לויט אונזער וואונש געגען זייער ווילען. זיי זענען שטארקער פון אונז. וועז מיר זאגען, אז מיר ווילען אויף דער פריעדענסקאנפערענץ אויס׳פועל׳ן א בעשלוס, וועלכער איז גונסטיג פאר אונז, הייסט עס, אז מיר רעכענען איבערבויגען זייער רצון צו אונזערען גונסטען. אט דעמדאזיגען רעזולטאט רעכענען מיר צו דערגרייכען מיט דער הילף פון א גאנצער רייהע מאניפעסטאציעס, וועלכע זענען ביכולת מאכען א מאראלישען דרוק, צו איינע פון זיי געהערט, למשל, די פאליטישע בעדייטונג פונ׳ם ישוב. אלס א רעאלער פאקט בעווייזט ער נור, אז מיר זענען אין פאלעסטינא נור א קליינע מינדערהייט, אבער אלס מאניפעסטאציע פונ׳ם נאציאנאלען רצון און פון אונזערע קולטורעלע פאטענצען האט ער בלי ספוק א פאליטישען ווערט. דיפלאמאטישע אונטערהאנדלונגען — דאס איז א מאניפעסטאציע אין א ענגען קרייז; מיטינגען, פרעסע — דאס זענען מאניפעסטאציעס פאר א ברייטערען און גרעסערען עולם. אבער קיין איינע פון די דאזיגע מאניפעסטאציעס און קיין איינער פון די דאזיגע מיטלען פון מאראלישען ווירקען קאן זיך ניט פערגלייכען, לויט דער קלארהייט און געזעלשאפטליכקייט, לויט זיין דירעקטע קראפט פון א שלאג גלייך אין ציעל — מיט דער פאקטישער בעטייליגונג פון דער יודישער יוגענד אין דער אקופאציע פון פאלעסטינא.

נאטירליך, וואס מעהר אנטיילנעהמער, אלץ גרעסער איז די קראפט פון אזא מאניפעסטאציע. וען מיר וואלטען געקענט ארויסשטעלען אנ׳אר־מעע, לאמיר זאגען, פון הונדערט טויזענד מאן, דאן··· דאן וואלט די אי־דעע פון לעגיאן גאר ניט געהאט קיין געגנער. ליידער קען מען אפילו ניט רעדען וועגען אזעלכע צאהלען. דערפון איז אבער ניט געדרונגען, אז א לעגיאן וואלט געווען א אונבעמערקטער און בעדייטונגסלאזער טראפען אין ים. מען מוז נעהמען דעם ריכטיגען מאסשטאב. ניט דעם מאסשטאב פון דער גאנצער וועלט־מלחמה מיט איהרע צעהן־פראנטען, נאר דעם מאסשטאב פון ארץ־ישראל. אויב סיריען וועט צו דער צייט פון דער פריעדענס־קאנפערענץ זיין אקופירט פון די פעראייניגטע ארמעען, וועט עס אויף דער קליינער פאלעסטינא, וואס ליגט אגב אם ווייטעסטען פון דער צענטראלער באזע פון די טערקישע ארמעען, אויסקומען נאר א קליינער טייל

אנטאנט. אונזער אויפגאבע איז — גרייטען זיך צו דערדאזיגער קאניונקטור; דאס איז בעריגע איז נור נוצלאזער צייט־פערלוסט.

וואס איז א לעגיאן? דאס איז — א מיטעל דערצו, כדי צוצוגרייטען אונזער פאזיציע אויפֿן פאל פון סיריענס חלוקה. אין דעם בעשטעהט זיין גאנצער צוועק. איהם מוז מען אבגרענצען און ניט צונויפמישען מיט קיין שום אנדערע צוועקען. ס׳וואלט געווען לעכערליך, ווען מיר וואלטען, צום ביישפיעל, געהאט בדעה צו ווירקען מיט דער הילף פון׳ם לעגיאן אויפֿן אויסגאנג פון דער מלחמה צווישען דעם פיערפערבאנד און פרבונד. די דאזיגע ראל איז איבער דער קראפט ניט נור פון׳ם לעגיאן, נאר אויך פון דעם גאנצען יודישען פאלק, און דעריבער פרעטענדירט אויך ניט אויף איהר דאס יודענטום. אבער אין דער פראגע וועגען דעם, וועמען עס זאל געהערען פאלעסטינא אין א פאל וען סיריען וועט צוטיילט ווערען, דא וועט דאס יודישע פאלק וועלען און אויך מוזען שפיעלען א בעשטימט ראל. וואס מען וועט פאדערען, דאס איז אן׳אנדער פראגע, נאר אז דאס יודענטום מוז דערביי לאזען הערען זיין שטימע, דאס וועט קיינער ניט בעשטרייטען. אט אין דעם בעשטעהט דער צוועק פון׳ם "לעגיאן".

בקצור: אין דער מלחמה צווישען דעם פיערפערבאנד און פיערבונד קען נאטירליך א יודישער קאנטיגענט ניט שפיעלען קיין שום ראל. אבער אין דער פראגע וועגען דעם, צי עס וועט אויסגעהערט ווערען די יודישע שטימע אינ׳ם וכוח צווישען פראנקרייך און ענגלאנד וועגען דעם גורל פון פאלעסטינא, קאן די בעטיילִיגונג פון א יודישען קאנטיגענט אין דער אקופאציע פון פאלעסטינא ניא שפיעלען א ראל.

וואס פאר א ראל? א גרויסע צי א קליינע? וועלען דאס צו טרעפען איז צוועקלאז. די כחות פון׳ם יודישען פאלק זענען בכלל ניט גרויס, מיר פערגעסען עס ניט און פלאפלען וועגען דעם זאגאר צו פיעל. אין אונזערע קרייזען האט זיך פאר די לעצטע יאהרען שטארק ענטוויקעלט די פעסימיסטישע פראזעאלאגיע, פונקט אזא אויבערפלעכליכע, ווי די פריהערדיגע אפטימיסטישע פראזעאלאגיע פון די אסימיליאטארען. אינ׳ם איצטיגען מאמענט דארף מען אוועקווארפען דידאזיגע פלוידערייען. מען מוז בעשליסען אייגנס פון צוויי: צי האבען מיר בדעה לאזען הערען אונזער שטימע בייַ דער חלוקה פון סיריען, אדער ניט? אויב ניט, דאן האבען מיר בכלל נישט וועגען וואס צו רעדען, אבער די גרעסטע מעהרהייט פונ׳ם יודישען פאלק, אפילו צווישען אסימיליאטארען, איז מסכים דערמיט, אז מיר מוזען לאזען הערען אונזער שטים: אויב אזוי, איז איצט ניט די צייט צו חקרן׳ען זיך וועגען דעם צי מיר זענען שוואך, צי שטארק: מען מוז האנדלען, יעדעס מיטעל, וואס איז נאר ביכולת צו געבען אונז א איבעריגען שאנס. פאר דעם, אז

עמיגראציאנס־באנק (צום קאנקרעטען פלאן וועלען מיר זיך נאך אומקעהרען); ווי געזאגט, זענען שוין געמאכט געווארען פראקטישע פערזוכען די באנק צו פערווירקליכען, אבער ליידער קאן מען נישט מיט זיכערהייט זאגען, אז די איניציאטארען וועלען אימשטאנד זיין מיט זייערע אייגענע כחות אויפ־צובויען דיעזען וויכטיגען נאציאנאלען אינסטיטוט. דידאזיגע גרויסע אויפ־גאבע מוז איבערנעהמען די פערטרעטונג פון דעם יודענטום — דער קו־מענדער יודישער קאנגרעס.

מ. רעגאלסקי

לעגיאן.

ווי ס'איז בעקאנט, איז פאראן א פלאן צו בילדען א יודישען קאנטי־גענט, אלס א טייל פון דער בריטישער ארמיע, ספעציעל פאר די אפערא־ציעס אין פאלעסטינא. וועגען דעמדאזיגען פלאן דיסקוטירט מען זעהר פיעל, אבער דערביי צירקולירט ער מייסטענס אין א משונה'דיגער פארם. א לאנגע צייט האט מען די אידעע וועגען „לעגיאן" בכלל פערמישט מיט דעם אלעקסאנדריער באטאליאן. אנדערע רעכענען, אז די אנהענגער פון לעגיאן האבען בדעה צו „עראבערן פאלעסטינא" מיט אייגענע כחות, און וואונדערן זיך מיט רעכט, וואו וועלען מיר עס נעהמען אזעלכע קרעפ־טען. די דריטע מיינען, אז די אויפגאבע פונ'ם לעגיאן — איז מיטהעלפען דעם נצחון פונ'ם פיער־פערבאנד און דערפאר בעקומען, אלס א בעלוינונג, ארץ־ישראל, און אזוי ווייטער. דעריבער וועט עס זיין נוצליך איין מאל פאר אלעמאל צו ערקלערען וועגען וואס עס האנדעלט זיך. —

אינ'ם גרונד פון דער לעגיאן־אידעע ליעגט קודם כל יענער שטאנד־פונקט, וועלכער איז שוין געווי בעהאנדעלט געווארען אויף די דאזיגע עמו־דים. דאס איז — די אבסאליוטע אנערקענונג פון יענעם פאקט, אז די „טערקיי האט אונז ערקלערט מלחמה", און האט דאס געטהאן אהן א שום סיבה פון אונזער זייט, אין א מאמענט, ווען דאס גאנצע יודענטום, בעזונ־דערס דאס פאלעסטינענזישע, איז געווען גאנץ פריינדשאפטליך געשטימט בנוגע צו טערקיי. דאס בעדיידעט, אז די בעציהונג פון טערקיי צום ציוניזם איז נ י ט אבהענגיג פון אונזער האנדלונגסווייזע, פון דערדאזיגער זייט האבען מיר ניט וואס צו פערליירען. וועט זי מנצח זיין, וועט אונז זיין שלעכט, ווי מיר וואלטען זיך ניט געפיהרט אין דער צייט פון מלחמה. דע־ריבער איז די אייניציגע קאניונקטור, ביי וועלכער מיר קענען יא אויף־וואס עס־איז האפען, איז ס י ר י ע נ ס חלוקה צווישען די מלוכות פון דער

ווערען אויסגעגעבען יאהר־יעהרליך אויף שיפסקארטען און באהן־בילעטען. ביז צוואנציג מיליאן דאלארס ווערען איבערגעשיקט יעדען יאהר עמיגראנטען־געלדער קיין רוסלאנד. מעהר פון 2500 בענק בעשעפטיגען זיך אין אמעריקא מיט די געלד־אפעראציעס פון די עמיגראנטען (פערקויף פון שיפסקארטען, געלד־איבערשיקען, דעפאזיטען א. א. וו.) הונדערטער פריוואטע פינאנץ־אנשטאלטען ווערען רייך אויפ'ן חשבון פון דעם יודישען עמיגראנט; מיליאנען פון עמיגראנטען־געלדער ווערען פערלוירען, און דער יודישער געזעלשאפט איז ביז אהער נישט געקומען אויפ'ן שכל איבערצונעהמען אין איהרע הענד די עקאנאמישע אינטערעסען פון דעם עמיגראנט.

אן'עמיגראציאנס־באנק, וועלכע וועט זיך געפינען אונטער א שטרענגען געזעלשאפטליכען קאנטראל, וועט נישט נור ראטעווען דעם עמיגראנט פון דעם שווינדעל און עקספלואטאציע פון די פריוואט־אונטערנעהמונגען, נאר זי וועט אויך שאפען דעם געזונטען פונדאמענט פאר דער געזעלשאפטליכער עמיגראציאנס־ארבייט. אנשטאט דעם, וואס ביז אהער איז די גאנצע עמיגראציאנס־טעטיגקייט געלעגען אין די הענד פון פילאנטרעפען און בעלי־טובות, און איז אויסגעהאלטען געווארען אויף נדבות, — עפענט זיך איצט א מעגליכקייט צו שאפען א קוועלע פון הכנסות פון דער עמיגראציע גופא און דערמיט שאפען א געזונטען באדען פאר נ א צ י א נ א־לער ע מ י ג ר א צ י א נ ס־פ א ל י ט י ק, אנשטאט דער ביזהעריגער קלייניליכער און אונצווועקמעסיגער עמיגראנטען־הילף, וועלכע איז געאטהאן געווארען פון אונזערע פילאנטראפישע חברות.

די יודישע עמיגראציע מיט איהר יאהר־יערליכערה מיליאנען־ביודזשעט איז דער א י נ צ י ג ע ר צווייג פון אונזער עקאנאמישען לעבען, וועלכער האט ניט קיין אויסשליסליכען פריוואטען, אינדיווידועלען חאראקטער. די מיליאנען רובעלס, קראנען און דאלארס, וואס קאסטען אב די שיפס־קארטען, און די אלע אנדערע פינאנץ־אפעראציעס, וועלכע זענען פערבונדען מיט דער עמיגראציע — דאס איז כמעט אונזער אייניציגע נאציאנאלע ווירטשאפט, דאס איז אונזער וויכטיגסטער יודיש־נאציאנאלער ביודזשעט, און עס מוז פאר אונז איצט קלאר זיין, אז מיר יודען דארפען טהאן דאסזעלבע, וואס האבען שוין געטהאן די איטאליענער, טשעחען, איר־לענדער, — מיר דארפען איבערנעהמען אין געזעלשאפטליכע הענד, אין נאציאנאלען אייגענטום די ווירטשאפטליכע אינטערעסען פון דער יודישער עמיגראציע, און דאן ערשט וועלען מיר קענען קלעהרען וועגען א ראציאנאלער עמיגראציאנס־פאליטיק.

מיר האבען דא נור קורץ אנגעוויזען אויף דער גרונד־אידעע פון דער

די קומענדיגע עמיגראציע וועט זיין אלזא הויפטזעכליך א י ו ד י־ ש ע. און פאר'ן אמעריקאנער יודענטום שטעהט די חכנה, אז די אנטי־ עמיגראציאניסטישע בעוועגונג אין לאנד זאל ניט בעקומען אנ'אויסגעש־ פראכענעם יודען־פיינדליכען, אנטיסעמיטישען חאראקטער. די שונאים פון דער עמיגראציע וועלען וויעדער אויפהויבען א געוואלד, דאס מאל שוין ניט סתם געגען פדעמדע, נאר געגען דער אונגעהויערער צאהל י ו ד י־ ש ע איינוואנדערער. און די סכנה, אז די טויערן פון אמעריקא זאלען פערשלאסען ווערען, וועט אויפשווימען אויפסניי. די דאזיגע קאטאסטרא־ פע, וועלכע איז פאר די יודען אין רוסלאנד א גרעסערער אומגליק, ווי די אלטע שוידערליכע פאגראמען, מוז אויסגעמידען ווערען. מען מוז זע־ הען בעצייטענס צוגרייטען זיך צו דער קומענדיגער עמיגראציע. מען מוז שאפען די נויטינע מיטלען און געפינען די וועגען, ווי אזוי צו רעגולירען דעם קומענדיגען וואנדער־שטראם, אז ער זאל נישט פערפלייצען די שוין איבערפיהלטע, אנגעזעטיגטע צענטרען.

ווי אזוי טהוט מען דאס ? ווי אזוי שאפט מען די אינסטיטוטען, וועל־ כע זאלען זארגען פאר דער רעגולירונג פון דער יודישער עמיגראציע ?

דער יודישער קאנגרעס אין אמעריקא, ווי אויך דער אלוועלטליכער, או־ב ס'וועט געלינגען איהם צוזאמענרופען, וועט מוזען זיך שטעלען אלס איינע פון הויפט־אויפגאבען צו געפינען א תשובה אויף דער פראגע, און עס קען קיין שום ספוק ניט זיין, איז אין צוזאמענהאנג מיט דעם וועט דער קאנגרעס מוזען בעהאנדלען די פראבלעם פון א פינאנץ־ אינסטיטוט פאר דער רעגולירונג פון דער עמיגראציע.

ס'איז שוין פיעל גערעדט געווארען און ס'זענען שוין אויך פריהער געמאכט געווארען בעדייטענדע פראקטישע שריט—אי אין רוסלרנד, אי אין אמעריקא — צו שאפען א עמיגראציאנס־באנק (אין רוסלאנד פערנעהמט זיך מיט דעם די פעטראגראדער עמיגראציאנס־געזעלשאפט און אין אמעריקא איז דורך דער אינציאטיוע פון דערזעלבער געזעלשאפט געשאפען געווארען א באנק־קאמיטעט אונטער דעם פארזיץ פונ'ם ריכטער גרינבוים). דער הויפט־ ציעל פונ'ם עמיגראציאנס־באנק איז צו שאפען א געזונדען ו ו י ר ט ש א פ ט־ ל י כ ע ן באדען פאר דער רעגולירונג פון דער יודישער עמיגראציע. מען מוז ברעכען מיט'ן אלטען פילאנטראפישען פרינציפ פון עמיגראנטען־הילף און אויף זיין ארט אוועקשטעלען דעם פרינציפ פון עקאנאמישער זעלבסט־ הילף.

די יודישע עמיגראציע איז א מעכטיגער עקאנאמישער פאקטאר; מיט איהר איז פערבונדען ניט נאר א גרויסער מ ע נ ש ע ן־שטראם, נאר אויך א בעדייטענדער ג א ל ד־שטראם. מיליאנען רובעלס און קראנען

וועט עס פיהלט זיך מוטלאז, וועט עס האט פערלוירען די אמונה און בטחון, איהר אלע, וואס זייט אונזיכער און דורכגעלעכערט מיט צווייפעל, געהט אב אין א זייט, שטערט ניט, פערגיפטעט ניט אונזער גלויבען, לאזט אונז ניט בלייבען אונטעטיג אין דעם גרויסען אויגענבליק. מיר וועלען פערזוכען. פערלירען קענען מיר גארנישט, געווינען א סך, און קודם כל זעלבסטווירדע און א נאציאנאלע פערייניגונג.

מ. גראסמאן.

עמיגראציאנס־באנק.

די גרויסע סכנה, או די טויערן פון אמעריקא זאלען פערמאכט ווערען פאר אונזערע געמארטעטע עמיגראנטען איז דער ווילסאן פארביי. א דאנק דעם גרויסמוטיגען אקט פון פרעזידענט ווילסאן, וועלכער האט ארויפגעלעגט זיין וועטא אויף דעם „בוירנעט ביל", זענען דערווייל צוגעשטערט געווארען די פלענער פון די עמיגראנטען־שונאים, פון בוירנע ט, גאמפערס און קאמפאניע. איז אבער די סכנה ווירקליך אינגאנצען פערשוואונדען? וועלען די עמיגראנטען־פיינד נישט אויסנוצען דעם ערשטען פאסענדען מאמענט, כדי וויעדער ארויסצוטרעטען מיט זייערע פלענער וועגען נייע עמיגראציאנס־גזירות?

די מלחמה וועט זיך ענדיגען. די וואנדערונג פון אייראפא בכלל וועט זיך אפשר טאקי ניט פערגרעסערען. אייראפא וועט זיך נויטיגען אליין אין ארבייטס־העגד, כדי צוריק אויפצובויען איהר חורבות. דאס ווירטשאפטליכע אויפבויען, וואס וועט, וואס מוז קומען נאכן קריעג, וועט אבהאלטען די פעלקער פון אייראפא פון צו וואנדערען אין דער נייער וועלט. אבער, ווי שטענדיג, וועלען מיר יודען בלייבען א אויסנאהמע. דאס רוסלענדישע און גאליציש יודענטום וועט זעהער וועניג, אדער גארנישט געניסען פון די ווירטשאפטליכע גליקען, וואס וועלען קומען נאך דער מלחמה, ווייל צו שטארק איז דארטען דער חורבן און בראך. די יודען וועלען מוזען, ווי פריהער, אין נאך א גרעסערער מאס, זיך נעהמען צום וואנדערשטעקען, כדי צו אנטלויפען פון די רואינירטע שטעדט און שטעדטלעך, פון דעם אונערטרעגליכען גיהנים אין פוילען און ליטא. און א אונגעהויערער יודישער וואנדער־שטראם וועט זיך א לאז טהאן קיין אמעריקא. לויט אלע ידיעות, וואס מיר בעקומען פון גוט אינפארמירטע קוועלען, וועלען ניט וועניגער פון א האלבען מיליאן יודען אנטלויפען נאך דער מלחמה קיין אמעריקא.

אונזערע ווינשען און אונזערע לייסטונגען.

6) מאכען די נויטיגע פארבערייטענדע ארבייט, כדי צו רעגולירען, ווי די קומענדע עמיגראציע און אימיגראציע, אזוי אויך די טראנסמיגראציע רעכטצייטיג זארגען וועגען דעם, אז עס זאל פערלייכטערט ווערען דער שווערער וועג פונ׳ם יודישען עמיגראנט.

7) אריינטערעטען אין פערבינדונג מיט אלע יודישע ארגאניזאציעס, פארטייען און גרופען אין די מלחמה־לענדער, כדי גלייכצייטיג מיט דער ריעדענס־קאנפערענץ צוזאמענרופען אנ׳אל־ו לטליכען יודישען קאנגרעס אויף דע־מאקראטישע יסדות מיט די פאדערונגען פון גלייכבערעכטיגונג און ארץ־ישראל.

מען מוז שטענדיג האבען אין זינען, אז סיי דער יודישער קאנגרעס אין אמעריקא, סיי די קאנפערענץ פון די יודען אין די נייטראלע איירא־פעאישע לענדער זענען נאר מיטלען און וועגען, פארשטו־פען צום אלוועלטליכען יודישען־קאנגרעס, וואס זאל רעדען אין נאמען פון אלע יודען, פאר אלע יודען, אלס די פערטרעטונג פונ׳ם יודישען פאלק מיט פאדערונגען פאר דעם גאנצען פאלק.

נאך איין פראקטישער פארשלאג: מיר וועלען זיך צו אלע אונזערע פרייגד מיט דער בקשה, אז זיי זאלען גלייך צוטרעטען צו דער ארבייט. זאלען אין איטליכער שטאדט פון סקאנדינאוויען, שווייץ און האלאנד גלייך פארקומען גרויסע יודישע פאלקס־פערזאמלונגען, צו וועלכע עס זאלען אייגעלאדען ווערען די פערטרעטער פון אלע ארטיגע פעראיינען, חברות, געזעלשאפטען, די פרנסים פון קהילה און די רבנים. די עפענטליכע פער־זאמלונגען דארפען אננעהמען רעזאלוציעס און אויסוועהלען צייטווייליגע קאמיטעטען, וואס זאלען רעפרעזענטירען אלע גרופען און שיכטען. די קא־מיטעטען פון איינצעלנע שטעדט דארפען זיך פערבינדען. ס׳מוז אבגעהאל־טען ווערען א קאנפערענץ און געשאפען א לאנדעס־פערבאנד (א סקאנ־דינאווישער, א שווייצארישער, האל ענזיע).

זאלען די יודישע סטודענטען און ארבייטער־גרופען איבערנעהמען די איניציאטיוו און צוטרעטען צו דער ארבייט גלייך, ניט ווארטען אויף אנדערע און ניט האפען אויף הי גדולים. זיי וועלען שוין קומען. און וועו מען וועט זיי דארפען האבען, וועלען מיר זיי אבטרעטען דעם פלאץ.

פאר די, וואס גלויבען ניט אין אונזערע פלענער און אידעען, אין א קאנגרעס, האבען מיר נאר איין וואונט צו זאגען, איין בקשה זיי איבערגעבען:

— שטערט אונז ניט!

די ערשטע פארבעדינגונג פאר אן׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס.
די ערשטע שטופע איז נאטירליך די ארגאניזירונג אין די איינצעלנע לענ־
דער. קודם־כל מוזען זיך פעראייניגען די יודען אין די איינצעלנע לענדער
גרינדענדיג אומעטום ספעציעלע לאנדעס־ארגאניזאציאנען. די יודען פון
שווייץ, האלאנד, סקאנדינאוויען, רומעניען א. א. וו. דארפען אבהאלטען
לאנדעס־קאנפערענצען. דאן מוז פארקומען א געמיינזאמע קאנפערענץ פון
אט־די־אלע לענדער און געשאפען ווערען א „פערבאנד
פון יודען אין ניטראלע לענדער". דערדאזיגער פער־
פערבאנד, וואס מוז זעלבסטפערשטענדליך געבויט ווערען אויף דעמאקרא־
טישע יסודות און האבען דאס ליגיטימע רעכט צו רעדען אין נאמען פון
אלע יודען אין די נייטראלע לענדער, דארף זיך גלייך פערבינדען מיט
אמעריקא, מעגליכסט מיט דעם דארטיגען פעראייניגטען קאנגרעס־קאמי־
טעט, אדער מיט יענעם קאמיטעט, וואס וועט געוועהלט ווערען פון דעם
קאנגרעס, אויב ער וועט צו יענער צייט פארקומען. אויף אזא אופן וועט
געשאפען ווערען א מעכטיגער יודישער בונד, וואס זאל האבען די פאל־
גענדע פארלויפיגע אויפגאבען:

1) ארבייטען פאר דער ע מ א נ ס י פ א צ י ע פון די יודען אין
די מלחמה־לענדער: דורך פערעפענטליכונג פון מאטעריאלען איבער דער
יודישער לאגע, דורך אפטע סיסטעמאטישע מ ע מ א ר א נ ד ו מ ס צו
אלע מלוכה־לייט, דורך וועגדונגען צו די רעגירונגען פון די נייטראלע און
מלחמה־פיהרענדע לענדער, דורך עפענטליכע דעמאנסטראציעס, דורך אויס־
גאבע פון ביכער א. א. וו.

2) פעראייניגען און ארגאניזירען די גאנצע ה י ל פ ס ־ א ר ב י י ט
פאר די נויטליידענדע יודען אין די מלחמה־לענדער, וי אויך מאכען אלע
פארבעררייטונגען פאר א י ו ד י ש ע נ א צ י א נ א ל ע ה ל ו א ה ,
וועלכע זאל פראקלאמירט ווערען פונ׳ם וועלט־קאנגרעס.

3) שאפען א יודישען קריעגס־ארחיוו, וואס זאל זיך געפינען אין א
נייטראל־לאנד (און ניט ווי דער ארחיוו אין וויען.)

4) גרינדען א יורישע פרעס־ביורא, עהנליך צו דעם פוילישען. דאס
ביורא דארף סיסטעמאטיש אינפאמירען די וועלט־פרעסע איבער יודען און
יודישע פראגען. בראש דארף געשטעלט ווערען א קאמיטעט פון יודישע
זשורנאליסטען. דאס ביורא דארף אויך נאטירליך אינפארמירען די יודישע
פרעסע.

5) אנהויבען פארבעררייטענדע פערהאנדלונגען מיט די גרויסע מלוכות
וועגען אונזערע פארערונגען בנוגע צו פאלעסטינא. צוזאמען מיט דער ציו־
ניסטישער ארגאניזאציע ארויסגעבען מעמאראנדומס וועגען אונזער ישוב,

דעמאגאגיע. אין דער ווירקליכקייט איז עס ניט אזוי פאלעסטינא איז שוין לאנג ארויס פון די ראמען פון א פארטיי־פראגע. דאס איז שוין לאנג א פאלקס־אויפגאבע. ס׳איז זאגאר מעגליך, אז אויסער דער ציוניסטישער ארגאניזאציע וועט זי אויפסניי בעקומען דעם אמאליגען פאליטישען גלאנץ. דער בעסטער בעווייז איז, אז א סך ציוניסטען ווילען גאר ניט, דאס די פראגע זאל בעהאנדעלט וועלען אויף א קאנגרעס, בשעת פיעל אנטי־ציוניסטען חזרן איבער הערצל׳ס לאזונגען. די פחדנים, וועלכע ציטערן פאר׳ן ישוב, האט ה׳ זשאבאטינסקי שוין געענטפערט אין דער ״טריבונע״, מיט זיי זענען מיר פארטיג.

5) די היטער פון ״קלאסען־ריינהייט״ האבען געענטפערט די 300 טויזענד ארגאניזירטע יודישע ארבייטער, וועלכע האבען בעשלאסען בע־טייליגען זיך אין אנ׳אלגעמיינעם יודישען קאנגרעס אין אמעריקא: ״עס איז געווייס נויטיג א פאראייניגונג מיט אנדערע עלעמענטען און גרופען אויסער דער ארבייטער־שאפט, און פאר דער פאראייניגונג האבען זיך די ארגאניזירטע ארבייטער ניט דערשראקען; זיי זענען גרייט צו געהען מיט די, מיט וועמען זיי קומט אויס טאג־טעגליך צו קעמפפען״ — אזוי האט ער־קלערט דער כשר׳ער בונדיסט ה׳ אלגין.

וואס אנבעלאנגט דער בעציהונג פון די רעגירונגען צו א יודישען וועלט־קאנגרעס, האבען מיר דעם גרונד צו זאגען, אז א סך מלוכות וועלען בעגריסען א יודישען קאנגרעס. אט וואס מען האט ערקלערט דעם פערטרעטער פון ״טאג״ אין וואשינגטאן: ״מיר ראטהען אייך צו פראפא־גאנדירען פאר א גרויסען, ברייטען, דעמאקראטישען, אל־יודישען פאלקס־קאנגרעס, וואו אלע יודען, פון אלע עקען אוןווינקלען זאלען זיין ריכטיג און אמת רעפרעזענטירט. דער אויפרוף, דער געשריי, דער פערלאנג זאל ניט קומען פון איין ארט, נאר פון אלע ערטער״.

* * *

עס וועט נאך מסתמא אויסקומען א סך צו דיסקוטירען די אויבען־דערמאהנטע פראגע; עס וועלען נאך פארקומען גרינדליכע און לאנגע וכוחים וועגען אלע פרטים פון דער פלאטפארם, וועלכע זאל ביכולת זיין פאראייניגען די יודישע פאלקסמאסען פון דער גאנצער וועלט, פון די אויי־בערשטע שיכטען ביז דעם סאציאליסטישען פראלעטאריאט, און פון דער נאציאנאלער בירגערליכער אינטעליגענץ ביז די גלות־אסימיליאטארען. מיר וועלען זיך אבער היינט בעגנוגענען מיט די אויבען־אנגעצייגטע ריכט־לי־ניען און אריבערגעהן צו דער פראקטישער זייט, צו די וועגען, וו אס קענען פיהרען צו דער פערווירקליכונג פון אונזערע פלענער און אידעען.

גרימירען און צופאסען. דער קאנגרעס קאן אונז נור כבוד פערשאפען, דער־
הויבען אונזער אנזעהען. וועז א פאלק רעדט אלס פאלק, דאן הערען אויף
צו בילען אפילו די שלעכסטע הינט. מען וועט נור דרך־ארץ קריגען פאר׳ן
יודען. און פאר דער יודישער גאס זאלט איהר ניט מורא האבען. זי איז
געגוג ערצויגען און קען פונקט אזוי דיפלאמאטיש רעדען ווי די ה׳
נ א ט א ן און ס י מ א ן, נאר זיינען אפשר עהרליכער. מיר מוזען
רעדען אין נאמען פון ג א נ צ ע ן פאלק, און נור א קאנגרעס קא־
אלעמען פעראייניגען. מיר ברויכען דעם קמנטראל פון דער נאציאן.

4) א היים אין פאלעסטינא, א אייגענעם שטח ערד, א מקום־מקלט.
וועל קען עס דען זיין געגען דעם? ערשטענס געהט אריין די פאלעסטינא־
פאדערונג בכלל אין דער אלגעמיינער פאדערונג פון „בירגערליכער, פאלי־
טישער און נאציאלער גלייכבערעכטיגונג פון יודישען פאלק אין א ל ע
לענדער, וואו עס זענען בעגרענצט זיינע רעכט", אלזא פאר פאלעסטינא
אויך. אבער, בשעת מיר פאדערן אומעטום נ א צ י א ל ע גלייכבערעכ־
טיגונג, ווילען מיר פאלעסטינא האבען אלס א פ א ל י ט י ש־זעלבסט־
שטענדיגעס יודישעס לאנד.

„די דאזיגע פאדערונג קאן נור פערטיעפען דעם בעגריף פון גלייכבערעכ־
טיגונג, בעריכערען דעם מהות פון דעם יודישען פאלק, די אמתע אויסגליי־
כונג פון דער יודישער נאציאן מיט אלע אנדערע נאציאנען, די העכסטע
דערהויבונג פון אונזער פאלק צו עהרע, צו קולטור, צו לעבען" — אזוי זאגט
די דעקלאראציע פון יודיש. סאצ־נאציאנאליסטען. ניט שטערען דעם קאמפף
פאר גלייכע רעכט קאן אזא פאדערונג, נאר פארקעהרט, פערשטארקען. א
פאלק, וואס וויל א לאנד, א זעלבסשטענדיגען לעבען, אזא פאלק מוז
במילא האבען בירגערליכע און נאציאנאלע רעכט דורדעם, וואס עס ווערט
געפארערט גרעסערעס, ווערט דאס קלענערע ניט בטל, נאר, אדרבא, דעג־
ראדירט ביז א בעגריף פון א זעלבסטפערשטענדליכען. נאר די בלינדע שנאה
צו ארץ־ישראל, די שנאה פון „געווועזענע ציוניסטען", „געווועזענע טערי־
טאריאליסטען", „געווועזענע אייניגע פארשעהער" קאן פארשטעלען די
זאך אלס א סכנה, און בענוצען זיך דערמיט, ווי מיט א כלי־זיין. פאלעס־
טינא און גלייכע רעכט אין גלות — זענען פאראלעל־לויפענדע פא־
דערונגען, ביידע געריכטע, ביידע נאציאנאלע, ביידע ווערזיגע, ביידע
פערשטענדליכע און בעגרייפליכע פאר איטליכען קאפף. און וואס אנבע־
לאנגט דעם וואונק, אז ציוניסטען ווילען „אויסנוצען" דעם פאלקס־אום־
גליק, איז עס פשוט לעכערליך. ערשטענס, איז עס בכלל ניט קיין חטא.
א, ווען דורך אונזער „אויסנוצען„ וואלטען מיר טאקי ווירקליך געקענט
בעקומען פאלעסטינא, וואלטען מיר זיך ניט אבנעשטעלט פאר קיין שום

ר ע ז ע נ ע ן בכלל ניטא. קוים אבער וועט פארקומען א יודישער קאנגרעס, עפענטליך, דעמאנסטראטיוו, ווירדיג — דאן וועלען זיי נעלם ווערען, ווי רויך, אהער... נאכגעבען.

3) די, וואס זאגען, אז א קאנגרעס אין נור א אויסערליכע טומעלדיגע דעמאנסטראציע, אז ער וועט ניט האבען קיין שום פאזיטיווע רעזולטאטען, וועט זיין נור א מאסען־מיטינג פון ציוניסטען, חזרן איבערן די אלטע טענות וואס מען האט אמאל געהאט צו די ציוניסטישע קאנגרעסען, אבער ווען אפילו דער קאנגרעס זאל האבען נור א דעמאנסטראטיוון חאראקטער און נ ו ר פ ר א ק ל א מ י ר ע ן די עקזיסטענץ פון א יודישען פאלק און אונזערע פאדערונגען, ווען ער זאל אפילו זיין א גראנדיעזער פראטעסט־מיטינג, וואס זאל אנטפלעקען פאר דער וועלט די יודישע טראגעדיע—איז עס אויך אזא גרויסע אין וועלטגעשיכטע הירסטארישע אויפגאבע, אז עס לוינט זיך יעטוויעדע ארבייט פאר א קאנגרעס. מיר גלויבען אבער, אז דער קאנגרעס, ווי אמאל דער ציוניסטישער—וועט קענען שאפען ש ט א נ־ ד י ג ע יודישע אינסטיטוציעס, גרינדען א מין העכערען נאציאנאל ען קא־ מיטעט. דער קאנגרעס וועט שאפען א יודישע באנק און דורכפיהרען א נאציאנאלע הלואה, דער קאנגרעס וועט זיך בעשעפטיגען מיט דער עמיג־ ראציאנס־פראגע און וועט שאפען פאסענדע אינסטיטוטען. מען קען ניט פארויסזעהען די אלע גרויסע מעגליכקייטען ביי אזא נייע און אונגע־ הייער אימפאנירענדע זאך. ס׳איז אויסערדעם פאראן נאך א טעם: דער קאנגרעס וועט מאכען א סוף מיט די שתדלנים אין די איינצעלנע לענדער און וועט שאפען א נייע סיסטעם אין אונזער קאמפף פאר רעכט און גערעכ־ טיגקייט. ניט די ר ו ס י ש ע יודען פאר די רוסישע און ניט די רומענישע פאר די רומענישע וועלען איצט קעמפפען, נאר אלע יודען פאר די רוסישע און אלע יודען פאר די רומענישע, א. א. וו. א נאציאלער קבוץ פאר זיינע איינצעלנע אברים.

...„ דער קאנגרעס איז א געפעהרליכער עקספערימענט. ער וועט אויפ־ רייצען די אנטיסעמיטען און די רעגירונגען. די ערשטע דורך דעם פאקט פון א קאנגרעס גופא, די צווייטע — דורך מעגליכע טאקטלאזע ארויס־ טרעטונגען.״ די טענה איז אויך אלט. דאס האבען געזאגט די אסימיליא־ טארען פאר דעם ערשטען קאנגרעס, דאס זאגען די „טערקישע״ [פאטריא־ טען בנוגע צו טערקיי, און דאס חזרן איבער די יהודימשע [פחדנים בנוגע צו רוסלאנד. דאס שטענדיגע שרעקען מיט דער אנטעסימיטישער בייטש איז צווערלאז, ווייל מיר האבען שוין מעהר ניט מורא. ערגער קען שוין ניט[זיין. ניט דער עהרליכער און אפענער נאציאנאליזם רופט ארויס דעם אנטיסעמיטיזם, נאר די כל־המיני „זשידיקעס,״ וואס האלטען זיך אין איין

וועט צוטרעטען צו דער ארבייט. מיר האבען זיי דא געוני איבערגעגעבען און וועלען אויף די אלע טענות ענטפערען, מעגליכסט קלאר און דייטליך:

1) מען קען, נאטירליך, ניט בעשטרייטען, אז צווישען מזרח און מערב, ריכטיגער, צווישען דעם נאציאנאלען יודענטום און די אסימיליאטארישע „יאהודים" און מנהיגים עקזיסטירט א טיעפער אינטערעסען־גענזאץ, וועלכער ווייזט זיך ארויס ביי איטליכער געלעגענהייט, ווי ביי דער איצטיגער קאנגרעס־בעווענגונג, אזוי אויך ביי דער אמאליגער פראפאגאנדע פאר א עמיגראציאנס־קאנגרעס. מען קען אבער אויך ניט אבלייקענען, אז פאר דער לעצטער צייט זענען אין דער הינזיכט פארגעקומען געוויסע שנוים און עס זענען מעגליך פשרות, עהנליך צו דעם קאמפראמיס צווישען דעם „אמעריקאן דזשוים־קאמיטע" און דעם קאנגרעס־קאמיטעט. די יודישע פלוטאקראטיע איז נעמליך איצט העכסט פ ע ר א י נ ט ע ר ע ס י ר ט אין דער רעגעלונג פון דער יודען־פראגע. איהרע אינטערעסען זענען, נאטירליך, ריין־נעגאטיוע: זי וויל נ י ט האבען קיין נייע יודישע איינוואנדערונג קיין אמעריקא, זי וויל נ י ט האבען א גרויסע אונגעארדנעטע ט ר א נ ס מ י ג ר א צ י ע אין אייראפא, זי וויל דערווייטערן די לעבעדיגע פערשפרייטער פון אנטיסעמיטיזם פון יענעם באדען, וועלכען זי בעוואוינט. דאס אלץ צווינגט זי ערנסט פערנעהמען זיך מיט די יודישע פראגען און וועט זי צ ו ו י נ ג ע ן (נאך א גרויסען קאמפף, נאטירליך) צו קומען אויף א קאנגרעס און מיטארבייטען מיט דער נאציאנאלער אינטעליגענץ און ארבייטערשאפט. מיר שטרעבען צו א קאנגרעס מחמת פאזיטיוע שעפפעריש אינטערעסען, זיי — צוליעב נעגאטיוע, אבער אויך דעם באדען איז מעגליך א צוזאמענארבייט.

2) גענויס, וועט דער יודישער וועלט־קאנגרעס זיין קודם כל א דעמ א נ ס ט ר א צ י ע פון יודישען נאציאנאלען גענאנק און וועט פראקלאמירען דעם ווילען פון דעם יודישען פ א ל ק. אין דעם פרט קענען מיר ניט נאכגעבען, וען מיר וועלען אפילו בלייבען אהן „זיי". וואהרום פאר אונז איז וויכטיג ניט נור די ווירקונג „נאך אויסען", נאר אויך די ווירקונג „נאך אינען": אויף די יודישע מאסען, אויף די יוגענד, אויף'ן סאלידארי־טעטס־געפיהל. אמת, א סך פון זיי וועלען דערפאר באיקאטירען דעם קאנגרעס, אבער מען דארף ניט פארגעסען, אז, ערשטענס, האבען מיר איצט, דערהויפט אין אמעריקא, דייטשלאנד און ענגלאנד, שטארקע גרופען פון נאציאנאלע יודען, וועלכע געהערען אדער, ריכטיגער, האבען געהערט צו די „יאהודימשע" קרייזען, און צווייטענס, איבערשעצען מיר בכלל די בעדייטונג פון די דאזיגע הערערן. ביז ס׳איז ניטא קיין לעגיטימע יודישע פערטרעטונג, זענען זיי די יחסנים און מנהיגים, ו ו י ל ק י י ן א נ ד ע־

מיר וועלען זיי דא איבערצוהלען, כדי גלייך אויפ'ן ארט צו בעענטפערען, אז די עהרליך־צווייפעלענדע זאלען אויפגעקלערט ווערען. מען זאגט:

1) א יודישער וועלט־קאנגרעס איז אונמעגליך, ווייל עס איז אונמעגליך צו פעראייניגען אלע יודען אויפ'ן באדען פון איין פראגראם. די געגענזאצען צווישען מזרח און מערב זענען צו גרויס, און די אינטערעסען צו פערשיעדען.

2) א וועלט־קאנגרעס איז אונמעגליך, ווייל דאס וואלט גלייכצייטיג בעדייטען פראקלאמירען די עקזיסטענץ פון א יודישער נאציאן און פון א עקסטרא־יודישער פאליטיק, — און מיט דעם וועלען בשום אופן ניט מסכים זיין די דייטשע, פראנצויזישע און ענגלישע יודען־אסימיליאטארען, וואס זענען געטרייע „שטאאטס־בירגער". און א איינזייטיגער קאנגרעס „אהן די חובע יודען" וועט ניט האבען קיין בעדייטונג.

3) א קאנגרעס איז נור א דעמאנסטראציע, א ליארם, וואס קען רק שאדען ברענגען, ארויסרופענדיג אנטיסעמיטישע שטרעמונגען. אזא קאנגרעס וועט ניט האבען קיין פראקטישע בעדייטונג. עס איז זאגאר א סכנה פאר די יודען, אט די דרייסטע ארויסטרעטונג, וועלכע טראגט אריבער די פאליטיק אויף דער גאס. א קאנגרעס קען ווערען געפערהרליך.

4)אויב מען וועט ארויסשטעלען די פאדערונג וועגען א היים אין ארץ־ישראל, קען עס שטערען אונזער קאמפף פאר גלייכבערעכטיגונג. די אנטיסעמיטען וועלען עס אויסנוצען און זאגען: „געהט זיך קיין ארץ־ישראל". פאלעסטינא־פאדערונג איז א סכנה פאר די פרייהייט אין גלות.

5) די פאדערונגען פון א עפענטליך־רעכטליך געזיכערטען אויטאנאמען היים אין ארץ־ישראל איז אויסערדעם געגען די סאוווערעניטעס־רעכט פון דער טערקיי, און דאס קען ברענגען שאדען אונזער ישוב אין ארץ־ישראל.

6) די פראגע וועגען פאלעסטינא איז א ריין־פארטייאישע, ס'איז א ציוניסטישער טריק. מען טאר ניט לאזען די ציוניסטען אויסצונוצען דעם פאלקסאומגליק פאר זייערע פארטיי־פאדערונגען. וואס פאר א שייכות האט דען דער ציוניזם צו די פאדערונגען פון גלייכבערעכטיגונג און פרייהייט?

7) יודישע ארבייטער־סאציאליסטען טארען זיך ניט פעראייניגען מיט דער בורזשואזיע, וועלכע וויל טרייבען א כלל־ישראל־פאליטיק. דאס איז געגען דעם גרונד פון קלאסען־קאמפף.

8) די רעגירונגען אליין וועלען זיין געגען אזא מין יודישען קאנגרעס. אט דאס זענען די הויפט־טענות פון די קאנגרעס־געגנער, סיי פון רעכטס און סיי פון לינקס, טענות וועלכע מיר האבען איצט געהערט אין אמעריקא און וועלכע וועלען זיך גלייך דערהערען אויך דא, ווי־נור מען

כדי אויסצומיידען מיספערשטענדניסען, מוזען מיר גלייך זאגען, אז מיר רעדען־וועגען אנ׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס, וואס זאל פארקומען גלייך נאך דעם סוף פון דער מלחמה. צוליעב פערשיעדענע אויסערע און אינערע סבות, ווי צוליעב פערקאהרס־שווירigkייטען איז עס נאטירליך אונמעגליך איצט צוזאמענרופען אזא מין קאנגרעס. עס איז אבער מעגליך און ווינטשענסווערט שוין איצט מאכען דינוי טיגע פארבערייטונגען דערצו, שוין איצט אויסארבייטען די פלאטפארם, שאפען די מיטלען, צוגרייטען מאטעריאלען, פערבינדען זיך מיט אלע לענדער, וואו עס שלאגט דער דופק פון יודישען געזעלשאפטליכען לעבען. אויך דער געדאנק גופא מוז פאפוליאריזירט ווערען, אריינגעבראכט אין דעם בעוואוסטזיין פון פאלק. אויסערדעם וועט אונז מסתמא אויסקומען דורכצומאכען דעמזעלבען וועג, וואס עס האבען שוין דורכגעקעמפעט אונזערע געזינונגס־חברים אין אמעריקא. די קליקע פון שתדלנים און פחרנים איז ביי אונז נאך פיעל שטארקער, ווי אין אמעריקא, ווייל זי האט דא ניט אזא מעכטיגע געגנערשאפט, ווי די יודישע ארבייטער אין אמעריקא. מיר ווייסען פארויס, אז אין דעמזעלבען מאמענט, ווען דער געדאנק וועגען א יודישען קאנגרעס וועט זיך אנהויבען צו דערנעהענטערן צו דער פערווירקליכונג, וועלען זיי אלע ארויסקריכען פון זייערע לעכער, וואו זיי געפינען זיך איצט, און וועלען קומען מיט זייערע ראיות. עס וועלען קומען די „קלוגע קעפ", די פראקטיקער, די סירכא־זוכער, די פרינציפיעלע פעסימיסטען, די ציניקער, די שווארץ־זעהער, די בעליידיגטע גארנישטען, און ענדליך די פריש־געבאקענע טערקישע פאטריאטען, און וועלען סיסטעמאטיש אנהויבען צושטערען אונזער וועזן. א, זיי האבען גוטע כלי־זיין׳ס אין זייערע הענט! זיי קענען אזוי גוט „דערווייזען און בעווייזען", אז ס׳איז א פוסטער חלום, אז מען קען עס ניט פערווירקליכען, אז עס וועט שאדען, אז ס׳איז א סכנה, און אזוי וויטער, און אזוי וויטער. — — —

פון אלע זייטען וועלען גלייך קומען — זיי זענען שוין מוכן ומזומן — די געגנער: די פלוטאקראטען און די פערבלענדעטע סאציאליסטען. איינע וועלען טייטלען מיט די פינגער אויף די אנדערע. פאר איינע וועט עס זיין: „צו יודישלעך, צו פיעל גאס און המון". די אנדערע וועלען איבער־חזר׳ן זייערע אבגעדראשענע ווערטער וועגען „כלל־ישראל־פאליטיק", בפרט וועלען זיי וועלען דערהערען די „שרעקליכע" פאדערונג: „א היים אין ארץ־ישראל". מיר ווייסען דאס אלץ פארויס, ווייל מיר האבען ערשט געזעהען, וואס האט זיך אבגעטהאן אין אמעריקא, וואו עס האנדעלט זיך דאך נור וועגען א קאנגרעס פון אמעריקאנער יודען. מיר קענען גוט אט די אלע טענות, און

גלייכבערעכטיגונג, ארץ־ישראל". מיר האבען מיט א כיון געמאכט אזא סדר אין די געשטעלטע פאדערונגען, ווייל מיר האבען געגלויבט, אז נור דאס ארגאניזירטע יודישע פאלק, נור דורך אנ־אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס קאנען דערגרייכט ווערען די צוויי אנדערע פאדערונגען: גלייכערעכט אין די גלות־לענדער און אהיים אין ארץ־ישראל. נור דורך א עפענטליכען פאלקס־קאנגרעס, וואס וועט רעפרעזענטירען די מערהייט פון אונזער נאציאן קאנען מיר בעקומען יענע רעכט, צו וועלכע מיר שטרעבען. די אויפגאבען פון אזא מין קאנגרעס, וואס וועט האבען א אונגעהייערע בעדייטונג פאר די קינפטיגע ענטוויקלונג פונ'ם יודענטום, זענען גאנץ אידענטיש מיט דעם פראגראם פונ'ם אמעריקאנער יודישען קאנגרעס, וואס איז איצט שוין א בעשלאסענע זאך. די אמעריקאנער יודען האבען דיזעלבע שטרעבונגען און ציעלען, ווי מיר, די יודען פון אייראפא, און דעריבער קענען מיר זיך פאלקאם צושליסען צו די פאלגענדע פונקטען פון דער דעקלאראציע פונ'ם "נאציאנאל־סאציאליסטישען אגיטאציאנס־קאמיטעט":

1) „דער יודישער קאנגרעס דארף פאדערן פון דער וועלט די פרייהייט און דעם כבוד פון דער יודישער נאציאן. די פולע פאליטישע און נאציאנאלע גלייכבערעכטיגונג פאר יודען אין אלע לענדער, איז דארום די ערשטע פאדערונג פון דעם יודישען קאנגרעס."

2) „דער יודישער קאנגרעס דארף ארויסשטעלען די שווער־ערנסטע, היסטארישע פאדערונג פון א יודישען פאליטישען זעלבסטשטענדיגען היים אין ארץ־ישראל. אינ'ם קאמפף וועט דאס יודישע פאלק בעקומען זיין העכסטען כבוד, זיין פולען אנזעהען, זיין אמת'ען ווערט אין דער וועלט."

3) „דער קאנגרעס וועט ארגאניזירען דאס יודישע פאלק (אין אמעריקא) און אויסקלייבען די יודישע נאציאנאלע פארשטעהערשאפט, וועלכע וועט אין פערבינדונג מיט די יודישע פערטרעטער פון אלע אנדערע לענדער דורכפיהרען די בעשלי'סען און דירעקטיוון פון דעם ארגאניזירטען פאלק."

אנ'אלוועלטליכער יודישער קאנגרעס

אויף דעמאקראטישע יסודות, וואס זאל ארויסשטעלען די פאדערונגען פון פולע פאליטישע און נאציאנאלע רעכט אין די גלות־לענדער און אהיים אין ארץ ישראל — דאס איז, אלזא, די אייניציגע גרויסע און ווערדיגע אויפגאבע פאר דעם יודישען פאלק, דאס איז דאס אייניציגע, וואס קען איצט אויפמונטערען אלע פאלקסשיכטען, אלע אברים פון אונזער נאציאנאלען גוף.

דיציע. א קליינע צאהל זענען מיר אין די נייטראלע לענדער, אבער מיר קענען אויפוועקען דעם אייראפעאישען געוויסען, אריינדרינגען אין די גרויסע פרעסע, שטערען די רוהע פון די, וואס פערגעסען אן אונז. א ו ן מ י ר ה א ב ע ן ג ר ו נ ד צ ו ז א ג ע ן, א ז ק י י נ ע ר ד ע נ ק ט ו ו ע ג ע ן א ו נ ז נ י ט א י ן א י י ר א פ א, א ז מ ע ן פ ע ר ג ע ס ט א ן א ו נ ז. א ו ן ד י ו ו א ס ב ע ג ר י י פ ע ן ד י ס כ נ ה, מוזען איצט אויסקלייבען דעם וועג, פערשטעהענדיג, אז ניט פון אויבען וועט קומען די טהאט, נאר פון א ו נ ט ע ן, פון די גרויסע מאסען, פון די פאלקס־שיכטען, פון דער יונגער, פרישער דעמאקראטישער אינטעליגענץ. ווארום נור די עלעמענטען האבען דעם אינערען חוש פאר דאס גרויסע, ווערדיגע, אימפאנירענדע, נאציאנאלע. זיי מוזען זיך געפינען, פערבינדען צווישען זיך און צוזאמען ארבייטען.

גלייכצייטיג מיט דער פאזיטיוער ארגאניזאציאנס־ארבייט דארף מען אבער שוין איצט, אלזא רעכטצייטיג, אנהויבען צו בעקעמפען יענע גרופען פון יודען אין די נייטראלע לענדער, וועלכע ווילען געהען אין די וועגען פון דער בעריהמטער „יהודישער פאליטיק." מיר מוזען קאטעגאריש פראטעסטירען געגען דער ארט און ווייזע, ווי עס האט זיך, למשל, ארגאניזירט דער „סקאנדינאווישער יודישער קאמיטעט", וועלכער איז גלייך ארויסגעטראטען אין דער עפענטליכקייט אין נאמען פון די „סקאנדינאווישע יודען." מיר געפינען, אז די דריי ראבינער און די 7־6 קהל־לייט, ווי חשוב זיי זאלען ניט זיין, קענען ניט רעפרעזענטירען די מערהייט פון די יודען, וואס געפינען זיך איצט אין סקאנדינאווישען. מיר קענען בכלל ניט אייזהען צו וואס דארף מען אייגענטליך האבען דעם גאנצען געהיימען שלייער ארום אזא לעגאלען ענין. איינס פון צוויי: ווילט איהר בלייבען א געהיימער קאמיטעט, טא שיקט ניט קיין טעלעגראמען אין די ניו־יארקער ארגאניזאציעס; ווילט איהר וויעדער עפענטליך ווירקען און בעאיינפלוסען געוויסע פאליטישע געשעהענישען, דאן טארט איהר ניט ארבייטען אונטער אויסשלוס פון דער עפענטליכקייט און דער פרעסע. אזעלעכע מיני ערשיינונגען מוזען דערשטיקט ווערען גלייך ווי זיי בעווייזען זיך אויף דער וועלט. און דאס וועלען מיר אויך טהאן.

* * *

וואס ווילען מיר? וואוהין רופען מיר?

גרינדענדיג די „טריבונע" האבען מיר ערקלערט: „זי וועט רופען דאס יודישע פאלק צו אנ׳אקטיוער ראלע אין דער איצטיגער גרויסער צייט. איהר לאזונג איז: א ק ט י ו י ז ם. איהרע קאנקרעטע פאדערונגען זיינען: א נ ׳ א ל ו ע ל ט ל י כ ע ר י ו ד י ש ע ר ק א נ ג ר ע ס,

אין א־טליכער קליניקייט. צו וואסער פראגע מען ריהרט זיך ניט צו—באלד שטויסט מען זיך אן אויף הילפלאזיגקייט און דעזארגאניזאציע.

עס וואלט אונז צו וויט פערפיהרט, וועז מיר וואלטען דא וועלען געוני רעגיסטרירען די אונצעהליגע פעהלער, וואס עס ווערען בעגאנגען אויף איטליכען טריט און שריט — וועז מען מאכט שוין יא עפעס! —אדער אבשטעלען זיך געוני אויף דער חאראקטעריסטיק פון דער איצטיגער פיי־ניגער סיטואציע, וועלכע קען בעצייכענט ווערען מיט איין זאץ: "ע ס ו ו ע ר ט נ י ט ג ע ט ה א ן". עס איז ניט אונזער אויפגאבע היינט צו זאגען דעם עולם מוסר, אויפצודעקען די גרעזעלשאפטליכע חסרונות אדער נאך אמאל איבערחזרן דאס, וואס עס איז שוין אזוי גוט געזאגט געווארען פון מענשען, צו וועמענס שטימע מיר זענען געווואוינט צוהערען זיך. מ י ר ווילען נור איינס: פערזוכען מיט אייגענע קרעפטען צו פער־ווירקליכען חאטש א טייל פון די גרויסע צייט־אויפגאבען, נאכפאלגען דעם רוף פון ד"ר מאקס נארדאו, אדער דערווייטערען און פערטיעפען זיינע פלענער; מיר ווילען פאפולער מאכען די צייט־אויפגאבען אינ׳ם אייראפע־אישען יודענטום, נעהענטער זיי מאכען דער נאציאנאלער אינטעליגענץ און ארבייטערשאפט; קאנקרעטיזירען די ארגאניזאציאנס־פארמען, וועלכע זענען נויטיג, כדי צו פערווירקליכען די פאדערונגען פון א ק ט י ו ע ר י ו ד י ש ע ר פ א ל י ט י ק; שאפען קלארע, פערשטענדליכע טאג־לאזונ־גען, אנצייכענען א ארבייטס־פראגראם און ווירקען, אז מען זאל תיכף ומיד צוטרעטען צו דער ארבייט. — — — דעם ערשטען מאמענט דוכט זיך, אז ס׳איז עפעס צו פיעל געזאגט, צו פיעל אויפגאבען מיט איין מאל, אבער אין עצם זענען עס דאך צווייגען פון איין בוים, פרטים פון איין געדאנק: ש א פ ע ן א ב ע ר ע כ ט י ג ט ע א ו י ט א ר י ט ע ט ע י ו ד י ש ע פ ע ר ט ר ע ט ו נ ג, די פיעלע ווערטער קומען אויך דערפון, וואס מיר זו־כען ערשט, מיר טאפען אן דעם ריכטיגען וועג.

איינס איז אבער שוין איצט אזוי קלאר, אז ס׳ווילט זיך פשוט ניט איבערחזרן: מיר מוזען אויפהערען צו האפען אויף די אפיציעלע יודישע פארשטעהער און מנהיגים, ניט ווארטען אויף זיי, געהען פארווערטס אליין, צ ו ו י נ ג ע ן ז י י א ו נ ז נ א כ צ ו ג ע ה ע ן, שטעלען זיי פנים אל פנים מיט פאקטען, מיט אבגעמאכטע טהאטען. איבער די קעפף פון די דערשראקענע פערזארגער אונזערע, וועלכע האבען זיך נאך ניט אבגעווואוינט פון דער מאניר ארומקוקען זיך ביי איטליכען טריט, מוזען מיר, די יונגע און אונצופריעדענע, וואס זענען פערמשפט צום ליידיג־געהען אנהויבען ארבייטען, אריינרייסען זיך אין ז י י ע ר קאמפעטענץ־קרייז אריסשטופען זיי פון די פאזיציעס, וואס זיי פערנעהמען נאר על פי טרא־

שען די ציוניסטען און סיי צווישען די אונפארטייאישע יודישע כלל־טהוער, וואס וועקט און רופט די גאנצע צייט; זיינע וועלטער געפינען, ליידער, א, צו שוואכען וויעדער־קול, פיהרען נאך אלץ ניט צו פאזיטיווע רעזולטאטען בעלעבען ניט די געזעלשאפטליכע ענערגיע. ער רופט, ער מאהנט, ער דראהט מיט די שלעכטע פאלגען, ער טרעט ארויס מיט פארשלאגען און פראיעקטען, אבער זיין מונטערע שטימע ווערט סוף־כל־סוף אבגעשוואכט און פערלוירען אין דעם בלעטער־וואלד.

מיר ווייסען, אז פיעלע בעגרייפען זעהער גוט די לאגע, פיעלע זעהען קלאר אונזער טרויעריגען מצב, און וואלטען אפשר יא וועלען עפעס טהאן, ערפיהלען די פאדערונג פונ׳ם גרויסען יודען, וואס ריכט איצט אב גלות אין מאדריד, אבער עס פעהלט זיי, אונז אלעמען, דער מוטה און ד ע ר ג ל ו י ב ע ן א י ן ד י א י י ג ע נ ע ק ר ע פ ט ע ן, כדי אליין עפעס אנהויבען צו טהאן. מיר וואלטען אלץ: אפשר וועלען קומען די על־טערע, די בערופענע, די ערפאהרענע און וועלען אונז רופען. זיי קומען אבער ניט. מען הערט זיי ניט און מען זעהט זיי ניט.

מיר זעהען אבער, ווי די פאליאקען ארבייטען אהן אנ׳אויפהער—און אונז בלייבט איבער נאר זיי מקנה צו זיין. מיר הערען וועגען פוילישע בלעטער, פוילישע נאציאנאלע קאמיטעטען, וועגען א פוילישען פרעס־ביורא אין ב ע ר ל ן, וועגען אפטע קאנפערענצען, וועגען רייזען פון דער גרעפין לעדאהאווסקי, וועגען פוילישע מיטיילונגען אין דער נייטראלער פרעסע, און גלייכצייטיג מוזען מיר צוזעהען, אז מיר, יודען, האבען גארנישט: ניט קיין פרעסע, ניט קיין נאציאנאלען קאמיטעט, ניט קיין פרעס־ביורא אפי־לו. אין א צייט, ווען די נייטראלע לענדער שפיעלען אזא גרויסע ראלע אין דער אלגעמיינער פאליטישע וועלט, איז דאס יודענטום פון די נייט־ראלע לענדער בעשעפטיגט מיט קליינליכע טאט־טעגליכע דאגות. אונזער דעזארגאניזאציע גהט אזוי ווייט, אז מיר האבען אפילו ניט די נויטיגע מאטעריאלען וועגען די יודישע רדיפות אין רוסלאנד, מאטעריאלען, וואס זענען אונז אזוי וויכטיג אין אונזער קאמפף פאר בעפרייאונג. די טעג האט מען זיך צו אונז געווענדעט פון פאריז מיט דער בקשה: צי האבען מיר אפשר דעם בעקאנטען רעפעראט, וואס ו ו י נ א ו ו ע ר האט געהאלטען אויף דער קאנפערענץ פון די קאדעטען, א רעפעראט, וועלכער ענטהאלט וויכטיגע מאטעריאלען און איז זעהער נויטיג פאר א בוך א י ן פ ר א נ צ ו י ־ ז י ש ע ר ש פ ר א ך. מיר ה א ב ע ן ג ז ו כ ט — א ו ן נ י ט ג ע פ ו נ ע ן. נ י ט א. קיינער האט עס ניט. און אפשר האט עס יא עמיצער, ווייסט וועגען דעם קיינער ניט, יעדענפאלס ניט די מענשען, וואס האבען א שייכות צו דער פרעסע און כלל־ארבייט. און אזוי איז אין אלץ,

די טריבונע

No. 5. — 20 דעצעמבער — קאפענהאגען.

צו דער ארבייט.

וען די עלטערע שווייגען, מוזען די יונגערע רעדען. וען די חשוב׳ע יודען, די אפיציעלע מנהיגים, די ראשי־הקהל און בערופענע כלל־טהוער האבען זיך פערשטעקט אין די לעכער, ציטערן און טהוען גארנישט, דאן מוזען זיך נעהמען צו דער ארבייט די יונגע, די ניט בערופענע, די ניט אפיציעלע געזעלשאפטליכע טהוער, וען זיי זאלען אפילו דערביי פעהלער בעגעהען דורך זייער יוגענדליכע היציגקייט און אונערפאהרענהייט. נאך מעהר: וען אייניגע פון די עלטערע, וואס שפירען יא די אונצופריעדענהייט, הויבען אן צו שאפען אונדעמאקראטישע אינסטיטוציעס, פערזוכען צו גע־הען מיט אלטע וועגען, טוישען די יודישע עפענטליכקייט דורך ארויסטרע־טונגען, וואס האבען קיין געזעלשאפטליכען חאראקטער (ווי דער אזוי גע־רופענער, געהיימניספולער „סקאנדינאווישער יודישער קאמיטעט", וואס שיקט דעפעשען קיין אמעריקא), דאן מוז זיך די נאציאנאל־דעמאקראטישע אינטעליגענץ פעראייניגען מיט דער יודישער סאציאליסטישער ארבייטער־שאפט און בעקעמפפען אזעלכע ערשיינונגען. קורץ, אין דער צייט פון פא־ליטיש־געזעלשאפטליכען בין־השמשות אין אייראפא, מוזען די פרישע, יונ־גערע און זוכענדע עלעמענטען — ווי וועניג זיי זאלען ניט זיין — אויפ־הערען צו וואַרטען אויף ישועות פון אויבען, אויף די מעשים פון די פא־טענטירטע פיהרער, און פראבירען אליין איבערצונעהמען די הנהגה, זעלבסט ארויסטרעטען אין דער עפענטליכקייט, פעראייניגען אלע געזונטע עלעמענטען און זוכען וועגען, ווי אזוי איבערצורייסען די קייט פון געזעלשאפטליכער אפאטיע, צו וועלכער מיר זענען צוגעשמיידט. עס איז א גרויסער וועה־טאג און גלייכצייטיג א חרפה, וואס נאך איצט, 16 חדשים זייט דעם אנ־הויב פון דער מלחמה, געפינען מיר זיך דא, אין אייראפא בכלל און אין די נייטראלע לענדער בפרט, אין אזא הילפסלאזען מצב, אזוי דעזארגאני־זירט און דערווייטערט אייניע פון די אנדערע. די מוסר־וועטער פון ד״ר מ א ק ס נ א ר ד א ו, וועלכער איז אפשר דער אייניציגער, סיי צווי־

Di Tribune Nr 5

די טריבונע

ערשטינט צווייי מאל אין חודש

אינהאלט:

מ. גראסמאן — צו דער ארבייט — 1
מ. רעגאלסקי — עמיגראציאנס־באנק — 14
וו. זשאבאטינסקי — לעגיאן — 17
א. נ. ב. — א בריעף פון פינלאנד 23
אבקלאנגען און נאטיצען — 27

פרייז: 7 סענט, 25 אוירעס, 30 פפעניג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Soldenfeldtsgade I

1915

Redaktør: M. Grossmann. רעדאקטאר-ארויסגעבער: מ. גראסמאן.

Trykt i Jødisk Folketidendes Bogtrykkeri, Larsbjørnstræde 23.

געפיהרט ווערען און די נייע שיטה—ניט איינגעפיהרט ווערען, נעהמען מיר אבער ארונטער דאס דינע הייטעל פון דער פראזעאלאגיע, שטעקט גלייך ארויס די אלטע גלות עקשנות, וועלכע ציטערט פאר יעדען חידוש."

אויסגעצייכענטע ווערטער! זיי פאסען אזוי גוט צו דער חאראקטעריסטיק פון אונזערע יודישע און ציוניסטישע קליינליכע פחדנים, וועלכע האבען פאר אלץ מורא און ציטערן פאר איטליכען נייעם און פרישען ווינטעל, אינטערעסאנט איז אבער אין דעם דאס, וואס דידאזיגע שורות גענערען גראד דעם מיטגליעד פון"ם קליי־נעם אקציאנס־קאמיטעט, ד"ר שמריהו לעווין...

א פערלוירענער דאקומענט.

די יוהישע היסטאריקער דערמאהנען וועגען אנ'אויפרוף, וואס נאפאלעאן האט ארויסגעלאזען צו די יודען, אז זיי זאלען איהם העלפען אייננעהמען פאלעסטינא, און אויפבויען דאס אלטע יודישע קעניגרייך. וואו איז אבער דער דאזיגער אויפרוף? וואס איז זיין אינהאלט? פרעגט אין "י. ק" ה' פאדרוזשניק — אומזיסט דאס זוכען. צעהנדליגע היסטאריקער פון דער נאפאלעאנישער עפאכע רעדען פון איהם און קיינער האט איהם ניט געזוכט צו רעפראדוצירען. דאס ברענגט אונז אויפ'ן געדאנק, אז דער אויפרוף איז פערפאלען געווארען אין די יודישע גהעטאס פון קליין אזיען און אפריקא, צו וועלכע נאפאלעאן האט זיך מיט איהם אייגענטליך גערוענדעט.

מערקווירדיג! אין יאהר 1822 איז אין פאריז פערעפענטליכט געווארען פינף בענדער פון נאפאלעאנ'ס דעקרעטען, פערארדנונגען, אויפרופען און בריעף וואס נעהמען ארום די גאנצע עפאכע פון זיין מיליטערישער טעטיגקייט. מיר האבען אויפמערקזאם דורכגעבלעטערט דיזע וויכטיגע אל־טע דאקומענטען און דארט דעם יודישען אויפרוף ניט געפונען."

"קורץ, אלע נאפאלעאנישע אויפרופען זיינען דא, נור דער אויפרוף צו יודען פעהלט אין דיזער וויכטיגער זאמלונג. מיר האבען זיך גענומען דורכצבלעטערען עטליכע יאהרגענגע פון דער אפיציעלער פראנצויזישער רעגיערונגס צייטונג, "לע מאניטער אוניווערזעל" און נאך לאנגער זוכעניש דארט געפונען אן אבקלאנג פונ"ם אויפרוף. אין "מאניטער אוניווערזעל" פון דריטען פרעריאל־יאהר 7 לויט דער רעוואלוציאנערער צייט רעכנונג, איז אויפ'ן ערשטען פלאץ און ערשטער זייט פון דער צייטונג אבגעדרוקט די פאלגעדע "דעפעשע" פון קאנסטאנטינאפעל:

באנאפארט האט פערעפענטליכט א פראקלאמאציע אין וועלכער ער פאדערט אויף די יודען פון אזיען און אפריקא, אז זיי זא'ען קומען און זיך אנשליסען אונטער זיינע פאהנען, כדי צוריק אויפצובויען דאס ירושלים. ער האט שוין בעוואפענט א גרויסע צאל און זייערע באטאליאנען בעדרויען אלעפ."

די דאזיגע דעפעשע איז אפשר דער אייניציגער דאקומענט, פון וועלכען מיר ווייסען וועגען די יודישע באטאליאנען, וואס נאפאלעאן האט בעשאפען. עס איז מעהר ווי וואהרשיינליך אז דער טעקסט פון דער אזוי אינטערעסאנטער פראקלאמאציע איז פערלוירען געגאנגען".

„וען מיר זאלען ווייטער צוגליעדערן דעם קאמפליצירטען בעגריף „אינערציע" אויף די חלקים, פון וועלכע ער איז צוזאמענגעזעצט, וועלען מיר אין איהם געפינען אלע סימנים פון פ ו י ל ק י י ט און ק נ ע כ ט־ ש א פ ט · עקשנות, וועלכע ציעלט זיך נאר אין איין זייט,—ניט צולאזען קיין חירוש,—איז א סימן פון פיילקייט. דער ווילען צו בלייבען צוגעבונ־ דען צו דעם מצב, אין וועלכען מען געפינט זיך, ניט ווייל ער איז בעסער נאר ווייל ער איז שוין דא, ווייל ער איז שוין געשאפען, איז א סימן פון קנעכטשאפט. די שלעכסטע פרייהייט איז בעסער ווי די בעסטע קנעכטשאפט און דאך געפינען זיך קנעכט, וועלכע ווילען ניט מאכען קיין געברויך פון א בעפרייענדען געזעטץ און טענה'ען; „איך האב ליעב מיין הארר, מיין ווייב און מיינע קינדער, איך וועל ניט ארויסגעהען אין פרייהייט" אזא קנעכט פלעגט בלייבען דיענען ביז צום יובל יאהר, דאס הייסט ביז דאס געזעטץ האט איהם געצוואונגען פריי צו ווערען געגען זיין אייגענעם ווילען. דאס פלעגט פאסירען אין אלטערטהום, דאס האט אויך פאסירט אין די נייע עפאכען פון אונזער געשיכטע, וען גאנצע קלאסען, פעלקער און ראסען זיינען מיט געוואלד בעפרייט געווארען פון א יאך, וועלכען ז י י א ל י י ן וואלטען נאך לאנגע דורות פון זיך ניט אראפווארפען."

"געהען מיר איבער פון דער אייגצעלנער פערזאן צו גאנצע פעלקער מאגען מיר אנרופען די ערשיינונג „אינערציע", „עקשנות", קאנסערווא־ טיזם," פוילקייט", קנעכטשאפט", מאגען מיר אויסקלעהרען נאך פערשיע־ דענע אנדערע נעמען, אין סך הכל ענטשטעהט איין בעגריף—גלות.

קיין מצב אין דער וועלט פאראליזירט ניט אזוי דעם פרייען ווילען אין א פאלק ווי דער גלות־מצב. קיין מצב בילדעט נ־ט אזוי אויס דעם כח פון אינערציע און אייגזייטיגער עקשנות ביי א פאלק ווי דער גלות־מצב. דאס שרעקליכסטע אין גלות איז ניט די אונטעריאכונג צו דעם פרעמדען און די אבהענגיגקייט פון דעם פרעמדען. פיעל שלימער און שרעקליכער איז דאס צוגעבונדען ווערען מיט דער צייט צום אייגענעם מצב, די אייי־ גענע פוילקייט אנצושטרענגען די א י י ג ע נ ע כחות, כדי צו בעפרייען זיך, זאל עס זיין דורך אויסלעזונג, זאל עס זיין דורך ענטרינען און גאר, אפיטמאל איז נאך שלימער דער בלינדער וויעדערשטאנד אנקעגען בעפ־ רייענדע כחות, וען זיי קומען אפילו פון דרויסען.

„קומט מען מיט א נייעם פארשלאג, ווייל מען איינפיהרען א נייע שיטה אין דער הילפלייסטונג פאר די אונטערדריקטע אדער אין דער יודי־ שער פערטרעטערשאפט—מעלדען זיך גלייך די חכמים פון אלע זייטען, די סירכא־זוכער פון דער יודישער געזעלשאפט, און זיי וויזען אייך אויף מיט אותות ומופתים, אז דער נייער פלאן אדער פארשלאג קען ניט אויס־

זיגער פראגע האט דער הויפט־קאמאנדירענדער פון דער ארמיע בעפוילען תיכף און גענוי אויספיהרען דאס אויבענדערמאהנטע· 3805 · אויף דער אנ־דער זייט; דרינגענד, געהיים·

אבקלאנגען און נאטיצען

א לעקציע פאר אונזערע יונגע און אלטע.

„יעדער קערפער ווייל ניט ארויסגעהען פון דעם מצב, אין וועלכען ער געפינט זיך, סיידען עס קומט אן׳אויסערע קראפט און שלעפט איהם מיט געוואלד ארויס פון זיין לאגע און ברענגט איהם אין אן׳אנדער צושטאנד· אין די אלטע צייטען פלעגט מען עס ערקלעהרען דורך די ווילענלאזיגקייט פון די ט ו י ט ע קערפער· ווי באלד דער קערפער האט ניט קיין אייגענעם ווילען, בלייבט ער דארט וואו ער איז, כל זמן אן׳אנדער קראפט צווינגט איהם ניט איבערצובייטען זיין לאגע· די מאדערנע פהיזיק קוקט אויף דיעזע ערשיינונג אנדערס· זי לייקענט די עקזיסטענץ פון ווילענ־לאזע קערפער. אפילו די קערפער, וועלכע מיר בעצייכענען אלס טויטע, האבען אויך אן אייגענעם ווילען, מעהר ניט זייער ווילען איז א י י נ־ז י י ט י ג; זיי ווילען בלייבען דארט, וואו זיי זיינען, זיי ל א ז ע ן ז י ך נ י ט ארויס שלעפען פון דעם צושטאנד, אין וועלכען זיי געפינען זיך, און זיי קאנען ארויסגעשלעפט ווערען ערסט דאן, וען עס ווערט דער־צו אנגעווענדעט א קראפט, גרעסער פאר דעם ווידערשטאנדס־כח פון דעם קערפער· אין דער וויסענשאפטליכער שפראך הייסט דיעזע פיזיקאלישע אייגענשאפט פון די קערפער: אינערציע· מיר וואלטען דאס אנגערופען עקשנות·

און אזוי ווי מיר בארגען געווהנליך אלע אונזערע אויסדריקען פון דער וועלט פון די קאנקרעטע פהיזיקאליש־מעכאניש־כעמישע ערשיי־נונגען און טראגען זיי איבער אויף דער וועלט פון די פסיכיש־סאציאלע ער שיינונגען, בעצייכענען מיר מיט דעם אויסדרוק „אינערציע" אויך די פסיכישע און די סאציאלע עקשנות· אויך דער מענש מיט זיין פ ר י י ע ן ו ו י ל ע ן און אויך די געזעלשאפט בעזיטצען די אינערציע אייגענשאפט זי דריקט זיך אויס א י ן ד ע ר מ ו ר א פ א ר ד ע ם ח י ד ו ש, אין דער התנגדות צו יעדער נייער אידעע· און קיין חידוש און קיין נייע אידעע ווערען ניט אקצעפטירט אהן א מלחמה· עס מוז זיין א ב ע ו ו ע ג־ג ר ו נ ד, וועלכער צווינגט דעם מענשען אדער די מענשען אריינצוט־רא־גען פערענדערונגען אין זייער לעבען. און דער בעוועג־גרונד מוז זיין שטארקער פאר דער מענשליכער אדער דער געזעלשאפטליכער עקשנות·"

קיין איינעם אינ׳ם ארמעע־ראיאן״ (יעווריעיעוו גנאט וו סטאראנו פרא־
טיוניקא...)

בעפעהל דער 375 וויטעבסקער אינפאנטעריע דרוזשינע, 25 אוי גוסט:

„אין דער לעצטער צייט איז אין אייניגע שטעדט ניטא קיין צוקער, סיי אין די געשעפטען און סיי אין דער אינטענדאנטור, דעריבער רעקא־מענדירט מען די קאמאנדירען פון די ראטעס צו קויפען פאר די סאלדאטען זאמד־צוקער, און אויב מען וועט ניט קריגען, דארף מען קויפען קאנ־פעקטען פון די איינפאכסטע סארטען, לויטן פרייז פון צוקער. די קאנפעק־טען דארפען געקויפט ווערען ניט ביי די היגע יודישע פירמען, נאר ביי די בעקאנט רעיעלע: בארמאן, איינעם, סיאו, לאנדרין און ביי די היגע קריסטען וויל די קאנפעקטען פון די יודישע פאבריקען זענען שעדליך פאר׳ן געזונט פאלקאוויק גאדזעווסק.

ג ע נ ע ר א ל י א נ א ו ו ׳ ס ט א ל ע ג ר א ם .

צוליעב די אפטע ערקלערונגען פון די קאמאנדירענדע אויפ׳ן פראנט, אז די יודען טויגען ניט אלס שלאג־מאטעריאל (וו קאטשעסטוע באיעווא־גא מאטעריאלא) און אז ס׳איז זעהר ווינשענסווערט עס זאל זיך פערמינ־דערען זייער צופלוס ביי דער קאמפלעקטירונג (פון ארמעע־טיילען?) האט דער שטאב פונ׳ם העכסטען הויפט־קאמאנדירענדען פערהאנדעלט וועגען דעם מיט׳ן גענעראל־שטאב. איצט איז קלאר געווארען, אז אין דער גע־גענווערטיגער צייט איז ניטא קיין שום אויסוועג פון דער דאזיגער לאגע, אבער די פראגע גופא וועגען דער אונפעהיגקייט פון די יודען צום מילי־טער־דיענסט און די נאטווענדיגקייט צו לעזען זי גלייך נאך׳ן סוף פון דער מלחמה, צווינגט שוין איצט צו שאפען א זאמלונג פון פאקטישע מאטעריי־אלען, וועלכע שטעלען פעסט, אז ס׳איז זעהער ניט ווינשענסווערט די אנ־וועזענהייט פון יודען אין דער ארמעע. צוליעב דעם האט דער העכסט־קאמאנדירענדער פון דער ארמעע בעפוילען שוין איצט אנצופרעגען די קאמאנדירען פון איינצעלנע ארמעע־טיילען וועגען יענע פאקטישע מא־טעריאלען, וועלכע זאגען עדות וועגען דער אונטויגליכקייט פון די יודען אלס שלאג מאטעריאל; ס׳איז נויטווענדיג מעגליכסט פעסטצושטעלען די צאהל פון די, וועלכע זענען אנטלאפען און זיך פרייוויליג איבערגעגעבען דעם שונא. די אויפגעהויבענע פראגען דארפען בעלויכטען וועלען אויך וויפיעל עס איז מעגליך אלזייטיג, ווי דורך איינצעלנע פאקטען אזוי אויך דורך אלגעמיינע אויספיהרונגען. דער גאנצער מאטעריאל מיט די מיינונגען פון די קארפוס־קאמאנדירען דארף צוגעשטעלט ווערען אינ׳ם שטאב פון דער ארמעע. נעהמענדיג אין בעטראכט די גאנצע וויכטיגקיט פון דערדא־

שיעדענע מיטלען אונבעשטראפט אויסצומיידען זיך צו בעטיליגען אין דער פערטיידיגונג פון פאטערלאנד. און אויב דאס איז ניט קיין סוד, ניט נור פאר מיליטער־פערזאנען, נאר אויך פאר ציווילע, וועט די וואקסענדע פאלקס־שנאה און האס געגען זיי דאן פיעלמעהר מוזען געפינען אנ׳אויס־וועג, און די דאזיגע געפאהר איז פיעל שרעקליכער פון יענער, אין וועל־כע זיי געפינען זיך, בשעת זיי ערפיהלען עהרליך זייער חוב אין דעם מי־ליטער־דיענסט, ווייל דענסטמאל וועט דער פאלקס־צארן בעריהרען ניט נאר זיי, וועלכע האבען זיך בעפלעקט דורך מעשים לטובות דעם שונא, נאר אויך גאנץ אונשולדיגע עלטערען און קינדער. — דאס אויבענגעבראכ־טע ליינט פאר די אפיציערען און גיט זיי אייערע אנווייזונגען, ווי מען דארף דיענען דער בריגארע קאמאנדיר געגעראל־לייטענאנט זשדאנאוויטש

גלאווני נאטשאלניק סנאבזשעניא ארמיי יוגא־זאפאדנאגא פראנטא, 31 מארטא 1915, ליובי ין. (הויפט־קאמאנדיר איבער פראוויאנט און טראנ־ספארט־ענינים):

„לויט די ידיעות, וואס מיר בעזיצען, איז א דאנק דער גרויסער צאהל יודישע סאלדאטען אין דעם טראנספארט־דיענסט און אין די אנש־טאלטען פונ׳ם ארמיי־רוקען, וועלכע שטעהען אין פערבינדונג מיט ארטיגע גאליצישע יודען, בעקומען די עסטרייכישע שפיאנען ידיעות וועגען דעם לעבען פונ׳ם פראנט און רוקען, שעפפענדיג זיי אדער פון די גאליצישע יודען אדער פון רוסישע יודישע סאלדאטען. בענוצענדיג זיך, אויסערדעם, אונטערן פארוואנד פון דיענסט־אנגעלעגענהייטען, מיט׳ן רעכט צופאהרען קיין רוסלאנד, פיהרען זיי איבער מיט זיך די יודישע סאלדאטען פא־קעטען און בריף, אויסמיידענדיג די צענזור און דעם קאנטראל. כדי עס זאלען ווייטער ניט פארקומען אזעלכע אונגעווינשטע ערשיינונגען האט דער הויפטקאמאנדירענדער בעפוילען, אז אלע יודישע סאלדאטען, וועלכע טוי־גען צום פראנט־דיענסט און געפינען זיך אין די רוקען־אנשטאלטען זאלען תיקף אריבערגעפיהרט ווערען אין די רעזערוע־באטאליאנען, אין וועלכע זיי דארפען אויפגעהאלטען ווערען זעקס וואכען צום לערנען, דערנאך מו־זען זיי אוועקגעשיקט ווערען אין די רעגימענטען, וואו מען דארף זיי בע־זונדערס בעאבאכטען.“ פון די דריי חתימות איז נאר איינע דייטליך: גע־נעראל־מאיאר סערזשעווסקי.

בעפעהל פאר דעם מיטלערען בעצירק פונ׳ם 18־טען ארמיע קארפוס. דעם 4־טען מאי:

„...יודען טרייבען אין דער זייט פונ׳ם געגנער, ניט איבערלאזענדיג

מיט א טיעפען געפיהל פון פאטריאטיזם, זייער בלוט פארן צאר און פאטערלאנד, בעמיהט זיך דער זשיד דורך פערשיעדענע קונצען אויסמיידען צו שטעלען זיך אין רייהען פון דער רוסישער ארמעע צום שוץ פון זיין אייגענעם פאטערלאנד, האפענדיג אויף אזא אופן אלעמען אבצונארען און נאך דער מלחמה אויפסניי אנהויבען צו פערלאנגען גלייכבערעכטיגונג פאר זיין כלומרשטען אקטיוון אנטייל אין דער פערטיידיגונג פונ׳ם פאטערלאנד צוזאמען מיט אלע רוסען. מיט א בעזונדערן פלייס מוזען דעריבער די אפיצירען שוין איצט אנהויבען צו בעקעמפען די דאזיגע זשידאווסקע צרה (זשידאווסקאיע זלא) אין דער רוסישער ארמעע, וועלכע שטעקט אן אויך דעם רוסישען סאלדאט. ניט מיט דערשרעקענדע מיטלען, ניט דורך דראהונגען דארף מען ווירקען אין דעם דאזיגען פאל, נור מיט א לעבעדיגען ווארט און איבערצייגונג, ברענגענדיג צווייפעללאזע בעווייזען וועגען דער שענדליכקייט פון זייערע קונצען, ערקלערען זיי, ווי מיר אלע, אויסער די יודען, האבען זיך פעראייניגט צום שוץ פון אונזער פאטערלאנד, ווי ענג מיר האבען זיך פערבונדען פאר דער גענייזאמער זאך, אז ס׳זענען לחלוטן פערגעסען געווארען אלע נאציאנאלע סתירות.

דער דאזיגער היסטארישער מאמענט — אויב די יודען וואלטען איהם אויסגענוצט — וואלט געשפילט א גרויסע ראליע אין דער הערשטע־לונג פון דעם גוטען נאמען פונ׳ם יודישען פאלק, און קיינמאל, נאר איצט, האבען זיי די מעגליכקייט צו דערווייזען זייער מענשליכע ווערדע און דער־שלאגען זיך צו דער לאנג ערווארטעטער גלייכבערעכטיגונג, וועגען וועל־כע זיי חלומען אייביג און שרייען אויף אלע עקען, ווי וועגען א כלומרשטער אונגערעכטיגקייט. ס׳איז נאך ניט שפעט, זאלען זיי זיך מיישב זיין, זאלען זיי ניט פערלירען קיין איין גלעלעגענהייט צו דערווייזען זייער צוגעבונ־דענהייט און לייבע צום פאטערלאנד, און דאמאלט וועלען זיי אליין פער־שטעהן און זיך איבערצייגען, אז קיין אייניציגער ביישפיל פון זייער העל־דישקייט און מוט וועט ניט בלייבען אונבעמערקט און וועט ניט פערלארען געהען אהן פאלגען סיי זיי פאר גופא, סיי פאר דעם קומענדען דור. ניט מיט שווינדלעריין, נאר מיט עהרליכע טהאטען זאלען זיי זיך ערווערבען דאס רעכט צו זאגען: "מיר פארגיסען אונזער בלוט פאר'ן פאטערלאנד". און פא־טערלאנד וועט עס זיי ניט פערגעסען. די אפיציערען מוזען ענערגיש אויפ־קלעהרען די יודישע סאלדאטען, אז ס׳וועט דאך קומען די צייט, וען די מלחמה וועט זיך ענדיגען, עס וועט זיך אומקעהרען דער רוסישער סאלדאט פון דער ארמעע צו זיך א היים, וועט דערצעהלען זיינע לאנדסלייט וועג־גען דעם, ווי אזוי עס האבען געשטרעבט און וואסערע קונצען (אוחישטש־רעניע) האבען אנגעווענדעט די רוסישע זשידעס, כדי דורך פער־

די רציחה פון געוויסע אפיצירען געהט אזוי ווייט, אז אייגער האט זיך ערלויבט שיקען דעם פאלגענדען ענטפער א מוטער, וואס האט זיך אנגעפרעגט וועגען איהר זוהן:

„אייער זוהן האט זיך פרייוויליג אבגעגעבען אין געפאנגענשאפט. וועלען ער וועט זיך אומקעהרען, וועט ער דערשאסען ווערען". קורץ און קלאר.

נאטירליך, עס זענען פאראן אויך אנדערע פאקטען, ווי אויך בעווייזען פון אויפריכטיגער פריינדשאפט צו די יודישע העלדען, אבער זיי זענען זעלטען און ווערען דערטרונקען אינ'ם ים פון שנאה און האס, מיט וועלכען עס זענען ארומגערינגעלט ניט נור די יודישע סאלדאטען, נאר אויך די דאקטוירים און סאניטארען.

וועגען דער שטימונג פון דער יודישער געזעלשאפט און די אינערליכע גראנדיעזע הילפס-ארבייט אין א צווייטען ארטיקל.

א. י.

אפיציעלע רוסישע דאקומענטען

מיר האבען די מעגליכקייט צו בעקענען די עפענטליכקייט מיט אייניגע וויכטיגע דאקומענטען, וועלכע בעווייזען, ווי אזוי די רוסישע מיליטער-מאכט, פון אויבען ביז אונטען, פיהריט אין דער ארמעע א דירעקטע און אונדירעקטע אנטיסעמיטישע אגיטאציע. יודישע סאלדאטען ווערען בעטראכט אלס א פערדעכטיגער און געפעהרליכער עלעמענט, וועלכער מוז שטעהען אונטער א בעזונדער שווערער קאנטראלע. מיר ברענגען דא דערווייל אייניגע פון דיזאזיגע היסטארישע דאקומענטען, וועלכע זענען געגעבען אין וועלטליך איבערזעצט.

* * *

הויפט-קאמאנדיר פון דער 1-טער רעזערוו-אינפאנטעריע-בריגאדע, דעם 8-טען יולי 1915. (גלאווני נאטשאלניק אופראוולעניא 1-אי פעחאטנאי זאפאסנאי בריגאדי):

ס'איז פאר קיינעם ניט קיין סוד, אז איטליכער זשיד שטרעבט מיט כל-המיני געמיינע מיטלען צו בעפרייען זיך פון מיליטער-דיענסט, אפילו גאנץ זייטיגע, פריוואטע פערזאנען ענטדעקען זייערע פעלשונגען; און נאך קיינמאל האט זיך אזוי בולט ניט ארויסגעוויזען די מאראלישע פיזיאנאמיע פון דעמאזיגען פאלק, ווי גראד איצט. אין דערזעלבער צייט, ווען די רוסישע סאלדאטען פערגיסען אויף די שלאכט פעלדער העלדיש,

דער מיליטעריישער מאכט, וועלכע האט רוהיג צוגעקוקט און האט זיך ניט אריינגעמישט.

איינע, שניידער, האט בעהאלטען ביי זיך צוויי קאזאקען, אי־ בערגעטהאן זיי אין ציווילע קליידער און פערזיכערט די אנגעקומענע דייט־ שען, אז ביי איהר איז קיינער ניטא. ווי נאר די דייטשען זענען אוועק, האבען די קאזאקען בערויבט שניידער און צוגענומען ביי איהר אלץ וואס זי האט פערמאגט.

פיעל ערגער און טראגישער איז אבער די לאגע פון די יורי־ שע סאלדאטען אין דער רוסישער ארמיע. זיי ווערען בעהאנדעלט ווי פער־ דעכטיגטע פערראטער, איטליכער זייער שריט ווערט קאנטראלירט, איט־ ליכע בעוועגונג ווערט אויסגעניטשט, ווי א פערזוך צו אנטלויפען. ס׳זענען פארגעקומען פאלען, אז מען האט יודישע סאלדאטען „ארויסגעשיקט" פון די טראנשעען, בעווייזענדיג דערמיט זייערע חברים, אז די יודישע סאלדאטען זענען ניט גאנץ זיכער. די יודען ווערען מיט א כיון געשיקט אוף די געפעהליכ־ טע שטעלען, דערביי ווערען זיי זעלטען בעלוינט מיט אויסצייכונגען. אין איינעם פון די רעגימענטען, וואס שטעהען ביי דווינזק, איז פארגעקומען אזא מין פאל: ס׳איז געשטאנען א גרופע סאלדאטען; פלוצים האט זיך בעוויזען א דייטשער אראפלאן, וועלכער האט אנגעהויבען ווארפען באמבען. אלע האבען זיך צולאפען, נאר די פיער יודען זע־ נען גלייבען שטעהן אויפן ארט, על פי נס זענען זיי געבליבען לעבען. ווען דער אפיציר האט מיטגעטיילט וועגען דעם פאלקאוניק, בעטענדיג צו בעלוינען די יודישע סאלדאטען פאר זייער מוטיקייט און העלדישקייט, האט מען איהם ערקלערט, אז מען וויל די יוהען ניט בעל וינען און ער זאל זיך בכלל מעהר ניט וועגען מיט אזעלכע פארשלאגען. ס׳איז פאראן גרונד צו בעהויפטען, אז דער יודישער סאלדאט איז ניט זיכער מיט זיין לעבען וועג, ער געפינט זיך אויף די פאדערשטע פאזיציעס. די סכנה קומט ניט אזוי פיעל פון דעם שינא, ווי פון די חברים און „נאטשאלסטווא". — — —

די יודישע סאלדאטען זענען ארומגערינגעלט מיט חשד און געפינען זיך שטענדיג אונטער א בעזונדערן קאנטראל. ס׳זענען פאראן אפיצירען, וואס ווילען בייזיך ניט האבען קיין יודישע סאלדאטען און זיי נעהמען אן פערשיעדענע מיטלען, כדי צו פטור ווערען פון זיי. אויף דעם דאזיגען בא־ דען שפיעלען זיך אב אזעלכע מוראדיגע טראגעדיעס, אז קיינער קען זיך אפילו ניט פארשטעלען. פארלויפיג קען איך אבער ניט פערעפענטליכען די ענטשפרעכענדע פאקטען.

דאזיגע שווערע צייט איז שוין פאריבער, אז ס׳איז אביסעל לייכטער גע־ווארען — איז עס א גרויסער טעות. קיינמאל האט נאך דער אנטיסעמיטיזם אזוי ניט געבושעוועט אין דער ארמע, פון די פאדערשטע פאזיציעס ביז דעם ווייטעסטען רוקען, ווי די לעצטע חדשים. דער פאלגענדער פאקט, וועלכער איז פארגעקומען אין סמארגאן, קען דיענען אלס די בעסטע איליוסטראציע צו אונזערער בעהויפטונג. דער טרויעריגער פאקט איז אבסאליוט ריכטיג; ס׳זענען פא־ראן עדות און א פראטאקאל מיט אונטערשריפטען; נאך מעהר: ער איז שוין בעקאנט דער קאנצעליאריע, וואס נעהמט אן בקשות אויפ׳ן אלער־העכסטען נאמען. דעם עלפטען סעפטעמפער איז אבגעגעבען געווארען א בעפעהל, אז די יודען, — אהן אונטערשיעד פון עלטער, — מוזען פער־לאזען סמארגאן. דער זוהן פונ׳ם אלטען קראנקען יודען אברהם סאבאל, לייב, איז צוגעגאנגען צום קאזאקען־אפיציער און האט איהם געזאגט, אז ער ווייסט ניט ווי ער זאל אוועקפאהרען, ווייל ער קען ניט פערלאזען זיין שווער־קראנקען אלטען פאטער. דער אפיציער האט איהם געבעטען אדורכפיהרען איהם צום אלטען יודען. אריינקומענדיג אין צימער, האט דער אפיציער, גלייך אויפ׳ן ארט, פאר די אויגען פון זוהן, ארויסגענומען דעם רעוואלווער און האט דערשאסען דעם אלטען פאטער, און, וועג־דענדיג זיך צום זוהן געזאגט: איצט קענט איהר ארויספאהרען; ער האט איהם אפילו ניט געגעבען קיין צייט מקבר זיין דעם פאטער. — — — איצט האט דער זוהן דערלאנגט אנ׳אנקלאגע אויפ׳ן אלערהעכסטען נאמען, בעטענדיג מאכען אנ׳אויספארשונג.

אין סמארגאן האבען זיך בכלל אבגעטהאן שרעקליכע מעשים, וואס בלויז צו רעדען וועגען זיי איז שוין א צער און א פיין. בשעת סמארגאן איז עוואקואירט געווארען און די יודען האט מען ארויסגעשיקט, האט מען אנגעהויבען אונטערצוצינדען די הייזער: דערביי האט מען זיך ניט גערעכענט דערמיט, וואס אין פיעלע וואוינונגען זענען נאך פערבליבען זקנים און קינדער פיעלע פון זיי זענען אין די הייזער פער־ברענט געווארען, צווישען זיי וויינשרעט ראזאווסקי, שווארץ קאץ או פיעל אנדע־רע.

עס איז פארהאן א גאנצע רשימה פון געהרג׳עטע, דערשאסענע יו־דען, פון פערגוואלדיגטע פרויען און מערדעריש געטויטעטע קינדער. דער פאגראם און רייבעריי זענען פארגעקומען פאר די אויגען פון דער העכע־

ניט לאנג געדארפט האבען א סך סטודענטען פון זיבעטען סעמעסטער. עס האבען זיך געמעלדעט צווישען אנדערע אויך יודען. קיין אייניציגער פון זיי איז אבער ניט אנגענומען געווארען. אפילו די ליבעראלע פעטראגראדער שטאדט־פערוואלטונג איז אויך אנגעשטעקט מיט אנטיסעמיטיזם: בראש פון אייניגע שטאדטישע לאזארעטען שטעהט א געוויסער ד״ר נעצווועטאיעוו, וועלכער שעהמט זיך ניט אפען צו פערלאנגען, אז מען זאל צו איהם נישט שיקען קיין יודישען מעדיציניישען פערזאנאל.

די פרוי פונ׳ם בעקאנטען ג ו ט ש ק א ו האט די טעג ארגאניזירט א נייעם לאזארעט און האט גלייך ערקלערט, אז זי וויל ניט האבען ביי זיך קיין יודישען מעדיציניישען פערסאנאל.

און אזוי ווי די חוואליעס פון אט דער דאזיגער איינגעווארצעלטער ספעציפישע שנאה געהען זיך פאנאנדער איבער גאנץ רוסלאנד, דערגרייכען זיי איצט אפילו קיין סיביר, וואו מען האט זיך ביזאהער בעצויגען צו די יודען טאלעראנט. די טעג האט דער גרויסער שטעדטישער פערבאנד, וועלכער ארגאניזירט לאזארעטען און שפיטאלען, ערהאלטען פון א בעדייטענדען סיבירישען צענטער א פאדערונג שיקען איהם א גרויסע צאהל פעלדשערס. דערביי אבער איז אויסדריקליך געשטאנען, אז יודען דארף מען ניט שיקען, די שטאדט וויל ניט האבען יודישע פעלדשערס.

ווי איהר זעהט, איז דא אלץ, אויסער אייניגע נאך אונבעריהרטע פאלקס־שיכטען און דעם ארגאניזירטען טייל פון דער ליבעראלער געזעלשאפט, דורכגעדרונגען מיט האס און שנאה, וועלכע געפינען, אין די אומשטענדען און בעדינגונגען פונ׳ם איצטיגען קריעג, א גוטען באדען פאר א ווייטערע ענטוויקלונג, און וואס מעהר מען פערטיעפט זיך אין די שוידערליכע פרטים, אלץ שרעקליכער ווערט דאס אלגעמיינע בילד פון א מלוכה־חורבן, פון א מורא׳דיגען צערפאל, אין וועלכען די יודען קומט אויס צו זיין די ערשטע קרבנות. די לאגע איז פיעל שרעקליכער, ווי מען קען זיך פארשטעלען. דאס בילד ווערט נאך פיעל גרויזאמער, ווען מען בעטראכט דאס, וואס עס קומט פאר אין דער ארמעע, סיי אויף די פאדערשטע פאזיציעס, סיי אין רוקען פון דער ארמעע.

* * *

וועגען דעם אנטיסעמיטיזם אין דער רוסישער ארמעע האט מען שוין א סך געשריבען. צעהנדליגער פאקטען איליוסטרירען די דאזיגע פיינדליכע און רציחישע בעציהונג פון א גרויסען טייל רוסישע גענעראלען, אפיציערען און סאלדאטען צו די יודען. די רואינען פון א סך שטעדט און שטעדטלעך, די יודישע פרויען און זקנים, וואלטען געקענט פיעלעס דערצעהלען וועגען דעם. אויב מען האט אבער געמיינט און געהאפט, אז די

אויפ'ן ראבינער א ה ר נ ז א ן:

— מיט מיר רעדט מען ניט א סך! שווייגען! אייך וועל איך הייסען דעם ערשטען אויפהיינגען!

— און איהר זענט וועד? — האט ער זיך געוועגדעט צו א מיט־גליעד פון דער דעפוטאציע. יענער האט געענטפערט, אז ער איז א דיי־רעקטאר פון א בעקאנטען אינדוסטריעלען סינדיקאט.

— עס קען ניט זיין, אז א זשיד זאל פערנעהמען אזא פאסטען,— האט זיך אויפגערעגט דער קאמאנדיר און האט פערלאזען דעם צימער.

אין מיטאוואא האט דער קאמאנדיר גלייך אנגעהויבען בע־ליידיגען די יודישע דעפוטאציע, שרייען אויף איהר, טופען מיט די פיס, ניט לאזענדיג ארויסזאגען א וואָרט אדער פערענטפערען זיך.

— שווייגען! איך וועל אייך שמייסען, זשידעס! שמייסען וועל איך אייך!

אז אין קישינעוו איז אנגעקומען א נייער גובערנאטאר ו ו א ר א־נ ו ו י ט ש, האבען די יודען געשיקט א דעפוטאציע, ווי עס פיהרט זיך. ער האט זיי אבער אויפגענומען ניט ביי זיך אין קאבינעט, ווי געוועהנליך, נאר אין דעם אלגעמיינעם עמפפאנגס־צימער, וואו עס האבען זיך געפונען נאך א סך זייטיגע פערזאנען. קיינעם ניט דערלאנגט די האנד און ניט גע־בעטען זיצען, דערפאר אבער גלייך אנגעהויבען שרייען, אז אינ'ם יקרות און מינץ־מאנגעל זענען די יודען שולדיג און ער וועט אלעמען ארויסשי־קען. וועו דער אלטער גלאסני פון דער דומא ל י כ ט מ א ן האט פער־זוכט צו ערקלערען די נויט מיט אלגעמיינע סבות, האט ער א געשריי גע־טהאן:

— אלגעמיינע סבות זענען מיר אליין בעקאנט און וועגען זיי פרעג איך אייך ניט. איך וועל אייך אלעמען ארויסשיקען!

אין ו ו י ט ע ב ס ק האט די שטאדט־דומא ערהאלטען 1000 פוד צוקער און האט עס פערטיילט אויסשליסליך צווישען די קריסטליכע סוחרים, אבזאגענדיג אלע יודען; אין ל ע פ ע ל, מ י נ ס ק און פיעל אנדערע שטעדט ווילען די מלוכה־קאסעס, קאזנאטשייסטוועס, ניט בייטען יודען קיין געלד און מען גיט זיי בשום אופן ניט קיין מינץ. אין ג א ד י א ט ש האט מען ביי נאכט אנגעהויבען גראבען אויפ'ן יודישען בית־עולם, זוכענ־דיג אין די קברים פולווער, זילבער און גאלד...

נאטירליך, נאך אזעלכע מיני פאקטען מאכען שוין ניט קיין בעזונ־דערען איינדרוק די אנטיסעמיטישע ערשיינונג צווישען דער בעסערער רוסישער געזעלשאפט פון די רעזידענץ־שטעדט, טאקי צווישען יענע גרו־פען, וואס געהערען צום "פראגרעסיוון בלאק". דער "רויטער צלם" האט

מגפה פערשפרייטען זיך איבערן גאנצען לאנד כל־המניי בלבולים אויף יו־
דען, און מיט דער פינקטליכקייט און געוויקייט פון א זייגער־מעחאניזם
הויבט אן די אדמיניסטראציע צו רעאגירען אויף זיי מיט נייע רדיפות און
פייניגונגען. מען פערגעסט דערביי לחלוטין אן וועלכע־עס־איז אויסערע
פארמען פון אנשטאנד און בושה; מען רעכענט זיך ניט מיט קיין שום גע־
זעלשאפטליכע שראנקען. דעריבער איז איטליכע ב ע ר י ה ר ו נ ג פון
דער אדמיניסטראציע צו די יודען שוין אליין א גראבע בעליידיגונג, א
רדיפה „אן־און־פיר־זיך". דער הפקר־קוק אויף די יודען האט זיך אזוי טיעף
איינגעווארצעלט ביי אלעמען, דערהויפט ביי דער פראווינץ־אדמיניסטרא־
ציע, אז ס׳וועט שפעטער זיין זעהר שווער איהם צו בעזייטיגען; ניט אנדערש
ווי די גאנצע אדמיניסטראציע וועט מוזען איבערגעביטען ווערען.

אלע האבען שוין מסתמא געהערט וועגען דעם, אז אומעטום, וואו
מען ערווארטעט דעם שונא, ווי איבערהויפט אין דעם גאנצען שטח, וואס
איז נאהענט צום פראנט, פיהלט זיך א גרויסער מאנגעל אין קליין־גע‌לד.
אין די אלע דאזיגע שטעדט הויבט זיך אן גלייך א ווילדע פאניק, אנ׳או־פ־
רעגונג און א מאכטלאזער כעס פון דער אדמיניסטראציע, וועלכע ווייס ניט
ווי אזוי צו קעמפפען מיט דער נויט. מען זוכט שולדיגע, אבער מען גע־
פינט זיי ניט, ווייל זיי זענען בכלל ניטא. די סבה פון דעם פלעצליכען
מאנגעל ליגט מייסטענס אין דעם, וואס די גאנצע בעפעלקערונג פון דער
בעטרעפענדער שטאדט בעהאלט ביי זיך אביסעל קליין־גע‌לד. — איט־
ליכע איינצעלנע פערזאן גאנץ וועניג, מיינענדיג, אז ס׳איז אויסער דעם
כלומרשט פאראן אין שטאדט נאך א סך קופערנע און זילבערנע מינץ.

די מאכט לאזט אדמיניסטראציע זוכט זיך דאן אויס א כפרה־הינדעל;
צווישען די נידריגע עלעמענטען און לומפען ווערען דורך אגענטען פער־
שפרייט קלאנגען, אז דאס האבען די יודישע סוחרים פערבעהאלטען דאס
גאנצע קליין-גע‌לד אדער, אז די יודען קויפען צונויף דאס גאנצע מינץ,
כדי צו ספעקולירען. דאס אלץ רופט ארויס ביי דער בעפעלקערונג א זא
שרעקליכען כעס און אויפרעגונג געגען די יודען, די האלטונג פונ׳ם המון
ווערט אזוי דראהענד, אז מען האט פחד פאר א פאגראם און מען שיקט א
דעפוטאציע צו דער אדמיניסטראציע, זי זאל אנעהמען מיטלען און אויפ־
קלעהרען די אמת׳ע לאגע.

מיט וואס האט אבער רעאגירט די רוסישע מאכט אויף די יודישע
בקשות און שתדלנות?

אין ק י ע ו ו האט דער „קאמאנדיר פון דעם ארמעע־רוקען" בכלל
זיך אבגעזאגט אויסצוהערען די ערקלערונגען פון דער יודישער דעפוטא־
ציע האט גראב בעליידיגט די חשוב׳סטע יודען און אנגעהויבען שרייען

קברים. — — — עס איז איבעריג צו דערצעהלען דא, אז צווישען די פליכטלינגע הערשען עפידעמישע קראנקהייטען, און אויך חאלערא, וועלכע פערשפרייט זיך, ניט קוקענדיג אויף די פראסטען.

און נאך א טרויעריגען פאקט האבען קאנסטאטירט די בעפאלמעכטיגטע פון די יודישע קאמיטעטען: עס זענען פערשוואונדען אלע קינדער ביז פינף יאהרי. זעלטען־זעלטען טרעפט מען אין א פאמיליע פון פליכטלינגעקליינע קינדער; זיי זענען טיילווייז אלע פערלוירען געוואָרען, טיילווייז גע־שטארבען, טיילווייז קראנק און ליגען אין די שפיטעלען. מען הערט ניט קיין קינדערשע קולות אין די לאגערן און בארעקען. — — — געוויס, די דאזיגע ערשיינונג טראגט ניט קיין ספעציפיציש יודישען חאראקטער, אבער די יודען האבען שוועכער גע־ליטען פון דער קינדער־מגפה, ווייל די יודישע קינדער זענען שוואכער און געוואוינט צו א בעסערער בעהאנדלונג.

ווען די יודישע היימלאזע קומען שוין אן ענדליך אויף אן־ארט, ואו זיי קענען זיך בעזעצען און פון וואנען מען יאגט זיי ניט, קומען זיי זעהער שנעל צו זיך. די יודישע בעלי־מלכות קריגען ארבייט און די סוחרים הויבען זיך אן ביסלעכווייז צו פערנעהמען מיט מסחר. אויך די ארטיגע בע־פעלקערונג זעהט אין זיי א גוטען עלעמענט, וועלכער קאן ברענגען פיעל נוצען, אפילו אין יענע ערטער, ואו עס הערשט דער ווילדעסטער אנטי־סעמיטיזם, וואלט מען אויך געקענט האפען אויף בעסערע בעציהונגען און מענשליכע בעהאנדלונג. די געמיינזאמע צרות פון דער יודישער בעפעלקע־רונג און פון די גרויסע מאסען שוועך־ליידענדער קריסטליכער בעפעלקע־רונג וואלטען זיי סוף־כל־סוף נעהענטער געבראכט איינע צו די אנדערע צו א פערשטענדיגונג, וועלכע ניט... וועלכע עס וואלט ניט געווען אזוי גרויס די דעמאראליזאציע פון דער רעאקציאנערער געזעלשאפט וועלכע דערפאל וואלט אזוי טיף ניט דורכגעדרונגען די רוסישע ביוראקראטישע מאשינע. קיין שום אדמיניסטראציע איז ניט געפאלען אזוי נידריג און ניט געווארען אזוי אונמענשליך, ווי די רוסישע.

* * *

איך ווייס באמת ניט, אויף וואס איך זאל פריהער וועלכען אייער אויפמערקזאמקייט, צי אויף דער אלגעמיינער געזעלשאפטליכער דעמארא־ליזאציע פון דער רעאקציאנערער רוסישער געזעלשאפט, צי אויף דער פערפאלגונגס־וואקכאנאליע פון דער אדמיניסטראטיוער מאשין, וועלכע איז אהן דעם אויך גענוג אלעמען בעקאנט, וואס האט אבער אין דער לעצטער צייט אנגענומען א חאראקטער פון א געפעהרליכסטען פסיחאז. ווי א מין

די אויסגעצייכענטע פעהיגקייט זיך צו שנעל צו אריענטירען און ארגאניזירען, אנהויבען אנ׳ארדענטליכעס לעבען, בשעת די פוילישע און לעטישע היימלאזע, למשל, וואנדערן איבער די גאסען ווי סטאדעס שעפסען אהן א פאסטוך.

ס׳איז זעלבסטפערשטענדליך, אז ניט אומעטום און ניט תמיד אין דער זעלבער פארם האבען די ארטיגע תושבים בעוויזען זייער גייסטפריינדשאפט צו די יודען, ווי אויך ניט אומעטום האט מען בכלל געוואלט געבען א מקום מקלט די לויפענדע היימלאזע יודען. ס׳זענען געווען א סך פאלען ווען די אויפגערעגטע און פון דער אדמיניסטראציע אויפגעהעצטע בעפעלקערונג האט ארויסגעוויזען א אונגעהייערע שנאה צו די אנגעקומענע, זעהענדיג אין זיי א אונגעווינשטען עלעמענט מיט דער פערגאנגענהייט פון „פעררעטער". אין דער שטאדט א י ו א נ א ו א ־ ו א ז נ ע ס ע נ ס ק, האט דער בירגערמייסטער, אונטערשטיצט פון איינפלוסרייכע קרייזען פון דער בעפעלקערונג, ניט געוואלט אריינלאזען די יודען אין שטאדט. די צוגען מיט די אויסגעמאטערטע, פערהונגערטע יודען, מיט א שווארצען עבר און א אונבעקאנטער צוקונפט, האבען געמוזט פאהרען ווייטער, זוכען א „בעסערע" שטאדט. אין וואראנעזש למשל האט די פיינדליכע בעציהונג אנגענומען א טרויעריגען חאראקטער. מען שלאגט די יודען אויף די גאסען, און אין דעם קינדער־היים שלאגט מען אויס סיסטעמאטיש אלע פענסטער. גאר טרויעריג איז די לאגע פון די פליכטלינגע אין נ י ז ש נ י ־ נ א ו ג ר א ד, וואו זיי זיינען בעזעצט געווארען אויסער דער שטאדט, אין די הילצערנע באראקען פונ׳ם יריד. דער עלענד פון די קינדער, וואס לויפען ארום שמוציג און הונגעריגע, שלאפען אין א מין „קברים", ווי די היימלאזע רופען אן די ליידיגע קאסטענס, ניט קוקענדיג אויף דער קעלט פון 15—13 גראד, איז אונגעהייער.

ס׳פעהלען וועדטער צו בעשרייבען די יסורים פון די היימלאזע. נאך איצט, ווען נייע מאסען־ארויסשיקונגען האבען זיך אייגענטליך כמעט אבגעשטעלט, איז דער גאנצער שטח ערד פון מינסק ביז סלוצק, אין א בריט פון פינף וועדסט פערנומען מיט היימלאזע, וועלכע שלאפען אפט אויף דער הוילער ערד און ליידען פון הונגער. אזוי ווי עס האבען זיך איצט אנגעהויבען די קעלטע, האבען זיך די צרות נאך פערמעהרט. כדי אביסעל צו דערוואראעמען די פערפרוירענע אברים פארברענט מען אלץ, וואס מען באגעגענט אויפ׳ן וועג. וואו נאר א הייזעל, א צוים, א קאסטען, א בוים — אלץ ווערט פערניכטעט. און דארטען, וואו עס גיהט דורך דער שטראם פון היימלאזע, צושמעטערט ער אלץ אויפ׳ן וועג, איבערלאזענדיג נאר, אלס סמנים, קופקעס מיט פרישע

געקומען צו זיין דער ערשטער קרבן פון׳ם נייעם רעזשים. די פראווינ־ציעלע אדמיניסטראציע, וועלכע האט אפילו ש ט ש ע ר ב א ט א ו ו׳ס ציר־קוליארען ניט געוואלט ערפיהלען, האט זיך איצט, נאך דער דומא, דער־פיהלט גאר פריי פון וואסערען־עס־איז קאנטראל, און האט נאך שטארקער פארטגעזעצט די פערפאלגונגס־פאליטיק.

נאר איידער מיר וועלען זיך פערנעהמען מיט די טרויעריגע פאקטען, וועלכע חאראקטעריזירען די יודישע לאגע א י ן ל א נ ד א ו ן א י ן ד ע ר א ר מ ע ע, מוזען מיר פריהער מאכען איין בעמערקונג, וואס דארף בעאכ־טעט ווערען פונ׳ם יודישען לעזער. בשעת מיר רעדען וועגען רוסלאנד, וועגען דער רוסישער ביוראקראטיע, וועגען דער רוסישער געזעלשאפט, מוזען מיר שטענדיג אויך אין זינען האבען די בעציהונג פון די גרויסע מאסען פון דער פראסטער רוסישער בעפעלקערונג צו דער יודישער בע־פעלקערונג. דאס איז זעהר וויכטיג שוין דערפאר, ווייל עס קומט אונז אויס צו האבען צו טהאן מיט יענע ראיאנען פון צענטראל־רוסלאנד, וואו די בע־פעלקערונג האט ביז דער לעצטער צייט קיינמאל ניט געזעהען אזעלכע גרויסע יודישע מאסען, בעזונדערס היימלאזע און לויפענדע. צום ערשטען מאל, דערביי אין א צושטאנד פון א העכסטער אויפרעגונג צוליעב די אונ־געלונגענע קריעגס־געשעהענישען, האבען די דאזיגע גרויסע מאסען פון טאמבאוועו, ווארענזשער און ניזשעגאראדער פויערים און מעשטשאנעס, געטראפען זיך פנים אל פנים מיט צענדליגער טויזענדער הונגעריגע, אב־געריסענע, דערשלאגענע יודען. און מען מוז זאגען, אז דער דאזיגער נסיון איז אויסגעהאלטען, אז די דאזיגע ערשטע פראבע האט אין אלגעמיין געגעבען גוטע רעזולטאטען. איך האב געזעהען אט די דאזיגע גרויסע היימלאזע מאסע יודען אין דער עכט־רוסישער מ א ס ק ו ע, אין נ י ז ש נ י־נ א ו ו ג א ר א ד, און אין דעם ריין־רוסישען ו ו ל א ד י מ י ר־נ א־ק ל י א ז מ ע. איך האב אויף אלע גאסען געהערט די פליסענדע יו־דישע שפראך, וועלכע האט געקלונגען אויף אלע עקען, און די שטענדיגע בעוועגונג פון א לעבעדיגען, זשעסטיקולירענדען יודישען עולם. און דאס, וואס איך האב דארט געזעהען, בעווייזט, אז די ארטיגע קריסטליכע בעפעל־קערונג האט אין אלגעמיין אויפגענומען די יודען זעהר הערצליך מיט גרויס מיטלייד, און בעציהט זיך צו זיי נאך איצט גאנץ פריינדשאפטליך. זי האט דערזעהען פאר זיך א מאסע פון מענשען, וואס ווילען ארבייטען, וואס ווי־לען מיט דער אייגענער ארבייט זיך אויסהאלטען, וועלכע האט גלייך אנ־געהויבען זיך איינצואַרדנען, ארגאניזירען און צופאסען זיך צו די נייע לע־בענס־בעדינגונגען; געעפענט אייניגע בעקעריין, אייגענע יאטקעס, איי־גענע קאמיטעטען און שוהלען. די קריסטען בעוואונדערען אין די יודען

בריף פון רוסלאנד.

ניט לאנג האט געדויערט די הפסקה. דאס רעגירונגס־סיסטעם פון דעם געווען אינערן־מיניסטער פירשט שטשערבאטאוו; די האפנונגען, וועל־כע זענען פערבונדען געווען מיט דער פערגרעסערונג פונ׳ם תחום המושב; די מונטערע שטימונג פון דער רוסישער געזעלשאפט, וועלכע איז געווען פעסט ענטשלאסען אנצוהויבען א ביטערען קאמפף מיט דעם ווירקליכען אינערן שונא פון רוסלאנד — דאס אלץ האט געדויערט נור אזוי לאנג ביז די רעאקציאנערע הויף־ביוראקראטיע האט זיך נאך געוואקעלט און אויפ־מערקזאם בעטראכט די פאדערונגען און פלענער פון דער ליבעראל׳ער גע־זעלשאפט. און אז זיי, די הערשענדע רעאקציאנערע ספערען, האבען זיך סוף־כל־סוף ענטשלאסען מיט א מאל צו דערשטיקען די ערשטע קרעפטיגע אריסטרעטונגען פון דער ערוואכטער פראגרעסיוער רוסישער געזעלשאפט, דאן האט זיך דאס בילד תיכף איבערגעביטען. דער פאליטישער „פריה־לינג" איז נעלם געווארען, און אויף זיין ארט איז געקומען דער ווינטער, דער ריכטיגער רוסישער ווינטער. פעסט און ענערגיש האט מען בעוויזען גאנץ רוסלאנד, מיט וואסערען וועג מען וועט געהען, אין וועלכער ריכ־טונג עס וועט ארבייטען די מלוכה־מאשין. ניט נור פירשט שטשערבא־טאוו האט געמוזט פערלאזען זיין פאסטען, נאר אפילו אזעלכע פארשטעהער פון דער קאנסערוואטיוער רוסישער רעאקציע, ווי סאמארין און דזשונקאווסקי זענען אויך געפאלען אין קאמפף מיט׳ן מעכטי־גען אוואנטוריסט ראספוטין, דעם „הייליגען זקן", וועלכער שטעהט איצט בראש פון דער הויף קאמאריליא. שארף און עקסטרעם האט זיך געענדערט דער קורס. ניטא קיין פשרות, ניטא קיין שום אויסגלייכונג און פערשטענדיגונג — באהערשט מוז ווערען דאס גאנצע לאנד, און די גאנצע עפענטליכע מיינונג געצוואונגען צום שווייגען.

און דאס איז כמעט געלונגען. איצט הערשט אומעטום וויעדער אנ׳אפא־טיע, א געדריקטע שטימונג, און ניט גיך וועלען זיך נאך אמאל דערהערען אזעלכע ווערטער, ווי עס האבען זיך געטראגען פון דעם טאווערישען פאלאץ און פון מאסקווע. אפילו אזעלכע אפטימיסטען, ווי מיליוקאוו און ראדיטשעוו זאגען שוין אויך איצט, אז רוסלאנד דארף מנצח זיין, אבער רוסלאנד מוז פריהער ווערט זיין א נצחון..."

די דאזיגע אלגעמיינע פאליטישע לאגע האט זיך זעלבסט־פערשטענדליך תיכף אבגערופען אויף דער יודישער לאגע, און האט בע־ווירקט, אין וועלכער ריכטונג עס וועט ווייטער געהען די רעגירונגס־פאלי־טיק בנוגע צו די יודען. ווי שטענדיג, איז אויך דאסמאל די יודען אויס־

אין דעם מאמנט אבער, וען עס ווערען פערווירקליכט די דייטשע פלענער און אבזיכטען אין טערקיי, און טערקיי ווערט באמת פאלקאם אונ־ אבהענגיג און מיליטעריש שטארק, דאן קען מען ניט רעדען פון קיין שום „טשארטער" און „גאראנטיען". דאן האבען מיר צו טהאן מיט אזא קאנקו־ רענט ווי די דייטשע מלוכה און די דייטשע קאפיטאלען, וואס ווילען שטאר־ קען די טערקישע און דייטשע עקאנאמישע פאזיציעס אין גאנץ קליין־אזי־ ען און פאראליזירען אלע אונזערע פלענער און האפנונגען.

לאמיר זיך ניט נארען: א עקאנאמיש און מיליטעריש שטארקע טערקיי, וואו ווערט אפערירען מיט דייטשע קאפיטאלען און דייטשע „לעהרמייסטער", אונאבהענגיג פון אנדערע אייראפעאישע אייגפלוסען און ווירקונגען, ווערט מיט אנ׳אייזערנער האנט פארטזעצען די צענטראליזירונג־פאליטיק, ווילכע איז פאר אונז העכסט־געפעהרליך. א שטארקע און פאלקאם־געזונטע, מיט א אייגענער אינדוסטריע און מיט א פרייען קאפיטאל, וואס ווערט זיך דערצו שטיצען אויף דער דייטשער מאשינעריע, אזא טערקיי איז פאר אונז איצט געפעהרליך, ווייל עס פעלט די פארבעדינגונג פון אונזער קאלאניזאצי־ אנס־ארבייט אין פאלעסטינא, אז מ׳ ר זענען די לעהרמייסטערס, די קאפי־ טאליסטען, די בויער, די בעהערשער פון די נייע פאזיציעס, די טאן־געבער און די העכערע קולטור־שיכט, וואס איז ניט נאר אימשטאנד וויעדערשטעהן א עקאנאמישע און קולטורעלע אסימיליאציע, נאר זאגאר אנדערע אסימי־ לירען, נאטירליך אין דער פרייער קאנקורענץ פון די שאפענדע כחות.

וויסענדיג גוט די דייטשע פאליטיק בנוגע צו די פאליאקען און דע־ נען, ווי איבערהויפט דעם גערמאניזירענדען גייסט פון ׳ער דייטשער פאלי־ טיק, קאנען מיר קוים האפען אויף דייטשלאנדס הילף און שטיצע, בפרט אין אונזערע שטרעבונגען צו אויטאנאמיע און פרייהייט אין ארץ־ישראל.

דאס אלץ ווערט געזאגט ניט דערצו, כדי ארויסצורופען אנטיפאטיען צו דייטשלאנד, אדער שאפען א פערביטערטע} שטימונג געגען דעם פיער־ בונד, ניין, מיר ווילען פשוט ו ו י ס ע ן און ג ע נ ו י ק ע נ ע ן, וואס דענקען אנדערע צו טהאן אין יענעם שטח ע ר ד, וואס מיט איהם זענען פערבונדען אלע אונזערע האפנונגען. וואורום מיר האבען נאר איין „אריענטאציע" — א י ו ד י ש ע; נאר איין פאליטיק — א נ׳א ק ט י־ ו ו ע; נאר איין שטרעבונג — ניט פערבלייבען אין דעם איצטיגען גרוי־ סען מאמענט זייטיגע און פערבלענדעטע צושויער. דערקענען דעם אמתן פריינד און ווי׳סען וואו עס שטעקט} די סכנה — איז די נויטיגע פארבעדינ־ גונג פאר א רעאל־פאליטיק.

מ. גראסמאן.

קיי און צענטראליזירען איהרע רעגירענדע מאכט? אויף פערשפרעכונגען פון דייטשע פאליטיקער?

וועגן מ'ר וועלכן מאכטן א סך־הכל פון דייטשלאנדס פלענער, וועלכע מיר בעקומען פאלגענדעס:

„טערקיי דארף ווייטער פערבלייבען גאנץ און שטארק", ווייל זי איז די פערוואלטערין פון אלע דייטש־עסטרייכישע אינטערעסען אין ארי־ענט; טערקיי מוז פערוואנדעלט ווערען אין א מעכטיגען שטאאט און וועל־רען דער מיטעלפונקט פון דער גאנצער איסלאמישער וועלט";„ עס מוז ערהאלטען ווערען די פאלקאמענע אונאבהעגיגקייט פון דער אסמאנישער מלוכה און אלע זיינע טיילען, וועלכע דארפען פעסטער צוגעשמיעדט ווער־רען צום צענטראלען ארגאניזם"—דאס זענען די אויסער־פאליטישע אויפ־גאבען פון דייטשליינד אין דער אריענט־פראגע. פאראלעל מיט דעם געהען די ווערטער פון דעם פערשטארבענעם דייטשען באטשאפטער אין קאנס־טאנטינאפאל, ו ו א ג ע נ ה י י ם, אז ווער עס ריהרט זיך צו מיט א פינגער צו אנאטאליע, דער פערלעצט די לעבענס־אינטערעסען פון דייטש־לאנד.

אמת, די אלע שעהנע ווערטער וועגען דער „אונפערלעצליכ־קייט" פון טערקייס טעריטאריע, מיט וועלכע עס זענען איצט פול אלע דייטשע בראשיורען און ביכער, פאסען ניט גאנץ צו דייטשלאנדס האלטונג אין דעם טערקיש־איטאליענישען קריעג, בשעת איהר דאמאלדיגער פער־בינדעטער איטאליען האט אבגעריסען א שטיק טערקישע טעריטאריע, ווי אויך דייטשלאנדס האלטונג בשעת דעם באלקאן־קריעג, וואס האט שיער ניט געקאסט קאנסטאנטינאפאל, שטימט ניט מיט דעם פראגראם, אבער אלץ ווערט איצט פערגעסען און מען רעדט וועגען א מעכטיגע טערקיי.

מיר האבען אלע מאל גאנץ אויפריכטיג ערקלערט, אז דער ישוב אין פאלעסטינא וועט אונדירעקט שטארקען טערקיי, וועט דערהויבען דעם מצב פון דער גאנצער פראווינץ און ברענגען דעם לאנד גרויסע נוצען. מיר האבען דערביי געריעדט וועגען קאפיטאלען, וועלכע ווילען אריינקו־מען אין לאנד און וועלען פיהרען צו אנ'אויפבליהונג פון דער פערנאכ־לעסיגטער פראווינץ. מיר האבען אבער שטענדיג געהאט אין זינען, אז עס וועלען קומען י ו ד י ש ע ק א פ י ט א ל ע ן, י ו ד י ש ע בויער און שעפפער, י ו ד י ש ע ארבייטער און דורך דעם י ו ד י ש ע ן פלייס און ליעבע צום אלטען פאטערלאנד וועט דארט אויפגעריכט ווערען|א נייעס לעבען. מיר האבען אויך אפט געברויכט דאס ווארט „שטאאט" און גערעדט וועגען „גאראנטיען" פון די מלוכות, פון א טשארטער און א לאקאלער פאליטישער מאכט.

5) דייטשלאנד מוז ענערגיש פארטזעצען די "פערקעהרס־פאליטיק" און אונאויפהערליך בויען נייע באהנען. נעבען די צוויי שוין עקזיסטירענ־דע הויפט־אייזענבאהן־ליניען באגדאד און העדזשאס מוזען געבויט ווערען צווייג־באהנען, וואס זאלען בעפעסטיגען די טערקישע הערשאפט און דעם דייטשען איינפלוס.

6) די בעדואינען דארפען פערוואנדעלט ווערען אין פריעדליכע פויערים. זיי מוזען ערצויגען ווערען צו א ניי לעבען, אז זיי זאלען אויפ־הערען צו זיין נאמאדען.

עס איז דא ניט דער פלאץ אויסצורעכענען גענוי אלע פראיעקטען און פארשלאגען, וואס דארפען פיהרען דערצו, אז די דייטשע פוס זאל זיך פעסט קענען אנידערשטעלען אין פאדע־שטער אזיען. די דייטשען זא־גען אפען, אז עס איז זייער חוב "ווירטשאפטליך און קולטורעל צו ערש־ליסען אראביען".

מיר ברויכען ניט קיין שום בעזונדערען פירוש צו דער אויבענדער־מאהנטער פראגראם פון די דייטשע אימפעריאליסטען, וואס האלטען שוין איצט אין זייערע הענד די גאנצע טערקיי, און האבען בדעה נאך דער מלחמה ערשט רעכט צו ענטוויקלען זייער טעטיגקייט. די 16 פראפעסארען וועלכע זענען די טעג געשיקט געווארען קיין קאנסטאנטינאפאל דארפען לעגען דעם גרונד־שטיין פאר דער גרויסער קולטור־ארבייט, וואס די דייט־שען פלא נען אין קליין־אזיען. דער וואס קען די איניגסטע ציוניסטישע חלומות, ווער עס ווייסט אונזערע פאליטישע ארגומענטען און פלענער, וועט פערשטעהן וואס פאר א גרויסע סכנה עס שטעקט פאר אונז הינטער די אלע פלענער פון "טערקייס פרייגד".

געווים, עס געפינען זיך ביי אונז אזעלכע אפטימיסטען — הויפט־זעכטליך צווישען די דייטשע ציוניסטען — וועלכע מיינען, אז דייטשלאנדס פלענער קענען געהען פאראלעל מיטאונזערע, אז מיר קענען זאגאר זיין דער כלי־זיין פון דער דייטשער פאליטיק אין נאהענטען אריענט. ה' ט ר י ע ט ש האט זאגאר ארויסגעלאזט א ביכעל, אין וועלכען ער ווייזט נאך, אז די 12 מיליאנען (?) יודיש־רעדענדע יודען קענען ווערען די פארפאסטען פון דעם דייטשטום, און ה' בלומענפעלד מיינט זאגאר, אז דער ציוניזם קען זיין א פראגע פון ד י י ט ש ע ר אריענט־פאליטיק... מיר ווייסען ניט אויף וואס עס שטיצט זיך דער דאזיגער אפטימיזם: אויף געמיינשאפטליכע אינטע־רעסען פון די דייטשען און יודען? אויף די שטרעבונגען צו מאכען שלום צווישען די טערקען און יודען און אונז איזאלירען? אויף די דייטשע עקא־נאמישע און קולטורעלע עראבערונגס־פלענער? אויף דעם פרינציפ פון דער דייטשער פאליטיק צו שטארקען, פעסטיגען, מיליטאריזירען די טער־

ציעס.

און ה׳ ראלאף געפינט, אז ״די טערקען אלי׳ן קענען ניט אריינ־ברענגען קולטור אין דער אראבישער העלפט פון דער מלוכה; מיר מוזען זיי קומען צו הילף, און די טערקען דארפען זיך לאזען בעראטען״.

וואס־זשע דארף געטהאן ווערען? א, די דייטשע אריענט־פארשער האבען א געניע פראגראם: אט איז זי:

1) עס מוזען אנגעוענדעט ווערען אלע מיטלען, כדי צו דערגרייכען אנ׳אבסאליוטע פערשטענדיגונג און א שלום צווישען די טערקען און אראבער. ״די דאזיגע אויפגאבע מוזען אין סיריען אויף זיך נעהמען די דיישען, אלס אויפריכטיגע פריינד פון טערקיי״.

2) דער קאליפאט מוז אונבעדינגט בלייבען אין קאנסטאנטינאפאל, הגם די אראבער ערקלערען, אז אללאהס פערטרעטער אויף דער ערד, ווי אויך דער צוקונפטיגער משיח דארך זיין אנ׳אראבער. דער געדאנק וועגען אנ׳אראבישען קאליפאט, וואס ווערט אזוי פאפול־אריזירט דורך ענגלאנד, מוז בעקעמפפט ווערען.

3) דער געדאנק פון געוויסע אראבישע פיהרער וועגען גרינדונג פון א מוזולמאנישען בונדעס־שטאאט פערדינט; די גרעסטע אויפמערקזאמקייט פארוואס זאל דען די אטאמאנישע אימפעריע ניט אומגעוואנדעלט ווערען אין א בונדעס־שטאאט, ווי דייטשלאנד? דאן וועט איטליכער אראבישער פירשט אדער קאליף פערבלייבען דער הערשער און בעזיצער פון זיין לאנד, אין דערזעלבער צייט וועלען זיי אבער זיין פעראייניגט אין א מעכטיגע מלוכה מיט טערקיי און דעם טערקישען סולטאן בראש.

4) עס מוז ענטוויקעלט ווערען א גרויסע קולטור־ארבייט. דערביי דארף מען זיך ניט אבשטעלען צוליעב דעם, וואס עס זענען שוין פאראן א סך אנדערע; שוהלען. ״מיר טארען ניט איבערלאזען די גאנצע בילדונגס־ארבייט די פראנצויזען אין אמעריקאנער. דאס וואלט ״מיר האבען ניט קיין שום פאליטישע אינטערעסען אין סיריען, מוז געשטריכען ווערען פון אונזער פראגראם״. ווייל קוים האבען מיר אינטערעסען אין דער טערקיי מוזען מיר ווירקען פאר א פערשטענדיגונג צווישען טערקען און אראבער״. עס דארפען געעפענט ווערען אראבישע הויך־שוהלען און פאך־אנשטאלטען. גלייכצייטיג דארף געשאפען ווערען א נעץ פון דייטשע שוהלען. ״אין יעדען גרעסערען צענטער דארף זיין א ד י י ט ש ע שוהל, וואס זאל רעפרעזענטירען די ד י י ט ש ע קולטור״: פראפעסאר ד י ר י נ ג מיינט זאגאר, אז אויף איטליכער סטאנציע פון די דייטשע באהנען, נייע און אלטע, ד א ר ף ז י י ן א ד י י ט ש ע שוהלע און א ד י י ט ש ע ל ע ה ר ע ר.

פעלט און די בעציהונגען זעהר אנגעשטרענגט. די טערקישע מאכט אין סיריען און אין אראביען איז נור א נאמינעלע. ניט רעדענדיג שוין פון די אונאבהענגיגע טיילען, וואו עס הערשען די קליינע פיהרער און קאליפען זענען אפילו די טרייע פראווינצען גאנץ ווייט פון טערקיי, וועלכע האט דארטען קיין שום איינפלוס; ניט קיין פאליטישען און ניט קיין רעליגיעזען. דער בעסטער בעווייז איז דער אונגעלונגענער רוף צום „הייליגען קריעג", אויף וועלכען מען האט זיך ניט אבגערופען, און די גלייכגילטיגקייט פון די אראבישע שטאמען צום קריעג. אדרבא, א סך פון זיי שטעהען זאגאר אוף עגגלאנדס זייט.

„די סתירות צווישען די אפיציעלע טערקישע גייסטליכע, זאגט ר א ל ף, און די אראבישע אולעמאס אין קאירא זענען ז׳יער גרויסע". דער אראבער איז א דם־שונא דעם טערק, רעכענט איהם פאר א אונטערדריקער און א נידריגען מענש. די שנאה איז טיף איינגעווארצעלט אין די בריייטע פאלקסמאסען, וועלכע האבען זאגאר בעשאפען ספעציעלע גלייכווערטלעך: „זיי, די טערקען, שאפען אונרוהע און דעריבער וועלט אונזער לאנד חרוב און מיר זיינען אין איהם ניט מעהר, ווי געסט. די גאנצע וועלט מוז שווייגען און הערען. א סוף צו די פרייע, זיי זענען פערניכטעט און פערלוירען". „וען די טערקען האבען דיך ליעב, פרעסען זיי דיך אויף; וען זיי האסען דיך, הרגענען זיי דיך."

„די טערקען, זאגט ווייטער ראלאף, ווייסען עס גאנץ גוט, אבער אלע פעראדנונגען און מעשים פון דער רעגיערונג אין סטאמבול, ביז דער עצטער צייט, זענען שטענדיג געווען, ווי מען וואלט בוימאייל אויף פייער געגאסען. עס איז תמיד געבליבען ביי רעפארם־פערשפרעכונגען. אין דעצעמבער 1911 האט דער גרויסווייזיר אפיציעל ערקלערט אין פארלאמענט, אז מען וועט גיך צוטרעטען צו רעפארמען און אויסוועהלען דערצו א ספעציעלע קאמיסיע. אין פעברואר 1912 האט מען זאגאר אסיגניורט פאר דעם צוועק הונדערט טויזענד טערקישע פונט, און אין מאי נאך אמאל אזוי פיעל. אין אויגוסט האט מען אבער די וואהלען פון א קאמיסיע אבגעלייגט און אין אנהויב סעפטעמבער בעשלאסען, אז ס׳איז בעסער בכלל ניט צו וועהלען קיין שום קאאיסיע. דאן איז געקומען דער באלקאן־קריעג."

עס איז אויך גאנץ קלאר פאר די דייטשע פאליטיקער, אז אויף טערקיי פערלאזען זיך קען מען ניט. עס וועט סיי־ווי־סיי גארנישט דערפון ניט אריסקומען, ווי עס איז ביז איצט גארנישט ניט געווארען. די טערקען אליין דארפען האבען לעהרער און רעפארמאטארס, און ניט זיי זענען עס אימשטאנד עקאנאמיש און קולטורעל בעזיגען דאס אראבישע פאלק און פערפעסטיגען אויף אראבישער ערד די טערקיש־דייטשע פאזי־

פון די טערקען. געאגראפען, אריענטאליסטען ארחעאלאגען און עקאנא־
מיסטען האבען — בעגרייפענדיג דייטשלאנדס קומענדע פאליטישע אויפ־
גאבען אין אריענט—זייט יאהרען געפיהרט דארטען א פיאנערען־ארבייט".

ביידע ווילהעלם׳ס רייזען קיין קאנסטאנטינאפאל און פאלעסטינא,
וועגען וועלכע „פיגארא" האט געשריבען, "אז דער דייטשער קייזער איז
דער ענערגישסטער און פעהיגסטע קאמיוואיאזשער פון׳ם גרויסען האנדעלס־
הויז דייטשלאנד", ס א נ ד ע ר ־ ל י מ א נ ס מיליטער־מיסיאן און די
היינטיגע מלחמה, זענען איינצעלנע פאזען פון איין און דערזעלבער פאליטיק
וועלכער די דייטשע פאליטיקער געבען איצט דעם שעהענעם נאמען:

«Das Weiterbestehen der Tuerkei»

מיט א בעזונדעען אינטערעס און אויפמערקזאמקייט בעשעפטיגען
זיך, נאטירליך, די דייטשע אריענט־פאליטיקער און שריפטשטעלער מיט
דער אראבער־פראגע און מיט די קינפטיגע בעציהונגען צווישען די ארא־
בער און די טערקען. דער „דייטשער פארדעראזיען־קאמיטעט" האט איצט
ארויסגעגעבען א רייהע פון פלוגשריפטען, אין וועלכע עס ווערען גריגד־
ליך און גענוי בעהאנדעלט די פערשיעדענע פראבלעמען און פרטים, וואס
זענען ענג פערבונדען מיט דער צוקונפט פון טערקיי און אלע איהר
רע טיילען. זעהר חאראקטעריסטיש און אינטערעסאנט איז דאס ביכעל פון
פראפעסאר מאקס ראלאף, וועלכעס שטעלט מיט זיך פאר א מין טעטיג־
קייט־פראגראם סיי פאר די טערקען, סיי פאר די דייטשען. ס׳איז כדאי
געזויער איבערצוגעבען זיין אינהאלט.

קודם כל ווערען ארויסגעשטעלט אלס הויפט־פרינציפען און ריכטלי־
ניען די פאלגענדע כללים: „דער בעזיץ פון אראביען איז פאר דער טערקיי
א לעבענספראגע; פון דער הערשאפט איבער דער פראווינץ העדזשא העגגט
אב די צוקונפט פון דעם טערקישען קאליפאט." „די פראגע וועגען א אמת׳ן
שלום צווישען דער אראבישער וועלט און דעם קאליפאט פון די אסמאנען־
סולטאנען איז פאר דער טערקיי פיעל וויכטיגער, ווי דער פערלוסט פון
נאך א שטיק מאקעדאיען אדער אלבאניען (גאלץ־פאשא.)" „מיט דער ענדע
פונ׳ם טערקישען קאליפאט וועט קומען דער פ א ל י ט י ש ע ר
טויט פונ׳ם איסלאם און דער סוף פון טערקיי".

אויב, הייסט עס, די אראבישע העלפט פון דער טערקישער מלוכה,
וועט ניט רעכטצייטיג צוגעשמיידט ווערען צו טערקיי, ניט ווערען א גע־
זונטער גליעד אינ׳ם מלוכה־ארגאניזם, דאן שטעהט גאנץ טערקיי אין
סכנה, און דער צערפאל איז אונפערמיידליך. שטעלענדיג אזא מין דיאגנא־
זע און אויפווייזענדיג, אז ס׳איז דרינגענד נויטווענדיג צו היילען, זענען די
דייטשע בעשיצער פון טערקיי נאך מודה, אז די לאגע איז זייער פערצווי־

גונגען פון ארט", און, צווייטענס, מען זאל פחדנות ניט דערהויבען צו א מדרגה פון א פרינציפ, און ניט ערקלערען פאר דער גאנצער וועלט, אז מיר זענען כלומרשט זעהער צופריעדען מיט דער טערקיי און ווינשען ניט קיין שום אינטערוועניציע.

ניין, דאס איז ניט אמת. א קאלאכאלע מערהייט פון ציוניסטען איז איצט מיט דער טערקיי ניט צופריעדען, און טרוימט וועגען א אינטערוועניציע, א גרויסע מערהייט פון ציוניסטען וואלט געווען גליקליך, ווען פאלעסטינא זאל ארויס פון טערקייס רשות, און זיי האפען נאך, אז אזוי וועט טאקע זיין. אויב דאס וועט זעם מאל ניט געשעהען, וועלען אלע פריינד פון דער יודישער נאציאנאלער אידעע זיין גליקליך, אויב מיר וועלען חאטש מינדעסטענס זיין געשיצט דורך גראנטיען פון די אייראפעאישע מלוכות געגען דאס טערקישע בעלי־בית־עוועז, צי מיר וועלען זיך דערשלאגען צו דידאזיגע גראנטיען, צי אונז וועט געלונגען אריינברענגען די פראגע וועגען יודען אין ארץ־ישראל אין דער פראגראם פון דעם פריעדענס־קאנגרעס—דאס וועט בעווייזען די צוקונפט. איינס איז אבער יעדענפאלס קלאר: שאנסען קענען זיין נור דאן, וען מיר וועלען עס פאדערן. ס׳זענען געווען אויך אנדערע ביישפיעלען, וען מען האט פעלקער געגעבען וועהניגער פון דעם, וואס זיי האבען געפאדערט, אדער גאר גארנישט ניט געגעבען. נאר ס׳איז קיינמאל נאך ניט געווען אזא מין פאל, אז מען זאל עפעס געבען א פאלק, וען עס פאדערט גארנישט. אויב מיר וועלע אליין ערקלערען, אז מיר בעטען די פריעדענסקאנפערענץ זיך מכח אונז ניט מטריח זיין, דאן וועט עס טאקע אזוי זיין.

איך וואלט געזאגט, אז ס׳איז א טאקטיק פון פערעטער,—ווען איך וואלט ניט געווואוסט, אז ס׳איז פשוט א טאקטיק פון מענשען, ביי וועלכע ס׳איז ניט איבערגעגעבען אין קאנף ניט קיין געדאנקען, ניט קיין פלאן, ניט קיין רצון.

לאנדאן, 19 נאוועמבער. וו. זשאבאטינסקי.

דייטשלאנד און טערקיי.

2

גלייכצייטיג מיט דער ארבייט פון די דייטשע פאליטישע און האנדעלס־אגענטען איז אין טערקיי און קליין־אזיען געפיהרט ג ע ו א ל ט ע ן א ג ר ו י ס א ר ט י ג ע פ א ר ש ו נ ג ס־ א ר ב ע י ט. "א גרויסע צאהל פון פארשונגס־רייזענדע, דערצעהלט ה ו ג א ג ר א ה ט ע, האבען אויף גרונד פון וואנדערונגען אין קליין־אזיען שכודירט די וועזענסארט

„מיר מוזען זיין נ י י ט ר א ל" — אזוי זאגט מען אונז, און דער־ביי פערגעסט מען, אז דאס וואלט „נייטראליטעט" האט 120 בעדייטונגען. געוויס, מוז דער ציוניזם בלייבען נייטראל אין דער מלחמה צווישען דעם פיערפערבאנד און דעם פיערבונד. אבער דער ציוניזם קען ניט און טאר ניט זיין נייטראל אין דער מלחמה צווישען דער טערקישער רעגירונג און דער יודישער קאלאניזאציע אין ארץ־ישראל. פארקעהרט: אין דעמאזיגען קאנפליקט האט דער ציוניזם ג ע ד א ר פ ט ארויסטרעטען מיט א פרא־טעסט געגען דער טערקיי. אויב ער האט דאס ניט געטאהן, איז עס ניט נור א חרפה געווען, נאר נאך ערגער: א שעדליכער, זעהר א שעדליכער פעה־לער. ער איז שעדליך דערפאר, וויל דורכלאזען אהן א פראטעסט א פער־לעצונג פון אייגענע אינטערעסען הייסט אין דער פאליטיק אנערקענען עס אלס נארמאל און געזעצליך. פערשווייגען, וועו גענגען אונזער ישוב איז בעגאנגען געווארען אין רציחה נאך דער אנדערער, האט געהייסען, אונ־טער־חתם־ענען זיך אין דעם, אז מיר רעכענען גאר ניט די בעליידיגונג פונ־ם ישוב פאר א בעליידיגונג פאר דעם גאנצען יודישען פאלק, אדער, אז דער ציוניזם געפינט זיך ניט פאר בערעכטיג צו רעדען אין נאמען פון דעם פעראייניגטען נאציאנאלען יודענטום. מען וועט אונז אמאל נאך דערמאהנען דעמאזיגען שווייגזאמען אבזאגען זיך, אויב מיר וועלען אמאל פערזוכען צו אויפהויבען אונזער שטימע. איטליכער תלמיד, איטליכער לע־זער פון פאליטישע בראשורען וויסט, אז דער פראטעסט געגען פערלע־טע רעכט איז די נויטיגע בעדינגונג אינ־ם קאמפף פאר־ן רעכט. נור אין אונזער פארטיי וויסט מען עס ניט — וועו עס האנדעלט זיך וועגען טערקיי די טערקיי זאלט איהר זיך ניט דערוועגען אנריהרען. אנדערע לענדער מעג מען „טשעפען". וועו עס האט זיך אנגעהויבען דער בייליס־פראצעס האט מען אויפ־ן ציוניסטישען קאנגרעס פייערליך פראטעסטירט געגען דעם בלבול דאס איז געווען הערליך. אי־ך האב אבער נאיוו גענוג אונזער היסטא־רישער אי־צ־ז, או דער פערוך צו געבען א טויט־קלאס אונזער הי־סטא־רישער האפנונג, מוז זיין ניט וועהניגער (אויב ניט מעהר) בעליידיגענד און שענדליכער, ווי דער פערזוך צו מאכען א בלבול אויף אונזער אמונה— יעדענפאלס אין די אויגען פון ציוניסטען. און דאך האט אונזער לייטונג דא פערשוויגען, איך בין, נאטירליך, קיין רגע ניט מסופק אי[illegible] איז געווען אויסער זיך און טיף בעליידיגט. מיר פערשטעהען יענע די־ליקאטע סבות פון א ר ט ל י כ ע ר חאראקטער, וועלכע האבען זי געצ־וואונגען עס צו פערשווייגען. נאר מיר האבען דאס רעכט צו פא דער ראשית זאל מען אונז איין מאל פאר אלעמען בעפרייען פון דער נויטוועג־דיגקייט צו רעכענען זיך אויף איטליכען שריט און טריט מיט די „בער־ינ־

נען געווען דורכגעדרונגען אלע, אפילו דער שרייבער פון די דאזיגע שורות.
די ה׳ה דר. יעקאבסאן און פראפ. וואלבורג געדענקען נאך מסתמא,
ווי ענערגיש איך האב פראטעסטירט אין יאהר 1910, וועז ה׳ יעקאבוס
קאן האט אבגעדרוקט א בוך וועגען ציוניזם, וועלכעס האט ניט געשטימט
מיט דעם גענאנק וועגען טערקישער סואווערעניטעט. איך האב דאן געליי־
טעט די ציוניסטישע פרעסע אין קאנסטאנטינאפאל און גערעכענט פאר
אונזער חוב הייליג צו רעספעקטירען די דאזיגע אידעע. צוליעב דעם בוך
פון ה׳ קאן האב איך דאן פערלאזט מיין פאסטען. אבער אין קאנסטאנ־
טינאפל איז ביז׳ן סוף געבליבען אונזער דיפלאמאטישער פערטרעטער, און
האט ביז׳ן לעצטען מאמענט געפיהרט א פאליטיק פון פאלקאמענסטען נייט־
ראליטעט. איך קען ניט נאך אזא אויפריכטיגסטען פריינד פון טערקיי,
ווי ער. ער איז געווען דער קארעספאנדענט פון דער איינפלוסרייכסטער
רוסישער צייטונג, און איך האב בעגעגענט מענשען, וועלכע האבען א דאנק
איהם ליעב געקראגען די טערקיי. דערביי איז ער א בעגאבטער דיפלאמאט
און א העכסט ליעבליכער מענש, וועלכער האט ערווארבען פערזענליכע
פריינד צווישען די איינפלוסרייכע יונגטערקען. א בעסערען „באטשאפטער״
ווי ער, וואלט מען קוים געקענט געפינען אין אונזערע רייהען. אבער וואו
זענען די רעזולטאטען פון זיין ארבייט? אויב איהר וועט איהם פרעגען
וועט ער אליין מודה זיין, אז ער האט ניט געהאט קיין איינעם, וויפיעל־
עס־איז ערנסטען דיפלאמאטישע ן ערפאלג. איצט קענען מיר זאגען נאך
מעהר: אז ער האט געליטען א דיפלאמאטישע מפלה. ווי עסאיז געווען די
שטימונג פון דער טערקישער רעגירונג און ווי זי האט געקוקט אויפ׳ן ציו־
ניזם, זעהט מען אם־בולט־סטען דערפון, אז זי האט גראד ערב דער מלחמה
געשיקט קיין יפה א נייעם קיימאקאן, וועלכער האט זיך אין קאנסטאנטי־
נאפאל אויסגעצייכענט און בעקאנט געמאכט אלס א „קענער״ און א דם
שונא פונ׳ם ציוניזם. דאס איז געווען נאך פאר דער מלחמה, אלזא ביז אונ־
זער טעלעגראמע צום פרעזידענט ווילסאן, ביז דעם „לעגיאן״ א. א. וו.
דאס איז פשוט געווען אנ׳ענטפער אויף די זיעבענ׳עהריגע ארבייט פון
אונזער דיפלאמאטישער פערטרעטונג, א תשובה אויף די דרייסיג־יעהריגע
ארבייט פון אונזער ישוב, אויף אונזער אויפריכטיגע לאיאליטעט און פריינד
שאפט.—פון וואנען־זשע נעהמען זיך ביי אייך האפנונגען, אז איצטער
וועט פלוצים וועלן בעסער? פאר וואס וועלען עס איצט די טערקען
פלעצליך אנהויבען אונז צו גלויבען, בשעת זיי האבען אונז ביז איצט ניט
געגלויבט? וואס פאר נייע וועלטען מיר דען קענען זאגען, כדי צו
בעשטעטיגען אונזער לאיאליטעט, וועלכע מיר האבען זיי פריהער ניט גע־
זאגט? וואס האט זיך אינערגעביטען, וואס איז פארגעקומען, אויסער דעם,
אז זיי האבען אונז געגרייט א פאגראם און רציחיש געטריבען פונ׳ם לאנד?

צירקוליאר פון 1890, וועלכער איז, אגב, נאך ביז איצט ניט אבגעשאפט? אדער, וואס וועט זי שטערען ארויסצוגעבען א נייעם צירקוליאר, א פיעל ראדיקאלערען?

אפילו אין יענע זעלטענע פאלען, וועו די טערקיי איז אונז אנטקע־גען געגאנגען—איז עס אויך געשעהען מחמת מורא פאר קאפיטוליאציעס. צום ביישפיעל, די טערקישע רעגירונג האט אנערקענט און בעשטעטיגט די יפה׳ער גימנאזיע, ניט קוקענדיג אויף איהר פראגראם און למוד־שפראך. פארוואס האט עס די רעגירונג געטהאן? דער־פאר, ווייל אנדערש וואלט די גימנאזיע געווארען א ענגלישע אדער אמעריקאנישע אינסטיטוציע און דער קאנסול וואלט אפילו נאהענט ניט צוגעלאוט צו איהר די טערקען. די דא־זיגע דראהונג—זיך אבגעבען אונטער דעם שוץ פון א אויסלענדישען קאנ־סול—האט מען שטענדיג געהאט אין זינען. זי האט זיך געטראגען אין לופטען, וועו מען האט אפ־לו וועגען איהר ניט גערעדט, און זי האט געצ־וואונגען די טערקען נאכצוגעבען אמאל. ס׳קען זיין, אז צוליעב דערזעל־בער סיבה וואלטען זיי אויך אנערקענט אונזער אוניווערזיטעט. אויב די קאפיטוליאציעס ווערען אבגעשאפט און די עקזיסטענץ אדער ניט־עקזיס־טענץ פון אונזערע אינסטיטוציעס וועט אבהענגען אויפשליסליך פון דער טערקישער מאכט, דאן איז קלאר, אזוי וועט זיך אין די דאזיגע פראגען לאזען לייטען נור פון איין געדאנק: איז עס ווינשענסווערט אדער ניט ווינשענס־ווערט פאר דער טערקיי צוצולאזען די ענטוויקלונג פון א נאציאנאל־יודישען ישוב אין ארץ ישראל. און אויף דער דאזיגער לעצטער פראגע האבען זיי אונז שוין קלאר געענטפערט: ניין, עס איז ניט ווינשענסווערט.

אמת, ביי אונז זענען פאראן אפטימיסטען, וועלכע האפען, אז נאך דער מלחמה וועלען די טערקען גלייך איבערבייטען זייער מיינונג און וועלען אנהויבען סימפאטיזירען אונזערן ישוב. איך וואלט א בעלן געווען צו ווי־סען די גרונדען, פ א ר ו ו א ס אייגענטליך דאס קאן געשעהען נאך דער מלחמה, בשעת עס איז ניט פארגעקומען אינ׳ם משך פון די 33 יאהר, ביז דעם דאזיגען קריעג. 33 יאהר האבען מיר געשטרעבט צו דערוועקען ביי די טערקען סימפאטיען צו דער אידעע פון ישוב. מיר האבען זיך בעמיהט צו ווערען פריינד פון די טערקען. מיר האבען באמת ליעב געהאט די טער־קען. מיט דער גאנצער נשמה זענען מיר אלע מאל געווען אויף זייער זייט און תמיד געווינשט זיי נאר דאס בעסטע. אונזער ציוניסטישער אידעאל איז קיינמאל ניט געווען פערבונדען מיט סעפאראטיזם. מיר האבען זיך שטענדיג פארגעשטעלט די מעגליכקייט פון א פריעדליכער און פרייער ענט־וויקלונג אין פאלעסטינא אונטער דעם טערקישען סואווערעניטעט. און דאס איז ניט געווען קיין מאסקע, נאר א איניגעס גענפיהל, מיט וועלכען עס זע־

מיר און די טערקיי.

מיט גרויסען אינטערעס האב איך דורכגעליינט די געשיכטע וועגען דעם, ווי אזוי עס איז פאר ציוניסטישע בלעטער פלוצליך געווארען אונבעקוועהם אבצודרוקען מאקס נארדויס אנ׳ארטיקעל: די ציוניסטען האבען אלזא קיין שום רעכט ניט צו חלומען אפילו ווע גען דעם, אז די פראגע וועגען אונזערע רעכט אויף ארץ ישראל וועט בעהאנדעלט ווערען אויף דער פריעדענס־קאנפערענץ. דאס איז, הייסט עס, א אינערע פראגע פון טערקיי. וואס זי וועט וועלען, דאס וועט זי מיט אונז טהאן, און קיינער טאר זיך ניט אריינמישען. און מיר אליין, פארשטעהט א׳יהר, ווילען ניט, אז עמיצער זאל זיך אריינמישען, פערטיידיגען אונז און גאראנטירען אונזערע רעכט.—און דאס אלץ ווערט געזאגט און געדרוקט נאך דעם, וואס עס איז פארגעקומען אין פאלעסטינא. ביז איצט האבען מיר, אזעלעכע דבורים געהערט נור פון די פוילישע יודען־אסימיליאטארען. זיי זענען אויך געווען פרינציפיעלע געגנער פין וועלכער־עס־איז „אינטערוועניציע". זיי האבען דערגרייכט נאר צו איינס: מיר פעראכטען זיי, די רוסען פעראכטען זיי, די דייטשען פעראכטען זיי—און מעהר פון אלעמען פעראכטען זיי די פאליאקען גופא. דערזעלבער סוף וועט ביי אונז זיין אויך מיט די טערקען.

די געשעהענישען, וועלכע האבען זיך אנגעהויבען מיט א יאהר צוריק (און זיך נאך ניט געענדיגט) האבען אונז קלאר בעוויזען איינס: די טערקען ווינשען אונז ניט. זיי ווילען ניט א יודישען ישוב אין פאלעסטינע. דאס איז אזוי קלאר, אז אפילו אונזערע איצטיגע פיהרער קענען דאס ניט אבלייקענען. אבער דאך שטעל איך זיי א פראגע: אויף וואס־זשע האפען זיי? וואו זעהען זיי די מעגליכקייט פארטצוזעצען אונזער ארבייט? אויב דער טערק וועט בלייבען דער בעל־הבית פון פאלעסטינע? זי ווייסען גאנץ גוט, אז ביז איצט האבען מיר זיך דארט ענטוויקעלט נור א דאנק די קאפיטוליאציעס. אין דער גאנצער געשיכטע פון דער פאלעסטינענזישער קאלאניזאציע איז כמעט ניט געווען קיין איין פאל, ווען די טערקישע מאכט איז פרייוויליג געגאנגען אונז אנטקעגען. איטליכע קלייניקייט איז אונז אויסגעקומען ממש ארויסצורייסען מיט ביידע הענד, און דאס פלעג אויך געלינגען נאר דערפאר, וואס די טערקישע מאכט האט ניט גע׳האט קיין רשות איבער די פרעמדע אונטערטהאנען, און איז תמיד געווען געצוואונגען צו געהען אויף פשרות. אויב די טערקיי וועט איצט מנצח זיין און די קאפיטוליאציעס וועלען פערניכטעט ווערען, טא אויף וואס האפט איהר? וואס וועט דען שטערען די טערקען ארויסצושיקען פון ארץ־ישראל יעדען ניי־אנגעקומענעם יודען אין דריי חדשים נאך זיין אנקומען, לויט

שטויסט קיינעם ניט אב. ווייטער, די פערזאנען מוזען געהערען צו א נייט־ראל לאנד, אזוי אז עס זאל ניט קענען זיין קיין טענה פון וועלכען־עס־איז צד, אז מען האט צו טהאן מיט שונאים, און אז צו פערבינדען זיך מיט זיי, הייסט זיין אונטריי דעם אייגענעם לאנד. נאר אין דעם פאל, וואס וועט, לויט ווי איך האף, ניט פארקומען, אינ׳ם פאל וועז די פעראייניגטע שטאאטען וועלען אריינגעצויגען ווערען אין קריעג, וועלען זיי מוזען אי־בערגעבען די איניציאטיוו דעם שווייצאריישען אדער האלענדישען יודענ־טהום. פריהער פאר אלץ מוזען די ארגאניזאציעס אין אלע לענדער דעלע־גירען זייערע פערטרעטער, וועלכע וועלען בילדען א שטענדיגען קאמיטעט. וועלען זיי זיך אבזאגען, וועט עס זיין זעהר א שאד, אבער דעם מוטה וועט מען דעריבער ניט דארפען פערלירען און אויך די ארבייט וועט דע־ריבער ניט דארפען אויפהערען. און דאן וועלען די איניציאטארען מוזען טהאן די גרונד־ארבייט און וועלען זיך דארפען שטיצען אויף די עלעמענ־טען, וואס האלטען זיך איצט אן א זייט פון אלע ארגאניזאציעס. דער שטענדיגער קאמיטעט וועט דארפען זיכערען די פינאנציעלע מיטארבייטער־שאפט, אויף וועלכער מען קען רעכענען בייַ די איצטיגע אומשטענדען זי וועט אויך דארפען ווירקען אויף די אנגעזעהענע יודען אין די גרויסע לענדער, צו קומען אין פערבינדונג מיט זייערע רעגירונגען, צו פערשטענ־דיגען זיך מיט זיי מכח דער יודען־פראגע און אויסווירקען זייערע סימפא־טיען לטובת די יודען.

פון דעם פרידען, וואס וועט פאלגען נאך דעם גרויסען קריעג, וועט געבוירען ווערען א נייע אייראפא, א נייע וועלט. עס וועגדעט זיך אן אונז, או אויף דער נייער וועלט זאל זיין א פלאץ, א פלאץ אונטער דער זון פאר׳ן יודישען פאלק. מיר טארען ניט קיין רגע פערלירען, אויב מיר ווילען זיך פארבערייטען פאר דער גרויסער מעגליכקייט. וועלען מיר דורכלאזען דעם מאמענט, וועלען מיר מוזען אויפגעבען אלע אונזערע נאציאנאלע האפנונ־גען, האב איך מורא אויף לאנג, אויב ניט אויף אייביג, מיר קענען, פער־שטעהט זיך, ווי פריהער זיך ארומטראגען מיט אונזער משיח־חלום, אבער עס וועט אויף אייביג פערבלייבען נאר א חלום, ביז דער טרוימער וועט פערשווינדען צוזאמען מיט׳ן טרוים.

ד״ר. מאקס נארדאו.

קאנצעסיע?· אין וועמעס הענט וועט ער געבען ארץ־ישראל?. דאס יודישע פאלק שטעלט מיט זיך געוויס פאר אן׳אייגהייט, אבער עס איז נישט קיין פאליטישע אדער אדמיניסטראטיוע אינדיווידואליטעט, עס איז ניט קיין ארגאניזם מיט א קאפ און לעבעדיגע אברים; עס איז פאקטיש נישטא קיין איין מענש וועלכער זאל קענען ארויסטרעטען פאר די רעגיערונגען וואס וועלען זיין פערזאמעלט צום קאנגרעס, איבערגעהמען ביי זיי פאלעסטינא און געבען זיי די גאראנטיע, אז ער וועט עס פיהרען אינ׳ם לאנד פון די אבות די יודען וואס בענקען נאך א נייע היים, נאך א נאציאנאל לעבען אויפ׳ן היסטארישען באדען· ניטא קיין איין מענש, וואס זאל ביכולות זיין צו פערזיכערען, אז ער נעהמט זיך אונטער איבערצופלאנצען די מאדערנע קולטור, אבצוהיטען די ארדנונג און זארגען פאר דער עקאנאמישער ענטוויקלונג פון לאנד· וואלט אונז דער קאנגרעס שוין אנגעבאטען פאלעסטינא ואלט זיך קיינער ניט געפונען ווער עס זאל האבען דאס מאראלישע רעכט און די מאטעריעלע מעגליכקייט צו נעהעמען דאס לאנד פאר׳ן פאלק און אין נאמען פון פאלק·

דאס אלץ בעווייזט, אז עס מוזען רעכצייטיג געמאכט ווערען פארבעריטונגען פאר די קומענדע פאסירונגען· דער משיח־חלום אי׳ז ניט גענוג· פערלאנגען און האפנונגען אליין וועלען אונז גאר ניט ברענגען, מיר מוזען א ר ב י ט ע ן · מיר מוזען, ניט פערזירענדיג קיין צייט זיך ארגאניזירען, מיר מוזען בעשאפען א קערפערשאפט מיט אויטאריטעטע מענשען בראש און די לעבענדיגע קרעפטען פון יודישען פאלק, לכל הפחות, מיט א בעדייטענדען טייל פון זיי פון אונטען· די קרעפטען און די מענשען זיינען פאראן, מען דארף נאר צונויפזאמלען, פעראייניגען און גרופירען·

ווער דארף די ארגאניזאציאנס־ארבייט טהאן? דער ענטפער איז קלאר: דאס אמעריקאנער יודענטהום· איך וואלט געווען גליקליך, ווען איך וואלט געקענט זאגען: אט איז אן׳אויפגאבע פאר דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, וועלכע עקזיסטירט, וועלכע לעבט, וועלכע איז פארבעריטעט פאר אזא ארבי״ט, און וועלכע דארף זי בעטראכטען פאר איהרע א נאטירליכע פונקציע· אבער איך וועל זיך צוריקהאלטען פון אזא פאלשען ענטפער· פיעל איינפלוסרייכע אנגעזעהענע יודען, וואס קיינער קען ניט בעצווייפלען זייערע יודישע גענעפיהלען, הערען ניט אויף צו זיין געגנער פון ציוניזם· די פערטרעטערשאפט פון יודישען פאלק פאר די רעגירונגען טאר ניט טראגען קיין פארטיי־כאראקטער, זי מוז ווערען די אנגעלעגענהייט פון גאנצען פאלק און ארומנעהמען אלע זיינע טהיילען· דעריבער מוז דער פארשלאג געמאכט ווערען ביי אזעלכע, וואס זייער פארטיי־בעפארבונג

זיעגרייכע ארמעע״ גוט, אבער אין יאהר 1878 האט דאס יודיש פאלק אויך נישט געהאט קיין לאנד, קיין ארמעע, קיין רעגיערונג, און דאך זענען צוויי איינפלוסרייכע מיטגליעדער פון בערלינער קאנגרעס, ענגלאנדס פער־טרעטער, לארד ביקאנספילד און דער פראנצויזישער וואדינגטאן, גרייט געווען ארויסצוטרעטען און פערטיידיגען די יודען־פראגע, און דער פרעזי־דענט פון קאנגרעס, ביסמארק, איז געווען אויף זייער זייט.

* * *

איך האב אויסגערעכענט אלץ, וואס קען בערעכטיגען די יודישע האפנונגען אויפ׳ן פריעדענס־קאנגרעס. אבער איך מערק ניט, אז די יודען זאלען פיעל לערנען פון דער ערפאהרונג פון דעם 1878־טען יאהר. ביקאנ־סילד און וואדינגטאן האבען זיך איינגעשטעלט פאר די רומענישע ניט ווייל זייערע אייגענע סענטימענטען האבען זיי דערצו בעוועגט. די פאריזער אלי־אנס איזראעליט, די לאנדאנער „אנגלא־דזשויש אסאסיישאן״ דער בערלינער ״פערבאנד דער דייטשען יודען״ האבען געמאכט ערנסטע פארבערייטונגען, האבען פערהאנדעלט מיט זייערע רעגיערונגען, האבען זיי אינפארמירט וועגען די פאקטען און זיך משתדל געווען, אז זיי זאלען זיך אריינמישען. עס איז א דאנק זייערע בעמיהונגען די לאגע פון די רומענישע יודען בעטראכט גרעווארען אויפ׳ן קאנגרעס. פאר וואס איילען זיך איצט ניט די יודען צו האנדלען ווי זייערע פאטערס מיט 37 יאהר צוריק?

אויף הונדערטער שלאכטפעלדער פערגיסען איצט מענשען זייער בלוט פאר דער צוקונפט פון זייער פאלק. יודישע סאלדאטען פאלען זייט ביי זיט מיט זייערע חברים און לאנדסלייט, אבער אהן דעם מינדעס־טען נוצען פאר זייער פאלק. אין יעדען לאנד, אין רוסלאנד אפילו, שענקט מען דעם יודישען סאלראט פאר זיין פאטריאטיזם און מוטה מיט א ברי־טער האנד אויסצייכנונגען און מעדאליען. אבער מיר ווייסען פון ערפאה־רונג, אז די גאנצע העלדישקייט און אפפערווילליגקייט ווערען באלד נאכ׳ קריעג פערגעסען און בלי ספוק בייט עס ניט אם מינדענסטען די לאגע פון יודישען פאלק. אלענפאלס, די בעוואונדערונג פון יודישער העלדישקייט איז ניט גענוג פאר די דיפלאמאטען, אז זיי זאלען עפעס טהאן. עס פאדערט זיך א פארבערייטונגס־ארבייט, פון וועלכער מען זעהט נאך דערווייל כמעט קיין סימן ניט.

נאך איז פאראן א פונקט, וואס פאדערט אונזער אויפמערקזאמקייט. לאמיר אננעהמען דעם בעסטען פאל: דער קאנגרעס וועט טאקע אוועקשענ־קען די יודען ארץ ישראל, געבען זיי זעלבסט־פערוואלטונג און זעלבסט־שטענדיגע לאקאלע אינסטיטוציעס. וועמען וועט ער אבער אנבאטען אזא

ערנסט אב מיט דער יודישער פראבלעם און טראכטען דערפון, צי זאל מען ניט פראבירען בעזעצען די יודען אין ארץ ישראל און געבען זיי די פולע פרייהייט פון עקאנאמישער, אינטעלעקטועלער און מאראלישער ענט־ וויקלונג.

א חוץ דעם — עס איז קיין צווייפעל ניט — אז די רעגירונגען זע־ נען ביז א געוויסען גראד פעראינטערעסירט אין דעם קינפטיגען גורל פון די זעקס מיליאן רוסישע יודען. אייניגע לענדער זענען גרייט אבצוווענדע פון זייערע גרעניצען דעם גרויסען עמיגראנטען־שטראם, און זיי ווילען עס טהאן דוקא ניט אויף א רציחישען אופן, פערשליסען נישט זייערע טויערן, און שטעלען דארט נישט קיין פאליציי. אנדערע וויעדער האבען אין זינען רוסלאנד׳ס טובה; זיי פערשטעהן, אז די ליידען און דער יאוש פון איהרע זעקס מיליאן יודען זיינען פאר רוסלאנד גופא אנ׳אומגליק און אז די בעפ־ רייאונג פון דעם ארבייטזאמען און בעגאבטען פאלק וועט ברענגען מיט זיך מאטעריעלען און אלגעמיינעם פראגרעס. אנדערע לענדער וויעדער, וואס זייערע שטאאטסלייט זענען מעהר וויטזעהענד און האבען זיך דערהויבען צום בעגריף פון פאליטישער וועלט־היגיענע, זענען זיכער, אז די אייביגע רדיפות געגען דעם אינטעלעקטועלען און שטארק פיהלענדען פאלק, מוזען ברענגען צו גרעסערע אנארחיסטישער און רעוואלוציאנערער עפידעמיע, וואס וועט זיך צושפרייטען איבער דער וועלט. לסוף וועט אפילו אנ׳איינ־ גע׳עקשנ׳טער פעסימיסט צוגעבען, אז רעגיערונגען ווערען אויך אמאל בעוועגט פון ריין־מענשליכע גרעפיהלען, פון רחמנות און יושר, און קענען זעהען אין די יודען־פערפאלגונגען אנ׳אנקלאגע געגען דער ציווילייזאציע און רעליגיע פון דער וועלט מענשהייט.

די האפנונג, אז די פריעדענס־קאנפערענץ וועט זיין א גליק פאר׳ן יודישען פאלק, קען זיך אויך שטיצען אויף א היסטארישען פרעצעדענט. דער בערלינער קאנגרעס אין יאהר 1878. וואס האט פערענדיגט די רוסיש־ טערקישע מלחמה, האט געפונען צייט צו פערנעהמען זיך מיט א יודישער פראגע און אריינצוטראגען אינ׳ם אבמאך דעם גוט־בעקאנטען פונקט, אז רומעניען איז מחויב צו שענקען איהרע יודען בירגערליכע גלייכבערעכט־ גונג. עס איז ניט די שולד פון דעם בערלינער קאנגרעס, וואס דער פונקט איז ביז איצט פערבליבען א טויטער בוכשטאב. ווי עס זאל ניט זיין, דער פאל איז גענוג צו פערשטארקען דעם יודישען אפטימיזם געגען די סקעפ־ טיקער, וואס מאכען חוזק: "א דיפלאמאטישע קאנפערענץ צוטיילט ניט קיין פרעזענטען. דארט איז נישט קיין ארט פאר ליבענסווירדיגקייטען. נאר א זעלכע אינטערעסען וועלען פערהאנדעלט, וואס אונטער זיי שטעהט א

די טריבונע

No 4 — 1 דעצעמבער 1915 — קאפענהאגען

אונזער אויפגאבע*)

מיר זענען א משיח־פאלק, אונזער פיהלען און דענקען איז משיחיש. אין אלע צייטען, בעזונדערס אין די קריטישע, האפען מיר אויף א נס, וואס וועט פערווירקליכען אלע אונזערע חלומות; און די דאזיגע האפנונג בעפרייט אונז אפט פון מענשליכען חוב צו ארבייטען פאר אונזערע אידעאלען, פונ׳ם חוב מיט אייגענער מיה צוצוגרייטען אונזער בעפרייאונג.

אין דעם איצטיגען מאמענט טראגט זיך וויעדער ארום א גרויסער טייל פון פאלק מיט א ליכטיגען משיח־חלום, עס איז א פאקט, אז הונדערטער, טויזענדער, מיליאנען יודען פערלאזען זיך אויף דעם, אז דער שלום וואס וועט געשלאסען ווערען נאכ׳ן קריג, וועט זיין דער נס, וואס וועט אין גאנצען ענדערען דעם גורל פון יודישען פאלק. די פערטרעטער פון די פעלקער וועלען זיך צונויפקומען צו א קאנפערענץ וועגען די בעדינגונגען פון שלום. די זיעגער וועלען פאדערען פון די בעזיגטע דעם פרייז פון אלע קרבנות, און וועלען קומען א היים, בעלאדען מיט לאנד און געלד, און בשעת עס וועלען פארקומען די אונטערהאנדלונגען, וועט דער נס געשען, און א חלק פון דעם געווינס וועט מען אויך אבטיילען דעם יודישען פאלק. מען וועט זיי פארלעגען ארץ ישראל פאר קאלאניזאציע אדער נאך בעסער, מען וועט זי זיי אין אינגאנצען אוועקשענקען, ווי אנ׳אייגענטום, אונטער דעם שוץ פון א גרויסמאכט. און אויך וועט מען אין רוסלאנד און רומעניען שענקען זיי גלייכע רעכט.

דער חלום האט זיינע סבות. די פיהרער פון גרויסע נאציאנען, וואס וועלען זיכער פערטראטען ווערען ביי דער פריעדענס־קאנפערענץ, האבען עפענטליך ערקלערט, אז אייניגע רעגירונגען, אויב ניט אלע, גיבען זיך

*) ה׳ ד״ר מאקס נארדאו האט אונז טעלעגראפיש געגעבען זיין הסכמה אבצודרוקען אין דער "טריבונע" דעמארטיקעל, וועלכען ער האט צוגעשיקט דעם אמעריקאנער זשורנאל „מנורה". — די רעדאקציע.

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אינהאלט:

ד"ר. מאקס נארדאו	אונזער אויפגאבע	-	1
וו. זשאבאטינסקי	מיר און די טערקיי	-	5
מ. גראסמאן	דייטשלאנד און טערקיי	-	9
א. י.	בריעף פון רוסלאנד	-	16
פון אפיציעלע רוסישע דאקומענטען		-	26
אבקלאנגען און נאטיצען		-	30

פרייז: 7 סענט, 25 אוירעס, 30 פפענ'ג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN

„DI TRIBUNE"

Soldenfeldtsgade 1.

1915

Trykt i „Jødisk

חנוכה אוועגד!

דינסטאג, ר׳ח טבת, די זיבעטע ליכטל, דעם 7־טען דעצעמבער וועט אין זאל *Harmonien* נארעוואלדגאדע 23 פארקומען א **חנוכה־אוועגד!**

הרב הד״ר **ווינקלער** וועט לכבוד חנוכה האלטען א פארטראג איבער דער טעמא

„די פראבלעמען פון דער יודישער ערציהונג פון אונזער יונגען דור".

צום אוועגד זענען אלע הערצליכסט אייגעלאדען. אריינגאנג פאר אלעמען פריי.

יוגענד פעראיין „העברי הצעיר"

— — קריסטאלגאדע 24. — —

פערא ג שטא ל טעט

זונטאג, ד. 5 דעצעמב. 8 אזייגער אין אוועגד פר.

אין האנדווערקער פעראיינ׳ס גרויסען זאל Kronprinsensgade 7.

א גרויסען חנכה פעסט מיט באל

מיט דעם אנטייל פון בעקענטע מוזיקאלישע אונד ליטעראריש קרעפטען אויף דעם איוענד וועלען חוץ פיטלע אנדערע פערווייל־נונגען געשפילט ווערען א שטיק (1 אקטער) אין דער אויספיהרונג פון די מיטגליעדער פון יוגענד־פעראיין.

בילעטען צו 3, 2, 1,50, 1 און 75 אוירעס צו בעקומען אין יוגענד פעראיין קריס־טאלגאדע 24. טעגליך פון 8—10 אין אוועגד און בייַ די מיטגליעדער פון יוגענד פעראיין. קינדער אונטער 9 יאהר ווערען ניט אריינגעלאזען

רעדאקטאר־אדויסגעבער: מ. גראסמאן Redaktor: M. Grossmann.

Folketidende's Trykkeri A-S. Larsbjørnstræde 23.

Trykt i „Jødisk

ב) קענט איהר בעווייזען, אז „אקטיוויזם" בעשטעהט נור אין אנ׳אקציאן מיט די „פעראייניגטע" און ניט מיט די צענטראל מעכטע, אדער גאר אין נייטראלע פאליטיק?

ג) קענט איהר איבערצייגען און זיכער זאגען, אז אונזערע אינטערעסען האבען מעהר קאנטאקט מיט די אינטערעסען פון טערקיי׳ס שונאים, ווי מיט זייערע פריינד?

ד) קען מען זיך בכלל שטיצען אויף פריינד און שונאים אין דער פאליטישער וועלט?

ה) וואס וואלט איהר געדענקט, וועז ציוניסטען, וועלכע דענקען ניט ווי איהר, וואלטען ארגאניזירט א „גערמאניש־העברעאישען לעגיאן", אדער גאר אזעלכען פון „בעוואפענטער נייטראליטעט"?

זייענדיג זיכער, אז פיעלע פון מיינע חברים, סטודענטען, אויך וועלכע איהר צארנט פאר זייער „שא־גייסט" און פאר זייער „רעגירונגס טריישאפט", זענען פעראינטערעסירט אין אייער תשובה, וויל איך אייך בעטען, געעהרטער חבר, מיך בעהרען מיט א אפענעם ענטוועד.

מיט טיעפער אכטונג י. בוכמן".

ס׳איז נאטירליך ניט די אויפגאבע פון א פובליציסט צו ענטפערען איטליכען נייגעריגען יודישען סטודענט אויף זיינע פראגען. דאך קאן ה׳ בוכמאן געפינען א ענטפער אויף א טייל פון זיינע שאלות אין די ארטיקלען פון ה׳ זשאבאטינסקי, וואס זיינען געדרוקט אינ׳ם ערשטען און צוו ייטע נומער פון „דער טריבונע", ווי אויך אין די ארטיקלען, וואס וועלען געדרוקט ווערען אין די קומענדיגע נומערען. וואס אנבעלאנגט דער המצאה וועגען א „דייטש־העברעאישען לעגיאן" און „לעגיאן פון בעוואפענטען נייטראליטעט" געהערען זיי אין אנ׳אבטיילונג, וועלכע מיר האבען נאך ניט אין אונזער זשורנאל. — — —

אלעקסאנדריער באטאליאן אין גאלדענעם בוך

מיר האבען ערהאלטען אייניגע בריעף, אין וועלכע מען שלאגט אונז פאר צו עפענען א זאמלונג, כדי צו פערשרייבען דעם אלעקסאנדריער באטאליאן אין גאלדענעם בוך פון יודישען נאציאנאל־פאנד. "זאל די העלדענטהאט פון דער פאלעסטינעזישער יוגענד איינגעקריצט ווערען אין דעם נאציאנאלען ספר הזכרון."

מיט פערגעניגען ערפיהלען מיר דעם וואונש פון א טייל אונזערע פריינד און דרוקען די ערשטע רשימה פון דער זאמלונג:

י. מ. — ק —1 קר; בעלאסטאצקי — 2 קר; טשודנאווסקי 2 קר; דודי עפשטיין — 2 קר; ז. רויזענבלום — 5 קר.; ראזענבלום — 5 קר; מ. ג. — 10 קר.; שילמאן — 1 קר.; י. ווערבא — 1 קר.; ש. ברייגין 1 קר. בסך־הכל 30 קראנען.

שאפטען פונ׳ם ציוניסטישען ביורא אין קאפענהאגען און דורך די בעאמטע פון דעם דאזיגען ביורא.

מיר וואלטען זיך בכלל ניט אבגעשטעלט אויף דעם פאקט, ווייל מיר געפינען ניט קיין שלעכטס אין דעם, וואס דאס קאפענהאגענער ביורא גיט ארויס א בלאט אדער סובוועניציאנירט פאסענדע צייטונגען,— וועו ניט די אונאנגענעמע נעבען־ערשיינונגען.

מיר געפינען, אז בענוצען זיך מיט א נאמען פון א ניט־עקזעסטירענדען פערבאנד, כדי צו טוישען די ציוניסטישע עפענטליכקייט מיט דער „מיינונג פון סקאנדינאווישע ציוניסטען", פזירשטעקען זיך הינטער די פלייצעס פון א אונפעראנטווארטליכען סעקרעטער, כדי צו בעקעמפפען די געגנער; בעניצען ציוניסטישע פערבינדונגען, געלד און בעאמטע פאר אזא מין בלאף— איז מינדעסטענס ניט שעהן און קאמפראמעטירט נאר דעם אקציאנס־קאמיטעט.

פעסטשטעלענד דעם פאקט, אז דאס בלעטל ווערט רעדאגירט דורך אנ׳אפ־ציעלען סעקרעטער, ארויסגעגעבען מיט דער שטיצע פון א. ק. און פונאנדערגעשיקט פון ביורא, האבען מיר דאס רעכט צו מיינען, אז מיר האבען צו טהאן מיט א נייעם אפיציאז, פאר וועמענס ארויסטרעטונגען מיר מאכען פערַאנטווארטליך די העררן פון א. ק. פראפ. ווארבורג, ד״ר האנטקע, און ד״ר יאקאבסאן, ווי אויך דעם לייטער פון קאפענהאגענער ביורא ה׳ר מאצקין.

זאלען דערנאך די העררען ניט זאגען, אז זיי האבען ניט געהאט די מעגליכקייט זיך צו פערטיידיגען אדער צו ענטפערען. זיי האבען אנ׳־אפיציאז.

„אנ׳אפענער בריף".

מיר האבען ערהאלטען פון דער שווייץ א חאראקטעריסטישען „אפענעם בריף צו ה׳ וו. זשאבאטינסקי", וועלכען מיר דרוקען דא אב נאר „לשם אביעקטיוויטעט". דער „בריף" בעשטעהט אייגענטליך נאר פון אייניגע נייגעריגע פראגען, ניט מעהר, אבער ער איז דאך א מין צייכען פון א שטרעבונג צו פונאנדערקלייבען זיך אינ׳ם פאליטישען פלאנטער. אויך דאס איז שוין א שריט פארוואַרטס פאר די „שא־גייסטער".

זעהער געהערטער חבר! ערלויבט מיר אייך צו שטעלען פאלגענדע פראגען:

א) מיט וואס פאר א רעכט האט איהר און אייערע מיטדענקענדע, בלייבענדיג אין דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, זיך בעשלאסען צו „אזא שריט" געגען דעם רשות פון די, וועמען מיר האבען פערטרויט דעם גורל פון אונזער אידעאל?

טיען אין פראנקרייך, אנטקעגען געהען דעם וואונש פון אייניגע פאליטי־קער צו פערבינדען זיך מיט די יודישע ארגאניזאציעס.

?

צייט אייניגע וואכען ערשיינט אין קאפענהאגען, אונטער דער רעדאק־ציע פונ׳ם סעקרעטער פון ציוניסטישען צענטראל־ביורא ד״ר ש. ב ע ר נ ש ט י י ן, א מאגער בלעטל, וואס ענטהאלט געוועהנטליך הויפטזעכליך אלטע חראניק און אויסשניטען פון אמעריקאנישע און גאליצישע צייטונגען. ביז דאס בלעטל, וואס בעקומט, אגב, א שטיצע פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, האט זיך בעשעפטיגט מיט די קאפענהאגענער לאקאלע ענינים, האט עס קיינעם, נאטירליך, ניט אינטערעסירט.

אין א שעהנעם פריהמארגען האט אבער דאס בלעטל בעקומען א אונ־טער־טיטעל: „ארגאן פון׳ם סקאנדינאווישען ציוניסטען־פ ע ר ב א נ ד״. גלייכצייטיג מיט דער דאזיגער מעטאמארפאזע האבען זיך בעוויזען ארטיקלען און נאטיצען געגען דעם שווייצערישען לאנדעס־קאמיטעט, געגען די ה״ה. ו. זשאבאטינסקי און רוטענבערג, ווי אויך געגען דעם לעגיאן־פראיעקט.

מיר געפינען דעריבער פאר נויטיג פעסטצושטעלען פאלגענדעס:

1) דער „סקאנדינאווישער ציוניסטען־פערבאנד״ איז כמעט א מיף־ער עקזיסטירט ניט. א חוץ דעם אדרעס פון א גוטען סטאקהאלמער ציוניסט און די אלטע, מיט דריי יאהר צוריק געדרוקטע בריעף־בויגען איז אין דער ווירקליכקייט מעהר גארנישט ניטא. אפילו דאס ביסעל מיטגליע־דער פון די צ ו ו י י עקזיסטירענדע ציוניסטישע אגודות אין סקאנדינא־ויען (קאפענהאגען און סטאקהאלם,— צוזאמען אנ׳ערך 80 מאן) האבען קיין שום אהנונג ניט וועגען אזא מין „פערבאנד״; זיי האבען פון איהם קיינמאל ניט ערהאלטען קיין בעריכטען און ניט קיין צירקולייארען, ווי זיי ווייסען אויך ניט, ו ו ע ר עס האט אייגענטליך געוועהלט דעם גליקלי־כען בעזיצער פון די בריעף־בויגען. —

2) ניט האבענדיג קיין מיטגליעדער און קיין שום הכנסות, קאן, נאטיר־ליך, דער גאנצער „פערבאנד״ אויך ניט מאכען קיין הוצאות—, ווי ער איז אויך זעלבסטפערשטענדליך ניט ביכולות ארויסצוגעבען א בלאט, וואס קאסט אנ׳ערך 60 קראנער א נומער.

3) דאס בלאט וועלט רעדאגירט פון אנ׳אפיציעלען סעקרעטער פון אק־צ י א נ ס־קאמיטעט און סובוועניציאנירט מיט א היבשער סומע דורך דער ציו־ניסטישער ארגאניזאציע.

4) דאס בלעטל וועלט פונאנדערגעשיקט צו צייטונגען און לאנדסמאנ־

טעקטאראט. א פראטעקטאראט וואס זיכערט אונזערע אייגענע אינטערעסען און שטערט ניט אין דער זעלבער צייט די אויטאנאמע שטרעבונגען פון דער ארטיגער בעפעלקערונג. "אויב עס איז ריכטיג וואס מען דערצעהלט אונז — שרייבט ער ווייטער — אז אונזערע פערבינדעטע וועלען אונז אבטרעטען סיריען און פאלעסטינא, טא וואלט טאקי זעהר וויכטיג געווען, אז מיר זאלען זיי שוין אקופירען, דען עס איז דאך בעוואוסט, אז אין דער פאליטיק שפיעלט „אוחז ביד" א גרויסע ראליע."

ווי מיר זעהען, האנדעלט זיך עס וועגען א פראגע פון פראטעקטאראט, וועלכער ציהט אין אנבעטראכט די פערשיעדענע אויטאנאמע שטרעבונגען פון אנדערע. און דא שטויסען זיך די פראנצויזען פנים אל פנים אן מיט די יודישע שטרעבונגען, מיט דער ציוניסטישער בעוועגונג. אין דעם אויבענדערמאנטען ארטיקעל פון ז ש ו נ ע, בעגעגנען מיר פאלגענדע בעמערקונג:

„מיר ווילען אויך בערוהיגען און פערזיכערען די יודען, וועמען דער קייזער האט צוגעזאגט אין פאל פון אונזערע א ניעדערלאגע א יודישע מלוכה אין ירושלים."

אויף די ציוניסטישע שטרעבונגען האט זיך פיעל לענגער אבגעשטעלט ד"ר ז ש א ר ז ש ב ע נ ע מ ע, וועלכער האט אט דא ניט לאנג אין גרויסען זאל פון דער "פאריזער געאגראפישער געזעלשאפט" געהאלטען א רעפעראט אויף פאלגענדער טהעמא:

"וי אווי דארף זיין פראנקרייך'ס בעציהונגען צו די דריי עטנאגראפישע גרופען פון סיריען און פאלעסטינא: צו די מאראניטען, מוסולמאנער און די יודען".

דער רעפערענט האט זיך לאנג אבגעשטעלט אויף די יודישע האפנונגען און שטרעבונגען נאך פאלעסטינא, אויף דער גרויסער ראליע וואס זיי וועלען געווינס נאך שפילען אין דעם מזרח.

פראנקרייך מוז — לויט דעם רעפערענטס מיינונג — שוין פון איצט אן זיך זעצען אין פערבינדונג מיט יענע יודישע ארגאניזאציעס, וועלכע אינטערעסירען זיך מיט פאלעסטינא. דער רעפערענט האט זיך זעהר לאנג אבגעשטעלט אויף ד"ר הערצל. איצט — האט ער געענדיגט — איז דאס יודישע פאלק נאהנטער ווי תמיד צו דער פערענטפערונג פון זיין אייבערגען פראבלעם, און עס איז א ספליכט פון דעם קולטורעלען אייראפא מיטצוהעלפען דעם יודישען פאלק אין דיזער זיינער נאבלער ארבייט."

מיט וואס די מלחמה זאל זיך ניט ענדיגען, וועט פראנקרייך'ס אייגפלוס אויף סיריען פערבלייבען נאך אויף לאנג. ס'איז דעריבער דער גבאט פון פאליטישער קלוגשאפט רעכטצייטיג צו שאפען פאר זיך סימפא-

וועגען דעם, וויי אזוי דייטשלאנד שטעלט זיך פאר איהרע וויטערע אויפגאבען אין טערקיי און קליין־אזיען — אין צווייטען ארטיקעל.

מ. גראסמאן.

אבקלאנגען און נאטיצען

סיריען, פאלעסטינא און די פראנצויזישע פאליטיק.

די ערנסטע פראנצויזישע פרעסע, דערהויפט די, וואס פארנעהמט זיך מיט די פראבלעמען פונ׳ם נאהענטען מזרח, הויבט אן ביסלעכווייז ריכטיג אבצושאצען די לאגע מען בעגניגענד זיך שוין ניט מיט אלגעמיינע רעדענסארטען און שאווינישטיש־אימפעריאליסטישע לאזונגען, נאר מען פערזוכט טיפער צו בעטראכטען די סיטואציע, כדי ארויסצוגעפינען די ריכטיגע ליניע פאר דער קינפטיגער פראנצויזישער פאליטיק. אין דער בעהאנדלונג פון דער פראגע „סיריען און פאלעסטינא" פיהלט זיך ניט נאר א ערנסטקייט נאר אויך א בריטערען קוק, וועלכער איז אויך וויכטיג פאר אונזערע שטרעבונגען. „עס האנדעלט זיך הויפטזעכליך, דערצעהלט דאס יודישע פאלק: וועמען וועט אריינפאלען סיריען און פאלעסטינא. „וועלען אונזערע פערבינדעטע איינשטימען, אז דיזע לענדער זאלען אונז (פראנצויזען) אריינפאלען?" עס הויבט זיך אן הערען א נאטקע פון יענעם פראנצויזישען דיפלאמאט, וואס האט זיך אמאל אויסגעדריקט, אז דער שווער־פונקט ליגט גאר ניט אין דער עקזיסטענץ אדער ניט־עקזיסטענץ פון טערקיי, אז צום אבהיטען פון דעם גלייכגעוויכט צווישען די געוויסע מעכטע איז די עקזיסטענץ פון טערקיי א זעהער וויכטיגער פאקטאר, אז וועו עס עקזיסטירט ניט א טערקיי וואלט מען זי געדארפט בעשאפען.. אויב נאך דעם אויסברוך פון דער מלחמה, האט מען די פראגע אוועקגעשטעלט: דערשלאגען די טערקיי און זיך נעהמען צו דער חלוקה פשוטו כמשמעו, שרייבט איצט דער בעוואוסטער זשורנאליסט פ׳ זשונע: צי דארפען מיר פערלאנגען, אז סיריען זאל פערוואנדעלט ווערען אין א פראנצויזישע קאלאניע — אבסאלוט ניט! מיר טארפן ניט פערמאכען אונזערע אויגען אויף יענע שווערigקייטען, וואס וואלטען ענטשטאנען וועו מיר בעשטרעבען אזעלכע זאכען. די פאליטיק פון אסימילירען די אַרטיגע בעפעלקערונג, וועלכע ווערט פון אונז פראקטיצירט אין אנדערע קאלאניען, טאר אוו קען אין סיריען ניט אנגעוועגדעט ווערען, ווייל דארט־עקזיסטירט שוין אן אר־טיגע קולטור און אויך האבען דארטען געשלאגען ווארצלען פערשיעדענע אנדערע אייראפעאישע קולטורען. אונזער סיסטעם מוז זיין בלויז: פרא־

דר. מאר ווייזט אן אויף דער ראלע פון דער לעוואנטין־ליניע, וועל־כע האט אנגעהויבען איהר טעטיגקייט אין יאהר 1890 מיט פיער דאמפפער און האט אין יאהר 1904 געהאט שוין 30 דאמפער. אין משך פון יאהר 1912 זענען קיין קאנסטאנטינאפאל אנגעקומען 428 דייטשע דאמפפער מיט 716׳361 טאנס.

וועגען דעם, ווי דער דייטשער קאפיטאל איז ביסלעכווייז דורכגע־דרונגען אין דער טערקיי, בעווייזען די פאלגענדע ציפערן: אין יאהר 1881 זענען אין דייטשע הענד געווען טערקישע ווערט־פאפירען און מלוכה־הלואות נאר אויף 4.32 מיליאן טערקישע פונט. צו דער צייט פונם בערלינער קאנגרעס האט דער דייטשער קאפיטאל אין דער טערקיי שוין בעטראפען אנ׳ערך 50 מיליאן מארק, און אין יאהר 1898—שוין 225 מיליאן מארק. אין פופצעהן יאהר נאכדעם האט מען געשעצט דעם דייטשען קאפיטאל, וואס איז אריינגעגעגט און פערשיעדענע טערקישע אייזענבאהן־אונטערנעה־מונגען און מלוכה־פאפירען ביז 500 מיליאן מארק.

די נעץ פון דער באגדאדער אייזענבאהן האט דערגרייכט אין אק־טאבער 1914 שוין 825 קילאמעטער, דאס הייסט, אז צוזאמען מיט דער נעץ פון דער אנאטאליער אייזענבאהן בעזיצט איצט דייטשלאנד אין טערקיי 1857 קילאמעטער טערקישע אייזענבאהנען.

דידאזיגע צופעליגע און קנאפע ציפערן בעווייזען, ווי שנעל עס איז געוואקסען דער דייטשער עקאנאמישער איינפלוס אין דער טערקיי, וואס איז אונטערשטיצט געווארען דורך א גאנצע רייהע פון אנדערע וויכטיגע אינסטיטוטען: עס זענען געגרינדעט געווארען ספעציעלע באנקען ניט נאר אין טערקיי, נאר אויך אין פאלעסטינא; עס זענען געעפענט געווארען שוה־לען, געגרינדעט צייטונגען, געשאפען געווארען האנדעלס־פאליטישע אגענטורען א. א. וו. די טערקישע אינטיליגענץ, וואס האט געצויגטן פרי־הער איהר בילדונגס־יניקה פון פראנקרייך האט ביסלעכווייז אנגעהויבען צו בעקומען איהר בילדונג אין דייטשלאנד. די דייטשע מיליטער־שוהלען האבען זיך ברייט געעפענט פאר די טערקישע אפיציערען. דייטשלאנדס בעסטער סטראטעג ג א ל ק־פ א ש א האט בעזארגט די פערטיידיגונג פון קאנסטאנטינאפאל און, ווי עס דערצעהלט דער בעקאנטער שריפטשטעלער גראטע, „מען האט געקענט זייטליך זעהען, ווי די התלהבות, אפפערווי־ליגקייט און בעוואוסטזיניגקייט, די דאזיגע הויפט־מעלות פון דעם דייט־שען סאלדאט, האבען בעגייסטערט די דייטשע אפיציערען, וועלכע האבען געקעמפפט אין די רייהען פון דער טערקישער ארמעע בשעת דער באל־קאן־מלחמה."

אזוי ווייט איז געגאנגען די דייטש־טערקישע פריינדשאפט!

סיסטעמאטיש און פלאנמעסיג עס איז דורכגעפיהרט געווארען א עראבע־רונגס־פראגראם, וועלכע דארף ברענגען צו א פאלשטענדיגעו' דייטשער הערשאפטאין פאדערשטער קליין־אזיען און אין די מזרח־ברעגען פון מיטעל־לענדישען־ים

„די נעהענטערע בעציהונגען צו טערקיי און צום איסלאם, דערצעהלט פירשט ב י ו ל א ו ו אין זיין בוך „דייטשלאנד אונטער קייזער ווילהעלם II". האבען זיך אנגעהויבען זייט דער אריענט־רייזע פון אונזער קייזער. די בעציהונגען]זענען גיט פון סענטימענטאלער נאטור, נאר מ י ר ה א ב ע ן ג ע ה א ט א ב ע ד י י ט ע נ ד ע ן פ א ל י ־ ט י ש ע ן, ו ו י ר ט ש א פ ט ל י כ ע ן א ו ן מ י ל י ט ע ר י ־ ש ע ן א י נ ט ע ר ע ס א י נ ׳ ס ו ו י י ט ע ר ד י ג ע ן ק י ו ם פ ו ן ד ע ר ט ע ר ק י י. די טערקיי איז געווען פאר אונז אין ווירט־שאפטליכער און פינאנציעלער הינזיכט א נוצליכעס און פרוכטבארעס טע־טיגקייטס־פעלד, אויף וואס עס האבען שוין אנגעוויזען ראדבערטוס און פריעדריק ליסט, און וואס מיר האבען מיט גרויס נוצען פערווירקליכט".

מיט דער רייזע פון ווילהעלם דעם 2־טען קיין טערקיי און פאלעסטי־נא, וואו ער האט ביי דעם קבר פון גרויסען סאלאדין געגעבען א שבועה אויף אייביגע טריישאפט די 300 מיליאנען איבער דער גאנצער וועלט צו־זייטע מוזולמאנער, האט זיך אנגעהויבען די פערווירקליכונג פון דייטש־לאנדס פראגראם.

נאך אין יאהר 1888 האט א גרופע דייטשע קאפיטאליסטען בעקומען א קאנצעסיע אויף צו בויען די אנאטאלישע אייזענבאהן. אין יאהר 1889 גרינדעט זיך אין האמבורג די לעוואנטין־ליניע, וועלכע האט ארגאניזירט רעגעלמעסיגע רייסען מיט די אייראפעאישע און אזיאטישע האפען פון טערקיי. דאן קומט די זעהר וויכטיגע באגדאדער אייזענבאהן וואס שטעלט מיט זיך פאר א מין גערמאנישען קאנאל אין מעסאפאטאמיען. מיט דער באג־דאד־באהן זענען פערבונדען א סך דייטשע קאלאניזאציאנס־האפנונגען.

שנעל איז געוואקסען דער דייטשער עקספארט קיין טערקיי, וועל־כער איז נאך אין יאהר 1887 געווען אזוי אונבעדייטען, אז מען האט איהם פשוט ניט רעגיסטרירט, ער האט אבער גלייך אנגעהויבען וואקסען. אין משך פון די יאהרען 98־1888 האט טערקיי בעקומען פון דייטשלאנד נאר אמוניציע מעהר ווי אויף 70 מיליאנען מארק. ערשט אין יאהר 1888 האט דער עקספארט דערגרייכט נאר א סומע פון 11 און דרייפערטיל מיליאנען, צעהן יאהר ארום שוין 37 מיליאנען און אין 15 יאהר ארום ווערט דער האנדעלס־אומזאץ צווישען טערקיי און דייטשלאנד געשעצט אין 250 מילי־אנען מארק.

פעראיניגטע און דער טערקיי; איצט, וען ס׳איז פאראן דער וועג בער־
לין־קאנסטאנטינאפאל און ס׳וועלן אלץ בולטער די קאנטורען פון די
אמת׳ע דייטשע חלומות, וועלכע זענען דירעקט און אונדירעקט פערבונדען
אויך מיט פאלעסטינא און סיריען, מוזען מיר זיך רעכענען און ענטשפרע־
כען אבשעצען ניט נאר דייטשלאנדס איינפלוס אין קאנסטאנטינאפאל, נאר
אויך דייטשלאנדס פלענער אין אריענט גופא, אלע איהרע קאלאניאל־פא־
ליטישע אבזיכטען, וועלכע געהען איצט, אגב, זעהר ווייט. וועהר האט, צום
ביישפיעל, געקענט מיינען, אז די דורכפיהרונג פון דער באגדאד־באהן וועט
שפיעלען א גרויסע ראליע אין אונזערע שטרעבונגען צו ארץ־ישראל! אוז
דאך וועלן איצט פערבונדען מיט דער דאזיגער באהן גרויסע קאמבינא־
ציעס וועלכע האבען צו אונז א שייכות. מיר וועלען זיך צו דעם אומקעה־
רען שפעטער.

עס איז אלזא פאר אונז זעהר וויכטיג גרינדליך און אביעקטיוו
שטיצענדיג זיך אויף מאטעריאלען און דאקומענטען, ארויסצוגעפינען די
ר י כ ט ־ל י נ י ע ן פ ו ן ד י י ט ש ל א נ ד ס צוקונפטיגע פאליטיק אין
קליין־אזיען, צו וויסען, וויי אזוי עס שטעלען זיך פאר די אידעאלאגען פון
דייטשען אימפעריאליזם די צוקונפט פון פאלעסטינא, די בעציזונג צו די
אראבער און יודען, די אויפגאבען פון טערקיי אין ארץ־ישראל א. א. וו.
עס איז אויך נויטיג פעסטצושטעלען די פארמען און מעטאדען פון דייטש־
לאנדס קאלאניאלער און קאלאניזאציאנס־פאליטיק בכלל.

איינס איז שוין איצט גאנץ קלאר: פונקט אזוי ווי די איצטיגע וועלט־
מלחמה פיהרט זיך אין געוויסען זין, פאר די אינטערעסען פון די אייראי־
פעאישע מלוכות אויפ׳ן באלקאן און קליין־אזיען, אזוי איז אויך טערקייס
גורל איצט ענג צוזאמענגעבונדען מיט דעם נצחון אדער מפלה פון דייטש־
לאנד. דאס לעצטע בעדייטעט אפשר דעם סוף פונ׳ם "קראנקען מאן", דאס
ערשטע אפשר א תחית המתים, א נייע אויפבליהונג פון דער אטאמאני־
שער אימפעריע, פון איהר מיליטערישען גלאנץ און מיט דערמיט ענג
פערבונדענער מאכט און צענטראליזאציע.

מיר מוזען זעהען, וואס עס איז פאר אונז נוצליך און וואס געפעהר־
ליך. צי אונזערע אינטערעסען געהען פאראלעל מיט די דייטשע און טער־
קישע, צי אפשר טראגט די ענטוויקלונג פון אלע זייערע קרעפטען
א גרויסע סכנה פאר אונזערע האפנונגען און חלומות.

* * *

עס וועט זיין אויך פאר אונזער אויפגאבע זעהער אינט ערעסאנט
קודם כל אויסצופארשען, וויי אזוי עס האט זיך אנגעהויבען און ענטוויקעלט
דייטשלאנדס עקאנאמישער און פאליטישער איינפלוס אין טערקיי, וויי אזוי

אונזערע האפנונגען אויף א בונד און פערשטענדיגונג מיט דער טערקיי האט אויך באזירט, ביז א געוויסער צייט, אויף ערנסטע און וויכטיגע גרונדלאגען און פארשלאגען: דער טערקיש־אראבישער געגענזאץ, טערקייס ארעמקייט אין שאפענדע כחות, וויכטיגע עקאנאמישע אינטערעסען, וואס זענען פערבונדען מיט דער אויפבליהונג פון טערקיי, דער מצב פון א „קראנקען מאן". דאס אלץ און פיעל אנדערע מאמענטען האבען געשפיעלט א גרויסע ראלע ביי אונזער „טערקישער אריענטירונג".

ס׳איז קלאר, אז כדי צו בעאורטיילען איצט א נייעם פאליטישען פאקטאר, מיט וועלכען אינז קומט אויס צו רעכענען זיך, אפשר אמאל קעמפפען געגען איהם אדער מיט איהם, מוז מען קודם כל נעהענטער בעקענען זיך מיט זיינע פרענער און אבזיכטען בונגע צו יענער טעריטאריע, מיט וועלכער עס זענען פערבונדען אונזערע נאציאנאלע שטרעבונגען, ווי אויך בנוגע צו יענער מאכט, וועלכע האט איצט די פאקטישע הערשאפט איבער דעמדאזיגען לאנד.

א ז א מ י ן נ י י ע ר פ א ק ט א ר, מיט וועלכען מיר מוזען זיך רעכענען ביי אונזער ארבייט פאר פאלעסטינא א י ז א י צ ט ד י י ט ש ל א נ ד.

געוויס, דער דייטשער איינפלוס אין דער טערקיי, ווי אויך דייטשלאנד׳ס שטרעבונגען צו קליין־אזיען שטאמען ניט פון נעכטיגען טאג: שוין מיט יאהרען צוריק, ערב דער מלחמה, האבען מיר געזעהען, ווי דייטשלאנד וועבט לאנגזאם שטארקע און פעסטע פעדים צום גאלדענעם הארן, ווי די יודישע דיענער פון דער דייטשער פאליטיק, וועלכע ווייסען שטענדיג זעהער גוט וואוהין דער ווינד בלאזט, האבען זאגאר פערזוכט פון גרויס ליבע צום פאטערלאנד גערמאניזירען דעם יודישען טעכניקום, ווי דער הילפס־פעראיין האט אפט געשפיעלט אויף דער פאטריאטישער נאטקע: „דייטשע קולטור" אין אריענט א. א. ווי א. א. וו. — אבער דער אייגנפלוס און די בעדייטונג פון ענגלאנד און פראנקרייך זענען דאך נאך גענוען אזוי מעכטיג, אז אונזערע אינסטיטוטען האבען רוהיג געקענט פארטזעצען זייער ארבייט אונטער דער ענגלישער פאהן; אין אונזער אריענטירונג האט ניט בעדארפט זיין קיין רעוויזיע. דייטשלאנד האט נאך אלץ ניט געהערט צו די וויכטיגסטע פאקטארען אין דער אריענט־פאליטיק און ס׳האבען נאך פאר אלעמען געגאלטען אלס א כלל די ווערטער פון ב י ס מ א ר ק אז די גאנצע אריענט־פראגע איז ניט ווערט קיין קנאכען פון א פאמערנער גרענאדיר. —

איצט אבער, נאך פופצעהן חדשים מלחמה, אין סאמע ברען פון דער דייטש־טערקישער פריינדשאפט, נאכ׳ן פולשטענדיגען ברוך צווישען די

אין דער ענגלישער רעגירונג האבען מיר אפט געזעהען ניט נאר דעם בעסטען פריינד און מיטהעלפער, נאר אויך דעם שליסעל צו דער הויכער פארטע. ס׳איז ווייטער געווען א פעריאד, ווען מיר האבען אין די פער־ האנדלונגען מיט די פיהרער פון דער אראבישער נאציאנאלער בעוועגונג געזעהען א וועג צו פערשטענדיגונג מיט דעם דירעקט פעראינטערעסירטען עלעמענט, מיט אונזערע שכנים אין פאלעסטינע, גלויבענדיג, אז אנ׳אראביש־ יודישע קאאליציע קען האפנונגספולער מאכען די יודישע פאליטישען שטרעבונגען. מיר געדענקען נאך זעהער גוט די פערשיעדענע פאזען פון אונזערע פערהאנדלונגען מיט די טערקען, פון הערצלס בעזוכען ביים זעלבסטהערשער א ב ד ו ל־ ה א מ י ד ביז ה׳ יעקבסאהן׳ס פריינדשאפט מיט די יונג־טערקישע רעוואליוציאנערען. און אויב די ארבייט אין פראנק־ רייך איז פארנאכלעסיגט געווארען, איז עס אפשר די שולד פון געוויסע פערזאנען, אבער דאס איז ניט קיין בעווייז, אז מיר האבען זיך ניט גערע־ כענט ערנסט מיט דעמאזיגען וויכטיגען פאקטאר, בעזונדערס אין סיריען. אין דעם איז בעשטאנען די גרויסקייט פון אונזער אידעע, און גלייכצייטיג די שווערigקייט פון אוזער דיפלאמאטישער ארבייט, ווי אויך איהר קלוג־ שאפט און עלאסטיצעט, וואס מיר האבען תמיד געמוזט צופאסען אונזערע בעגרינדונגען און מאטיווען צו איטליכער פון די אויבענדערמאהנטע גרופען און מיט יעדער פון זיי וועבען געמיינשאפטליכע פלענער, אונדירעקט פערבינדענדיג אונזער צוקונפט און אינטערעסען אין פאלעסטינע מיט זיי־ ערע. און מען האט דערביי גאר ניט געדארפט זיין פאלש אדער אונאויפ־ ריכטיג. ווייל די בערעכטיגונג פון אונזערע ווינשען און די נוצען פונ׳ם יודישען ישוב זענען אזוי גרויס און פ ע ר ש י ע ד ע נ א ר ט י ג, אז אונזערע ארגומענטען האבען געקענט, ביים גוטען ווילען, אבסאליוט בעפריעדיגען יעדע פון די פעראינטערעסירטע גרופען.

איין פארבעדינגונג איז דערביי, נאטירליך, נויטיג געווען: גוט צו קענען די אבזיכטען און פלענער, די מעלות און חסרונות, ווי אויך ׳עם וואונדען פונקט״ פון איטלעכען צד׳ מיר האבען למשל, מיט א גרינג הא ץ געקענט פערבינדען אונזער גורל אין פאלעסטינא מיט די ענגלישע פלע־ נער, ווייל אונז זענען געווען גוט בעקאנט, סיי די מעטאדען פון דער ענגלישער קאלאניאל־פאליטיק, סיי ענגלאנדס קוק אויף די יודען, ווי אויך איהרע פלענער בנוגע צו פאלעסטינא,—פלענער, וואס זענען געווען אזוי ענג פערקניפט מיט׳ן „וואונדען פונקט״, וואס הייסט „סוען־קאנאל״ אדער „עגיפטען״. מיר האבען אויך געהאט צו טהאן מיט געשיכטליכע פאקטען, וואס האבען דאקומענטירט די טראדיציאנעלע ענגלישע פריינדשאפט צו די יודען, וועלכע האט זיך אזיי בולט אויסגעדריקט אינ׳ם אוגאנדא פארשלאג׳

צענטרען פון רוקען פון דער ארמעע, פון מינסק ביז חארקאוו, פון קיעוו ביז קורסק...

דערווייל — די דאזיגע עטליכע בלוטיגע בשורות בקיצור. שפעטער וועלען מיר זיך דערויף אבשטעלען גאנץ גענוי...

א. י.

פ ו ן ד ע ר ר ע ד א ק צ י ע: וועז דער גאנצער נומער איז שוין געווען אויסגעצעט, האבען מיר בעקומען וויכטיגע מאטעריאל וועגען דער לאגע אין רוסלאנד. מיר דרוקען דערווייל נאר די הקדמה צו די ארטיקלען פונ׳ם בעקאנטען קארעספאנדענט א. י., וואס וועלען ערשיינען אין די פאלגענדע נומער.

דייטשלאנד, טערקיי און מיר.

— 1 —

פאר די, וואס ווילען בעקומען א קלארען בליק אויף די איצטיגע וועלט־געשעהענישען און זיך ריכטיג אריענטירען אין דעם מורא׳דיגען פאליטישען פלאנעטער, איז קודם כל נויטווענדיג זיך אינגאנצען צו בעפרייען פון אלע אויסערליכע און אינערליכע געפיהלס־מאמענטען, פון האס און ליעבע, סימפאטיען און אנטיפאטיען, און רעדט מען גאר וועגען פאלעסטינא, איהר גורל און צוקונפט, דאן מוז מען זיך ווי מיט אייזערנע וועגט אבגרענצען פון אונזערע טאג־טעגליכע א י י ר א פ א־א י נ ט ע ר ע־ס ע ן, פארגעסען אן די אייראפעאישע פרייגד און פיינד, און בעהאנדלען די פראגע אויסשליסליך אויף׳ן יסוד פון פאקטען און אינטערעסען, וואס נאר אויף זיי דארף זיך שטיצען א אמת׳ע נאציאנאלע רעאל־פאליטיק. עס וועט אפשר אויסקומען דערביי צו ברעכען מיט געוויסע טראדיציעם, אדער אריינגעהמען אין אונזער פאליטישען אני מאמין גאר נייע מאמענטען, דערפאר וועט אבער זיכער זיין די פאלגענדע טהאט און ניכטער דער בליק.

ביז דער איצטיגער מלחמה איז אונז, ציוניסטען, אויסגעקומען צו רעכענען זיך בעת דער ארבייט אין ארץ־ישראל מיט פיער וויכטיגסטע פאליטישע פאקטארען: ענגלאנד, טערקיי, פראנקרייך און די אראבער. אין פערשיעדענע צייטען בייי פערשידענע אומשטענדען האבען מיר זיך אויך פערשיעדען צוגעפאסט צו די דאזיגע עלעמענטען, און ענטשפרעכענד פערשידענארטיג געפיהרט אונזער פאליטישע ארבייט. אלע אונזערע גרעסערע פינאנץ־אינסטיטוטען זענען, למשל, לעגאליזירט אין ענגלאנד, און

און סאלדאטען פערשפרייט געווארען אלס א בעפעהל צו ארויס־טרעטען געגען יודען:

אין איינעם פון די צירקולארען, וועלכער איז ארויסגעגע־בען געווארען פון דער מאבילזאציאנס־אבטיילונג פון דעם קריעגסמיניסטעריום ווערט איינפאך געזאגט, אז מען מוז זאמלען מאטעריאלען וועגען יודען, וויל נאך דער מלחמה וועלען יו־דען ארויסגעטריבען ווערען פון דער ארמע — פערשטאנען געווארען פון אלע אפיציערען אלס א בעפעהל גענגען יודען, וועלכע מען קען און מעג בעהאנדלען אלס רעכטלאזע חיות...

אין אנ׳אנדער בעפעהל פון דעם גענעראל עווערט, וועלכער איז שוין געווג בעקאנט ניט נור אין רוסלאנד, נאר אויך אין אויס־לאנד אלס איינער פון די אונפעהיגסטע רוסישע גענעראלען, וואס זוכט זיך צו ראטעווען מיט יודישע פערפאלגונגען, וועלט איינפאך געראדט וועגען יודען אלס וועגען דעם אפענעם אינערען פיינד פונ׳ם רוסישע פאלק.

וואס פאר א ווירקונג דאס מאכט אויף דער שלעכט־געשטימטער, אונצופרידענער און שטענדיג אויפגערעגטער ארמעע, קאן יעדער אליין גאנץ גוט פערשטעהען.

און עס האט זיך נאך טיעפער און בריייטער איינגעווארצעלט בייי דער יודישער געזעלשאפט אין רוסלאנד די געדריקטע שטימונג. מיט א גע־ווישער טראגישער רוהיגקייט זעהט מען שוין צו, ווי פאקטיש די ארטיגע אדמיניסטראציע האט כמעט אינגאנצען אבגעשאפט דעם בעקאנטען צירקוליאר וועגען דער־ווייטערן דעם תחום המושב, ווי עס האבען זיך אנ־געהויבען רדיפות און גירושים אויפ׳ן קאווקאז, ווי די ארטיגע אדמיניסטרא־ציע בעגעהט זיך אלץ אונמענשליכער מיט אונצעהליגע מאסען פון יודישע היימלאזע...

די העכסטע מיליטער־מאכט, וועלכע איז פון אנהויב אן געווען דער צענטר פון דער גענעהרליכסטער אנטיסעמיטישער אגיטאציע, וועלכע האט אליין ארגאניזירט און מיטגעהאלפען די עקסצעסען, די אפענע ארויס־טרעטונגען פונ׳ם מיליטער גענגען יודען, זי האט ביז היינט ניט אויפגעהערט צו דעמאראליזירען די ארמעע. און דאס פיהלט מען ניט נאר אין די פאדער־שטע רייהען פון דער פראנט־ליניע, נור ביז צו די טיעפסטע און ווייטסטע

דערשטיקטע קולות.

(א עקסטרא־בעריכט פון רוסלאנד)

דער גרויסער עפענטליכער פאגראם האט שוין לאנג אויפגעהערט. די גירושים פון הונדערטער טויזענדער יודען האבען זיך שוין לאנג געענדיגט; דער חורבן פון דעם פערזענליכען לעבען און פון דעם יודישען פאליטיש־געזעלשאפטליכען לעבען האט שוין אויך לאנג אויפגעהערט. די דורשט נאך מאמענטאלער נקמה, וועלכע איז ארויסגערופען געווארע דורך אונערהערטע מפלות, איז בעפריעדיגט געווארען מיט די ווילדעסטע און פרימיטיווסטע רציחות. איצט האט זיך דאס געענדיגט. איצט האט זיך אנגעהויבען עפעס גאר אנ׳אנדער ענין. איצט איז געקומען דער סיסטעמאטישער פאגראם, די גוט ארגאניזירטע און דורכגעקלערטע רציחה־ארבייט פון די געניטע און פעהיגע רוסישע רעגירענדע קרייזען — דערמיט האט היינט צוטאן דאס יודישע לעבען אין רוסלאנד...

ניט וועגען אזעלכע "קלייניגקייטען" ווייל איך היינט רעדען אין מיין אייליגען און קורצען בעריכט, ווי למשל, דער שרעקליכער יודישער פאגראם, וואס איז פארגעקומען ניט לאנג אין סמארגאן, און ניט וועגען די שוידערהאפטע פאגראמען, וועלכע "זיי" האבען ארגאניזירט אין לידא, אין אראני און אין אנדערע ערטער. וואלטען מיר היינט אנגעהויבען רעדען וועגען דיזאזיגע אלטעגליכע געשעהענישען פון יודישען לעבען אין רוסלאנד, וואלט עס געהייסען דערנידריגען דאס יודישען לעבען אין רוסלאנד, צונויפמישען דאס פריש־פליסענדע יודישע בלוט מיט דעם גאסען־שמוץ פון די רוסישע שטעדט און שטעדטלעך. די סכנה איז א פיעל גרעסערע, דער שוידער איז פיעל שרעקליכער, די ליידען זענען פיעל טיעפער און בריייטער...

ניט קוקענדיג אויף דעם, וואס דער פון גאנץ רוסלאנד פערהאסטער געגנער יאנושקעוויטש, דער געוועזענער שטאבס־שעף פון דעם הויפט־קאמאנדירענדען גרויספירשט, איז אוועקגעגאנגען פון זיין פאסטען, ווערט דאך אין דער ארמעע געפיהרט די פלאנמעסיגע, סיסטעמאטישע פאגראם־אגיטאציע געגען יודען. עס איז אפיציעל ארויסגעגעבען געווארען אין דער ארמעע א גאנצע רייהע פון טאג־בעפעהלען און צירקולארען וועגען יודען. די דאזיגע דאקומענטען, וועלכע וועלען גאנץ געניי און פינקטליך בעקאנט ווערען דעם גרויסען אייראפעאישען פובליקום, זענען פון אפיצירען

„אויב איהר גלויבט אין גאט, טא הערט־זשע צו די ווערטער פונ׳ם נביא, וועלכער האט אזוי געזאגט: — א, איהר גלויביגע, קוקט ניט אויף די יודען און קריסטען אלס אויף פריינד אייערע, ווער עס האט זיי ליעב, דער וועט גערעכענט ווערען אלס איינער פון זיי.״ — פון דידאזיגע הייליגע ווערטער איז קלאר, אז ס׳איז אייך פערבאטען צו ווערען נאהענטע מיט די, וועלכע שפאטען איבער אונזער אמונה, — מיט די יודען און קריסטען.

„מיר מוזען פאלגען דעם ביישפיעל פון אונזערע אבות ... טהוט אזוי ווי עס האט געטהאן, אין דער צייט פון די אלטע הייליגע מלחמות, אונזער א ב ד א ל א ־ א י ב ן ־ ל א ט י ק מיט זיינע פיער חברים, וועל־כע האבען געהרגט ר א א פ ו ־ א י ב ן ־ ע ל־ח א ק י ק י, דעם ראש פון די יודען פון חאבור; אדער אזוי, ווי עס האט געטהאן אבדולא־איבן־ראוואשא, וועלכער האט מיט דער הילף פון זיינע פריינד דערהרגט א ש ר ן ־ א י ב ן ־ ד א ו ו א ס, איינעם פון די יודישע עלטעסטע״.

פ ו נ׳ ם ב ע ר י כ ט No 3

(דער דאזיגער בעריכט, וועלכער געהערט דעמזעלבען פערפאסער וואס דער בעריכט נומ׳ 1, איז אבגעשיקט געווארען פון פאלעסטינא דעם 7־טען מערץ 1915, ד. ה. ער חאראקטעריזירט די לאגע ג א נ ץ ד ע ם, ווי די טעלעגראמע פונ׳ם אלעקסאנדריער קאמיטעט צום פרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאאטען האט ארויסגערופען א ענערגישען דרוק מצד אמע־ריקא).

„ . . . איהר ווייסט שוין מסתמא, אז אין דער בעציהונג פון דער טערקישער רעגירונג צו די יודען איז פארגעקומען אנ׳ענדערונג. דזשעמאל־פאשא איז געווען אין תל־אביב, האט בעזוכט די גימנאזיע און איז, ווי ס׳שיינט, געבליבען צופריעדען מיט׳ן אייגדרוק פון תל־אביב . . . די זיעבען ארעסטירטע ציוניסטען פון יפה (מאסינזאן, לוריע, שיינקין, יפה, אראנאוויטש, גענ, הרב פישמאן) —זענען בעפרייט געווארען ... אין גליל האט די אדמיניסטראציע וויעדער צוגעלאזען יודישע שומרים; מען ערוואר־טעט א בעפעהל, וואס זאל בעשטעטיגען די יודישע שומרים אויך פאר אנדערע קאלאניעס אין יהודה. די באנק און די יפ׳הער פרויען־שוהלע דאר־פען אויך אין גיכען געעפענט ווערען . . . ״

מיר בעגניגענען זיך פארלויפיג מיט די דאזיגע דאקומענטען. ס׳איז אויך כדאי צו בעמערקען, אז פאר דער לעצטער צייט זענען צוגעקומען נאך פיעל פאקטען, וואס חאראקטעריזירען טערקייס בעציהונג צום ציוניזם.

* * *

ערקלערען די באנק פאר באנקראט.

6) נאכ'ן פערלויף פונ'ם צוויי־וועכענטליכען טערמין בעטען מיר אייך מיטיילען אונז וועגען דער שליסונג פון דער דערמאהנטער באנק און וועגען דער ליקווידאציע פון איהרע געשעפטען.

אין נאמען פון דער רעגירונג, ח א ק י.

8 קאנון־טאני 1330.

פון דער פאגראם־ליטעראטור.

טעלעגראמע פונ'ם אלעקסאנדריער קאמיטעט (דעם 15 פעברואר 1915) צום צייטווייליגען ציוניסטישען הויפט־קאמיטעט אין ניו־יארק (גע־שיקט דורכ'ן סטאטס־דעפארטאמענט אין וואשינגטאן):

„... פאמפלעטען פון אויפרעגענדען אינהאלט, וואס פלאקערען אויף דעם פאנאטיזם פון דער אראבישער בעפעלקערונג געגען ענגלישע, פראנ־צויזישע און רוסישע קריסטען, ווי אויך געגען אלע יודען, זענען צוגעגרייט, כדי פערטיילט צו ווערען אין דעם מאמענט, וואס איז בעשטימט מצד די לידערס פון דער דאזיגער בעוועגונג. די פאמפלעטען ערקלערען אלס א פליכט פון איטליכען מוזולמאנער צו הרגענען, לויט'ן בעשטימטען סיגנאל, מינדעסטענס דריי אדער פיער יודען און קריסטען. עס ווערט דערביי ענער־גיש רעקאמאנדירט צו שאנעווען די דייטשען און עסטרייכער, ווען קעמפ־פען איצט צוזאמען מיט די טערקען געגען די פעראייניגטע, וואס הערשען איבער די מוזולמאנישע לענדער".

פון א בראשיור אויף אראביש:

„דער איצטיגער מאמענט איז גאנץ פאסענד פאר אונזערע צוועקען. גלייכגילטיגקייט און געדולד וואלטען געווען אין אזא מאמענט דער גרעס־טער פעהלער. די פערניכטונג פון אונגלויביגע, ווי זיי זאלען זיך ניט גע־פינען, אין עפענטליכע אדער פריוואטע ערטער — דאס איז אונזער חוב, לויט גאטס וואָרט: „נעהם זיי און הרג'ע זיי אומעטום, וואו דו ווערסט זיי געפינען". די הייליגע פליכט פון איטליכען מוזולמאנער איז צו הרג'ענען מינדעסטענס דריי אדער פיער אונגלויביגע. זאל יעדער מוזולמאנער ווי־סען, אז אזא זאך ווערט ניט בלייבען אהן א בעלוינונג פון גאט, דעם שעפ־פער פון הימעל און ערד. די דאזיגע בעלוינונג ווערט זיין פיעל גרעסער פון יענער, וועלכע קומט פאר אבהיטען די פאסט־טעג פון ראמאדזאן... זיי (די וואס וועלען ערפיהלען זייער חוב) וועלען בעפרייט ווערען פון די שרע־קען פונ'ם משפט־טאג — דעם טאג פון תחית המתים. וואסער מענש ווערט זיך דען אבזאגען פון אזא בעלוינונג, וועלכע קען דערגרייכט ווערען אזוי לייכט מיט דער הילף פון אזא גרינגער טהאט?

רויכט פונ׳ם פובליקום אלס באנק־בילעטען צו 5, 10, 100, 500 און 1000 פראנק, אבגעליפערט ווערען צום אויפבעווארען די פינאנץ־אגענטען פון דער רעגירונג.

„2) אלע געלדער, וואס געפינען זיך אין די פיליאלען פון A.P.C, ווי אין די הויפט־שטעדט פון סאנדזשאק אזוי אויך אין די פראווינץ־שטעדט, מוזען קאנפיסקירט ווערען און אבגעגעבען צום אויפבעווארען אין דער מלוכה־קאסע. אלע פינאנץ־אפעראציעס פון די דערמאהנטע פיליאלען דארפען גלייך אבגעשטעלט ווערען. די פערזאנען, וועלכע האבען עסקים מיט דער באנק, ווערט געגעבען א טערמין פון צעהן טעג, כדי אין משך פון דער צייט צו רעגולירען זייערע עסקים אין דער אנווועזענהייט פון רעגירונגס־אגענטען, וועלכע ווערען דערצו ספעציעל קאמאנדירט ווערען אין יעדע אבטיילונג.

„נאך דעם בעשטימטען טערמין וועט די באנק ערקלערט ווערען אלס ליקווידירט; די בעלי־בתים פון די געביידעס, אין וועלכע עס געפינען זיך איצט די אבטיילונגען פון דער באנק, האבען דאס רעכט צו פערדינגען זיי אנדערע פערזאנען, אדער בענוצען זיך מיט זיי לויט זייער וואונש.

„ביי דער דורכפיהרונג פון די פערארדנונגען דארף מען האבען אין זינען די הויפט־ציעל: די פאלשטענדיגע פערניכטונג פון דער אויבענדערמאהנטער באנק.

3) אלע אינהאבער פון טשעקען פון דער אויבענדערמאהנטער באנק מוזען אין משך פון צעהן טעג איבערגעבען זיי דער ארטיגער פינאנץ־אדמיניסטראציע און בעקומען ענטשפרעכענדע קוויטונגען.

4) נאכ׳ן פערלויף פונ׳ם דאזיגען טערמין וועלען די טשעקען פון דער באנק ניט האבען מעהר קיין שום ווערט; פערזאנען, וועלכע וועלען דאך נאך דעם לאזען זיי אין פערקעהר, וועלען בעטראכט ווערען אלס שטערער פון געזעץ און שטרענג בעשטראפט.

5) די רעגירונג וועט ארויסבעקומען פון דער קאסע פונ׳ם אויבענדערמאהנטען באנק די וואליוטע פון די צוגעשטעלטע טשעקען, און וועט זי אומקעהרען די טשעק־אינהאבער. כדי צו זיכערען די דורכפיהרונג פון דער פערארדנונג וועלען די דירעקטארען און סוב־דירעקטארען פונ׳ם באנק געהאלטען ווערען אונטער פאליציי־קאנטראל אזוי לאנג, ביז ס׳וועט ניט דורכגעפיהרט ווערען א פאלשטענדיגע אברעכענונג מיט די אינהאבער פון די טשעקס.

פערזאנען, וועלכע האבען פאדערונגען צו די פיליאלען פון דער באנק, דארפען זיך וועגען אינ׳ם אנהעלס־געריכט מיט קלאגען, כדי צו

ד.

דעקלאראציע וועגען ציוניזם:

„אין דער רעדאקציע פון דער צייטונג „החרות" אין ירושלים, איך לייג אייך פאר בוכשטעבליך איבערזעצען און אבדרוקען אהן־וועלכע־עס־איז ענדערונגען די פאלגענדע שורות:

„גענינענדיג פאר איהר חוב צו שטערען די טעטיגקייט פון עלע־מענטען, וועלכע שטרעבען, אונטערן נאמען פון „ציוניסטען", מיט דער הילף פון פערברעכעריש המצאות צו שאפען אין דער פאלעסטינענזישער פראווינץ פון דער אטאמאנישער אימפעריע א יודישע מלוכה, פון וואסערע שטרעבונגען עס קומען אויך ארויס שאדען פאר זייערע שטאמגענאסען גופא – בעפעהל איך צו קאנפיסקירען די דורך די דאזיגע עלעמענטען פער־שפרייטע פאסט־מארקען, ציוניסטישע פאהנ ן, פאפיער־געלד, באנק־בילע־טען פון דער אנגלא־פאלעסטינער קאמפאניע אין פארם פון טשעקען א. א. וו., און ערקלער פאר פונאנדערגעלאזען אלע ביזאיצט געהיים עקזעסטי־רענדע ציוניסטישע חברות און ארגאניזאציעס. די דורכפירונג פערארדנונג איז געריכטעט אויסשליסליך געגען דער ארגאניזאציע און טעטיגקייט פון די ציוניסטען. מיט אלע איבעריגע יודישע בירגער פון אונזער פאטערלאנד, וועלכע האבען קיין שום שייכות צו די אויבענדערמאהנטע רעוואליוציאנערע און מאראליש־געפאלענע עלעמענטען, ווילען מיר אויך אויף ווייטער ווי ביז איצט, פערבלייבען אין פריעדליכע בעציהונגען.

נאר בנוגע צום ציוניזם און ציוניסטען, ווי צו א עלעמענט פון אונרוהען און רעוואליוציע, וועלכער האט זיך געשטעלט פאר א ציעל צו גרינדען א שטאאט אין אונזער פאטערלאנד, ווי אויך צו אלע איבעריגע ארגאניזאציעס, וועלכע פערפאלגען דיזעלבע אונאויספיהרבארע חלומות, וועלען מיר שטענדיג זיין פערביטערטע שונאים."

בען־עדין,

צוקאמאנדירט צום שטאב פון דער 4־טער ארמיע. דעם 8־טען קענון־טאג, 1330.

ה

בעפעהל וועגען ליקווידאציע פון דער באנק. („החרות", 18־טען יא־נואר 1915)

„טעקסט פון דער טעלעגראם, וואס ס'איז געשיקט געווארען פונ'ם פינאנץ־מיניסטעריום צום הויפט־קאמאנדירענדען פון דער טערקישער ארמיע:

„1) לויט דער (פאהריגער) טעלעגראפישע פעראדנונג פונ'ם פינאנץ־מיניסטער, דארפען אלע טשעקען פון דער אנגלא־פאלעסטינא קאמפאני סיי די רעגיסטרירטע, ווי אויך די ניט רעגיסטרירטע, וועלכע ווערען געב־

די געשעפטס־אינהאבער צוגעשטעלט דעם מיליטער־קאמאנדאנט, כדי צו אריינזעצען זיי אין תפיסה.

29 קאנון־עוועל 1330. דזשעמאל.

ב

דעפעשע פון דמשק, וועלכע דער ירושלימער חכם־באש האט ערהאלטען אלס א ענטפער אוף אנ׳אנפראגע:

״עס ווערט ערלויבט צו פערלענגערן דעם טערמין (פון אטאמאניזאציע ? פון ארויסשיקונגען ?) ביז פרייטאג, דעם 22־טען טיבת; אין פערלויף פון דעם טערמין מוזען די יודען, אונטערטאנען פון פיינדליכע מלוכות, איינארדען זייערע געשעפטען; ניט נאר די וועלכע וועלען פערלאזען דאס לאנד, נאר אויך די, וועלכע וועלען זיך אטאמאניזירען.

פרויען, קינדער, און זקנים זענען אויך מחויב צו פערלאזען דאס לאנד. נאר קראנקע, וועלכע געפינען זיך אין בעט און האבען ניט קיין מעגליכקייט, לויט דער בעשטעטיגונג פון׳ם שטעדטישען און מיליטער־ארצט, אוועקצופאהרען, וועלען איבערגעלאזען ווערען.

„דער קאמאנדיר פון דעד 4־טער ארמעע, דזשעמאל״.

ג

בעפעהל פון׳ם דירעקטאר פון דער טערקישער פאסט אין ירושלים („החרות״, דעם 16־טען יאנואר.)

1) בריף פון אינלענדישער קארעספאנדענץ מוזען געשריבען ווערען נאר אויף טערקיש און אראביש. עס איז אויך ערלויבט צו שרייבען אויף פראנצויזיש אבער מען איז מזהיר, אז אזעלכע בריף וועלען אבגעשיקט ווערען צום קאנטראל קיין דמשק.

2) „בריף קיין אויסלאנד, וואס ווערען געשיקט פון מוזולמענער אדער קריסטען דארפען געשריבען ווערען אויף איינע פון די פאלגענדע שפראכען; טערקיש, אראביש, פראנצויזיש, איטאליענ׳ש, דייטש, גריכיש, ארמעניש, אמעריקאניש (*Sic!*)

3) בריף, וועלכע וועלען געשיקט פון יודישע אייניואינער אלץ איינס וואוהין זיי זאלען ניט זיין אדרעסירט, מוזען געשריבען ווערען טערקיש, אראביש אדער פראנצויזיש. בריף וואס וועלען זיין געשריבען אויף אנדערע שפראכען, וועלען ניט אבגעשיקט ווערען.

5־טען קאנון־טאני 1330. דירעקטאר פון דער פאסט אין ירושלים

א מ נ י ס.

זיסים, דער וועט אבשעצען די גאנצע בינ׳ערקייט פון דידאזיגע גרויזאמע און צוועקלאזע רדיפות״.

„די פאלגען פון אזא מין בעציהונג צו אנדערש־גלויביגע האבען זיך זעהר גיך אנגעהויבען ארויסוויזען. ס׳זענען געווען אבגעדרוקט פאמפלעטען, וועלכע מען האט געהיים פערשפרייט צווישען דער מוסולמענישער בעפעלקערונג; אין זיי האט מען געפריידיגט, אז די הייליגע מלחמה פאר רעכטהות גלעגען קריסטען און יודען, אין אז הרג׳ענען זיי איז זאגאר א געבאט פון גאט״.

פון אפיצילע טערקישע דאקומענטען.

(איבערזעצט פון דער צייטונג „החרות״ אין ירושלים)

א

בעפעהל פונ׳ם הויפט־קאמאנדירענדען:

1) אונז איז בעקאנט געווארען, אז די יודען גיבען ארויס מארקעס און קוויטונגען פאר נדבות־זאמלונגען, און בענוצען זיך מיט זיי אין פערקעהר צווישען זיך. נעמענדיג אין בעטראכט, אז אזעלכע זאכען געהערען אויסשליסליך צו די פרעראגאטיוון פון דער רעגירונג, ערקלער איך, אז אלע די מארקעס און קוויטונגען מוזען אינ׳ם משך פון צוויי וואכען נאך דער פובליקאציע פונ׳ם בעפעהל איבערגעגעבען ווערען אין די הענד פון דער אדמיניסטראציע. נאך דעם אויבען־בעשטימטען טערמין וועט יעדער, ביי וועמען מען וועט געפינען די אויבענדערמאהנטע מארקעס אדער קוויטונגען, פערמשפט ווערען צו טויט־שטראף.

„2) אונז איז אויך בעקאנט געווארען, אז גרופען פון יודען האבען זיך בעזעצט אין בעזונדערע קווארטאלען און האלטען אויס אין דידאזיגע קווארטאלען כפעציעלע טעגליכע און נעכטליכע שומרים. אין דער צוקונפט טארען אזעלעכע זאכען בשום אופן ניט דערלאזען ווערען.

„3) מיר זעהען אויף די געשעפטס־שילדען אויפשריפטען אויף א פרעמדער פאר אונז שפראך, וואס ס׳איז ניט די אפיציעלע שפראך—טערקיש ווי אויך ניט די לאקאל־אראביש: אזעלכע מיני שילדען מוזען בעזייטיגט ווערען אין א משך פון צוויי וואכען און פערביטען ווערען מיט אנדערע, וואו ס׳דארף זיין אויפן ערשטען פלאץ די טערקישע אויפשריפט און אויפן צווייטען די אראבישע. הינטער דער לעצטער קענען זיך געפינען לויטן וואונש פון די בעל־בתים, אויך אנדערע שפראכען, אבער די בוכשטאבען מיטארען ניט זיין גרעסער פון די אראבישער אותיות. נאכן פערלויף פונ׳ם טערמין וועלען פעריבאטענע שילדען אראבגענומען ווערען און די נעמען פון

פון מקוה־ישראל) און אנדערע — בסך־הכל 26 מאן. אין ירושלים זענען צוגעקומען: ד. יעלין, אנטעבי און ד"ר לעווי. —

"דעם 17־טען יאנואר איז אין דער צייטונג "החרות" פערעפענטליכט געווארען א בעפעהל, לויט וועלכען עס ווערען פערבאטען די משפט־השלום־ס און אלע עהנליכע שיעדס־גערעכטען."

"אין דערזעלבער צייט איז געפיהרט געווארען א געגויע אויספאר־שונג וועגען אלע יודישע חברות און אגודות. קיין איינע פון זיי האט מען ניט געשוינט. אפילו אין די עלטסטע כוללים, וואס האבען כמעט א אויס־שליסליך רעליגיעזען חאראקטער, האט מען גענאכט הויז־זוכונגען און דערנאך זיי פערמאכט. די ארחיוועז האט מען פארזיגעלט. — אז מען האט דערביי ניט געשוינט די ציוניסטישע פאהנען, ציוניסטישע פארבען מגן־דוד־ס און ציוניסטישע ליטעראטור — איז זעלבסטפערשטענדליך. אט דאס האט מען טאקי געזוכט אין אלע אנשטאלטען. מען בעהויפטעט, אז אין פיעלע בתי־מדרשים האט מען פון די פרוכת־ן אראבגעריסען די מגן־דוד־ס. אלע חברות האט מען געהייסען בריינגען אין די נאהענסטע פא־ליציי־צירקלען זייערע פאהנען. לונץ־ס אלמאנאך, וועלכען מען האט גע־פונען אין בית־העם בשעת דער הויז־זוכונג, האט געשפיעלט א בעזונדע־רע ראליע אין די רדיפות אויף די יודען, ווייל אין איהם האבען זיך גע־פונען עטליכע פאטריאטישע ליעדער, ווי די התקוה. דער בלינדער לונץ האט פונ־ם גערייכטס־פארשער געהאפט א פאטש און איז געווען אייניגע שעה ארעסטירט דערפאר, וואס ער האט זיך ערלויבט אבצודרוקען די דא־זיגע ליעדער. (עס האנדעלט זיך וועגען חוסני־ב־יס אויספארשונג. דער פערפאסער פערזיכערט ווייטער, אז בכלל האט מען בשעת דערדאזיגער אויספארשונג אנגעווענדעט קלעפ, און רופט אן נעמען).

„איך וויל נאך דערמאהנען די אונבערחמנותדיגקייט, מיט וועל־כער די מאכט האט זיך בעצויגען צו די זקנים און זקנות וואס זענען על־טער פון 70 יאהר, — נאר דערפאר וואס זיי זענען יודען. לויט וי בעפעה־לען פון דזשעמאל־פאשא האבען געדארפט פערלאזען דאס לאנד אין א משך פון א בעשטימטען טערמין אלע אויסלענדישע יודען, אהן א שום אויסנאהמע, וועלכע וועלען זיך ניט אטאמאניזירען ביז א בעשטימטען זעהר קורצען טערמין. די קריסטען — פיינדליכע אונטערטאנען, וואס זע־נען געווען עלטער פון 70 יאהר, האט מען ערלויבט צו פערבלייבען אין לאנד; די יודען פון דעם זעלבען אלטער האט מען ארעסטירט און ארויס־געשיקט. דער וואס ווייס אונזערע עלטערע ירושלימ־ער יודען, וועמענס אייניציגער טרוים איז אייגשלאפען מיט־ן אייביגען שלאף אויפ־ן הר־

און דארף בעשטראפט ווערען. חשובט לייט האט מען אין דער גרויזאמס־טער פארם אונטערווארפען א לייב־אונטערזוכונג, ארעסטירט און דאס אויס־פרעגען איז געפיהרט געווארען אין די בעליידיגענדסטע פארמען. די אלע דאזיגע פערזאנען האט מען געמוזט אפלאזען, נאכדעם ווי זיי זענען אין א משך פון צוויי וואכען געווען ארעסטירט — און מען האט ניט געקענט גע־פינען דעם מינדסטען בעווייז וועגען זייער שולד.

(צו דער חאראקטעריסטיק פון די טהוער, וועלכע דזשעמאל האט געפונען פאר נויטיג ארויסשיקען פון פאלעסטינא, אפילו נאך זיינע שלום־רעדען אין ת־א ב י ב):

"ב', פונקט אזוי ווי ש'. געהערען צו יענע ווייניגע יונגע לייט, וועל־כע זענען מיט זעהר גרויסע קרבנות אריינגעטראטען אינים יורידישען פא־קולטעט אין קאנסטאנטינאפאל, און ניט רעכענענדיג זיך מיט דער שווע־ריגקייט, אויסגעלערנט די טערקישע שפראך נור דערצו, כדי זיך דא פאל־קאם צו בעפעסטיגען. ס'איז בכלל חאראקטעריסטיש פאר די לעצטע רדיפות, אז זייערע קרבנות זענען גראד די אויסגעשפראכענע טערקאפי־לען, וועלכע האבען ענערגישער פון אלעמען געפרעדיגט די אלגע־מיינע אטאמאניזירונג".

פונ'ם בעריכט Nr. 2

"די יודישע שמירה פון תל־אביב איז פונאנדערגעלאזען געווארען און די אדמיניסטראציע האט אויף איהר ארט בעשטימט צוהן מוסולמא־נישע שומרים, וועלכע האבען ניט אזוי פיעל געהיט ווי שפיאנירט. ניט קוקענדיג אויף דעם, האט פאר זיי געמוזט צאהלען דער תל־אביב. אין דערזעלבער צייט איז פונאנדערגעלאזען געווארען אויך די יודישע שמירה אין ירושלים, זכרון־משה, און דער עלטסטער שומר, איינער אברהם גא־דאל, איז פערמשפט געווארען פונ'ם מיליטער־געריכט צו צוויי יאהר טור־מע. מען מוז בעמערקען, אז די יודישע שומרים־ארגאניזאציע איז געווען געגרינדעט אין תל־אביב און אין ירושלים מיט דער הסכמה פון דער אדמיניסטראציע".

"די רשימה פון כלל־טהוער, וועלכע מען האט ארעסטירט אין יפה און אין די קאלאניעס דעם 15־טען יאנואר, און אוועקגעשיקט צו ד ז ש ע־מ א ל י ן: דיזענגאף, מאיראוויטש, מאסינזאהן, באגראטשעף, טוראוו, שעלוש, (א ספרדי, וועלכער האט פערנומען א וויכטיגען פאסט אין אונזער באנק), י. בערלין, גראזאווסקי, ד"ר י. לוריה, די בריידער אברעוואיא, סטרומפקא (דער אדוואקאט פון י. ק. א.), אייזענבערג, קראוזע (דירעקטאר

„די אלגעמיינע עקאנאמישע נויט האט זיך פערשארפט דורך די שווע־
רע רעקוויזיציעס און אבצאהלונגען. ערגיץ־ניט האט די ארבייט פאר דער
ארמעע ניט אנגענומען אזא שווערען חאראקטער, ווי דא אין יפה. גאנצע
וואכען און חדשים האבען געארבייט די שניידער און שוסטער, אביונים און
פאטערס פון גרויסע פאמיליעס, און זייער איינציגער שכר איז בעשטאנען
אין קלעפ, ווי לכע זיי פלעגען בעקומען ברוב, ווען זיי האבען זיך בעק־
לאגט, אז זייערע פאמיליעס הונגערן. (אין דריי חדשים ארום האבען זיי
בע קומען צו איין פונט — אנ׳ערך 17 פעניג פאר אנ׳ארבייטס־טאג).״

נאך דעם, ווי ב ע ך־ ע ד י ן האט פערלאזען זיין שטעג אלס
יפה׳ער קיימאקאן, האבען מיר אנגעהויבען גלויבען, אז איצטער וועט וועג־
רען רוהיגער, אבער גיך איז אונז אויסגעקומען צו דערוויסען זיך, אז, פער־
קעהרט, ער איז איצט גאר געווארען איינער פון די מקורבים פון׳ם הויפט־
קאמאנדירענדען ד ז ש מ א ל־ פ א ש א, און אין אט־דער נייער שטעלע
האט ער בעקומען די מעגליכקייט צו פערווירקליכע זיין פראגראם אין
דער גאנצער פראווינץ, איבער וועלכער ד ז ש ע מ א ל־ פ א ש א האט
געהערשט. ד ז ש ע מ א ל איין, ווי ס׳איז אונז אין גיכען אויסגעקומען צו
איבערצייגען זיך, האט גלייך איבערגענומען ב ע ך־ ע ד י נ ס שטאנדט־
פונקט אויף די יודען. פון דעם מאמענט אן האבען זיך א שאט געטהאן ד ז ש ע־
מ א ל ס בעפעהלען געגען די יודען, און צווישען זיי אויך דער בעריהמטער
בעפעהל וועגען טויט־שטראף פאר האלטען נאציאנאלפאנד־מארקען...״
מיר ברענגען ווייטער די געניוע טעקסטען פון דזשעמאלס בעפעהלען)

צ ו ד ע ר ח א ר א ק ט ע ר י ס ט י ק פון דער א ו י ס־
פ א ר ש ו נ ג ו ו ע ג ע ן צ י ו נ י ז ם, ו ו א ס ד ז ש ע מ א ל־פ א־
ש א ה א ט א י י נ ג ע א ר ד נ ע ט ל ו י ט ד ע ר פ א ד ע ־
ר ו נ ג פ ו ן ד י ר ב נ י ם, ו י ע ל כ ע ה א ב ע ן פ ר א ט ע־
ס ט י ר ט ג ע ג ע ן ד י ב ע ש ו ל ד י ג ו נ ג ע ן פ ו נ ם צ י ו נ י ז ם
א י ן א ו נ ל א י א ל י ט ע ט.)

״מיר אליין האבען שוין לאנג געוואלט, אז די רעגירונג זאל ערנסט,
גרינדליך און אביעקטיוו בעטראכטען די דאזיגע פראבלעם. אבער די מיט־
לען און פארמען, וועלכע עס האט דערצו אנגעוענדעט דער בעאמטער
ח ו ס נ י־ ב י י, וואס דזשעמאל האט בעשטימט פאר דער אויספארשונג
דארפען פאר איטליכען אויסקומען גאנץ אונבעגרייפליך. ווי עס שיינט, האט
די רעגירונג דערביי ניט געשטרעבט דערצו, אז עס זאל אויפגעקלערט וועג־
רען, וואס ציוניזם איז און וואס פאר א נוצען אדער שאדען טערקיי קען
האבען פון איהם, — נאר מען האט פשוט גלייך אין אנהויב אבגעפסקנט
אלס דערוויזען, דאס דער ציוניזם איז געגען די מלוכה־אינטערעסע

„איצט וועט דא זיין א מוזולמאנישע רעגירונג, וועלכע וועט די יודען ניט ערלויבען צו בעריבען די מוזולמאנער און אבנעהמען ביי זיי דעם באדען. ווייטער האט דער זעלבער קיימאקאן (לויט די מיטיילונגען פונ׳ם געווען יפה׳ער בירגערמייסטער) געזאגט די פעלאכען פון חדינה, שכנים פון דער פערמא בן־שמן, אז דער באדען פון דער פערמע וועלכער האט אמאל געהערט זייערע אבות, וועט זיך וויעדער אומקעהרע צו זיי צוזאמען מיט אלע געבוידעס און פלאנצונגען. — דער יפה׳ער קיימאקאן האט אויסער דעם פערלאנגט פון די פעלאכען פון קטרה. זיי זאלען פערפיהרען א פראצעס געגען דעם רעכט פון די יודען אויף׳ן באדען פון דער קאלאניע חדרה. די אראבער האבען זיך נאטירליך ניט געלאזט צוויי מאל איבערחזרן די עצה פונ׳ם הויכען בעאמטען. אין כפר־סבא, עקרין, קטרה האט מען פערפיהרט פראצעסען געגען די יודען וועגען דעם באדען וועלכען זיי בעזיצען ניט נאר געזעצליך, נאר בעארבייטען אויך אין משך פון 15—10 יאהר.

„אין דער זעלבער צייט האט אט די דאזיגע בעציהונג פון דער אדמיניסטראציע צו די יודען געגעבען די פעלאכען די מעגליכקייט ארויסצוטרעטען געגען די יודען מיט פערשיעדענע בלבולים. אזוי צום ביישפיעל, האבען זיי ערקלערט, אז די קאלאניסטען פון ח ד ר ה האבען פערקויפט תבואה די פיינדליכע קריעגס־שיעפען. דער קיימאקאן פון דזשענינא האט גלייך געמאכט א שטרענגע און ווייט ניט קיין גערעכטע אונטערזוכונג וועגען דעם דאזיגען ענין. ער איז געקומען אין בעגלייטונג פון איינעם אבדול־אטיף, א באנדיט, וועלכער איז בעקאנט אין דער גאנצער געגענד, דערביי א דם שונא די יודישע קאלאניסטען, און זיין פיינדליכע האלטונג צו די יודען האט לייכט געקענט פיהרען צו א ריכטיגען פאגראם — וען א צופאל וואלט ניט געבראכט דעם מוטעסאריף פון נאבלוס. וועלכער האט געהייסען ארעסטירען דעם א ב ד ו ל־א ט י ף און אויפסניי אויספארשען דעם ענין. די אויספארשונג האט בעוויזען די אונשולדיגקייט פון די קאלאניסטען.

„פיעל מאל איז אונז אויסגעקומען צו הערען אין די געשפרעכען פון אלטע און יונגע אראבער מיט אונזערע קאלאניסטען אזעלכע אויסדריקען: ס׳לוינט אייך ניט צו בעארבייטען אייער ערד — זי וועט דאך סיי־ווי גיך אריבערגעהען צו אונז. — אין א גאנצער רייהע פון קאלאניעס האבען די אראבער שוין בעהאנדעלט די פלענער פון חלוקה, ווי אזוי זיי וועלען צווישען זיך פערטיילען די יודישע הייזער, גערטנער, פעלדער און די פרויען פון די יודען. דאס געפיהל פון אונזיכערהייט האט ארומגענומען דעם גרעסטען טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג.״

די אראבער, וועלכע האבען זיי איבערגעפיהרט אין די שיעפלעד אין א פינסטערע שטורמישע נאכט."

„דעם 5־טען נאוועמבער אינדערפריה איז תל־אביב בעזעצט געראן דורך א גרעסערע אבטיילונג פון טערקישע מיליטער; דער פערקעהר אין די גאסען איז איבערגעריסען געווארען, און אין פיעל הייזער האט מען אונטער דער השגחה פון קאמענדאנט הויז־זוכונגען, (אביחקען), ביי די הויז־זוכונגען האט מען קאנפיסקירט ווערט־פאפירען, און אייניגע פערזאנען, וועלכע האבען צופעליג ניט געהאט ביי זיך אין דער היים קיין מזומנים־געלד, האט מען ארעסטירט. —

„נאך פאר'ן אנהויב פון דער אייראפעאישער מלחמה האבען אומעטום צווישען דער בעפעלקערונג צירקולירט קלאנגען וועגען א מעגליכען פאגראם אויף קריסטען און יודען; נאך דעם ווי ס'איז פראקלאמירט געווארען דער „דזשיחאד" (דער הייליגער קריעג פון דעם איסלאם) זענען די קלאנגען געווארען נאך בעשטימטער און אונרוהיגער. מיר האבען רעכטצייטיג געמאכט אלעס מעגליכע, כדי אבצולייקענען די קלאנגען און בערוהיגען די יודען. אבער די האנדלונגס־ווייזע פון די העכערע רעגירונגס־פערטרעטער אין יפה (דעם קיימאקאן און מיליטער־קאמענדאנט) האט בשום אופן ניט געקענט מיטווירקען דערצו, אז די יודישע בעפעלקערונג זאל זיך פיהלען אויסער געפאהר. מיט דער העכסטער שטרענגקייט האט מען פון יודישע קאלאניען אין יהודה אוועקגענומען אלע וואפען; גלייכצייטיג האט מען אבער די פעלאך־דערפער און זאגאר די בעדואינען־טאבארען ערלויבט צו האלטען ביי זיך וואפען וויפיעל זיי ווילען. נאך מעהר, פיעלע בעהויפטען קאטעגאריש, אז די מאכט האט אליין פונאנדערגעטיילט וואפען אין דידאזיגע דערפער. גלייכצייטיג האט מען אבגעווארפען בקשות פון א סך יודישע יונגע לייט אנצונעהמען זיי אין דער יפה'ר שטאדט־מיליציע; דערפאר אבער האט מען די פערדעכטיגסטע עלעמענטען פון די האפען־לומפען און שיפלאך־פיהרער ארגאניזירט אין א מיליציע און געגעבען זיי וואפען. אויף צו בעוואפנען דידאזיגע „מיליציע" האט מען די יודען געצווונגען אריינצוטראגען 120 פונט, אויסער די וואפען, וועלכע מען האט קאנפיסקירט אין די קאלאניעס".

„אינ'ם משך פון א שטרענגער, 48 שעה געדויערטער, הויז־זוכונג אין דער לאנדווירטשאפטליכער שוהלע אין דער קאלאניע מקוה־ישראל, וועלכע איז די גאנצע צייט געווען ארומגערינגעלט מיט א קייט מיליטער (און וואו מען האט אגב קיין שום וואפען ניט געפונען) האט דער יפה'ער קאמענדאנט אין אנווועזענהייט פונ'ם שכנישען פעלאכען־דארף יעזור ערקלערט דעם דירעקטאר פון דער שוהלע קראוזע:

זיך געפונען אין די הענד פון א ה׳עגען פאספארטיסט. די הילפס־ארבייט, וואס איז געמאכט געווארען אינ׳ם ביורא פונ׳ם חכם־באשי מיט דער הילף פון א סך פרייוויל׳גע שרייבער, האט מען ניט אנערקענט. דער פארשלאג צו עפענען ביוראס אין די גרעסערע קאלאניעס איז אבגעווארפען געווארען. אויף אזא אופן האבען די קאלאניסטען געמוזט אייניציגווייז פאהרען קיין יפה און עטליכע מאל אומקעהרען זיך צוריק אהן שום רעזולטאטען. דערביי זענען די כל־המיני פראגען וועגען די פארמען פון דער פראצעדור, וועגען די אבצאהלונגען, א. וו. יעדעסמאל אויסגעטייטש געווארען לויט׳ן פערזענליכען מיין פון איטליכען בעאמטען, און יעדעסמאל אנדערש. ס׳איז אזוי אפט אויסגעקומען צו פאהרען פון די קאלאניעס קיין יפה, אז ס׳איז ענדליך בעשאפען געווארען א גלייכווערטל: „יעדען אינדערפריה דארף מען דאוונען שחרית, און יעדען טאג דארף מען אויפסניי אננעהמע טערקישע אונטערטאנענשאפט.

(וועגען די ארויסשיקונגען דעם 17 טען דעצעמבער).

„די טערקישע בעאמטע האבען קיינעם ניט געגעבען קיין צייט מיטצונעהמען מיט זיך אפילו דאס נויטווענדיגסטע. מענשען האט מען ארעסטירט אין די גאסען, אהן א שום אונטערשיעד, און גלייך געבראכט אונטער א קאנוואי אין האפען. ס׳פערשטעהט זיך, אז אין שטאדט איז געווארטן א אונגעהייערע פאניק, א סך פאמיליען זענען פונאנדער־געטיילט און צוריסען געווארען; די עלטערען האט מען געשלעפט אין האפען, בשעת די קליינע קינדער, אפט זויג־קינדער פלעגט מען איבערלאזען, און פארקעהרט. אפילו זקנים, קראנקע און שוין פון כמה יאהרען אטאמאניזירטע, וועלכע האבען צופעליג ניט געהאט ביי זיך די פאפירען, האט די פאליציי געהאפט און געשלעפט אין האפען. אפילו די 150 קינדער פון דער יודישער גימנאזיע, וועמענס עלטערן לעבען אין אויסלאנד און וועגען וועלכע די דירעקציע האט זיך נאך פריהער משתדל געווען אין מיניסטעריום, האט דער קיימאקאן ניט ערלויבט צו פערבלייבען. ביז עלף אזייגער ביי־נאכט זענען די קינדער געשטאנען גרייט יעדע רגע אבצופאהרען. נאר צוליעב דעם וואס דער דאמפפער איז געווען איבערפיהלט, האט מען שפעט ביי־נאכט ענדליך אבגעלאזט די קינדער אהיים. וועגען די שרעקליכע סצענעס, וואס האבען זיך אבגעשפיעלט, וויל דער גרעסטער טייל האט ניט געהאט מיט זיך קיין שום מיטלען און צוליעב דעם וואס א מאסע מענשען האט מען אין א שטורמישען אוועג אריינגעווארען אין די קליינע דונקעלע צאל־קאמער,—ווילט זיך ניט דערצעהלען. די גרעסטע פאניק איז אבער אויס־געבראכען א דאנק דער רציחישער בעהאנדלונג פון די פאסאזשירען מצד

ער איז געווען אלזא אנ׳ענטפער אויף די גירושים און רציחות, און ניט פערקעהרט איבריגענס ברויכען קוים די דאקומענטען נאך א בעזונדערן פירוש

* * *

No 1. פונ׳ם בערי׳כט

„זייט דעם אנהויב פון דער מלחמה האבען מיר׳ גאנץ פערלא־זענדיג זיך אויף די אינטערהאנדלונגען מיט׳ן דייטשען קאנסול איז יפה׳ און בעזונדערס אויף די צופריעדענשטעלענדע און בע־רוהיגענדע עקלערונגען, וועלכע ה׳ מ״ האט ערהאלטען אין דייטשען מי־ניסטעריום פון אויסערן פונ׳ם געהיימראט צימערמאן, וו׳ אויך פונ׳ם ספע־ציעלען „פארטראגענדען ראט״ איבער טערקישע און פאלעסטינענזישע ענינים, פעסט געגלויבט, אז די יודען אין פאלעסטינא׳ און די אונטערטאהנען פון פיינדליכע מלוכות ספעציעל, וועלען ניט פערפאלגט ווערען. שטיצענדיג זיך אויף דעם, האבען מיר זיך בעמיהט צו בערוהיגען די בעפעלקערונג און בעזונדערס ענערגיש מיטווירקען פאר דער אטאמאניזאציע.

„צום בעדויערען האט דער קיימאקאן בער־עדין, וועלכען מען האט אהערצו געשיקט ערב דער מלחמה, גיך צושטערט אלע אונזערע האפנונגען ווי עס שיינט, איז ב ע ך ־ ע ד י ן שוין פון קאנסטאנטינאפל אבגעפאהרען מיט דער פעסטער פראגראם—צושמעטערען די יודישע ארבייט אין פא־לעסטינא. גלייך אין אנהויב, אין דער ענטפער־רעדע אויף די בעגריסונגען פנו׳ם יפה׳ער חכם־באשי און יודישע נאטאבלען האט ער עו קלערט, אז ער איז געווען אין מינ׳סטעריום פון אינערן ספעציעלער רעפערענט איבער יו־דישע ענינים אין פאלעסטינא, און האט דערבייַ גרינדליך שטודירט די ציוניסטישע שטרעמונגען און געפונען זיי פאר געפעהרליך. דעריבער האט ער זיך ערקלערט אלס א געגנער פון ציוניזם׳ ער האט מודיע געווען, אז לויט זיין פאדערונג האט עס די טערקישע צענטראלע רעגירונג גלייך נאך דער אבשאפונג פונ׳ם „רויטען בילעט״ געשיקט קיין פאלעסטינא נייע אינטסטרוקציעס געגען דער יודישער אימיגראציע׳ איצט׳ שוין אלס קיימא־קאן׳ האט ער בדעה׳ לויט זיינע אייגענע ווערטער סיסטעמאטיש צו בעגרא־בען דא די גאנצע יודישע ארבייט׳ ארויסשיקען פון לאנד אלע אויסלענדי־שע יודען און ניט דערלאזען אז יודען, וועלכע אפילו אין די תפי־לות זייערע חזרן׳ איבער דעם געדאנק וועגען שאפונג פון א יודישער מלוכה׳ אז זיי זאלען פערווירקליכען דיזאזיגע אידעע. דאס אלץ איז געזאגט גע־ווארען אין דער אמט־געבייַדע פון קיימאקאן׳ אין דער אנווענהייט פון די מיטגליעדער פונ׳ם מעדזשליס־אידארע.

„דער יפה׳ער קיימאקאן ב ע ך־ע ד י ן האט אלעס מעגליכע געטאהן כדי צו שטערען די אטאמאניזאציע. די גאנצע ארבייט האט

וואס איז פארגעקומען אין פאלעסטינא.

(דאקומענטן)

מיר האבען ניט בדעה צו געבען דא א גענויען איבערזיכט פון דעם, וואס עס איז פארגעקומען אין ארץ־ישראל אינ׳ם משך פון דעם לעצטעןווינטער. פאר אזא מין סך־הכל איז נאך ניט גענוג די צייט. אונזער ציעל איז אנ׳אנדערע. צווישען דעם פובליקום האט מען פערשפרייט קלאנגען, אז אין ארץ־ישראל איז אייגענטלין גארנישט ניט פארגעקומען, אז אלע ערצעהלונגען וועגען די דארטיגע געשעהענישען זענען אדער מורא׳דיג איבערטריבען אדער פשוט בעוואוסטזיניגע שקרים.

דעריבער מוז מען פערעפענטליכען א רייהע אינטערעסאנטע דאקומענטען, וועלכע עס איז שווער צו בעשטרייטען. די דאקומענטע, נומער 1 און 2 זענען אויסער יעדען צווייפעל שוין דערפאר, וויל זיי שטאמען פון בערלין. דאקומענט נומער 1 א׳ז א בעריכט פון א פערזאן, וועלכע געניסט אין דער פארטיי אנ׳אבסאלויטעס פערטרויען. דאקומענט נומער 2 איז אנאנאנ׳מער. אבער אין דעם בריף, וועלכער איז געווען בייגעלעגט צו איהם, און פונאנדערגעשיקט פון בערלין, איז געשטאנען, אז דער דאזיגער בעריכט שטאמט פון א „גאנץ פערטרויענסווערטער זייט". מען דארף נאך דערצו בעמערקען, אז איינער פון די בעריכטען איז געשריבען אין יפה און דער אנדערער אין ירושלים, אזוי, אז ס׳פאלט אויך אב ינע וועלכע, דאס די רדיפות האבען זיך אבגעשפיעלט נאר אין יפה.—די איבעריגע דאקומענטען רעדען פאר זיך אליין.

זיי וועלען מיטהעלפען צו צושטערען איין מיספערשטענדניס, וועלכעס האט זיך פערשפרייט א דאנק דעם, וואס דער עולם איז ניט בעקאנט מיט דער חראנאלאגיע פון די געשעהענישען. א סך מיינען, אז די רדיפות אין פאלעסטינא זענען געקומען אלס אנ׳ענטפער אויף דער גרינדונג פונ׳ם אלעקסאנדריער באטאליאן: אין דער ווירקליכקייט אבער האט זיך דער לעגיאן געגרינדעט ערשט נאך דעם, ווי די רדיפות זענען שוין אבגעשוואכט געווארען. די פערפאלגונגען געגען די צוניסטען אין ארץ־ישראל האבען זיך אנגעהויבען מיטע דעצעמבער און האבען דערגרייכט זייער העכסטע ענטוויקלונג אין יאנואר. אין דער צווייטער העלפט פון פעברואר האבען זיי זיך, א דאנק דעם דרוק פון אמעריקא, כמעט אבגעשטעלט, און האבען זיך שוין מעהר ניט אינ־בערגעהזרט אין דער פריהע׳דיגער שטורמישער פארם. דער באטאליאן פון די פליכטלינגע האט זיך פארמירט ערשט אין דער צווייטער העלפט פון מערץ,

יעדענפאלס אין ענגלאנד, באזירט ניט אויפ'ן ישוב, נאר פשוט אויף דער גרויסקייט און ווארהאפטיגקייט פון דער איז עע גופא. די מערהייט פון פערזאנען, אויף דער שטיצע פון וועלכע מיר האבען א גרונד צו רעכענען, ווייסען גאר ניט וועגען דעם ישוב און פרעגען זיך גאר ניט פונאנדער בעזונדערס וועגען איהם. איך נעהם אויף זיך די דרייסטקייט צו בעהויפטען, אז דאס זעלבע אדער כמעט דאס זעלבע וועלען מיר קאנסטאטירען אין פראנקרייך און איטאליען, אויב מיר וועלען וויסן־עס־איז אנהויבען דארטען א פאליטישע ארבייט. אויך דארטען וועט זיך ארויסשטעלען, אז דער ציוניזם איז א סך פאפולערער ווי דער ישוב, און אז כמעט אלע די, וועלכע סימפאטיזירען דעם ערשטען, האבען קיין שום בעגריף ניט וועגען דעם צווייטען.

איך בעט ריכטיג צו פערשטעהן מיינע ווערטער. איך שלאג ניט פאר, אז מען זאל זיך וויעדער א ווארף טהאן אין אנ'אנדער עקסטרעם. די גרויסע בעדייטונג פון ישוב איז אויסער יעדען ספוק. אבער ערשטענס איז עס די בעדייטונג פון א מ י ט ע ל, און נעמליך א מיטעל צו דערגרייכען א "טשארטער", וועלכער וועט פערבלייבען (אין דער אדער יענער פארם) די ערשטע ציעל פון דער ציוניסטישער ארבייט. צווייטענס, פערמאגען מיר אויסער דעם ישוב אויך אנדערע מיטלען פון פאליטישער טעטיגקייט. דער "הויפט־טרומף" פונ'ם ציוניזם זענען ניט די 100000 יודען אין ארץ־ישראל, נאר די 20 יאהרהונדערטער פון יודישען וואנדערען און יענע אידעע פון אנ'אלטען פאטערלאנד, וועלכע האט בעשטראהלט דידאזיגע וואנדערונג. טיילווייז אונטער דער ווירקונג פון דער רעאליסטישער „גאסען־פראזעאלאגיע" פון 1905 יאהר האבען מיר פערגעסען וועגען דעם, אז די אידעע אליין איז דאך סוף־כל־סוף א גרויסע כח. ס'איז צייט דאס צו דערמאהנען. מיר זענען געווארינט געווארען אבצולעגען די „פאליטיק" ביז יענעם טאג, וען ביי אונז וועט זיין א „מעהרהייט אין פאלעסטינא". דאס איז געווען א פעהלער. די פאליטישע ארבייט האט געדארפט געפיהרט ווערען די גאנצע צייט, יעדען טאג און אין יעדער רעזידענץ. דאס האבען מיר ניט געטאהן, און פ'יעלעס איז פערלוירען. לאמיר רעטען דאס, וואס ס'איז נאך מעגליך צו רעטען, ביז ס'איז ניט צו שפעט.

וו. זשאבאטינסקי

אט דאס אלץ פערגעסען אונזערע פאליטישע פאסיוויסטען. זיי דוכט זיך, אז אט האבען מיר זיך געלעבט רוהיג אין „קאלאניזירט" פאלעסטינע, געדולדיג אבווארטענדיג ביז דארט וועט ווערען א מערהייט—און פלוצלינג הויבט מען אונז אן צו שטערען, אריסשטעלענדיג אויף ערשטען פלאן עפעס א באדענלאזע פאליטיק. עס וועט אויסקומען איין מאל פאר אלעמאל ניכטער צו מאכען די דאזיגע וואוילע מענשען, אריסרייסען זיי פונ׳ם כשוף: דאס איז אלץ א חלום געווען, זעהער געעהרטע העררען, קיינמאל האט איהר פאלעסטינא ניט קאלאניזירט, און קיין שום מערהייט וועט דארטען קיין מאל ניט זיין, אויב די פאליטישע מאכט וועט פריהער ניט אריבערגעהען אין אונזערע הענד, אדער זי וועט זיין גרייט צו דיענען דעם יודישען קאלאניזאטאר. דער טשארטער איז און וועט בלייבען די פארבע־דינגונג פאר דער קאלאניזאציע פון פאלעסטינע. דער ישוב איז נאר אייגענער פון די ארגומענטען לטובות דעם טשארטער. אין דעם בעשטעהט זיין ציוניסטישער וועדט, אויב ניט דער גאנצער, איז לכל הפחות דער הויפט־וועדט.

און דערביי איז דער ישוב ווייט ניט דער אייניציגער אונזערער ארגומענט, אפשר אפילו ניט דער וויכטיגסטער. זייט דעם 3־טען קאנגרעס און דעם העלסינגפארסער צוזאמענפאהר האט דער שרייבער פון די שורות געקעמפט דערפאר, אז די ארבייט אין פאלעסטינא זאל אנערקענט ווערען אלס א פאליטיש וויכטיגע, אבער מיר זיינען שוין אוועקגעגאנגען צו ווייט אין דער אבשאצונג פון איהר וויכטיגקייט. אונז האט זיך אנגעהויבען דוכטען, אז מיט קיין אנדער זאך ווי אחוץ מיט די עטליכע צעהנדליג קאלאניעס און שוהלען קאן מען ניט בעווייזען די לעבענספעהיגקייט און גרויסקייט פון אונזער אידעע, און אויב מען וועט זיך מיט אונז וועג־עס־איז אנהויבען רעכענען וועט עס זיין נוד א דאנק דעם ישוב. די פאקטען פון לעבען האבען בעוויזען, אז ס׳איז א טעות. מיר האבען גאנץ פערגעסען אן דעם, וואס עס האט אזוי גוט פערשטאנען ה ע ר צ ל: אז סוף־כל־סוף רעדט פאר זיך אונזער אידעע גופא, זי רעדט ניט נאר צו די יודען נאר אויך צו דער אויסערליכער וועלט. דאס האט זיך אמ־בולטעסטען ארויסגעוויזען אין דער דיפלאמאטישער ארבייט אין ענגלאנד אין דעם ערשטען יאהר פון קריעג. ווי ס׳איז בעקאנט, האט דידאזיגע ארבייט געגעבען גוטע רעזולטאטען. זי האט אויפגעדעקט און פערפעסטיגט זעהער ערנסטע סימפאטיען צום ציוניזם מצד די איינפלוסרייכסטע קרייזען אין ענגלאנד, דערביי האט אבער דער ישוב לחלוטין ניט גע׳שפיעלט קיין שום ראלע. אלע די וואס האבען זיך בעטייליגט אין די פערהאנדלונגען וועלען עס בלי שום ספוק בעשטעטיגען. עס האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דער אינטערעס צום ציוניזם,

און בילדליך צו דעמאנסטרירען די אייגענע שאפענדע אדער קולטור־טרע־
גערישע פאטענצען. דערפון קומט אויך דער טיעפער חלוק אין די מעטא־
דען. די קאלאניזאציע זארגט קודם כל פאר דער עקאנאמישער פלאנמע־
סיגקייט פון׳ם בעזעצען, זי מיידט אויס וועלכע־עס־איז שפרונגען. זי ער־
לויבט ניט צו שאפען העכערע פארמען פון געזעלשאפטליכען לעבען, ביז
ס׳איז נאך פאר זיי ניטא קיין געזונטער יסוד; פארקעהרט, די קאלאניאלע פאלי־
טיק א יז דעמאנסטראטיוו, זי זארגט מעהר וועגען דעם עפעקט, איידער
וועגען דער גרינדליכקייט און פעסטקייט — און פאר איהרע צוועקען דארף
עס אויך זיין אזוי. דער קאלאניזאטאר זאגט: „בעסער צעהן דערפער אי־
דער איין שטאדט". דער קאלאניאל־פאליטיקער מיינט: „בעסער א אוני־
ווערסיטעט איידער א נעץ פון פאלקס־שוהלען". ביידע זענען זיי גערעכ —
יעדער פאר זיך.

ס׳איז גענוג א קוק צו טהאן אויף אונזער ישוב, כדי צו פערשטעהען,
אז ער איז — ניט דער פראדוקט פון קאלאניזאציע, נאר פון קאלאניאלער
פאליטיק. דערמיט ערקלערן זיך אויך אלע זיינע „חסרונות", אויף וועלכע
עס ווייזט אן מיט אזא ענערגיע די קריטיק: דאס יאגעניש נאך עפעקטען,
דאס שטרעבען צו שאפען העכערע פארמען פון קולטור־לעבען דארטען,
וואו ס׳איז נאך ניטא א געניגענדער מאסען־באזיס. דער ישוב אונזערער
האט געטראגען, בעזונדערס אין די לעצטע יאהרען, קודם כל א חאראקטער
פון א פאליטישער דעמאנסטראציע. דאס איז פארגעקומען אהן א כיון —
גראד אין די יאהרען האבען מיר פערגעסען וועגען פאליטיק, — נאר דאס
לעבען אליין האט געשטופט אונזער ארבייטער אין דער ריכטונג, וועלכע מען
האט געדארפט האבען. איטליכער פאלעסטינענזער וועט עס אייך בעשטע־
טיגען. „מיר האבען דערזעהען", וועט ער זאגען, „אז ביי דער טערקישער
ארדנונג און אונזער שוואכקייט קענען די ענד־רעזולטאטען דערווייל נימ
זיין אזוי גרויס; דעריבער האבען מיר מעהר געזארגט וועגען דער קוואלי־
טעט, בעזונדערס וועגען דער קולטור, כדי אינ׳ם נויטינען מאמענט זאל זיין
מיט וואס זיך צו באריהמען". נאטירליך, דערביי איז עס פון זיך זעלבס
אזוי ארויסגעקומען, אז פיעלעס אין אונזער ישוב איז געבויט גראד זעהער
גרינדליך און ענטשפרעכט אבסאלוט די בעדערפענישען פון א אמת׳ער
„קאלאניזאציע". אבער דאס בייט ניט דעם אלגעמיינעם גרונד־חאראקטער
פון׳ם פאלעסטינער ישוב: דאס איז ניט קיין קאלאניזאציע נאר א קאלא־
ניאלע פאליטיק. פון קאלאניזאציאנס־שטאנדטפונקט איז זיין ו ו ע ר ט
ניט בעזונדערס גרויס. פון שטאנדטפונקט פון קאלאניאלער פאליטיק איז ער
זעהר גרויס און קען אויסהאלטען דעם פערגלייך מיט דער ארבייט פון יע־
דער גרויסער מלוכה, טאקע אין דער זעלבער פאלעסטינא.

קומען א געוויסע סומע פון פאליטישער מאכט. א קאלאניזאציע אינ׳ם ווירקליכן זין פון ווארט, א קאלאניזאציע פון מענשען־מאסען איז אונדענקבאר אהן א פאליטישע מאכט איבער יענער טעריטאריע, וועלכע דו ווילסט בעזעצען. צו בעזעצען א טעריטאריע איז נויטיג א גאנצע רייהע פון בעדינגונגען, וועלכע מען קען שאפען נאר מיט דער הילף פון פאליטישער מאכט. עס דארפען זיין פאסענדע געזעצען, פאסענדע פערקעהרס - מעגלכקייטען, אנ׳אדמיניסטראציע, וועלכע שטערט ניט, נאר העלפט מיט. דאס אלץ קען דערגרייכט ווערען נאר דורכ׳ן „טשארטער", נאר דאן, ווען די פאליטישע מאכט געהערט דעם קאלאניזאטאר אליין.

געוויס, די פארמען פון „טשארטער" קענען זיין פערשיידענארטיגע, די פשוטסטע און פרימיטיווסטע פארם — איז די פויסט. ווען די ערשטע עמיגראנטען האבען קאלאניזירט אמעריקא, איז זייער טשארטער בעשטאנען אין ביקסען און מעסערס. אהן שום יורידישער שטיצע. אבער אין אונזערע צייטען און ביי אונזערע בעדינגונגען מוז די פאליטישע מאכט האבען א יורידישען יסוד. איינס פון צוויי: אדער די דאזיגע מאכט מוז אריבערגעהען אין די הענד פונ׳ם קאלאניזאטאר גופא, — אדער צווישען דער רעגירונג און דעם קאלאניזאטאר מוז געשלאסען ווערען א בונד, לויט וועלכען די מאכט וואס פערבלייבט אין די הענד פון דער רעגירונג, שטעלט זיך „צור דיספאזיציאן" פונ׳ם קאלאניזאטאר און ערפיהלט זיינע פאדערונגען.

דער ערשטער אופן — איז א שטארטער אינ׳ם פולען זין פון ווארט, וועגען וועלכען עס האט געהאלומט ה ע ר צ ל. דער צווייטער אופן איז גראד דאס, וואס ס׳איז געווען דער צוועק פון אונזער אונגעלונגענעם ראמאן מיט די יונג־טערקען, וועלכער האט זיך אנגעהויבען אין 1908 און האט זיך, דאנקען גאט, איצט געענדיגט. וואס עס איז בעסער, דאס איז א זייטיגע פראגע. אבער א קאלאניזאציע איז נאר מעגליך נ א ך דעם, ווי די פאליטישע מאכט ווערט דער כלי־זיין אין די הענד פונ׳ם קאלאניזאטאר — נאר נ א ך ד ע ם ווען ער בעקומט דעם „טשארטער", אין דער אדער יענער פארם.

ביז דעמדאזיגען מאמענט קען מען ניט רעדען וועגען א קאלאניזאציע אין פולען זיך פון ווארט, ס׳איז נאר פארלויפיג א ק א ל א נ י א ל ע פ א ל י ט י ק, ניט מעהר. לויט איהרע אויסערע פארמען איז א קאלאניאלע פאליטיק זעהער עהנליך צו קאלאניזאציע, נאר אין תוך איז צווישען זיי דא א גרויסער חלוק. דאס איז קודם כל א חלוק אין די צוועקען. די ציעל פון א קאלאניזאציע איז צו בעזעצען. דער צוועק פון א קאלאניאלער פאליטיק — איז צו שאפען שטיץ־פונקטען פאר פאליטישע פאדערונגען

די טריבונע

No. 3 — 15 נאוועמבער 1915 — קאפענהאגען

צוריק צום טשארטער.

וואס מעהר מען קוקט זיך צו צו דער איצטיגער ציוניסטישער א ו נ־ ט ע ט י ג ק י י ט, אלץ קלארער ווערט: מען מוז אומקעהרען דעם ציוניזם זיין פאליטישען חאראקטער, וועלכער איז אין משך פון די יאהרען נאך העי־ צעלס טויט, בלי שום ספוק, אבגעבליאקעווען און פערגעסען געווארען. די פראקטישע ארבייט אין פאלעסטינא, וועלכע האט פריהער געגאלטען אלס א י י נ ע ר פון די מיטלען און וועגען פון ציוניזם, האט ביסלעכווייז ארויס־ געשטופט אלעס איבעריגע. זי האט ניט נאר ארויסגעשטיפט די פאליטישע ארבייט, נאר אפילו דעם אינטערעס צו פאליטישער טעטיגקייט אויך. איצט, ווען זי איז אזוי נויטיג, זעהען מיר ניט — ניט נור דידאזיגע ארבייט, נאר עס פעהלט זאגאר דאס בעוואוסטזיין, אז זי איז נויטיג.

נאטירליך ווערט די דאזיגע אונטעטיגקייט פערדעקט מיט פראזען. די טעאריע, מיט וועלכער מען פערזוכט ביי אונז צו פערטיידיגען די פא־ ליטישע ניטשיגקייט פון די לייטענדע ציוניסטישע שטעלען, לויטעט אנ־ ערך אזוי: „די קאלאניזירונג פון פאלעסטינא — דאס איז שוין פאליטיק גופא, און קיין שום אנדערע פאליטיק קען ביי אונז דערווייל ניט זיין. די פאליטישע פאדערונגען וועט מען ערשט דאן קענען ארויסשטעלען, ווען מיר וועלען זיין אין פאלעסטינא א מעהרהייט. און אויב מען רעכענט זיך מיט אונז חאטש וויפיעל־עס־איז, איז עס נאר א דאנק דעם ווינציגען, וואס עס איז אונז געלונגען צו שאפען אין ארץ־ישראל".

דאס אלץ איז ניט ריכטיג פונ׳ם ערשטען ביז׳ן לעצטען וואוערט. ניט ריכטיג איז עס פון שטאנדפונקט פונ׳ם ציוניסטישען געדאנק, פאלש פון קאלאניזאציאנס־שטאנדפונקט און ניט ריכטיג פונ׳ם שטאנדטפונקט פון די געגענווערטיגע טאג־פאקטען.

קודם כל דארף מען פעסטשטעלען איינס: אויב כדי ארויסצושטע־ לען פאליטישע פאדערונגען מוז מען פ ר י ה ע ר ווערען א מעהרהייט אין פאלעסטינא,— דאן איז דער ציוניזם א אוטאפיע. קיינמאל וועלען מיר ניט ווערען אין פאלעסטינא א מעהרהייט אויב מיר וועלען פ ר י ה ע ר ניט בע־

Di Tribune Nr 3

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אינהאלט:

וו. זשאבאטינסקי צוריק צום טשארטער. - 1
וואס איז פארגעקומען אין פאלעסטינא. 6
פון אפיציעלע טערקישע דאקומענטען 14
א. י. דערשטיקטע קולות. - 20
מ. גראסמאן דייטשלאנד, טערקיי און מיר 22
אבקלאנגען און נאטיצען 28

פרייז 25 אוירעס, 30 פפענ"ג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN
„DI TRIBUNE"
Soldenfeldtegade 1.
1915.

עס ווערען אנגענומען אבאנענטען אויפ'ן נייעם זשורנאל

„די טריבונע"

אינהאלט פון ערשטען נומער:

1) וו. ז ש א ב א ט י נ ס ק י : אקטיוויזם.
2) ב ן־א ל י ה ו : פוילען און יודען.
3) מ. ג ר א ס מ א ן : יודישער קאנגרעס.
4) — ס ק י . פון אמעריקא.
5) ז. ו ו א ל ף : רעדינג, ראטשילד, שיף.
6) וו. ז ש א ב א ט י נ ס ק י : אנ'אפענער בריף.

ד י ט ר י ב ו נ ע" ווערט געבוירען אין א מאמענט פון א וועלט־קריזיס. און האט נאר איין ציעל: זי ווען רופען דאס יודישע פאלק צו אנ'אקטיוויזם ראלע אין דער איצטי־גער גרויסער צייט. איהר לאזונג איז א ק ט י ו י ז ם. איהרע קאנקרעטע פאדערונ־גען זיינען: אלוועלטליכער יודישער קאנגרעס, גלייכבערעכטיגונג, ארץ ישראל.

אבאנעמענטס־פרייז: א קוואַרטאל 1 קר. 50 א.

אדרעס פון דער רעדאקציע און קאנטאר:

„Di Tribune," Soldenfeldtsgade I. København. B. Byen 18 23 y

זונטאג דעם 7־טען נאוועמבער 8 א זייגער אין אוועד

ווען פארקומען אין סטודענטען־הויז גרויסען זאל (סטודיע־סטרעדע 1.)

Studiestræde 1.

א גרויסער פאלקס־לידער קאנצערט

פון ה"ר אנשעלאוויטש

מיט'ן אנטיי'ל פון וויכטיגע מוזיקער

בילעטען צו קר. 3, 2, 1.50, 1.00, און 75 אוירעס צו בעקומען בייַ ה'ר דאנאוויטש פילעסטרעדע 78, בארנשטיין אדעלגאדע 50 און סקאראחאד בארגערגאדע 30

באל ביז 3 אוהר

רעדאקטאר־ארויסגעבער: מ. גראסמאן Redaktør: M. Grossmann

Trykt i „Jødisk Folketidende"s Trykkeri A-S. Larsbjørnstræde 23.

פעטער ישמאל און דוד המלך

מען בעמיהט זיך ביי אונז—בעזונדערס די לעצטע צייט פארצושטע־לען די לאגע אין ארץ־ישראל אין ראזע־פארבען. אונדירעקט ווערען אויך אפגעלייקענט די ידיעות וועגען די רדיפות געגען יודען ווי אויך די גאנצע אנטי־ציוניסטישע שטימונג, וואס הערשט אין די טערקישע בעאמטען קרייזען. וואס פאר א צווועק עס האבען אזעלכע הכחשות בפרט אז זיי שטא־מען פון ציוניסטישע קוועלען, איז אייגענטליך שווער צו פערשטעהען. זיי האבען אבער וועהניג ערפאלג, ווייל די פליכטלינגע וואס קומען פון צייט צו צייט קיין אלעקסאנדריע גיבען איבער אנדערע גרוסען. אט דערצעהלט איינער אין לאנדאנער „מארנינג־פאסט", אז „ארום 500 יודישע פרויען און קינדער זיינען אייגעשפארט אין דעם „בעלא ווי־סטא" האטעל אין יפו און ליידען זעהר פיעל. די פליכטלינגע דערצעהלען, אז דזשעמאל פאשא האט ערקלערט, אז „עס וועט אויסראטען דעם ציוניזם מיט'ן ווארצעל און אז מען וועט קיין יודען ניט ערלויבען צוריק אריינצוקומען אין פאלעסטינא". דער חשד פונ'ם פן זער ישמאל בעקומט אבער אפט א לעכערליכען חאראקטער.

איינער פון די אידישע פליכטלינגע, ד"ר. דיינגארד, אן'אמעריקאנער בירגער, האט דערצעהלט א גאנץ קוריאזען פאקט, וועלכער ווייזט ווי ווייט נערוועזע די טערקען זיינען וועגען דעם ציוניזם. דער דאקטאר האט זיך בעזעצט אין פאלעסטינא מיט עטליכע יאהר צוריק אוז האט מיטגע־בראכט מיט זיך א ביבליאטעק פון עטליכע טויזענד ביכער. לעצטענס איז די ביבליאטעק קאנפיסקירט געווארען און די טערקען האבען בעשטימט א צענזור־קאמ סיע צו קאנטראלירען די ביכער. דער ערשטער בוך וואס האט זיך געווארפען די קאמיסיע אין די אויגען האט אויף זיך געהאט דעם אויפשריפט: „אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני."

די טערקען האבען אין דיעזער אויפשריפט דערשמעקט א געוואלדיגע קאנספיראציע פון דעם ציוניזם און זיי האבען געשיקט נאכ'ן דאקטאר אז ער זאל ערקלערען. ד"ר דיינארד האט ערקלערט, אז ער איז פאר'ן אויפ־שריפט ניט פעראנטוואורטליך, ווייל דיעזע ווערטער האט געזאגט דוד המלך. דערהערענדיג דעם ווארט מלך, זענען די טערקישע צענזארען גע־ווארען צושראקען און האבען אויסגעשריען: "אזוי נאך, די ציוניסטען הא־בען שוין א מלך אין ירושלים!"

ד"ר דיינארד האט ערקלערט, אז דוד המלך איז שוין טוידט, אבער די טערקישע צענזארס האבען פון אים פערלאנגט ניט אנדערש, אז ער זאל בריינגען בעווייזען אז דער מלך איז ווירקליך געשטארבען.

ד"ר דיינארד האט זיי געמוזט אויפקלעהרען, אז דער מלך דוד איז שוין טוידט אנ'ערך 2500 יאהר, און דאס האט בערוהיגט די טערקען...

ניג. „און ווילען מיר ניט בלייבען — שרייבט ה' שמריהו לעווין אין „וואר־
הייט" — קליין אין דעם גרויסען, ערנסטען מאמענט, ווילען מיר איהם זיין
געוואקסען, מוזען מיר אנשטרענגען אונזערע כחות, דורכברעכען דעם ענ־
גען קרייז פון אונזערע גלות־השגות און איינשלאגען נייע וועגען.

מ י ר מ ו ז ע ן ש א פ ע ן א נ א צ י א נ א ל ע ע ה ל ו א ה.

זאלען אונז ניט אבשרעקען די "קלוגע" און די „פראקטישע" מיט
זייערע טויזענד טעמים, וואס בעווייזע, אז אזא פלאן איז ניט דורכפיהר־
באר, אז דער גענאנק אליין איז שוין אוטאפיסטיש, אז עס פעהלען בייַ
אונז אלע בעדינגונגען, וועלכע ערמ גליכען די פערווירקליכונג פון אזא
גראנדיעזען פלאן. אונזערע קלוגע און פראקטישע זענען תמיד געווען
קלוג אזן פראקטיש אין פאזיטיוון זין פאר אנדערע, פאר אונז האבען זיי
איבערגעלאזען די נעגאטיוע זייט פון זייער קלוגהייט."

"מיר שטעלען זיך לעת עתה ניט אב אויף איינצעלהייטען, דען עס
וואלט נאך געווען פערפריהט. די הויפטזאכע איז אבער, אז מיר זאלען
ארויסגעהן פון דעם ענגען פער׳כשופ׳טען קרייז פון אונזערע קליינע השגות
און מודה זיין אין פרינציפ, אז מיט נדבות אליין וועלען מיר קיין מאל ניט
יוצא זיין דעם גרויסען חוב, ויאס דע׳ איצטיגער היסטארישער מאמענט
האט אויף אונז ארויף געלעגט, און אז א הערראישע צייט פערלאנגט אויך
הערראישע מיטעל."

"מיר דענקען, אז עס איז מעגליך צו שאפען אויף אזא אופן א נא־
צ י א נ א ל ע ה ל ו א ה פ ו ן ה ו נ ד ע ר ט ב י ז צ ו ו י י ה ו נ־
ד ע ר ט מ י ל י א ן פ ר א נ ק. דיעזער קאפיטאל דארף בשום אופן ניט
פערוועגדענט ווערען צום פערטהיילען אלס נדבות. דיעזער קאפיטאל מוז
האבען צו טהון מיט די גרויסע פראב׳עמען פון אונזער צוקופט: דאס הייסט
דורך דיזען קאפיטאל מוז מען זוכען צו העלפען קודם כל דעם יודישע
האנדווערקער און קליין־סוחר, אז זיי זאלען קענען שאפען פאר זיך וויע־
דער א זעלבסט־שטענדיגע עקזיסטענץ, און דאס קען דעגרייכט ווערען
דורך ביליגען און לאנגצייטיגען קרעדיט; אויך מוז געהאלפען ווערען
אויף דעם געביעט פון דער יודישער קולטורעלער ענטוויקלונג, כדי די יו־
דישע בעפעלקערונג זאל ניט בלייבען הינטערשטעליג אין דיעזער הינזיכט".

מיר קענען נאר בעגרייסען דעם אויסגעצייכענטען גענאנק פון א
נאציאנאלער הלואה. מיר מיינען אבער, אז אזא אונטערנעהמונג קאן אויס־
געפיהרט ווערען נאר פון אן׳אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס. אזא אינסטי־
טוציע דארף געשאפען ווערען דורך א לעגאלע יודישע פערטרעטונג. א
נאציאנאלע יודישע הלואה קאן ווערען איינע פון די פראקטישסטע
און ערנסטע פונקטען פון דער געגענווארטס־ארבייט.

ארום דעם גילדערנעם עגל...

כ׳בין געשטאנען ביים טויער פון דער גימנאזיע „הרצליה" און געקוקט איבער דעם לענג פון דער הערצל־גאס:

איבער דער גאנצער לענג פון דער הערצל־גאס, פון ביידע זייטען, האבען זיך געצויגען צום האפען צוויי שורות אידען, אלטע און יונגע, די פרויען און קינדער, מיט פעקלעך אויף די פלייצעס, מיט טויט־שרעק אין די הערצער און פינסטערניש אויף די געזיכטער.

זעה איך דאס אין חלום אדער אין וואר?

בין איך אין דער בלוטדורשטיגער רוסלאנד אויף מארגען נאך א פאגראם, אדער האט אפשר אויסגעבראכען א שרפה אין יפו?

— י א ל ל א ! — הער איך א געשריי הינטער מיר, און פיער געזונטע הענט פון טערקישע סאלדאטען האבען מיך ארומגעכאפט. און גלייך געה איך אויך אריין אין דער שורה פון די פערטריבענע. ס׳איז דאך נאך ליכ־טיג, דוכט מיר, אויפ׳ן גאס, און דאך איז מיר דונקעל אין די אויגען און כ׳זעה ניט וואס ארום מיר טהוט זיך. א פאר געזונטע קולאקעס לאזען זיך אראב און טאקט איבער מיינע פלייצעס. א שליידער אין א קליינער לאדקע אין שטורמדיגען ים, א בעל־הבת׳ישען „זיי געזונד" בריק אין מיינע פיס — און איך בין שוין אויפ׳ן בארט פון דעם שיף „בולגאריען".

צום וויידערזעהן, א, טייערע פאלעסטינע!...

הירש לייב גארדאן.

אפקלאנגען און נאטיצען.

א נאציאנאלע הלואה.

ניט נאר אויפ׳ן געביעט פון פאליטיק, נאר אויך אין די פראגען פון ציעלבעוואוסטער און ווערדיגער נאציאנאלער זעלבסט־הילף קומט איצט אויס צו קעמפען געגען די פעראלטערטע מעטאדען, געגען דער הער־שאפט פון „קלוגע" און „פראקטישע" פחדנים, וואס צושטערען מיט זייער קליינליכע גריבלעריי אלע גרויסע נאציאנאלע געדאנקען. אינ׳ם שטורם און דראנג ווערט דאך דער האריזאנט פון דער יודישער פאליטיק ברייטער און די קאנטורען פון נייע פערעספעקטיוון און מעגליכקייטען בולטער. אזוי ווערט איצט אויך ביסלעכווייז קלאר, אז די ביזאיצטיגע סיסטעם פון הילף פאר די מלחמהליידענדע, דאס שטענדיגע זאמלען אוז שנארען מוז אויפהערען, ווייל אויסער אלע חסרונות דערגרייכט מען דערמיט וועה־

די שטים איז אבער א שטים וואס רופט אין מ ד ב ר. די דאזיגע מענשען וועלכע שטעהען דא פערזאמעלט זיינען שוין ארויסגעריסען פון דער ערד. וואס איז פאר זיי דער רעגען? דער גראב־אייזען? דער אקער? זיי פערשטעהען שוין גאר ניט די בעדייטונג פון די דאזיגע וועריטער.

— א נ ט ל י פ ע ן ! — אט דאס איז דאס איינציגע ווארט, וועלכעס זיי פערשטעהען, און וועלכע ליעגט זיי אין הארצען און אויף די ליפען.

און אט פאהרט אריין אין דער מאסע א קארעטע מיט צוויי כלל־טהוער פון שטאדט. זייערע געזיכטער דריקען אויס א טיעפען טרויער און א גוואל־דיגען וועהטאג.

די פערזאמעלטע מאסע רינגעלט זיי ארום און פערטומעלט זיי מיט פראגען:

— נו? וואס זאגט דער קאמאנדאנט פון יפו? אין ח א ר א ן צ י א י ן מ צ ר י ם? אדער אפשר דארפען מיר נאך וואריטען?

די צוויי פארשוינען זיצען פערשטומט. עפעס דריקט זיי גוט צו זייערע ליפען. שווער ארויסצוריידען א ווארט. און די מאסע קאכט זיך און היצט זיך אלס מעהר און מעהר. פון יעדער זייט הערען זיך שוין סטראשונקעס:

— זיי שווייגען!...

— זיי האבען דאריטען אויך געוויס געשוויגען.

— זיי ווילען, אז מיר זאלען דא שטארבען פון הונגער, אום זיי זאלען נאכדעם קענען קלייבען געלד פאר זיך אין א מ ע ר י ק ע אין אונזער נאמען!

— מאכט, אז זיי זאלען א דבר טהאן!

— עפענט זיי דאס מויל!!

איינער פון די צוויי האט זיך אויפגעהויבען און איז שטעהן געבליבען אויף דער קארעטע.

— שא, שטיל! לאמיר הערען נייעס!

דער שטעהענדיגער האט ארומגעבליקט דעם פערזאמעלטען עולם און מיט א טרעהרען פערשטיקטער שטים האט ער געזאגט:

— ס׳א י ז ע ר ל ו י ב ט!... ס׳איז ערלויבט צו פערלאזען פאלעסטי־נע... און נאך היינטיגען טאג... דאס שיף „בולגאריען" ווארט שוין ביים האפען!...

— הידד! מזל־טוב! — האט זיך געגנומען הערען פון אלע זייטען.

— מיר זיינען גערעטעט!

לעבעדיג און פרעהליך. יעדער פאלט אין צווייטענס ארעמס פון גרויס שמחה. מען קושט זיך. וויינט וועהרען נאהענטע. ס׳הערט זיך א געזאנג פון א ליעד און א טופען פון טאנצענדע פיס.

אך, ווי שוידערהאפט ס׳איז געווען די דאזיגע ווילדע שמחה. ס׳האט ך מיר געדוכט, אז איך לעב אין משה׳ס דור און איך זעה די טענץ

און כ׳געדענק נאך זעהר גוט דעם מאמענט און דעם ארט פון דער דאזיגער „גוטער בשורה". דאס איז געווען דער לעצטער טאג פון יאהר 1914, אין יפו, אויף הערצל׳ס גאס, ביי די טויערן פון ראטשילד׳ס שפאציר גערטנער.

שוין דריי וואכען ווי דער דאזיגער פלאץ שוויבעלט און גריבעלט פון גרויסע פאלקס־מאסען, מענער, פרויען און קינדער אין די הונדערטער און טויזענדער, וועלכע זיינען זיך צונויפגעקומען פון גאנץ פאלעסטינע, גרופירען זיך דא טאג־טעגליך און דיסקוטירען מיט היץ איבער זייער געגענווערטיגער לאגע. דערשרעקענדע קלאנגען לויפען פון אייגעם צום צווייטען:

— מען וועט אונז שיקען אין די מדבריות פון חארא, וואו די ווילדע בעדואינען־שבטים וועלען טהאן מיט אונז וואס זייער הארץ געלוסט!

— פון ביירוט האט מען שוין אוועקגעשיקט...

— פון חיפה אויך...

— מען וועט אונז ארויסשטעלען געגען די פיינדליכע קאנאנען!

— מיר וועלען זיין לעבעדיגע משכנות ביי די טערקען!

— דעריבער האלט מען אונז איין אין לאנד...

— אין א וואך ארום וועלען מיר וויסען אונזער גורל.

— נייַן, מארגען!

— נאך אפשר היינט...

דער שרעק ווערט גרעסער פון טאג צו טאג, פון מינוט צו מינוט. די אלטע לייט ריכטען אב תענתים און גיסען אויס זייער הארץ אין תהלים־זאגען, און די יונגע לייט געהען ארום דא אויפ׳ן פלאץ אין א שטומען צארן, מיט איינגעהויקערטע און פערטרויערטע געשטאלטען. ניט קיין מענשען, נאר שאטענס האבען געשפרייזט איבער די גאסען.

דער געבענטשטער פאלעסטינער רעגען, וועלכער בענעצט מיט לעבענס טראפענס די געוויקסען פון אונזער טייערער לאנד, האט צארנדיג געקלאפט איבער די קעפ פון די פערזאמעלטע:

— הע, קעהרט זיך צוריק צו די פעלדער, איהר שטיפערס און פוילערס! וואס מישט איהר זיך אין פאליטיקע! איז דען עס אייער געשעפט, אייער דאגה?! צום גראב־אייזען! צום אקער!... די ערד איז געווארען ווי אייזען, מיינע וואסערען דערגרייכען ניט די דורשטיגע וואורצלען! די תבואה־קערנער וואורטען אין די שייערען מיט אומגעדולד דעם זייהער. די שעפסען פאלען אונטערן לאסט פון זייער געדיכטען וואהל, וועלכען מען דארף אבשערען. געהט קיינדער צוריק אין פעלד!...

וארענען מיר, דעריבער מאכען מיר אנ׳אלארם, דעריבער מאהנען מיר פון אייך א מעהר אינטענסיווערע טעטיגקייט. און שוין איצט קענען מיר זאגען אז ס׳האט געבראכט געוויסע נוצען. עס איז אבער לעת עתה נאר דער אנהויב. דער שטורם וועט ערשט קומען.

מ. גראסמאן.

פון ירדן צום נילוס.

דער לעצטער טאג.

מורא׳דיג און גרויזאם איז געווען די לעצטע נאכט פון מיין זיין אין פאלעסטינע. די מילדע און בעציבערענדע הימלען פון אונזער דרעמ־לענדען פאטערלאנד מיט זייערע אונצאהלבארע פינקלענדע שטערען זיינען געווען פערכמארעט דורך שווערע און פינסטערע ריעזענוואלקענס. פון די גרויסע זאמדיגע מדברות און פון די חורבות פון אונזער צושטערטער פערגאנגענהייט האבען געבלאזען קאלטע און נאסע ווינטען.

איבער וואס שושקען זיך אין שרעק די בוימער פון די אפעלסינען־גערטנער?

וועמען בעקלאגען אין יאמער די וועלף פון די ווייגערטנער?

דעם חורבן וועלכער איז שוין געווען, אדער דעם חורבן וועלכער דארף נאך קומען?...

דאס יודישע געפיהלפולע הארץ, וועלכע וועהטאגט פאראויס אויף די אומגליקען, וואס דארפען נאך קומען, האט שוין אזוי ווי דערצעהלט שטי־לערהייד וועגען דעם גרויסען נאציאנאלען אומגליק, וועלכער דא׳ך אנקו־מען זעהר גיך, און נאך אפשר מארגען. מיר אלע האבען געפיהלט, אז עפעס טייעריגעס און הייליגעס וועט מיט גוואלד צוגענומען פון אונז און מיר קענען עס ניט צוהאלטען.

און אט האט אויפגעהעלט דער בלייכער מזרח און ס׳איז געבוירען ג־ווארען דער טאג, מיין „לעצטער" טאג אין פאלעסטינע. פאר־וואס האט ער זיך אזוי געאיילט צו ערשיינען אויף די בערג פון אפרים? פארוואס איז ער ניט איינגעזונקען אין די מזרח׳דיגע זאמדיגע וויסטע־נישען, און די לעצטע פאלעסטינער נאכט וואלט נאך געדויערט ביז היינט?

אבער דער „לעצטער" טאג איז דאך געקומען און ענדליך האט ער געבראכט די פאלעסטינער אידען די „גוטע בשורה": די טערקישע מאכט האט ערלויבט די אידען צו אנטלויפען פון פאלעסטינע, פון זייער פאטער־לאנד, צו וועלכען זיי זיינען ניט לאנג געלאפען פון אלע עקען וועלט מיט די גלענצענדסטע האפנונגען און העכסטע שטרעבונגען!

יאהר צוריק ערקלעהרט די יודען־פראגע פאר א „קריסטען־פראגע", דאס הייסט פאר אן׳אינטערנאציאנאלען ענין. און היינט נאך די גרויס־לעהרעס פון דער וועלט־מלחמה, זאל דער ציוניזם גאר ווערען א פריוואטזאך צווישען טערקיי און די יודען!"

מיר האבען דא גענוי בעהאנדעלט דעם גאנצען טרויעריגען פאל הויפטזעכליך דערצו, כדי קלארער און בולטער אונטערשטרייכען אונזערע פאדערונגען און ווינשען. די א״י נ ז י ״ ט י ג ק י ״ ט פונ׳ם א. ק. איז די שולד פון פיעל פעהלער, וועלכע ווערען איצט געמאכט.

מיט פערוואונדערונג פרעגען די מיטגליעדער פון א. ק. און זייערע באהעלפער: פארוואס עפעס איצט? וואס האט אי׳הר זיך דערמאנט אין פופצעהן חדשים ארום? וואו זיינט איהר געווען פריהער?

ערשטענס איז עס איבערהויפט ניט קיין ענטפער. ס׳איז פשוט א שאלה אויף א שאלה, ווי עס פיהרט זיך ביי יודען. צווייטענס, איז די זאך גאנץ קלאר: ב׳׳ז מען האט זיך ניט צוגעריהרט צו דער פאליטישער טהעטיג־קייט, ב׳׳ז מען האט זיך פאלקאם פערלאזט אויף אייך, האט מען איינפאך ניט געווואוסט, וואס עס טהוט זיך און ווי עס טהוט זיך. קוים האט מען אבער אנגעהויבען קריטיש צו בעטראכטען אונזער לאגע, קוים עס זענען געקומען די ערשטע ספוק־געדאנקען האט מען דערזעהען, אז מיר געפינען זיך אין סכנה. זאל אפילו זיין, אז די אפאזיציע האט ביז איצט גארניט גע־טהאן, — דערפאר פערדיענט זי דעם טאדעל — אבער דאס ענדערט דאך ניט די עצם־פראגע, שוואכט ניט אב די בערעכטיגקייט פון די פאדערונגען, דעם פערלאנג נאך אינטענסיווע פאליטישע ארבייט, דעם וואונש צו זעהען די יורשים פון הערצל׳ס געדאנקען אויף די פעראנטוואורטליכע שטעלען.—

אונזער אינערליכע אונרוהע און מורא קומט ניט דערפון, וואס מיר צווייפלען אין דעם ערפאלג פון די יודישע נאציאנאלע פאדערונגען אויף פאלעסטינא, דאס איז סוף כל סוף ניט דער גרעסטער אומגליק: מיר וועלען סיי־ווי־סיי פארטזעצען אונזער ארבייט, ווייל מיר זענען געווען ציוניסטען פריהער און וועלען פערבלייבען ציוניסטען שפעטער. די גרויסע סכנה בעשטעהט אין דעם, וואס מען וועט אונזערע פאדערונגען איבערהויפט ניט בעטראכטען, מען וועט אונז ניט הערען און ניט זעהען, פשוט ניט בעמערקען. און אויב ס׳וועט קומען א מאמענט, און דער טריבונאל פון די וועלט־מלוכות וועט זיך אונזער קריוודע בכלל ניט אננעהמען און אונזער פראגע גאר ניט בעטראכטען — דאן וועט עס זיין די גרעסטע קאטאסטראפע פאר אונז, א מפלה, וואס וועט ברענגען מיט זיך די ביטערסטע ענטוישונג — און וועט האבען די שלעכסטע פאלגען. אט צו אזא מפלה ווילען מיר ניט דערלאזען. דעריבער

זאן אגב אן די החלטות פון דעם אינטערנאציאנאלן סאציאליסטישען קאנגרעס אין שטוטגארט פון 1907, וועלכע פאדערן די פרייהייט פון איינוואנדערונג אין אלע אימיגראציאנס לענדער, אז די פרייהייט פון איינוואנדערונג און קאלאניזאציע אין פאלעסטינא, אויב זי זאל בעשלאסען ווערן אויף דעם פריעדענס־קאנגרעס וועט זי זיך ניט בעשרענקען אויף יודען אליין, פערשטעהט זיך פון זיך אליין.

ווי די לעזער זעהען, האבען מיר דא גאנץ אביעקטיוו איבערגעגעבען ה' חאזאנאוויטש'ס ארטיקעל מיט דעם גאנצען פאסוס פון'ם דייטשען ציוניסטישען בלאט. קיין בעסערע בעגרינדונג פאר די אלע פאדערונגען, וואס ווערן איצט ארויסגעשטעלט אין דער שווייץ און סקאנדינאוויען און וועלכע מיר וועלען אונטערשטיצען מיט דער גאנצער קראפט, האט מען אייגענטליך ניט געדארפט זוכען. אזוי ווי דער אקציאנס־קאמיטעט האט פערבאטען צו דרוקען נארדוי'ס ארטיקעל, האבען מיר דאס רעכט אינדעמיפיצירען די מחברים פון דער ערקלערונג אינ'ם "פראנקפורטער פאמיליענבלאט" מיט'ן אקציאנס־קאמיטעט. מיר האבען אויסגעדרעם נאך אנדערע גרונדען צו גלויבען, אז אויך דער אקציאנס־קאמיטעט, וועלכען פאלט זיין מעהרהייט, בעטראכט ניט די פאלעסטינא־פראגע אלס א אינטערנאציאנאלע, אלס א ענין, וואס געהערט דעם פריעדענס־קאנגרעס. וואו זענען דען די אירעע פון טהעאדאר הערצל? וואו איז דען די פאדערונג פון א עפענטליך־רעכטליך געזיכערטען היים? וואו איז דען דער וועלטשטאאט און די אלע איבעריגע שטאלצע פאדערונגען פון דעם ציוניזם?

מיר זעהען זיי ניט, מיר הערען פון זיי ניט, ווי זיי וואלטען זיך געפינען ערגיץ־וואו אין געפאנגענשאפט. דאס, וואס מיר הערען יא אמאל פון די ציוניסטישע פיהרער זענען אלץ קליינע, דערשראקענע, פחדנישע ווערטער, וועלכע קענען קיינעם ניט בעגייסטערען און וועלען קיינעם ניט בערוהיגען. וואס הייסט עס אייגענטליך: „פאלעסטינא געהערט ניט צו די פראגען פון דעם פריעדענס־קאנגרעס, ווייל דאס בעדייטעט אנ'אריינמישונג אין טערקייס מלוכה סואווערעניטעט?"

דאסזעלבע קען אויך זאגען רוסלאנד און רומעניען און זיי זאגען עס טאקי. אין די היינטיגע צייטען איז בכלל ניטא קיין פראגען, וואס בעהאנדלען זעם גורל פון א פאלק און זאלען ניט זיין אינטערנאציאנאל. קיין היימישע אנגעלעגענהייטען זענען איצט ניטא, בפרט נאך די יודישע!

מיט רעכט באמערקט ה' חאזאנאוויטש: „וויי וויי זענען דאך געווען סע ציוניסטען אוועק פון הערצל, וועמענס יאהרצייטען זיי פיירן נאך אלץ מיט דער אלטער התלהבות. הערצל האט נאר מיט צוואנציג

געגלויבט, אז דער פריעדענס־קאנגרעס וועט פערטיילען די סאוועראניטעט
איבער די טערקישע לענדער. וועל עס איז אבער, ווי מיר, איבערצייגט אין
די שוין איצט עטשיעדענע נצחונות פון דייטשלאנד אין אין דער דער־
האלטונג פון טערקיי׳ס גאנצקייט, וואס איז שוין דורך דעם געזיכערט
געווארען, וועט איינזעהען, אז די פאדערונג נאר־וי׳ס איז גאנץ קאפיר־
זי וואלט גאר ניט ברענגען דעם קלענסטען ניצען, ווייל די טערקיי אין ד
צענטראל־מעכטע וואלטען זיך אבזאגען צו דיסקוטירען אין זיך צו רעכע־
נען מיט דער דאזיגער פאדערונג. זי וואלט אויך שעדיגען די ציוניסטישע
שטרעבונגען אין דער יודישער צוקונפט אייף אנ׳אופן, וואס וואלט קיינ־
מאל ניט געקענט פערריכט ווערען, דערוועגענדיג אין טערקיי דעם חשד
און דאס מיסטרויען, אז מיר האבען געוואונשען איהר מפלה, כדי דאן צו
קענען פער־אנגען פאלעסטינא פונם פריעדענס־קאנגרעס די ציוניסטישע
בעוועגונג איז פון אנהויב אן בעהערשט געווארען דורך פערטרויען אין
פאלשטענדיגסטע און טרייעסטע לאיאליטעט בנוגע צו טערקיי. איהר עצם
געראנק איז תמיר געווען, אז נאר אין א שטארקער אין געזונטער טערקיי
איז מעגליד צו פערווירקליכען אונזערע האפנונגען; פון דע־ דאזיגער פא־
ליטיק טארען און וועלען מיר ניט אבווייכען אויך איצט, אין דער צייט
פון נויט און קריזים ויאס טערקיי מאכט דורך. צוליעב דיעזען טעם, מעהר
ווי מחמת אנדערע טעמים מוזען מיר, ניט קוקענדיג
אויף אונזערע ציוניסטישע איבערצייגונגען
זיך אבזאגען אריינצושטעלען פאלעסטינא
אין דער ריהע פון אונזערע פאדערונגען
צום פריעדענס־קאנגרעס, און מיר בעדויערען, וואס
נארדוי האט אייפ־ן אייגענעם חשבון, זיך ניט צונויפריידענדיג מיט דער
הנהגה פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, ארויסגעשטעלט די פאדערונג,
דורך וואס ער קען שאדען די ציוניסטישע אינטערעסען און שטרעבונגען".

עס וועט זיין גלייך אריינצונעהמען אין רעיון די דאזיגע ווערטער,
וועלכע ווייזען, וואס פ ר א קרומע גדאנקען עס קענען זיך פערקלייבען
אין די מוחות פ ן ציוניסטישע פיהרער און שרייבער.

נארדוי האט ניט געפאדערט, אז דער פריעדענס־קאנגרעס זאל "אב־
געבען" פאלעסטינא די יודען. ער פערל־נגט, ווי מיר האבען געזעהן, פרייע
אימיגראציע, קאלאניזאציע און זעלבסטבעשטימונג פון די איינוואנדערער.
דאס זיינען פאדערונגען פון דער דעמאקראטישער עמיגראציאנספאליטיק
אין אלע לענדער, דאס ווערט אויך גע־דערט אין דער פרייער און
שטארקער אמער־קא, אין קיינעם פאלט ניט איין, אז דערמיט ווערט
ספעקולירט אויף די "מפלה" פון די פעראיניגטע שטאאטען. איך דערמאן

דישע אבער דער ציוניזם זאל פערנעהמען אין איהר א ברייטען פלאץ. דריי פאדערונגען שטעלט ער ארויס: פאקטישע בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג אין אלע לענדער; נאציאנאלע גלייכבערעכטיגונג דארט, וואו די יודען זענען א קענטיגע מינאריטעט, אין דעם פאל, וועו זיי פערלאנגען עס; און פאלעסטינא. בעזוג דעם לעצטען פונקט דריקט זיך נארדוי אויס:

„פאר די יודען, וועלכע ווילען לעבען צווישען זיך נאציאנאל און זיין נאר יודען: פאלעסטינא, דאס הייסט דאס רעכט פון ניט־געשטערטער און ניט בעגרענצטער איינוואנדערונג, ערד קויפען און זיך בעזעצען מיט אינערער זעלבסט־פערוואלטונג אונטער יענער רעגירונג, וואס וועט האבען אין דעם לאנד די טעריטאריאלע סאווערעניטעט."

אט מיט דער לעצטער פאדערונג איז „דאס פראנקפורטער אידראעליטישע פאמיליען־בלאט" ניט מסכים. פאדערט נארדוי, לויט דער מיינונג פון דער רעדאקציע צו וועניג ארער צו פיעל? ניין, ניט וועגען דעם האנדעלט עס זיך. זי האלט, אז אזעלכע פראגען טארען בכלל ניט געבראכט ווערען צום פריערענס־קאנגרעס. זאלען אלזא די יודען קיין דעלעגאציע ניט שיקען און קיין פאדערונגען ניט שטעלען? ניין, ניט אזוי מיינט דער פסוק. א דעלעגאציע זאל א געשיקט ווערען, פאדערונגען זאלען געשטעלט ווערען, דאס איז זאגאר שטארק נויטיג, אבער נאר בנוגע דעם גלות. וואס איז אבער שייך צו פאלעסטינא מוזען געפיהרט ווערען פערהאנדלונגען דירעקט מיט דער טערקיי, אהן די איינמישונג פון פרעמדע מלוכות, וויייל "וי די פערהעלטניסען ליגען היינט, וועט א געוויסער טייל פון די גרויסע יודישע ארגאניזאציעס אבווארפען דיעזע פאדערונג (בנוגע פאלעסטינא), צווייטענס און דער עיקר... אבער לאמיר געבען דאס וואלט דעם בראט אליין:

„אבער נאך א צווייטער וויכטיגער טעם רעדט געגען דאס איינשטעלען דעם ציוניסטישען געדאנק אין דער שורה פון אונזערע פאדערונגען: אונזער בעציהונג צו טערקיי. די צווי ערשטע פונקטען, פולע גלייכבערעכטיגונג אין אלע לענדער, וואו מיר לעבען אין א גרויסער צאהל, און די אנערקענונג פון אונזער נאציאנאליטעט אומעטום, וואו מיר שטעלען פאר א קענטיגען פאלקסעלעמענט, זיינען פאדערונגען, וואס זיינען שייך צו אלע מלוכות אין דער זעלבער מדרגה, און קענען דערפאר דורך קיין מלוכה ניט אבגעווארפען ווערען אלס אן־איינמישונג אין איהרע רעכטען. די פאדערונג בנוגע פאלעסטינא בעריהרט אבער נאר טערקיי, און זי וועט זי מיט רעכט בעטראכטען אלס א ניט־בעזעכטיגטע איינמישונג אין איהר מלוכה־סאווערעניטעט. נארדוי האט משמעות, ארויסשטעלענדיג דיעזען פונקט

גער מעטאד, וועלכען מען מוז איצט בעקעמפען, אינ׳ם פאל מיט ד״ר מאקס נארדוי. ״פאל״ איז אייגענטליך צו ווייך געזאגט: עס איז א סקאנ־דאל! אין איטליכער רעה איז אבער אויך דא א טובה: מיר האבען זיך נעמליך דרך אגב דערוואוסט, אז די הערערן פון אקציאנס־קאמיטעט האבען א זאנדערבארען שטאנדפונקט אויף דעם פריעדענס־קאנגרעס; זיי ווילען נעמ־ליך ניט שטעלען די דאזיגע פראגע פאר׳ן פארום פון אזא מין קאנג־רעס. — — —

לאמיר אבער לאזען רעדען דעם ה׳ כ ת ר י א ל ח א ז א נ א־ ו ו י ט ש, מיטגליעד פון צ. ק. פון די פועלי־ציון, וועלכער שרייבט פאל־גענדעס אין דעו׳ לאנדאנער „צייט״:

„נארדוי׳ס ארטיקעל איז געשיקט געווארען פון פערפאסער צו דער „יודישער ארבייטער קארעספאנדענץ״ אנ׳אינפארמאציאנס־בלאט פאר דער יודישער און סאציאליסט׳שער פרעסע, וואס ערשיינט אין האאג אין הסכם מיט דעם ביורא פונ׳ם פועלי־ציון־פערבאנד. די יודישע רונדשוי, דער אפיציעלער ארגאן פון די דייטשע ציוניסטען, בענוצט זיך זאנסט זעהר פלייסיג מיט דיעזער קארעספאנדענץ, אבער נארדוי׳ס ארטיקעל האט זי ניט בלויז ניט איבערגעדרוקט, נאר אפילו מיט קיין איינציגען ווארט ניט דער־מאהנט. בעת דער אנטי־ציוניסטישער ארגאן פון דער וויענער קהלה, „דר. בלאך׳ס עסטרייכישע וואכענשריפט״ האט אבגעדרוקט דעם ארטיקעל אויפ׳ן ערשטען ארט, האבען די ציוניסטישע בלעטער אין בערלין, וויען און פראג איהם אינגאנצען איגנאריט. וואו ליעגט דער שליסעל צו דיעזער רעטענישי? (די יודישע בלעטער אין די נייטראלע לענדער און דער „דזשוים קראניקל״ האבען ערהאלטען דעפעשען פון מ׳טגליעדער פונ׳ם אקציאנס־קאמיטעט מיט דער פאדערונג דעם ארטיקעל ניט צו דרוקען. מ. ג.)

די זאך ווערט דעם בריטען עולם קלאר דורך אנ׳ארטיקעל אין דעם האלב־אפיציעלען ארגאן פון די דרום־דייטשע ציוניסטען, דעם „פראנקפורטער איזראעליטישען פאמיליען־בלאט״. די דאזיגע וועכענטליכע צייטונג האט געהאט אבגעדרוקט נארדוי׳ס ארטיקעל אהן א פרוש און אהן א בעמער־קונג, אבער אינ׳ם פאלגענדען נומער (פון 27־טען אויגוסט) האט די רעדאקציע געפונען פאר נויטיג זיך אבצוטרייסלען פון נארדוי׳ס אידעען, אויף אזוי ווייט ווי זיי זיינען שייך פאלעסטינא און צו געבען דעם אלטען מייסטער, וועל־כער ריכט איצט אבּ גלות אין שפאניען א לעקציע אין הלכות ציוניסטישער רעאל־פאליטיק. לאמיר הערען מיט וואס נארדוי האט פערזינדיגט גע־גען די כללים פון דעם פאליטישען רעאליזם:

נארדוי שלאגט פאר צו שיקען א יודישע דעלאגאציע צום צוקונפטי־גען פריעדענס־קאנגרעס. דיעזע דעלעגאציע זאל זיין אין אלגעמיין א יו־

וואס זי ערקלערט אפיציעל, אז זי האט צו דער זאך קיין שום שייכות און נעהמט ניט אויף זיך די אחריות. פערבאטען אבער ציוניסטען צו קעמפ־פען פאר ארץ־ישראל אזוי ווי זיי פערשטעהען עס אינ׳ם איצטיגען מא־מענט — איז גאר ניט קיין געבאט פון נייטראליטעט.

אבער איינס צום אנדערען האט לחלוטין קיין שייכות ניט. "לעגיאן" געהערט ניט צו די פראגען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, אבער דאס, וואס דער א. ק. ארבייט ניט אין פראנקרייך אדער האט זיין הויפט־ביירא ניט אין א נייטראל־לאנד, דאס, זהט איהר, איז שוין נוגע איטלי־כען ציוניסט. יעדערען שקל־צאהלער. אזוי ווי אבער די פאדערונגען שטא־מען "אומגליקליכער־ווייזע" פון די לעגיאן־אנהענגער איז עס פאר'ן אק־ציאנס־קאמיטעט פאלקאם גענוג, כדי ביי איטליכער געלעגענהייט צו פערדעכטיגען די "כשרות" און "אויפריכטיגקייט" פון די פאדערונגען. ס'איז זאגאר א גליק פאר די הערערן, וואס זיי קערען ספעקולירען מיט'ן שרעקליכען וואָרט "לעגיאן", מאלען שווארצע חורבן־בילדער, ערקלערען אז "מען מיינט גאר אנ'אנדער זאך", אז "ס'איז א טריק", כדי צו פאנגען ריינע נשמות אינ׳ם לעגיאן־נעץ, אדער זאגאר, אז ס'איז א מיטעל כדי צו בעגראבען דעם לעגיאן און אראנזשירען א מין "ריקצוג". און עס גע־פינען זיך גענוג "יוסטע בעלי־בתים" און וויב־ערשע ציוניסטען, וואס דער־שרעקען זיך פאר די געהיימניספולע פנימער פון די פיהרער, וועלכע רע־דען צו זיין אין "געשלאסענע פערזאמלונגען". —

עס וועט נאבער ניט העלפען: די אלע טונקעלע אנדייטונגען, רחילות און חשד, מיט וועלכע מען פערזוכט בייצייטענס אר.מצוריגגלען די אפא־זיציע פון די אקטיוע קרעפטען, האבען ניט קיין לאנג לעבען. זיי פער־וואנדלען זיך גלייך אין שטות, אין קינדערשע באבע־מעשות, ווי נאר מען רופט אן די זאכען ביי זייער ריכטיגען נאמען און מען רייסט אראב דעם געהיימניספולען שלייער פון די פראגען, וועלכע מיר האבען ניט קיין גרונד צו פערהיימליכען.

עס איז בכלל געווארען איצט א מאדע אין דער ציוניסטישער אראגא־ניזאציע צו פערמאכען איטליכען אנדערש־דענקענדען דעם מויל. יעדע־רער וואס איז ניט מסכים מיט דער פאטענטירטער מיינונג וועגען דער פאליטישער טעטיגקייט פון דעם איצטיגען אקציאנס־קאמיטעט וועלן גלייך געשטעמפעלט אלס א "קראמאלניק". אונטער דעם מאנטעל פון "אחדות" און "נייטראליטעט" פערזוכט מען צו מאנאפאליזירען דאס רעכט אויף פאליטישע טעטיגקייט; מען ווייל אלעמען פערמאכען דעם מויל, מען פער־באט יעדע דיסקוסיאן, מען בעהאנדעלט די ארגאניזאציע, ווי א "טשעמנא מאסע", בעזונדערס בולט האט זיך ארויסגעשטעלט דער דאזיגער טרויערי־

טישער ארגאניזאציע, אויך ניט צום ציוניסטישען ביורא אין קאפענהאגען. אויסערדעם וו ג׳רט אויסגעדריקט די אינצוויריעדענהייט דערמיט, וואס דאס צענטראל־ביורא איז רעכטצייטיג ניט אריבערגעטראגען געווארען אין א נייטראל־לאנד און עס ווערט פערלאנגט צוציהען צו דער ארבייט די אפא־זיציע מיט ד״ר נארדוי בראש.

וויעדער, ווי מען קען זעהען, לויטער פאדערונגען, וואס ענטשפרע־כען דער וויכטיגקייט פונ׳ם מאמענט און רופען צו א פולשטענדיגען או, ווירקליכען נייטראליטעט, צו אנ׳אמת׳ער אחדות, וועלכע זאל זיין געבויט אויף געגענזייטיגע אכטונג און גלייכע רעכט.

דאס זענען נאטירליך נאר די ע ר ש ט ע ש ר י ט, דער ע ר־ש ט ע ר פערלאנג נאך מיזהר לעבען און פיעלפארביגקייט אין דער בעוועגונג. די בערעכטיגונג פון די פאדערונגען, וועלכע וואריירען זיך אין פערשיעדענע ערטער, איז אזוי קלאר, זייער דורכפיהרונג אזוי דרינ־גענד נויטיג, אז פריהער אדער שפעטער וועלען צו זיי צישטעהען אלע לעבעדיגע עלעמענטען אין דער פארטיי. בפרט אז אלע ווייסען גאנץ גע־נוי, דאס גראד אט די, דוכט זיך, ריין אינערליכע פארטיי־ענינים, טרעפען דעם „וואונדען פונקט״ פונ׳ם א. ק. און רופען ארויס צווישען זיינע מיט־גליעדער א גרויסע אויפרעגונג. מסתמא איז עס דער פאר, ווייל גראד דאס קען האבען די גרעסטע ווירקונג אויך אויף ד י א ל ג ע מ י י נ ע א ו י ס ע ר ל י כ ע פ א ל י ט י ק פון דער ציוניסטישער ארגאניזא־ציע.

די הערען פון א. ק. און זייערע דינסטבעריטע סעקרעטערען בע־מיהען זיך מיט אלע קרעפטען רעכ״צייטיג צו דערשטיקען די אפאזיציא־נעלע בעוועגונג, ערקלערען זי פאר ניט גענוג כשר, ארומרינגלען די פער־זאנען, וועלכע בריינגען זיי אין דער עפענטליכקייט מיט חשד. דערביי שטעלט מען זיך ניט אב, ווי גענוועהנליך, פאר לעגענדען־בילדונג און נא־רישע דראהונגען. בעזונדערס אבער ווערט אויסגענוצט פאר אט די אלע צוועקען די לעגיאנען־אידעע. עס האט זיך נעמליך געטראפען ״אנ׳אום־גליק״: די איניציאטיוע פון א טייל פאדערונגען קומט ארויס מצד יענע ציוניסטען, וועלכע זענען גראד גרויסע אנהענגער פון אנ׳אקטיווער און טהאט־קרעפטיגער פאליטיק, און זעהען, למשל, אין דעם פלאן צו גרינדען א יודישען לעגיאן דעם אויסדריק פון א דערהויבענעם אין געלייטערטען יודישען פאלקס־גייסט און פאלקס־רצון. נאך מעהר: זיי ווילען ניט פאל־גען זעם געהיימען פיירבאט פונ׳ם אקציאנס־קאמיטעט צו בעשעפטיגען זיך מיט דעם לעגיאן־פראיעקט, ווייל זיי געפיהלען, אז פאר׳ן נייטראליטעט פון דער ציוניסטישער א ר ג א נ י ז א צ י ע איז פאלשטענדיג געגנו,

ווינק אויף די שונאים: "מה יאמרו הגוים"? "וואס וועלען זאגען די שונאים?", וועט דאסמאל ניט האבען קיין ערפאלג, ווייל מיר זענען שוין לאנג אויסגעוואקסען פון דעם מעמד, וואס איז חאראקטעריסטיש פאר געזעל־שאפטליכע און פאליטישע זויג־קינדער.

אין וואס בעשטעהען אבער די פאדערונגען פון די אקטיווערע עלע־מענטען? וואס פאר א שרעקליכע זאכען ענטהאלטען זיי, אז די „אגודת הציונים בדנמרק" האט, למשל, פערבאטען צו פערעפענטליכען זיי אין דער פרעסע? אויף וויפיעל ס'איז אונז בעקאנט איז עס ניט מעהר ווי א שוואכער וויעדער־קול, א מין פשרה־וואריאציע פון די פאלגענדע פאדערונגען, וועלכע זענען איינשטימיג אנגענומען געווארען אויף א בעראטונג פון א גרופע סטאקהאלמער ציוניסטען:

פונ'ם אקציאנס־קאמיטעט ווערט פערלאנגט:

א) שאפען א „קאאליציאנס־לייטונג" מיט גלייכען אנטייל פון די בייד־דע ציוניסטישע ריכטונגען — פון „פראקטישע" און „פאליטישע" ציוניס־טען. ד ע ר ז י ץ פ ו ן ד ע ר נ י י ע ר ל י י ט ו נ ג מ ו ז זיך געפינען אין א נייטראלען לאנד.

ב) שאפען דיפלאמאטי שע פערטרעטונגען אין די גרו־סע מלוכות, וואו זיי פעהלען — קודם כל אין פראנקרייך.

ג) אריסגעבען „א בלוי־ווייס בוך", וואס זאל ענטהאלטען א קלארע און גרינדליכע אויסלעגונג פון ציוניסטישע פאדערונגען און פון אונזער ווערק אין ארץ־ישראל — אין די מערב־אייראפעאישע שפראכען, אבער קודם־כל אויף פראנצויזיש.

איטליכער פאליטיש־ענטוויקעלטער און פון זייטיגע איינפלוסען פרייער מענש וועט צוגעבען, אז די פאדערונגען זענען ניט מעהר, ווי דער בעפעהל פון דער צייט, אז זיי זענען דיקטירט דורך'ן וואונש ארויספיהרען די בעוועגונג אויף א פרייען וועג.

אויך אין דער שווייץ האבען די מיטגליעדער פונ'ם ציוניסטישען לאנדעס־קאמיטעט אבגעהאלטען א בעראטונג, אין וועלכער עס זענען אנ־גענומען געווארען בעשלוסען צוצוגרייטען זיך צו דער קומענדיגער פריע־דענס־קאנפערענץ אויף פאלגענדע אופנים: 1) בילדען א ספעציעלע יודי־שע פערטרעטונג אויף דער קאנפערענץ; 2) זיך פערבינדען וועגען דער דאזיגער פראגע מיט די ציוניסטישע לאנדעס־קאמיטעטען אין אנדערע נייטראלע לענדער און איינצואורדנען אין אלע שטעדט אין דער שווייץ עפענטליכע פאלקספערזאמלונגען, כדי ארומצוריידען די פונקטען, וועלכע זענען שייך צו די יודיש־נאציאנאלע פאדערונגען ביי דער קומענדיגער פריעדענס־קאנפערענץ. ניט אבשיקען קיין שקלים־געלד צו דער ציוניס־

דער אנהויב.

אלץ האט אנ׳ענדע. אויך דער רוהיגער דרימעל פון דער ציוניסטי־שער ארגאניזאציע ענדיגט זיך, ווי עס שיינט. מען בעמערקט שוין די ערש־טע סמנים פון לעבען, בעוועגונג און אינטערעס צום פארטיי־לעבען און פארטיי־פאליטיק; עס וואקסט דער פערלאנג ווי־עס־איז אריסצורייסען זיך פונ׳ם מערקווירדיגען כשוף־קרייז, וואס בייט איטליכע רגע זיין געש־טאלט: אמאל הייסט ער „נייטראליטעט״, אמאל „דיסציפלין״ און אמאל פשוט און יודישליך „אחדות״. ווי א בייטש, וואס וועט זיך באלד אראפלא־זען איבער די פלייצעס און ווי שטריק, וואס בינדט די הענד און פיס זענען געווען פאר אונז אינ׳ם משך פון די פופצעהן חדשים אט דיזאזיגע שעהנע ווערטער. און אויסער דעם: מען האט זיך טאקע פערלאזט אויף די פיהרער, זיי דעם פולען פערטרויען געשענקט, גלויבענדיג, אז „עס וועט שוין גע־מאכט ווערען״. א אידיליע איז עס געווען. שלום ושלוה און נחת רוח אפילו די זוכענדע און דורשטענדע יוגענד פונ׳ם „החבר״ האט אויך קיין אנדערע אויפגאבע פאר זיך ניט גענאט, ווי איצט, 1915 גענוי פעסטצוש־טעלען דעם „קעלנער פעריאד״ פון דער ציונ׳ס בעוועגונג און „די נאטור־אוצרות פון פאלעסטינא״. דאס צענטראל־ביורא פונ׳ם אקציאנס־קאמיטעט א׳ז זיך געבליבען דארט, וואו עס האט זיך געפונען פארן קריעג, די אפא־זיציע איז געבליבען מחוץ למחנה און איבער אלע „אריענטאציעס״ איז געווען פארהענגט א געדיכטער שלייער.

איצט הויבט מען זיד אן צו בעוועגען אין דער ארגאניזאציע. מען האט דערפיהלט, אז ניט אלץ איז אין ארדנונג. אין שוויץ און אין סקאנדינאוויען האט מען זאגאר אנגעהויבען צו פארמולירען אט־די אינער־ליכע אונרוהע אין בעשטימטע פאדערונגען און רעזאלוציעס, פערזוכט אריסצוגעפינען דעם סוד פון אונזער פאליטישער אימפאטענץ.

פארלויפיג זענען פערשפענטליכט געווארען אייניגע פון די רעזא־ליוציעס, וואס זענען אנגענומען געווארען אין דער שוויץ און סקאנדינא־ויען. זיי זענען זעהר חאראקטעריסטיש, אלס די ערשטע שוואלבען, וואס ווילען מאכען דעם פריהלינג. עס זענען קאנקרעטע און קלארע פאדערונ־גען צום ציוניסטישען אקציאנס־קאמיטעט, וועלכען מען וועט סוף־כל־סוף צווינגען צו רעכענען זיך מיט די ווינשען פון די אקטיווערע עלעמענטען אין דער בעוועגונג. עס וועט אויך נימ העלפען די העלדען־פאזע פון מענשען, וואס קענען כלומרשט ניט, צוליעב וויכטיגע פאליטישע טעמים, עפענטליך ענטפערען אדער זיך פערטיידיגען. די אלטע מעטאדע מיט׳ן

איהם ה' יאוואַרסקי, אז איהם איז איצט קלאר, דאס די "צ י ו נ י ס ט ען ווי ל ען נ י ט ז י י ן ק י י ן פ א ל י א ק ע ן". ה' יאוואַרסקי האט זעהר א גרויסען טעות. ה' בירנבוים איז ניט קיין ציוניסט. און דער מחבר פון די דאזיגע שורות איז אן'אויסגעשפראכענער אנטי־ציוניסט; אך בין אבער זעהר גוט אינפארמירט מיט דעם שטאנדפונקט פון א ל ע י ו־ד י ש ע פ א ל י ט י ש ע ר י כ ט ו נ ג ען אין רוסלאנד און קען אויך פערזיכערן, אז קיין אי־נציגע פון זיי וועט ניט אנערקענען אן'אנ־דער שטאנדפונקט חוץ נ א צ י א נ א ל ע ר א ו ט א נ א מ י ע.

יא, היינט מוז מען רעדען קלארע דבורים. אט דאס זענען מיר און דאס פאדערן מיר. און ביי דער דאזיגער גלעלגענהייט מוז מען אנווייזען נאך אויף איין ענין. ה' יאוואַרסקי שרייבט, אז מיר זאלען זעהען ווי קען פאר די אינזערזען פון פוילען אלז זייע ביזגער פון פוילען. דא דארף מען אונטערשיידען צווי בעגריפען. אויב ה' יאוואַרסקי מיינט מיט זיינע ווערטער א י נ ע ר א ר ג א נ י ש ע ר ב י י ט, איז דאס זעלבסט־פער שטענדליך אונזער חוב. דערפון איז נישטא וואס צו רעדען. אויב ה' יאוואַרסקי מיינט אבער מיט זיינע ווערטער פאליטישען קאמפף פאר פוילען'ס מ ו כ ה־אונאבהענגיגקייט אין פוילען גופא אדער חוץ פוילען, האט ער א טעות. נאך דעם ווי פוילען האט רואיגירט דאס גאנצע יודישע לעבען אי אין רוסיש פוילען אי אין גאליציען, נאך דעם ווי די פוילישע פאליטיק האט מיט אונז געקעמפפט אין רוסלאנד אלס מיט דייטשע פאטריאטען און אין עסטרייך אלס מיט רוסישע פאטריאטען, נאך דעם ווי די פוילישע פאליטיק האט מיט אונז אבגעשפיעלט א מערדערישען שפיעל, וועלכער האט זיין גלייכענט נור אין די פוילישע רציחות בעת די פוילישע־שוועדישע און פוילישע־קאזאקען מלחמות, נאך דעם ווי דער יודישער גוף איז געבליבען פול מיט וואונדען, אהן קיין טראפען בלוט—נאך דעם דארפען ניט זיי פאלי־אקען, זיי טארען זיך גאר ניט ערלויבען צו רעכענען, אז מיר וועלען מיט־טאנצען אויף זייער חתונה. ניט מיט רוסלאנד, ניט מיט דייטשלאנד, ניט מיט עסטרייך וועלען מיר ניט קעמפפען פאר פוילישע אינטערעסען...

פאר י ו ד י ש ע אינטערעסען וועלען מיר קעמפפען: נ א ר פ א ר י ו ד י ש ע. און פאדערען וועלען מיר נאציאנאלע אוטאנאמיע. א ו ן ג ע ג ע ן י ע ד ע ן פיינד פון נאציאנאלער יודישער אוטאנאמיע וועל־לען מיר קעמפפען. אפילו געגען פוילען גופא...

ב ן־א ל י ה ו.

קי"). און אויב אונז איז ניט קלאר, וואס מען פערלאנגט פון אונז זאלען מיר נור א קוק טהאן אויף דעם מערב־אייראפעאישען לעבען. איז דען דער יוד לואידזשי לוצאטי ניט אייגער פון די גרעסטע איטאליעני־שע מלוכה־מענער, איז דען דער יוד לארד רעדינג א שלעכטער ענגלישער שטאאטס־מאן, שפיעלט דען ניט דער יוד באלין די גרעס־טע ראלע אין דער ענטוויקלונג פון דעם דייטשען אימפעריאליזם...

יא, דאס איז אלץ אמת, עס איז אמת, אז אלס רעזולטאט פון דער יודישער עמאנסיפאציע אין מערב־אייראפא האט זיך געבילדעט א געוויסער פאקטישער קאנטאקט, א געוויסער נאטירליכער צוזאמענהאנג צווישען דעם יודישען לעבען און דעם קולטורעלען און פאליטישען לעבען פון יענע לענדער, וואו מיר וואוינען. די דאזיגע ערשיינונג מוז מען אבער קאנען היסטאריש פארשטעהען. אויב ה' יאוואַרסקי און זיין אויבערשטער נאציאנאלער קאמיטעט ווילען האפען אז יודישע עמאנסיפאציע אין פוילען וועט ברייגען צו אסימילאציע האט ער זעהר א גרויסען טעות און מיר זענען איהם מחויב בייצייטענס מזהיר צו זיין וועג־גען דער פאלשקייט פון זיין אפטימיזם. די יודישע עמאנסיפאציע אין פוי־לען וועט חרוב מאכען דאס ביסעל אסימילאציע, וואס איז שוין פארהאן אין פוילע, און וועט אונבעדינגט ברייגען צו א נייען אויפבליהען פון דעם יודישען קולטור־נאציאנאלען לעבען. מיר זענען אין דעם אזוי פעסט איבערצייגט, ווי פעסט עס איז אונזער גלויבען, אז פאליטישע און בירגער־ליכע גלייכבערעכטיגונג וועלען מיר אויסקעמפפען פאר זיך.

אויב די פוילישע פאליטיקער וועלען קענען פארשטעהען דעם אונ־ערשיד פון דעם היסטארישען פראצעס אין מערב־אייראפא און אין פוי־לען — פון איין זייט, די ענטוויקלונג און דאס אויפבליהען פון דעם יודי־שען נאציאנאלען בעוואוסטזיין אין די לעצטע 25 יאהר גראד אין מערב־אייראפא — פון דער אנדערער זייט, וועלען זיי דארפען זיך זעהר גוט פערטראכטען. וואס אנבעלאנגט אונז, קאנען מיר זעלבסטפערשטענדליך ניט פאדערען פון די מאסגעבענדע פוילישע פאליטיקער, אז בעת זיי זענען ניט אימשטאנד צו לערנען גוט און פארשטעהן ווי עס דארף צו זיין דעם ענט־וויקלונגס־גאנג פון זייער אייגענ ער געשיכטע זאלען זיי זיך נעהמען לער־נען און שטודירען די יודישע געשיכטע און די ענטוויקלונג פון דעם מא־דערנעם יודישען נאציאנאלען בעוואוסטזיין. זיי דארפען זיך אבער רעכע־נען מיט דער יודישער עפענטליכער מיינונג. דאס זעהט מען דערווייל אויך ניט. אט האט שוין ד"ר נתן בירנבוים אנגעוויזען דעם ה' יא־וואַרסקי, אז ער שטעהט אויף דעם פאלשען שטאנדפונקט פון אסימילאציע און אז די יודישע וועלט וועט דערויף בשום אופן ניט איינגעהן. ענטפערט

כדי זיי זאלען דיענען די אינטערעסען פון׳ם לאנד. דאס קאן אבער געשע־
הען ווערען נור אן דעם פאל, אויב מיר וועלען זיי געבען גלי׳כבערעכטי־
גונג (Eine rechtliche Gleichstellung) אויב מיר וועלען זיי צוזיכערן א נאר־
מאלע עקזיסטענץ, אויב מיר וועלען העלפען דער מאסע ארויסצוקומען פון
איהר ביזהעריגער פערצווייפעלטער, וירטשאפטליכער לאגע און עפנען
איהו די וועגען צו מיטארבייט אויף אלע געביעטען פון בירגערליכען לע־
בען".

נאך די דאזיגע ווערטער, וואס וועלען זיכלבסטפערשטענליך בע־
גריסט ווערען פון יעדען יודען אויף דעם ווארימסטען אופן, וואלטען מיר
געדארפט האפען, אז ה׳ יאווארסקי וועט זאגען, דאס וואס ער זאגט בנוגע
צו די רוסינען.

— "דעריבער קענען מיר ניט אננעהמען בנוגע צו דער רוסינישער
בעפעלקערונג קיין אנדערען שטאנדפונקט אלס נור גענבען זיי נאציא
נאלע אוטאנאמיע..."

אט די דאזיגע צוויי ווערטער דארפען מיר האבען
ניט ווי הינגעער און ניט מהר.

אבער ה׳ יאויארסקי שרייבט זיין ארטיקעל אלס אפיציעלע פוילישע
פערזאן און ער וועגט און מעסט דעריבער יעדעס וואר־ט. און צוזאגענדיג
די רוסינען נאציאנאלע אוטאנאמיע אהן שום בע־
דינגונגען און אהן שום קאמפראמיסען וועגדעט ער זיך צו אונז מיט די
פאלגענדע ווערטער:

— "גלייכצייטיג מוזען מיר זעהר ענערגיש (Mit allem Nachdruck)
פאדערן פון די יודען, אז זיי זאלען ווערען טריע בירגער
פון דעם לאנד, אז זיי זאלען ווירקען פאר זיינע אינטערעסען און מיטהעל־
פען צו זיין ענטוויקלונג... אזוי ווי אין מערב־אייראפא זענען די גלייכבע־
רעכטיגטע יודען געווארען גוטע פראנצויזישע, ענגלישע, איטאליענישע,
דייטשע בירגער, אזוי האבען מיר דאס רעכט צו פערלאנגען פון אונ־
זערע יודען, אז זיי זאלען ווערען גוטע בירגער פון
פוילען"...

איך מיין, אז דעם לעזער איז קלאר דער חילוק צווישען דער נייער
פוילישער פאליטיק בנוגע צו רוסינען און בנוגע צו יודען. די רוטינען מע־
גען בלייבען רוסינען, ניט קיין פוילישע בירגער, ניט קיין פוילישע רוסי־
נען, נאר איינפאך רוסינען. און מיר, יודען, וועלכע געהערען וואשיינליך
צו די עלעמענטען, "וועלכע זענען נאך ניט גענוג אסימיליטט מיט פאליא־
קען", מיר דארפען ווערען פוילישע בירגער, ניט קיין איינפאכע יודישע
יודען, נאר זיערע יודען ("אונזערע יודען, שרייבט ה׳ יאווארס־

געגויטיגט געווען אנערקענען, אז אין פערגלייך צו דער מערהירער־געשיכטע פון בלוטיגע ריטואל־פראצעסען אין פוילען זענען אלע ריטואל־פראצעסען פון פערגאנגענעם יאהרונדערט אין רוסלאנד איינפאך א קינדערשפיעל. און צוגלייך צו אזא מין צוכאוואסקי (סאנדאמירער פראצעס) אדער פרשערעבסקי (סאכאטשאווער פראצעס) אדער העלענא סאווינסקא (פויזענער פראציעס) זענען אלע אנטיילנעהמער פון דעם סאראטאווער און פון דעם וועליזשער און פון דעם קיעווער בייליס־פראצעס טאקי צוזאמען מיט זאמיסלאווסקי און ווערא טשעבעריאק אונ־שולדיגע, הייליגע קינדער, ריינע, פרומע נשמות...

ווי געזאגט, מיר דארפען בעטראכטען דעם נייען פוילישען שטאנד־פונקט בנוגע צו יודען אן און פיר זיך, אין צוזאמענהאנג מיט דע־ הי־נ־טיגער א לגעמיינער פאליטישער לאגע.

ה' יאוואר סקי טרעט צו דער יודישער פראגע אויף אזא מין אופן:

„פריהער פון אלץ פאדערן אונזער אויפמערקזאמקייט די נאציאנאליטעטען פון פויליען, וואורום יעדענפאלס וועלען מיר האבען אויף אונזער טעריטאריע א בעדייטינדען צוואקס פון עלעמענטען, וועלכע זענען גאר ניט־פויליש אדער וועלכע זענען נאך ניט גענוג אסימי־לירט מיט אונז פאלי אקעען...

וויטער שרייבט ער:

— „דא האבען מיר ראשית די יודישע פראגע, וועלכע איז זעהר פערוויקעלט, ווייל זי בעשטעהט פון סאציאל־עקאנאמישע און נאציאנאל־קולטורעלע פראבלעמען. דער פערהעלטניסמעסיג גרויסער פראצענט פון דער יודישער בעפעלקערונג און איהר ביזהעריגער ניט נארמאלע לאגע לעגט אויף אונז דעם חוב צו זוכען א וועג, וואס זאל פיהרען צו א בעפריעדי־גענדער לעזונג פון דער פראגע גלייכצייטיג פאר די אינטערעסען פון לאנד און פאר די אינטערעסען פון יעדען טייל פון דער בעפעלקערונג.“

דאס איז זעהר קלאר און דייטליך בפרט נאך, אז ה' יאוואר סקי שרייבט ווייטער:

— „וען מיר נעהמען זיך רעגולירען די פויליש־יודישע בעציהונגען, וועלכע זענען אונגעוועהנליך שארף געווארען צוליעב דעמאגאגיש־נאציאנאליסטישער אגיטאציע דארפען מיר זיך שטעלען אויף דעם שטאנדפונקט פון אייראפעאישע פרינציפען. מיר מוזען זיך אומקעהרען צו די אלטע פוילישע טראדיציעס פון טשאצקי און וועלעפאלסקי בנוגע צו יודען, מיר דארפען ענערגיש ארבייטען, כדי די יודישע מאסע זאל איינגעבירגערט ווערען

פאליטישער רעכנונג. דאס איז גראדע זעהר גוט. ד ע ר שטאנדפונקט פון פאליטישען ביזאנץ דארף שטענדיג ברענגען צום בעשלוס, אז ביי דעם, וועלכער פיהרט נ י ט קיין קאמפף געגען א גאנצען פאלק, געגען א פרעמדער נאציאנאלער נשמה, וועט דער א ק ט י ו ו שטענדיג זיין גרעסער פון דעם פאסיוו...

ווי געזאגט, די ווערטער פון דעם פרעזידענט פון דעם אויבערשטען פוילישען נאציאנאלען קאמיטעט פערדינען די בעסטע ברכות, הגם זיי האבען פערשפעטיגט כמעט אויף הונדערט יאהר, הגם דאס האט אבגעקאסט אזוי פיעל קרבנות און אזוי פיעל דערשטיקטע נאציאנאלע גייסט־אוצרות. מיר זענען יעדענפאלס צופריעדען... פאר די רוסינען, מיט וועלכע מיר פלעגען זיך א מאל פעראייניגען, כדי צוזאמען צו קעמפפען געגען דעם פוילישען דרוק. מיר זענען צופריעדען, וואס די רוסינען האבען עס שוין אזוי ווייט געבראכט. מיר זענען צופריעדען וויל ווידער זעהען מיר פאקטיש און פ־אקטיש, ווי א פאלק וואס קעמפפט ענטשלאסען און אייניג דערשלאגט זיך טאקי סוף כל סוף צו פאליטישען תכלית, מיר זעהען ווי אזוי מען דארף קעמפפען. דאס גאראנטירט אונז אויך א נצחון און צוקונפט. אויך מיר קאנען פעסט בלייבען ביי זיך און האפען, אז די פאליאקען וועלען דעם זעלביגען שטאנדפונקט פין נ א צ י א נ א ל ע ר א ו ט א נ א מ י ע אננעהמען אויך בנוגע צו אונז. ד ע ר ו ו י י ל זעהען מיר דאס ניט. ד ע ר ו ו י י ל זאגט ה' יאוואַרסקי גראד דעם הפך דערפון וואס מיר פאדערן.

2

ה' י א ו ו א ר ס ק י מאכט הנחות אויך פאר דער יודישער בעפעלקערונג, אבער די ארט און ווייזע ווי ער מאכט עס און דער בעזונדערער אופן פון זיין פ א ר מ י ל י ר ע ן די נייע פוילישע הנחות פאר יודען צווינגט אינז ניט נור צו גרויסער פארזיכט, נור בכלל צו זעהר גרויסע ספקות. זעלבסטפערשטענדליך, אויב מיר וועלען זיך נעהמען פ ע ר ג ־ ל י י כ ע ן די היינטיגע ווערטער פון דעם פרעזידענט פון פוילישען אויבערשטען נאציאנאל־קאמיטעט מיט דער יודישער לאגע אין פוילען פון צוויי הונדערט יאהר צוריק אדער פון הונדערט יאהר צוריק אדער אפילו פון צוויי יאהר צוריק אדער גאר טאקי פון נעכטיגען טאג, וואס מיר האבען איבערגעלעבט אין רוסיש פוילען, וועט אונז אנדערש ניט אויסקומען ווי נור צו לויבען דעם אלמעכטיגען גאט פאר זיינע נסים און שירים זינגען דער פוילישער מלוכה־חכמה. דער פערגלייכונגס־פרינציפ אבער איז זעהר געפעהרליך אין דעם ענין ר ע א ל ־ פ א ל י ט י ק.

שטעהענדיג אויף דעם דאזיגען שטאנדפונקט וואלטען מיר למשל

פינען אין די גרעניצען פון דעם פוילישען מלוכה־לעבען דאס רוב בעדינ־
גונגען פון א נאציאנאלער און קולטורעלער ענטוויקלונג, אז די רוסינען
זאלען דא געפינען זייער פיעמאנט.*) וואס זאל האבען אנ׳אנציהונגס־
קראפט פאר דער גאנצער רוסיניישער בעוועגונג״..

דאס איז זעהר קלוג געזאגט געווארען. ק ל ו ג — ווייל דאס איז,
קאן מען זאגען, דער א פ י צ י ע ל ע ר ע ס ט ר י י כ י ש ע ר
ש ט א נ ד פ ו נ ק ט, געגען וועלכע די פ ו י ל י ש ע פ א ל י ט י ק
האט געקעמפפט שטענדיג און היינט ווערט דער דאזיגער שטאנדפונקט אנ־
געניומען פון איהר. און עס איז זעלבסטפערשטענדליך נאך קלוגער, וואס ה׳
יאווארסקי זאגט ווייטער:

— „דעריבער קאנען מיר ניט אננעהמען קיין שום אנדערען שטאנד־
פונקט בנוגע צו דער רוסיניישער בעפעלקערונג, ווי נור געבען זיי נאציא־
נאלע אווטאנאמיע. מיר ווילען זיי לייכטער מאכען די אומבילדונג פון דעם
אונענטוויקעלטען ע ט נ א ג ר א פ י ש ע ן ה מ ו ן אין א בעווא־
טער אוקראיניישער נאציאנאליטעט, וועלכע זאל ארומנעהמען די גאנצע רו־
סיניש בעפעלקערונג. דערצו איז נויטיג, אז די אוקראיניש אינטעלע־
גענץ זאל האבען די ווייטעסטע מעגליכקייט זעלבסטשטענדיג צו רעגולי־
רען איהרע נאציאנאלע ענינים, אז די קולטור־ענטוויקעלונג פון די אוק־
ראינער זאל זיך ניט אנשטויסען אויף קיין שום שטערונגען פון אונזער
זייט. מיר דארפען זיך בעמיהען, אז די אונפערמיידליכע רייבונגען
צווישען צ ו ו י י נ א צ י א נ א ל י ט ע ט ע ן זאלען געבראכט וועי־
רען ביז צו א מינימום..״

און צום סוף זאגט נאך עטליכע אויסגעצייכענטע ווערטער דער ה׳
יאווארסקי:

״א קאמפף פון אונזער זייט גענען דער אוקראיניישער בעוועגונג, דאס
מיטהעלפען אזעלכע עלעמענטען וועלכע שטערען דער ענטוויקעלונג פון
דעם אוקראאיניישען בעוואוסטזיין ביי די רומיניש מאסען וואלט גע־
הייסען ניט נור שעדיגען די אוקראאינער, נאר אויך ש ו א כ ע ר מ א־
כ ע ן א ו נ ז ע ר א י י ג ע נ ע פ א ז י צ י ע א נ ט ק ע ג ע ן
רוסלאנד״...

ווי איהר זעהט איז אין די דאזיגע ווערטער זעהר פיעל פון געזונד־טען
פערשטאנד. דאס הייסט, עס האנדעלט זיך ניט נור ווענען פרינציפיעלער
אנערקענונג פון שכנה׳שער פרעמדער נאציאנאלטיעט, נור אויך ווענען

*) פריהערדיגער צענטר פון דער איטאליעניישער בעפרייאונגסבעווע־
גונג.

נען בעגאנגען געווארען פון דער דאמאליגער פוילישער געזעלשאפט און וועלכע האבען מיטגעהאלפען דער שעדליכער רוסיניש־ער פאליטיק פון דער עסטריכישער רעגירונג האבען שפעטער זעהר טייער אבגעקאסט...«

אין די עטליכע ווערטער שטעקט ניט נור אגרויסער שטיק געשיכ־טע פון נאציאנאלען קאמפף, נאר זעהר וויכטיגע פאר דער יודישער פאליטיק ווינקען און אנווייזונגען.

א דאנק דער פוילישער אונטערדריקונגס־פאליטיק זענען די רוסינען אויסגעוואקסען צו א גרויסער נאציאנאל־פאליטישער קראפט אין דעם עסטריך־אונגארישען פאליטישען סיסטעם. א דאנק דער פוילישער אונטערדריקונגס־פאליטיק איז דאס רוסינישע פאלק אויסגעשמיידען געווארען צו א שטארקען לעבענס—און קאמפפס־פעהיגען פאלק. אין דעם האבען זיך די פאליאקען געקאנט גוט איבערציי־גען שוין די לעצטע צעהן יאהר פאר דעם קריעג, דאס וועלען זיי געווויס בעזונדערס שטארק דערפיהלען נאך דער מלחמה. און עס שיינט אז די פאליאקען האבען דאס שוין פערשטאנען.

אין בערלין האבען ניט לאנג אנגעהויבען ערשיינען „פוילישע בלעטער", א האלב־מאנאט זשורנאל. דוקא ניט אויף פוילישער שפראך נאר אויף דייטש. דאס איז א מין אפיציאז פון דעם אויבערשטען פאלני־שען נאציאנאלקאמיטעט, ווייל אין דעם ערשטען נומער איז אבגעדרוקט אן ארטיקעל פון דעם פרעזידענט פון דעם דאזיגען הכסטען פוילישען נאציאנאל־קאמיטעט מיטגלידער פון דעם ווינער רייכסראט און פון דעם גאליציאנישען סיים, ה' יאוואָרס־קי. דער ארטיקעל טראגט דעם נאמען „אונזערע אויפגא־בען" און פארנעהמט זיך הויפטזעכליך מיט צוויי פראגען פון דער פוי־לישער פאליטיק: מיט דער רוסינישער פראגע און מיט דער יו־דישער.

אט די דאזיגע מאסגעבענדסטע פוילישע פערזענליקייט דער ה' יאוואָרסקי, שרייבט דארט וועגען די רוסינען פאלגענדע וויכטיגע ווערטער:

— „וי דער קריעג זאל זיך ניט ענדיגען אין דעם געביעט פון פוי־לען וועלען זיך געפינען אייניגע מיליאנען פון רוסינישער בעפעלקערונג. עס ליעגט אין די אינטערעסען פון אונזער לאנד, אז די דאזיגע בעפעל־קערונג זאל אויך ווייטער בלייבען דער מיטעלפונקט פון א געזונדען נא־ציאנאל ען לעבען פאר דער גאנצער אוקראינא, אז די רוסינען זאלען גע־

ליך טאלעראנטע בעציהונג צו אונז יודען מצד אונזערע אייגענע חברים.

אויף אונזער אייגענעם ביישפיעל וואלטען זיי דערזעהן ווי טיעף טראגיש עס איז דאס לעבען פון יודישען פאלק, וואס מ'ר זענען דאס פלייש פון זיין פלייש, זיינע בעסטע זאפטען.

פארוואס זאל דער יוד ניט טארען זיין א יוד א רעוואליוציאנער, א יוד א סאציאליסט, וואס קעמפט אין בעוואוסטזיין פון זיין אייגענער נאציאלער ווירדע, צוגלייך מיט דעם רוסישען, פראנצויזישען, דייטשען רעוואליוציאנער און סאציאליסט?

דער סאציאליז איז אינטערנאציאנאל, אבער ניט קאסמאפאליטיש.

דער קאסמאפאליטיזם, וואס איז פון יודען געשאפען געווארען — פון אונז מאכטלאזע, היימלאזע, ניט זיכערע אין מארגענדיגען טאג — דער קאסמאפאליטיזם האט געשפיעלט א ראלע, ער האט זי אבער שוין אויסגעשפיעלט, ער האט אבגעלעבט זיין צייט.

פ. ר ו ט ע נ ב ע ר ג.

פוילישע הנחות

1.

זעלבסטפערשטענדליך האט מען זיך געדארפט דערויף ריכטען. די נויטוענדיגקייט צו געהען אויף פשרות און אנערקענען חוץ דער פוילישער נאציאנאלער נשמה נאך אנדערע, א פרעמדע נאציאנאלע נשמה, אבזאגען זיך פון דעם וואונש אונבעדינגט צו פאלאניזירען א פרעמד פאלק נור דערפאר ווייל עס לעבט אויף דעמזעלבען שטח ערד. דאס האבען די פוילישע פאליטיקער געלערנט ניט פון דער פוילישער־יודישער געשיכטע. דערצו האט זיי געבראכט דער קאמפף, וואס זיי האבען פון כמה יאהרען געפיהרט מיט די רוסינען. אנדאלטער קאמפף איז דאס און געליטען האט שרעקליך פון דער רציחה פון דער שליאכטא די רוסינישע בעפעלקערונג. נאך אין די פיערציגער יאהרען פון דעם פאריגען יאהרהונדערט האט דער גרויסער פוילישער גענייע אדאם מיצקעוויטש מזהיר געוועזן די שליאכטא, אז זי זאל ניט איבערציהען צו שטארק די סטרונעס, זי זאל זיך ניט בעציהען מיט אזוי פיעל פעראכטונג צו דער רוסינישער בעפעלקערונג, "ווייל דאס איז א גרויסער פאליטישער פעהלער, זעהר א געפעהרליכער פאר אונזערע אינטערעסען" (1833). וועגען די דאזיגע ווערטער פון מיצקעוויטש'ן שרייבט דער בעקאנטער פוילישער היסטאריקער פ ר א פ. א ש כ נ ז י: "ווירקליך, אט די אלע פעהלערען, וועלכע זע־

אבער די ציוניסטען און דער בונד דארפען זיך צופאסען צו די בעשליסען פון דעם לעבען.

* * *

די יודען, וואס זיינען צוזייט און צושפרייט איבער פארשיעדענע רוסישע סאציאליסטישע פארטייען, בעזונדערס די עמיגראנטען, באשעפטיגען זיך און זארגען וועגען די אינטערעסען פון דער גאנצער וועלט, פון אלע פאלקער, ניט נור פון גרויסע, נור אויך פון קליינע: פאליאקען, פינלענדער, סערבען, טערקען, ארמענען, אראבער... אמת, פון שטאנדפונקט פון די אינטערעסען פון דעם פראלעטא־יאט, אבער ניט פון יודען. יודישע נאציאנאלע אינטערעסען זיינען פאר זיי „שאוויניסטיש", „רעאקציאנער". די יודישע פראגע וועט פאר זיי געלייזט ווערען „ערשט און נור" מיט דעם אנקומען פון סאציאליזם. און בעריהרען די פראגע, אפילו דערמאנען נור דאס ווארט „יוד", איז ניט פאסיג, דערעסיג. פון א סאלידען מענשען —א יודען—איז מיר אויסגעקומען צו הערען: אויב מיר סאציאליסטען זאלען געהן שאפען א פאלעסטינא פ ר יודען, טו פארוואס זאלען מיד שוין ניט זעהן צי שאפען אויך אזא „פאלעסטינא" פאר די נעגרען, וועלכע קומען דאך אויך אב?

וועג די „רוסישע און פוילישע" סאציאליסטען־רעוואלוציאנערען, סאציאל דעמאקראטען, „פע — פע — עס — צעס", מאקסימאליסטען, אנארכיסטען, טעראריסטען — פון יודישער אבשטאמונג — וואלטען געקענט א קוק טהאן אויף זיך אזוי פין דער זייט, א הארך טהאן אויף זיך אזוי פון דער זייט, א הארך טהאן זיך אליין, רוהיג, מענשליך, מיט ליעבע און רחמנות, וואלטען ז׳ ערשט בעמערקט נאך די פיבעריש אויגען, נאך זייערע ליידענשאפטליכע פאנאטישע רייד, נאך דער צורודערטער אונרוהיגקייט זייערער, ווי פאלש, כיעך־טראגיש אונזער לאגע איז; וואלטען זיי פערשטאנען, ווי אזוי זיי אין זייער איבערוויגענדער מעהרהייט, פיזיש און גייסטיג טיפישע יודען, מיט אלע טיפישע גרויסע יודישע מעלות און חסרנות, ווי אזוי וועניג עהנליך זיי זענען צו „רוסען" פאר וועלכע זיי רעכענען זיך אויפריכטיג און רופען זיך אזוי עקשנות׳דיג; זיי וואלטען דערזעהן, ווי אזוי דאס אונבעוואוסטע פערשווייגען פון אונזער צוגעהעריגקייט צו יודען, און דאס אויסבעהאלטען זיך אונטער רוסישע פסעודאנימען אום צו פערשטעלען עטוואס, וואס לאזט זיך ניט פערשטעלען — אונזער יודישען עצם — און דאס קרוינען זיך מיט א טיטול, וואס הויבט אונז ניט אן צו קליידען — „אידעאלאגען פון רוסישען פראלעטאריאט" — ווי אזוי דאס אלץ רופט ארויס, אפשר אמאל אונבעוואוסט, אבער אלע מאל א ערנידריגענדע, פון אויבען אראב קוקענדע, אין בעסטען פאל אן אויסער־

דיאמעטראליש־געגענגעזעצטע לויט איהרע ציעלען און כוונות. אט ווי עס זיינען פערשיעדען דער כאראקטער און דער סאציאלער בעשטאנד פון די גרופען פון יוד׳ישען פאלק, וואס די ביידע ארגאניזאציעס פערטרעטען:

די ציוניסטען האבע, אויפגעמונטערט דאס בעוואוסטזיין פון אייגענער זעלבסטווירדע אין אונזער פאלק; זיי האבען איהם אנגעוויזען אויף דעם אייניגען אויסוועג ארץ ישראל. זיי האבען דארט אויפגעריכט יודישע קאלאניזאציע, יודישע אגריקולטור, נאציאנאלע קולטור און שפראך. אבער ביז דער לעצטער צייט האבען זיי זיך ניט גערעכענט מיט דעם וואס דער איבערוויעגענדען מעהרהייט פון יודישען פאלק וועט דאך אויסקומען נאך לאנג צו בלייבען אין רוסלאנד, וואו די בעדינגונגען פון זייער לעבען מוזען און דארפען גענדערט ווערען.

די בונדיסטען פערטרעטען די ארבייטער־עלעמענטען פון יודישען פאלק, האבען זיי אויסגעלערנט צו ק ע מ פ ע ן פאר זייער רעכט, אין רוסלאנד, וואו די יודען מוזען אויסקעמפפען זייער רעכט אויף א מענשליך ווירדיגע עקזיסטענץ, צוגלייך מיט אלע אנדערע רוסלענדישע נאציאנאליטעטען. זיי האבען אויסגעלערנט דאס, וואס די ציוניסטען האבען ניט גענקענט געבען. דאס, פון וואס דאס יודישע פאלק האט זיך שוין לאנג אבגעווהנט. אבער זייערע כחות האבען די בונדיסטען איבערגעשעצט. זיי האבען פערשפרייט צווישען דעם אומבעדיי טענדען און אונפראלעטארישען יודישען פראלעטאריאט אין רוסלאנד א פערבלענדעטע אילוזיע, אז עס עקזיסטירט א בריידערליכע ליעבע צו יודען בייַ די ניט־יודישע ארבייטער. אז עס איז מעגליך א יודישע נאציאנאל־קולטורעלע אויטאנאמיע אין רוסלאנד אהן א זעלבסשטענדיגע יודישע טעריטאריע, אז די יודען האבען פונקט אזעלכע רעכט אויף פוילען, ווי די פאליאקען. ערקלעהרענדיג די ציוניסטישע בעווענונג פאר „רעאקציאנער", די קאלאניזאציע אין ארץ־ישראל פאר „שעדליך" און די אויפריכטונג פון א פאליטיש־אונאבהענגיגען ארץ ישראל פאר אן אוטאפיע".

די ציוניסטען און בונדיסטען שטעלען פאר מיט זיך פערשיעדענע כחות פון יודישען פאלק, וואס מאכען איינע די אנדערע גאנץ, וואס נויטיגען זיך איינע אין די אנדערע.

אין זיין צייט איז דער קאמפף צווישען זיי געווען נאטירליך און ניצליך. איצט איז ער שעדליך. איצט איז זייער חוב צו פעראייניגען זיך ווייל צוזאמען זיינען זיי א גרויסע מאכט, בעזונדער זיינען זיי מאכטלאז

דאס איצטיגע לעבען האט דערווידערט פיעל וויכטיגערע „אנגענומענע בעשליסע", איידער די ציוניסטישע און בונדיסטישע. דאס לעבען וועט זיך ניט צופאסען צו די בעשליסע פון די בונדיסטען און ציוניסטען.

זי אונז אויך ניט.

אונזער הויפט־געגנער וועלען מיר געפינען אין אונזערע אייגענע רייהען—די סאציאליסטען, בונדיסטען, ציוניסטען, טעריטאריאליסטען, אידישיסטען, העברעאיסטען, אסימילאטארען, אלע גלייך אונטאלעראנט, „אונפעהלבאר" פאנאטיש, געגענזייטיג פערפיינדעט, גייסטיג פערקרי־פעלט דורך אונזער אונגליקליכען לעבען, צוריסען און צואוואורפען.

וועו אנדערע פעלקער האבען אין דער איצטיגער אויסערגעווענליך שווערער צייט געקענט פעראייניגען דיאמעטראל־ענטגעגענגעזעצטע סא־ציאלע עלעמענטען, מוזען מיר יודען אויך טהאן דאס זעלבע. און מיר קע־נען דאס. מיר דארפען נור זיך צווינגען צו זיין טאלעראנט איינער צום אנדערן. כאטש צייטווייליג, כאטש נור איצט.

אלע יודישע כחות דארפען פעראייניגט און אנגעוועגדעט ווערען צו איין ציעל, צו אינזער איינציגער רעטונג—צו בעשאפען א מיטעלפונקט פון אונזער נאציאנאלער קולטור, אונזער אי׳אייגענעם שטאאט, וואס אהן איהם קען ניט געלעזט ווערען די יודישע פראגע, קען ניט אבגעשאפט וע־רען דער אנטיסעמיטיזם, קען ניס דערגרייכט ווערען קיין גלייכבערעכטי־גונג: ערגיץ ניט, אפילו דארט ניט, וואו יודען געניסען שוין גלייכבערעכטיגונג.

אונטער דער פאהן פון רעליגיע און טראדיציע, איהר איינציגען צופלוכט, איהר איינציגען שוץ, האט די מאסע פון יודישען פאלק איינגע־האלטען און דערטראגען צו אונז, דורך יאהרטויזענדע פון ליידען און פערפאלגונגען, אונזער נאציאנאלען מהות. און פאר איהם שטעלט זי זיך איין אויך איצט—פערטיידיגט איהם מיט ליידען און בלוט.

און די אויבערשטע שיכטען אונזערע, וועמען עס לעבט זיך פארט בעסער ווי דער פאלקס־מאסע, קענען אפילו איצט ניט, אין דיעזער שרע־קליכער, אויסערגעווענליכער צייט, אין קיין פרט ניט נאכגעבען איינע די אנדערע, קענען בשום אופן זיך ניט צוזאמענרעדען.

פאראן צווישען אונז פערשיעדענע סארטען יודען; פערשטאקטע, געלד־גייציגע, שרעקענדיגע—נאר ווייניג סימפאטישע פערזאנען. אזוי האט דאס לעבען זיי בעשאפען. אנדערש לעבען און דענקען קענען זיי ניט.

אבער אונזערע אקטיווע, פארטגעשריטענע קרעפטען—וואס האבען זיי געטהאן?

צווייי יודישע נאציאנאלע פאליטישע ארגאניזאציעס האבען מיר—ציוניסטען און בונדיסטען. זיי האבען פאר די לעצטע יאהר־צעהנדליגע אויפגעטהאן ארבייט פון גרויסער היסטארישער וויכטיגקייט פאר׳ן יודישען פאלק. אבער יעדע א פון זיי—ען ארבי׳ט פערשיעדענע, אן איינזייטיגע, א

דעם אלגעמיין־מענשליכען פארשריט און קולטור.

אונזער אייגענעם גלויבען אין אונזער רעכט, און אז אנדערע זאלען אנערקענען אונזער רעכט אויף אן אונאבהענגיגער נאציאנאלער עקזיסטענץ, אויף אן אייגענעם שטאאט — אט דעם גלויבען און אט די אנערקענונג קאנען מיר בעקומען נאר מיט וואפען אין יודישע הענד, נאר יעמאלט וועלען מיר וועלען פערגיסען אונזער יודיש בלוט. א ו י ף יענעם לאנד און פ א ר יענעם לאנד. ווי קליין אונזער ארמעע זאל ניט זיין, א י ו ד י ש ע זאל זי זיין.

אין קרימער קריעג האט פיעמאנט אריסגעשטעלט 15 טויזענט סאלדאטען און דערמיט האט זיך אנגעפאנגען די פעראייניגונג פון דעם מאדערנעם איטאליען. איצט שלאגט זיך אין א ברודער־מלחמה אויף די שלאכטפעלדער 700 טויזענד יודען, פון קיינעם ניט בעמערקט, פון קיינעם אין קיין חשבון ניט אריינגענומען. וועלכע מען זאל ניט רעכענען די פערשטארקטע העצע אויף יודען אין רוסלאנד.—

נור אויף אזא וועג קענען מיר אויסגלייכען אונזערע נשמות, קענען מיר פיזיש און מאראליש געזונט מאכען דאס פערמאטעוטע, איבער דער גאנצער וועלט צוזייטע און צושפרייטע יודישע פאלק, וואס איז אזוי וויכטיג און נויטיג פאר'ן לעבען. נור אונטער אזא בעדינגונג קענען מיר וועלן א געזונטער און נוציגער עלעמענט צוגלייך מיט אלע אנדערע בירגער אין די שטאאטען אין וועלכע מיר לעבען און וועלען לעבען, וועמען מיר האבען בעצאהלט אזא מוראדיגען צינז מיט אונזערע ארבייט, מיט אונזערע ליידען, מיט אונזער בלוט. וויל אלע יודען וועט מען דאך קיין ארץ ישראל ניט אריבערפיהרען. נור אונטער אזא בעדינגונג קען מקוים וועלן א ווירקליכע, און ניט קיין פיקטיוע, גליי־כבערעכטיגונג פון די יודען, ד. ה. אונזער רעכט אויף א מענשליך־ווירדיגען לעבען—די „גליי־כבערעכטיגונג", אויף וועלכער מיר האבען א פולע רעכט, א רעכט, וועלכע קיינער קען ניט בעצווייפלען, קיינער קען ניט בעשטרייטען, א רעכט וואס די איבערגעבליבענע יודען אין רוסלאנד וועלען פערטיידיגען ניט מיט שתדלנות, נאר דורכ'ן קאמפף.

* * *

יעדער ניט איד, פון עקסטרעמסטען קאנסערוואטאר, רעאקציאנער און אפילו אפענעם אנט־סעמיט, ביז דעם עקסטרעמסטען רעוואלוציאנער, סאצ־יאליסט, וועט אונז פערשטעהן, וועט מיט אונז מיטפיהלען און אונז העלפען, און פיעלע העלפען שוין. בלויז די „צו שעהן־ג־יסטיגע" רוסישע אינטעליגענץ, ויעלכע מיר איידען גופא האבען קאסמאפאליטיזירט און נאציאנאל דעמאראליזירט, זי וועט ניט זיין מיט אונז, אבער שטערען וועט

בייטען און אויסנוצען זי פאר א גרעסערע אינציאטיוו דאס וועט בעווייזען די צוקונפט. אבער א סך וויכטיגע מאמענטען איבערצייגען, אז גראד דער דאזיגער וועג, א שמאלער אין שווערער, איז דער איינציגער וועג, אויף וועלכען א פאלק אהן א לאנד און מאכט קאן האפען ביי די איצטיגע אומשטענדען דערשלעפען זיין פראבלעם צו דער אינטערנאציאנאלער ארענע.

וו. זשאבאטינסקי

אויפ'ן שוועל*)

„איך האב פערשטאנען, אז אין דער איצטיגער גרויסער וועלט-טראגעדיע איז דער חוב פון יעדען יודען זיך צו אפפערען נור פאר זיין אייגען פאלק, פאר דאס יודישע פאלק.

און לויט מיינע כחות האב איך געגומען ארבייטען אין דער ריכטונג.

הונדערטע מענשען פון פערשיעדענע לענדער, פון פערשיעדענע געזעלשאלפטליכע שטופען, איבערצייגונגען און גלויבונגען, יודען און ניט-יודען, מיט וועמען איך בין געקומען אין בעריהרונג צוליעב דיעזער אנגעלעגענהייט, האבען מיט זייער פערהאלטען זיך צו דעם, מיך בעפעסטיגט אין דער איבערצייגונג, אז איך שטעה אויף'ן ריכטיגען וועג. צוערשט א סקעפטישע, און מצד פון פיעלע יודען א נעגאטיוו, פלעגט זיך די שטעלונג איבערבייטען אין א סימפאטישע, און דערנאך אין א סאלידארע.

אין פערשיעדענע ערטער האב איך זיך אנגעשטויסען אויף עהנליכע איניציאטיוועס פון איינצעלנע פערזאנען און גאנצע גרופען מיט די זעלבע פלענער און ציעלען, אפט אויסגעדריקט מיט דיזעלבע ווערטער.

אונזערע זיידעס האבען געזעהען די ווידערגעבורט פון אלטען גרי-כענלאנד, אונזערע פאטערס — די ערוואכונג פון גרויסען רוים, די פעראיי-ניגונג פון איטאליען. נאך אין אונזער געדעכניס און פאר אונזערע אויגען האבען די סערבען און בולגארען אראבגעווארפען פון זיך דעם שקלאפען-יאך און מיט זייער בלוט האבען זיי געוואונען פאר זייערע קינדער דאס רעכט אויף א זעלבסשטענדיגען לעבען. זרייען, מענשליך-ווירדיגען לעבען — אום צו קענען ארבייטען צוזאמען און צוגלייך מיט פיעלע אנדערע פעלקער — גרויסע און קליינע — וועלכע זיינען אלע גלייך וויכטיג און ווערטפול — פאר

*) פונ'ם בוך „די וויעדערגעבורט פונ'ם יודישען פאלק"

אנדער זייט. מיר פאדערן א־צט א אינטענסיווערע פאליטישע ארבייט, אויסגאבע פון פאליטישער ליטעראטור, און אזוי ווייטער. דערבי פערמאכן מיר אבער ניט די אויגען אויף דעם, אז די אויפגאבען פון אונזערע פערטרעטער וועט אין אזא צייט זיין אויסערארדענטליך שווער. די הויפט־שווערigkeit בעשטעהט אבער ניט אין דעם, וואס מען דארף עמיצען אי־בערצייגען; דאס שווערסטע איז צו צווינגען ע ו נ ס ט א ו י ס צ ו־ה ע ר ע ן. בעזונדערס שווער איז עס אין דעם געגענווערטיגען מאמענט, ווען ביי דער מענשהייט איז איצט אזא ענגער, ביז גאר בעגרענצטער גע־זיכטס־קרייז. איך מוז ווידער איבערחזרן דעם פערגלייך, וועלכער איז צום בעדויערן פיעל צו ריכטיג. דער ציוניזם ריזיקירט צו אבוואלגערן זיך די גאנצע מלחמה־צייט אין דעם טונקעלען קעלער, וואו עס ליגען עספעראנ־טא, וועגעטאריאניזם, פעמיניזם — גאנץ סימפאטישע, אבער ניט אקטועלע זאכען. בשעת איך בין ארומגערייזט איבער א־יראפא האב איך עס אויף איטליכען שריט (א חוץ אין ענגלאנד) דייטליך געמערקט און געפיהלט: מיר זענען ניט אריין אינ׳ם געזיכטס־קרייז. און אט אן דעם קאן זיך פא־טאל צושמעטערן אפילו די גרעסטע ענערגיע. דער בולטעסטער סימפטאם פון אונזערער „ניט אקטואליטעט" איז די האלטונג פון דער איראפעאישער פרעסע. הונדערטער מאל האבען מיר געזעהן, ווי, בעהאנדלענדיג די אראב־לעמען פונ׳ם נאהענטען מזרח, האט זי דערמאנט אי וועגען די אראבער, אי וועגען די ארמענער, אי אפילו וועגען די מאראניטען — נור ניט וועגען אונז. וועגען אונז האט מען גאנץ פשוט, אהן א שום כוונה, פארגעסען, ווייל מיר האבען נישט פערשטאנען צו טרעפען אין דער אינטערעסענספערע פון דער מלחמה־פיהרענדער אייראפא.

אין דער היגזיכט האט דער אלעקסאנדריער באטאליאן געגעבען אונז א פראקטישע נוצליכע לעקציע. הגם ס׳זענען אונגענומען געווארען אלע מיטלען, כדי צו פערהיימליכען די גאנצע געשיכטע, האט זי זיך דאך תיכף ומיד פערשפרייט איבער דער פרעסע פון דער גאנצער וועלט. די „אסעמי־טישסטע" בלעטער, וועלכע פלעגען זיך קיינמאל ניט אברופען אפילו אויף אונזערע קאנגרעסען, האבען געמאכט פון דעם באטאליאן א געשעהעניש. ניט איבערטרייבענד־ג אויף קיין האר ניט די גרויס פון דעמדאזיגען גע־שעהניש, ניט דעם ווערט פונ׳ם גאנצען טומעל, מוז מען דאך מאכען פון דעם דערמאנטען פאקט איין פראקטישען אויספיהר: מסתמא האבען מיר דערמיט געטראפען אין דעם פערכשופטען געזיכטס־קרייז. צי עס איז פעסט, צי ס׳איז אויף לאנג — דאס איז שוין אנ׳אנדער פראגע; די אלעק־סאנדריער וואלאנטערען איז אבער דאר, ווי עס שיינט, געלונגען אינסטינק־טיוו אנצוטאפען די ריכטיגע שטעגעלע. צי עס וועט געלונגען אויס

וועלכער די ענגלישע מאכט האט, לויט איהר אייגענער איניציאטיווע, ארומ־
געשטעלט דעם באטאליאן איז קלאר און אונבעשטרייטבאר איינס: פון
זייער זייט איז דאס געווען א ציוניסטישע דעמאנסטראציע. מיר וועלען
מאכען א גרויסען פעהלער, אויב מיר וועלען אונטערשעצען דעם פרינציפיע־
לען וועדטה פון דער דאזיגער דעמאנסטראציע, די בעדייטונג פון א פאלי־
טישען פרעצעדענט.

בטבע האבען די ענגלענדער גאר ניט אזוי גערן אזעלכע דעמאנסטרא־
ציעס; בפרט נאך אויף אזא עדעלען געביעט, ווי א מיליטעריש אונטער־
נעהמונג. בשעת מען איז אין לאנדאן געקומען צום גענאנק שאפען
א ספעציעל־יודישען באטאליאן פון ענגלישע סאלדאטען — עס איז נאך
געווען אין סאמע אנהויב פון מלחמה, אהן א שום ציוניסטישען חאראקטער,
— האט די ענגלישע מיליטער־מאכט ניט געגעבען דערצו איהר הסכמה,
ווייל זי האט ניט געוואלט שאפען א פרעצעדענטס־פאל. אז מען האט אנ־
געהויבען די רעקרוטירונג אין אירלאנד איז עס אויך געווען א גרויסע
פראגע צי מען וועט געבען די אירלענדישע פרייוויליגע די פריווילעגיע
פון א בעזונדערער אויפשריפט אויף די עפאלעטען: „אירלאנד". די מילי־
טעריש מאכט האט זיך לאנג מיישב געווען ניט וועלענדיג שאפען א פרע־
צעדענט. די ענגלענדער זענען קארג אויף פרעצעדענטען, ווייל זיי גע־
בען זיי צו א גרויסע בעדייטונג. זייער גאנצע פאליטיק איז געבויט אויף
פרעצענדענטען. נאר א דאנק דער אייגענארטיגער ענגלישער פסיכאלאגיע,
זייער פון קדמונים גע'ירשנ'טער, האלב־רעליגיעזער אכטונג צו אזעלכע
בעגריפען, ווי ציון, ישראל, אויפלעבונג אויף דער ערד פון די נביאים
— נאר א דאנק דעם איז עס מעגליך געווען, אז אין דעם פאל זאל געשא־
פען ווערען א פרעצעדענט, וואס האט אננענומען אזא דעמאנסטראטיוע
פארם. איהר דעמאנסטראטיוער חאראקטער איז נאך בעזונדערס אינטע־
רעסאנט דערמיט, וואס דאס אלץ איז געשעהען אין עגיפטען, כמעט פאר
די אויגען פון די פיהרער פון דער אראבישע נאציאנאלער בעוועגונג. איר
וואלט זייער און זייער געראטען אונזער פאליטיקער ניט צו פערמאכען
אויף דעם אלעמען די אויגען און ניט אבשטופען פון זיך דעם פרעצעדענט,
וועלכער האט זיין געווייסע בעדי טונג און אויף וועלכען מען וועט זיך נאך
דארפען בעציהען. דאס איז אייגער פון יענע ברונענס, אין וועלכען מען
טאר ניט שפייען, בפרט, אז עס'איז פאר קיינעם ניט קיין סוד, דאס שוין
איצט קומט אויס אין די „ספערען" צו בעציהען זיך אלץ עפטער און עפטער
אויך דעם אלעקסאנדריער הייפעל בעשיידענע יונגע מענשען מיט א גרוי־
סער נשמה.

זייער ארויסטרעטונג פערדינט אבער אופמערקזאמקייט נאך פון אנ־

מען האט צוליעב דעם ענין ספעציעל קאמאנדירט פון קאירא, צוגויפגערופען א מיטינג פון דער יוגענד און האט זיך צו איהר דירעקט געווענדעט מיט דעם פארשלאג, וועלכען זי האט אויך גלייך אויפ'ן ארט אנגענומען. *Ante factum*, לכתחילה, איז דאס געווען א שריט, געגען וועלכען מען האט געקאנט ארויסשטעלען א סך געגען־מיינונגען און ערוידערונגען. *Post factum* אבער, בדעבד, איז דאס אן'ארויסטרעטונג, וועלכע האט איהרע בלי שום ספוק פאזיטיוע פאליטישע בעדייטונג.

ביי אונז האט דער דאזיגער שריט באגעגענט א שטרענגע קריטיק — טיילווייז אויך א געוויסענסלאזע, מענשען, וועלכע זיצען זיך רוהיג אין זייערע ווייכע שטוהלען; מענשען, וועלכע מען קען ניט איינבעטען פאהרען קיין פאריז אדער אלעקסאנדריען מכח א ציוניסטישען ענין, ווייל אינ'ם ים זענען פאראן שווים־מינען און אונטערוואסערשיפלעך, — אזעלכע מענשען האבען געדארפט, דוכט זיך מיר, האלטען די הענד ביי די זייטען און דעם מויל פארמאכט ווען עס האנדעלט זיך וועגען דער יוגענד וואס טהוט איהר זאך אונטער דעם שראפנעלען־רעגען. ריכטיג צי פאלש, אבער די יונגע חברים אונזערע זענען געגאנגען אויף דעם נאר אין נאמען פון דער ציוניסטישער אידעע. זיי וואלטען אויך געקענט פערבלייבען אין דער אנגענעהמער פאזע פון ליידיג־געהערס אונטער דעם פרעכטיגען הימעל פון אלעקסאנדריע. די עגיפטישע רעגיערונג האט זיי גארנטירט א פאלקאמע אונפערלעצליכקייט אוי זיי געשיצט געגען אקע פערפאלגונגען מצד זייערע קאנסולען. קיינער האט זיי ניט געצוואונגען און קיינער האט זיי נישט געשטופט. זיי זענען געגאנגען, ווייל זיי האבען אזוי פערשטאנען זייער נאציאנאלען חוב.

זיי האבען געליטען גרויסע פערלוסטען; א סך זענען פערוואונדעט געווארען, אפילו יענע, וועלכע רעכענען זייער קרבן פאר א נוצלאזען און שעדליכען מוזען זיך נידריג בוקען פאר די דאזיגע מענשען.

מיר בעגניגענען זיך אבער ניט מיט שיקען זיי פונדערווייטענס אונזער בעוואונדערונג, גרוס און דאנק. מיר שעצען אויך אב דעם בעשטימטען פאליטישען ווערטה פון זייער טהאט. אלס א י ו ד י ש ע דעמאנסטראציע, אלס א פערזוך דעמאנסטראטיוו צו דאקומענטירען דעם יודישען נאציאנאלען רצון, קאן, נאטירליך, דער דאזיגער באטאליאן ניט שפיעלען קיין גרויסע ראלע. אבער אונזערע קריטיקער האבען איבערזעהען און ניט ריכטיג אבגעשאצט אין דעם אלעמען די ע נ ג ל י ש ע דעמאנסטראציע, וואס האט זיך אזוי בולט אויסגעדריקט אין דער בעציהונג צו דעם דאזיגען קליינעם באטאליאן. פון די אלע ארומיגע פרטים, וואס זענען אונז בעקאנט, פון דער גאנצער אויסערליכער פארם, פון דער דעקאראציע, מיט

די טריבונע

No. 2 — 1 נאוועמבער 1915 — קאָפענהאגען

אלעקסאנדריעער באטאליאן

שוין ניט איין מאל איז אויסגעקומען, סיי אין דער פרעסע און סיי מינדליך, ערקלערען און אנווייזען אויף דעם, אז אונטערן פאפולערען וואָרט „לעגיאן" ווערען ביי אונז פערשטאנען און צונויפגעמישט צוויי, גאנץ פערשיעדענע זאכען: אײנע פון זיי—איז דער גערדאנק וועגען פאר מירען אין פערשיעדענע לענדער א בעדייטענדען יודישען קאנטיגענט, וועלכער זאל זיך בעטייליגען אין דער עווענטועלער אקופאציע פון ארץ־ישראל דורך די ארמיעס פון פיער־פערבאנד. וועגען דעמראזיגען פלאן האב איך ניט בדעה דא צו רעדען.

א גאנץ אנדערע זאך איז דער באטאליאן פון די היימלאז־געווארענע פאלעסטינער יודען, וועלכער געפינט זיך איצט אויף גאליפאלי, דער אזוי־גערופענער „ציון־מול־טראנספארט־קארפוס", וועגען אים וויל איך ארויס זאגען אייניגע געדאנקען.

ס׳זענען פאראן האנדלונגען בנוגע צו וועלכע דאס יודישע דענקען ערלויבט צווייערליי בעציהונגען: לכתחילה און בדיעבד, דאס הייסט, *ante factum* און *post factum* אויב מען וועט אייך פרעגען ערב אזא מין האנדלונג, צי מען דארף עס טהאן, וועט איהר ענטפערען: ניין, דאס דארף מען ניט טהאן. אויב אבער די האנדלונג האט שוין פאסירט, קומט אייך אויס ניט אנדערש ווי נאר סאנקציאנירען זי. אט צו דערדאזיגער קאטעגאריע געהערט אויך דער אלעקסאנדריער באטאליאן.

זיינע גרינדער האבען געהאט בדעה צו ארגאניזירען א שלאכט־טאליאן און אויסשליסליך פאר אפעראציעס אין פאלעסטינא. וועגן די עגיפטישע מיליטער־מאכט האט געענטפערט, אז זי קען איהם פארלויפיג אויפנעהמען נאר אינ׳ם טראנספארט־דיענסט און אהן א פערפליכטונג צו פערוועגדען נאר ביי אפעראציעס אין פאלעסטינא, האט דער גרינדונגס־קאמיטעט געפונען, אז אויף דעם קאן ער ניט מסכים זיין און האט געמוען צוריק זיין פארשלאג. דעמאלט האט דער פאלקאוניק פאטערסאן, וועלכען

Di Tribune *Nr. 2*

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אינהאלט:

וו. זשאבאטינסקי	אלעקסאנדריער באטאליאן	1
פ. רוטענבערג	אויפ'ן שוועל	5
בן־אליהו	פוילישע הנחות	10
מ. גראסמאן	דער אנהויב	18
ה. ל. גארדאן	פון ירדן צום נילוס	27
אפקלאנגען און נאטיצען		30

פרייז: 25 אוירעס, 30 פפענג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN.

„DI TRIBUNE"

Soldenfeldtsgade 1.

1915.

עס ווערן אנגענומען אבאנענטען אויפ'ן נייעם זשורנאל

„די טריבונע"

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אונטער דער רעדאקציע פון מ. גראסמאן.

ביי דער נאהענטער מיטארבייטערשאפט פון

וו זאבאטינסקי און ש. ראפאפארט (אנ־סקי)

„די טריבונע" ווערט געווירען אין א מאמענט פון א וועלט־קריזיס, און האט נאר איין ציעל: זי ווען רופען [illegible] יודישע פאלק צו אנ'אקטיווער ראלע אין דער איצטי־גער גרויסער צייט. איהר ל[illegible]: אקטיוויזם. איהרע קאנקרעטע פאדערונ־גען זיינען: אלוועלטליכער יודישער קאנגרעס, גלייכבערעכטיגונג, ארץ ישראל.

יעדעס ביכל ווערט ענטהאלטען 32 זייטען.

אבאנעמענטס־פרייז: א קווארטאל 1 קר. 50 א.

אדרעס פון דער רעדאקציע און קאנטאר:

„Di Tribune," Soldenfeldtsgade I. København. B. Byen 18 23 y

דינסטאג, ד. 2־טען נאוועמבער, האלב 9 אזייגער אין אוועגד, ווערט אין סטודענטער הויז סטודיסטרעדע 1 (גרויסער זאל) פארקומען די ערשטע לעקציע פון בעקאנטען

יודישען זשורנאליסט

ה. וולאדימיר גראסמאן

אויף דער טעמא:

פוילענס שיקזאל און

די פוילישׂ יודישע פראגע

בילעטען צו: קראנצער 2,00 1.00 150, און 50 אוירעס בעקומט מען אין בערלינגסקע טידענדעס בוכגעשעפט, ראטהויזפלאץ, פאליטיקענס בוכגעשעפט, ראטהויזפלאץ, ביים יודישען בארבירער דאנאוויטש פילעטרעדע 78 און אין דער דרוקעריי פון דער יודישער פאלקסצייטונג לארטביערנסטרעדע 23 פארטער.

Trykt i „Jødisk Folketidende"s Trykkeri A-S. Larsbjørnstræde 23

מיר האבען אזא שעהנעם צופלוס פון יוגענד, איז דער אינהאלט פון׳ם פארטיי־לעבען אויף קיין האר ניט רייכער געווארען. זיי זיינען „שטראם, געהארכזאם און טיכטיג", אבער דאס וואס מען רופט אן יוגענד, די היילי־גע אונצופריעדענקייט, די דורשט נאך הויכע בערג און שטארקע שטורעמס— דאס האבען זיי ניט געבראכט. מיר, מענשען פון פאריגען דור, בשעת מיר זיינען געשטאנען אין זייער היינטיגען עלטער, האבען מיר געשאפען דאס העלסינגפארסער פראגראם. וואס ברענגען זיי? וואס ווילען זיי? זיי זענען צופריעדען. צופריעדען — אין א פארטיי וואס שפיעלט זיך מיט שקלים אין א מאמענט ווען ארץ־ישראל שטעהט אויף דער לאטעריע. וועגען וואס טראכטען זיי, אונטער זייערע מאסקען פון יוגענד, אין אזא מאמענט? וועי־קען זיי די פערשלאפענע? פאדערען זיי מעשים, שריט, האמער־קלאנג? ניין: זיי פראטעסטירען געגען אבדרוקען פון געפעהרליכע אפיקורסות ווייסט איהר אן וועמען זיי דערמאהנען? אין גימנאזיע האבען מיר אלע געזעהען דעם בעקאנטען טיפ פון „ערשטען פון קלאס", פון „פערוויי אי־טשעניק" בלע"ז. ער איז געווען שטראם, געהארכזאם און טיכטיג. דער לעהרער איז געווען צופריעדען מיט איהם און ער איז געווען צופריעדען מיט׳ן לעהרער. זייער שעהן, זייער פיין. אבער פאר מיין זוהן ווינש איך ניט אזא כתר עלוי. יוגענד איז אן׳עהרען־ט־טעל, און ניט אלע די, וואס זיינען ניט־לאנג געבוירען געווארען האבען רעכט אויף איהם.

איהר זענט אייגער פון די, וואס האבען אויף איהם רעכט. איך דרוק אייער ענערגישע האנד, חבר, און ווארט.

אייער וו. זשאבאטינסקי.

פון דער רעדאקציע און קאנטאר

1) די רעדאקציע און קאנטאר זענען אפען טעגליך, א חוץ שבת, פון 10 ביז 12 פארמיטאג.

2) אונפעראגט צוגעשיקטע מאנוסקריפטען ווערען ניט אב־געשיקט צוריק.

3) אויף דער „טריבונע" קאן מען זיך אבאנירען אין אלע פאסטאנשטאלטען פון אייראפא.

4) אין אייגצעלפערקויף קאסט א נומער 25 אייראס, 30 פע־ניג, 35 סאנטים, 7 סענט.

Redaktor: M. Grossmann רעדאקטאר־ארויסגעבער: מ. גראסמאן.

פראגע וועגען לעגיאן. ווייל נאך וויכטיגער פון אלץ איז די פראגע וועגען דעם, צי דאס קליינע מאוס'ע ווערטעל „שא" וועט טאקי בלייבען א זיעגער און א הערשער אין אונזער פארטיי־וועלט. אזא סכנה איז פארהאן, דאס טארען מיר ניט אבלייקענען. דאס מאוס'ע ווערטעל האט שוין געזיעגט אפילו איבער אזעלכע מענשען, וואס אין פריהערדיגע צייטען זיינען זיי אליין געווען אפיקורסים. צווישען די, וועלכע האבען דערשטיקט. אייער בלאט דא — און צווישען די, וואס האבען דערשטיקט מיין וואָרט אין אנ'אנדער מדינה — געפינען זיך טהוער וואס אמאל זיינען זיי געווען אין דער שפיץ פון דער דעמאקראטישער פראקציע. דעמאלט האט מען אין דער לייטונג געקוקט אויף דער „פראקציע" ווי אויף א גרויסער סכנה. און א סכנה איז טאקי געווען: אין רוסלאנד האט די רעגיערונג ערנסט געסטראשעט מיט רעפרעסיעס געגען ציוניזם, ווייל זי האט געפונען, אז דער ציוניזם האט אנגעווארען זיין „רייניקייט" און איז פער'סמ'ט געווארען מיט דעמאקראטישע שטרעבונגען. און רוסלאנד איז דעמאלט געווען טאקי דאס גרונדלאנד פון דער בעווענגונג, און א חורבן פון דער רוסלענדער ארגאניזאציע וואלט דעמאלט געקענט בעגראבען דעם גאנצען ציוניזם אויף לאנגע יאהרען. דאס האט מען געזאגט די אפיקורסים פון דער „פראקציע", און דער מענש, וואס האט עס זיי געזאגט, האט געהייסען הערצל. און די גאנצע פראזעאלאגיע איז דאמאלט געווען דיזעלבע ווי היינט: סכנה, חורבן, ריסק און אייניגקייט. — היינט זיינען זיי אבגעשטארבען לעבעדיגערהייד; זיי טהוען גארנישט, זיי פערלאנגען גארנישט, נאר איין זאך ווייסען זיי נאך: אז זיי דערהערען דאס וואָרט „שא", הויבען זיי די הענד און שטיי־מען צו.

און א יונגען דור האבען זיי דערצויגען, וועלכער איז עהנליך זיינע דערציהער. איך ווייס, חבר, אז א סטודענטישע ארגאניזאציע אין דער שווייץ האט אויך פראטעסטירט געגען אייער אבדרוקען מיין אינטערוויו. דאס, וואס זיי זיינען „געגען לעגיאן" הארט מיך ניט; וואס האבען זיי געהערט דערפון? ווער האט מיט זיי געריעדט דערפון? וואס פאר א וועלטה האט א בעשלוס, וואס וועלט בעשלאסען אהן אנצוהערען דעם סני־גור? און סיי־ווי־סיי, א ו י ב דער „לעגיאן" וועט בעשאפען וועלען, וועל־לען דאך אלע מוזען געהן, א חוץ פחדנים...— ניט דאס הארט מיך. אבער דער „שא־גייסט" אין יונגע הערצער — דאס איז א נייע זאך, וואס פון איהר האבען מיר נאך ניט געהאט אין דערגעשיכטע. א מערקווירדיגע יו־גענד האבען מיר אין דער פארטיי; שוין לאנג קוק איך זיך צו צו איהר פון דערווייטענס, און איך וויס ניט פארוואס — עס ציעט עפעס ווי מיט קעלט פון איהר. א משונה'דיגע זאך: זינט די לעצטע פאר יאהרען, וואס

טאן. ליידער איז דאס ביי היינטיגע צייטען א זעלטענהייט, א מענש, וועל־כער האט ניט מורא פאר קיין זעקבסשטענדיגער מיינונג. מערקווירדיגע צייי־טען זיינען אנגעקומען אין דער ציוניסטישער פארטיי. מען נעהמט א מענ־שען, וואס האט אבגעגעבען אלע כחות פון געדאנק און ווארט אין דיענסט פון דער ציוניסטישער און נאציאנאלער זאך, א מענשען וואס האט שטענ־דיג בענוצט זיין ווארט נאר עהרליך און ערנסט, א מענשען, וואס פאר איהם איז די פען און דאס ווארט דאס איינציגע מיטעל אין זיין קאמפף פאר אמת, — מען נעהמט און מען פארמאכט איהם דאס מויל. ניט שרייי־בען זאל ער, ניט רעדען זאל ער. וויל ער לעזען א פארטראג, מוז מען איהם שטערען; וויל ער אבדרוקען א אינטערוויו, פארמאכט מען דאס בלאט. אזוי מיינט די היינטיגע ציוניסטישע לייטונג אויסנוצען די כחות, וואס זע־נען פארהאן אין דער פארטיי... איך קען דאס סיסטעם, עס איז ניט קיין נייעס. בשעת מיט א יאהר פינף צוריק האב איך אנגעפאנגען רעדען וועגען דער פוילישער שנאה האט מען מיר אויך פערמאכט דאס מויל. ער־גיין־וואו אין „אדעסקי נאוואסטי" האב איך געמוזט פארקריכען מיט מיינע מיינונגען, וועלכע מען האט דעמאלט געהאלטען פאר א געפעהרליכע אפיקורסות, וואס קען חלילה בעליידיגען דעם גוטען פריינד אונזערען — דעם פאליאק. ווי דאס האט זיך געענדיגט, דאס ווייסען ליידער אלע. אצינד וויל מען וויעדער דערווייזען די זעלבע „שטאטסמענישע" חכמה. וויעדער איז דא א גוטער פריינד אונזערער, דער טערק, וועלכער האט נאר־וואס דערוויזען זיין פריינדשאפט אין ארץ־ישראל, און וויעדער זאגט מען אונז „שא", און וויעדער וויל מען פיהרען די פארטיי אהן דאס פאלק, מיט פאר־בונדענע אויגען, אין א ריכטונג, וואו עס ערווארטעט איהם אנ׳ענטטוישונג, א סך ביטערער און שרעקליכער פון דער פוילישער. מען וויל פערמאכען אונז ביידע דאס מויל, חבר, און דערצו האט מען אויסגעזוכט א מאמענט, ווען א פערברעכערישע אפאטיע הערשט אין אלע פארטיי־ארגאנען, ווען די וויכטיגסטע ארבייט ווערט ניט געטאן, ווען אונגלויבליכע מעגליכקייטען זיינען פארהאן און ווערען ניט אויסגענוצט — אין אזא מאמענט וויל מען, אז מען זאל שווייגען! — זייט שטאלץ, חבר, וואס איהר האט אין זיך גע־פונען דעם מוטה אבצוזאגען זיך זיין א בעהעלפער פון שא־פאליטיק. אייער בלאט איז געווען א קליין בלאט און אנ׳ארים בלאט, אבער א סך נשמה איז אין איהם געווען אריינגעלעגט, און עס שטארבט אוועק צוליעב אנ־עדעלען אמת.

לאמיר אבער ארבייטען ווייטער, חבר. קודם־כל מוזען מיר ארביי־טען ווייטער צוליעב דעם אקטיוון פרינציפ, וואס פעהלט אין אונזער פארטיי. אבער אפשר איז ניט דאס, דאס ווייכטיגסטע, און אפילו ניט די

אנ׳אמעלער בריף צום רעדאקטאר פון „יוד. פאלקסצייטונג.״

מיר דרוקען דעם אפענעם בריף פון ה׳ וו. זשאבאטינסקי צום ה׳ מ. גראסמאן, רעדאקטאר פון דער קאפענהאגענער „יודישע פאלקסצייטונג״, וואס איז אבגעשטעלט געווארען צוליעב א קאנפליקט מיט די „רעגיערונגס־טרייע״ ציוניסטען און דעם א. ק. אין דער לעגיאן־פראגע, וויל דער בריף ענטהאלט אלגעמיינע אינטערעסאנטע און חאראקטעריסטישע געדאנקען. צוליעב טעכנישע אורזאכען איז ער ניט געדרוקט געווען אין דעם לעצטען נומער פון „יוד. פאלקסצ.״

די רעדאקציע.

אין דעם טאג, ווען איהר גיט ארויס דעם לעצטען נומער פון אייער בלאט, ווילט זיך מיר שיקען אייך פונדערווייטענס א גרוס. קודם כל איז דאס פשוט א גרוס פון א זשורנאליסט. כמעט מיין גאנץ לעבען שטעה איך אין אט־דעם פאך, איך האלט פון איהם א סך, איך קען איהם, און איך מוז אייך ארויסזאגען מיין הויכע הערואונדערונג פאר דער מערקווירדיגער ענערגיע מיט וועלכער א י י ן מענש, איינער אליין, אהן א שום שטיצ׳ענדיגע ליטעראריש הילף, איז געווען אימשטאנד אויסצוהאלטען אזעלכע דריי פערטעל יאהר ארבייט. איינזאם און אליין האט איהר געפיהרט אייער בלאט, און דאס איז באמת א י י ע ר בלאט, אויסשליסליך אייער; לויט אלע מאראלישע רעכט, זיינט איהר דער אינציגער בעל־הבית פון דער צייטונג, הגם אנדערע מענשען האבען דערצו געגעבען זייער גענלד, וויל א בלאט איז ניט קיין קראם, א בלאט געהערט ניט דעם, וועלכער גיט גענלד, נאר אויסשליסליך דעם, וועלכער גיט זיין נשמה. און אויב אצינד זיינען געקומען אט־די מענשען, וועלכע האבען נאר גענלד, און שטיצענדיג זיך אויף א מעכאנישע מאיריטעט צווינגען זיי אייך אדער צו ענדערן אייערע מיינונגען אדער צו פערמאכען א י י ע ר בלאט, — איז דאס א האנדלונג פון מאכט, ניט פון רעכט.

און צווייטענס וויל איך דריקען אייער האנד אלס א סימן פון דאנק. ס׳איז ניט קיין סוד אין אייער לעזער־קרייז, אז די צייטונג ווערט פארמאכט צוליעב דעם, וואס איהר האט אבגעדרוקט א אינטערוויו מיט מיר. לאזט מיר זאגען אייך א טיעפען דאנק, חבר, פאר דער גאסטפריינדליכקייט, וואס איהר האט מיר דערוויזען. איהר האט דעמאלט גאנץ קלאר געווארנט, אז איהר ריזיקירט מיט א שווערען קאנפליקט, און דאך האט איהר דאס גע־

דאס דריטע, נייטראלע, לאנד, וואו עס געפינט זיך דער צווייטער, לויט זיין גרויס, יודישער ישוב, איז בעפריינדעט, זעהער שטארק בעפריינדעט מיט די ערשטע צוויי. די צוויי פערבינדעטע פון רוסלאנד, וואו עס איז פערשמאכט און חרוב דער גאנצער 6 מיליאנען גרויסער יודישער ישוב, זענען אפיציעל די אייניגיגע בעסטע און די טרייסטע בעשיצער פון אונזערע פאליטישע און בירגערליכע רעכט; דאס דריטע נייטראלע לאנד פיהרט שוין עטליכע יאהר א שטארקען קאמפף געגען רוסלאנד, געגען רוסלאנדס יודען-פיינדליכער פאליטיק, האט אבגעבראכען דעם האנדעלס-אבמאך מיט רוסלאנד און איז געבליבען ביז איצט זעהער פיינדליך, ניט קוקענדיג אויף די קאלאסאלע מיליארדען-בעשטעלונגען פון דעם רוסישען קונד...

לארד רעדינג... בארען ראטשילד... יעקב שיף...

אט דאס איז א בילד פון אונזער שרעקליכער טראגעדיע. אט דאס איז דער שטענדיגער פלאנטער פון דעם יודישען לעבען. א סך יודישע טראגעדיעס האט אונז בעוויזען די איצטיגע וועלט-מלחלה, אזוי שארף און בולט האט זי אבער זיך ניט ארויסגעוויזען ווי אין דעם לעצטען פאל, וואס מוז פערצייכענט ווערען אין דער געשיכטע מיט די דאזיגע דריי קלינגענדע יודישע נעמען.

רוסלאנד דארף האבען געלד. רוסלאנד, וואס האט מיט דער יזדי-שער בעפעלקערונג אזוי פיעל... רוסלאנד האט נויטיג צו קריגען גע,ד אין די פעראייניגטע שטאטען, סיי ווי אין מטבעות, סיי אין קרעדיט פאר מוניציאן. רוסלאנד, וואס וויל ניט אנערקענען אונזערע בירגערליכע רעכט וויל אז מיר זאלען ניט שטערען, און ענגלאנד שיקט דעם יודישען לארד רעדינג קיין ניו יארק און ער לערנט דא בלק, מיט דעם יודישען באנקיר יעקב שיף. און פראנקרייך לאזט זיך צונויפרעדען דעם רוסישען פינאנץ מיניסטער בארק און דעם רוסישען פינאנסיסט ווישנעגראדסקי מיט'ן יודישען באנקיר ראט-שילד...

אויף דער סצענע זענען נור יודישע פיגורען, עכט יודישע...

ענגלאנד און פראנקרייך האבען יא בעקומען די אנלייהע אין ניו-יארק. די יודען שיף און זעליגמאן און גוגענהיים און כהן א. א. וו. א. א. וו. — אלץ לויטער יודען — האבען געגעבען דאס געלד.

האט עס דען געקאנט אנדערש זיין? זאלען מיר דען פערלירען די לעצטע חאפנונג אויף ענגלאנד און פראנקרייך? זאלען מיר בלייבען אינ-גאנצען איזאלירט אין דער וועלט? זאלען מיר בלייבען גאר אהן האפנונ-גען? נעהמט אונזער גאלד — די יודישע נשמה זאל ניט אויסגעהן.

נעהמט אונזער געלד

זאב וואלף.

ארום דריי מיליאן אידען און יעדער איד האט, הייסט דאס, בעקומען פון די אמעריקאנער אידען ארום 26 סענט שטיצע.

די בעלגיער זיינען ווילד־פרעמדע צום אמעריקאנער פאלק. די אמעריקאנער האבען זיי געשטיצט בלויז אויס גוטהארציגקייט און מיטגעפיהל צום פרעמדען אומגליק."

ה' הערמאלין, וועלכער האט נאך א צעהנ־יאהריגער הפסקה, בעזוכט דעם יודישען טעאטער, איז העכסט אויפגערעגט: "אלזא פון די יודישע בעלי־בתים, בעלי־הבית'טעס, יודישע אידעען, יודישע האפענונגען, יודישע שטרעבונגען און אונשולדיגע יודישע לעגענדען, — פון דעם אלעמען בין איך אריינגעפאלען אין אן אטמאספערע, וואס האט געשמעקט מיט שוועבעל און פעך, גיהנום, מאראלישע גזונקענהייט, פראסטיטוציאן; בילדער פון אויסגעלאסענע הייזער, צולאזענע פרויען, אבשטויסענדע מענער, זנות, קדשות און — פוי, איך האב אויפגעשוידערט.

דאס האט פארגעשטעלט אדלער, טהאמאשעווסקי, קעסלער און קענ־ליפצין!

"איז דאס דאס יודישע לעבען?" האב איך מיר געפרעגט. "אמת, איך בין שוין צעהן יאהר ניט געווען אין יודישען טעאטער, אבער איך האב ניט אויסגעפעהלט פון יודישען לעבען. איך וועל צוגעבען, אז יודען האבען פונקט אזוי פיעל הלבנה, ווי אנדערע פעלקער, אבער עס איז א ליעגען, א געמיינהייט, א פערפלוכטע פערלוימדונג, אז די יודישע פאמיליע, דאס יודישע לעבען האט קיין אנדערע אינטערעסאנטע טיפען אויסער קאדעטען, פראסטיטוטקעס, אפיום־רויכערער, הוראין־טרינקערס און קעשענע־גנבים!

איהר זאלט אבער ניט מיינען, ליעבער פרייגד, אז די אויבענדערמאנטע ציטאטען זענען אויך א בלאף. ניין, דאס איז גראד אנ'אמת ווארט פון א ערנסטען בלאט...

נ י ו־י א ר ק. —ס ק י

לארד רעדינג. בארון ראטשילד. יעקב שיף.

די דריי יודישע נעמען רעפרעזענטירען היינט דריי לענדער, דריי גרויסע וועלט־מלוכות, דריי גרויסע פעלקער. צוויי פון זיי האלטען מלחמה מיט די מיטעל־אייראפעאישע, דייטשע מלוכות, דאס דריטע לאנד, די מעכטיגע פעראייניגטע שטאטען, פארנעהמט זיך היינט מיט א בעזונדערער ספעציאליטעט — מיט נייטראליטעט. די ערשטע צוויי, זענען די פערבינדעטע פון רוסלאנד וואו עס געפינט זיך דער גרעסטער יודישער ישוב.

פאר אייך וועלען זיין נוצליך די פאר „ברעקלען" פון דער „ יודישער פרעסע, ווייל זיי דעקען אביסעל אויף דעם פארהאנג פון בלאף — און בעווייזען אייך דעם אמת'ן פנים פונ'ם ליעבען רייכען פעטער...

ה. א. וואלינער שרייבט:

„ניין און נייניציג פראצענט פון אלע יודען אין אמעריקא דענקען, אז אין אמעריקא איז בלאף, און דער איבריגער איין־אייניציגער פראצענט גלויבט אויך, אז אין אמעריקא האלט מען אין איין אונטערבלאפען, הויפ־טזעכליך דענקען זיי אזוי וועגען זייערע פיהרער און וועגען זייערע בעווועגונגען.

עס האט זיך בייַ אונז אויסגעארבייט א וועלט־אנשויאונג אזעלכע: וואו ערגיץ א שטרעבונג, א טעטיגקייט, א בעווועגונג, מוז זי האבען אן אונרייניעם קואל און א פערדעכטיגען ציעל. דער גרעסטער טייל פון אונ־זער עולם איז זיכער, אז אויב אימיצער שטעהט העכער פון אנדערע, איז עס בלויז דערפאר, ווייל ער איז א פעהיגערער שווינדלער און א געשייט־רער דעמאגאג. זיי ווייסען פאראוים, אז יעדער ערפאלג זייערער וועט קומען דורך אונרייניע מיטלען. זיי גלויבען ניט אין קיינעמס עהרליכקייט און רייַנקייט, און—די הויפט זאך—זיי גלויבען ניט, אויב אימיצער זאל גאר קענען גלויבען אין דעם, אויב דער אימיצער איז נאר ניט קיין גרינהארן אדער יאלד."

דער לייט־ארטיקעל: "דער בעלגישער רעליעף־פאנד האט געזאמע־לט א כ צ י ג מ י ל י א ן דאלער שטיצע, בעת דער אידישער רעליעף פאנד האט פאר דערזעלבער צייט געזאמעלט מיט גרויסע שווערקייטען קוים אכט הונדערט טויזענד דאלער, דאס הייסט—אין הונדערט מאל ווע־ניגער. אונזערע נישטיגע אכט הונדערט טויזענד דאלער זיינען געזאמעלט געווארען אין צ ע ה ן ח ד ש י ם. דער בעלגישער רעליעף־פאנד פלעגט בעקומען אכט הונדערט טויזענד דאלער אלע דריי טעג.

אויב מען זאל צוואווארפען די געזאמעלטע סומען אויף דער גאנצער אמעריקאנער בעפעלקערונג, האט יעדער אמעריקאנער געגעבען פאר'ן בעלגישען פאנד צו דאלער. אויב מען זאל אויסרעכענען פער קאפ וויפיעל מיר אידען האבען געגעבען פאר א ו נ ז ע ר ע מלחמה־קרבנות, וועט זיך אריסשטעלען, אז יעדער איד האט אין די צעהן חדשים געגעבען עטוואס מעהר ווי א קוואדער.

לויט דעם חשבון פון דער בעלגישער רעליעף־קאמיטע, האבען פון דעם קריעג דירעקט געליטטען ארום צוויי מיליאן בעלגיער און יעדער בע־לגיער האט הייסט עס בעקומען פון אמעריקא ארום 40 דאלער שטיצע. אין רוכלאנד און אין גאליציען האבען דירעקט געליטטען פון קריעג

אין אמעריקא.

(בלעטלעך פון א בריף)

„. . . די לעצטע צייט איז ביי אייך, אין „יוראפ", פאפולער געווא־רן אמעריקא, מיט וועלכער עס ווערן פערבונדען פיעל האפנונגען, ספע־ציעל יודישע. פון אומעטום הער איך רק: אמעריקא וועט קומען, אמערי־קא וועט שיצען, אמעריקא וועט העלפען; פון ניו־יארק וועט אנגעפיהרט ווערן אונזער יודישע פאליטיק, ליטעראטור און קונסט, קורץ, דער אמע־ריקאנער פעטער פונ׳ם גאלדענעם לאנד וועט ברענגען אויפ׳ן פאלק ישראל א ישועה. דורכדעם, וואס איהר חזרט איבער אפט דיזעלבע געדאנ־קען און מיינונגען, ווערן זיי פערוואנדעלט אין א גלויבען, וואס איז אבער גרעסטענ־טיילס ניט מעהר ווי א געפעהרליכע אילוזיע, וואס וועט נאר אבשוואכען אייערע אייגענע אקטיוויטעט און שעפפערישע קרעפטען. איך מיין, אז מען האט פיעל איבערטריבען די בעדייטונג פון אמעריקאנער יודענטום. דא איז נאך אלץ אין קינדער־וויגעלעך און ס׳איז ניט קיין צו־פאל, אז די „יאהודים" פיהרען דא אלעמען ביי דער נאז, ווייל עס זענען שליסליך די טיכטיגסטע עלעמענטען. די איבעריגע שיכטען הויבען זיך ערשט אן צו בעווענען; אפשר וועט טאקע דער קאנגרעס זיי אויפרודערען. דער איינציגער גוט ארגאניזירטער עלעמענט זיינען די ארבייטער, אבער זיי שטעהען אויף א זעהר נידעריגער מדרגה און זענען בכח משיג צו זיין נאר זייערע עלעמענטארסטע אינטערעסענט. די פ־צ, ס־ט, טיילווייז די סאצ. פעדעראציע זענען שוין די בעסטע פון עשרה מכות, אבער זיי אלע צוזאמען זענען א כח אפשר פון 10,000 ־ 7 מענשען. דא איז בלי שום ספוק א גרויסער פעלד פאר ארבייט. און פאר יעדען יודישען כלל־טהוער איז ביי איצטיגער צייט דער איינציגער פלאץ. אבער ... מען מוז זיך קענען שטופען, דורכרייסען, כדי צו געפינען א מעגליכקייט צו ארבייטען ווי עס בעפעהלען אייך אייערע איבערצייגונגען; מען מוז האבען אויסער פעהיגקייטען א מאסע ענערגיע, ניט וועניג חוצפה. אין אלגעמיין זענען דא זעהר וועניג אמת׳ע אידעאליסטען, און די וואס זענען עס, ווערען פער־לוירען. די אלגעמיינע אטמאספעע איז ווייט ניט קיין אנגענעהמע. לשם מצוה ווערט דא וועניג געטאן; אלס פניות, כבוד, אדער מייסטענס לשם ביזנעס.

צופעליג ליגט ביי מיר אויפ׳ן טיש אייניער פון די לעצטע נומערען פון „טאג" (נר 309). אויף קאטאווע שיק איך אייך דריי אויסשניטען פון דעמדאזיגען נומער, וואס ווילען אזוי צו זאגען ערגענצען מיינע ווערטער.

ברענגען איהם אין דער פרעסע, אין דער געזעלשאפט, שטעלען איהם אלס צענטראלע פראגע פון דעם בינטעל יודישע פראבלעמען. מען דארף מאביליזירען דערצו אונזער פרייע שטודירענדע יוגענד, וואס זאל זיך פערנעהמען מיט דער גרויסער פארבעריטענדער ארבייט. ס׳זענען פאראן טויזענדער פראגען און שאלות, וואס מוזען ערלעדיגט ווערען שוין איצט, כדי אינ׳ם נויטיגען מאמענט זאלען מיר שטעהען אויפ׳ן פאסטען פארבעריטעט און זיכער.

שוויץ, האלאנד, סקאנדינאוויען דארפען נעהמען די איניציאטיווע אין דער קאנגרעס־פראגע און שאפען א געמיינזאמען קאמיטעט אדער אב־האלטען א פארבעריטענדע קאנפערענץ. אויסערדעם מוז מען שטעלען די דאזיגע פראגע אויפ׳ן סדר־היום אויך אין די קריעגס־פיהרענדע לענדער, פערזוכען צו צושטערען דארטען די קראנקהאפטע געזעלשאפטליכע אפאטיע ארויסנעהמען די פאליטישע ארבייט פון יענע שוואכע הענד, וועלכע ווערען בעפעהלט פונ׳ם גענפיהל און ניט פון אינטערעסען. אין רוסלאנד, דייטש־לאנד, עסטרייך, ענגלאנד, פראנקרייך, איטאליען און אין די באלקאן־לענ־דער דארף פאפולער געמאכט ווערען דער גענאנק ניט נאר אין דער ידישער וועלט, נאר אויך אין דער גרויסער ניט־יודישער וועלט. עס דארף געגרינדעט ווערען א פרעס־ביורא, ס׳מוזען ארויסגעגעבען ווערען בי־כער און בראשיורען — קורץ עס דארף געשאפען ווערען א פאלקס־בעווע־גונג. אלע טהאט־קרעפטיגע עלעמענטען מוזען קאנצענטרירט ווערען ארום דעם גענאנק פון קאנגרעס, ווארום נאר דער דאזיגער גרויסער פלאן איז ביכולות אלעמען אויפמונטערען. די אויפגאבען פונ׳ם קאנגרעס זענען אזוי קלאר און דייטליך, אז איטליכער וועט דורכגעדרונגען ווערען מיט׳ן גענאנק: גלייכבערעכטיגקייט, גרויסארטיגע פלאנמעסיגע עקאנאמישע הילפס־ארבייט, קולטור־ארבייט, און ארץ־ישראל. איך שטעל די דאזיגע פראגע — א לאנד פאר יודען, אלס די לעצטע, ווייל איך בין איבערצייגט, אז נאכדעם ווי מען וועט בעהאנדלען אלע איבעריגע טאג־פראגען און מען וועט דערזעהען, וי טיף עס איז אונזער טראגעדיע, וועט די פאדע־רונג וועגען א לאנד פאר יודען ווערען זעלבסט־פערשטענדליך, נאטירליך, זי וועט קומען פון זיך זעלבסט. די פאלעסטינא־פראגע מוז שטעהען אויפ׳ן טאגעס ארדנונג. וועגען דעם איז, נאטירליך, אפילו ניטא וואס צו דיסקו־טירען.

אנ׳אלוועלטליכער יודישער קאנגרעס, — דאס איז די אויפגאבע פון דער יוהישער פאליטיק און דאס איז דער טאג־לאזונג.

מ. גראסמאן.

אבער זיי ליגען אלע טויט, בעדעקט מיט שטויב; קיינער הערט זיך ניט צו צו זיי, קיינער בעשעפטיגט זיך ניט מיט זיי, און אויב עס ווערט א י צ ט ניט געטהאן, אין א צייט, ווען אלע פעלקער שטרענגען אן זייער גאנצע ענערגיע, און די פאלקס־נשמה איז אזוי בעוועגט, ווען מען שפעטער, נאך דער מלחמה, בלי שום ספוק גארנישט ניט טהאן, די מהומה ווען דורכגע־הען און מען ווען זיך בערוהיגען.

דעריבער איז אזוי וויכטיג די פראגע ווען דעם, ווער זאל אויס־פיהרען די גרויסע ארבייט. עס מוז געשאפען ווערען אין אייראפא א פע־ראנטוואָרטליכע און לעגאלע אינסטאנץ, א צענטראלשטעלע פאר יודישע פאליטישע און עקאנאמישע ענינים, איך גלויב אז, אינסטינקטיוו קומט יעדערען אויפ'ן געדאנק דעם אלט־נייער פראיעקט ווען א יודישען וועלט־קאנגרעס, וועלכען ה' ד"ר. בירנבוים האט ערשט ניט לאנג, מיט דריי יאהר צוריק געוואלט פאפולער מאכען דורך "אסט און ווען". פאר־וואס ער שווייגט איצט, דער ד"ר. בירנבוים, איז א וואונדער. דעריבער מוזען מ י ר ארויסראטעווען פון פערגעסענהייט דעם אלטען פלאן ווען אנ'אלוועטליכען יודישען קאנגרעס, א פלאן וואס געהערט איצט צום סדר־היום. מען דארף פון איהם אראפנעמען דעם שימעל, ארויסבעקומען דעם געזונטען קערן, אין שטעלען די גרויסארטיגע אידעע אין צענטר פון אלע יודישער פאליטישע אינטערעסען.

ניט א לאקאלער קאנגרעס אין אמעריקא און ניט א קאנפערענץ פון חשובע פאליטיקער און כלל־טהוער, ניט קיין קאמיטעט פאר'ן פריע־דענס־קאנגרעס, נאר א נ' א ל ו ע ל ט ל י כ ע ר י ו ד י ש ע ר ק א נ ג־ג ר ע ס, ו ו א ס ז א ל א י ן ז י ך פעראייניגען אלע גרופען, אלע ווינ־שען, אלע פאדערונגען, איז דער בעפעהל פון דער צייט. אזא מין קאנגרעס ווען האבען א דאפעלטע בעדייטונג: א דעמאנסטראציע פ א ר ז י י און פ א ר א ו נ ז. ווי א פעניקס, וואס געהט ארויס פון פייער א לע־בעדיגער, אזוי מוז דאס יודישע פאלק ארויס פון דער וועלט־מלחמה געש־טארק, שטאלק, מיט א געהויבענעם קאפף, מיט קלארע בליקען און שאר־פע אויגען. זיי וועלען וויסען, אז מיר שטעהען פעראייניגט אלס א פאלק, און מיר וועלען וויסען, אז מיר האבען פיעל געלערענט אין דער בלוטיגער צייט.

מען טאר ניט ווארטען און פערנאכלעסיגען. דער יודישער פאליטי־שער טאג־לאזונג דארף ווערען: א א ל ט ו ע ל ט ל י כ ע ר י ו ד י־ש ע ר ק א נ ג ר ע ס. די יודישע פאליטיקער, כלל־טהוער און ארגא־ניזאציעס אין די נייטראלע לענדער דארפען נעהמען אויף זיך די פארבע־רייטענדע ארגאניזאציאנס־ארבייט, מאכען דעם געדאנק פאפולער, אריין־

דען ווערען אלע אונזערע פראגען און פראבלעמען. איך האב אונטערשטרי־
כען „אין אייראפא", ווייל גאר אנדערש זעהט עס אויס אין אמעריקא. דארט
פולסירט דאס יודישע פאליטישע לעבען מיט א פיעל שטאר־
קערען טעמפ און אויפ'ן סדר־היום פון דער יודישער פאליטיק איז גע־
שטעלט געווארען אלס צענטראלע פראגע: א י ו ד י ש ע ר ק א נ־
ג ר ע ס אויף ד ע מ א ק ר א ט י ש ע י ס ו ד ו ת. צו דער גע־
שיכטע פונ'ם פראיעקט און די חאראקטעריסטישע קאמפפען ארום דער
קאנגרעס־אידעע וועלען מיר זיך נאך אומקעהרען. ס'איז אונז איצט וויכ־
טיג קודם־כל פעסטצושטעלען, אז אין אמעריקא ווערען געשמיעדט נ י י ע
פ א ר מ ע ן פון יודישען פאליטישען לעבען און אז ארום קאנגרעס גרופי־
רען זיך כמעט אלע ד'עמאקראטישע און פאלקסטימליכע עלעמענטען. מען
קען מיט זיכערהייט זאגען, אז ניט קוקענדיג אויף דער אפאזיציע פון די
יאהודים וועט דער קאנגרעס אין אמעריקא בעשטימט פארקומען. ליידער
וועט ער אבער סוף כל סוף זיין נאר א קאנגרעס פון אמעריקאנער יודען
א וויכטיגע ערשיינונג, אבער א לאקאלע, וואס וועט ברענגען נוצען נאר
פאר בעשטימטע ענינים. אבער אונז, יודען אין אייראפא, און פאר אונזער
קאמפף דא, אויפ'ן ארט, איז דער אמעריקאנער קאנגרעס ווערטלאז. פון
דעד יודישער דעמאנסטראציע אין אמעריקא וועלען אהערצו דערגרייכען
נאר שוואכע עכאס. אויפ'ן וועג פון ניו־יארק ביז לאנדאן און פעטראגראד
וועלען די אמעריקאנער יודישע שטימען און פאדערונגען ווערען מאט און
ווירקונגסלאז.

דער אמעריקאנער קאנגרעס האט זיינע ספעצ'עלע אויפגאבען —
און קודם כל בעאי'נפלוסען אמעריקאס רעגירונג אין פאליטיק, ווי אויך
שטארקונג פון דער נאציאנאלער בעוועגונג א. א. ו. אזוי ווי אונזער גורל
און אונזערע פראגען וועלען בעשלאסען ווערען אין אייראפא מוזען
מיר זוכען אנדערע פארמען און וועגען פאר זיך.

הויבט מען אן צו קלעי'ען וועגען דעם, וואס מען זאל אייגענטליך
טהאן, וואסערע פאדערונגען זאל מען שטעלען, קומט מען גלייך צו דער
אנדערער, ניט וועהניגער וויכטיגער פראגע: ו י ' זאל מען טהאן און ווער
זאל פורמולירען און פראקלאמירען אונזערע פאדערונגען, וועלכע מען קען
קורץ אויסדריקען אין דריי ווערטער: גלייכבערעכטיגקייט, נאציאנאלע רע־
כט און ארץ־ישראל. געווים, אויסערדעם זענען פאראן אונגעהייער וויכטיגע
פראבלעמען, ווי די פלאנמעסיגע מאטעריעלע הילף פאר די מלחמה־
ליידענדע, רעגולירונג פון דער יודישער עמיגראציע, גרינדונג פון א קרע־
דיט־באנק, סטאטיסטיק א. א. וו.

שוין איצט זענען פאראן א סך פראיעקטען, פארשלאגען און פלענער,

זאך, ווידמעט זיך זיין פאך, אבער די קליינע שטראמען ווערען שפעטער פעראייניגט אין איין שטראם, וואס פליעסט ציעלבעווסט און שטארק — און דאס איז דאן די אלגעמיינע נאציאנאלע פאליטיק.

גאר אנדערש זעהט עס איצט אויס אויף אונזער גאס. אלע האבען זיך א ווארף געטהאן אויף דער הילפס־ארבייט און עס ווערען לגמרי פער־נאכלעסיגט די איבעריגע וויכטיגע אויפגאבען. מען איז צושראקען געווארען, אויפגערעגט, דעזארגאניזירט, אינגאנצען דורכגעדרונגען נאר מיט געפיהלען, און ס׳האט זיך קיינער ניט געפונען, ווער זאל בעצייטענס זאגען, אז אפילו ביי אזא שרעקליכען אומגליק טאר מען אויך ניט פאר־געסען וועגען דעם מארגען.

און צום מארגען זענען מיר לחלוטין ניט פארבערייטעט.

אפילו די עמאנסיפאציאנס־ארבייט ווערט געפיהרט מיט א מאדנעם רוהיגען טעמפ, ווי זקנים אדער פריהצייטיגע פאליטישע זקנים וואלטען זי אנגעפיהרט. מען קומט תמיד צו שפעט, מען בעווענגט זיך לאנגזאם און מען האט ניט די ריכטיגע בעציהונגען און דעם נויטיגען שוואונג. עד היום איז נאך ניט ארויסגעגעבען קיין בוך וועגען יודישע לייד׳ען, ביז איצט זיינען נאך ניט פערעפענטליכט אלע דאקימענטען, די עמאנסיפא־ציאנס־ארבייט געפינט זיך איז די הענד פון מענשען, ווילכע זענען פאל־שטענדיג סטעריל און האבען "געלבע שטימען".

אבער גאר פינסטער איז עס אויפ׳ן אויבערשטען שטאק פון דער יודישער פאליטיק, דארטען וואו עס דארף געזארגט ווערען וועגען דער פעריא דע, וואס קומט דירעקט נאך דער מלחמה; דארטען הערשט א פול־שטענדיגע טויטקייט, דעזארגאניזאציע און פאסיוויטעט. עד היום ווייסט נאך קיינער ניט, וואס וועט אייגענטליך פארקומען ביים פריעדענס־קאנ־גרעס, ו ו א ס וועלען די יודען טהאן, ו ו י ו ו ע ל ע ן זיי פערלאנ־גען. איהר קענט איבערבלעטערען צענדליגער א י י ר א פ ע א י ש ע יודישע בלעטער און איהר וועט וועגען די פראגען ניט געפינען קיין איין ווארט.

די איינציגע אויפמונטערענדע און שטארקע שטימע, וואס האט זיך דערהערט די לעצטע צייט, איז געווען ד״ר מאקס נארדוי׳ס ארטיקעל, ווע־כער איז אבער גלייך ערקלערט געווארען מצד דעם ציוניסטישען אקצ־קאמ. פאר אנ׳אפיקורסות און איז פארשוויגען נעווארען.

מען קען האבען וואסערע מיינונג מען וויל וועגען מ. נארדויס פאררשלאגען, אבער ער איז געווען דער אייניציגער אין אייראפא, וואס האט פערזוכט א סוף צו מאכען מיט׳ן געפעהרל־כען שווייגען. יא דער ערשטער אין אייראפא, וואו עס ווערען דאך סוף כל סוף בעשלאסען און ענטשיע־

אלוועלטליכער יודיש־קאנגרעס

די יודישע פאליטיק אין אייראפא געפינט זיך זייט פופצעהן חדשים אין א צושטאנד פון לעטארגישען שלאף. נאר דער שוואכער אטעם און די זעלטענע ציטערדיגע בעוועגונגען דערמאנען אמאל אן דעם, אז זי איז נאך ניט אינגאנצען נפטר געווארען. אויב פריהער, אין אנהויב פון מלחמה האט מען עס נאך געקענט פערענטפערען מיט דעם פלעצליכען מבול פון אומגליקען און קאטאסטראפען, וועלכער האט פערפלייצט די יודישע וועלט, איז איצט, בשעת די מלחמה און די צרות זענען געווארען א מין וואכע־דיגע זאך, אזא האלטונג פון פעראנטוואָרטליכע יודישע פאליטיקער דירעקט פערברעכעריש. צום בעדויערען מוז מען מודה זיין, אז אויך די אל־וועלטליכע ציוניסטישע ארגאניזאציע געפינט זיך אין א מין געפאנגענשאפט. זי בעווענגט זיך מיט געפענטעטע פיס, און ווען זי טהוט שוין אפילו עפעס איז עס אויך נאר אין דעם ענגען קרייז פון ריינע פארטיי־אינטערעסען. ס׳איז איהר ניט געלונגען פערנעהמען ירנעם ארט אינ׳ם איצטיגען קרי־זיס, וואס ס׳גאהערט איהר לויט איהרע גרויסע אויפגאבען.

מען קען ניט אבלייקענען, אז פיעל כחות, בפרט אין רוסלאנד און עסטרייך, ווערען פערוועגדעט פאר דער טאג־טעגליכער הילפס־ארבייט, אז די אנשטרענגונג פון די פאלקס־קרעפטען האט אין רוסלאנד אנגענומען א גראנדיעזען חאראקטער און האט אונז געגעבען א בעווייז פון די אונער־שעפליכע אוצרות, וועלכע דרעמלען אין דער טיעפענישׂ פון די יודישע נשמות. געווים איז די דאזיגע טעטיגקייט א הייליגע און נויטיגע; זי פער־כאפט אינסטינקטיוו איטליכען מענשען און פערשלעפט איהם מיט זיך, ווי א שטורמישער שטראם, בפרט א שטראם פון אומגליקען און ליידען.

אין דעם בעשטעהט אבער די אויפגאבע און בעדייטונג פון קלוגע און רייפע פאליטיקער, וואס זיי לאזען זיך ניט בעאיינפלוסען פון די טאג־דעגות, ווי גרויס עס זא ניט זיין דער חורבן, אז זיי בעמיהען זיך אי־בערשטייגען די טאג־אינטערעסען און אריינקוקען אין דעם געזיכט פון דער צוקונפט, כדי צו זיין גרייט און בעוואפענט פאר איטליכער עוועניטואלי־טעט. מיר, ציוניכטען, האבען זיך שטענדיג דערמיט בעריהמט און תמיד אונטערשריכען דעם גרויס־פאליטישען און היסטארישען חאראקטער פונ׳ם ציוניזם, וועלכער האט שטענדיג אין זינען דעם מארגען און בעמיהט זיך בעצייטענס פעסטצושטעלען דעם גאנג פון דער יודישער געשיכטע. איצט האבען מיר עס, ווי עס שיינט, פערלערענט.

און נאך איין וויכטיגער פרינציפ ווערט ביי אונז פערגעסען: די ריכטיגע פערטיילונג פון די קרעפטען און פונקציעס; איטליכער טהוט זיין

דאס אבער ניט. שטרעבענדיג צו נאציאנאלער אויפלעבונג, ווילען זיי דאס יודענטום זאל זיך אבזאגען פון זיין נאציאנאלער נשמה און דורכעדרונגען ווערען מיט דעם פוילענטום. שטרעבענדיג צו ווערען א זעלבסטשטענדיגע מלוכה, ווילען זיי אונז דעגראדירען ביז צו דער מדרגה פון אונטערטאנען אהן אנ'אייגענעם נאציאנאלען פנים...

אונזער חוב איז דעריבער צו זאגען זיי גאנץ אפען, אז מיר וועלען קעמפען געגען אלע זייערע פלענער און געגען אלע זייערע פערזוכען צו דערגרייכען זעלבסטשטענדיגקייט אהן זייער אנערקענונג פון אונזער נאציונאל־פאליטישער און קולטורעלער פרייהייט און זעלבסטשטענדיגקייט...

די פוילישע שליאכטא, צום גרויסען אומגליק אי פון פוילען אי פון יודען געפינט זיך היינט די גאנצע פוילישע פאליטישער מאכט ווידער אין די הענד פון דער שליאכטא, לעגט היינט אלץ אויף איהר אייגינער גרויסקייט און אויף די אייראפעאישע גרויס־מעכטען. פון דער געשיכטע פון פאריגען יאהרהונדערט האט זי, ווי געזאגט, גאר ניט געלערנט. דאס וואס זי זענען נישט אימשטאנד געווען ארויסצובעקומען פון דער אייראפעאישער קאליציע מיט הונדערט יאהר צוריק, דאס ווילען זיי בעקומען פון איהר היינט, מיט הונדערט יאהר שפעטער.

מיר, יודען, שטרעבען ניט אין אייראפא צו א זעלבסטשטענדיגען מלוכה־לעבען — מיר דארפען האבען פולע פרייהייט פאר דער ענטוויקלונג פון אונזערע נאציאנאלע אוצרות. דערפון אליין איז גענוג געדרונגען, אז יעדע פרייהייטס־בעווענגונג גענפינט ביי אונז מיטהילף און מיטלייד און צוטרויען. די געשיכטע פון אלע אייראפעאישע פעלקער אין משך פונ'ם פערגאנגענעם יאהרהונדערט דערצעהלט גענוג וועגען די יודישע מיטקעמפער אין אלע פרייהייטס־בעווענגונגען. און דרך אגב מוז מען זיך דאך הערמאנען אויך אן די יודישע העלדען פון דער פוילישער פרייהייטס־בעווענגונג, וועלכע זענען געפאלען נישט צוליעב דעם, וויל מיט 700 יאהר צוריק האבען זיך די פוילישע קעניגען קאזימיר דער גרויסער און באלעסלאוו דער פרומער אזוי גוט פערהאלטען צו יודען — דער שטענדיגער פוילישער ארגומענט אנטקעגען יודישער פרעכהייט און אונדאנקבארקייט. אין דער פוילישער פרייהייטס־בעווענגונג, ווי אין יעדער פרייהייטס בעווענגונג, זענען מיר געווען מיטקעמפער וויל יעדער „זייער" נצחון האט אויך געבראכען אונזערע קייטען, האט געשאפען אויך אונזער פרייהייט...

אבער שמיהען קייטען פאר זיך אליין, אפילו נור צוזעהען און דערלאזען אז „זיי" זאלען שמיידען פאר אונז קייטען — ניין, דאס וועט ניט זיין. מיר וועלען קעמפען...

בן־אליהו.

שטאנען ביי די לעצטע וואהלען צו דער גאסודארסטוועגע דומא אין ווארשא, אז זי דארף אויסווהלען פאר א דעפוטאט נור א פוילישען סאציאליסט.

אויב די פאליאקען האבען בדעה צו שפיעלען "האכפאליטיק" און בענוצען זיך גראד מיט דעם אינערן יודישען קאנפליקט אין פוילען, ד. ה. מיט דעם קאמפף, וואס ווערט דארט געפיהרט צווישען דעם הייפעל אסימילאטארען און דעם רוב אויסגעשפראכענע נאציאנאלע און ארטאדאקסישע עלעמענטען, בעווייזען זיי נאר, אז זיי האבען גארניט געלערענט פון זייער אייגענער געשיכטע, אז די פוילישע שליאכטא איז פאטאל ווי פערמשפט צו פיהרען איצט א פאליטיק פון זעלבסטמארד פונקט אזוי ווי זי האט עס שטענדיג געטהון...

אונזערע פאדערונגען צו פארמולירען איז אהן שום ספק ניט נויטיג און איבערפליסיג. נאר אויב די פאליאקען האבען זיי ווידער פערגעסען דאן מוזאן מיר פארמולירען אונזערע נאציאנאל־פאליטישע פאדערונגען מיט די זעלביגע ווערטער, מיט די זעלביגע אויסדריקען, ווי די פאליאקען פארמולירען זייערע אייגענע נאציאנאל־פאליטישע פאדערונגען:

— „די פערבעסערונג פון די פערהעלטנישע אין פוילען זענען פיעל אבהענגיג פון דער פערווירקליכונג פון די פרינציפען „גלייכבערעכטיגונג" און רעליגיאנספרייהייט..

די דאזיגע ווערטער געפינען זיך אין דעם מעמאראנדום, ווועלכען 23 פארשטעהער פון פוילישער אריסטאקראטיע און אינטעלעגענץ מיט דעם בעקאנטען יוריסט ספאסאוויטש בראש האבען דערלאנגט דעם רוסישען אינערן־מיניסטער בעת דעם רוסישען פאליטישען „פריהלינג" נאך דער רוסיש־יאפאנישער מלחמה.

עס איז ווירקליך אנ'איבעריגע טרחה, אז מיר זאלען זיך נעהמען ספעציעל און גענוי אויסטייטשען פאר די פאליאקען דעם זין פון די ווערטער „גלייכבערעכטיגונג" און „רעליגיאנס־פרייהייט" הגם די יודישע מערטירער־געשיכטע איבערשטייגט דוכט זיך אלץ אין דער וועלט, ווייסען אבער דערפון גענוג צו זאגען אויך די פאליאקען...

די פאליאקען האבען ליעב צו דעקלאמירען אפט די ווערטער פון זייער שטאטס־מאן און דענקער סטאניסלאוו סטאשיץ:

— «פאלען קאן א גרויס פאלק, אבער פערפאלען ווערען קאן נור א ניעדערטרעכטיגעס פאלק».

דער דאזיגער גדאנק וואלט זיי געדארפט דיענען אלס גוטער וועגווייזער ביי דער א אויסארבייטונג פון א אנויסגלייכונגס־פאליטיק. זיי ווילען

דער גרונד־באזיס פון דער פוילישער שליאכטא־פאליטיק ניט נאר בנוגע צו יודען: ראמאנדמאווסקי, דער פיהרער פון דער נאראדאווא דעמאקראטיא אין רוסישען פוילען, האט עס איצט עפענטליך און אפיצי־על ערקלערט אין פעטראגראד, אין אן׳ארטיקעל אין דער צייטונג "בי־זשעוויא וועדאמאסטי" (22 סעפטעמבער 1915) שרייבט ער: "די בעציהונג פון רוסלאנד צו דייט שלאנד און צו די דייטשען איז לויט אונזער טיעפער איבערצייגונג ענג צוזאמענגעבונדען מיט איהר בעציהונג צו די פאליא־קען. זי קאן געהען מיט די דייטשען געגען פאליאקען אדער מיט די פאליאקען געגען דייטשלאנד ...Tertium non datur קיין אויסוועג איז, הייסט עס, ניטא.

זעלבסטפערשטענדליך איז דאס נאר א מין פאליטישע "מאניא גראנדיאזא". פוילען, הייסט עס, ווירקט אין געוויסער הינזיכט אלס א גרויס־מאכט־קראפט. נו, שהן. אויף וויפיעל דאס געהערט נור צו פו־לישער וועלט־פאליטיק האט עס קיין שום שייכות ניט צו אונז. וואויל איז פוילען, אז עס קאן שטעלען בעדינגונגען און שליסען פאליטישע אב־מאכען. וואס די יודען פון פוילען אנבעלאנגט איז די לאגע פון יודיש־נא־ציאנאלען און פראקטיש־פאליטישען שטאנדפונקט אזוי:

פאר דער יודישער פאליטיק איז מאסגעבענד נו, איין פאקטאר: — צי די פאליטיק פון דער פוילישער מעהרהייט, צווישען וועלכע מיר וואוי־נען, איז געניגט אנערקענען אונזערע נאציאנאל־פאליטישע און קולטור־לע זעלבסטשטענדיגקייט און ענטוויקלונג — אדער נייו...

אויב יא — זענען מיר טרייו און גיבען זיך אב מיט לייב און לעבען די אינטערעסען פון דעם אלגעמיינעם היים, שטרעבען צו די אלגעמיינע פאליטישע צילען. אויב ניט — קעמפפען מיר פאר אונזערע רעכט געגען דער גאנצער מעהרהייט, זענען מיר ניט "געטריי" ביז מיר ווערען אלס יודען ניט אנערקענט, דעמאלסט פעראייניגען מיר זיך מיט יעדער קראפט, וועלכע איז געניגט חרוב צו מאכען אונזערע פיינד...

דאס איז קלאר און דייטליך. אונזער אומגליק בעשטעהט נור דערין, וואס מיר אליין זענען שטענדיג צוריסען און קאנען ניט דורכפיהרען אי־נהייטליכע פאליטיק. אבער אויב די הערשענדע פוילישע פאליטיק איז פעהיג צו פארשטעהען דעם זין פון היסטארישע פאקטען, דארף זי וויסען אז די אייגהייטליכע יודישע פאליטיק וועט קומען, אז ניט די ה"ה סטא־ניסלאוו נאטאנסאן און דמשיין וועלען זיין די אנפיה־רער פון דער יודישער געזעלשאפט אין וואַרשא און בכלל אין פוילען. האט דאך אפילו די פאליטיש אונענטוויקעלטע יודישע בורזשואזיע פער־

גריף — ביז עס איז נאך ניט בעשאפען געווארען דער סובי עקט פון דער פוילישער נאציאנאלער מלוכה־אייניהייט, דארפען מיר יודען שוין בילדען דעם אבי עקט פון דער דאזיגער ניט עקזיסטירענדער פוילישנאציאנאלער מלוכה־איינהיים...

אט דאס איז די פראגע, אט הגרט ווי עס פארמולירט אייגער פון זיי די פוילישע פאדערונגען בנוגע צו יודען:

— אז די פאליאקען זענען ניט קיין נאטירליכע פיינד פון יודען, דאס האבען זיי שוין געוויזן בעוויזען. אז זיי בעציהען זיך מיט אכטונג צו זייערע זיטען האבען זיי אויך בעוויזען. דערפאר פערלאנגען זיי אבער פון די יודען, אז זיי זאלען ערקלערען, צי זיי ווילען זיך פיהלען אלס פוילישע בירגער, וואס זייערע אינטערעסען דעקען זיך מיט די אינטערעסען פון פוילען, צי זיי ווילען אונטערשטיצען די פוילישע ארבייט געגען דעם רוסישען פערוואלטונגס־סיסטעם אויף דעם ווירטשאפטליכען און פאליטישען געביעט, אדער זיי ווילען, ניט קוקענדיג אויף די רעפרעסיעס מצד דער רוסישער רעגירונג צוזאמען מיט איהר ארבייטען אדער וועניגסטענס אונטערשטיצען די אונטערדדיקונג פון דעם פוילענטום. זאלען זיי זיך אפען מודה זיין: זיי זענען פאר אדער גענגען פוילען. *)

אויב איהר וועט ארויסווארפען פון דעם דאזיגען „אולטימאטום" אייניגע אויסדריקען, וועלכע שטימען נישט פאלקאמען מיט דעם אמת, האט איהר אין א קלארער און דייטליכער פארם די פוילישער פאדערונג צו אונז:

איהר גרונד־פעהלער בערוהט ערשטענס אויף דעם פאלשען בעגריף, אז פוילישע יודען זענען „בירגער פון פוילען". ווי איהר זעהט פון דעם טעקסט פונ׳ם „אולטימאטום" איז דאס ניט נאר א בעגריף ניט נור א טעארעטישער אויסדרוק, וואס קיצעלט אנגענעהם די נאציאנאלע פוילישע געפיהלען. אלס „בירגער פון פוילען" וועלען מיר געצוואונגען צו „אונטערשטיצען די פוילישע ארבייט געגען דעם רוסישען פערוואלטונגס־סיסטעם" דאס איז אין רוסלאנד. זעלבספערשטענדליך, אז שטעהנדיג אויף דעם זעלביגען שטאנדפונקט דארפען מיר אויך אונטערשטיצען די פוילישע ארבייט געגען דעם פרייסישען פערוואלטונגס־סיסטעם...

— „מיט פוילען אדער געגען פוילען!" דאס איז הייגט

*) Dr. A. Guttry' Die Polen und der Weltkrieg, Seitte 89.

פאלמעכטיגער אויף דעם וויענער קאנגרעס, האט אפען געענטפערט:

— דאס איז אלץ אמת... „אבער, ביי די פריעדענס־אונטערהאנ־
דלונגען האבען זיך די מאנארכען געהאלטען ביי דעם שטאנדפונקט, אז די
צוויי גרויסע מלוכות, וועלכע זענען צושטערט און געשוועכט געוואָרען
פון דער מלחמה, ע ס ט ר י י ך און פ ר י י ס ע ן, דארפען ווידער
אויפגעבויט ווערען"...

און אלס קרבן פון דער הערשער־פאליטיק אין אייראפא האט מען
אויף דעם מזבח געבראכט פוילען. דאס איז געוועז די שרעקליכע עק־
שונג, נאך דעם יאהר 1863 האט זיך די שליאכטא, אייגענטליך די אייני־
טרעגערין פון די גרויס פוילישע מלוכה־אידעאלען, בערוהיגט און שוין
אין 50 יאהר האט דער רוסישער פרעמיער ס ט א ל י פ י ן זעהר ב־
ליג אבגעקויפטט ביי דער ז קביגער שליאכטא די הסכמה צו דער «אע־
טער טיילונג פון פוילען»: דער פרייז איז געווען ניט קיין גרויסער — סך
הכל שטאדטישע זעלבסטפערוואלטונג; און אחר המעשה האט מען אפילע
דעם דאזיגען קלייגעם פרייז אויך ניט אויסגעצאהלט.

ערשט אין מיט'ן דעם קריעג, פסח־צייט 1915, איז דאס געזעץ וועגען
שטאדטישער זעלבסטפערוואלטונג אין רוכיש פוילען דורכגעפיהרט ג־
ווארען, און אויך ניט דורך דער גאסודארסטוועגע דומא, נור אויף א בע־
פעהל פון דער העכסטער מאכט, לויט דעם ארטיקעל 87 פון די רוסישע
רונד־געזעצען. די שטאדט־פערוואלטונג דארף לויט דעם דאזיגען עקסטרא־
ארדינארען געזעץ אייגעפיהרט ווערען אין רוסיש פוילען ז עם 1־טען יא־
נואר 1916...

אלזא, ווי געזאגט, די הערשענדע קלאסען פון די דריי טיילען פוי־
לען האבען זיך געמוזט אונטערגעבען דער מאכט־ארדנונג, דעם אנט־
וויקלונגס־גאנג פון דער געשיכטע. נור איין זאך האבען זיי געפאדערט
און פאדערען עס עד היום און וועלען זיך בשום אופן ניט רעכענען מיט
דעם מוסר השכל פון דער געשיכטע.

זיי ווילען ניט אנערקענען די זעלבסטשטענדיגע עקזיסטענץ פון א
נאציאנאלער יודישער נשמה און פאדערען, אז פוילישע יודען זאלען איין
מאל פאר אלע מאל ערקלערען זיך פאר פאליאקען — זיי בענוצען זיך
דערביי מיט דעם אונריכטיגען וואָרט — פאר „פוילישע בירגער." פשוט
געזאגט, מיר זאלען זיין די טרייע אונטערטאנען פון פוילען, פון דיר גע־
וועזענער און פון דער צוקונפטיגער מלוכה. אין גאליציען זאלען מיר ניט
זיין קיין עסטרייכער יודען — נור פאליאקען, אין פוזען — נור פאליא־
קען, אין רוסיש־פוילען — זעלבסטפערשטענדליך נור פאליאקען...

טעארעטיש איז דאס א מין פענאמענאלער שטאאטסרעכטליכער בע־

ען געוויטיגט צו פיהרען נישט קיין זעלבסטשטענדיגע פוילישע פאליטיק, נאר א פאליטיק וואס זאל זיין אין צוזאמענהאנג און אבהענגיג דערפון, צו וועלכער מלוכה דער אדער יענער שטיק פוילען געהערט. עס איז זעהר א גרויסער חלוק. עס איז אין יעדער הינזיכט זעהר וויכטיג פאר דער גאנצער פאליטישער לאגע. הא דארף מען זיך גאר ניט אריינלאזען אין קיין גרויסע פאליטיש־טעארעטישע פארשונגען און חקירות. דער חלוק צווישען מלוכה־אונאבהענגיגקייט און דעם אבשיין — א קליינעם און ניט בעדייטענדען — פון דער פערגאנגענהייט, פון אייניציגע טיילען ג ע ו ו ע ז ע נ ע ר אונאבהענגיגקייט איז זעהר קלאר, בפרט נאך אין דעם ע.ין רעאל־פאליטיק ...

הונדערט יאהר איז א גרויסער שטיק צייט אפילו אין דער וועלט־גע־שיכטע. בפרט נאך דאס פאריגע יאהרהונדערט, וואס באשטעהט פון אזעל־כע דריי עפאכען וויי 1848־1812 און 1871־1848 און 1915־1871.

און עס וואלט ניט ריכטיג געווען צו זאגען, אז די פוילישע פאלי־טיק אין די דריי הערשענדע־לענדער — ר ו ס ל א נ ד, ע ס ט ר יי ך, און דייטשלאנד — האט ניט פערשטאנען דעם מוסר השכל פון דעם פארי־גען יאהרהונדערט. די לאיאליטעטס־פאליטיק פון דער פוילישער שליאכ־טא האט זיך אומעטום זעהר גוט צוגעפאסט צו די ארטיגע פערהעלטנישען.

ווי עס איז בעקאנט, איז די אזוי גערופענע „פ י ע ר ט ע ט י י ל ו נ ג פון פ ו י ל ע ן", דאס אומוואנדלען פון דעם טייל פוילען, וועלכער הייסט „כאל־משטשינא" אין א רוסישער גובערניע, פארגעקומען מ י ט ד ע ר ה ס כ מ ה פון דמאווסקי'ס „נאראדאווא דעמאקראטיא" ד. ה. דער אייני־ציגער הערשענהער פאליטישער קראפט פון רוסיש פוילען.

און האט עס דען געקאנט אנדערש זיין?

די הערשענדע קלאסען פון גאנץ אייראפא האבען בעשטימט דעם גורל פון אייראפא. בעת מיט הונדערט יאהר צוריק (1815 11־20) זענען אין ענגלישען פארלאמענט פארגעקומען די פוילישע דעבאטען, האט דער פיה־רער פון דער אפאזיציע ה ו א י י ט ב ר ע ד פראטעסטירט געגען דער האלטונג פון דעם ענגלישען בעפאלמעכטיגטען, אויף דעם וויענער קאנגרעס:

„איידער דער לארד איז אוועקגעפאהרען פון ענגלאנד (צום ווינער קאנגרעס) האט ער א סך פאליאקען ערקלערט אז פוילענ'ס טיילונג וואלט געווען פאר גאנץ אייראפא אנ'אומעגליק... די רעגירונג האט וויטער ער־קלערט אין דעם פארלאמענט אז דער ענגלישער פערטרעטער וועט ניט געבען זיין הסכמה צו דער טיילונג פון פוילען"...

און דער לארד קעסטלרידזש, דער ענגלישער פרעמיער און בע־

רעזולטאטען איז א ווייטער מהלך. איין מאל האבען זיי שוין פראבירט און ס׳איז פון דעם גארנישט ניט ארויסגעקומען: און אז מען האט געדארפט רופען דעם פרעזידענט ווילסאן צו הילף, האבען פחדנים געזאגט, אז איצט וועלען זיך ערשט אנהויבען די אמת׳ע רדיפות. ס׳איז אבער געווען גאנץ פאר־קעהרט. דוקא נאך זעם האט זיך געענדיגט דער שטורמישער פעריאד פון רעפרעסיעס. און ענדליך, ווען עס האט זיך אין אלעקסאנדריען פארמירט דער באטאליאן פון היימלאזע פאלעסטינער, האבען זיך וויעדער אלע שרע־קען או; די גאנצע שווארץ־מאלעריי ניט בעשטעטיגט. איך רעכען זיי אפילו איצט אויף דריי פערטעל פאר אומגעלומפערטע. נאר ווען אפילו יא — מיר מוזען סיי־ווי געהען אונזער וועג, דעם וועג פון אקטיווער פא־ליטיק.

וו. זשאבאטינסקי.

פוילען און יודען.

איז ווירקליך די יודישע וועלט מחויב צו העלפען די פאליאקען קריעגען פאר זיך פאליטישע זעלבסטשטענדיגקייט און אונאבהענגיגקייט?

אדער פוילישע זעלבסטשטענדיגקייט איז א גרויסע סכנה פאר צוויי מיליאנען יודען, וואס דער ענטוויקלונג־גאנג פון דער יודישער געשיכטע האט זיי געבראכט אויף די ברעגען פון דער ווייכסעל?

איז ווירקליך פארגעקומען א גרויסע, פאזיטיווע ענדערונג אין משך פון דעם קריעג אין דער פאליטישער לאגע פון יודען און פאליאקען?

אדער דער אלגעמיינער חורבן פון אייראפעאישע לענדער האט אם מייסטען חרוב געמאכט אלע ק ל י י נ ע פעלקער — פעלקער אהן אייגענע מלוכות, — אי די פאליאקען, אי די יודען, און מיר האבען זיך ניט וואס צו שרעקען פאר דעם פוילישען אולטימאטום?...

דאס זענען אייגענטליך די וויכטיגסטע פראגען פון דער יודישער פאליטיק בנוגע צו פוילען, ריכטיגער געזאגט, צו דער פוילישער פאליטיק, וויל דערווייל איז נאך נישטא קיין זעלבסטשטענדיגעס פוילישעס קעניגרייך ..

דאס היינטיגע יאהר איז אין א געוויסער הינזיכט א גרויסער יובי־לעום־מאמענט אין דער פוילישער געשיכטע. פונקט הונדערט יאהר צוריק־מאי 1815 — איז אויף דעם וויענער קאנגרעס אויף שטיקער צושניטען געווארען דער לעבעדיגער גוף און די לעבעדיגע נשמה פון פוילען. פון דעננטמאל אן עקזיסטירען נור בעזונדערע טיילען פון פוילען, וועלכע זע־

זענען טייער זיינע גרינע געריטנער, זיינע גאלדענע פעלדער, זיינע שטאל־צע קעמפפער און ארבייטער — דאס האט ניט קיין שייכות צו דער זאך גופא. זיי זענען פאר אונז דער פאליטישער אוואנגארד. ס׳טרעפט זיך, אז צוליעב א געמיינזאמע זאך מוז דער אוואנגארד ליידען שוערע פערלוס־טען. מיר שיקען איהם אונזער גרוס און געהען זיך אונזער וועג ווייטער.

געוויס איז עס א גרויסער וועהטאג צו טראכטען וועגען דעם, אז די ארבייט פון אייניגע דורות ציוניזם געפינט זיך אין סכנה. אבער וועז מען זאגט אונז, אז „מיר האבען ניט קיין שום מאראלישע רעכט" צו פער־גרעסערען די סכנה, ערלויבען מיר אונז ניט מסכים זיין דערמיט. גראד ביי ציוניסטען איז דער דאזיגער בעווייז אם־וועהניגסטען פאסענד. גראד מיר האבען אלע מאל בעגרינדעט אונזער רעכט ניט צו רעכענען זיך מיט א ריזיקע. וועז ס׳איז ארויס אויף דער ארענע דער פאליטישער ציוניזם האבען זיך די אסימיליאטארען אין אייראפא אויך דערשראקען צוליעב דער „ריזיקע." סוף כל סוף איז דאס, וואס זיי האבען דאן געזאגט, גאר ניט געווען אזוי נאריש: — „אונזערע זיידעס, עלטערען און מיר אלע האבען הונדערט יאהר געארבייט, כדי צו דערגרייכען און פערפעסטיגען דיי גלייכ־בערעכטיגקייס, וועלכע איז געבויט אויפ׳ן פרינציפ, אז ד׳ יודען זענען ניט קיין פרעמדע נאר אייגענע, און קיין שום אנדער פאטערלאנד און נאציא־נאליטעט איז ביי זיי ניטא." איצט קומט איהר און ווילט אונטערגראבען דעם עצם יסוד פון גלייכבערעכטיגקייט: איהר ערקלערט, אז ביי די יודען איז פארא ן אנ׳אנדער פאטערלאנד און אנ׳אנדער נאציאנאליטעט. האט איהר דען דאס מאראלישע רעכט צו ריזיקירען מיט דער ארבייט פון אזוי פיעל דורות?" די ציוניסטען פלעגען אויף דעם ענטפערען: „א, מיר האב־בען," און זיי זענען געווען גאנץ גערעכט, ווייל זיי האבען גהאט פאר זיך א צוועק, וועלכער שטעהט העכער פונ׳ם קרבן.

דאסזעלבע איז געווען אין דער טערקיי, וואו די טערקישע יודען האבען אונז געזאגט, אז זיי לעבען בשלום מיט די טערקען, וויל זיי זענען ניט ווי די גריכען און בולגארען, וואס שטרעבען אבנעהמען ביים טערק א שטיק לאנד, — איצט קומט איהר און ווילט זאגען דעם טערק, אז איהר האט ווינשען אויף א שטיק פון דער טערקישער מלוכה. ווייסט איהר וואס דאס בעדייטעט? האט איהר דאס מאראלישע רעכט צו ריזיקירען? מיר האבען זיי געענטפערט « יא, מיר האבען » — און זענען געווען גערעכט.

איצט קומען מ י ר אויף דער רייהע. איך חזר איבער: אלע רעד וועגען א גענאהר רעכען איך אויף דריי פערטעל פאר א פלאפלעריי. די טערקען קענען אפשר אנטערנעהמען עטוואס בייזעס, אבער פון פערזוכען ביז

אקציאנס־קאמיטעט. איצט מוזן מיר אבער מודה זיין, אז שטרעבענדיג „אויסבויגען דעם שטעקען" האבען מיר איהם צו פיעל איבערגעבויגען אין דער אנדער זייט. פאר די לעצטע יאהרען איז פון דער בעוועגונג פער־שוואונדען דער פאליטישער פאטהאס, און איצט מוזן מיר באצאהלען דערפאר זעהר טייער.

ס׳פעהלט דער פאליטישער שוואונג; ס׳איז ניטא קיין געשמאק, אינטע־רעס און גענויגטקייט פאר א פאליטישע ארבייט; ניטא קיין שום פלאן, קיין מענשען. די וואס זענען געווען מיט הערצלען זענען ארויסגעווארפען גע־ווארען, און בייַ יענע, וועלכע „פיהרען" אונז איצט האבען זיך ארויסגעווי־זען שוואכע פאליטישע נערוון. איך זאג דאס אין נאמען פון פיעלע און פיעלע: דאס האבען מיר ניט ערווארטעט און ניט געוואלט. קיינמאל הא־בען מיר ניט געקוקט אויפ׳ן ישוב, ווי אויף א זעלבסט־צוועק. זיין הויפט־ווערט איז בעשטאנען פאר אונז אין דעם, וואס מיר האבען אין איהם גע־זעהען איינעם פון די מעכטיגסטע מיטלען פון פאליטישען ציוניזם, מיר האבען געזעהען אין איהם איינעם פון די וועגען צום טשארטער. אדער צו וועלכען־עס־איז אנדערען סוראגאט פון א טשארטער, קורץ, — צו פאלי־טישער בעהערשונג פון פאלעסטינא. וועז ניט דאס, וואלטען מיר דאס מינדסטע ניט געטהאן פאר די „רעאלע ארבייט". פאר אונז איז דער ישוב געווען טייער, ווי איינער פון אונזערע בעסטע „טרומפען" אין דער צוקונפ־טיגער פאליטישער שפיעל. אז הערזעלבער ישוב זאל גאר פלוצלונג וע־רען א שטערענישׂ אין דער ענטשיידענער פאליטישער שפיעל — אויף דעם זענען מיר ניט מסכים.

איצט וועלט קלאר, וואס הערצל האט מורא גע־האט, וועז ער האט זיך מיט אזוי וועהניג פערטרויען בעצויגען צו דער קליינער קאלאניזאציע. אין א פריוואט־געשפרעך האט ער אמאל געזאגט: די ביבעל זאגט, אז א מענש, וועלכער האט ערשט ניט לאנג אויסגעבויט זיך א הייזעל, טויג שוין ניט פאר א סאלדאט. הערצל האט מורא געהאט, אז דאס הייזעל זאל ניט ווערען א זעלבסטצוועק; זיינע מעבעל, טאפעטען, בעטגעוואנד און די גאנ־צע „בעלי־בתישקייט", וואס איז מיט אזא הארמאניע איינגעארדענט געווא־רען זאלען אונז אין משך פון דער צייט ניט ווערען טייערער, אלס דער ענד־ציעל גופא; און וועז עס וועט קומען דער ענטשיידענער מאמענט (און דער ענטשיידענער מאמענט און ריזיקא — זענען סינאנימען) זאל זיך ניט ארויסשטעלען, אז די דאזיגע בעלי־בתישקייט איז געווארען דאס שטיק בליי, וואס איז צוגעשמידט צו אונזערע פיס און דער שטריק, וואס בינדט אונזערע הענד. ניין, אויף דעם זענען מיר ניט מסכים. דער ישוב איז א מיטעל, נאר א מיטעל, און ניט מעהר. צי מיר האבען איהם ליעב, צי אונז

אייַדער די מחברים פון הימנען וועגען אונזער נישטיגקייט און שוואכקייט. אויב מיר זענען גארנישט, טא דארף מען זיך בכלל ניט מישען אין פאליטיק, מען דארף ניט פאנטאזירען ניט וועגען אונזערע רעכט, ניט וועגען א טעריטאריע; מען דארף ניט קעמפען, מען מוז פשוט פארמאכען דאס קרעמעל און שיקען זיך זעלבסט אהיים. מיר ארבייטען, מיר קעמפען, דרינגען דורך פארווערטס שריט ביי שריט דוקא דערפאר, וויל מיר זענען א וועלט־מאכט. די דאזיגע קראפט איז שווער צו מאביליזירען און קאנצענטרירען, אבער זי איז פאראן, און די פיינד אונזערע, פוילישע, טערקישע און אנדערע, גלויבען אין איהר. נאר אין איינס גלויבען זיי ניט: אז זי וועט מאביליזירט ווערען געגען זיי. גיט זיי דאס צו פארשטעהען איינמאל פאר אלעמאל.

דוקא אויף דעם פאל, ווען פאלעסטינא וועט בלייבען ביי די טערקען אין די הענד איז פאר אונז אויסערארדענטליך וויכטיג צו האבען פערבינדעטע, פאר וועלכע די טערקיי האט מורא. דאס איז דער איינציגער מיטעל בייצושטעהען אונזערע פאזיציעס אין ארץ־ישראל, אדער, ריכטיגער, דאס, וואס וועט בלייבען פון אונזערע פאזיציעס.

צי ס׳וועט א סך איבערבלייבען פון אונזערע פאזיציעס אין פאלעסטינא— פאר דעם קען מען ניט גארנטירען; אין פערזענליך מיין, אז פאלעסטינא איז ניט ארמעניען און אז חרוב מאכען דעם ישוב איז גארניט אזוי לייכט, ווי עס האבען געדאכט אין די ערשטע וואכען פון מלחמה די יונג־טערקיש געניע־אלען. אפען געזעגט, רעכען איך, אז דער היישעריק איז א פיעל ערנסטערע סכנה, וויל ער רעכענט זיך ווירקליך ניט מיט דעם יודישען איינפלוס אין ניו־יארק, בערלין, וויען און בודאפעסט, מיט די באטצאצערס און קרייצערס. די יונג־טערקען קומט אבער אויס מיט דעם אלעמען צו רעכענען זיך. — ניט קוקענדיג דערויף, קאן מען ניט גארנישטירען, אז מען וועט אין פאלעסטינא ניט פערזוכען צו אינסצענירען א חורבן. דאס וועט זיין אבהענג דערפון, ווי די דארטיגע יודען וועלען זיך האלטען: ווי מיר זעהען פון דאקומענטען, האבען די טערקען פארבעריי־טעט א פאגראם נאך פיעל פריהער אייַדער די יודען האבען בכלל געקענט ארויסווייזען זייער שלעכטע אויפפיהרונג.

פון דעם אלעמען איז אבער ניט געדרונגען, אז דאס בעוואוסטזיין פון א עיונטועלער סכנה דארף בינדען אונזערע הענד און פ״ס. פאר אונז, וועלכע האבען בדעה צו ״ריזיקירען״ איז דער ישוב ניט וועהניגער טייער, ווי פאר די ״פאסיוויסטען״. מיר זענען געווען ״נייטראלע״ אויפן 7־טען קאנגרעס, מיר האבען זיך אקטיוו בעטייליגט אינ׳ם קאמפף פאר רעאלע ארבייט אין ארץ־ישראל, מיר דאבען געשטימט פאר דעם נייעם קליינעם

אנטגעגן דער דאזיגער, הונדערט מאל באנקראטירטער טיעפזיניגער פאליטיק שטעלען מיר ארויס אנ׳א׳דער פרינציפ: אויב מיר האבען געגען זיך א פיינד, מוז מען זוכען פערבינדעטע, און זוכען דארף מען זיי זוקא צווישען זיינע שונאים. אויב מיר וועלען דאס טהאן, וועט דער שוא, נאטירליך, ווערען נאך מעהר אין כעס; ס׳קען זיין, אויב די אומשטענדען וועלען איהם ערלויבען, וועט ער זאגאר די ערשטע צייט פערשטארקען זיינע רדיפות געגען אונז. דאס איז אבער אונפערמיידליך בי׳ איטליכען קאמפף, ביי יעדער אויפרעגונג; שטענדיג און אומעדום, איז די ערשטע צייט פערבונדען מיט א פערשטארקונג פון די רעפרעסיעס. מיט דעמדאזיגען מאמענט מאר מען זיך ניט רעכענען, אויב מען זאגט זיך לגמרי ניט אב פון פאליטישען אקטיוויטעט. דערפאר אבער פאלגט נאך דעמדאזיגען סטורם א צווייטער מאמענט: וועלן מען הויבט זיך אן מיט אייך צו רעכענען.

דוקא דערפאר, וואס איהר זיינט א שונא און א פערבינדעטער פון א שונא, דוקא דעריבער, וואס איהר לאזט זיך ניט טרעטען אויף די פיס, האט מען פאר אייך דרך־ארץ און מען רעכענט זיך מיט אייך. מיט שטאורקערע שונאים — מעהר, מיט שוואכערע — וועהניגער; אבער מיט "האומ לאזע" — רעכענט מען זיך בכלל ניט. דעריבער איז די גרעסטע פון אלע ריזיקעס צו פערבליבען איינזאם און שוצלאז; האבען שונאים און ניט האבען קיין פריינד. וועל עס האט ניט פערשטאנען די דאזיגע פשוטע פאליטישע וואהרהייט, זאל זיך ווייטער שלעפען אויף די אלטע דרכים. מיר ווילען דאס ניט און מיר וועלען עס ניט דערלאזען. מיר ווילען, און וועלען סוף־כל־סוף אויספיהרען, אז איטליכער, וועלכער וויל פערניכטען דעם "ישוב" — ס׳קען זיין דמאווסקי אדער טאלאאט — זאל וויסען, אז לכל־הפחות א טייל פונ׳ם יודישען פאלק וועט דערפאר מיט אלע כחות שעדיגען איהם און העלפען זיינע שונאים.

נאטירליך קומט מען גלייך מיט׳ן פון קדמונים אן צוגעגרייטען בזקאנטען ליעדעל: "מיר זענען שוואך, קליין; מיר זענען הילפלאז און קראפטלאז; אונז קען מען צוקווערשען מיט א פינגער, קיינער האט פאר אונז ניט מורא אי א׳ וי." אויך דעם דאזיגען סקארבאווען ניגון געפינען מיר פאר א פוסטע פלאפלעריי, פאר אנ׳אויסדרוק פון א בטלנישען סקעפטיציזם, וועלכער איז די לעצטע צייט געווארען דער גרונד־מאטיוו פון דער גלות־קריטיק. מען מוז מאכען פונ׳ם סקעפטיציזם א ליעבלינגס־ספארט, כדי ניט צו זעהען, אז נאך אלעמען איז דאס יודענטום פארט א געוויסע אלוועלטליכע פאליטישע מאכט און אז העכער פון אלעמען שעצען אב די דאזיגע קראפט טאקע אונזערע שונאים. און מיר בעהויפטען, אז זיי זענען נאהענטער צום אמת

אפען, אזוי, אז אלע זעהען, ווער עס איז וועמען א פריינד און ווער עס איז וועמען א שונא, וועט אויך אונז אויסקומען אונזער נייעם בונד שלי־סען אפען פאר דער גאנצער עפענטליכקייט.

אויף דעם ענטפערען אונזערע „פאסיוויסטען": — אזא מין פאליטיק־ענדערונג איז פערבונדען פאר אונז מיט א גרויסער ריזיקע. ראשית, קאן זיך די מלחמה ענדיגען דערמיט, וואס פאלעסטינא וועט נאך אויף לאנג פערבלייבען אין די טערקישע הענד; און, צווייטענס, אז די טערקען קענען גאר אין גאנצען אין כעס ווערען און אויסקוילען און אויסראטען אונזערע אלע קאלאניעס.

די פראגע וועגען א ריזיקע קאן מען בעהאנדלען אויף צווייערליי אופנים. ערשטענס, קאן מען זיך פונאנדערקלייבען אין דעם, אויב די סכנה בעשטעהט באמת אין דער וירקליכקייט. אויף דעם וואלט מען דא געקענט א סך ענטפערען. אבער די פראגע וועגען ריזיקע קאן און מוז זאגאר, גע־שטעלט ווערען פיעל ברייטער, וויל דורך דעם ווערט דרך אגב זעהער בולט אנטפלעקט די טיעפע סתירה צווישען צווייי פערש־עדענע וועלט אנשויאונ־גען. אזוי וועלען מיר אויך די פראגע שטעלען און בעהאנדלען.

פערזוכען צו טרעפען, ווער עס וועט געווינען איז לחלוטן נוצלאז. אבער איינס איז פאר אונז קלאר: אויב פאלעסטינא וועט פערבלייבען ביי אונזער שונא, איז פאר אונז ערשט דאן נאך פיעל וויכטיגער צו האבען אויף דער וועלט פערבינדעטע און פריינד. מיר ווייסען גאנץ גוט די טעאריע וועגען דעם, אז א יוד טאר פאר זיך ניט זוכען קיין פערבינדעטע אין אויסלאנד, אנדערש וועט דער בעל־הבית זיינער ווערען אויף איהם נאך מעהר אין כעס. לויט דער דאזיגער טיעפזיניגער טעאריע האבען די יודען אין פוי־לען די גאנצע צייט געהאלטען אין איין פערזיכערען זייערע בעלי־בתים, אז זיי זוכען ניט, חס וחלילה, קיין שום „אינטערוועניע" מחוץ פוילען און זיי וועלען זיך קיינמאל און בשום אויפן ניט פעראייניגען מיט א אויסער־ליכער פאליטישער מאכט. צו וואס האט אבער געבראכט די דאזיגע סיס־טעם? וואס האט זי געגעבען זיי און אונז? האבען מיר מיט דעם דאזיגען טייערען פרייז חאטש איין פאליאק געקויפט, זיין פריינדשאפט ערוואר־בען? האבען מיר אויף דעם וועג געראטעוועט אונזער „ישוב" פון דער פוי־לישער שנאה? נאר איינס האבען מיר דערגרייכט: אז די פאליאקען האבען לחלוטן אויפגעהערט צו רעכענען זיך מיט אונז. קוים עס איז אבגעפאלען די אייניגיע דראהונג, פאר וועלכער די פאליאקען האבען באמת מורא געהאט, האבען זיך די יודען תיכף פערוואנדעלט אין זייערע אויגען פשוט אין א שרץ, וואס איז נאך דערצו ניט גיפטיג. א שרץ, וועלכען מען קען צוקוועטשען מיט בארוויסע פיס.

אין פאלעסטינא: איך פערשטעה אייגענטליך ניט, פארוואס עס איז אזוי שווער אריינצודאלבען אין אונזער בעוואוסטזיין אט דעמדאזיגען אמת. וער פון די ציוניסטישע טהורי וויסט עס דען ניט? וער האט דען ניט געוואוסט, אז זייט דעם אנהויב פון די 90־דיגע יאהרען האבען די אלט־טערקען פערבאטען די אויסלענדישע יודען צו פערבלייבען אין ארץ־ישראל מעהר פון דריי חדשים און אז ביז היינטיגען טאג וילען די יונג־טערקען ניט אבשאפען דעם פערבאט? וער האט דען ניט געוואוסט, אז אונזער אר־בייט אין ארץ־ישראל האט זיך געהאלטען און ענטוויקעלט נאר א דאנק די קאפיטולאציעס, וועלכע האבען אבגענומען ביים טערקישען בעאמטען די מאכט איבער די "אנגעקומענע"? ס'האט זיך אנגעהויבען דו מלחמה, די קאפיטולאציעס זענען נעלם געווארען, — און דאס איבעריגע איז געווע־ען מעכאניש: די טערקען האבען אונז קלאר געגעבען צו פערשטעהן, אז זיי ווילען אונז ניט האבען, הייסט עס, האבען מיר מיט זיי ניט מעהר וואס צו רעדען.

ס'קומט אויך אויס צו הערען אזא מין טיעפזיניגע קשיא: "און כו־אנען ווייסט איהר, אז די טערקען ווילען וען־עס־איז ניט ענדערען זיין ער אנזיכט?" גראנטירען פאר די צוקונפר קען קיינער ניט; וער ווייסט, אפשר ווילען אויך די רומענען וען־עס־איז פארשלאגען אונז גלייכבע־רעכטיגונג, און די פאליטיקען זאגאר נאציאנאלע רעכט! מיט רעטענישען פערנעהמט מען זיך ניט אין דער פאליטיק, אויב מענשען שלאגען זיך מיט קאפף אן וואנד אין א משך פון 33 יאהרען, און ס'קומט פון דעם גאר ניט ארויס, הייסט עס, אז מען דארף זוכען נייע וועגען. ס'וענען געווען חובבי־ציון; געווען הערצל; איצט איז שוין דורכגעגאנגען עלף יאהר זייט הערצל איז געשטארבען. דריי עפאכען, דריי דורות ציוניזם האבען זיך געשלא־גען אין דער טערקישער טהיר: צו די אלט־טערקען, צו די יונג־טערקען; האבען זיי אויף אלע אופנים נאכגעווייזען, אז די אטאמאנישע מלוכה וועט נאר געווינען פוג'ם ציוניזם (און דאס איז א הייליגער אמת), און א ז איז דער רעזולטאט. איך מיין, אז ביי דעם קענען מיר ענדיגען. גענוג!

3.

פון דעם, וואס ס'איז פריהער געזאגט געווארען, זענען געדרונגען צוויי פאלגערונגען:

די ערשטע, אז ס'איז ניט אין אונזערע אינטערעסען, דאס פאלעסטינא זאל אויך אויף ווייטער פערבלייבען אין דעם רשות פון טערקיי.

די צווייטע, אז אויב די טערקיי איז געגען אונז, מוזען מיר זוכען פאר זיך אנדערע פערבינדעטע און פריינד. און אזוי ווי איצט, אינ'ם יאהר 1915 ווערען די פאליטישע ענינים געפיהרט נאר מיט א קלארען חשבון און

און נאך איין נאטע איז פאראן, וואס הערט זיך, ליידער, צו אפט און צו הויך, בשעת מען רעדט וועגען דעם, וואס ס'איז פארגעקומען אין פאלעסטינא. אזוי ווי דער פאגראם איז סוף־כל־סוף ניט פארגעקומען און די ארויסשיקונגען זענען די טערקען געווען געצוואונגען גיך אבצושטעלען, געפינען דעריבער וואוילע מענשען, אז עס איז בכלל א קליניגקייט. די קאמפאניע געגען דער קאלאניזאציע, א דורכגעטראכטע, סיסטעמאטישע, מיט'ן צוועק צו פערניכטען מיט אמאל אלע איהרע יסודות — זעלבסטפערוואלטונג, שפראך, שוהלע, די שומרים, פרעסע, באנק — דאס אלץ, עהט איהר, איז א קליניגקייט, ווייל מען האט אונז ניט געשלאגען. און ביז מען שלאגט ניט — זענען מיר ניט ברוגז. — מיט משונה'דיגע אויגען מוז מען קוקען אויף דאס בירגערליכע לעבען, כדי אזוי צו טראכטען און פיהלען, מסתמה מיט די זעלבע ספעציעלע אויגען, וועגען וועלכע ביאליק זאגט: עיני עבדים מוכים" — אויגען פון געשלאגענע קנעכט. איך בין מודה, אז איך גערער ניט צו דער קאטעגאריע מענשען, וואס זענען עשענקט מיט אזעלכע אויגען, איך פערבאט ניט נאר צו קוילענען מיין נאציע, — נאר אויך וויל איך ניט, אז מען זאל שפייען אויף איהר, אפילו מיט'ן קלענסטען שפייאיך פערבאט צו טרעטירען זי, איהר שפראך, איהר נאז, איהר באנק — און בעזונדערס איהרע אידעאלען, בפרט אין פאלעסטינא. ווער עס טהוט דאס, דער איז מיר א שונא און דעם בין איך א שונא, ניט קוקענדיג אויף אלע ענטשולדיגענדע סבות און אויף דעם, וואס ביי ביאליקען זענען בעזונגען נאך פיעל ערגערע זאכען, אזוי מיין איך, און אזוי מיינען, גלויב איך, אויך פיעלע און פיעלע. בעזונדערס איז אזא שטאנדפונקט וויכטיג אין פאלעסטינא, וואו מיר שטעהען פאר'ן פארום פון דער גאנצער וועלט און פאדערען אונזער רעכט. מען קען ניט פערטיידיגען זיין רעכט, איידער מען גלויבט ניט אליין, אז מען איז אונפערלעצליך. דעד ישוב איז הייליג, ווי די תורה; ווער עס האט אויפגעהויבען אויף איהם די האנד, דער איז א פערברעכער. מיר וועלען נאך דארפען אמאל דעם משפט פון די פעלקער: געוואוינט זיי ניט צו צום געדאנק, אז אויב מען שלאגט אונז לייכט, טאקי נאר מיט'ן שפיץ פון שטיעפעל, וועלען מיר זיך ניט בעליידיגען, מיר זענען דערצו געוואוינט. — דאס איז בכלל, בפרט איז עס וויכטיג בנוגע צו ארץ־ישראל.

דאס אלץ וועלט געשריבען ניט דערצו, כדי ארויסרופען א שנאה צו די טערקען, עס איז לחלוטין גלייכגילטיג צי מיר וועלען זיי ליעב האבען צי מיר וועלען זיי האסען, וויכטיג איז נאר: אז מיר זאלען עפענען די אויגען און ריכטיג פארשטעהן דעם זין פון די געשעהענישען, וואס זענען פארגעקומען אין פאלעסטינא. און דער מוסר השכל פון זיי איז פשוט און קלאר: דיטערקען ווילען ניט די יודישע קאלניזאציע

קאנטאקט מיט די אמעריקאנער בעאמטע, וועלכע האבען נאכגעפארשט די לאגע אין ארץ־ישראל. דער אלעקסאנדריער קאמיטעט האט בעקאנט גע־מאכט די אמעריקאנישע און אייראפעאישע פרעסע מיט איטליכען שריט פון דער טערקישער אדמיניסטראציע, ניט געגעבען איהר די מעגליכקייט צו ארבייטען פערבארגען פון דער עפענטליכקייט. און ענדליך, וועז ער האט ערהאלטען א פאגראם־פראקלאמאציע, געדרוקט מיט שווארץ אויף ווייס, האט ער זיך געווענדעט צום פרעזידענט ווילסאן מיט דער בקשה וועגען שוץ. „ניט כדי צו שיצען דאס לעבען און אייגענטום פון אונזערע נאהענ־טע, בעטען מיר אייער הילף — איז געשטאנען אין דער טעלעגראם — נאר צוליעב דער דערהויבענער אידעע, אין נאמען פון וועלכער זיי האבען געטהאן זייער זאך". אין צווי וואכען נאך דעם אויפרוף האט דזשע־מאל־פאשא ערהאלטען פון סטאמבול די געהעריגע עצה און איז געקומען צופאהרען אין תל־אביב שלום מאכען, און די מאוסע אנפאלען האבען זיך געענדיגט.

אלס א דאנק פאר דער דאזיגער וויכטיגער ראל פונ'ם אלעקסאנדריע־ קאמיטעט הערט מען ניט אויף צו בעשולדיגען אהם אין כל־המיני חטאים און פערפאלגען מיט געווייסענסלאזע ליגנערישע אנפאלען. דער אלעקסאנ־דריער קאמיטעט איז בעשטאנען פון רייפע מענער, אלטע ארץ־ישראלים, ערפאהרענע כלל־טהואר און טרייע פריינד פון טערקיי. זיי האבען זיך גע־פונען אין א עלטער, וועז מען בייט די אנזיכטען נאר אונטער'ן דרוק פון נויטוועגדיגקייט און וויכטיגע געשעהענישען. דער אלעקסאנדריער קאמי־טעט האט ניט געטהאן קיין איין פאלשען שריט. ער האט געהאנדעלט פארזיכטיג און אפערירט נאר מיט גוט דורכקאנטראלירטע פא־טען. נאר וועז ער וואלט אפילו געמאכט הונדערט פאלשע שריט, וואלט עס געווען געווי־סענלאג צו בעשולדיגען איהם, בפרט נאך מצד יענע הערען, וועלכע זע־נען אין יענער שרעקליכער צייט רוהיג געזעסען ביי זיך אין דער היים, געלייגט די דעפעשען פון אלעקסאנדיע, און מיט בריטקייט ארויסגעזאגט זייער דעה, אנשטאט צו קומען קיין אלעקסאנדריע, איבער רומעניען, סאלאניקי אין משך פון אכט־צעהן טעג. פארוואס זענען די הערען ניט געקומען צו פאהרען קיין אלעקסאנדריע ? מיר האבען זיי דארט ערווארטעט, מיר זענען געווען זיכער, אז, איבערליינענדיג די ערשטע דעפעשען, וועלען זיי זיך א וואהרף טהאן צו אונז; זיי וועלען קומען, זיי וועלען נעהמען אין זייערע הענד די פאליטישע פיהרונג, זיי וועלען קאנטראלירען די ידיעות, זיי וועלען רעדאגירען די דעפעשע קיין אמעריקא, זיי, בעוואפ־נעט מיט חכמה און ערפאהרונג, וועלען זארגען, אז עס זאלען ניט פארקו־מען קיין פאלשע טריט. פארוואס איז קיינער פון זיי ניט געקומען ? וואו זענען זיי געווען ? וואס האבען זיי געטאהן ? און איצט רעדען זיי נאך..

פריעדען, מוזען אויך מיר צופריעדען זיין.

דא האנדעלט זיך ניט נאר וועגען דער טאלענטלאזיגקייט פון די פערזאנען, דא איז אויך פאראן א פאטאלאגישע מורא פאר טהאטען, א מין אבנייגונג געגען יעדען קלענסטען שאפענדען שריט. מען דארף זיין בלינד, כדי ניט זעהען אין דעם א קראנקהייט. איך רעכען זי ניט פאר אנ׳ארגאנישע, זי איז נור א רעזולטאט פון א בעשטימטען ערציהערישען איינפלוס, זי זיצט אבער זעהר טיף, און איצט, אין דעם דאזיגען היסטארישען מאמענט, וועלכער וועט זיך אפשר קיין מאל ניט איבערחזרן איז זי פאר אונז אנ׳אומגליק. אפטמאל דוכט זיך מיר, אז זי האט אונז שוין אומגליקליך גענאכט, אז פאריכטען דעם שאדען איז שוין צו שפעט, אז מיר קענען שוין ניט דעריאגען די געשעהענישען. נאר ביז עס וענען נאך פאראן יחידים, וועלכע זענען נאך ניט פערדארבען געווארען דורך בעוואוסטזיניגער אימפאטענץ, מוזען זיי קעמפפען — און איך וויל האפען, זיי וועלען קעמפפען פאר דעם, וואס עס פעהלט אונז אזוי טראגיש — פאר דעם אקטיוויזם.

2.

פאר איטליכען אפענהערציגען מענשען, וואס האט פערפאלגט די געשעהענישען אין פאלעסטינא זייט דעם אנהויב פון מלחמה, און וויל זיך ניט לאזען אבנארען, איז גאנץ קלאר, וואס עס קומט איצט פאר. די טעראקישע רעגירונג האט בעגוצט די מלחמה און די אבשאפונג פון די קאפיטוליאציעס, כדי עפענען א קאמפאניע געגען דעם ציוניזם און ישוב. דער דאזיגער „פעלדצוג" האט געדויערט דריי חדשים, און לויט דעם קלארען פלאן פון די ארגאניזאטארען האט ער זיך געדארפט ענדיגען מיט א פאגראם. פון א פאגראם האבען זיך אבער די טערקען צולעצט געמוזט אבזאגען, און די גאנצע קאמפאניע האט גענומען א ענדע. געמוזט האבען זיי עס טהאן, ווייל אין דעם ענין האט זיך אריינגעמישט אמעריקא, וואס האט געמאכט א ערנסטען דיפלאמאטישען דרוק אויף בערלין און קאנסטאנטינאפל. די אינטערוועניע פון אמעריקא איז געקומען ניט צופעליג און ניט פון זיך זעלבסט; זי איז ארויסגערופען געווארען הויך צוויי אורזאכען. די ערשטע איז דער באטשאפטער מארגענטוי, וועלכער איז שטענדיג געווען דער גוטער מלך פון ישוב און האט פון אנהויב אן דערפיהלט די גרויסע סכנה. צו זיין פאלאץ אין קאנסטאנטינאפל האט אבער ניט דעגרייכט אפילו א הונדערט־חלק דערפון, וואס עס איז אין ווירקליכקייט פארגעקומען אין פאלעסטינא. דעריבער איז א וויכטיגע ראלע אויסגעפאלען אויף׳ן צווייטען פאקטאר, וועלכער האט געפיהרט צו אמעריקאס אריינמישונג— א יפ׳ן אלעקסאנדריער קאמיטעט, וואס איז געווען די גאנצע צייט אין

האבען זיי מיסטענס פשוט גארנישט נ׳ט געהערט וועגען דעם, צי דער ציוניזם לעבט נאך און צי ער האט בדעה ארויסצושטעלען וואסערע עס איז פאדערונגען. אין אויב זיי האבען שוין יא עפעס געהערט, איז עס יעדענפאלס ניט פון אונזערע פ׳הערר, נאר פון די רוסישע צייטונגען, וואו וועגען דעם האט געשריבען אמפיטעאטראף. אייגער אט פון די פאליטיקער האט מיך געפרעגט: "וואַרשיינליך איז ביי אייך פאראן א בוך, וואס ענטהאלט אייערע פאדערונגען, א איבערזיכט פון אייער קאלאניזאציע אוו פינאנסען א. א. וו. איך וואלט גערן געוואלט איבערליינען דאס דאזיגע בוך". איך האב אביסל געשטאמעלט און ענדליך געענטפערט, אז אויף רוסיש איז אזא בוך נאך ניטא... אבער מיר ווייסען דאך, אז אזא בוך עקזעסטירט בכלל ניט (איך רעד ניט וועגען בראשיורען, וועלכע מען קאן איצט קיינעם גאר ניט בעווייזען) אז ס׳איז ניטא קיין בוך ניט אין פראנצויזיש, און ניט ענגליש און בכלל אויף קיין שום שפראך. עד היום איז נאך ניטא קיין אנשטענדיגע מאנאגראפיע אדער א סאליד׳ער מעמאראנדום, וועלכען מען וואלט געקענט געבען אין די הענד א מענשען, וואס איז געווואוינט צו האבען צו טהאן מיט פאליטישער ליטעראטור. און צו וואס אייגענטליך דאס אלץ? וועמען וועלען מיר געבען אזא מין בוך? אז מיר פיהרען מיט קיינעם קיין שום אונטערהאנדלונגען! אין פראנקרייך קען מען אונז ניט און מען קוקט מיט פערוואונדערונג, בשעת מען הערט דאס וואַרט ציוניזם, אדער, אין בעסטען פאל, בעטראכט מען אונז ווי די היילס־ארמעע, עספעראנטיזם אדער וועגעטעריאניזם. אין ייאיטאליען איז דאס זעלבע.

דאס טריעריגסטע איז אבער ניט דאס, וואס מען טהוט גארנישט, נאר, וואס ס׳איז בכלל ניטא קיין שום פלאן, ניטא אפילו קיין אבזיכטען. אונזערע פיהרער זענען צופריעדען מיט יענער מדרגה פון אקטיוויטעט, וועלכע זיי אליין ענטוויקלען, און ווערען אין כעס, ווען אנדערע זענען ניט צופריעדען. די לעצטע צייט האט מען אין אייניגע גרופען געשטעלט דרייפיער עלעמענטארע פאדערונגען, וועלכע האבען געזאלט אריינברענגען מעהר לעבען אין דעם שטעהען־געבליבענעם מעהאניזם. די פאדערונגען זענען: שאפען א קאאליציאנס־לייטונג (מיט׳ן אנטייל פון דער אפאזיציע, די אזוי גערופענע פאליטישע), שאפען דיפלאמאטישע פערטרעטונג אין פראנקרייך און איטאליען, און ארויסגעבען א „בלוי־וויים בוך" אין פראנצויזיש.

פרישע מענשען וועלען גאר ניט בעגרייפען ווי קען מען ניט מסכים זיין אין אזא מאמענט מיט אזעלכע עלעמענטאר־וויכטיגע פאדערונגען. אבער ביי אונז זענען זיי בעגעגענט געווארען מיט א שטורם פון כעס און א שארפען וויעדערשטאנד. די פיהרער אונזערע זענען צו־

הארץ, אויסער ארץ־ישראל גופא, פלעגט מען אבסאלוט ניט דערלאזען קיין שום געזעלשאפטליך־פאליטישע טעטיגקייט. א פארטיי, וועלכע צעהלט צענדליגער טויזענדער מיטגליעדער, אין וועלכער ס׳זענען פאראן סוחרים, לעהרער, בעלי־מלכות, יוגענד, אלע טהאט־קרעפטיגע עלעמענטען, האט מען געצוואונגען זיך צו פערנעמען נאר מיט איין קריטיק. די קריטיק איז אבער ביסלעכווייז נמאס געווארען און האט זיך אויסגעשעפט אויף וויפיעל עס איז געווען א קריטיק פון דער יוד. ווירקליכקייט האט זי זיך פערוואנדעלט אין עקזאלטאציע, און אויף וויפיעל ס׳איז געווען א קריטיק פון אנדערע שטרעמונגען אין יודענטום, האט זי אנגענומען א חאראקטער פון רייסעניש און חכמה׳נען זיך. אט איז שוין באלד אנ׳ערך צעהן יאהרען יוי מען ערציהט אונז אין דעם דאזיגען גייסט.

צום גליק האט זיך די דאזיגע חולאת און ערציהונג צום פרינציפיעלען ליידיג־געהען ביז איצט ניט צופיעל אבגעראפען אויף אונזער אל־וועלטליכער בעווענגונג. אויף די קאנגרעסען האבען דאמינירט די מיטעל־אייראפעאישע לאנדסמאנשאפטען, וועלכע זענען געווואוינט ביי זיך אין דער הייס צו געזונטע טעטיגקייט, אבער וועז עס האט זיך אנגעהויבען די מלחמה און די גאנצע וועלט האט זיך פונאנדערגעטיילט אויף צוויי גרופען, האט די שוהלע פון ליידיג־געהעריי בעקומען די איבערמאכט גראד אין יענער טייל וועלט, מיט וועלכער עס זענען פערבונדען אונזערע הויפט־פערספעקטיוון און האפנונגען. אין די לענדער פונ׳ם פיער־פערבאנד איז די אייניציגע שטארקע ציוניסטישע גרופע — די רוסישע; זי גיט איצט דעם טאן אונזער „פאליטיש־דיפלאמאטישער טעטיגקייט". ס׳איז גאנץ נאטירליך, אז די דאזיגע ארבייט איז גלייך כמעט צו א נול. און אויב מען קען נאך צום גליק זאגען «כמעט», איז עס א פערזענלעכער פערדיענסט פון איין מאן אין מאנטשעסטער. א דאנק איהם איז צוגעגרייט געווארען א באדען אין אייניגע אייגפלוס־רייכע קרייזען פון ענגלאנד. וועז ניט ער, וואלט אין ענגלאנד געווען דאס זעלבע, ווי אין די אנדערע לענדער פון דער אנטאנט: גארנישט. וואהרום וועגען דעם, ווי מען ארבייט אין די לענדער פון אנטאנט קענען מיר לייכט ברענגען אייניגע ביישפיללען. איך האב ניט לאנג פערבראכט צוויי חדשים אין רוסלאנד און האב זיך דארט געטראפען מיט א סך רוסישע פאליטיקער. קיינער קען ניט גארנטירען, אז אט די דאזיגע פאליטיקער וועלען צום סוף פון מלחמה ניט האבען א דירעק־טען אייגפלוס אויף די אינטערנאציאנאלע פאליטישע פראגען. גאר אומ־זיסט האב איך געזוכט אין זייער פאליטישער פסיכאלאגיע האטש א רעשט פון א וואסערן־עס־איז קאנטאקט מיט די ציוניסטישע טהוער. וואוינענ־דיג אין איין שטאדט, אין דער נאהענטער שכנישאפט מיט אונזערע לידערס

די טריבונע

No. 1 — 15 אקטאבער 1915 — קאפענהאגען

אקטיויזם.

— 1 —

אקטיויזם — אט דאס פעהלט דער ציוניסטישער פארטיי. פאר די לעצטע יאהרען האט זי זיך פערוואנדעלט, בעזונדערס אין רוסלאנד, אין א ארגאניזאציע וואס הילט נאר אין איין פלפולען זיך. וואס עס זאל ניט פארקומען — געפינט זי פאר איהר אייניגען חוב פעסטצושטעלען איהר «שטאנדטפונקט», צו דער נייער ערשיינונג אדער פאסירונג — און דערמיט בערוהיגט זי זיך אויף לאנג; דערביי קומט זי אבער מיט דעם שטאנדטפונקט שטענדיג אביסל צו שפעט. גאנצע יאהר האט געשטורעמט אויף דער יודישער גאס דער „שפראכען־קאמפף"; די פארטיי האט א צייט לאנג געשוויגען. מאכענדיג אן׳אנשטעל, אז זי בעמערקט גאר ניט דעם וכוח און אנערקענט ניט זיין וויכטיגקייט, האט זי זיך בכלל בעגנוגענט מיט לייכטע חכמה׳לעך. ענדליך — און דאס אויך נאר א דאנק דער אפאזיציע, וועלכע ס׳איז געלונגען דורכצופיהרען אויף׳ן צוזאמענפאהר בעשטימטע רעזאלוציעס וועגען שפראכען, זענען אנגענומען געווארען אלע מיטלען, כדי, חס וחלילה, ניט איבערטרעטען דעם תחום פון ריין־טעארעטישען „שטאנדטפונקט", און געגען דעם רצון פון צוזאמענפאהר, איז ביז איצט נאך ניט געשאפען געווארען קיין איין שוהלע און ניט ארויסגעגעבען געווארען קיין איין אייניג לעהר־ביכעל. אבער פיעל טראגישער איז דאס, וואס מיר האבען בעאבאכטעט אין דער פראגע פון פוילישיודישע בעציהונגען. פון אנהויב האבען אונזערע פיהרער בכלל פערשוויגען דעם גאנצען קאנפליקט — „אקטיוו פערשוויגען" —, ניט ערלויבענדיג צו שרייבען וועגען דעם ענין, ווי אויך ניט ארויסצוטראגען איהם אויף דער טריבונע פון׳ם רוסישען צוזאמענפאהר. שפעטער האט מען, דאנקען גאט, שוין ערלויבט צו שרייבען, אבער ניט מעהר. קיין שום ארבייט, קיין שום וויעדערשטאנד, קיין שום פלאן פון זעלבסטשוץ. טייער האבען מיר איצט פאר דעם בעצאלט!—מען וואלט געקענט ברענגען א גאנצע רייהע פון אזעלכע פאקטען. פערקעהרט, עס וואלט געווען זעהר שווער אדער כמעט אונמעגליך צו גענען חאטש איינעם, וועלכער בעווייזט אנדערש. די אייניגע אויסנאהמע — איז פאלעסטינא, וואו עס זענען ווי־עס־איז געשאפען געווארען געוויסע ממשותדיגע זאכען — אין דאס אויך נאך א גרויסען קאמפף. אבער מחוץ

Di Tribune № 1

די טריבונע

ערשיינט צוויי מאל אין חודש

אינהאלט:

וו. זשאבאטינסקי	אקטיוויזם - - -	1
בן־אליהו	פוילען און יודען -	13
מ. גראסמאן	יודישער קאנגרעס -	20
— סקי	פון אמעריקא -	25
ז. וואלף	רעדינג, ראטשילד, שיף	27
וו. זשאבאטינסקי	אנ׳אפענער בריף -	29

פרייז: 25 אוירעס, 30 פפענניג, 35 סאנטים.

KØBENHAVN.

„DI TRIBUNE"

Soldenfeldtsgade 1.

1915.

